

DET KONGELIGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Prop. 93 LS

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om elektronisk kommunikasjon
(ekomloven) og samtykke til godkjenning
av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021,
275/2021, 276/2021 og 277/2021 om
innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene
(EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og
(EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

DET KONGELIGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Prop. 93 LS

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om elektronisk kommunikasjon
(ekomloven) og samtykke til godkjenning
av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021,
275/2021, 276/2021 og 277/2021 om
innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene
(EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og
(EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Foreløpig utgave

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	9	5.1.2	Endringsbehov	32
			5.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	34
2	Bakgrunnen for lovforslaget	12	5.1.4	Høringsinstansenes syn	36
2.1	EØS-regler som gjennomføres i loven	12	5.1.5	Departementets vurdering	39
2.1.1	Europaparlaments- og rådsdirektiv om fastsettelse av et europeisk regelverk for elektronisk kommunikasjon (ekomdirektivet)	12	5.2	Formidling av viktig melding	41
			5.2.1	Gjeldende rett	41
			5.2.2	Endringsbehov	41
			5.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	41
2.1.2	Gjennomføringsforordningene	13	5.2.4	Høringsinstansenes syn	42
2.1.3	BEREC-forordningen	14	5.2.5	Departementets vurdering	43
2.2	Høringsnotat 3. september 2019 om leveringsplikt for bredbånd	14	5.3	Andre krav til sikkerhet	43
			5.3.1	Krav til politiattest	43
2.3	Høringsnotat 2. juli 2021 om ny ekomlov	16	5.3.2	Begrensninger i markedsadgang	47
2.4	Tilleggshøring 8. juli 2022 om regulering av datasentre	20	6	Vern av kommunikasjon og data	49
2.5	Innlemmelse av direktivet og forordningen i EØS-avtalen	21	6.1	Plikt til å bevare taushet og slette eller anonymisere data	49
3	Mål og prinsipper i ekomloven	22	6.1.1	Gjeldende rett	49
3.1	Overordnede rammebetingelser	22	6.1.2	EUs regelverk	50
3.2	Stabile rammevilkår	22	6.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	51
3.3	Bærekraftig konkurranse	23	6.1.4	Høringsinstansenes syn	51
3.4	Minimumsregulering	23	6.1.5	Departementets vurdering	55
3.5	Teknologinøytralitet	24	6.2	Sikkerhetstiltak og varslingsplikt	56
3.6	Effektiv bruk av ressurser	24	6.2.1	Gjeldende rett	56
			6.2.2	EUs regelverk	57
			6.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	57
4	Status for elektronisk kommunikasjon i Norge	26	6.2.4	Høringsinstansenes syn	58
4.1	Den digitale grunnmuren	26	6.2.5	Departementets vurdering	58
4.2	Utviklingstrekk i markedet for elektronisk kommunikasjon i Norge	26	6.3	Bruk av informasjonskapsler mv.	60
			6.3.1	Gjeldende rett	60
4.2.1	Markedsaktører og markedsandeler i mobil- og bredbåndsmarkedene	26	6.3.2	EUs regelverk	60
			6.3.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	62
4.2.2	Mobil- og bredbåndssdekning	28	6.3.4	Høringsinstansenes syn	62
4.2.3	Nærmere om sanering av Telenors kobbernett	29	6.3.5	Departementets vurdering	65
4.2.4	Investeringer	29	6.4	Tilbydernes plikt til å legge til rette for lovbestemt tilgang til informasjon	66
4.2.5	Priser	30	6.4.1	Gjeldende rett	66
4.2.6	Utviklingen innen satellittbaserte tjenester	30	6.4.2	EUs regelverk	67
4.2.7	Sikkerhetsarbeidet	31	6.4.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	67
			6.4.4	Høringsinstansenes syn	68
5	Sikkerhet og robusthet	32	6.4.5	Departementets vurdering	69
5.1	Sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester	32	7	Markedsregulering	70
5.1.1	Gjeldende rett	32	7.1	Sterk markedsstilling	70

7.1.1	Gjeldende rett	70	10.1.3	Forslaget i høringsnotatet	
7.1.2	Ekodirektivet	70	2. juli 2021	94	
7.1.3	Forslaget i høringsnotatet		10.1.4	Høringsinstansenes syn	94
	2. juli 2021	71	10.1.5	Departementets vurdering	94
7.1.4	Høringsinstansenes syn	71	10.2	Tilgang til nett og fasiliteter	
7.1.5	Departementets vurdering	72		i og utenfor bygninger	95
7.2	Plikter som kan pålegges tilbyder		10.2.1	Gjeldende rett	95
	med sterk markedsstilling	72	10.2.2	Ekodirektivet	95
7.2.1	Gjeldende rett	72	10.2.3	Nærmere vurderinger av	
7.2.2	Ekodirektivet	74		symmetrisk tilgangsregulering	96
7.2.3	Forslaget i høringsnotatet		10.2.4	Forslaget i høringsnotatet	
	2. juli 2021	75	2. juli 2021	96	
7.2.4	Høringsinstansenes syn	78	10.2.5	Høringsinstansenes syn	98
7.2.5	Departementets vurdering	79	10.2.6	Departementets vurdering	99
7.3	Overgang fra eldre infrastruktur ..	83	10.3	Tilgang til infrastruktur for	
7.3.1	Gjeldende rett	83		tenester som bruker frekvenser ..	100
7.3.2	Ekodirektivet	83	10.3.1	Gjeldende rett	100
7.3.3	Forslaget i høringsnotatet		10.3.2	Ekodirektivet	101
	2. juli 2021	83	10.3.3	Forslaget i høringsnotatet	
7.3.4	Høringsinstansenes syn	84		2. juli 2021	101
7.3.5	Departementets vurdering	84	10.3.4	Høringsinstansenes syn	101
			10.3.5	Departementets vurdering	101
8	Europeisk harmonisering –		10.4	Småcellebasestasjoner	102
	konsultasjonsprosedyre	86	10.4.1	Gjeldende rett	102
8.1	Europeisk harmonisering	86	10.4.2	Ekodirektivet	102
8.2	Sammenslutning av europeiske		10.4.3	Forslaget i høringsnotatet	
	reguleringsmyndigheter for			2. juli 2021	102
	elektronisk kommunikasjon		10.4.4	Høringsinstansenes syn	103
	(BEREC)	86	10.4.5	Departementets vurdering	103
8.3	Konsultasjonsprosedyren	87	10.5	Kartlegging av	
8.3.1	Gjeldende rett	87		bredbåndsdekning	104
8.3.2	Ekodirektivet	87	10.5.1	Gjeldende rett	104
8.3.3	Forslaget i høringsnotatet		10.5.2	Ekodirektivet	104
	2. juli 2021	90	10.5.3	Forslaget i høringsnotatet	104
8.3.4	Høringsinstansenes syn	90	10.5.4	Høringsinstansenes syn	
8.3.5	Departementets vurdering	90		2. juli 2021	105
			10.5.5	Departementets vurdering	106
9	Tiltak for å fremme utbygging		11	Tilgang til radio og fjernsyn	108
	av nett med svært høy		11.1	Gjeldende rett	108
	kapasitet	91	11.2	Ekodirektivet	108
9.1	Saminvestering i nye nett med		11.3	Forslaget i høringsnotatet	
	svært høy kapasitet	91		2. juli 2021	109
9.1.1	Gjeldende rett	91	11.4	Høringsinstansenes syn	109
9.1.2	Ekodirektivet	91	11.5	Departementets vurdering	110
9.1.3	Forslaget i høringsnotatet				
	2. juli 2021	91	12	Leveringspliktige tjenester	111
9.1.4	Høringsinstansenes syn	92	12.1	Gjeldende rett	111
9.1.5	Departementets vurdering	92	12.2	Ekodirektivet	112
10	Tilrettelegging for		12.3	Forslaget i høringsnotatet	
	infrastrukturutbygging	94		3. september 2019	113
10.1	Plikt til samlokalisering for		12.3.1	Leveringsplikt for bredbånd	113
	tilbyder	94	12.3.2	Teknologinøytralitet	114
10.1.1	Gjeldende rett	94	12.3.3	Leveringspliktig tilbyders	
10.1.2	Ekodirektivet	94		kostnader ved leveringsplikten	114

12.3.4	Leveringsplikt som foreslås opphevet	115	13.6.1	Gjeldende rett	144
12.4	Høringsinstansenes syn	115	13.6.2	Ekodirektivet	144
12.4.1	Leveringsplikt for bredbånd	115	13.6.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	144
12.4.2	Teknologinøytralitet	117	13.6.4	Høringsinstansenes syn	144
12.4.3	Leveringspliktig tilbyders kostnader ved leveringsplikten	119	13.6.5	Departementets vurdering	145
12.4.4	Leveringsplikt som foreslås opphevet	122	13.7	Tilgang til e-post etter oppsigelse av avtale	146
12.5	Departementets vurdering	122	13.7.1	Gjeldende rett	146
12.5.1	Leveringsplikt for bredbånd	122	13.7.2	Ekodirektivet	146
12.5.2	Teknologinøytralitet	125	13.7.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	146
12.5.3	Leveringspliktig tilbyders kostnader ved leveringsplikten	127	13.7.4	Høringsinstansenes syn	146
12.5.4	Leveringsplikt som foreslås opphevet	127	13.7.5	Departementets vurdering	146
13	Sluttbrukers rettigheter	129	14	Likeverdig tilgang for brukere med nedsatt funksjonsevne	148
13.1	Likebehandling, leveringsvilkår og offentliggjøring	129	14.1	Gjeldende rett	148
13.1.1	Gjeldende rett	129	14.2	Ekodirektivet og tilgjengelig- hetsdirektivet	148
13.1.2	Ekodirektivet	129	14.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	150
13.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	129	14.3.1	Nærmere om tekstslefon- tjenesten	151
13.1.4	Høringsinstansenes syn	129	14.3.2	Nærmere om nummer- opplysningstjenesten	152
13.1.5	Departementets vurdering	130	14.4	Høringsinstansenes syn	152
13.2	Krav til avtale	130	14.5	Departementets vurdering	152
13.2.1	Gjeldende rett	130	15	Frekvensregulering	154
13.2.2	Ekodirektivet	130	15.1	Tildeling av tillatelser	154
13.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	130	15.1.1	Gjeldende rett	154
13.2.4	Høringsinstansenes syn	132	15.1.2	Ekodirektivet	154
13.2.5	Departementets vurdering	136	15.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	155
13.3	Kontroll av forbruk og kostnader .	138	15.1.4	Høringsinstansenes syn	157
13.3.1	Gjeldende rett	138	15.1.5	Departementets vurdering	158
13.3.2	Ekodirektivet	138	15.2	Vilkår for frekvenstillatelse	160
13.3.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	139	15.2.1	Gjeldende rett	160
13.3.4	Høringsinstansenes syn	140	15.2.2	Ekodirektivet	160
13.3.5	Departementets vurdering	140	15.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	160
13.4	Fellesfakturerte tjenester	140	15.2.4	Høringsinstansenes syn	161
13.4.1	Gjeldende rett	140	15.2.5	Departementets vurdering	162
13.4.2	Ekodirektivet	140	15.3	Omsetning, fornyelse, endring og tilbakekall av frekvenstillatelser ...	162
13.4.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	141	15.3.1	Gjeldende rett	162
13.4.4	Høringsinstansenes syn	142	15.3.2	Ekodirektivet	163
13.4.5	Departementets vurdering	142	15.3.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	163
13.5	Prissammenligningstjenester	142	15.3.4	Høringsinstansenes syn	164
13.5.1	Gjeldende rett	142	15.3.5	Departementets vurdering	165
13.5.2	Ekodirektivet	143	15.4	Tiltak for å fremme konkurranse .	166
13.5.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	143	15.4.1	Gjeldende rett	166
13.5.4	Høringsinstansenes syn	143	15.4.2	Ekodirektivet	166
13.5.5	Departementets vurdering	143			
13.6	Koblingssalg til forbruker	144			

15.4.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	166	17.2.5	Departementets vurdering	197
15.4.4	Høringsinstansenes syn	167	18	Krav til sikkerhet og robusthet i datasenter	198
15.4.5	Departementets vurdering	168	18.1	Gjeldende rett	198
15.5	Bruk av frekvenser til mobilregulert sone og jamming ...	169	18.2	Endringsbehov	198
15.5.1	Gjeldende rett	169	18.3	Forslaget i høringsnotatet 8. juli 2022 – tilleggshøringen	198
15.5.2	Endringsbehov	169	18.4	Høringsinstansenes syn	199
15.5.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	170	18.5	Definisjoner	201
15.5.4	Høringsinstansenes syn	171	18.6	Tillatte bruksbegrensninger	202
15.5.5	Departementets vurdering	175	18.7	Registreringsplikt	202
16	Nummer, navn, domenenavn og adresser	179	18.8	Sikkerhetskrav i datasenter	203
16.1	Nummerressurser	179	18.9	Kildevern	203
16.1.1	Gjeldende rett	179	18.10	Departementets vurdering	204
16.1.2	Ekodirektivet	179	18.11	Definisjoner	204
16.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	181	18.12	Registreringsplikt	205
16.1.4	Høringsinstansenes syn	181	18.13	Tillatte bruksbegrensninger	205
16.1.5	Departementets vurdering	181	18.14	Sikkerhetskrav i datasenter	206
16.2	Nummeropplysningstjeneste	181	18.15	Kildevern	206
16.2.1	Gjeldende rett	181	19	Tilsyn og sanksjoner	207
16.2.2	Ekodirektivet og kommunika- sjonsverndirektivet	182	19.1	Generelt om tilsyn	207
16.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	182	19.1.1	Gjeldende rett	207
16.2.4	Høringsinstansenes syn	182	19.1.2	Ekodirektivet	207
16.2.5	Departementets vurdering	183	19.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	208
16.3	Forvaltning av domenenavn	184	19.1.4	Høringsinstansenes syn	208
16.3.1	Gjeldende rett	184	19.1.5	Departementets vurdering	208
16.3.2	Endringsbehov	184	19.2	Opplysningsplikt	209
16.3.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	185	19.2.1	Gjeldende rett	209
16.3.4	Høringsinstansenes syn	185	19.2.2	Ekodirektivet med mer	209
16.3.5	Departementets vurdering	186	19.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	210
17	Utstyr og installasjoner med videre	188	19.2.4	Høringsinstansenes syn	211
17.1	Utstyr	188	19.2.5	Departementets vurdering	211
17.1.1	Gjeldende rett	188	19.3	Sanksjoner og tvangsmulkt	213
17.1.2	Endringsbehov	189	19.3.1	Overtredelsesgebyr	214
17.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	189	19.3.2	Tvangsmulkt	216
17.1.4	Høringsinstansenes syn	192	19.3.3	Straff	218
17.1.5	Departementets vurdering	193	20	Klageordningen	220
17.2	Krav til prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett	193	20.1	Gjeldende rett	220
17.2.1	Gjeldende rett	193	20.2	Ekodirektivet	221
17.2.2	Endringsbehov	194	20.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	221
17.2.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	194	20.4	Høringsinstansenes syn	222
17.2.4	Høringsinstansenes syn	195	20.5	Departementets vurdering	222
			21	Øvrige endringer	225
			21.1	Registreringsplikt	225
			21.1.1	Gjeldende rett	225
			21.1.2	Ekodirektivet	225
			21.1.3	Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021	225

21.1.4	Høringsinstansenes syn	225	23	Økonomiske og administrative	
21.1.5	Departementets vurdering	226		konsekvenser	240
21.2	Alle-til-alle-kommunikasjon	226	23.1	Innledning	240
21.2.1	Gjeldende rett	226	23.2	Konsekvenser for markedsaktører	
21.2.2	Ekomdirektivet	226		og næringsliv	240
21.2.3	Forslaget i høringsnotatet		23.2.1	Utvidelse av lovens virkeområde .	240
	2. juli 2021	226	23.2.2	Kommunikasjonsvern	
21.2.4	Høringsinstansenes syn	227		og sikkerhet	241
21.2.5	Departementets vurdering	227	23.2.3	Krav til sikkerhet og robusthet	
21.3	Nødkommunikasjon	227		i datasentre	241
21.3.1	Gjeldende rett	227	23.2.4	Sluttbrukerregulering	241
21.3.2	Ekomdirektivet	227	23.2.5	Tjenester for sluttbrukere med	
21.3.3	Forslaget i høringsnotatet			spesielle behov	243
	2. juli 2021	227	23.2.6	Leveringspliktige tjenester	243
21.3.4	Høringsinstansenes syn	228	23.2.7	Tiltak som kan fremme	
21.3.5	Departementets vurdering	229		utbygging av nye nett med	
21.4	Vederlag	230		svært høy kapasitet	244
21.4.1	Gjeldende rett	230	23.2.8	Frekvensforvaltning	244
21.4.2	Ekomdirektivet	230	23.2.9	Nummer, navn og adresse-	
21.4.3	Forslaget i høringsnotatet			regulering	245
	2. juli 2021	230	23.2.10	Utstyr	245
21.4.4	Høringsinstansenes syn	230	23.2.11	Krav til prosjektering,	
21.4.5	Departementets vurdering	230		installasjon, vedlikehold og	
21.5	Sektoravgift og gebyr	230		sammenkobling av elektronisk	
21.5.1	Gjeldende rett	230		kommunikasjonsnett	245
21.5.2	Ekomdirektivet	230	23.2.12	Opprettelse av en klagenemnd	245
21.5.3	Forslaget i høringsnotatet		23.3	Konsekvenser for sluttbrukere	246
	2. juli 2021	231	23.4	Konsekvenser for offentlig sektor	246
21.5.4	Høringsinstansenes syn	231	23.4.1	Leveringspliktige tjenester	247
21.5.5	Departementets vurdering	231	23.4.2	Opprettelse av en klagenemnd	247
			23.4.3	Norsk deltakelse i BEREC	248
			23.4.4	Særlig om konsekvenser for	
				Nasjonal kommunikasjons-	
				myndighet	248
			23.5	Oppsummering	251
22	Samtykke til godkjenning av		24	Merknader til de enkelte	
	EØS-komiteens beslutninger ...	233		bestemmelsene i lovforslaget ..	252
22.1	EØS-komiteens beslutning				
	nr. 274/2021 om innlemmelse				
	i EØS-avtalen av BEREC-				
	forordningen	233			
22.2	EØS-komiteens beslutning				
	nr. 275/2021 om innlemmelse				
	i EØS-avtalen av ekomdirektivet ...	233			
22.3	EØS-komiteens beslutning				
	nr. 276/2021 om innlemmelse				
	i EØS-avtalen av gjennomførings-				
	forordningen om fastsettelse av				
	mal for avtalesammendrag	234			
22.4	EØS-komiteens beslutning				
	nr. 277/2021	234			
22.5	Tilpasningstekst til forordningen				
	om innlemmelse i EØS-avtalen av				
	gjennomføringsforordningen om				
	småcellebasestasjoner	234			
22.6	Tilpasningstekst til direktivet	235			
22.7	Forholdet til Grunnloven	235			
22.8	Konklusjon og tilrådning	239			
				A Forslag til lov om elektronisk	
				kommunikasjon (ekomloven)	383
				B Forslag til vedtak om samtykke	
				til godkjenning av EØS-komiteens	
				beslutninger nr. 274/2021,	
				275/2021, 276/2012 og 277/2021	
				om innlemmelse i EØS-avtalen av	
				forordningene (EU) 2018/1971, (EU)	
				2019/2243 og (EU) 2020/1070 og	
				direktiv (EU) 2018/1972	423

Vedlegg

1	EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 274/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester) og protokoll 37 om listen omhandlet i artikkel 101	424	6	ringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrået for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009	431
2	EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 275/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjons- samfunnstjenester)	427	7	Europaparlaments- og råds- direktiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (omarbeiding)	460
3	EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 276/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester) ..	429	8	Kommisjonens gjennomførings- forordning (EU) 2019/2243 av 17. desember 2019 om fastsettelse av en mal for avtalesammendraget som i henhold til europaparla- ments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 skal brukes av tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjons- tjenester	622
4	EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 277/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester) ..	430		Kommisjonens gjennomførings- forordning (EU) 2020/1070 av 20. juli 2020 om angivelse av egenskapene til trådløse tilgangs- punkter med kort rekkevidde i samsvar med artikkel 57 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon	627
5	EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammen- slutningen av europeiske regule-				

DET KONGELIGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Prop. 93 LS

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

*Tilråding fra Digitalisering- og forvaltningsdepartementet 12. april 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen foreslår en ny lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) som skal erstatte gjeldende lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven). Loven vil regulere og gi rammer for ekomsektoren og datasenterindustrien i årene som kommer.

Loven regulerer mobil- og bredbåndstjenester og andre tradisjonelle elektroniske kommunikasjons-tjenester og elektroniske kommunikasjons-nett. Nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester er inkludert i lovens virke-område. Eksempler på slike tjenester er meldings-tjenester i internettbaserte applikasjoner eller på sosiale medier. Slike tjenester underlegges kun

enkelte av lovens bestemmelser, for eksempel enkelte sikkerhetskrav.

Datasentre reguleres for første gang i ny ekomlov. Reguleringen er ment å være en første regulering som kan utvides etter hvert og ved behov. Datasentre er infrastruktur som lagrer og bærer digitale tjenester og data. Disse er viktige for å sikre en robust nasjonal infrastruktur med trygge og fleksible tjenester over hele landet. Mange viktige funksjoner i samfunnet i dag hviler på tjenester som blir levert av datasentre, og data-sentre legger til rette for innovasjon og effektivise-ring både i næringslivet og i det offentlige. Loven innfører en registreringsplikt for datasentre, og

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

den stiller krav til forsvarlig sikkerhet og beredskap i datasentre.

Samfunnets avhengighet av elektronisk kommunikasjon er økende og stadig mer kritisk. Loven legger derfor til rette for en ytterligere styrking av sikkerheten og robustheten i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Loven fastslår blant annet at elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester skal ha forsvarlig sikkerhet i fred, krise og krig.

Loven inneholder regler for å sikre kommunikasjonsvernet. Det er viktig at brukerne av internett, mobiltjenester og andre elektroniske kommunikasjons tjenester kan ha tillit til at de trygt kan bruke tjenestene uten at de må gi fra seg mer informasjon enn det som er nødvendig og uten at uvedkommende kan få tilgang til kommunikasjonen og trafikkdata. Kommunikasjonsvernet skal sikre konfidensialitet, autentisitet og integritet i bruken av elektronisk kommunikasjon for alle, slik som forbrukere og virksomheter med mer. Loven inneholder også regler for lovbestemt tilgang til informasjon for politiet og andre myndigheter.

Informasjonskapsler, også omtalt som cookies, reguleres også i loven. Reglene om samtykke skjerpes i forhold til gjeldende rett for å sikre at samtykke er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring gitt ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse.

Loven inneholder en sektorspesifikk markedsregulering der forhåndsdefinerte markeder analyseres og tilbyder som har sterk markedsstilling utpekes. Tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å gi konkurrentene tilgang til sine elektroniske kommunikasjonsnett, dersom tilgang til anleggsinfrastruktur ikke er tilstrekkelig til å fremme bærekraftig konkurranse. Loven gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å fastsette vilkår for tilgangen. Tilbyder med sterk markedsstilling kan selv påvirke forpliktelsene Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegger ved å påta seg forpliktelser om saminvesteringer med andre tilbydere i nye nett med svært høy kapasitet. Tilbydere med sterk markedsstilling som kun er aktiv i grossistmarkedet, gis lettelser i reguleringen. Loven regulerer også prisen ved terminering av tale (avslutning av en samtale i et annet nett enn der samtalen starter) i mobilnett og fastnett.

Overgangen fra eldre infrastruktur til nyere infrastruktur reguleres i loven, og den gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge særskilte plikter på tilbyder med sterk markedsstilling. Pliktene kan for eksempel påleg-

ges i forbindelse med overgang fra kobberinfrastruktur til fiber for å ivareta hensynet til konkurransen og sluttbrukernes rettigheter.

Loven åpner for symmetrisk regulering av tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger. Med symmetrisk regulering menes at tilbydere uten sterk markedsstilling også kan pålegges tilgangsforspliktelser. I særlige tilfeller kan tilgangsplikten utvides til et punkt som ligger forbi det første tilkoblingspunktet og lengre inn i nettet. Slik tilgang skal ikke pålegges tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet og som tilbyr tilgang til nett med svært høy kapasitet på ikke-diskriminerende vilkår. Dette gjelder likevel ikke dersom nettet er finansiert gjennom offentlige midler.

Når det gjelder frekvensspekteret gir loven regler om fastsetting av nasjonal frekvensplan, saksbehandlingsregler ved tildeling, tilbakekall og endring av frekvensressurser, rett til bruk av frekvenser som er tildelt andre samt regler for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Loven inneholder regler om etablering og drift av småcellebasestasjoner, inkludert en plikt for statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter til å imøtekomme rimelige anmodninger om tilgang til fysisk infrastruktur for å etablere slike småcellebasestasjoner.

Begrensede ressurser som nummer, navn og adresser for elektronisk kommunikasjon reguleres i loven. Loven gir i tillegg rammevilkår for norske landkodedetopdomener og andre domenenavn av nasjonale betydning.

Loven regulerer forbrukerrettigheter på området for elektronisk kommunikasjon, slik som forbud mot diskriminerende krav eller vilkår, rett til avtalesammendrag, kontroll av kostnader, prisammenlikningstjenester og tilgang til e-post etter oppsigelse av abonnementsavtale. Enkelte regler om beskyttelse av forbrukere er i tillegg utvidet til å gjelde mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner som kjøper tjenester. Loven inneholder også en forskriftshjemmel som gir kompetanse til å regulere fellesfakturerte tjenester. Dette er varer og tjenester som faktureres sammen med elektroniske kommunikasjons tjenester.

Brukere med funksjonsnedsettelse skal sikres likeverdig tilgang til og utvalg av elektroniske kommunikasjons tjenester. Loven søker å ivareta disse brukernes behov for å få informasjon om relevante tjenester, avtalevilkår og brukerutstyr.

Loven innfører hjemmel til å kunne pålegge leveringsplikt for bredbånd. Leveringsplikt vil først være aktuell dersom andre mindre inngripende virkemidler ikke fører frem (som for eksempel bredbåndsstøtteordningen).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Reguleringen av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr videreføres i det vesentligste fra gjeldende rett med enkelte mindre endringer knyttet til blant annet krav til sikkerhet. Loven inneholder regler om at radioutstyr og annet utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon (jammere for GPS-signaler mv.) ikke er tillatt å innføre, besitte, bringe i omsetning, gjøre tilgjengelige på markedet, sette i drift eller bruke. Slike GPS-signaler er blant annet egnet til å forstyrre helikopter og luftambulanse ved landing.

Autorisasjonsregimet for prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett reguleres med hjemmel i loven. På bakgrunn av nasjonale behov innføres et krav om autorisasjon for prosjekterende virksomhet.

Loven setter rammer for en klagenemnd som skal behandle de fleste av klagenes på enkeltvedtak fattet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i saker som følger ekomdirektivet. Loven inneholder en forskriftshjemmel med sikte på å fastsette de nærmere detaljene i klageordningen.

Forordningen om opprettelsen av sammenlutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) ble innlemmet i EØS-avtalen 24. september 2021. Ekomloven inneholder en forskriftshjemmel med sikte på å kunne inkorporere forordningen i norsk rett. Dette vil legge til rette for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan delta i BEREC og BERECs arbeid på lik linje med andre europeiske reguleringsmyndigheter, men uten stemmerett.

Foreløpig utgave

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 EØS-regler som gjennomføres i loven

Ny ekomlov gjennomfører europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (ekomdirektivet). Ekomdirektivet er den viktigste rettsakten fra EU på området for elektronisk kommunikasjon. I tillegg gjennomfører lovforslaget europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrådet for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009 (BEREC-forordningen).

Ny lov viderefører gjennomføringen av forordningene om internasjonal gjesting og toppnivådomenet .eu, kommunikasjonsverndirektivet 2002/58/EC med senere endringer og en rekke rettsakter på frekvens- og utstyrssiden.

I tillegg foreslås de delene av tilgjengelighetsdirektivet (EU) 2019/882 som gjelder ekomtjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne gjennomført sammen med lignende regler for ekomtjenester i ekomdirektivet. Departementet foreslår også et hjemmelsgrunnlag for å kunne innta europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2021/1232 av 14. juli 2021. Dette utgjør et midlertidig unntak fra visse bestemmelser i europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF om kommunikasjonsvern for så vidt angår tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenesters anvendelse av teknologier til behandling av personopplysninger og andre data med henblikk på bekjempelse av seksuelt misbruk av barn på nett.

2.1.1 Europaparlaments- og rådsdirektiv om fastsettelse av et europeisk regelverk for elektronisk kommunikasjon (ekomdirektivet)

Europaparlamentet og rådet vedtok 11. desember 2018 direktiv om fastsettelse av en europeisk

kodeks for elektronisk kommunikasjon (ekomdirektivet), jf. vedlegg 6.

Direktivet innebærer en revisjon og omarbeiding av det felleseuropeiske rammeverket for elektronisk kommunikasjon fra 2002 (ekompakken), revidert i 2009, og erstatter:

- Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF av 7. mars 2002 om tilgang til og samtrafikk mellom kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser (tilgangsdirektivet)
- Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF av 7. mars 2002 om tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (tillatelsesdirektivet)
- Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet)
- Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF av 7. mars 2002 om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (direktivet om leveringspliktige tjenester)

Ekomdirektivet trådte i kraft 21. desember 2018. Frist for gjennomføring av direktivet var 21. desember 2020 i medlemsstatene. Ekomdirektivet ble innlemmet i EØS-avtalen 24. september 2021. Norge tok forbehold om Stortingets samtykke ved innlemmelse av direktivet.

Ekomdirektivet innebærer en modernisering av dagens regelverk og skal stimulere til investeringer i og utrulling av nett med svært høy kapasitet samt styrke det indre marked og brukernes rettigheter. Alle forventer i dag tilgang til internett som er både sikkert og raskt der de bor, jobber og ferdes. Å fremme investeringer i elektronisk kommunikasjonsnett med svært høy kapasitet er stadig viktigere for privatliv, næringsliv, transport, helse-, skole og utdanningssektoren. Dette danner bakteppet for ekom-direktivet. Formålet med revisjonen er å modernisere og forenkle regelverket for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester for bedre å kunne møte den teknologiske utviklingen, endrede markedsforhold og brukernes behov for internetttilgang.

Direktivet består av fire deler: alminnelige regler for organisering og forvaltning av sektoren, og omfatter nettverk, tjenester og avsluttende bestemmelser. I del I reguleres direktivets virkeområde og formål, målene med reguleringen og definisjoner (artikkel 1-4), nasjonale reguleringsmyndigheter og andre relevante myndigheter (artikkel 5-11), generelle tillatelser for elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester (artikkel 12-19), foretakets opplysningsplikt, geografisk kartlegging av bredbåndsutbygging, hørings- og innsynsordning og tvisteløsning (artikkel 20-27), samordning av radiospektrum mellom medlemsstatene (artikkel 28), sanksjoner, tilsyn og klageadgang (artikkel 29-31), fremgangsmåte ved pålegg av særskilte forpliktelser (artikkel 32-34), ensartet tildeling av radiospektrum (artikkel 35-37), harmoniseringstiltak og standardisering (artikkel 38 og 39), og sikkerhet i nett og tjenester (artikkel 40 og 41).

I del II reguleres markedsadgang, nettutbygging og tilgang til nett. Etter en innledende artikkel om avgifter (artikkel 42), følger bestemmelser om tilgang til eiendom i form av fremføringsrett, samlokalisering og felles bruk av nettelelementer (artikkel 43 og 44), tilgang til radiospektrum (artikkel 45-55) og innføring av og bruk av trådløst nettverksutstyr (artikkel 56-58). Derneft følger alminnelige bestemmelser om tilgang og samtrafikk (artikkel 59-61), om system for betinget tilgang (artikkel 62), om fremgangsmåte for markedsanalyse og identifisering av tilbydere med sterk markedsstilling (artikkel 63-67) og om forpliktelser som kan pålegges tilbydere med sterk markedsstilling (artikkel 68-82).

I del III reguleres sluttbrukertjenester og leveringspliktige tjenester (artikkel 83-92), bruk av nummerressurser (artikkel 93-97) og sluttbrukernes rettigheter når det gjelder elektroniske kommunikasjons tjenester (artikkel 98-116).

I del IV er det inntatt avsluttende bestemmelser. Her reguleres delegering av myndighet (artikkel 117), at Europakommisjonen skal bistås av en komité (artikkel 118), informasjonsutveksling og offentliggjøring (artikkel 119-120), revisjon (122-123), nasjonal gjennomføring (artikkel 124) og oppheving av tidligere direktiv (artikkel 125).

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (kommunikasjonsverndirektivet) regnes ofte som en del av ekompakken fra 2002, men er ikke omfattet av ekomdirektivet. Kommunikasjonsverndirektivet inneholder blant

annet regler om beskyttelse av personopplysninger ved bruk av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester. Direktivet er gjennomført i norsk rett gjennom ekomloven med forskrifter og foreslås videreført. Direktivet er for tiden gjensstand for revisjon og Europakommisjonen la i januar 2017 frem forslag til europaparlaments- og rådsforordning om respekt for privatliv og beskyttelse av persondata i elektronisk kommunikasjon og om oppheving av direktiv 2002/58/EF. Forordningen skal erstatte kommunikasjonsverndirektivet. For tiden pågår forhandlingene mellom rådet, parlamentet og Kommisjonen på forslaget og det er fremdeles usikkert når endelig forordning kan vedtas og hvilket innhold den vil få.

2.1.2 Gjennomføringsforordningene

Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243 ble vedtatt 17. desember 2019 og fikk virkning fra 21. desember 2020. Forordningen er vedtatt med hjemmel i ekomdirektivet artikkel 102 nr. 3. Forordningen gjelder for tilbydere av elektroniske kommunikasjons tjenester med unntak av tilbydere av overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester. Forordningen fastsetter nærmere krav til innhold, omfang og utforming av avtalesammendraget som skal gis til forbrukere, mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner. Avtalesammendraget skal være lett å lese og kortfattet, og det skal normalt ikke overstige en A4-side med mindre det er særlig begrunnet. Det skal blant annet inneholde en beskrivelse av tjenestens viktigste egenskaper, selskapets navn, adresse og annen kontaktinformasjon, samt pris, varighet mv. Formålet med avtalesammendraget er å gi forbrukerne de opplysningene de trenger for å foreta et kvalifisert og veloverveid valg av tjeneste. Forordningens vedlegg inneholder en konkret mal for avtalesammendraget og en veiledning til utfylling av malen for dette.

Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 ble vedtatt 20. juli 2020 og fikk virkning fra 21. desember 2020. Forordningen er vedtatt med hjemmel i ekomdirektivet artikkel 57 nr. 2. Forordningen fastsetter de fysiske og tekniske egenskapene til trådløse aksesspunkt med kort rekkevidde (småcellebasestasjoner), herunder størrelse, vekt og effekt for slike småcellebasestasjoner. Forordningens vedlegg A angir blant annet nærmere krav til det totale volumet av den delen av småcellebasestasjonen som er synlig for allmenheten, mens vedlegg B angir den euro-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

peiske standarden småcellebasestasjonen skal oppfylle.

2.1.3 BEREC-forordningen

Europaparlamentet og rådet vedtok 11. desember 2018 forordning om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrådet for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), jf. vedlegg 5. Forordningen trådte i kraft 21. desember 2018. Den nye forordningen erstatter forordning (EF) nr. 1211/2009.

BEREC ble opprettet i 2009 som en såkalt «body», delvis forankret i privatrett og delvis i EU-rett. BEREC er en sammenslutning av europeiske regulatorer for elektronisk kommunikasjon og er et uavhengig, rådgivende organ uten rettslig status som egen juridisk person. BEREC skal sikre harmonisert anvendelse av de felleseuropeiske reglene for elektronisk kommunikasjon for derigjennom å bidra til utvikling av det indre marked. BEREC skal fremme utbredelse og bruk av nett med svært høy kapasitet, konkurranse på tilbud av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester og brukernes interesser.

BEREC bistår Europakommisjonen og nasjonale regulatorer i implementeringen av det regulatoriske rammeverket for elektronisk kommunikasjon. BEREC gir råd på forespørsel og på eget initiativ til de europeiske institusjonene og utfyller på europeisk nivå regulatoriske oppgaver som utføres på nasjonalt nivå av nasjonale regulatorer.

Nasjonale regulatorer og Europakommisjonen skal ta størst mulig hensyn til merknader, anbefalinger, retningslinjer, råd og regulatorisk beste praksis fra BEREC.

I den nye forordningen styrkes BERECs rolle og BEREC tillegges flere nye oppgaver. BERECs mandat utvides til enkelte deler av frekvens- og nummerforvaltningen som å utarbeide retningslinjer for felles kriterier for vurdering av evnene til å forvalte nummerresurser og risikoen for uttømming av nummerresurser, opprette og vedlikeholde en database for nummerresurser med rett til ekstraterritorial bruk innenfor EØS, og ved å delta i Radio Spectrum Policy Group (RSPG) i spørsmål som gjelder dens kompetanse når det gjelder markedsregulering og konkurranse i forbindelse med radiospektrum.

Forordningen om BEREC inneholder i tillegg til bestemmelser om opprettelsen av BEREC, dets mandat, sammensetning, rolle og oppgaver, struktur med mer, også en endring av forordning (EU) 2015/2120 som blant annet inneholder regler om

internasjonal gjesting. Den nye BEREC-forordningen foreslås ved vedtakelse av den nye ekomloven inkorporert i ekomforskriften med hjemmel i den nye loven. Nærmere gjennomgang av BEREC-forordningen følger av punkt 8.2.

BEREC-forordningen inneholder i tillegg til bestemmelser om opprettelse, organisering og oppgaver for BEREC også en endring i forordning (EU) 2012/531 om maksimalprisregulering for internasjonale samtaler og SMS for forbrukere i EU. Reguleringen innebærer at det settes pristak for internasjonale anrop og SMS i EØS-området, både fra fast- og mobilnett og den er ment å beskytte forbrukere mot urimelig høye priser for samtaler og SMS til andre EØS-land. Denne delen av BEREC-forordningen trådte i kraft 15. mai 2019 for EUs medlemsstater. For å sikre at norske forbrukere kunne få tilsvarende beskyttelse mot urimelige høye priser fra samme tid som EU-borgere, eller så nært opptil som mulig, ble det tatt inn en ny bestemmelse i ekomforskriften § 2-8 om maksimalpriser for internasjonale nummerbaserte kommunikasjonstjenester i EØS-området. Bestemmelsen trådte i kraft 1. juli 2019.

2.2 Høringsnotat 3. september 2019 om leveringsplikt for bredbånd

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 3. september 2019 forslag til lovhjemmel om innføring av leveringsplikt for bredbånd og finansiering av leveringspliktige tjenester på høring med høringsfrist 3. desember 2019.

Høringsnotatet ble offentliggjort på departementets hjemmesider og ble også sendt direkte til følgende høringsinstanser:

Departementene

Fylkeskommunene

Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon (Brukerklagenemnda)

Datatilsynet

Forbrukertilsynet

Konkurransetilsynet

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)

Regelrådet

Akademikerne

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Den Norske Advokatforening

Den Norske Fagpresses Forening

Deltasenteret Statens kompetansesenter for deltagelse og tilgjengelighet

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

EL & IT forbundet
Elektronikkbransjen
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Hovedorganisasjonen Virke
Huseiernes Landsforbund
IKT-Norge
Kabel Norge
Kommunenenes Sentralforbund (KS)
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Mediebedriftenes Landsforening
Norges Handikapforbund
Norges Røde Kors
NORTIB - Norsk Tele- og Informasjonsbrukerforening
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Postkom
Tekna - Teknisk-naturvitenskapelig forening
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

3NET AS
Abelia
Afiber AS
Alta Kraftlag SA
Altibox AS
Altifiber AS
Andøy energi AS
AT&T Global Network Services Norge
Austevoll kraftlag SA
Avur AS
Bankenes ID-tjeneste AS
Bardufoss Kabel TV AS
Bergen Fiber AS
Bredbåndsfylket Troms AS
Breiband.no AS
Buypass AS
Ceragon Networks AS - Norway
Chili Mobil AS
Com4 AS
Commfides Norge AS
Danske Bank
DNB Bank ASA
Easy Connect AS
eforum
Eidsiva Bredbånd AS
Eika Gruppen AS
Eninvest AS
eRate Norway AS
EVRY Norge AS
Fiber1 AS
GlobalConnect AS
Hammerfest Energi Bredbånd AS
Haugaland Kraft AS
Hålogaland Kraft Bredbånd AS
Ice Norge AS

Intelcom Group AS
Intelligent Telecom Services
IP Only Networks
Istad Fiber AS
Klepp Energi AS
Kragerø Bredbånd AS
Last Mile Communications
Lofotkraft AS
Lycamobile Norway Ltd.
Lynet Internett AS
Lyse Fiber AS
Mediehuset Tek AS
NextGenTel AS
NextNet AS
Nordvest Fiber AS
Nordea Bank ABP
Nordmøre Energiverk AS
Notodden Energi AS
NTE Marked AS
Orange Business Norway AS
Phonero Distribusjon AS
Powertech Information Systems
RiksTV AS
Saga Mobil AS
Sandefjord Bredbånd AS
Schibsted ASA
Signal Bredbånd AS
Signicat AS
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA
Strålfors AS
Tafjord Marked AS
Talkmore
Tampnet AS
TDC AS
Telenor Norge AS
Teleplan Consulting AS
Telia Norge AS
Tussa IKT AS
Vesterålskraft Bredbånd
Viken Fiber AS
Vipps AS

Departementet mottok merknader fra følgende instanser:

Alta Kraftlag
Aust-Agder fylkeskommune
Distriktsenergi
Eidsiva Bredbånd AS
Eigersund
Fiberbredbånd uti Neset
Fiberforeningen.no (Fiberforeningen)
Finans Norge
Finnmark fylkeskommune
Fjellnettverket
Fjordkraft

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Foreningen for el-overfølsomme
Foreningen for EMF-reform
Hattfjelldal kommune og Villmarksnett
Helsedirektoratet
Hemnes kommune
Huseiernes Landsforbund
Kraftfylka
Kripos
KS bedrift
Levanger kommune
LO
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
Nasjonalt breibandsråd
NextGenTel AS
Nordland fylkeskommune
Norges Miljøvernforbund
Signicat
Sør-Vest politidistrikt
tonder.org
Trøndelag fylkeskommune
Vestland fylkeskommune

Departementene

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Barneombudet
Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon
Datatilsynet
Departementenes Servicesenter
Digitaliseringsdirektoratet
Direktoratet for byggkvalitet
Direktoratet for e-helse
Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Domstoladministrasjonen
Finanstilsynet
Forbrukerrådet
Forbrukertilsynet
Forsvaret
Generaladvokaten
Konkurransetilsynet
Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll
Kripos
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Medietilsynet
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)
Norges institusjon for menneskerettigheter
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norsk romsenter
Patentstyret
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
Politihøgskolen
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Riksarkivet
Sivil klareringsmyndighet
Sivilombudsmannen
Skattedirektoratet
Spesialenheten for politisaker
Statens Kartverk
Statens sivilrettsforvaltning
Statens vegvesen Vegdirektoratet
Statsadvokatembetet
Statsforvalteren i Agder
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Møre og Romsdal
Statsforvalteren i Nordland
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Statsforvalteren i Rogaland
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Statsforvalteren i Trøndelag
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark
Statsforvalteren i Vestland

I tillegg mottok departementet hørings svar fra 32 privatpersoner, samt 12 anonyme hørings svar.

Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Utenriksdepartementet, hadde ingen merknader til høringen.

Høringsuttalelsene kan leses i sin helhet på Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet hjemmeside.

2.3 Høringsnotat 2. juli 2021 om ny ekomlov

Kommunal- og distriktsdepartementet sendte 2. juli 2021 en lovpakke på høring med frist for innspill 15. oktober 2021. Lovpakken inneholdt følgende dokumenter:

- forslag til ny lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven)
- forslag til ny forskrift om elektronisk kommunikasjonsnett- og tjenester (ekomforskriften)
- endringer i forskrift om nummerressurser for elektronisk kommunikasjonsnett- og tjenester (nummerforskriften)
- forslag til ny forskrift om stedlig virkeområde for lov om elektronisk kommunikasjon vedrørende Svalbard, Jan Mayen, Bilandene og Antarktis

Høringsnotatet ble offentliggjort på departementets hjemmesider og ble også sendt direkte til følgende høringsinstanser:

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Statsforvalternes fellestjeneste
Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, over-
våkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)
Sysselmannen på Svalbard
Teknologirådet
Tolldirektoratet
Utlendingsdirektoratet
Utlendingsnemnda
ØKOKRIM

Sametinget

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø
Forsvarets forskningsinstitutt
Forsvarets høyskole
Handelshøgskolen Innlandet
Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger
Høgskolen i Molde, Avdeling for økonomi og
samfunnsvitenskap
Institutt for medier og kommunikasjon,
Universitetet i Oslo
Institutt for privatrett, Senter for rettsinformatikk,
Universitetet i Oslo
Institutt for rettsvitenskap, Universitetet i Agder
NTNU
USN Handelshøgskolen ved Universitetet i Sørøst-
Norge

Advokatforeningen
Akademikerne
Amnesty International Norge
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Den internasjonale juristkommisjonen, avdeling
Norge
Den Norske Advokatforening
Den Norske Dataforening
Den Norske Dommerforening
Den Norske Fagpresses Forening
Distriktenes Energiforening
Energi Norge
EL & IT Forbundet
Elektronikkbransjen
Elektronisk Forpost Norge
Europabevegelsen
Fagpressen
Finans Norge
Finansnæringens Hovedorganisasjon
FolkOrg
Forskerforbundet
Forsvarergruppen
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Grafill – Norske grafiske designere og illustratører
GramArt

Gramo
Hovedorganisasjonen Virke
Huseiernes landsforbund
Hørselshemmedes Landsforbund
IKT-Norge
Innovasjon Norge
Kabel Norge
Kommunenes sentralforbund (KS)
Landslaget for lokalaviser
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Mediebedriftenes Landsforening
Nasjonalt Breibandråd
Naturvernforbundet
Nei til EU
NELFO
NONA – The Norwegian Online News Association
Norges Blindeforbund
Norges Handikapforbund
Norges ingeniør og teknologorganisasjon (NITO)
Norges Juristforbund
Norges Politilederslag
Norid AS
Norsk forening for jus og EDB
Norsk Journalistlag
Norsk Kabel-TV AS
Norsk Lokalradioforbund
Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek
Norsk PEN
Norsk Presseforbund
Norsk Redaktørforening
Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS)
Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL)
NORTIB – Norsk Tele- og Informasjonsbruker-
forening
NTE Marked AS
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Næringslivets sikkerhetsråd
Organisasjonen mot politisk overvåking
Pensjonistforbundet
Platearbeiderforeningen
Politiets Fellesforbund
Redd Barna
Rettighetsalliansen
Samfunnsbedriftene
Stiftelsen Elektronikkbransjen
Stiftelsen for en Kritisk og Undersøkende Presse
(SKUP)
Stiftelsen Fritt Ord
Stiftelsen Norges Elektriske Materiellkontroll
NEMKO
Stine Sofies Stiftelse
Teknisk-naturvitenskapelig forening (Tekna)
Universitets- og høyskolerådet (UHR)
Virke kunnskap teknologi og utdanning (Virke
KTU)

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Virke produsentforeningen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

3NET AS
Abelia
Afiber AS
Agder Energi
Akershus Energi AS
Alta Kraftlag SA
Altibox AS
Altidata AS
Altifiber AS
Andøy Energi AS
AT&AT Global Network Services Norge
Austevoll Kraftlag SA
Avinor AS
Avur AS
BA-nettverket
Bane NOR
Bankenes ID-tjeneste AS
Bardufoss Kabel TV AS
Bayonette AS
Bergen Fiber AS
BKK AS
Bisnode Matchit AS
Blix Solutions
Bodø Energi
Bofiber AS
Braathe Gruppen AS
Bredbåndsfylket Troms AS
Breiband.no AS
Buypass AS
Ceragon Networks AS – Norway
Chili Mobil AS
Com4 AS
Commfides Norge AS
Danske Bank
Digitale Medier 1881 AS
Discovery Networks Norway AS
DNB Bank ASA
Drangedal Everk
Easy Connect AS
Eidsiva Bredbånd AS
Eika Gruppen AS
Eltel Networks AS
Energigass Norge
Eninvest AS
eRate Norway AS
Ericsson
EVERY Norge AS
Equinor ASA
Facebook
Fiber1 AS
Finnås Kraftlag
Fitjar Kraftlag

Fjordkraft AS
Fusa Kraftlag
GIG Networks AS
GigaFib AS
Glitre Energi
GlobalConnect AS
GP Dataservice (Halden Dataservice)
Gudbrandsdal Energi
Hadeland Energi AS
Hallingdal Kraftnett AS
Hammerfest Energi Bredbånd AS
Hardanger Breiband AS
HardangerNett AS
Haugaland Kraft AS
Helgeland Kraft
Hesbynett AS
Hålogaland Kraft Bredbånd AS
Ice Norge AS
Infonett Røros AS
InfraNord AS
Intelligent Telecom Services
International Business Machines AS
Ishavslink AS
Istad Fiber AS
Jæren Kabelnett
Klepp Energi AS
Kragerø Bredbånd AS
Kvamnet AS
Kvinnherad Breiband AS
KystTele AS
Last Mile Communications
Lofotkraft AS
Luostejok Kraftlag AS
Lycamobile Norway Ltd.
Lynet Internett AS
Lyse Fiber AS
Mediehuset Tek AS
Meløy Energi AS
Midt IT
Midtkraft
Midt-Telemark Breiband AS
Modum Kabel TV AS
Monsternett AS
Motion Picture Association (MPA)
v/adv. Simonsen Vogt Wiig
Motion Picture Licensing Corporation Norge
Nasjonal referansedatabase (NRDB)
NEAS Bredbånd AS
Net2you AS
NettStar AS
NextGenTel AS
NextNet AS
Nokia Norge
Nordea Bank ABP
Nordic Screens AS

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Nordmøre Energiverk AS	TONO
Nordvest Fiber AS	TrønderEnergi
Nord-Østerdal Kraftlag	Tussa IKT AS
Norges Televisjon AS (NTV)	TV 2 AS
Norsk Radio Relæ Liga (NRRL)	TV3 AS
Norsk rikskringkasting AS (NRK)	Tysnes Kraftlag
Norwaco	UNINETT
Notodden Energi AS	Unio
Orange Business Norway AS	Ustekveikja Energi AS
OTTE	Varanger Kraft
Oya24 AS	Vegforum
P4 Radio Hele Norge AS	Verdal Kabel TV AS
Phonero AS	Verizon Norway AS
Powertech Information Systems	Vesterålskraft Bredbånd AS
Primafon AS	Vest-Oppland Kommunale Kraftselskap (VOKKS)
Puzzle AS	VEV Romerike AS
RadioLink Telemark AS	Viken Fiber AS
Radio Norge	Vipps AS
Rauma Energi og Breibånd	Vitnett AS
RiksTV AS	Voss Kommunikasjon AS
Safety Computing AS	Wind Communication AS
Saga Mobil AS	Xfiber AS
Sandefjord Bredbånd AS	XPLORA Mobile AS
Satel Norge AS	Z nett AS
Scan Net AS	Zisson AS
Schibsted ASA	Ørskog Breibånd AS
Siemens Norge	Østfold Energi AS
Signal Bredbånd AS	Øvre Eiker Fibernet
Signicat AS	
Sikringsradioen	Departementet mottok merknader fra følgende
Simula Research Laboratory AS	instanser:
Skagerak Energi AS	1880 Nummeropplysning AS
SKL Marked	1881 Group AS
Skånevik Ølen Kraftlag	Abelia
Sogn Service AS	Advokatforeningen
Sognerett AS	Allente
Space Norway AS	Aller Media AS
Sparebank 1 Banksamarbeidet DA	Amedia AS
Statkraft AS	Barne- og familiedepartementet
Statnett SF	Brukerklagenemnda for elektronisk
Strålfors AS	kommunikasjon
SuCom AS	Datatilsynet
Sønnico	Datatilsynet og Forbrukertilsynet
Tafjord Marked AS	Det nasjonale statsadvokatembetet
Talkmore	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Tampnet AS	Domstoladministrasjonen
TDC AS	EL og IT forbundet
Telefactory AS	Fagpressen
Telefiber AS	Forbrukerrådet
Telenor Norge AS	Forbrukertilsynet
Telepartner AS	Forsvarsdepartementet
Teleplan Consulting AS	GlobalConnect AS
Telia Norge AS	Gule Sider AS
Telipol	Huawei Norge AS
Tinn Energi	Huseierne

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Hørselshemmedes Landsforbund

Ice

IKT Norge

Innlandet fylkeskommune

Justis- og beredskapsdepartementet

Kommunesektorens organisasjon KS

Lyse

Mediebedriftenes Landsforening

Medietilsynet

Mentor medier

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Norsk boligbyggelag (NBBL)

Nelfo

Norges Blindeforbund

Norges Døveforbund

Norges televisjon AS (NRK)

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Norid AS

Norsk Journalistlag

Norsk Lokalradioforbund

Norsk Redaktørforening

Norsk rikskringkasting AS

Norsk Romsenter

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)

Oslo statsadvokatembeter

Polaris Media

Politidirektoratet

Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Regelrådet

Riksadvokaten

RiksTV AS

Samfunnsbedriftene energi

Schibsted

Stine Sofies Stiftelse

Statnett SF

Telenor AS

Telia

TV 2 ASA

Twilio Ireland Limited

UDI

I tillegg mottok departementet høringssvar fra to privatpersoner og ett anonymt høringssvar.

Helse- og omsorgsdepartementet, Kartverket, Norsk senter for informasjonssikring og Statens vegvesen og Vegdirektoratet, hadde ingen merknader til høringen.

Høringsuttalelsene kan leses i sin helhet på Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets hjemmeside.

2.4 Tilleggshøring 8. juli 2022 om regulering av datasentre

Kommunal- og distriktsdepartementet sendte 8. juli 2022 forslag til lovhjemmel om innføring av registreringsplikt for datasenteraktører og forslag til lovhjemmel med krav om forsvarlig sikkerhet i datasentre på høring, med høringsfrist 9. september 2022.

Høringsnotatet ble offentliggjort på departementets hjemmesider og ble også sendt direkte til følgende høringsinstanser:

Departementene

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Politidirektoratet

Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Abelia

AQ Compute v/Petter M. Tømmeraas

Arcane

Basefarm

BlueFjords

Bulk Infrastructure

Green Mountain

Harmonychain

Hydrokraft

IKT-Norge

Innovasjon Norge

Kryptovault

Lefdal Mine Datacenter

Nordlo

Norsk Datasenterindustri

Northern Data

Oslofjord Datasenter

Ringerikskraft

Stack Infrastructure

Statskraft DC Sites

Storespeed

Terrahost

Troll housing

Troll Mountain

Departementet mottok merknader fra følgende instanser:

Abelia

Arcane Green Data AS (Arcane Crypto AB)

Brønnøysundregistrene

Bulk Data Centers AS

Folkehelseinstituttet

Forsvarsdepartementet

Green Mountain

Justis- og beredskapsdepartementet

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Kryptovault AS
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM)
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Norges Bank
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norsk Data AS (Oslofjord Datasenter AS)
Norsk Datasenter Industri/IKT-Norge
Northern Data
Northern Data NOR AS
NRK
Politidirektoratet/Kripos
Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
Skatteetaten
Språkrådet
Stack Infrastructure Nordics
Statsforvalteren i Trøndelag
Stokmarknes Datasenter AS (Handelsbygg
Holding AS)
Telenor

Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Oljedirektoratet hadde ingen merknader til høringen.

Høringsuttalelsene kan leses i sin helhet på Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets sin hjemmeside.

2.5 Innlemmelse av direktivet og forordningen i EØS-avtalen

For at europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (ekomdirektivet) og europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrået for støtte til BEREC (BEREC-forordningen) skal bli folkerettslig bindende for Norge, må de innlemmes i EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen. EØS-komiteen vedtok 24. september 2021 å endre EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjons-samfunnstjenester) slik at ekomdirektivet med to tilhørende gjennomføringsforordninger samt BEREC-forordningen innlemmes i EØS-avtalen, jf. beslutning nr. 274/2021, nr. 275/2021, nr. 276/2021 og nr. 277/2021. I EØS-komiteens beslutninger er det tatt inn enkelte tilpasninger til rettsaktene slik at de passer for EØS - EFTA-statene. Det er nødvendig å gjøre enkelte tekniske tilpasninger. Videre er det nødvendig med tilpasning for å sikre Nasjonal kommunikasjonsmyndighets deltakelse i BEREC.

Gjennomføringen i norsk rett gjør det nødvendig med lovvedtak, jf. Grunnloven § 26 andre ledd. Vedtakene i EØS-komiteen ble derfor truffet med forbehold om Stortingets samtykke. I proposisjonen inviteres Stortinget til å gi sitt samtykke til å godkjenne EØS-komiteens beslutninger. Det vises til kapittel 22 om det nærmere innholdet i EØS-komiteens beslutninger og om tilpasningene.

3 Mål og prinsipper i ekomloven

3.1 Overordnede rammebetingelser

Lovens formål er å sikre brukerne i hele landet gode, rimelige, sikre og fremtidsrettede elektroniske kommunikasjonstjenester ved å legge til rette for effektiv bruk av ressurser og bærekraftig konkurranse. Loven skal i tillegg stimulere til næringsutvikling og innovasjon og gi forsvarlig sikkerhet i datasentre. Loven skal bidra til å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for elektronisk kommunikasjon for næringsliv, forbrukere, offentlig sektor og organisasjoner. I tillegg styrkes rettighetene til behovstilpassede tjenester for brukere med nedsatt funksjonsevne. Departementet foreslår å videreføre formålsbestemmelsen i gjeldende lov, med enkelte justeringer for å synliggjøre at elektroniske kommunikasjonstjenester og datasentertjenester skal leveres med forsvarlig sikkerhet. Loven skal videre sikre at vi overholder våre forpliktelser som følger av EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler, men tilpasses norske forhold innenfor rammen av forpliktelsene.

Elektronisk kommunikasjon er en helt sentral forutsetning for at andre samfunnssektorer skal fungere. Det er derfor et økende behov og forventning i samfunnet om at elektronisk kommunikasjon som innsatsfaktor skal være stabil og tilgjengelig. Krav til driftssikkerhet og kvalitet i nett og tjenester vil øke ytterligere i årene fremover.

Norske elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har høy kvalitet og høy oppetid. Økt kompleksitet i nett og tjenester medfører økt risiko for tekniske feil, i tillegg til risiko for menneskelige feil, påvirkning utenfra, ulykker og økt angrepsflate. Hendelser som berører nett eller tjenester kan få konsekvenser for nettenes og tjenestenes funksjon og tilgjengelighet. Kontinuerlig og systematisk forebyggende driftssikkerhetsarbeid er en forutsetning for å forhindre og minske konsekvensene. Dette foreslås synliggjort i lovens formålsbestemmelse.

Ekomsektoren og elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har stor betydning for bærekraft, klima og miljø. Smart utnyttelse av ekomteknologi, -nett og -tjenester kan bidra til å redusere negativ miljøpåvirkning i mange nærin-

ger og medvirke til vesentlig reduksjon i klimagassutslipp. Samtidig vil ekomsektorens egen ressursbruk nødvendigvis ha et fotavtrykk på klima og miljø.

3.2 Stabile rammevilkår

Det fremheves av flere høringsinstanser at forutsigbare og stabile rammebetingelser og investeringsinsentiver på infrastrukturnivå er helt nødvendig for å sikre videreføring av den markedsdrevne infrastrukturbyggingen, som har tjent oss godt, og som er avgjørende for at Norge også i fremtiden skal ha en verdensledende digital infrastruktur.

Departementet legger vekt på at rammevilkårene skal være så stabile og forutsigbare som mulig for å sikre gode investeringsinsentiver og en innovativ og langsiktig tjeneste- og næringsutvikling. Ekomsektoren er imidlertid i rask vekst og utvikling og de markedsmessige og teknologiske forholdene endrer seg raskt. Det er derfor viktig at reguleringen så langt som mulig tar høyde for at den skal kunne anvendes over tid. I tillegg er det viktig at reguleringen ikke er så detaljert på alle punkter at det legges hindringer i veien for utviklingen. Hensynene til forutsigbarhet og fleksibilitet må med andre ord balanseres mot hverandre. Lovgivningen er derfor delvis en rammeregulering på noen områder som for eksempel reguleringen av virkemiddelbruken i lovens kapittel 7, 9 og 10, mens den andre steder er mer detaljert som for eksempel om forbrukervernet i kapittel 4. Når det gjelder rammene som gis i markedsreguleringen er det viktig at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, som skal føre tilsyn med ekomloven, legger vekt på en ensartet tilsynspraksis i passende analyseperioder. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal videre samarbeide med andre reguleringsmyndigheter i Europa og med BEREC, for å sikre at den grunnleggende forvaltningspraksisen harmoniserer med praksisen i fellesskapet under ellers like omstendigheter. Nasjonal forvaltning må imidlertid fortsatt ta høyde for særlige situasjoner i

Norge som tilsier at reguleringen tilpasses våre nasjonale forhold. I Norge har man for eksempel hittil hatt en særnorsk regulering av markedet for tilgang til mobilnett fordi Norge har mindre konkurranse på mobilområdet enn andre land i det europeiske fellesskapet.

3.3 Bærekraftig konkurranse

Bærekraftig konkurranse er et virkemiddel for å bedre utnyttelsen av samfunnets ressurser og gi høyere verdiskapning gjennom at forholdene legges til rette for et mangfold av gode og fremtidsrettede tjenester som underbygger samfunnsøkonomisk ønskelige endringer i form av nye produkter og produksjonsprosesser. Dette omfatter også en så god utnyttelse som mulig av master, bygninger og andre flaskehalsfasiliteter. Hensynet til effektiv bruk skal fremme effektiv investering i infrastruktur og valg av fremtidsrettet teknologi som muliggjør optimal infrastrukturutvikling og danner grunnlag for opprettholdelse og utvikling av gode tjenester. Målet om samfunnsøkonomisk effektivitet og ressursbruk medfører imidlertid ingen lovmessige hindre for etableringer som ikke er samfunnsøkonomiske eller bedriftsøkonomisk lønnsomme. Nasjonens sikkerhet går foran effektiv ressursbruk.

Elektronisk kommunikasjon er en innsatsfaktor i nærmest all virksomhet i samfunnet, og den er også svært viktig for privates bruk av digitale tjenester. Tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester til rimelig pris og kvalitet er avhengig av at det er bærekraftig konkurranse i markedet. I gjeldende ekomlov er markedsreguleringen sentral, og den skal sikre at nye konkurrenter kan komme inn i et marked som er kjennetegnet av høye etableringsbarrierer.

Departementet viser til NHOs innspill i høringsrunden der det pekes på at:

«For å kunne realisere vekstpotensialet i den digitale økonomien er det avgjørende med en jevnt over høy tilgang til høykapasitets ekom-tjenester i hele landet – private som bedrifts-brukere. Et godt mangfold av tilbydere og tjenester er grunnleggende for valgfrihet og konkurranse. Omvendt kan også valgfrihet og konkurranse være med på å stimulere til økt mangfold av tilbydere og tjenester og bidra til en gunstig utvikling både for private og bedriftsbrukere.»

Markedsaktørene må derfor påregne at staten stimulerer til økt konkurranse, og at dette kan påvirke gevinstene noe på kort og lengre sikt. Gjeldende ekomlovgivning inneholder en ex ante regulering av markedet som innebærer en korrigering av adferd før mulig misbruk av markeds-makt finner sted. Det grunnleggende virke-middelet er at tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å gi konkurrenter tilgang til sitt elektroniske kommunikasjonsnett for å tilby konkurrerende tjenester. Dette videreføres i ny ekomlov. I ny lov legges det i større grad vekt på at reguleringen også skal fremme effektive investeringer og innovasjon i infrastruktur med svært høy kapasitet, herunder sikre at tilgangsvilkårene tar tilstrekkelig høyde for den risiko som de investerende virksomhetene tar. Etter lovforslaget tillates det ulike samarbeidsordninger mellom tilbydere som investerer i infrastruktur og tilgangskjøperne for å spre investeringsrisikoen og samtidig sikre konkurransen i markedet, og at prinsippet om ikke-diskriminering opprettholdes. Det er investor som må ta risikoen ved å etablere seg eller ekspandere i markedet for elektronisk kommunikasjon.

Konkurranseloven gjelder i samvirke med ekomloven. Etter hvert som konkurransen i markedet utvikler seg, og valgfriheten og tjenestetilbudet øker, vil behovet for den sektorspesifikke konkurransereguleringen falle bort. Det er en målsetning at konkurranseloven på sikt skal overta konkurransereguleringen av sektoren alene.

I dagens situasjon der Norge har to fullverdige landsdekkende mobilnett og et tredje under utbygging, jf. punkt 4.1.1, er det fremdeles viktig at reguleringen utformes slik at den støtter målsetningen om minst tre fullverdige mobilnett som kan konkurrere i både bedrifts- og privatmarkedet i Norge, jf. Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur*. Departementet viser også til tidligere vedtak i Stortinget om etablering av minst tre mobilnett og at regjeringen oppfordres til å ta i bruk tilgjengelige regulatoriske virkemidler for å nå målet raskest mulig. Denne målsetningen ligger fast.

3.4 Minimumsregulering

Det nye regelverket viderefører prinsippet om minimumsregulering fra gjeldende ekomlov. Prinsippet om minimumsregulering innebærer at markedsinngrep skal være nødvendige og ikke mer inngripende enn målsetningen med reguleringen.

Reguleringen som pålegges skal så langt som mulig være den minst inngripende måten å avhjelpe problemet på. I ekomloven kommer dette for eksempel til uttrykk ved at prisregulering skal skje ved regulering av grossistmarkeder og ikke ved å regulere sluttbrukerprodukter dersom reguleringen av grossistmarkedet vil være tilstrekkelig til å oppnå formålet med reguleringen.

Departementet viser til Abelian innspill der det pekes på at «alle endringer i regelverk som treffer privat næringsliv medfører en regulatorisk byrde og kostnad for næringslivet» og understreker at det ikke er et mål å regulere der markedet selv er i stand til å ordne opp. Regulering vil først og fremst være aktuelt som et virkemiddel når det foreligger eller vil kunne foreligge markedssvikt.

Minimumsregulering innebærer også at sektorspesifikk markedsregulering ikke skal anvendes dersom bærekraftig konkurranse kan oppnås kun gjennom bruk av generell konkurranserett.

3.5 Teknologinøytralitet

Teknologinøytralitet er et overordnet prinsipp i ekomlovgivningen og innebærer at myndighetene ikke skal favorisere én teknologi fremfor en annen eller legge opp til eller favorisere bruk av bestemte teknologier, men overlate teknologivalg til markedet så langt det er mulig.

Dette er i tråd med Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur*, der regjeringen la til grunn at det fortsatt skulle være en markedsbasert tilnærming til utbygging av ekomnett og tjenester, der blant annet teknologinøytralitet ble trukket frem som et sentralt prinsipp. Regjeringen uttalte i Stortingsmeldingen kapittel 7 at «[...] reguleringen og virkemidlene i utgangspunktet ikke skal favorisere bruk av bestemte teknologier, men overlate dette til markedet». De uttalte også at «Teknologinøytralitet er fundert på en grunnleggende anerkjennelse av at bransjen i utgangspunktet har bedre forutsetninger for å ta teknologiske og markedsmessige valg og til å utvikle og utforme produkter og tjenester, enn det myndigheten har.».

Ny lov søker å opprettholde prinsippet om teknologinøytralitet og viderefører et reguleringsregime som er mest mulig teknologinøytralt. Dette utelukker ikke at myndigheten, når det er begrunnet i objektive forskjeller eller er nødvendig for å oppnå andre formål med loven, pålegger bruk av spesifikke teknologier. Det er med andre ord rom for å legge forholdene til rette for enkelte teknologier når det er forholdsmessig og berettiget, for

eksempel av hensyn til effektiv bruk av frekvensressurser.

Videre bør prinsippet om teknologinøytralitet ikke være til hinder for at det tas hensyn til at visse overføringsteknologier har fysiske egenskaper og arkitektoniske trekk som kan være overlegne med hensyn til tjenestens kvalitet, kapasitet, vedlikeholdskostnad, energieffektivitet, driftsfleksibilitet, pålitelighet, robusthet og skalerbarhet, og i siste instans ytelse, som kan gjenspeiles i de tiltakene som er truffet med sikte på å etterstrebe de ulike målene ved reguleringen.

3.6 Effektiv bruk av ressurser

Tilgang til frekvenser i det elektromagnetiske frekvensspekteret er en forutsetning for drift av trådløse elektroniske kommunikasjonsnett (for eksempel mobilnett) og for bruk av en rekke typer utstyr. Frekvenser er samtidig en begrenset ressurs, og det er derfor viktig at ressursen brukes effektivt. Planleggingen av frekvensbruk er sentral for å oppnå effektiv frekvensbruk. Ved tildeling av tillatelser legges det blant annet til rette for at frekvensbruken skal føre til minst mulig forstyrrelser for annen frekvensbruk. Myndighetene må også følge arbeidet med frekvensplaner internasjonalt og følge opp med tildeling av frekvensressurser som harmoniseres for en bestemt bruk innenfor EØS.

Tildeling av frekvensressurser når markedsaktørene etterspør det er viktig for at aktørene skal kunne ta frekvensene i bruk eller sikre videre tjenesteproduksjon, slik at brukerne kan få tilgang til gode elektroniske kommunikasjonstjenester. For at aktørene skal kunne tilby fremtidsrettede elektroniske kommunikasjonstjenester i tråd med lovens formål, må ressurstildelingen følge utviklingen. Tildeling av frekvensressurser for testing av nye tjenester og teknologier er også viktig for å legge til rette for utvikling og innovasjon. I dagens frekvensforvaltning åpnes det i stor grad for at frekvenstillatelser kan selges eller leies ut, så lenge det ikke kan få konkurranseskadelig virkning. Dette legger til rette for at aktører kan få tilgang til frekvenser selv om myndigheten ikke har ledige ressurser å tildele uten at ressursene må tildeles på nytt, hvilket bidrar til effektiv bruk av ressursene. Dette er tydeligere fremhevet i ny ekomlov. Lovforslaget vektlegger også i større grad enn tidligere at det skal legges til rette for delt bruk av frekvenser. Det vil føre til mer effektiv bruk av frekvensressursene dersom de samme frekvensene kan utnyttes av flere aktører. Det legges allerede

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

til rette for mange former av delt bruk i dagens frekvensforvaltning, og lovforslaget tydeliggjør derfor myndighetenes adgang til å stille vilkår om delt bruk av frekvensressurser for å fremme effektiv utnyttelse av det elektromagnetiske frekvensspekteret.

Effektiv bruk av ressurser omfatter også best mulig utnyttelse av nummerressurser. Tilgang til nummer er en forutsetning for en rekke type tjenester og nummer er en begrenset ressurs som det er nødvendig å fortsatt regulere. Det er viktig å ikke miste kontrollen over nummerseriene og systemet disse tilrettelegger for. Som ledd i dette

er det nødvendig å føre effektivt tilsyn med nummerbruk og nummertjenester. Nummerressurser tildeles etter søknad fra tilbydere, som igjen tildeler enkeltnummer til sine kunder. Enkelte typer nummer tildeles også direkte til sluttbrukere. I vurderingen av søknader om tillatelse til bruk av nummerressurser vektlegges ulike hensyn som for eksempel ressurs situasjonen hos tilbyderne, formålet med bruken og utnyttelsesgrad ved tidligere tillatelser. Enkelte ressurser som mobilnummer er meget begrenset, og derfor er det spesielt viktig at denne ressursen forvaltes på en bærekraftig måte.

Foreløpig utgave

4 Status for elektronisk kommunikasjon i Norge

4.1 Den digitale grunnmuren

Elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester danner sammen med datasentre grunnmuren i et moderne digitalisert samfunn. Denne digitale grunnmuren er en forutsetning for all digitalisering og er avgjørende for å bygge landet videre. Innbyggere, virksomheter og organisasjoner forventer å ha tilgang til faste og mobile bredbåndsnett både på sine faste adresser og der folk arbeider og ferdes. Det er viktig å legge til rette for at alle skal kunne delta i den digitale utviklingen.

Når alle blir mer avhengige av nett med høy kvalitet, er også høy sikkerhet og beredskap avgjørende for funksjon og trygghet for folk og bedrifter i hele landet. Staten bidrar til økt sikkerhet og robusthet i nettene gjennom regulering, krav, tilsyn og tilskudd.

Utbyggingen av høyhastighetsbredbånd skjer med stor fart, og tilbudet har bedret seg betydelig de siste årene, men det er fremdeles store geografiske forskjeller.

På landsbasis hadde om lag 97 prosent av husstandene tilbud om fast bredbånd med 100 Mbit/s nedlastningshastighet pr. første halvår 2023. I tettbygde områder hadde 99 prosent av husstandene tilbud om slikt bredbånd, mens i spredtbygde områder var tilsvarende dekning på 82 prosent.

Det er viktig å motvirke at noen områder systematisk blir hengende etter resten av landet når det gjelder tilgang til bredbånd. Regjeringen har som mål at alle skal ha tilbud om bredbånd med minst 100 Mbit/s innen utgangen av 2025. Det vises i denne forbindelse også til kapittel 9 som omhandler tiltak for å fremme utbygging av nett med svært høy kapasitet og kapittel 10 om tilrettelegging for infrastrukturutbygging. Her fremkommer bestemmelser som kan bidra til å nå politiske mål på ekomområdet.

Det viktigste virkemiddelet for videre utbygging er å legge til rette for markedsbaserte investeringer. I noen områder er det ikke kommersielt grunnlag for utbygging, og i slike områder bidrar staten med tilskudd. For 2024 er det bevilget 400 millioner kroner i statlige tilskudd til bredbånd. I tillegg til offentlig støtte, kan leveringsplikt være

et aktuelt virkemiddel for å legge til rette for bredbånd i hele landet. Det vises i denne forbindelse til kapittel 12.

Den teknologiske utviklingen går svært raskt. Regjeringen arbeider for å tilrettelegge for videre utbygging av 5G og industriens behov, blant annet gjennom frekvensforvaltningen og 5G-industriforum. For levering av 5G med høye forventninger til kapasitet og hastighet, kreves det mye frekvensspektrum. 5G vil kunne tilbys i alle frekvensbånd som er tildelt til mobilkommunikasjon.

Mobilnettene, spesielt med 5G-teknologien, er et viktig supplement til kabelbasert bredbånd og kan bidra til at hele landet får tilgang til bredbånd med høy hastighet. I tillegg til faste- og mobile bredbåndsnett, ble bredbåndstilbud over lavbane-satellittsystemer lansert i Sør-Norge i 2022 og er nå tilgjengelig over hele landet. Dette er et godt supplement til det allerede eksisterende bredbåndstilbudet i Norge, spesielt i distriktene.

4.2 Utviklingstrekk i markedet for elektronisk kommunikasjon i Norge

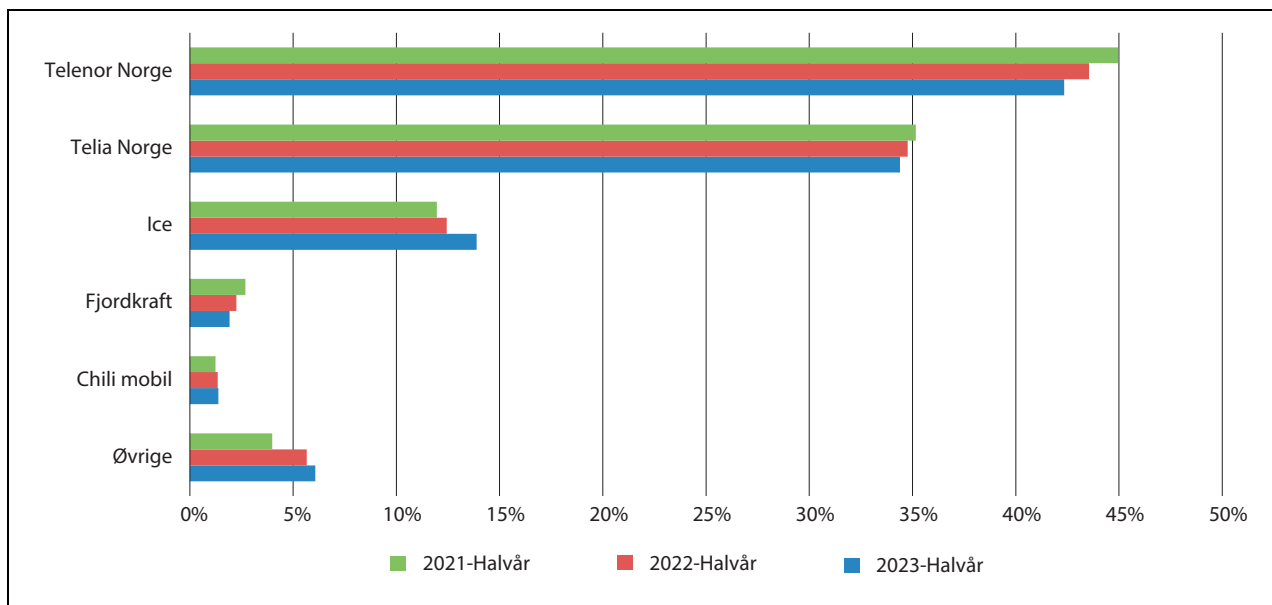
4.2.1 Markedsaktører og markedsandeler i mobil- og bredbåndsmarkedene

Norge har i dag tre mobilnett. I tillegg til Telenor og Telia sine landsdekkende nett, hadde Ice/Lyse ved utgangen av første halvår 2023 nådd en befolkningsdekning på 94 prosent.

Tjenestene i mobilmarkedet omfatter abonnement for mobiltelefoni, særskilte abonnement for mobilt bredbånd (for eksempel til PC, nettbrett eller mobil ruter), samt maskin-til-maskin kommunikasjon (M2M).

Mens utviklingen av taletrafikk i mobilnettene i Norge har vært relativt stabil de siste årene med kun beskjeden årlig økning, har bruken av mobildata økt kraftig, og dette gjelder særlig bruken av mobildata over ordinære mobilabonnement.

Mobilmarkedet er fortsatt preget av begrenset konkurranse med to store aktører, Telenor og Telia, som til sammen hadde en markedsandel på i

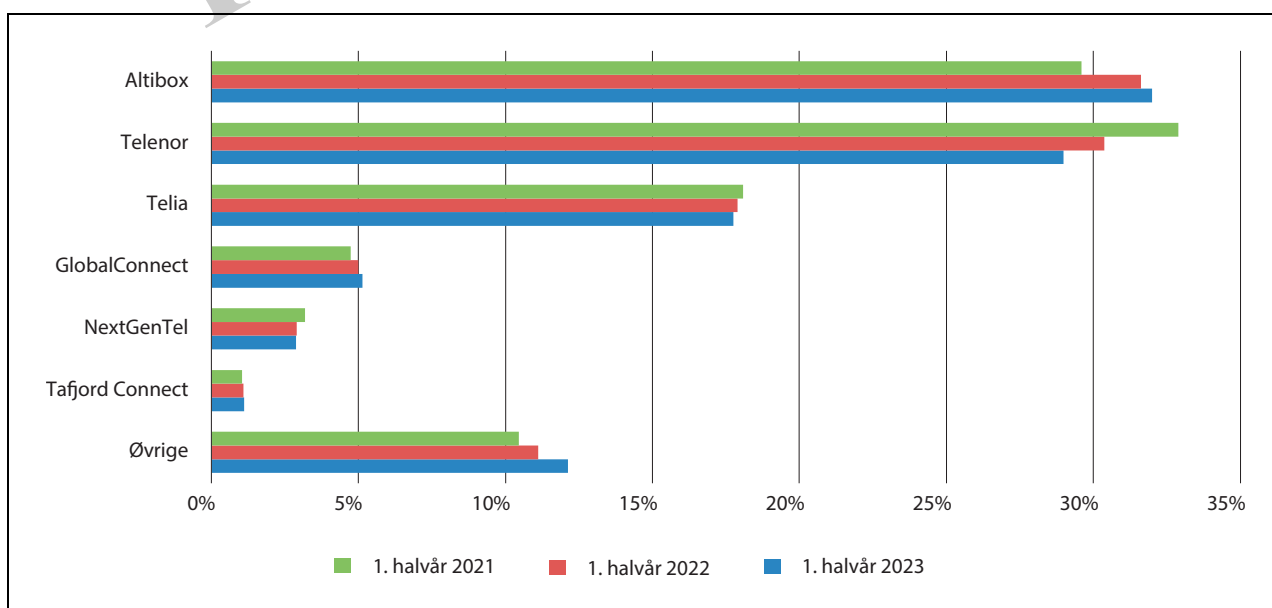
Figur 4.1 Markedsandeler for mobiltelefoniabonnement og abonnement for mobilt bredbånd

Kilde: Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

underkant av 76 prosent målt i antall abonnement i sluttbrukermarkedet ved første halvår 2023.

Markedet for fast bredbånd består av et stort antall større og mindre tilbydere. Mange av tilbyderne har kun lokalt nedslagsfelt, mens noen dekker større deler av landet eller hele Norge. Altibox-samarbeidet, som består av flere lokale og regionale fibertilbydere, har nå samlet sett størst markedsandel i markedet for fast bredbånd i Norge, mens Telenor fremdeles er den største enkelttilbyderen.

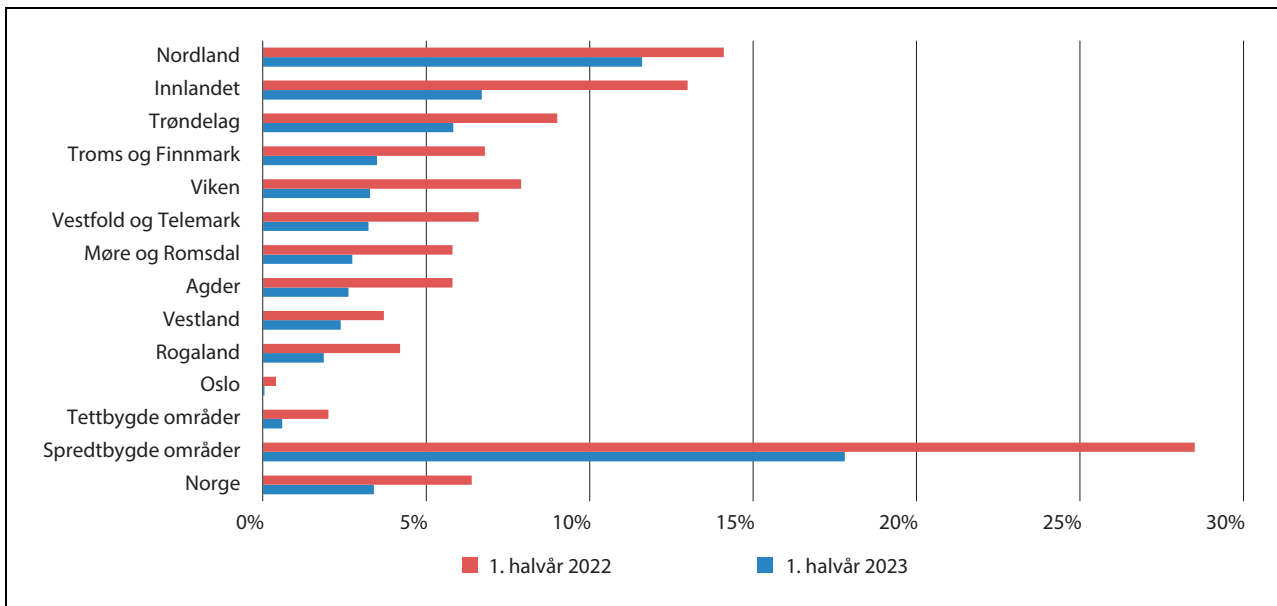
Totalt antall aksesser for fast bredbånd i privat og bedriftsmarkedet var om lag 2,5 millioner ved utgangen av første halvår 2023. Totalt antall aksesser basert på fiber var nærmere 1,8 millioner på samme tidspunkt. Det er 71 prosent av totalt antall aksesser i privat- og bedriftsmarkedet på dette tidspunktet, en økning fra 68 prosent ett år tidligere. De senere årene har tilbudet av såkalt fast trådløst bredbånd blitt etablert og dekker nå store deler av landet. Dette tilbudet har også fått mange

Figur 4.2 Markedsandeler for fast bredbånd

Kilde: Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Figur 4.3 Prosentandel husstander som ikke har tilgang til fast bredbånd med nedstrøms hastighet på minst 100 Mbit/s

Kilde: Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

kunder og har for mange erstattet bredbånd over kobbernettet.

4.2.2 Mobil- og bredbåndsdekning

Bredbåndspolitikken har siden utbyggingen startet rundt år 2000, under alle regjeringer, som hovedregel vært markedsbasert og teknologinøytral. Dette vil si at det er markedsaktørene som er hoveddrivkraften i utbygging og tjenestetilbud. Det er en viktig statlig oppgave å sørge for gode rammevilkår for næringen, stille krav til forsvarlig sikkerhet og beredskap, samt å legge til rette for tilstrekkelig utbygging i alle deler av landet. En stor del av denne statlige tilretteleggingen handler om tiltak med budsjettmessige konsekvenser, som tilskuddsordningen som forvaltes av fylkeskommunene og utbyggingsforpliktelser i forbindelse med frekvensauksjoner, men også om regelverk. Eksempler på sistnevnte er lovpålagt leveringsplikt, regler for etablering av ledning under offentlig veg, regler om gjenbruk av infrastruktur og samordning av gravearbeider, krav om tilgang etter bredbåndsutbyggingsloven, krav til reservestrøm og andre krav til sikkerhet og robusthet fastsatt med hjemmel i lov eller forskrift.

Flere oversikter viser at bredbåndstilbudet i Norge i dag er godt i internasjonal målestokk. Tilbudet er imidlertid bedre i tettbygde enn i spredtbygde strøk. På landsbasis var det om lag 85 000 husstander (3,4 prosent) som ikke hadde tilbud

om minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet ved utgangen av første halvår 2023. Av disse ligger om lag 73 000 i spredtbygde områder. Nordland har lavest dekningsprosent. Gapet mellom tettbygde og spredtbygde strøk er redusert de siste årene, men det er fremdeles forskjeller.

Utbyggingen av høyhastighets bredbånd i Norge er kommet så langt at det nå kun er de dyreste områdene som gjenstår å bygge ut. Dette er ofte områder uten kommersielt grunnlag for investeringer. I slike områder har staten bidratt med tilskudd. Regjeringens mål er at alle husstander og virksomheter i Norge skal ha tilbud om høyhastighets bredbånd med minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet innen utgangen av 2025.

Totalt antall bredbåndsaksesser i sluttbrukermarkedet vokser fortsatt. Fiber utgjør den klart største andelen av totalt antall aksesser, mens antall kobberbaserte aksesser fortsetter å synke. Nedgangen i antall kobberaksesser har økt betydelig de siste årene etter at Telenor i starten av 2019 kunngjorde at kobbernettet vil bli faset ut. Samtidig øker antall fiberaksesser fortsatt kraftig, og ved første halvår 2023 var det om lag 1,77 millioner slike aksesser. Telenors utfasing av kobbernettet har ført til ytterligere forsterket satsning på utbygging av nye fiberaksessnett, både fra Telenor og andre fiberaktører. Fast trådløst bredbånd vokser også fortsatt, og ved utgangen av første halvår 2023 var det om lag 190 000 slike aksesser.

ser. Antall bredbåndsaksesser i kabel-TV-nett fortsetter å synke. Nedgangen skyldes at mange kabel-TV-nett erstattes av fibernett. Ved utgangen av første halvår 2023 var det i underkant av 480 000 bredbåndsaksesser i kabel-TV-nett.

Store deler av landet er dekket av mobilnett med 4G. Det betyr at nesten alle husstander (beboede boliger) har 4G-dekning utendørs med en håndholdt mobiltelefon. Ved basisdekning mottar mobiltelefonen en signalstyrke som gir stor sannsynlighet for tilgang til mobildata. Etablering av utendørs antenne kan gi mulighet for innendørs dekning og bedre ytelse enn kun ved bruk av en mobiltelefon. Abonnementen er imidlertid ikke sikret høyere hastigheter. Ved basisdekning er hastigheten gjennomgående lavere enn 30 Mbit/s. Når mobiltelefonen får tilgang til høyere signalstyrke vil abonnenten normalt få tilgang til høyere hastigheter.

Basisdekningen for 4G er 100 prosent husstandsdekning (utendørs) eller svært nær dette, i alle fylker. Dekningen for mobilt bredbånd (4G og/eller 5G) for landet samlet er beregnet til 98 prosent for tilgang til 30 Mbit/s og nærmere 82 prosent for tilgang til 100 Mbit/s ved utgangen av første halvår 2023. I tettbygde områder er dekningsprosenten høyere. I spredtbygde områder er deknningen beregnet til 91 prosent for tilgang til 30 Mbit/s og 40 prosent for tilgang til 100 Mbit/s.

Utbygging av 5G-nett startet i 2020, først og fremst i byområder, og har siden blitt bygget utover i landet. Utviklingen har gått svært raskt. Basisdekningen er oppgitt til å være over 95 prosent husstandsdekning (utendørs) ved utgangen av første halvår 2023. To år tidligere ble basisdekningen beregnet til om lag 23 prosent. Spredtbygde områder hadde en basisdekning på om lag 85 prosent ved utgangen av første halvår 2023. Flere tilbydere har uttrykt mål om å oppnå nasjonal 5G-dekning i løpet av 2024.

4.2.3 Nærmere om sanering av Telenors kobbernett

Telenors kobbernett (det opprinnelige fasttelefonnettet) var for inntil noen år siden hovednettet for fasttelefon-tjenesten og bredbånd. Antall abonnenter som bruker dette nettet har gått kraftig ned de senere årene. Som et ledd i moderniseringen av fastnettet, har Telenor nå gjennomført en gradvis utfasing av nettet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har gjennom markedsvedtak pålagt Telenor som hovedregel å opprettholde grossisttilgang på kobbernettet til september 2025, men det er gitt enkelte unntak.

Ved utgangen av januar 2024 gjensto rundt 18 000 bredbåndstilknytninger over kobbernettet.

De fleste boliger som fremdeles har eller har hatt tilgang til fast bredbånd over kobber (DSL), har også tilgang til andre bredbåndsteknologier. Selv om den totale deknningen derfor vil endre seg relativt lite som følge av bortfall av kobbernettet, så vil antall husstander som ender opp med kun mobil- eller andre radiobaserte løsninger øke. Dette betyr at selv om kobbersaneringen vil ha begrenset påvirkning på den totale bredbånddekningen, vil det være vesentlige endringer for mange boliger og næringsbygg når det gjelder mulighetene for redundans og tilgangen til flere alternative teknologier.

Grossisttilgang til kobbernettet har også vært et viktig virkemiddel for å legge til rette for konkurranse i bredbåndsmarkedet.

Telenors beslutning om å sanere kobbernettet har trolig ført til en raskere overgang til mer moderne og fremtidsrettede bredbåndstjenester. Samtidig er sentrale aktører i det norske markedet fortsatt avhengig av effektiv tilgang til kobbernettet inntil kundene er migrert over til nye løsninger. Det er derfor nødvendig at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fortsatt har en tett oppfølging av Telenor for å sikre at tilgangen til kobbernettet og regulerte erstatningsprodukter blir reell.

Myndighetene stiller i utgangspunktet ikke krav om at tjenestene leveres over en bestemt teknologi, for eksempel kobbernett, så lenge nettene og tjenestene leveres med forsvarlig sikkerhet. Kravene er med andre ord teknologinøytrale. Teknologinøytralitet er et viktig prinsipp i reguleringen av elektronisk kommunikasjon og gjelder likt for alle selskapene, jf. punkt 3.5. Bakgrunnen for dette er at tilbyderne selv har best forutsetning til å velge hvilken teknologi som er egnet til å levere de ulike tjenestene, mens myndighetene altså setter krav til sikkerhet for tjenestene. Samtidig har myndighetene ansvar for å føre tilsyn med at kravene til forsvarlig sikkerhet følges opp. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomfører årlig overordnede risiko- og sårbarhetsvurderinger av de norske elektroniske kommunikasjonsnettene.

4.2.4 Investeringer

Samlede investeringer i varige driftsmidler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester var i 2022 på i underkant av 14 milliarder kroner. Det er nær 0,8 milliarder kroner mer enn i 2021. Investeringene som kan relateres til fastnett var nær 8,2 milliarder kroner i 2022. Store deler av dette knyttet til fiber. Investeringene som kan

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

relateres til mobilnett var nær 4,8 milliarder kroner i 2022. På to år har investeringer knyttet til mobilnett økt med mer enn 2,5 milliarder kroner. Dette skyldes i hovedsak store investeringer i 5G-utbygging.

4.2.5 Priser

Som grunnlag for vurdering av priser for elektroniske kommunikasjonstjenester i Norge, gjennomførte analyseselskapet Tefficient i 2023 to utredninger på oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet om henholdsvis mobilpriser og bredbåndspriser i Norge og de andre nordiske landene. Formålet med utredningene var å beskrive eventuelle forskjeller i mobil- og bredbåndspriser mellom Norge og de øvrige nordiske landene.

I rapporten «*Assessment of Norwegian mobile revenues in a Nordic context – 2023, September update*» konkluderes det med at norske sluttbrukere i 2022 betalte betydelig mer pr. GB mobildata sammenlignet med svenske, danske og finske sluttbrukere. Videre viser rapporten at norske sluttbrukere brukte om lag halvparten så mye data pr. måned som sluttbrukerne i Sverige og Danmark, og om lag 1/5 så mye data som i Finland. Disse tallene er på nivå med tallene i tidligere analyser som samme selskap har gjennomført.

Videre viser en sammenligning av mer enn 85 prisplaner med enten ubegrenset data eller datapakker på mer enn 30 GB pr. måned, at norske prisplaner i 2023 har blitt rimeligere og var på nivå med svenske prisplaner. Norske prisplaner med tilgang til ubegrenset datamengde inneholder imidlertid fortsatt flere begrensninger, for eksempel at hastigheten strupes etter at en viss mengde¹ data er brukt, sammenlignet med øvrige nordiske prisplaner.

I en tilsvarende rapport fra 2020, konkluderte Tefficient med at den mest sannsynlige forklaringen på prisforskjellene mellom de nordiske landene når det gjelder mobilpriser, er at markedet i Norge er mer konsentrert enn i de andre nordiske landene. Vi har to sterke mobiltildere, der Telenor og Telia sammen kontrollerer store deler av det norske mobilmarkedet. Dette må sies å fremdeles være tilfellet, selv om konsentrasjonen er noe redusert siden 2020.² Dette gir støtte til regjeringens mål om at det skal legges til rette for

tre landsdekkende fullverdige mobilnett i Norge. Ice/Lyse bygger fremdeles det tredje nettet.

Den andre rapporten («*Assessment of Norwegian fixed broadband pricing in a Nordic context – 2023, September update*») viste at de norske abonnementsprisene for fiberbredbånd i begynnelsen av 2023 i de fleste tilfellene lå høyere enn prisene i de andre nordiske landene. Rapporten slo samtidig fast at prisene for etablering av ny fiberforbindelse var rimelige i Norge, sammenlignet med Sverige og Finland, mens tilsvarende priser i Danmark var lavere enn i Norge. Dersom man ser både priser for nyetablering av fiber og abonnementspriser samlet over en femårs-periode, lå de norske fiberprisene likevel høyest i Norden. Det samme var tilfellet dersom man ser på tilknytning til allerede etablerte fibernett over en femårs-periode (det vil si ved overtakelse av bolig hvor det allerede er etablert fiber).

Rapporten viser videre at prisene for fast trådløst bredbånd (over 4G eller 5G-nett) i Norge samlet over en femårs-periode, stort sett ligger høyere enn i de andre nordiske landene.

Rapporten understreker etter departementets vurdering viktigheten av at reguleringen av bredbåndsmarkedene i Norge fremover fortsatt, i tilstrekkelig grad, bidrar til bærekraftig konkurranse som kan føre til lavere priser for sluttbrukerne.

4.2.6 Utviklingen innen satellittbaserte tjenester

Satellittkommunikasjonssystemer kan gi dekning og tjenestetilbud i områder der det ellers er vanskelig å bruke annen elektronisk kommunikasjon. Den senere tids utvikling innenfor satellittkommunikasjon har gitt mulighet for etablering av nye bredbåndstilbud i store deler av Norge. Det er særlig nye såkalte lavbanesatellittsystemer med store satellittkonstellasjoner på opptil flere tusen satellitter, som nå materialiserer seg og begynner å tilby tjenester. Selskapet SpaceX står bak et slikt system, og det har allerede etablert tilbud om bredbånd i Norge. En annen aktør er selskapet OneWeb, som også har lansert et bredbåndstilbud i Norge. Lavbanesatellittsystemer er i utgangspunktet i stand til å

¹ Det er relativt høye datapakker i disse abonnementene, typisk flere terrabyte.

² Markedskonsentrasjon kan måles med HHI-indeks (Herfindahl-Hirschman Index). Jo høyere denne indeksen er, desto mer konsentrert er markedet. Et marked med kun 1 tilbyder (monopol) har en HHI på 10 000. Mobilmarkedet i Norge hadde i henhold til Tefficient en HHI på 3920 i 2023, mens tilsvarende tall for Danmark, Sverige og Finland var hhv. 2579, 2578 og 3186.

levere bredbåndstjenester med datahastigheter over 100 Mbit/s og med lav tidsforsinkelse som er sammenlignbar med det brukerne i dag opplever i 4G-mobilnett. Videre er Norge gjennom selskapet Space Norway i ferd med å etablere et satellittsystem med to satellitter i såkalt høy-elliptisk bane over Arktis, som vil gi pan-Arktisk kontinuerlig bredbåndsdekning i nordområdene over 65. breddegrad. Dette norske satellittsystemet vil gi vesentlig forbedrede kommunikasjonsmuligheter på Svalbard og i havområdene i nord, og det vil være et viktig bidrag til forbedret beredskap.

4.2.7 Sikkerhetsarbeidet

Det har de siste årene vært gjennomført mange tiltak fra myndighetenes side for å styrke den digitale infrastrukturen i Norge og mellom Norge og utlandet. Myndighetene har i tillegg bidratt med tilskuddsmidler for å styrke redundans og robusthet, og for å spre rutingen av internettrafikk.

Myndighetene bidrar videre til å styrke infrastrukturen i sårbare regioner. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomfører på oppdrag fra departementet risiko- og sårbarhetsanalyser, i dialog med tilbyderne, lokalt næringsliv og lokale og statlige myndigheter. Analysene kartlegger infrastrukturen, felles punkter og føringsveier, og på bakgrunn av analysene gjennomføres tiltak for å redusere sårbarheter i transportnett og ved enkeltpunkter.

På slutten av 2022 ble mobilbasert befolkningsvarsling, som skal styrke sikkerheten under

kriser og supplere de gamle løsningene (tyfoner og meldinger på radio), lansert. Systemet gir evne til varsling svært raskt og målrettet, og varslinger kan sendes enten nasjonalt, regionalt eller lokalt.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet forvalter programmet «Forsterket ekom», som er et viktig bidrag fra staten for å styrke sikkerheten i sårbare distriktskommuner. Tiltaket hindrer bortfall av mobilkommunikasjon ved for eksempel ekstremvær og strømbrydd over lengre tid. Frem til 2023 er det blitt igangsatt eller ferdigstilt forsterket ekom i over 90 kommuner.

Departementet har innført en skjerpet beredskap i sektoren siden invasjonen av Ukraina i februar 2022. I den spente situasjonen Europa står i, har departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet en tett dialog med tilbyderne for å sikre at markedsaktørene har forhøyet oppmerksomhet rundt kritisk infrastruktur. Det er innført en generelt skjerpet beredskap i ekomsektoren og en særlig oppmerksomhet rundt sjøfibre-kabler.

Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er både myndighet etter ekomloven og sektormyndighet etter sikkerhetsloven. Sikkerhetsloven og ekomloven utfyller hverandre. Sikkerhetslovens bestemmelser gjelder i hovedsak for aktører som er utpekt etter sikkerhetsloven, mens kapittel 3 i ekomloven om sikkerhet og kommunikasjonsvern vil gjelde for alle ekomtilbydere. I tillegg foreslår departementet at det innføres regler om forsvarlig sikkerhet for datasenteraktører i § 3-7.

5 Sikkerhet og robusthet

5.1 Sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

5.1.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 2-7 andre ledd gjelder varslingsregler ved brudd på kommunikasjonsvernet. Bestemmelsen slår fast at tilbyder uten ugrunnet opphold og senest innen 24 timer skal varsle abonnent eller bruker ved særlig risiko for brudd på sikkerheten ved sikkerhetsbrudd som har skadet eller ødelagt lagrede data og ved sikkerhetsbrudd som har krenket personvernet til abonnent eller bruker.

Sikkerhets- og beredskapsforpliktelsene som gjelder for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester er i hovedsak nedfelt i gjeldende ekomlov §§ 2-7, 2-9 og 2-10, ekomforskriften kapittel 8, klassifiseringsforskrifta og forskrift om prioritet i mobilnett.

I henhold til ekomloven § 2-10 første ledd skal tilbyder tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester med forsvarlig sikkerhet for brukerne i fred, krise og krig. Tilbyder skal opprettholde nødvendig beredskap, og viktige samfunnsaktører skal prioriteres ved behov.

Formålet med ekomloven § 2-10 første ledd er å sikre at tilbyder ivaretar den grunnleggende sikkerheten i nett og tjenester, og at man sørger for nødvendig beredskap også for å kunne håndtere situasjoner utover det normale.

I Prop. 69 L (2012–2013) *Endringer i ekomloven* på side 26 defineres begrepet «sikkerhet»:

«Sikkerhet innenfor elektronisk kommunikasjon defineres gjerne som sikring av tilgjengeligheten til ekomnett og -tjenester, sikring av nettets og kommunikasjonens integritet og sikring av kommunikasjonens konfidensialitet. Det vil si at nett og tjenester skal være sikret mot brudd og ha riktig kvalitet, og at nett, systemer og innhold skal være sikret mot manipulasjon og innsyn.»

Som det fremgår av utdraget favner ekomloven § 2-10 sikring av tilgjengelighet, integritet og konfidensialitet.

Ekomlovens krav til forsvarlig sikkerhet dekker grunnsikring ved både tilsiktede og utilsiktede hendelser. Forsvarlighetsnivået innebærer at nett og tjenester, selv i situasjoner med ekstraordinære påkjenninger, skal være tilgjengelige, og at integritet og konfidensialitet skal beskyttes.

I Prop. 69 L (2012–2013) *Endringer i ekomloven* punkt 5.2.3 og merknaden til § 2-10, ble det vist til at alle tilbydere skal oppfylle samme forsvarlighetsstandard som et slags minstenivå for sikkerhet. Hva som for øvrig må anses for å være forsvarlig vil fremkomme gjennom markedspraksis, tilgjengelig teknologi og internasjonale krav, samt gjeldende risiko- og trusselbilde.

Bestemmelsen utfyller sikkerhetslovens relevante bestemmelser for ekomsektoren. Sikkerhetskrav nedfelt i sikkerhetsloven gjelder for de virksomheter som er underlagt sikkerhetsloven ved vedtak. Det betyr at kravene i sikkerhetsloven gjelder i tillegg til kravene i ekomloven for disse virksomhetene. Ekomloven gjelder alle tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Bestemmelsen er operasjonalisert i ekomforskriften kapittel 8 om sikkerhet og beredskap, i klassifiseringsforskrifta og i forskrift om prioritet i mobilnett.

5.1.2 Endringsbehov

5.1.2.1 Ekomdirektivet

Sikkerhet er i Ekomdirektivet definert langs aksene tilgjengelighet, autentisitet, integritet og konfidensialitet. Ekomdirektivet artikkel 40 nr. 1 pålegger medlemslandene å sørge for at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester tar egnede og forholdsmessige tekniske og organisatoriske tiltak for risikostyring av sikkerheten i nett og tjenester. Sett hen til nyeste tekniske løsninger skal tiltakene ivareta og sørge for et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen. Kryptering nevnes spesifikt som et mulig tiltak. Fokuset på at tiltakene skal være forholdsmes-

sige, er nytt sammenlignet med det opphevede rammedirektivet.

I ekomdirektivets fortale punkt 94 vises det til at sikkerhetstiltakene bør ta hensyn til alle relevante aspekter. Når det gjelder sikkerhet for nett og ressurser omfatter dette fysisk sikkerhet og miljø sikkerhet, forsyningssikkerhet, kontroll av tilgang til nett og integriteten til nett; når det gjelder håndtering av sikkerhetshendelser omfatter det prosedyrer for håndtering, kapasitet til å påvise sikkerhetshendelser, rapportering og kommunikasjon av sikkerhetshendelser; når det gjelder håndtering av kontinuitet i virksomheten omfatter det strategi for opprettholdelse av tjenester samt beredskapsplaner og kapasitet til gjenoppretting etter katastrofer; når det gjelder overvåking, revisjon og testing omfatter det strategier for overvåking og loggføring, planer for beredskapsøvelser, testing av nett og tjenester, sikkerhetsvurderinger og overvåking av etterlevelse, samt etterlevelse av internasjonale standarder.

Dersom det er hensiktsmessig for å forebygge og redusere virkningene av sikkerhetshendelser for brukerne og for andre nett og tjenester, skal det treffes tiltak.

Ekomdirektivet artikkel 40 nr. 2 pålegger medlemslandene å sørge for at tilbydere av ekomnett og -tjenester, uten unødig opphold, underretter myndigheten om sikkerhetshendelser som har hatt vesentlig innvirkning på driften av nett eller tjenester.

Ekomdirektivet artikkel 40 nr. 2 erstatter rammedirektivet artikkel 13a nr. 3 og konkretiserer krav til varsling. For å kunne vurdere betydningen av en sikkerhetshendelses virkning skal man se hen til følgende:

- a) Antall brukere som er påvirket av sikkerhetshendelsen.
- b) Varigheten av sikkerhetshendelsen.
- c) Størrelsen på det geografiske området som er påvirket av sikkerhetshendelsen.
- d) I hvilket omfang nettets eller tjenestens virkemåte er påvirket.
- e) I hvilket omfang økonomiske eller samfunnsmessige aktiviteter er påvirket.

Videre oppstilles det en plikt til å underrette myndigheten i andre medlemsland og den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet (ENISA) i saker av relevans. En oversikt over motatte varslinger skal sendes Kommisjonen og ENISA i en årlig rapport.

Ekomdirektivet henviser til at ENISA skal sørge for en koordinering av medlemslandene for å unngå ulike nasjonale krav som kan skape sik-

kerhetsrisiko og hindringer for det indre marked. ENISAs støttefunksjon får slik en tydeligere rolle.

Ekomdirektivet artikkel 40 nr. 3 fastslår at når det gjelder en konkret og betydelig trussel om en sikkerhetshendelse i offentlige tilgjengelige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, skal tilbyderne av slike nett eller tjenester underrette de av brukerne som potensielt kan bli påvirket av en slik trussel om eventuelle vernetiltak eller avhjelpende tiltak som brukerne kan treffe. Tilbyderne skal også underrette brukerne om selve trusselen hvis dette er hensiktsmessig.

Ekomdirektivet artikkel 41 nr. 1 pålegger medlemsstatene å sikre at myndigheten har hjemmel til å gi tilbydere av offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste bindende instruksjoner når det er påvist en alvorlig trussel, med formål å avhjelpe en sikkerhetshendelse eller hindre at en slik oppstår.

Videre pålegger ekomdirektivet artikkel 41 nr. 2 bokstav b medlemsstatene å sikre at myndigheten har hjemmel til å pålegge tilbydere av offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonsnett eller tilbydere av offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste å underkaste seg en sikkerhetsrevisjon utført av et kvalifisert, uavhengig organ eller en kompetent myndighet. Resultatet av revisjonen skal stilles til rådighet for myndigheten, og kostnadene ved revisjonen skal betales av tilbyderen.

Ekomsektoren, og tjenestene knyttet til sektoren, er i stadig større grad grenseoverskridende. Utfordringer rundt sikkerhet kan ikke løses av det enkelte land alene. Eksempelvis vil det være behov for å samkjøre regelverk på tvers av Europa for å legge til rette for varsling om sikkerhetshendelser mellom relevante myndigheter.

5.1.2.2 Nasjonale behov

Samfunnet er helt avhengig av elektronisk kommunikasjon. I utredninger om samfunnssikkerhet de senere årene har elektorinsik kommunikasjon fått stor oppmerksomhet. Lysne-utvalget uttaler i sin rapport NOU 2015: 13 *Digital sårbarhet – sikkert samfunn* at:

«de verdiene og funksjonene som ekomnett og -tjenester leverer, er en helt sentral forutsetning for at andre samfunnsfunksjoner skal kunne levere det de skal. Samtidig er det en stadig økende forventning i samfunnet om at ekom som innsatsfaktor er stabil og tilgjengelig. [...]»

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Norske elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har høy kvalitet og høy oppetid. Avhengigheten til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester er økende og stadig mer kritisk. Krav til driftssikkerhet og kvalitet i nett og tjenester vil øke ytterligere i årene fremover.

Økt kompleksitet i nett og tjenester medfører økt risiko for tekniske feil, i tillegg til risiko for menneskelige feil, påvirkning utenfra, ulykker og økt angrepsflate. Hendelser som berører nett eller tjenester kan få konsekvenser for nettenes og tjenestenes funksjon og tilgjengelighet. Kontinuerlig og systematisk forebyggende driftssikkerhetsarbeid er en forutsetning for å forhindre og redusere konsekvensene.

På bakgrunn av dette foreslås endringer i ekomloven § 2-10 om sikkerhet og beredskap for å legge til rette for en ytterligere styrking av sikkerheten i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Videre foreslås det flere bestemmelser om sikkerhet i loven og ytterligere operasjonalisering av sikkerhet i nett og tjenester på forskriftsnivå.

Departementets og Nasjonal kommunikasjonsmyndighets erfaring med tilsyn etter sikkerhetshendelser, tilsier at det kan være behov for forskriftshjemmel for å kunne stille krav om en uavhengig sikkerhetsrevisjon for å klargjøre og få nødvendig oversikt over virksomhetens sikkerhetsnivå. Gjeldende regelverk har ikke hjemmel for igangsettelse av uavhengig sikkerhetsrevisjon finansiert av tilbyderer selv etter pålegg fra myndigheten.

5.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Teknologiutviklingen vil føre til en økende digitalisering innenfor alle kritiske samfunnsfunksjoner de nærmeste årene. Utviklingen forsterker koblingen mellom den digitale grunnmuren og samfunnsverdier som liv og helse, natur og miljø, økonomi, samfunnsstabilitet og demokratiske verdier og styringsevne. Infrastrukturens motstandsdyktighet mot naturhendelser og ekstreme påkjenninger blir stadig viktigere. Trusselaktørenes muligheter til å ramme virksomheter, infrastruktur og tjenester i ekomsektoren er også mange.

Digitaliseringen i de ulike samfunnssektorene forutsetter tilgjengelige ekomnett og -tjenester som ivaretar kommunikasjonens konfidensialitet, autentisitet og integritet. Samfunnsutviklingen fordrer økt sikkerhet i nett og tjenester.

Utviklingen fører til at det er mer omfattende og komplekst å skulle holde oversikt over og vurdere beskyttelsesbehovet for enkeltkomponen-

tene i infrastruktur og informasjonssystemer. Bruk av funksjonelle krav og rettslige standarder er grunnleggende for at forebyggende sikkerhet skal utvikle seg i takt med samfunnsutviklingen og endringer i risiko- og trusselbildet. Et funksjonelt regelverk stiller store krav til virksomhetens arbeid med forebyggende sikkerhet og til myndighetenes veilednings- og tilsynsarbeid for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå.

I henhold til sikkerhetskravene i gjeldende ekomregelverk har tilbyderer et ansvar for å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester med forsvarlig sikkerhet for brukerne i fred, krise og krig, jf. gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd.

Ordlyden i ekomloven § 2-10 dekker allerede i dag i stor grad ekomdirektivet artikkel 40 nr. 1, men direktivet omfatter også begrepet autentisitet. Presiseringen er nærmere beskrevet i merknaden til bestemmelsen. Når det gjelder krav til beredskap ble dette foreslått endret fra nødvendig beredskap til forsvarlig beredskap for å være mer i tråd med forsvarlighetskravet for øvrig i bestemmelsen.

Det ble videre foreslått å lovfeste krav til systematisk oppfølging av sikkerhet og beredskap i nett og tjenester. Forsvarlig sikkerhet fordrer god sikkerhetsstyring fra virksomhetens side, og departementet ser det som hensiktsmessig å utdype dette nærmere i lov og forskrift. Ekomdirektivet stiller krav om at medlemsstatene skal sikre at tilbyderne treffer egnede og forholdsmessige tekniske og organisatoriske tiltak. I tillegg mener departementet at det kan være hensiktsmessig å operasjonalisere kravet til forsvarlig sikkerhet for å tydeliggjøre hva som forventes av tilbyderne. På denne bakgrunn ble det foreslått at tilbyderer skal sørge for systematisk oppfølging av sikkerhet i nett og tjenester og at de skal dokumentere sitt sikkerhetsarbeid. Det fremgår ikke direkte av lovteksten at tiltakene skal være forholdsmessige, men dette er uansett et viktig forvaltningsprinsipp som også gjelder her. Det ble heller ikke foreslått å presisere i lovteksten at tiltak skal være egnede, da dette må anses å være underforstått. Ekomdirektivet slår fast at det skal treffes tiltak for å forebygge og redusere konsekvenser av sikkerhetshendelser for brukere og for andre nett og tjenester. Departementet har ikke foreslått å presisere dette i selve bestemmelsen, da dette anses å inngå i kravet om å opprettholde forsvarlig sikkerhet.

Nærmere krav til hva som er forsvarlig sikkerhet, systematisk oppfølging og dokumentasjonskravet, ble foreslått operasjonalisert i forskrift. Det ble blant annet foreslått at tiltakene som gjen-

nomføres på bakgrunn av virksomhetens sikkerhetsstyringssystem, skal se hen til beste tilgjengelige tekniske løsning, og at det ved vurderingen av forsvarlighet skal tas hensyn til tiltakenes kostnad og nytteverdi, tjenestens betydning og anerkjente standarder.

Gjeldende andre ledd i ekomloven § 2-10 innebærer at myndigheten kan inngå avtaler med aktuelle tilbydere om å dekke kostnader ved å utføre tiltak som dekker nasjonale behov for sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, utover kravet i første ledd der tilbyder må dekke kostnadene. I gjeldende ekomlov § 2-10 er det gitt forskriftshjemmel om at myndigheten kan fastsette at bestemmelsen skal gjelde andre enn tilbydere. Departementet mente i høringsbrevet at det burde presiseres at myndigheten skal kunne treffe enkeltvedtak eller inngå avtale med virksomhet knyttet til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, samt virksomheter som tilbyr tilhørende utstyr, fasiliteter og tjenester. Ettersom verdikjedene blir lengre ved at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester rendyrker sine forretningsmodeller i egne selskaper og setter ut tjenester, kan utvikling medføre at myndigheten må kunne ilegge vedtak eller inngå avtaler med andre aktører enn de tradisjonelle tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Myndigheten vil kunne ha behov for å treffe vedtak eller inngå avtaler med tilbyders underleverandører, entreprenørselskaper som er ansvarlige for utbygging og implementering av tekniske løsninger eller som står for utvidet beredskap, kompetanse eller holder lager for reservedeler. Praktisk viktig er også datasentre som regnes som en del av den digitale grunnmuren. Datasenteraktører kan for eksempel tilby leie av infrastruktur som kan leveres fra skyplattformer eller som dedikert infrastruktur. I tilfeller der det vurderes at det foreligger sårbarheter for sikkerhet i nett og tjenester, vil det kunne være behov for å treffe vedtak eller inngå avtaler med aktører som tilbyr datasentre som leverer eller understøtter kritiske tjenester.

Videre vil bestemmelsen omfatte aktører som har ansvar for felles funksjoner i nett og tjeneste, samtrafikkpunkt, virksomhet som har ansvar for passiv infrastruktur som bygg, anlegg, master osv. Departementet foreslo derfor endringer i ekomloven for å gjøre det klarere at flere aktører enn de tradisjonelle tilbyderne omfattes av reguleringen.

Det er etter departementets syn ingen tvil om at varslingssystemer vil falle inn under begrepet forsvarlig sikkerhet og at det kan vedtas forskriftsbestemmelser etter forslag til ny forskriftshjem-

mel. Krav til varsling ble derfor foreslått tatt inn i forskrift.

I henhold til ekomdirektivet artikkel 40 nr. 1 skal det ses hen til beste tekniske løsning når man vurderer tiltakene som iverksettes for å få et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen. Kommunikasjonsverndirektivet inneholder en lignende formulering i artikkel 4, hvor det fremgår at tiltakene, tatt i betraktning de nyeste tekniske mulighetene og kostnadene ved gjennomføringen, skal garantere et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen som foreligger. Uttrykket «state of the art» ble ikke reflektert i selve lovteksten da kommunikasjonsverndirektivet ble gjennomført i norsk rett gjennom endringer i ekomloven, men det fremgår av merknaden til ekomloven § 2-7 at det ved vurderingen av hva som er et nødvendig sikkerhetstiltak blant annet skal ses hen til hva som er den beste løsningen på markedet til enhver tid («state of the art»).

Som nytt element ble det foreslått at myndigheten i særlig tilfelle kan pålegge tilbyder å tilby elektronisk kommunikasjonstjeneste for å sikre viktige eller kritiske samfunnsfunksjoner av nasjonal betydning for samfunnet i tilfeller der tilbyder ikke velger å inngå avtale av kommersielle grunner. Ekomtjenester blir stadig viktigere i dagens digitaliserte samfunn, og formålet med denne bestemmelsen er å sikre at det finnes tilstrekkelige elektroniske kommunikasjonstjenester tilgjengelig hvor dette er særlig viktig for samfunnet. Departementet foreslo også i høringen at myndigheten skal kunne pålegge tilbyder å inngå samarbeid med annen nasjonal eller internasjonal virksomhet, når dette følger av viktige hensyn til nasjonal sikkerhet. Muligheten til å pålegge tilbyder å samarbeide med annen nasjonal eller internasjonal virksomhet var tidligere begrenset til de tilfellene der dette følger av internasjonal avtale. Etter departementets syn vil det imidlertid kunne oppstå situasjoner hvor myndigheten bør ha mulighet til å pålegge samarbeid også som følge av hensyn til nasjonal sikkerhet. Dette ble derfor foreslått tatt inn i loven.

Alle aktører som tilbyr en ekomtjeneste som omfattes av den nye definisjonen av ekomtjenester vil i utgangspunktet være omfattet av den foreslåtte bestemmelsen om sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Det er imidlertid ikke gitt at sikkerhetsnivået skal være likt for alle tjenester. Dette er det tatt høyde for ved at tiltakene skal vurderes konkret i forhold til nytteverdi og forholdsmessighet.

Etter departementets syn kan det ikke utelukkes at det vil være behov for å unnta enkelte tilby-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

dere eller enkelte tjenester fra hele eller deler av sikkerhetsbestemmelsen i ekomloven. Departementet foreslo derfor at det gis vedtakskompetanse og forskriftshjemmel til å unnta enkelte tilbydere eller enkelte tjenester. Det vil i den forbindelse være hensiktsmessig å følge utviklingen i Europa, og det er antatt at ENISA vil bidra til utviklingen av retningslinjer e.l. Etter departementets syn er det ønskelig at det fremgår direkte av bestemmelsens ordlyd at det kan gis forskrifter om nasjonal autonomi.

Departementet foreslo å operasjonalisere bestemmelsen om sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i forskrifter, blant annet i ny ekomforskrift.

5.1.4 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser støtter forslaget til styrkede sikkerhetsbestemmelser. *Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST)* mener at de foreslåtte bestemmelsene og forskriftshjemlene er svært viktig for både private og nasjonale interesser. *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* støtter at gjeldende bestemmelser videreføres i ny ekomlov og -forskrift med justeringer for å gjøre ordlyden mer i tråd med ekomdirektivets artikkel 40 og med forsvarlighetskravet for øvrig i bestemmelsen. *Telenor* ser det som positivt at departementet har fokus på å legge til rette for å ytterligere styrke sikkerheten i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. *Huawei* anser lovforslagets bidrag til å sikre at elektroniske kommunikasjonstjenester leveres med forsvarlig sikkerhet som spesielt viktig. *GlobalConnect* er svært positive til at departementet foreslår mer presise sikkerhetskrav, hvilket vil øke forutsigbarheten for både tilbydere og tilsynsmyndigheter. Samtidig mener *GlobalConnect* at forslaget ikke går så langt at det fratar tilbyderne den viktige fleksibiliteten funksjonskravene skal fremme. *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet* mener det er viktig at sikkerhetsbestemmelsene har fått en større plass i forslaget til ny lov og forskrift og at formålsbestemmelsen gir en tydelig retning. *Innlandet fylkeskommune* uttrykker at den tydelige styrkingen av sikkerhet og beredskap er positiv. Innlandet fylke har en utfordrende infrastruktur for kommunikasjonstjenester og opplever ofte bortfall av mobilnettene. Innlandet fylkeskommune mener det er viktig med søkelys på vern mot bortfall og en tydeligere ansvarsfordeling og prioritering. *Ice* viser til at viktige samfunnsaktører ikke er pålagt å sikre seg mot nedetid, og at verken anbudet for departementene gjennom DSS eller staten ved

DFØ etterspør reserveløsninger. Ved driftsstans eller langvarig nedetid hos eksisterende tilbyder hos staten, vil det være svært krevende raskt å erstatte med midlertidig tilgang til alternativt mobilnett. *Ice* er av den oppfatning at prioritetsabonnement alene ikke er en god reserveløsning for personell med kritiske samfunnsfunksjoner og synes det er uforståelig med plikter overfor tilbyderne uten at staten tar sitt nødvendige ansvar. *Ice* mener at staten bør pålegge aktører med samfunnskritiske oppgaver å planlegge for bruk av alternativt mobilnett ved eventuell nedetid hos sin operatør. *Ice* opplever at blålysetatene jobber godt med denne type avtaler og rammeverk, mens andre instanser bekrefter at dette ikke er et tema selv om det enkelt kan løses gjennom eSIM. *Regelrådet* mener utredningen mangler en helhetlig beskrivelse av berørt næringsliv og at virkninger for næringslivet kun er vurdert overordnet. *Regelrådet* kan ikke se at virkninger er forsøkt tallfestet og mener at det på noen punkter kunne vært gjort forsøk på å finne estimer eller eksempler på kostnader, for eksempel ved en sikkerhetsrevisjon.

Flere høringsinstanser har kommentert forholdet mellom sektorlovgivningen, sikkerhetsloven og personvernlovgivningen, med tilhørende ulike tilsynsmyndigheter. *IKT-Norge* mener at det ikke alltid er klart hvilken tilsynsmyndighet som har ansvaret, eventuelt om det er overlappende kompetanse mellom tilsynsmyndigheter, og viser til at det er uklart grensesnitt mellom ekomlovens sektorregulering og de generelle reglene i sikkerhetsloven og personvernlovgivningen. Etter *IKT-Norges* vurdering må man være varsom med å innføre generelle regler knyttet til beskyttelse av nasjonale interesser og funksjoner gjennom sektorlovgivningen. Man bør i så fall følge samme prinsipper som for beskyttelse av nasjonale interesser og funksjoner, og slike tiltak bør beholdes tilbyderne og tjenester som faktisk har betydning for nasjonale interesser og funksjoner ved at de utpekes etter samme prinsipper som for sikkerhetslovgivningen. *IKT-Norge* mener at staten bør ta kostnadene for økte sikkerhetstiltak som først og fremst skal ivareta nasjonale interesser og funksjoner.

GlobalConnect viser til at handlingsnormene i sikkerhetsloven både overlapper og utfyller sikkerhetskravene i sektorreguleringen, uten at lovgiver tidligere har avklart forholdet mellom dem. Dette gjør regelverket mindre forutsigbart for de regulerte aktørene, og det skaper en risiko for at tilsynsmyndighetene velger det regelsettet som passer best med tanke på for eksempel kompetan-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

sen til å ilegge sanksjoner eller hvilket regelverk som har de enkleste saksbehandlingsreglene.

Telenor ser det som nødvendig at forholdet mellom sikkerhetskravene som stilles i henholdsvis ekomloven og sikkerhetsloven forklares nærmere, særlig med henblikk på sikkerhetsnivå. De to lovverkene har ulike anvendelsesområder og formål, og en naturlig konsekvens av dette må etter Telenors syn være at det generelle kravet til «forsvarlig sikkerhet» også gis ulikt innhold.

Forholdet mellom kravene til «nødvendige sikkerhetstiltak» i § 3-1 (Vern av kommunikasjon og data) og «forsvarlig sikkerhet» i § 3-8 (Sikkerhet i nett og tjenester) kunne også etter Telenors vurdering vært klargjort. *IKT-Norge* spør om «nødvendige» sikkerhetstiltak i § 3-1 og «forsvarlig» sikkerhet i nett og tjenester i § 3-8 innebærer ulike materielle krav med hensyn til sikkerhetsnivå.

IKT-Norge mener at departementets beskrivelse av at nett og tjenester skal være tilgjengelige og at integriteten, autentisiteten og konfidensialiteten skal beskyttes, gir lite konkret veiledning. NHO fremholder at krav om systematisk oppfølging og dokumentasjonskrav på sikkerhet og beredskap i ekomnett og -tjenester, må være proporsjonale og teknologinøytrale. Sikkerhetsnivået trenger ikke nødvendigvis være likt for alle typer tjenester, ettersom trusselbildet og sikkerhetsbehovene vil være forskjellig for ulike typer tjenester. Selv om det legges opp til at kravene og tiltakene skal vurderes i forhold til nytteverdi, forholdsmessighet og beste tilgjengelige tekniske løsning, er NHO bekymret for at ordlyden i ny ekomlov § 3-8 (Sikkerhet i nett og tjenester) ikke er forståelig nok til å ivareta dette. IKT-Norge og Telenor fremhever at bestemmelsen ikke må forstås slik at beste tilgjengelige løsning i praksis blir et minstekrav til tilbyderne. Sikkerhet vil kunne være en egen konkurranseparameter der sluttbrukerne ideelt sett bør kunne vurdere sitt eget behov utover det som anses som forsvarlig og forholdsmessig sikkerhet.

GlobalConnect ber departementet om å gi ytterligere veiledning om hva som utgjør «beste tilgjengelige tekniske løsning» i ekomsektoren eller hvilke standarder som er «anerkjente». GlobalConnect ønsker også ytterligere veiledning om innholdet i «forsvarlig sikkerhet» innenfor ekomsektoren i form av merknader mv. GlobalConnect ber om at veiledningsrollen tydelig skilles organisatorisk fra tilsynsrollen, og at regelverket fastsetter prosedyrer for hvordan regulerte virksomheter kan anmode om veiledning som går utover forvaltningslovens minimumskrav, og hvilken betydning råd, veiledning mv. får for etterlevelsen.

Nelfo peker på at reguleringen må operasjonaliseres. Det må sikres at traséer til sentrale infrastrukturpunkter er redundante og sikres utover kommersielle hensyn, og at det ved bortfall av ekom er tilgjengelig personell og materiell slik at retting kan skje raskest mulig. Videre mener *Nelfo* at med sårbarheten som ligger i lengre verdikjeder og utenlandske aktører, må myndighetene legge til rette for at det over tid er tilgjengelig nasjonal kompetanse for å håndtere hendelser og feil.

Samfunnsbedriftene energi viser til at når krav til beredskap endres fra «nødvendig» til «forsvarlig», må aktørene selv inviteres med på å utvikle en standard som lar seg gjennomføre i daglig drift. *Telia* oppfatter at en endring fra «nødvendig» til «forsvarlig» beredskap ikke vil innebære noen realitetsforskjell for tilbyderne i praksis. *IKT-Norge* og *Norges Televisjon (NTV)* oppfatter endringen fra «nødvendig» til «forsvarlig» beredskap som en skjerpelse. *IKT-Norge*, *Lyse* og *Telia* ber om at dersom endringen er ment å innebære en realitetsforskjell eller en skjerpelse, må dette presiseres og forklares nærmere av hensyn til forutsigbarhet for aktørene.

NTV legger videre til grunn at begrepet «forsvarlig» forutsetter at det må gjøres relevante kost-/nyttevurderinger av aktuelle tiltak, og fremhever at det er vesentlige forskjeller mellom ulike ekomnett og andre kommunikasjonsplattformer både med hensyn til teknologi, virkemåte, funksjon og formål. Hvilke tekniske og organisatoriske tiltak den enkelte tilbyder i praksis må gjennomføre for å oppfylle forsvarlighetskravet, vil derfor måtte variere og tilpasses den enkelte tilbyder og den type nett og tjenester tilbyder tilbyr, herunder hva det enkelte nett brukes til.

Flere høringsinstanser har gitt innspill om at krav til forholdsmessighet må fremgå mer direkte av lovteksten. NTV mener at kravet til forholdsmessighet bør implementeres i lovteksten, og at det ikke er tilstrekkelig å bare vise til det alminnelige forholdsmessighetsprinsippet i forarbeidene. NTV bemerker at det synes å være en motstrid mellom kravet til forholdsmessighet og uttalelsene på side 42 i merknadene til § 3-8 (Sikkerhet i nett og tjenester) om at det i kravet til «forsvarlighetsnivå» blant annet ligger at «tilbyder skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre størst mulig tilgjengelighet». Slik NTV ser det, må formuleringen om størst mulig tilgjengelighet endres i lys av forholdsmessighetsprinsippet og den interesseavveining som § 3-8 andre ledd annet punktum gir anvisning på knyttet til hva som utgjør et forsvarlig sikkerhetsnivå. *Abelia*,

IKT-Norge, Lyse, Telenor og Telia mener at kravet til forholdsmessighet bør reflekteres direkte i lovteksten. *Telia* mener at kravet i praksis innebærer at flere løsninger enn den best tilgjengelige vil kunne anses som å oppfylle kravet. *Lyse* mener at dersom kravet fremkommer direkte av ordlyden vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og tilbyderne være bevisste på at de kostnader som påføres tilbyder i forbindelse med et vedtak må stå i forhold til tjenestens betydning og tiltakets samfunnsmessige nytteverdi. *Telenor* mener at merknadene bør klargjøre at forholdsmessighetsprinsippet er styrende for hvilke tiltak tilbydere må treffe. Videre mener selskapet at uttalelsene i merknadene til § 3-8 (Sikkerhet i nett og tjenester) om at det i kravet til «forsvarlighetsnivå» blant annet ligger at «tilbyder skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre størst mulig tilgjengelighet», kan komme i konflikt med prinsippet om forholdsmessighet.

Abelia viser til at næringslivsaktører som pålegges å levere myndighetsgitte oppgaver eller tjenester med kritisk samfunnsfunksjon må få dekket merkostnadene ved dette. *Abelia* mener at omfattende og kostbare krav til sikkerhet og robusthet ut over hva som er nødvendig for ansvarlig virksomhetsdrift bør kompenseres i større grad enn i dag, og at tilsvarende bør gjelde der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatter vedtak som innebærer at aktørene pålegges kostnader. *Lyse* anfører at staten bør ta kostnadene for økte sikkerhetstiltak som skal ivareta nasjonale interesser og funksjoner. Når det gjelder beredskap synes *Lyse* det er lite hensiktsmessig at tilbyder skal bære store deler av kostnadene knyttet til at fellesskapet er avhengig av sikre elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

NHO er enig i at utviklingen i retning av mer rendyrkede forretningsmodeller og lengre verdikjeder i ekomsektoren medfører behov for at myndigheter kan ilegge vedtak eller inngå avtale om sikringstiltak også med andre aktører enn tradisjonelle ekomtilbydere. NHO stiller seg derfor bak den endring som foreslås i ny ekomlov § 3-8 tredje ledd for å presisere dette, men peker på at det er viktig at myndighetene i forvaltningen av denne muligheten legger vekt på proporsjonalitet og kost-nytte vurderinger. *Telenor* peker på at den relaterte tjenesten som skal omfattes, bør være relevant for sikkerheten til kommunikasjonsnett eller kommunikasjonstjenesten slik at det ikke er enhver form for relatert tjeneste som omfattes av sikkerhetskravet.

Til forslaget om at myndigheten gis mulighet til å kreve refundert såkalte unødvendige kostna-

der fra virksomheten når virksomheten foretar anskaffelser der staten skal kompensere merkostnader, mener *Telenor* at ordlyden «økonomisk fordelaktig for staten» fremstår som lite forutberegnelig for aktørene, og vanskelig å forholde seg til i praksis. Virksomhetene vil søke å få best mulig pris, slik at kostnaden dermed blir lavest mulig for staten, men samtidig er det andre faktorer som spiller inn i forhold til hvilken løsning som til slutt blir valgt, for eksempel sikkerhet eller bærekraft. I tillegg har ulike virksomheter ulike innkjøpsbetingelser, ulik kompetanse innad i virksomheten osv. Dette kan føre til at prisen isolert sett utad ikke fremstår som den mest fordelaktige for staten, men at leveransen i henhold til avtalen eller enkeltvedtaket etter virksomhetens vurdering er den beste. *Telenor* mener også at det er problematisk at det ikke er satt noen tidsfrist for når et slikt tilbakebetalingskrav kan komme.

Telenor viser til at femte ledd om at «myndigheten i særlig tilfelle kan pålegge tilbyder å tilby elektronisk kommunikasjonstjeneste for å sikre viktige eller kritiske samfunnsfunksjoner av nasjonal betydning for samfunnet i tilfeller der tilbyder ikke velger å inngå avtale av kommersielle grunner» har klare likhetstrekk med bestemmelsene i kapittel 5 om leveringsplikt, og *Telenor* mener at det derfor burde komme klarere frem hvordan praktiseringen av disse bestemmelsene er tenkt. Dette særlig fordi det synes å skulle bero på en konkret og skjønnsmessig vurdering hvorvidt det er tale om «viktige funksjoner av nasjonal betydning», og ikke minst fordi det kan synes som at finansieringen av de to ordningene er ulik. I merknadene til bestemmelsen understrekes det at det skal være en høy terskel for å pålegge et slikt krav og at bestemmelsen kun skal brukes unntaksvis. Dette er etter *Telenors* oppfatning viktige presiseringer, som gjerne kunne vært reflektert enda tydeligere i selve bestemmelsen.

GlobalConnect viser til at departementet i syvende ledd foreslår å gi myndighetene en vidtgående hjemmel til å gjøre unntak fra bestemmelsen, helt eller delvis, for tilbydere eller tjenester. *GlobalConnect* påpeker at sikkerhetsreguleringen er en sentral del av reguleringen og viktig for brukerne. Selskapet ber departementet presisere at unntaksbestemmelsen er en snever sikkerhetsventil og at terskelen for å gi slik dispensasjon er høy. Dersom myndighetene skulle velge å praktisere unntakshjemmelen liberalt for eksempel på bakgrunn av størrelsen på kundemassen eller nettets geografiske dekning, vil dette potensielt kunne ramme en betydelig mengde sluttbrukere som i mange tilfeller er prisgitt en tilbyder. *Global-*

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Connects erfaring tilsier at lokale og regionale aktører har de samme forutsetningene som de nasjonale tilbyderne til å tilby nett og tjenester med et minimum av sikkerhet. Mange kraftselskap inngår dessuten i større allianser slik som Altibox. GlobalConnect mener at vidtrekkende unntak vil virke konkurransevidende ved at lokale og regionale aktører slipper å dekke de samme kostnadene som sine konkurrenter, noe GlobalConnect mener det ikke er grunnlag for.

5.1.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at ekomsektoren bærer en stadig større andel av samfunnets verdier, og at det derfor kan legges til grunn at mer eller mindre alt næringsliv vil kunne bli berørt av sikkerhetsnivået i ekomsektoren. Det har vært et taktiskifte i et stadig mer komplekst sikkerhetsbilde som kjennetegnes av en vesentlig økning i alvorlige hendelser, lengre verdikjeder, nye sårbarheter, flere avhengigheter og rask teknologiutvikling. Det er derfor svært viktig å kunne stille krav til forsvarlig sikkerhet og beredskap i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Departementet merket seg Regelrådets kommentar om noe mangelfull utredning og tallfesting av kostnader. Departementet viser imidlertid til at kostnadene blant de ulike aktører varierer avhengig av størrelse, tjenester som tilbys, kundemasse og den enkeltes avtaler med egne utstyrsleverandører og varierer over tid. Det er derfor utfordrende å tallfeste dette nærmere.

Flere høringsinstanser har spørsmål til forholdet mellom ulike regelverk som gjelder parallelt. Departementet viser til at både ekomloven og sikkerhetsloven stiller krav om forsvarlig sikkerhet. Forsvarlig sikkerhet er en rettslig standard som endrer seg over tid basert på utviklingen i markedet, teknologi og samfunnet for øvrig. Hva som utgjør forsvarlig sikkerhet kan være ulikt mellom forskjellige virksomheter basert på risiko- og sårbarhetsanalyser, og det til enhver tid gjeldende trusselbilde. I vurderingen av hvilke sikkerhetstiltak som er nødvendige for å opprettholde et forsvarlig sikkerhetsnivå, må den enkelte virksomhet vurdere hva som er akseptabel restrisiko holdt opp mot kostnaden ved tiltakene. Lovene legger opp til at det i utgangspunktet er sektormyndigheten som har kunnskap om egen sektor og som skal legge føringer for hva som er forsvarlig sikkerhet. For øvrig stiller sikkerhetsloven krav til sikkerhet for virksomheter som er underlagt loven, mens ekomlovens sikkerhetskrav gjelder alle ekomtilbydere og datasenteroperatører.

Departementet viser til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er utøvende tilsynsmyndighet både etter ekomloven og etter sikkerhetsloven på ekomområdet, og tilsynet etter de to lovverkene blir derfor koordinert.

Ekomloven og personopplysningsloven gjelder også parallelt. Personopplysningsreglene retter seg mot vern av opplysninger om fysiske personer. Ekomlovens regler om kommunikasjonsvern verner alle brukere av elektronisk kommunikasjon, inkludert selskaper, forbrukere og organisasjoner. Det kan forekomme overlapp mellom lovverkene i saker som gjelder fysiske personer på ekomområdet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Datatilsynet har god dialog i enkeltsaker, og dette løses derfor i praksis. Tilsynsmyndighetene kan ved behov konsulteres i tilstilfeller.

Når det gjelder høringsinnspillet fra Telenor og IKT-Norge om forholdet mellom «forsvarlig» sikkerhet i nett og tjenester i § 3-8 og «nødvendige» sikkerhetstiltak i § 3-1, ser departementet at det er behov for klargjøring. Forslaget til 3-8 (sikkerhet i nett- og tjenester) og § 3-1 (vern av kommunikasjon og data) har et delvis overlappende anvendelsesområde slik også enkelte av høringsinstansene har påpekt. Begge bestemmelser er ment som gjennomføring av ekomdirektivet artikkel 40. Ettersom bestemmelsene har innholdsmessige overlapp, har departementet for å forenkle anvendelsen av reglene slått sammen bestemmelsen om «vern av kommunikasjon og data» og bestemmelsen om «sikkerhet i nett og tjenester» til en felles sikkerhetsbestemmelse under tittelen «sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester». Det vil være enklere for tilbyderne å forholde seg til en mer enhetlig begrepsbruk og felles krav.

Når det gjelder spørsmålet om veiledningsrollen og prinsippene om uavhengig tilsyn, viser departementet til at dette er vurdert av Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling i forbindelse med sammenslåingen av Fiskeridirektoratets kontrollverk med Rettledningstjenesten i fiskerinæringen, jf. JD LOV 1997-7729.

Lovavdelingen understreket at det ikke er noe særsyn i forvaltningen at samme organ er tillagt både forvaltnings- og kontrolloppgaver i kombinasjon med den alminnelige veiledningsplikten etter forvaltningsloven. Lovavdelingen uttalte at:

«Det grunnleggende formålet med både veiledningen omkring rettsregler og kontrollvirksomheten, er å sikre at gjeldende regelverk blir overholdt. En sammenslåing av tjenestene vil

gjøre det enklere å føre en ensartet praksis ved utførelsen av de forskjellige oppgavene. Det kan dermed lettere unngås at det oppstår situasjoner der veiledningstjenesten og kontrolltjenesten uttrykker forskjellige syn på ett og samme rettsspørsmål overfor en privatperson. En sammenslåing kan videre gi en mer effektiv utnyttelse av personalressursene i den ytre fiskerietaten.»

Departementet er enig i dette, og foreslår ingen endringer på dette punktet.

Endringen fra nødvendig til forsvarlig beredskap i § 3-1 første ledd innebærer en skjerpelse som er begrunnet i behovet for å øke beredskapen i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Gjennom lovendringen skal det sikres at tilbyderne kan pålegges å øke beredskapen i ekomnett og -tjenester. Ekomnett- og tjenester er en helt sentral del av vår digitale grunnmur og med en samfunnsutvikling som fører til økt sårbarhet, mener departementet at det er nødvendig å heve beredskapsnivået. Økt beredskap vil være et viktig punkt fremover knyttet til avhengigheter, kritikalitet og ivaretagelse av kritiske samfunnsfunksjoner. Gjennom kravet til forsvarlig beredskap skal det både forhindres at det oppstår brudd og bortfall av elektronisk kommunikasjon og samtidig sørges for at gjenoppbygging av kommunikasjon og tjenester skjer så raskt som mulig. Departementet viser til at formuleringen «tiltakenes kostnad og nytteverdi» i bestemmelsen fanger opp innholdet i ordlyden «forholdsmessig».

Til de øvrige kommentarene til innholdet i kravet til forsvarlig sikkerhet, viser departementet til første avsnitt som tilkjenner at forsvarlig sikkerhet er en rettslig standard. I ansvaret som ligger i å tilby ekomnett og -tjenester mv. følger det at virksomheten best kjenner egne nett og tjenester, og skal ta aktivt stilling til at man oppfyller kravet til forsvarlig sikkerhet. Ut fra disse rammene utfylles kravet i forskrift. Departementet legger opp til at ny ekomforskrift gir mer informasjon enn gjeldende ekomforskrift, og at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil kunne konkretisere nærmere i veiledning til aktørene. Forsvarlighetsbegrepet omfatter både den fysiske sikkerheten og logisk sikkerhet. I merknaden til § 3-1 andre ledd er det presisert at selv om det ikke fremgår eksplisitt av ordlyden at sikkerhetstiltakene skal være forholdsmessige, så følger dette kravet av forvaltningsretten. Med «forholdsmessig» menes at kostnadene et tiltak påfører virksomheten må

ses i sammenheng med tjenestenes betydning og tiltakets nytteverdi. Kostnader som langt overstiger tiltakets nytteverdi eller tjenestens betydning må anses som uforholdsmessige. Tiltakene skal også være egnede for å oppnå formålet. Forholdsmessigheten må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Departementet foreslår å presisere dette i merknaden til bestemmelsen.

Når det gjelder Nelfos innspill om at det er viktig å ha tilgjengelig nasjonal kompetanse for å håndtere hendelser og feil, så viser departementet til at det kan være utfordrende å sikre nasjonal spisskompetanse på en del utstyr, blant annet fordi vi er avhengig av ekomutstyr som produseres i andre land der spisskompetansen også sitter. Departementet er imidlertid enig med Nelfo i at det er viktig å ha tilgjengelig nasjonal kompetanse så langt dette er mulig.

Til IKT-Norges kommentar om at staten bør ta kostnadene for økte sikkerhetstiltak som først og fremst skal ivareta nasjonale interesser og funksjoner, viser departementet til at staten vil dekke tiltak som sikrer nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet ut over det som inngår i forsvarlig sikkerhet og som tilbyderne må dekke selv, jf. tredje ledd. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

Når det gjelder Telenors innspill om det problematiske i at det ikke er satt noen tidsfrist for når et tilbakebetalingskrav kan komme, viser departementet til at kontrollmekanismene med sluttrapport og årsrapport med en gjennomgang av tiltaket opp mot estimatet vanligvis vil skje året etter, slik at dette neppe vil bli en utfordring.

Til Telenors merknad om at femte ledd har klare likhetstrekk med bestemmelsene om leveringsplikt, vil departementet bemerke at tilbydere som har leveringsplikt allerede har en avtale om å levere, mens fjerde ledd gjelder levering ut over leveringsplikten. Departementet er enig med Telenor i at det er en høy terskel for å pålegge krav om levering etter fjerde ledd. For å synliggjøre dette foreslår departementet en presisering i lovens ordlyd slik at det fremkommer at slike pålegg kun skal gis «når det er nødvendig».

Når det gjelder GlobalConnects innspill om at muligheten til å gjøre unntak fra bestemmelsen bør være snever, viser departementet til at dette er en unntaksbestemmelse. Det følger av lovens formålsbestemmelse at konkurransen og sikkerheten skal ivaretas, og departementet foreslår derfor ingen ytterligere innskrenking i unntaksbestemmelsen.

5.2 Formidling av viktig melding

5.2.1 Gjeldende rett

I Norge ligger ansvaret for befolkningsvarsling ved kriser hos Justis- og beredskapsdepartementet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Eksisterende løsning før høringen var i hovedsak basert på tyfoner (trykkluftriser) administrert av Sivilforsvaret, jf. sivilbeskyttelsesloven § 16, jf. § 1. Tyfonene skal være en oppmerksomhetsgiver for å få befolkningen til å oppsøke nærmere informasjon på radio, TV eller internett. Mobilbaserte varslingsløsninger, for eksempel SMS eller Cell Broadcast-melding, vil være et supplement til tyfonvarsling. Blant annet for å sikre at varslingsløsninger eksisterer og fungerer, pålegger ekomloven en plikt på tilbyder av elektronisk kommunikasjon til å formidle viktig melding fra statsmyndighet, jf. gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd tredje punktum. Det fremgår av gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd at ekomtilbyder kostnadsfritt skal formidle viktig melding fra statsmyndighet.

Plikten til å formidle viktig melding fra statsmyndighet er videreført fra en tilsvarende plikt i teleloven § 7-7 (nå opphevet). Det fremkommer av Ot.prp. nr. 58 (2002–2003) om ekomloven at § 2-10 viderefører blant annet adgangen til å pålegge samfunnspålagte oppgaver i beredskapsammenheng. I tillegg fastslår forarbeidene at det er vedkommende statsmyndighet som avgjør hva som er «viktig melding». I Prop. 69 L (2012–2013) *Endringer i ekomloven* fremgår det at tilbyders plikt til å formidle viktig melding fra statsmyndighet videreføres.

5.2.2 Endringsbehov

Ekomdirektivet artikkel 110 om offentlig varslingssystem stiller krav til myndighetene om å etablere et varslingssystem basert på mobiltelefoni innen 21. juni 2022. Det stilles krav om at det skal foreligge et effektivt system for varsling av farer eller store katastrofer som truer eller som er overhengende. I henhold til retningslinjer utarbeidet av BEREK skal et slikt varslingssystem være effektivt og være egnet til å nå befolkningen raskt nasjonalt eller i relevante geografiske områder.

Det eksisterer i dag flere systemer for varsling basert på mobiltelefoni, blant annet SMS og ny teknologi, såkalt Cell Broadcast. Ved varsling via SMS tar det erfaringsmessig flere timer å nå hele befolkningen. Cell Broadcast muliggjør varsling til alle moderne mobiltelefoner i et valgt område

nasjonalt, regionalt eller lokalt, i løpet av få sekunder. Varslingsmeldingen kan også, i tillegg til tekst, inneholde lyd, bilde og lenker som gir mottakerne mulighet til på egen hånd å innhente mer informasjon. Varslingsmeldingen kan informere mottakeren om hvordan en skal forholde seg til en situasjon, i motsetning til en løsning hvor mottakeren må lytte til DAB-radio for relevant informasjon. Et mobilbasert befolkningsvarslingssystem innebærer en betydelig økning i beredskapen fordi rask, målrettet og sikker varsling og informasjon til befolkningen bidrar til effektiv beskyttelse. Cell Broadcast er i dag etablert både i Norge og i en rekke andre land.

5.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i høringen å videreføreplikten til å formidle viktig melding fra statsmyndighet i gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd tredje punktum i ny ekomlov § 3-10 (ny § 3-6 formidling av viktig melding). Departementet legger til grunn at forslag til ny bestemmelse er tilstrekkelig vid til at det kan pålegges innføring av ny teknologi for formidling av viktig melding. Nærmere bestemmelse om ny teknologisk løsning kan fastsettes i forskrift etter en ny høring.

Begrepet statsmyndighet må i utgangspunktet forstås som offentlige organer som regjering, statlige etater, tilsyn og direktorater. Ordlyden «statsmyndighet» avgrenser mot regionale og kommunale organer som fylkeskommuner og kommuner. Hva som er viktig melding bestemmes av vedkommende statsmyndighet. Det er likevel nødvendig å presisere terskelen for hva som skal anses som viktig. Departementet legger til grunn at melding som er av vesentlig betydning for å håndtere og redusere skadevirkninger av uønskede hendelser som kan føre til betydelig skade på eller tap av verdier, eller fare for liv og helse, er å anse som viktig.

Dersom det skal innføres et nytt system for befolkningsvarsling via mobilnettene så må det være egnet for situasjonen, det vil si at det foreligger et visst akutt behov for informasjonsspredning, såkalt tidskritisk varsling som ikke kan formidles på annen egnet måte. Hva som ligger i dette, må bero på en konkret vurdering i den enkelte situasjon. Bestemmelsen forutsetter at det må foreligge et visst akutt behov for varsling over for eksempel mobilnett og at varslingen må nå ut til mange personer så raskt som mulig. Det kan foreligge både behov for landsdekkende eller større regional varsling og mindre regionalt eller lokalt behov. Dette vil for eksempel være typisk

ved akutt fare for ras i et mindre geografisk område, brann eller lignende. Varslingsplikten som pålegges tilbyderne i lovforslaget § 3-10 ny § 3-6 (formidling av viktig melding) avgrenses mot meldinger som ikke medfører fare for liv og helse, eller betydelig skade på eller tap av verdier, som for eksempel normal værvarsling og flomvarsling, kommunale informasjonsbehov som snøbrøyting, søppeltømming og liknende.

Myndigheten gis anledning til å gi andre tilbydere enn de nevnt i første ledd, plikter om formidling av viktig melding. Løsninger for befolkningsvarsling er i sterk utvikling. Ekomdirektivets artikkel 110 nr. 2 åpner for at varsel også sendes gjennom nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, kringkastingstjenester eller gjennom en app som baserer seg på tilgang til internett. Bestemmelsen er derfor formulert for å gi en dynamisk hjemmel, slik at befolkningen får viktig melding på den mest hensiktsmessige måten og på en måte som gjør det enkelt for sluttbrukerne å motta meldingen.

5.2.4 Høringsinstansenes syn

Norges døveforbund viser til at norsk er andrespråket til døve og at døve derfor har en lavere tekstlig forståelse av norsk. Ved varsling bør derfor tegnspråk være inkludert slik at informasjonen når ut til flest mulig. Norges døveforbund mener at når tekst likevel blir benyttet bør det være krav til klarspråk, hvilket også vil gagne andre språklige minoritetsgrupper.

Datatilsynet ber departementet om å klargjøre regelverket for formidling av viktig melding. *Datatilsynet* fremhever at befolkningsvarsling tjener svært viktige formål, og kan være med å verne om liv, helse og materielle verdier. Det kan imidlertid oppleves som inngripende å motta varsling fra myndighetene på mobiltelefonen, og særlig dersom varslingen er basert på hvor man oppholder seg. Slik varsling må derfor forbeholdes viktige meldinger hvor det er tidskritisk å nå ut til mange personer så raskt som mulig, og hvor det foreligger fare for liv og helse, eller betydelig skade på eller tap av verdier. Hjemmelen for formidling av viktig melding skal ikke kunne brukes for å dekke myndigheters alminnelige informasjonsbehov. *Datatilsynet* er enige i departementets vurdering av hva som utgjør «viktig melding», men mener at terskelen bør tydeliggjøres.

Datatilsynet mener at formidlingsplikten for viktig melding gjelder fra «statsmyndighet». *Data-*

tilsynet mener derfor at departementet må tydeliggjøre om, og i så fall hvordan, formidling av viktig melding kan tas i bruk av kommuner eller andre ikke-statlige offentlige myndigheter. I denne forbindelse bruker rapporten om befolkningsvarsling fra DSB et eksempel hvor en kommune er den som kjenner faren best og derfor utformer meldingen, og politiet er den myndighet som treffer beslutningen om at varsling skal skje.

Telenor mener at SMS er et viktig system for befolkningsvarsling, blant annet fordi det når ut til alle abonnenter. *Telia* peker på at i den grad systemet for mobil befolkningsvarsling også er ment for lokal bruk, vil formodentlig de lokale beredskapsmyndighetens incentiver til å betale for varslingstjenestene i et kommersielt marked forsvinne, og markedet likeså. Gitt denne bakgrunnen mener *Telia* at det fremstår som uheldig når departementet i lovforslaget ikke er entydig i angivelsen av anvendelsesområdet for den nye varslingsbestemmelsen. *Ice*, *IKT-Norge*, *Telenor* og *Telia* mener kostnader i sin helhet knyttet til formidling av viktig melding bør pålegge staten, og ikke tilbyderne.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) mener at et mobilbasert befolkningsvarslingssystem må kunne nå hele eller deler av befolkningen innen sekunder fra det tidspunkt varselet er sendt fra politiets operatør. Det vil si at hele kjeden, fra en hendelse oppdages til mobilbruker får varsel, må optimaliseres i alle ledd. Cell Broadcast er etter DSBs vurdering det eneste systemet som pr. nå møter behovene.

Når det gjelder pliktsubjekt for formidling av viktig melding anser DSB det som sannsynlig at nummeruavhengige tjenester vil overta mye av vanlig mobiltelefonbruk, og at tilsvarende forpliktelser innen overskuelig fremtid derfor også må pålegges slike tilbydere.

DSB støtter at tilbyderne ikke skal være forpliktet til å dekke hele kostnaden, og peker på at de mest relevante kostnadselementene som må inngå i kostnadsdelingen er etablering av Cell Broadcast i de tre mobilnettene, og bistand for å tilpasse mobiltelefoner for å støtte denne nye teknologien.

DSB stiller spørsmål om også tilbyderne som beskrives i § 3-10 ny § 3-6 (formidling av viktig melding) tredje ledd første punktum «andre tilbydere enn de som er nevnt i første ledd» skal anses omfattet av myndighetenes forskriftshjemmel om dekning av kostnader for varslingssystemet. Hvis så er tilfelle foreslår DSB at dette presiseres.

5.2.5 Departementets vurdering

Etter at departementet sendte lovforslaget på høring, er det innført et system i Norge for befolkningsvarsling via mobilnettene basert på Cell Broadcast-teknologi. Systemet kalles nå «Nødvarsel», men ble i høringsnotatet omtalt som mobilbasert befolkningsvarsling.

Nødvarsel er egnet for situasjoner der det foreligger et visst akutt behov for informasjonsspredning, såkalt tidskritisk varsling som ikke kan formidles på annen egnet måte. Hva som ligger i dette, må bero på en konkret vurdering i den enkelte situasjon. Bestemmelsen forutsetter at det må foreligge et visst akutt behov for varsling over for eksempel mobilnett og at varslingen må nå ut til mange personer så raskt som mulig. Det kan foreligge både behov for landsdekkende eller større regional varsling og mindre regionalt eller lokalt behov. Dette vil for eksempel være typisk ved akutt fare for ras i et mindre geografisk område, brann eller lignende. Varslingsplikten som pålegges tilbyderne i forslag til § 3-6 (formidling av viktig melding) avgrenses mot meldinger som ikke medfører fare for liv og helse, eller betydelig skade på eller tap av verdier, som for eksempel normal værvarsling og flomvarsling, kommunale informasjonsbehov som snøbrøyting, søpeltømming og liknede.

Begrepet statsmyndighet må i utgangspunktet forstås som offentlige organer som regjering, statlige etater, tilsyn og direktorater. Ordlyden «statsmyndighet» avgrenser mot regionale og kommunale organer som fylkeskommuner og kommuner. Hva som er viktig melding bestemmes av vedkommende statsmyndighet. Det er likevel nødvendig å presisere terskelen for hva som skal anses som viktig. Departementet legger til grunn at meldinger som er av vesentlig betydning for å håndtere og redusere skadevirkninger av uønskede hendelser som kan føre til betydelig skade på eller tap av verdier, eller fare for liv og helse, er å anse som viktig.

Når det gjelder høringsinnspillet fra Norges døveforbund om krav til klarspråk, er departementet enig i at det vil være svært viktig å sørge for utvetydighet og klarhet i meldingene som sendes fra myndighetene. Det vises til at Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for bruk av systemet, inkludert utsending og innhold i meldingene.

Høringsinnspillet fra Datatilsynet peker på personvernkonsekvensene ved lokasjonsbasert varsling. Det nye systemet for nødvarsel, basert på Cell Broadcast-teknologi, er basert på kring-

kasting av melding nasjonalt, regionalt eller lokalt, uten behandling av personinformasjon. På denne måten ivaretas personvern hensyn. Departementet er enig i at utsendelse av SMS basert på lokaliseringsdata, krever hjemmel i lov eller samtykke fra brukeren. Ekomloven gir et slikt hjemmelsgrunnlag for statsmyndighet ved formidling av viktig melding. Statsmyndighet kan kreve at det sendes ut viktig melding, dersom de øvrige vilkårene for utsendelse av viktig melding foreligger. Ved behov kan også kommunale myndigheter etablere samarbeid med statsmyndigheten for utsendelse av viktig melding.

I høringen ble det foreslått at det ved innføring av et nytt varslingssystem kunne være aktuelt å pålegge tilbyder å dekke deler av kostnadene for systemet. Når det gjelder kostnadene ved innføring av systemet, har staten dekket kostnader ved anskaffelse, implementering, testing og drift av systemet. Departementet foreslår likevel at tilbyder kan pålegges å dekke deler av kostnadene for varslingssystemet, blant annet for å sikre at eventuelle fremtidige anskaffelser blir kostnadseffektive.

Det foreslås i § 3-6 tredje ledd å gi departementet anledning til å pålegge andre tilbydere enn de nevnt i første ledd, plikter om formidling av viktig melding. Løsninger for befolkningsvarsling er i sterk utvikling. Ekomdirektivet artikkel 110 nr. 2 åpner for at varsel også kan sendes gjennom numeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, kringkastingstjenester eller gjennom en app som baserer seg på tilgang til internett. Bestemmelsen er derfor formulert for å gi en dynamisk hjemmel, slik at befolkningen får viktig melding raskt og effektivt og slik at meldingen når ut til så mange som mulig på en måte som gjør det enkelt for sluttbrukerne å motta meldingen.

5.3 Andre krav til sikkerhet

5.3.1 Krav til politiattest

5.3.1.1 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Åpne trusselvurderinger og rapporter fra offentlige myndigheter har i en årrekke pekt på innsidetrusler som en utfordring for både offentlige og private virksomheter. Gode sikkerhetsrutiner for personkontroll ved, under og etter ansettelse er derfor vurdert som nødvendig for å redusere denne risikoen.

Ekomnett og -tjenester blir stadig viktigere i dagens digitaliserte samfunn, og det er derfor viktig å sikre disse. Ekomtilbyderne har gitt Nasjonal kommunikasjonsmyndighet tilbakemelding om at

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

det er behov for å innhente politiattest for personell som skal ha tilgang til kritiske kundeopplysninger og infrastruktur. Dette er personell som man i gjeldende regelverk ikke har hjemmel for å sikkerhetsklarere. Politiattest vil være et hjelpemiddel for å unngå at kriminelle miljøer får tilgang til trafikkdata, kundeopplysninger og informasjon om infrastruktur.

I energisektoren har man i Lov 6. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energi-loven) § 9-5 inntatt en bestemmelse som gir hjemmel for beredskapsmyndigheten til å gi forskrift om at enheter som inngår i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) kan kreve fremlagt politiattest fra personer som skal ha tilgang til klassifiserte anlegg. Hjemmelen ble tatt inn fordi man anså anlegg klassifisert etter forskrift 7. desember 2012 nr. 1157 om sikkerhet og beredskap i energiforsyningen (kraftberedskapsforskriften kapittel 5) for å være av vesentlig betydning for energiforsyningen, og at misbruk av informasjon om slike anlegg i sin ytterste konsekvens kan føre til at kritiske samfunnsfunksjoner blir satt ut av spill.

Departementet foreslo en tilsvarende lovhjemmel i ny ekomlov som gir tilbyderne rett til å kreve fremleggelse av politiattest for personer som skal ha tilgang til informasjon, ekomnett, tilhørende fasiliteter, utstyr eller systemer med vesentlig betydning for sikkerheten i nett eller tjenester.

Formålet med å innføre et krav om politiattest er å bedre ekomsektorens mulighet til å sikre informasjon, elektronisk kommunikasjonsnett, tilhørende fasiliteter, utstyr eller systemer med vesentlig betydning for sikkerheten i nett eller tjenester mot personer som av ulike grunner ikke er egnede til å ha tilgang til informasjonen og anleggene.

En politiattest inneholder opplysninger om eventuelle straffedommer og lovovertridelser og skal behandles i henhold til lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) § 11. Personopplysningsloven gjennomfører EUs personvernforordning (2016/689) i norsk rett.

Forordningens hovedregel er at personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser bare kan behandles under offentlige myndigheters kontroll. Behandling utenfor slik kontroll kan likevel skje i den utstrekning det er tillatt i medhold av annen lovgivning, som også sikrer nødvendige garantier for de registrertes rettighe-

ter og friheter, jf. forordningens artikkel 10 første punktum.

Når det gjelder kravet om nødvendige garantier for de registrertes rettigheter og friheter vises det til forskrift 20. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterforskriften) § 37-2. Denne bestemmelsen stiller krav til oppbevaring av politiattesten hos mottakeren. Attesten skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende, og ikke lenger enn det som er «nødvendig for formålet med politiattesten».

Behandling av denne typen opplysninger forutsetter videre at det foreligger et såkalt behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen artikkel 6. En ny bestemmelse i ekomloven § 3-9 og eventuelle supplerende regler i forskrift, vil utgjøre nødvendig behandlingsgrunnlag, jf. forordningens artikkel 6 nr. 1 bokstav e.

Den enkelte tilbyder er ansvarlig for at behandlingen av personopplysningene som fremgår av politiattesten skjer i henhold til den til enhver tid gjeldende personvernlovgivning.

Politiregisterloven § 37 angir hvilke formål som berettiger krav om politiattest. Bestemmelsen kan blant annet brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon dersom et lovbrudd gjør en person uegnet og manglende utelukkelse vil kunne medføre betydelige skadevirkninger.

Det følger av politiregisterforskriften § 36-1 at politiattest kan utstedes til person som har fått tilbud om eller er innstilt til en konkret stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon. Krav om innhenting og fremlegges av politiattest vil som følge av dette gjelde ved nyansettelser og ved endring i oppgaver som tilsier et behov for politiattest. Dersom vedkommende er sikkerhetsklarert eller innehar adgangsklarering fra Sivil klareringsmyndighet, vil det ikke stilles krav om politiattest. Det ble i tillegg foreslått at myndigheten kan gi nærmere bestemmelser om bruk av politiattest.

Arbeidsgiver eller oppdragsgiver kan ikke innhente politiattest på egenhånd. Det er kun den personen attesten gjelder som kan søke om og få utstedt politiattest. Vedkommende må identifisere seg for politiet og godtgjøre hva som er formålet med attesten, jf. politiregisterloven § 44. Dette vil sikre den enkelte oversikt over og kontroll med egne personopplysninger. Saksbehandlingsreglene i politiregisterforskriften kapittel 36 og 37 og i lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten av 28. mai 2010 nr. 16 § 44, vil gjelde på vanlig måte.

Departementet foreslo i tilleggshøringen om datasenter at datasenteraktørene gis mulighet til å kunne stille krav om å hente inn politiattest ved ansettelse av personell som skal ha tilgang til datasenter på tilsvarende måte som ekomtilbyderne.

5.3.1.2 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser er positive til forslaget om å gi virksomhetene mulighet til å kreve politiattest, blant annet uttaler *Telenor* at dette er et godt tiltak for forbedret sikkerhet.

Kripos og *Politidirektoratet* er positive til at det lovfestes en mulighet for tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester til å kreve politiattest, men mener at ordinær politiattest ikke er tilstrekkelig i alle situasjoner. En ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40 nr. 5 inneholder kun informasjon om ilagt dom for enkelte forhold eller vedtatt forelegg mindre enn tre år før utstedelsen av attesten. En uttømmende og utvidet politiattest inneholder informasjon om flere forhold og har ingen tidsbegrensning bakover i tid. For i tilstrekkelig grad å kunne sikre nett, tjenester og sensitiv informasjon av annen karakter, mener derfor *Kripos* at det bør vurderes å sikre tilbyderne en mulighet for å innhente uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41. For å sikre et tilstrekkelig fremtidsrettet regelverk foreslår *Kripos* at unntaket for «nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste» tas ut.

Kripos og *Politiets sikkerhetstjeneste* mener at den foreslåtte lovformuleringen ikke er dekkende for å avhjelpe behovet for politiattest for ansatte som behandler taushetsbelagt informasjon, for eksempel i tilknytning til politiets skjulte metodebruk, og foreslår at man vurderer et tillegg i lovteksten som synliggjør at også befatning med taushetsbelagt eller sensitiv informasjon i stillingen kan kvalifisere for innhenting av attest.

Kripos og *Politiets sikkerhetstjeneste* påpeker videre at norsk politiattest har liten verdi dersom personer som skal vurderes har en kortvarig tilknytning til Norge. Det bør derfor også sikres adgang til å kreve politiattest utstedt i personens hjemland. Politiregisterforskriften § 28-2 første ledd, tredje punktum, likestiller politiattest utstedt i annet EØS-land med norsk politiattest i de tilfeller hvor det er hjemlet krav om botid i særlovgivningen, jf. politiregisterloven § 36 andre ledd. Det foreslås derfor at det også tas inn et krav om botid i ny ekomlov § 3-9.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap viser til at forslaget kan innebære at utenlandske

statsborgere ikke vil kunne bli ansatt fordi de ikke kan fremlegge politiattest, og at bestemmelsen vil kunne bli praktisert ulikt ettersom det er opp til den enkelte tilbyders skjønn å kreve politiattest. Direktoratet bemerker videre at krav til fremleggelse av politiattest er foreslått kun å gjelde ved nyansettelser. Sett i sammenheng med formuleringen i politiregisterforskriften § 36-1 forstår direktoratet forslaget dithen at det også kan kreves politiattest for tilbyders leverandører sitt personell knyttet til en ny aktivitet.

Kripos og *Politiets sikkerhetstjeneste* foreslår at det i merknadene til ny bestemmelse bør gis nærmere anvisning på hva som kan eller skal vektlegges for at en person skal kunne anses for uegnet og hva som eventuelt kan vurderes å kunne føre til betydelige skadevirkninger. På et slikt grunnlag kan tilbyderne lettere vurdere om aktuelle kandidater kan inneha stillingen eller utføre de aktuelle oppgavene.

Finnmark politidistrikt og *Politidirektoratet* mener at ordlyden i forslaget om at politiattesten ikke skal være eldre enn 90 dager er noe upresis, og viser til at noen særlover har bestemmelser om at politiattesten ikke skal være eldre enn tre måneder når den leveres til mottaker. *Finnmark politidistrikts* vurdering er at slike formuleringer er noe vage da ordlyden ikke tydeliggjør at mottaker av politiattest har ansvar for å kreve at politiattesten som fremlegges er i samsvar med hjemmelsgrunnlaget for krav om politiattest. Det foreslås i stedet å benytte formuleringen «Politiattest som fremvises skal være utstedt med hjemmel i ekomloven § 3-9 og skal ikke være eldre enn 90 dager ved fremvisning».

Justis- og beredskapsdepartementet viser til at det i forslaget til § 3-9 tredje ledd er foreslått at myndigheten kan gi forskrifter om fremleggelse av politiattest, herunder om tilbyderens betaling for politiattester. Utstedelse av politiattest er i dag ikke gebyrbelagt, slik at det ikke betales for utstedelse av slike attester. Det kan dermed ikke gis regler i medhold av ekomloven om betaling for politiattester. *Justis- og beredskapsdepartementet* ber derfor om at «herunder om tilbyders betaling for politiattest» utgår fra forskriftshjemmelen.

Flere politietater, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Næringslivets Hovedorganisasjon og *Telenor* er positive til at det innføres en hjemmel for å kunne kreve fremlagt politiattest av personer som skal ha tilgang til datasenter med vesentlig betydning for sikkerhet i nett eller tjenester. Muligheten til å stille krav til politiattest vil sikre datasenteroperatørenes eget behov for sikkerhet.

Politidirektoratet, Politiets Fellestjenester og *Kripas* uttrykker imidlertid at det vil være behov for at det sikres mulighet for å innhente uttømmende og utvidet politiattest også til bruk i datasenter, jf. politiregisterloven § 41, ettersom ordinær politiattest ikke anses som tilstrekkelig for å ivareta behovet for beskyttelse av sensitive opplysninger og kontroll av personell med tilgang til viktig datainfrastruktur. Videre gjøres det oppmerksom på at trusselbildet knyttet til innsidevirksomhet tilsier at det samtidig bør etableres en hjemmel om botid, slik at det kan avkreves politiattest av EØS-borgere fra deres hjemland jf. politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1 jf. andre ledd.

Kripas og *Nasjonal sikkerhetsmyndighet* uttaler også at kravet til politiattest bør være en «skalregel» med bakgrunn i kritikalitet og de verdier som datasentre forvalter og slik at attestasjon for vandel ikke er noe datasenteroperatør kan velge bort.

5.3.1.3 Departementets vurdering

Departementet har vurdert behovet for å kunne innhente politiattest opp mot alminnelige prinsipper om nødvendighet og relevans, samt om det finnes andre mer hensiktsmessige virkemidler som kan komme til anvendelse. I denne vurderingen er det lagt vekt på at ekomnett og -tjenester blir stadig viktigere for dagens digitaliserte samfunn, og at det er av avgjørende betydning å sikre disse. Ulike trusselvurderinger og rapporter peker stadig på innsidetrusler som en utfordring for både offentlige og private virksomheter. Det er derfor viktig med gode sikkerhetsrutiner knyttet til personkontroll, noe som vil redusere denne risikoen. Politiattest vil være et hjelpemiddel for å unngå at kriminelle miljøer får tilgang til trafikkdata, kundeopplysninger og informasjon om elektronisk kommunikasjonsinfrastruktur og datasenter. Departementet vurderer at manglende utelukkelse av en person som er uegnet, potensielt vil kunne medføre betydelig skadevirkninger, jf. politiregisterloven § 37 første ledd nr. 1. Etter departementets syn vil de eventuelle negative konsekvensene for personvernet som et krav om fremleggelse av politiattest medfører, oppveies av fordelene en politiattest gir ved å avdekke at uegnet personell ikke får slike tilganger som nevnt.

Flere politietater peker på at tidsbegrensningen for ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40 nr. 5 medfører at mange forhold kun påføres dersom de er ilagt ved dom eller vedtatt forelegg mindre enn tre år før utstedelsen av attesten. Politidirektoratet med flere politietater har imid-

lertid anbefalt at det bør kreves utvidet og uttømmende politiattest. Departementet har vurdert innspillene og er enig i at den generelle endringen i trusselbildet i samfunnet gjør at det kan være behov for en ytterligere bakgrunnssjekk av personell, utover det en ordinær politiattest vil belyse. En utvidet og uttømmende politiattest vil også inneholde informasjon om siktelser, tiltaler og forelegg, samt dommer som ikke er rettskraftig avgjort. Dette er etter departementets vurdering viktige forhold som bør fremkomme i vurderingen om vedkommendes skikkethet. For i tilstrekkelig grad å kunne sikre både nett, tjeneste, datasenter og sensitiv informasjon av annen karakter foreslår derfor departementet å gi tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og datasentre en mulighet for å få innhentet uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41, i lovutkastet § 3-9 første ledd.

Departementet viser til høringssvarene fra *Kripas* og *Politiets sikkerhetstjeneste* om at det kan bli behov for å innhente politiattest også fra tilbyder av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjeneste. For å sikre et tilstrekkelig fremtidsrettet regelverk foreslår derfor departementet at bestemmelsen også omfatter disse. Departementet er videre enig i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps merknad om at det også kan kreves politiattest for personellet til tilbyders leverandører. For å sikre klarhet, presiseres dette i lovteksten.

Departementet er videre enig i *Kripas* sitt høringsinnspill om at formuleringer i lovforslaget ikke dekker behovet for attest for personer som behandler taushetsbelagt eller sensitiv informasjon, og foreslår at dette tas inn i bestemmelsens første ledd.

Politidirektoratet med flere har også anbefalt at regelverket bør stille krav om fem års botid slik at det kan avkreves politiattest av EØS-borgere fra deres hjemland, jf. politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1 jf. andre ledd. Departementet har vurdert innspillet, men påpeker at det hittil bare er stilt krav om botid der det er innført et obligatorisk krav om politiattest. Dersom det skal innføres et botidskrav i ekomloven, vil dette kreve en nærmere utredning. Krav om botid inntas derfor ikke på nåværende tidspunkt.

Både *Kripas* og *Nasjonal sikkerhetsmyndighet* uttaler at politiattest bør kreves fremlagt av datasenteroperatør. Begge etater påpeker at høringsforslagets formulering «kan kreve fremleggelse» er for svakt som redskap for ivaretagelse av den sensitivitet og forebyggelse av den risiko departementet adresserer. Departementet er enig i at

datasentre representerer en integrert og viktig del av den digitale grunnmuren. Etter departementets syn kan det likevel medføre en uforholdsmessig forpliktelse å måtte kreve politiattest for alle datasenteroperatørene som reguleringen gjelder for, uavhengig av størrelse og viktighet. Departementet mener det er tilstrekkelig at kravet om politiattest formuleres som en kan-bestemmelse, og at den enkelte datasenteroperatør gis mulighet til selv å vurdere behovet for den bakgrunnssjekken en politiattest representerer. Dette tilsvarende forslaget som gjelder krav om politiattest fra tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Departementet vil likevel utrede om det vil være hensiktsmessig å innføre krav til obligatorisk politiattest på et senere tidspunkt.

Til DSBs kommentar om at forslaget kan innebære at utenlandske statsborgere ikke vil kunne bli ansatt fordi de ikke kan fremlegge ordinær politiattest, og at bestemmelsen vil kunne bli praktisert ulikt, viser departementet til at bestemmelsen er en kan-regel og at det er overlatt til tilbyders behov om politiattest skal kreves fremlagt. Tilbyder vil selv være ansvarlig for sikkerheten og må gjøre egne risikovurderinger.

Departementet er enig med Finnmark politidistrikt i at ordlyden i forslaget bør presiseres slik at det fremgår at politiattesten ikke skal være eldre enn 90 dager ved fremvisning.

Justis- og beredskapsdepartementet har i sitt hørings svar påpekt at utstedelse av politiattest ikke er gebyrbelagt. Departementet har justert forskriftshjemmelen i § 3-9 tredje ledd i henhold til dette.

5.3.2 Begrensninger i markedsadgang

5.3.2.1 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i høringsnotatet en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-10 tredje ledd med visse justeringer. Det ble foreslått i § 3-11 (begrensninger i markedsadgang, ny §3-5) å heve nivået for å innføre begrensninger i markedsadgangen slik at myndigheten legges til departementet. Det ble videre foreslått å endre kriteriene i første ledd noe for å gjøre bestemmelsen mer dynamisk og fleksibel, ved å vise til hensynene nasjonal sikkerhet og viktige samfunnsinteresser. Det kan være aktuelt å nekte adgang til markedet både ved oppstart av virksomhet og ved løpende virksomhet dersom det avdekkes forhold som tilsier at en tilbyder bør nektes adgang til markedet. Utvidelsen av lovens tilbyderbegrep får betydning for hvem som kan begrenses adgang til markedet.

En lignende bestemmelse finnes i petroleumsforskriften § 10 fjerde ledd hvor departementet av hensyn til nasjonal sikkerhet kan nekte en søker eller rettighetshaver adgang til og utøvelse av petroleumsvirksomhet på visse vilkår.

Bestemmelsen er ment å være en sikkerhetsventil for særlige tilfeller og terskelen for å nekte noen adgang til markedet vil være høy. Bestemmelsen må også ses i sammenheng med sikkerhetsloven § 2-5 om vedtak ved risiko for skadevirkninger for nasjonale sikkerhetsinteresser slik disse er definert i sikkerhetsloven § 1-5. Den foreslåtte bestemmelsen om begrensninger i markedsadgang vil imidlertid omfatte sikkerhet ut over nasjonale sikkerhetsinteresser slik dette er definert i sikkerhetsloven. Andre viktige samfunnsinteresser omfatter både offentlig sikkerhet, helse eller andre særlige forhold. Det vil kunne forekomme situasjoner hvor det kan være aktuelt å fatte vedtak etter sikkerhetsloven § 2-5 og vedtak om å nekte adgang til markedet etter ekomloven.

Forslaget i høringsdokumentet om at det bør innhentes rådgivende uttalelser fra relevante myndigheter før det fattes vedtak om at tilbyder nektes adgang til markedet er nytt. Innhenting av slike uttalelser vil sikre at eventuelle vedtak er grundig vurdert. Det vil særlig være aktuelt å innhente uttalelse fra sikkerhets- og helsemyndigheter, men det kan være relevant å innhente uttalelser også fra andre myndigheter.

I bestemmelsens tredje ledd er det tatt inn en forskriftshjemmel slik at myndighetene kan gi nærmere bestemmelser om begrensninger i markedsadgang, og fastsette at bestemmelsen gjelder andre enn tilbydere.

5.3.2.2 Høringsinstansenes syn

Huawei viser til at antallet bestemmelser som fremhever hensyn til nasjonal sikkerhet har økt i forslaget til ny ekomlov, og at lovgivning som indirekte reduserer Huaweis deltakelse i markedet innebærer risiko for økt teknisk sårbarhet. Mangelen på mangfold i markedet kan føre til en uforvarselig konsentrasjon av kritisk infrastruktur når risiko spres blant færre markedsaktører. Konsekvensene av sikkerhetsbrudd eller annen form for teknisk svikt vil derfor være større enn dersom risikoen fordeles over et større antall aktører. Huawei erkjenner behovet for at nasjonale myndigheter skal ha en viss grad av fleksibilitet til å fatte tiltak for å beskytte vital og sensitiv infrastruktur, men føler seg urettferdig behandlet på grunnlag av selskapets nasjonalitet og peker på at Huawei er et sikkerhetsmodent selskap. Etter

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Huaweis syn må det utvises betydelig varsomhet med utøvelse av denne type myndighet, og da kun i særlige tilfeller der dialog og andre former for forhandlinger har mislyktes.

Huawei viser til at selv om det i høringsnotatet er påpekt at terskelen for å begrense markedstilgangen etter første ledd bør settes høyt, kommer ikke dette klart nok frem i selve lovforslaget.

Når det gjelder forslaget i andre ledd om innhenting av rådgivende uttalelser fra andre relevante myndigheter før vedtak om begrensninger i markedsadgangen fattes, mener Huawei at det må være et krav om innhenting av slike uttalelser da dette vil bidra til å sikre at enhver beslutning som fattes i henhold til bestemmelsen er basert på saklig diskusjon og overveielse blant et større antall relevante beslutningstakere.

5.3.2.3 *Departementets vurdering*

Departementet opprettholder forslaget til regulering av begrensninger i markedsadgang. Departementet er imidlertid enig med Huawei i at det kan uttrykkes klarere i loven at terskelen for å begrense markedsadgangen er høy, og foreslår en endring i lovteksten ved å innta ordlyden «i særlige tilfeller» i første ledd.

Når det gjelder kommentaren om at det må være et krav å innhente rådgivende uttalelse fra andre relevante myndigheter, mener departementet at bestemmelsen fortsatt bør være en kanbestemmelse og at det må være opp til myndigheten å vurdere behovet for å innhente rådgivende uttalelse fra andre myndigheter i det konkrete tilfellet.

Foreløpig utgave

6 Vern av kommunikasjon og data

6.1 Plikt til å bevare taushet og slette eller anonymisere data

6.1.1 Gjeldende rett

Retten til privatliv og respekt for personlig kommunikasjon er vernet gjennom Grunnloven § 102. Første ledd, første punktum lyder: «Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon.»

Grunnloven § 102 første ledd første punktum har klare likhetstrekk med EMK artikkel 8 og må tolkes i lys av denne, jf. Prop. 167 L (2020–2021) *Endringer i ekomloven* (lagring av IP-adresser med videre) kapittel 5.2.

Kommunikasjonsvernet har alltid stått sterkt nasjonalt. Det fulgte også av telegrafloven av 29. april 1988 og teleloven av 23. juni 1995 at tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester plikter å bevare taushet om innholdet av telekommunikasjon og om andres bruk av telekommunikasjon, og plikter å gjennomføre tiltak for å hindre at andre enn de som opplysningene gjelder får anledning til selv å skaffe seg kjennskap til slike opplysninger.

Gjeldende ekomlov § 2-9 viderefører at tilbyder og installatør plikter å bevare taushet om innholdet av elektronisk kommunikasjon og andres bruk av elektronisk kommunikasjon, herunder opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter. De plikter å gjennomføre tiltak for å hindre at andre enn de som opplysningene gjelder får anledning til selv å skaffe seg kjennskap til slike opplysninger. Opplysningene kan heller ikke utover lovlige behandlingsformål nyttes i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre, med unntak av statistiske opplysninger om netttrafikk som er anonymisert og ikke gir informasjon om innretninger eller tekniske løsninger.

Taushetsplikten gjelder også for enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, installatør, teknisk kontrollorgan eller myndigheten, også etter at vedkommende har avsluttet arbeidet eller tjenesten.

Kommunikasjonsverndirektivet artikkel 6 og 9 er implementert i ekomloven § 2-7 femte ledd, og gir som hovedregel en plikt for tilbyder til å slette eller anonymisere trafikkdata, inkludert lokaliseringsdata og data nødvendige for å identifisere abonnenten eller brukeren. Dette må gjøres så snart det ikke lenger er nødvendig å beholde dataene for å oppfylle visse angitte formål. Sletteplikten omfatter data både fra forbrukere, virksomheter og andre juridiske rettssubjekter, jf. Ot.prp. nr. 58 (2002–2003). Det er gitt utdypende bestemmelser om sletting av data i ekomforskriften kapittel 7.

Dataene skal som hovedregel slettes eller anonymiseres med en gang kommunikasjonen er avsluttet og behandling ikke lenger er nødvendig for kommunikasjons- eller faktureringsformål. Det gjøres noen få unntak fra denne hovedregelen. De lovbestemte grunnene som gir hjemmel til å lagre data i en begrenset periode er kommunikasjonsformål, faktureringsformål, enkelte etterforskningsformål og oppfylling av andre krav fastsatt i medhold av lov. Det følger av ekomloven § 2-7 femte ledd at dersom tilbyderen ønsker å behandle dataene til noe annet enn disse formålene, må det innhentes samtykke fra brukeren. Slik annen behandling omfatter enhver bruk av dataene, som for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring, utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter.

Trafikkdata nødvendig for fakturering kan behandles til betaling har funnet sted eller til fordringen ikke lenger kan inndrives, for eksempel i tilfelle av foreldelse eller på grunn av klagebehandling.

Etter ekomloven §§ 2-8a og b har tilbyderne en plikt til å lagre IP-adresser (unik adresse som tildeles en enhet som er tilkoblet internett) mv. i 12 måneder, slik at politiet kan få tilgang til IP-adressene for å bekjempe alvorlig kriminalitet, samt i enkelte andre tilfeller som fremgår særskilt av lovens ordlyd. Tilbyderne kan i slike tilfeller utlevere IP-adresser til politiet eller påtalemyndighet uten hinder av taushetsplikten i § 2-9.

6.1.2 EUs regelverk

EUs bestemmelser om kommunikasjonsvern er i hovedsak fastsatt i kommunikasjonsverndirektivet (2002/58/EF) med senere endringer. Kommunikasjonsverndirektivet er innlemmet i EØS-avtalen. Direktiv 2009/136/EF som endret kommunikasjonsverndirektivet, er ikke innlemmet i EØS-avtalen. Kommunikasjonsverndirektivet med senere endringer er i all hovedsak gjennomført i norsk rett gjennom ekomloven.

Ekomdirektivet inneholder enkelte bestemmelser som også har betydning for kommunikasjonsvern. Bestemmelsene om sikkerhetstiltak og varslingsplikt i artikkel 40 vil også være viktige bestemmelser for å kunne ivareta kommunikasjonsvernet. I tillegg henviser kommunikasjonsverndirektivet artikkel 2 om definisjoner som et utgangspunkt til rammedirektivets definisjonsbestemmelser som nå erstattes av ekomdirektivet, jf. ekomdirektivet artikkel 124 nr. 1 andre ledd. I tillegg til kommunikasjonsverndirektivet, inneholder også personvernforordningen viktige bestemmelser for kommunikasjonsvernet.

Tilbyders plikt til å bevare taushet om innholdet av elektronisk kommunikasjon er en grunnleggende forutsetning for kommunikasjonsvernet. Bestemmelser om taushetsplikt finnes i kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5.

Tilbyders plikt til å slette eller anonymisere data er også en sentral kommunikasjonsvernbestemmelse. Bestemmelser om dette er fastsatt i kommunikasjonsverndirektivet artikkel 6 og 9. Utgangspunktet er at trafikkdata vedrørende abonnenter og brukere, som behandles og lagres av tilbyderens av et offentlig kommunikasjonsnett eller en offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste, skal slettes eller anonymiseres når de ikke lenger er nødvendige for overføringen av en kommunikasjon. Det fastsettes blant annet unntak for trafikkopplysninger som er nødvendige for å fakturere abonnenten, og for betaling av samtrafikk inntil utløpet av tidsrommet da regningen kan bestrides i henhold til lov, eller betalingsinnkreving kan foretas.

Gjennom vedtakelsen av ekomdirektivet, og opphevelsen av det tidligere rammedirektivet, vil kommunikasjonsverndirektivet nå komme til anvendelse overfor nummeruavhengige tjenester. Europakommisjonen har i lys av dette vurdert behovet for å gjøre et midlertidig og strengt avgrenset unntak fra kommunikasjonsverndirektivet for at denne typen tilbydere skal kunne fortsette sin praksis med på frivillig basis å bekjempe seksuelle overgrep mot barn på internett. Europa-

parlaments- og rådsforordning (EU) 2021/1232 om et midlertidig unntak fra visse bestemmelser i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF for så vidt angår tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenesters anvendelse av teknologier til behandling av personopplysninger og andre data med henblikk på bekjempelse av seksuelt misbruk av barn online, ble vedtatt 14. juli 2021 for dette formålet. Forordningen innebærer unntak fra enkelte plikter etter kommunikasjonsverndirektivet, for å legge til rette for at tilbydere av nummeruavhengige tjenester (som Facebook, Messenger og Skype) kan fortsette sitt frivillige arbeid med å benytte visse teknologier for behandling av data i den utstrekning som er nødvendig for å avdekke seksuelt misbruk av barn på deres tjenester, rapportere dette og fjerne slikt innhold fra sine tjenester. Rapporteringen kan i henhold til forordningen skje til politi- og påtalemyndighet og organisasjoner som opptrer i allmennhetens interesse for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn. Forordningen innfører et strengt avgrenset unntak fra kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1, for slike tilbydere. Tilbydere av nummeruavhengige tjenester vil utover dette være underlagt kommunikasjonsvernregelverket.

Det er innført sikkerhetsmekanismer knyttet til unntaket, blant annet når det gjelder hvilke teknologier tilbyderne kan anvende for formålet. Unntaket gjelder hovedsakelig for allerede innarbeidede metoder som tilbydere av nummeruavhengige tjenester har anvendt før forordningen trådte i kraft, for på frivillig basis å avdekke og rapportere om seksuelle overgrep mot barn på nett. Det stilles videre krav til at metodene som anvendes skal være minst mulig inngripende i privatlivets fred. Dataene skal ikke lagres lenger enn det som er strengt nødvendig, og under ingen omstendigheter lenger enn 12 måneder fra datoen for oppdagelsen av det antatte misbruket. Det er også en forutsetning at tilbyderne har innført egnede prosedyrer og klagemekanismer for å sikre at brukerne kan klage og få mulighet til å fremlegge sine synspunkter. Det stilles krav til årlig rapportering til myndigheten om slike tilbyders behandling av data for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn på sine tjenester.

Den midlertidige forordningen trådte i kraft 2. august 2021 i EU og skal gjelde til 3. august 2024. Kommisjonen fremmet 30. desember 2023 forslag om forlengelse av forordning (EU) 2021/1232. Forslaget er til behandling i Europaparlamentet og Rådet.

6.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i høringsnotatet hovedsakelig en videreføring av gjeldende bestemmelser om taushetsplikt og sletteplikt i ny lov. Herunder ble det i høringen foreslått å videreføre gjeldende ekomlov § 2-7 femte ledd som fastsetter at trafikkdata, lokaliseringsdata og data nødvendige for å identifisere abonnenten eller brukeren, skal slettes eller anonymiseres så snart de ikke lenger er nødvendig til blant annet kommunikasjonsformål.

Departementet vurderte i høringen om det var nødvendig med en lovfesting av behandlingsgrunnlag for tilbyders lagring av data for feilretting og informasjonssikkerhetsformål, eller om dette i tilstrekkelig grad faller inn under kompetansen tilbyder vil ha til å lagre for kommunikasjonsformål slik det er fortolket i gjeldende rett. I Europakommisjonens forslag til ny kommunikasjonsvernforordning artikkel 6 er det eksplisitt vist til at tilbydere kan behandle data dersom det er nødvendig for å vedlikeholde eller gjenopprette sikkerheten for nett og tjenester eller avdekke tekniske feil og/eller feil i sendingen av elektronisk kommunikasjon. Behandlingen kan skje så lenge det er nødvendig for å oppfylle formålet.

Departementet viste i høringen til at det kan være behov for å oppbevare opplysninger for feilrettings- og sikkerhetsformål, og vurderte om det er behov for å ta inn slike formål eksplisitt i lovteksten. Når det gjelder feilrettingsformål tilsier en formålsfortolkning at dette må ses som en del av begrepet kommunikasjonsformål, som er nevnt i gjeldende ekomlov § 2-7, siden retting av feil vil være nødvendig for å opprettholde en kommunikasjon. Det ble derfor ikke foreslått en egen bestemmelse om feilrettingsformål.

Spørsmålet om sikkerhetsformål kan være et grunnlag for å behandle opplysninger, ble behandlet i sak PNV-2014-10 for Personvernemnda. Spørsmålet i denne saken var om Telenor kunne fortsette å lagre innkommende forbindelsers destinasjons-IP for mobil, som et sikkerhetstiltak som er nødvendig og hensiktsmessig for å sørge for tilfredsstillende sikkerhet i mobilnettet. Personvernemnda kom til at en slik lagring var et nødvendig sikkerhetstiltak etter ekomloven § 2-7 første ledd, og at det dermed forelå behandlingsgrunnlag for opplysningene, jf. ekomloven § 2-7 femte ledd nr. 3. I høringen ble det vist til at det i henhold til gjeldende rett er hjemmel for å lagre trafikkdata, lokaliseringsdata og data nødvendige for å identifisere abonnenten eller brukeren, så lenge dataene er nødvendige for å oppfylle kravene i § 2-7 første ledd. Det ble derfor ikke fore-

slått en egen hjemmel i loven for lagring av data for sikkerhetsformål, og det ble foreslått at gjeldende rett videreføres uten endringer på dette punkt i bestemmelsen om sletteplikt.

Det ble i høringen foreslått hjemmel for myndigheten til å gjennomføre midlertidig forordning (EU) 2021/1232, om bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn på nett, i forskrift.

6.1.4 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen og *Oslo statsadvokatembeter* mener av at utvidelsen av definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste der nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste nå inngår, må komme til anvendelse også i straffeprosessloven § 118. Forutsatt at departementet konkluderer med at man i norsk rett er forpliktet til å la utvidelsen av definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste i ekomloven, basert på ekomdirektivet, komme til anvendelse også for de prosessuelle bevisforbudene, mener Advokatforeningen at ordlyden i straffeprosessloven §§ 118 og tvisteloven § 22-3 bør vurderes oppdatert slik at denne tilsvarer forslaget til ordlyd i ny ekomlov § 1-5, herunder med en direkte henvisning i bestemmelsene for å unngå at det skapes uklarhet rundt hvem som er omfattet av de prosessuelle bevisforbudene.

Det nasjonale statsadvokatembetet viser til at endringene i definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste medfører at bestemmelsen omfatter et stort antall nye pliktsubjekter. Det ville gi liten sammenheng i lovverket om utvidelsen av definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste i ekomloven, ikke skulle komme til anvendelse også for de prosessuelle bevisforbudene.

Oslo statsadvokatembeter bemerker at forholdet til bevisforbudsregelen i straffeprosessloven § 118 ikke synes å være drøftet i proposisjonen som gjaldt den vedtatte endringen i gjeldende ekomlov § 2-8b. Når IP-adresser utleveres til politiet i samsvar med loven under etterforskningen, legger Oslo statsadvokatembeter til grunn at abonnementsopplysninger uten hinder av straffeprosessloven § 118 kan videreformidles til den dømmende rett, og at det ikke vil være behov for særskilt fritak fra taushetsplikten.

Kripos har stilt spørsmål ved om dagens ordning med innhenting av fritak fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter straffeprosessloven § 118 er nødvendig og formålstjenlig på et område hvor det rent faktisk er en straffeprosessuell beslutning knyttet til bevisinnhenting som ligger til grunn for henvendelsen. Kripos mener det her kan

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

skilles mellom strafferettslige bevisforbud og sivilrettslige bevisforbud. I den videre vurdering av disse spørsmålene mener Kripos man derfor bør se på en løsning hvor man unntar tilbyder etter ekomloven fra den oppramsing som foretas i straffeprosessloven § 118 første ledd andre punktum.

Kripos og Politiets sikkerhetstjeneste påpeker at dersom en utvidelse av kretsen med tilbydere også gis straffeprosessuell anvendelse, vil det medføre at et ytterligere stort antall henvendelser fra politiet om utlevering av informasjon vil måtte rutes via Nasjonal kommunikasjonsmyndighet for opphevelse av taushetsplikt før disse kan effektueres. Allerede etter dagens tilbyderbegrep medfører dette et omfattende arbeid både for politi og påtalemyndighet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, og i siste instans retten. Politiets sikkerhetstjeneste mener at dette vil kunne skape forsinkelser i straffesaksbehandlingen.

Riksadvokaten viser blant annet til EU-domstolens dom 2. mars 2021 i saken H.K. v. Prokuratuur. Saken gjaldt påtalemyndighetens innhenting av historiske trafikkdata til bruk i en straffesak. EU-domstolen bemerket at det måtte stilles krav til forholdsmessigheten mellom inngrepet og alvorret i de straffbare handlingene, og at beslutningen om innhenting måtte tas av en domstol eller en uavhengig administrativ enhet, og ikke av påtalemyndigheten.

Etter *Politiets sikkerhetstjenestes* oppfatning virker forslaget om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal fritta ansatte i Facebook eller WhatsApp fra deres taushetsplikt, lite praktisk. Dersom Politiets sikkerhetstjenestes ønsker innholdsdata utlevert fra Facebook, må man gå veien om en rettsanmodning til USA, etter at en norsk domstol har funnet at vilkårene for utlevering er til stede, jf. straffeprosessloven § 210. Det er dermed en amerikansk domstol som vil måtte ta stilling til om utlevering av innholdsdata kan finne sted etter amerikansk rett. Tilsvarende vil gjelde for nummeruavhengige tilbydere fra andre land. Politiets sikkerhetstjenestes uttaler videre i sitt høringssvar at

«[...]PST antar at man i forhold til straffeprosessloven § 118 må innfortolke at bestemmelsen gjelder overfor norske tilbydere av elektronisk kommunikasjonstjeneste eller i det minste en tilbyder som er undergitt Nkoms tilsynsmyndighet. Den type kommunikasjon vi her snakker om er oftest kryptert og politiet får som oftest tilgang til innholdsdata via beslaglagte telefoner hos en siktet. Dersom det ikke gjøres beslag hos siktede og man ønsker inn-

holdsdata utlevert via tilbyder, betyr forslaget i realiteten at Nkom må forespørres i alle tilfelle der man ønsker et utleveringspålegg jf. straffeprosessloven § 210, fra tilbyder av nummeruavhengig person-til-person chat. Dersom tilbyderen er en utenlandsk tjeneste vil man likevel være henvist til andre lands straffeprosessuelle behandling av saken uten at et fritak fra Nkom da vil være av betydning.»

Overfor den nye gruppen med person-til-person-kommunikasjonstjenester viser Det nasjonale statsadvokatembetet til at det vil være lettere å håndheve reglene overfor tilbydere som har fysisk tilstedeværelse i Norge, enn overfor de som bare lar sine tjenester virke innenfor norsk jurisdiksjon. Organisatoriske løsninger vil også kunne få en innvirkning på dette ved at den aktuelle delen av selskapet, altså kommunikasjonstjenesten, ikke har kontorer i Norge, men administreres fra et annet land.

Etter riksadvokatens syn bør jurisdiksjonsspørsmålet komme tydelig frem i merknadene til bestemmelsen, slik at bestemmelsen ikke misforstås. Riksadvokaten viser til at loven gjelder innenfor norsk jurisdiksjon. Ekomloven eller andre norske regler vil ikke få anvendelse ved innhenting av informasjon som skjer i utlandet. Derimot vil norske beslutninger om tvangsmidler som er truffet etter norske regler, danne grunnlaget for norske myndigheters anmodninger om informasjonsinnhenting. Norsk påtalemyndighet og politi er som regel avhengig av å bruke rettsanmodninger for å innhente informasjon fra utenlandske tjenester, selv om informasjon noen ganger utleveres frivillig. Riksadvokaten antar at mange av de nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenestene vil være utenlandske selskaper som Norge ikke har jurisdiksjon over. Det må også være klart at det ikke skal innhentes samtykke fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet for nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester som ikke hører under norsk jurisdiksjon. Nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester under norsk jurisdiksjon med lignende funksjoner som Facebook og WhatsApp, vil derimot omfattes av den nye definisjonen og få taushetsplikt etter forslaget.

Oslo statsadvokatembeter mener at passusen «med mindre særlig forhold gjør det utilrådelig» i fjerde ledd bør tas ut av bestemmelsen da det ikke fremgår hvorfor tilbydere skal ha adgang til å nekte utlevering av opplysninger til politi og påtalemyndighet. Setningen er en videføring av gjeldende ekomlov § 2-9 fjerde ledd,

som igjen var en videreføring av teleloven av 1995 § 9-3 fjerde ledd. Verken i høringsnotatet eller i forarbeidene til de tidligere lovene fremgår noen begrunnelse, og i og med at en slik nekelsesadgang kan åpne for misbruk, ber Oslo statsadvokatembeter om at det i den nye loven bare slås fast en plikt til slik utlevering. Politiets sikkerhetstjeneste støtter Oslo statsadvokatembeters høringsssvar om å ta fjerde ledd ut av bestemmelsen. *Det nasjonale statsadvokatembetet* viser til at hvilke særlige forhold som gjør det utilrådelig å avslå en anmodning ikke er nærmere kommentert i høringsnotatet, viser til at bestemmelsen antakelig er en etterlevning etter tidligere lover og foreslår at den strykes. Som påpekt av Oslo statsadvokatembeter og Det nasjonale statsadvokatembetet, mener Riksadvokaten at dette unntaket bør strykes eller begrunnes nærmere eller eksemplifiseres i merkningene.

TV2 mener at «særlige forhold som gjør det utilrådelig» må fortolkes til å omfatte begrensninger som skyldes medienes informasjons- og ytringsfrihet, herunder medienes kildevern. TV2 mener at dette er så viktige forhold at de bør fremgå direkte i teksten. TV2 uttaler at det er kritisk at alle unntak fra sletteplikt, plikt til lagring og eventuell utlevering, oppfyller krav til begrunnelse og prosedyrer som følger av våre internasjonale forpliktelser, og at det etableres en klar rettslig regulering og prosedyre for gjennomgang av digitalt lagrede opplysninger som er unntatt beslag, herunder data som er beskyttet av kildevernet.

NRK mener det må sikres at den nye loven ikke er uforenelig med den rettslige beskyttelsen kildevernet er gitt. Herunder må det sikres at bestemmelsene om taushetsplikt og utlevering av IP-adresser ikke åpner for unntak fra taushetsplikten dersom det er i strid med kildevernet. NRK viser til at ekomloven ikke kan brukes som en «bakdør» til informasjon som vil kunne være i strid med den rettslige beskyttelsen av kildevernet gitt etter EMK artikkel 10, og som derved skulle kunne ramme kjernen av den demokratiske meningsutviklingen og medføre en nedkjølende effekt på ytringsfriheten.

Datatilsynet viser til forskriftshjemlene i § 3-2 og § 3-3 om unntak fra taushetsplikt og unntak fra sletteplikt for behandling av personopplysninger og andre data ved levering av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, for å bekjempe seksuelt misbruk av barn, og påpeker at behandlingene av personopplysninger som for-

ordningen åpner for, krever et rettslig grunnlag etter personvernforordningen artikkel 6.

I tillegg vurderer *Datatilsynet* at behandling av personopplysninger med formål om å oppdage og rapportere seksuelt misbruk av barn på nett til politimyndigheter, vil kunne innebære behandling av opplysninger om «lovovertrедelser», jf. personvernforordningen artikkel 10. Behandling av personopplysninger som omfattes av artikkel 10, og som ikke utføres under offentlige myndigheters kontroll, krever enten at behandlingen er tillatt i henhold til medlemsstatenes nasjonale rett som sikrer nødvendige garantier for de registrertes rettigheter og friheter, eller at et av vilkårene i artikkel 9 nr. 2 bokstav a, c, d, e, f er oppfylt, jf. personopplysningsloven § 11. *Datatilsynet* viser til at uten at det innføres en egen hjemmel i nasjonal rett i tråd med kravene i artikkel 10, vil dermed en slik behandling av personopplysninger kunne være i strid med personvernforordningen. Der- som det på et senere tidspunkt vurderes å innføre en slik hjemmel i nasjonal rett, er det viktig at personvernkonsekvensene vurderes, og at den underlegges en ny høring og demokratisk kontroll.

Unntaket fra sletteplikten for behandling av personopplysninger og andre data ved levering av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester for å bekjempe seksuelt misbruk av barn, støttes av Det nasjonale statsadvokatembetet.

Telenor er enig i at det ikke er nødvendig i § 3-3 (sletting av data) å ta inn egne bestemmelser om verken feilrettingsformål eller sikkerhetsformål, og at gjeldende rett videreføres uten endringer på dette punktet.

Datatilsynet peker på at ordbruken «kommunikasjonsformål» i gjeldende ekomlov § 2-7 og den foreslåtte ekomlov § 3-3 (sletting av data, ny § 3-11), er et vidt og vagt begrep, og at ekomloven bør bruke samme formulering som kommunikasjonsvern direktivet artikkel 6, og endre ordlyden til «formål om overføring av en kommunikasjon» eller tilsvarende. *Datatilsynet* viser videre til fortalen punkt 30 i kommunikasjonsvern direktivet hvor det følger at dette vilkåret må tolkes strengt. *Datatilsynet* mener at det ikke må lagres flere opplysninger enn strengt nødvendig for formålet, og at lagring for sikkerhetstiltak eller feilretting heller ikke må utgjøre et uforholdsmessig personverninngrep overfor sluttbrukerne, jf. Personvern- nemndas avgjørelse 2014-10.

Når det gjelder forslaget om å videreføre de relativt nye bestemmelsene om lagrings- og utleveringsplikt av IP-adresser mv., har flere

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

høringsinstanser støttet dette og understreket at det vil ha stor betydningen for å avdekke og etterforske alvorlig kriminalitet. Andre høringsinstanser er bekymret for at reglene vil medføre skjult overvåkning og ha negative konsekvenser for kildevernet.

Datatilsynet viser til sitt høringsinnspill i forbindelse med utarbeidelse av lovproposisjonen om lagring av IP-adresser fra 2021. Tilsynet mener at bestemmelsene er i strid med kommunikasjonsvernet, praksis fra EU-domstolen og at personvernkonsekvensene ved forslagene ikke er godt nok vurdert. Datatilsynet mener at forslagene vil medføre en skjult overvåking av store deler av den norske befolkning, i strid med Grl. § 102 og EMK artikkel 8. Datatilsynet mener videre at praksis fra EU-domstolen medfører krav om uavhengig forhåndskontroll og viser til premiss 120 i domstolens avgjørelse *Tele2/Watson* (sak C-203/15). Datatilsynet påpeker at dersom reglene videreføres, må enten politiets mulighet til å hente ut informasjon om IP-adresser begrenses eller ordningen underlegges domstolskontroll. Datatilsynet hevder også at det er et motsetningsforhold mellom forbudet om lagring av destinasjonsinformasjon i forslaget § 3-4 andre ledd (plikt til lagring av IP-adresser) og beskrivelsen i merknad til forslaget § 3-2 (taushetsplikt, ny § 3-10), hvor det blant annet fremgår «Tildelt IP-adresse, navn og tidspunkt kan derfor i noen grad også gi opplysninger om bevegelser når de settes i sammenheng over et gitt tidsrom».

Norsk Journalistlag og *NRK* uttrykker bekymring for forslagenes konsekvenser for kildevernet. *Norsk Journalistlag* mener at lagrings- og utleveringsplikten går på bekostning av anonyme kilders mulighet til å kommunisere fritt med journalister, og mener at høringsnotatet mangler drøftelser av journalisters vern om anonyme kilder. De mener at forslaget ikke i tilstrekkelig grad ivaretar kildevernet som en menneskerettighet og derfor strider mot EMK artikkel 10 og praksis fra EMD og EU-domstolen. *Norsk Journalistlag* viser til at både i Kulturdepartementets høringsnotat om ny medieansvarslov av 2018 (side 180) og Straffeprosesslovutvalgets innstilling i ny straffeprosesslov i NOU 2016: 24 (side 279), legges det til grunn at kildevernet må styrkes. Journalistlaget viser videre til lovproposisjonen fra 2021 (Prop. 167 L (2020–2021) *Endringer i ekomloven (lagring av IP-adresser mv.)*) side 58 hvor det presiseres at departementet vil kunne komme tilbake til spørsmålet om vern av anonyme kilders identitet på et senere tidspunkt, og journalistlaget etterlyser dette i denne høringen. *NRK* påpeker at utlevering av IP-

adresser ikke må åpne for unntak fra taushetsplikten dersom det er i strid med kildevernet. *NRK* viser også til EMDs avgjørelse fra 2021 (*Big Brother Watch* mot Storbritannia 58170/13, 62322/14 og 24960/15). *NRK* påpeker at EMD der kom til at Storbritannias innsamling av data var i strid med kildevernet etter EMK artikkel 10, og at det gjelder strenge rettssikkerhetskrav, herunder krav til forhåndsgodkjenning fra domstol, for å sikre at kildevernet ivaretas.

Flere høringsinstanser mener at muligheten for utlevering av IP-data bør utvides. *Stine Sofies* stiftelse mener at terskelen for utlevering bør senkes til å gjelde etterforskning av handlinger som etter loven kan medføre straff i ett år eller mer. *Subsidiært* mener stiftelsen at det er en rekke andre straffebud som kvalifiserer for innlemmelse i oppstillingen i § 3-5 første ledd (utlevering av IP-adresser, ny § 3-14) og foreslår at straffeloven §§ 261, 263, 267, 267 a og b, 271 og 313 tas med i bestemmelsen. *Stine Sofies* stiftelse mener også at det bør åpnes for utlevering av lagringspliktig informasjon i sivile saker. Lagringspliktig informasjon kan utgjøre viktige bevis i eksempelvis erstatningssaker og foreldretvistsaker. Stiftelsen viser også til forslag om ny voldsoffererstatningslov og det foreslåtte kravet om dom i erstatningssak som forutsetning for voldsoffererstatning.

Oslo statsadvokatembeter mener også at straffeloven §§ 267 a og 267 b, om henholdsvis deling og grov deling av krenkende bilder, bør tas med i oppstillingen av straffebud i § 3-5 første ledd (utlevering av IP-adresser, ny § 3-14). Disse straffebudene har trådt i kraft i etterkant av behandlingen av lovproposisjonen i 2021, og er relevante i forhold til bruk av informasjon om IP-adresser under etterforskning. Etter riksadvokatens syn bør straffeloven § 267 a første ledd med ett års strafferamme og § 267 b med to års strafferamme, gi grunnlag for utlevering av IP-adresser. Straffeloven § 267 a andre ledd har bare seks måneders strafferamme og grov uaktksomhet som skyldkrav. Riksadvokaten mener derfor at denne bestemmelsen ikke bør begrunne utlevering etter ekomloven § 3-5 (ny § 3-14). *Kripos* og *Politiets sikkerhetstjeneste* mener at utleveringsplikten bør utvides til også å gjelde politiets arbeid med kriminalitetsforebygging og ikke avgrenses kun til etterforskningsformål.

Politiets sikkerhetstjeneste påpeker at det ikke er lagt opp til noen regulering av tilbyderens mulighet til å varsle innehaveren av en IP-adresse om at *Politiets sikkerhetstjeneste* har anmodet om utlevering av informasjon. Dersom tilbyderen avslører dette, vil det potensielt kunne utgjøre en

fare for nasjonens sikkerhet. Politiets sikkerhetstjeneste advarer derfor mot at innehavere av en IP-adresse blir gjort kjent med at Politiets sikkerhetstjeneste har anmodet om utlevering av IP-adresser fra tilbyder og ber departementet vurdere en særskilt regulering som ivaretar denne problemstillingen.

6.1.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget om et sterkt kommunikasjonsvern. Det er viktig at alle brukere av internett, mobiltjenester og andre elektroniske kommunikasjonstjenester kan ha tillit til at de trygt kan bruke tjenestene uten at uvedkommende får tilgang til dataene. Til innspillene fra Advokatforeningen og Oslo statsadvokatembe-ter om forslaget til definisjon av elektronisk kommunikasjonstjeneste, mener departementet at gode grunner taler for at definisjonen bør få virkning også for de prosessuelle bevisforbudene i straffeprosessloven § 118 og tvisteloven § 22-3. Departementet foreslår at dette synliggjøres i merknaden til definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste i § 1-5 nr. 4. Departementet viser til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet årlig behandler rundt 2 500 – 3 000 anmodninger fra politiet om å frita tilbydere fra taushetsplikten. Det antas at dette vil øke noe når definisjonen av tilbyder utvides til å omfatte nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, som innebærer at nye pliktsubjekter vil bli omfattet av taushetsplikten. Departementet er for øvrig enig i at det må kunne legges til grunn at når IP-data utleveres til politiet under etterforskningen i samsvar med regelverket, vil opplysningen, uten hinder av straffeprosessloven § 118, kunne videreformidles til den dømmende rett uten særskilt fritak fra taushetsplikten.

Når det gjelder forslaget fra Kripos om at det må skilles mellom strafferettslige og sivilrettslige bevisforbud i lys av endringene i ekomloven §§ 2-8a og b, om lagring og utlevering av IP-adresser til politi og påtalemyndighet, viser departementet til at forslaget om å unnta ekomtilbydere fra straffeprosessloven § 118 verken er hørt eller utredet nærmere. Departementet vil også påpeke at politiets og påtalemyndighetens tilgang til hemmelig telefonnummer, annen abonnementsinformasjon og til IP-adresser i utgangspunktet ikke faller inn under straffeprosessloven § 118 fordi det er gitt egne unntak fra taushetsplikten i slike tilfeller i ekomloven § 3-10 tredje ledd (taushetsplikt) og § 3-14 første ledd (utlevering av IP-adresser). Departementet mener for øvrig at det er viktig og

riktig av hensyn til kommunikasjonsvernet at ekomtilbyder er omfattet av straffeprosessloven § 118, og foreslår ingen endring her.

Flere høringsinstanser har kommentarer knyttet til jurisdiksjon. Departementet viser til at § 3-10 om taushetsplikt blant annet gjennomfører taushetsplikten i kommunikasjonsvernordningen i norsk rett. I henhold til Europakommisjonens REFIT-evaluering av kommunikasjonsvernordningen inneholder dette direktivet ikke en klar bestemmelse om lovvalg i grensekryssende situasjoner. Dette medfører at det ikke er avklart i direktivet om det er prinsippet om opprinnelsessted eller mottakssted som skal legges til grunn. I utgangspunktet ville det gitt et bedre kommunikasjonsvern om aktører som ikke har fysisk tilstedeværelse i Norge, men som tilbyr tjenester i det norske markedet, kunne underlegges taushetsplikt. Det ligger imidlertid ikke til rette for at dette kan håndheves i dag. Departementet vil imidlertid utrede om utenlandske nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester som tilbyr tjenester i Norge, men som faller utenfor den nye ekomlovens geografiske virkeområde, skal pålegges øvrige plikter etter ekomloven innenfor rammene av ekomdirektivet. Det bør også utredes om kravet til entydig identifisering av sluttbrukere også skal gjelde for enkelte typer av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Flere høringsinstanser fra justissiden har i sine høringsuttalelser pekt på at formuleringen «*med mindre særlige forhold gjør det utilrådelig*» i forslag til § 3-10 fjerde ledd (taushetsplikt) bør tas ut eller begrunnes. Unntaksbestemmelsen er lite brukt i praksis, og departementet er enig i at det kan være krevende for tilbyderne å skulle gjøre en vurdering av om «særlige forhold gjør det utilrådelig» å utlevere opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, til politi og påtalemyndighet etter tredje ledd. Departementet foreslår på denne bakgrunn at unntaksbestemmelsen utgår.

Flere høringsinstanser har uttrykt bekymring for kildevernet. Departementet viser til Prop. 167 L (2020–2021) og at lagring og utlevering av IP-data ikke i seg selv utgjør et inngrep i ytringsfriheten eller kildevernet i EMK artikkel 10, men at informasjon om IP-adresser må kobles med annen informasjon før spørsmål knyttet til kildevern eventuelt oppstår, eksempelvis at informasjon om hvilken abonnent som er tildelt en gitt IP-adresse må kombineres med informasjon om en IP-adresse som politiet har fått tilgang til gjennom

andre etterforskningsmetoder. Dette betyr at dersom det i et konkret tilfelle skulle oppstå spørsmål om å benytte IP-informasjon for å identifisere en kilde, vil det være politiets fremgangsmåter for å skaffe til veie tilleggsinformasjon som IP-opplysningene i så fall skal kobles med, som vil være relevant i forhold til vurderingen av skrankene i EMK artikkel 10 og at straffeprosesslovens regler for beskyttelse av kildevernet da kommer til anvendelse.

Når det gjelder Datatilsynets høringsinnspill til gjennomføringen av den midlertidige forordningen for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn på internett, viser departementet til at det er lagt opp til gjennomføring av forordningen i forskrift og at behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen vil kunne fastsettes der.

På bakgrunn blant annet av Datatilsynets høringsinnspill om at begrepet «kommunikasjonsformål» i § 3-11 første ledd (sletting av data) fremstår som vidt og vagt, foreslår departementet å presisere innholdet i begrepet nærmere i merknaden. Begrepet er for øvrig også brukt i gjeldende ekomlov § 2-7 femte ledd.

Når det gjelder høringsuttalelsene om §§ 3-13 (plikt til lagring av IP-adresser) og 3-14 (utlevering av IP-adresser) er disse høringsuttalelsene i all hovedsak utførlig behandlet i Prop. 167 L (2020–2021) *Endringer i ekomloven* (lagring av IP-adresser med videre). Departementet viser til vurderingene der, og går ikke nærmere inn på dette.

Når det derimot gjelder forslaget om å innta straffeloven §§ 267 a og 267 b, om henholdsvis deling og grov deling av krenkende bilder, i oppstilling av straffebud i forslag til § 3-14 første ledd (utlevering av IP-adresser), er dette straffebud som har trådt i kraft i etterkant av behandlingen av lovproposisjonen i 2021 og som dermed ikke har blitt vurdert opp mot reglene om IP-data tidligere. Dette er straffbare handlinger begått på nett. Til sammenligning gir straffeloven § 298 (seksuelt krenkende atferd offentlig eller uten samtykke) og åndsverkloven § 104, jf. § 79 (retten til eget bilde) med ett års strafferamme, grunnlag for utlevering etter gjeldende ekomlov § 2-8 b. De samme hensyn og behov og den samme forholdsmessighetsvurdering tilsier at straffeloven § 267 a første ledd og § 267 b inntas i ny ekomloven § 3-14. Departementet er imidlertid enig med riksadvokaten i at straffeloven § 267 a andre ledd, som bare har seks måneders strafferamme og grov uaktksomhet som skyldkrav, ikke bør inntas.

Politiets sikkerhetstjeneste advarer mot at en innehaver av en IP-adresse blir gjort kjent med at det gitt informasjon til politiet. Etter hva departe-

mentet erfarer gir tilbyderne ikke ut informasjon til kunde/abonnent om hvorvidt data har blitt levert til politiet eller ikke. En slik nekting av innsyn kan tenkes hjemlet for tilbyderen i flere grunnlag – personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav a (aktuelt for Politiets sikkerhetstjeneste) eller bokstav b (aktuelt for politiet generelt). Videre vil Politiets sikkerhetstjeneste og politiet kunne vurdere å pålegge tilbyderne å la være å varsle abonnenten med hjemmel i politiregisterloven § 35. Et «forbud» overfor ekomtilbyderne i ekomregelverket basert på politiets behov er ikke hørt i denne omgang, og dette er noe man i så fall må komme tilbake til ved en senere anledning.

Departementet viser til at det ved innføring av IP-lagring i Prop. 167 L (2020–2021) ble konkludert med at utlevering av IP-data til forebyggende formål burde utredes nærmere før det eventuelt vurderes å gi tilgang for enkelte sakstyper, og at departementet ville komme tilbake til dette. I lys av den teknologiske utviklingen, kriminaliteten på internett og særlig PSTs behov, vil departementet nå utrede om IP-data skal utleveres i saker der skadepotensialet er så stort at det av hensyn til samfunnet må anses som proporsjonalt innenfor tydelige og gode rammer, å gi tilgang til slike data for å forebygge alvorlige hendelser, og tilsvarende i visse saker der IP-data er særlig viktig for muligheten til å forebygge lovbruddet.

6.2 Sikkerhetstiltak og varslingsplikt

6.2.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov § 2-7 fastsetter at tilbyder skal gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak for vern av kommunikasjon og data i egne elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Tilbyder skal uten ugrunnet opphold og senest innen 24 timer varsle abonnent eller bruker dersom det foreligger

- særlig risiko for brudd på sikkerheten,
- sikkerhetsbrudd som har skadet eller ødelagt lagrede data, eller
- sikkerhetsbrudd som har krenket personvernet til abonnent eller bruker.

Ved sikkerhetsbrudd som har krenket personvernet, er varsling av abonnent eller bruker ikke nødvendig der tilbyder overfor myndigheten har dokumentert at tilfredsstillende tekniske beskyttelsestiltak er gjennomført for dataene omfattet av sikkerhetsbruddet.

Tilbyder plikter å varsle myndigheten straks dersom det foreligger særlig risiko for brudd på sikkerheten eller sikkerhetsbrudd som har krenket personvernet til abonnent eller bruker.

Varslingspliktene etter gjeldende ekomlov § 2-7 første til fjerde ledd gjennomfører kommunikasjonsverndirektivets varslingsplikter ved sikkerhetsbrudd.

6.2.2 EUs regelverk

Ekomdirektivet artikkel 40 nr. 1 fastsetter at medlemsstatene skal sikre at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester treffer hensiktsmessige og forholdsmessige tekniske og organisatoriske tiltak for å håndtere risikoene knyttet til sikkerheten i nett og tjenester. Tiltakene skal sikre et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen, når det tas hensyn til den beste tilgjengelige tekniske løsningen på feltet («state of the art»). Det skal særlig treffes tiltak, herunder eventuelt kryptering, for å forebygge og minimere virkningen av sikkerhetshendelser for brukere og for andre nett og tjenester.

Artikkel 40 nr. 2 og 3 inneholder varslingsplikter. Varslingsplikten til myndigheten inntreder dersom det foreligger en sikkerhetshendelse i offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, som har hatt vesentlig innvirkning på driften av nett- eller tjenester. Videre stilles det krav om at tilbyder av slike nett eller tjenester skal informere brukere som potensielt er berørt, dersom det foreligger en vesentlig risiko for en sikkerhetshendelse. Tilbyder skal i slike tilfeller informere brukeren om eventuelle vernetiltak eller avhjelpende tiltak som brukeren selv kan iverksette.

Etter artikkel 40 nr. 2 tredje ledd kan myndigheten pålegge tilbyder å informere offentligheten om sikkerhetshendelsen, dersom det er i allmennhetens interesse.

Kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 stiller også krav til sikkerhet og kommunikasjonsvernet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Etter artikkel 4 nr. 1 skal tilbyderen av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste treffe egnede tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre vern av sine tjenester, eventuelt sammen med tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett, når det gjelder sikkerhet i nettet. Tiltakene skal sikre et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen, når det tas hensyn til den beste tilgjengelige tekniske løsningen på feltet. Som et

minimum kreves det at tilbyder skal påse at det kun er autorisert personell som har tilgang til persondata for lovlige behandlingsformål. Tilbyder skal sikre at persondata som lagres eller overføres beskyttes mot skade, utilsiktede tap av data eller endringer av data, samt beskyttelse mot uautorisert eller ulovlig lagring, behandling, tilgang til eller deling av persondata. Videre kreves det at tilbyder har innarbeidet rutiner for sikker behandling av persondata i sin virksomhet.

Artikkel 4 nr. 2 oppstiller visse varslingsplikter for tilbyder når det foreligger en særlig fare for brudd på sikkerheten i nettet. I slike tilfeller skal tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester varsle abonnentene om risikoen og, dersom faren ligger utenfor virkeområdet for de tiltak som tilbyderen skal treffe, om enhver mulig fremgangsmåte for å hindre at slikt brudd oppstår, herunder den kostnaden dette sannsynligvis vil medføre.

Etter artikkel 4 nr. 3 plikter tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester å varsle myndigheten om brudd på persondata uten ugrunnet opphold. Dersom det er sannsynlig at persondatabruddet vil ha en negativ effekt på persondataene eller privatlivet til en abonnent eller bruker, skal tilbyder også varsle abonnent eller bruker uten ugrunnet opphold. Varsling er ikke nødvendig dersom tilbyder overfor myndigheten i tilstrekkelig grad kan vise til at nødvendige tekniske sikkerhetstiltak var implementert for de aktuelle dataene, som vil gjøre dataene uleselige for uvedkommende. Tilbyder skal etter artikkel 4 nr. 4 føre oversikt over persondatabruddene, konsekvensene av bruddene og hvilke tiltak som ble iverksatt, slik at myndigheten kan kontrollere etterlevelse av tilbyders sikkerhetsplikter ved behandling av persondata.

6.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet la i høringen til grunn at gjeldende bestemmelse om sikkerhetstiltak og varslingsplikt i gjeldende ekomlov § 2-7 er i samsvar med kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4, og foreslo å videreføre bestemmelsen.

Ekomdirektivet artikkel 40 inneholder noen nye elementer som ikke følger av gjeldende rett, som ble foreslått innarbeidet. For det første er kravene til varsling av brukere noe annerledes utformet i ekomdirektivet enn i gjeldende ekomlov. For det andre ble det foreslått å innarbeide plikten i ekomdirektivet artikkel 40 nr. 1 til å treffe tiltak for å forebygge og minimere virkningen av sikkerhetshendelser for brukere og for andre nett

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

og tjenester, når disse har oppstått. Det ble ikke foreslått å nevne kryptering eksplisitt i loven, da tilbyderne selv bør vurdere hva som er det mest egnede tiltaket.

Departementet foreslo for øvrig av lovtekniske hensyn å dele gjeldende ekomlov § 2-7, slik at reglene om sletteplikt ble skilt ut i en egen bestemmelse.

6.2.4 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen og IKT-Norge viser til at sikkerhetshendelse er definert i § 1-5 nr. 21, men at sikkerhetsbrudd bare er omtalt i merknadene. Der som begrepene er ment å ha forskjellig innhold, for eksempel at sikkerhetsbrudd utelukker potensielle brudd, mener *IKT-Norge* at forskjellen bør klargjøres. *Advokatforeningen* foreslår at det må avklares om begrepene «sikkerhetshendelse» og «sikkerhetsbrudd» er tilsiktet å ha ulikt meningsinnhold, eller vurdere om det er mer hensiktsmessig å benytte samme begrep gjennomgående.

GlobalConnect viser til at det gis lite konkret veiledning om hva som utgjør en «vesentlig sikkerhetshendelse» utover å peke på ulike momenter i vurderingen som følge av ekomdirektivet. *GlobalConnect* mener at det bør utdypes hva slags type hendelser og hvilken alvorlighetsgrad som kvalifiserer, og at veiledningen bør beskrive eksempler eller typiske hendelser og som kan gis gjennom forskriften selv, merknadene eller annen veiledning.

IKT-Norge og Telenor ber om at forholdet mellom «nødvendige» sikkerhetstiltak i høringsutkastet § 3-1 (vern av kommunikasjon og data) og «forsvarlig» sikkerhet i nett og tjenester i § 3-8 forklares nærmere.

Advokatforeningen og IKT-Norge bemerker at selv om departementet viser til at plikten til å treffe «egne tiltak» for å forebygge og minimere virkningene av sikkerhetshendelser i høringsutkastet § 3-1 første ledd følger av direktivet, så gis det lite veiledning om hva som kan være et egnet tiltak. *Advokatforeningen* foreslår at departementet vurderer å gi slik nærmere veiledning av hva som utgjør «egne tiltak». *IKT-Norge* og *Advokatforeningen* viser også til at departementet peker på at tilbyder også skal varsle brukerne om eventuelle vernetiltak eller avhjelpende tiltak som brukerne selv kan treffe, men at dette ikke er reflektert i ordlyden i forslaget.

Ice viser til ekomlovens frist til å varsle abonnent eller bruker innen 24 timer ved personvern-

brudd, mens brudd som omfattes av personvernforordningen artikkel 33 og 34 skal varsles den registrerte uten ugrunnet opphold og Datatilsynet innen 72 timer. *Ice* ber om at eventuelle absolutte tidsfrister vurderes harmonisert med personvernforordningen.

IKT-Norge mener at det er uklart når varslingsplikten inntreffer overfor kunder, og at bestemmelsen fremstår som noe unyansert.

IKT-Norge og Lyse mener det bør klargjøres hvilken konkret myndighet som skal ha varselet i henhold til fjerde ledd. *Abelia* og *Lyse* viser til at reglene om kommunikasjonsvern og sikkerhet til dels har overlapp med reglene om kommunikasjonsvern i personvernlovgivningen og sikkerhet i sikkerhetsloven.

IKT-Norge og Telia mener de strenge varslingskravene i forslag til ekomforskriften § 9-8 (som nå er slått sammen med varslingsreglene i loven), må være forbeholdt faktiske sikkerhetshendelser og ikke hendelser som «kan medføre» en sikkerhetshendelse.

Telia viser til departementets merknad om at «Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal fortløpende informere Datatilsynet når de mottar varsel som kan ligge innenfor Datatilsynets kompetanseområde». *Telia* mener at kommentaren kan forstås dit hen at tilbyder kun trenger å varsle Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, noe som i så fall er i tråd med hva *Telia* anser å være mest hensiktsmessig. *Telia* ber i alle tilfeller om en klargjøring med hensyn til om et varsel til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet anses tilstrekkelig i angjeldende situasjoner.

Telenor peker på at samme sikkerhetshendelse kan være omfattet av sikkerhetsloven og personvernforordningen i tillegg til ekomloven, og dermed kan utløse varslingsplikt til flere myndigheter. For strenge varslingsplikter til en myndighet kan vanskeliggjøre god varslings- og redegjøring til en annen ifølge *Telenor*.

6.2.5 Departementets vurdering

Departementet understreker viktigheten av at tilbyderne varsler brukerne og myndigheten ved sikkerhetshendelser og opprettholder derfor det materielle innholdet i reguleringen. Samtidig endres strukturen i lovforslaget slik at reguleringen blir lettere tilgjengelig. Når det gjelder høringsinnspillet fra *Telenor* og *IKT-Norge* om forholdet mellom «nødvendige» sikkerhetstiltak i § 3-1 og «forsvarlig» sikkerhet i nett og tjenester i § 3-8, ser departementet at det er behov for klargjøring. Forslaget til § 3-1 (vern av kommunika-

sjon og data) har et delvis overlappende anvendelsesområde med § 3-8 (sikkerhet i nett- og tjenester) slik også enkelte av høringsinstansene har påpekt. Begge bestemmelser gjennomfører ekomdirektivet artikkel 40. Ettersom bestemmelsene har innholdsmessige overlapp, foreslår departementet av pedagogiske grunner, og for å forenkle anvendelsen av de to regelsettene for både tilbyderne og myndigheten, at de overlappende elementene i bestemmelsen om «vern av kommunikasjon og data» og bestemmelsen om «sikkerhet i nett og tjenester» slås sammen til en felles sikkerhetsbestemmelse under tittelen «sikkerhet i nett og tjenester». Den nye fellesbestemmelsen foreslås tatt inn i ny § 3-1.

Departementet har mottatt flere høringsinnspill til varslingskravene i høringsforslaget § 3-1. Departementet er enig i at det er behov for å klargjøre varslingsreglene, og foreslår å skille ut varslingspliktene i to bestemmelser i ny lov; én for varsling til abonnent og bruker ved sikkerhetshendelser i § 3-2, og én for varsling til myndigheten ved sikkerhetshendelser i § 3-3. Dette vil i større grad klargjøre varslingspliktene i de to situasjonene og gjøre reglene mer operative. Endringen innebærer videre at varslingsbestemmelsen samles i lov i stedet for å deles mellom lov og forskrift. Varslingspliktene etter ekomdirektivet artikkel 40 nr. 2 og kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 nr. 3, oppstiller ulike terskler for blant annet når myndigheten skal varsles ved sikkerhetshendelser. Etter kommunikasjonsverndirektivet skal alle brudd på personvernet varsles myndigheten uten ugrunnet opphold. Til sammenligning begrenser ekomdirektivet varslingsplikten til sikkerhetshendelser som har hatt en vesentlig innvirkning på driften av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Varslingspliktene etter ekomdirektivet omfatter i tillegg til tilgjengelighet, også sikkerhetshendelser som rammer autentisitet, integritet eller konfidensialitet i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, som også dekkes av kommunikasjonsverndirektivet. Etter departementets vurdering vil det være unødvendig og u hensiktsmessig å rapportere enhver hendelse uavhengig av alvorlighetsgrad. Departementet mener at det vil være en fordel både for tilbyder og myndigheten at varslingsplikten ikke inntreffer ved enhver sikkerhetshendelse, men at det oppstilles en viss terskel slik ekomdirektivet legger opp til. Dette vil hindre at det rapporteres unødvendig ofte, og sikre at myndigheten kan konsentrere seg om oppfølging av sikkerhetshendelser av en viss alvorlighetsgrad.

Departementet har merket seg at våre naboland Sverige og Danmark har valgt å gjennomføre varslingspliktene til myndigheten etter ekomdirektivet. Departementet mener en tilsvarende løsning har de beste grunner for seg også i Norge. Abonnent eller bruker vil for øvrig være ivaretatt gjennom forslaget om at tilbyder, uten ugrunnet opphold, skal varsle abonnent eller bruker om sikkerhetsbrudd som har hatt eller vil kunne ha en negativ effekt for kommunikasjons- eller personvernet til abonnenten eller brukeren.

Advokatforeningen og IKT-Norge har stilt spørsmål ved om begrepene «sikkerhetshendelse» og «sikkerhetsbrudd» er ment å ha forskjellig innhold. Departementet viser til at de to begrepene er hentet fra to ulike direktiver. Begrepet «sikkerhetshendelse» brukes i ekomdirektivet artikkel 40 nr. 1, mens begrepet «sikkerhetsbrudd» brukes i kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 nr. 2. Det følger av forslaget til definisjon i § 1-5 nr. 21 at en sikkerhetshendelse omfatter både sikkerhetsbrudd og hendelser som kan føre til sikkerhetsbrudd. En sikkerhetshendelse er en avvikssituasjon relatert til konfidensialitet, integritet, autentisitet og/eller tilgjengelighet. Et sikkerhetsbrudd er en hendelse som fører til uautorisert tilgang til eller tap av data, applikasjoner, nettverk eller enheter. Det er et bevisst valg av ord når departementet for eksempel i forslaget til § 3-2 andre ledd knytter varslingsreglene overfor abonnent eller bruker til «sikkerhetsbrudd» som terskel for å varsle, og ikke det mer omfattende begrepet «sikkerhetshendelse». Departementet tar inn en legaldefinisjon av sikkerhetsbrudd i § 1-5 nr. 22 for å lette forståelsen.

Når det gjelder GlobalConnects uttalelse om at det gis lite konkret veiledning om hva som utgjør en «vesentlig sikkerhetshendelse», vil det etter departementets syn ikke være mulig eller hensiktsmessig å uttømmende angi hva som kan utgjøre en «vesentlig sikkerhetshendelse». Dette vil avhenge av mange faktorer og må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Departementet er imidlertid enig i at det vil være en fordel å konkretisere noe mer, og foreslår at listen over momenter som skal inngå i en konkret vurdering av om det foreligger en vesentlig sikkerhetshendelse løstes fra ekomforskriften til loven. Se forslag til ny § 3-3 andre ledd. Eksempler på vesentlige sikkerhetshendelser kan for øvrig være DDOS-angrep¹ eller infisering av ondartet programvare, men etter omstendighetene også ikke-bevisste hendel-

¹ Distributed Denial of Services eller distribuert tjenestenekt angrep.

ser slik som manglende sikkerhetsmessig oppdatering. Departementet legger opp til å gi ytterligere veiledning i forskrift om når varslingsplikten vil inntre.

Når det gjelder Ice sitt forslag om at varslingsfristene bør samkjøres med frister etter personvernforordningen, viser departementet til at det er formålet med varslingen som ligger til grunn for de ulike fristene som er oppstilt. Departementet har gjennomgått varslingsfristene på nytt etter høringen, og foreslår at varslingen til abonnent og bruker skal skje uten ugrunnet opphold. Departementet foreslår at varsling til myndigheten skal skje umiddelbart etter at tilbyder er kjent med en sikkerhetshendelse som har medført vesentlige brudd på tilgjengeligheten. Det er i slike tilfeller særlig viktig at myndigheten får beskjed straks. Dette er en videreføring av gjeldende praksis. Behovet for umiddelbar varsling i slike situasjoner skyldes at bortfall av elektronisk kommunikasjon vil kunne få store konsekvenser for den enkelte, og at store bortfall vil kunne få store konsekvenser for samfunnet. Videre plikter tilbyder å varsle myndighetene uten ugrunnet opphold om vesentlig brudd på autentisitet, integritet eller konfidensialitet i tilbyders elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Kriteriet «uten ugrunnet opphold» vil kunne variere fra sak til sak og skal sikre at myndigheten får tilstrekkelig informasjon på et tidlig tidspunkt for å kunne iverksette eventuelle ytterligere sikkerhets- og beredskapstiltak.

Departementet er enig med Telia og IKT-Norge i at varslingsplikten bør begrenses til faktiske, og ikke potensielle, sikkerhetshendelser, og har synliggjort dette i forslag til § 3-3 første ledd ved å fjerne «eller kan medføre brudd [...]».

Til IKT-Norge og Advokatforeningens uttalelser om at selv om departementet viser til at plikten til å treffe «egne tiltak» følger av direktivet, så gis det lite veiledning om hva som kan være et egnet tiltak, viser departementet til at tilbyder selv kjenner egne nett og tjenester best, og er den som aktivt må ta stilling til sikkerhetstiltak under hensyn til teknologisk utvikling, sårbarheter og trusselbildet, avhengigheter osv. For eksempel kan det å sikre konfidensialitet bety at det foreligger fysisk og logisk beskyttelse mot at kommunikasjon og data avsløres for uvedkommende, og at virksomheten har implementert tilgangsregulering og logging. Andre relevante tiltak er for eksempel at virksomheten sørger for oppdatert backup, installerer systemoppdateringer, benytter multifaktor autentisering og bevisstgjør og kurser personell i vern av kommunikasjon og data.

Hvem som er riktig myndighet etter ekomloven vil fremgå av forskrift om funksjonsfordeling. Når det gjelder varsling etter personvernforordningen og ekomloven, er det snakk om to ulike regelverk og det må varsles til begge myndighetene. Varsel etter sikkerhetsloven og ekomloven går til samme myndighet fordi departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er sektormyndighet etter sikkerhetsloven.

6.3 Bruk av informasjonskapsler mv.

6.3.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 2-7b regulerer bruk av informasjonskapsler, og gjennomfører artikkel 5 nr. 3 i direktiv 2002/58/EF. Bestemmelsen fastsetter at det ikke er tillatt å lagre opplysninger i brukers kommunikasjonsutstyr eller skaffe seg adgang til slike opplysninger, uten at brukeren er informert om hvilke opplysninger som behandles, formålet med behandlingen, hvem som behandler opplysningene, og har samtykket til dette. Dette er ikke til hinder for teknisk lagring av eller adgang til opplysninger enten utelukkende for det formål å overføre kommunikasjon i et elektronisk kommunikasjonsnett, eller som er nødvendig for å levere en informasjonssamfunnstjeneste etter brukerens uttrykkelige forespørsel.

Det følger av merknaden til bestemmelsen i Prop. 69 L (2012–2013) at kravet til samtykke vil være oppfylt ved at sluttbruker benytter en teknisk innstilling i nettleser eller tilsvarende i de tilfeller der dette er teknisk mulig og effektivt. Også forhåndsinnstilling i nettleser om at brukeren aksepterer informasjonskapsler anses å utgjøre et samtykke, forutsatt at det finnes klar og tydelig informasjon tilgjengelig på det aktuelle nettstedet om hvilke informasjonskapsler og lignede teknikker som benyttes, hvilke opplysninger som behandles, formålet med behandlingen og hvem som behandler opplysningene. Det er tilstrekkelig at brukeren samtykker én gang for det samme formålet. Bruker skal imidlertid til enhver tid ha mulighet til å trekke tilbake sitt samtykke.

6.3.2 EUs regelverk

Adgangen til å kunne benytte informasjonskapsler (cookies) reguleres av kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 3. I ekomdirektivet omtales bruk av informasjonskapsler i fortalen punkt 16, men direktivet regulerer ikke bruk av informasjonskapsler nærmere.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

I utgangspunktet fastslo kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 3 at bruk av elektronisk kommunikasjonsnettverk for å lagre informasjon eller for å få tilgang til informasjon lagret i terminalutstyret til en abonnent eller bruker, kun var tillatt på betingelse av at vedkommende fikk klar og omfattende informasjon om blant annet formålet med behandlingen, samt ble tilbudt å kunne nekte en slik behandling.

Denne bestemmelsen ble endret ved direktiv 2009/136/EF til at abonnenten eller brukeren skal ha gitt sitt samtykke til behandlingen. Av for-talen til direktiv 2009/136/EF punkt (66) fremgår det følgende:

«Det kan forekomme, at tredjeparter ønsker at lagre opplysninger på en brugers udstyr eller at få adgang til allerede lagrede opplysninger til en række formål lige fra legitime formål (såsom visse typer cookies) til formål, der indebærer uberettiget krænkelse af privatsfæren (såsom spyware eller virus). Det er derfor af aller største betydning, at brugere får klare og fyldestgørende oplysninger, når de foretager sig noget, der kunne medføre en sådan lagring eller adgang fra tredjeparts side. Midlerne til at give oplysninger og give ret til at nægte lagring eller adgang bør gøres så brugervenlige som muligt. [...] Hvor det er teknisk muligt og effektivt, i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i direktiv 95/46/EF, kan brugerens samtykke til databehandling udtrykkes gennem anvendelse af passende browserindstillinger eller andre applikationer. Håndhævelsen af disse krav bør gøres mere effektiv ved at give de relevante nationale myndigheder øgede beføjelser.»

I kommunikasjonsverndirektivet artikkel 2 andre avsnitt bokstav f vises det til at en brukers eller en abonnents samtykke tilsvare den registrertes samtykke i direktiv 95/46/EF (personverndirektivet). Det fremgår også av kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 3 at medlemsstatene skal sikre at lagring av opplysninger eller adgang til opplysninger som allerede er lagret i en abonnents eller brukers terminalutstyr, kun er tillat på betingelse av at abonnenten eller brukeren har gitt sitt samtykke etter å ha mottatt klare og fyllestgjørende opplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, i overensstemmelse med direktiv 95/46/EF.

Samtykke ble definert slik i artikkel 2 bokstav h i personverndirektivet:

«h) «den registrertes samtykke»: enhver frivillig, spesifikk og informert viljesytring om at den registrerte gir sitt samtykke til at personopplysninger om vedkommende blir behandlet.»

Personverndirektivet ble opphevet med virkning fra 24. mai 2018, og erstattet av forordning (EU) 2016/679 om beskyttelse av individer ved behandling av personopplysninger og om fri flyt av slike opplysninger (personvernforordningen). Personvernforordningen artikkel 94 nr. 2 fastsetter at henvisninger til det opphevede personverndirektivet skal forstås som henvisninger til forordningen. Dette må etter departementets syn forstås slik at personvernforordningens definisjoner av samtykke nå skal legges til grunn ved tolkningen av kommunikasjonsverndirektivet.

I personvernforordningen artikkel 4 nr. 11 defineres samtykke slik:

«11) «samtykke» fra den registrerte enhver frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra den registrerte der vedkommende ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av personopplysninger som gjelder vedkommende,»

I personvernforordningens fortale punkt 32 omtales samtykkekravet på følgende måte:

«Samtykke bør gis i form av en tydelig bekreftelse der den registrerte på en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig måte gir sitt samtykke til behandling av vedkommendes personopplysninger, f.eks. i form av en skriftlig, herunder elektronisk, eller en muntlig erklæring. Dette kan innebære å krysse av i en boks under et besøk på et nettsted, velge tekniske innstillinger for informasjonssamfunnstjenester eller en annen erklæring eller handling som i denne forbindelse tydelig viser at den registrerte godtar den foreslåtte behandlingen av vedkommendes personopplysninger. Tausket, forhåndsavkryssede bokser eller inaktivitet bør derfor ikke utgjøre et samtykke. Et samtykke bør omfatte alle behandlingsaktiviteter som utføres med henblikk på samme formål. Dersom det er flere formål med behandlingen, bør det gis samtykke til alle. Dersom den registrertes samtykke skal gis etter en elektronisk anmodning, må anmodningen være tydelig, kortfattet og ikke unødig forstyrre bruken av den tjenesten samtykket gjelder.»

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Samtykkekravet i kommunikasjonsvern direktivet er ved vedtakelsen av personvernforordningen dermed skjerpet og presisert.

EU-domstolen avsa 1. oktober 2019 dom i sak C-673/17 (Planet49), som omhandlet krav til samtykke etter kommunikasjonsvern direktivet artikkel 5 nr. 3. Saken gjaldt blant annet vurderinger av lovligheten av forhåndsutfyllt felt som grunnlag for samtykke til plassering av informasjonskapsler. På bakgrunn av en tolkning av artikkel 2 bokstav f og artikkel 5 nr. 3 i kommunikasjonsvern direktivet, sett i sammenheng med artikkel 2 bokstav h i personvern direktivet og artikkel 6, nr. 1 bokstav a i personvernforordningen, kom domstolen til at et samtykke til lagring av opplysninger eller adgang til allerede lagrede opplysninger, via informasjonskapsler, ikke er gyldig når det er gitt gjennom et forhåndsutfyllt felt, som brukeren eventuelt vil måtte fjerne for å nekte å gi sitt samtykke. Domstolen viste til at det at en bruker trykker på en knapp for å delta i en konkurranse, ikke kan være tilstrekkelig til å legge til grunn at brukeren har gitt samtykke til plassering av informasjonskapsler. Domstolen slo videre fast at formålet med kommunikasjonsvern direktivet artikkel 5 nr. 3 er å beskytte brukeren mot inngrep i dennes privatliv, uavhengig av om inngrepet vedrører personopplysninger eller ikke. Begrepet samtykke skal derfor ikke tolkes ulikt avhengig av om det dreier seg om personopplysninger eller ikke. Domstolen kom også til at kravet om at bruker skal få klare og omfattende opplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, innebærer at brukeren skal være i stand til å enkelt kunne forstå konsekvensene av samtykket. Dette omfatter opplysninger om varigheten av informasjonskapselens funksjon og om tredjemanns mulighet til å få adgang til informasjonskapselen.

Europakommisjonen la 10. januar 2017 frem forslag til en ny kommunikasjonsvernforordning, som skal erstatte gjeldende kommunikasjonsvern direktiv. Hvilke regler som skal gjelde for bruk av informasjonskapsler, er ett av spørsmålene som drøftes i arbeidet med forordningen. Det har vært stor politisk uenighet i EU om innholdet i den nye kommunikasjonsvernforordningen, blant annet om tilbydernes adgang til å innhente og behandle persondata om deres abonnenter og brukere. Arbeidet med forordningen er ennå ikke ferdigstilt. Det er pr. i dag usikkert når en forordning vil kunne vedtas, og hvilken regulering av informasjonskapsler som vil bli vedtatt.

6.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Informasjonskapsler brukes for til dels svært ulike formål, blant annet for å kartlegge brukermønstre, samle inn metadata, persontilpasse tjenester, øke brukervennligheten, samt til statistikk.

Som omtalt under punkt 6.3.1 er kravet til samtykke i kommunikasjonsvern direktivet skjerpet og presisert gjennom vedtakelsen av personvernforordningen og EU-domstolens dom i sak C-673/17. Departementet foreslo i høringen å ta inn en presisering i forslag til ny ekomlov § 3-7 (bruk av informasjonskapsler, ny § 3-15) om at et samtykke må være en frivillig, spesifikt, informert og utvetydig viljesytring gitt ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse.

Videre ble det foreslått at kravet til samtykke fremdeles kan oppfylles ved at sluttbruker benytter en teknisk innstilling i nettleser eller tilsvarende i de tilfeller der dette er teknisk mulig. Uavhengig av hvordan samtykket innhentes, kreves det imidlertid at dette gis gjennom et aktivt valg av brukeren. Dersom samtykke skal gis gjennom nettleseren må sluttbrukeren selv gi et aktivt samtykke. Samtykke skal ikke kunne gis ved at tilbyder av nettleseren eller nettsiden har et forhåndssamtykke (opt-out-løsning) som standardinnstilling, eller har fylt ut en rute for avkrysning som brukeren må fjerne dersom brukeren ikke ønsker å tillate informasjonskapsler. Et samtykke skal også kunne trekkes tilbake like lett som det er gitt.

6.3.4 Høringsinstansenes syn

Når det gjelder kravet til samtykke for bruk av informasjonskapsler, deler høringsinstansene seg i hovedsak i to leire.

Representantene fra mediebedriftene viser til at informasjonskapsler genererer inntekter for dem, og er imot forslaget i høringen om å tydeliggjøre og skjerpe kravet til samtykke. Mediebedriftenes Landsforening (MBL) viser til at dersom kravet til samtykke til informasjonskapsler og andre identifikatorer strammes inn, vil dette kunne innebære en betydelig reduksjon i norske redaksjonelle mediers annonseinntekter. De viser til at reklameinntekter er en sentral del av «ytringsfrihetens økonomi», og mener et skjerpet samtykkekrav vil innebære en direkte svekkelse av ytringsfriheten og ytringsfrihetens infrastruktur, og i sin ytterste konsekvens kunne ha en avkjølende effekt på samfunnsdebatten. MBL viser i den forbindelse til at også kommersielle ytringer har et vern etter Grunnloven § 100. MBL mener også at et skjerpet

samtykkekrav vil svekke norske publisisters konkurranseevne mot globale teknologigiganter. Etter MBLs syn må informasjonskapsler og andre identifikatorer som er nødvendige for finansiering av redaksjonelle medier, anses som nødvendige informasjonskapsler som bør unntas fra kravet til samtykke. MBL viser også til at deres medlemmer har valgt å benytte «legitim interesse», i stedet for samtykke, som rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven. MBL oppfordrer departementet til å revurdere muligheten for at tilbydere av nettlesere skal kunne være «portvoktere» for innhenting av samtykke.

Aller Media, Dagbladet, Amedia, Fagpressen, Mentor Medier, Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening, Polaris Media, Schibsted og TV2 slutter seg i hovedsak til synspunktene som MBL fremlegger.

Datatilsynet og Forbrukertilsynet, med støtte fra Forbrukerrådet, uttrykker på den annen side en sterk støtte til at samtykkekravet innskjerpes. Tilsynene viser til at en betydelig andel av personopplysningene som samles inn om norske brukere, samles inn gjennom informasjonskapsler og andre sporingsteknologier. Slike personopplysninger har blitt store penger i den digitale økonomien, og sosiale medier, apper, mv. hvor forretningsmodellen er å tjene penger på forbrukeres data, har blitt vanlig. Forbrukerhensyn og personvern glir over i hverandre.

Tilsynene viser til at rettstilstanden vedrørende samtykke til informasjonskapsler er uklar i Norge i dag, og at dette har åpnet opp for bruk av forhåndsinnstillinger i nettleser eller andre løsninger hvor det er mye enklere å gi samtykke enn å la være å samtykke. Dette har i årevis medført en utstrakt innsamling av personopplysninger med svært begrenset kontroll og valgmulighet for forbrukerne. Det vises videre til at en manglende respekt for personers selvbestemmelse over egne personopplysninger er en utfordring for norske brukeres menneskerettigheter. Dette har ikke bare konsekvenser for den enkelte, men kan også ha store konsekvenser for samfunnet som helhet, herunder nasjonale sikkerhetspolitiske utfordringer. Spørsmålet om regulering av bruk av informasjonskapsler handler derfor om mer enn samtykkebokser som dukker opp når man besøker en nettside.

Når det gjelder spørsmålet om samtykke kan gis gjennom bruk av innstillinger i nettleser, viser tilsynene til at de ikke er kjent med at det pr. i dag finnes tekniske løsninger som gjør at et slikt samtykke vil være i tråd med kravene i personvernfor-

ordningen. Dersom departementets uttalelse om samtykke gjennom nettleserinnstillinger blir stående i lovproposisjonen, vil det kunne medføre at ønsket om et regelverk som er harmonisert med EØS-landene ikke oppfylles. Tilsynene mener det er viktig at det rettes opp i dette.

Også *Advokatforeningen* er positiv til at norske regler om informasjonskapsler harmoniseres med EU-retten, både for å sikre at de norske reglene gir det samme kommunikasjonsvernet og personvernet som EU-reglene, og for å skape forutberegnelighet for rettighets- og pliktsubjektene. Når det gjelder spørsmålet om samtykke gjennom nettleserinnstillinger, mener imidlertid Advokatforeningen at det med dagens teknologi ikke er gitt at kravene til samtykke i personvernforordningen vil kunne oppfylles. I dag kan man i nettleserne i hovedsak bare velge mellom å godta «ingen» eller «alle» informasjonskapsler, uavhengig av formålet med dem. Advokatforeningen mener også at departementet bør være forsiktig med å gi merknader om hvordan samtykkekravet kan oppfylles i praksis, siden dette kan lede til utilsiktede tolkingsforskjeller mellom norsk rett og EU-retten. Slik veiledning bør i stedet gis av tilsynsmyndigheten, som kan sørge for at veiledningen/for-skriftene til enhver tid holdes oppdatert i tråd med det som er gjeldende EU/EØS-rett.

Telia mener det er vanskelig å se for seg hvordan samtykke gjennom innstillinger i nettleser med videre skal oppfylle informasjonskravet i personvernforordningen. Når samtykke avgis, skal bruker kunne forstå formålet med behandlingen, varigheten av informasjonskapselens funksjon og om tredjemanns mulighet til å få adgang til informasjonskapselen. Dette er ikke informasjon som kan gis én gang for alle når bruker gjør sine innstillinger. Telia er heller ikke kjent med at det i tilstrekkelig grad er utredet hva som er de kjente nettlesernes standardinnstillinger og om det er lagt til rette for å gi informerte, aktive samtykker. Etter Telias vurdering bør Norges implementering av kravet om samtykke til informasjonskapsler heller gjøres i samsvar med øvrige nordiske land. Det bør også stilles krav om at nettsider som anvender informasjonskapsler, gjør det like enkelt å si nei til alle informasjonskapsler som ikke er nødvendige for sidens funksjonalitet, som det er å akseptere alle.

Medietilsynet viser til at omfattende global sporing og mikromålretting av reklame på brukernivå kan utfordre både personvern og ytringsfrihet, og ha en såkalt nedkjølingseffekt. Medietilsynet fremhever at brukere kan komme til å holde seg borte fra nettsøk eller nettsider som kan gi

plattformene sensitive data (for eksempel forhold relatert til egen helse), som plattformene igjen kan bruke til predikering av vaner og målretting av annonser. En slik atferd er uheldig fra et ytringsfrihetsperspektiv. Mulighetene for innsyn og innsikt i hvordan plattformene og andre lagrer, deler og bruker personopplysningene, er også relativt små, og brukerne har dermed få forutsetninger til fullt ut å kunne vite hva et samtykke faktisk innebærer. Medietilsynet støtter derfor intensjonen i lovforslaget om at personvern på nett for brukerne må sikres bedre i det globale offentlige samfunnet, og at samtykke til innsamling av data må bli gitt i tråd med reglene i personvernforordningen.

Medietilsynet deler likevel uroen medievirksomhetene har for at finansieringen av journalistikken kan bli svekket. Tilsynet mener derfor det bør utredes nærmere hvordan en lovendring kan påvirke media, og hvordan et inntektsbortfall eventuelt kan kompenseres i en overgangsfase. Samtykke for informasjonskapsler med videre må harmoniseres og håndheves i EØS for alle virksomheter som opererer i det indre markedet, og regulering av informasjonskapsler bør ses i sammenheng med kommunikasjonsvernforordningen og andre aktuelle forslag i EU som omhandler målretting av reklame. Tilsynet mener det også må sikres at nasjonale redaktørstyrte medium ikke får strengere regulering enn globale plattformer.

Datatilsynet og Forbrukertilsynet viser til at selve innhenting av personopplysninger gjennom bruk av informasjonskapsler i dag er regulert av kommunikasjonsvern direktivet og ekomloven som *lex specialis*, mens den etterfølgende behandlingen av personopplysninger (lagring, analyse, med videre) blir regulert av personvernforordningen. I dag er det derfor to tilsynsmyndigheter som har ansvaret for å føre tilsyn med hver sin del av systemet. Tilsynene viser til at den fragmenterte tilsynskompetansen mellom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Datatilsynet fremstår som forvirrende og byråkratisk for en vanlig person som ønsker å klage på hvordan personopplysninger om dem samles inn. Dagens system gjør det også vanskelig for Datatilsynet å løse sitt samfunnsoppdrag. Tilsynene foreslår derfor at også Datatilsynet skal kunne håndheve ny ekomlov § 3-7 (bruk av informasjonskapsler, ny § 3-15). Det vil gjøre det enklere å vurdere lovligheten av den opprinnelige innsamlingen og den etterfølgende behandlingen av de innsamlede personopplysningene, under ett. Det presiseres at de ikke foreslår å begrense Nasjonal kommunika-

sjonsmyndighets kompetanse til å føre tilsyn med bestemmelsen. Tilsynene viser også til at blant annet datatilsynene i Spania (AEPD) og Frankrike (CNIL) har kompetanse til å håndheve kommunikasjonsvern direktivet artikkel 5 nr. 3.

Også *Forbrukerrådet* mener det fremstår som lite hensiktsmessig at Datatilsynet, som tilsynsorgan for behandling av personopplysninger, ikke skal ha kompetanse til å håndheve i saker som gjelder for eksempel informasjonskapsler. Fra et forbrukerperspektiv skaper det også forvirring at klagesaker som gjelder for eksempel informasjonskapsler ikke skal rettes til Datatilsynet. Denne forvirringen kan i praksis føre til svekkede rettigheter for forbrukere. Forbrukerrådet mener derfor at tilsynskompetansen etter ekomloven § 3-7 (bruk av informasjonskapsler) bør ligge hos Datatilsynet.

Allente mener det vil være prinsipielt uheldig å innføre delt tilsynskompetanse med Datatilsynet i forslag til ny ekomlov, da problemstillingen i tilfelle vil unndras bred, alminnelig høring. I tillegg har langt de fleste EØS-land lagt tilsyn med informasjonskapsler til et tilsynsorgan som håndhever reglene om elektronisk kommunikasjon, for eksempel Erhvervsstyrelsen i Danmark.

Flere høringsinstanser, blant annet Abelia, Allente, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og mediebedriftene, mener det bør ventes med å gjøre endringer i ekomlovens bestemmelse om informasjonskapsler, siden det vil kunne bli nødvendig å innføre nye lovendringer når den nye kommunikasjonsvernforordningen vedtas. NHO viser særlig til at en lovendring i Norge vil kunne ha store praktiske konsekvenser og økonomiske konsekvenser for norske bedrifter i en rekke ulike bransjer, og at blant annet det annonsebaserte inntektsgrunnlaget, som er viktig for mediebedrifter og dermed igjen for demokratiets infrastruktur, vil kunne svekkes.

Advokatforeningen mener overskriften på forslaget til ny ekomlov § 3-7 (bruk av informasjonskapsler, ny §3-15) bør endres all den tid ikke bare informasjonskapsler, men også annen teknologi faller innenfor bestemmelsen. Bestemmelsen gjelder for det å lagre eller å skaffe seg tilgang til opplysninger i sluttbrukers kommunikasjonsutstyr, noe som kan omfatte også andre typer teknologi enn informasjonskapsler. En mer hensiktsmessig overskrift på bestemmelsen kan dermed være «Bruk av informasjonskapsler mv.». Tilsvarende bemerker *Forbrukerrådet* at formålet bak artikkel 5 nr. 3 i kommunikasjonsdirektivet er ment å favne videre enn informasjonskapsler, da den omfatter andre teknologiske midler som tas i bruk

for å samle inn og behandle personopplysninger. Det gjelder for eksempel teknologi for å samle inn personopplysninger fra apper på mobiltelefoner, eller for å hente ut informasjon fra kjøretøy. For å være teknologinøytral, bør departementet i lovarbeidet derfor revurdere overskriften og bruken av ordet «informasjonskapsler» ellers.

Advokatforeningen viser til at departementet foreslår å innta en definisjon av samtykke som tilsvarende definisjonen av samtykke i personvernforordningen, også slik at de enkelte elementene i definisjonen fremgår av selve lovteksten. Advokatforeningen mener det antakelig er mer hensiktsmessig at det presiseres i lovteksten eller i forarbeidene at det med samtykke menes samtykke etter personvernforordningen, uten at hele definisjonen og dens enkelte elementer tas inn i selve lovteksten. Også *Forbrukertilsynet* og *Datatilsynet* mener forslaget til ny § 3-7 (bruk av informasjonskapsler) bør henvise til personvernforordningens definisjon av samtykke, i stedet for å innta en ny definisjon av samtykke i lovteksten.

Advokatforeningen kommenterer at artikkel 5 nr. 3 i direktiv 2002/58/EU fikk sin nåværende form gjennom endringsdirektivet 2009/136/EU, og at departementet bør kommentere at endringsdirektivet ikke er innlemmet i EØS-avtalen og hvilke konsekvenser dette eventuelt skal ha, eller ikke skal ha, for tolkningen av lovbestemmelsen.

6.3.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder høringsforslagets skjerpede samtykkekrav. Departementet mener at mediernes økonomiske utfordringer ikke kan løses ved å hindre brukerne i å kunne si nei til markedsføringsinformasjonskapsler. Departementet viser i den sammenheng til Medietilsynets uttalelse om at en sporing og mikromålretting av reklame på brukernivå også vil kunne ha en nedkjølende effekt, ved at brukere vil vegre seg for å besøke nettsider som kan gi plattformene sensitive data om for eksempel helse.

Når det gjelder innspillene fra MBL m.fl. om forholdet til globale plattformer, bemerker departementet at lovendringen vil bringe norsk rett i samsvar med EU-retten på dette punktet, og at norske medier ikke vil bli stilt i en dårligere posisjon enn andre innenfor EØS. Etter departementets vurdering er det ikke anledning etter kommunikasjonsvernordningen artikkel 5 nr. 3 å unnta redaktørstyrte medier fra samtykkekravet ved bruk av informasjonskapsler for å finansiere redaktørstyrte medier. Etter kommunikasjonsvernordningen artikkel 5 nr. 3, kan det gjøres to

unntak fra informasjons- og samtykkekravene. Det første unntaket gjelder teknisk lagring av eller tilgang til opplysninger som utelukkende har til formål å overføre kommunikasjon i et elektronisk kommunikasjonsnett. Dette unntaket retter seg først og fremst mot ekomtilbydere, særlig tilbydere av tilgang til internett der bruken av informasjonskapsler er nødvendig for å sikre en enkel og hurtig oppkobling til internett. Det andre unntaket gjelder der bruken av informasjonskapsler er nødvendig for å sette den som tilbyr informasjonssamfunnstjenesten i stand til å levere tjenesten etter sluttbrukerens uttrykkelige forespørsel. En informasjonssamfunnstjeneste er en innholdstjeneste på internett, for eksempel en hjemmeside. Med nødvendig menes at bruk av informasjonskapselen er en forutsetning for å kunne levere tjenesten. Ingen av disse unntakene er aktuelle i dette tilfellet. Departementet vil på bakgrunn av høringsinnspillene synliggjøre dette bedre ved å ta inn terskelen «strengt nødvendig» i lovforslaget § 3-15 andre ledd nr. 2. Dette sikrer også bedre samsvar med ordlyden i kommunikasjonsvernordningen artikkel 5 nr. 3 som bestemmelsen gjennomfører.

Når det gjelder MBLs opplysning om at deres medlemmer har valgt å benytte «legitim interesse», i stedet for samtykke, som rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven, viser departementet til at det i dag er et krav om samtykke for å lagre eller å skaffe seg tilgang til opplysninger ved bruk av informasjonskapsler, jf. ekomloven § 2-7b.

Både Datatilsynet og Forbrukertilsynet, med støtte fra Forbrukerrådet, Advokatforeningen og Telia har innspill til uttalelsen i høringen om at samtykke fremdeles kan oppfylles ved at sluttbruker benytter en teknisk innstilling i nettleser eller tilsvarende i de tilfeller der dette er teknisk mulig. Disse høringsinstansene påpeker blant annet at de ikke er kjent med at det pr. i dag finnes tekniske løsninger som gjør at et slikt samtykke vil være i tråd med kravene i personvernforordningen. Departementet ser at denne uttalelsen kan være uheldig, og viderefører derfor ikke dette forslaget i proposisjonen.

Det understrekes at dagens praksis der samtykke ligger innebygd i nettleserinnstillingene, og at brukerne mottar informasjon om dette ved «pop-up»-bilder når de besøker nettsteder, ikke vil oppfylle kravet til brukerens samtykke i ny lov. Samtykkekravet i ny lov skal, i tråd med kommunikasjonsvernordningen, tilfredsstille kravene til samtykke etter personvernforordningen, og blir dermed nå et krav om aktivt samtykke. Dette

medfører at samtykkekravet skjerpes sammenlignet med gjeldende rett. Etter gjeldende rett åpnes det for bruk av forhåndsinnstillinger i nettleser eller andre løsninger hvor det er mye enklere å gi samtykke enn å la være å samtykke. Dette gir internettbrukere i Norge et dårligere vern mot sporing på nett enn internettbrukere i EU, og har medført en utstrakt innsamling av personopplysninger med begrenset kontroll og valgmulighet for forbrukerne. Departementet mener derfor lovforslaget er viktig for å styrke kommunikasjons- og personvernet til norske internettbrukere, og opprettholder forslaget om å skjerpe samtykkekravet til bruk av informasjonskapsler (cookies).

Departementet mener at tilsynskompetansen etter § 3-15 skal deles mellom Datatilsynet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Dette vil legge bedre til rette for at tilsynene kan løse sine respektive samfunnsoppdrag. Etter departementets syn er det blant annet hensiktsmessig at Datatilsynet, som har tilsynsansvaret etter personvernforordningen og forståelsen av samtykke i tråd med personvernforordningen, får ansvar for å vurdere om et samtykke er i samsvar med kravene i personvernforordningen. I tillegg bør Datatilsynet gis kompetanse til å vurdere om kravet til informasjonen som skal gis er tilstrekkelig, og om det er lagt til rette for at samtykket kan trekkes tilbake. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil være nærmest til å vurdere om den teknologiske løsningen faktisk er en informasjonskapsel (eventuelt annen teknologi som omfattes av bestemmelsen), samt vurdere om det er snakk om teknisk lagring eller adgang til opplysninger som utelukkende har som formål å overføre kommunikasjonen eller er nødvendig for å levere informasjonssamfunnstjenesten. Departementet mener det er fornuftig med en oppgavedeling i tråd med dette. Datatilsynets tilsynskompetanse etter personopplysningsloven og personvernforordningen for øvrig, berøres ikke av bestemmelsen. Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om delingen og detaljering av tilsynskompetansen, jf. lovforslaget § 15-1.

Departementet har vurdert å vente med å endre innholdet i bestemmelsen om informasjonskapsler til en ny kommunikasjonsvernforordning er på plass slik enkelte høringsinstanser har foreslått. Dette vil imidlertid gi norske brukere et dårligere vern enn andre borgere innenfor EØS. Når en ny forordning vedtas, vil det uansett bli nødvendig å endre bestemmelsen om informasjonskapsler i norsk rett på nytt. Departementet mener derfor det er mest hensiktsmessig å gjøre nødvendige endringer i bestemmelsen om informasjons-

kapsler i forbindelse med vedtakelsen av ny ekomlov. Det er per nå uavklart når en ny kommunikasjonsvernforordning vil bli vedtatt.

Departementet er enig med Advokatforeningen og Forbrukerrådet i at overskriften til § 3-15 (bruk av informasjonskapsler mv.) bør reflektere at også annen teknologi enn informasjonskapsler er omfattet av bestemmelsen, og foreslår endringer i tråd med dette.

Til innspillet fra Advokatforeningen, viser departementet til at direktiv 2009/136/EF ikke er inntatt i EØS-avtalen, men at gjeldende ekomlov 2-7b likevel ble endret i 2013 for å være i samsvar med endringene i kommunikasjonsvern direktivet artikkel 5 nr. 3. Departementet foreslår at dette videreføres i ny rett. Rettspraksis fra EU-domstolen vil dermed ha rettskildemessig verdi for forståelsen av den norske bestemmelsen.

6.4 Tilbydernes plikt til å legge til rette for lovbestemt tilgang til informasjon

6.4.1 Gjeldende rett

Plikten til å tilrettelegge for lovbestemt tilgang til informasjon er fastsatt i ekomloven § 2-8. Bestemmelsen fastsetter at tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, og tilbyder av slik tjeneste skal tilrettelegge nett og tjeneste, slik at lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon sikres. Dette innebærer at tilbyder skal tilrettelegge for kommunikasjonskontroll som gjennomføres av politiet etter reglene i straffeprosessloven kapittel 16a. Innholdet i kommunikasjonskontroll fremgår av straffeprosessloven §§ 216 a og b. Både selve innholdet i kommunikasjonen og trafikkdata vedrørende kommunikasjonen omfattes. Tilretteleggingsplikten omfatter også tilrettelegging for oppfylging av utleveringspålegg etter straffeprosessloven § 210 når utleveringspålegget gjelder informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder blant annet tilgang til trafikkdata.

Når det gjelder hvilke tekniske løsninger som tilbyderne vil implementere i sine nett, forutsetter departementet at tilbyderer vurderer de ulike alternative tekniske løsningene som finnes. Løsningene vil i stor grad være avhengig av pågående arbeid og arkitektur innen europeisk og internasjonal standardisering.

Tilbyders driftskostnader knyttet til oppfyllelse av tilretteleggingsplikten dekkes av staten

for de merkostnader som følger av disse tjenestene, jf. ekomloven § 2-8 andre ledd.

6.4.2 EUs regelverk

Ekomdirektivet og kommunikasjonsvern direktivet regulerer ikke eksplisitt spørsmålet om hvilken plikt ekomtilbydere har til å sikre lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon. I henhold til kommunikasjonsvern direktivet artikkel 15 nr. 1 kan imidlertid medlemsstatene vedta lovgivningstiltak for å begrense rekkevidden av forpliktelser og rettigheter som er fastsatt i artikkel 5 og 6, artikkel 8 nr. 1, 2, 3 og 4 og artikkel 9 i direktivet, dersom «en slik begrensning er nødvendig, egnet og rimelig i et demokratisk samfunn av hensyn til nasjonal sikkerhet (dvs. statens sikkerhet), forsvar, offentlig sikkerhet og forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare handlinger eller ulovlig bruk av det elektroniske kommunikasjonssystemet, som fastsatt i artikkel 13 nr. 1 i direktiv 95/46/EF.» Det vises videre til at medlemsstatene for dette formålet blant annet kan vedta lovgivningstiltak om lagring av opplysninger i et begrenset tidsrom dersom dette er berettiget ut fra en av grunnene som nevnt.

Direktiv 95/46/EF ble opphevet med virkning fra 25. mai 2018, og erstattet av personvernforordningen (forordning (EU) 2016/679). Henvisninger til det opphevede direktivet skal gjelde som henvisning til personvernforordningen, jf. forordningens artikkel 94 nr. 2. Bestemmelser om begrensninger som fantes i personvern direktivet artikkel 13 nr. 1, er nå fastsatt i personvernforordningen artikkel 23 nr. 1.

EU-domstolen har i flere dommer behandlet saker som gjelder rammene for unntaksbestemmelsen i kommunikasjonsvern direktivet artikkel 15 nr. 1, jf. blant annet Tele 2-avgjørelsen (sak C-203/15 og C-698/15), Privacy International-avgjørelsen (C-623/17) og La Quadrature du Net-avgjørelsen (de forente sakene C-511/18, C-512/18 og C-520/18). Disse dommene klargjør blant annet i hvilke tilfeller det er anledning til å kreve tilgang til trafikkdata, inkludert IP-adresser.

6.4.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det ble i høringen foreslått å videreføre gjeldende § 2-8 om tilrettelegging for lovbestemt tilgang til informasjon i ny § 3-6 (ny § 3-12). Bestemmelsen fastsetter at tilbyder skal tilrettelegge nett og tjeneste slik at lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon sik-

res. Plikten til å tilrettelegge for lovbestemt tilgang til informasjon vil i tråd med endringene i definisjonsbestemmelsene i forslaget til ny lov også gjelde for de nummeruavhengige person-tilperson-kommunikasjonstjenestene, og dermed få et bredere anvendelsesområde enn etter gjeldende rett.

I høringen ble det videre foreslått i hovedsak å videreføre bestemmelsen om fordeling av kostnader ved tilrettelegging for lovbestemt tilgang til informasjon i ny lov § 3-6 (ny § 3-12). Dette innebærer at tilbyders driftskostnader knyttet til oppfyllelse av tilretteleggingsplikten skal dekkes av staten for de merkostnader som følger av tjenestene, mens tilbyder selv skal dekke investeringskostnader. Politiets uthentingskostnader forutsettes dekket av staten. Det ble også foreslått å utvide forskriftshjemmelen, slik at det ved behov kan fastsettes mer spesifikke regler om den nærmere fordelingen av kostnadene i forskrift.

Departementet la i høringen til grunn at politimyndigheten og tilbyderne finner praktiske og egnede løsninger for å ivareta tilretteleggingen for politiets lovbestemte tilgang til informasjon i henhold til forslag til ny ekomlov § 3-6 (ny § 3-12). Den teknologiske utviklingen i ekommarkedet kan innebære juridiske og tekniske utfordringer for politiets mulighet til å gjennomføre kommunikasjonskontroll. For politiet er det viktig å sikre at tilbyderne, også i fremtiden, vil være pålagt å levere tjenester som gir mulighet for tilgang til data og etterforskning etter straffeprosessuelle metoder. Politiet er opptatt av at det tas hensyn til dette når ekomtjenestene utvikles. Tilretteleggingsplikten må samtidig ikke bli et hinder for innovasjon og teknologisk utvikling. Departementet vil vurdere behovet for å fastsette nærmere bestemmelser om blant annet krav til dekningsgrad og lavest mulig oppdagbarhet, i forskrift.

Spørsmålet om ivaretagelse av politiets behov for kommunikasjonskontroll har særlig vært reist i forbindelse med 4G tale (VoLTE²), og gjesting (roaming) i andre mobiloperatørers nett. Ved slik gjesting krypteres kommunikasjonen som hovedregel mellom hjemmenettverket og abonnentens håndsett. Besøkt tilbyder har dermed ingen tilgang til nøkler for dekryptering. Besøkt tilbyder vil fortsatt ha informasjon om hvem som ringte og tidspunkt for samtalen, men ingen informasjon om hvem kommunikasjonen foregikk med, da dette håndteres i hjemmenettverket. Denne manglende tilgangen til informasjon vil kunne være en begrensning for politiets arbeid.

² Voice over Long-Term Evolution

Det ble i høringen påpekt at det er behov for å se nærmere på regelverket ved gjesting i VoLTE. Rettstilstanden på dette området er heller ikke avklart i de andre nordiske landene. I Sverige er det satt i gang en utredning om dataagring og kriminalitetsbekjempelse. I den sammenheng skal man analysere den svenske tilretteleggingsplikten og behovet for endringer. I beskrivelsen av behovet for analysen nevnes blant annet S8 Home Routing i 4G-nettene og hvordan det kan påvirke mulighetene for tilgang til informasjon.

Departementet la i høringen til grunn at spørsmålet om mulighet for kommunikasjonskontroll ved VoLTE vil måtte utredes i samarbeid med de øvrige nordiske landene og EU, og at det bør ses nærmere på mulighet for politisamarbeidsavtaler. Samtidig ble det i høringen vist til at forskriftshjemmelen i bestemmelsens siste ledd vil kunne benyttes til å fastsette nærmere regler om kommunikasjonskontroll ved VoLTE på et senere tidspunkt, når avklaringen med andre nordiske land og EU har kommet lenger.

6.4.4 Høringsinstansenes syn

Kripos mener med støtte fra Politidirektoratet, Det nasjonale statsadvokatembetet og Riksadvokaten at det bør presiseres at tilretteleggingsplikten må gjelde for alle tilbydere av ekomtenester som tilbys til sluttbrukere i Norge. Disse høringsinstansene fremhever at utvidelsen av tilbyderbegrepet til å omfatte for eksempel M2M/IoT-nummer, medfører at tjenestene lettere kan tilbys over landegrensene. Når det legges til rette for at tjenestene kan tilbys fra andre land enn Norge, aktualiseres spørsmålet om tilretteleggingsreglenes anvendelsesområde. Videre kan en sluttbruker enkelt kjøpe et SIM-kort i et annet land og bruke dette i Norge på lik linje med et norsk nummer. Det bør presiseres i lovtekst eller i merknader til lovteksten at tilretteleggingsplikten må gjelde for alle tilbydere av ekomtenester som tilbys til sluttbrukere i Norge.

Politiets lovbestemte tilgang til informasjon er svært viktig for politiet. Kripos og Politidirektoratet mener at dette bør fremkomme klarere i lovforarbeidene. Kripos viser til at den nederlandske telekommunikasjonsloven artikkel 13.1 har en bestemmelse hvor det fremkommer at telekommunikasjonsnettverk og kommunikasjonstjenester bare kan gjøres tilgjengelig for sluttbrukere om de kan avlyttes. Kripos viser til at ny funksjonalitet eller endring av tjenestetilbudet gjør at politiet og påtalemyndigheten får tilgang til stadig færre opplysninger, eksempelvis man-

glende tilrettelegging av utenlandske roamingkunder og VoLTE. Kripos viser også til at ekomtilbyderne har som følge av teknologiutviklingen fått mulighet til bedre posisjonsnøyaktighet, blant annet til bruk i forbindelse med nødansrop. Posisjonsnøyaktighet er ofte svært viktig for politiets etterforskning, både for å identifisere bruker av kommunikasjonsenheten, men også for å se hvor vedkommende har beveget seg. Kripos kan ikke se gode argumenter for at ikke beste posisjonsangivelse inngår i det som etter tilretteleggingsplikten skal leveres i forbindelse med kommunikasjonskontroll.

Politiets sikkerhetstjeneste advarer mot at tilbydernes tilretteleggingsplikt blir utvannet som følge av innovasjon og utvikling av nye produkter, og støtter Kripos sitt høringssvar vedrørende konkretisering av plikten. Handlingsrommet for at tilbydernes kan definere seg ut av tilretteleggingsplikten, bør etter Politiets sikkerhetstjenestes syn minimeres.

Politiets sikkerhetstjeneste ser krav til entydig identifisering av sluttbrukere av enkelte IoT-tjenester som en del av tilretteleggingsplikten, og viser til Kripos' høringssvar om beskrivelsen av hvordan utvikling av ny teknologi (for eksempel kommunikasjon til/fra kjøretøy, anonyme M2M-abonnementer) svekker effekten av tilbyders plikt til entydig å identifisere sine sluttbrukere.

Telia, IKT-Norge og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mener at spørsmål knyttet til kommunikasjonskontroll ved VoLTE-roaming bør utredes i samarbeid med de øvrige nordiske landene og EU. IKT-Norge viser til at VoLTE-roaming er teknisk umulig/svært utfordrende, da telefon-tjenesten VoLTE produseres i brukerens hjemmenett, og det er der kryptering med videre skjer. Tilrettelegging av kommunikasjonskontroll ved VoLTE-roaming reiser etter IKT-Norges vurdering også prinsipielle spørsmål om kommunikasjonsvern, sikkerhet og personvern. Telia er av den klare oppfatning at plikten til å legge til rette for kommunikasjonskontroll av slik trafikk ikke bør pålegges tilbyder av gjestenettet. Slik kommunikasjon krypteres mellom hjemmenettverket og abonnentens håndsett, og tilbyder av gjestenettverket har ikke tilgang til nøkler for dekryptering. Å pålegge tilbyder av gjestenettet å legge til rette for kommunikasjonskontroll reiser derfor etter Telias vurdering både prinsipielle og praktiske spørsmål.

Kripos opplever at enkelte tilbydere søker å skyve kostnader fra investering som skal dekkes av tilbyder over på drift som skal dekkes av politiet. Kripos med støtte fra Politidirektoratet viser

til at den løsning som ble valgt for kostnadsfordeling i forbindelse med IP-lagring/utlevering, bør gjelde all tilrettelegging for lovbestemt tilgang. Kripos viser til at man da vil ha en gjennomgående modell som er godt beskrevet og begrunnet i et helt oppdatert lovforarbeid. Modellen gir vesentlig mindre rom for tolking og utglidning og hensyntar endringene i finansieringsmodeller, ifølge Kripos. Modellen er lik for alle og vil ikke virke konkurransedrivende, men være i tråd med uttalelser i forarbeidene til dagens lov, hvor et hovedpoeng var at staten skulle dekke merkostnadene relatert til uthenting, avgrenset mot blant annet investeringskostnader.

6.4.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at det er viktig for kriminalitetsbekjempelsen at tilbyder tilrettelegger nett og tjenester slik at lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon sikres. Departementet opprettholder derfor lovforslaget om tilretteleggingsplikt.

Bestemmelsen får imidlertid et bredere anvendelsesområde enn etter gjeldende rett, i og med atplikten til å tilrettelegge for lovbestemt tilgang til informasjon i tråd med forslaget til endringene i definisjonsbestemmelsene også vil gjelde for de nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenestene. Enkelte problemstillinger knyttet til tilretteleggingsplikten er grenseoverskridende. Særlig ved internasjonal gjesting vil det være behov for å finne felleseuropeiske løsninger, som gjelder tilbyderne når det inngås avtaler med andre tilbydere over landegrensene. Det vil derfor være behov for samarbeid med andre europeiske regulatører, også i regi av BEREC, for å finne løsninger på dette.

Private ekomnett anvendes ikke til offentlige tjenester, men kun til eget bruk og ikke til å tilby elektronisk kommunikasjonstjeneste til allmenheten. Etter gjeldende rett gjelder ikke tilretteleggingsplikten for private ekomnett. I høringen ble det foreslått å videreføre gjeldende rett, og det har ikke vært tilsiktet med en utvidelse av tilretteleggingsplikten til private nett. Departementet viser for øvrig til at § 3-13 om plikt til å lagre IP-adresser kun omfatter offentlige IP-adresser, og ikke private IP-adresser som brukes i private nett. Sammenhengen i loven tilsier derfor at private ekomnett ikke omfattes av tilretteleggingsplikten for

lovbestemt tilgang til informasjon. Departementet foreslår å klargjøre at tilretteleggingsplikten gjelder offentlige elektroniske kommunikasjonsnett. Dersom ny teknologi, herunder private 5G-nett, viser seg å føre til behov for rettsendring, vil departementet høre spørsmålet på et senere tidspunkt.

Flere høringsinstanser, blant annet Kripos, har uttrykt bekymring for at tilretteleggingsplikten utvannes som følge av blant annet innovasjon og utvikling av nye produkter. Disse høringsinstansene mener at elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester bare kan gjøres tilgjengelig for sluttbrukere dersom de kan avlyttes. Departementet viser til at tilretteleggingsplikten skal følge utviklingen av ny teknologi, men at det i overgangsfaser ved teknologiskifter kan foreligge utfordringer som må løses i det internasjonale standardiseringsarbeidet. Selv om dette kan være til hinder for tilretteleggingen i avgrensede perioder, innebærer tilretteleggingsplikten at systemene for kommunikasjonskontroll med videre må oppdateres jevnlig i takt med den teknologiske utviklingen for at plikten skal være oppfylt. Det er tilbyder som er ansvarlig for å vurdere hvilken teknisk løsning som er best, og velge denne.

Mulighet for kommunikasjonskontroll ved gjesting og VoLTE, må utredes i samarbeid med de øvrige nordiske landene og EU. Dette støttes av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Telia og IKT-Norge. Videre opprettholdes forslaget til forskriftshjemmel, som vil kunne benyttes til å fastsette nærmere regler om kommunikasjonskontroll ved VoLTE når avklaringen med andre nordiske land og EU har kommet lenger. Ved behov kan departementet vurdere å presisere tilretteleggingsplikten i forskrift, for eksempel når det gjelder VoLTE jf. ovenfor.

Når det gjelder Kripos sitt høringssvar, hvor det bes om ytterligere verktøy (slik som andre identifikatorer for kommunikasjonskontroll på tvers av kommunikasjonsenheter, viser departementet til at dette ikke har vært gjenstand for høring. Etter departementets syn vil dette gå for langt i forhold til plikten i § 3-12 (tilrettelegging for lovbestemt tilgang til informasjon).

Departementet har ikke hørt en ny modell for kostnadsdeling for tilretteleggingen etter § 3-12, og foreslår ingen endringer på dette punktet. Departementet vil imidlertid få utredet om det skal foreslås en ny modell for kostnadsdeling ved lovbestemt tilgang til informasjon.

7 Markedsregulering

7.1 Sterk markedsstilling

7.1.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov kapittel 3 inneholder regler om utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling, markedsanalyse og relevante produkt- og tjenestemarkeder og en bestemmelse om pålegg av virkemidler. Reguleringen gir hjemmelsgrunnlag for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til å foreta markedsanalyser, utpeke tilbyder med sterk markedsstilling i et nærmere definert marked og ilegge tilbyderen ex-ante forpliktelser som skal bidra til å gi konkurrentene bedre mulighet til å konkurrere i markedet.

Etter å ha foretatt markedsanalyser av markeder som er forhåndsdefinerte, har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet funnet at Telenor har sterk markedsstilling i enkelte markeder. Pr. i dag gjelder dette markedene for terminering av tale i fast- og mobilnett (marked 1 og 2), markedene for lokal og sentral tilgang til faste aksessnett (marked 3a og 3b), og grossistmarkedet for tilgang til og samtaleoriginering i offentlige mobil kommunikasjonsnett (marked 15). Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har videre konkludert med at det ikke er grunnlag for særskilt regulering av grossistmarkedet for høykvalitets-tilgang til faste aksessnett (marked 4).

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har deretter pålagt Telenor å gi tilgang til egen infrastruktur etter rimelig anmodning fra en konkurrent på nærmere fastsatte vilkår. Konkurrentene får dermed anledning til å tilby egne tjenester basert på Telenors infrastruktur. Pr. i dag er det tre hovedkategorier av tilbydere: Tilbydere som bygger eget nett og som benytter Telenors nett i områder der de ikke selv har dekning, tilbydere som benytter Telenors infrastruktur, men som selv eier enkelte nettelementer som benyttes i produksjonen av egne tjenester og tilbydere som utelukkende baserer sine tjenester på Telenors infrastruktur (videresalg).

7.1.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 63 nr. 1 og 2 oppstiller kriterier for når en tilbyder, enten alene eller sammen med andre, skal anses for å ha sterk markedsstilling. Det fremgår av nr. 3 at tilbyder også kan ha sterk markedsstilling i et tilgrensende marked, dersom det er mulig å overføre markedsrett til det tilgrensende markedet.

Artikkel 64 nr. 1 pålegger Kommisjonen (EFTAs overvåkingsorgan) å vedta en anbefaling som på forhånd identifiserer relevante produkt- og tjenestemarkeder med særtrekk som kan berettiggjøre pålegg av lovbestemte forpliktelser. Etter nr. 2 skal det også offentliggjøres retningslinjer for markedsanalyse og vurdering av sterk markedsstilling (SMP-retningslinjer).

I henhold til artikkel 64 nr. 3 skal de nasjonale reguleringsmyndighetene ta størst mulig hensyn til anbefalingen og SMP-retningslinjene ved definering av relevante produkt- og tjenestemarkeder. Markedene skal tilpasses nasjonale forhold og defineres i samsvar med konkurranserettens prinsipper. Reguleringsmyndigheten kan definere geografisk avgrensede markeder basert på graden av infrastrukturkonkurranse i de geografiske områdene. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal, dersom det er relevant, også ta hensyn til resultatene av den geografiske undersøkelsen som er foretatt i samsvar med artikkel 22 nr. 1 (kartlegging av bredbåndsdekning).

Ekomdirektivet artikkel 67 setter krav til at nasjonale reguleringsmyndigheter skal gjennomføre en markedsanalyse for å identifisere om en tilbyder har sterk markedsstilling innenfor de forhåndsdefinerte markedene som fremgår av anbefalingen av relevante produkt- og tjenestemarkeder, og bestemmelsen fastsetter fremgangsmåte og frister for analysen. Det følger videre av artikkel 67 og 68 at nasjonale reguleringsmyndigheter skal pålegge tilbyder med sterk markedsstilling ett eller flere av virkemidlene som følger av artikkel 69 til 74 og artikkel 76 til 80, for å legge til rette for bærekraftig konkurranse.

Direktivet artikkel 65 og 66 gir regler for identifisering av transnasjonale markeder og transnasjonal etterspørsel, herunder om at Kommisjonen etter nærmere prosedyrer kan treffe beslutninger som identifiserer transnasjonale markeder. De berørte nasjonale reguleringsmyndighetene skal gjennomføre markedsanalysen i fellesskap og avgjøre om lovbestemte plikter skal pålegges, opprettholdes, endres eller trekkes tilbake. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan også i fellesskap notisere utkast til vedtak om lovbestemte plikter dersom markedsvilkårene innenfor sine respektive jurisdiksjoner er tilstrekkelig ensartede.

7.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo å videreføre gjeldende regulering av sterk markedsstilling i utkast til § 6-1, med enkelte presiseringer. Det ble foreslått videreført at tilbyder har sterk markedsstilling når tilbyder alene eller sammen med andre har økonomisk styrke i et relevant marked som gjør at tilbyder i stor grad kan opptre uavhengig av konkurrenter, kunder og forbrukere. Det foreligger kollektiv dominans dersom to eller flere tilbydere har sterk markedsstilling sammen. Videre kan sterk markedsstilling i ett marked føre til at tilbyder også har sterk markedsstilling i et tilgrensende marked dersom det er mulig å overføre markedsrett fra dette markedet til det tilgrensende markedet. Departementet foreslo å presisere at det ved vurderingen av sterk markedsstilling skal tas hensyn til EFTAs overvåkingsorgans retningslinjer for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling.

I forslag til § 6-2 ble det foreslått prosedyrer for myndigheten for identifisering av produkt- og tjenestemarkeder som oppfyller vilkårene for forhåndsregulering. Herunder ble det presisert at det skal tas hensyn til EFTAs overvåkingsorgans anbefaling om relevante produkt- og tjenestemarkeder og retningslinjer for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling.

Myndigheten kan definere markeder som avviker fra anbefalingen når dette er nødvendig på bakgrunn av nasjonale forhold. I tillegg ble det foreslått inntatt i bestemmelsen at myndigheten kan utpeke geografisk avgrensede markeder basert på graden av infrastrukturkonkurranse i de geografiske områdene. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ta hensyn til relevante resultater av kartlegging av bredbåndsdekning, jf. § 10-6.

Av utkast til § 6-3 fremgår det at myndigheten skal gjennomføre markedsanalyser, og at disse skal gjennomføres i henhold til EFTAs overvåkingsor-

gans retningslinjer for markedsanalyse. Myndigheten skal vurdere om følgende tre vilkår er oppfylt (den såkalte tre-kriterie-testen): det foreligger høye og varige strukturelle, rettslige eller regulatoriske etableringshindringer, markedsstrukturen tenderer ikke mot effektiv konkurranse, og konkurranseretten alene er ikke tilstrekkelig til å bøte på de identifiserte konkurranseproblemerne. På bakgrunn av markedsanalysen skal myndigheten vurdere om en tilbyder alene eller sammen med andre har sterk markedsstilling og utpeke, opprettholde, eller trekke tilbake utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling.

Videre følger det av utkast til § 6-4 at tilbyder med sterk markedsstilling skal pålegges én eller flere plikter etter kapittel 7 og kapittel 9 for å fremme bærekraftig konkurranse og sluttbrukernes interesser. Pliktene kan endres dersom de ikke fører frem. Myndigheten skal videre oppheve plikter som ikke lenger er nødvendige. Bestemmelsen oppstiller også konkrete frister for gjennomføring av markedsanalyser. For gjeldende markedsvedtak skal myndigheten gjennomføre ny markedsanalyse og notisere et begrunnet forslag til markedsvedtak innen fem år, mens for markeder som ikke tidligere er notisert skal myndigheten gjennomføre markedsanalyser innen tre år fra EFTAs overvåkingsorgan har vedtatt ny anbefaling av relevante markeder. Fristene for å foreta markedsanalyser er forlenget sammenlignet med gjeldende regulering, mens for de tilfeller der det allerede foreligger en markedsanalyse er muligheten til å forlenge varigheten redusert fra inntil tre år til ett år.

I § 6-5 ble det foreslått en ny regel om transnasjonale markeder som sikrer myndigheten kompetanse til å gjennomføre markedsanalyser og pålegge, endre eller opprettholde forpliktelser i transnasjonale markeder i fellesskap med andre myndigheter i EØS.

7.1.4 Høringsinstansenes syn

Det er bred støtte blant *høringsinstansene* om å videreføre markedsregulering med de foreslåtte endringer og lettelser som følger av ekomdirektivet. *GlobalConnect* uttaler blant annet at regelverket stiller mer treffsikre krav overfor tilbydere med sterk markedsstilling.

Det er *flere tilbydere* som er fornøyde med at det åpnes for at myndighetene kan utpeke geografisk avgrensede markeder basert på infrastrukturkonkurransen i ulike geografiske områder, og ber om at det gis føringer for hvordan overgangen skal foregå. *RiksTV* mener det kan

være utfordrende for tilgangskjøpere dersom man for å etablere seg som nasjonal videreselger, må forholde seg til en rekke aktører som er regulert hver for seg. *Samfunnsbedriftene energi* mener det er uklart hvorvidt dette forventes å innebære en realitetsendring eller om denne primært inntas for å harmonisere regelverket med EUs direktiv. Der- som det er ment å utgjøre en substansiell endring bør dette avklares nærmere, herunder kriterier for «geografiske markeder».

GlobalConnect er positiv til at det presiseres i forslag til ekomlov § 6-4 femte ledd at myndighe- ten kan endre pålagte forpliktelser uten ny mar- kedsanalyse der de ikke fører frem og mener pre- siseringsen kan virke konfliktdepende. *Telenor* mener at lovgiver må gi klarere rammer for når § 6-4 femte ledd skal kunne komme til anvendelse. Selskapet peker på at formuleringen ikke gir nær- mere veiledning om i hvilke situasjoner det er nødvendig med ny markedsanalyse for å pålegge nye forpliktelser eller når nye forpliktelser kan pålegges direkte etter bestemmelsen.

7.1.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder høringsforslagets regler for avgrensning av relevante markeder, mar- kedsanalyse og utpeking av tilbydere med sterk markedsstilling. Muligheten for en geografisk avgrenset regulering følger allerede av gjeldende rett, jf. gjeldende ekomlov § 3-2, men kompetansen har ikke vært benyttet tidligere. Nasjonal kommu- nikasjonsmyndighet varslet imidlertid 14. juni 2023 ny regulering av bredbåndsmarkedet som inne- bærer at Norge deles i 22 regionale markeder, hvorav Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har funnet tilbydere med sterk markedsstilling i 12 av markedene. Metoden for den geografiske avgrens- ningen følger av EFTAs overvåkningsorgan og Kommisjonens retningslinjer for markedsanalyser. Forholdet til investeringsinsentiver er viktig, og må vurderes i de enkelte markedsvedtakene opp mot fordelene som kan oppnås ved å gi tilgang på regio- nalt nivå. Tilsvarende må reguleringen i enkeltved- takene være så harmonisert som mulig, for i størst mulig grad å unngå at tilgangskjøperne må for- holde seg til mange ulike regimer.

Til Telenors kommentar om at det må gis klare rammer for at myndigheten kan endre pålagte plikter uten ny markedsanalyse når plikter som allerede er pålagt ikke fører frem, jf. hørings- utkastet § 6-4 femte ledd, viser departementet til at dette var ment som en videreføring av gjel- dende rett jf. merknaden til § 6-4, og en synliggjø- ring i bestemmelsens ordlyd. Departementet ser

at det er en viss overlapp mellom den hørte bestemmelsens femte og sjette ledd, og foreslår at femte ledd utgår. For øvrig opprettholder departe- mentet lovforslaget kapittel 6.

7.2 Plikter som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling

7.2.1 Gjeldende rett

Tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å gi konkurrenter tilgang til egen infrastruktur på nærmere fastsatte vilkår. Reguleringen legger opp til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i enkeltvedtak begrunner og fastsetter om tilgang skal gis og på hvilke vilkår. Vilkårene skal være basert på lovens virkemidler og tilpasset situasjo- nen. Følgende virkemidler er tilgjengelige:

Gjeldende ekomlov § 4-1 inneholder hovedbe- stemmelsen om tilgang. Første ledd fastsetter at ekommyndigheten kan pålegge tilbyder som er utpekt med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver «rimelig anmodning» om å inngå eller endre avtale om tilgang til elektronisk kommu- kasjonsnett og -tjeneste.

Hvorvidt en konkret anmodning er rimelig, beror på en nærmere vurdering med utgangspunkt i kriteriene i § 4-1 andre ledd. Listen er ikke uttøm- mende. Etter gjeldende ekomlov § 4-1 må det ved pålegg av en tilgangsforpliktelse foretas en avvei- ning av infrastruktureierens interesse i selv fritt å disponere eget nett mot andre tilbyderes behov for tilgang for å kunne tilby konkurrerende tjenester. Pålegg som øker konkurransen på kort sikt, bør ikke redusere de andre tilbydernes insentiver til å investere i alternative innsatsfaktorer som kan øke konkurransen på lengre sikt.

Ekomloven § 4-1 gir i tillegg hjemmel til å trekke opp nærmere rammer for tilgangsplikten, blant annet kan ekommyndigheten stille spesifi- serte krav til hvordan en aktør med sterk mar- kedsstilling skal oppfylle tilgangsplikten.

Reguleringen medfører at Nasjonal kommu- nikasjonsmyndighet etter en nærmere markeds- analyse, i enkeltvedtak begrunner og fastsetter om tilgang skal gis og på hvilke vilkår. Vilkårene skal være basert på lovens virkemidler og tilpas- set situasjonen.

Gjeldende ekomlov § 4-2 gir regler om samtra- fikk, og gir regler om at enhver tilbyder har rett og plikt til å forhandle med andre tilbydere om samtrafikk for tilbud av offentlig elektronisk kom- munikasjonstjeneste. Bestemmelsen skal sikre alle-til-alle-kommunikasjon. Bestemmelsen omfat- ter forpliktelser for «enhver tilbyder» til å for-

handle om samtrafikkavtaler, men omfatter også skjerpede regler for tilbyder med sterk markedsstilling jf. tredje ledd.

Gjeldende ekomlov § 4-4 gir regler om samlokalisering, og gir myndigheten kompetanse til å kunne pålegge samlokalisering i en rekke situasjoner, blant annet dersom tilbyder har fått rett til å ekspropriere og når hensynet til helse, miljø, sikkerhet og andre samfunnsmessige hensyn tilsier at duplisering av infrastruktur bør unngås. I tillegg kan tilbyder med sterk markedsstilling pålegges plikt til å imøtekomme rimelige anmodninger om å samlokalisere.

Ekomloven § 4-5 om informasjons- og støtte-systemer gir myndigheten kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling en plikt til å etterkomme rimelig anmodning om tilgang til informasjons- og støttesystemer hvis det er nødvendig for at tilgangskjøper skal kunne levere konkurrerende tjenester. Etter gjeldende ekomlov § 4-6 om offentliggjøring og standardtilbud kan myndigheten pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å offentliggjøre spesifisert informasjon eller utarbeide og offentliggjøre standardtilbud for elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste. Myndigheten kan blant annet gi pålegg om hvor, hvordan og på hvilke vilkår informasjonen skal gjøres offentlig tilgjengelig, samt pålegge endringer i tilbudet.

Ekomloven § 4-7 gir myndigheten kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å tilby samtrafikk og tilgang til eksterne tilbydere på ikke-diskriminerende vilkår. Dette gir uttrykk for en slags bestevilkårs bestemmelse, slik at når en konkurrerende tilbyder får bedre vilkår, så skal tilsvarende vilkår tilbys til andre konkurrerende tilbydere. Videre kan tilbyder med sterk markedsstilling pålegges å tilby samme eller likeverdig kvalitet og vilkår til konkurrerende tilbyder som til egne selskaper eller partnervirksomheter.

Myndigheten kan etter ekomloven § 4-8 om strukturelt og regnskapsmessig skille blant annet pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å opprette regnskapsmessig skille mellom ulike virksomhetsområder eller mellom spesifiserte aktiviteter knyttet til samtrafikk og tilgang. Myndigheten kan også gi pålegg om hvilke regnskapsmetoder og -prinsipper som skal brukes generelt eller i det enkelte tilfelle.

I medhold av ekomloven § 4-9 kan myndigheten pålegge tilbyder med sterk markedsstilling prisforpliktelser for tilgang og samtrafikk i tilfeller hvor tilbyder kan utnytte sin markedsstilling til skade for sluttbrukerne ved å opprettholde et uforholdsmessig høyt prisnivå, eller ved å etablere prisklemmer for konkurrerende tilbydere.

Myndigheten kan pålegge bestemte metoder for prisregulering, og kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å dokumentere at prisene er i samsvar med forpliktelsene.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fastsetter prisregulering blant annet for terminering i mobil- og fastnett basert på markedsanalyser.

Når det foreligger viktige og vedvarende konkurranseproblemer eller markedssvikt i grossistmarkedet for aksessnett og allerede pålagte plikter ikke fører til noen bedring for konkurransen, kan myndigheten etter ekomloven § 4-9 a kreve at tilbyder som er vertikalt integrert innfører et funksjonelt skille. Med funksjonelt skille menes at salget av relevante tilgangsprodukter og -tjenester skilles ut i en driftsmessig uavhengig forretningsenhet, atskilt fra tilbyders øvrige virksomhetsområder. Den atskilte forretningsenheten skal tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle tilbydere, inkludert den vertikalt integrerte tilbyders øvrige forretningsenheter, på samme vilkår, til samme tidsfrister og ved bruk av samme systemer og prosesser. Denne bestemmelsen er ikke tatt i bruk i det norske markedet, men tilsvarende bestemmelse har vært brukt for eksempel i Storbritannia.

Ekomloven § 4-10 gir myndigheten hjemmel til å kunne pålegge tilbyder med sterk markedsstilling i sluttbrukermarkedene forskjellige krav til sluttbrukertjeneste. Slike krav kan blant annet omfatte krav til pris, transparens og ikke-diskriminering. Et grunnleggende krav for å kunne pålegge slike plikter er at plikter på grossistnivå ikke vil være tilstrekkelige for å legge til rette for bærekraftig konkurranse.

Selv om de fleste av de 18 opprinnelige markedene som ble forhåndsdefinerte i 2003 nå er friskmeldt, slik at reguleringen er trukket tilbake, eksisterer det fremdeles konkurranseproblemer i det norske markedet for elektronisk kommunikasjon. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har i flere runder utpekt tilbydere med sterk markedsstilling og pålagt forpliktelser, blant annet prisregulering.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fastsetter vilkår som normalt inneholder en viss fleksibilitet slik at markedsaktørene gis frihet til å videreutvikle teknologi og tjenester. Det har i praksis vist seg at det er svært utfordrende å fastsette en handlingsramme som både gir tilstrekkelig fleksibilitet og samtidig gir nok forutberegnelighet for de ulike aktørenes markedsmodeller. Dette skyldes både at myndigheten ikke nødvendigvis har tilgang til all informasjon på vedtakstidspunktet, og dessuten at situasjonene kan endre seg underveis i et vedtakets løpetid.

7.2.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 61 fastsetter at reguleringsmyndigheten skal fremme og eventuelt sikre tilstrekkelig tilgang, samtrafikk og samvirkningsevne mellom tjenester for å fremme bærekraftig konkurranse, utbygging av nett med svært høy kapasitet, legge til rette for investeringer og innovasjon og gi størst mulig fordeler for sluttbrukerne. Ekomdirektivet artikkel 69 til 74 og artikkel 76 til 81 inneholder en rekke plikter som reguleringsmyndigheten kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling for å stimulere til dette.

Artikkel 69 klargjør sammen med deler av artikkel 81 at reguleringsmyndigheten skal ha kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å utarbeide og offentliggjøre regler om standardtilbud for tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Reguleringsmyndigheten kan spesifisere hvilken informasjon som skal være tilgjengelig og skal ta hensyn til BERECS retningslinjer for minstekriteriene for et referansetilbud.

Artikkel 70 fastsetter regler for krav til ikke-diskriminering som virkemiddel når det gjelder tilgang og samtrafikk. Ikke-diskriminering skal særskilt sikre at foretak anvender tilsvarende vilkår under tilsvarende forhold på andre tilbydere av tilsvarende tjenester, og tilbyr tjenester og gir opplysninger til andre på samme vilkår og av samme kvalitet som for egne tjenester, eller for tjenestene til sine datterforetak eller partnere. Den nasjonale reguleringsmyndigheten kan pålegge vedkommende foretak forpliktelser til å tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle foretak, herunder seg selv, innenfor samme tidsrammer og vilkår, inkludert pris- og tjenestenivåer, og ved hjelp av de samme systemene og prosessene, for å sikre likeverdig tilgang.

Artikkel 71 gir bestemmelser om regnskapsmessig skille, og fastslår at den nasjonale reguleringsmyndigheten kan pålegge et vertikalt integrert foretak å sørge for åpenhet om sine grossistpriser og sine internpriser, blant annet for å sikre etterlevelse av en plikt til ikke-diskriminering eller for å forhindre konkurransevridende krysssubsidi-ering. Den nasjonale reguleringsmyndigheten kan angi formatet og regnskapsmetoden som skal benyttes og skal ha rett til å kreve, for å gjøre det lettere å kontrollere at forpliktelsene med hensyn til innsyn og ikke-diskriminering overholdes, at regnskapsopplysninger, herunder opplysninger om inntekter mottatt fra tredjemann, stilles til rådighet på anmodning. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan offentliggjøre opplysninger som

kan bidra til et åpent konkurransemarked, samtidig som regler for forretningshemmeligheter overholdes.

Artikkel 72 om tilgang til anlegg er en ny bestemmelse i EUs ekomregulering og gir reguleringsmyndigheten kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling plikt til å etterkomme rimelige anmodninger om tilgang til anleggsinfrastruktur når manglende tilgang vil kunne hindre bærekraftig konkurranse og ikke vil være i sluttbrukerens interesse. Denne plikten kan også omfatte infrastruktur som ikke er en del av det aktuelle markedet. Videre følger det av artikkel 73 at reguleringsmyndigheten skal kunne pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å gi tilgang til og bruk av bestemte nettelementer og tilhørende ressurser på rimelig anmodning og på nærmere vilkår dersom tilgang etter artikkel 72 ikke er tilstrekkelig for å bøte på konkurranseproblemer. Herunder kan det kreves atskilt tilgang til hele eller deler av aksessnettet.

Artikkel 74 om pris- og regnskapsregulering gir regler om pålegg av plikter til kostnadsdekning og priskontroll, herunder forpliktelser om kostnadsorienterte priser og kostnadsregnskaps-systemer for visse typer samtrafikk og tilgang. Dette gjelder i tilfeller der en markedsanalyse viser at det berørte foretaket på grunn av mangel på effektiv konkurranse kan ta en overpris eller kan opprettholde en prisklemme til skade for sluttbrukerne. Den nye ordlyden fokuserer enda mer enn i tidligere direktiver på hensynet til å fremme konkurranse og sluttbrukernes interesser knyttet til at det etableres og tas i bruk nye nett, særlig nett med svært høy kapasitet.

Ekomdirektivet artikkel 75 er ny og fastsetter prisregulering for terminering av tale i mobil- og fastnett. Europakommisjonen har vedtatt et felleseuropeisk pristak i form av en delegert kommisjonsforordning (EU) 2021/654, jf. ekomdirektivet artikkel 117. Pristaket skal gjelde for alle tilbydere av terminering av tale i mobil- og fastnett. Ekomdirektivet vedlegg III angir hvilke prinsipper som skal ligge til grunn for fastsettelsen av pristaket. Det grunnleggende er at pristaket skal gi kostnadsdekning for en effektiv tilbyder hvor effektive kostnader for terminering baseres på prinsippene om Long Run Incremental Traffic-related Cost.

Kommisjonen skal evaluere den delegerte rettsakten hvert femte år, herunder om det er behov for å fastsette felleseuropeisk pristak basert på de tre kriteriene i ekomdirektivet artikkel 67 nr. 1. Dersom Kommisjonen etter en slik evaluering beslutter ikke å fastsette felleseuropeisk pris-

tak for terminering av tale i mobil- og/eller fastnett, kan nasjonale reguleringsmyndigheter gjennomføre markedsanalyse for å vurdere om det er behov for å pålegge regulatoriske forpliktelser. Krav om kostnadsorientering skal i så tilfelle følge prinsippene i ekomdirektivet vedlegg III.

Nasjonale reguleringsmyndigheter skal overvåke at tilbydere etterlever prisreguleringen og kan kreve retting dersom ikke pristaket i den delegerte rettsakten etterleveres.

Artikkel 77 oppstiller vilkår om funksjonelt skille. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal, dersom den konkluderer med at pålegg om virkemidler etter artikkel 69 til 74 ikke har ført til effektiv konkurranse og det er påvist store og varige konkurranseproblemer eller markedssvikt i forbindelse med levering av tilgangsprodukter i grossistleddet i visse markeder, unntaksvis pålegge vertikalt integrerte foretak en plikt til å skille ut virksomhet som er knyttet til levering av relevante tilgangsprodukter i grossistleddet i en selvstendig forretningsenhet. Virksomheten skal tilby tilgangsprodukter og tjenester til alle foretak, herunder til andre forretningsenheter i morselskapet, med samme leveringsfrister og til samme vilkår, herunder pris- og tjenestenivåer, og ved hjelp av de samme systemer og prosesser.

Ekomdirektivet artikkel 80 er ny og angir som utgangspunkt at tilbyder som er utpekt med sterk markedsstilling og som kun er aktiv i grossistleddet, skal reguleres mindre strengt enn dersom selskapet var vertikalt integrert, det vil si dersom tilbyderen var aktiv også i sluttbrukermarkeder for elektronisk kommunikasjon. Bestemmelsen bygger på en forutsetning om at en forretningsmodell som er begrenset til å tilby tjenester i grossistmarkedet, kan ha positive effekter på konkurransen i tilhørende sluttbrukermarkeder. Dette skyldes at en slik tilbyder naturlig har andre insentiver enn en vertikalt integrert tilbyder som både eier, eller har rådighet over, infrastruktur og samtidig tilbyr tjenester i tilhørende sluttbrukermarked. Det legges til grunn at en slik forretningsmodell i mindre grad enn ved vertikalt integrerte tilbydere er egnet til å føre til konkurranseproblemer i sluttbrukermarkedene. Forutsetningen for dette er imidlertid at forretningsmodellen er reell slik at tilbyderen ikke har insentiv til å diskriminere i etterfølgende salgsledd.

Tilbydere som oppfyller vilkårene etter artikkel 80 kan kun pålegges tilgangsplikt etter artikkel 73 og ikke-diskriminering etter artikkel 70, eller krav om rettfærdige og rimelige priser. Den nasjonale reguleringsmyndigheten kan endre pålagte plikter dersom den finner at vilkårene for

mindre den strenge reguleringen ikke lenger er oppfylt. Tilbyder med sterk markedsstilling skal underrette den nasjonale reguleringsmyndigheten om enhver endring av forhold som er relevant for reguleringsmyndighetens vurdering av om vilkårene fremdeles er oppfylt. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal også revurdere pålagte forpliktelser dersom den finner at det har oppstått eller sannsynligvis vil oppstå konkurranseproblemer til skade for sluttbrukere som følge av vilkår som tilbyder med sterk markedsstilling har overfor kunder i senere ledd i verdikjeden og at det er nødvendig å pålegge én eller flere plikter etter artikkel 69 (transparens), 71 (regnskapsmessig skille), 72 (tilgang til anleggsinfrastruktur) eller 74 (pris- og kostnadskontroll) for å avhjelpe konkurranseproblemene. Direktivbestemmelsen har ikke noe motstykke i tilgangsdirektivet og gjeldende ekomlov.

Artikkel 83 gjelder regulering på sluttbrukernivå som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling når det ikke er bærekraftig konkurranse i markedet og plikter på grossistnivå ikke er tilstrekkelige til å veie opp for dette. Pålagte virkemidler skal være i tråd med proporsjonalitetsprinsippet, og myndigheten skal velge det minst inngripende virkemiddelet som kan bøte på situasjonen. En betingelse for å regulere sluttbrukertjenester er at det er identifisert tilbyder med sterk markedsstilling i det aktuelle sluttbrukermarkedet.

Regulering i grossistmarkedene vil som regel være tilstrekkelig til å håndtere mulige konkurranseproblemer i det eller de tilknyttede etterfølgende sluttbrukermarkedene og anses for å være mindre inngripende enn regulering av sluttbrukermarkedet. Det er derfor forutsatt at regulering i grossistmarkedene er den klare hovedregelen, mens regulering av sluttbrukertjenester anses som et unntak, jf. punkt 173 i fortalen til ekomdirektivet.

7.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Gjeldende ekomlov kapittel 4 inneholder virkemidlene Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling i tillegg til enkelte plikter som er generelle for alle tilbydere, for eksempel rett og plikt til samtrafikk. I forslag til ny ekomlov kapittel 7 ble vilkår som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling rendyrket. Virkemidlene fra gjeldende ekomlov blir videreført og i enkelte tilfeller presisert. I tillegg ble nye virkemidler og vilkår for bruk av virkemidlene foreslått i tråd med ekomdirektivet.

Forslag til § 7-1 er ny og gir myndigheten hjemmel til å pålegge tilgang til anleggsinfrastruktur. Det skal vurderes om tilgang til anleggsinfrastruktur kan anses å være tilstrekkelig til å fremme bærekraftig konkurranse, før eventuell tilgang etter § 7-2 pålegges. Bakgrunnen for forslag til § 7-1 er den viktige rollen som tilgang til anleggsinfrastruktur har, blant annet knyttet til kostnadsbesparelser ved unødvendig duplisering av anleggsinfrastruktur som bærer av elektroniske kommunikasjonsnett. Forslaget gir myndigheten kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme rimelige anmodninger om tilgang til og bruk av infrastruktur for etablering av elektronisk kommunikasjonsnett. Slik tilgang kan gjelde mange typer anleggsinfrastruktur og favner slik sett vidt. Det kan for eksempel være tilgang til bygninger, ledninger i bygninger, antenner, tårn og støttekonstruksjoner, stolper, master, rør, tilsynsbrønner, inspeksjonsbrønner og koblingsskap.

Forslag til § 7-2 er reguleringsens hovedbestemmelse om tilgang. Det ble foreslått å dele gjeldende bestemmelse i ekomloven § 4-1 i to, hvor tilgangsplikten følger av § 7-2 mens forslag til § 7-3 oppstiller en rettslig standard for hva som utgjør en rimelig anmodning. § 7-2 gir myndigheten kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling ulike typer tilgang, samt adgang til å stille krav om at tilbyderen skal forhandle i god tro, at vilkår skal være rimelige og rettfærdige og at frister skal overholdes. Bestemmelsen presiserer myndighetens kompetanse til å endre avtale eller til å kreve at tilgang som allerede er gitt ikke trekkes tilbake.

I forslag til § 7-2 andre ledd ble det synliggjort hvilke former for tilgang myndigheten kan pålegge. Oppstillingen er ment å øke forutberegneligheten i regelverket ved å samle de mest aktuelle tilgangsformene på ett sted. Listen er ikke uttømmende, og den viderefører delvis gjeldende rett. I nr. 6 hjemles muligheten for myndigheten til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme rimelig anmodning om å inngå avtale samtrafikk. Denne plikten fremgår av gjeldende ekomlov § 4-2 tredje ledd. Plikt og rett til samtrafikk for alle som i dag fremgår av § 4-2 første og andre ledd, ble foreslått flyttet til forslag til § 2-3 «alle-til-alle-kommunikasjon og samvirke mellom tjenester» som følge av at kapittel 7 rendyrkes som et kapittel med virkemidler som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling, jf. ovenfor.

I forslag til § 7-2 nr. 7 hjemles kompetansen til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling samlokaliseringsforpliktelser. Dette er en svært praktisk bestemmelse, blant annet ved utbygging av

mobilnett, der det enkelte steder kan være aktuelt å samlokalisere basestasjoner fra flere tilbydere i én og samme mast i stedet for å bygge mange mobilmaster. Tilsvarende plikt følger av gjeldende ekomlov § 4-4 fjerde ledd.

I forslag til § 7-2 nr. 8 hjemles muligheten for myndigheten til å pålegge tilgang til nødvendige informasjons- og støttesystemer, herunder programvaresystemer. Krav om tilgang til informasjons- og støttesystemer følger i gjeldende rett av ekomloven § 4-5 og ekomforskriften § 2-4.

I tråd med ekomdirektivet artikkel 73 nr. 1 kan myndigheten i forslag til § 7-2 fjerde ledd ved pålegg stille krav om at tilbyder med sterk markedsstilling skal forhandle i god tro med foretak som ber om tilgang. I tillegg foreslo departementet, for å klargjøre spørsmål som har fremkommet i praksis, å presisere at det kan stilles krav til at vilkår skal være rimelige og rettfærdige og at fristene som blir satt skal overholdes.

I forslag til § 7-2 tredje ledd ble det foreslått å videreføre at myndigheten kan gi pålegg om å endre avtale om tilgang dersom dette er nødvendig for fremveksten av et marked med bærekraftig konkurranse på sluttbrukernivå.

Videre er det behov for å få klart frem i bestemmelsen at tilbyder med sterk markedsstilling ikke kan trekke tilbake tilgang som allerede er gitt, jf. forslag til § 7-2 femte ledd. Bakgrunnen for denne bestemmelsen finnes i tilgangsdirektivet artikkel 12, og er videreført i artikkel 73 i ekomdirektivet. Denne plikten er sentral for å sikre tilgangskjøpernes rettigheter særlig med tanke på nedleggelsen av kobbernettet. Det er også viktig at tilbyder med sterk markedsstilling kan migrere tilgangskjøpere til annen og da særlig ny infrastruktur. Denne bestemmelsen er ikke ment å ha forrang for forslag til § 7-12 om overgang fra eldre infrastruktur.

Bruk av fast forvalg og forvalg ved bruk av prefiks har avtatt de siste årene. Det er imidlertid nødvendig å beholde hjemmelen, jf. forslag til § 7-2 sjette ledd, fordi enkelte tilbydere fortsatt bruker dette særlig ved tilbud om kompliserte bedriftsløsninger. Selv om IP-telefoni har blitt normen for store bedriftskunder, finnes det kunder som baserer seg på større ISDN-tilknytninger over fiber for eksterntelefoni fra hovedkontorer og liknende. I slike tilfeller vil forvalg kunne være viktig også etter at kobbernettet legges ned.

Forslag til § 7-3 om krav til rimelig anmodning er ny som selvstendig bestemmelse, men tilsvarende samtidig i hovedsak gjeldende ekomlov § 4-1 andre og tredje ledd med enkelte mindre justeringer i tråd med endringer i ekomdirektivet.

I § 7-4 ble det foreslått enkelte mindre presiseringer i oppstillingen av plikten til å offentliggjøre spesifisert informasjon i gjeldende ekomlov § 4-6, i tråd med endringer i ekomdirektivet. Videre ble det foreslått å flytte hjemmelen til å pålegge endringer i standardtilbudet fra gjeldende fjerde ledd andre punktum til et nytt ledd for å synliggjøre myndighetens kompetanse. I tillegg er plikten til å utarbeide standardtilbud for fast aksessnett fjernet.

Forslag til § 7-5 om ikke-diskriminering viderefører gjeldende ekomlov § 4-7 med enkelte presiseringer og omarbeidelser for å gjøre bestemmelsen lettere tilgjengelig. Bestemmelsens første og andre ledd hjemler myndighetenes adgang til å pålegge tilbyder å tilby samme eller likeverdige vilkår og kvalitet til konkurrerende tilbyder som til egen virksomhet. Det å kunne pålegge ikke-diskriminering ved salg av tilgang til nett eller tjenester mellom egne og eksterne enheter som konkurrerer i samme nedstrøms marked, er særlig viktig overfor tilbyder med sterk markedsstilling som er vertikalt integrert. Bestemmelsens første og andre ledd hjemler også myndighetens adgang til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å behandle eksterne brukere likt. Dette medfører et forbud mot å diskriminere mellom eksterne brukere. Bestemmelsen åpner likevel for å tillate at tilfeller som ikke er like kan behandles ulikt, for eksempel dersom de eksterne tilgangskjøperne benytter ulik form for tilgang.

Ikke-diskriminering vil blant annet kunne innebære krav om samme funksjonalitet, eventuelt med andre tekniske løsninger.

Forslag til § 7-6 om regnskapsmessig skille viderefører i all hovedsak gjeldende ekomlov § 4-8. Bestemmelsen rendyrker samtidig krav som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling. Hovedformålet med bestemmelsen er å sikre at transaksjoner mellom tilbydere, og mellom tilbyders egne ulike forretningsområder skjer på vilkår som legger forholdene til rette for utvikling av bærekraftig konkurranse, og forhindrer konkurransevridende kryssubsidiering. Bestemmelsen gir myndigheten kompetanse til å pålegge innføring av regnskapsmessig skille mellom ulike forretningsområder.

Forslag til § 7-7 viderefører myndighetens kompetanse til å pålegge pris- og regnskapsregulering på grossistnivå for tilbyder med sterk markedsstilling. På bakgrunn av spørsmål som har blitt reist i praksis, foreslo departementet to presiseringer i bestemmelsen i forhold til gjeldende ekomlov § 4-9. For det første ble det foreslått presisert at adgangen til å pålegge prisforpliktelser

også omfatter prisstruktur. For det annet ble det foreslått at det presiseres at myndigheten kan kreve at tilbyder retter prisene, og på hvilken måte slik retting skal skje.

Departementet foreslo i § 7-8 å presisere at myndigheten ikke skal pålegge prisforpliktelser for terminering av tale i mobilnett eller fastnett etter § 7-7 dersom det i EØS er vedtatt felles maksimalpriser for terminering av tale i mobilnett eller fastnett. Det ble videre foreslått at det inntas en hjemmel i bestemmelsen til å fastsette forskrift om prisforpliktelser for terminering av tale i mobil- og fastnett for å kunne gjennomføre delegert rettsakt etter ekomdirektivet artikkel 75.

Forslag til § 7-9 om strukturelt og regnskapsmessig skille for ene- og særrettsvirksomheter viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 4-8 tredje ledd. Det presiseres i første ledd at bestemmelsen omfatter ene- og særrettsvirksomhet både i Norge og i andre land i EØS. I første ledd nr. 1 presiseres det videre at tilbyder kan pålegges regnskapsmessig skille i tillegg til strukturelt skille som følger av nr. 2. Av forslag til andre ledd følger det at departementet kan fastsette forskrift om strukturelt og regnskapsmessig skille, herunder om unntak fra pliktene etter denne bestemmelsen basert på årlig omsetningsnivå.

Forslaget til bestemmelse § 7-10 er ny og innebærer et at tilbyder med sterk markedsstilling som utelukkende er aktiv i ett eller flere grossistmarkeder for elektronisk kommunikasjon, i utgangspunktet skal oppnå lettelser i reguleringen i forhold til om selskapet er aktiv både i grossistmarkeder og sluttbrukermarkeder for elektronisk kommunikasjon. Formålet er å sikre at reguleringen er forutsigbar, målrettet og tilpasset reguleringsbehovet.

Det følger av bestemmelsens første ledd at en slik tilbyder kun kan pålegges forpliktelser om tilgang og ikke-diskriminering, eller krav om rettfærdige og rimelige priser. For å ha krav på en slik mildere regulering, er det nødvendig at den aktuelle tilbyderen er helt uavhengig av all virksomhet i sluttbrukermarkeder. De nærmere vilkårene for at tilbyderen utelukkende er aktiv i ett eller flere slike grossistmarkeder følger av merknadene til bestemmelsen. Bestemmelsens andre ledd fastslår at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling ytterligere forpliktelser dersom myndigheten finner at vilkårene tilbyderen tilbyr egne kunder har ført til eller sannsynligvis vil føre til konkurranseproblemer til skade for sluttbrukerne. Bestemmelsen innebærer et tilleggskrav om at tilbyderen må tilby vilkår som ikke virker negativt på konkurran-

sen i sluttbrukermarkeder for elektronisk kommunikasjon, for å ha krav på den mildere reguleringen etter bestemmelsens første ledd.

Forslag til § 7-11 om prisregulering mv. av sluttbrukertjenester viderefører i sin helhet gjeldende ekomlov § 4-10. Den foreslåtte bestemmelsen gir myndigheten hjemmel til å kunne pålegge tilbyder med sterk markedsstilling i sluttbrukermarkedene forskjellige krav til sluttbrukertjeneste. Slike krav kan blant annet omfatte krav til pris, transparens og ikke-diskriminering. Et grunnleggende krav for å kunne pålegge slike plikter er at plikter etter §§ 7-1 til 7-7, det vil si plikter på grossistnivå, ikke vil være tilstrekkelig for å legge til rette for bærekraftig konkurranse.

Forslag til § 7-13 viderefører gjeldende ekomlov § 4-9 a om funksjonelt skille. Det ble foreslått en mindre presisering i forslag til § 7-13 slik at det fremgår at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i tillegg til å pålegge funksjonelt skille, kan pålegge en eller flere plikter knyttet til tilgang til anleggsinfrastruktur, tilgang, offentliggjøring og standardtilbud, ikke-diskriminering, pris- og regnskapsregulering og strukturelt- og regnskapsmessig skille for ene- og særrettsvirksomheter.

7.2.4 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser, blant annet *NHO*, *Lyse* og *Telenor* er positive til forslaget om å gi tilgang til anleggsinfrastruktur. *NHO* fremholder at dette bør gjøres på en måte som underbygger kostnadseffektivitet og rettferdige konkurransevilkår og ivaretar lønnsomheten for alle parter relatert til utbyggingsprosjekter. *Telenor* ber om at forholdet mellom plikt til å gi tilgang etter denne bestemmelsen og tilgang hjemlet i lovforslaget § 7-2 nr. 1 og 7, § 10-2, § 10-3 samt tilgang etter bredbåndsutbygningsloven klargjøres. *Telenor* fremholder at når tilgangsplikten omfatter infrastruktur som ikke er en del av det markedet tilgangsplikten gjelder, må plikten være nødvendig og rimelig for å nå formålet med reguleringen.

IKT-Norge mener det er en utfordring at lovforslaget introduserer flere nye bestemmelser, og at flere eksisterende bestemmelser som i betydelig grad åpner for skjønsmessige vurderinger, videreføres. Dette gjelder blant annet kravet til «rimelige og rettferdige vilkår» og «særskilte tilfeller». *IKT-Norge* er imidlertid klar over at den norske lovtradisjonen åpner for denne typen standarder, men understreker behovet for klare og forutsigbare regler, samt konsistent og forutsigbar håndheving.

GlobalConnect mener ordlyden «for etablering» i forslag til § 7-1 må endres slik at bestemmelsen også dekker tilfeller der et elektronisk kommunikasjonsnett allerede er etablert i en annen tilbyders anleggsinfrastruktur. *GlobalConnect* fremholder også at dersom tilbyder med sterk markedsstilling reserverer kapasitet etter forslag til § 7-3, bør det presiseres at konkrete planer om utnyttelse må være reelle, at kapasiteten skal utnyttes på kort sikt og at dette skal kunne dokumenteres.

Ice ber om at det presiseres tydeligere at det i forslag til § 7-2 åpnes for å pålegge tilgang til «basestasjon for mobilkommunikasjon». I områder der det er utenkelig med duplisering av infrastruktur, bør det kunne gis pålegg om å gi andre aktører med egne frekvenser tilgang til basestasjonene. Det er viktig at det gis tilgang etter intensjonene etter forslag til ny ekomlov § 7-2 jf. § 10-5.

Telenor er skeptisk til at myndigheten i tillegg til å pålegge at det skal inngås tilgangsavtale, også skal kunne pålegge at tilgangsavtaler endres jf. i forslaget § 7-2 tredje ledd. *Telenor* mener at det bør klargjøres at en plikt til å imøtekomme en rimelig anmodning om å endre tilgangsavtalen med hjemmel i forslag til § 7-2 tredje ledd, uansett er begrenset til en endring av selve tilgangen og omfanget av denne, ikke de enkelte vilkårene i avtalen.

GlobalConnect støtter at krav om rimelige og rettferdige vilkår for tilgang tas inn i ordlyden i forslag til § 7-2, og at kravene til rimelig anmodning tas inn i en egen bestemmelse. *Telenor* mener at myndighetens kompetanse til å stille krav om rimelige og rettferdige vilkår må knyttes til tilgangsplikten og ikke til avtalevilkårene som sådan. Bestemmelsen vil være alt for vid og vil skape uforutsigbarhet og stor usikkerhet for aktørene i markedet hvis rimelige og rettferdige vilkår skal knyttes til avtalevilkårene og ikke tilgangsplikten. Det bør videre klargjøres hvorfor det er et slikt behov ettersom myndigheten kan stille krav om at vilkårene for tilgang skal være rimelige og rettferdige etter bestemmelsens fjerde ledd. *Telenor* viser også til at det kan stilles krav til standardtilbudet etter forslag til § 7-4.

GlobalConnect mener at prinsippet om «Equivalence of Output» (EoO) knyttet til ikke-diskrimineringsplikten i gjeldende rett ikke har gitt tilgangskjøper noen effektiv beskyttelse mot diskriminerende atferd. Veiledning fra Europakommisjonen peker på at «Equivalence of Input» (EoI) gir den mest effektive metoden for likebehandling, og *GlobalConnect* ber departementet om å

pålegge ikke-diskriminering basert på EoI, og kun unntaksvis benytte EoO.

Telenor mener at forslag til § 7-5 om ikke-diskriminering går lenger enn artikkel 70 i ekomdirektivet uten at dette er utredet. Det følger av artikkel 70 at myndigheten kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling «[...] å tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle foretak, herunder seg selv, innenfor samme tidsrammer og vilkår, herunder de som er knyttet til pris og tjenestevåer, og ved hjelp av de samme systemene og prosessene, for å sikre likeverdig tilgang.» Telenor mener lovforslaget innebærer at en tilbyder med sterk markedsstilling også plikter å behandle ulike tilfeller ulikt. Dette kan forstås som at tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å utarbeide individuelle prisplaner, og selskapet mener at det er uklart hvordan dette vil stå seg opp mot ikke-diskrimineringsplikten. Selskapet mener at det nesten synes som om bestemmelsen skal forstås slik at myndigheten står fritt til å finne at en forskjell er diskriminerende, uavhengig av om dette kan begrunnes objektivt. Et såpass vidtrekkende krav er ikke forenlig med kravene til forutberegnelig og proporsjonal lovgivning. Sammen med ovennevnte utvidede tolkning, mener Telenor det blir vanskelig for tilbyder med sterk markedsstilling å sikre etterlevelse av ikke-diskrimineringskravet.

Telenor er videre kritisk til at det i forslaget fjerde ledd innføres en omvendt bevisbyrde der tilbyder med sterk markedsstilling må bevise at diskriminering ikke finner sted og mener det er uklart hva som ligger i et slikt rapporteringskrav. Telenor peker på at myndigheten har vid adgang til å innhente relevant informasjon og mener på generelt grunnlag, og basert på generelle proporsjonalitetshensyn, at det må være tilsynsmyndigheten som skal ha bevisbyrden for eventuelt å bevise at en privat aktør bryter loven.

Telenor mener at merknaden til forslag til § 7-6 om regnskapsmessig skille går langt i å utvide omfanget av plikten sammenlignet med ekomdirektivet artikkel 71 når det står at «Et positivt resultat i det regnskapsmessig skille kan dermed ikke ses som dokumentasjon på at slik diskriminering ikke har forekommet.» og «[...] regnskapsmessig skille kan suppleres med andre økonomiske analyser eller metoder for å kontrollere om ikke-diskrimineringsplikten overholdes». Selskapet viser til at formålet med § 7-6 er å påse at forpliktelsene etter § 7-5 blir etterfulgt, og mener det bør være slik at et positivt resultat i regnskapsmessig skille innebærer at plikten til ikke å diskriminere på pris er overholdt. Dersom dette ikke er tilfelle, mener selskapet at plikten ikke er egnet til

å oppnå formålet og ikke bør pålegges. Telenor mener at departementet verken har drøftet eller begrunnet hvorfor en slik utvidelse av plikten er nødvendig.

Telenor mener forslag til § 7-7 som hjemler pris- og regnskapsregulering er en betydelig utvidelse av myndighetens kompetanse, både i forhold til dagens lovgivning og ekomdirektivet artikkel 74. Bestemmelsen gir myndigheten svært vid kompetanse til skjønnsmessig å velge egnet prisregulering. Telenor er svært kritisk til forslaget som innebærer at myndigheten gis kompetanse til å bestemme hvilken prisstruktur tilbyder med sterk markedsstilling skal benytte, og hvordan retting skal skje. Telenor setter spørsmålstegn ved hvorvidt denne reguleringen er forholdsmessig. Selskapet viser til at dette i alle tilfeller må utredes før en slik utvidelse vedtas.

Telenor mener gjennomføringen av forslag til § 7-10 om tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet, bør kvalifiseres ytterligere. Særlig bør det tydeliggjøres at kravet til uavhengighet fra all virksomhet på sluttbrukermarkedet skal vurderes strengt og løpende, ikke bare at myndigheten skal ta stilling til om tilbyderen oppfyller vilkårene.

NHO støtter forslaget i ny ekomlov § 7-10 om lettelsener i reguleringen for tilbydere med sterk markedsstilling som utelukkende er aktive i grossistmarkedet.

GlobalConnect er bekymret for at forslaget om å pålegge mindre inngripende markedsregulering for tilbydere som kun er aktiv i grossistmarkedet, kan slå feil ut, og at dominerende aktører vil forsøke å utnytte ordningen ved å organisere sin virksomhet for å tilpasse seg denne lempeligere reguleringen. GlobalConnect ber departementet om å presisere vilkårene for å kvalifisere til fritak etter forslaget § 7-10. Disse skal være strenge. I tillegg må selskapsrettslige konstruksjoner for å omgå regelverket, forhindres.

Lyse mener at adgangen til å gi pålegg om funksjonelt skille etter forslaget § 7-13 skal være en snever unntaksbestemmelse, fordi det er viktig med forutsigbarhet for den som investerer i infrastruktur. Selskapet mener et pålegg om funksjonelt skille innebærer en betydelig risiko for redusert innovasjon og reduserte investeringer, og derfor bør benyttes med stor varsomhet.

7.2.5 Departementets vurdering

Den sektorspesifikke markedsreguleringen innebærer at tilbyder som blir utpekt med sterk markedsstilling skal pålegges forpliktelser. Høringsnotatet inneholder et sett med forhåndsdefinerte

plikter som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling. Disse opprettholdes i det vesentligste i lovforslaget, men det gjøres enkelte justeringer for å imøtekomme innspill mottatt i høringen. Nærmere detaljer om de foreslåtte endringene følger av drøftingen under.

Til Telenors merknad om at forholdet mellom plikten til å gi tilgang etter forslag til § 7-1 og tilgang etter forslag til § 7-2 nr. 1 og 7 (nå bokstav a og g), § 10-2, § 10-3 samt tilgang etter bredbåndsutbygningsloven bør klargjøres, viser departementet til at plikter etter kapittel 7 kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling, mens plikter etter kapittel 10 kan pålegges enhver tilbyder. De ulike regelsettene vil derfor komme til anvendelse på ulike konkurranseproblem i markedet. Pliktene etter lovens kapittel 7 kan være både flere og mer inngripende for den regulerte tilbyderen enn ved regulering etter kapittel 10.

Mens bredbåndsutbyggingsloven har som formål å redusere kostnadene ved etablering av elektroniske kommunikasjonsnett, vil tilgangsplikt etter ekomloven §§ 7-1 og 7-2 være begrunnet i hensynet til konkurransen. Pliktsubjektet etter bredbåndsutbyggingsloven gjelder enhver eier av fysisk infrastruktur som er egnet for fremføring av høyhastighetsbredbånd, mens pliktsubjektet etter forslag til ekomlov er tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Som følge av Telenors kommentar om at plikten etter forslag til § 7-1 andre ledd må være nødvendig for å nå målene i ekomdirektivet artikkel 3, foreslår departementet å endre lovteksten i bestemmelsen, slik at kravet til forholdsmessighet kommer klarere frem i ordlyden og synliggjør en kvalifisert terskel for anvendelse.

Departementet viser til GlobalConnects kommentar om at ordlyden i § 7-1 bør endres slik at den også dekker tilfeller der et elektronisk kommunikasjonsnett allerede er etablert i en annen tilbyders anleggsinfrastruktur. Departementet ser at dette kan misforstås og foreslår på bakgrunn av GlobalConnects innspill å slette «for etablering av» fra ordlyden i bestemmelsen. Endring er i overensstemmelse med ordlyden i ekomdirektivet artikkel 72 nr. 1.

Departementet viser til IKT-Norges høringsinnspill om «rimelige og rettferdige vilkår» og at tilsvarende vilkår stilles i ekomdirektivet artikkel 73 nr. 1. Som IKT-Norge er inne på i sitt høringssvar åpner norsk lovtradisjon for skjønnsmessige standarder. Det er heller ikke noe nytt i ekomlovgivningen, men er en presisering og videreføring av gjeldende rettstilstand. Anvendelsen av regelverket må tilpasses situasjonen, og det er derfor

behov for denne type fleksibilitet i regelverket. En nærmere vurdering av hva som er rimelig og rettferdig må beskrives i aktuelle markedsvedtak og vil være skjønnsmessig i hver enkelt sak.

Til Telenors innspill om at ekomdirektivet ikke gir myndigheten kompetanse til å pålegge et selskap med sterk markedsstilling å imøtekomme en rimelig anmodning om å endre en tilgangsavtale, viser departementet til ordlyden i artikkel 73 nr. 1 første ledd hvor det fremgår at myndighetene kan pålegge virksomheter plikt til å etterkomme rimelige anmodninger om tilgang til og bruk av spesifikke nettelementer og tilhørende fasiliteter der nektelse av tilgang eller urimelige vilkår og betingelser med tilsvarende virkning vil kunne hindre konkurranse i sluttbrukermarkedet og ikke være i sluttbrukernes interesse. Plikten knytter seg med andre ord både til anmodning om tilgang og vilkårene for tilgang. Ekomdirektivet åpner dermed for at reguleringsmyndigheten skal kunne gripe inn og pålegge endringer i tilgangsavtalene. Dette har også andre lands myndigheter gjennomført i nasjonal rett, blant annet i Danmark. Departementet viser til at det bare er rimelige anmodninger om endringer som skal imøtekommes, og opprettholder forslaget.

Rimelige og rettferdige vilkår i anmodning om tilgang og avtalevilkår for tilgang, må etter departementets vurdering ses i sammenheng. Departementet er derfor ikke enig i Telenors synspunkt om at myndighetens kompetanse til å stille krav om rimelige og rettferdige vilkår kun må knytte seg til tilgangsplikten, og ikke til avtalevilkårene som sådan. Når det gjelder tilgangsplikten viser departementet til at tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å gi tilgang etter rimelige anmodninger. Det følger av forslag til § 7-3 når en slik anmodning vil bli vurdert til å være rimelig. Bestemmelsens fjerde ledd andre punktum gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å kreve at vilkårene i avtalene skal være rimelige og balanserte. Det er behov for denne kompetansen fordi styrkeforholdet mellom en tilbyder med sterk markedsstilling og en tilgangskjøper er skjevt. Flere tilgangskjøpere har i årenes løp meldt tilbake til departementet at det er tilbyder med sterk markedsstilling som langt på vei dikterer tilgangsvilkårene. Departementet mener derfor at det er behov for denne bestemmelsen, og opprettholder forslaget.

Departementet er enig med Ice i at det bør fremgå tydelig av forslag til § 7-2 at plikt til samlokalisering blant annet innebærer at det kan pålegges å gi tilgang til «basestasjon for mobilkommu-

nikasjon». Departementet har justert merknaden til bestemmelsen for å få frem dette.

Departementet er enig med GlobalConnect i at det bør gjøres klart i forslag til § 7-3 at dersom tilbyder med sterk markedsstilling skal reservere kapasitet, så skal de konkrete planene om utnyttelse være reelle. Departementet foreslår derfor å endre ordlyden i merknaden slik at det fremkommer tydelig at myndigheten kan kreve at utbyggingsplan skal kunne dokumenteres, for å bevise at utbyggingsplanene er reelle.

Når det gjelder GlobalConnects merknad om at «Equivalence of Input» (EoI) gir den mest effektive metoden for oppfølging av ikke-diskriminering mellom tilbyder av tilgang og tilgangskjøper sammenlignet med «Equivalence of Output» (EoO), viser departementet til at alle forpliktelser skal være forholdsmessige og må vurderes i hver enkelt sak. Utgangspunktet er EoI, men unntaksvis kan også EoO pålegges når EoI ikke er forholdsmessig. Dette er nærmere beskrevet i merknad til bestemmelsen. Departementet foreslår derfor ingen endringer på dette punktet.

I forslag til § 7-4 om offentliggjøring og standardtilbud er det åpnet for at myndigheten på forhånd kan fastsette sanksjoner som vil inntre ved overtredelse. Dette følger av merknaden til gjeldende bestemmelse, men foreslås nå løftet til ordlyden i nytt femte ledd.

Departementet mener at det i forslaget § 7-5 ikke legges til grunn en utvidet tolkning av artikkel 70 slik Telenor hevder. Forslaget til § 7-5 viderefører gjeldende rett og er med på å ivareta formålet om å sikre effektiv tilgang. Departementet foreslår likevel på bakgrunn av Telenors høringsinnspill å stramme inn merknaden til forslag til § 7-5 noe.

Departementet presiserer at tilbyder med sterk markedsstilling ikke må utarbeide individuelle prisplaner for hver enkelt tilgangskjøper, men dersom en prisplan tilbys én tilbyder skal prisplanen også tilbys andre tilgangskjøpere på tilsvarende vilkår. Ulike tjenester kan leveres på ulike vilkår. Eventuelle forskjeller i de vilkår som tilbys, må kunne begrunnes i objektive forhold. Vilårene kan ikke alene differensieres ut fra hva tjenestene skal brukes til eller på bakgrunn av hvilke tilbydere de tilbys. Dette vil etter departementets vurdering ikke være i tråd med ikke-diskrimineringsplikten.

Merknaden til bestemmelsen angir dermed de nærmere rammene for å kontrollere etterlevelse av likebehandlingskravet, og departementet mener at det ikke medfører riktighet at myndigheten nærmest står fritt til å finne at en forskjell er diskriminerende, slik Telenor hevder.

Når det gjelder Telenors merknad til at det i forslag til fjerde ledd innføres en omvendt bevisbyrde, viser departementet til at myndigheten etter gjeldende rett allerede har kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å rapportere anvendelsen av ikke-diskrimineringskravet i egen virksomhet. Departementet legger til grunn at tilbyder med sterk markedsstilling overholder ikke-diskrimineringspliktene selskapet er pålagt. Det er dermed ikke snakk om at tilbyder med sterk markedsstilling må bevise at de ikke bryter loven. Tilbyder med sterk markedsstilling er allerede forpliktet til å etterleve ikke-diskrimineringskravet og det anses lite inngripende å pålegge selskapet å dokumentere hvordan det har innrettet seg for å overholde forpliktelsen. Et slikt krav vil etter departementets vurdering være forholdsmessig og lite tyngende. Det er tilbyder med sterk markedsstilling som har informasjonen om hvordan det materielle kravet er overholdt.

Til Telenors innspill til bestemmelsen om regnskapsmessige skille i forslag til § 7-6 og formuleringen i merknaden om at et positivt resultat i det regnskapsmessige skillet ikke er dokumentasjon på at slik diskriminering ikke har forekommet, viser departementet til at regnskapsmessig skille først og fremst er et verktøy for å avdekke diskriminering mellom intern og ekstern virksomhet. Regnskapsmessig skille er et aggregert verktøy for oppfølging av ikke-diskriminering på pris og omfatter alle Telenors produkter. Det regnskapsmessige skillet skal vise Telenors inntekter og kostnader i sluttbrukervirksomheten dersom sluttbrukervirksomheten måtte kjøpe tilgang fra Telenors grossistvirksomhet til de samme prisene som eksterne grossistkunder.

Regnskapsmessig skille vil i noen tilfeller ikke være tilstrekkelig til å avdekke om det har blitt diskriminert mellom intern og ekstern virksomhet. Det kan blant annet skyldes at det regnskapsmessige skillet er basert på aggregert regnskapsinformasjon for hele den regulerte tilbyderens virksomhet og derfor ikke er egnet til å avdekke diskriminering på lavere aggregeringsnivå, for eksempel innen bestemte markedssegmenter. Regnskapsmessig skille vil dessuten kunne gi et ufullstendig bilde av konkurransen i markedet. Dette kan for eksempel være tilfelle dersom testen baserer seg på en såkalt like-effektiv-tilbyder test (Equivalence of Output) og testen derfor ikke fanger opp negativ konkurransevirkning for tilgangskjøper av et gitt tilgangsvilkår. En rapportering av regnskapsmessig skille fra Telenor er heller ikke i seg selv egnet til å undersøke marginene til andre aktører i markedet. Et positivt resultat i

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

det regnskapsmessige skille kan derfor ikke alltid ses som dokumentasjon på at slik diskriminering ikke har forekommet, og det er viktig at regnskapsmessig skille kan suppleres med andre økonomiske analyser eller metoder for å kontrollere om ikke-diskrimineringsplikten overholdes.

Hvorvidt en ikke-bestått rapportering av regnskapsmessig skille i seg selv gir grunnlag for å konstatere brudd på plikt til ikke-diskriminering, må vurderes konkret. Et positivt resultat i det regnskapsmessige skillet kan i mange tilfeller tas til inntekt for at slik diskriminering ikke har forekommet, men det vil, som nevnt, ikke alltid være tilfellet. Departementet foreslår derfor å gjøre en endring i merknaden slik at ordlyden i den aktuelle setningen blir «[e]t positivt resultat i det regnskapsmessige skille kan dermed ikke *alltid* ses som dokumentasjon på at slik diskriminering ikke har forekommet».

Når det gjelder Telenors synspunkter om at myndigheten ikke skal ha adgang til å detaljregulere hvordan tilbyder med sterk markedsstilling skal innrette prisene etter forslag til § 7-7 om pris- og regnskapsregulering, herunder krav til prisstruktur, viser departementet til at ekomdirektivet legger opp til at myndighetens kompetanse på dette punkt skal være vid. Myndigheten kan pålegge alt fra en mild prisregulering i form av krav om rimelig pris, til streng prisregulering gjennom krav om kostnadsorienterte priser eller ved å fastsette pristak. Det fremkommer i artikkel 74 nr. 1 at myndighetene skal kunne pålegge plikter «[...] om kostnadsdekning og priskontroll, herunder forpliktelser med hensyn til kostnadsorienterte priser og kostnadsregnskaps-systemer, i forbindelse med tilbud av bestemte typer samtrafikk eller tilgang [...]» Dette er en videreføring av tilsvarende ordlyd i tilgangsdirektivet 2002/19/EF artikkel 13, som er gjennomført i gjeldende ekomlov § 4-9. Det fremkommer av fortalen punkt 20 at

«Priskontroll kan være nødvendig dersom en markedsanalyse av et bestemt marked viser at konkurransen er utilstrekkelig. De nasjonale reguleringsmyndigheter kan treffe forholdsvis begrensede tiltak, for eksempel krav om at prisene for operatørvalg er rimelige som fastsatt i direktiv 97/33/EF, eller de kan være mer omfattende, for eksempel krav om at prisene er kostnadsorienterte, slik at de kan rettferdiggjøres dersom konkurransen ikke er tilstrekkelig til å hindre overpris».

Myndighetens kompetanse til å stille krav til prisstruktur er med andre ord ikke ny. Forslaget om å synliggjøre dette eksplisitt i loven, er begrunnet i økt transparens og forutsigbarhet. Erfaring fra markedsreguleringen har vist at krav til prisnivå alene ikke nødvendigvis vil være tilstrekkelig til å avhjelpe konkurranseproblemer knyttet til pris. Departementet opprettholder dette forslaget.

Telenor mener det vil være en betydelig utvidelse av gjeldende regulering og av det som følger av ekomdirektivet, dersom myndigheten skal kunne pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å rette prisene og pålegge hvordan slik retting skal skje. Departementet viser til at myndigheten kan pålegge retting eller opphør av ulovlige forhold, og fastsette vilkår for å sikre oppfyllelse av krav som følger i eller i medhold av loven, jf. gjeldende ekomlov § 10-6 som foreslås videreført i § 15-5.

Når det gjelder myndighetens adgang til å stille krav til hvordan retting skal skje når det foreligger et brudd på prisreguleringen, er departementet enig med Telenor i at myndigheten gjennom rettepålegget ikke kan ilegge nye forpliktelser utover det som allerede følger av markedsvedtaket. Myndigheten kan imidlertid gjennom markedsvedtaket, som del av prisreguleringen, på forhånd fastsette at reguleringen skjerpes ved brudd. I tilfeller hvor en tilbyder med sterk markedsstilling for eksempel er pålagt ikke å sette tilgangskjøper i marginskvis, vil tilbyderen i prinsippet kunne unngå dette ved å justere enten sluttbrukerpris eller grossistpris, eller ved en kombinasjon av disse. Av hensynet til konkurransen i markedet og reguleringens formål, vil det likevel kunne være aktuelt for myndigheten å innskrenke dette handlingsrommet gjennom markedsvedtaket, ved å stille krav om at det er grossistprisen som skal rettes ved marginskvis. Dette vil i så fall være en innskrenking av handlingsrommet til tilbyder med sterk markedsstilling, som pålegges for å oppnå formålet med reguleringen. Departementet viser som nevnt over til at det etter ekomdirektivet og forslag til § 7-7 er relativt vid adgang til å fastsette den prisreguleringen som er best egnet til å bøte på det aktuelle konkurranseproblemet. Departementet ser at det derfor likevel ikke er nødvendig med presisering om at myndigheten kan pålegge hvordan retting skal skje i § 7-7, som ble foreslått i høringen.

Departementet har for øvrig foreslått et nytt § 7-7 sjette ledd for å synliggjøre kravene i ekomdirektivets artikkel 74 nr. 3 knyttet til kostnadsorientert pris. Dette gjelder blant annet krav om omvendt bevisbyrde og adgang til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å justere prisene i

henhold til krav til kostnadsorientering. Sistnevnte vil supplere adgangen til å pålegge retting ved forslag til § 15-5.

Når det gjelder Telenors og GlobalConnects innspill om at vilkårene for å kvalifisere til fritak etter forslaget § 7-10 bør presiseres, og til GlobalConnects merknad om at vilkårene må være strenge og at selskapsrettslige konstruksjoner for å omgå regelverket må forhindres, er departementet enig i at selskapsrettslige konstruksjoner bør unngås slik at ikke regelverket kan omgås. Departementet foreslår derfor å flytte momentene som skal vurderes fra bestemmelsens merknad til nytt andre ledd i lovteksten, for bedre å synliggjøre hva som skal til for å falle inn under første ledd.

Til Lyses merknad om at adgangen til å gi pålegg om funksjonelt skille skal være en snever unntaksbestemmelse, viser departementet til merknaden til bestemmelsen hvor det fremgår at «Funksjonelt skille er et ekstraordinært virkemiddel som gir myndigheten mulighet til å gripe inn i tilfeller der andre virkemidler, for eksempel pålegg om ikke-diskriminering og regnskapsmessig skille, ikke har ført til effektiv konkurranse i grossistmarkedet.» I merknaden legges det også vekt på at funksjonelt skille er «kostbart å gjennomføre og er et inngripende virkemiddel» og at det må vurderes nøye om kravet til forholdsmessighet er oppfylt dersom dette virkemiddelet skal pålegges. Departementet mener på denne bakgrunn at det fremgår tilstrekkelig klart av bestemmelsen og tilhørende merknad at adgangen til å pålegge funksjonelt skille er snever, og foreslår ingen endringer.

7.3 Overgang fra eldre infrastruktur

7.3.1 Gjeldende rett

Overgangen fra kobberbaserte aksessnett til ny og mer moderne infrastruktur har pågått en stund i Norge. Telenor kunngjorde i slutten av januar 2019 at selskapet hadde besluttet at kobbernettet skulle avvikles innen utgangen av 2022 og at kobberaksess ville erstattes med fiberbasert eller trådløs bredbåndsaksess. Telenors beslutning om å legge ned kobbernettet relativt raskt har stort potensial for å kunne påvirke konkurransen i bredbåndsmarkedene, og var ikke kommunisert utad da Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fattet vedtakene i Marked 3a og 3b 20. desember 2018.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fant det nødvendig å vurdere om kobbernedleggelsen ga grunn til å presisere eller revurdere gjeldende forpliktelser, eller pålegge nye forpliktelser i Marked 3a og 3b.

I vedtak av 2. september 2020 ble Telenor pålagt å opprettholde tilgangen til det kobberbaserte aksessnettet i en periode på inntil fem år fra vedtaket trådte i kraft, altså inntil 2. september 2025. Telenor ble i samme vedtak pålagt å utarbeide en helhetlig migrasjonsplan for migrering fra kobberbasert infrastruktur. Grunnlaget for pålegget var gjeldende ekomlov §§ 4-1 og 4-6.

I mai og juni 2021 arrangerte Nasjonal kommunikasjonsmyndighet flere møter mellom Telenor og tilgangskjøpere for å få innspill til migrasjonsplanen. Telenor la videre frem et forslag til migrasjonsplan i slutten av august 2021.

Arbeidet med en migrasjonsplan ble imidlertid avsluttet i september 2021 da Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konstaterte at det var for stor avstand mellom partene til å arbeide videre med planen. Det foreligger derfor pr. dags dato ingen migrasjonsplan som gjør at Telenor kan legge ned kobbernettet før september 2025.

7.3.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 81 er ny og gjelder tilbyder med sterk markedsstilling sine planer om overgang fra eldre infrastruktur til mer moderne infrastruktur, for eksempel overgang fra tradisjonelle kobberbaserte aksessnett til fiberbaserte aksessnett. Artikkelen kan ses på som en videreføring av NGA-anbefalingen¹.

Sentrale hensyn bak reguleringsbehovet er at tilgang til kobberaksessnettet fortsatt er en viktig innsatsfaktor for alternative operatører, og at konkurransen i markedet kan bli skadelidende dersom overgangen fra eldre til ny infrastruktur for eksempel favoriserer sluttbrukervirksomheten til tilbyderen med sterk markedsstilling.

7.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Forslaget til bestemmelse i § 7-12 om overgang fra eldre infrastruktur tar først og fremst sikte på å regulere en gradvis utbygging av tradisjonelle kobberbaserte aksessnett med for eksempel moderne fiberbasert infrastruktur, men kan også være aktuell for andre og kommende overganger mellom ulike infrastrukturer.

Overgangen fra kobber til fiber har allerede pågått en stund i Norge, og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har gjennom vedtak pålagt Telenor plikter som helt eller delvis er sammenfal-

¹ Kommisjons anbefaling nr. 2010/572/EF av 20. september 2010 om regulert tilgang til neste generasjons aksessnett (NGA)

lende med plikter som kan pålegges i medhold av den nye bestemmelsen. Dette gjelder blant annet plikt til å utarbeide en migrasjonsplan for overgangen fra eldre til ny infrastruktur.

Første ledd pålegger tilbyder med sterk markedsstilling å varsle myndigheten om planer for å avvike eller skifte ut infrastruktur. Det er viktig at slike planer varsles i god tid, både med hensyn til tilbydere som benytter tilgang til kobbernettet som en innsatsfaktor for å levere tjenester til egne sluttbrukere, og sluttbrukere i sin alminnelighet.

Andre ledd angir hvilke plikter myndigheten kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling ved avvikling eller utskifting av infrastruktur. Sentrale plikter i denne sammenheng vil være utarbeidelse av en detaljert plan for overgangen og sikring av tilgang til alternative tilgangsprodukter av minst sammenlignbar kvalitet som tilgangsprodukter basert på den eldre infrastrukturen.

Dersom myndigheten finner at vilkårene i migrasjonsplanen er egnet for å sikre konkurranse og sluttbrukernes rettigheter, kan myndigheten etter tredje ledd oppheve tilgangsplikt til eldre infrastruktur. I motsatt fall, det vil si dersom planen ikke ivaretar de nevnte hensynene, kan myndigheten pålegge at tilgang til eldre infrastruktur ikke trekkes tilbake.

7.3.4 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser støtter forslaget til ny bestemmelse om overgang fra eldre infrastruktur.

Allente peker på at nettaksess via tilgangsproduktet fast trådløst bredbånd utgjør et ikke ubetydelig antall (mulige) aksesser i dag og synes enda mer relevant som aksessprodukt i overgangen fra 4G til 5G. Selskapet mener derfor at fast trådløst bredbånd bør nevnes i merknadene til bestemmelsen som eksempel på ny infrastruktur i tillegg til fiber i overgangen fra kobberbaserte aksessnett. *Allente* mener videre det er svært viktig at tilgangskjøpere får tilgang til alternative tilgangsprodukter av minst sammenlignbar kvalitet som den eksisterende infrastrukturen slik at det er mulig for tilgangskjøperne å nå de samme sluttbrukerne.

GlobalConnect viser til at en ny lovbestemmelse om dette vil gjenopprette situasjonen som har oppstått i etterkant av at Telenor offentliggjorde beslutningen om å sanere det norske kobbernettet og at reguleringen vil styrke sikkerhetsnettet frem mot den fastsatte sluttdatoen for kobbernettet i 2025. *GlobalConnect* ber om at den foreslåtte 18-månedersfristen utvides til 36 måneder, eventuelt at det åpnes for at fristen forkortes dersom det blir enighet mellom tilbyderer med sterk markedsstil-

ling og tilgangskjøperne. Videre ber selskapet om at tilgangskjøpere også skal få tilsvarende priser og tilgang til støttesystemer, i tillegg til at forslaget om «sammenlignbar kvalitet og dekning» endres til «samme kvalitet og dekning».

Telenor og *Telia* viser til at varslingsfristen på 18 måneder ikke følger direkte av direktivet artikkel 81. *Telenor* mener fristen bør være fleksibel, og foreslår at den endres i tråd med ekomdirektivet artikkel 81, slik at det fremgår at varslingsmåske «på forhånd og i god tid».

Telia mener at hva som i det konkrete tilfellet er å anse som «a timely manner» vil kunne variere fra type infrastruktur og omstendighetene for øvrig, men selskapet ser uansett positivt på en lovfesting av varslingsplikten.

7.3.5 Departementets vurdering

Den foreslåtte bestemmelsen i høringsnotatet om overgang fra eldre infrastruktur opprettholdes i det vesentligste, men fristen for å varsle om avvikling eller utskifting av infrastruktur justeres i lovforslaget. Flere høringsinstanser har hatt innspill på varslingsfristens lengde etter forslaget § 7-12 første ledd. Departementet har etter en vurdering av høringsinstansenes innspill kommet til at det vil være mer hensiktsmessig med et krav om at varsel skal skje «i god tid» enn å angi en absolutt frist på 18 måneder. Dette vil gi større fleksibilitet slik at tilbyder selv skal vurdere hvor lang frist som er nødvendig. Varsleren skal vurdere konsekvensene for brukerne ut fra hvilken situasjon som foreligger, herunder hvilken type infrastruktur som skal avvikles og omstendighetene for øvrig. En slik formulering er mer i tråd med direktivets ordlyd som angir at varslingsplikten skal skje til myndigheten «in a timely manner» jf. ekomdirektivet artikkel 81 nr. 1. § 7-12 endres i samsvar med dette.

Departementet er enig med *Allente* i at fast trådløst bredbånd bør tilføyes i merknadene til bestemmelsen for å synliggjøre at det finnes flere eksempler på moderne infrastruktur det kan varsles overgang til, og tar dette inn i merknaden til § 7-12.

Når det gjelder *GlobalConnects* ønske om at det skal tilbys tilgang til alternative tilgangsprodukter av «samme kvalitet» i stedet for «sammenlignbar kvalitet», viser departementet til andre ledd bokstav b der det fremgår at det skal tilbys tilgang av minst sammenlignbar kvalitet som i den eksisterende infrastrukturen. Detaljene i hvilke krav som stilles til kvalitet vil normalt klargjøres og tilpasses den enkelte situasjon i markedsvedtaket. Det er ikke alltid praktisk mulig å tilby eksakt samme kvalitet.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Hvilken form for tilgang tilgangskjøperne får tilgang til, herunder eventuelle tilsvarende priser og tilgang til støttesystemer slik GlobalConnect etterspør, vil være avhengig av hvilken tilgangspåkt tilbyder med sterk markedsstilling eventuelt

er pålagt. Direktivet gir ikke eksplisitte krav til tilsvarende pris og støttesystemer. Etter alminnelige tilgangspåktelser kan det imidlertid stilles krav til pris med videre.

Foreløpig utgave

8 Europeisk harmonisering – konsultasjonsprosedyre

8.1 Europeisk harmonisering

Ekomdirektivet artikkel 32 og artikkel 33 inneholder regler om europeisk harmonisering på området for elektronisk kommunikasjon. Innretningen av den sektorspesifikke konkurransereguleringen, der den nasjonale reguleringsmyndigheten i de ulike EØS-statene har kompetanse til å velge blant flere virkemidler for å bøte på den manglende konkurransen og stimulere til bærekraftig konkurranse når en tilbyder har sterk markedsstilling, har store fordeler, men gir også potensial for at reguleringen blir svært ulik i de forskjellige statene innenfor EØS. Ekompakken fra 2002 introduserte derfor ulike harmoniseringstiltak, herunder en egen konsultasjonsprosedyre mellom nasjonale reguleringsmyndigheter og Kommisjonen/EFTAs overvåkningsorgan, og etableringen av ERG (European Regulators Group), for å bidra til å sikre en ensartet bruk av det felleseuropeiske regelverket for elektronisk kommunikasjon innenfor EØS. I 2009 ble denne harmoniseringen ytterligere styrket gjennom opprettelsen av en sammenslutning av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (Body of European Regulators for Electronic Communications – BEREC). I 2018 ble den første forordningen om BEREC erstattet av en ny forordning om opprettelsen av BEREC (EU) 2018/1971. Den nye forordningen styrker BERECs rolle, gir BEREC en rekke nye oppgaver og utvider BERECs mandat til også å omfatte enkelte deler av frekvens- og nummerforvaltningen.

8.2 Sammenslutning av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC)

BEREC er en sammenslutning av europeiske tilsynsmyndigheter på området for elektronisk kommunikasjon. Det overordnede formålet med opprettelsen av BEREC er å sikre en ensartet anvendelse av det felleseuropeiske regelverket for elektronisk kommunikasjon og en harmonisert regu-

latorisk praksis, for derigjennom å bidra til utviklingen av et enhetlig indre marked på området for elektronisk kommunikasjon.

BEREC er et uavhengig, rådgivende organ uten myndighet til å ta beslutninger som er bindende for statene. BEREC har heller ikke rettslig status som egen juridisk person, men er delvis forankret i privatrett og delvis i EU-rett. Dette skiller organet fra typiske fellesskapsbyråer som er opprettet på andre områder i EU.

Det fremgår av den nye forordningen artikkel 4 at BEREC blant annet skal bistå og gi råd til Kommisjonen, Parlamentet, Rådet eller nasjonale reguleringsmyndigheter på forespørsel, eller etter eget initiativ om tekniske spørsmål og om forberedelse av regulatoriske forslag innenfor området elektronisk kommunikasjon. BEREC skal videre gi uttalelser blant annet på medlemsstatenes utkast til markedsregulering. BEREC skal også utarbeide retningslinjer på en rekke områder, blant annet om felles tilnærming for å møte transnasjonal sluttbrukerretterspørsel, felles kriterier for forvaltning av nummerressurser, parametre for kvaliteten på tjenester, nettnøytralitet og internasjonal gjesting i mobilnett. BEREC skal også delta i fagfellevurderinger når det gjelder utkast til frekvenstildelingsprosedyrer, foreta analyser av potensielle transnasjonale markeder og transnasjonal sluttbrukerretterspørsel, utarbeide og administrere et register over registrerte tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester innenfor EU og register over nummer som er tilgjengelig for bruk over landegrensene.

BEREC skal bestå av «Board of Regulators» (styret) og av arbeidsgrupper. Styret utgjøres normalt av lederne for reguleringsmyndighetene i medlemsstatene i EU. Kommisjonen skal delta i styret, men skal ikke ha stemmerett. Avstemninger skal som hovedregel avgjøres med simpelt flertall. I nærmere angitte saker kreves det to tredjedels flertall, så som i saker der BEREC vedtar uttalelser vedrørende utkast til markedsanalyse og SMP-vedtak notifisert av reguleringsmyndighetene.

Forordningen oppretter også et støttekontor, «The Agency of Support of BEREC» (BERECs

Office). Dette er et permanent sekretariat. BEREC-kontoret er et fellesskapsorgan med status som juridisk person som skal yte faglig og administrativ bistand til BEREC (forberede saker). BEREC-kontoret har rettslig, administrativ og finansiell autonomi, og består av et forvaltningsstyre (Management Board) og en direktør. I forvaltningsstyret sitter én representant pr. medlemsland i tillegg til en representant fra Kommisjonen, alle med stemmerett. Finansiering av BEREC-kontoret skjer i hovedsak over fellesskapsbudsjettet. I tillegg åpner forordningen for at BEREC-kontoret kan ta betalt for publikasjoner og andre tjenester det yter.

8.3 Konsultasjonsprosedyren

8.3.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov § 9-3 regulerer konsultasjonsprosedyren. Ot.prp. nr. 58 (2002–2003) om lov om elektronisk kommunikasjon kapittel 11 redegjorde for konsultasjonsprosedyren og kompetansefordelingen mellom Norge og EFTAs overvåkingsorgan som fulgte av ekompakken fra 2002.

I henhold til gjeldende rett skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, når det har til hensikt å fatte et enkeltvedtak som gjelder avgrensning av markedet, markedsanalyser, tilgang og samtrafikk, pålegg om eller tilbaketrekking av forpliktelser for tilbydere med sterk markedsstilling, eller revisjon av samfunnspålagte tjenester, og vedtaket kan påvirke handelen mellom EØS-landene, først sende utkast til vedtak til EFTAs overvåkingsorgan. EFTAs overvåkingsorgan skal gjøre forslaget tilgjengelig for Europakommisjonen og andre nasjonale reguleringsmyndigheter i EØS. EFTAs overvåkingsorgan kan kommentere forslaget innen en frist på én måned. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta hensyn til synspunkter som kommer fra andre nasjonale reguleringsmyndigheter, Kommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan, når vedtaket fattes. Synspunktene fra andre reguleringsmyndigheter og fra Kommisjonen er ikke juridisk bindende. Synspunkter fra EFTAs overvåkingsorgan vil måtte anses retningsgivende for norske myndigheter, fordi EFTAs overvåkingsorgan vil kunne starte en traktatsbruddsak mot Norge dersom overvåkingsorganet mener vedtaket er i strid med EØS-avtalen.

Når det planlagte vedtaket regnes for å være av særlig viktighet skjerpes konsultasjonsprosedyren. Dette gjelder dersom forslag til vedtak utpeker en tilbyder med sterk markedsstilling eller forslag til vedtak definerer produkt- og tje-

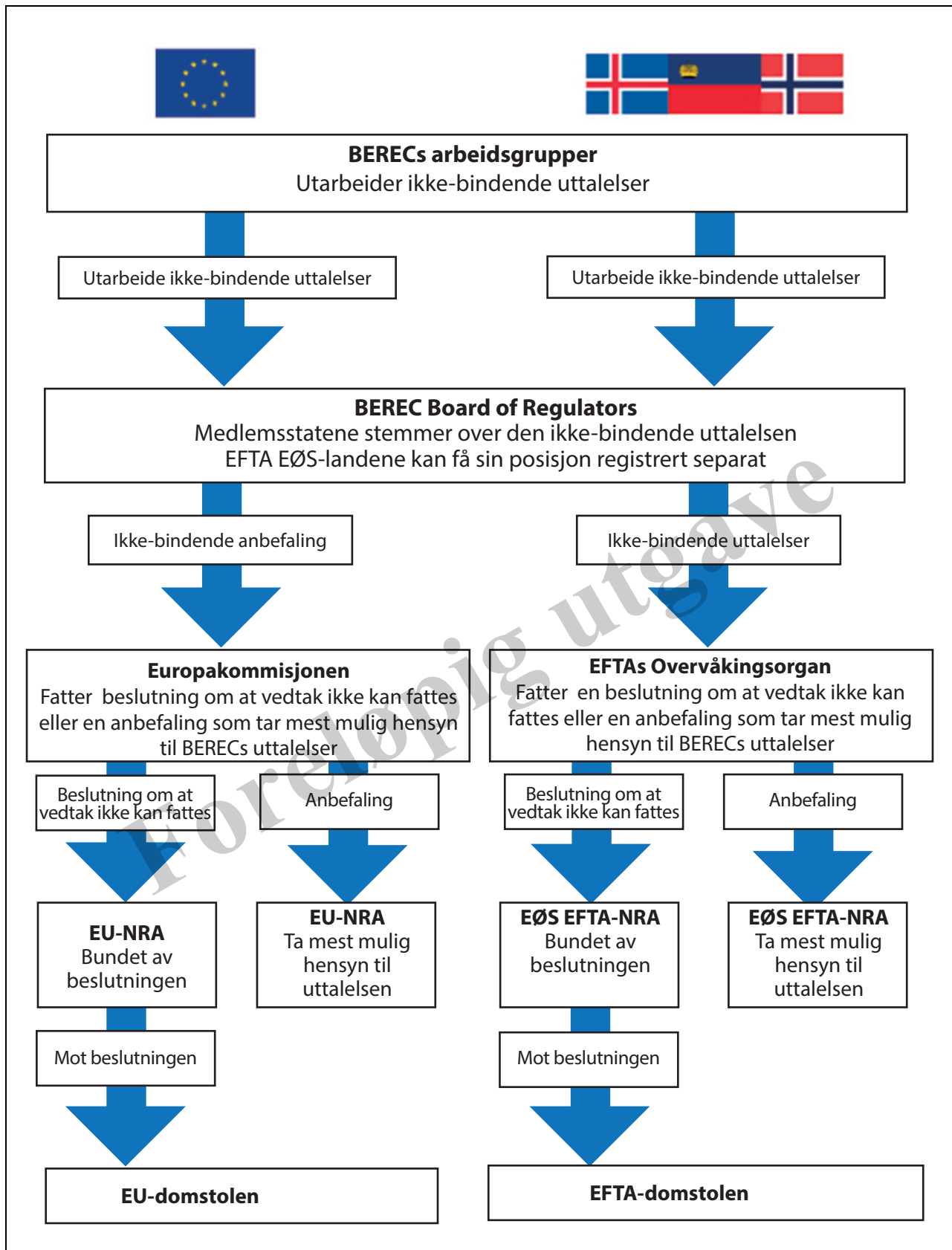
nestemarked på en måte som avviker fra EFTAs overvåkingsorgans (Kommisjonens) anbefalte liste over produkt- og tjenestemarkeder. Det er i tillegg et vilkår at vedtaket skal kunne påvirke handelen mellom EØS-landene og at EFTAs overvåkingsorgan mener at forslag til vedtak vil utgjøre en handelshindring eller for øvrig være i strid med fellesskapsretten. I slike tilfeller utvides tilbagemeldingsfristen til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med to måneder. Utvidelsen medfører at vedtaket ikke kan fattes i løpet av de to nye månedene. I løpet av denne perioden kan EFTAs overvåkingsorgan kreve at utkast til vedtak trekkes tilbake. En slik beslutning skal inneholde en detaljert og objektiv analyse og begrunnelse for hvorfor EFTAs overvåkingsorgan mener at det foreslåtte tiltaket ikke skal gjennomføres, samt eventuelle forslag til endringer av utkastet til vedtak. EFTAs overvåkingsorgan fatter imidlertid ingen vedtak som får virkning for Norge, eller som retter seg mot norske selskaper. Det er Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som har kompetansen til å fatte nasjonale vedtak.

I gjeldende rett er det også fastsatt en egen prosedyre dersom vedtak må fattes straks av hensyn til å sikre konkurransen eller ivareta brukernes interesser. Da kan det fattes midlertidige vedtak uten at konsultasjonsprosedyren følges, men prosedyren må følges før endelig vedtak kan fattes.

8.3.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 32 om konsolidering av det indre marked for elektronisk kommunikasjon og artikkel 33 om fremgangsmåte for ensartet anvendelse av avhjelpende tiltak, gir regler om den europeiske harmoniseringen, inkludert enkelte endringer i forhold til gjeldende rett.

Konsultasjonsprosedyren som følger av ekompakken fra 2002 ble endret og ytterligere forsterket gjennom to endringsdirektiv i 2009 og opprettelsene av BEREC, og innebærer at nasjonale reguleringsmyndigheter i enda større grad gjennom å samarbeide seg imellom, med Kommisjonen og med BEREC, skal bidra til utviklingen av det indre marked. Endringen i 2009 førte til at de nasjonale reguleringsmyndighetene skulle sende utkast til vedtak til BEREC i tillegg til Kommisjonen og andre lands reguleringsmyndighet. Nasjonale reguleringsmyndigheter skulle i størst mulig grad ta hensyn til Kommisjonens og BERECs eventuelle kommentarer (fase 1). Dersom Kommisjonen anså utkastet til tiltak som en hindring for det indre marked, eller ga uttrykk for alvorlig tvil i forbindelse med utkast til markedsanalyse

Figur 8.1 Konsultasjonsprosedyren.

og/eller foreslåtte virkemidler, skulle BEREC avgi en uttalelse til Kommisjonens innvendinger. Kommisjonen var forpliktet til å ta størst mulig hensyn til BERECs synspunkter i sin uttalelse eller avgjørelse (fase 2).

Denne ordningen videreføres og forsterkes i ekomdirektivet og i den nye BEREC-forordningen. Det nye EU-regelverket legger fremdeles opp til at utkast til vedtak som kan få innvirkning på det indre marked og som gjelder definisjoner av forhåndsdefinerte markeder, markedsanalyser, pålegg om eller tilbaketrekking av forpliktelser for tilbydere med sterk markedsstilling, blir sendt til Kommisjonen, (eller til EFTAs overvåkningsorgan) for konsultasjon som beskrevet ovenfor. Konsultasjonsprosedyren involverer BEREC slik at BEREC skal uttale seg før Kommisjonen overfor medlemsstatene enten uttaler seg eller ber om at vedtak ikke fattes, avhengig av hva saken gjelder (fase 1 eller fase 2) og om Kommisjonen er enig i forslag til vedtak.

Det er nytt i ekomdirektivet at dersom både BEREC og Kommisjonen gir uttrykk for alvorlig tvil om bruken av virkemiddel notifisert av en reguleringsmyndighet, skal BEREC og den aktuelle reguleringsmyndigheten sammen finne det mest passende og effektive virkemiddelet i det enkelte tilfellet (fase 2). Det er likevel opp til den nasjonale reguleringsmyndigheten å avgjøre om de vil trekke tilbake, endre eller opprettholde sitt opprinnelige utkast til vedtak. Dersom BEREC derimot ikke deler Kommisjonens alvorlige tvil, eller ikke har noen uttalelse, skal Kommisjonen, etter å ha tatt størst mulig hensyn til BERECs eventuelle uttalelse, enten avgi en anbefaling om endring eller tilbaketrekking av utkast til vedtak, eller trekke tilbake uttalelsen om alvorlig tvil. Det er imidlertid den nasjonale reguleringsmyndigheten som har den formelle kompetansen til å fatte det endelige vedtaket i begge tilfellene. Kommisjonen er med andre ord ikke gitt myndighet til å treffe vedtak som gjelder direkte for private parter.

Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal informere BEREC om de endelige virkemidlene, enten de er endret eller trukket tilbake, eller vedtatt uten endringer. I det siste tilfellet skal reguleringsmyndigheten gi en nærmere begrunnelse for hvorfor Kommisjonens anbefaling ikke er fulgt.

Konsultasjonsordningen utvides til å gjelde reguleringen om saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet i forslag til § 9-1 og forslag til § 10-3 om tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger. BERECs rolle når det gjelder notifikasjonsprosedyren er stort sett uendret sammenlignet med ordningen som fulgte av forordningen fra 2009,

bortsett fra at det innføres et såkalt «double-lock veto» i den nye forordningen på de sistnevnte punktene i reguleringen. «Double-lock veto» medfører at Kommisjonen i saker som gjelder pålagte forpliktelser etter forslag til §§ 9-1 og 10-3, dersom BEREC deler dens uttalelse om alvorlig tvil, kan pålegge den nasjonale reguleringsmyndigheten å trekke tilbake forslag til vedtak. Kommisjonens kompetanse utvides dermed noe, men under forutsetning av at BEREC, det vil si medlemsstatene, er enig.

Kommisjonens kompetanse til å kreve at nasjonal reguleringsmyndighet trekker tilbake utkast til vedtak gjelder ikke ethvert vedtak som er omfattet av konsultasjonsprosedyren i artikkel 32 og 33. Kompetansen er kun gitt for noen spesifikke vedtakstyper.

I henhold til de nye reglene kan Kommisjonen også gi anbefaling om endring eller tilbaketrekking av notifikasjonen. Formålet er å unngå inkonsistent markedsregulering av de ulike reguleringsmyndigheter som kan skade konkurransen på ekomarkedet i EU. Dersom Kommisjonen, i nært samarbeid med BEREC, finner at et foreslått virkemiddel av en reguleringsmyndighet vil hindre utviklingen av det indre marked på området for elektronisk kommunikasjon, kan Kommisjonen utferdige en nasjonal anbefaling til den aktuelle reguleringsmyndigheten om å endre eller trekke tilbake det foreslåtte virkemiddelet.

De nasjonale reguleringsmyndighetene og Kommisjonen skal i størst mulig grad ta hensyn til BERECs uttalelser, anbefalinger, retningslinjer, råd og beste praksiser. Praksis siden 2009 har vist at BEREC har betydelig innflytelse overfor nasjonale reguleringsmyndigheter når det gjelder virkemiddelbruken. I tillegg er BEREC over tid blitt gitt stadig nye oppgaver som gjelder saker utenfor konsultasjonsprosedyren.

Gjennom ekomdirektivet styrkes BERECs rolle i tillegg til at BEREC blir tillagt ytterligere oppgaver, også innenfor områder hvor BEREC tradisjonelt ikke har hatt en rolle tidligere. Dette illustrerer et styrket samarbeid mellom Kommisjonen, BEREC og nasjonale reguleringsmyndigheter.

Ved pålegg av det mest inngripende virkemiddelet «funksjonelt skille», jf. artikkel 77 og i særlige tilfeller der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har til hensikt å pålegge andre forpliktelser enn de som følger av direktivet, jf. artikkel 68.3, legger ekomdirektivet opp til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighets kompetanse til å fatte enkeltvedtak avhenger av godkjenning fra EFTAs overvåkningsorgan. EFTAs overvåkningsorgan skal før beslutning treffes innhente synspunkter fra BEREC.

8.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Som følge av at BEREC-forordningen med tilpasninger vil bli gjeldende for EØS EFTA-statene, ble det i høringsnotatet foreslått å endre prosedyren for konsultasjon av utkast til vedtak ved blant annet å gi BEREC en formell, rådgivende rolle, jf. artikkel 32 og 33 i ekomdirektivet, også i forholdet til EØS EFTA-statene. Nasjonal kommunikasjonsmyndighets notifikasjoner av utkast til vedtak om sterk markedsstilling og ileggelse av virkemidler skal i henhold til forslag til § 14-3 heretter sendes til BEREC, i tillegg til EFTAs overvåkingsorgan for konsultasjon.

Plikten for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til å notisere utkast til vedtak til EFTAs overvåkingsorgan ble videre utvidet med de nye pliktene som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling etter forslag til ekomlov. Dette gjelder tilgang til nett og tjenester i og utenfor bygninger, tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser og saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet.

8.3.4 Høringsinstansenes syn

El og IT Forbundet vil ikke anbefale å innføre BEREC i norsk lov, blant annet fordi følgene av en myndighetsoverføring som blir innført ofte blir synlige først etter at overføringen har skjedd. Politiske myndigheter må etter EL og IT Forbundets syn være veldig oppmerksomme på hva konsekvensene kan bli for den nasjonale styringsevnen dersom EFTAs overvåkingsorgan kan pålegge tilbaketrekning av enkeltvedtak knyttet til Norges digitale grunnmur som nasjonale myndigheter mener er påkrevet.

Samfunnsbedriftene Energi noterer seg at BEREC er et vesentlig koordinerende organ som nå også får et utvidet mandat og finner det problematisk at Norge deltar i en rekke organer med møterett, men uten stemmerett. Vår tilknytning til EU er utilfredsstillende når vi i stor grad plikter å implementere og harmonisere rettsakter uten at det gis stemmerett i de organene som er satt til å forvalte disse. I tillegg er det et rettssikkerhetsproblem at ordinære innbyggere i liten grad har mulighet til å orientere seg i den europeiske styringsjungen som følger opp rettsutviklingen. Myndighetene bør derfor vurdere opprettelse av «lavterskel tilbud» for å sikre at forbrukere og alminnelige forretningsdrivende på en enkel og kostnadsbesparende måte kan få hjelp ved behov.

8.3.5 Departementets vurdering

Konsultasjonsprosedyren i lovforslaget § 14-3 skal bidra til en ensartet anvendelse av regelverket for elektronisk kommunikasjon innen EØS og til å unngå at markedsaktørene som opererer i flere land møter ulike regler fra land til land. El og IT Forbundet er bekymret for mulige konsekvenser for nasjonal styringsevne dersom EFTAs overvåkingsorgan kan pålegge tilbaketrekning av enkeltvedtak knyttet til Norges digitale grunnmur som nasjonale myndigheter mener er påkrevet. Departementet viser til at denne myndigheten ble overført til EFTAs overvåkingsorgan allerede i 2004 ved vedtakelsen av gjeldende ekomlov. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har dermed nær 20 års erfaring med konsultasjonsprosedyren og EFTAs overvåkingsorgans rolle i denne. I løpet av disse 20 årene har EFTAs overvåkingsorgans aldri benyttet seg av kompetansen til å kreve at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet trekker tilbake et utkast til vedtak. Selv om EFTAs overvåkingsorgans kompetanse kan sies å være noe utvidet med «double-lock» så er antall utkast til enkeltvedtak som notiseres til EFTAs overvåkingsorgan gått ned siden 2004 fordi antall forhåndsdefinerte markeder som vurderes for markedsregulering etter ekomloven gått ned fra 18 til 3. Departementets vurdering er derfor at EFTAs overvåkingsorgans kompetanse på dette området i realiteten har begrenset betydning for nasjonal styringsevne.

Samfunnsbedriftene Energi gir i sitt høringsinnspill uttrykk for en mer generell skepsis til at Norge deltar i EU-organer uten stemmerett. Departementet viser til at BEREC er et rådgivende organ uten myndighet til å treffe bindende avgjørelser. Norge er gjennom EØS-avtalen sikret deltakelse i BEREC på lik linje med EUs medlemsland, uten stemmerett. I saker hvor BEREC avgir en uttalelse og det stemmes over denne, skal posisjonen til EØS EFTA-landenes registreres separat.

I lovforslaget § 6-4 tredje ledd og § 7-13 første ledd er det etter høringen synliggjort et krav i ordlydene om godkjenning fra EFTAs overvåkingsorgan dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har til hensikt å pålegge funksjonelt skille eller andre plikter utover de som følger av kapittel 7 og 9. Det vises for øvrig til vurderingen av myndighetsoverføring i punkt 22.7.

9 Tiltak for å fremme utbygging av nett med svært høy kapasitet

9.1 Saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet

9.1.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov inneholder ingen bestemmelse om saminvesteringer i nye nett med svært høy kapasitet.

9.1.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 76 er ny og åpner for at reguleringsmyndigheten, under gitte forutsetninger, kan lette eller oppheve forpliktelser pålagt tilbyder med sterk markedsstilling dersom den relevante tilbyderen påtar seg forpliktelser om saminvesteringer i nye nett med svært høy kapasitet. Den nye bestemmelsen gir tilbyder med sterk markedsstilling mulighet til selv å påvirke de forpliktelser tilbyderen pålegges som tilbyder med sterk markedsstilling, samtidig som bestemmelsen skal fremme etablering og bruk av nye nett med svært høy kapasitet. Artikkel 79 stiller krav til fremgangsmåte for å gjøre et frivillig tilbud om saminvestering fra tilbyder med sterk markedsstilling bindende, slik at det kan få rettsvirkning.

9.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo en ny bestemmelse § 9-1 om saminvesteringer i nye nett med svært høy kapasitet som gjennomfører ekomdirektivet artikkel 76 og artikkel 79. Sammen med forslag til §§ 9-2 og 9-3 regulerer disse bestemmelsene muligheten tilbyder med sterk markedsstilling har til å påta seg forpliktelser om saminvesteringer i nye nett med svært høy kapasitet, hvilke krav et tilbud om saminvestering må oppfylle og prosedyrene for å gjøre slike tilbud bindende.

I forslag til § 9-1 første ledd ble det åpnet for at tilbyder med sterk markedsstilling kan tilby å påta seg forpliktelser om saminvesteringer i forbindelse med etablering av i nye nett med svært høy kapasitet som består av fiberoptiske elementer frem til sluttbrukers eiendom eller frem til en

basestasjon. I henhold til den foreslåtte bestemmelsens andre ledd, må det være inngått minst én avtale om å saminvestere og tilbudet må oppfylle kravene som følger av forslag til § 9-2, for at myndigheten skal kunne gjør et slikt tilbud bindende. Av forslag til § 9-2 fremgår det at tilbudet om saminvestering må være åpent for alle tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester når som helst i løpet av nettets levetid og skal gjøre det mulig for andre medinvestorer å konkurrere effektivt på lang sikt i underliggende sluttbrukermarkeder hvor tilbyder med sterk markedsstilling er til stede. Tilbudet skal omfatte rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår som gir tilgang til hele nettets kapasitet i den grad det er underlagt saminvestering, fleksibilitet i verdi og tidspunkt for hver medinvestors deltakelse, muligheten til å øke slik deltakelse i fremtiden, og gjensidige rettigheter gitt av medinvestorene etter etablering av infrastrukturen.

Videre må myndigheten vurdere om tilbudet skal offentliggjøres i god tid, og dersom selskapet ikke er et rent grossistselskap, jf. den foreslåtte bestemmelsen i § 7-10, minst seks måneder før utbygging av det nye nettet starter. Myndigheten må også avgjøre om tilbudet betyr at tilbydere som anmoder om tilgang, men som ikke deltar i saminvesteringen fra begynnelsen, kan få samme kvalitet, hastighet, og mulighet til å nå sluttbrukere som før utbyggingen. Tilbudet skal på sikt gi tilgang til nett med svært høy kapasitet tilpasset utviklingen i sluttbrukermarkedet og på vilkår som opprettholder insentivene til å saminvestere.

Det følger videre av forslag til § 9-1 andre ledd at tilbudet skal være bindende for minst syv år. Myndigheten kan i denne perioden ikke pålegge andre forpliktelser etter kapittel 7 for den delen av nettet som saminvesteringen gjelder med mindre særlig tilfeller likevel skulle tilsi det. Med særlige tilfeller menes her vesentlige konkurranseproblemer i bestemte markeder som ikke kan avhjelpes på annet vis. Myndigheten kan i slike tilfeller pålegge, opprettholde eller endre forpliktelser etter lovforslaget § 6-4.

Myndigheten kan etter forslag til § 9-1 fjerde ledd pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å fremlegge årlig samsvarserklæring om overholdelse av forpliktelsene om saminvestering.

Forslag til § 9-3 inneholder prosedyrer for hvordan tilbyder med sterk markedsstilling skal kunne fremsette forpliktende tilbud om tilgang eller saminvestering, prosedyrer for hvordan myndigheten skal vurdere tilbudet og hvilke kriterier som må være oppfylt for at myndigheten skal kunne gjøre tilbudet bindende for en bestemt periode. Tilbud om tilgang eller saminvestering kan omfatte samarbeidsavtaler som gjør særlige forpliktelser etter lovforslaget § 6-4 overflødige, saminvesteringsavtaler om nett med svært høy kapasitet jf. lovforslaget § 9-1, eller tredjepartstilgang knyttet til frivillig utskillelse av aksessnett etter lovforslaget § 7-14.

Ved vurderingen av tilbudet skal myndigheten gjennomføre en markedstest som blant annet omfatter en offentlig høring av de foreslåtte forpliktelsene hvor berørte tredjeparter skal kunne uttale seg. Myndigheten kan beslutte at forpliktelsene som er tilbudt skal være helt eller delvis bindende og kan nærmere angi hvor lenge forpliktelsene skal være bindende.

9.1.4 Høringsinstansenes syn

Forbrukerrådet, RiksTV, NHO og TV2 støtter foreslåtte tiltak som kan fremme utbygging av nett med svært høy kapasitet. *NHO* fremholder at rammebetingelsene må utformes slik at det blir attraktivt å delta i en slik ordning. *TV2* påpeker at en slik regulering i praksis vil by på store utfordringer, og at det må utvises forsiktighet med å overlate til den private aktøren å utforme vilkårene for slik tilgang. Selskapet viser til at det er en risiko for at store aktører benytter tiltaket for å unngå regulering, og at myndighetene på grunn av informasjonsfordelen til aktøren som eier infrastrukturen, i praksis har liten mulighet til å ettergå og overprøve de vurderinger og avveininger som begrunner fritaket. *TV2* mener også at saminvesteringer kan føre til koordinering og ytterligere konsolidering i et allerede konsentrert marked.

IKT-Norge stiller spørsmål ved hva som konkret ligger i kravet om «rimelige og rettferdige» forpliktelser, og «tilgang til rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår». *Lyse* mener at bestemmelsene om saminvestering fremstår som mindre tilpasset norske forhold og at de ser ut til å gå lenger enn det som følger av direktivet. *Lyse* peker på at det ikke er påvist et konkret behov for denne mekanismen. Selskapet peker også på at

bestemmelsene om tilbud om saminvestering, herunder krav om prosedyre fremstår som lite praktisk for aktørene. *Lyse* reiser spørsmål ved om bestemmelsene i forslaget til ny ekomlov kapittel 9 vil stride mot konkurranseloven og følgelig ikke vil være gjennomførbare. Myndighetene oppfordres til å samordne.

GlobalConnect mener at dersom regelverket blir riktig vil det føre til ytterligere etablering av høyhastighetsnett, samt legge til rette for mer effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur. Selskapet mener terskelen for å bli fritatt fra markedsregulering i syv år på grunn av saminvestering etter forslaget i § 9-1 må være høy og ber departementet om å presisere dette.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet foreslår å endre ordlyden i forslag til § 9-1 andre ledd for å sikre at myndigheten kan beslutte å gjøre et tilbud om saminvestering bindende i gitte tilfeller også dersom avtale om saminvestering ikke på forhånd er inngått.

Telenor har ikke vesentlige innvendinger til det materielle i kapittel 9 om tiltak som kan fremme utbygging av nett med svært høy kapasitet. Selskapet bemerker imidlertid at merknadene til § 9-4 fjerde og femte ledd blir for skjønnsbaserte og anbefaler derfor myndigheten å legge merknadene tettere opp til ordlyden i ekomdirektivet. Avslutningsvis bemerker selskapet at plasseringen av bestemmelsen i lovens kapittel 9 virker noe underlig.

IKT-Norge og *Lyse* mener det bør foretas en samordning mellom tilsynsmyndighetene slik at aktørene ikke må forholde seg til flere tilsynsmyndigheter i saker knyttet til utbygging av nett. Spesielt nevnes konkurranseregelverket.

9.1.5 Departementets vurdering

Tilgang til høyhastighetsnett er avgjørende i et digitalisert samfunn og tiltak som kan bidra til å legge til rette for utbygging av nett med svært høy kapasitet er sentrale i denne sammenheng. Forslaget i høringsnotat om regler for saminvesteringer i nye nett med svært høy kapasitet, er et slikt tiltak og opprettholdes i lovforslaget.

GlobalConnect er opptatt av at det må presiseres at terskelen for å bli fritatt fra regulering etter den foreslåtte bestemmelsen skal være høy. Departementet viser til lovforslag § 9-2 hvor det er oppstilt en rekke vilkår som må være oppfylt for at myndigheten skal kunne gjøre et tilbud om saminvestering bindende. Dersom disse kravene er oppfylt, følger det av forslag til § 9-1 at tilbyder skal fritas forpliktelser etter § 6-4 for den aktuelle delen

av nettet. Departementet viser til merknaden til bestemmelsen hvor vilkårene er detaljert beskrevet og mener at det ikke er behov for ytterligere å presisere terskelen for å bli fritatt fra markedsregulering etter denne bestemmelsen.

Til IKT Norges spørsmål om en nærmere avklaring av hva som ligger i «rimelige og rettferdige» vilkår og «tilgang til rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår», viser departementet til merknaden til bestemmelsen. Det fremgår av merknaden at kravet til at tilgang skal gis på «rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår» blant annet skal bidra til at tilbyder ikke stilles bedre eller dårligere i forhold til andre medinvestorer eller til tilbyder med sterk markedsstilling som konkurrerer i de samme markedene, inkludert denne tilbyderens tilknyttede selskap. Hvilke vilkår som oppfyller dette, vil måtte vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Når det gjelder IKT-Norges og Lyses merknad om at det bør foretas en samordning mellom tilsynsmyndighetene slik at aktørene ikke må forholde seg til flere tilsynsmyndigheter i saker ved utforming av tilbud om saminvestering, understreker departementet at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Konkurransetilsynet bør ha kontakt i slike saker. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Konkurransetilsynet har allerede en samarbeidsavtale for håndtering av saker med kontaktflater mot begge tilsynerenes hjemler og ansvarsområder.

Departementet er enig i Nasjonal kommunikasjonsmyndighets merknad om at myndigheten må sikres en mulighet til å gjøre et tilbud om saminvestering bindende i gitte tilfeller også dersom avtale om saminvestering ikke på forhånd er inngått. Departementet har foreslått å innta en presisering av dette i den foreslåtte bestemmelsens andre ledd tredje punktum.

Foreløpig utgave

10 Tilrettelegging for infrastrukturutbygging

10.1 Plikt til samlokalisering for tilbyder

10.1.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 4-4 første ledd inneholder regler om at myndigheten kan pålegge tilbyder som får rett til ekspropriasjon etter loven plikt til å gi annen tilbyder uten tilsvarende rett, adgang til samlokalisering.

Myndigheten kan videre etter gjeldende ekomlov § 4-4 tredje ledd pålegge plikt til samlokalisering når hensynet til effektiv bruk av ressurser, hensynet til helse, miljø, sikkerhet eller andre samfunnsmessige hensyn tilsier at duplisering av infrastruktur bør unngås.

10.1.2 Ekomdirektivet

Av ekomdirektivet artikkel 44 fremgår det at myndigheten, for å verne miljø, folkehelse, offentlig sikkerhet eller for å oppfylle mål for by- og arealplanlegging, kan pålegge tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller tilhørende fasilitet som får rett til ekspropriasjon eller annen lovbestemt tilgang, plikt til å gi annen tilbyder adgang til samlokalisering eller felles bruk av nettdeler og tilhørende fasiliteter. Dette kan bare skje i særlige områder der slik felles bruk anses å være nødvendig for å nå målene. Myndigheten kan pålegge felles bruk av eiendom, bygninger, inkludert ledningsnett i bygninger, master, antenner, tårn og andre støttekonstruksjoner, stolper, kabelkanaler, rør, inspeksjonskammer, kummer eller fordelingsskap. Det kan utpekes en nasjonal myndighet til å utføre oppgaven med å samordne og fungere som sentral informasjonstjeneste. Det kan videre fastsettes nærmere regler for fordeling av kostnader ved felles bruk av ressurser eller eiendom og ved samordning av offentlige bygge- og anleggsarbeider.

10.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Økt felles bruk av ressurser kan senke miljøkostnaden forbundet med å bygge infrastruktur for elektronisk kommunikasjon og bidra til å nå mål

som gjelder folkehelse, offentlig sikkerhet og by- og arealplanlegging. For å sikre tilgang til eller utbygging av nett på en rettferdig, effektiv og miljømessig ansvarlig måte, ble det foreslått i § 10-2 en hjemmel for myndigheten til å pålegge tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller tilhørende fasilitet en plikt til å gi annen tilbyder adgang til samlokalisering eller felles bruk av nettdeler og tilhørende fasiliteter. Et eventuelt pålegg om samlokalisering eller felles utnyttelse, forutsetter at den aktuelle tilbyderen har rett til ekspropriasjon etter forslag til § 10-1 eller annen lovbestemt tilgang, og at tilbydere som ber om tilgang ikke har tilsvarende rett.

10.1.4 Høringsinstansenes syn

Forbrukerrådet og *NRK* støtter foreslåtte tiltak om tilrettelegging for infrastrukturutbygging.

NTV stiller spørsmål ved behovet for å begrense retten til samlokalisering i forslaget til § 10-2 til kun å omfatte tilbydere som ikke selv har ekspropriasjonsrett eller annen lovbestemt rettighet.

Lyse mener begrepet «særlige områder», jf. forslag til § 10-2 andre ledd, må presiseres nærmere. Selskapet viser til at begrepet ikke ser ut til å være nærmere definert eller omtalt hverken i høringsnotatet eller i forslag til merknader til bestemmelsen.

10.1.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om plikt til samlokalisering for tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett og presiserer samtidig i merknaden til bestemmelsen at det ikke er et vilkår at tilbyder har fått avslag på søknad om ekspropriasjon, kun at tilbyder ikke har fått rett til å ekspropriere.

Begrepet «særlige områder», jf. forslaget § 10-2 andre ledd, er en gjennomføring av tilsvarende ordlyd i ekomdirektivet artikkel 44. Departementet viser til at merknaden utdyper grensene for når det er nødvendig å pålegge samlokalisering og gir eksempler på dette.

10.2 Tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger

10.2.1 Gjeldende rett

Gjeldende regulering av tilbyder med sterk markedsstilling og tilgangsforsiktelser (SMP-reguleringen) er nærmere beskrevet ovenfor i punkt 7.1 og 7.2.

Ekomloven § 4-4 andre ledd fastsetter at myndigheten kan pålegge enhver kabeleier plikt til felles utnyttelse av kabler i bygning eller til første tilkoblingspunkt hvor dette er plassert utenfor bygning, når duplisering av slik infrastruktur er vanskelig å gjennomføre, eller ikke er samfunnsøkonomisk effektivt. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har så langt ikke benyttet bestemmelsen til å pålegge kabeleiere plikt til felles utnyttelse av kabler.

En annen bestemmelse i dagens ekomlovgivning som kan ha relevans for vurderinger knyttet til implementeringen av tilgangsbestemmelsen i ekomdirektivet artikkel 61 nr. 3 i norsk rett, er ekomforskriften § 9-1 tredje ledd. Denne bestemmelsen inneholder krav til utforming av tilknytningspunkt til privat elektronisk kommunikasjonsnett, slik at mer enn ett elektronisk kommunikasjonsnett som anvendes for tilbud om offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste kan kobles til punktet. Bestemmelsen suppleres av bredbåndsutbyggingslovens bestemmelser om tilgang til fysisk infrastruktur som kan benyttes til utbygging av nye bredbåndsnett. Tilgangsbestemmelsene i bredbåndsutbyggingsloven gjelder kun tilgang til passive deler av infrastrukturen, og omfatter ikke tilgang til aktive elementer i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, for eksempel overføringskapasitet. Bredbåndsutbyggingsloven omfatter heller ikke tilgang til mørk fiber. Bredbåndsutbyggingsloven inneholder bestemmelser i for eksempel i § 14 om at eier eller den som har bruksrett til tilkoblingspunkt eller fysisk infrastruktur i bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om tilgang til slik infrastruktur.

10.2.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 61 nr. 3 inneholder nye regler om såkalt symmetrisk tilgangsregulering. Bestemmelsen er ment å regulere situasjoner der tilbydere ikke har fungerende alternativer til led-

ningsnett, kabler og tilhørende ressurser i bygninger eller frem til første konsentrasjons- eller distribusjonspunkt. Denne infrastrukturen blir dermed en flaskehals med hensyn til mulighetene til å konkurrere om å tilby tjenester til sluttbrukerne i slike bygninger. Formålet med bestemmelsen er å fremme effektiv konkurranse til beste for sluttbrukerne.

Symmetrisk tilgang gjelder primært for den delen av nettet som befinner seg inne i eller like utenfor bygninger. Dersom det er konkurransemessige grunner til det, for eksempel skalafordeler, åpner artikkelen også for å gi tilgang mer sentralt i nettet. Dette kan legge til rette for større grad av felles utnyttelse av bredbåndsnett og økt konkurranse i bredbåndsmarkedet.

De nye reglene åpner med andre ord for at nasjonale reguleringsmyndigheter, som supplement til den allerede gjeldende SMP-reguleringen, kan pålegge tilbydere som ikke har sterk markedsstilling, tilgangsforsiktelser.

I henhold til artikkel 61 nr. 3 første ledd kan nasjonale reguleringsmyndigheter, etter en rimelig anmodning pålegge forpliktelser om å gi tilgang til ledningsnett, kabler og tilhørende anlegg inne i bygninger eller opp til det første konsentrasjonspunktet eller fordelingspunktet bestemt av den nasjonale reguleringsmyndighet, hvis dette punktet ligger utenfor bygningen. Myndigheten kan pålegge at det gis slik tilgang dersom duplisering av infrastruktur er vanskelig å gjennomføre eller ikke er samfunnsøkonomisk effektivt.

Etter artikkel 61 nr. 3 andre ledd kan pålegg om tilgang under særlige omstendigheter utvides til å gjelde forbi det første konsentrasjons- eller distribusjonspunktet og videre inn i nettet når pålegg etter første ledd ikke er tilstrekkelig. I vurderingen av om det foreligger særlige omstendigheter skal det blant annet legges vekt på om vanskelighetene ved å duplisere infrastrukturen er omfattende og vedvarende, og om konkurransesituasjonen i vesentlig grad vil bli begrenset dersom det ikke gis slik tilgang. Det fremgår av tredje ledd at adgangen til å pålegge slike tilgangsforsiktelser er begrenset dersom slike tilgangsforsiktelser for eksempel kan være til skade for utbygging av nye nett, særlig ved små lokale prosjekter.

Det fremgår av ekomdirektivet at BEREC innen 21. desember 2020 skal offentliggjøre retningslinjer for å fremme en ensartet anvendelse av blant annet kriteriet «første konsentrasjonspunkt eller forgreningspunkt». BEREC offentliggjorde retningslinjene 10. desember 2020.

10.2.3 Nærmere vurderinger av symmetrisk tilgangsregulering

Menon Economics og Analysys Mason har på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet¹ utarbeidet rapporten «Økonomiske vurderinger av symmetrisk tilgangsregulering i bredbåndsmarkedet». Menon Economics og Analysys Mason påpeker at en slik tilgangsregulering i utgangspunktet kan legge til rette for større grad av felles utnyttelse av bredbåndnett og økt konkurranse i bredbåndsmarkedet. På den annen side kan symmetrisk tilgangsregulering potensielt påvirke lønnsomheten ved utbygging av ny infrastruktur, og dermed virke dempende på viljen til å investere i ny infrastruktur.

I rapporten peker Menon Economics og Analysys Mason på forhold i det norske bredbåndsmarkedet som taler for at symmetrisk tilgangsregulering vil bli lite brukt, for eksempel at det i Norge i all hovedsak er bygningseierne i fellesboliger, næringsbygg mv. som eier infrastrukturen i bygningene og at disse eierne allerede har insentiver til å legge til rette for konkurranse. Selv om de mener at symmetrisk tilgangsregulering kan bli lite brukt, mener Menon Economics og Analysys Mason likevel at den nye reguleringen kan påføre utbyggerne av infrastruktur «noe økt investeringsrisiko, som kan svekke investeringsinsentivene, om enn midlertidig». Menon Economics og Analysys Mason mener dette er et moment som bør hensyntas ved implementeringen av ekomdirektivet artikkel 63 nr. 3 i norsk rett.

Når det gjelder de nærmere vurderingene Menon Economics og Analysys Mason har foretatt i forbindelse med oppdraget, viser departementet til rapporten i sin helhet som var vedlagt høringen til ny lov på regjeringen.no.

10.2.4 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Forslag til § 10-3 om tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger gjennomfører ekomdirektivet artikkel 61 nr. 3, jf. figur 10.1. Første ledd åpner for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller en eier av slikt nett gir tilgang til ledninger, kabler eller tilhørende anlegg (skap, utstysrom, strømforsyning eller lignende) som er

plassert inne i bygninger eller opp til et tilkoblingspunkt som ligger utenfor bygningen. Dette punktet skal være så nær sluttbrukeren som mulig, og omtales som den ytterste delen av nettinfrastrukturen. Hvor det første tilkoblingspunktet er, avhenger blant annet av bygningstype og utbyggers nettarkitektur. I en boligsammenslutning som for eksempel et borettslag, kan tilkoblingspunktet befinne seg i kjelleren, mens det for en enebolig typisk kan befinne seg ute på gaten, i nærmeste kum. I spredtbygde strøk kan det være lengre til første tilkoblingspunkt. Betingelser for å gi slik tilgang er at det er fysisk vanskelig eller økonomisk ulønnsomt å legge nye kabler i bygningen. Dette betyr at selv om en symmetrisk tilgangsbestemmelse vil gi alle tilbydere rett til å be om tilgang til andre tilbyderes nettinfrastruktur, vil ikke alle nødvendigvis få tilgang.

Etter andre ledd kan myndigheten fastsette vilkår for tilgang. Vilkårene som kan fastsettes sammenfaller i høy grad med vilkår som kan pålegges tilbydere med sterk markedsstilling, og er i praksis knyttet til at vilkår i SMP-reguleringen må antas å kunne ha en overføringsverdi til symmetrisk regulering av tilbydere.

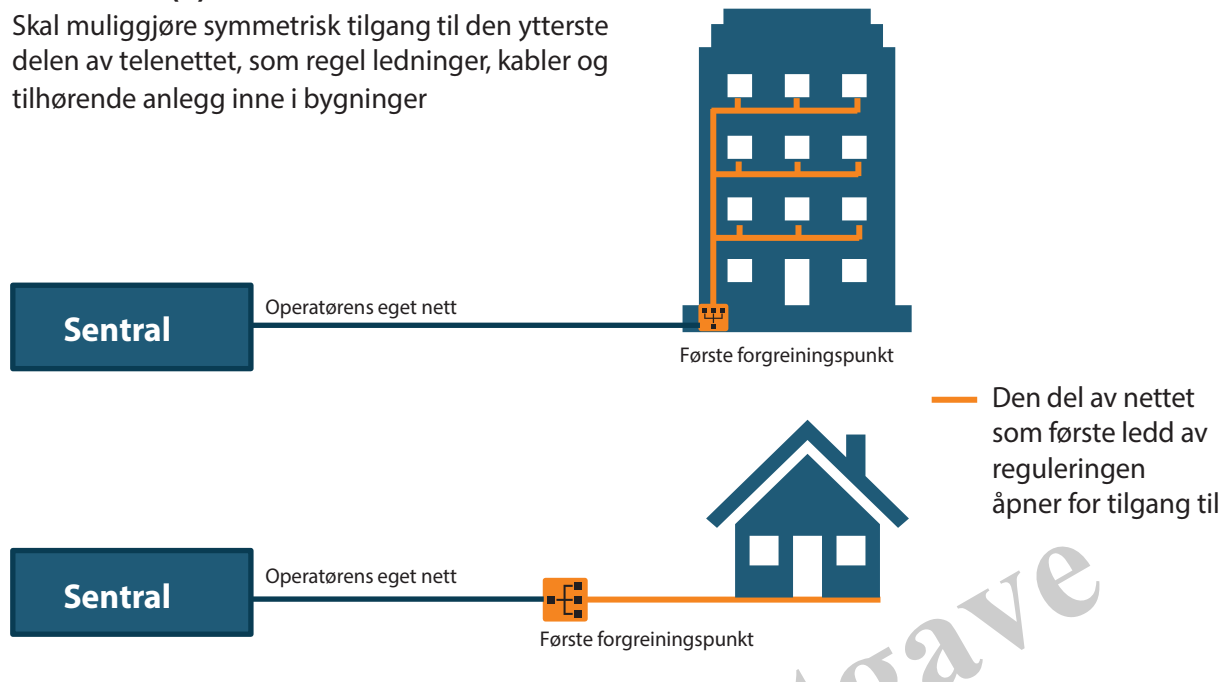
Tredje ledd gjør det mulig for ekommyndighetene å utvide tilgangsplikten etter første ledd til å omfatte en større del av nettet. Dette er mer inngripende enn tilgang etter første ledd og krever for det første at tilgang frem til det første tilkoblingspunktet ikke er tilstrekkelig til å møte store og varige økonomiske eller fysiske hindringer ved etablering av et parallelt nett. For det andre må hindringene også begrense konkurransen for sluttbrukere betydelig.

Dersom disse vilkårene er til stede, åpnes det for at tilgangen kan utvides til et punkt i nettet som gir tilgang til flere sluttbrukere enn tilgang basert på første ledd. I høringsnotatet ble det vist til at tredje ledd åpner for at tilgangen kan være fysisk eller virtuell, i motsetning til første ledd, som kun omhandler aktiv eller passiv fysisk tilgang. Med dette mentes at det i tredje ledd åpnes for at tilgangen kan være fysisk eller virtuell til passive eller aktive nettelelementer. Tilgangen skal legges så nær sluttbruker som mulig, men den skal samtidig samle et tilstrekkelig antall sluttbrukerforbindelser til at det er kommersielt attraktivt for en effektiv tilgangssøker. Utover dette skal betingelsene være rimelige for den part som pålegges tilgang. Hvilket punkt som kan regnes som kommersielt attraktivt for en effektiv tilgangssøker, avhenger i stor grad av bebyggelsen i området, se figur 10.2. I tettbygde strøk kan tilgang til et leilighetsbygg være nok til å gjøre det

¹ Kommunal- og moderniseringsdepartementet endret 1. januar 2022 navn til Kommunal- og distriktsdepartementet og til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet 1. januar 2024.

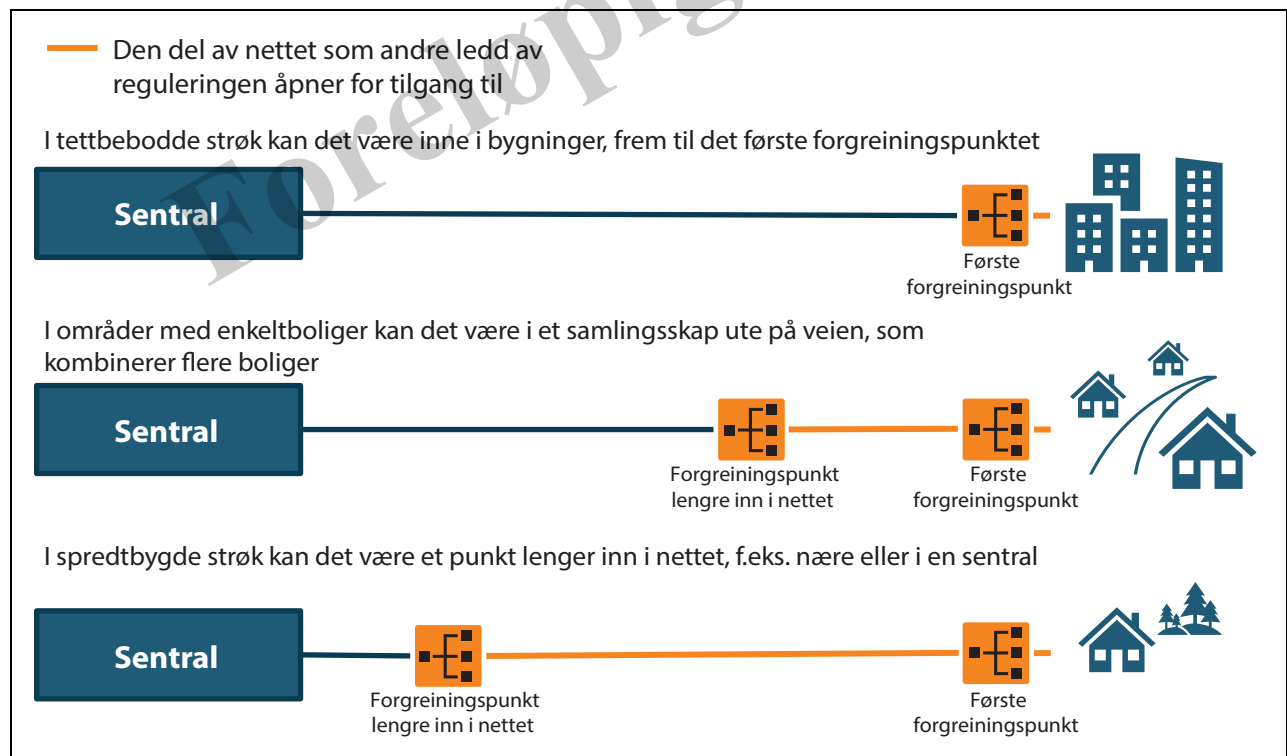
Artikkel 61 (3) første ledd

Skal muliggjøre symmetrisk tilgang til den ytterste delen av telenettet, som regel ledninger, kabler og tilhørende anlegg inne i bygninger

Figur 10.1 Tilgang til den ytterste delen av nettinfrastrukturen i tettbeboede strøk

Kilde: Menon Economics og Analysys Mason, 2020

Figur 10.2 Illustrasjon av «kommersielt attraktive punkter» ved fysisk tilgang til andre tilbyderes nett, for ulike typer bebyggelse

Kilde: Menon Economics og Analysys Mason, 2020.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

kommersielt attraktivt, mens det i spredtbygde strøk kan være nødvendig med aggregering av flere forgreiningspunkter for at tilgangen kan regnes som kommersielt attraktiv.

Myndighetens kompetanse til å utvide tilgangsforskriften har noen begrensninger. Disse fremgår av den foreslåtte bestemmelsens fjerde og femte ledd. Myndigheten vil for eksempel ikke kunne utvide tilgangsplikten dersom den kan være til skade for utbygging av nye nett, særlig ved små lokale prosjekter. BERECs retningslinjer «[...]on the Criteria for a Consistent Application of Article 61 (3) EEC» av 10. desember 2020, inneholder relevante kriterier for å vurdere hvilke nettoutbygginger som kan anses for å være nye og for å være små.

10.2.5 Høringsinstansenes syn

De fleste av høringsinstanser som har kommentert forslaget om symmetrisk tilgangsregulering (*NTV, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Ice, Forbrukerrådet, NBBL, Huseierne, Nelfo, NHO, RiksTV, Telenor, TV2, Telia og GlobalConnect*), er positive til lovforslaget. Forbrukerrådet mener det kan bli et viktig supplement til den allerede eksisterende SMP-reguleringen, jf. kapitlene 6 og 7, mens GlobalConnect mener departementet har balansert hensynene på en god måte. Selskapet er videre positivt til at den symmetriske tilgangsplikten for fiberkabler utvides fra sprednett mv. i bygninger og i alle fall ut til første oppsamlingspunkt.

Noen høringsinstanser ber om at forslaget til ny regulering presiseres og endres på enkelte punkter, og at ny regulering praktiseres på en måte som tar hensyn til særtrekk ved det norske bredbåndsmarkedet. GlobalConnect mener det bør presiseres at det er den reelle tilbyderer og ikke den juridiske enheten som eventuelt blir forpliktet til å gi tilgang. Altibox med partnere nevnes som et illustrerende eksempel på en aktør som i markedet opptrer som én tilbyder, men er organisert som uavhengige juridiske enheter. *IKT-Norge* etterspør ytterligere eksempler på hvilke tilgangsmuligheter forslag til ny ekomlov § 10-3 om tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygningen åpner for, jf. blant annet merknaden i høringen der det fremgår at bestemmelsen «i hovedsak» gjelder passiv infrastruktur.

IKT-Norge og *Lyse* viser til at forslag til ekomlov § 10-3 og bredbåndsutbyggingsloven § 14 er forholdsvis like, men likevel ikke identiske. De etterspør en klargjøring av tilfeller hvor disse tilsynelatende regulerer det samme. IKT-Norge

mener at bestemmelsen gir en svært vid adgang for prisfastsettelse, noe som også reduserer forutberegneligheten knyttet til bestemmelsens anvendelse.

Lyse mener forslag til ny ekomlov § 10-3 er lite tilpasset norske forhold, både fordi eierne av de fleste næringsbygg og boligsammenslutninger også eier infrastrukturen i bygningen og sånn sett allerede har incentiver til å legge til rette for tilgang, og fordi eksisterende infrastruktur ikke nødvendigvis vil være kompatibel med infrastrukturen til den som søker tilgang. *Lyse* viser til Menon Economics og Analysys Masons rapport og er enig i at ekomdirektivets bestemmelser om symmetrisk tilgangsregulering sannsynligvis vil ha liten konkurransefremmende effekt i bredbåndsmarkedet. Selskapet viser til at det vil være manglende incentiver for å benytte tilgangen for konkurrerende aksessstilbydere og tekniske utfordringer knyttet til å sikre tilgang i praksis. *Lyse* oppfordrer myndigheten til å vise varsomhet ved anvendelse av bestemmelsen og at det sikres en forutsigbar regulering som ikke forrykker incentiver til videre utbygging og innovasjon av elektroniske kommunikasjonsnett.

TV2 mener det må legges større vekt på hensynet til å utnytte eksisterende infrastruktur effektivt, for å sikre gode tjenester til alle til konkurransedyktige priser. Selskapet mener også dette kan være mer effektivt enn å definere mange lokale egne markeder og tilbydere med sterk markedsstilling i disse.

Både *TV2* og *RiksTV* mener at rapporten fra Menon Economic og Analysys Mason har betydelige svakheter, bygger på feil premisser og at analysen derfor blir feil. *RiksTV* fremhever blant annet at utgangspunktet må være at dersom en investor er sikret en rimelig avkastning på investert kapital, inkludert risikopremie, så vil vedkommende foreta investeringen. Selskapet mener temaet ikke er økte eller reduserte incentiver, men heller om det faktisk er slik at det vil bygges bredbånd i Norge med en normal risikokorrigert avkastning.

NBBL er positiv til at aktører som ikke har sterk markedsstilling også kan ilegges tilgangsforskrifter, men mener at lovteksten stiller altfor strenge krav for å pålegge dette. *Huseierne* mener at boligeiere og boligselskaper må eie infrastruktur på egen eiendom og at infrastrukturen må kunne brukes av flere tilbydere.

Telenor mener det er riktig å ta grep for å sikre en mer symmetrisk regulering av tilgang til nett og fasiliteter, samt at det lovfestes en plikt for stat, fylkeskommune og kommune til å gi tilgang til

bygninger etc. Telenor mener at forslag til § 10-3 om tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger i andre ledd, jf. siste ledd, inneholder hjemmel for å fastsette vilkår for pris som er en annen og snevrere tilnærming enn det ekomdirektivet artikkel 61 nr. 3 legger opp til. Telenor viser til at direktivteksten hjemler at kostnadsstandarden er bredere enn kun dekning av de direkte kostnadene ved tilgang, og at prisen også skal justeres for å ta hensyn til risikofaktorer. Telenor mener at dette bør presiseres i merknadene.

Telia mener bestemmelsens ordlyd om å «inngå eller endre avtale om tilgang» innebærer en vesentlig utvidelse av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets kompetanse sammenlignet med artikkel 61 nr. 3 i direktivet. Direktivet gir etter Telias oppfatning ikke nasjonale reguleringsmyndigheter adgang til å endre allerede inngått avtaler, og ber om at dette endres. Telia foreslår videre å endre ordlyden «vanskelig å gjennomføre» i forslaget til § 10-3 første ledd til «fysisk umulig» i tråd med direktivteksten, for å unngå at terskel for å pålegge plikter blir lavere i norsk lov.

Telia mener at det bør komme tydeligere frem hva som mens med «økonomisk ineffektiv» i første ledd, enten i bestemmelsens ordlyd eller i bestemmelsens merknader. Telia mener dessuten at det bør fremkomme at de opplistede vilkårene som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette, er uttømmende. Dersom listen ikke er ment å være uttømmende, ber departementet om å redegjøre for hvilke begrensninger som gjelder for Nasjonal kommunikasjonsmyndighets adgang til å fastsette vilkår for tilgang. Telia ber også om en klargjøring av om vilkårskategoriene som listes opp er ment å avvike fra direktivet, og i så fall hvorfor, eventuelt at ordlyden legges enda nærmere direktivteksten.

Telia ber videre om at kompetansen til å pålegge henholdsvis aktive og virtuelle tilgangsforpliktelser klargjøres, og at det redegjøres nærmere hva som ligger i begrepene «aktiv», «passiv», «fysisk» og «virtuell» tilgang. Det bør avklares om forpliktelser om tilgang til «aktive eller virtuelle nettelelementer» kan gis både etter første og tredje ledd, og om pålegg om tilgang til «aktive eller virtuelle nettelelementer» forutsetter at slikt pålegg er «berettiget av tekniske eller økonomiske grunner» slik som i direktivet.

Telia ber departementet om å klargjøre om myndigheten er ment å skulle kunne pålegge utvidet tilgang etter høringsforslagets § 10-3 tredje ledd alene, uten samtidig å stille krav om «rimelige og rettferdige vilkår». Dersom det er tilfellet,

ber Telia om at det tydeliggjøres i lovteksten, og hvordan dette står seg opp mot direktivet som ser ut til å kreve rettferdige og rimelige vilkår for alle utvidede pålegg.

Telia mener at det ikke er klart hvilket unntak det vises til i fjerde ledd og hvorfor det anses nødvendig å gi en slik særskilt hjemmel for tilbydere som tilbyr tilgang til nett med svært høy kapasitet.

10.2.6 Departementets vurdering

Symmetrisk tilgangsregulering skal være et supplement til den allerede gjeldende SMP-reguleringen, som kan pålegges alle tilbydere som ikke har sterk markedsstilling. Departementet foreslår på bakgrunn av høringsinnspillene enkelte endringer av og presiseringer i lovbestemmelsen om tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger sammenlignet forslaget i høringsnotatet.

GlobalConnect peker på at det er viktig å sikre at det er den reelle tilbyderen og ikke den juridiske enheten som eventuelt blir forpliktet til å gi tilgang. Departementet viser til at ordlyden presiserer at det er «tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett, eiere av slike nett eller andre som har disposisjonsrett» som er pliktsubjekter etter bestemmelsen. Tilbydere, eiere og den som har disposisjonsrett favner vidt. Hensynet GlobalConnect løfter frem er etter departementets vurdering derfor godt ivarettatt. Det skal dessuten foretas en konkret vurdering av hvem som eventuelt blir pålagt tilgangsplikt i vedtaket som pålegger plikten.

IKT-Norge etterspør ytterligere eksempler på hvilke tilgangsmuligheter forslag til § 10-3 åpner for, og viser til at det i merknaden i høringen fremgår at bestemmelsen «i hovedsak» gjelder passiv infrastruktur. Telia har bedt om en nærmere angivelse av hva som er aktiv og passiv infrastruktur, samt fysisk og virtuell tilgang. Departementet er enig i at det er behov for å klargjøre dette. En nærmere beskrivelse av når det eventuelt gis tilgang etter første eller andre ledd, samt hvilken form for tilgang og på hvilke vilkår, fremgår av forslag til oppdatert ordlyd, beskrivelsen av lovforslag i punkt 10.2.4 og oppdaterte merknader til bestemmelsen. Departementet foreslår videre å utdype noe mer hva som ligger i de ulike vilkårene for å imøtekomme IKT-Norges og Lyses innspill om uklare vilkår.

Telia har foreslått å endre ordlyden «vanskelig å gjennomføre» i forslaget § 10-3 slik at den blir mer i tråd med «fysisk umulig» i den uoffisielle norske oversettelsen av direktivet. Departementet viser til at den engelske og franske teksten benyt-

ter henholdsvis «physically impracticable», og «physiquement irréalisable». Dette er litt mer nyansert enn «fysisk umulig». I den danske offisielle versjonen står det «Såfremt det er berettiget, fordi replikering af sådanne netelementer ikke vil være økonomisk rentabel eller gennemførlig i praksis». Dette er også lagt til grunn i den danske loven. Etter departementets oppfatning er «fysisk umulig» et kriterium som er for strengt, basert på våre nasjonale behov. Departementet foreslår derfor å justere forslaget til ny bestemmelse slik at ordlyden blir «Når duplisering av infrastruktur ikke er fysisk gjennomførbart [...]»

Departementet viser videre til Telias høringsinnspill om klarhet om rimelige og rettferdige vilkår i tredje ledd. Departementet foreslår å slå sammen tredje og fjerde ledd for å klargjøre bestemmelsen. En slik klargjøring svarer også på Telias innspill om klarhet i bestemmelsens sjette ledd (nå femte ledd).

Departementet foreslår å opprettholde adgangen til å pålegge endring i inngåtte avtaler i § 10-3. Hjemmel til å endre avtale er et viktig virkemiddel for å få pålegg om symmetrisk regulering til å virke. Når det gjelder forståelsen av innholdet i rimelige og rettferdige vilkår vises det til merknaden til forslag til § 7-2 fjerde ledd. Det nærmere innholdet vil utvikles konkret gjennom forvaltningspraksis.

Når det gjelder Telenors innspill om prisvilkår, foreslår departementet en justering i ordlyden og merknader til § 10-3 andre ledd for å klargjøre at tilgangsprisen også kan inkludere et påslag for risiko. I tillegg foreslår departementet som svar på IKT-Norges innspill, at det bør fremgå direkte i ordlyden at fordeling av kostnader, inklusiv en rimelig fortjeneste, kan være en del av vurderingen.

Departementet mener videre at det i ordlyden i § 10-3 første ledd bør stå «ulønnsomt» for å klargjøre at vurderingen er knyttet opp mot tilgangssøkerens mulighet for å oppnå lønnsomhet, ikke om det er ineffektivt for samfunnet generelt slik det fremgår av gjeldende ekomlov § 4-4. Det som skal vurderes er de bedriftsøkonomiske kostnadene det vil innebære å bygge nett i de aktuelle bygningene. BEREC har gitt retningslinjer² for forståelsen av artikkel 61 nr. 3, jf. også ekomdirektivets forale 154. BERECs retningslinjer understøtter den foreslåtte endringen i forslag § 10-3 første ledd. BEREC er tydelig på at vurderingen gjelder bedriftsøkon-

omiske forhold og behovet for å overkomme flaskehals. Av avsnitt 12 fremgår følgende:

«The application of Art. 61 (3) EECC focuses on the concept of economic and technical replicability. Replicability, in the context of Art. 61 (3) subparagraph 1 EECC, implies that it could be economically efficient and technically possible for an efficient access seeker to replicate a network or a certain part of a network, either by deploying network elements or buying wholesale access. However, ECNs or parts of such networks may constitute bottlenecks. If there are bottlenecks, it would not be economically efficient or technically possible even for an efficient access seeker to replicate ECNs or certain parts thereof.»

Forslag til ekomlov § 10-3 tredje ledd inneholder tilsvarende løsning som i våre naboland og er ikke ment å angi en uttømmende liste over vilkår Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette. Departementet viser til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighets adgang til å fastsette vilkår for tilgang er generell slik som i § 7-2 jf. § 7-1. Merknad til § 7-1 gir veiledning på innholdet i tilgangsplikten. BEREC har også laget retningslinjer for kriteriene i ekomdirektivet artikkel 61 nr. 3 for å bidra til en konsistent og harmonisert anvendelse i EU. Innholdet i tilgangsplikten er etter departementets mening tilstrekkelig beskrevet i merknadene til kapittel 7 og BERECs retningslinjer.

Departementet viser til IKT-Norge og Lyse sine innspill om at forslag til ekomlov § 10-3 og bredbåndsutbyggingsloven § 14 er forholdsvis like, og hvor det etterspørres en klargjøring av tilfeller hvor disse tilsynelatende regulerer det samme. Bestemmelsen supplerer bredbåndsutbyggingsloven, og departementet foreslår å klargjøre dette i merknaden til bestemmelse.

10.3 Tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser

10.3.1 Gjeldende rett

Plikt til felles utnyttelse av infrastruktur kan i dag pålegges aktør med sterk markedsstilling. Gjeldende ekomlov har ikke noen tilsvarende bestemmelse for tilbyder uten sterk markedsstilling. Det er imidlertid ikke noe til hinder for at slike løsninger avtales på frivillig basis, innenfor rammene av den alminnelige konkurranseretten.

² BEREC Guidelines on the Criteria for a Consistent Application of Article 61 (3) EECC (europa.eu)

10.3.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 61 nr. 4 inneholder en ny bestemmelse som gir adgang til i visse tilfeller å pålegge plikt til felles utnyttelse av passiv infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser, eller plikt til å inngå avtale om tilgang til lokale nettgjestingstjenester. Denne nye bestemmelsen gir adgang til pålegg av slike forpliktelser uavhengig av status som tilbyder med sterk markedsstilling. Dersom det ikke er tilstrekkelig å gi tilgang til passiv infrastruktur for å håndtere den aktuelle situasjonen, kan myndigheten også pålegge plikt til å dele aktiv infrastruktur.

10.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Felles utnyttelse av passiv infrastruktur, innenfor rammene av konkurransereglene, kan være nyttig for å fremme tilgang for alle, ikke minst i spredtbygde strøk. Departementet foreslo i § 10-5 at når det er nødvendig for å sikre det lokale tilbudet av tjenester som bruker radiofrekvenser, kan myndigheten pålegge felles utnyttelse av passiv infrastruktur eller plikt til å inngå avtale om tilgang til lokale nettgjestingstjenester. Dette forutsetter at tre vilkår er oppfylt. For det første forutsetter det at det ikke er bærekraftige alternative tilgangsmuligheter tilgjengelige på rettfærdige og rimelige vilkår. Det må for det andre fremgå av tillatelsen til bruk av radiospektrum at slik forpliktelse kan være aktuelt å pålegge. Pålegg av slik forpliktelse vil først og fremst være aktuelt for fremtidige frekvenstildelinger. For det tredje er det et vilkår at det er knyttet uoverstigelige hindre til markedsbasert utbygging, og at sluttbrukernes tilgang derfor er sterkt begrenset.

Videre følger det av tredje ledd at myndigheten i særskilte tilfeller kan pålegge plikt til felles utnyttelse av aktiv infrastruktur. Et slikt pålegg forutsetter, i likhet med pålegg etter første ledd, at det er uoverstigelige hindringer knyttet til markedsbasert utbygging av infrastruktur basert på radiospektrum, og at sluttbrukernes tilgang til nett eller tjenester derfor er sterkt begrenset eller fraværende. I tillegg forutsettes det at det ikke er tilstrekkelig å gi tilgang til passiv infrastruktur for å bote på problemet.

Bestemmelsen i § 10-5 utfyller reglene om samlokalisering som nevnt i punkt 10.1, men har andre vilkår og gir til dels andre rettigheter.

10.3.4 Høringsinstansenes syn

Ice tolker § 10-5 om tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser slik at det åpnes for regulert tilgang til basestasjoner. Selskapet mener bestemmelsen og anvendelsesområdet bør tydeliggjøres ytterligere for å fjerne enhver tvil. *Ice* mener det også må anses som svært positivt å sikre en mulig deling av driftskostnader av basestasjoner i svært spredtbygde strøk, da det ikke rent sjelden trekkes frem hvor dyrt det er å bygge mobilnett i Norge.

IKT-Norge mener lovforslagets § 10-5 gir anvisning på en nokså snever adgang til å gi pålegg om felles utnyttelse av, eller tilgang til, infrastruktur basert på en rekke vilkår. *IKT-Norge* mener vilkårene er basert på til dels uklare og skjønnsmessige kriterier som bidrar til usikkerhet. *IKT-Norge* mener bestemmelsen og dens tiltenkte anvendelsesområde med fordel kan klargjøres.

Lyse mener forslaget til ny § 10-5 på flere punkter er uklar og er en av flere bestemmelser som bidrar til økt usikkerhet, noe som potensielt kan dempe investeringer. Selskapet peker på at det er viktig at departementet gjør det som er mulig innenfor de EØS-rettslige rammene for å fjerne eller redusere slik usikkerhet. *Lyse* mener at departementet som et minimum bør være mer konkret når det gjelder til bestemmelsens mulige anvendelsesområde, herunder om fast bredbånd regnes som «mobile tjenester» og/eller «tjenester som bruker frekvenser» i bestemmelsens forstand.

10.3.5 Departementets vurdering

Flere høringsinstanser mener lovbestemmelsen bør gjøres klarere og at det bør tydeliggjøres hva som reguleres. Departementet foreslår derfor endringer som tydeliggjør når det kan gis pålegg om felles utnyttelse av henholdsvis passiv og aktiv infrastruktur. Tilgang til passiv infrastruktur fremgår etter dette av § 10-5 første ledd, mens tilgang til aktiv infrastruktur reguleres i tredje ledd. Departementet foreslår også endringer i ordlyden for å tydeliggjøre at tilgang til lokale nettgjestingstjenester, som er det samme som nasjonal gjesting bare i mindre og spesifikke områder, utgjør aktiv tilgang.

Med mobile tjenester menes elektroniske kommunikasjonstjenester som bruker frekvenser. Dette kan være mobilt bredbånd, fast bredbånd, M2M-tjenester med videre. Departementet har foreslått å endre overskriften i utkastet § 10-5 til

«Tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser» for å gjøre dette klarere.

10.4 Småcellebasestasjoner

10.4.1 Gjeldende rett

Ekomloven inneholder ikke bestemmelser om småcellebasestasjoner. Reglene om tilgang til innplassering av småcellebasestasjoner på fysisk infrastruktur som innføres i ekomdirektivet, minner imidlertid om reglene om tilgang til fysisk infrastruktur som ble innført med bredbåndsutbyggingsloven, som gjennomfører bredbåndsutbyggingsdirektivet. Det fremgår av fortale nr. 140 i ekomdirektivet at reglene om tilgang til innplassering av småcellebasestasjoner på fysisk infrastruktur supplerer reglene i europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU om tiltak for å redusere kostnadene ved utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsdirektivet).

Reglene i bredbåndsutbyggingsloven gjør det mulig for bredbåndsutbygger å få tilgang til andre nettoperators eksisterende fysiske infrastruktur for å etablere høyhastighetsnett. Disse reglene er imidlertid begrenset til passiv fysisk infrastruktur som inngår i et nett og som eies eller benyttes av en nettoperør, herunder eksempelvis tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, energiselskaper og andre forsyningsselskaper. Det er dermed en rekke fysiske infrastrukturer og gateinventarer, som eies eller benyttes av offentlige myndigheter, som faller utenfor anvendelsesområdet for direktiv 2014/61/EU og bredbåndsutbyggingsloven.

10.4.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 57 inneholder regler om bruk og drift av småcellebasestasjoner. Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for utrulling av småcellebasestasjoner, blant annet i forbindelse med etablering av 5G-nett.

Etter artikkel 57 nr. 1 skal myndigheten sikre at etablering av småcellebasestasjoner ikke er i strid med individuelle tillatelser knyttet til byplanlegging eller andre individuelle forhåndstillatelser. Eventuelle regler skal være ensartet på nasjonalt nivå. Det kan stilles krav om forutgående individuelle tillatelser til etablering av småcellebasestasjoner på bygninger eller på steder av arkitektonisk, historisk eller naturmessig verdi, som er vernet i henhold til nasjonal rett, eller der det er nødvendig av hensyn til offentlig sikkerhet.

Europakommisjonen har i tråd med artikkel 57 nr. 2 vedtatt en gjennomføringsretsakt (EU) 2020/1070 som angir nærmere fysiske og tekniske egenskaper for småcellebasestasjoner (trådløse aksesspunkter).

I henhold til artikkel 57 nr. 4 har tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett rett til tilgang til fysisk infrastruktur som kontrolleres av offentlige myndigheter, og som er teknisk egnet til å være vert for småcellebasestasjoner, eller som er nødvendig for å koble slike småcellebasestasjoner til et transportnett. Fysisk infrastruktur kan være bygninger og gateinventar som for eksempel lysmaster, gateskilt, trafikklys, reklameskilt, buss- og trikkeholdeplasser og t-banestasjoner. Medlemsstatene skal der det er relevant anvende fremgangsmåtene som er vedtatt i samsvar med bredbåndsutbyggingsdirektivet.

10.4.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Den foreslåtte bestemmelsen § 10-4 omfatter småcellebasestasjoner som gir brukere trådløs tilgang til kommunikasjonsnett, det vil si tilgang ved bruk av frekvenser. Punktene kan benyttes til å gi eller bedre dekingen eller øke kapasiteten i et område. Tilgangspunktene er ment å være diskret i utforming og plassering for å gi liten visuell påvirkning i miljøet der de etableres, og utstyret vil dermed være relativt lite i størrelse, og effekt-nivå og dekningsområde er begrenset.

Etablering av slike tilgangspunkter anses å ha en positiv effekt for utnyttelsen av frekvensressurser og for utviklingen av trådløse kommunikasjonsløsninger.

Det ble foreslått i § 10-4 en plikt for statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter til på ikke-diskriminerende, transparente, rettfærdige og rimelige vilkår å imøtekomme enhver anmodning om tilgang til bygninger, anlegg og andre fysiske innretninger som er egnet til innplassering av småcellebasestasjoner eller som er nødvendig for å koble slike småcellebasestasjoner til transportnettet. Anmodningen skal være skriftlig og skal angi tidsramme for etablering av småcellebasestasjoner eller tilkobling til transportnett i de deler som er relevante for tilgangen.

Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter kan avslå anmodningen av hensyn til personlig sikkerhet og folkehelse, nasjonal sikkerhet, nettsikkerhet og integritet, risiko for vesentlig forstyrrelse av eksisterende tjenester og dersom det foreligger plassbegrensninger.

Det ble videre foreslått innført en forskriftshjemmel i § 10-4 som blant annet gir myndigheten

adgang til å angi tekniske spesifikasjoner og vilkår for etablering av slike tilgangspunkter, og til å gi nærmere regler om utformingen av småcellebasestasjonene.

Departementet foreslo å inkorporere forordningen (EU) 2020/1070 som angir nærmere fysiske og tekniske egenskaper for småcellebasestasjoner (trådløse aksesspunkter) i forskrift.

10.4.4 Høringsinstansenes syn

IKT Norge med flere støtter forslaget til ny ekomlov § 10-4, men mener at det kan bli for enkelt å gi avslag på etablering av småcellebasestasjoner, og at adgangen til å gi avslag bør praktiseres restriktivt. Blant annet foreslås det at det stilles krav til dokumentasjon og skriftlig begrunnelse ved avslag på etablering av småcellebasestasjoner. *Ice* mener det er tvilsomt om lokale myndigheter har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere «personlig sikkerhet og folkehelse», «nasjonal sikkerhet» eller «nettsikkerhet og integritet» ved etablering av småceller eller en basestasjon på et kommunalt bygg. Det er derimot naturlig at lokale myndigheter mener noe om eventuelle forstyrrelser av tjenester, plassbegrensninger, hensyn til verneverdige bygninger og lignende.

Ice påpeker også at småceller er best egnet til å gi god kapasitet i begrensede områder, mens mange områder spesielt i distriktene vil ha mye større behov og nytte av ordinære basestasjoner. Flere aktører mener at prinsippene som nedfelles i bestemmelsen om adgang til å gi avslag burde gjelde mer generelt (ikke bare for etablering av småcellebasestasjoner), og burde gjelde for alle eiendommer og anlegg kontrollert av det offentlige, inkludert offentlig kontrollert virksomhet.

Telenor viser til at merknadene til § 10-4 tredje ledd presiserer at «Et avslag må begrunnes, dokumenteres og være basert på etterprøvbare kriterier.» *Telenor* mener at siden kriteriene i bestemmelsene er svært skjønnsmessige, bør presiseringen i merknadene løftes inn i og synliggjøres i ordlyden i bestemmelsen for å sikre at behandlingen av en tilgangsforespørsel blir mest mulig effektiv.

Telia er positiv til lovutkastet, men påpeker at det er av stor betydning at bestemmelsen praktiseres stringent. Dette gjelder særlig kriteriene om tilgang på «rettferdige og rimelige vilkår, herunder prisvilkår». Når det gjelder avslagsgrunnene i bestemmelsen tredje ledd, og da særlig alternativet «personlig sikkerhet og folkehelse», legger *Telia* til grunn at eventuelle vurderinger baseres på objektive fakta og anbefalinger fra Statens Strålevern.

Innlandet fylkeskommune mener at kommuner mv. må få kompensert for økte utgifter knyttet til saksbehandling av søknader om innplassering av småcellebasestasjoner i offentlige bygg og anlegg.

NHO mener at etableringen av småcellebasestasjoner spiller en viktig rolle for utrulling av 5G-nett. *NHO* ønsker velkommen gjennomføringen av denne bestemmelsen i ny ekomlov § 10-4 gjennom en plikt for statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter til å gi tilgang til bygninger, anlegg og andre fysiske innretninger egnet til innplassering av småcellebasestasjoner på ikke-diskriminerende, transparente, rettferdige og rimelige vilkår. Det vil være et viktig tiltak for å fremskynde utbyggingen av 5G på landsbasis.

Statnett legger til grunn at selskapet ikke omfattes av denne plikten siden *Statnett* ikke er en statlig myndighet. *Statnett* anfører at det i så fall ville vært problematisk for *Statnett* å gi tilgang til sine bygninger, anlegg og andre fysiske innretninger for innplassering av småcellebasestasjoner.

10.4.5 Departementets vurdering

Reguleringsordningen for småcellebasestasjoner er et forenkende grep for å legge til rette for etablering av viktig og nyttig kommunikasjonsinfrastruktur for hele samfunnet. Med bakgrunn i dette legger departementet til grunn at statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter skal være imøtekommende og ha en streng praksis for bruk av adgangen til å avslå anmodning om å gi tilgang for innplassering av småcellebasestasjoner.

Flere aktører mener at prinsippene som nedfelles i bestemmelsen burde gjelde mer generelt og ikke bare for småcellebasestasjoner. Departementet viser til at bestemmelsen i § 10-4 er avgrenset til håndtering av småcellebasestasjoner i tråd med føringene i ekomdirektivet, og foreslår ingen endringer på dette punktet.

Når det gjelder innspill fra flere av høringsinstansene om hvilke vurderingskriterier som skal ligge til grunn for eventuelle avslag på anmodninger, viser departementet til at den myndigheten som behandler anmodning om tilgang for småcellebasestasjoner, skal basere sin vurdering på regelverk, retningslinjer og veiledninger fra relevante nasjonale fagmyndigheter knyttet til de aktuelle vurderingskriteriene. Departementet er enig med høringsinstansene i at avslagskriteriene «personlig sikkerhet og folkehelse» er vage og skjønnsmessige og kan medføre fare for ulik praksis. Departementet foreslår på denne bak-

grunn å endre vurderingskriteriet i bokstav b til «offentlig sikkerhet», som vil være mer i tråd med formålet med bestemmelsen og ekomdirektivet artikkel 57.

Departementet foreslår å synliggjøre dette i bestemmelsens merknad.

Departementet har dessuten foreslått å presisere i bestemmelsens tredje ledd at avslag på anmodning om innplassering av småcellebasestasjoner skal begrunnes.

10.5 Kartlegging av bredbåndsdekning

10.5.1 Gjeldende rett

Kartlegging av bredbåndsdekning er ikke regulert i gjeldende ekomlov. Norske myndigheter har imidlertid i mange år gjennomført årlig kartlegging av nasjonal og regional bredbåndsdekning. De siste årene er det Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som har hatt ansvaret for gjennomføring av årlige kartlegginger. Den årlige norske undersøkelsen av bredbåndsdekning omfatter ulike aksessteknologier, i likhet med ekomdirektivet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet lanserte i 2010 fartsmålingstjenesten Nettfart.no. Tjenesten måler ulike kvalitetsparametere knyttet til nettforbindelse (fast og mobil). Det finnes imidlertid i dag ikke noen generell sammenligningstjeneste som gjør det mulig for sluttbrukere å fastslå tilgjengeligheten av nettilknytning i Norge.

10.5.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 22 inneholder bestemmelser om kartlegging av bredbåndsdekning. Etter bestemmelsen skal myndigheten hvert tredje år eller oftere foreta en kartlegging av bredbåndsdekningen i landet. Kartleggingen kan også omfatte en prognose over fremtidig utbygging. Bakgrunnen for bestemmelsen er det økte mangfoldet av bredbåndsnett. Oversikt over slike nett er viktig for at reguleringen skal være effektiv og kunne innrettes mot områder der regulering er nødvendig, og bidra til økt utbygging.

Myndigheten kan også identifisere avgrensede områder hvor det ikke forventes å skje noen utbygging av nett med svært høy kapasitet eller oppgradering av eksisterende nett til over 100 Mbit/s, og offentliggjøre disse. Innenfor slike områder kan myndigheten invitere aktører til å legge frem utbyggingsplaner. Dersom noen bekrefter slike utbyggingsplaner, kan myndigheten kreve at også andre aktører opplyser om hvorvidt de har utbyggingsplaner i det samme områ-

det. Formålet med dette er å gi økte insentiver til utbygging.

Offentlige myndigheter har plikt til å ta hensyn til resultatet av nevnte kartlegging og eventuell utpeking av definerte geografiske områder. Dette gjelder både ved tildeling av offentlige midler til utbygging av elektroniske kommunikasjonsnett, utforming av nasjonale bredbåndsplaner, dekningskrav knyttet til rett til å bruke radiospektrum og i tilknytning til leveringspliktige tjenester.

Gjennomføring av kartleggingen reiser en rekke spørsmål, herunder knyttet til innhenting av opplysninger fra tilbydere. For å bidra til korrekt og ensartet anvendelse av geografiske undersøkelser og prognoser har BEREC utarbeidet retningslinjer, jf. «BEREC Guidelines on Very High Capacity Networks» (BoR 2020 (15)).

I forbindelse med kartlegging av bredbåndsdekning, er det viktig at opplysninger gjøres offentlig tilgjengelig, jf. direktiv (EU) 2019/1024 om åpne data og viderebruk av informasjon fra offentlig sektor (åpne data-direktivet) som har som formål å fremme viderebruk av offentlig informasjon. Samtidig vil tilbydere ha en berettiget interesse i at visse opplysninger vernes.

Myndigheten skal også påse at det finnes verktøy som gjør det mulig for sluttbrukere å fastslå tilgjengeligheten av nettilknytning i ulike områder, med passende detaljnivå. Dersom slikt verktøy ikke finnes, må myndigheten sørge for at dette gjøres tilgjengelig. Formålet med et slikt verktøy er å støtte sluttbrukerne i valg av tilbyder.

10.5.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotat å gjennomføre artikkel 22 om geografiske undersøkelser av utbygging av nett i § 10-6. Forslaget legger opp til at myndigheten skal kartlegge dekningen av elektroniske kommunikasjonsnett som kan levere bredbånd. Kartleggingen kan omfatte prognoser over kommende utbygging. Kartleggingen kan også omfatte prognoser over geografiske områder der det ikke ligger an til å bli bygget ut nett med svært høy kapasitet, eller der nettene ikke vil bli oppgradert til å yte minst 100 Mbit/s nedlastingshastighet. Kartleggingen skal oppdateres minst hvert tredje år.

Bestemmelsen gir myndigheten kompetanse til under visse vilkår å kreve at markedsaktører opplyser om sine intensjoner om å bygge ut nett. Informasjon som er forretningssensitiv skal unntas fra offentlighet.

10.5.4 Høringsinstansenes syn 2. juli 2021

DSB støtter de nye lovforslagene i kapittel 10. De mener det fremstår hensiktsmessig å utvide ekomloven med reguleringer som fremmer og tilrettelegger for effektiv utbygging og utnyttelse av infrastruktur.

NRK støtter departementets forslag om kartlegging av bredbåndsdekning minst hvert tredje år, og forutsetter at funnene i kartleggingen vil gjøres offentlig.

Lyse og IKT-Norge oppfatter det slik at bestemmelsen åpner for at aktørene kan måtte oppgi sine utbyggingsprognoser for en periode på opptil tre år frem i tid. I henhold til den norske modellen basert på «selg først, bygg etterpå»-prinsippet, vil anvendelse av et slikt tidsperspektiv kunne risikere å gi et feilaktig bilde av at områder ikke vil bygges ut av kommersielle aktører, fordi aktørene på tidspunktet for innsamling av informasjonen ikke har nok eller tilstrekkelig sikker informasjon til å si noe om sine prognoser for et område så langt frem i tid. Bruk av aktørenes prognoser for tildeling av offentlige bredbåndsmidler og nasjonale bredbåndsplanner, vil kunne være til ugunst og hindre kommersiell utbygging av nett til fordel for offentlig subsidiert utbygging. Lyse oppfordrer myndighetene til varsomhet omkring bruk og offentliggjøring og deling av innsamlet informasjon, fordi utveksling av informasjon om aktørers fremtidige markedsadferd etter forholdene vil kunne anses som konkurransefølsomme opplysninger. Begrensningen i fjerde ledd om offentliggjøring av forretningsfølsomme opplysninger synes ikke å hindre offentliggjøring av slik informasjon.

Lyse og IKT-Norge stiller spørsmål ved forholdet til konkurranseloven og hvilke eventuelle konkurransevidende effekter offentliggjøring og utveksling kan ha, og om dette er tilstrekkelig vurdert.

Lyse og IKT-Norge mener at det bør presiseres dersom man med «bredbånd» mener noe annet enn i definisjonen av nett med svært høy kapasitet, jf. § 1-5 nr. 3, eller minst 100 Mbit/s nedlastingshastighet som omtalt i § 10-6 andre ledd.

IKT-Norge mener at det er enkelte uklarheter knyttet til fremgangsmåten for informasjonsinnhenting og utbyggingsintensjoner. I andre ledd fremgår det at myndigheten kan invitere foretak eller offentlig myndighet til å erklære om de har utbyggingsplaner i identifiserte områder. Først dersom en slik invitasjon medfører erklæring om utbyggingsplaner, kan myndigheten kreve at

andre erklærer om de har utbyggingsplaner i slike områder. I tredje ledd fremgår ikke prosessen med at myndigheten først må invitere foretak/offentlige myndigheter til å erklære sine utbyggingsintensjoner, før tilsvarende erklæring kan kreves av andre aktører, og den frivilligheten som ligger i en naturlig forståelse av begrepet «invitere». Ordlyden klargjør heller ikke hvordan myndigheten blir kjent med en aktørs intensjon om å bytte ut nett med svært høy kapasitet i et område som er identifisert etter andre ledd.

IKT-Norge etterspør en klargjøring av bestemmelsens omfang og oppfordrer til varsomhet ved bruk, offentliggjøring og deling av innsamlet informasjon knyttet til aktørenes utbyggingsplaner. IKT-Norge viser til at bestemmelsens ordlyd og utforming synes å fravike noe fra direktivet og merknadene til bestemmelsen i § 10-2 andre og tredje ledd. Det er uklart om det er tilsiktet noen forskjell her.

Innlandet fylkeskommune er positiv til kartlegging av bredbåndsdekning, herunder prognoser over kommende utbygning og prognoser over geografiske områder der det ikke ligger an til å bli bygget ut nett med svært høy kapasitet. Bestemmelsene vil gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse, under visse vilkår, til å kreve at aktører opplyser om sine intensjoner om å bygge ut nett. Informasjon som ikke er forretningsfølsom skal offentliggjøres.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser til at det bør sikres at myndigheten, i tråd med personvernlovgivningen, har behandlingsgrunnlag for offentliggjøring av «personopplysninger» som er innsamlet i forbindelse med dekningskartlegging, herunder ved tilgjengeliggjøring av dekningskart eller lignende verktøy. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mener dette kan gjøres ved en tilføyelse i merknadene til fjerde ledd.

Statnett foreslår at teksten i fjerde ledd endres til: «Myndigheten skal sørge for at opplysninger som hentes inn ved kartlegging av bredbåndsdekning gjøres offentlig tilgjengelig så langt dataene ikke omfatter forretningsfølsomme opplysninger, kraftfølsomme opplysninger eller andre opplysninger som man i henhold til gjeldende regelverk skal unnta offentlighet.» Statnett begrunner dette endringsforslaget med at Statnett er underlagt Sikkerhetsloven og Kraftberedskapsforskriften, som legger begrensninger på hva som kan offentliggjøres av data om anlegg, inkludert teleteknisk infrastruktur.

10.5.5 Departementets vurdering

Oversikt over bredbåndsdekning er viktig for at reguleringen skal være effektiv, kunne innrettes mot områder der regulering er nødvendig og bidra til økt utbygging. Norske myndigheter har i over 20 år foretatt kartlegging av nasjonal og regional bredbåndsdekning. Høringsnotatets forslag om å lovfeste en plikt til å foreta slike kartlegginger opprettholdes i lovforslaget med enkelte presiseringer.

Til Lyses og IKT-Norges bekymring om at bruk av aktørenes prognoser for tildeling av offentlige bredbåndsmidler og nasjonale bredbåndplaner vil kunne være til ugunst og hindre kommersiell utbygging av nett til fordel for offentlig subsidiert utbygging, bemerker departementet at det følger av reglene om offentlig støtte at tildeling av offentlige midler som truer med å vri konkurransen eller begunstige enkelte foretak, i utgangspunktet vil være ulovlig. Det er fastsatt strenge vilkår som regulerer når støtte til bredbånd kan være lovlig, og det skal dokumenteres at det ikke foreligger planer om kommersiell utbygging i området. Det skal også legges til rette for tredjepartstilgang som vil bidra til konkurranse om sluttbrukerne i det aktuelle området.

Når det gjelder bekymringen om at foretak kan påføres en konkurransemessig ulempe som følge av offentliggjøring av informasjon om dekning og utbyggingsplaner, viser departementet til fjerde ledd i forslaget til §10-6 som innebærer at myndigheten skal sørge for at opplysninger som hentes inn ved kartlegging av bredbåndsdekning kun skal gjøres offentlig tilgjengelig såfremt dataene ikke omfatter forretningssensitive opplysninger.

Når det gjelder forholdet til konkurranseloven, har departementet vurdert dette og kan ikke se at den foreslåtte bestemmelsen i seg selv vil innebære atferd som er i strid med konkurranseloven. Dette følger blant annet av fjerde ledd som innebærer at forretningssensitive opplysninger ikke skal gjøres offentlig tilgjengelig.

Departementet viser til IKT-Norges høringsvar hvor det anføres at begrensningen i fjerde ledd om offentliggjøring av forretningssensitive opplysninger ikke synes å være til hinder for offentliggjøring av informasjon om områder uten forventet utbygging basert på innhentet informasjon om aktørers prognoser. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for IKT-Norges bekymring på dette punktet. I forslag til § 10-6 fjerde ledd går det klart frem at offentliggjøring av slik infor-

masjon skal finne sted «så langt dataene ikke omfatter forretningssensitive opplysninger». Departementet viser også til forslag til merknader hvor det påpekes at det normalt ikke skal offentliggjøres opplysninger som avdekker detaljerte utbyggingsplaner til identifiserbare tilbydere på lokalt nivå. Det vises i denne sammenheng også til de relevante bestemmelsene i offentleglova og forvaltningsloven.

Når det gjelder IKT-Norge anførsel om at det er enkelte uklarheter i høringsutkastet knyttet til fremgangsmåten for informasjonsinnhenting og utbyggingsintensjoner sammenlignet med direktivet og utkast til merknader, har departementet gjennomgått den aktuelle bestemmelsen på nytt og klargjort ordlyden i bestemmelsen. Dette innebærer at det nå fremgår av tredje ledd, at i et område hvor prognosene tilsier at det ikke vil bli bygget ut nett med svært høy kapasitet, eller at eksisterende nett ikke vil bli oppgradert til å yte minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet, jf. andre ledd, kan myndigheten oppfordre foretak og offentlige myndigheter om å opplyse om deres intensjoner om å bygge ut nett med svært høy kapasitet. Merknaden til bestemmelsen er justert tilsvarende.

Til IKT-Norges og Lyses kommentarer om at begrepet «bredbånd» som brukes i bestemmelsen ikke er definert i lovforslaget, og at om dette er ment som noe annet enn «nett med svært høy kapasitet» bør det klargjøres, viser departementet til fortalet til ekomdirektivet punkt 62. Det fremgår her at med «elektroniske kommunikasjonsnett som kan levere bredbånd» omfattes flere teknologier enn de som i dag regnes som «nett med svært høy kapasitet». Departementet har på denne bakgrunn utdypet i merknaden hva som skal forstås med «elektroniske kommunikasjonsnett som kan levere bredbånd» i denne bestemmelsen.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har pekt på at det bør sikres at myndigheten, i tråd med personvernlovgivningen, har behandlingsgrunnlag for offentliggjøring av «personopplysninger» som er innsamlet i forbindelse med dekningskartlegging, herunder ved tilgjengeliggjøring av dekningskart eller lignende verktøy. Departementet er enig i dette og har i forslag til § 15-2 om opplysningsplikt første ledd presisert at også «personopplysninger» kan innhentes. Dette vil blant annet gjelde opplysninger om adresser til bygninger som har abonnement for bredbånd og egenskaper ved det konkrete abonnementet på husstands nivå til bruk i dekningsundersøkelser og ved utarbeidelse av statistikk.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Departementet har vurdert Statnetts anførsel om at unntaket i bestemmelsens fjerde ledd bør utvides til å omfatte andre tilfeller enn forretnings-sensitive opplysninger. Departementet er enig i at det kan være grunn til å presisere at det også kan

være sikkerhetsmessige grunner for ikke å offentliggjøre opplysningene når dette følger av annet regelverk. Departementet har endret ordlyden i bestemmelsen for å reflektere dette.

Foreløpig utgave

11 Tilgang til radio og fjernsyn

11.1 Gjeldende rett

Krav til adgangskontrolltjenester er i gjeldende rett regulert i ekomloven § 4-3 Tilgang til radio og TV og i ekomforskriften kapittel 4. Etter gjeldende rett skal tilbyder av adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn imøtekomme rimelige anmodninger om tilgang fra innholdsleverandører. Vilåårene for tilgang skal være objektive, rimelige og ikke-diskriminerende, bygge på saklige kriterier og være offentlig tilgjengelig.

Ekomloven § 4-3 første ledd regulerer i hovedsak plikten for tilbyder av adgangskontrolltjenesten for digital radio og fjernsyn til å gi innholdsleverandører tilgang. Regulering av adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn skiller seg fra øvrig tilgangsregulering ved at den omfatter alle tilbydere av adgangskontrolltjenester uavhengig av om tilbyder har sterk markedsstilling eller ikke. Myndigheten kan pålegge samme krav for tilbyder av andre funksjoner som kan begrense tilgangen til digital radio og fjernsyn.

I gjeldende ekomlov § 4-3 andre ledd åpnes det for at det kan gjøres unntak for kravet om tilgang overfor tilbydere av adgangskontrolltjeneste når myndigheten etter markedsanalyse har funnet at tilbyder ikke har sterk markedsstilling. Forutsetningen for å kunne gi unntak anses oppfylt dersom et unntak ikke vil redusere sluttbrukernes tilgang til formidlingspliktige radio- og fjernsynssendinger eller mulighetene for bærekraftig konkurranse i sluttbrukermarkedet for digitale radio- og fjernsynstjenester, markedet for adgangskontrolltjenester eller andre funksjoner som kan begrense tilgangen til digital radio og fjernsyn.

Det er gitt utfyllende forskriftsbestemmelser i gjeldende ekomforskrift kapittel 4. Dette gjelder blant annet krav til teknisk kompatibilitet, bruk av åpne programvaregrensesnitt, europeiske standarder og anerkjente spesifikasjoner, og krav til at innehaver av immaterielle rettigheter til adgangskontrollprodukter og -tjenester gir lisenser til produsenter av forbrukerutstyr på objektive, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår.

11.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 62 og vedlegg II fastsetter regler om adgangskontrolltjenester og annen funksjonalitet for digitale radio- og fjernsynssendinger. Med adgangskontroll menes at tilgang til et program eller en tjeneste er avhengig av det foreligger et abonnement eller at det foretas en form for autentisering slik at kun berettigede brukere kan motta signalet. Normalt innebærer dette at leverandøren kontrollerer tilgangen ved å kryptere signalet slik at kun brukere som har mottakerutstyr med dekoder kan motta signalet. Dette legger for eksempel til rette for levering av TV-kanaler mot betaling.

Ekomdirektivet artikkel 62 nr. 1 gir medlemslandene en plikt til å sørge for at vilåårene fastsatt i del 1 i vedlegg II kommer til anvendelses. Disse vilåårene innebærer blant annet at tilbydere av adgangskontrolltjenester som tilbyr tjenester for digitale radio- og fjernsynssendinger, skal gi alle kringkastingsselskapene de tekniske tjenestene som gjør det mulig for lyttere og seere å motta kringkastingsselskapets digitalt overførte tjenester. Videre fastslås det at når innehavere av immaterielle rettigheter til produkter og systemer for adgangskontrolltjenester gir lisenser til produsenter av forbrukerutstyr, må dette gjøres på rettfærdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår.

Artikkel 62 nr. 2 og 4 i ekomdirektivet omhandler endring og suspensjon av forpliktelsene etter artikkel 62 nr. 1. Dersom det gjennomføres en markedsanalyse som viser at ett eller flere foretak ikke har sterk markedsstilling i det relevante markedet, kan forpliktelsene etter nr. 1 endres eller kanselleres forutsatt at effektiv konkurranse i markedene for digitalkringkastingstjenester for fjernsyn og radio til sluttbruker og markedet for adgangskontrollsystemer ikke blir negativt påvirket av slike endringer.

Ekomdirektivet artikkel 113 gjelder samvirkningssevne mellom utstyr til bilradiomottakere og forbrukerutstyr til radiomottakere og digitalfjernsyn som blant annet oppdaterer gjeldende rett til digitale format. Ekomdirektivet artikkel 113 og vedlegg XI skal sikre sluttbrukere garanti for at

fjernsynsapparater og bilradiomottakere integrert i kjøretøy i gruppe M, som selges eller leies ut i EØS, har tilstrekkelig samvirkningsevne slik at det kan mottas henholdsvis digitale fjernsynssendinger og digitale radiosendinger via bakkenettet. Det er i den forbindelse viktig å sikre at det på fjernsynsapparater finnes kontakter som kan motta og videreformidle alle nødvendige deler av et digitalt signal, herunder lyd- og videostrømmer, opplysninger om betinget tilgang, tjenester, API og kopibeskyttelse. Funksjonaliteten som er knyttet til eller gjennomført i et slikt grensesnitt, skal ikke begrenses av nettilbydere, tjenestetilbydere eller utstyrsprodusenter.

11.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

I juni 2006 fikk Norges televisjon konsesjon til å bygge det digitale bakkenettet. Det analoge bakkenettet ble faset ut i perioden 2008-2009. Dette medfører at tv-signalene i Norge distribueres over en digital plattform (DVB), og at abonnenter benytter seg av en adgangskontrollordning for å motta sendinger. (NRKs sendinger er fremdeles gratis å motta for allmennheten.) Kravene til samvirkning som følger av forslag til regulering er følgende relevant for norske forhold.

I høringsnotatets forslag til ny ekomlov § 8-1 ble det foreslått regler om adgangskontrolltjenester for tilgang til radio- og fjernsynssendinger, og plikt for tilbyder av slike tjenester til å imøtekomme rimelig anmodning om tilgang fra innholdsleverandører. Bestemmelsen fastsetter også vilkår som skal ligge til grunn for tilgang og at samme krav kan begrense tilgangen til digital radio og fjernsyn. Bestemmelsen gir også regler om regnskapsmessig skille for tilbyder som gir tilgang til adgangskontrollsystemer og som også driver annen virksomhet. I tillegg ble det foreslått å videreføre en forskriftshjemmel slik at nødvendige forskriftsbestemmelser om blant annet krav til teknisk kompatibilitet kan videreføres. Videre er det nødvendige å fastsette forskriftsbestemmelser som gjennomfører ekomdirektivet artikkel 113 om samvirkningsevnen mellom utstyr til bilradiomottakere og forbrukerutstyr til digitalfjernsyn.

Ekomdirektivet artikkel 114 om formidlingsplikt av spesifiserte radio- og tv-kanaler er en videreføring av USO-direktivet (2002/20/EC) artikkel 31. USO-direktivet er gjennomført i kringkastingsloven § 4-3 og kringkastingsforskriften § 4-2.

11.4 Høringsinstansenes syn

Lyse mener at gjeldende bestemmelse om adgangskontrolltjenester for radio og fjernsyn som foreslås videreført i ny § 8-1, er uklar og har begrenset praktisk anvendelse i Norge i dag. Bestemmelsen synes tilpasset en situasjon med begrenset distribusjonskapasitet hvor tilbyderen av «adgangskontrolltjenester» fungerer som en slags «portvakt», og aktualiteten for norske forhold og det potensielle anvendelsesområde kunne vært presisert ytterligere. Blant annet fremstår betydningen av skillet mellom innholdssiden og distribusjonssiden i markedet som stadig mer diffust gjennom blant annet endringer i forretningsmodeller og tilveksten av OTT-aktører. Lyse fremhever at pengestrømmen går fra distributørene og til innholdssiden i Norge. Konkurransen mellom distributørene handler i stor grad om å sikre seg avtaler med innholdsleverandørene til lavest mulig kostnad, og eventuelle pålegg om å gi disse tilgang til distribusjon på ikke-diskriminerende vilkår vil med stor sannsynlighet virke sterkt negativt på konkurransen og lede til dyrere tv-tilbud for kundene. Lyse peker på betydningen av investeringsinsentiver for den som bygger nettet og som tar all risiko, mens aktører som for eksempel Strim benytter det samme nettet uten risiko for å måtte gi «innholdsleverandører» tilgang til sin plattform. Lyse ber dessuten om en nærmere begrunnelse for tredje ledd om regnskapsmessig skille.

Telia mener at det bør fremkomme av lovens forarbeider at tv-distributører ikke omfattes av begrepet «[t]ilbyder av adgangskontrolltjenester». Det vises i den forbindelse til Post- og teletilsynets (nåværende Nasjonal kommunikasjonsmyndighet) brev av 28. juni 2007 til Norges televisjon AS, RiksTV AS, Telenor ASA, Modern Times Group AS og Get AS (som nå er en del av Telia Norge AS), hvor det ble fastslått at Get, MTG/Viasat og Telenor ikke kunne anses å være pliktsubjekter etter gjeldende § 4-3. I samme brev ble det videre fastslått at tv-distributører derimot kan være rettighetssubjekter etter disse reglene i kraft av å være innholdsleverandører. Telia ber derfor at det klargjøres i forarbeidene, i tråd med myndighetenes praksis, at tv-distributører faller innenfor betegnelsen «innholdsleverandører» (som rettighetssubjekt), men ikke begrepet «[t]ilbyder av adgangskontrolltjeneste» (som pliktsubjekt) i forbindelse med de foreslåtte reglene om adgangskontrolltjenester.

NTV støtter departementet syn på at det ikke er behov for å gjennomføre direktivet artikkel 113 nr. 3, første ledd om at medlemsstatene skal opp-

fordre tilbydere av digitale fjernsynstjenester til å sikre at fjernsynsutstyret som de tilbyr, er interoperabile, fordi alle integrerte TV-apparater i dag støtter de relevante tekniske plattformene for fjernsynsdistribusjon, slik som DTH, DTT, IP osv. Slik NTV ser det, bør den enkelte tilbyder tvert imot kunne ha mulighet til å velge å utvikle eget mottaksutstyr med spesifikk funksjonalitet tilpasset tilbyders plattform. Dette vil kunne fremme innovasjon og konkurranse. NTV er også enig med departementet i at det ikke er behov for å regulere noen returrett for digitalt fjernsynsutstyr i ekomlov eller ekomforskrift, fordi vi allerede har en ordning for håndtering av denne form for avfall gjennom avfallsforskriften. I motsetning til hva departementet gir uttrykk for i høringsnotatet, er det i dag slik at det er forbrukerne som i hovedsak er eiere av slikt forbrukerutstyr. NTV er operatør av selve krypteringstjenestene knyttet til smartkortene som benyttes i forbrukerutstyret, og har som tilbyder av signaloverføringstjenester til NRK og RiksTV ingen rolle i forhold til forbrukeres kjøp av fjernsynsutstyr. Det ville også av den grunn være unaturlig om NTV som «tilbyder» i ekomlovens forstand, skulle kunne ilegges noe ansvar for retur av digitalt fjernsynsutstyr. Forbrukerne kan levere mottaksutstyr som de ikke lenger benytter hos elektronikkforhandlerne.

RiksTV støtter NTVs syn, og ber dessuten departementet understreke at reguleringen på dette området er nøytral, og at henvisningen til NTV bare er ment som et eksempel og ikke skal tolkes dithen at reguleringen bare gjelder NTVs virksomhet.

des. Noen høringsinstanser har gitt tilbakemelding om at det er behov for å klargjøre hva som reguleres i lovforslaget § 8-1. Departementet foreslår derfor å tydeliggjøre at bestemmelsens anvendelsesområde er teknologi- og plattformnøytral, i tråd med ekomdirektivets artikkel 62 og vedlegg II om at bestemmelsen gjelder «uansett overføringsform». Et høringsinnspill viser også til en vurdering gjort av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om hvilke aktører som i 2007 var å regne som tilbyder av adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn. Hvilke aktører som tilbyr adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn og som anses for å være pliktsubjekt etter denne bestemmelsen vil kunne endre seg over tid med utviklingen i markedet, teknologiutvikling og tjenestesammensetning hos de ulike aktørene. Myndigheten kan ved behov gjøre en ny vurdering av hvem som er aktører som tilbyr adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn, men basert på dagens situasjon i dette markedet, ser ikke departementet behov for en ny vurdering i forbindelse med ny ekomlov.

Bestemmelsen i § 8-1 tredje ledd om regnskapsmessig skille er inkludert ny lov i tråd med ekomdirektivets bestemmelse i vedlegg II. Regnskapsmessig skille er et verktøy for å avdekke eventuell diskriminering mellom intern og ekstern virksomhet, og vil i denne sammenheng være et virkemiddel for å sikre tilgang på ikke-diskriminerende vilkår til adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn. Departementet viser til § 7-6 for utfyllende beskrivelse av dette virkemiddelet.

11.5 Departementets vurdering

Høringsnotatets forslag om tilgang til adgangskontrolltjenester for radio og fjernsyn oppretthol-

12 Leveringspliktige tjenester

12.1 Gjeldende rett

Leveringsplikt har vært en sentral del av ekompolitikken i mange år. Formålet har vært å sikre alle husstander og bedrifter over hele landet et minimumstilbud av elektroniske kommunikasjonstjenester. Etter gjeldende ekomlov § 5-1 kan myndigheten inngå avtale med, eller ved pålegg utpeke, en eller flere tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester for å sikre et tilbud av følgende tjenester:

- tilgang til offentlig telefontjeneste og digitalt elektronisk kommunikasjonsnett over hele landet
- offentlige betalingstelefoner og andre tilgangspunkter til offentlig telefontjeneste
- nummeropplysningstjeneste
- telefonkatalog
- særlige tjenester til funksjonshemmede og andre sluttbrukere med spesielle behov.

Med hjemmel i gjeldende ekomlov har myndigheten siden 2004 hatt en avtale med Telenor om å tilby blant annet offentlig telefontjeneste. Plikten til å levere særlige tjenester til funksjonshemmede og andre sluttbrukere med spesielle behov er videreført gjennom vedtak fattet 13. juni 2020. Det fremgår her at Telenor pålegges å tilby tjenester til funksjonshemmede og andre sluttbrukere med spesielle behov, jf. ekomforskriften § 5-5. De leveringspliktige tjenestene finansieres pr. i dag av Telenor.

Prinsippet om teknologinøytralitet ligger til grunn for tilbud av de leveringspliktige tjenestene. Dette innebærer at det er opp til den eller de tilbydere som pålegges å levere leveringspliktige tjenester å avgjøre hvilken overføringsteknologi som anvendes for å ivareta forpliktelsene. Det er etter gjeldende rett ingen føringer på hvorvidt fastnett eller mobil teknologi skal benyttes. Myndigheten kan stille nærmere krav til innholdet i pliktene, blant annet om priser til sluttbrukere, geografisk enhetspris, kvalitetskrav til tjenestene, måling av kvalitet og informasjon. Dette kommer også til uttrykk i statens avtale med Telenor Norge av 18. mai 2022, hvor det fremgår at leveringsplikten kan oppfylles både med fast og

mobil telefontjeneste. Plikten kan også i særlige tilfeller oppfylles ved å tilby satellittjeneste.

Bestemmelsene i gjeldende lov kapittel 5 med tilhørende forskriftsbestemmelser gjennomfører kravene i EUs USO-direktiv, og omfatter etter sin ordlyd ikke leveringsplikt for bredbånd.

Etter ekomforskriften § 5-1 skal tilbyder med leveringsplikt tilby offentlig telefontjeneste og tilgang til digitalt elektronisk kommunikasjonsnett til ethvert sted med fast helårlig bosetting eller næringsvirksomhet. Ved tilknytning utenfor normalt leveringsområde kan tilbyder kreve at kunden dekker ekstrakostnaden for tilknytningen. Det følger av bestemmelsen at «med normalt leveringsområde» menes sted med helårlig næringsvirksomhet og fast helårlig bosetting knyttet til dette. Status som normalt leveringsområde endres ikke ved bortfall av næringsvirksomhet, der etablert infrastruktur ligger til rette for fortsatt levering. I slike tilfeller skal det leveres relevante tjenester som var etablert på tidspunkt for bortfall av næringsvirksomhet.

Når det gjelder sluttbrukers kostnader ved at tilbyder eventuelt oppfyller leveringsplikten med trådløs tilknytning, er det fastsatt at dette ikke skal overstige sluttbrukers kostnader ved tilknytning til fastnett. Det er videre presisert at for leveringspliktig tilbyder gjelder leveringsplikten frem til koblingspunktet mot privat elektronisk kommunikasjonsnett når netteier har valgt annen tilbyder som tilbyr tjeneste i det private elektroniske kommunikasjonsnettet.

Gjeldende ekomlov § 5-2 om finansiering av leveringspliktige tjenester åpner for at kostnadene kan dekkes av et finansieringsfond dersom leveringspliktig tilbyder påføres en urimelig byrde ved å tilby tjenestene, og tilbyder har bedt om kostnadsdekning. Tilbyderen må i så fall legge frem en beregning over nettokostnadene knyttet til de leveringspliktige tjenestene. Nettokostnad beregnes som forskjellen mellom netto driftskostnad tilbyder har med slik leveringsplikt, og netto driftskostnad tilbyder ville hatt uten leveringsplikt, jf. gjeldende ekomforskrift § 5-7. Ved beregning skal fordeler ved immaterielle rettigheter, herunder merkevare, tas med. Nettokostnad skal

beregnes særskilt for hver leveringspliktige tjeneste. Det er Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som avgjør hva som skal regnes som nettokostnad, og som tar stilling til om dette utgjør en urimelig byrde. Regnskap som ligger til grunn for beregningen av nettokostnad skal godkjennes av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet eller av en utpekt uavhengig instans. Beregning av nettokostnad skal være offentlig.

Tilbydere kan pålegges å bidra til finansiering av et finansieringsfond. Nærmere regler om dette følger av ekomforskriften § 5-8 om finansiering av leveringspliktige tjenester. Den enkelte leveringspliktige tjeneste skal finansieres for seg, og det kan fastsettes forskjellige finansieringsordninger for hver tjeneste. Kostnadene deles mellom tilbydere etter markedsandel, tjenestetilbud med videre. Tilbydere som skal delta i finansieringsordningen skal motta informasjon om finansieringsbeløpets størrelse, herunder om egenandel. Det fremgår av forskriften at finansieringsordningen skal forvaltes av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet eller en uavhengig instans utpekt av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan unnta tilbydere med lav markedsandel, som har tilbudt tjenester i kort tid eller har omsetning under en fastsatt grense, fra å omfattes av finansieringsordningen.

Gjeldende ekomlov § 5-1 fastsetter i andre ledd at myndigheten kan stille nærmere krav til de leveringspliktige tjenestene som er listet opp i loven, herunder om «*priser til sluttbrukere*». Pliktsubjektet etter bestemmelsen er leveringspliktig tilbyder. Videre er det i tredje ledd fastsatt at myndigheten kan gi forskrifter om leveringspliktige tjenester.

12.2 Ekomdirektivet

Leveringspliktige tjenester omhandles i ekomdirektivet artikkel 84 til 92.

Ekomdirektivet artikkel 84 pålegger blant annet medlemsstatene å sørge for at alle forbrukere på et fast sted, i tillegg til tilgang til talekommunikasjonstjeneste, skal ha tilgang til bredbånd med en hastighet som gjør det mulig å benytte et minimumsett av tjenester, til en overkommelig pris.

Det følger av ekomdirektivet at medlemsstatene selv skal definere hva som er tilstrekkelig bredbåndshastighet. Ved fastsettelsen skal det ses hen til både den minimumsbåndbredde flertallet av forbrukere i den aktuelle medlemsstaten nyter godt av, og BERECs¹ rapport om medlemsstatenes beste praksis². Det stilles krav til at bred-

båndshastigheten minimum sikrer tilgang til de tjenester som er opplistet i vedlegg V til ekomdirektivet. Dette omfatter:

- e-post,
- søkemotorer for å finne frem til informasjon,
- grunnleggende nettbaserte verktøy for opplæring og videreutdanning,
- aviser og nyheter på nett,
- kjøp eller bestilling av varer og tjenester på nettet
- jobbsøking og verktøy for jobbsøking,
- sosial nettverksbygging i forretningsøyemed
- digitale banktjenester,
- offentlige digitale tjenester,
- sosiale media og direktemeldinger,
- føre samtaler og videosamtaler med standard kvalitet.

Det fremgår av direktivets fortale at minimumssettet av tjenester bør gjenspeile de tjenester som anvendes av flertallet av brukerne. Listen er ikke ment å være statisk. Kommisjonen skal derfor følge med på utviklingen av internettbruken og ajourføre listen slik at den omfatter tjenester som er nødvendige for sosial og økonomisk deltakelse i samfunnet. Ekomdirektivet styrker i vesentlig grad forbrukerens rettigheter sammenlignet med USO-direktivets forpliktelser, som kun omfatter en rett til å foreta oppkobling mot internett.

I ekomdirektivet artikkel 84 er formålet med leveringsplikten først og fremst å sikre «forbrukere» tilgang til tilstrekkelig bredbåndstilgang og talekommunikasjonstjenester (telefontjeneste). Medlemsstatene kan imidlertid utvide leveringsplikten til også å omfatte «mikroforetak» og «små og mellomstore foretak». I Kommisjonens anbefaling 2003/361/EF er mikroforetak og små og mellomstore foretak, definert som foretak med under 250 ansatte og med en årlig omsetning som ikke overstiger 50 millioner euro eller en årlig samlet balanse som ikke overstiger 43 millioner euro.

Ekomdirektivets artikkel 84 nr. 1 og artikkel 85 stiller krav om at det skal være mulig for forbrukere å få tilgang til tilstrekkelig bredbånd- og talekommunikasjonstjenester til overkommelig pris. Dersom medlemslandene i lys av nasjonale

¹ Body of European Regulators for Electronic Communications (BEREC).

² I artikkel 84 (3) andre ledd er BEREC, for å sikre en konsekvent bruk av artikkel 84, pålagt å utarbeide en rapport om medlemsstatenes beste praksis for å gi medlemsstatene støtte når de skal definere hva som er en tilstrekkelig bredbåndstilgang. Ved fastsettelsen av hva som er en tilstrekkelig bredbåndsforbindelse, kan medlemsstatene også ta hensyn til nasjonale forhold.

forhold fastslår at sluttbrukerprisene for slike tjenester ikke er overkommelige, skal de treffe tiltak for å bøte på problemet. Dette vil være tilfelle hvis forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov hindres i å få tilgang til slike tjenester. Et aktuelt tiltak kan i henhold til artikkel 85 være å tilby økonomiske støtteordninger for forbrukere med lav inntekt.

Dersom tilstrekkelig bredbåndstilgang ikke kan sikres på kommersielle vilkår eller gjennom andre offentlige virkemidler, kan én eller flere tilbydere pålegges leveringsplikt for å imøtekomme alle rimelige anmodninger fra sluttbrukere om tilgang til en bredbåndstjeneste som dekker minimumssettet av tjenester som nevnt ovenfor jf. artikkel 86.

Det følger av ekomdirektivet artikkel 89, at dersom tilbud om leveringspliktige tjenester påfører tilbyderen en urimelig byrde, skal tilbyderen få dekket nettokostnadene ved leveringsplikten dersom tilbyder ber om det. Det er den nasjonale regulatoren som avgjør om nettokostnaden utgjør en urimelig byrde. Ved fastsettelsen av nettokostnaden skal det tas hensyn til eventuelle markedsfordeler tilbyder får som følger av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester. Alternativt kan en legge til grunn nettokostnaden slik den er fastsatt ved bruk av en utpekingsmekanisme (for eksempel ved anbudskonkurranse), jf. artikkel 86 nr. 4.

Dersom myndigheten utpeker en tilbyder til å imøtekomme rimelige anmodninger om tilgang til bredbåndstjeneste og plikten utgjør en urimelig byrde, kan tilbyderen kreve nettokostnadene ved leveringsplikten kompensert jf. artikkel 90. Kompensasjonen kan finansieres gjennom offentlige tilskudd, eller ved å dele nettokostnadene ved leveringsplikten mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, eller gjennom en kombinasjon av offentlige midler og deling av kostnadene mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, jf. ekomdirektivet artikkel 90.

Skal nettokostnadene fordeles mellom tilbydere, må fordelingen skje på objektive og ikke-diskriminerende vilkår og være i overensstemmelse med proporsjonalitetsprinsippet. Det er ifølge direktivet adgang til å unnta tilbydere med en omsetning under en fastsatt grense, fra å delta i en eventuell finansieringsordning. En eventuell finansieringsordning der nettokostnadene fordeles mellom tilbydere, skal administreres av tilsynsmyndigheten eller en annen uavhengig instans under tilsyn av tilsynsmyndigheten. Ordningen må innrettes slik at eventuelle gebyrer knyttet til deling av kostnaden forbundet med de

leveringspliktige tjenestene, skal utskilles og fastsettes særskilt for hver tilbyder, jf. artikkel 90.

Når det gjelder valg av teknologi for de leveringspliktige tjenestene, følger det av direktivets fortale punkt 214 at det skal legges til rette for teknologinøytrale løsninger:

«[...] There should be no limitations on the technical means by which the connection is provided, allowing for wired or wireless technologies, nor any limitations on the category of providers which provide part or all of universal service obligations.»

12.3 Forslaget i høringsnotatet 3. september 2019

12.3.1 Leveringsplikt for bredbånd

Departementet foreslo i høringen at bredbånd i form av funksjonell tilgang til internett inkluderes i de leveringspliktige tjenestene i ekomloven. Etter gjeldende rett er ikke bredbåndstjenester omfattet av de leveringspliktige tjenestene i ekomloven. Dette skyldes at den viktigste tjenesten tradisjonelt har vært telefontjeneste. Utviklingen i samfunnet har imidlertid ført til at de fleste nå har behov for å ha tilgang til bredbånd. Det finnes i dag et fåtall husstander og bedrifter i Norge uten tilbud om bredbånd.

Utgangspunktet er at bredbånd- og telefontjenester skal leveres av markedsaktører på kommersiell basis. Dette er et grunnleggende prinsipp i ekomregelverket. I enkelte deler av landet finnes det imidlertid ikke et kommersielt bredbåndstilbud, og andre mindre inngripende virkemidler har heller ikke ført frem (som for eksempel utbygging med støtte fra bredbåndstøttemidler). For å kunne sikre et bredbåndstilbud til de som står uten et tilbud, er det behov for å oppdatere gjeldende ekomregelverk og gjennomføre ekomdirektivet i norsk rett på dette punkt, slik at myndigheten gis kompetanse til å kunne pålegge leveringsplikt for bredbånd. Formålet med forslaget er å sikre at alle får et tilbud om tilgang til funksjonelt internett over hele landet.

I tråd med handlingsrommet i direktivet, ble det foreslått å utvide leveringsplikten til å omfatte mikroforetak og små og mellomstore foretak (i tillegg til forbrukere). Dette vil i praksis videreføre dagens rettsstilling når det gjelder rettssubjektet. I Norge finnes det ikke noen entydig definisjon på hva mikroforetak og små og mellomstore foretak er, men det er vanlig å definere små og mellomstore foretak som bedrifter med under 100

ansatte. Tall fra SSB viser at dette omfatter 99,4 prosent av virksomhetene i Norge.

I høringen ble det videre foreslått at alle forbrukere skal ha krav på tilgang til tilstrekkelig bredbånds- og telefontjeneste «på et fast sted». I denne sammenheng skal «på et fast sted» forstås som der sluttbruker anses bosatt (folkeregistrert adresse). Det kan være tilfeller der sluttbrukers hovedoppholdssted er et annet sted enn folkeregistrert adresse, for eksempel i tilfeller der sluttbruker er pendler eller student med folkeregistrert adresse i foreldrehjemmet. I slike tilfeller bør sluttbruker ha rett til tilgang til offentlig bredbånds- og telefontjeneste også der denne har sitt hovedoppholdssted.

Departementet foreslo at det lovfestet en mulighet for myndigheten til å gjøre unntak fra leveringsplikten dersom sluttbrukers anmodning om tilgang til telefoni- og bredbåndstjeneste ikke kan anses rimelig. Opprettholdelse av leveringsplikten må vurderes i lys av kostnadene leveringsplikten medfører, samtidig som det tas hensyn til private og allmenne interesser som blir berørt av at unntak innvilges. I høringen ble det lagt til grunn at hva som vil anses som en rimelig anmodning i de fleste tilfeller vil være knyttet til kostnadmessige forhold. Blir kostnadene svært høye sammenlignet med estimerte kostnader i en normalsituasjon (med normalsituasjon menes tilfeller der utbygging skjer på kommersielle vilkår), kan det være grunnlag for å gjøre unntak. I den skjønnsmessige vurderingen av om unntak fra leveringsplikten skal gis, ble det foreslått at myndigheten skal avveie kostnadene ved å tilby tjenesten opp mot virkningen av et leveringsfritak for den enkelte sluttbruker og samfunnet for øvrig. En slik vurdering av om det i en konkret sak foreligger en rimelig anmodning om tilgang til telefoni- og bredbåndstjeneste, vil høre under myndighetens frie skjønn å avgjøre. Alternativt ble det i høringen foreslått at det fastsettes nærmere kriterier for hva som vil være en rimelig anmodning i forskrift, for eksempel med regler om hvor mange bosettinger det må være på stedet, hvor lang avstand det kan være mellom bosettingene med videre, for at det skal være leveringsplikt. Det ble i høringen også foreslått et tredje alternativ, hvor det fastsettes en beløpsgrense for å avgjøre om sluttbrukers anmodning er rimelig.

Departementet foreslo i høringen en videreføring av gjeldende leveringspliktordning om at tilbyder med leveringsplikt også vil ha plikt til å levere tjenester utenfor normalt leveringsområde, dersom kunden selv betaler ekstrakostnaden for tilgangen. Slik tilknytning utenfor normalt leve-

ringsområde skal gjøres på gunstigst mulig måte for kunden. Ekstrakostnaden fastsettes i hvert enkelt tilfelle etter en konkret vurdering.

Videre foreslo departementet i høringen at myndigheten gis kompetanse til å fastsette konkrete hastighetskrav for den leveringspliktige bredbåndstjenesten i forskrift. Dette gir myndigheten mulighet til å kunne endre kravet til hastighet over tid i takt med teknologiutvikling og endrede brukerbehov.

12.3.2 Teknologinøytralitet

Det ble i høringen ikke stilt krav om at de leveringspliktige tjenestene skal leveres over en bestemt teknologi, for eksempel kablet nett, så lenge nettene og tjenestene leveres med forsvarlig sikkerhet og oppfyller lovens øvrige krav. Kravene til infrastrukturen som følger av regelverket er med andre ord teknologinøytrale. Tilbyderne har selv best forutsetning til å velge hvilken teknologi som er egnet til å levere de ulike tjenestene, og som oppfyller myndighetenes krav til tjenestene. Departementet har i høringen lagt vekt på at det er grunn til å tro at de tekniske egenskapene ved de ulike teknologiene over tid vil forbedres. For eksempel ble det antatt at 5G i mobilnettet ville kunne gi økt kapasitet og kvalitet, i tillegg til redusert forsinkelse.

12.3.3 Leveringspliktig tilbyders kostnader ved leveringsplikten

Departementet foreslo i høringen å videreføre gjeldende ordning om at leveringspliktig tilbyder kan få dekket nettokostnader som leveringsplikten medfører, når kostnaden utgjør en urimelig byrde, jf. gjeldende ekomloven § 5-2. Dersom myndigheten etter en anbudskonkurranse inngår avtale med en tilbyder om leveringsplikt, vil prisen på tilbudet måtte anses som nettokostnad som kan kreves dekket. Skjer utpeking av leveringspliktig tilbyder gjennom et pålegg, vil både spørsmålet om det foreligger en urimelig byrde og beregning av nettokostnadene, måtte avgjøres av myndigheten etter en konkret vurdering.

Høringen synliggjorde flere alternative måter å finansiere leveringsplikten på, herunder ved bruk av offentlige midler, ved å dele nettokostnadene mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester, eller ved en kombinasjon av disse løsningene.

Departementet foreslo å videreføre gjeldende ordning om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbydere å bidra til å finansiere

leveringspliktige tjenester, jf. gjeldende ekomlov § 5-2 andre ledd og ekomforskriften § 5-8. I tilfeller hvor nettokostnadene skal fordeles mellom tilbydere, må fordelingen skje på objektive og ikke-diskriminerende vilkår, og være i overensstemmelse med proporsjonalitetsprinsippet. Det ble i høringen vist til åpningen i ekomdirektivet for å unnta tilbydere som har omsetning under en fastsatt grense, fra å delta i finansieringen, jf. ekomdirektivet artikkel 90 nr. 2.

Det kan også være aktuelt å innføre en ordning med egenandel/anleggsbidrag fra sluttbruker tilsvarende hva kostnadene normalt er for å få etablert en slik grunnleggende tilgang til telefon-tjenesten og internett. På bakgrunn av dette ble det foreslått en ordlydsendring i loven som reflekterer myndighetens kompetanse til å gi forskrift om egenandel for sluttbrukere.

12.3.4 Leveringsplikt som foreslås opphevet

Departementet foreslo i høringen å oppheve gjeldende ekomlov § 5-1 første ledd nr. 2 til 4 om leveringsplikt på offentlig betalingstelefon og andre tilgangspunkter til offentlig telefontjeneste, nummeropplysningstjeneste og telefonkatalog. Dette er ment som en oppdatering i tråd med utviklingen på området, for å reflektere gjeldende praksis. Ekomdirektivet stiller heller ikke krav om leveringsplikt for offentlig betalingstelefon og andre tilgangspunkter til offentlig telefontjeneste, nummeropplysningstjeneste eller telefonkatalog.

12.4 Høringsinstansenes syn

12.4.1 Leveringsplikt for bredbånd

De aller fleste høringsinnspillene støtter i utgangspunktet forslaget om innføring av hjemmel til å fastsette leveringsplikt for bredbånd. Flere har konkrete innspill til blant annet teknologivalg, leveringspliktens innretning, omfang og finansiering.

Levanger kommune, Nordland fylkeskommune, Trøndelag fylkeskommune, Vestland fylkeskommune og Huseiernes Landsforbund mener det bør innføres leveringsplikt til alle innbyggere uansett bosted. Det vises til at tilgang til internett er helt sentralt for å kunne delta i samfunnet, og kunne nyttiggjøre seg tjenester som tilbys på internett, ikke minst offentlige digitale tjenester. *Hemnes kommune, Hattfjelldal kommune og Villmarksnett* mener også fritidseiendommer i stor grad vil ha nytte av mulighetene for å kunne benytte seg av høyhastighetsbredbånd.

Trøndelag fylkeskommune og NBR mener tilgang til telefontjenesten og internett i utgangspunktet skal leveres av markedsaktører på kommersiell basis, og at leveringsplikten skal omfatte mikroforetak og små og mellomstore foretak.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter forslaget om at det kan gjøres unntak fra leveringsplikten, når sluttbrukers anmodning om tilgang til telefoni- og bredbåndstjeneste ikke kan anses rimelig. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter at vurderingen om at hva som bør anses som en rimelig anmodning i de fleste tilfeller vil være knyttet til kostnadsmessige forhold. Etter Nasjonal kommunikasjonsmyndighets syn bør det settes en beløpsgrense for å avgjøre om en anmodning er rimelig. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser til at en beløpsgrense vil være objektiv og sikre likebehandling av sluttbrukere. For myndigheten vil avgrensning av hva som er rimelig anmodning gjennom en beløpsgrense, være klart mindre ressurskrevende enn om rimeligheten av en anmodning skal avgjøres skjønnsmessig ved å veie kostnadene opp mot virkningen et leveringsfritak vil ha både for den enkelte sluttbruker og samfunnet for øvrig. I tilfeller der kostnadene overstiger beløpsgrensen, er det foreslått at sluttbruker likevel vil kunne kreve tilgang til leveringspliktige tjenester ved selv å dekke de overskytende kostnadene ved tilgangen. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter en slik løsning.

Telia støtter at leveringsplikten overfor sluttbruker begrenses til steder der disse har sin faste helårige bosetting eller helårige næringsvirksomhet. Skulle leveringsplikten dekke områder med sesong- eller periodevis bosetting, eller mer sporadisk næringsvirksomhet, ville plikten vært langt mer kostnadskrevende å oppfylle. *Telia* mener blant annet at det er nødvendig med generelle unntak fra leveringsplikten for å hindre at det pålegges leveringsplikt til topografisk og/eller samfunnsøkonomisk lite rasjonelle områder, uavhengig av om det er fast bosetting eller helårlig næringsvirksomhet på stedet. *Telia* mener det også er nødvendig å trekke en grense for individuell leveringsplikt, basert på om anmodningen fra sluttbruker kan anses rimelig eller ikke. Når det gjelder grensen for når en anmodning kan anses rimelig, mener *Telia* denne må gjøres så klar som mulig av hensyn til forutberegnelighet og etterprøvhetsbarhet for tilbyderne. En klar grense vil dessuten bidra til effektivitet og enklere administrasjon hos myndighetene. Forslaget om en skjønnspregert rimelighetsvurdering som skal se hen til kriterier av typen «virkninger for samfunnet» vil etter *Telia* sitt syn i liten grad sikre forutberegne-

lighet. Telia mener det er en bedre løsning å konkretisere rimelighetsgrensen i form av en bestemt beløpsgrense, eventuelt i kombinasjon med en adgang for sluttbruker til å utløse leveringsplikt mot selv å dekke overskytende kostnader. Tilbyderne vil på sin side kostnadsberegne utbyggingen basert på rimeligste, aktuelle teknologi.

Nå det gjelder fastleggingen av den konkrete beløpsgrensen, mener Telia at denne bør ta utgangspunkt i tilbydernes gjennomsnittlige utbyggingskostnad for kommersielt begrunnede prosjekter. Eventuelt med tillegg av et prosentuekt påslag og lignende. Telia mener det er viktig at beløpsgrensen tar hensyn til at den aktuelle utbyggingen må forventes å knytte seg til områder med bruksinntekter under gjennomsnittet for den kommersielle utbyggingen. Ved en mer spredt bosetting vil bruksinntektene pr. investerte krone være lavere.

Telia mener kostnadsvurderingen opp mot en eventuell beløpsgrense må inkludere samtlige relevante kostnader hos tilbyderen. For eksempel vil ny infrastruktur i form av basestasjoner også måtte driftes, og Telia mener relevante kostnader må inkludere både CAPEX og OPEX. En eventuell beløpsfastsatt rimelighetsgrense må holdes adskilt fra spørsmålet om den etterfølgende finansieringen av leveringsplikten og tilbydernes mulighet til å få dekket utbyggingskostnadene.

Telenor støtter at det innføres en avgrensning av leveringsplikten mot anmodninger som ikke anses rimelige. Det foreslås at det i forskriften fastsettes et kostnadsmessig tak for tilknytninger. Dersom den konkrete tilknytningen er over kostnadstaket, foreslår Telenor at det ikke skal være leveringsplikt med mindre kunden selv betaler overskytende. I tilfeller hvor tilknytningskostnaden er under taket, mener Telenor det likevel bør foretas en konkret vurdering av om anmodningen er rimelig. Telenor foreslår at man ved en slik vurdering kan vektlegge forhold på kundens side, praktiske og tekniske forhold, samt kostnader forbundet med opprettholdelse av tilgangen. Telenor mener en slik løsning sikrer forutsigbarhet og åpner for å hensynta nasjonale forhold slik direktivet legger opp til.

Telenor er enig i at rimelighetsvurderingen i de fleste tilfeller vil være knyttet til kostnadsmessige forhold, og mener det må presiseres at kostnader forbundet med leveringsplikt, inkluderer kostnader forbundet med opprettholdelse av tilgangen, herunder drift, vedlikehold og feilrettinger. Dette er kostnader som i praksis har vist seg å kunne bli betydelige. Telenor mener grensen for hva som anses urimelig vil kunne variere avhen-

gig av forhold på tilbyders side. Telenor mener det er grunn til å understreke at vurderingen ikke må begrenses til utelukkende å være en direkte sammenligning av nettokostnad for tilknytning og tilbyders omsetning. I så fall mener Telenor regelverket vil miste all praktisk betydning for større selskaper, som for eksempel Telenor.

Telenor mener også ekomloven må ta høyde for at forholdene rundt opprettholdelse av bredbåndstilgang kan endre seg over tid. For eksempel i tilfeller der selve tilknytningen av en kunde er rimelig på tilknytningstidspunktet, og tilknytningen heller ikke påfører tilbyder en «urimelig byrde», men hvor opprettholdelsen av tilgangen etter hvert blir uforholdsmessig kostnadskrevende. Telenor påpeker at det for eksempel kan bli aktuelt med feilrettinger som blir langt dyrere og mer komplisert enn man kunne forutse på tilknytningstidspunktet. I slike tilfeller mener Telenor det må være adgang til å anmode om at myndighetene foretar en fornyet vurdering både av spørsmålet om bredbåndstilgang er rimelig, og også om tilbyder påføres en urimelig byrde.

Telenor støtter forslaget om å videreføre ordningen med at tilbyder alltid har leveringsplikt, dersom sluttbruker selv dekker de kostnader som overstiger det fastsatte kostnadstaket. Telenor foreslår at sluttbruker i slike tilfeller selv må betale alle kostnader forbundet med tilgangen, herunder kostnader forbundet med drift, vedlikehold og feilrettinger, med fratrekk for kostnadstaket. Telenor mener likevel det må være adgang til å gjøre unntak fra leveringsplikten også i slike tilfeller når det for eksempel er fare for liv og helse for montørene, eller andre tungtveiende hensyn gjør seg gjeldende.

Telenor viser til at selskapet i dag har en avtale med staten «om levering av tilgang til offentlig telefontjeneste og digitalt elektronisk kommunikasjonsnett». Telenor mottar ingen kompensasjon for oppfyllelsen av leveringsplikten. Dersom leveringsplikt på bredbånd innføres i Norge, og det kommer på plass ordninger for finansiering og utpeking av leveringspliktige tilbydere, mener Telenor at det er naturlig at avtalen for telefontjenesten mellom staten og Telenor opphører. Dette bør også, ifølge Telenor, fremgå klart av forarbeidene til lovteksten.

Eidsiva Bredbånd AS (Eidsiva) mener forslaget om å videreføre kravet om at normalt leveringsområde forutsetter helårlig næringsvirksomhet og fast helårlig bosetting er en lite hensiktsmessig avgrensning, og er ubegrunnet diskriminerende overfor sesongbasert næringsvirksomhet. Virksomheter med fast tilhold, men basert på

aktiviteter knyttet til årstider, vil da falle utenom «normale leveringsområder». Eidsiva kan ikke se at ekomdirektivet artikkel 84 nr. 5, jf. nr. 1, begrenser adgangen til å la sesongbasert virksomhet omfattes. I mange områder i Distrikts-Norge er nettopp sesongbasert virksomhet, for eksempel turistrelaterte næringer, en viktig del av næringsstrukturen. Det påpekes at det er nettopp i slike områder leveringsplikten vil ha reell betydning. Eidsiva mener videre det er utilstrekkelig belyst hvordan avgrensningen av leveringsplikten er tenkt gjennomført, og at det er nødvendig å gi aktørene som får leveringsplikt forutsigbarhet med hensyn til omfang og investeringer.

NextGenTel viser til at hensynet til likebehandling og forutsigbarhet tilsier at «rimelighetsvurderingen» bør operasjonaliseres ved at det i forskrift fastsettes et «tak» for hva som vil være en rimelig anmodning.

Nasjonalt breibandsråd (NBR) er uenig i forslaget om unntak «[...] i områder der det er rasjonelt ut fra geografiske, tekniske eller økonomiske hensyn». Slike begrensninger i leveringsplikten kan ramme de som har det aller dårligste tilbudet, og dette kan bidra til å segmentere det allerede eksisterende digitale klasses skillet mellom periferi og sentrale strøk.

Kommunesektorens organisasjon (KS) forstår at det i unntakstilfeller kan være behov for å begrense leveringsplikten ut fra kostnadmessige vurderinger, men mener det er viktig at leveringsplikten ikke blir praktisert på en måte som hindrer eller begrenser tilgangen til og bruken av offentlige digitale tjenester. Det vil være uheldig dersom en kommune ikke kan tilby velferdsteknologitjenester til de mest spredtbygde boligene i kommunen. KS mener at spørsmålet om hva som er en rimelig anmodning ikke bare må vurderes i lys av kostnadmessige forhold, men også må hensynta positive nytteeffekter ved at offentlige digitale innbyggertjenester kan tilbys til og benyttes av alle innbyggere i en kommune, uavhengig av hvor de bor. Gevinstene av digitaliseringsarbeidet i kommunal sektor vil bli mye større dersom analoge tjenester og verdikjeder kan avvikles og erstattes av digitale tjenester i sin helhet, enn om analoge tjenester og verdikjeder må opprettholdes for et fåtall husstander. KS mener derfor at vurderinger av eventuelle unntak for leveringsplikten ikke må baseres på kostnadmessige forhold alene, men vurderes ut fra en helhetlig kostnyttetilnærming.

Politiets sikkerhetstjeneste påpeker at det bør inngå en vurdering av om aktuelle tilbydere kan skade norske sikkerhetsinteresser ved valg av

leveringspliktige tilbydere. Utenlandske aktører med tilgang til norsk ekominfrastruktur kan utgjøre stor skade for stat og samfunn.

Forbrukerrådet mener det bør utredes om husholdningene bør kompenseres ved nedetid av tjenesten, og at det bør vurderes om flere kriterier enn hastighet bør inngå i leveringsplikten. Forbrukerrådet påpeker videre at konsekvensen av mislighold fra sluttbrukers side nå som bredbånd blir en rettighet ikke er belyst. Når dette lovfestes, mener Forbrukerrådet at det bør fastsettes en høy terskel for stenging av bredbåndsavtaler ved slikt mislighold.

Flere av høringsinstansene har synspunkter når det gjelder datakvoter, herunder *Trøndelag kommune*, *Huseiernes Landsforbund*, *Alta Kraftlag*, *Abelia* og *Arbeidsgruppen «Fiberbredbånd uti Neste»*, som mener leveringsplikt for bredbånd bør stille krav til tilstrekkelig store datakvoter eller at begrensninger i databruk ikke skal tillates.

12.4.2 Teknologinøytralitet

Departementet har i høringen mottatt en rekke høringsinnspill med synspunkter av miljø- og helsemessig karakter knyttet til valg av teknologi for eventuell leveringsplikt og helsemessige konsekvenser som følge av kobbersaneringen. Blant disse høringsinnspillene er det tre foreninger som har inngitt høringssvar:

- Norges miljøvernforbund
- Foreningen for el-overfølsomme
- Foreningen for EMF-reform

Norges Miljøvernforbund (NMF) støtter forslaget om leveringsplikt for bredbånd, men mener det må være leveringsplikt for kablet bredbånd og at kobbersaneringen må stoppes inntil kablet bredbåndstelefoner er på plass for alle brukere som ønsker det. NMF mener at trådløs kommunikasjon er å anse som en miljøgift. Det anføres at den menneskeskapte eksponeringen for stråling i dag har 1 milliard milliarder ganger høyere strålingstetthet enn naturlig bakgrunnsstråling, i frekvensområdet rundt 1 GHz. Eksponeringen må senkes, ikke økes. NMF mener stråling fra trådløse nett kan skade alt biologisk liv. NMF viser til at et spekter av skadevirkninger er funnet på planter, rotter, insekter, fugler og menneskelige sædceller, i et stort antall studier. NMF mener at studiene det vises til er å anse som anerkjent forskning i dag, og må tas på alvor. Videre mener NMF at der hvor fasttelefonen blir erstattet med trådløs mobilkommunikasjon, kan det få utilsiktede helse- og miljømessige konsekvenser. Kablet

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

bredbåndstelefonier er et alternativ som er miljømessig forsvarlig.

NMF opplyser at Europeiske Miljømedisineres Forening har uttalt at el-sensitivitet må behandles som en fysisk sykdom, og at den beste behandling er å unngå eksponering for elektromagnetiske felt. NMF mener at det er

«belegg for å inkludere elsensitive i «funksjonshemmede og brukere med spesielle behov», som omtalt i USO-direktivet (Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF av 7. mars 2002). Direktivet slår fast at bl.a. taletelefoni, katalogtjenester, telefonautomater, nødtjenester, og tjenester for funksjonshemmede og brukere med særskilte behov skal være såkalte universelle tjenester (USO-tjenester) som alle brukere skal ha tilgang til. Med «brukere» forstås alle EU-borgere, men også alle norske borgere siden direktivet er del av norsk lov. Dersom elsensitive fratas muligheten til å ha fasttelefoni, er det antakelig et brudd på dette regelverket.»

Foreningen for el-overfølsomme (FELO) mener at leveringsplikt for bredbånd ikke kan bygge på prinsippet om teknologinøytralitet, fordi teknologiene ikke er likeverdige når det gjelder hensyn til folkehelse og miljøet. FELO mener helserisikoen ved trådløs telefoni gjelder hele befolkningen, og viser til at WHO's kreftforskningsinstitutt klassifiserte mobilstråling som mulig kreftfremkallende i 2011. FELO hevder at et stort forskningsmateriale det siste tiåret dokumenterer økt risiko for kreft, søvnproblemer, redusert immunforsvar og fertilitet, og skader på det nevrologiske systemet. FELO mener politikken derfor må bygge på føre-var-prinsippet og kablet telefoni. Det bes om at myndighetene sikrer at kobbernettet holdes ved like i områder der kablet bredbånd ennå ikke er tilgjengelig.

FELO anfører at el-overfølsomme har en funksjonsnedsettelse, og påpeker at likestillings- og diskrimineringsloven skal sikre lik mulighet for deltagelse i samfunnet, uavhengig av funksjonsnivå. Den skal bidra til å bygge ned samfunnets funksjonshemmende barrierer, og hindre at nye skapes. FELO mener el-overfølsomhet er en vesentlig, miljørelatert funksjonshindring, og at trådløs telefoni vil være diskriminerende og sosialt ekskluderende. Mennesker med funksjonsnedsettelser har rett til særskilte telefontjenester, og FELO mener telefoni i seg selv er en særskilt tjeneste for el-overfølsomme. Hvis kobbernettet skal erstattes, mener FELO dette må skje med kablet bredbånd.

Foreningen for EMF-reform viser til at norsk bredbåndspolitikken i lang tid har lagt vekt på teknologinøytralitet, som innebærer at utbyggere, og ikke myndighetene, bestemmer hvilke teknologier som skal brukes i utbygging av bredbåndstjenester. Teknologinøytralitet har vært en fornuftig politikk ut fra den forutsetning som til nå har ligget til grunn, nemlig at de ulike teknologiene er nøytrale eller likeverdige med hensyn til helse- og miljømessige virkninger. Denne forutsetningen er ifølge Foreningen for EMF-reform ikke vitenskapelig holdbar, og fører til utforming og omfang av trådløs teknologi som gir skadevirkninger på helse og miljø. Foreningen for EMF-reform mener slik teknologiinnføring rammes av loven, og av generelle krav til samfunnsansvar. I den grad det skulle være tvil, rammes det av føre-var-prinsippet.

Foreningen for EMF-reform mener norske myndigheter må forlate teknologinøytralitet som prinsipp, og basere teknologivalg og utbyggingsstrategi på grundige vurderinger av teknologienes helse- og miljømessige skadepotensiale. Det anføres at å

«[...] unnlate en nøyere utredning av miljøkonsekvensene når man er kjent med at disse innvendingene framsettes av miljøer man må anta kan være kompetente, er i strid med kravet om miljøutredninger, i strid med føre-var-prinsippet, og i strid med etablerte normer for samfunnsansvar. Det kan – og bør – rammes av lovverket som miljøkriminalitet og som en forbrytelse mot elementære menneskerettigheter. Inntil slike vurderinger er foretatt, må norske myndigheter derfor stille de planlagte lovendringer om leveringsplikt på bredbånd på vent, og foreta nye kostnadsvurderinger der det inngår analyser av miljøkonsekvensene, og der valg av teknologi styres ut fra disse.»

Et antall privatpersoner har sendt hørings svar som gjelder miljømessige og helsemessige konsekvenser av teknologinøytralitet og kobbersanering. Flere av disse har tatt utgangspunkt i teksten til EMF-reform, eller budskapene i høringsinnspillene til NMF og FELO. Synspunktene som er fremmet er derfor i stor grad sammenfallende. Hovedbudskapet er at kobbersaneringen må stanses inntil kablet bredbåndstelefonier er på plass for alle brukere som ønsker det. Argumentene som fremføres for dette synet omfatter blant annet at el-overfølsomhet faller under kategorien funksjonshemming, og at de el-overfølsomme derfor skal dekkes av samme hjemmel som funksjonshemmede og brukere med spesielle behov etter ekomregulver-

ket. Enkelte privatpersoner har også trukket frem statens plikter etter Grunnlovens 112.

Videre anføres det at føre-var-prinsippet bør benyttes, og at det foreligger forskning som tilsier at de foreslåtte lovendringene om leveringsplikt for bredbånd bør settes på vent inntil helse- og miljøkonsekvensene er analysert nærmere. Enkelte av privatpersonene mener unnlatelse av å utrede dette kan og bør omfattes av lovverket for miljøkriminalitet, og anses som forbrytelse mot menneskerettighetene. Det er også enkelte privatpersoner som kritiserer dagens grenseverdier fastsatt av ICNIRP, og som anfører at disse er utdaterte sammenlignet med nyere forskning, som de mener gir et nyansert bilde på ulike skadevirkninger mikrobølgestråling kan ha ved langt lavere stråleverdier. Disse høringsinstansene mener teknologinøytralitet som prinsipp bør forlattes, og at teknologivalg og utbyggingsstrategi må baseres på vurderinger av teknologienes helse- og miljømessige skadepotensiale.

KS viser til Telenors beslutning om å legge ned kobbernettet innen 2023, og at det innenfor dette tidsperspektivet ikke anses realistisk å etablere 100 prosent fiberdekning i Norge. KS mener derfor at leveringsplikten for bredbånd som ble foreslått innført i løpet av 2020, i realiteten dreier seg om å sikre at alle landets husstander, bedrifter og offentlige arbeidsplasser sikres tilgang til innendørs mobil bredbåndsdekning. KS mener derfor at leveringsplikten bør innrettes og omtales som en rettighet til innendørs mobil bredbåndsdekning med tilstrekkelig kapasitet og robusthet, og til en fast og forutsigbar kostnad. KS mener den foreslåtte leveringsplikten bør innrettes slik at alle husstander, bedrifter og offentlige arbeidsplasser kan få god nok innendørs mobil bredbåndsdekning så raskt som mulig.

Telenor mener leveringsplikten må være teknologinøytral, og kunne oppfylles med fiber, mobilnettet og satellitt i de tilfeller der kostnadene ved bakkebasert infrastruktur blir altfor høye. Etablering av fiberkabler eller mobilmaster for enkeltkunder er særdeles kostnadskrevende når avstandene blir store, og da må etablert infrastruktur som satellitt kunne benyttes. Telenor viser til ekomdirektivets fortale punkt 214, og at det i utgangspunktet ikke skal legges begrensninger ved valg av teknologi for den leveringspliktige tjenesten. Samtidig er det grunn til å tro at de tekniske egenskapene ved de ulike teknologiene over tid vil forbedres. Høringsnotatet viser til at aktuell teknologi for utbygging antas primært å være radiobasert eller mobilt bredbånd. Telenor viser til den teknologiske og kommersielle utvik-

lingen som har funnet sted innen satellittkommunikasjon de senere årene. I enkelte tilfeller vil bruk av satellitt være den best egnede løsningen for oppfyllelse av leveringsplikten, og Telenor mener dette også bør fremgå av forarbeidene til lovteksten.

Lyse frykter at en leveringsplikt for bredbånd med lave hastigheter som er tilrettelagt for mobile løsninger vil gjøre det vanskeligere å finne gode utbyggings- og finansieringsmodeller for et langsiktig mål om «fiber til alle». Dette fordi det kan flytte fokus fra fiberutbygging til tilgjengeliggjøring av «gode nok» mobilløsninger. Lyse oppfordrer til å innta en mer nøytral tilnærming til teknologi i tråd med fortalen til ekomdirektivet punkt 214.

SpaceX mener at det er viktig med en teknologinøytral tilnærming. Myndigheten bør ha fleksibilitet til å velge alternative teknologiske løsninger beroende på hva som vil være best egnet til å oppfylle målsetning om å sikre et grunnleggende tilbud av bredbånds- og telefonitjenester til alle.

12.4.3 Leveringspliktig tilbyders kostnader ved leveringsplikten

De fleste av høringsinstansene som har kommentarer til finansieringen av leveringsplikten mener at det bør velges en statlig og ikke tilbyderfinansiert ordning. Dette gjelder blant annet *Finnmark fylkeskommune*, *Levanger kommune*, *Telenor*, *Telia*, *NextGenTel*, *Eidsiva Bredbånd AS (Eidsiva)*, *Lyse*, *KS Bedrift*, *Nasjonalt breibandsråd (NBR)*, *Hemnes kommune*, *Hattfjelldal kommune*, *Villmarksnett*, *IKT-Norge* og *Abelia*.

Videre mener flertallet av disse at det må bevilges friske midler til finansieringen, og at det ikke må gå på bekostning av bredbåndsstøtteordningen. Dette gjelder blant annet *Nordland fylkeskommune*, *Trøndelag fylkeskommune*, *Forbrukerrådet*, *Telia*, *Eidsiva*, *NBR*, *Huseiernes landsforbund*, *Fjellnettverket*, *IKT-Norge* og *Abelia*. I høringsinnspillene knyttet til dette påpekes det blant annet at bredbåndsstøtteordningen er ment å støtte utbygging av høyhastighets-bredbånd til områder som ikke er kommersielt utbyggbare, og ikke er ment å gi bare en «minimumsløsning». Videre viser enkelte av høringsinstansene til at staten kan pålegge leveringsplikt som «siste utvei», men at dette forutsetter at det er konstatert at tilstrekkelig bredbåndstilgang ikke kan sikres på normale kommersielle vilkår eller gjennom andre politiske virkemidler. Dette tilsier blant annet at bredbåndsstøttemidlene ikke reduseres til fordel for leveringsplikt.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Nordland fylkeskommune anbefaler en kombinasjon av offentlige midler og deling av kostnadene mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Både Nordland og Trøndelag fylkeskommuner mener at dagens ordning om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbydere å bidra til å finansiere leveringspliktige tjenester bør videreføres.

Telenor mener fra et samfunnsøkonomisk perspektiv at man bør velge en skattlegging som minimerer dødvektstapet. Generelt er det grunn til å anta at finansiering ved direkte skatt er adskillig mer effektivt enn en industriskatt, særlig i land som Norge, som har et effektivt generelt skattesystem. En bransjefinansiert ordning vil i praksis bli tungrodd og ineffektiv. Kravene til at fordelingen av byrden mellom aktørene skal være objektiv og ikke-diskriminerende og være i overenstemmelse med proporsjonalitetsprinsippet, underbygger at en slik ordning ikke er å foretrekke. Alternativet som kalles en kombinasjon vil nødvendigvis ha med seg tilsvarende ineffektivitet, siden enhver slik bransjefinansiering vil utløse behovet for administrasjon av ordningen. Sist, men ikke minst avtar attraktiviteten til bruk av en slik bransjeskatt med økt grad av konkurranse og antatt lavere lønnsomhetsnivå som følge av konkurranse. I et marked som er avhengig av rammebetingelser som gir gode investeringsincitamenter, bør lovgiver være varsom med å innføre skattlegging som åpenbart gjør det mindre lønnsomt å satse i sektoren.

Telenor påpeker at for det tilfelle at det ikke gis tilbud fra aktørene og utpeking av leveringspliktig tilbyder skjer gjennom et administrativt pålegg, kan den offentliggjorte maksimumssubsidien utgjøre et naturlig utgangspunkt. Tilbyder som får pålegget om leveringsplikt på minimumstilbudet av bredbånd kan imidlertid oppleve at kompensasjonsbeløpet ikke dekker kostnaden ved leveringsplikten. I et konkurransemarked vil dette kunne innebære en kostnadsulempe og dermed en urimelig byrde, og i slike tilfeller bør tilbyder kunne søke om å få nettokostnaden refundert.

Telia mener forslaget som er sendt på høring fremstår som utilstrekkelig utredet når det kommer til finansiering og kostnadsdekning, og at det er høyst uklart hva tilbyderne kan forvente seg i praksis. *Telia* mener at prinsippene for finansieringen av leveringsplikten må avklares før man kan konkludere på spørsmål om leveringspliktig hastighet, leveranseområde og prosedyrene for utpeking av leveransepliktig tilbyder. Videre må utbyggingen gjøres bedriftsøkonomisk lønnsom for tilbyderne. Det kan ikke legges på tilbyderne, verken direkte eller indirekte via innbetalinger til et

fond, å bekoste realiseringen av et politisk mål om økt bredbåndsdekning i Norge. Ekomdirektivet pålegger den enkelte medlemsstat å sørge for at alle forbrukere skal ha rimelig tilgang til bredbånd med tilstrekkelig hastighet, og skisserer pålegg om leveringsplikt som et mulig virkemiddel dersom tilstrekkelig bredbåndstilgang ikke kan sikres gjennom kommersielle vilkår eller andre politiske virkemidler. Dette tilsier etter *Telia* sitt syn at bruken av tilskuddsmidlene gjennom bredbåndsstøtteordningen ikke kan reduseres under henvisning til leveringsplikten. En ordning med et finansieringsfond, som det både skal innbetales til og utdeles fra, synes å legge opp til en meradministrasjon i anledning bredbåndsutbyggingen som man bør styre klar av. Tilgjengelige offentlige midler bør brukes på utbygging og ikke på administrasjon.

Telia mener et finansieringsfond med innskudd fra tilbyderne kan være med på å forrykke konkurranseforholdene i markedet. Områder vurderes som kommersielt ulønnsomme dersom forventet inntekt fra bruk ikke dekker utbyggingskostnadene. Bruksinntektene fra enkeltkunder i ferdig utbygde område kan imidlertid ha samme verdi i tilbyderens regnskaper, uavhengig av om inntektene stammer fra et kommersielt utbygd eller pålagt utbygd område. Antakelig vil inntekter fra et pålagt utbygd område også kunne vurderes som mer verdifulle, siden kunder i områder med kun én tilbyder må forventes å være langt mer lojale enn kunder i områder med flere tilbydere. I lys av ovennevnte vil det ifølge *Telia* kunne være konkurransemessig uheldig om én tilbyder utpekes og mottar de etterfølgende bruksinntektene, mens det påhviler de øvrige tilbyderne å bidra til å bekoste den utpekte tilbyderens infrastruktur gjennom innbetalinger til et fond. Det vil særlig kunne være egnet til å frembringe uheldige virkninger dersom *Telenor* skulle bli utpekt som den foretrukne tilbyderen i et slikt scenario, og derigjennom settes i stand til å øke sin markedsstilling og konkurransekraft i utkant-Norge på de øvrige tilbydernes regning.

Ice viser til at selskapet er godt i gang med utbygging av et tredje landsdekkende mobilnett i Norge. *Ice* støtter derfor ikke forslaget der selskapet blir pålagt å betale inn i fond som utvider *Telenor* eller *Telias* nettverk ytterligere.

NextGenTel viser til at spørsmål om fondsfinansiering har vært vurdert tidligere jf. St.meld. nr. 24 (1998–99), og at de samme motforestillingene trolig gjør seg gjeldende i dag: manglende forholdsmessighet mellom økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til opprettelsen av

en fondsordning og det beløpet som skulle kreves inn til å dekke leveringspliktig tilbyders nettokostnader forbundet med leveringsplikten.

SpaceX påpeker at det vil være særlig kostbart å tilby bredbåndstjenester ved bruk av bakkebasert teknologi i utkantstrøk. Uansett om nettokostnadene ved et slikt tilbud betales av staten eller fordeles på tilbyderne, vil kostnadene til slutt måtte bæres av brukerne selv. For å unngå å pålegge forbrukere unøvendige utgifter er det viktig at løsningen som velges i hvert enkelt tilfelle er den mest kostnadseffektive løsningen som oppfyller målene. Den teknologiske utvikling går raskt, og løsninger som satellittbasert kommunikasjon kan vise seg å være et mer kostnadseffektivt bredbåndstjenestetilbud enn det som kan etableres av de valgte leveringspliktige tilbyderne. Lovverket bør inneholde tilstrekkelig fleksibilitet til å velge en kostnadseffektiv løsning. *SpaceX* mener en måte å oppnå dette på kan være å etablere et nytt offentlig leveringspliktsfond, eller ved å bruke eksisterende regionale bredbåndsfond. Slike midler bør da være tilgjengelige for enhver tilbyder, ikke bare tilbydere med leveringsplikt. Sluttbrukeren bør ha frihet til å velge en annen tilbyder enn tilbyder med leveringsplikt. I motsatt fall er det en risiko for at reguleringen utilsiktet skader konkurransen, og dermed begrenser forbrukernes alternativer og øker kostnadene.

SpaceX henviser videre til forslaget i høringsnotatet om at det kan gjøres unntak fra leveringsplikten i tilfeller hvor anmodningen om tilgang til telefoni- og bredbåndstjeneste ikke kan anses rimelig, og at dette blant annet knyttes opp mot vurderinger av om kostnadene blir svært høye sammenlignet med det som må anses som kostnadene i en normalsituasjon (utbygging på kommersielle vilkår). *SpaceX* påpeker at i de aller mest spredt befolkede områdene vil kostnader forbundet med utbygging av bredbåndnett være for høye til at slik utbygging kan forsvares. Slike beskrankninger vil derimot ikke gjelde for satellittsystemer hvor kostnadene for det meste er knyttet til selve satellittene og ikke til etablering av tilknytningsnett. *SpaceX* mener departementet bør sikre regulatorisk fleksibilitet til å kunne finansiere et tilbud til forbrukere og bedrifter med andre teknologiske løsninger der dette er tilgjengelig fra andre tilbydere enn leveringspliktig tilbyder. *SpaceX* anbefaler at midler til dekning av de leveringspliktige tjenestene gjøres tilgjengelig for å finansiere et tilbud til forbrukere i de mest spredt befolkede områdene slik at disse får brukerterminalutstyr eller hjemmemodemmer for å få tilgang til bredbåndssatellittnettverk eller andre teknolo-

gier, som et alternativ til å finansiere dyrere løsninger basert på bakkenettverk.

Fiberforeningen påpeker at der det ikke er dekning og må bygges eller graves, er det ofte ikke økonomisk bærekraftig å bygge eller levere bredbånd. Fiberforeningen påpeker at regionale bredbåndsselskaper kan bli «tvunget» til å bygge ut til en region eller adresse som vil påføre selskapet et tap eller underskudd, og at dette innebærer at det vil være behov for statlig støtte for å realisere bredbåndstilbudet.

Samfunnsbedriftene er opptatt av at implementeringen av leveringsplikt for bredbånd skjer på en måte som bidrar til å sikre en robust og stabil ekominfrastruktur i distriktene, og med en finansiering som sikrer tilbyderne full kostnadsdekning. Samfunnsbedriftene kan ikke se begrunnelsen for at tilbyderne og bransjen skal finansiere en lovpålagt videre utbygging av bredbånd. Finansieringen må dekkles gjennom statlige midler og eventuelle finansieringsløsninger for sluttbrukers andel. Tilbyders rolle i denne sammenheng må begrenses til levering av tjenester som det betales for i sin helhet. Samfunnsbedriftene påpeker at det er uklart hvordan finansieringen av leveringspliktige tjenester er tenkt, og spesielt hva som ligger i forslaget om å pålegge tilbydere å finansiere leveringspliktige tjenester.

Nasjonalt breibandsråd (NBR) anbefaler en kombinasjon av offentlige midler og deling av kostnadene mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. NBR mener dagens ordning hvor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbydere å bidra til å finansiere leveringspliktige tjenester, bør videreføres.

IKT-Norge påpeker at det er et statlig ønske at folk skal kunne fortsette å bo og arbeide i hele landet. Det er da et statlig ansvar å sikre tilgang på grunnleggende infrastruktur som gjør dette mulig i de få områdene som ikke ellers får tilstrekkelig bredbånd. IKT-Norge mener leveringsplikt må finansieres med statlige midler. Bransjen bidrar allerede betydelig til statens proveny gjennom verdiskaping på tjenestene de tilbyr og skatteinntekter knyttet til dette. I tillegg betaler ekombransjen høye beløp for tillatelsene til å bruke frekvenser til radiobaserte ekomtjenester. Utover dette er det stor investeringsvilje i bransjen, og det bygges ut ekominfrastruktur på markedsmessige vilkår i høyt tempo. IKT-Norge mener ytterligere finansieringsforpliktelser vil gå ut over muligheten til å investere i økt dekning, kapasitet og robusthet i de kommersielt drivbare områdene.

IKT-Norge mener forslaget fremstår utilstrekkelig utredet når det gjelder kostnader og finansi-

eringsmodeller for leveringsplikt. Leveringsplikt for bredbånd må ikke gå på bekostning av markedsdrevet utbygging, og gode lokale initiativer basert på bredbåndsstøtteordningen. Statlig finansiering må på plass før leveringspliktens innhold kan fastsettes nærmere.

Når det gjelder de skisserte finansieringsmodellene for leveringsplikt, mener IKT-Norge det er problematisk at både kostnader og finansiering er lite utredet. Sammenholdt med forslaget om at eventuell dekning av nettokostnader skal fastsettes etter en skjønnsmessig vurdering av om leveringsplikt er en urimelig byrde, gir forslaget stor uforutsigbarhet.

IKT-Norge foreslår at nødvendige statlige investeringer i ekominfrastrukturen, herunder utbygging av tilstrekkelig bredbånd der det ikke lar seg gjøre på markedsmessige vilkår, ses i sammenheng med inntektene fra frekvensauksjoner. Auksjonen i 2019 av frekvenser i 700 MHz-båndet ga alene en pris på 735 millioner kroner.

Abelia mener det offentlige må dekke merkostnadene ved leveringsplikt til private aktører om utbygging og levering av ulønnsomme tjenester. Næringen investerer selv i infrastruktur gjennom en omfattende markedsdrevet utbygging, og en ordning med kostnadsfordeling gjennom fond eller tilsvarende vil være problematisk da dette påfører næringslivet kostnader for å dekke det offentliges forpliktelser. En fondsordning vil også kunne skape konkurransevridende effekter som følge av for eksempel skjevhet i fordelingsnøkkel. Faktorer som markedsandeler regionalt og nasjonalt, hvor midlene brukes og hvem som blir utpekt som pliktleverandører, vil påvirke markedsutviklingen. I tillegg vil det påløpe større administrasjonskostnader både for bedriftene og det offentlige. *Abelia* mener dagens ordning med bredbåndsstøtte er et godt tiltak for å sikre utbyggingstakt, og ordningen vil trolig være mer effektiv enn bruk av pålegg der den kan brukes.

Når det gjelder egenandel for sluttbruker, mener *Finnmark fylkeskommune*, *Trøndelag fylkeskommune* og *Nasjonalt breibandsråd (NBR)* at dersom det innføres en slik ordning må denne settes lik kostnaden for en «normal» tilknytning til nettet.

Nordland fylkeskommune og *NBR* mener det bør settes en øvre grense for hvor mye den enkelte husstand skal betale for å få tilknytning til bredbånd, slik det er i Sverige. *NBR* mener det ikke er rettferdig dersom husstander som i dag har dårlig tilgang til internett, skal måtte betale mer for tilgangen enn de som allerede for eksempel er tilknyttet fiber.

Forbrukerrådet og *Huseiernes Landsforbund* mener terskelen for dekning av etableringskostnader bør settes lavt i tråd med ekomdirektivets krav om rimelig tilgang på bredbånd.

Telenor mener at det vil være viktig å avklare på forhånd hva som bør være akseptabelt som maksimal standard tilknytningsavgift for sluttbruker før man kan få støtte, og hvor mye myndigheten maksimalt vil gi i anleggsbidrag til leveringspliktig tilbyder, slik at regimet for leveringsplikt er forutsigbart både for sluttbrukerne og aktørene.

Abelia mener at det er rimelig at leverandørene også i en pliktordning gis anledning til å kreve anleggsbidrag fra sluttbruker tilsvarende normale kostnader for dette i markedet.

Fjellnettverket mener det er avgjørende at sluttbruker får et tilbud til en overkommelig pris, og at det bør være et prinsipp at kostnadene og tilbudet bør være så likt som mulig uavhengig av hvor i landet man bor.

Videre har en privatperson i sitt høringsinnspill gitt uttrykk for at forbrukere ikke må belastes økonomisk for installasjon av nye kommunikasjonsløsninger som er «påtvunget», og at bredbåndstilgangen må dekkes av statlige midler uavhengig av hvor i landet man bor. Det er også fremkommet synspunkt om at sluttbruker ikke bør betale egenandel for leveringspliktig bredbåndstjeneste.

12.4.4 Leveringsplikt som foreslås opphevet

En privatperson har i høringen gitt uttrykk for at forslaget er et steg i feil retning for personvern og mulighet for anonymitet. Privatpersonen påpeker at uten offentlige telefonbokser, eller anonyme SIM-kort, er det nå ingen mulighet for å levere anonyme tips eller leve uten å bli sporet.

For øvrig er det ikke innkommet høringsuttalelser til denne delen av departementets forslag.

12.5 Departementets vurdering

12.5.1 Leveringsplikt for bredbånd

Departementet mener det er viktig at alle som ønsker det kan få tilgang til bredbånd der de bor eller arbeider. De aller fleste høringsinnspillene støtter i utgangspunktet forslaget. Hjemmelen til å pålegge leveringsplikt er ment som en «siste utvei» for å kunne sikre et tilbud av grunnleggende tjenester til forbrukere og næringsdrivende som mangler et tilbud. Dette vil være aktuelt i områder hvor tilbyderne ikke tilbyr bredbånd eller telefontjenester på kommersiell basis, og

Tabell 12.1 Offentlig støttebehov for 100 pst. bredbåndsdekning, ulike hastighetsklasser

Målgruppe	Støttebehov 100 pst dekning 20/5 Mbit/s (millioner kroner)	Støttebehov 100 pst dekning 10/2 Mbit/s (millioner kroner)
Husstander (boligbygg)	65	65
Næringsvirksomhet (næringsbygg)	21	21
Sesongbasert næringsliv (turistbygg)	28	28
Fritidsboliger	942	913

andre mindre inngripende virkemidler ikke anses tilstrekkelig (for eksempel bredbåndsstøtteordningen eller eventuelle andre virkemidler som skal sikre innbyggere og virksomheter internettilgang). Bestemmelsen vil legge til rette for at alle husstander og mikro-, små og mellomstore foretak over hele landet får et tilbud om funksjonell internettilgang. Departementet opprettholder på bakgrunn av dette forslaget til § 5-1 om at myndigheten kan inngå avtale med eller ved pålegg utpeke en eller flere tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester som leveringspliktige tilbydere, for å sikre tilbud om leveringspliktig bredbånds- og telefonitjeneste.

Departementet hadde i høringen foreslått at tilbyder med leveringsplikt skal tilby offentlig telefonitjeneste og tilgang til bredbåndstjeneste til enhver forbruker og til små og mellomstore foretak (samt mikroforetak), der denne har sin faste «helårlig bosetting eller helårlige næringsvirksomhet». Dette tilsvarer langt på vei målgruppen for gjeldende bestemmelse om leveringspliktig telefonitjeneste. Enkelte høringsinstanser har imidlertid argumentert for at leveringsplikten også bør utvides til å omfatte sesongbasert næringsliv og fritidsboliger/hytter.

Ekomdirektivet artikkel 84 fastsetter at alle forbrukere, og eventuelt små og mellomstore foretak (samt mikroforetak), har krav på tilgang til tilstrekkelig bredbånds- og telefonitjeneste på et «fast sted». Etter departementets syn åpner ordlyden i utgangspunktet for at leveringsplikten nasjonalt kan utvides til også å omfatte sesongbasert næringsliv og fritidsboliger.

Departementet har fått utredet kostnadsanslag og potensielt offentlig støttebehov ved leveringsplikt for aktuelle målgrupper.³ I tabellen over er anslag på offentlig støttebehov gjengitt.

Sesongbasert næringsliv er en viktig del av næringsstrukturen lokalt flere steder i landet,

som for eksempel sesongbaserte turistnæringer. Særlig er dette viktig i distriktene, og departementet er derfor enig i at dette taler for at denne gruppen bør inkluderes i det leveringspliktige tilbudet. De estimerte tilleggskostnadene for å dekke sesongbasert næringsvirksomhet er som det fremgår av tabellen relativt beskjedne. Departementet foreslår i lys av dette at både fast helårlig og sesongbasert næringsvirksomhet skal omfattes av leveringspliktig bredbånd og telefonitjeneste, i tillegg til forbrukere og helårlig næringsvirksomhet.

Når det gjelder fritidsboliger/hytter, er det estimert relativt store tilleggskostnader med å gi denne gruppen et funksjonelt bredbånds- og telefonitilbud. Selv om god internettilgang kan være nyttig for mange hytteiere, er likevel hovedformålet med leveringsplikten at forbrukere og næringsdrivende gis mulighet til sosial og økonomisk deltakelse i samfunnet. Departementet mener dette først og fremst oppnås ved å sikre et tilbud av tilstrekkelig bredbånds- og telefonitjeneste i hjemmet og til næringsbygg. Departementet er på bakgrunn av dette kommet til at leveringsplikten ikke bør utvides til å omfatte bredbånd til fritidsboliger/hytter.

Departementet hadde opprinnelig foreslått at det skulle fremgå av ekomforskriften at leveringsplikten gjelder til fast helårlig bosetting eller helårlig næringsvirksomhet. Det foreslås at dette løftes til loven, og at det presiseres at også sesongbasert næringsliv er omfattet. Se forslag til § 5-1 andre ledd.

Det er ikke innkommet innvendinger til at handlingsrommet i direktivet benyttes til å utvide målgruppen for leveringsplikten til «mikro-, små og mellomstore foretak» – i tillegg til forbrukere. Departementet foreslår derfor at det synliggjøres i loven at leveringsplikten omfatter denne gruppen. Se forslag til § 5-1 første ledd.

Når det gjelder ekomdirektivets krav til å sikre et tilbud av bredbånds- og talekommunikasjonstjenester til en overkommelig pris, er det etter depar-

³ Analysys Mason (2021) «Kostnader for 100 % bredbåndsdekning til husstander, hytter og ulike næringer»

tementets syn tilstrekkelige hjelpe- og stønadsordninger i Norge etter folketrygdloven og sosialtjenesteloven til å ivareta dette. Departementet har derfor ikke foreslått særskilt regulering av dette i ekomloven.

Departementet har merket seg høringsinnspillene til forslaget om at myndigheten kan gjøre unntak fra tilbyders leveringsplikt, dersom anmodningen fra sluttbruker om leveringspliktig tjeneste ikke kan anses som «rimelig». Flere av høringsinstansene mener leveringsplikten skal gjelde for alle uansett bosted, fordi tilgangen til internett er helt sentralt for å kunne delta i samfunnet og kunne nyttiggjøre seg av offentlige digitale tjenester, mens andre høringsinstanser støtter at det kan gjøres unntak fra leveringsplikten dersom anmodningen om tilgang ikke er rimelig.

Departementet er på bakgrunn av høringsinnspillene kommet til at lovforslaget i større grad bør reflektere at hovedregelen er at det skal sikres et bredbåndstilbud til alle, og at det kun åpnes for unntak i særlige tilfeller. Det foreslås derfor at det angis i lovteksten at myndigheten kan gjøre unntak fra leveringsplikten i «særlige tilfeller», fremfor en vurdering av om anmodningen om tilgang til bredbånds- og telefontjeneste er rimelig. Ordlydsendringen er ment å synliggjøre at det skal være en høy terskel for å fravike hovedregelen.

Departementet har notert seg synspunktene om å fastsette en bestemt beløpsgrense som yttergrense for leveringsplikten. Selv om det på den ene siden er ønskelig med en enkel regel og størst mulig grad av forutsigbarhet, er dette samtidig et dynamisk område hvor den tekniske og markedsmessige utviklingen går fort. Det er en risiko for at et på forhånd fastsatt tak som grense for leveringsplikten vil kunne bli for statisk, og slå uheldig ut for målsetningen om å sikre et grunnleggende bredbåndstilbud til alle i Norge. Det foreslås at myndigheten som hovedregel foretar en konkret skjønnsmessig vurdering av om det foreligger «særlige tilfeller» som begrunner unntak fra leveringsplikten i det enkelte tilfellet. Departementet mener hensynet til likebehandling og forutberegnelighet i tilstrekkelig grad vil ivaretas ved å fastsette de nærmere vurderingskriterier for når det foreligger «særlige tilfeller» i loven og bestemmelsens merknader, og ved utvikling av forvaltningspraksis på området.

Departementet utelukker ikke at det kan være aktuelt å innføre en beløpsgrense for leveringsplikten på et senere tidspunkt, og foreslår at det sikres en forskriftshjemmel til dette, jf. § 5-1 femte ledd. Fastsettelse av en eventuell beløpsgrense i forskrift vil være gjenstand for alminnelig høring.

Av hensyn til økt forutberegnelighet for både tilbydere, forbrukere og næringsliv, foreslår departementet at det angis i lovteksten at myndigheten ved vurderingen av om det foreligger «særlige tilfeller» blant annet skal vektlegge om kostnadene ved å etablere leveringspliktig tjeneste står i rimelig forhold til nytten. Dette vil åpne for at myndigheten kan vektlegge både forhold på kundens side, praktiske og tekniske forhold, samt kostnader forbundet med opprettholdelse eller etablering av tilgangen. Ved vurderingen av om det foreligger «særlige tilfeller» vil kostnadene ved tilknytningen være et sentralt moment. Departementet er enig med Telenor i at både etablerings- og driftskostnader vil være relevante moment i denne vurderingen, og foreslår at det angis i merknaden til bestemmelsen at ved vurderingen av kostnadene skal det i tillegg til etableringskostnaden, også vektlegges løpende drifts- og vedlikeholdskostnader for å opprettholde tjenesten over tid. Departementet mener dette vil hensynta en del av det Telenor og Telia har påpekt i sine høringsinnspill, og at en slik løsning sikrer forutsigbarhet og åpner for å hensynta nasjonale forhold slik ekomdirektivet legger opp til.

Videre er departementet enig med Telenor i at forholdene rundt opprettholdelsen av bredbåndstilgangen vil kunne endre seg over tid. Etter departementets vurdering utelukker ikke ordlyden at myndigheten kan foreta en fornyet vurdering av om det foreligger «særlige tilfeller», når forutsetningene for tilgangen er vesentlig endret.

Til Politiets sikkerhetstjenestes uttalelse om at det bør gjøres en vurdering av om aktuelle tilbydere kan skade norske sikkerhetsinteresser ved valg av tilbydere til ekomtjenester, viser departementet til forslaget til bestemmelse om begrensninger i markedsadgang § 3-5, som åpner for at myndigheten kan fatte vedtak om at tilbyder nektes tilgang til markedet når det er nødvendig av hensyn til nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnsinteresser. Sikkerhetsloven har også bestemmelser som kan være aktuelle i denne sammenheng. Etter sikkerhetsloven § 2-5 kan Kongen i statsråd fatte nødvendige vedtak for å hindre sikkerhetstruende virksomhet eller annen planlagt eller pågående aktivitet som kan innebære en ikke ubetydelig risiko for at nasjonale sikkerhetsinteresser blir truet. Departementet mener dette langt på vei vil ivareta høringsinnspillet.

Når det gjelder innspillet fra Forbrukerrådet om at det bør fastsettes en høy terskel for stenging av bredbåndsavtaler nå som bredbånd blir en rettighet, viser departementet til at det i forslaget

til § 4-11 er stilt krav om at tilbyder skal gi sluttbruker minst én betalingsoppfordring før avtalen kan sies opp eller annen bruksbegrensning iverksettes. Tiltakene kan deretter tidligst iverksettes én måned etter at det er gitt betalingsoppfordring og forhåndsvarsling om dette. Så langt det er teknisk mulig skal bare den berørte tjenesten stenges, og sluttbruker skal fortsatt kunne kontakte nødetatene selv om tilbyder har stengt tjenesten for utgående samtaler. Departementet mener dette vil hensynta en del av det Forbrukerrådet har påpekt i sitt høringsinnspill.

Når det gjelder høringsinnspillet fra Telenor knyttet til gjeldende avtale med staten om leveringsplikt for telefontjeneste, legger departementet opp til å vurdere behovet for avtale i sammenheng med målrettede tiltak for å sikre bredbånd til alle på et senere tidspunkt.

Flere av høringsinstansene er opptatt av at andre aspekter ved tjenestekvalitet enn hastighet må inngå i leveringsplikten, herunder krav til datakvoter, krav til forsinkelse, krav til stabil leveranse osv. Det understrekes at fastsettelse av de konkrete tjenestekravene, slik lovforslaget legger opp til, vil skje i forskrift og være gjenstand for egen høring. Det vises til den foreslåtte hjemmelen i § 5-1 femte ledd til å fastsette nærmere krav til leveringsplikten i forskrift, herunder krav til tjenestekvalitet og hastighet. Dette åpner for at kravet til hastighet vil kunne endres over tid i tråd med teknologiutvikling og endrede brukerbehov. Det foreslås også hjemmel til at myndigheten kan gi forskrift om blant annet abonnementspriser, egenandel for forbrukere, og mikro-, små- og mellomstore foretak.

Departementet foreslår for øvrig enkelte strukturelle endringer i § 5-1, samt noen presiseringer av pedagogiske hensyn. Dette gjelder blant annet presiseringen om at valg av leveringspliktig tilbyder skal skje gjennom en åpen, objektiv og ikke-diskriminerende prosess. Presiseringen er i tråd med ekomdirektivet artikkel 86 nr. 4. Departementet foreslår samtidig at det presiseres at valg av leveringspliktig tilbyder skal være tidsbegrenset.

12.5.2 Teknologinøytralitet

Departementet har oversendt høringsinnspillene som inneholder synspunkter av helse- og miljømessig karakter til Helse- og omsorgsdepartementet og Klima- og miljødepartementet, for vurdering og innspill fra et henholdsvis miljøfaglig og helsefaglig perspektiv. I tillegg har departementet innhentet Nasjonal kommunikasjonsmyndighets

vurdering av de aktuelle høringsinnspillene, siden Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gir veiledning om eksponering fra basestasjoner og utfører målinger for å verifisere at eksponeringsverdiene ligger under de anbefalte grensene⁴.

Klima- og miljødepartementet viser til at høringsinnspillene i hovedsak gjelder faren ved elektromagnetisk- og mikrobølgestråling, som faller utenfor Klima- og miljødepartementet sitt fagområde. Klima- og miljødepartementet har derfor ikke kommentarer til høringsinnspillene fra et miljøfaglig perspektiv.

Helse- og omsorgsdepartementet viser til at et fellestrekk ved de fleste av høringsvarene gjelder det som omtales som el-overfølsomhet, definert som helseplager tilskrevet elektromagnetiske felt (EMF). Når det gjelder el-overfølsomhet er Helse- og omsorgsdepartementet godt kjent med pasientgruppen og problemstillingen. I samarbeidet med underliggende etater og andre myndigheter har Helse- og omsorgsdepartementet gjort grundige vurderinger av problemstillingene. Blant annet har ressurser vært satt av til å utrede spørsmålet om hvorvidt svake elektromagnetiske felt gir helseskader med videre. En uavhengig ekspertgruppe finansiert av Helse- og omsorgsdepartementet og Samferdselsdepartementet fastslo i 2012 følgende (<https://www.fhi.no/publ/2012/svake-hoyfrekvente-elektromagnetisk/>):

«Samlet har et stort antall vitenskapelige studier sannsynliggjort at fysiske egenskaper ved EMF ikke er årsak eller medvirkende årsak til helseplager tilskrevet EMF (el-overfølsomhet).»

Europakommisjonens vitenskapelige komité kom i 2015 frem til tilsvarende konklusjon. En rekke land, blant annet i Europa, deler dette synet. Helse- og omsorgsdepartementet opplyser at det i tiden etter disse konklusjoner ikke er fremkommet avgjørende dokumenterte forskningsresultater som gjør at konklusjonene må endres. Direktoratet for stråling og atomsikkerhet, som er Helse- og omsorgsdepartementets fagetat på området, følger utviklingen nøye fordi teknologiske endringer skjer raskt. Norske helsemyndigheter bygger sin politikk på etablerte metoder for avklaring av årsak til ulike typer sykdommer. Dette gjøres blant annet for å gi så god behandling som mulig av sykdomssituasjonen til enkeltmennesker.

I 2019 ble Nasjonalt samarbeidsforum for elektromagnetiske felt og helse nedsatt av Helse- og

⁴ <https://www.nkom.no/fysiske-nett-og-infrastruktur/elektromagnetisk-straling>

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

omsorgsdepartementet (HOD) i 2019 i samråd med Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) og Energidepartementet (ED), og i samråd med tilhørende aktuelle etater. Hensikten er å ivareta informasjonsbehov, pasientgruppen tilknyttet feltet og å holde øye med den teknologiske utviklingen.

Samarbeidsforumet består av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Helseforetakene, fastlegene, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) deltar ved behov. Samarbeidsforumet har som formål å få til en samordnet og helhetlig forvaltningspraksis tilknyttet elektromagnetiske felt og helse. Både lavfrekvente og høyfrekvente elektromagnetiske felt skal inngå i arbeidet til forumet. Etatene og direktoratene har sine egne lovdefinerte ansvarsfelt og samarbeidsforumet skal ikke gjøre innskrenkninger på deltagernes egne ansvarsfelt. Men fordi elektromagnetiske felt og helse har et nedslagsfelt i flere samfunnssektorer er det nødvendig med en bredere tilnærming der hensikten er å sikre samarbeid mellom nasjonale myndigheter eller etater om spørsmål der det anses som hensiktsmessig med samhandling i forbindelse med forskjellige spørsmål tilknyttet vurdering av ny og etablert kommunikasjonsteknologi, helserisiko og tilknyttet forvaltningspraksis. Helsemyndighetenes syn i Norge er at elektromagnetiske felt ikke er årsak eller medvirkende årsak til helseplager tilskrevet el-overfølsomhet. El-overfølsomhet er følgelig ikke ansett som en medisinsk diagnose. Helsemyndighetene setter ikke spørsmålstegn ved de helseplagene som personer med helseplager tilskrevet elektromagnetiske felt (el-overfølsomme) opplever, men er ikke enige i at det finnes vitenskapelig belegg for at helseplagene skyldes elektromagnetiske felt slik flere av høringsinstansene mener.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighets rolle på dette området er å forvalte frekvensspekteret og holde det rent for forstyrrelser. En av oppgavene er å utføre målinger av eksponering fra trådløs teknologi. Ingen av høringsssvarene gjelder tekniske målinger som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har ansvar for.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil, så langt det er mulig, bistå med å fremskaffe informasjon om eksponeringsnivået der folk oppholder seg. Dette kan skje i form av målinger eller teoretiske beregninger av feltstyrkenivåer. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet forholder seg til de grenseverdier som Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet anbefaler. Nasjonal kommunika-

sjonsmyndighet opplyser at målingene som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har utført ligger langt under de anbefalte grensene. Dette kan også verifiseres gjennom strålingskalkulatoren på [finnsenderen.no](https://senderen.no), som gir en teoretisk beregning av maksimalt feltstyrkenivå i et gitt punkt.

Departementet viser til at grenseverdiene for elektromagnetisk stråling er fastsatt av den internasjonale organisasjonen ICNIRP (the International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection). Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) har bestemt at disse grenseverdiene også skal gjelde i Norge. DSA er ansvarlig fagmyndighet og kompetanseorgan for eventuelle virkninger elektromagnetisk stråling har på mennesker. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet samarbeider med DSA og holder seg til de råd og retningslinjer DSA gir. I dette samarbeidet gjennomfører Nasjonal kommunikasjonsmyndighet tekniske målinger, og DSA vurderer helseeffekter og strålingskrav. De målingene som DSA har sett resultater fra, viser at nivåene for både 4G- og 5G-nettene ligger langt under de anbefalte grenseverdiene fra ICNIRP. I Norge har Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet ikke funnet holdepunkter for at stråling under de anbefalte grenseverdiene til ICNIRP gir helserisiko.

Departementet viser videre til Helse- og omsorgsdepartementets vurdering av høringsinnspillene som gjelder helse- og miljømessige konsekvenser som følge av prinsippet om teknologinøytralitet og kobbersanering, om at det ikke er helse- eller miljøfaglig grunnlag for å fravike prinsippet om teknologinøytralitet. Høringsinnspillene tas derfor ikke til følge på dette punkt. Etter departementets vurdering er det i lys av dette heller ikke grunnlag for å gå nærmere inn på synspunkt om at lovforslaget er i strid med EMK eller Grunnlovens § 112.

I enkelte av høringsinnspillene anføres det at el-overfølsomme må anses som brukere med nedsett funksjonsevne («disabled end-users») etter USO-direktivet artikkel 7. Direktivforpliktelsen er gjennomført i norsk rett i gjeldende ekomlov § 5-1 og ekomforskriften § 5-5. Det følger av gjeldende ekomlov § 5-1 at myndigheten kan inngå avtale med eller ved pålegg utpeke, en eller flere tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester for blant annet å sikre et tilbud av særlige tjenester til «funksjonshemmede og andre sluttbrukere med spesielle behov». Tjenestene er rettet mot døve, hørselshemmede, blinde og svaksynte, og er ment å sikre likeverdig tilgang til grunnleggende elektroniske kommunikasjonstjenester tilsvarende det som tilbys andre sluttbru-

kere, jf. gjeldende ekomforskriften § 5-5. Til disse høringsinstansenes innspill, viser departementet til helsemyndighetenes syn om at elektromagnetiske felt ikke er årsak eller medvirkende årsak til helseplager tilskrevet el-overfølsomhet, og at el-overfølsomhet ikke er ansett som en medisinsk diagnose. El-overfølsomme vil på bakgrunn av dette ikke anses som brukere med nedsatt funksjonsevne i ekomregelverkets forstand. Det vises for øvrig til omtalen i punkt 14 når det gjelder forslag til gjennomføring av ekomdirektivets bestemmelser om likeverdig tilgang for brukere med nedsatt funksjonsevne.

Det er grunn til å tro at de tekniske egenskapene ved ulike teknologiske løsninger med tiden vil endre seg. Teknologier som i dag ikke er aktuelle fordi de ikke har tilfredsstillende tjenestetekvalitet, vil kunne være et aktuelt alternativ i fremtiden dersom de tekniske egenskapene forbedres. Etablering av tilbud om bredbånd levert over lavbanesatellitter er et eksempel på dette. Dette taler for å velge en teknologinøytral løsning, og departementet foreslår derfor ikke å knytte leveringsplikten opp mot en bestemt teknologi. Dette er også i tråd med ekomdirektivets klare utgangspunkt om at det ikke bør legges begrensinger ved valg av teknologi for den leveringspliktige tjenesten. Dette forutsetter imidlertid at teknologien som benyttes kan levere de relevante tjenestene.

12.5.3 Leveringspliktig tilbyders kostnader ved leveringsplikten

Departementet ba i høringen særskilt om innspill til finansieringsmåte for eventuell leveringspliktig bredbåndstjeneste. De aller fleste kommentarene i høringsinnspillene når det gjelder finansiering av en eventuell leveringsplikt gjelder spørsmålet om statlig eller tilbyderfinansiert ordning.

Departementet viser til at ekomdirektivet artikkel 90 åpner for finansiering både gjennom offentlige midler og gjennom tilbyderfinansiering. Muligheten til å etablere en ordning med finansieringsfond følger allerede av gjeldende rett. Dette er derfor ikke noe nytt. Departementet har merket seg at flertallet av høringsinstansene mener at staten bør dekke kostnadene ved en leveringsplikt og at en tilbyderfinansiert ordning («USO-fond») ikke er å anbefale. Departementet mener likevel at det vil være hensiktsmessig å beholde muligheten for at leveringsplikten kan finansieres helt eller delvis gjennom et finansieringsfond. Departementet opprettholder derfor forslaget om at en eventuell leveringsplikt for bredbånd og telefon-

tjeneste kan finansieres ved offentlige midler og/eller ved tilbyderfinansiering (det vil si gjennom et finansieringsfond).

Departementet har på bakgrunn av høringsinnspillene foreslått en presisering i § 5-2 for å i større grad synliggjøre at dersom leveringsplikten påfører en tilbyder en urimelig byrde, kan netto-kostnadene kreves dekket enten gjennom offentlige midler og/eller gjennom et finansieringsfond (det vil si tilbyderfinansiert). Videre foreslår departementet at myndigheten gis kompetanse til i forskrift å fastsette nærmere regler om finansiering av kostnadene ved leveringspliktig tjeneste, samt om eventuelle unntak fra plikten til å delta i et eventuelt finansieringsfond. Et slikt unntak kan for eksempel være aktuelt for tilbydere med årlig omsetning under et gitt nivå, slik også direktivet artikkel 90 nr. 2 åpner for. Dette vil kunne fungere som en sikkerhetsventil slik at en eventuell tilbyderfinansiert ordning ikke slår urimelig ut for små tilbydere.

Når det gjelder høringsinnspillet fra en privatperson om at det ikke bør innføres egenandel (det vil si den prisen forbruker/næringsdrivende må betale for etablering av tilknytningen til bredbånd- og telefonitjenesten), viser departementet til at ordninger med egenandel fra bruker ikke er ukjent i Norge. For eksempel har ikke kunder rett til vederlagsfri tilgang til strømmettet gjennom leveringsplikten. Nettselskapene kan i samsvar med gjeldende regelverk kreve et anleggsbidrag for kostnaden som følger av hver enkel tilknytning (for å dekke kostnadene ved nye nettilknytninger, ved nettførsterkninger og når kunden ber om økt kvalitet). Hvor stor andel kunden skal dekke avhenger av kundens effektbehov, og om det er eller vil bli andre kunder som er tilknyttet anlegget. Ett av formålene med anleggsbidraget er å fordele kostnadene mellom kunden som utløser investeringen og nettselskapets øvrige kunder. Departementet mener at det kan være aktuelt å innføre en egenandel fra sluttbruker tilsvarende hva kostnadene normalt er for å få etablert tilgang til telefontjeneste og bredbånd, og opprettholder forslaget om at myndigheten gis kompetanse til å fastsette krav til egenandel for sluttbrukere i forskrift.

12.5.4 Leveringsplikt som foreslås opphevet

Når det gjelder høringsinnspillet fra privatperson knyttet til offentlige betalingstelefoner, viser departementet til at offentlige betalingstelefoner ikke har vært en del av de leveringspliktige tjenestene siden 1. januar 2016. Forslaget gjenspeiler altså det som allerede er praksis. Departementet opprettholder forslaget om å oppheve gjeldende

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ekomloven § 5-1 første ledd nr. 2-4. Dette innebærer at hjemmelen for å inngå avtale om eller pålegge leveringsplikt for offentlig betalingstelefon og andre tilgangspunkter til offentlig telefon-tjeneste, nummeropplysningstjeneste og telefon-

katalog, fjernes. Det vises til at ekomdirektivet ikke stiller krav om leveringsplikt for disse tjenestene, og at en opphevelse vil være i tråd med gjeldende praksis.

Foreløpig utgave

13 Sluttbrukers rettigheter

13.1 Likebehandling, leveringsvilkår og offentliggjøring

13.1.1 Gjeldende rett

Et tilsvarende diskrimineringsforbud, som i ekomdirektivet artikkel 99, følger ikke av ekomloven i dag. Et tilsvarende prinsipp er innarbeidet i tjenesteloven § 19 andre ledd som regulerer situasjonen der en tjenestemottaker fra en annen EØS-stat ønsker å motta en tjeneste fra tjenesteyter etablert i Norge, enten ved at mottakeren midlertidig befinner seg i Norge, eller ved å motta en tjeneste i sin hjemstat, der bare tjenesten er grensekryssende. Tjenesteloven gjelder imidlertid ikke for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, jf. tjenesteloven § 3 bokstav g.

Det følger av gjeldende ekomlov § 2-4 første ledd at tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste kan pålegges å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår for tilbud til sluttbruker. Slike leveringsvilkår er videre spesifisert i ekomforskriften § 1-7. Ekomforskriften § 1-7 gjelder kun tilbyder av offentlig telefontjeneste. Etter bestemmelsen skal tilbyder offentliggjøre oversiktlig og oppdatert informasjon om leveringsvilkår. Bestemmelsens andre ledd nr. 1 til 8 lister opp hvilke opplysninger som skal omfattes, herunder tilbyders navn og adresse, beskrivelse av tjenesten og priser, kompensasjons- og refusjonsordninger, reservasjonsordninger for nummeropplysning og fellesfakturert tjeneste, vedlikeholdstjenester, eventuelle bestemmelser om varighet, samt klageordninger.

13.1.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet skjerper vernet av sluttbrukere innenfor elektronisk kommunikasjon. Blant annet fastslår ekomdirektivet artikkel 99 at det ikke er tillatt for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester å stille krav eller fastsette alminnelige avtalevilkår som forskjellsbehandler sluttbrukere basert på sluttbrukerens statsborgerskap, bosted eller etableringssted, med mindre

slik forskjellsbehandling er objektivt begrunnet. Formålet med dette er å fjerne hindringer for sluttbrukeres grensekryssende tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester innenfor fellesskapsområdet.

Etter ekomdirektivet artikkel 103 skal tilbydere av internettilgangstjenester og offentlige person-til-person-kommunikasjonstjenester offentliggjøre de opplysninger som er nevnt i vedlegg IX. Dette gjelder blant annet tilbyders kontaktopplysninger, beskrivelse av tjenestene som tilbys, prisopplysninger, informasjon om vedlikehold og informasjon om kundeservice. Opplysningene om tilbudets vilkår skal oppdateres regelmessig, og skal på anmodning deles med myndigheten før offentliggjøring. Myndigheten kan også stille krav til på hvilken måte opplysningene skal offentliggjøres.

13.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo et eget kapittel om sluttbrukerrettigheter for å sikre bedre oversikt og sammenheng mellom bestemmelsene. Departementet foreslo å hjemle et diskrimineringsforbud i ny ekomlov § 4-1 slik at ekomdirektivet artikkel 99 blir gjennomført i norsk rett. I § 4-3 ble det foreslått en plikt til å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår. Pliktsubjektene i bestemmelsen ble foreslått endret til tilbydere av internettilgangstjenester og offentlige person-til-person-kommunikasjonstjenester. Kravet om å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår skal ikke gjelde for mikroforetak som tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, med mindre selskapet også tilbyr andre elektroniske kommunikasjonstjenester.

Departementet foreslo å videreføre at nærmere regler om hvilken informasjon som skal offentliggjøres, skal fremgå av forskrift.

13.1.4 Høringsinstansenes syn

Det har ikke kommet merknader til dette fra høringsinstansene.

13.1.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår ingen endringer og opprettholder lovforslaget.

13.2 Krav til avtale

13.2.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov § 2-4 gir hjemmel til å sette informasjonskrav til avtale, bindingstid og varslings- og endringer i avtaleforholdet med videre. Etter gjeldende lovbestemmelse og forskrift skal avtalen inneholde informasjon om blant annet tilbyders navn og adresse, hvilke tjenester som skal leveres og kvalitetsparameter, pris, avtalens varighet, hvor trafikkdata lagres, kompensasjon- og refusjonsordninger ved kvalitetsavvik, manglende levering, reservasjonsordninger for nummeropplysning og fellesfakturerte tjenester, og prosedyre for klagebehandling.

Etter gjeldende ekomlov kan avtale mellom tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste og sluttbruker ikke være bindende for en lengre periode enn 12 måneder. I særlige tilfeller kan det avtales lengre bindingstid, men likevel ikke lengre enn 24 måneder. Videre må tilbyder varsle sluttbruker om endringer i eller opphør av avtalen, og disse kan tidligst tre i kraft én måned etter at varsel er sendt sluttbruker.

13.2.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 102 gjelder opplysningskrav for avtaler mellom tilbyder og sluttbruker. Artikkel 102 nr. 1 fastsetter at alle tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester, med unntak for overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, skal gi forbruker de opplysningene forbrukeren trenger for å foreta et kvalifisert og veloverveid valg av tjeneste. Det fremgår videre detaljerte regler om hvordan et slikt tilbud skal utformes. Opplysninger som skal gis av tilbyder skal blant annet beskrive tjenestens viktigste egenskaper, tilbyders navn, adresse og annen kontaktinformasjon, pris, varighet med videre.

Artikkel 102 nr. 2 viser til at opplysningene det vises til i nr. 1, 3 og 5 også skal gis til sluttbrukere som er mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner, med mindre disse uttrykkelig har samtykket til å fravike rettighetene.

Ekomdirektivet artikkel 102 nr. 3 og nr. 4 gir regler om at tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn

overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, skal gi forbrukerne et kortfattet og lett leselig avtalesammendrag av tjenesten de har inngått avtale om å kjøpe. Det stilles krav om at sammendraget skal vise de viktigste elementene i opplysningskravene i samsvar med artikkel 102 nr. 1, og det fremgår uttrykkelig av direktivteksten hva disse elementene minst skal omfatte. Sammendraget skal blant annet inneholde navn, adresse og kontaktopplysninger for tilbyderen, de viktigste kjennetegnene ved hver enkelt tjeneste som tilbys, de respektive prisene for aktivering av den elektroniske kommunikasjonstjenesten, avtalens varighet og vilkår for fornyelse og opphør, og i hvilken grad produktene og tjenestene er utformet for sluttbrukere med nedsett funksjonsevne.

I artikkel 102 nr. 4 fastslås det at opplysningene som er gitt i tilbudet før avtale er inngått, samt opplysningene som fremgår av avtalesammendraget, skal være en integrert del av avtalen og at den ikke kan endres med mindre avtalepartene uttrykkelig avtaler noe annet.

Rettigheter og plikter knyttet til bindingstid, varslingsplikt og oppsigelse av avtale fremgår av ekomdirektivet artikkel 105. Medlemsstatene skal etter artikkel 105 sikre at vilkårene og fremgangsmåtene for heving av avtaler ikke fungerer som en hindring for å bytte tjenestetilbyder. Bindingstiden skal ikke overstige 24 måneder, med unntak for avtaler om avdragsbetaling som inngås kun med sikte på utbyggingen av en fysisk forbindelse, særlig for nett med svært høy kapasitet. Artikkel 105 gir også regler om at oppsigelsestiden skal være én måned ved automatisk forlengelse av avtaler, og setter krav til at tilbyder skal gi sluttbrukerne opplysninger om de beste prisene minst én gang i året.

13.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Ekomdirektivet inneholder som nevnt ovenfor flere bestemmelser som skal styrke sluttbrukers valgfrihet og mulighet til å foreta veloverveide beslutninger ved valg av tjeneste og tilbyder. På et generelt nivå skal tilbyder offentliggjøre sine leveringsvilkår og oppdatere disse regelmessig. Sluttbruker skal på en slik måte enkelt kunne foreta undersøkelser om tilbyder og tjenester. For at forbruker skal kunne ta et kvalifisert valg av tilbyder og tjeneste skal tilbyderne før avtaleinngåelse gi et avtalesammendrag med nødvendig informasjon om den konkrete tjenesten og dens vilkår.

Denne informasjon skal være enkel å forstå for forbruker. Videre skal avtalen som inngås

inneholde både leveringsvilkår som forbrukeren får kjennskap til før avtalen inngås, og avtalesammendraget som inneholder de viktigste aspektene ved avtalen.

Departementet foreslo etter mønster fra ekomdirektivet tre bestemmelser om avtaler og avtalevilkår for å tydeliggjøre kravene.

Når det gjelder opplysningskrav før avtaletilbud, foreslo departementet en ny bestemmelse § 4-4 som skal legge til rette for at forbruker kan ta et kvalifisert valg før avtale inngås, i tråd med kravet i artikkel 102 nr. 1 i ekomdirektivet. Departementet foreslo å inkludere en forskriftshjemmel som skal ivareta at myndigheten kan gi regler knyttet til tilbudet og hvordan tilbud skal utformes.

Departementet foreslo videre en bestemmelse som gir forbrukerne krav på å få et avtalesammendrag. Det ble foreslått i § 4-5 å hjemle at de overnevnte elementene skal inngå som del av avtalen med mindre annet er uttrykkelig avtalt. Departementet foreslo videre å gi myndigheten hjemmel til å utforme forskriftsbestemmelser om hvilke elementer et slikt avtalesammendrag minst skal omfatte.

Departementet foreslo ny bestemmelse § 4-6 om bindingstid, varslingsplikt og oppsigelse. Sammenlignet med gjeldende norske regler er artikkel 105 i ekomdirektivet noe mer detaljert. På grunn av detaljnivået og prinsippet om fullharmonisering så departementet behov for å gjøre enkelte presiseringer og endringer i gjeldende regelverk. Rettighetene for forbrukerne blir ikke svekket selv om detaljnivået i ekomloven øker. Sammenlignet med gjeldende ekomlov § 2-4 tredje ledd endres rettighetssubjektet fra å omfatte sluttbrukere til å gjelde forbrukere.

Som utgangspunkt kan dette fremstå som en skjerping av rettighetssubjektene. I realiteten vil det imidlertid ikke være det. Som forbrukere etter bestemmelsen regnes også mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner. Nedslagsfeltet vil være omtrent som etter gjeldende regulering. Det er videre klart at eksempelvis borettslag vil anses å være en forbruker i denne sammenheng. Bindingstiden på 12 måneder videreføres fra gjeldende regelverk. Det samme gjelder det at det i særlige tilfeller kan avtales lengre bindingstid, likevel ikke lengre enn 24 måneder. I tråd med definisjonene i ekomdirektivet endres også «offentlig elektroniske kommunikasjonstjeneste» til «internetttilgangstjeneste eller nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste».

Departementet foreslo i § 4-6 tredje ledd at avtalepartene kan inngå en separat avtale om avdragsbetaling for nettilkobling som går ut over

bindingstiden. Det fremgår av ekomdirektivet at dette skal være en mulighet for å legge til rette for utbygging av nett med svært høy kapasitet. Terminalutstyr, slik som en ruter eller et modem, skal ikke omfattes av en slik avtale.

Departementet foreslo å videreføre retten til å heve avtalen dersom sluttbruker ikke godtar nye avtalevilkår for abonnementsavtale med bindings-tid. Departementet foreslo i tråd med ekomdirektivet enkelte presiseringer. Hevingsretten gjelder ikke dersom de foreslåtte endringene utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, er av rent administrativ karakter og ikke har noen negativ virkning for sluttbrukeren, eller dersom endringene skyldes direkte pålegg fra myndighetene. Tredje og fjerde ledd i forslag til ny bestemmelse omfatter sluttbruker, jf. ekomloven § 1-5 nr. 25, og ikke kun forbrukere, jf. merknad til bestemmelsens første ledd. Et slikt skille er i tråd med ekomdirektivet og prinsippet om fullharmonisering. Videre er det forslag til at tilbyder kan kreve at sluttbruker skal betale resterende del av avtalt pris på subsidiert terminalutstyr som vedkommende beholder. I tredje punktum presiseres at når det gjelder maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester så omfatter tredje ledd kun forbrukere, jf. merknad til bestemmelsens første ledd.

Ekomdirektivet artikkel 105 nr. 4 har regler om tidspunkt for når tilbyder må varsle om endringer i avtalevilkår. Tilbyder skal varsle minst én måned på forhånd om eventuelle endringer i avtalevilkårene, samt informere om hevingsretten. Varslingsregelen har samme lengde som gjeldende ekomlov § 2-4 tredje ledd. Departementet foreslo i tråd med dette å videreføre varslingsplikten på én måned. Pliktene ble foreslått gjennomført i § 4-6 femte ledd. Departementet foreslo videre at sluttbruker skal ha rett til å heve avtalen i tre måneder etter underretningen er mottatt, jf. ekomdirektivet artikkel 105 nr. 6. Departementet ser det som hensiktsmessig at sluttbruker ut fra de endringene som tilbyderen har varslet, kan gjøre en reell vurdering av om vedkommende ønsker å heve avtalen eller ikke, basert på informasjon fra de siste fakturaene. I et slikt perspektiv fremstår tre måneder som en rimelig tid. Det ble også foreslått å stille krav om at underretningen skal skje på et varig medium. I bestemmelsen siste punktum presiseres det at pliktene etter dette leddet i forbrukerforhold også gjelder for tilbyder av overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester. Unntaket gjennomfører ekomdirektivet artikkel nr. 7 hvor det fremgår at ekomdirektivet nr. 4 og nr. 6 ikke skal gjelde nummeruavhengige person-til-person-kom-

munikasjonstjenester og overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester.

Departementet foreslo at reglene i tredje og fjerde ledd kan fravikes utenfor forbrukerforhold. En slik mulighet samsvarer med bestemmelsen i gjeldende ekomlov § 2-4 femte ledd.

13.2.4 Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene støtter en styrking av sluttbrukers rettigheter, men mange er kritiske til at forbrukerbegrepet utvides. *Telia* viser til følgende formulering i §§ 4-4, 4-5, 4-6, 4-8, 4-9 og 4-12: «Som forbruker etter denne bestemmelsen regnes også mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å fravike rettighetene i bestemmelsen.» *Telia* mener det er uheldig at lovforslaget åpner for å inkludere mikroforetak med videre i forbrukerbegrepet, selv om dette er avgrenset til begrepets innhold i konkrete bestemmelser. *Telia* mener at en bedre løsning, både med tanke på direktivkonform gjennomføring og hensynet til et enhetlig forbrukerbegrep i norsk rett, vil være å fjerne henvisningen til forbrukerbegrepet i de nevnte formuleringene, og heller innta en formulering om at de aktuelle rettighetene også gjelder for mikroforetak med videre, med mindre disse er fraveket gjennom avtale.

Samfunnsbedriftene støtter heller ikke en ny og utvidet definisjon av «forbruker» når små foretak og mikroforetak for enkelte områder skal inkluderes. *IKT-Norge* mener også at det er uheldig at man i det norske lovforslaget velger å definere mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner som «forbrukere» i enkelte bestemmelser. Etter deres syn bidrar denne tilnærmingen til å utvanne forbrukerbegrepet, og tilnærmingen er også i strid med loven og direktivets definisjon av «forbruker» som en fysisk person.

Barne- og familiedepartementet mener forbrukerbegrepet bør defineres i tråd med gjeldende forbrukervernlovgivning og ikke omfatte næringsdrivende. På områder hvor de forskjellige bestemmelser i utgangspunktet verner forbrukere og også skal omfatte næringsdrivende og organisasjoner med videre, foreslår *Barne- og familiedepartementet* at det tas inn en formulering i de respektive bestemmelsene som viser til at «tilsvarende gjelder for mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner».

Forbrukerrådet mener at definisjonen av forbruker i utkastet setter en høyere terskel for at en person skal regnes som forbruker og mener at den bør endres til å samsvare med forbruker-

begrepet ellers i forbrukerlovgivningen. Hvis ordlyden i utkastet står seg vil det etter forbrukerrådets syn være tilstrekkelig, rent skjematisk, at vedkommende har under 10 prosent tilknytning til næringsvirksomhet. Dette skiller seg fra annen forbrukerlovgivning ved at det ellers kreves 50 prosent.

Lyse mener at sterke forbrukerrettigheter i ekomloven er egnet til å skape uklare grenser mot annen forbrukerlovgivning, slik at kompetansefordelingen mellom ulike lover og tilhørende tilsynsmyndigheter blir vanskelig tilgjengelig både for tilbyderne, tilsynsmyndighetene og forbrukerne. *Lyse* mener derfor at departementet bør utarbeide klare retningslinjer om koordinering i saker som berører flere regler og tilsyn for å unngå dobbeltbehandling. I forlengelsen av dette synes *Lyse* at det er lite hensiktsmessig at forslaget til nytt kapittel 4 om sluttbrukers rettigheter opererer med et utvidet forbrukerbegrep.

Telenor mener det blir lite treffende i en norsk kontekst å bruke EUs rent tallbaserte definisjoner av «mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner». Disse vil treffe en så stor andel av alle norske foretak at antakelsen om at alle disse foretakene har begrenset forhandlingsmakt faller på sin egen urimelighet.

Flere høringsinstanser har innspill til at forbrukervernet skal gjelde blant andre borettslag og lignende grupperinger. *Telia* er negativ til at «borettslag og lignende grupperinger» regnes som forbrukere etter ny ekomlov, og ber om at dette endres. *Telia* mener for det første at dette vil være i strid med legaldefinisjonen av forbrukerbegrepet i ekomdirektivet og i ny ekomlov § 1-5, all den tid borettslag og sameier er juridiske personer som ikke kan omfattes av nevnte definisjoner. For det andre vil dette, ifølge *Telia*, også være i strid med øvrig norsk forbrukerregulering, som også avgrenser forbrukerbegrepet til fysiske personer. *Telenor* viser også til departementets merknader til forslaget om å omfatte borettslag og lignende grupperinger av flere enkeltstående forbrukere, og anser at det vil være feilslått å omfatte disse sammenslutningene uten videre. *IKT-Norge* mener en klar avgrensning av forbrukerbegrepet er viktig for forutberegneligheten ved avtaleinngåelser, både for næringslivsaktører og forbrukere. For praktiske formål vil det trolig være særlig sentralt å få avklart hvordan eksempelvis borettslag og foreninger passer inn i den sluttbrukertaksonomien som lovforslaget legger opp til, og *IKT-Norge* ser gjerne at dette kommenteres særskilt i forarbeidene.

NBBL mener at det vil være en vesentlig svekkelse for mindre borettslag og sameiere som anses som forbruker dersom det kan avtales unntak fra forbrukerrettighetene. NBBL viser til at disse etter gjeldende rett vil ha ufravikelige forbrukerrettigheter etter ekomloven, og at borettslag og sameier styres av privatpersoner med varierende kompetanse og erfaring. I forhandlinger om ekomtjenester møter styrene svært profesjonelle og faglig kompetente ekomtilbydere, noe som kan gi ubalanserte avtalevilkår. Nettopp ubalansen mellom ekomtilbydere og borettslag var hovedgrunnen til at lovgiver i markedsføringsloven § 22 falt ned på at Forbrukertilsynet skal kunne gripe inn mot «vilkår overfor sammenslutninger som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål», jf. Ot.prp. nr. 55 (2007–2008) punkt 12.2. NBBL foreslår derfor at det klargjøres i lovteksten og forarbeidene at forbrukerrettighetene i ekomloven er ufravikelige i avtaler mellom ekomtilbydere og sammenslutninger av forbrukere som ikke driver hovedsakelig næringsvirksomhet, som borettslag og sameie.

Forbrukerrådet støtter at borettslag beskyttes på linje med enkeltpersoner i bestemmelsen. Avtalene inngås gjerne av et styre som ikke har mulighet til å vurdere innholdet i avtalen bedre enn vanlige privatpersoner.

TV 2 støtter også at forbrukerbeskyttelsen mot lange bindingstider utvides til forbrukere i boligsammenslutninger. Bestemmelsen bør imidlertid presisere at de fordelene som skal gis i bytte må kunne dokumenteres og være forholdsmessig.

RiksTV støtter presiseringen av at borettslag er å anse som forbruker. De fleste borettslag er reelt sett sammenslutninger av forbrukere uten noen som helst profesjonell kompetanse til å ivareta sine interesser mer enn andre forbrukere. Når det gjelder bindingstid, må denne bestemmelsen presiseres hva gjelder de fordelene som skal gis i retur. Det kan ikke bare postuleres å være en sammenheng; fordelene må kunne dokumenteres og være forholdsmessig. Dette gjelder tilsvarende for forslaget til i § 4-6 tredje ledd for nettilkobling som går ut over bindingstiden for at det skal være mulig å legge til rette for utbygging av nett med svært høy kapasitet.

Høringsinstansene har en rekke innspill knyttet til sluttbrukeres mulighet til å fravike sine rettigheter. Dette gjelder sluttbrukere som er forbrukere og andre som omfattes av bestemmelsens første og andre ledd. *Telia* mener at den foreslåtte formuleringen «med mindre de uttrykkelig har

samtykket til å fravike rettighetene» går lenger enn det tilsvarende bestemmelser i ekomdirektivet gjør. Det vises i den forbindelse til at ekomdirektivet gjennomgående bruker formuleringen «explicitly agreed», som er mer naturlig å oversette til «uttrykkelig har avtalt» enn til «uttrykkelig har samtykket». Den valgte formuleringen i lovforslaget er etter *Telias* syn egnet til å gi et inntrykk av at loven stiller andre krav til avtalt fravikelse fra de aktuelle bestemmelsene enn det som følger av alminnelig norsk kontraktsrett, og da uten at det er presisert i verken lovtekst eller forarbeider hva slike krav er. *Telia* anmoder derfor departementet om å bruke formuleringen «avtalt» fremfor «samtykket» i de nevnte bestemmelsene, og samtidig presisere i lovens forarbeider at dette vilkåret skal vurderes i henhold til alminnelige prinsipper i norsk rett om når bindende avtale er inngått. *IKT-Norge* mener også at man i den norske lovteksten bør benytte det mer direktivnære begrepet «avtalt» fremfor «samtykke». Det kan også være praktisk viktig, både for tilbydere og sluttbrukere, å avklare om det i denne sammenheng vil være noen begrensninger på bruk av standardvilkår som grunnlag for bortfall av utvidede sluttbrukerrettigheter.

GlobalConnect viser til at artikkel 102 i ekomdirektivet oppstiller et nytt krav til avtalesammendrag og avtalevilkår som skal være en integrert del av avtalen. I punkt 4 fremgår det at «opplysningene nevnt i nr. 1 og 3 skal utgjøre en integrert del av avtalen og ikke endres, med mindre avtalepartene avtaler noe annet». *GlobalConnect* mener departementet går lenger enn direktivet når det i høringsforslaget står: «Avtalen kan ikke endres med mindre begge parter uttrykkelig samtykker til det». *GlobalConnect* mener det er uheldig at det ikke er i samsvar med direktivet og at en såpass streng regulering av endringer i «avtalen» vil hemme utviklingen på området. *GlobalConnect* ber derfor departementet heller å benytte ordlyden i direktivet. Videre viser *GlobalConnect* til artikkel 102 nr. 4 som for det første fastslår at det er «opplysningene som nevnt i nr. 1 og 3» som ikke skal endres uten enighet, ikke avtalevilkårene i sin helhet. For det andre stiller ikke direktivteksten krav om «samtykke» fra begge parter, men en «uttrykkelig avtale». *GlobalConnect* mener dette gir partene større fleksibilitet til å finne gode løsninger.

Telia viser til gjeldende ekomlov som åpner for at tilbydere ensidig kan endre vilkår i avtalen med sluttbruker, forutsatt at en slik endringsadgang fremgår av de aktuelle abonnementsvilkårene. Det vises til gjeldende ekomlov § 2-4 og til Nasjonal kommunikasjonsmyndighets veileder «Reglene om

ensidige endringer av avtalte leveringsvilkår». Telia mener en slik endringsadgang for tilbyder er naturlig, men også helt nødvendig. I forslaget til ny ekomlov § 4-5 andre ledd fremgår det imidlertid at «avtalen kan ikke endres med mindre begge parter uttrykkelig samtykker». Bestemmelsen synes verken å harmonere med direktivet eller med forslaget til ny ekomlov § 4-6 om sluttbrukers adgang til å heve avtalen der denne ikke godtar nye avtalevilkår presentert av tilbyderen. Ekomdirektivet artikkel 102 nr. 4 viser til nærmere bestemte opplysninger, ikke til avtalen med sluttbruker som sådan, slik forslaget til ny ekomlov § 4-5 gir anvisning på. For øvrig er endringsmekanismen, både etter gjeldende ekomlov og forslaget til ny ekomlov, slik at sluttbruker står fritt til å heve avtalen dersom vedkommende ikke godtar de nye vilkårene. Dette gjelder også når det foreligger bindingstid der endringen er til ugunst eller ikke utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, er av rent administrativ karakter og ikke har noen negativ virkning på sluttbrukeren, eller dersom endringen skyldes pålegg fra myndighetene. Motsetningsvis vil sluttbruker som ikke hever avtalen bli ansett for implisitt å akseptere de nye vilkårene, og derigjennom bli bundet av dem, uten at samtykket dermed naturlig kan sies å være «uttrykkelig». For langvarige kundeforhold i et dynamisk marked med stadig utvikling i tjenestetilbudet, er det helt nødvendig at tilbyder fra tid til annen må kunne endre abonnementsvilkårene, slik det også gjøres for annen tjenesteyting i andre markeder. Som motsats gis sluttbrukerne som ikke aksepterer endringen en rett til kostnadsfritt å heve avtalen på nærmere vilkår. Telia legger til grunn at man verken i direktivet eller via den nasjonale implementering har hatt til hensikt å endre på denne grunnleggende mekanismen i forholdet mellom tilbyder og sluttkunde, og ber om at man i forslaget til ny ekomlov §§ 4-5 og 4-6 og/eller i merknadene til de aktuelle bestemmelsene klargjør at dette fortsatt skal gjelde.

IKT-Norge mener totalbyrden av rettigheter (personvernforordningen, kommunikasjonsvern, ekomdirektivet med videre) reiser flere problemstillinger med hensyn til hvordan man skal etterleve regelverkene i praksis. Ofte vil det være slik at flere av disse regelsettene virker samtidig på samme tilbud til forbrukeren, særlig ved «bundling» av produkter og tjenester. IKT-Norge mener derfor at det bør vurderes å gi nærmere veiledning om den konkrete avgrensningen mellom ulike regelsett, og kanskje innføres en form for «best practices» for å sørge for lik praksis hos tilbyderne. I alle tilfeller bør det utarbeides klare retningslinjer om koordinering i saker som berø-

rer flere regler og tilsyn for å unngå dobbeltbehandling. *Lyse* mener også at departementet bør utarbeide klare retningslinjer om koordinering i saker som berører flere regler og tilsyn for å unngå dobbeltbehandling.

Regelrådet mener det er positivt at enkelte regler om beskyttelse av forbrukere er utvidet til å gjelde mikroforetak og små foretak som kjøper tjenester, mens tilsvarende foretak ikke pålegges plikter dersom de bare tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. Regelrådet støtter at det i reguleringen er tatt hensyn til berørte virksomheters størrelse.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter departementets forslag om styrking av sluttbruker- og forbrukervern i ny ekomlovgivning. Dette gjøres blant annet gjennom et eget kapittel om sluttbrukers rettigheter i forslag til ekomlov. Forslagene innebærer en rekke nye bestemmelser som sluttbrukere vil kunne nyte godt av og som skal bidra til at sluttbruker kan ta informerte valg før og etter avtaleinngåelse. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser også til at EU utvikler maler og retningslinjer som skal sikre en enhetlig praksis for forbrukere over store deler av Europa. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser videre til at elektronisk kommunikasjon er en avgjørende del av hverdagen til de aller fleste. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter forslagene til bestemmelser som beskytter sluttbrukere og forbrukere ved å oppstille tydelige og gode spilleregler for blant annet informasjon om elektroniske kommunikasjonstjenester, avtaleinngåelse, endring av vilkår, oppsigelsestid, priser og bytte av tilbyder.

Brukerklagenemnda viser til at mikroforetak i forslag til ny ekomlov § 1-5 nr. 28 er definert som «foretak med færre enn ti ansatte og der årlig omsetning eller årlig balanse ikke overstiger 20 millioner kroner». I merknadene til bestemmelsen presiseres det at begrepet må forstås på samme måte som dagens bestemmelse, og følgelig vil være i tråd med dagens praksis som åpner for at virksomheter med inntil ti ansatte kan bringe en tvist med tilbyder inn for Brukerklagenemnda. I Brukerklagenemndas vedtekter er det imidlertid lagt til grunn ti årsverk, og ikke ti ansatte, i vurderingen av hvor stor en liten bedrift kan være for å kunne klage til Brukerklagenemnda. Her anmodes det om at lovteksten endres i samsvar med Brukerklagenemndas vedtekter og gjeldende praksis, for å forhindre motstrid og uklarheter.

Brukerklagenemnda viser til at «sluttbruker» i dagens ekomlov § 1-5 nr. 15 er definert som en fysisk person eller liten bedrift som inngår avtale om tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett

eller -tjeneste. Dagens praksis i Brukerklagenemnda har derfor vært at det stilles krav om at det må foreligge en eller annen form for avtale som må ligge til grunn, for at forholdet skal kunne klages inn til Brukerklagenemnda. Dersom Brukerklagenemnda skal behandle klager fra fysiske personer eller mikroforetak som ikke oppfyller vilkåret om å være sluttbruker, bør dette tydeliggjøres i loven.

Brukerklagenemnda viser videre til at det i forslag til ny ekomlov § 16-5 er inntatt et nytt begrep «nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste». Begrepet erstatter formuleringen «annen offentlig telefontjeneste» i dagens ekomforskrift § 10-1. Brukerklagenemnda legger til grunn at innføringen av ovennevnte begrep, som er definert i ny ekomlov § 1-5 nr. 6, ikke innebærer en endring av gjeldende rett, og viser til følgende uttalelse i merknadene til bestemmelsen:

«Den foreslåtte definisjonen av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste er ny og tilsvarer definisjonen i ekomdirektivet artikkel 2 nummer 5. Definisjonen omfatter tjenester som er avhengig av nummer for å opprette kommunikasjon mellom deltakerne. Disse tjenestene bruker nummer basert på ITU-T sin anbefaling E.164 som spesifiserer nummerplanen som gjør det mulig å ringe og bli oppringt i hele verden. Dersom sluttbruker anvender nummer for å benytte tjenesten, anses den for å være nummerbasert, selv om nummeret kun er en identifikasjonsmarkør fra tilbyder side. Nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste omfatter for eksempel IP-telefoni og annen internettbasert telefontjeneste som anvender nummer til dirigering av et oppkall, et eksempel på dette er Skype out. Det antas på denne bakgrunn at endringen ikke vil ha innvirkning på dagens praksis i Brukerklagenemnda».

Telenor viser til § 4-6 sjette ledd og forslag om tre måneders hevingsfrist etter underretning. *Telenor* mener at forslaget er uforholdsmessig og unødvendig i og med at det foretas en direkte varsling til kunden med utfyllende informasjon om konsekvensen av endringen. Det er da presumptivt ikke behov for en utvidet frist for at kunden i tillegg skal sjekke sin faktura, jf. merknader til forslaget. *Allente* mener det er tilstrekkelig at hevingsfrist etter ekomloven § 4-6 femte ledd settes til én måned etter underrettelsen, i tråd med hovedregelen i ekomdirektivet artikkel 105 nr. 4 andre avsnitt. *Allente* mener det fremstår som ubalansert at sluttbrukeren kan heve en avtale

med bindingstid så lenge etter at sluttbrukeren fikk underretning om endringen.

Lyse viser til forslaget inntatt i § 4-14 femte ledd som forbyr tilbyderne å bruke informasjon fra bytteperioden og 14 dager etter at byttet er gjennomført. I merknadene til bestemmelsen vises det til at hensynet bak bestemmelsen er «konkurransen i markedet». Etter Lyses oppfatning går forslaget betydelig lenger enn det som følger av ekomdirektivet artikkel 106, da direktivbestemmelsen kun regulerer de plikter som pålegges tilbydere i forbindelse med bytte av tilbydere og ikke inneholder et forbud mot markedsføring på samme måte som i forslag til § 4-14 femte ledd. Sett hen til målsettingen om fullharmonisering, synes det etter Lyses oppfatning lite hensiktsmessig å innføre en slik bestemmelse dersom det ikke kan påvises et konkret behov for det. *Lyse* mener konkurransen i bredbåndsmarkedet er virksom, og at muligheten til å vinne tilbake kunder som vurderer å bytte tilbyder utgjør en sentral del av den sunne konkurransen mellom tilbyderne og kommer kunden til gode. *Lyse* kan ikke se at departementet har foretatt en konkret vurdering av behovet for å innføre et slikt forbud. En generell henvisning til «konkurransen i markedet» er etter Lyses oppfatning ikke tilstrekkelig. *Lyse* ber departementet redegjøre for hvilke konkrete forhold som tilsier at en slik regulering vil være positivt for konkurransen i markedet. *Lyse* erfarer derimot at slik markedsføring stiller sluttbrukeren i en fordelaktig posisjon, der avgivende tilbyder ofte vil tilby kunden en bedre og/eller billigere tjeneste enn det kunden tilbys av mottakende tilbyder. Forslaget inntatt i § 4-14 femte ledd vil etter Lyses syn derfor bidra til å svekke konkurransen i markedet og være til skade for kundene.

NBBL viser til lovforslagets § 4-6 hvor det i utgangspunktet ikke kan avtales lengre bindingstid enn 12 måneder. I særlige tilfeller kan denne utvides til 24 måneder. *NBBL* støtter forslaget. I merknaden til bestemmelsen nevnes det som eksempel på særlige tilfeller at borettslag kan ønske en lengre avtale enn 12 måneder mot gode avtalevilkår. Etter *NBBLs* vurdering er det liten grunn til å åpne for lengre bindingstider i borettslagsavtaler enn avtaler med enkeltforbrukere. Bindingstider svekker konkurransen og er generelt sett uheldig. En bindingstid på 24 måneder bør derfor, på samme måte som for enkeltforbrukere, reserveres til de tilfellene der tilbyder gjør ikke uvesentlige investeringer i infrastruktur eller utstyr, eller der den lange bindingstiden er en forutsetning for at et kommersielt tilbud skal være tilgjengelig. Det bør ikke tillates bindingstider på

24 måneder bare fordi bredbåndsselskapet gir borettslaget et avslag i prisen. For mange borettslag og sameier kan nettilkobling være svært kostnadskrevende og fra boligselskapene side kan det være ønskelig med en lengre nedbetalingsperiode enn 24 måneder. Dette behovet ivaretas av forslaget § 4-6 tredje ledd der det åpnes for at borettslag og ekomtilbydere kan inngå separate avdragsavtaler for nettilkobling som varer lengre. Også øvrige forbrukerrettigheter som følger av forslaget til ny ekomlov er svært viktig for borettslag og bør ikke kunne fravikes i avtaler mellom borettslag og ekomtilbydere ifølge NBBL. Dette inkluderer blant annet retten til å bytte tilbyder og de nærmere reglene rundt dette, jf. § 4-14, og reglene om opplysningskrav før avtaletilbud, jf. § 4-4.

Forbrukerrådet mener at på bakgrunn av konkurranse situasjonen og forbrukernes muligheter til å velge, at det bør vurderes å sette maksimum bindingstid på seks måneder som et utgangspunkt. *Forbrukerrådet* mener at det for visse avtaleyter, for eksempel avtaler med borettslag, er nødvendig med lengre bindingstid. I særlige tilfeller mener *Forbrukerrådet* derfor at maksimumslengden kan være 12 måneder. *GlobalConnect* ber om at departementet endrer § 4-6 slik at bestemmelsen åpner for å avtale lengre bindingstid for borettslagskunder med videre der det er nødvendig for å beskytte tilbyders investeringer i nett eller tjenester.

Forbrukerrådet mener videre at det kan bidra til å svekke forbrukernes rettigheter at ny ekomlov ikke stiller krav til at sluttbruker gis en økonomisk fordel for at vilkår om bindingstid skal kunne stilles. *Forbrukerrådet* viser til at bindingstid har innlåsende effekt og bidrar til å svekke konkurransen i markedet, og at når selskapene får en gevinst i form av innelåsning, bør bindingstid også gi en økonomisk fordel for kunden.

13.2.5 Departementets vurdering

Departementet er enig med *Forbrukerrådet* og *Forbrukertilsynet* i at høringsnotatets forslag til ny ekomlov setter en strengere terskel for hva som skal til for å falle inn under forbrukerbegrepet enn i annen forbrukerlovgivning, og foreslår derfor at formuleringen «ikke hovedsakelig» benyttes i stedet for «ikke har forbindelse med», jf. § 1-5 punkt 27, slik at ordlyden er lik den som ellers er brukt i forbrukerreguleringen.

For å unngå uklarhet om forbrukerbegrepet slik det er innarbeidet i norsk rett, foreslår departementet videre at formuleringene om at ulike grupper av sluttbrukere «anses som forbrukere»

utgår, og at det i stedet følger av bestemmelsene at tilsvarende vil gjelde for sluttbrukere som er mikroforetak mv., jf. høringsvarene fra blant annet IKT Norge og forbrukermyndighetene.

Departementet er videre enig med NBBL i at mindre borettslag og sameiers rettsstilling ikke bør svekkes sammenlignet med gjeldende rett, men viser til at unntaket om at avtalelengden kan fravikes utenfor forbrukerforhold også fremgår etter gjeldende rett, jf. ekomloven § 2-4 femte ledd. Departementet er enig i at det er viktig at disse gruppene beskyttes av rettighetene i bestemmelsen ettersom borettslag og sameier styres av privatpersoner med varierende kompetanse og erfaring, og kan ha et styre som ikke er bedre egnet til å vurdere innhold i avtaler enn privatpersoner. Departementet foreslår derfor at den nye lovbestemmelsen ikke skal ha et tilsvarende unntak som etter gjeldende rett. Departementet mener for øvrig at det vil kunne være uheldig å inkludere borettslag i forbrukerbegrepet direkte, da dette begrepet ellers i forbrukerlovgivningen er avgrenset til å gjelde fysiske personer. Departementet foreslår derfor å inkludere borettslag eksplisitt i bestemmelsen som en gruppe som også er beskyttet av gjeldende rettigheter gjennom ordlyden «[f]ørste og andre ledd gjelder tilsvarende for sammenslutninger som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål».

Når det gjelder Telenors anførsel om at EUs tallbaserte definisjoner av «mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner» ikke passer i en norsk kontekst, viser departementet til at også i gjeldende rett, jf. forarbeidene til gjeldende ekomlov § 11-5 om Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon, blir bedrifter med mindre enn ti årsverk behandlet som forbrukere. Dette medfører at grensen for foretak som er så små at de faller inn under forbrukerkategorien i gjeldende rett er høyere enn i forslaget om en grense på ti ansatte, fordi ti ansatte kan innebære færre enn ti årsverk. Departementet foreslår å opprettholde høringsforslagets grense for mikroforetak. Dette er også i samsvar med EUs retningsgivende tallbaserte definisjoner.

Når det gjelder Brukerklagenemndas anmodning om å endre grensen for mikroforetak til ti årsverk i stedet for ti ansatte, viser departementet til ordlyden i ekomdirektivet som tilsier at mikroforetak defineres som et foretak med færre enn ti ansatte personer. Departementet viser til at grensen for at en bedrift regnes som en forbruker dermed settes noe høyere enn i Brukerklagenemndas praksis. Det vil føre til at noen færre bedrifter

faller inn under forbrukerreguleringen. Departementet mener likevel at høringsnotatets forslag om ti ansatte opprettholdes.

Når det gjelder TV 2s og RiksTVs kommentarer til at forbrukerbeskyttelsen mot lange bindingstider utvides til forbrukere i boligsammenlutninger i § 4-6 og behov for presiseringer, tolker departementet høringsinstansens innspill som en henvisning til unntak i hevingsretten § 4-6 fjerde ledd, hvor det fremgår at «Sluttbruker som ikke godtar nye avtalevilkår for abonnementsavtale med bindingstid, kan heve avtalen uten ekstra kostnader. Hevingsretten gjelder likevel ikke dersom de foreslåtte endringene utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, [...]». Departementet viser til merknadene til bestemmelsen hvor det kommer frem at eksempler på hva som kan endres er priser, tariff, volumbegrensninger, datahastigheter, dekning med videre.

Departementet viser til at flere høringsinstanser har innspill til samtykkekravet i lovforslaget, blant annet Telia som mener at den foreslåtte formuleringen i § 4-8 i forslaget, «med mindre de uttrykkelig har samtykket til å fravike rettighetene», går lenger enn det tilsvarende bestemmelse i ekomdirektivet gjør.

I vurderingen av om mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner må gi samtykke til å fravike rettigheter i bestemmelsene § 4-4, § 4-5, § 4-6, § 4-8, § 4-9 og § 4-12, mener departementet, basert på en interesseavveining mellom forbrukerhensyn og næringsinteresser, at det skal gis et aktivt samtykke. Formålet med disse bestemmelsene er blant annet å utvide forbrukervernet til å gjelde grupper, som i likhet med en forbruker, har relativt begrenset innflytelse. Et mindre strengt krav til samtykke vil etter departementets oppfatning åpne for omgåelser av regelverket. For at rettighetene skal komme målgruppen til gode på en best mulig måte, bør rettighetene ikke kunne fravikes med mindre det er gitt et uttrykkelig samtykke til dette. I vurderingen av om endringer av avtaler må ha samtykke, vil den samme interesseavveiningen gjelde. Departementet foreslår derfor at avtaler ikke bør kunne endres med mindre det er gitt et uttrykkelig samtykke.

Brukerklagenemnda viser til at det i forslag til ny ekomlov § 16-5 er inntatt et nytt begrep «nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste». Begrepet erstatter formuleringen «annen offentlig telefontjeneste» i dagens ekomforskrift § 10-1. Brukerklagenemnda legger til grunn at innføringen av ovennevnte begrep, som er definert i ny ekomlov § 1-5 nr. 6, ikke innebærer en endring av gjeldende rett. Departementet kan

ikke se at den nye formuleringen vil medføre en realitetsendring for Brukerklagenemnda.

Når det gjelder høringsinnspill knyttet til forslaget om tre måneders hevingsfrist etter underretning i § 4-6 sjette ledd (jf. Telenors og Allentes hørings svar), er departementets vurdering at tre måneders hevingsfrist er rimelig, da sluttbrukeren ut ifra de endringene som tilbyderen har varslet, skal ha tid til å gjøre en reell vurdering av om vedkommende i lys av endringene ønsker å heve avtalen eller ikke, basert på informasjon fra de siste fakturaene.

Når det gjelder innspillet fra Lyse til forslaget om forbud mot markedsføring i bytteperioden og 14 dager etter at byttet er gjennomført, viser departementet til at det fremdeles er begrenset konkurranse i deler av bredbåndsmarkedene. Ifølge den siste dekningsundersøkelsen til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (2023) har i underkant av 50 prosent av husstandene kun mulighet til å velge mellom to eller færre tilbydere av høyhastighetsbredbånd (100 Mbit/s). Telenor er i grossistmarkedene for bredbåndsaksess pålagt tilgangsfpliktelser som skal bøte på identifiserte konkurranseproblemer. Erfaringer fra mobilmarkedet tilsier at et slikt forbud vil ha positive virkninger i markedet, og bidra til rettferdig prising for sluttbruker og en sunn konkurranse uavhengig av tilbyders størrelse. Departementet foreslår derfor å opprettholde forbudet.

Departementet har vurdert hørings svarene fra NBBL, GlobalConnect og Forbrukerrådet knyttet til forslag til bestemmelser om bindingstid. Etter en interesseavveining mellom forbrukerhensyn og næringsinteresser, er departementet av den oppfatning at en bindingstid på seks måneder er for kort fordi det også må tas hensyn til tilbyders investeringer. Departementet foreslår derfor at forslaget om en bindingstid på maksimalt 12 måneder opprettholdes. Når det gjelder kravet om at sluttbruker skal oppnå en økonomisk fordel for at tilbyder skal kunne stille krav om bindingstid, er departementet enig i at dette bør synliggjøres i bestemmelsen og merknaden i tråd med gjeldende rett. Det har ikke vært tilsiktet med en endring på dette punkt.

Departementet legger videre til grunn at borettslag som inngår en avtale om bytte av internettilgangstjenester er omfattet av reglene i § 4-14, jf. NBBLs høringsinnspill om at disse reglene er viktige for borettslag. Når det gjelder § 4-4 om opplysningsplikt før inngåelse av avtale, vil borettslag være avhengig av å kunne informere seg om avtalen før den inngås. Departementet foreslår ingen endringer i § 4-4 på dette punkt.

Av pedagogiske grunner foreslår departementet enkelte strukturelle endringer i § 4-4 om opplysningsplikt før inngåelse av avtale, § 4-5 om avtalesammendrag og § 4-6 om bindingstid, varslingsplikt og oppsigelse, uten at dette endrer det materielle innholdet.

13.3 Kontroll av forbruk og kostnader

13.3.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomforskrift inneholder en rekke bestemmelser om kostnadskontroll, herunder om spesifisert faktura, begrensning og sperring av nummer og anrop, sperring av utgående samtaler, mulighet for å fastsette grense for variable kostnader og forhåndsbetalt abonnement.

13.3.2 Ekomdirektivet

Informasjonskrav til forbruk fremgår av ekomdirektivet artikkel 102 nr. 5. Når tilbyder fakturerer på grunnlag av forbruk i form av tid eller volum, skal forbrukeren gis mulighet til å overvåke og kontrollere bruken. Informasjonen skal omfatte rettidige opplysninger om forbruksnivået for tjenester som inngår i en takstplan, og det følger av bestemmelsen at tilbyderne skal underrette forbrukerne før de når en forbruksgrense fastsatt av myndigheten, og når en tjeneste er som en del av takstplanen, er helt oppbrukt. Det følger videre at myndigheten skal fastsette en forbruksgrense for når tilbyder skal varsle om at forbruket nærmer seg grensen i takstplanen.

Medlemsstatene har etter ekomdirektivet artiklene 88 og 115 plikt til å sikre at visse tilleggstjenester tilbys sluttbrukere sammen med den elektroniske kommunikasjonstjenesten. Artikkel 88 gjelder for leveringspliktige tjenester, mens artikkel 115 gjelder for alle tilbydere. Tilleggstjenestene som skal sikres beskrives nærmere i vedlegg VI del A og B. I del A angis ulike muligheter for kostnadskontroll, og bestemmelsene kan anvendes både for å sikre rettigheter etter artikkel 88 og 115. I del B finnes bestemmelser om nummervisning og videresending eller tilgang til e-post ved bytte av internettleverandør. De sistnevnte tjenestene kan bare anvendes på grunnlag av artikkel 115.

Det følger av ekomdirektivet artikkel 115 nr. 1 at medlemsstatene skal sikre at myndigheten kan kreve at alle tilbydere av internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, kostnadsfritt tilbyr alle eller noen av de tilleggstjenestene som

fremgår av vedlegg VI del A og B. Av artikkel 115 nr. 2 fremgår det at medlemsstatene kan gå lenger enn det som følger av del A og B, og pålegge flere plikter for å sikre et sterkere forbrukervern. Samtidig følger det av artikkel 115 nr. 3 at medlemsstatene kan beslutte ikke å anvende artikkel 115 nr. 1 dersom det er tilstrekkelig tilgang til disse tilleggstjenestene.

Tjenestene som fremgår av vedlegg VI del A er:

- a. Spesifisert faktura
- b. Sperring av bestemte typer anrop eller nummer med forhøyet takst
- c. System for forhåndsbetaling
- d. Betaling av tilknytningskostnader over tid
- e. Tiltak ved uteblitt betaling
- f. Råd om alternative takster (plikt for tilbyder å gi råd om alternative/mer gunstige abonnement)
- g. Andre former for kostnadskontroll
- h. Sperring for tredjepartsfakturerings – fellesfakturerte tjenester.

For så vidt gjelder punktene c, d og g, kan slike ordninger bare pålegges å tilbys til forbrukere. Når det gjelder de øvrige tilleggstjenestene er det valgfritt hvilke typer sluttbrukere som skal omfattes av de ulike tilleggstjenestene.

Regler om spesifisert faktura etter ekomdirektivet artikkel 115 og vedlegg VI del A bokstav a er avgrenset til tilbydere av internetttilgangstjenester og tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester.

I ekomdirektivet vedlegg VI del A bokstav b, fremgår det at medlemsstatene kan pålegge tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester å tilby sperring av utgående anrop og såkalt premium SMS og MMS.

Ekomdirektivet artikkel 115 og vedlegg VI del A bokstav c viderefører regler om forhåndsbetaling, men er som alle tjenestene etter artikkel 115 ikke lenger kun knyttet til leveringspliktige tilbydere, men til alle tilbydere av internetttilgangstjenester og alle tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Det følger av bestemmelsen at myndigheten skal kunne kreve at disse tilbyderne kostnadsfritt tilbyr forbrukere mulighet til å forhåndsbetale de aktuelle tjenestene.

Etter ekomdirektivet skal myndigheten også ha mulighet til å kreve at tilbydere av internetttilgangstjenester tilbyr forhåndsbetalte tjenester.

Ekomdirektivet vedlegg VI del A bokstav f åpner for at myndigheten gis adgang til å pålegge tilbydere av internetttilgangstjenester og offentlig

tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, etter anmodning fra sluttbruker å gi informasjon om mer prisgunstige avtaletyper. Formålet med bestemmelsen er altså at sluttbruker kan få redusert sine kostnader. Dette er en videreføring av USO-direktivet vedlegg I del A bokstav f, men er som andre tjenester som kan pålegges etter artikkel 115, ikke lenger begrenset til å gjelde leveringspliktig tilbyder.

13.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i høringen å gjennomføre artikkel 102 nr. 5 om kontroll av forbruk i en egen lovbestemmelse i § 4-8 der tilbyder av internetttilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester pålegges å gi forbruker mulighet til å overvåke og kontrollere bruken av tjenestene når disse faktureres på grunnlag av forbruk i tid eller volum. Departementet foreslo at det gis hjemmel i ekomloven som sikrer at myndigheten kan gi forskrift om at tilbyderne skal gi ytterligere opplysninger om forbruksnivået og varsle forbrukeren både når en forbruksgrense nærmer seg og når forbruket som er inkludert i en takstplan er helt brukt opp. Som nevnt ovenfor følger det av bestemmelsen i direktivet at myndigheten skal fastsette en forbruksgrense for når tilbyder skal varsles om at forbruket nærmer seg grensen i takstplanen. Forbruksnivået skal vurderes opp mot den takstplanen tilbyderen tilbyr forbrukeren.

Siden artikkel 85 anses oppfylt i norsk rett gjennom økonomisk bistand fra NAV, herunder støtte til telefoni, tv og internett, foreslo ikke departementet å pålegge tilleggstjenester i tråd med ekomdirektivet artikkel 88 nr. 2 (se nærmere omtale av dette i punkt 13). Innføring av tilleggstjenester etter vedlegg VI del A og B må derfor gjøres på grunnlag av artikkel 115. Det betyr at tilbud om disse tilleggstjenestene ikke lenger kan begrenses til leveringspliktig tilbyder for enkelte av disse tjenestene, men bør utformes som plikter som kan pålegges alle tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester som omfattes av artikkel 115.

Departementet foreslo at det tas inn en ny bestemmelse § 4-9 i ekomloven der tilbydere pålegges å tilby enkelte tjenester som gjør det mulig for sluttbruker å kontrollere kostnader, i tillegg til at myndigheten gis hjemmel til å gi nærmere regler om de ulike typene kostnadskontroll i forskrift.

Som nevnt ovenfor er regler om spesifisert faktura etter ekomdirektivet artikkel 115 og vedlegg VI del A bokstav a avgrenset til tilbydere av

internetttilgangstjenester og tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Muligheter for forhåndsbetaling finnes i dag som kontantkortløsninger i mobiltelefonmarkedet. Andelen mobiltelefonabonnement med kontantkort sett i forhold til totalt antall mobiltelefonabonnementer, har falt fra 27 prosent i 2009, via 12,5 prosent i 2019, til 7,7 prosent i første halvår 2023. Denne nedadgående trenden tilsier at behovet for forhåndsbetalte mobilfontjenester ikke lenger er like stort som før. For enkelte brukere som ikke har mulighet til å inngå avtale om løpende abonnement, kan forhåndsbetalte tjenester likevel være viktig. Videre kan forhåndsbetaling være en effektiv form for kostnadskontroll når bruker er et barn. Også for andre brukere som for eksempel kun skal bruke tjenesten midlertidig, vil forhåndsbetaling av tjenesten kunne være praktisk fremfor å inngå avtale om et løpende abonnement.

Etter ekomdirektivet skal myndigheten også ha mulighet til å kreve at tilbydere av internetttilgangstjenester tilbyr forhåndsbetalte tjenester. Det finnes i svært begrenset utstrekning kontantkortløsninger for mobilt bredbånd. For så vidt gjelder internetttilgang, anser derfor departementet at mulighet for forhåndsbetaling ikke er oppfylt. Etter departementets syn bør derfor vedlegg VI del A bokstav c gjennomføres ved at myndigheten i ekomloven gis hjemmel til å fastsette regler om at tilbyder kan pålegges plikt til å tilby forhåndsbetalte internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, jf. forslag § 4-9 tredje ledd. Det følger imidlertid av ekomdirektivet artikkel 115 nr. 3 at pålegg etter vedlegg VI del A og B kan unnlates dersom det allerede tilbys tilstrekkelig tilgang til de ulike tjenestene. Departementet bad derfor særlig om høringsinstansenes syn på om tilbud om forhåndsbetaling kan anses oppfylt gjennom andre tjenester eller tilbud.

Ved etablering av avtale om levering av ekomtjenester, kan tilknytningskostnadene for den enkelte sluttbruker bli høye. Dette gjelder især ved levering av bredbåndstjenester. For å sikre at høye tilknytningskostnader ikke blir et hinder for sluttbrukere til å kunne inngå avtale om levering av tjenester, foreslo departementet at tilbydere av internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester skal ha plikt til å tilby avdragsbetaling av tilknytningskostnaden, slik at forbruker kan betale kostnadene i mindre avdragsbetalinger over tid, jf. forslag til § 4-9 andre ledd.

Det følger videre av forslag til § 4-4 at tilbyder av andre offentlig tilgjengelig elektroniske kommunikasjonstjenester enn overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, skal gi de opplysninger som er nødvendige for at forbrukeren skal kunne ta et kvalifisert valg ved inngåelse av avtale. Dette innebærer at tilbyderen må gi informasjon som gjør det mulig å velge det abonnementet som er mest prisgunstig for den aktuelle sluttbrukeren. I tillegg finnes i dag god oversikt over de ulike tjenestene som selges og de ulike prisalternativene som finnes for de ulike avtaletypene, på tilbydernes websider.

Samlet sett anser departementet at sluttbrukere har tilstrekkelig tilgang til råd om priser når det gjelder ulike tjenester og produkter.

13.3.4 Høringsinstansenes syn

Både 1880 nummeropplysningen AS, 1881 nummeropplysningstjenesten og El og IT-forbundet mener nummeropplysningstjenester bør unntas forslag til kostnadskontroll i § 4-9 for fellesfakturerte tjenester. De mener sperring vil gi uheldige konsekvenser for brukerne fordi dette er samfunnsnyttige tjenester som bør være allment tilgjengelig. El og IT-forbundet påpeker at de fleste brukerne er godt kjent med kostnadene, og forslaget vil føre til økt svartid. Det vil dessuten neppe være praktisk mulig for en nummeropplysningstjeneste å gi riktig prisinformasjon, i og med at prisen varierer mellom ulike teletilbydere og deres forskjellige abonnement.

Forbrukerrådet og Forbrukertilsynet viser til en praksis hvor kundene som får tjenesten sin sperret, blir fakturert for abonnementskostnaden under sperringen, i tillegg til at de må betale gebyr for å åpne tjenesten igjen. De stiller seg spørrende til forholdsmessigheten ved å operere med fortsatt løpende fakturering i tillegg til et gjenåpningsgebyr for en tjeneste som faktisk ikke er levert.

Når det gjelder hvorvidt tilbud om forhåndsbetaling for internetttilgangstjenester kan anses oppfylt gjennom andre tjenester eller tilbud, mener Telenor at direktivkravet i artikkel 115 nr. 3 kan unnlates fordi det, ved behov i slike særlige tilfeller, allerede finnes nasjonale ordninger til støtte for telefoni, tv og internett.

13.3.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at nummeropplysningstjenester er samfunnsnyttige tjenester som bør være allment tilgjengelig. Departementet foreslår der-

for at disse unntas kostnadskontroll også i ny lov, jf. forslag til § 4-9.

Departementet er enig i Forbrukerrådet og Forbrukertilsynets innspill om at abonnementskostnader ikke bør faktureres etter at et abonnement er sperret. Departementet foreslår derfor en endring i § 4-11 tredje ledd for å hindre dette.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt tilbud om forhåndsbetaling for internetttilgangstjenester kan anses oppfylt gjennom andre tjenester eller tilbud, jf. Telenors innspill til dette, er det departementets oppfatning at det i dag finnes svært begrensede forhåndsbetalingsløsninger for mobilt bredbånd. Departementet opprettholder derfor forslaget i § 4-9 om at myndigheten kan gi forskrift om forhåndsbetaling av tjenester for forbrukere. Departementet opprettholder også øvrige lovforslag om kontroll av forbruk og kostnader.

13.4 Fellesfakturerte tjenester

13.4.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov § 2-12 gir hjemmel til å gi forskrifter om fellesfakturerte tjenester, og om klage- og tilsynsordninger. En fellesfakturert tjeneste er i ekomloven § 1-5 definert som en forhåndsbetalt og etterskuddsbetalt innholdstjeneste som tilbys over elektronisk kommunikasjonsnett og som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste. Med innholdstjeneste menes kjøp av tjenester eller produkter levert eller egnet til å leveres i sanntid. Begrepet produkt og tjeneste omfatter for eksempel kjøp av bilder, film, musikk, spill og opplysningstjenester, men også for eksempel deltakelse i avstemminger, donasjoner og svar på konkurranser, selv om de sistnevnte eksemplene tradisjonelt ikke faller inn under begrepet kjøp av tjenester eller produkter. Tjenesten eller produktet må leveres over elektronisk kommunikasjonsnett for å anses som en innholdstjeneste.

Ekomforskriften gir nærmere regler om ordningen, blant annet kreves det at tilbyder vederlagsfritt skal tilby sluttbruker å kunne begrense tilgangen til fellesfakturert tjeneste, rett til å sette en maksimalgrense for bruk av slike tjenester og klageordning.

13.4.2 Ekomdirektivet

Av ekomdirektivet artikkel 115 og vedlegg VI del A bokstav h følger det at myndigheten skal kunne pålegge tilbydere av internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, å stenge for

muligheten for at leverandører av varer og tjenester tar betalt for disse via faktura fra ekomtilbyderne, også kjent som tredjepartsfakturerings.

Både ekomdirektivet og betalingsdirektivet legger opp til en utvidet regulering i forhold til tidligere regulering av innholdstjenester. Ekomdirektivet artikkel 115 åpner for at forpliktelser kan knyttes til både tradisjonelle «premium rate» tjenester og tredjepartsfakturererte tjenester. I BERECs utkast til «Report on how to handle third party payment charges on mobile phone bills» omtales tredjepartsfakturerings som både «premium rate» tjenester (PRS)/tradisjonelle fellesfakturererte tjenester og «direct carrier billing» (DCB)/fakturerings over telefonregning av andre varer og tjenester.

13.4.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo å videreføre forskriftshjemmelen for en særskilt regulering av såkalte fellesfakturererte tjenester i ekomloven § 4-15. Departementet foreslo å utvide virkeområdet for reguleringen av fellesfakturererte tjenester til å gjelde forhåndsbetalt og etterskuddsbetalt kjøp av både varer og tjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste. Dette ble gjort ved å utvide definisjonen i høringsnotatet § 1-5 nr. 31 (nr. 30 i ny ekomlov).

Etter gjeldende rett er som sagt en fellesfakturerert tjeneste en innholdstjeneste som leveres over et elektronisk kommunikasjonsnett. I dagens marked finnes det imidlertid tjenester som gjør det mulig å betale for kjøp av varer og tjenester via for eksempel mobiltelefonregningen, men som ikke leveres over et elektronisk kommunikasjonsnett og som ikke konsumeres digitalt. Disse anses derfor ikke som en fellesfakturerert innholdstjeneste etter definisjonen i gjeldende ekomlov. Slik tredjepartsfakturerings er gjerne betaling hvor kjøp i applikasjoner eller på internett betales ved at beløpet legges til mobiltelefonregningen. Dette kan være tjenester som for eksempel busstransport, parkering og kinoforestilling, men også fysiske varer som brus og snack fra automat eller andre varer fra nettbutikk. Etter departementets syn kan det være hensiktsmessig å utvide dagens regler om fellesfakturererte innholdstjenester til også å omfatte varer og tjenester som ikke er innholdstjenester og som ikke konsumeres digitalt.

Innkrevning over telefonregningen for en vare eller tjeneste er en særskilt form for innkreving og forbundet med risiko. Det er brukeren av utstyret, typisk mobiltelefonen, som aktiverer kjøpet og slik inngår avtalen, men det er abonnenten som faktureres. Det gis kreditt for kjøpet, som innkreves ved

neste faktura. Det er således et potensial for overforbruk og etablering av vesentlig kreditt inngått av andre enn den som får faktura. Tilbydere har ved tidligere anledninger pekt på utfordringer ved ansvaret de har ved fakturerings av fellesfakturererte tjenester på deres faktura til kundene. Andre betalingsløsninger i dag har vesentlig høyere sikkerhet mot overforbruk og misbruk, enn hva betaling over telefonregningen har. Ved andre betalingsløsninger vil man i større grad kunne identifisere kjøper gjennom standardiserte løsninger og gjennomføre transaksjonen umiddelbart.

Løsninger for betaling over telefonregningen har vært i sterk utvikling. Hensynene til forbrukerbeskyttelse gjelder uavhengig av om det er varer, tjenester eller innholdstjenester som betales over telefonregningen.

Utvidelsen av forskriftshjemmelen for fellesfakturererte tjenester gjennom definisjonen av fellesfakturererte tjenester i § 1-5 kan også ses i sammenheng med kravene til beløpsgrenser i betalingsdirektivet (EU) 2015/2366 (PSD2), som er gjennomført i forskrift om finansforetak og finanskonsern. I § 1-7 bokstav l. gis unntak («telekomunntaket») fra virkeområdet til finansforetakloven og dermed konsesjonskrav ved kjøp av digitalt innhold og stemmebaserte tjenester, transaksjoner knyttet til veldedighet eller kjøp av billetter. Dette unntaket gjelder dersom enkelttransaksjonen ikke overskrider 50 euro, eller betalingstransaksjonenes samlede verdi ikke overskrider et beløp i norske kroner som svarer til 300 euro pr. måned.

Bestemmelsen i ekomloven § 4-9 som pålegger å tilby mulighet for å stenge for fellesfakturererte tjenester vil gjelde både for tilbydere av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. De særlige reglene for fellesfakturererte tjenester på forskriftsnivå vil derimot kun gjelde tilbydere av offentlig tilgjengelig nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Dette er i tråd med ekomdirektivet artikkel 115 og vedlegg VI del A som kun krever at det skal være mulig å stenge for såkalt tredjepartsfakturerings, både for tilbydere av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Det oppstilles derfor to nivåer, der hovedregelen om mulighet for stenging gjelder både tilbydere av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, og videre regulering i forskrift av fellesfakturererte tjenester som kun retter seg mot tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. At særreguleringen av felles-

fakturererte tjenester kun gjelder tilbyder av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester er også i overensstemmelse med gjeldende rett og i tråd med hvem som er pliktsubjekt etter betalingsdirektivet.

13.4.4 Høringsinstansenes syn

Forbrukertilsynet er positive til videreføringen av regler om fellesfakturererte tjenester og forslag til utvidelse av reglene til å omfatte alle varer og tjenester som faktureres sammen med elektroniske kommunikasjonstjenester, men mener at de materielle reglene bør fremgå av loven i stedet for i forskrift. Forbrukertilsynet mener forbrukere vil settes i bedre stand til å avklare sin rettsposisjon dersom reguleringen av fellesfakturererte tjenester fremgår eksplisitt av ekomloven, og ikke plasseres utelukkende i forskrifts form.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er positive til utvidelsen av virkeområdet for fellesfakturererte tjenester slik at alt som faktureres sammen med elektroniske kommunikasjonstjenester omfattes. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mener at dette vil styrke forbrukervernet for denne type betaling og innebære en større sammenheng med andre regelverk som betalingsdirektivet.

13.4.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forskriftshjemmelen for å kunne regulere tradisjonelle fellesfakturererte tjenester som er forhåndsbetalt eller etter-skuddsbetalt innholdstjenester som tilbys over elektronisk kommunikasjonsnett og som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste. I tillegg opprettholdes forslaget om å utvide virkeområdet for reguleringen av fellesfakturererte tjenester til å gjelde forhåndsbetalt og etter-skuddsbetalt kjøp av både varer og tjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste.

Departementet merker seg Forbrukertilsynets oppfordring om å regulere fellesfakturererte tjenester i lov i stedet for i forskrift av hensyn til forbrukeres evne til å avklare sin egen rettsposisjon. Departementet foreslår likevel å videreføre den særskilte reguleringen av fellesfakturererte tjenester i forskrift med hjemmel i lov, fordi reguleringen er svært omfattende og detaljert.

13.5 Prissammenligningstjenester

13.5.1 Gjeldende rett

Det finnes i dag en godkjentordning for prissammenligningstjenester i Norge. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet forvalter denne ordningen som gir aktørene rett til å bruke et «godkjentmerke» når visse krav til tjenesten er oppfylt. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet krever at tjenesten er tilgjengelig, pålitelig, transparent, fullstendig og objektiv. Tjenestene blir fulgt opp av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, som også gjennomfører stikkprøver for å kontrollere at informasjon og beregninger er riktige.

Vilkårene som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet stiller til prissammenligningstjenesten er i hovedsak inndelt i fire kategorier; tilgjengelig, pålitelig, transparent og fullstendig og objektiv.

For at tjenesten skal regnes som tilgjengelig kreves det at den er gratis for brukerne å benytte. Videre kreves det at tjenesten er pålitelig. Tjenesten skal holdes løpende oppdatert, gi brukeren nødvendig prisinformasjon til å kunne foreta et velinformert valg, herunder detaljert informasjon om hvert enkelt produkt. Bestemte forutsetninger for produktet skal også fremkomme, som geografiske begrensninger eller bindingstid. Produktene skal rangeres etter ordinære priser og volum, ikke kampanjetilbud. Prisene må som hovedregel være tilgjengelige for alle, og hastighetangivelser må reflektere den reelle hastigheten brukeren normalt sett kan forvente. For fast bredbånd er det også et krav at tjenesten skal inneholde en mulighet for geografisk filtrering, med fylkesnivå som minimumskrav.

Tjenesten skal være transparent. Det må være tydelig for brukeren hvordan tjenesten er finansiert og hvordan resultatene er beregnet, herunder hvilke forutsetninger som er lagt til grunn. Tjenesten skal også være fullstendig og objektiv. Produktutvalget må inkludere et bredt antall tilbydere og produkter for å reflektere valgmulighetene i markedet. Videre skal ikke inntekter fra eller avtaler med tilbydere av internettilgangstjenester eller person-til-person-kommunikasjonstjenester påvirke resultatene.

Til nå er en håndfull prissammenligningstjenester godkjent og bærer Nasjonal kommunikasjonsmyndighets godkjentmerke. Alle disse prissammenligningstjenestene dekker kun mobiltelefoni, mens det for bredbåndstjenester ennå ikke finnes en slik prissammenligningstjeneste.

Godkjentordningen er ikke kodifisert i lov. Det finnes heller ingen andre regler i det gjeldende ekomregelverket som omhandler en prissammenligningstjeneste.

13.5.2 Ekomdirektivet

Prissammenligningstjenester er regulert i ekomdirektivet artikkel 103 nr. 2 og 3. Myndigheten skal etter bestemmelsene sikre at sluttbrukere har gratis tilgang til sammenligningstjenester for internettilgangstjenester, offentlig nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, og eventuelt offentlig nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. Sammenligningstjenestene skal gjøre det mulig for sluttbruker å vurdere sentrale vilkår som for eksempel priser og takster, og kvaliteten på tjenestens ytelse.

Ekomdirektivet setter også krav til sammenligningsverktøyet, herunder skal verktøyet:

- Være uavhengig av tilbydere av slike tjenester for å sikre likebehandling.
- Basere sammenligningen på fastsatte klare og objektive kriterier.
- Benytte et klart og entydig språk.
- Gi nøyaktige og oppdaterte opplysninger, samt vise til tidspunkt for siste oppdatering.
- Være åpen for alle tilbydere av internettilgangstjenester eller nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester som har tilgjengeliggjort de relevante opplysningene.
- Vise et bredt spekter av tilbud som omfatter en betydelig del av markedet. Dersom opplysningene ikke gir en fullstendig oversikt over markedet, skal dette klart angis.
- Ha en effektiv fremgangsmåte for rapportering av uriktige opplysninger.
- Gi mulighet til sammenligning av priser, takster og tjenestekvalitet mellom tilbud tilgjengelig for forbrukere.

Den som ønsker å drive sammenligningsverktøy skal kostnadsfritt og i åpne dataformater ha rett til å bruke opplysningene som offentliggjøres av tilbydere. Den som driver slikt sammenligningsverktøy, skal på anmodning bli sertifisert av myndigheten.

13.5.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo å ta inn en ny § 4-10 i ekomloven om prissammenligningstjenester for å gjennomføre artikkel 103 nr. 2 og 3. Bestemmelsen pålegger myndigheten et ansvar for å sikre eksistensen av prissammenligningstjeneste for internettilgangstjenester og nummerbaserte person-til-per-

son-kommunikasjonstjenester. En slik prissammenligningstjeneste vil gi sluttbruker mulighet til å få detaljert informasjon om hvert enkelt produkt og dermed mulighet til å sammenligne de ulike produktene når det gjelder pris, volum, hastighet, bindingstid samt andre relevante vilkår og vil gjøre det mulig for sluttbrukere å finne ut hvilken tilbyder og hvilket produkt som er best egnet for den enkelte sluttbruker.

Ekomdirektivet legger opp til at medlemslandene i den grad det er ønskelig kan inkludere nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester i slike prissammenligningsverktøy. Departementet foreslo i denne omgang ikke å inkludere nummeruavhengige tjenester, men heller gi en forskriftshjemmel som gir myndigheten mulighet til å inkludere slike tjenester i prissammenligningstjeneste i fremtiden.

13.5.4 Høringsinstansenes syn

Lyse mener at de prissammenligningstjenestene som finnes i dag, ikke fungerer optimalt. For at tjenesten skal fungere på en god måte, må den være forbrukerrettet og sammenligne parametere som faktisk er sammenlignbare. Lyse ber derfor departementet om å sikre at nye prissammenligningstjenester setter sluttbrukeren i en informert posisjon og gjør vedkommende i stand til å velge den ekomtjenesten som reelt sett gir den enkelte sluttbruker det beste tilbudet.

NBBL viser til forslaget § 4-10 hvor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal sikre sluttbrukere tilgang til prissammenligningstjenester for bredbånd. NBBL påpeker at det i dag ikke alltid er like lett for forbrukere og boligselskaper å finne alternative tilbydere av bredbånd. Det er for så vidt opprettet en nettressurs (ekomportalen) som skal gi allmennheten informasjon om infrastruktur i boligområder, men her er det foreløpig svært lite informasjon. Å gjøre denne informasjonen mer tilgjengelig samt koble den til prisinformasjon, slik NBBL forstår departementets forslag, er et svært viktig tiltak for å øke konkurransen i bredbåndsmarkedet. NBBL støtter derfor forslaget.

13.5.5 Departementets vurdering

Prissammenligningstjeneste vil gi sluttbruker mulighet til å få detaljert informasjon om hvert enkelt produkt slik at de kan sammenligne blant annet pris, volum, hastighet og bindingstid. Dette vil gjøre det mulig for sluttbrukere å finne ut hvilken tilbyder og hvilket produkt som er best egnet for dem selv. Departementet opprett-

holder forslaget om at sluttbrukerne skal sikres gratis tilgang til godkjent prissammenligningstjeneste for internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Til Lyses anmodning om å sikre at den nye prissammenligningstjenesten gir sluttbrukeren tilstrekkelig informasjon, viser departementet til at det vil stilles like strenge vilkår til nye prissammenligningstjenester som de godkjente som eksisterer i dag. I Nasjonal kommunikasjonsmyndighets nåværende godkjentordning for prissammenligningstjenester er vilkårene som stilles i hovedsak inndelt i fire kategorier; tilgjengelig, pålitelig, transparent og fullstendig og objektiv. Departementet viser også til at lovforslaget innebærer et krav om at myndigheten skal sikre sluttbrukere tilgang til prissammenligningstjeneste, både for internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Dette er et krav som ikke omfattes av gjeldende regulering, og vil derfor være nytt. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil i praksis ha ansvar for å følge opp dette kravet og at disse tjenestene oppfyller vilkårene som stilles i loven.

13.6 Koblingssalg til forbruker

13.6.1 Gjeldende rett

I gjeldende ekomlov reguleres forbud mot urimelig koblingsalg kun for tilbyder med sterk markedsstilling i særlige tilfeller når plikter etter §§ 4-1 til 4-9a ikke er tilstrekkelig til å legge til rette for bærekraftig konkurranse, jf. § 4-10. I ekomforskriften § 5-10 reguleres koblingssalg for tilbyder med leveringsplikt.

13.6.2 Ekomdirektivet

Av ekomdirektivet artikkel 107 nr. 1 fremgår det at dersom et koblingssalg til forbruker består av minst én internettilgangstjeneste eller én offentlig person-til-person-kommunikasjonstjeneste, vil bestemmelsene om krav til sammendrag av kontrakt før avtaleinngåelse, offentliggjøring av vilkår for levering av tjenesten og tjenestekontinuitet ved bytte av tilbyder av internettilgangstjeneste, få anvendelse på alle elementer i pakken.

13.6.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Et koblingssalg anses å foreligge der elementene tilbys eller selges av samme aktør innenfor rammen av samme eller nær tilknyttet avtale. Hensy-

net bak bestemmelsen er å sikre forbruker mulighet for enkelt å bytte tjenester. Koblingssalg kan ha en innlåsende effekt dersom de ulike elementene har forskjellig bindingstid. Videre sikres forbrukeren en større oversikt over elementene i pakken ved at andre bestemmelser i loven gis tilsvarende anvendelse på hele koblingssalget.

Departementet foreslo å gjennomføre artikkel 107 nr. 1 i § 4-12, slik at dersom en internettilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste selges i kombinasjon med andre tjenester eller terminalutstyr, så skal bestemmelsene om krav til sammendrag av kontrakt før avtaleinngåelse, offentliggjøring av vilkår for levering av tjenesten og tjenestekontinuitet ved bytte av tilbyder av internettilgangstjeneste, få anvendelse på alle delene av salget.

Videre innebærer bestemmelsen at dersom forbrukeren har rett til å heve avtalen før bindingstiden er utløpt, for eksempel grunnet avtalebrudd fra tilbyder, skal hevingsretten også gjelde koblingssalgets andre elementer. Deler av bestemmelsen får anvendelse for mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner som ikke har samtykket til å fravike rettighetene i bestemmelsen.

13.6.4 Høringsinstansenes syn

RiksTV støtter styrking av sluttbrukeres rettigheter og mulighet til å foreta informerte valg. RiksTV mener dagens avtaler om innhold koblet til kjøp av bredbånd ofte er et hinder for å bytte leverandør. RiksTVs primære syn er at bundlingsrabatter normalt ikke skal tillates gitt av en bredbåndstilbyder som er vertikalt integrert. Forbruker bør kunne kjøpe innhold og bredbånd hver for seg uten at det gis en straff i form av økte enhetspriser dersom man sier opp den ene eller andre delen av pakken. Det må under enhver omstendighet kreves at bundlingsrabatter dokumenteres med henhold til de kostnadsbesparelsene de faktisk gir, for å hindre krysssubsidiering fra andre kunder som ikke kjøper totalpakken. RiksTV mener videre at rabatter som er gitt ikke kan kreves tilbakebetalt ved oppsigelse, og rabatten fremover ikke kan overstige en reell kostnadsbesparelse direkte knyttet til samleproduktet. Det må også klargjøres at om kunden sier opp innholdsavtalen, gir ikke dette tilbyderen rett til å øke bredbåndsprisen. RiksTV påpeker videre at kravene som knyttes til aktører som driver koblingssalg, er begrenset. At opplysningskrav og hevingsrett (og tjenestekontinuitet) gjelder hele avtaleforhol-

det er bra, men adresserer ikke de vesentligste mekanismene bak koblingssalg.

Lyse er med støtte fra *IKT-Norge* kritisk til forslaget i § 4-12 om koblingssalg. Koblingssalg gir etter Lyses oppfatning tilbyderne mulighet til å selge de produktene kundene etterspør i fordelaktige pakkeløsninger, og er viktig for utbygging av nett fordi det gir utbyggere større forutsigbarhet og sikkerhet for inntekter. Lyse viser til at tilbud av pakkepris for tv og internett har stått sentralt ved utbygging av nett. Det er viktig at bestemmelsen ikke utformes på en slik måte at den begrenser muligheten for koblingssalg som tradisjonelt har vært og vil være viktig for utbygging av nett. Etter Lyses erfaringer gir «bundlesalg» forbrukeren et bedre tilbud enn det forbrukeren ville ha oppnådd ved kjøp av separate tjenester. Kombinasjonen av prinsippet om nettnøytralitet, som sikrer sluttbrukernes tilgang til innhold og tjenester på internett uavhengig hvilket aksessnett de er tilknyttet, og den økte innholdskonkurransen som slike aksessuavhengige innholds-/tjenestetilbydere representerer, skaper konkurranse i bredbånds- og innholdsmarkedet, og gir aksessstilbydere insentiver til å tilby attraktive og konkurransedyktige tilbud som kommer sluttbrukeren til gode. Det er derfor viktig at bestemmelsen ikke utformes på en slik måte at den begrenser denne konkurransen.

Lyse mener at bestemmelsens virkeområde bør begrenses til tjenester som selges innenfor rammene av samme avtale. Etter Lyses oppfatning går merknaden til bestemmelsen lenger enn direktivet ved også å omfatte elementer som «tilbys eller selges av samme aktør innenfor rammen av samme eller nært tilknyttet avtale», mens ekomdirektivet artikkel 107 nr. 1 viser til tjenester og utstyr som selges i «pakke». Lyse mener også at det er uklart hva som vil være en «nær tilknyttet avtale». IKT-Norge mener dette begrepet under enhver omstendighet bør forstås snevert.

Også IKT-Norge mener at det er uklart hva som skal til for at noe anses som et koblingssalg etter lovforslaget, og at forslaget går lenger enn direktivteksten. Materielt mener IKT-Norge at det i utgangspunktet må være legitimt å selge ulike nært tilknyttede tjenester i sammenheng, uten at det anses som et «koblingssalg» eller forsøk på omgåelse av reglene om koblingssalg, eksempelvis som følge av at det er ulike tilbydere for tjenestene. Begrepet koblingssalg bør etter IKT-Norges syn forbeholdes situasjoner der det er tatt et bevisst valg om å tilby ulike tjenester som en «pakke», og ikke få anvendelse på situasjoner hvor forskjellige tjenester mer eller mindre tilfel-

dig omsettes i en eller annen form for kontekstuell nærhet til hverandre.

I alle tilfeller er det uklart hva som ligger i begrepet «nær tilknyttet avtale», og dette begrepet bør forklares nærmere i tilfelle det skal legges til grunn for forståelsen av begrepet «koblingssalg».

Lyse påpeker at tjenesteutviklingen hos aksessuavhengige tjenesteutviklere er dynamisk, og det er forventet et økende mangfold av aksessuavhengige tjenester som kan gjøre det vanskelig å forutse hvilke tjenester sluttbrukerne i fremtiden vil ønske «bundet» sammen med tilbyderens tjenester. Lyse ber departementet om å avklare hvem som er pliktsubjekter etter bestemmelsen, og om bestemmelser legger alt ansvar på tilbyderen også i de tilfellene tjenester fra tilbyderen «bundles» med tredjepartstjenester.

IKT-Norge mener at det i forslaget til tredje ledd fremstår som den utvidede hevingsretten ved koblingssalg gjelder uavhengig av årsaken til hevingsretten, mens den utvidede hevingsretten etter direktivets artikkel 107 punkt 2 er betinget av at det er «manglende samsvar med avtalen eller manglende levering». IKT-Norge foreslår at tredje ledd endres til en mer direktivnær ordlyd. IKT-Norge mener også at konsekvensene av en utvidet heving (altså hevingsoppgjøret) bør adresseres nærmere i forarbeidene. Hensikten med den utvidede hevingsretten synes først og fremst å være å sørge for at sluttkunden skal kunne komme seg ut av hele «avtalepakken» der det foreligger en kvalifiserende hevingssituasjon, og ikke bare enkeltelementer av den. Der det er snakk om løpende ytelser, vil det etter IKT-Norges syn være naturlig at hevingsadgangen som hovedregel og utgangspunkt begrenses til fremtidige leveranser, og at eventuelle mangler ved ytelsen(e) frem til hevingstidspunktet behandles etter reglene om erstatning eller prisavslag for den enkelte ytelse. For de deler av et koblingssalg som faller inn under kjøpslovgivingen vil det i hevingsoppgjøret kunne være aktuelt å gjøre fratrekk for nytteverdi med videre.

13.6.5 Departementets vurdering

Departementet mener det er riktig å ramme inn koblingssalg for å sikre at forbrukere tar informerte valg når de oppnår rabatter. Departementet mener dette hensynet blir ivaretatt i tilstrekkelig grad gjennom krav til sammendrag av kontrakt for avtaleinngåelse, offentliggjøring av vilkår for levering av tjenesten og tjenestekontinuitet ved bytte av tilbyder av internetttilgangstjeneste, jf. § 4-3, § 4-5 og § 4-14. Etter en interesseavveining mel-

lom forbrukerhensyn og næringsinteresser, finner departementet ikke grunn til å gi føringer som tilsier at bundlingrabatter normalt ikke gis når bredbåndstilbyder er vertikalt integrert, jf. RiksTVs høringssvar.

Til Lyses innspill om koblingssalg, vil departementet innledningsvis påpeke at formålet med bestemmelsen ikke er å forby koblingssalg, men å styrke forbrukerens rettigheter ved koblingssalg. Koblingssalg medfører ofte fordeler for forbrukere, men det kan også ha en innlåsende effekt som gjør det vanskelig å bytte tjenester. Et koblingssalg anses å foreligge der elementene tilbys eller selges av samme aktør innenfor rammen av samme eller nær tilknyttet avtale. Så lenge minst ett av elementene i koblingssalget er en internettilgangstjeneste eller en person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal reglene om koblingssalg komme til anvendelse. Her må man foreta en interesseavveining mellom hensynet til forbrukeren på den ene siden og hensynet til næringsinteresser på den andre siden. Departementet viser til at enhver som tilbyr internettilgangstjeneste eller en person-til-person-kommunikasjonstjeneste i kombinasjon med en eller flere tjenester eller terminalutstyr, er pliktsubjekt etter bestemmelsen, og har en plikt til å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår for tjenestene som tilbys jf. § 4-3, en plikt til å gi forbruker et kortfattet og lett leselig sammendrag av inngått tjenestavtale jf. § 4-5 og en plikt til å sikre bytte av internettilgangstjeneste så raskt som mulig og i henhold til den tidsramme som avtales med sluttbruker jf. § 4-14. Departementet foreslår en klargjøring av dette i bestemmelsens ordlyd.

Når det gjelder IKT-Norges og Lyses kommentarer vedrørende forslaget til hevingsrett, viser departementet til at ordlyden i forslag til § 4-12 ikke gir en selvstendig rett til å heve, men fastsetter at når det foreligger en hevingsrett, så gjelder hevingsretten for alle elementene i koblingssalget. Det fremgår av merknader til lovforslaget § 4-12 at «avtalebrudd fra tilbyder» er et eksempel på en grunn som gir hevingsrett. Retten til å heve vil for eksempel følge av manglende samsvar med avtalen eller manglende levering. Hevingsretten kan blant annet følge av annen lovgivning. Departementet foreslår å presisere dette i merknadene for å sikre klarhet.

13.7 Tilgang til e-post etter oppsigelse av avtale

13.7.1 Gjeldende rett

Gjeldende regulering inneholder ingen bestemmelse om tilgang for sluttbruker til e-post etter oppsigelse av avtale.

13.7.2 Ekomdirektivet

I ekomdirektivet vedlegg VI del B bokstav b, jf. direktivets artikkel 115 gis sluttbruker rett til å få tilgang til e-post eller få e-post videresendt i en periode etter at avtale med internettleverandør sies opp.

13.7.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Ekomdirektivet vedlegg VI legger opp til at myndigheten skal beslutte hvor lenge sluttbrukere skal ha tilgang til e-post eller videresending av e-post. Fastsettelsen av slik periode skal være basert på hva som er nødvendig og forholdsmessig.

Dette er en ny rettighet for sluttbruker i ekomlovgivningen som ikke er regulert i gjeldende lov. Departementet foreslo i høringsnotatet at regler om videresending av e-post eller tilgang til e-post for sluttbrukere i en periode på tre måneder etter avtalens utløp, tas inn i § 4-13. Bestemmelsen vil gi sluttbruker tid til å områ seg og informere sine kontakter om endring av e-postadresse.

13.7.4 Høringsinstansenes syn

GlobalConnect mener at det etter ordlyden i forslaget til § 4-13 fremstår som om tilbyder av internettilgangstjeneste er pliktig å tilby sluttbruker e-post eller e-posttjeneste. *GlobalConnect* antar det ikke er hensikten og ber departementet om å klargjøre dette i bestemmelsen eller merknadene.

13.7.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at formålet med bestemmelsen er å gjøre det enklere for forbrukere å skifte leverandør, fordi etablerte e-postadresser kan være et hinder for bytte. E-postadresser er blitt en viktig del av individers kommunikasjon, og den kan være knyttet opp til en rekke andre funksjoner, som for eksempel å tilbakestille passord. Derfor skal sluttbrukere gis en rett til å få tilgang til e-postadressen eller få e-post videresendt etter at en avtale er avsluttet. Det fremgår av merknadene til § 4-13 at sluttbruker gis rett til på fore-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

spørsel å få tilgang til e-posttjeneste eller få e-post videresendt fra tilbyder av internettilgangstjeneste etter at avtalen er avsluttet. Dette gjelder i de tilfeller hvor sluttbruker har benyttet en e-posttjeneste fra tilbyderen, eksempelvis som inkluderer tilbyderens merkenavn. Det er riktig, som Glo-

balConnect påpeker, at bestemmelsen ikke skal pålegge tilbyder av internettilgangstjeneste en generell plikt til å tilby e-posttjenester. Bestemmelsen kommer til anvendelse i de tilfeller der slik eposttjeneste tilbys. Departementet vil klargjøre dette i bestemmelsens merknad.

Foreløpig utgave

14 Likeverdig tilgang for brukere med nedsatt funksjonsevne

14.1 Gjeldende rett

Det rettslige grunnlaget for dagens regulering av leveringspliktige tjenester for brukere med nedsatt funksjonsevne eller spesielle behov er ekomlov, ekomforskrift, og vedtak om utpeking av leveringspliktig tilbyder¹. Det følger av ekomloven § 5-1 første ledd nr. 5 at myndigheten kan inngå avtale med eller pålegge tilbyder å sikre særlige tjenester til funksjonshemmede og andre sluttbrukere med spesielle behov. I ekomforskriften § 5-5 er det gitt nærmere regler om hvilke tjenester leveringsplikten innebærer, herunder alternative telefonløsninger for tale- og hørselshemmede, rabatt- og refusjonsordninger for blinde og svaksynte for bruk av nummeropplysningstjenester og tilpasset terminalutstyr og tjenester for funksjonshemmede. Ved vedtak 9. august 2018 og vedtak 30. juni 2020 er Telenor Norge AS utpekt som leveringspliktig tilbyder av særlige tjenester til funksjonshemmede og andre sluttbrukere med spesielle behov. Dette gjennomfører USO-direktivet artikkel 7 nr. 1 og 2.

Dagens ordning for døve og hørselshemmede er Teksttelefonen 149 som bruker kan benytte med en webbasert applikasjon på PC, eller iOS- og Android-applikasjoner på nettbrett eller smarttelefon. Tidligere kunne denne brukergruppen også benytte teksttelefonapparat, men Telenor oppdaterte tilbudet til ny løsning i august 2021 og teksttelefonapparat opphørte som tilbud. (NAV har også en tjeneste som formidler tale, tekst og bilde, men denne er ikke en del av de elektroniske kommunikasjonstjenestene.)

Blinde og svaksynte kan for å benytte talekommunikasjonstjenester, etter gjeldende ordning søke leveringspliktig tilbyder om å benytte nummeropplysningstjenesten «Opplysningen 1881» til redusert pris. Prisen for tjenesten er 2,54 kroner pr. oppringning til 1881. Refusjonsordningene gjelder kun for privatabonnement på fastnett- og bredbåndstelefoner som er tilknyttet leveringspliktig tilbyder, det vil si Telenor. Tjenesten inkluderer

også muligheten til å bli satt over til den man ønsker å ringe. For å benytte ordningen må en lege bekrefte at brukeren «har så nedsatt synsevne at det er umulig eller vanskelig å lese vanlig skrift, orientere seg ved hjelp av synet eller som har tilsvarende vanskeligheter i den daglige livsførselen», jf. Verdens helseorganisasjons definisjon av blinde og svaksynte. I februar 2023 hadde denne ordningen ifølge Telenor 16 brukere på fastnett og 7 på mobil. I 2016 hadde ordningen 983 brukere og antall brukere har gått jevnlig ned de siste årene.

BERECs «Report on NRA's practices for ensuring equivalence of access and choice for disabled end-users» datert 8. mars 2018, viser at medlemslandene har implementert tiltak som er ment å sikre likeverdig tilgang og valgmulighet for brukere med spesielle behov ulikt, avhengig av hvilken tilgang til teknologi (både terminaler og tjenester) som eksisterer i hvert nasjonale marked. Departementet går etter dette ikke nærmere inn på praksis fra andre land. I Norge er «universell utforming» et etablert begrep, samtidig som begrepet «tilgjengelighet» også brukes. Begge begrepene tar sikte på å sikre at løsninger utvikles og utformes på en måte som gjør at alle, også personer med nedsatt funksjonsevne, kan delta.

Etter gjeldende rett handler begrepet universell utforming om å tilrettelegge for hovedløsninger som kan brukes av alle, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17 som fastslår at «Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.»

14.2 Ekomdirektivet og tilgjengelighetsdirektivet

De nye bestemmelsene om likeverdig tilgang er ment å sikre en helhetlig gjennomføring av kravene for likeverdig tilgang til elektronisk kommunikasjon for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som følger av ekomdirektivet og direktiv

¹ Vedtak av 20. juni 2020 som pålegger Telenor å tilby leveringspliktige tjenester for brukere med spesielle behov.

(EU) 2019/882 (tilgjengelighetsdirektivet). De to direktivene ses i sammenheng, og kravene som angår elektronisk kommunikasjon foreslås gjennomført i ekomloven.

I ekomdirektivet er reglene som omhandler brukere med nedsatt funksjonsevne i hovedsak gjennomført i den alminnelige sluttbrukerreguleringen, i motsetning til i USO-direktivet (2002/22/EC) hvor disse reglene dels har inngått som en del av de leveringspliktige tjenestene som påhviler leveringspliktig tilbyder, dels som generelle krav til likeverdig tilgang og bruk av ekomtjenester. Det fremgår av ekomdirektivet artikkel 111, samt av øvrige sluttbrukerbestemmelser i direktivet, at myndigheten skal sikre at generelle sluttbrukerrettigheter i all hovedsak også gjelder brukere med nedsatt funksjonsevne. Artikkel 111 fastslår blant annet at medlemsstatene skal sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne skal ha likeverdig tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester som flertallet av sluttbrukere, og får like gode muligheter til å velge mellom foretak og tjenester som flertallet av sluttbrukere.

I ekomdirektivet artikkel 84 fremgår det at sluttbrukere generelt skal ha tilgang til talekommunikasjonstjenester og internetttilgangstjenester. Talekommunikasjonstjeneste er definert som «en offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste for allmennheten for opprettelse og mottak, direkte eller indirekte, av nasjonale eller nasjonale og internasjonale anrop via ett eller flere numre i en nasjonal eller internasjonal nummerplan».

Ekomdirektivets fortale punkt 14 gir veiledning om at «Talekommunikasjonstjenester omfatter også kommunikasjonsmidler som er særlig beregnet på sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som bruker formidlingstjenester eller totale konversasjonstjenester». Kommunikasjonsmidler som tilrettelegger for likeverdig tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, vil oppfylle dette. I denne sammenheng må likeverdig tilgang defineres på en funksjonell måte.

Begrepet totalkonversasjonstjeneste er definert i ekomdirektivet artikkel 2 nr. 35, og innebærer en multimediekonversasjons-tjeneste i sanntid som gir toveis symmetrisk overføring i sanntid av video, tekst i sanntid og tale mellom brukere på to eller flere steder. Ekomdirektivet inneholder imidlertid ikke en plikt for tilbyder til å levere dette.

Videre følger det av ekomdirektivet artikkel 85 nr. 4 at medlemsstatene skal sørge for at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne gis den nødvendige støtten til likeverdig tilgang til elektronisk kommunikasjon gjennom at egnet terminalutstyr, samt spesielt tilpasset utstyr og spesielle

tjenester som total konversasjonstjenester og formidlingstjenester er tilgjengelige for disse sluttbrukerne.

Tilgjengelighetsdirektivet er relevant for innlemmelse i EØS-avtalen og foreslås gjennomført i ekomloven for plikter og rettigheter som gjelder elektronisk kommunikasjon. Direktivet stiller krav til tilgjengeligheten for en rekke varer og tjenester.

Tilgjengelighetsdirektivet stiller krav til produsenter av produktene og til leverandøren av tjenestene, og til andre markedsdeltakere. Kravene som stilles gjelder produktene og tjenestens «accessibility», eller tilgjengelighet, jf. artikkel 4 i tilgjengelighetsdirektivet.

Direktivet får anvendelse på nærmere angitte produkter som bringes i omsetning etter 28. juni 2025, samt nærmere angitte tjenester som leveres til forbrukere etter samme dato. Kravene gjelder generelle og spesielle krav til utstyr og tjenester med videre.

Tilgjengelighetsdirektivet artikkel 2 nr. 2 bokstav a fastsetter at elektroniske kommunikasjonstjenester er omfattet av direktivets virkeområde. Direktivets artikkel 3 nr. 8 viser til at definisjonen av elektroniske kommunikasjonstjenester fremgår av ekomdirektivet. Det er altså en tett innbyrdes avhengighet mellom de to direktivene.

Definisjonen i ekomdirektivet artikkel 2 nr. 4 bokstav c, rekker noe videre enn tilgjengelighetsdirektivet artikkel 2 nr. 2 bokstav a, fordi ekomdirektivet ikke avgrenser mot maskin-til-maskin-kommunikasjon.

Tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester skal etter tilgjengelighetsdirektivet artikkel 4 nr. 3 sikre at tjenesten oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i vedlegg I, avsnitt III og IV. I avsnitt IV bokstav a settes tre særskilte tilgjengelighetskrav for tilbud av elektroniske kommunikasjonstjenester. Det første kravet er at det skal tilbys tekst i sanntid i tillegg til talekommunikasjonstjenesten. Brukere av elektroniske tjenester for talekommunikasjon skal med andre ord kunne bruke sanntidstekst i tillegg til talekommunikasjon.

Det andre er leveranse av «total konversasjon» der hvor video leveres i tillegg til talekommunikasjon. Det er med andre ord ikke et selvstendig krav til å levere «total konversasjon». Kravet inntrer kun dersom video leveres i tillegg til tale.

Det tredje kravet supplerer de generelle kravene med tilleggskrav for nødkommunikasjon og setter krav om ruting til passende nødmeldesentral.

Ekomdirektivet har en mer omfattende regulering av nødkommunikasjon, og nedsetter overord-

nede prinsipper og definisjoner, herunder hva gjelder nødkommunikasjon fra sluttbruker med nedsatt funksjonsevne. Der ekomdirektivet er tilbakeholden med å spesifisere teknologiske løsninger, går imidlertid tilgjengelighetsdirektivet langt i å sette spesifikke krav til teknologi og tjenester, slik som krav om sanntids tekst og total konversasjon dersom video tilbys i tillegg til tale.

Ses ekomdirektivet i sammenheng med tilgjengelighetsdirektivet, fremstår sanntidstekst etter sistnevnte direktivt vedlegg I avsnitt IV bokstav a krav i som et relevant minstekrav til ekvivalent kommunikasjonstype. I den grad man etablerer løsninger for befolkningen for annen type kommunikasjon, for eksempel video, må sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne få tilsvarende tjeneste, jf. ovenfor.

Følgende hovedkrav eller prinsipper til nødkommunikasjon gjelder etter ekom- og tilgjengelighetsdirektivene:

- Sanntids tekst. Krav til totalkonversasjonsløsning dersom video leveres i tillegg til tale.
- Nødkommunikasjon til passende nødmeldesentral.

Sistnevnte kulepunkt følger også av ekomdirektivet artikkel 109 nr. 2.

Tilgjengelighetsdirektivet presiserer i artikkel 14 at kravene til tilgjengelighet i artikkel 4 kun skal anvendes når overholdelse av kravene ikke krever en vesentlig endring av produkter eller tjenester som fører til en grunnleggende endring av produktet eller tjenestens grunnleggende egenskaper, og når det ikke medfører en uforholdsmessig stor byrde for virksomhetene.

Begge direktivene inneholder unntak for mikroforetak som ikke omfattes av kravene til å tilby likeverdig tilgang.

14.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo en ny bestemmelse § 4-16 om likeverdig tilgang og utvalg for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Bestemmelsen utgjør en bred forskriftshjemmel som åpner for at myndigheten kan gi nærmere regler om omfanget av pliktene. Bestemmelsen vil også ivareta disse sluttbrukernes behov for å få informasjon om relevante tjenester, avtalevilkår og brukerutstyr. I tillegg ble det foreslått at brukergruppens rettigheter presiseres nærmere i lovbestemmelsene om sluttbrukerrettigheter, der hvor dette er relevant.

Denne brukergruppen vil ha stor nytte av et velfungerende tjenestetilbud. Det er derfor viktig at brukere med nedsatt funksjonsevne så langt som mulig får tilgang til tilpasset terminalutstyr og tilrettelagte tjenester som bidrar til en likestilt og funksjonell hverdag som dekker alle spesielle behov. For at tjenestene skal utgjøre et likeverdig tilbud til for eksempel døve og hørselshemmede, mener departementet at de må tilbys på annen måte enn for andre sluttbrukere. Det må derfor fastsettes konkrete krav til alle tilbydere om å sikre universell utforming av elektroniske kommunikasjonstjenester, på en måte som ivaretar at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne har likeverdig tilgang og bruk av tjenestene som alle andre sluttbrukere, jf. ekomdirektivet artikkel 84 nr. 1, artikkel 85, artikkel 102 nr. 1 og artikkel 111 nr. 1 og 2.

Talekommunikasjonstjeneste er foreslått definert i § 1-5 nr. 20 som «offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste som direkte eller indirekte kan opprette og motta nasjonale eller nasjonale og internasjonale anrop ved hjelp av ett eller flere nummer i en nasjonal eller internasjonal nummerplan». Av ekomdirektivets fortale punkt 14 følger det at «Talekommunikasjonstjenester omfatter også kommunikasjonsmidler som er særlig beregnet på sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som bruker taleformidlings-tjenester eller totale konversasjonstjenester.» Departementet vil sikre tilgang til talekommunikasjonstjenesten og internett for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, og vil foreslå nærmere regler om omfanget av tilbudet i forskrift. Forskriftsbestemmelsene vil ta utgangspunkt i tilgjengelighetsdirektivet slik at dette gjennomføres i norsk rett på ekomområdet.

En totalkonversasjonstjeneste vil tilrettelegge for universell utforming og dermed sikre de fleste brukeres mulighet til å kommunisere uten behov for særlige tilpasninger. Departementet mener at byrden ved å pålegge alle tilbyderne å tilby en totalkonversasjonstjeneste vil være for høy på nåværende tidspunkt, og foreslo derfor i høringen ikke at tilbyderne pålegges å tilby en totalkonversasjonstjeneste. Departementet ba særlig om høringsinstansenes syn på dette.

Departementet mente videre i høringen at likeverdig tilgang til og valg av kommunikasjonsløsninger bør gjelde alle relevante aspekter ved tilbud om elektroniske kommunikasjonstjenester. Dette gjelder:

- Terminaler og brukerutstyr (særlig med hensyn til mobiltelefoner)
- Tjenester

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- All informasjon som formidles eller gis til kunden, for eksempel tilbyders nettsider, kontrakter, leveringsvilkår og lignende.
- Alle kommunikasjonskanaler som for eksempel kundeservice, klagemekanismer og lignende.

Som nevnt ovenfor foreslo departementet i høringen å innføre et krav om at alle tilbydere skal tilby tjenester som skal legge til rette for universell utforming og dermed sikre de fleste sluttbrukeres mulighet til å kommunisere godt. Dette medfører at de særskilte tjenestene for brukere med nedsatt funksjonsevne som er nødvendige for å sikre likeverdig tilgang, og har blitt levert av den leveringspliktige tilbyder, det vil si teksttelefon-tjenesten og nummeropplysningstjenesten til redusert pris, i sin nåværende form, ble foreslått utviklet. Et tilbud til sluttbrukere med funksjonsnedsettelse skal i stedet etableres og drives av alle tilbydere. Tilbudet ville omfatte formidlingstjenester som er nødvendige for å sikre et likeverdig tilbud for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Det at tjenesten blir alle tilbydernes ansvar innebærer at alle tilbyderne vil måtte finansiere, anskaffe eller utvikle slike løsninger. Eventuelt kan det tilrettelegges for at tilbyderne kan utvikle en felles løsning som kan benyttes av de tilbydere som ønsker å være med på en slik felles ordning.

14.3.1 Nærmere om teksttelefon-tjenesten

NAV's bildetolk-tjeneste tilbyr sanntids bruk av bilde og/eller tale, men tjenesten har begrenset åpningstid og leveres heller ikke som en vanlig kommunikasjonstjeneste.

Telenor har tilbudt tjenesten «149 Teksttelefonen» for å levere tjenester til brukere med nedsatt funksjonsevne i medhold av leveringsplikten. Tjenesten har lenge hatt en svært begrenset bruker-masse, noe som i hovedsak skyldes at den ikke har vært tilpasset den teknologiske utviklingen i samfunnet. I august 2021 lanserte imidlertid Telenor en ny løsning som gjør det mulig for brukere å benytte webbasert applikasjon på PC eller iOS-/Android-baserte applikasjoner på mobiltelefoner og nettbrett. Teksttelefon-tjenesten kan dermed benyttes uavhengig av tilbyder og på et modernisert teknisk grensesnitt.

Etter innføringen av nye krav til tjenester for brukere med nedsatt funksjonsevne, der talekommunikasjon og tekst skal leveres i sanntid, må det vurderes om Telenors oppdaterte produkt «149 Teksttelefonen» er en tilstrekkelig funksjonell plattform som potensielt også kan tilbys av andre tilby-

dere, eller om tjenesten må oppdateres ytterligere. En tjeneste basert på de nye kravene i lov og forskrift bør utføre tolkning fra tekst til tale og omvendt slik at brukergruppen fortsatt får likeverdig tilgang til talekommunikasjonstjenester. Tjenesten må i fremtiden være tilgjengelig fra alle tilbydere av talekommunikasjonstjenester. Tjenesten må også tilrettelegges slik at man ved bruk av spesialnummer 1412 som er teksttelefonnummeret til nødannrop, kan komme i kontakt med nødetatene.

Organiseringen av en slik tekstbasert talekommunikasjonsløsning kan skje individuelt hos den enkelte tilbyder eller i samarbeid mellom flere eller alle tilbyderne. Løsningen(e) må imidlertid tilrettelegges slik at sluttbrukere kan nå hverandre uavhengig av hvilken tilbyder de er kunde hos.

Departementet legger til grunn at det vil ta noe tid å organisere en slik tjeneste både for tilbydere og for nødsentraler, og tar sikte på at den skal være på plass i løpet av 2025 slik at den oppfyller tilgjengelighetsdirektivets krav til tidsriktig gjennomføring.

1412 er Norges fjerde nødnummer, jf. nummerforskriften § 18. En samtale til 1412 kan kun skje fra teksttelefon. Pr. i dag blir samtalen tatt imot av en ekspedient på formidlingssentralen som drives av selskapet Call-IT AS i Mosjøen som opererer som bindeledd mellom nødstilte og nød-meldesentralen. Call-IT er også mottaker av tekst-telefon-tjenestene via 149 for vanlige telefonsamtaler og SMS over 149.

I tillegg kan døve og hørsel- og talehemmede sende nød-SMS til nødnumrene, etter å ha registrert seg på www.nodsms.no. SMSen sender da til 110, 112 eller 113 i Bodø nødsentral. Nød-SMS har vært et pilotprosjekt fra 2018 til 2020 i regi av DSB etter oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet. Piloten har gitt DSB erfaring med tekstbasert nødkommunikasjon for befolkningen.

Selv om pilotperioden er over opprettholdes tjenesten i noe tid fremover. DSB har anbefalt at det etableres en fremtidig løsning for tekstbasert kommunikasjon og at tjenesten Nød-SMS videreføres inntil ny løsning er på plass.

En generell utfordring med nødkommunikasjon fra befolkningen til nødetatene er at etatene har noe ulike tekniske løsninger og ulik organisering. I helsesektoren er det helseforetakene som har særlig ansvar for 113-sentralene, mens POD og DSB har et overordnet ansvar for henholdsvis 112 og 110. Når nye tjenester for nødkommunikasjon etableres for «innsendersiden», må det derfor påregnes en overgangsperiode også for gjennomføring på «mottakssiden» som ligger utenfor ekomregelverket.

14.3.2 Nærmere om nummeropplysningstjenesten

Nummeropplysningstjenesten vil ikke lenger være en leveringspliktig tjeneste i Norge, men en tjeneste som leveres i konkurranse mellom flere. Ekomdirektivet legger heller ikke opp til leveringsplikt for nummeropplysning. Ettersom det ikke lenger er noen tilbyder som er pålagt plikt til å levere nummeropplysningstjeneste, og nummeropplysningsvirksomhet normalt ikke inngår i tilbyderes virksomhet, er det vanskelig å videreføre pålegget om at tilbyder skal tilby en redusert pris for slik tjeneste for blinde og svaksynte. Nummeropplysningstjenester til redusert pris ble derfor foreslått avviklet.

Departementet baserte dette forslaget på at det nå finnes appbaserte og nettbaserte løsninger for nummeropplysningstjenester som fungerer godt også for blinde og svaksynte, og som reduserer behovet for redusert pris på nummeropplysningstjenesten.

14.4 Høringsinstansenes syn

DSB anbefaler at 1412-ordningen opprettholdes inntil nye løsninger som oppfyller direktivenes tilgjengelighetskrav, er på plass. DSB mener at ekomdirektivet og tilgjengelighetsdirektivets krav til likeverdig tilgang til nødmeldinger gjelder samtlige nødnummer og nødmeldesentraler i Norge, og ser derfor behov for samarbeid mellom relevante bransjer, nødetatene og andre myndigheter for å utvikle tekniske og organisatoriske løsninger som oppfyller kravene.

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) og Blindeforbundet mener at regjeringen må stille krav om en likestilt tilgang til nødmeldetjenester, og ikke bare tilgang til en særløsning som en abonnementsordning for en utvidet brukergruppe vil føre til. Videre mener begge høringsinstansene at regjeringen må kartlegge hvor langt utviklingen av norsk tale til tekst-teknologi har kommet og utrede ytterligere krav til totalkommunikasjonsløsninger for å sikre universell og likestilt tilgang til telefontjenesten.

Hørselshemmedes Landsforbund og Blindeforbundet mener at det må gis et diskrimineringsvern for telefontjenesten, nødmeldetjenester og elektroniske kommunikasjonstjenester, og at det må være et system for tilsyn. I tillegg fremheves at det bør være en mulighet til å klage på manglende universell utforming til Diskrimineringsnemnda. I tillegg må ekomlovens §§ 2-6, 2-10 og 4-16 inklu-

dere begrepene «universell utforming» og «likestilt» fordi det foreslåtte begrepet «likeverdig» ikke er et tilstrekkelig dekkende begrep.

Blindeforbundet mener at det er behov for en offentlig myndighet som driver og som har ansvar for at tale-til-tekst og tekst-til-tale teknologi finnes innen en tidsfrist.

Videre mener *Norges Døveforbund* at mikroforetak ikke bør få dispensjon, for å unngå at døve blir ekskludert. I tillegg at ordningen med teksttelefon og nødnummer 1412 bør bestå.

14.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at 1412 nødnummer for teksttelefon er erstattet av en app som nå er operativ via myMMX teksttelefon. Bruker er ikke lenger avhengig av å ha egne håndsett for teksttelefon-tjenesten, og slike håndsett fases ut av produksjon. Den nye app-løsningen gjør at bruker kan laste ned funksjonen på smarttelefoner, nettbrett eller på datamaskin. Man kan i tillegg bruke en webversjon som ikke krever nedlasting. Nye løsninger er altså på plass. Fordelen med løsningene er at kommunikasjonen skjer i sanntid, samt at den ikke krever en særskilt teksttelefon, slik som tidligere. I appen kan man bruke navnet «nødnummer». Gjennom løsningen får brukeren tilgang til en tjeneste hvor man skriver inn det man vil si og formidlingstjenesten videreformidler til nødetatene gjennom egne prosedyrer. Departementet foreslår derfor at 1412 som Norges fjerde nødnummer kan utgå.

Departementet viser til at brukeren må registrere seg og laste ned appen før den kan anvendes. Dette ligner med andre ord på andre tjenester. Appen gir likestilt tilgang til nødmeldetjenester. Registreringen er ikke avhengig av eventuelle funksjonsnedsettelse, og har heller ingen spørsmål om dette.

Departementet foreslår i første omgang at alle tilbydere skal ha en plikt til å tilby tjenester til brukere med nedsatt funksjonsevne, og at plikten skal utvides til å omfatte flere tjenester enn etter gjeldende rett. Videre utredning av nye forslag må departementet ta stilling til etter at forslagene til nye lov og forskriftsbestemmelser er vedtatt og trådt i kraft, og det foreligger erfaringer med bruken. Departementet viser for øvrig til at det foregår en utvikling av operativsystemer for smarttelefoner, herunder utvikling av tilgjengelighetsfunksjoner. Departementets forslag til en omfattende forskriftshjemmel i loven vil gjøre det mulig å inkludere flere tjenester basert på den teknolo-

giske utviklingen. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fører tilsyn med at tilgjengelighetskravene for ekomtenester nås. Inntil videre foreslår departementet å beholde begrepet likeverdige.

Til Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) og Blindeforbundets ønske om at klage på manglende universell utforming bør kunne rettes til Diskrimineringsnemnda, viser departementet til at klagen på sluttbrukerretter etter ekomloven behandles av Bruerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon, jf. forslag til § 16-5. Departementet mener at det er mer hensiktsmessig at kla-

ger på mangler knyttet til ekomtenester behandles etter ekomlovens system på lik linje for alle sluttbrukere. Departementet foreslår ingen endringer på dette punktet.

Departementet viser for øvrig til at plikten i lovforslaget utvides fra å gjelde leveringspliktig tilbydere til alle tilbydere, med unntak av mikroforetak som er unntatt fra denne plikten i ekomdirektivet. Departementet mener at utvidelsen vil føre til at flere tilbydere tilbyr tjenester til brukere med nedsatt funksjonsevne, og at dette kan føre til bedre tjenestetilbud.

Foreløpig utgave

15 Frekvensregulering

15.1 Tildeling av tillatelser

15.1.1 Gjeldende rett

Reglene om tildeling av frekvenstillatelser i ekomloven bygger i stor grad på tidligere direktivpakke. En stor del av reguleringene knyttet til frekvensforvaltningen i ekomdirektivet er allerede gjennomført i dagens ekomlov.

Frekvenser i det elektromagnetiske frekvensspekteret er begrensede ressurser og skal forvaltes i tråd med samfunnets interesser. I ekomloven § 6-2 stilles det derfor krav om at frekvensbrukere skal ha gyldig frekvenstillatelse fra myndigheten. Tillatelse gis på generelt grunnlag til mange likeartede bruksområder gjennom forskrift, eller til bestemte brukere gjennom tildeling av individuell frekvenstillatelse.

Ekomloven § 6-2 stiller krav til prosedyrer for tildeling, herunder at tildeling av frekvenstillatelser skal skje gjennom åpne, objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige prosedyrer. Videre skal det tas hensyn til effektiv bruk av samfunnets ressurser gjennom bærekraftig konkurranse, fri bevegelighet for tjenester, teknologi- og tjenestenøytralitet og harmonisert bruk av frekvenser. Det siste innebærer også at det ved tildeling av frekvenser skal tas hensyn til at frekvensbruken ikke skal føre til forstyrrelser for andre EØS-staters bruk av harmonisert spektrum.

Bestemmelsen i § 6-2 sjette ledd gir myndigheten hjemmel til å avslå søknader om frekvenstillatelser i gitte tilfeller. Dette gjelder blant annet dersom tildelingen av tillatelse ikke vil fremme effektiv bruk av ressursene, dersom det vil være i strid med vedtak om harmonisert bruk av frekvenser eller dersom den som søker om frekvenstillatelse til kringkasting ikke får tilhørende konsesjon etter kringkastingsloven.

Myndigheten tildeler i størst mulig grad teknologi- og tjenestenøytrale frekvenstillatelser. Ekomloven § 6-2 gir imidlertid myndigheten muligheten til å sette teknologi- og tjenestespesifikke krav for å oppnå ulike formål, for eksempel for å unngå skadelig interferens og beskytte liv og helse.

Ekomloven § 6-3 angir en uttømmende liste over vilkår som kan stilles i en frekvenstillatelse, herunder at myndigheten kan stille vilkår om en bestemt varighet for tillatelser. Varigheten for tillatelsene fastsettes etter en skjønnsmessig vurdering, hvor det blant annet tas hensyn til at tillatelsen skal vare så lenge at det muliggjør avkastning på investeringer i nett og utstyr, og at utløpstidspunktet samordnes med utløpstidspunkt for andre tilsvarende tillatelser. Myndigheten er opptatt av at innehavere av frekvenstillatelser sikres forutberegnelighet for en viss tid fremover, og særlig ved frekvenstillatelser som tildeles for trådløse bredbåndstjenester. I praksis har slike tillatelser i hovedsak blitt tildelt for mer enn 15 år.

Ekomloven §§ 6-2 og 6-4 inneholder krav til prosedyrer og kriterier for tildeling av tillatelser når antall tillatelser som kan tildeles i et gitt frekvensområde begrenses. Utvelgelseskriteriene og -prosedyrene for tildeling av frekvenstillatelsene skal i slike tilfeller være forholdsmessige, objektive, åpne, transparente og ikke-diskriminerende. Allmennheten skal gis anledning til å uttale seg, og interesserte skal inviteres til å søke om å få tildelt frekvensene. Ekomloven § 6-4 tredje ledd og § 6-4a gjør unntak fra disse prosedyrene og gir myndigheten hjemmel til å tildele frekvenstillatelse direkte, såkalt direktetildeling, for særskilte allmenntilgode formål når det er nødvendig. Dette kan gjelde direktetildeling av frekvenser for å ivareta viktige samfunnsfunksjoner, eksempelvis til forsvarsformål og samband for politi, brannvesen og helsevesen med videre.

15.1.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 45 regulerer hvilke overordnede hensyn myndigheten skal legge vekt på ved forvaltning av frekvensressurser, hvilke kriterier som skal legges til grunn ved tildeling og hvilke vilkår som kan knyttes til generelle og individuelle frekvenstillatelser om bruk av frekvenser. Direktivet slår fast at tildeling av frekvenstillatelser skal bygge på objektive, transparente, konkurransefremmende, ikke-diskriminerende og for-

holdsmessige kriterier. Direktivets henvisning til konkurransefremmende kriterier er ny.

Når det gjelder hensynet til effektiv bruk av frekvensressurser, fremhever ekomdirektivet flere steder, blant annet i artikkel 46, at dette blant annet skal sikres ved at myndigheten legger til rette for delt bruk av frekvenser. Det skal tas hensyn til delt bruk ved tildeling av tillatelser, og det kan stilles vilkår som tillater slik bruk i tillatelsene. Når myndigheten fastsetter vilkår for frekvenstillatelser, særlig for å sikre effektiv frekvensbruk eller fremme dekning, kan myndigheten også ta inn vilkår om å tillate felles bruk av passiv eller aktiv infrastruktur, kommersielle avtaler om tilgang til gjesting i nett og felles utbygging av infrastruktur for levering av nett eller tjenester som er avhengige av bruken av frekvenser. At myndigheten plikter å legge til rette for delt bruk av frekvensressurser er nytt sammenlignet med gjeldende rett, både når det gjelder hvilke hensyn det er relevant å legge vekt på ved tildeling og hvilke vilkår som kan stilles i frekvenstillatelser.

Det følger av ekomdirektivet artikkel 28 at myndigheten skal fremme harmonisert frekvensbruk i EØS for å oppnå faktisk og effektiv utnyttelse av ressursene, og for å sikre forbrukere fordeler gjennom konkurranse, stordriftsfordeler og interoperabilitet mellom tjenester og nett. Myndigheten skal forebygge grenseoverskridende eller nasjonal interferens ved hensiktsmessige forebyggende og avhjelpende tiltak, og innrette frekvensbruken innenfor sitt territorium slik at andre EØS-stater ikke hindres i å bruke harmonisert spektrum som følge av grenseoverskridende interferens. Ekomdirektivet åpner for at myndigheten i visse tilfeller kan tillate alternativ bruk av hele eller deler av et frekvensbånd som er harmonisert innenfor EØS, dersom det ikke er etterspørsel etter å bruke frekvensene på de harmoniserte vilkårene og at bruken ikke forstyrrer bruk av frekvensene på harmoniserte vilkår i andre land. Det er behov for å presisere denne muligheten i lovforslaget.

Ekomdirektivet artikkel 48 legger opp til at myndigheten, før tildeling av en frekvenstillatelse, kan foreta en forhåndsvurdering av om søker vil oppfylle de vilkår som vil gjelde for tillatelsen. Av dette følger at myndigheten skal kunne nekte en aktør tillatelse dersom det må legges til grunn at aktøren ikke vil oppfylle vilkårene.

Tildeling i tilfeller der antallet tillatelser er begrenset skal skje ved en konkurransebasert tildelingsform. Ekomdirektivet artikkel 55 gir regulering for tildeling i slike tilfeller og er i stor grad gjennomført i norsk rett, men direktivet regulerer

også hvilke mål myndigheten kan sette for en slik tildeling, i tillegg til at tildelingen skal være en konkurransebasert utvelgelsesprosedyre.

Ekomdirektivet artikkel 49 regulerer tillatelsers varighet, herunder hvilke hensyn som skal vektlegges ved fastsettelsen. Bestemmelsen innfører en større grad av harmonisering av regelverket rundt varighet for frekvenstillatelser innenfor EØS. Dette gjelder særlig for tillatelser til å bruke frekvenser som er harmonisert for «trådløse bredbåndstjenester», hvor det blant annet innføres et minimumskrav til varighet på 15 år. Direktivet innebærer i tillegg at myndigheten plikter å sørge for regulatorisk forutberegnelighet i en periode på minst 20 år for tillatelser til trådløse bredbåndstjenester. Dette innebærer blant annet at myndigheten, senest to år før utløp av opprinnelig tillatelsesperiode, har en plikt til å vurdere å forlenge tillatelser som ble tildelt med kortere varighet. Dette er nye krav, og det er derfor behov for å ta inn egne bestemmelser om varighet av frekvenstillatelser i lovforslaget.

15.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Forslag til § 11-2 om tillatelse til bruk av frekvenser viderefører i hovedsak gjeldende § 6-2. Når det gjelder hvilke hensyn det skal legges vekt på ved tildeling av frekvenser, foreslo departementet i forslag til § 11-2 tredje ledd at myndigheten også skal ta hensyn til effektiv frekvensbruk gjennom tilrettelegging for delt bruk av frekvensressursene. At myndigheten ved tildeling skal legge til rette for delt bruk er som nevnt ovenfor, fremhevet flere steder i ekomdirektivet. Forslaget må ses i sammenheng med forslag til § 11-5 første ledd nr. 3, hvor det legges opp til at myndigheten kan stille vilkår om delt bruk i frekvenstillatelser.

Etter departementets syn bør det presiseres i ekomloven at myndigheten i visse tilfeller kan tillate alternativ bruk av hele eller deler av et frekvensbånd som er harmonisert innenfor EØS. Forutsetningen for å tillate alternativ bruk skal være at myndigheten, etter offentlig høring, ikke avdekker etterspørsel etter å bruke frekvensene på de harmoniserte vilkårene og at bruken ikke forstyrrer bruk av frekvensene på harmoniserte vilkår i andre land. Bestemmelsen er inntatt som forslag til nytt fjerde ledd i § 11-2.

Bestemmelsen i ekomloven § 6-2 sjette ledd, som slår fast at myndigheten kan avslå søknad om frekvenstillatelse på nærmere bestemte vilkår, ble foreslått videreført i § 11-2 femte ledd. Departementet vurderer samtidig at det er behov for en

utvidelse av myndighetens adgang til å nekte å utstede frekvenstillatelse.

For det første tilsier samfunns- og teknologiutviklingen at myndigheten gis en klar hjemmel til å kunne nekte å gi frekvenstillatelse dersom det anses nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Trusselaktørers muligheter for å ramme virksomheter, infrastrukturer og tjenester innenfor elektronisk kommunikasjon er mange. I lys av de stadig økende samfunnsverdiene som forvaltes i de elektroniske kommunikasjonsnettene, anser departementet at trusselaktørers vilje til å rette oppmerksomheten mot den digitale grunnmuren vil øke. Etter departementets syn bør man særlig være oppmerksom på fordekte digitale eller menneskelige operasjoner som har til hensikt å påvirke nett og tjenesters integritet og konfidensialitet.

Erfaring viser også at flere store aktører i markedet er hjemmehørende eller har opprinnelse i land som Norge ikke har sikkerhetsmessig samarbeid med. Den digitale infrastrukturen bør derfor være tilstrekkelig sikret ved tekniske, organisatoriske og rettslige tiltak for å ivareta sikkerhet, integritet, tilgjengelighet og konfidensialitet, for slik å kunne trygge sikkerheten i norske ekomnett og -tjenester.

På denne bakgrunn foreslo departementet at myndigheten skal kunne nekte å gi tillatelse for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, og det ble foreslått at dette inntas i § 11-2 femte ledd nr. 2. Bestemmelsen må ses i sammenheng med forslag til ny § 11-5 første ledd nr. 2 om at det skal kunne stilles vilkår i en frekvenstillatelse som anses nødvendige for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, og forslag til § 11-12 som legger opp til at myndigheten skal kunne trekke tilbake eller endre en frekvenstillatelse dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn.

I Europakommisjonens rekommandasjon om sikkerheten i 5G-nett (C (2019) 2335 final) er det anbefalt at medlemslandene gjør en risikovurdering av 5G-nettinfrastrukturen, herunder vurderer nasjonale sikkerhetskrav og risikohåndteringsmetoder for å ta hensyn til IT-sikkerhetstrusler, og oppdaterer sine sikkerhetskrav.

I tillegg foreslo departementet en hjemmel for myndigheten til å nekte å gi tillatelse i tilfeller hvor det er sannsynliggjort at søker ikke vil oppfylle vilkårene som vil gjelde for frekvenstillatelsen. Bestemmelsen ble foreslått inntatt i § 11-2 nytt femte ledd nr. 3, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 48 nr. 4.

I forslag til § 15-6 andre ledd gis myndigheten kompetanse til å kalle tilbake en tillatelse ved

manglende betaling av sektoravgift og gebyr og vederlag etter §§ 17-1 og 17-2, og ved manglende betaling av overtredelsesgebyr etter § 15-12. I tillegg foreslo departementet at en tillatelse også bør kunne kalles tilbake ved manglende betaling av tvangsmulkt etter § 15-11. Dette er langt på vei en videreføring av gjeldende rett § 10-8. Myndigheten har også i flere tilfeller nektet aktører nye tillatelser ved tilsvarende betalingsmislighold som nevnt i § 10-8. Departementet foreslo imidlertid at rettsgrunnlaget tydeliggjøres ved at det presiseres i § 11-2 nr. 4 at aktører ikke får nye tillatelser når de har utestående gebyr, sektoravgift eller vederlag eller ved manglende betaling av overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt.

Reguleringen av tildeling der antall frekvenstillatelser begrenses, ble foreslått videreført i ny § 11-3. Henvisningen til § 11-2 i forslaget andre ledd er ny, og innebærer at tildelingen skal skje etter hovedregelen om tildelingsprosedyre. I tråd med endringer i ekomdirektivet ble det foreslått i andre ledd at utvelgelseskriteriene som ligger til grunn for tildeling av frekvenstillatelser, i tillegg til å være åpne, objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige, også skal være konkurransefremmende. At myndigheten skal ta hensyn til virkningen for konkurransen ved tildeling av tillatelser er grunnleggende for forvaltning av ressursene. Dette fremheves i gjeldende ekomlov både i §§ 1-1 og 6-2 andre ledd, og innebærer ingen endring i praksis. Presiseringen av at det ved tildeling av frekvensressurser også skal tas hensyn til konkurransen, innebærer ikke at myndigheten alltid skal legge til rette for en konkurransebasert tildeling. Eksempelvis vil en konkurransebasert tildeling ikke være aktuelt ved tildeling innenfor frekvensområder hvor det foreligger tilstrekkelige ressurser til å møte etterspørsel, og hvor det således ikke foreligger konkurranse om ressursene.

Myndigheten kan i tillegg legge vekt på å fastsette dekningsmål, sikre nødvendig tjenestekvalitet, fremme effektiv bruk av ressursene og fremme innovasjon og næringsutvikling. Departementet foreslo blant annet å lovfeste at myndigheten skal offentliggjøre og begrunne målene som danner grunnlag for beslutningen om at antallet frekvenstillatelser begrenses, for å gjennomføre ekomdirektivet artikkel 55 nr. 2.

Forslag til § 11-4 gir regler om direktetildeling av frekvenstillatelser til særlige allmennnyttige formål. Slik tildeling kan gjøres direkte og uten konkurranse når det er nødvendig, og gjelder i første rekke tildeling av frekvenser til nød- og beredskapstjeneste, forsvars- og forskningsformål og

allmennkringkasting. Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 6-4 tredje ledd og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 47 nr. 3.

Departementet foreslo å ta ut reguleringen i ekomloven om at direktetildelte tillatelser til allmennkringkasting skal gjelde samme geografiske område som tillatelsen etter kringkastingsloven gjelder. Frekvenstillatelse og tillatelse etter kringkastingsloven tildeles som et integrert hele og for samme område, og det er ikke nødvendig å videreføre en lovfesting av dette.

Vilkårsbestemmelsen i ekomloven § 6-3 ble foreslått videreført i ny § 11-5 med noen endringer. Departementet foreslo å ta inn at det skal kunne stilles krav for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Forslaget må ses i sammenheng med forslag til §§ 11-2 femte ledd og 11-12 første ledd om at myndigheten, for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, kan nekte å utstede tillatelse, tilbakekalle eller endre en allerede utstedt tillatelse.

15.1.4 Høringsinstansenes syn

Huawei Technologies Norway AS (Huawei) peker på at «bestemmelsene som gir myndighetene hjemmel til å iverksette tiltak på grunnlag av nasjonal sikkerhet, er ment å være «sikkerhetsventiler» for bruk i særlige tilfeller», og det er derfor avgjørende at myndigheten utviser varsomhet ved anvendelsen av disse. I forslaget § 11-2 femte ledd nr. 2 gis myndighetene hjemmel til å nekte å gi tillatelse av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser. Huawei fremhever at de grunnleggende prinsippene om åpenhet, ikke-diskriminering, rettferdighet og proporsjonalitet, også bør gjøres relevante ved vurderingen av om tillatelse skal nektes av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser. Etter selskapets syn er fokuset på opprinnelsesland diskriminerende, og det bes om «en justering i lovutkastet som uttrykkelig tilsier at eventuelle tildelingsbeslutninger også må være basert på de ovennevnte prinsippene om objektivitet, åpenhet, ikke-diskriminering og proporsjonalitet – ikke alene på grunn av aktørens opprinnelsesland.»

Telenor ASA (Telenor) er positiv til at dagens frekvenspolitikk og frekvensregulering i stor grad videreføres uendret. Det pekes på forslaget til ny § 11-3, som viderefører § 6-4 første og andre ledd, hvor det innføres konkrete mål myndighetene skal søke å oppnå når antallet tillatelser begrenses. Telenor skriver at opplistingen i ekomdirektivet artikkel 55 nr. 2, som § 11-3 er basert på, er ment å være uttømmende, men at merknaden til bestemmelsen ikke samsvarer med dette og at dette skaper uklarhet. Telenor mener at det i

merknadene legges opp til en mer skjønnsmessig tilpasning i norsk rett, ved at det vises til at bestemmelsen etter sin ordlyd favner vidt og bare gir en ytre ramme, og må ses i sammenheng med lovens formål. Telenor ber departementet sørge for at merknadene bedre redegjør for hvordan en slik utvidet forståelse samsvarer med artikkel 55 nr. 2. Videre bes det om at merknadene tydeliggjør «krav til forutgående analyse av konsekvenser og effekter av beslutninger om utvalgsprosedyre og hvilke mål som vektlegges for de enkelte tildelingene, samt offentliggjøring av ikke bare begrunnelsen, men også selve analysen, jf. også forvaltningsrettslige prinsipper».

Statnett SF (Statnett) viser til at Statnett i noen grad er berørt av ekomlovens bestemmelser som gjelder frekvenser og at det tas hensyn til kraftforsyningen i § 11-4 første ledd. Statnett har konkret foreslått at ordlyden i ekomloven § 11-4 første ledd utvides slik at «kraftforsyning» nevnes eksplisitt i angivelsen av utvalgte særskilte allmennytelige formål.

TV 2 AS (TV2) har vist til at flere bestemmelser i ekomloven skal beskytte samfunnsviktige eller allmennytelige formål og viktige samfunnsaktører, herunder i forslaget til § 11-4. TV 2 mener «redaktørstyrte journalistiske medier», som TV2 viser til at er definert i medieansvarsloven, representerer viktige samfunnsinteresser, og at nyhetsdekning må anses som en samfunnskritisk oppgave. Denne definisjonen bør ifølge TV2 gjennomgående benyttes fremfor «samfunnsviktige kringkastingsformål» eller «allmennkringkasting» i loven. TV2 mener også at mediene må sikres tilgang til å etablere midlertidige private/lokale nettverk for dekning av eventer og hendelser og her kunne benytte utstyr produsert på bakgrunn av internasjonale normer, frekvenstilldelinger og standarder, fremfor særnorske og fordyrende løsninger.

Medietilsynet har innspill til reglene om henholdsvis tildeling og overføring av frekvenstillatelser til kringkasting som gis etter ekomloven, opp mot reglene om tildeling og overføring av konsekvenser som gis etter kringkastingsregelverket. Medietilsynet legger til grunn at lovendringene ikke er til hinder for at «samordna tildeling kan praktiseres slik det er lagt opp til etter kringkastingsregelverket».

Videre uttaler Medietilsynet at det særlig må sikres at frekvenstillatelse kan tildeles eller overføres i forbindelse med at Medietilsynet tildeler og overfører anleggskonsesjoner til analog lokalradiokringkasting (FM) etter reglene i kringkastingsregelverket. Kringkastingsregelverket hjem-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ler tildeling av konsesjon til FM direkte til en søker dersom det kun foreligger én søknad, mens ved konkurranse avgjøres tildelingen ved lodd-trekning, jf. forskrift om kringkasting § 7-4 andre ledd.

Norges televisjon AS (NTV) støtter at det ikke er behov for å videreføre gjeldende ekomlov § 6-4 a andre ledd første punktum, om at frekvenstillatelse må avgrenses til samme geografiske område som tillatelse gitt etter kringkastingsloven.

Videre støtter NTV prinsippet om at frekvenstillatelse kan nektes utstedt dersom det ikke utstedes relevant konsesjon etter kringkastingsloven. I motsetning til gjeldende § 6-2 sjette ledd andre punktum, som generelt viser til «tilhørende konsesjon etter kringkastingsloven», fremgår det av forslaget til § 11-2 femte ledd nr. 5 at myndigheten kan nekte å gi tillatelse til bruk av frekvenser «dersom det ikke utstedes relevant konsesjon etter kringkastingsloven, jf. § 11-4 annet ledd». Henvisningen til § 11-4 andre ledd, synes å gi uttrykk for at myndighetene kan nekte å gi frekvenstillatelse dersom det ikke er tale om en allmennkringkaster. En slik forståelse gir myndigheten adgang til å nekte å gi tillatelse til NTV, som ikke er kringkaster, og til kringkastere som ikke er allmennkringkastere. NTV legger til grunn at dette ikke har vært departementets hensikt og at henvisningen til § 11-4 andre ledd i § 11-2 femte ledd nr. 5 skyldes en inkurie.

Når det gjelder henvisningen til «relevant konsesjon» i forslaget til § 11-2 femte ledd nr. 5, viser NTV også til at det gis innholdskonsesjoner, som ikke er begrenset til allmennkringkastere eller allmennkringkastingskanaler etter kringkastingsloven § 2-1, og det gis anleggskonsesjoner etter kringkastingsloven § 2-2. Sistnevnte er knyttet til den tekniske infrastrukturen for overføring av kringkastingssignaler (anlegget), og det er disse anleggene som i praksis gjør bruk av frekvensene. Det er ikke nødvendigvis én og samme aktør som får tildelt begge typer konsesjoner. NTV foreslår at henvisningen til § 11-4 andre ledd i forslaget til § 11-2 femte ledd nr. 5 tas vekk og at departementet i stedet benytter den formulering som følger av gjeldende ekomlov § 6-2 sjette ledd andre punktum, det vil si at myndigheten kan nekte å gi tillatelse til bruk av frekvenser «dersom det ikke gis tilhørende konsesjon etter kringkastingsloven», alternativt at det vises direkte til kringkastingsloven § 2-2 om anleggskonsesjon.

Ordlyden i forslaget til § 11-4 andre ledd, som NTV oppfatter omhandler de såkalte direkteildelte frekvenstillatelsene til allmennkringkastingsformål, er også noe uklar idet det her vises til

«allmennkringkastere» og «tillatelse» etter kringkastingsloven. Sammenhengen med § 11-2 tilsier at § 11-4 andre ledd også må vise til en konsesjonstildeling. NTV mener at det bør henvises til anleggskonsesjoner som tildeles etter kringkastingsloven § 2-2 til allmennkringkastere eller aktører som er pålagt å formidle allmennkringkastere slik som NTV.

Norsk Lokalradioforbund (NLR) har innspill til regelverket rundt direktetildeling til kringkasting og peker på at det etter gjeldende regelverk er mulig å direktetildele frekvensressurser til aktører som har fått innvilget anleggskonsesjon fra Medietilsynet. Ved å innføre § 11-4 fjernes unntaksbestemmelsen i § 6-4 a, og det vil bare kunne direktetildeles frekvenstillatelse til allmennkringkasting, mens andre tillatelse til kringkasting må lyses ut. Etter NLRs mening blir regelverket da unødvendig byråkratisk med uønskede ringvirkninger og omfattende saksbehandling. I dag kunnigjøres ledige sendernet for analog eller digital lokalkringkasting på Medietilsynets nettside, og dette fungerer som en utlysning. Tildeling av anleggskonsesjoner foregår gjennom direktetildeling etter «først til mølla» prinsippet, og hensynet til konkurransebasert tildeling og likebehandling ivaretas. Dersom frekvenstillatelsen må lyses ut etter ekomregelverket, kan man få en situasjon hvor en aktør får en konsesjon etter kringkastingsregelverket, men ikke frekvenstillatelse. NLR mener derfor at unntakene i dagens § 6-4 a må videreføres. Sekundært mener NLR at departementet må forme en instruks som ivaretar at nødvendige frekvenstillatelse følger implisitt ved tildeling av anleggskonsesjonen. Dette kan, slik NLR ser det, enkelt koordineres av Medietilsynet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i samarbeid.

15.1.5 Departementets vurdering

En frekvenstillatelse gir en bruksrett på bestemte vilkår til en del av det elektromagnetiske frekvensspekteret, og skal sørge for å hindre skadelig interferens som forstyrrer eller hindrer kommunikasjonen. Departementet opprettholder lovforslagene om tildeling av tillatelse ved bruk av frekvenser, med et par justeringer som omtales i vurderingene av høringsstansenes innspill.

Departementet deler Huawei sitt syn på at bestemmelsen i § 11-2 femte ledd bokstav b er en sikkerhetsventil. Departementet kan imidlertid ikke se at det vil være hensiktsmessig å hjemle ytterligere vilkår ved denne vurderingen. Hensikten med unntaksbestemmelsen i femte ledd er

nettopp å gi departementet hjemmel til å nekte å gi tillatelse når det er nødvendig blant annet av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser, selv om vilkårene for tildeling etter bestemmelsens andre ledd er oppfylt.

Departementet er enig med NTV i at henvisningen til ny § 11-4 andre ledd i ny § 11-2 femte ledd bokstav e kan føre til uklarheter, da bestemmelsen ikke er ment å være en hjemmel for å nekte å gi frekvenstillatelse kun i tilfeller hvor det er allmennkringkastere som søker om frekvenstillatelse. Hjemmelen er ment å understøtte prinsippet om at tillatelser etter ekomloven og kringkastingsloven tildeles samlet, og gir departementet hjemmel til å nekte å gi en frekvenstillatelse i alle tilfeller hvor det ikke utstedes konsesjonen etter kringkastingsregelverket. For å unngå uklarheter fjernes henvisning til § 11-4 i § 11-2 femte ledd bokstav e. Departementet beholder imidlertid formuleringen «dersom det ikke utstedes relevant konsesjon etter kringkastingsloven» som var på høring, idet ordlyden «tilhørende konsesjon» i dagens ekomlov kan misforstås dithen at konsesjoner etter kringkastingsregelverket og etter ekomregelverket ikke skal vurderes på selvstendige grunnlag.

Når det gjelder konkurransebaserte tildelinger og Telenors innspill, har departementet presisert merknadene til bestemmelsen for å tydeliggjøre at målene er uttømmende regulert i § 11-3 andre ledd, og tolkes innenfor denne rammen. Når det gjelder begrunnelsen for reguleringen ved slike tildelinger, er ikke departementet enig i at krav til forvaltningens analyser og utredninger må beskrives i merknaden slik Telenor foreslår. De alminnelige kravene til utøving av forvaltningsmyndighet vil gjelde, og begrunnelser for reguleringen ved konkurransebaserte tildelinger vil bli fremlagt for høring etter § 11-3 tredje ledd.

Departementet foreslår å ta ut det som i høringen var foreslått som ny § 11-4 andre ledd om at frekvenstillatelse til allmennkringkastere bare kan gis til virksomheter som har tillatelse etter kringkastingsloven. Ny § 11-2 femte ledd bokstav e, gir nemlig departementet tilstrekkelig hjemmel til å nekte å gi en tillatelse til kringkasting, og denne reguleringen er tilstrekkelig for å ivareta sammenhengen mellom konsesjoner som gis etter henholdsvis kringkastingsregelverket og ekomregelverket når det gjelder direktetildeling til allmennkringkasting.

Lovforslaget følger systemet i eksisterende lov for tildeling av frekvenstillatelser når antallet tillatelser er begrenset, med utlysning som grunnprinsipp, og direktetildeling som unntaksregel.

Departementet mener fortsatt at inngangskriteriet for direktetildeling bør være de særlige allmennyttige formålene, noe som gir departementet skjønn til å vurdere grunnlag for tildeling av ressurser for å ivareta dette. Når det gjelder Statsnetts anførsel om direktetildeling for kraftforsyning, viser departementet til at bestemmelsen ikke inneholder en uttømmende beskrivelse av hva som er allmennyttige formål. Departementet foreslår å synliggjøre i merknadene at direktetildeling til kraftforsyning kan være aktuell i enkelte tilfeller. Departementet viser videre til at Norge er forpliktet som følge av ekomdirektivet artikkel 48 nr. 3 til å begrense direktetildelingsadgangen. Departementet finner derfor ikke grunnlag for å utvide eller endre eksemplifiseringen i loven etter innspillene fra TV2. Departementet nevner her at begrepet «allmennkringkasting» videreføres i ekomloven § 11-4 blant annet fordi allmennkringkastingsoppdragene er formaliserte og identifiserte, og skal ivareta bestemte verdier og formål i samfunnet som det kan være nødvendig å avsette ressurser til. Bruk av begrepet utelukker imidlertid ikke at departementet kan tildele ressurser til andre samfunnsviktige kringkastingsformål enn allmennkringkasting etter § 11-4.

Tillatelser til kringkasting som ikke er allmennkringkasting, som lokalradiokringkasting, vil følge systemet med utlysning. Det vil fortsatt være mulig å tildele tillatelser direkte til annen kringkasting enn allmennkringkasting, men ekomlovens system er at dette kun skal skje der det ikke er konkurranse om tillatelsene. Slik tildeling vil ikke regnes som direktetildeling etter ny § 11-4.

Kringkastingsmyndighetene og ekommyndighetene vil samordne sine tildelinger slik at ikke kringkastingsaktørene kommer i en slik situasjon som NLR beskriver der en aktør får konsesjon etter kringkastingsregelverket, men må avvente en utlysning av en frekvenstillatelse. Tildeling til kringkasting vil også med ny ekomlov være i tråd med prinsippet som Medietilsynet viser til, om at anleggskonsesjon og frekvenstillatelse «skal tildelest samla og utgjere eit integrert heile». Dette har vært et gjeldende prinsipp siden ekomloven ble innført i 2003, og skal være en forenkling for bransjen.

Ekomlovens utgangspunkt er at myndighetene må avklare etterspørsel ved tildeling av frekvenstillatelser der antallet tillatelser er begrenset. Der det bare er én søker, kan tildelingen skje direkte til søkeren. Dette er i samsvar med kringkastingsregelverket og reglene der om at tildeling til lokalradio på FM kan skje direkte til en

søker dersom det kun foreligger én søknad, jf. forskrift om kringkasting. Når Medietilsynet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sammen utlyser tillatelsene, kan tillatelsene tildeles samlet som et integrert hele, og adgangen til å tildele til én søker der det ikke er konkurranse, vil dermed være ivaretatt. Kringkastingsregelverket angir én bestemt tildelingsmetode i form av loddtrekning dersom det er konkurranse, jf. forskrift om kringkasting § 7-4 andre ledd. Ekomloven har krav til tildelingskriterier og prosedyrer ved konkurranse, og pengeauksjon er ansett å oppfylle ekomlovens krav. Dette utelukker ikke at andre tildelingsformer eller tildelingsmetoder, som loddtrekning, kan benyttes, så fremt lovens krav til utvelgelseskriterier og prosedyrer er overholdt. Departementet vurderer det slik at dersom tilgjengelighet av nye ressurser til lokalradio er tilstrekkelig synlig for markedet, for eksempel gjennom utlysning, vil loddtrekning tilfredsstille lovens krav til objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige kriterier til tildeling.

15.2 Vilkår for frekvenstillatelse

15.2.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 6-3 fastslår at det kan knyttes vilkår til frekvenstillatelser fra den uttømmende listen som er angitt i lovbestemmelsen. Bestemmelsen gjennomfører tillatelsesdirektivet artikkel 6.

Ekomloven § 6-2 tredje til femte ledd fastsetter de krav myndighetene kan fastsette til valg av teknologi og tjeneste for å oppnå ulike formål, som for eksempel å unngå skadelig interferens og beskytte liv og helse.

15.2.2 Ekomdirektivet

Det fremgår av ekomdirektivet artikkel 47 at myndigheten skal stille vilkår i overenstemmelse med artikkel 13 nr. 1 på en måte som sikrer mest mulig effektiv og formålstjenlig bruk av frekvensressursene. Artikkel 13 slår fast at vilkår som settes må være forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente, og at de må være i overenstemmelse med Vedlegg 1 til ekomdirektivet. Vedlegg 1 del D angir de vilkår som kan stilles i en frekvenstillatelse.

Ekomdirektivet artikkel 13 og Vedlegg 1 del D viderefører i hovedsak tillatelsesdirektivet artikkel 6 nr. 1 og Vedlegg 1 del B. Det nye direktivet innfører at det kan stilles vilkår om delt bruk av frekvensressurser, og av artikkel 47 siste ledd

fremgår det at myndighetene ikke kan fastsette vilkår som forhindrer delt bruk av frekvenser. Ekomdirektivet fokuserer mer på delt bruk av frekvenser enn tidligere direktiver, og etter departementets mening er det behov for å fremheve dette særlig i ekomloven.

Når myndigheten fastsetter vilkår for frekvenstillatelser, særlig for å sikre effektiv frekvensbruk eller fremme dekning, kan det stilles krav om felles bruk av passiv eller aktiv infrastruktur, kommersielle avtaler om tilgang til gjesting i nett og felles utbygging av infrastruktur for levering av nett eller tjenester som er avhengige av bruken av frekvenser. Dette presiseres i ekomdirektivet artikkel 47 nr. 2 og er nytt sammenlignet med tidligere direktiver. Departementet finner de virkemidlene som ekomdirektivet fremmer for å oppnå effektiv frekvensbruk eller bedre dekning som hensiktsmessige, og vil derfor ta dette inn i ekomloven.

15.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

I forbindelse med omstrukturering av ekomloven kapittel 6, foreslo departementet at ekomloven § 6-3 om vilkår for frekvenstillatelser videreføres i § 11-5. Det ble foreslått noen mindre justeringer i § 11-5 første ledd sammenlignet med dagens bestemmelse i § 6-3. Blant annet ble det foreslått at det kan fastsettes vilkår i en frekvenstillatelse som anses nødvendige for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn i nr. 2. Forslaget må ses i sammenheng med forslag til § 11-2 femte ledd nr. 2 og § 11-12 første ledd nr. 3 om at myndigheten, for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, kan nekte å utstede tillatelse eller tilbakekalle eller endre en allerede utstedt tillatelse. Det er viktig at den digitale infrastrukturen er tilstrekkelig sikret gjennom tekniske, organisatoriske og rettslige tiltak for å ivareta sikkerhet, integritet, tilgjengelighet og konfidensialitet, for slik å kunne trygge sikkerheten i norske ekomnett og -tjenester.

Departementet foreslo å ta inn en presisering av at vilkåret til faktisk og effektiv bruk av frekvensene også innebærer at det kan stilles vilkår til delt bruk av frekvenser. Departementet foreslo å videreføre reguleringen om hvilke krav myndigheten kan stille vedrørende teknologi eller tjeneste, i § 11-6. Når det gjelder vilkår som kan stilles i frekvenstillatelser, foreslo departementet at det i § 11-7 angis generelle føringer for hva myndigheten skal ta hensyn til ved fastsettelse av varighet for individuelle tillatelser. I tillegg foreslo departementet at varigheten for tillatelser til å bruke frekvenser som er harmonisert til trådløse

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

bredbåndstjenester, reguleres i ny § 11-8. Bestemmelsen legger, i tråd med ekomdirektivet, til rette for at slike tillatelser som hovedregel skal tildeles med minst 15 års varighet, og at myndigheten plikter å vurdere en forlengelse av tillatelsen i tilfeller hvor varigheten i utgangspunktet er satt kortere enn 20 år.

Videre ble det foreslått å ta inn en presisering av at vilkåret til faktisk og effektiv bruk av frekvensene i § 11-5 første ledd nr. 3, også innebærer at det kan stilles vilkår til delt bruk av frekvenser. Viktigheten av tilrettelegging for delt bruk av frekvenser er særlig fremhevet i ekomdirektivet, og departementet ønsker å fremheve dette også her. Videre ønsker departementet å presisere i lovteksten at faktisk og effektiv bruk av frekvensene åpner for å stille vilkår som reduserer klimabelastningen ved bruk av frekvenser. Dette kan for eksempel være vilkår som stiller krav til energieffektivitet ved utstyr som anvender frekvensene.

I forslag til § 11-5 første ledd nr. 4 foreslo departementet å endre begrepene slik at det kan stilles krav om «dekning og tjenestekvalitet» i stedet for «geografisk og befolkningsmessig dekning» slik det står i dag. Endringen innebærer imidlertid ingen endring av rettstilstanden.

Det ble foreslått å videreføre første ledd nr. 5 om at det kan settes vilkår om tekniske og operasjonelle forhold for å unngå skadelig interferens, og for å begrense risikoen ved elektromagnetisk stråling. Dette innebærer også at det kan stilles vilkår for å unngå grenseoverskridende skadelig interferens, for å ivareta myndighetens forpliktelser til å sørge for at andre EØS-stater ikke forhindres fra å bruke harmonisert spektrum.

Det ble foreslått videreført i første ledd nr. 6 at det kan knyttes vilkår til «tillatelsens varighet». Departementet foreslo å ta ut «under hensyntagen til tilstrekkelig tilbakebetalingstid for den aktuelle tjeneste» som står i nr. 5 i dagens bestemmelse. Bakgrunnen for dette er at det ble foreslått egne bestemmelser i § 11-7 og § 11-8 om varighet hvor vilkåret er ivaretatt.

I første ledd nr. 7 ble det foreslått en endring av begrepsbruken. Begrepet «overdragelse» er foreslått erstattet med «rett til å selge, leie ut eller på annen måte overføre» i ny § 11-10. Forslaget til § 11-5 første ledd nr. 7 endres for å være i tråd med dette.

Departementet foreslo å ta inn artikkel 47 nr. 2 som nytt andre ledd i § 11-5. Bestemmelsen slår fast at når myndighetene stiller vilkår etter første ledd, særlig for å sikre effektiv bruk av frekvenser eller for å fremme dekning, kan det stilles flere krav. Disse er blant annet krav om felles bruk av

passiv eller aktiv infrastruktur, kommersielle avtaler om tilgang til gjesting i nett eller felles utbygging av infrastruktur for levering av nett eller tjenester. Andre ledd gir således viktige virkemidler for å sikre en effektiv frekvensbruk eller for å fremme dekningsforpliktelser.

Departementet foreslo i § 11-6 å videreføre at myndigheten kan stille krav til valg av teknologi eller tjeneste i kvalifiserte tilfeller.

15.2.4 Høringsinstansenes syn

Telia Norge AS (Telia) har vist til at myndigheten kan stille vilkår som pålegger innehavere av frekvenstillatelser å gi andre tilgang og dele bruken av frekvenser for å sikre effektiv bruk av ressursene etter ekomloven § 11-5 første ledd nr. 3. Telia fremhever at det er avgjørende at vilkår for slik bruk eller tilgang defineres på forhånd, og at det også fremgår av ekomdirektivet artikkel 46 nr. 2 at vilkårene skal være klart fastsatt når det legges til rette for delt bruk. I merknadene til bestemmelsen er ordningen med tilgang for andre aktører enn tillatelsesinnehaverne i 3,6 GHz-båndet, omtalt som et eksempel på slike tilgangsforpliktelser i frekvenstillatelse, og Telia skriver at det gjenstår å se hvor praktisk og relevant denne ordningen blir. Telia anmoder myndighetene om å høste erfaringer fra ordningen i 3,6 GHz-båndet før annen delt bruk av frekvenser eller tilgang for andre enn innehaverne av frekvenstillatelser, vurderes.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser til den foreslåtte endringen av formålsbestemmelsen i ekomloven som innebærer at lovens formål blant annet er å «legge til rette for bedre klima og miljø». Når det gjelder muligheten for å stille vilkår for å sikre positive klima- og miljøbidrag, mener Nasjonal kommunikasjonsmyndighet at det er hjemmel til dette allerede i dagens ekomlov § 6-3 første ledd nr. 3 som gjelder vilkår til «faktisk og effektiv bruk av frekvensene», og at regjeringen har vist til dette i Meld. St. 28 (2020–2021) side 59. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ønsker imidlertid at denne muligheten enten tydeliggjøres med en konkret hjemmel til å fastsette vilkår i tillatelser som tar høyde for konkrete utfordringer i frekvensforvaltningen relatert til klima og miljø, eller at dette presiseres eksplisitt i merknadene til forslag til § 11-5.

TV 2 AS (TV2) har som omtalt under punkt 15.1.4, gitt uttrykk for at formuleringen «redaktørstyrte journalistiske medier» brukes fremfor formuleringer som «samfunnsviktige kringkastingsformål» eller «allmennkringkasting». Dette gjelder også forslagene til §§ 11-6 og 11-8.

Norges televisjon AS (NTV) viser til hjemmen i forslaget til ny § 11-6 om å stille krav til valg av teknologi, og understreker at den kun bør benyttes helt unntaksvis og når det er særlig begrunnet i risiko for skadelig interferens. NTV peker videre på at teknologinøytralitet er avgjørende for å sikre teknologisk utvikling og effektiv bruk av frekvenser.

15.2.5 Departementets vurdering

Departementets forslag er basert på ekomdirektivets uttømmende liste over hva det kan stilles vilkår til i frekvenstillatelser, jf. direktivets vedlegg 1 del D, og medfører i utgangspunktet en videreføring av gjeldende rett. I hovedsak er endringene i bestemmelsens første ledd at det er presisert to typetilfeller av faktisk og effektiv bruk i § 11-5 første ledd bokstav c, som det kan stilles vilkår til, nemlig delt bruk av frekvenser og klima- og miljøtiltak. Departementet deler Telia sitt syn om at ekomdirektivet stiller krav til at vilkårene som gjelder delt bruk av frekvenser skal være klare og tydelige.

Departementet ser også viktigheten av å løfte frem klima og miljø i ny ekomlov. Det at det kan stilles vilkår til faktisk og effektiv bruk av frekvensene, åpner for at det kan stilles vilkår med et positivt klima- og miljøbidrag. Selv om gjeldende ekomlov § 6-3 allerede gir hjemmel til å stille slike vilkår, ser departementet et behov for å omtale klima- og miljøtiltak uttrykkelig i ny § 11-5 bokstav c, slik at det tydelig fremgår at vilkårene til faktisk og effektiv bruk også innebærer at det kan stilles slike vilkår.

Departementet deler NTV sitt syn om at bestemmelsen i § 11-6 er en unntaksbestemmelse, og at prinsippet om teknologinøytralitet er hovedregelen. Departementet ønsker imidlertid ikke å innskrenke adgangen til å sette krav om at en kommunikasjonstjeneste skal tilbys i et nærmere avgrenset frekvensbånd for å sikre de hensyn som fremgår av § 11-6 tredje ledd. Det at det kan stilles slike krav for å sikre «samfunnsviktige kringkastingsformål» er en videreføring av dagens rett, og departementet ser ikke grunn til å begrense dette til kringkastingsaktører som er «redaktørstyrte journalistiske medier» slik TV2 foreslår.

15.3 Omsetning, fornyelse, endring og tilbakekall av frekvenstillatelser

15.3.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov § 6-5 har regler om overdragelse av frekvenstillatelser. Ved salg av tillatelse har innehaver en absolutt plikt til å underrette myndigheten om den planlagte overdragelsen. Ved utleie eller endring i eiersammensetning eller eierstruktur, skal myndigheten kun underrettes dersom innehaver vurderer det slik at overdragelsen vil kunne ha konkurranseskadelig virkning. § 6-5 andre og fjerde ledd gir hjemmel for å nekte overdragelse «for å hindre konkurranseskadelig virkning».

Direktetildelte frekvenstillatelser kan, i henhold til ekomloven § 6-4 tredje ledd andre punktum og ekomloven § 6-4 a andre ledd andre punktum, ikke overdras. Det følger av ekomloven § 6-3 andre ledd andre punktum at myndigheten etter søknad kan fjerne begrensninger i retten til å overdra tillatelse.

Fornyelse av tillatelser er ikke regulert i gjeldende ekomlov.

Ekomloven § 6-5 a slår fast at myndigheten kan tilbakekalle en frekvenstillatelse for å hindre konkurranseskadelig virkning. I tillegg fremgår det av § 6-4 siste ledd og § 6-4 a siste ledd at direktetildelte frekvenstillatelser kan tilbakekalles når det ikke lenger er behov for å anvende ressursene, når de ikke lenger nyttes etter sitt formål eller dersom tillatelse etter kringkastingsloven bortfaller.

Utover ovennevnte tilfeller, samt tilbakekall i sanksjonstilfeller etter ekomloven § 10-8, inneholder ikke ekomloven konkrete bestemmelser om tilbakekall eller endring av frekvenstillatelser uten innehavers samtykke. Det følger imidlertid av alle nyere frekvenstillatelser at tillatelsen kan endres, også til skade for innehaver, dersom endringen er en nødvendig følge av Norges folkerettslige forpliktelser. Det samme gjelder dersom endringen er en nødvendig følge av internasjonalt harmoniseringssamarbeid som norske myndigheter slutter seg til, endret nasjonal lovgivning eller det er nødvendig som følge av andre viktige samfunnshensyn. Bakgrunnen for at frekvenstillatelsene kan inneholde en slik endringsadgang er utgangspunktet i § 6-2 første ledd om at frekvenser ikke kan tas i bruk uten at det foreligger tillatelser fra myndigheten. Når det gis tillatelser kan det derfor også tas forbehold i selve tillatelsen om at tillatelsen kan endres.

15.3.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet innfører en mer detaljert regulering av vilkårene for omsetning, fornyelse, endring og tilbakekall av tillatelser til bruk av frekvenser, og fastsetter utvidede rettigheter og plikter til tillatelsesinnehavere, operatører, parter og myndigheter.

Ekomdirektivet artikkel 51 regulerer overdragelse av frekvenstillatelse ved salg og utleie, og slår fast at innehaver av frekvenstillatelsen som hovedregel har rett til å overdra tillatelsen så lenge vilkårene i tillatelsen opprettholdes og overdragelsen ikke er til skade for konkurransen. Muligheten til å overføre en tillatelse, herunder ved salg og utleie, legger til rette for effektiv utnyttelse av ressursene, og vil i tillegg gjøre det mulig for tillatelsesinnehavere å få vurdert markedsverdi av ressursene.

Ekomdirektivet artikkel 50 innfører vilkår og prosessregler for fornyelse av tillatelser til bruk av frekvenser. Tidligere direktivpakke inneholdt ikke tilsvarende regler. Fornyelse gjelder kun frekvenstillatelser på områder som er harmonisert innenfor EØS. Bestemmelsen skiller mellom fornyelse av tillatelser hvor antallet frekvenstillatelser er begrenset, og fornyelse av andre frekvenstillatelser. I begge tilfeller skal beslutningen baseres på grunnleggende prinsipper ved frekvensforvaltningen, som oppfyllelse av lovens formål, oppnåelse av politiske mål, harmoniseringsforpliktelser, konkurransehensyn, faktisk og effektiv frekvensbruk samt behovet for å unngå alvorlige driftsforstyrrelser.

Ekomdirektivet artikkel 19 regulerer myndighetens kompetanse til å tilbakekalle eller begrense en frekvenstillatelse selv om innehaver ikke har brutt vilkår i tillatelse, lov eller bestemmelser gitt med hjemmel i lov. Myndigheten kan blant annet trekke tilbake eller endre tillatelsen dersom det er nødvendig for å sikre effektiv og formålstjenlig bruk av frekvenser eller dersom det er nødvendig for å overholde harmoniseringsforpliktelser. Det foreligger i tillegg nasjonale behov som tilsier at det lovfestes adgang til endring eller tilbakekall av en tillatelse for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn eller andre viktige samfunnshensyn, konkurransehensyn eller for å overholde endret norsk lov.

15.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Lovforslaget synliggjør reglene bedre, og innebærer derfor en mer transparent og forutsigbar beslutningsprosess for frekvenstillatelser.

Lovreguleringen av omsetning av tildelte frekvensressurser har behov for forenkling og omstrukturering. Det er også behov for å samle bestemmelsene som gjelder overføring av tillatelser, og som i dag er regulert i henholdsvis ekomloven §§ 6-5, 6-4 tredje ledd og 6-4 a andre ledd. Dette gjøres i forslag til § 11-10 om salg, utleie og annen overføring av tillatelse til bruk av frekvenser. I tillegg ble det foreslått en mer samordnet begrepsbruk.

Lovforslaget legger opp til at de fleste frekvenstillatelser med unntak av frekvenser som er direktetildelte til særlige allmenntilgode formål og frekvenstillatelser der retten til overføring er begrenset i tillatelsen, kan overføres til andre. Dagens ordning der myndigheten må fatte enkeltvedtak om at salg eller utleie kan gjennomføres, ble foreslått fjernet. Det foreslås i stedet at frekvenstillatelser som utgangspunkt kan overføres med mindre adgangen eksplisitt begrenses i frekvenstillatelsen eller overføringen nektes av myndigheten. I dette ligger en plikt til å informere myndigheten før overføring gjennomføres, slik at myndigheten kan hindre overføring av en tillatelse dersom det foreligger hensyn som taler for det. Informasjonsplikten skal gjelde dersom overføringen er permanent (salg). Den skal også gjelde dersom overføringen er midlertidig (utleie eller annen midlertidig overføring) og kan ha konkurransekadelig virkning.

Direktetildelte tillatelser kan ikke overdras etter gjeldende rett, og dette utgangspunktet ble foreslått videreført i ny § 11-10. Bestemmelsene om at direktetildelte tillatelser ikke kan overdras ble tatt inn i ekomloven samtidig med at hjemlene til å direkte tildele tillatelser ble presisert i loven i 2013. Regelen var begrunnet i nasjonale behov og ikke en forpliktelse som fulgte av de tidligere direktivene.

Det er imidlertid behov for å regulere overdragelse av direktetildelte tillatelser annerledes enn i dag. Det ble derfor foreslått å innføre en bestemmelse som gir myndigheten skjønnsmessig adgang til å tillate salg, utleie eller annen overføring av direktetildelte tillatelser. Samtykke til overdragelse kan bare gis dersom vilkårene for direktetildeling fortsatt er oppfylt for ny innehaver eller for den som leier eller låner frekvenstillatelsen. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Det kan for eksempel være aktuelt for frekvenstillatelser til allmennkringkasting, eller der det er behov for at en innehaver får leie ut direktetildelte ressurser til andre samfunnsviktige aktører.

I dag tillater ikke ekomloven overdragelse av direktetildelte frekvenstillatelser til kringkasting,

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

mens konsesjoner gitt etter kringkastingsloven kan overdras etter kringkastingsforskriften § 7-1. Det følger av forarbeidene til kringkastingsloven (Ot.prp. nr. 107 (2001–2002) punkt 2.4.3) at anleggskonsesjon og frekvenstillatelse skal tildeles samlet og utgjøre et integrert hele. Slik regelverket er i dag kan innehaver av anleggskonsesjon og direktetildelt frekvenstillatelse til allmennkringkasting få overdratt anleggskonsesjonen, men ikke den tilhørende frekvenstillatelsen. Frekvenstillatelsen må i et slikt tilfelle leveres tilbake til ekommyndigheten, som deretter må tildele tillatelsen til ny anleggskonsesjonsinnehaver. Når tillatelsene som gis med hjemmel i to lover utgjør et samlet hele, bør det også få virkning for adgang til å godkjenne overdragelse.

Departementet foreslo en utvidelse av adgangen til å nekte overdragelse i ny § 11-10, slik at nektingsadgangen ikke kun gjelder dersom overdragelsen gir «konkurranseskadelig virkning». En overdragelse bør kunne vurderes bredere og opp mot de samme forhold som skal hensyntas ved en ordinær tildeling etter § 11-2. Lovforslaget innebærer at myndigheten får samme adgang til å nekte en overføring som til å nekte å utstede en tillatelse etter ny § 11-2 femte ledd. Bestemmelsene ivaretar de samme hensynene, og reguleringen bør derfor være sammenfallende.

Det ble foreslått innført en ny regel om fornyelse av frekvenstillatelser. Fornyelse innebærer at en utstedt tillatelse videreføres med samme eller tilnærmet samme vilkår til eksisterende innehaver for en ny tillatelsesperiode, uten at andre får adgang til å konkurrere om å få tildelt tillatelsen. Departementet foreslo i § 11-9, i tråd med ekomdirektivet, at myndigheten skal vurdere fornyelse i rimelig tid før utløpet av tillatelsen. Plikten til å vurdere fornyelse inntreffer imidlertid ikke dersom myndigheten ved utstedelsen av tillatelsen har begrenset eller utelukket fornyelse. Dersom fornyelse gjelder frekvenstillatelser hvor antallet tillatelser er begrenset, følger det av ekomdirektivet at myndigheten plikter å begynne avgjørelsen tydelig. Departementet er av den oppfatning at grunnleggende saksbehandlingsprinsipper allerede stadfester forvaltningens krav til begrunnelse og ser ikke grunn til å regulere dette i ekomloven.

Videre foreslo departementet at det innføres en ny bestemmelse i ekomloven om tilbakekall og endring av frekvenstillatelser dersom det av nærmere lovbestemte grunner er nødvendig. Bestemmelsen er foreslått inntatt i § 11-12. Bestemmelsen vil sikre at myndigheten, i tråd med ekomdirektivet, har en klar hjemmel til å tilbakekalle eller endre en tillatelse dersom det er nødvendig av

hensyn til faktisk og effektiv bruk eller harmoniseringsforpliktelser. Videre vil nasjonale sikkerhetshensyn eller andre viktige samfunnshensyn, konkurranseforhold eller endret norsk lovgivning kunne begrunne tilbakekall eller endring. Særlig begrunner samfunns- og teknologiutviklingen innføringen av en hjemmel for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Dette lovforslaget må ses i sammenheng med at det foreslås innført regler om at myndigheten henholdsvis kan nekte å gi tillatelse, eller stille vilkår i tillatelser som anses nødvendige for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn.

Det ble også foreslått innført en klar hjemmel for å kunne kalle tilbake en frekvenstillatelse dersom endringer i eiersammensetning eller eierstruktur kan ha konkurranseskadelig virkning. Dette innebærer imidlertid ikke noen endring i rettstilstanden. Gjeldende ekomlov § 6-5 slår fast at innehaver skal underrette myndigheten om planlagt overdragelse i form av endringer i eiersammensetning eller eierstruktur dersom overdragelsen kan ha konkurranseskadelig virkning. Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av bestemmelsens ordlyd, fremkommer det av merknaden til bestemmelsen at en endring i eiersammensetning eller eierstruktur skal anses som en overdragelse ved salg som vil kunne nektes av myndigheten dersom det kan føre til konkurranseskadelig virkning.

Departementet foreslo også å innta en bestemmelse i § 11-12 om at myndigheten skal kunne tilbakekalle en tillatelse dersom det er nødvendig for å sikre at tildelte frekvensressurser utnyttes effektivt og på en slik måte at det ikke er til skade for konkurransen. Bestemmelsen er materielt sett en delvis videreføring av gjeldende § 6-5 a andre ledd. Videre fremgår det av forslaget at en tillatelse skal kunne kalles tilbake dersom vilkår for direktetildeling etter § 11-4 bortfaller. Også dette forslaget er hovedsakelig en videreføring av gjeldende rett.

15.3.4 Høringsinstansenes syn

Norsk Lokalradioforbund (NLR) har vist til at departementet i forslaget til ny ekomlov ikke viderefører gjeldende § 6-4 a, men at muligheten til å direktetildelte tillatelser til allmennkringkasting videreføres. I tråd med NLRs innspill om at gjeldende § 6-4 a bør videreføres, mener NLR at reglene for salg, utleie og overføring av direktetildelte tillatelser som er nevnt i forslaget til § 11-10 sjette ledd må gjøres gjeldende for kringkasting generelt. NLR viser til at situasjonen etter dagens regelverk er at innehaver av anleggskonsesjon og

direktetildelt frekvenstillatelse til kringkasting kan få overdratt anleggskonsesjonen, men ikke den tilhørende frekvenstillatelsen. Selger har i denne situasjonen måttet tilbakelevere frekvenstillatelsen til ekommyndigheten, som så har utstedt en ny tillatelse til kjøper.

Norges Televisjon AS (NTV) støtter at departementet ønsker å forenkle reglene for salg eller utleie av frekvenstillatelser, herunder at departementet ser et behov for å samordne reglene for overdragelse av frekvenstillatelser gitt for kringkastingsformål med reglene for overdragelse av konsesjoner etter kringkastingsloven. NTV er avhengig av både konsesjon etter kringkastingsloven og frekvenstillatelse etter ekomloven, og peker på at det er ønskelig med like regler for overdragelse og utleie. Enkle og klare regler for overdragelse og utleie vil også legge til rette for mer effektiv bruk av frekvensressursene, blant annet ved å legge til rette for sekundærbruk av frekvensene.

NTV viser til forslaget til § 11-10 første ledd hvor utgangspunktet er at frekvenstillatelser skal kunne overdras med mindre adgangen eksplisitt er begrenset i frekvenstillatelsen. I NTVs tilfelle er retten til overdragelse regulert i NTVs anleggskonsesjon og frekvenstillatelse, og overdragelse krever godkjenning av myndighetene. Det er NTVs oppfatning at kravet om myndighetenes godkjenning av overdragelse av deres frekvenstillatelse utgjør en begrensning som omfattes av ordlyden i § 11-10 første ledd. I forslaget til § 11-10 første ledd andre punktum gjøres det unntak fra hovedregelen om at frekvenstillatelser kan overdras for «tillatelser gitt med hjemmel i § 11-4 [...]». NTV oppfatter at dette unntaket er knyttet til eventuelle direktetildelte tillatelser til allmennkringkasting, og at andre tillatelser til å bruke frekvenser avsatt for kringkastingsformål som har vært gjenstand for utlysning, skal følge hovedregelen i bestemmelsens første punktum. Dette må også gjelde NTVs frekvenstillatelse for det digitale bakkenettet. NTV forutsetter at NTVs konsesjonsvilkår vil være lovhjemlet også etter implementering av ny ekomlov, og at departementet ikke har ment å gjøre endringer i eksisterende tillatelser på en måte som begrenser de rettigheter NTV har etter anleggskonsesjon og spektrumstillatelse. NTV mener det vil være hensiktsmessig at forholdet til de ulike typer frekvenstillatelser gitt til kringkastingsformål kommer klarere til uttrykk i bestemmelsen. NTV foreslår at bestemmelsens andre punktum tydeligere reflekterer at bestemmelsen bare gjelder «direktetildelte tillatelser gitt med hjemmel i § 11-4» på tilsvarende måte som

det er formulert i gjeldende ekomlov § 6-4 siste ledd og § 6-4 a andre ledd.

Medietilsynet viser til forarbeidene til kringkastingsloven (Ot.prp. nr. 107 (2001–2002) punkt 2.4.3) der det fremkommer at konsesjon til oppretting og drift av senderanlegg til kringkasting (anleggskonsesjon) og frekvenstillatelse skal utgjøre et integrert hele og skal tildeles samlet. De peker på at det må sikres at tilhørende frekvenstillatelser kan tildeles eller overføres i forbindelse med at Medietilsynet tildeler og overfører anleggskonsesjoner til analog lokalradio etter reglene i kringkastingsregelverket. Når godkjenningen også gjelder anleggskonsesjon, gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet frekvenstillatelse til den aktøren som får anleggskonsesjon overdratt til seg. Medietilsynet viser også til at Kulturdepartementet har lagt opp til en tilsvarende ordning i rammevilkår for lokalradio på FM fra 1. januar 2022.

Telenor har uttrykt bekymring for bestemmelsen om endring og tilbakekall og myndighetenes hjemler til å gripe inn i allerede tildelte tillatelser som ligger i lovforslaget. Telenor mener myndighetene får en inngripende kompetanse og at en utvidelse av myndighetens tilbakekallsrett ikke kan innføres uten grundig utredning av konsekvenser og behov. Telenor trekker særlig frem forslaget til ny § 11-12 første ledd nr. 4 om endring eller tilbakekall for å «fremme bærekraftig konkurranse». Telenor uttaler at det ikke er gjort nærmere rede for denne bestemmelsen i merknaene, og at bestemmelsen bidrar til en betydelig usikkerhet om verdien av frekvenstillatelsene. Telenor mener videre at bestemmelsen heller ikke har tydelig forankring i ekomdirektivet artikkel 19.

15.3.5 Departementets vurdering

Departementet oppfatter at høringsinstansene som har uttalt seg om lovforslaget om omsetning, altså retten til salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelse, er positive til forslaget om å endre lovens utgangspunkt slik at innehaver ikke lenger trenger vedtak om godkjenning fra myndigheten før tillatelsen overføres. Endringsforslaget vil blant annet endre dagens regulering som forutsetter tilbakelevering av frekvenstillatelse til kringkasting før overføring, slik NLR beskriver i sitt innspill. Dette vil også forenkle reglene slik NTV viser til. Forslaget vil også effektivisere prosessen der Medietilsynet fatter vedtak om godkjenning av overføring av konsesjon etter kringkastingsregelverket, idet innehaveren som hoved-

regel ikke lenger trenger positiv godkjenning fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til å overføre frekvenstillatelsen. Retten til overdragelse vil imidlertid ikke i sin alminnelighet kunne utøves uten involvering av myndigheten. Departementet eller den departementet peker ut skal informeres om alle salg og annen varig overføring, og ved utleie eller annen midlertidig overføring eller indirekte overføring av tillatelsen som kan ha konkurranseskadelig virkning.

Utgangspunktet om rett til overdragelse vil ikke gjelde for direktetildelte tillatelser, eller for tillatelser som inneholder vilkår som begrenser retten til salg, utleie eller annen overføring. Ut fra innspillet til NTV finner departementet grunn til å presisere at det fra utgangspunktet om at frekvenstillatelser skal kunne overdras, er gjort to selvstendige unntak i forslaget til § 11-10 første ledd, henholdsvis for direktetildelte tillatelser og for tillatelser hvor det er fastsatt i tillatelsen at adgangen til salg, utleie eller annen overføring er begrenset. NTVs tillatelse vil være omfattet av sistnevnte unntaksregel, idet det i selve tillatelsen er satt begrensinger i retten til overføring, noe som igjen innebærer at NTV ikke har ubetinget rett til å overføre sin tillatelse. Det kan likevel være tilfeller hvor det kan være grunnlag for å tillate overføring av direktetildelte tillatelser og tillatelser hvor retten til salg, utleie eller annen overføring er begrenset.

Når det gjelder lovforslag om endring og tilbakekall i ny § 11-12 deler ikke departementet Telenors bekymring. Bestemmelsen som Telenor fremhever i første ledd bokstav d, er en unntaksbestemmelse forbeholdt de tilfeller hvor inngripen er nødvendig, og det vil føre til skadevirkninger dersom tillatelsen ikke blir endret eller trukket tilbake. Videre vil de forvaltningsrettslige lovreglene om omgjøring av enkeltvedtak gjelde for individuelle tillatelser. Hovedregelen er at vedtak blir stående, og frekvensmyndighetens praksis er at det skal være forutberegnelighet for investeringer der innehaverne har ervervet verdifulle tillatelser. Konkurransforhold kan også i eksisterende lov gi grunnlag for tilbakekall etter reglene om frekvenshamstring, og nasjonale behov begrunner lovforslaget.

15.4 Tiltak for å fremme konkurranse

15.4.1 Gjeldende rett

I norsk ekomregulering og frekvensforvaltning er konkurransehensyn gjennomgående svært viktig. Konkurransiehensyn har også i økende

grad gjort seg gjeldende ved tildeling av frekvenstillatelser, særlig gjelder dette for tildeling av frekvenser til mobilkommunikasjon. I de siste årene har myndigheten ved alle konkurransebaserte tildelinger av bånd til mobilkommunikasjon satt frekvenstak fordi det har vært nødvendig å begrense den enkelte tilbyders tilgang til ressurser av hensyn til den underliggende konkurransesituasjonen i markedet. Det har gjerne vært hensynet til konkurransesituasjonen i mobilmarkedet som har begrunnet slik regulering. Ekomloven §§ 6-2 og 6-4 gir rettsgrunnlag for myndigheten for å sette en øvre grense for hvor stor mengde frekvensressurser én tilbyder kan få tildelt.

Ekomloven §§ 6-2 og 6-4 stiller krav om at myndigheten skal ta hensyn til bærekraftig konkurranse og samfunnsøkonomisk effektiv bruk av ressursene ved tildeling. Bestemmelsene gir hjemmel for ulike tiltak for å fremme konkurranse og unngå konkurransevridding, som frekvenstak, reservasjon av spektrum og myndighetens adgang til å nekte å utstede tillatelse. Dette innebærer at en aktør kan utestenges fra å delta i en konkurransebasert tildeling, som en auksjon.

Det fremgår av ekomloven § 6-5 a at frekvenser skal utnyttes effektivt og på en måte som ikke er til skade for konkurransen. I tilfeller hvor en innehaver benytter frekvensene i strid med dette, angir bestemmelsen mulige tiltak som myndigheten kan benytte for å hindre konkurranseskadelig virkning.

15.4.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 52 fremhever konkurranse tydeligere enn den tidligere direktivpakken. Etter direktivet har nasjonale myndigheter plikt til å fremme effektiv konkurranse og unngå konkurransevridding ved tildelinger, endringer, forlengelser og fornyelser av tillatelser. Artikkelen angir også eksempler på tiltak myndigheten kan anvende, som å sette begrensninger for hvor stor frekvensbeholdning én aktør kan ha, såkalte frekvenstak, avsetting eller reservering av spektrum for nye aktører eller illeggelse av tilgangsforspliktelser.

15.4.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det er grunn til å tro at hensynet til å sikre bærekraftig konkurranse blant markedsaktører også i fremtiden vil kreve at myndigheten griper inn i den frie konkurransen med konkurranseregulerende tiltak. Lovreguleringen av ulike tiltak som

kan gjennomføres for å ivareta konkurranse hensyn bør derfor også komme tydelig til uttrykk i loven. Departementet foreslo å presisere hvilke tiltak myndigheten kan gjøre for å fremme bærekraftig konkurranse og hindre konkurransevridding i § 11-11.

Bestemmelsen gjelder blant annet regulering av frekvenstak, det vil si en øvre grense for hvor stor mengde frekvensressurser én tilbyder kan få tildelt, samt reservasjon av spektrum og tilgangsforspliktelser. Dette vil ivareta behovet for frekvenstak også i fremtiden. En begrensning på tilbyders ressurstilgang i form av frekvenstak, kan være inngripende og vil bare benyttes når det er nødvendig for å legge til rette for bærekraftig konkurranse.

Forslaget om å kunne reservere frekvenser til én eller flere markedsaktører, foreslås ikke bare å kunne omfatte nye aktører, slik ekomdirektivet legger opp til, men også markedsaktører som er til stede i markedet. Bakgrunnen for dette er at konkurranse situasjonen i det norske markedet tilsier at det eksempelvis vil kunne være hensiktsmessig å reservere spektrum til mindre aktører eller aktører i en etableringsfase. Hensynet bak den foreslåtte reguleringen i § 11-11 er derfor den samme som i direktivet.

Videre får myndigheten hjemmel til å pålegge forpliktelser om tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Telenor ASA har siden 2006 vært utpekt som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for tilgang til og origineringsring i offentlige mobilkommunikasjonsnett (såkalt marked 15) og ilagt tilgangsforspliktelser for å avhjelpe konkurranseproblemer i markedet. Målet med den sektorspesifikke markedsreguleringen er at denne skal stimulere til økt konkurranse, og at reguleringen over tid skal kunne utvikles når markedene tenderer mot bærekraftig konkurranse. Det ser nå ut som om Norge er på vei mot å få tre konkurransedyktige mobilnett. For å understøtte konkurransen i dette markedet som kjennetegnes av høye etableringshindre, kan det i en mellomperiode ved utfasing av dagens markedsregulering være aktuelt å ilegge tilgangsforspliktelser etter § 11-11.

15.4.4 Høringsinstansenes syn

Telia Norge AS (Telia) mener det er positivt at det er lovfestet at frekvenstak kan settes for å fremme konkurransen, også for kommende frekvensauksjoner. Det å sette riktig frekvenstak er et av de mest sentrale elementene for å fremme konkurranse, i enhver frekvensauksjon i Norge.

Lyse AS (Lyse) støtter at det skal legges vekt på hensynet til konkurranse i spørsmål knyttet til frekvenstildeling med videre, men påpeker også at dette må ses i sammenheng med hensynet til forutsigbarhet for investeringer, som er grunnleggende for bærekraftig konkurranse.

Lyse viser til at forslaget til § 11-11 er uklart på flere områder, og bidrar til usikkerhet og redusert forutberegnelighet. Når det gjelder § 11-11 andre ledd, skriver Lyse at det fremstår som åpent og vidtrekkende. Lyse legger imidlertid til grunn at det skal mye til for at det er aktuelt å frata en aktør frekvenser når aktøren har gjort investeringer basert på og i tillit til at aktøren har disse ressursene. Lyse foreslår at myndigheten konkretiserer beskrivelsen av når det kan være aktuelt å anvende bestemmelsen.

Når det gjelder illeggelse av tilgangsforsplikter etter § 11-11 tredje ledd nr. 3, viser Lyse til at det må tas hensyn til tillatelsesinnehavers kostnader forbundet med å erverve og inneha frekvensressursene. Lyse mener at en tillatelsesinnehaver som blir pålagt å dele ressurser må få rimelig vederlag for tilgang til ressursene fra den som får tilgang.

Telenor ASA (Telenor) er bekymret fordi de mener forslaget til § 11-11 innebærer en betydelig utvidelse av myndighetenes hjemler til å gripe inn i allerede tildelt tillatelser. Telenor mener dette bidrar til mindre forutsigbarhet og økt risiko for aktører som investerer betydelige summer i frekvensressurser for å øke dekningen og kapasiteten i mobilnettene.

Telenor viser til at bestemmelsen i tredje ledd nr. 2 angir en videre adgang til å reservere frekvensressurser enn ekomdirektivet artikkel 52, som bare omtaler nye aktører. Telenor mener behovet for å avvike fra direktivteksten bør utdypes og begrunnes nærmere i merknaden til bestemmelsen. Telenor mener også at myndigheten starter i feil ende når det i merknaden til bestemmelsen står at myndigheten har en skjønnsmessig adgang til å vurdere «hvilke aktører» som det av konkurranse hensyn vil være «nødvendig» å reservere ressurser til. Telenor foreslår at det tydeliggjøres i merknadene til bestemmelsen at det «kan» være aktuelt å reservere spektrum dersom en analyse og nøye vurdering av konkurranse situasjonen tilsier det, slik det fremgår av ekomdirektivet, og at dette ikke er basert på en vurdering av hvilke bestemte aktører det er nødvendig å reservere ressurser for. Bruken av begrepet «nødvendig» tilsier også etter Telenors oppfatning at terskelen for å reservere ressurser til enkelte aktører bør være høy.

Når det gjelder adgangen til å illegge tilgangsforpliktelser etter § 11-11 tredje ledd nr. 3, skriver Telenor at det er bekymringsfullt at myndighetene synes å ville vurdere lignende forpliktelser som i marked 15 som nye og permanente vilkår i allerede tildelte tillatelser. Dette vil, ifølge Telenor, bidra til stor usikkerhet og redusert forutberegnelighet for innehaverne av frekvenstillatelser. Telenor viser til at dette i så fall innebærer en omgjøring av enkeltvedtak til ugunst for tillatelsesinnehaver, og at myndighetene under enhver omstendighet må følge reglene for omgjøring av vedtak i forvaltningsloven. Telenor skriver at de ikke kan se at en slik kompetanse følger av ekomdirektivet. Telenor mener også at det neppe vil være grunnlag for å pålegge særskilte forpliktelser i frekvenstillatelser, som skal være basert på rammeverket for markedsanalyse, dersom markedsanalysen ikke kan forsvare at reguleringen av marked 15 opprettholdes.

15.4.5 Departementets vurdering

Når det gjelder høringsinnspillene fra Lyse og Telenor om at forslaget til § 11-11 er åpent og vidtrekkende og innebærer en betydelig utvidelse av myndighetenes hjemler for å gripe inn i allerede tildelte tillatelser, viser departementet til at forslaget langt på vei viderefører gjeldende rett og gjennomfører ekomdirektivet. Departementets adgang til å begrense mengden frekvensressurser foretak får tilegne seg, og til å pålegge salg eller utleie av frekvenser for å hindre konkurranseskadelig virkning, følger av ekomloven i dag. Ekomdirektivet fremhever konkurranse tydeligere enn de tidligere direktivpakkene, og dette er reflektert i lovforslaget. Virkemidlene etter § 11-11 er inngripende og vil bare tas i bruk dersom det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning. Departementet foreslår at kravet til nødvendighet tas inn som et vilkår i lovteksten.

Forslaget til § 11-11 andre ledd viderefører i hovedsak gjeldende rett, men hensynet til å fremme bærekraftig konkurranse er fremhevet. Departementet er enig med Lyse i at det skal mye til for at det er aktuelt å pålegge en tillatelsesinnehaver å selge eller leie ut frekvensene. Slike pålegg vil bare bli gitt unntaksvis og der det er nødvendig av hensyn til konkurransen. Departementet viser til at myndigheten har hatt dette regulatoriske virkemiddelet siden 2013, uten å ha sett behov for å benytte det til nå.

Lovforslaget som innebærer at departementet har anledning til å reservere frekvenser til én eller

flere aktører, går, slik Telenor påpeker i sitt høringsinnspill, noe lenger enn ekomdirektivet artikkel 52 når det gjelder hvem det kan reserveres frekvenstillatelse til. Tilgangen til frekvenser er nødvendig for å kunne tilby elektroniske kommunikasjonstjenester, og muligheten til å legge til rette for at nye aktører kan få tilgang til frekvensressurser gjennom reservasjon av ressurser kan være viktig for konkurransen i markedet. Departementet mener det også kan være behov for å reservere spektrum til andre enn nye aktører ut fra konkurransesituasjonen i markedet, herunder til aktører i en etableringsfase, og for å fremme investering og utrulling av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Selv om ordlyden i lovforslaget er noe videre enn ekomdirektivet når det gjelder hvem det kan reserveres frekvensressurser for, understreker departementet at bruken av dette virkemiddelet må baseres på en objektiv og fremtidsrettet vurdering av konkurransesituasjonen, og at det bare kan tas i bruk når det er nødvendig.

Den foreslåtte adgangen for departementet til å kunne illegge tilgangsforpliktelser når det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning, gjennomfører ekomdirektivet artikkel 52. Departementet viser til at hvorvidt det er aktuelt å illegge slike forpliktelser, må avgjøres etter en vurdering av de samme momentene som inngår i en markedsanalyse etter § 6-3. Selv om Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skulle konkludere med at det ikke er grunnlag for å opprettholde utpeking av en tilbyder med sterk markedsstilling i et marked basert på en markedsanalyse, mener departementet at det fortsatt kan være konkurranseutfordringer i markedet som begrunner at det bør ilegges tilgangsforpliktelser i en overgangsfase. I tillegg til plikt til å tilby grossisttilgang og nasjonal eller regional gjesting, mener departementet at det kan være aktuelt å illegge forpliktelser til å tilby samlokalisering.

Til Lyses og Telenors innspill om at adgangen til å gripe inn i tillatelsesinnehavernes rettigheter etter at frekvenstillatelse er tildelt fører til redusert forutsigbarhet for innehaverne, bemerker departementet at forslaget til § 11-11 ikke er ment å utvide omgjøringsadgangen etter forvaltningsloven. Myndigheten vil så langt som mulig, forsøke å gjøre nødvendige regulatoriske grep for at frekvensressurser skal utnyttes effektivt og ikke til skade for konkurransen, ved tildeling og eventuell overdragelse av frekvenstillatelser. Departementet mener imidlertid at det er behov for at departementet har regulatoriske verktøy for å gripe inn

overfor potensielt konkurranseskadelige situasjoner også etter at tillatelsene er tildelt og hvor det ikke er snakk om overdragelse.

Departementet bemerker at det vil kunne være aktuelt å gripe inn i allerede tildelte tillatelser i tilfeller der tillatelsesinnehaver har gjort investeringer i tillit til at de disponerer frekvensressursene. Slike inngrep i etablerte rettigheter vil imidlertid bare kunne gjøres der det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning, og departementet forventer ikke at det vil være behov for utstrakt bruk av dette virkemiddelet. I tilfeller hvor det ilegges forpliktelser til å gi tilgang, vil departementet kunne stille vilkår om at den som får tilgang skal betale rimelig vederlag til tillatelsesinnehaver.

15.5 Bruk av frekvenser til mobilregulert sone og jamming

15.5.1 Gjeldende rett

Gjeldende ekomlov § 6-2 a regulerer adgangen til å opprette mobilregulert sone, som er et begrenset geografisk område hvor kommunikasjonen i det elektroniske kommunikasjonsnett til bruk for offentlig mobilkommunikasjon påvirkes eller hindres ved hjelp av identitetsfanging eller jamming.

Politiet har etter dagens regelverk rett til å opprette mobilregulert sone dersom vilkårene for identifisering av kommunikasjonsanlegg etter straffeprosesslovens bestemmelser er oppfylt, eller når vilkårene etter politiloven for bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed er oppfylt. Nasjonal sikkerhetsmyndighet har rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre i særskilte tilfeller og i korte tidsrom for forsvarlig sikring av konferanserom etter sikkerhetsloven.

Forsvaret og politiet kan også søke myndigheten om tillatelse til å gjennomføre øvelse ved bruk av frekvenser som er tildelt andre for etablering av mobilregulert sone. Tillatelsene skal være avgrenset i tid og område. Tillatelser til Forsvaret, med unntak av Etterretningstjenesten, kan bare gis til øvelser innenfor Forsvarets permanente øvingsområder. Bestemmelsen stiller også krav om at rettighetshaverne skal underrettes i god tid før Forsvaret og politiet tar i bruk frekvensene til øvingsformål.

Kriminalomsorgen kan søke om tillatelse til bruk av frekvenser som er tildelt andre for etablering av mobilregulert sone i og i tilknytning til fengsel med høyt sikkerhetsnivå.

All frekvensbruk skal skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i de rettigheter som følger av allerede tildelte frekvenstillatelser.

Etter ekomloven § 6-2 kan myndigheten også gi tillatelse til å bruke frekvenser som er tildelt andre, og som ikke inngår i det offentlige mobilnettene. Myndigheten har i enkelte tilfeller gitt Forsvaret rett til å øve på jamming på frekvenser som brukes til navigasjonstjenester med videre (GNSS-frekvenser) med hjemmel i denne bestemmelsen.

15.5.2 Endringsbehov

Politiet og Forsvaret har etter gjeldende ekomlov rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre dersom nærmere vilkår er oppfylte. På grunn av den teknologiske utviklingen i samfunnet, trusselbildet generelt, og økt bruk av droner, har både Forsvaret og politiet de senere årene uttrykt et økt behov for å trene på å bruke frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon eller andre formål. Nye trusler fra radiokommunikasjonsutstyr som brukes til kriminelle formål, tilsier at politiet sikres det nødvendige hjemmelsgrunnlaget for å beskytte samfunnet, og derfor gis utvidet adgang til å ta i bruk frekvenser tildelt andre. Pr. i dag er det særlig behov for å gripe inn og uskadeliggjøre droner som danner grunnlaget for lovforslaget.

Dagens trusselbilde tilsier også at det er behov for å sikre viktig infrastruktur mot kriminalitet som utøves ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Et eksempel på dette kan være behovet for å beskytte kommunikasjonssystemer, eksempelvis i forbindelse med skipsfart, mot såkalt spoofing. Å tillate bruk av ressurser tildelt andre for å teste motstandsdyktigheten til viktige funksjoner og infrastruktur mot skadelig elektronisk kommunikasjon, er viktig.

Etter dagens lovregulering er Forsvarets adgang til å gjennomføre øvelser ved bruk av frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon begrenset til Forsvarets permanente øvingsområder. Politiet har ikke samme begrensning. Forsvaret har behov for å gjennomføre øvelser ved bruk av frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon også utenfor Forsvarets permanente øvingsområder, og eventuelt også for å gjennomføre øvelser sammen med politiet.

I tillegg er bruk av identitetsfanging blitt et verdifullt verktøy i søk- og redningsoppdrag for å redde liv og finne savnede personer som er i nød. I nåværende regelverk mangler Forsvarets og politiets redningstjenester de nødvendige hjemler til å ta i bruk frekvenser tildelt andre i slike opp-

drag. Bruk av identitetsfanging i søk- og redningsoppdrag besluttes per i dag etter nødrettsbetraktninger. Det kan derfor være behov for at redningstjenestene gis hjemmel til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre, samt utstyr som ikke kan CE-merkes, der det er nødvendig for gjennomføringen av søk- og redningsoppdrag. Dette vil gjøre bruken av verktøyet mer transparent og forutberegnelig, og det vil åpne for at det sikres gode varslingsrutiner til myndigheten om bruk av frekvenser som er tildelt andre.

15.5.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Bruk av frekvensene slik som angitt her er egnet til å hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon, og skal brukes med varsomhet. For å ivareta samfunnssikkerhet, og for å sikre at kritisk kommunikasjon er robust, mener imidlertid departementet at det kan gis tillatelse til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre når dette gjøres for å ivareta særlige allmennyttige formål forutsatt at det gjøres på riktig måte. Bakgrunnen for dette er at erfaring viser at god informasjon til rettighetshavere, god kommunikasjon mellom rettighetshavere og andre berørte parter, tilpasninger ved utføring av øvelsen i tillegg til kort bruk av virkemidlene, gjør at slike øvelser kan gjennomføres uten store ulemper for brukere og rettighetshavere. All slik frekvensbruk skal imidlertid skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i de rettigheter som følger av allerede tildelte frekvenstillatelser.

Departementet foreslo på denne bakgrunn tre bestemmelser i ny ekomlov om rett til bruk av frekvenser tildelt andre. I § 11-13 foreslås at politiet, Forsvaret, Etterretningstjenesten, politiets og Forsvarets redningstjenester og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), gis rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre når nærmere bestemte vilkår er oppfylt. Bestemmelsen viderefører i all hovedsak gjeldende rett, med den endring at den også hjemler tillatelse til å ta i bruk utstyr som ikke oppfyller kravene i forskrifter. Forslaget sikrer at politiet, Forsvaret, Etterretningstjenesten, politiets og Forsvarets redningstjenester og NSM også har rett til å ta i bruk relevant utstyr når retten til å ta i bruk frekvenser foreligger.

Departementet foreslo i tillegg en egen hjemmel for politiet og Forsvaret i § 11-13 andre ledd til å ta i bruk frekvenser for å uskadeliggjøre farlige gjenstander dersom det er fare for liv, helse eller sikkerhet. Dette vil særlig være viktig for å kunne uskadeliggjøre farlige droner.

I femte ledd foreslo departementet at Forsvarets og politiets redningstjenester gis en rett til å

ta i bruk frekvenser som er tildelt andre og utstyr som ikke kan CE-merkes. Bestemmelsen foreslås for å gi redningstjenestene hjemmel til å ta i bruk identitetsfanging der det er nødvendig for gjennomføring av søk- og redningsoppdrag. Departementet mener det er behov for en klar lovhjemmel for denne frekvensbruken. Dette vil også innebære at Forsvaret og politiet blir ilagt varslingsplikt ved bruk av identitetsfanging i slike oppdrag, noe som vil gi frekvensmyndigheten mer helhetlig informasjon om forstyrrelser i alminnelig frekvensbruk.

Departementet foreslo i § 11-14 første ledd å gi myndigheten kompetanse til å kunne gi Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet tillatelse i særskilte tilfeller til bruk av frekvenser som er tildelt andre, til øvingsformål. Bestemmelsen viderefører ekomloven § 6-2 a tredje ledd. Departementet foreslo også at myndigheten unntaksvis skal kunne tillate at andre enn Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet tar i bruk frekvenser som allerede er tildelt til andre brukere, til øvingsformål for å ivareta særlige allmennyttige formål. Bestemmelsen skal sikre at myndighetene har det nødvendige hjemmelsgrunnlaget til å ivareta samfunnets behov for å beskytte seg mot ulike trusler fra utstyr som inneholder radiokommunikasjon. Tillatelser etter denne bestemmelsen skal kun gis når behovet for øvelse er svært godt begrunnet, når myndighetene er sikre på at gjennomføring av øvelsen kan utføres kontrollert, når området for gjennomføring av øvelsen er egnet for slike øvelser og når øvelsen er geografisk og tidsmessig avgrenset. Etter forslagene vil det bli gitt tillatelse til bruk av frekvenser som allerede er tildelt andre, og i mange tilfeller frekvenser som er tildelt andre brukere i konkurranse med andre og mot betaling av vederlag i auksjon. For å sikre innehavers bruk mot forstyrrelser videreføres krav om at tillatelsen skal gis for øvingsformål, med en geografisk og tidsmessig avgrensning. Når Forsvaret skal gjennomføre øvelser ved bruk av frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon, skal øvelsen etter dagens bestemmelse gjennomføres på Forsvarets permanente øvingsområder. Lovforslaget åpner for at myndigheten, i særskilte tilfeller, kan gi tillatelse til øvelser også utenfor Forsvarets permanente øvingsområder.

Departementet foreslo at varslingsplikten i forbindelse med øvelse utvides slik at også andre brukere av frekvenser som kan bli berørt av frekvensbruken varsles, i tillegg til rettighetshavere

for mobilfrekvenser. Formålet er å sikre at slike øvelser ikke påvirker andre samfunnskritiske funksjoner eller at det oppstår uønskede hendelser som en konsekvens av øvingen.

Når det gjelder Kriminalomsorgen, ble det foreslått en egen bestemmelse i § 11-15, der Kriminalomsorgen kan søke om rett til å benytte frekvenser tildelt andre til mobilkommunikasjonsformål. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og formålet er at Kriminalomsorgen blant annet skal kunne kontrollere mobilkommunikasjonsbruk i fengsler med høyt sikkerhetsnivå. Denne bestemmelsen må også brukes med omhu slik at eventuell jamming av frekvenser i minst mulig grad skader mobilkommunikasjon for beboere i området rundt fengselet.

15.5.4 Høringsinstansenes syn

Norsk romsenter viser til at bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming innebærer at det kan gis særskilt tillatelse til å ta i bruk frekvenser som brukes til mottak fra satellitt, for andre formål i gitte situasjoner. *Norsk romsenter* viser til tidligere høringsinnspill de har gitt til temaet, og poengterer at satellittbaserte navigasjonssystemer høyst sannsynlig vil være berørt av slik aktivitet. Ulovlig jamming av satellittbaserte navigasjonssystemer skaper problemer for en rekke systemer. Disse systemene benyttes i økende grad til samfunnskritiske formål, og posisjonsdata benyttes som nøyaktig tidsreferanse integrert i en rekke IKT-systemer og samfunnsviktig infrastruktur. Dette gjelder blant annet innflyvnings- og landingssystemer i luftfarten og systemer som brukes av nødetater, politi og forsvar. *Norsk romsenter* påpeker også at jamming med tilsynelatende kort rekkevidde på bakken ofte har betydelig lengre rekkevidde mot luftrommet. Basert på dette mener *Norsk romsenter* at virkemidlene i bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming må benyttes forholdsmessig og med varsomhet. Videre skriver *Norsk romsenter* at de negative konsekvensene jamming kan føre til for de operative beredskapsstyrkene og samfunnskritiske systemer må hensyntas, og at satellittbaserte navigasjonssystemer må være en viktig del av disse vurderingene.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) gjør oppmerksom på at tiltak fra myndighetenes side som begrenser eller forstyrrer kommunikasjon i offentlige telekommunikasjonsnett vil kunne føre til at nødmeldinger fra publikum forstyrrer eller ikke kommer frem til nødetatene. Videre skriver DSB at dersom andre tar i bruk fre-

kvenser som inngår i dagens Nødnett eller nærliggende frekvensområder, vil dette kunne føre til forstyrrelser eller blokkering av kommunikasjonen mellom nødetatenes radioterminaler i Nødnett og for befolkningsvarslingssystemer (tyfoner) som baseres på nødnett. For fremtidig, mobilbasert løsning for nød- og beredskapskommunikasjon, inkludert befolkningsvarsling, viser DSB til at nødetatenes særegne kommunikasjonsbehov og samvirke kan forringes eller hindres, og at dette må tas hensyn til når tiltak etter bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming vurderes. DSB ber om å bli varselet ved bruk av tiltak som innebærer risiko for at Nødnett kan bli berørt, og skriver at varslingsrutiner for den fremtidige løsningen for Nødnett må tilpasses og utarbeides.

Norsk rikskringkasting (NRK) og *TV2 AS (TV2)* mener det bør fremgå tydelig av ekomloven eller merknadene til ekomloven at politiets og andres rett til å benytte frekvensressurser til å kontrollere hvem som befinner seg i et område eller avlytte samtaler, forutsetter at vilkårene i annen regulær lovgivning er oppfylt, og at det bør presiseres at ekomloven bare legger til rette for den tekniske gjennomføringen. Videre mener NRK at det må fremgå av loven eller merknadene at ekomloven skal ivareta informasjons- og ytringsfriheten, og at retten til å ta i bruk frekvenser ikke gir rett til å få tilgang til metadata eller til selve kommunikasjonen.

For å underbygge at det er behov for å presisere dette, viser NRK til at begrepet «ta i bruk frekvenser» brukes i bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming, uten at det er nærmere angitt hva dette omfatter. NRK har i høringsperioden spurt departementet om den som får rett til å bruke frekvenser etter disse bestemmelsene får rett til å hente ut data om hvem som kommuniserer med hvem og når (metadata) og/eller adgang til å avlytte samtalen. NRK mener at selv om departementet har svart at forslaget lagt på vei viderefører gjeldende ekomlov § 6-2 a, og at politiets adgang til å ta i bruk frekvenser i et avgrenset område for å sjekke hvem som befinner seg i et område eller avlytte en samtale følger av annen lovgiving, som straffeprosessloven, er det uklart hvor inngripende forslaget til ny ekomlov er. Forslaget innebærer etter NRKs forståelse en utvidelse sammenlignet med gjeldende rett ved at politiet gis rett til å ta i bruk frekvenser for å uskadliggjøre droner og andre gjenstander dersom det er fare for liv, helse eller sikkerhet, og at Forsvarets og politiets redningstjeneste får ta i bruk frekvenser til identitetsfangning i søk- og rednings-

oppdrag. NRK skriver at formålet med retten til å bruke frekvenser er forskjellig for de ulike aktørene, uten at det er angitt noen tydelige grenser for når retten kan brukes og hva som er «nødvendig» i forskjellige situasjoner. NRK mener at departementet bør presisere hva som menes med «nødvendig» i de ulike situasjonene.

Videre skriver NRK at det er viktig at grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper blir ivaretatt, og at ekomloven ikke åpner for tilgang til informasjon om hvem som kommuniserer med hvem, eller tilgang til selve kommunikasjonen, uten at det er hjemlet i annet regelverk. NRK understreker at ny ekomlov ikke må utformes på en måte som er uforenelig med, eller som kan gi tilgang til informasjon som er i strid med, den rettslige beskyttelsen som kildevernet er gitt etter EMK artikkel 10. Dette vil ifølge NRK kunne ramme kjernen av den demokratiske meningsutvekslingen og få betydning for ytringsfriheten. NRK viser her til Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) sine avgjørelser når det gjelder kildevern, og til deres egen høringsuttalelse av 23. januar 2015 om hvorfor reglene om bruk av frekvenser som er tildelt andre etter ekomloven er problematiske for kildevernet og personvernet.

Norges Televisjon AS (NTV) skriver at de oppfatter det slik at § 11-13, med unntak av politiets hjemmel til å uskadeliggjøre droner og andre gjenstander og Nasjonal sikkerhetsmyndighets adgang til å bruke frekvenser til sikring av konferanserom, i første rekke er relevant for frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon, men at ordlyden i bestemmelsen ikke utelukker inngrep i andre aktørers frekvensbruk. NTV viser til at det digitale bakkenettet for fjernsyn disponerer frekvenser som ligger like under frekvensområder som brukes til mobiltelefoni, og at det derfor er risiko for at kringkasting i bakkenettet kan bli påvirket av frekvensbruken som forslaget bestemmelser om mobilregulert sone og jamming gjelder. NTV mener det bør gå tydelig frem hvilke frekvensbånd som kan tas i bruk etter disse bestemmelsene.

NTV og *NRK* viser til NRKs plikt til å formidle myndighetens beredskapsmeldinger i nød- og krisesituasjoner via radio og det digitale bakkenettet, og at muligheten til å nå ut med informasjon kan bli påvirket dersom nettene blir berørt av andres bruk av deres frekvenser i tråd med forslaget til §§ 11-13 til 11-16. Dette er nærmere omtalt i NRKs høringsuttalelse av 23. januar 2015. NTV viser til at det digitale bakkenettet er en sentral del av Norges totalforsvar, slik det er omtalt i St.meld. nr. 44 (2002–2003) avsnitt 4.3.5, og at det digitale bak-

kenettet i noen situasjoner, som Lærdalsbrannen og strømutfall i Ålesund, har vært det eneste kommunikasjonsnettet som ikke har vært nede.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og *Kripos* viser til at politiet etter forslaget til § 11-13 har rett til å bruke frekvenser som er tildelt andre, til identifisering av kommunikasjonsanlegg dersom vilkårene i straffeprosessloven § 216 b andre ledd bokstav c er oppfylt. Det er imidlertid ikke gitt tilsvarende hjemmel for å bruke frekvenser og teknisk utstyr for å lokalisere kommunikasjonsanlegg. *Kripos* viser til at lokalisering av kommunikasjonsanlegg ble tatt inn i den aktuelle bestemmelsen i straffeprosessloven med lov 17. juni 2016 nr. 54. *PST* og *Kripos* skriver at de antar at det ikke har vært tilsiktet fra departementets side å bare åpne for frekvensbruk i ett av de to tilfellene som den aktuelle bestemmelsen i straffeprosessloven regulerer, og ber om at dette rettes i det videre lovarbeidet.

PST skriver også at forslaget til § 11-13 gir ulik adgang til bruk av andres frekvenser i forebyggende arbeid, avvergende etterforskning og tradisjonell etterforskning. *PST* viser til at politiets adgang til å bruke andres frekvenser i etterforskningsøyemed, det som omtales som tradisjonell etterforskning, i forslaget er begrenset til enkelte spesifikke tvangsmidler. Etter *PST*s oppfatning vil den raske teknologiske utviklingen i samfunnet gjøre det aktuelt å ta i bruk frekvenser i forbindelse med flere tvangsmidler ved etterforskning, blant annet dataavlesing. *PST* mener derfor at ekomlovens regulering av frekvensbruk bør utformes teknologinøytralt og rustet for teknologisk utvikling slik at den ikke trenger å endres ved endringer i straffeprosessloven.

Politidirektoratet (POD) og *PST* støtter at politiet får hjemmel til å ta i bruk frekvenser og utstyr for å uskadeliggjøre droner og andre gjenstander dersom det er fare for liv, helse eller sikkerhet. *PST* skriver at dette er en viktig hjemmel for *PST* sitt terrorforebyggende arbeid. *POD* mener lovteksten ivaretar politiets behov og at presiseringen i merknadene til bestemmelsen hvor det uttrykkelig går frem at politiet kan bruke dette som et operativt tiltak i alle situasjoner hvor det er nødvendig for å ivareta liv, helse eller sikkerhet, er en hensiktsmessig presisering.

DSB mener det er viktig med rutiner for informasjon og koordinering mellom nødetater for tilfeller der politiet bruker frekvenser og utstyr for å uskadeliggjøre droner. Dette vil ifølge *DSB* redusere muligheten for at eventuell samtidig hendelsehåndtering blir skadelidende, for eksempel ved at uskadeliggjøring av droner forstyrrer pågå-

ende bruk av helikopter i rednings- eller medisinsk øyemed.

Forsvarsdepartementet skriver at det vil kunne være operative situasjoner der Forsvaret av sikkerhetshensyn har behov for å kunne uskadeliggjøre droner i faste eller midlertidige forbudsområder i tilknytning til skjermingsverdige objekter og infrastruktur, jf. sikkerhetsloven kapittel 7. Forsvarsdepartementet viser til at det forventes at Forsvaret er i stand til å beskytte permanente militære installasjoner som militære fly- og landingsplasser og sjømilitære baser, hvor droner kan være en utfordring for trygghet og i form av spionasje mot militær virksomhet. Det samme gjelder ifølge Forsvarsdepartementet for objekter som er satt under midlertidig militær beskyttelse, som samfunnskritisk infrastruktur. Videre skriver Forsvarsdepartementet at det vil kunne være tilfeller der Forsvaret blir bedt om å bistå politiet. Basert på dette mener Forsvarsdepartementet at Forsvaret bør gis samme kompetanse som politiet til å ta i bruk frekvenser og utstyr for å uskadeliggjøre droner og andre gjenstander dersom det er fare for liv, helse eller sikkerhet.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) skriver at forslaget til § 11-13 tredje ledd bare innebærer at NSM får rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre, for sikring av konferanserom etter sikkerhetsloven § 5-5. NSM viser til at de kan ha tilsvarende behov for å bruke frekvenser tildelt andre for å fastslå om uvedkommende skaffer seg tilgang til sikkerhetsgradert informasjon ved avlytting, innsyn eller avlesning av signaler, i andre sammenhenger enn ved sikring av konferanserom. NSM viser videre til at sikkerhetsloven § 5-5 også omfatter «lokaler, bygninger og andre objekter» som en virksomhet alene eller sammen med andre råder over, og ber om at ordlyden i ekomloven justeres slik at den reflekterer sikkerhetsloven på dette området.

Kripos viser til at helikoptre ikke i seg selv kan være rettighetssubjekt etter § 11-13 fjerde ledd, og mener at bestemmelsen må omformuleres slik at unntaket gjelder etatene redningstjenesten, for Forsvaret og politiet. Kripos begrunner også dette med at redningstjenesten kan ha tilsvarende behov i andre sammenhenger enn ved bruk av helikopter, eksempelvis ved bruk av båt i søk- og redningsoppdrag.

POD stiller også spørsmål om det er hensiktsmessig å avgrense denne hjemmelen til en bestemt kapasitet, slik det er gjort her ved at unntaket bare gjelder helikoptre. *POD* viser til at formålet med bestemmelsen synes å være at redningstjenesten skal kunne bruke virkemiddelet når det er nødven-

dig å gjennomføre redningsoppdrag, noe *POD* støtter. Politiet utøver imidlertid også redningsoppdrag med for eksempel droner og båter, og *POD* mener at ekomloven ikke bør stenge for slik bruk. Basert på dette foreslår *POD* at lovteksten endres slik at den viser til formålet, redningstjenesten, i stedet for særskilte kapasiteter.

Forsvarsdepartementet ber om at formuleringen «Forsvarets og politiets redningshelikoptertjenester» brukes gjennomgående i lovteksten, høringsnotat og merknader til de enkelte bestemmelser.

POD skriver at det er tilstrekkelig at politiet har varslingsplikt etter § 11-13 fordi politiets helikoptertjeneste er en del av politiet, og dermed vil de være omfattet av politiets varslingsplikt.

NTV viser til at forslaget i § 11-13 sjette ledd siste punktum overlater til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å avgjøre, i samråd med relevant sikkerhetsmyndighet, om og i tilfelle når rettighetshavere skal underrettes. *NTV* støtter ikke dette forslaget og understreker at det er viktig at de ekomtilbyderne som er berørt ved at andre tar i bruk deres frekvensressurser, alltid underrettes uten ugrunnet opphold. For å underbygge viktigheten av dette, viser *NTV* til betydningen av det digitale bakkenettet for fjernsyn og den rollen dette spiller i krisesituasjoner, og at informasjon til relevante ekomtilbydere er viktig for å unngå unødvendig og kostbar feilsøking. *NTV* mener det er viktig at rettighetshavere skal underrettes i god tid før frekvenser tas i bruk ved øving eller for å ivareta særlige allmennyttige formål, jf. forslaget til § 11-14 tredje ledd og § 11-16 andre ledd. *NTV* understreker at det er viktig at ekomtilbydere alltid underrettes uten ugrunnet opphold dersom deres frekvenser berøres.

Forsvarsdepartementet viser til at Etterretningstjenesten er en del av Forsvaret, og at lovregulering som forplikter Forsvaret derfor også gjelder for Etterretningstjenesten, med mindre noe annet er eksplisitt nevnt. Det er vanligvis tilstrekkelig å referere til «Forsvaret» når reguleringen er ment å omfatte Etterretningstjenesten. Basert på dette foreslår Forsvarsdepartementet at «Etterretningstjenesten» tas ut av § 11-14 første ledd første punktum og andre ledd tredje punktum, og bestemmelsens tredje ledd. Der Etterretningstjenesten derimot er unntatt eller underlagt en særskilt regulering, mener Forsvarsdepartementet at dette bør komme klart frem av lovteksten. Forsvarsdepartementet legger til grunn at unntaket etter dagens § 6-2 a tredje ledd om at Etterretningstjenesten kan gjennomføre øvelser utenfor Forsvarets permanente øvingsområder er ment å

videreføres i ny ekomlov, slik det fremgår av merknadene til § 11-14. Forsvarsdepartementet foreslår derfor at det i § 11-14 andre ledd annet punktum presiseres slik at dette gjelder «Tillatelse til forsvaret, med unntak av Etterretningstjenesten, [...]».

Forsvarsdepartementet viser til at Forsvaret har gitt tilbakemelding på at de har et økende behov for å ta i bruk frekvenser til beredskapsformål, i krise og for øvrig for ivaretagelse av nasjonale sikkerhetsinteresser. Forsvarsdepartementet bemerker i den sammenheng at § 11-16 ser ut til å åpne for at det kan gis tillatelse til bruk av frekvenser for å ivareta særskilte allmennnyttige formål for øving- eller beredskapsformål. I merknaden til bestemmelsen er det presisert at dette gjelder for andre enn Forsvaret, noe som indikerer at Forsvaret allerede har denne adgangen. Forsvaret mener det er uklart i hvilken grad dette er tilfellet all den tid § 11-14 bare gjelder for øvingsvirksomhet. Det er derfor ønskelig å utvide bestemmelsen slik at Forsvaret også kan få tillatelse til å bruke frekvenser til de nevnte formålene. Forsvarsdepartementet ber om at det opprettes en dialog med Kommunal- og distriktsdepartementet for å avklare hvordan dette kan gjøres på best mulig måte.

Forsvarsdepartementet uttaler at det legges til grunn at Forsvaret har adgang til forhåndsplanlegging av Forsvarets bruk av spektrum ved eskalering av konfliktnivået. Forsvarsdepartementet forstår § 11-14 slik at den omfatter mulighet for å øve med «elektronisk krigføringstiltak på komplekse installasjoner når Forsvaret gjennomfører øvelser på objekter som er planlagt beskyttet med militære maktmidler, eller på objekter av samfunnsmessig interesse som ved kontraterrorøvelser.»

Forsvarsdepartementet viser til at Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) ikke er spesifikt nevnt i § 11-14 første ledd første punktum. FFI er organisatorisk plassert som en underliggende etat til Forsvarsdepartementet, og er ikke en del av etaten Forsvaret. Elektronisk påvirkning har økende viktighet både militært og i totalforsvaret, og med trusselsituasjonen og de teknologiske trendene på området, mener Forsvarsdepartementet det er viktig at FFI fortsatt skal kunne gi gode råd og veiledning og støtte bygging av elektronisk utstyr på dette området. Etter Forsvarsdepartementets oppfatning er det nødvendig at FFI gis anledning til utprøving i felt under kontrollerte omstendigheter og etter søknader til myndigheten. Det vil være behov for særskilt øvingsaktivitet der FFI opptrer uten personell fra Forsvaret. Forsvarsdeparte-

mentet foreslår derfor at § 11-14 første ledd første punktum endres til at myndigheten kan gi tillatelse til «Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet». Alternativt mener Forsvarsdepartementet at § 11-16 bør vurderes klargjort, slik at tillatelser til FFI kan hjemles i denne paragrafen uten at dette gir juridisk uklarhet.

Ice Communication Norge AS (Ice) mener at hovedregelen bør være at det inngås avtaler med rettighetshavere om bruk av frekvenser til øvingsformål. Ifølge Ice er det rettighetshaverne som best kan vurdere om og i hvilken grad annen bruk av frekvenser kan forstyrre eksisterende bruk. Dette vil også sikre bedre samarbeid og koordinering, som i seg selv er viktig for samhandlingen mellom eksisterende bruk og øvelsesformål. Der- som det ikke oppnås enighet om avtale, mener Ice at myndighetene bør kunne tre inn og gi pålegg.

Telenor ASA (Telenor) har pekt på at mobiloperatørenes mulighet til å oppdage temporær bruk av frekvenser som forstyrrer nettet er svært begrenset selv om forstyrrelsene skulle være omfattende i et begrenset geografisk område. Forslaget til § 11-14 innebærer at frekvensbruken skal skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i rettigheter som følger av allerede tildelte frekvenser. Telenor mener at dagens lovgivning og praksis ikke tilrettelegger for slik minimering av forstyrrelsene. Telenor peker videre på at det, i forbindelse med at redningshelikoptrene så langt ikke har hatt tillatelse til å bruke mobiloperatørenes frekvenser til sitt søkesystem, har blitt avholdt samtaler mellom partene, og at det har blitt utført en kontrakt om bruk av frekvensene til trening. Telenor påpeker at disse samtalene har vært nyttige for begge parter, blant annet ved at det har blitt avdekket at det kan settes parametere i søkesystemet som gjør det langt mindre sannsynlig at mobilnettene blir forstyrret, samtidig som dette ikke går ut over systemets nøyaktighet eller gir bruksbegrensninger. Aktørene som bruker slike system, kan ifølge Telenor også ha stor nytte av å lære hvordan mobiloperatørenes systemer fungerer for å kunne utnytte egne systemer best mulig. Telenor mener derfor at det i loven må fremgå at aktører etter avklaringer med tilbydere skal sikre at det innføres rutiner eller andre forholdsregler som minimerer sannsynligheten for skadelig interferens mot det berørte systemet.

Videre er det Telenors oppfatning at en stor andel av tillatelsene som innvilges til bruk i øvingsformål ikke gjennomføres i praksis. Dette innebærer at varslene mister sin verdi, da mobiloperatørene ikke vet hvor og når det faktisk trenes. Det bør derfor etter Telenors syn være et

krav om at varslet trening faktisk gjennomføres, slik at varslene som sendes mobiloperatørene er reelle. Telenor anerkjenner at uforutsette hendelser kan oppstå, men mener det bør settes et krav til aktørene som ber om tillatelse at søknadene har en realitet og at en gitt andel av de varslede treningene faktisk gjennomføres.

Telia Norge AS (Telia) mener det er positivt at rettighetshavere skal varsles etter § 11-14 tredje ledd når det gis slike tillatelser til øvingsformål. For at bestemmelsen i § 11-4 fjerde ledd om at frekvensene skal brukes på en måte som i minst mulig grad griper inn i andres rettigheter skal bli mer operativ, mener Telia det bør innføres en prosess der avklaring om bruk av område og tidsrom for øvelse, bør skje i samråd med rettighetshaver. En slik prosess bør også omfatte testing og verifisering av potensiell påvirkning av ekomnett.

15.5.5 Departementets vurdering

Departementet er enig med Norsk romsenter i at virkemidlene i bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming må benyttes forholdsmessig og med varsomhet. Dette gjelder uansett om det tas i bruk frekvenser som brukes til mottak fra satellitt, frekvenser som inngår i de offentlige mobilnettene eller frekvensene brukes til andre tjenester. Departementet er også kjent med at tiltak som begrenser eller forstyrrer offentlige kommunikasjonsnett kan føre til at nødansvar ikke kommer frem, og at det er viktig å vurdere risikoen for forstyrrelser dersom nødnettets kommunikasjon skal ivaretas i kommersielle nett i fremtiden, slik DSB påpeker. Departementet har også merket seg innspillene fra NTV og NRK om at politiets og andres bruk av frekvenser som inngår i det digitale bakkenettet eller som er tilgrensende til dette, kan føre til forstyrrelser som kan gå utover myndighetenes mulighet til å formidle beredskapsmeldinger i nød- og krisesituasjoner.

Departementet viser til at det er gjort flere grep for at bruken av frekvenser tildelt andre skal forstyrre rettighetshaveres frekvensbruk minst mulig. Bruken av frekvenser tildelt andre skal bare tas i bruk i særskilte tilfeller, der vilkårene for dette i § 11-13 er oppfylt eller der det gis tillatelse til det, enten til øvingsformål etter § 11-14 eller i tilknytning til fengsel med høyt sikkerhetsnivå etter § 11-15. I alle tilfeller skal frekvensbruken skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i rettigheter som følger av allerede tildelte tillatelser. Departementet vil vurdere konsekvensene av frekvensbruken ved behandling av søknader etter §§ 11-14 og 11-15 og kan også stille vilkår

for bruk av frekvensene, for å redusere faren for forstyrrelser på rettighetshavers frekvensbruk. Departementet foreslår også å ta inn en presisering i lovteksten om at departementet kan fatte vedtak om at bruken av frekvenser tildelt andre, eller frekvenser som brukes til mottak for satellitt, skal opphøre uten forhåndsvarsel, dersom det oppstår forstyrrelser på samfunnsviktige tjenester.

Når det gjelder innspillene fra NRK og TV2 om at det bør presiseres at politiets og andres rett til å ta i bruk frekvenser til å avdekke hvem som befinner seg i et område eller til å avlytte samtaler krever lovhjemmel i annen lovgivning, viser departementet til at det fremgår av lovforslaget at vilkårene i den relevante lovgivningen må være oppfylt. Departementet viser til at Forsvarets og politiets plikter når det gjelder å beskytte liv, helse og sikkerhet og til å gjennomføre søk- og redningsoppdrag ikke følger av ekomloven. Forslaget til ny ekomlov gir imidlertid Forsvaret og politiet rett til å bruke frekvenser og utstyr til å uskadeliggjøre droner eller annet utstyr og til identitetsfangning ved søk- og redningsoppdrag, når vilkårene for dette er oppfylt. For ordens skyld foreslår departementet å presisere i merknadene til ekomloven at retten til å ta i bruk frekvenser og utstyr ikke gir politiet, Forsvaret eller andre rett til informasjon om hvem som kommuniserer med hvem eller tilgang til selve kommunikasjonen, og at slik rett må være hjemlet i annet regelverk.

Departementet er enig med PST og Kripos i at det ikke er grunn til å skille mellom bruk av frekvenser og utstyr til henholdsvis identifisering og lokalisering av kommunikasjonsanlegg etter straffeprosessloven § 216 b andre ledd bokstav c. Departementet foreslår at det i lovteksten presiseres hvilke tiltak frekvensene og utstyret kan tas i bruk for i henhold til de enkelte bestemmelsene i straffeprosessloven. Departementet er imidlertid av den oppfatning at retten til å ta i bruk frekvenser og utstyr fortsatt bør være knyttet til konkrete tiltak som kan tas i bruk når vilkårene i straffeprosessloven er oppfylt. Retten for politiet til å ta i bruk frekvenser tildelt andre gir politiet en rett til inngrep i andres rettigheter. Departementet mener derfor at det skal gode grunner til for å utvide politiets handlingsrom, og foreslår dermed ikke å gjøre bestemmelsen teknologinøytral slik PST har ønsket. Selv om den teknologiske utviklingen innebærer at det blir behov for å ta i bruk frekvenser tildelt andre ved bruk av flere tvangsmidler på sikt, ønsker departementet at frekvensbruken knyttes klart opp mot hjemlene for bruk av tvangsmidlene i straffeprosessloven.

Når det gjelder forslaget i høringen om at politiet kan ta i bruk frekvenser og utstyr for å uskadeliggjøre droner eller andre gjenstander dersom det er fare for liv, helse eller sikkerhet, anerkjenner departementet at det kan være behov for rutiner for informasjon og koordinering mellom nødetatene slik DSB påpeker. Departementet forutsetter at nødetatene foretar nødvendig koordinering i slike situasjoner. Departementet ser at Forsvaret også kan ha behov for å ha samme kompetanse som politiet til å uskadeliggjøre droner eller annet utstyr, blant annet for å ivareta sikkerheten for objekter eller infrastruktur som er under permanent eller midlertidig militær beskyttelse. På bakgrunn av dette foreslår departementet at Forsvaret får rett til å uskadeliggjøre droner eller andre gjenstander på samme vilkår som politiet.

Departementet foreslår videre en endring av angivelsen av hvor NSM får rett til å ta i bruk utstyr og frekvenser som er tildelt andre, basert på NSMs høringsinnspill. Endringen innebærer at NSM får utvidet rett til å ta i bruk frekvenser og utstyr til sikring sammenlignet dagens bestemmelse som bare gjelder «konferanserom», slik at denne adgangen er i tråd med sikkerhetsloven § 5-5. Bruk av frekvenser tildelt andre til dette formålet er inngripende overfor rettighetshaverne og har potensial til å forstyrre eksempelvis offentlige mobilnett slik at nødsamtaler ikke kan gjennomføres. Departementet ønsker derfor å fremheve at dette tiltaket bare skal benyttes når det er nødvendig og der andre tiltak ikke er tilstrekkelige. Videre ønsker departementet å fremheve at formålet med tiltakene er å unngå at uvedkommende skaffer seg tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, slik at dette går klart frem av loven.

Selv om NSMs bruk av frekvenser til sikring etter denne bestemmelsen har potensiale til å forstyrre rettighetshavernes bruk, mener departementet at bestemmelsen bør utvides slik at retten er dekkende for NSMs behov. Departementet legger vekt på at NSMs bruk av frekvenser og utstyr i tråd med bestemmelsen vil være begrenset, og at bruken skal foregå i korte tidsrom. NSM har også plikt til å varsle departementet når det tas i bruk frekvenser til sikring, og departementet vil dermed ha mulighet til å varsle berørte rettighetshavere eller avdekke om rapporterte forstyrrelser i nett kan skyldes NSMs frekvensbruk. Departementet viser til at lovforslaget også innebærer at myndigheten kan fatte vedtak om at frekvensbruken må opphøre umiddelbart, dersom det er nødvendig for å hindre forstyrrelser for andre samfunnsviktige tjenester.

Departementet er enig med Kripos og POD i at politiets og Forsvarets redningstjenester kan ha behov for å ta i bruk frekvenser og utstyr til identitetsfanging i søk- og redningsoppdrag i andre tilfeller enn der de søker med helikopter. Identitetsfanging kan også være et aktuelt virkemiddel i søk- og redningsoppdrag på sjøen eller i tilfeller hvor det er hensiktsmessig å bruke droner. Departementet foreslår derfor at politiet og Forsvaret skal få rett til å bruke frekvenser og utstyr til identitetsfanging i søk- og redningsoppdrag uavhengig av hvilke kapasiteter som benyttes i oppdragene.

Når det gjelder varslingsplikten som inntreffer når det tas i bruk frekvenser etter § 11-13, har departementet merket seg innspillet fra POD om at det ikke er behov for å angi politiets redningstjeneste særskilt fordi dette er omfattet av politiet. Departementet anerkjenner Forsvarsdepartementets innspill om at Etterretningstjenesten er omfattet av Forsvarets plikter med mindre det motsatte eksplisitt er regulert. Departementet mener imidlertid at det er behov for å understreke at varslingsplikten gjelder i alle tilfeller hvor frekvenser og utstyr tas i bruk etter § 11-13. Basert på at Etterretningstjenesten, og politiets og Forsvarets redningstjenester, etter lovforslaget får rett til å ta i bruk frekvenser og utstyr til identitetsfanging, foreslår departementet at det presiseres at varslingsplikten også gjelder dem.

I høringen foreslo departementet å videreføre dagens bestemmelse om at myndigheten, i samråd med de som tar frekvensene i bruk, skal avgjøre om rettighetshaverne skal underrettes når frekvenser etter § 11-13 tas i bruk. Departementet deler ikke NTVs oppfatning om at det er viktig at rettighetshaverne underrettes i alle situasjoner hvor deres frekvenser berøres. Etter departementets oppfatning må det foretas en vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det kan være tilfeller hvor bestemmelser om taushetsplikt er til hinder for at det varsles. Ved kortvarig bruk av tiltak og i tilfeller hvor det er liten risiko for forstyrrelser, kan det også være grunn til ikke å varsle. I alle tilfeller vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som tilsynsmyndighet være kjent med at frekvensene er tatt i bruk, og vil kunne informere om det dersom rettighetshavere opplever forstyrrelser. Departementet foreslår imidlertid å ta ut formuleringen om at avgjørelse om hvorvidt det skal varsles skal skje i samråd med de som tar frekvensene i bruk, for å understreke at det er myndigheten som treffer beslutningen om og når det skal varsles.

Når det gjelder Forsvarsdepartementets innspill om at Forsvaret har adgang til å forhånds-

planlegge sitt bruk av spektrum ved eskalering av konfliktnivået, viser departementet til at bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming i ekomloven ikke er ment å gi hjemmel til dette. Lovforslaget innebærer at Forsvaret kan få tillatelse til jamming av frekvenser til øvingsformål. Departementet legger til grunn at det er dette Forsvarsdepartementet viser til når de skriver at Forsvaret vil få mulighet til å øve med «elektronisk krigføringstiltak på komplekse installasjoner». Hvorvidt det kan gis tillatelse må avgjøres i det enkelte tilfellet, avhengig av hvilke frekvensområder og hvilke steder det søkes om å få tillatelse til å øve med jammerutstyr.

I høringen foreslo departementet å ta inn en egen bestemmelse om at myndigheten kunne gi tillatelse til øvings- eller beredskapsformål for å ivareta særlige allmennnyttige formål. Det kan være gode grunner for at andre enn Forsvaret og politiet unntaksvis kan få tillatelse til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre og utstyr som kan hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon. Dette kan for eksempel være viktig for å kunne teste anti-spoofing-system om bord på skip eller teste motstandsdyktigheten til utstyr som inngår i samfunnsviktig infrastruktur, mot påvirkning eller angrep. Forsvarsdepartementet har i sitt høringsinnspill stilt spørsmål om andre aktører får en videre adgang enn Forsvaret og politiet til å ta i bruk frekvenser tildelt andre eller utstyr som kan hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon, når forslaget omfatter både øvings- og beredskapsformål. Til dette bemerker departementet at hensikten ikke har vært å utvide området for hva det kan gis frekvens- og utstyrstillatelse til, men å utvide kretsen av aktører som kan få slik tillatelse. Henvisningen til beredskapsformål er derfor ikke videreført i lovforslaget. Departementet foreslår samtidig å ta inn bestemmelsen om at andre enn politiet og Forsvaret unntaksvis kan få slik tillatelse som et nytt ledd i forslaget til § 11-14 for å tydeliggjøre at dette er ment å gi rett til det samme. Terskelen er imidlertid høyere for å gi en tillatelse til andre enn politiet og Forsvaret.

Etter dagens ekomlov kan Forsvaret bare få tillatelse til øvingsformål innenfor Forsvarets permanente øvingsområder. I lovforslaget er dette videreført som en hovedregel, men det foreslås at det skal kunne gis unntak i særlige tilfeller hvor det er nødvendig for å gjennomføre øvelsen. Etter gjeldende ekomlov gjelder ikke den samme begrensningen til Forsvarets permanente øvingsområder for Etterretningstjenesten. Unntaket for Etterretningstjenesten foreslås videreført i ny lov.

Departementet viser videre til Forsvarsdepartementets innspill om at Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) ikke er en del av Forsvaret, men at FFI har behov for å kunne bruke frekvenser tildelt andre og utstyr som kan hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon til øving. Basert på den rollen FFI har, herunder å gi råd og veiledning til militæret og totalforsvaret, foreslår departementet at det presiseres i lovteksten at også FFI kan få frekvens- og utstyrstillatelse til øvingsformål. Dette er også i tråd med dagens praksis etter ekomloven § 6-2 a.

Når det gjelder forholdet til rettighetshaverne, er departementet av den oppfatning at det ikke er nødvendig å innføre krav om at avklaring av område og tidsrom for øvelse skal skje i samråd med rettighetshaver, slik Telia foreslår i sitt innspill. Departementet viser imidlertid til at departementet kan stille vilkår om bruken av frekvenser tildelt andre i tillatelser til øvingsformål. Det kan for eksempel stilles vilkår om at det skal opprettes kontakt med rettighetshaver før øvelsen slik at frekvensbruken kan stanses raskt dersom det oppstår forstyrrelser eller at det gjennomføres testing og verifisering av potensiell påvirkning av rettighetshavernes frekvensbruk før øvelsen. Hvorvidt det er aktuelt å stille slike vilkår og hva vilkårene går ut på, vil avhenge av blant annet hvilke frekvenser det søkes om å få ta i bruk, hva frekvensene skal brukes til, og hvor og når øvelsen skal finne sted.

Dialog med rettighetshavere vil i mange tilfeller være nyttig for å redusere risikoen for forstyrrelser. Rettighetshavere har i mange tilfeller anledning til å låne ut frekvenser som inngår i sine tillatelser, og vil dermed også kunne inngå avtaler med for eksempel politiet om bruk av sine frekvenser. Departementet mener imidlertid at det ikke er behov for å innføre krav om at søkere skal forsøke å inngå avtaler med rettighetshaver om å få ta i bruk frekvensene, før de søker departementet om tillatelse, slik Ice foreslår. I de fleste tilfeller vil øvelsene omfatte flere ulike frekvensområder og berøre flere rettighetshavere, og departementet mener det ikke er grunn til å stille krav om at søker skal inngå avtaler med hver enkelt rettighetshaver i slike tilfeller. Bruken av frekvenser til mobilregulert sone og jamming krever i alle tilfeller tillatelse til å ta i bruk utstyr fra departementet.

Departementet har merket seg innspillet fra Telenor om at det bør stilles krav om at det i tillegg til varsel om at tillatelse er gitt, skal varsles når øvingen faktisk gjennomføres. Departementet er enig i at det kan være grunn til å stille slike vilkår i tillatelser til å ta i bruk frekvenser tildelt

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

andre, særlig i tilfeller der det gis tillatelse til øving på flere tidspunkt. Departementet viser til at dette er vilkår som departementet kan stille i tilla-

telsene etter de foreslåtte bestemmelsene om mobilregulert sone og jamming.

Foreløpig utgave

16 Nummer, navn, domenenavn og adresser

16.1 Nummerressurser

16.1.1 Gjeldende rett

Reguleringen gjelder i første rekke offentlige nummerressurser som reguleres gjennom Den internasjonale teleunionen (ITU), slik som telefonnummer, nasjonale og internasjonalt rettede punktkoder og mobilnettkoder. Disse ressursene utgjør grunnleggende forutsetninger for elektronisk kommunikasjon.

Ekomloven kapittel 7 gir det overordnede rettslige grunnlaget for den norske nummer-, navn-, og adresseforvaltningen for elektronisk kommunikasjon. Ekomloven § 7-1 første ledd gir hjemmel for å fastsette planer for nasjonale nummer, navn og adresser. Den nasjonale nummerplanen er obligatorisk for telefoni med mer og er i samsvar med ITU-T rekommandasjon E.164. Planen har gjennomgått flere endringer de siste 20-30 årene. Sentrale endringer har vært overgangen til 8-sifrede geografiske nummer, innføringen av mobilnummerserier, tilbaketrekkingen av svarer-nummer og etableringen av nummerserier for maskin-til-maskin-tjenester (M2M-tjenester) eller tjenester for tingenes internett (IoT-tjenester). Det finnes i tillegg en rekke andre nummerplaner og kodeplaner.

Ekomloven § 7-1 andre ledd gir myndigheten hjemmel til å gi tillatelse til bruk av nummer, nummerserier, navn og adresser i samsvar med de fastsatte planene.

Også i andre deler av ekomloven finnes nummerrelaterte bestemmelser, herunder ekomloven § 2-6 om nødanrop, § 2-4 a om formidlingsplikt til nummer og § 2-15 om hemmelig nummer.

Nummer reguleres også i gjeldende ekomforskrift kapittel 6 som blant annet omhandler nummervisning, nødanrop, nød-SMS og MMS, nummeropplysning og sperring mv. Nummerportering reguleres i forskriftens kapittel 3. I tillegg reguleres nummer gjennom forskrift om nummerressurser for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester av 16. februar 2004 nr. 426 (nummerforskriften) som gir bestemmelser om

forvaltning, tillatelse til bruk og bruken av nummerressurser innenfor de ulike nummerplaner.

Den overordnede nummerplanen fremgår i gjeldende rett av nummerforskriften § 16, jf. ekomloven § 7-1. Mer detaljerte nummerplaner og tildelinger offentliggjøres i dag på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets hjemmesider, og planene oppdateres fortløpende ved nye tildelinger. Nummer kan tildeles både til tilbyder og direkte til sluttbruker.

I 2009 etablerte Norge egne nummerserier for M2M- eller IoT-tjenester. Dette er definert som nummer fra nasjonal nummerplan som brukes til automatiserte eller delautomatiserte kommunikasjons tjenester for tale eller datatrafikk der nummeret har liten eller ingen selvstendig betydning for brukeren. En viktig årsak til dette var å skjerme den eksisterende mobilnummerressursen fra stadig økende etterspørsel etter nummer for tjenester innenfor M2M eller IoT. Seriene fremgår av overordnet nummerplan.

Nummerplanene kan etter gjeldende rett endres når det anses nødvendig, blant annet for å reservere nummerressurser til andre formål. Dette innebærer for eksempel at myndigheten kan gjennomføre nødvendige endringer i nummerplanen dersom EU harmoniserer en ny nummerserie.

Nummerregelverket fastsetter at anrop til utenlandske nett og tjenester med landskode tildelt av ITU, skal kunne gjennomføres ved bruk av internasjonalt prefiks for internasjonale anrop. Tildelte nummer kan ikke tilbys for permanent bruk utenfor Norge uten tillatelse fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Dette gjelder likevel ikke for tildelte nummer for M2M- eller IoT-kommunikasjon.

16.1.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 93 fremhever medlemslandenes ansvar for nummerforvaltningen og fastsetter prosedyrer for nummertildeling. Medlemsland skal sikre at tildeling av nummerressurser skal skje gjennom åpne, objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige prosedyrer.

Artikkel 93 nr. 2 åpner opp for at det kan tildeles nummerressurser til aktører som ikke er tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Ved tildeling til slike aktører, for eksempel brukere av M2M-tjenester eller IoT-tjenester (bilfabrikanter med videre), skal aktøren oppfylle tildelingsvilkår og vise sin evne til å forvalte de tildelte numrene. Det vises til at BEREC i mars 2020 publiserte retningslinjer¹ til hjelp for de medlemslandene som velger å tildele nummerressurser til slike aktører.

Artikkel 93 nr. 3 stiller krav til at nasjonale nummerplaner og prosedyrer følges slik at alle tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester og aktører etter artikkel 93 nr. 2 behandles likt. Videre skal de som har fått tildelt nummerressurser ikke diskriminere andre tilbydere når de gir tilgang til sine tjenester via disse numrene.

Ekomdirektivet artikkel 93 nr. 4 stiller krav til at det skal gjøres tilgjengelig en nummerserie som kan brukes til elektroniske kommunikasjons-tjenester som ikke er person-til-person-kommunikasjonstjenester. Denne serien skal kunne brukes i hele EØS. Et praktisk eksempel for denne typen bruk er M2M- eller IoT-tjenester. Bestemmelsen er ny.

I henhold til artikkel 93 nr. 4 skal medlemslandene sikre like strenge tildelingskriterier og oppfølging av tildelingene ved ekstraterritoriell bruk som ved nasjonal bruk. Dette følger av artikkel 94 nr. 6 første ledd og vedlegg 1 del E nr. 10, om at det ved bruk i EØS skal stilles krav om at forbrukerregler og andre regler knyttet til nummerbruk overholdes i de land hvor numrene benyttes.

I henhold til ekomdirektivet artikkel 93 nr. 5 skal medlemslandene sikre at koden «00» er standard internasjonalt prefiks for internasjonale anrop. Videre følger det av bestemmelsen at det kan opprettes eller videreføres spesielle ordninger for bruk av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester i grenseområder mellom stater. Medlemsland kan også enes om å dele nummerplaner. Berørte sluttbrukere skal i slike tilfeller informeres. Bestemmelsen er ny.

Ekomdirektivet artikkel 93 nr. 6 stiller krav til at det skal arbeides for løsninger som gjør det mulig å skifte tilbyder uten å måtte fysisk bytte

SIM-kort, såkalt «over-the-air»-løsninger. Plikten gjelder der det er teknisk mulig, og skal gjøre det enklere for sluttbruker å bytte tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Særlig innenfor M2M- og IoT-tjenester er det en risiko for innlåsing av kunder. Det skyldes utfordringene med fysisk å bytte SIM-kort i gjenstander som biler, måleravlesere eller sporingsenheter. Bestemmelsen er ny.

Ekomdirektivet artikkel 93 nr. 7 stiller krav til at nasjonale nummerplaner publiseres. Publisering kan unnlates dersom hensynet til nasjonal sikkerhet tilsier skjerming. Artikkel 93 nr. 8 gir en plikt til å støtte harmoniseringen av spesifikke nummerserier innenfor EØS.

Ekomdirektivet artikkel 94 nr. 1 fastslår at medlemslandene skal sørge for tildeling av bruksrettigheter til nummerressurser til søkere. Artikkel 94 nummer 2 fastsetter at rettighetene til å bruke nummerressurser skal tildeles gjennom åpne, objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige fremgangsmåter. Videre skal myndigheten ved tildelingen spesifisere om den som får tildelt rettighetene kan overdra disse rettighetene, og eventuelt på hvilke vilkår. Dersom en tillatelse gis for en begrenset periode, skal varigheten av denne perioden være tilstrekkelig når det gjelder tjenestetype, tjenestemål og behovet for avskrivning av investeringer.

Ekomdirektivet artikkel 94 nr. 3 og 4 gir regler om saksbehandlingstid og offentliggjøring ved nummertildelinger.

Etter artikkel 94 nr. 5 plikter myndighetene å ikke begrense antallet nummertildelinger. Det kan gjøres unntak dersom det er nødvendig for å sikre effektiv bruk av nummerressurser.

Det følger av artikkel 94 nr. 6 at dersom en tildelt bruksrett omfatter bruk over landegrensene, skal det stilles vilkår om oppfyllelse av forbrukerregler og andre regler i det landet der ressursene brukes. Det vises til liknende vurderinger etter artikkel 93 nr. 4, jf. ovenfor. Bestemmelsen er ny.

Myndigheten i landet som har tildelt nummerressursen (tildelingslandet) skal håndheve brudd på relevante regler i vertslandet jf. artikkel 94 nr. 6, det vil si det EØS-landet hvor numrene brukes. Plikten inntreffer når relevant myndighet i vertslandet anmoder om det, og kan dokumentere brudd på relevante regler. Tildelingslandet skal i alvorlige tilfeller kunne trekke tilbake rettighetene til bruk over landegrensene for de tildelte ressursene. BEREC er tiltenkt en rolle i å koordinere utveksling av informasjon mellom landene ved bruk av nummer over landegrensene, jf. artikkel 94 nr. 6 siste avsnitt.

¹ https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/guidelines/9034-berec-guidelines-on-common-criteria-for-the-assessment-of-the-ability-to-manage-numbering-resources-by-undertakings-other-than-providers-of-electronic-communications-networks-or-services-and-of-the-risk-of-exhaustion-of-numbering-resources-if-numbers-are-assigned-to-such-undertakings

Bestemmelsen kommer også til anvendelse hvor myndigheten gir tillatelse til bruk av nummerressurser til andre selskaper enn ekomtilbydere, jf. ekomdirektivet artikkel 94 nr. 7.

16.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det er behov for enkelte endringer i ekomloven kapittel 7 om forvaltning av nummer, navn og adresser for bedre å synliggjøre hovedprinsippene i reguleringen, blant annet for å klargjøre skillet mellom overordnet planlegging og konkret forvaltning av ressurser. I tillegg ble det foreslått at regelverket for domenenavn blir synliggjort i egne bestemmelser.

Myndighetenes kompetanse til å fastsette nummerplaner og planer for navn og adresser ble foreslått fastsatt i § 12-1. Dette gjelder i første rekke offentlige nummerressurser som reguleres gjennom ITU. I tillegg reguleres navn og adresser som brukes til elektronisk kommunikasjon. Planer for navn og adresser som faller inn under denne reguleringen kan være sendernavn, objektidentifikator med videre. I tillegg ble det foreslått synliggjort i ny ekomlov at myndigheten kan endre nummerplanene når det anses nødvendig.

I andre ledd ble det foreslått å synliggjøre i lovens ordlyd at nasjonale nummerplaner skal være offentlig tilgjengelige. Dette følger i gjeldende rett av nummerforskriften. Det kan gjøres unntak av hensyn til nasjonal sikkerhet.

I bestemmelsens tredje ledd ble det foreslått at myndigheten gis kompetanse til å gi forskrift om blant annet internasjonale anrop, for å lage funksjonelle løsninger i grenseområder og dele nummerplaner for eksempel for særlige kategorier nummer.

Departementet foreslo en ny bestemmelse i loven § 12-2 som tydeliggjør at nummer, nummerserier, navn og adresser ikke skal tas i bruk uten at det foreligger tillatelse fra myndigheten. I bestemmelsens andre ledd ble det foreslått at lovens prinsipper og kompetansehemler for nummertildeling også gjelder for tildelinger til andre enn tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Når det gjelder kravet om at tildeling skal skje på åpne, objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige fremgangsmåter, ble dette foreslått tatt inn i § 12-2 tredje ledd. Det ble foreslått tatt inn i tredje ledd andre punktum at antall nummertildelinger ikke skal begrenses med mindre det er nødvendig for å sikre effektiv bruk av nummerressurser.

I tillegg foreslo departementet å videreføre en forskriftshjemmel i fjerde ledd, i tillegg til et nytt femte ledd om regulering av bruk av nummerressurser over landegrensene. Dette er særlig aktuelt ved bruk av M2M- og IoT-nummer innenfor EØS for å sikre oppfyllelse av regler om forbrukerbeskyttelse og andre nummerrelaterte regler i det landet hvor ressursene brukes. Det ble foreslått at myndigheten kan gi forskrift om internasjonal koordinering av nummertildelinger og håndhevelse av disse, herunder om tilbaketrekking av ressurser.

Departementet legger opp til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i Arbeidsgruppe Nummer sammen med tilbyderne arbeider for å fremme løsninger for fjernstyrt portering, som gjør det lettere for sluttbrukere å skifte tilbydere, herunder tilbydere av maskin-til-maskin-tjenester. I lys av at det er en risiko for innlåsing av kunder, og at slike løsninger potensielt kan ha effekter på konkurransen i markedet, foreslo departementet også en forskriftshjemmel i ekomloven § 4-17 femte ledd. Forskriftshjemmelen kan tas i bruk ved behov, dersom en bransjeløsning ikke oppnås.

16.1.4 Høringsinstansenes syn

Det har ikke kommet inn merknader til forslagene om nummerressurs i høringen.

16.1.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår ingen endringer og opprettholder lovforslaget.

16.2 Nummeropplysningstjeneste

16.2.1 Gjeldende rett

I henhold til ekomloven § 7-4 har tilbyder en plikt til fortløpende å melde opplysninger om nummer, navn og adresser og tilknyttede sluttbrukere til tilbydere av nummeropplysningstjenester. Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for konkurranse i nummeropplysningsmarkedet og sikre sluttbrukerne informasjon om hvilke numre de kan nå hverandre på.

Videre kan myndigheten gi forskrifter om krav til tilbyders plikter og sluttbrukeres rettigheter når det gjelder opplysningstjenester. Det er gitt forskrifter om hvilken informasjon tilbyderne skal gi til nummeropplysningsvirksomhetene. Sluttbrukere kan reservere seg helt eller delvis mot at informasjon om eget nummer, navn og adresse utleveres til allmennheten via nummeropplysningsvirksomhetene.

16.2.2 Ekomdirektivet og kommunikasjonsverndirektivet

Ekomdirektivet artikkel 112 fastslår at tilbyder av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra nummeropplysningsvirksomhet om å stille alle relevante opplysninger til rådighet på rettferdige, objektive, kostnadsorienterte og ikke-diskriminerende vilkår. Myndigheten skal ha kompetanse til å pålegge plikter og vilkår på tilbyder.

Kommunikasjonsverndirektivet gir i artikkel 12 regler om nummeropplysningstjenester. Bestemmelsen fastslår blant annet at sluttbruker skal kunne reservere seg mot oppføring i offentlige nummerregister, og ha mulighet til å få rettet eller slettet opplysningene.

16.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Ved registrering av sluttbrukere gis tilbyder tilgang til store mengder informasjon. Deler av denne informasjonen er tilbyderne pliktig å stille tilgjengelig for nummeropplysningsvirksomheter etter gjeldende rett. Dette reiser problemstillinger knyttet til personvern og beskyttelse av mindreårige. Departementet har identifisert behov for å fastsette enkelte begrensinger og tydeliggjøre rettigheter og plikter vedrørende utlevering av informasjon til nummeropplysningstjenestene.

Departementet foreslo å ikke videreføre kravet i gjeldende ekomforskrift om at tilbyderne skal utlevere sluttbrukers fødselsdato til nummeropplysningsvirksomheter. Denne informasjonen vil lett kunne brukes til formål som ligger utenfor behandlingsformålet. Det er i utgangspunktet ikke behov for denne informasjonen for å sikre at sluttbrukerne kan nå hverandre, eller for å sikre konkurransen i nummeropplysningsmarkedet. Dersom det er behov for identifikatorer for å skille like navn eller lignende, bør det kunne etableres nøytrale løsninger for dette.

I gjeldende regelverk finnes ikke noe unntak for plikten til å utlevere nummeropplysningsinformasjon selv om et barn er registrert som faktisk bruker. Det betyr at med mindre den som inngår avtalen med tilbyder aktivt har foretatt en reservasjon om at informasjonen ikke kan utleveres, vil nummeropplysninger om barnet kunne utleveres til nummeropplysningsvirksomheter.

Selv om tilbyderne etter gjeldende rett har plikt til å opplyse sluttbruker om at abonnementsopplysninger vil bli overført til nummeropplysnings-

virksomheter, og sluttbruker aktivt kan reservere seg mot at informasjonen utleveres, har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet erfart at dette ikke alltid er kjent for sluttbrukerne. Etter departementets syn bør opplysninger om barn ikke overføres til nummeropplysningsvirksomheter med mindre det gis et positivt samtykke til det. Departementet foreslo en forskriftshjemmel for å kunne fastsette dette. Det skal også kunne fastsettes forskrift for å sikre andre krav til nummeropplysningsvirksomheter som mottar informasjon fra tilbydere av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste.

16.2.4 Høringsinstansenes syn

Datatilsynet ber om at grensene for hva som er nummeropplysningsvirksomhet i § 12-5 tydeliggjøres, og at nummeropplysningstjenester ikke kan behandle utlevert nummeropplysningsinformasjon til andre formål enn nummeropplysningsvirksomhet. Tilsynet mener videre at utlevering av nummeropplysningsinformasjon til nummeropplysningsvirksomhet bør være basert på sluttbrukerens samtykke, i stedet for dagens reservasjonsrett. Reservasjonsretten blir i mange tilfeller illusorisk, blant annet fordi enkelte useriøse nummeropplysningsaktører ikke oppdaterer nummeropplysningsinformasjonen sin. Dersom det ikke innføres krav om samtykke ved all utlevering av nummeropplysningsinformasjon, støtter tilsynet departementets forslag om at nummeropplysningsinformasjon for mindreårige ikke skal utleveres uten samtykke. *Datatilsynet* ber også om at det klargjøres om nummeropplysningsinformasjon er omfattet av taushetsplikten i § 3-2 (nummerering endret i lovforslaget til § 3-10).

Telenor er positiv til de foreslåtte endringene om utlevering og lovlig bruk av informasjon til nummeropplysningstjenester. Telenor mener likevel at det er behov for å tydeliggjøre de rettslige rammene for utleveringsplikten. Selskapet mener at bruken av «elektronisk kommunikasjon» i første ledd er for vidtrekkende, og foreslår at dette endres til «nummerbasert-person-til-person-kommunikasjonstjeneste». I tillegg bør det allerede i første ledd klargjøres at utleveringsplikten kun gjelder offentlig tilgjengelig nummeropplysningsvirksomhet (dette viktige poenget fremkommer nå først i andre ledd og kun i tilknytning til kravet om at utlevering skal skje til kostnadsorientert pris). Telenors forslag om å avgrense lovlig bruk til «nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste» vil også gi et mer konkret innhold til bestemmelsens omtale av «videre bruk» og

«verdiøkende virksomhet i egen eller andres salgs- og markedsføringsøyemed av informasjon til nummeropplysningstjenester». I den grad mottaker av utlevert nummeropplysningsinformasjon ønsker å behandle de mottatte opplysningene til andre formål enn offentlig tilgjengelig nummeropplysningsvirksomhet for formidling av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, må slik behandling ha et særskilt rettslig grunnlag, så som gyldig brukersamtykke. Telenor vil også understreke behovet for å klargjøre i merknadene hva som kan innregnes i en kostnadsbasert pris for utlevering. Tilsynsmyndigheten har uttrykt en klar forventning om at tilbyderne fremover tar et betydelig større ansvar for aktivt å kontrollere og følge opp at mottakere av nummeropplysningsinformasjon ikke anvender utlevert informasjon til andre formål enn lovlig nummeropplysningsvirksomhet. De norske tilbyderne har sagt seg villig til dette og blant annet oppdatert avtaler, kontrollrutiner samt satt av ressurser, noe som innebærer en ikke ubetydelig økning i tilbyderne kostnader. Det bør klargjøres i merknaden at slike kostnader inngår i den kostnadsorienterte prisen.

Telia har erfart at virksomheter som driver opplysningsvirksomhet også har behandlet opplysningene til andre formål og mener at det bør presiseres at opplysningene som tilbydere plikter å utlevere, kun kan benyttes til nummeropplysningstjeneste, og at et slikt krav skal håndheves strengt.

Flere høringsinstanser (*Datatilsynet, Kripos 1881, 1880 og Gule Sider, Telia og El og IT Forbundet*) har synspunkter på forslaget om fjerning av nummeropplysningsvirksomheters tilgang til fødselsdato. Disse innspillene gjelder forskriften og vil bli vurdert før fastsettelsen av ny ekomforskrift. Det samme gjelder forslaget om forutgående prisinformasjon for nummeropplysningstjenestene.

16.2.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at grensene for nummeropplysningsvirksomhet foreslås presisert i forslaget til ny ekomlov § 12-5 andre ledd, hvor det fremgår at «nummeropplysningsvirksomhet omfatter ikke verdiøkende virksomhet i egen eller andres salgs- og markedsføringsøyemed til annen bruk enn nummeropplysning». Etter departementets oppfatning setter bestemmelsen begrensning slik at nummeropplysningstjenester ikke kan behandle utlevert nummeropplysningsinformasjon til andre formål enn nummeropplysningsvirksomhet.

Datatilsynet anfører at utlevering av nummeropplysningsinformasjon til nummeropplysningsvirksomhet bør være basert på sluttbrukerens samtykke, i stedet for dagens reservasjonsrett. Departementet viser til at det følger av direktivet at tilbyder av offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste vederlagsfritt og før oppføring i nummeropplysningstjeneste skjer, skal gi sluttbruker informasjon om formålet med opplysningssystemer der opplysninger om sluttbrukeren vil fremgå. Det skal også informeres om mulig bruk av opplysningene som følge av søkemuligheter i elektronisk nummeropplysning. Det er med andre ord ikke noe EØS-krav til forhåndssamtykke. Departementet er bekymret for at et forhåndssamtykke vil redusere kvaliteten på nummeropplysningstjenestene. Etter en interesseavveining mellom forbrukerhensyn og næringsinteresser, foreslår departementet å opprettholde forslaget om reservasjonsadgang.

Videre ber Datatilsynet om at det klargjøres om nummeropplysningsinformasjon er omfattet av taushetsplikten i forslaget til ekomlov § 3-10. Taushetsplikten omfatter «innholdet av elektronisk kommunikasjon og andres bruk av elektronisk kommunikasjon, herunder opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter», jf. første ledd, første punktum. Etter departementets syn vil abonnementsopplysninger, herunder nummeropplysningsinformasjon, som utgangspunkt være omfattet av taushetsplikten i § 3-10. Departementet viser imidlertid til merknaden til § 3-10 hvor det slås fast at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse, kan gis til annen myndighet i medhold av lov. Departementet vil imidlertid klargjøre i merknadene at nummeropplysningsinformasjon gjort tilgjengelig for allmennheten gjennom nummeropplysningsvirksomhet ikke er omfattet av taushetsplikten. Selv om disse opplysningene ikke er underlagt taushetsplikt, er det viktig å presisere at de ikke kan utleveres til andre enn virksomheter som driver nummeropplysningsvirksomhet. Etter departementets syn vil abonnementsopplysninger som utgangspunkt være omfattet av taushetsplikten i § 3-10. Departementet foreslår at det synliggjøres i bestemmelsen at taushetsplikten ikke er til hinder for at nummer, navn og adresser og tilknyttede sluttbrukere utleveres til nummeropplysningsvirksomhet som tilbyr offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester. Dette utgjør med andre ord et unntak fra taushetsplikten.

Departementet er enig i Telenors forslag til presiseringer i bestemmelsen, og foreslår at «elektronisk kommunikasjon» i første ledd endres til «nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste», og at utleveringsplikten endres til «offentlig tilgjengelig» nummeropplysningsvirksomhet.

16.3 Forvaltning av domenenavn

16.3.1 Gjeldende rett

De overordnede bestemmelsene om forvaltning av de norske landkodedoppdomenene er i dag regulert i ekomloven § 7-1, om forvaltning av nummer, navn og adresser for elektronisk kommunikasjon.

Ekomloven § 7-1 slår fast at det er myndighetene som fastsetter planer for forvaltningen av nummer, nummerserier, navn og adresser for elektronisk kommunikasjon. Videre slås det fast at det er myndighetene som gir tillatelser til selve bruken av disse ressursene i henhold til fastsatte planer, og at myndighetene utpeker offentlige organer eller private til å forestå selve administrasjonen av nummer, navn og adresser.

Betegnelsen domenenavn er ikke spesifikt benyttet i ekomloven § 7-1, men alle typer domenenavn i form av en kombinasjon av tegn for å identifisere for eksempel en person, en organisasjon, en applikasjon eller en tjeneste, er å anse som navn i henhold til ekomloven § 7-1. Tredje ledd gir hjemmel for myndigheten til å fastsette forskrifter om tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser.

Forskrift om domenenavn under norske landkodedoppdomener (domeneforskriften) er gitt med hjemmel i ekomloven § 7-1. Forskriften fastlegger offentligrettslige rammebetingelser for forvaltningen av de norske toppdomenene .no, .sj og .bv, og for virksomheten som forvalter disse ressursene. Forskriften gjelder ikke forvaltningen av generiske domener.

Domeneforskriften fastsetter blant annet krav om teknisk kvalitet, kostnadseffektivitet, åpenhet, forutberegnelighet, ivaretagelse av internettbrukernes interesser, nasjonale interesser og internasjonal utvikling på internettområdet. Domeneforskriften fastsetter videre krav om bruk av domeneforhandlere eller registrarer i registreringsprosessen ved formidling av søknader, og om sikring av registreringsdata. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal føre tilsyn med at registerenheten Norid AS (Norid) oppfyller krav fastsatt i domeneforskriften, jf. gjeldende ekomlov § 10-1.

Et domenenavn under .no oppstår når en organisasjon eller privatperson tegner et abonnement. Det er domeneabbonnenten som er ansvarlig for hva et domene under .no brukes til. Registrering av et domenenavn gir abonnenten en bruksrett til domenenavnet som opprettholdes så lenge abonnementet løper.

Domeneforhandlere (tidligere omtalt som «registrarer») er selskaper og organisasjoner som har inngått avtale med Norid om å bistå domeneabbonnenten med å søke om domenenavn, og administrere abonnementet på abonnentens vegne, for eksempel ved å fornye, overføre eller avslutte det. Domeneforhandlerne er et viktig bindeledd mellom registerenheten og abonnenten, og veileder abonnenten i hva som er nødvendig for å abonnere på et domenenavn. Norid publiserer lister over alle registrerte domeneforhandlere på sine nettsider. Pr. mars 2023 opplyste Norid at det var registrert 258 domeneforhandlere som videreformidler.no-domener. De fleste er norske, men også danske og svenske forhandlere er registrerte, og en liten del forhandlere er tilhørende utenfor Skandinavia.

16.3.2 Endringsbehov

Informasjon som sendes mellom to datamaskiner over internett, benytter unike adresser slik at informasjonen rutes riktig mellom enhetene. Disse unike adressene benytter protokollen TCP/IP (av engelsk: Transmission Control Protocol/Internet Protocol) og blir som oftest omtalt som IP-adresser. IP-adresser er bygget opp av lange nummerserier. For at brukerne av internett skal slippe å huske disse lange tallrekkeene brukes domenenavnsystemet (DNS) til å knytte unike domenenavn, som for eksempel regjeringen.no, til korrekt IP-adresse.

Domenenavn er en del av en hierarkisk navnestruktur på internett, der det siste leddet i en adresse er et toppnivådomene, og det andre leddet utgjør et underdomene. I kategorien toppnivådomener finnes det to hovedkategorier, nasjonale eller geografiske toppnivådomener, også omtalt som landkodedoppdomener slik som .no, .uk og .dk, og generiske toppnivådomener slik som .com, .biz og .net.

De tre norske landkodedoppdomenene er .no for Norge, .sj for Svalbard og Jan Mayen og .bv for Bouvetøya. Pr. i dag er det kun .no som er tatt i bruk.

Forvaltningen av de norske landkodedoppdomenene foretas av Norid. Selskapets navn er et akronym for Norsk registreringstjeneste for internett domenenavn. Norid driver navnetje-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nesten og registeret for norske domenenavn, der alle abonnement på domenenavn direkte under .no aktiveres og er registrert. I tillegg til teknisk drift av .no, har Norid blant annet ansvaret for utvikling av kontraktsvilkår for tildeling av abonnement under .no. Norid har en avtale med den internasjonale forvalteren av toppnivådomener ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) om å forvalte de norske domenenavnene.

Bruken av domenenavn er forbundet med stor samfunnsmessig verdi som en ressurs for bedrifter, virksomheter og enkeltpersoner som kjenne-tegnsfunksjon på firmanavn, varemerker og prosjekter. Domenenavnsforvaltningen er grunnleggende viktig for opprettholdelse av norske internettdresser og bruken av internett. Domene-navnsystemet er i dag en nødvendig komponent i all kommunikasjon på internett.

Gjeldende ekomlov kapittel 7 regulerer navn, nummer og adresser, og dette omfatter blant annet domenenavn. De rettslige rammene for sikkerhet og robusthet for de norske landkodedoppdomenene følger av domeneforskriften §§ 3 og 6.

Ekomdirektivet oppstiller ingen særskilte krav til nasjonale registerenheter eller til forvaltningen av nasjonale domenenavn. NIS2-direktivet (Direktiv (EU) 2022/2555) regulerer registerenhet og domeneforhandlere. Denne rettsakten er EØS-relevant, men ikke tatt inn i EØS-avtalen ennå.

På grunn av stor utbredelse og bruk av .no i det norske samfunnet, vil det måtte vurderes ytterligere regulatoriske krav til sikkerhet og stabilitet. Både sikkerhetsloven og det opprinnelige NIS-direktivet (EU/2016/1148) som nå er tatt inn i EØS-avtalen, etablerer sikkerhetsmessige funksjonskrav basert på rettslige standarder. Tilretteleggingsplikten i etterretningstjenesteloven § 7-2 stiller som utgangspunkt krav til ekomtilbydere, men skal også gjelde for «tilbydere av internettbaserte kommunikasjons- eller meldingstjenester som er tilgjengelige for allmennheten». Forarbeidene til etterretningstjenesteloven nevner at tjenester som omfattes av tilretteleggingsplikten, må ha kommunikasjons- eller meldingsfunksjonalitet, men at det ikke er et krav at dette er hovedformålet med tjenesten. Ettersom domener som sådan ikke har disse funksjonalitetene, bør en ny regulering for domeneområdet synliggjøre at Norid verken er ekomtilbyder eller skal regnes som tilbyder av internettbaserte kommunikasjons- eller meldingstjenester.

Det vil fortsatt være et overordnet mål at etablering av domener under det nasjonale toppdomenet .no skal være et naturlig førstevalg for bru-

kere i Norge som ønsker å drive virksomhet på eller via internett. Forvaltningen av domenenavn skal være i brukernes interesser og forvaltes på en måte som sikrer rask etablering, god kvalitet og lave kostnader.

Internasjonalt skjer det omfattende og langsiktige endringer i domenemarkedet. Endringene kommer som følge av teknologisk utvikling og markedsmessige forhold. De siste årene er konkurransen på domenemarkedet blitt skjerpet som følge av at det er åpnet for etablering av nye internasjonale generiske toppdomener, herunder toppdomener med stedsnavn som kan være av nasjonal betydning for enkeltnasjoner. Nasjonal regulering av domenenavnsforvaltning bør derfor presisere at også slike domenenavn omfattes av forvaltningen.

16.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det ble foreslått å ta inn en ny bestemmelse § 12-7 om forvaltning av domenenavn i ny ekomlov, slik at reguleringen av domeneområdet løftes frem og tydeliggjøres. Bestemmelsen setter overordnede rammer og betingelser for nasjonal domenenavnsforvaltning og leveranser av domenenavnstjenester, og gir hjemmelsgrunnlag for relevante endringer i domeneforskriften som følge av teknologisk utvikling og krav til sikkerhet og stabilitet i domenenavnsystemet. Det ble også foreslått presisert at registrering av et domenenavn kun gir abonnenten en bruksrett til domenenavnet så lenge kontraktsforholdet løper.

Departementet foreslo også å videreføre forskriftshjemmelen som hjemler domeneforskriften.

16.3.4 Høringsinstansenes syn

Norid er positiv til forslaget om å synliggjøre domeneområdet bedre i loven gjennom en egen bestemmelse. Norid er videre positiv til forslaget om å lovfeste at det er abonnenten som har ansvar for hva domeneabonnementet brukes til, og at tildelingen av et domenenavn innebærer stiftelsen av en bruksrett, ikke en eiendomsrett. Norid mener det vil være klargjørende hvis lovteksten presiserer at registerenheter ikke er tilbydere i ekomlovens forstand, og foreslår at dette tas inn i lovteksten. Norid ber om at flere av de sentrale begrepene på domeneområdet defineres i § 1-5, blant annet domenenavn, toppdomene, registreringstjenesten, navnetjenesten for et toppdomene og domenenavnsystem.

Norid fremhever at selskapet i henhold til overenskomst med den internasjonale forvalteren

av toppdomener har rett til å tildele, administrere og registrere domenenavn under de norske toppdomenene. Norid ber departementet vurdere å inkludere mer om det internasjonale rammeverket for domeneforvaltningen av .no i merknaden til bestemmelsen, fordi Norid er bekymret for at lovforslaget kan skape uklarheter om hva som er det rettslige grunnlaget til en registerenhet.

Norid mener at det bør fremgå av forslaget at tildeling av domenenavn skal skje på privatrettslig grunnlag og ikke innebærer utøvelse av offentlig myndighet. Dette bør komme i tillegg til presiseringen om at forvaltningsloven ikke gjelder for Norids virksomhet. Videre understrekes det at det er vanskelig for en registerenhet å påta seg en aktiv rolle for å fremme konkurranse mellom forhandlerne utover at registerenheten skal tilby forhandlerne ikke-diskriminerende vilkår i forhandleravtalen. Konkurransen mellom domeneforhandlerne ligger i å tilby best mulige tjenester til abonnentene både når det gjelder domeneabonnement og når det gjelder tilleggstjenester knyttet til bruken av domenenavnet, blant annet webhotell, e-post og verktøy for å lage websider. Norid foreslår at bestemmelsen endres for å tydeliggjøre dette.

Norid mener at domeneklagenemnda har en viktig funksjon og støtter at det også i fremtiden bør være utenrettslige klageordninger for tvister mellom en domeneabonnent og en tredjepart om bruksretten til et domenenavn under de norske landkodetoppdomenene eller andre fremtidige toppdomener av nasjonal betydning. Norid mener imidlertid at utviklingen av utenrettslige klageordninger som har skjedd siden rammene for domeneklagenemnda ble opprettet, tilsier at dagens klageordning bør evalueres. Herunder bør det vurderes om det er registerenheten eller myndigheten som skal etablere domeneklagenemnda. Norid foreslår at femte ledd utgår og at det i stedet tas inn en forskriftshjemmel slik at reglene kan gis i forskrift. Dersom dette ikke gjøres, foreslås bestemmelsen endret slik at det fremkommer at registerenheten har samme rett som andre parter til å bringe en eventuell avgjørelse fra nemnda videre i rettssystemet.

Norid krever at alle som vil registrere et domenenavn, må identifisere seg ved enten et organisationsnummer i Enhetsregisteret eller et fødselsnummer i Folkeregisteret. Ansvar for å verifisere identiteten til abonnenten er, gjennom forhandleravtalen, overlatt til domeneforhandlerne. Selv om ordningen i det store og hele fungerer etter hensikten, har utviklingen ført til økte krav til autentisering av sluttbrukere, jf. § 2-8 i lovforslaget. Norid ber derfor departementet vurdere

krav til sikker identifikasjon av domeneabonnenter, for eksempel ved å utvide forskriftshjemmelen, slik at kravene kan stilles i domeneforskriften.

Norid mener videre at forskriftshjemmelen må klargjøre at hjemmel til å fastsette nærmere regler også skal gjelde for virksomheten til de ulike aktørene, og ikke bare være hjemmel til å fastsette vilkår for forvaltning av domener.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) viser til at trusselaktørenes digitale angrep mot norske virksomheter i stor grad benytter ondsinnede lenker eller vedlegg for å bryte seg inn hos målet. For å øke sannsynligheten for at brukere hos målet trykker på slike ondsinnede lenker eller åpner vedlegg, benytter trusselaktøren e-postdomener som i størst mulig grad etterligner legitime domener, såkalt typosquatting. Dette innebærer at trusselaktøren for eksempel oppretter et .no-domene som etterligner navnet til en norsk virksomhet, og dette domenet benyttes så til å sende en e-post til en annen virksomhet. For å avdekke forsøk på kompromittering av norske virksomheter, har NSM behov for tilgang til en oversikt over nyopprettede domener. NSM ber om at det vurderes en hjemmel som åpner for at denne informasjonen kan gjøres tilgjengelig for NSM til bruk for oppgaver etter sikkerhetsloven.

16.3.5 Departementets vurdering

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet forvalter statens eierskap i Norid. Departementets mål med eierskapet i selskapet er å sikre bærekraftige sektorpolitiske mål og mest mulig effektiv oppnåelse av disse. Det sektorpolitiske målet med eierskapet i Norid er sikre og tilgjengelige registrerings- og navnetjenester til internettbrukerne. Dette gjenspeiles i regelverket.

Departementet foreslår å synliggjøre Norids rolle som registerenhet for norske landkodetoppdomener i bestemmelsens ordlyd. Registerenheten må ha en overenskomst med den internasjonale forvalteren av toppdomener (ICANN/IANA) for å kunne ha ansvaret for landkodetoppdomener. Norid har dette for de norske landkodetoppdomenene «.no» (Norge), «.sj» (Svalbard og Jan Mayen) og «.bv» (Bouvetøya). Det følger av første ledd at Norid har en plikt til å være registerenhet for «.no» for å sikre at «.no» er tilgjengelig for brukerne i Norge. Eventuelle registerenheter som skal administrere andre toppdomener av nasjonal betydning må også ha en slik overenskomst med den internasjonale forvalteren. Den internasjonale domeneforvalteren ber nasjonale myndigheter om en uttalelse i spørsmål som gjelder

nasjonale interesser. Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet uttaler seg på vegne av Norge i slike spørsmål.

Departementet er enig med Norid i at det vil være en fordel å synliggjøre at Norid ikke utøver offentlig myndighet. Departementet foreslår å presisere dette i merknaden til bestemmelsen. Departementet mener at det følger klart av definisjonen av tilbyderbegrepet at registerenheter ikke er ekomtilbydere, og ser derfor ingen grunn til å presisere dette i ordlyden i bestemmelsen om domener. Departementet er derimot enig i at det er hensiktsmessig å definere noen av de mest sentrale begrepene på domeneområdet for å gjøre reguleringen av domenenavn lettere tilgjengelig, og foreslår å inkludere tre slike definisjoner i § 1-5.

Departementet foreslår også å klargjøre i bestemmelsens ordlyd at Norid skal gi domeneforhandlerne tilgang til registreringstjenesten på ikke-diskriminerende vilkår. Departementet mener at dette vil bidra til å legge til rette for konkurransen mellom domeneforhandlerne, og understreker at dette er ment som en klargjøring av bestemmelsen og ikke en realitetsendring.

Domeneklagenemnda videreføres i sin nåværende form, men departementet foreslår å genera-

lisere klageordningen i loven slik at det fremkommer at Norid får en plikt til å påse at det etableres en klageordning for behandling av tvistesaker om registrering av norske domenenavn. Det klargjøres i bestemmelsens ordlyd at registerenheter skal rette seg etter klageorganets avgjørelser. I tillegg foreslår departementet at det kun skal være ett klageorgan for domener. Dette medfører at registerenheter som eventuelt får administrere andre toppdomener av nasjonal betydning, også skal inkluderes i klagerodningen. Formålet med en felles klageordning er at domenebrukerne kan henvende seg til ett sted for å få avgjort alle tvister som gjelder norske landkodetoppdomener og domenenavn av nasjonal betydning.

Departementet foreslår videre, basert på Norids innspill, å klargjøre forskriftshjemmelen for å sikre at domeneforskriften kan revideres på en hensiktsmessig måte.

Når det gjelder NSMs innspill om å vurdere en hjemmel som åpner for å gjøre informasjon om nyopprettede domener tilgjengelig for NSM for oppgaver etter sikkerhetsloven, viser departementet til at dette ikke har vært en del av lovhøringen. Departementet foreslår ingen endring på dette punktet.

17 Utstyr og installasjoner med videre

17.1 Utstyr

17.1.1 Gjeldende rett

I henhold til gjeldende ekomlov § 8-1 kan radio- og teleterminalutstyr som omfattes av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til, besittes, omsettes og tas i bruk dersom de oppfyller nærmere bestemte grunnleggende krav i direktiver fra EU. Dette er en rammebestemmelse der de nærmere kravene til utstyr er fastsatt i forskrifter.

Kravene gjelder blant annet krav til sikkerhet for liv og helse, elektromagnetisk kompatibilitet, hensiktsmessig bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret og krav til prosedyrer og merking. Ekomloven § 8-1 med forskrifter gjennomfører radioutstyrsdirektivet (2014/53/EU), EMC-direktivet (2014/30/EU), lavspenningsdirektivet (2014/35/EU) og skipsutstyrsdirektivet (2014/90/EU) for radio- og teleterminalutstyr.

Bestemmelsens andre ledd setter krav om utstyrstillatelse fra myndigheten ved besittelse, omsetning og bruk av radio- og terminalutstyr som ikke omfattes av overenskomst etter første ledd. Det fremgår av Ot.prp. nr. 58 (2002–2003) i merknadene til § 8-1 andre ledd at det vil være aktuelt å fastsette nærmere krav og vilkår i særskilt forskrift for utstyr omfattet av andre ledd. Dette gjelder blant annet utstyr brukt bare av Forsvaret, i forbindelse med privat sikkerhet, nasjonal sikkerhet, for kriminalvern og en del utstyr og systemer for avvikling av lufttrafikken. Det er i dag ikke fastsatt noen forskrifter med hjemmel i § 8-1 andre ledd som setter slike krav.

I radioutstyrsdirektivet fremgår det at enkelte typer utstyr er unntatt fra virkeområdet til direktivet. Etter gjeldende rett vil dermed slikt utstyr omfattes av ekomloven § 8-1 andre ledd og kravet om utstyrstillatelse. For det første er det gjort unntak for radioutstyr som brukes av radioamatører, og som er omfattet av artikkel 1 definisjon 56 i Radioreglementet til Den internasjonale teleunion (ITU), med mindre utstyret er gjort kommersielt tilgjengelig. Kravene for innførsel og bruk av slikt utstyr fremgår av forskrift 5. november 2009 nr. 1340 om radioamatørlisens og vil håndteres etter

reglene i denne forskriften, og ikke være gjenstand for krav om tillatelse etter § 8-1 andre ledd.

I direktivet er det også gjort unntak for spesialbygde evalueringsbyggesett for profesjonelle som kun skal brukes ved forsknings- og utviklingsinstitusjoner til forsknings- eller utviklingsformål. I tillegg er radioutstyr som kun benyttes for å ivareta rikets eller annen offentlig sikkerhet, kun benyttes av Forsvaret eller kun benyttes for statens tiltak på det strafferettslige området, unntatt fra direktivets virkeområde. I tråd med tolkning av EU-retten innebærer sistnevnte unntak at radioutstyr som også er gjort kommersielt tilgjengelig for andre formål enn de nevnte, ikke vil være unntatt fra kravene i direktivet. Unntaket gjelder derfor kun i særlige tilfeller der radioutstyr er spesielt utviklet for disse formålene og ikke samtidig gjort kommersielt tilgjengelig for andre formål. Kravet om tillatelse fra myndigheten for å besitte, omsette og bruke radio- og terminalutstyr i ekomloven § 8-1 andre ledd vil gjelde for disse tilfellene som da ikke er omfattet av internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til. Det er ikke gjort unntak for radioutstyr som kun benyttes for å ivareta rikets eller annen offentlig sikkerhet, kun benyttes av Forsvaret eller kun benyttes for statens tiltak på det strafferettslige området, i EMC-direktivet, lavspenningsdirektivet eller skipsutstyrsdirektivet.

I henhold til § 6-2 i ekomloven kan ikke frekvenser i det elektromagnetiske frekvensspekteret tas i bruk uten tillatelse fra myndigheten. Det er dermed, i tillegg til krav om utstyrstillatelse for utstyr som ikke omfattes av internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til, også krav om frekvenstillatelse. Ekomloven § 6-2 a om mobilregulert sone regulerer også frekvensbruk for utstyr.

Ekomloven § 8-1 tredje ledd fastsetter hjemmel til å kunne gi forskrifter om krav og vilkår for omsetning og bruk av radio- og terminalutstyr, og om registrering av forhandlere av slikt utstyr. Det er dermed etter gjeldende rett ikke anledning til å gi forskrifter om besittelse som bestemmelsens første ledd viser til.

Ekomloven § 8-2 inneholder en hjemmel for myndigheten for å sette forskriftskrav til teknisk

kontrollorgan som er ansvarlig for samsvarsvurderinger på området for elektronisk kommunikasjon.

Registreringsplikt for leverandører og forhandlere som innfører og omsetter radio- og terminalutstyr, følger av gjeldende forskrifter.

17.1.2 Endringsbehov

Regulering av innførsel, omsetning og bruk av utstyr i gjeldende ekomlov og tilhørende forskrifter er basert på krav som følger av rettsakter, som Norge har sluttet seg til gjennom EØS-avtalen. Kravene må være oppfylte for at utstyr kan omsettes i markedet i EØS.

Radioutstyrsdirektivet (2014/53/EU), EMC-direktivet (2014/30/EU), lavspenningsdirektivet (2014/35/EU) og skipsutstyrsdirektivet (2014/90/EU) regulerer utstyr på området for elektronisk kommunikasjon. Direktivene er tilpasset et rammeverk fra EU som gjelder varers tilgang til markedet i EØS, og som er gjennomført i norsk rett gjennom lov 12. april 2013 nr. 13 om det frie varebytte i EØS (EØS-vareloven). For å sikre samsvare i nasjonal regulering er det behov for å endre ekomloven kapittel 8 slik at lovens ordlyd er tilpasset og i tråd med EØS-vareloven.

Radioutstyr og utstyr til elektronisk kommunikasjon som omsettes i det norske markedet, skal oppfylle fastsatte krav som sikrer at det virker etter sin hensikt og ikke forstyrrer annen elektronisk kommunikasjon. Potensielle forstyrrelser er imidlertid ikke begrenset til radioutstyr og utstyr til elektronisk kommunikasjon. I praksis kan ethvert elektroteknisk utstyr under gitte omstendigheter forstyrre elektronisk kommunikasjon.

I spesielle tilfeller vil det kunne være behov for å innføre utstyr til Norge som ikke oppfyller kravene i relevante EU-direktiver. Dette kan være aktuelt der Forsvaret, politiet, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt eller Kriminalomsorgen har legitime behov for å ta i bruk frekvenser og utstyr for å hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon. I tillegg kan det være aktuelt å gi tillatelse til å ta i bruk frekvenser og utstyr for å hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon for å ivareta særskilte allmennytelige formål. For å sikre tilgang til nødvendig utstyr i slike tilfeller og for nevnte formål, foreslås å innføre regler i § 13-1 om avtale om innførsel eller tillatelse fra myndigheten for den som skal innføre slikt utstyr.

Etter gjeldende regulering er det krav om utstyrstillatelse fra myndigheten for besittelse, omsetning og bruk av radio- og teleterminalutstyr som ikke omfattes av internasjonal overenskomst

som Norge har sluttet seg til. Dette gjelder også i tilfeller der politiet, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og Etterretningstjenesten kan ta i bruk frekvenser som er tildelt andre uten frekvenstillatelse fra myndigheten etter ekomloven § 6-2 a om mobilregulert sone. Departementet anser at i de tilfeller der politiet og Nasjonal sikkerhetsmyndighet med flere ikke trenger frekvenstillatelse fra myndigheten for å kunne ta i bruk frekvenser som er tildelt andre, er det heller ikke hensiktsmessig at det kreves tillatelse for å innføre utstyr til bruken av frekvensene.

Elektronisk kommunikasjon blir i økende omfang forstyrret av utstyr som er laget med formål om å forstyrre eller hindre kommunikasjon, såkalte jammere, og dette kan få store konsekvenser. Det er derfor et behov for klare lovhjemler for å synliggjøre ulovlighet av slikt utstyr og for at myndigheten skal kunne gripe inn for å forhindre forstyrrelser på lovlig kommunikasjon.

17.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

17.1.3.1 Omsetning av utstyr

I høringsnotatet ble det foreslått at den nye ekomloven § 13-1 viderefører gjeldende rammebestemmelse i § 8-1 for utstyr slik at radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr som omfattes av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til, kan besittes, omsettes og tas i bruk dersom de oppfyller nærmere bestemte grunnleggende krav i direktiver fra EU.

Ny teknologi kan gi enkelte nye utfordringer. Eksempler på dette er ladeanlegg for skip og biler, solcelleanlegg, LED-lysutstyr, LED-informasjonskjermer og mikrobølgeovner til industriell bruk. Samtidig blir samfunnet mer sårbart for forstyrrelser på elektronisk kommunikasjon. Nød- og sikkerhetssystemer, satellittkommunikasjon, satellittbaserte navigasjonssystemer, mobile nettverk, velferdsteknologi, energistyring og løsninger for intelligente transportsystemer er eksempler på tjenester som er sårbare for forstyrrelser på kommunikasjon.

Alt utstyr som har en elektronisk komponent kan potensielt forstyrre elektronisk kommunikasjon, og departementet foreslo å utvide reguleringen av utstyr i § 13-1 til også å gjelde annet utstyr i tillegg til radio- og terminalutstyr, slik at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mer helhetlig kan følge opp sitt samfunnsoppdrag og tilsynsrolle med utstyrsmarkedet basert på identifisert risiko. Kravene som settes til utstyr gjelder sikkerhet, elektromagnetisk kompatibilitet, effektiv bruk av det elek-

tromagnetiske frekvensspekteret, tilgjengelighet og krav til prosedyrer og merking. Departementet foreslo også en forskriftshjemmel, blant annet for å kunne detaljere disse kravene for utstyr.

Departementet foreslo videre at det gjøres en endring i forhold til gjeldende ordlyd i § 13-1 første ledd om krav til sikkerhet. Etter gjeldende regulering er det med hensyn til krav til sikkerhet vist til sikkerhet for liv og helse. Kravene til sikkerhet i radioutstyrsdirektivet omfatter også andre sikkerhetsaspekter, herunder mulighet for Europakommisjonen til å sette krav til eksempelvis datasikkerhet, personvern og tiltak mot svindel. Departementet mener at selv om slike krav vil være dekket av ordlyden i bestemmelsen som gjelder «øvrige krav i forskrifter fastsatt med hjemmel i siste ledd», så vil det være bedre og mer presist å innta krav til «sikkerhet» generelt i ordlyden, og ikke kun til sikkerhet for liv og helse slik det er gjort i gjeldende regulering.

EØS-vareloven setter horisontale rammer for varers tilgang til markedet i EØS. Loven gjennomfører europaparlaments- og rådsforordning (EF) 765/2008 om fastsettelse av krav til akkreditering og markedstilsyn for markedsføring av varer. Forordningen gjelder i hovedsak det harmoniserte vareområdet, hvor det er fastsatt felles tekniske EØS-krav som varer må følge dersom de skal være lovlig å plassere på markedet. Radioutstyrsdirektivet, EMC-direktivet, lavspenningsdirektivet og skipsutstyrsdirektivet er alle underlagt den horisontale varereguleringen. I forordningen og EØS-vareloven er det innført krav som må oppfylles for lovlig å kunne gjøre produkter tilgjengelige på markedet. Gjennom reguleringen er det også innført definisjoner av aktørene i markedet som reguleringen gjelder for, og definisjoner av de ulike stegene i prosessen med å gjøre et produkt tilgjengelig på markedet. Radioutstyrsdirektivet, lavspenningsdirektivet, EMC-direktivet og skipsutstyrsdirektivet er basert på prinsippene i forordning 765/2008/EF, og det er de samme mekanismene og definisjonene som gjelder for direktivene.

Reguleringen i forordningen legger opp til at krav til produkter og tilsynshjemler skal etableres i sektorregelverket. For å sikre samsvar med den horisontale varereguleringen, foreslo departementet å anvende de samme begrepene som i EØS-vareloven og direktivene. Dette innebærer at kravene i bestemmelsen som i dag er knyttet til besittelse, omsetning og til å ta i bruk, erstattes med «bringe i omsetning»¹, «gjøre tilgjengelig på markedet»² og «sette i drift»³. Begrepet «sette i

drift» er ikke definert i EØS-vareloven, men i radioutstyrsdirektivet og EMC-direktivet.

Materielt sett vil dette innebære at gjeldende krav knyttet til besittelse ikke foreslås videreført. Begrepet «besittelse» er ikke relatert til krav i utstyrsdirektivene. For eksempel er det i guide til varereguleringen spesifisert at tilfeller der en privatperson tar med seg utstyr som er kjøpt utenfor EØS inn til EØS ikke omfattes av begrepet å «bringe i omsetning». Etter gjeldende regulering i ekomloven § 8-1 vil det ikke være tillatt å besitte utstyr som ikke oppfyller kravene i direktivene, og ekomloven er dermed ikke i tråd med EU-retten på dette området. Departementet kan ikke se at det er særskilte nasjonale behov som tilsier videreføring av en bestemmelse som innebærer at besittelse av utstyr som ikke oppfyller krav i aktuelle direktiver, på generelt grunnlag ikke er tillatt.

I spesielle tilfeller vil det kunne være behov for å innføre til Norge utstyr som ikke oppfyller kravene i relevante direktiver og forskrifter som nevnt over. I ny § 13-1 andre ledd i høringen foreslo departementet å innføre en bestemmelse som gir myndigheten hjemmel til å gi tillatelse til innførsel og overlevering av utstyr som ikke tilfredsstiller krav i forskrift fastsatt med hjemmel i bestemmelsen. Villkårene for tillatelse foreslås knyttet mot bestemmelser i ekomloven som regulerer tillatelse til å ta i bruk frekvenser for Forsvaret, politiet og Kriminalomsorgen med flere i særskilte tilfeller, og tillatelse til å ta i bruk frekvenser for å ivareta særskilte allmennnyttige formål. I tilfeller hvor det kan være grunnlag for å gi tillatelse til bruk av frekvenser, vil det også kunne være behov for å kunne innføre og overlevere eller få overlevert utstyr som ikke oppfyller krav i aktuelle forskrifter. I slike tilfeller og for nevnte formål anser departementet at det er hensiktsmessig å åpne opp for adgang til innførsel og overlevering av utstyr.

Kravene i gjeldende § 8-1 andre ledd ble foreslått videreført med noen endringer. Gjeldende krav innebærer at besittelse, omsetning og bruk av radio- og terminalutstyr som ikke omfattes av overenskomst etter første ledd, krever utstyrstillatelse fra myndigheten. Videre innebærer gjeldende krav

¹ «Bringe i omsetning» – gjøre et produkt tilgjengelig på felleskapmarkedet for første gang (EØS-vareloven, forordning (EF) nummer 765/2008, artikkel 2 nr. 2)

² «Gjøre tilgjengelig på markedet» – enhver overlevering av et produkt for distribusjon, forbruk eller bruk på felleskapmarkedet i forbindelse med kommersiell virksomhet, mot betaling eller vederlagsfritt (EØS-vareloven, forordning (EF) nummer 765/2008, artikkel 2 nr. 1)

³ «Sette i drift» – første gang radioutstyret tas i bruk i EØS av sluttbrukeren

at myndigheten kan nekte tillatelse dersom utstyret ikke oppfyller krav som angitt i første ledd, og at det kan stilles vilkår for utstyrstillatelse eller gjøres unntak fra kravet om tillatelse.

Det fremgår av Ot.prp. nr. 58 (2002–2003) om ekomloven i merknadene til § 8-1 andre ledd at det vil være aktuelt å fastsette nærmere krav og vilkår i særskilt forskrift for utstyr omfattet av andre ledd. Dette gjelder blant annet utstyr brukt bare av Forsvaret, i forbindelse med privat sikkerhet, nasjonal sikkerhet, for kriminalvern og en del utstyr og systemer for avvikling av lufttrafikken. Det er i dag ikke fastsatt noen forskrifter med hjemmel i § 8-1 andre ledd. Selv om behovet for bestemmelsen antas å ha mindre praktisk betydning da størstedelen av radioutstyr vil være omfattet av internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til, mener departementet at det er hensiktsmessig å beholde kravene om tillatelse for utstyr, men at kravet relateres til innførsel og overlevering. Selve bruken foreslås dekket av krav i nye bestemmelser i §§ 11-13, 11-14 og 11-15.

Departementet foreslo i høringen å innta et nytt fjerde ledd i bestemmelsen som gjør unntak fra kravet om tillatelse for innførsel og overlevering i tilfeller som dekkes av ny bestemmelse i § 11-13. I slike tilfeller kan politiet, Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet ta i bruk frekvenser som er tildelt andre uten tillatelse fra myndighetene, og det anses som hensiktsmessig at det også kan innføres og overlates utstyr i den forbindelse uten at myndigheten gir tillatelse til dette. Departementet vurderte imidlertid at det bør settes krav om at den som skal innføre utstyret, typisk en importør, og overlevere dette til relevante statlige aktører, har inngått avtale med Forsvaret, Etterretningstjenesten, politiet eller Nasjonal sikkerhetsmyndighet om anskaffelse for de formålene som det vises til i ny §11-13. Dette kravet vil ivareta hensyn til at det ikke er fritt frem for den som ønsker å innføre utstyr som ikke oppfyller krav i relevante direktiver og forskrifter, uten at dette er begrunnet i hensyn som det er vist til ovenfor.

Gjeldende § 8-1 tredje ledd ble i all hovedsak foreslått videreført, med de språklige tilpasninger som er nødvendige som følge av endringer i bestemmelsen for øvrig. Siste punktum i gjeldende tredje ledd vurderes som overflødig informasjon som fremgår av forskrift om registrering og krav til innførsel og omsetning av radio-, teleterminal- og nettutstyr som er fastsatt med hjemmel i bestemmelsen, og foreslås tatt bort.

Gjeldende regulering i ekomloven § 8-2 om teknisk kontrollorgan ble foreslått videreført i § 13-3 uten endringer.

17.1.3.2 Forbud mot utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon

Det ble foreslått en ny bestemmelse i ekomloven § 13-2 om forbud mot radioutstyr og annet utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre elektronisk kommunikasjon. Bakgrunnen er at det de senere årene har vært en økning i tilfeller hvor elektronisk kommunikasjon har blitt forstyrret som følge av såkalt jamming. Eksempler på dette er luftambulanse og annen flytrafikk som har mistet GPS-signaler, og som har fått problemer med navigering som følge av dette. Slike forstyrrelser kan føre til alvorlige konsekvenser for liv og helse dersom for eksempel luftambulansehelikoptre ikke kan lande når de er på oppdrag og det er dårlig sikt.

Jammere er utstyr som i utgangspunktet vil være omfattet av reguleringen i radioutstyrsdirektivet eller EMC-direktivet og eventuelt lavspenningsdirektivet, og som vil være omfattet av kravene i § 13-1 første ledd. Siden jammere er laget for å forstyrre elektronisk kommunikasjon vil de ikke kunne oppfylle de grunnleggende kravene til elektromagnetisk kompatibilitet eller frekvensbruk i direktivene, og de vil dermed ikke kunne plasseres på markedet. Kravene i § 13-1 gjelder tilgang til markedet i EØS og vil ikke omfatte befatning med jammere utover det å bringe et utstyr i omsetning, gjøre det tilgjengelig på markedet og sette det i drift.

Jammere er utstyr som det er ønskelig å forby. På bakgrunn i de potensielt alvorlige konsekvensene jamming kan ha, foreslo departementet at det innføres en egen bestemmelse i ekomloven som innebærer et forbud mot innførsel, besittelse, å bringe i omsetning, å gjøre tilgjengelig på markedet og sette i drift og bruke jammere. Departementet ønsker med det å synliggjøre at befatning med jammere og annet utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon, ikke er tillatt. Samtidig gir bestemmelsen sammen med foreslåtte endringer i ekomloven kapittel 15 om tilsyn, en klar lovhjemmel for myndigheten til å følge opp denne typen utstyr overfor både privatpersoner og virksomheter. I tråd med gjeldende rett ble det foreslått å beholde mulighetene for bruk av jammere i forbindelse med mobilregulert sone eller andre tilfeller der det vurderes å være grunnlag for å gi tillatelse etter ekomloven.

17.1.4 Høringsinstansenes syn

Forsvarsdepartementet viser til at Etterretningstjenesten anskaffer og innfører utstyr som ikke tilfredsstiller EU/EØS-krav, for å etablere, opprettholde og bevare Etterretningstjenestens evne til å utføre flere av oppgavene etter etterretningstjenesteloven, og viser til at det på anskaffelses- eller innføringstidspunktet sjelden er mulig å knytte fremtidig bruk av utstyret opp mot et konkret og avgrenset formål. Følgelig vil det ikke være mulig å forutsi om utstyret kommer til å bli brukt i Norge i henhold til lovforslaget § 11-13 andre ledd, ei eller om det før eventuell bruk, vil benyttes i forbindelse med øving etter lovforslaget § 11-14 der det uansett kreves en frekvens- og brukstillatelse.

Forsvarsdepartementet foreslår at Forsvaret, politiet og Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal være unntatt fra kravet om tillatelse til innførsel. Det samme gjelder andre som innfører slikt utstyr etter avtale med Forsvaret, politiet eller Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Forsvarsdepartementet mener at det ikke vil være praktisk mulig å pålegge allierte styrker eller partnere en tillatelse til å innføre utstyr som skal benyttes i Norge, selv om bruken er begrenset til øvingsvirksomhet. Det er viktig å ivareta hensynet til skjerming av sensitive kapasiteter for utenlandske styrker som kommer til Norge for å øve etter invitasjon av Forsvaret. Videre vil kjennskap til detaljer om slikt utstyr ofte være underlagt avsenderstatens nasjonale graderinger og autorisasjonskrav, som kan vanskeliggjøre innsyn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i slike opplysninger. Et innsynskrav kan gjøre det problematisk for allierte styrker å medbringe eget utstyr til øving i Norge, og kan på sikt gjøre det vanskelig å opprettholde samtrening og relasjoner mellom Norge og allierte innenfor berørte samarbeidsområder. Forsvarsdepartementet foreslår at relevante aktører unntas fra kravet om tillatelse til innførsel i sin helhet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter forslaget fra departementet og viser til at forslaget til regulering av utstyr innebærer en styrking av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets markedstilsyn med varer, ved at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet får hjemler til å føre tilsyn i markedet for alt elektrisk utstyr som potensielt kan forstyrre elektronisk kommunikasjon. Etter Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vurdering vil bestemmelsen for det første sikre samsvar med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, herunder EØS-vareloven, radioutstyrsdirektivet, EMC-direktivet, lavspenningsdirektivet, skipsutstyrsdirektivet og tilgjengelighetsdirektivet.

Den horisontale varereguleringen setter krav til utstyr som skal gjøres tilgjengelig på markedet, og omfatter omsetningskjeden fra produsent til distributør. Privatpersoner kan ta med seg utstyr som er kjøpt utenfor EØS inn til EØS. Dette er i tråd med EU-retten som innebærer at varereguleringen ikke gjelder tilfeller der en privatperson tar med seg utstyr som er kjøpt utenfor EØS inn til EØS. Etter gjeldende regulering er det imidlertid ikke tillatt for en privatperson å ta med seg utstyr som ikke oppfyller krav i nevnte direktiver inn til Norge, for eksempel i forbindelse med reise, selv om utstyret ikke skal brukes. Dette er etter Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vurdering uheldig. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter departementets vurdering av at det ikke er særskilte nasjonale behov som tilsier videreføring av en bestemmelse som innebærer at privatpersoners besittelse av utstyr som ikke oppfyller krav i aktuelle direktiver, på generelt grunnlag ikke er tillatt. For å klargjøre at kravene i første ledd ikke må være oppfylt og at det ikke er krav til tillatelse for de tilfeller hvor en privatperson tar med seg utstyr som er kjøpt utenfor EØS inn til EØS, foreslår Nasjonal kommunikasjonsmyndighet at dette synliggjøres i merknaden til bestemmelsen.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er også enig i presiseringen av at sikkerhet i første ledd ikke kun relaterer seg til sikkerhet for liv og helse, men også til datasikkerhet, herunder personvern, beskyttelse mot svindel og beskyttelse av nettet. I tillegg er inkluderingen av begrepet tilgjengelighet viktig, slik at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan sette krav til og følge opp tilgjengelighet til utstyr til elektronisk kommunikasjon etter tilgjengelighetsdirektivet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter også forslaget om å utvide virkeområdet til bestemmelsen til også å gjelde annet utstyr i tillegg til radio- og terminalutstyr. Det er nødvendig for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne føre tilsyn med alt utstyr som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter øvrige forslag i bestemmelsen som blant annet åpner for at det kan innføres utstyr for tilfeller der det gis tillatelse til bruk i henhold til ekomloven kapittel 11 om frekvenser.

Norsk romsenter støtter at § 13-2 om utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon også skal gjelde annet utstyr i tillegg til radioutstyr og terminalutstyr. Dette innebærer at bestemmelsen, i tillegg til å omfatte utstyr til bruk til elektronisk kommunikasjon, også omfatter annet utstyr som kan forstyrre elektronisk kom-

munikasjon. Dette oppfattes som en skjerping av regelverket som kan bidra til ytterligere interferensbeskyttelse av satellittbaserte tjenester generelt og GNSS spesielt.

Kripos, Politidirektoratet og Politiets sikkerhets-tjeneste støtter forslaget i § 13-2 om forbud mot radioutstyr med videre som er ment å forstyrre eller hindre elektronisk kommunikasjon, fordi andres bruk av såkalte «jammere» kan benyttes for å sette utstyr for romavlytting ut av funksjon, forstyrre nødetater og politiets arbeid og generelt utgjøre en trussel mot samfunnet.

Forsvarsdepartementet viser til at Forsvarets forskningsinstitutt som en del av forskningen og støtten til Forsvaret og totalforsvaret, må innføre, besitte og utvikle utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon. Det er derfor behov for en avklaring som drøftet over vedrørende forholdet mellom Forsvarets forskningsinstitutt og § 11-14 og eventuelt § 11-16.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser til at etaten får mange henvendelser knyttet til bruk av jammere og annet utstyr som potensielt kan forstyrre samfunnsviktige tjenester. Etter gjeldende regulering kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet følge opp bruken av utstyret, men har ikke tilstrekkelige hjemler til å kunne følge opp besittelse, salg og annen befatning med utstyret. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter derfor forslaget som vil innebære at enhver befatning med jammere og annet utstyr som er laget for å forstyrre elektronisk kommunikasjon, vil være forbudt. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser imidlertid til at de ser at det er behov for enkelte unntak fra dette, og forslaget fra departementet støttes også med hensyn til unntakene som er foreslått.

17.1.5 Departementets vurdering

Departementet har, basert på høringsinstansenes innspill, foretatt en ny vurdering av behovet for å gi tillatelse til innførsel og overlevering av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr som ikke tilfredsstiller de alminnelige kravene til utstyr, og som skal brukes av andre statlige aktører. Departementet understreker at det først og fremst er behov for å regulere bruken av utstyret, og legger til grunn at dette vil kunne ivaretas ved at de aktuelle aktørene enten må oppfylle krav i § 11-13 eller få innvilget frekvenstillatelse etter §§ 11-14 eller 11-15 før utstyret kan tas i bruk. Departementet foreslår derfor å gå bort fra kravet om tillatelse til å innføre og overlevere utstyr som skal brukes for

formålene i §§ 11-13 til 11-15 når det gjelder andre statlige aktørers bruk. Unntakene som foreslås knyttet til innførsel og overlevering gjelder spesielt bruk, og det er ikke aktuelt med ordinært salg (tilgjengeliggjøring) på markedet av slikt utstyr. Derfor opprettholdes kravet til at den som innfører utstyret skal ha avtale med relevante statlige aktører. Avtalen må inneholde tilstrekkelig informasjon til at departementet har mulighet til å kontrollere innførselen.

For å sikre at departementet har tilstrekkelige inngrepsmuligheter dersom utstyr som er innført til bruk for andre statlige aktører etter § 11-13, § 11-14 første ledd og § 11-15 fører til trusler mot nasjonal sikkerhet, fare for liv og helse eller utstyret ikke brukes i tråd med formålet, foreslår departementet å innføre en sikkerhetsventil i form av en egen inngrepshjemmel der departementet kan kreve stans i innførsel, omsetning og bruk av det aktuelle utstyret.

For andre aktører som kan søke om frekvenstillatelse etter § 11-14 andre ledd for å ivareta særlige allmenntillegge formål, er det nødvendig og forholdsmessig med krav om tillatelse for innførsel og overlevering. Dette kravet opprettholdes.

Departementet følger Nasjonal kommunikasjonsmyndighets råd og foreslår å synliggjøre i merknaden til bestemmelsen at det ikke er krav til tillatelse for de tilfeller hvor en privatperson tar med seg utstyr som er kjøpt utenfor EØS inn til EØS. Departementet finner imidlertid grunn til også å presisere at dette utstyret ikke kan tas i bruk i Norge dersom frekvensene som utstyret benytter, ikke er innenfor rammen av norsk frekvensbruk. Det er innehaver av utstyret som er ansvarlig for å undersøke dette.

17.2 Krav til prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett

17.2.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 2-14 første ledd retter seg mot tilbyder av installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett eller utstyr for elektronisk kommunikasjon som skal være kvalifisert og ha tillatelse fra myndigheten. Det samme gjelder den som i næringsøyemed foretar installasjon, vedlikehold eller sammenkobling til eget bruk. I bestemmelsens andre ledd er det satt krav om at eier og tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett skal benytte installatør som har tillatelse, ved installasjon, vedlikehold og sammenkobling av nett. Bestemmel-

sens tredje ledd gir myndigheten mulighet til å tilbakelatte tillatelse dersom installatøren ikke overholder krav som er fastsatt i eller i medhold av loven. Fjerde ledd gir forskriftshjemmel om krav til installatør.

Det er satt krav til virksomhet som er ansvarlig for installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett i autorisasjonsforskriften. Kravene omfatter kvalifikasjoner i form av utdanning og erfaring, kompetanse på prosjektering og kompetanse på elektroniske kommunikasjonsnett, materiell og utstyr. Videre er det satt krav til at arbeidet blir utført på en faglig forsvarlig måte og i samsvar med gjeldende krav til utførelse i forskriften. Virksomheter som oppfyller forskriftens krav med hensyn til kvalifikasjoner, kan få innvilget ekomnettautorisasjon.

17.2.2 Endringsbehov

Av hensyn til forutberegnelighet og klarhet i reguleringen foreslår departementet å gjøre nødvendige endringer slik at kravene om tillatelse for å installere, vedlikeholde eller sammenkoble elektroniske kommunikasjonsnett, knyttes til virksomheter som er ansvarlig for denne typen arbeid. Ved å presisere hvem som er ansvarlig vil det også bli enklere å unngå tolkningstvil ved innleie av underentreprenører som ikke har autorisasjon.

Før arbeid med installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett settes i gang, vil det i de fleste tilfeller være en prosess knyttet til prosjektering eller planlegging av prosjektet og arbeidet som skal utføres. I mange tilfeller vil denne planleggingen gjøres av virksomheten som skal utføre arbeidet, og i slike tilfeller vil virksomheten ha ansatte som innehar kvalifikasjoner for å kunne gjøre riktige vurderinger knyttet til prosjekteringen. Det har imidlertid vist seg i praksis å være en utfordring for virksomheter som skal utføre autorisasjonspliktig arbeid i elektroniske kommunikasjonsnett, dersom planleggingen eller prosjekteringen er utført av virksomheter som ikke innehar nødvendige kvalifikasjoner. Autoriserte virksomheter som får oppdrag som er prosjektert av virksomheter uten autorisasjon, må etterprøve prosjektene. De får også i mange tilfeller ansvaret for eventuelle feil ved prosjekteringen og kan bli økonomisk skadelidende som følge av dette. Myndighetene har ikke kompetanse til å følge opp virksomheter som kun er ansvarlige for prosjekteringsfasen, slik regelverket er utformet i dag. For å sikre riktig kompetanse i en tidlig fase av etablering av elektroniske kommunikasjonsnett, kan det være

behov for at det stilles krav om at virksomheter som er ansvarlige for prosjektering av elektroniske kommunikasjonsnett, skal være autoriserte.

17.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

17.2.3.1 Autorisasjonsplikt

Departementet foreslo at det i ekomloven § 2-7 første ledd presiseres at virksomhet som er ansvarlig for installasjonen skal ha tillatelse fra myndigheten. Dette innebærer i praksis ingen materielle endringer fra gjeldende rett, fordi gjeldende autorisasjonsforskrift setter krav til autorisasjon for virksomhet som er ansvarlig for installasjonen. Departementet anser dermed at den foreslåtte endringen vil klargjøre gjeldende rett.

Etter forslaget vil det kreves at virksomhet som er ansvarlig for arbeidet, skal ha tillatelse fra myndigheten, og at eier og tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett skal benytte virksomhet som har tillatelse. En som i næringsøyemed foretar installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett, vil måtte inneha autorisasjon for denne typen arbeid også hvis arbeidet som utføres er for eget bruk. Dette er videreføring av gjeldende rett.

17.2.3.2 Krav til prosjekterende virksomhet

I gjeldende autorisasjonsforskrift er det et krav om at autorisert virksomhet skal kunne dokumentere kompetanse på prosjektering. Etter gjeldende rett er det imidlertid ikke et krav om autorisasjonsplikt for virksomheter som kun foretar prosjektering av elektroniske kommunikasjonsnett. For virksomhet som foretar prosjektering av elektroniske kommunikasjonsnett, uten å være autorisert, stilles det i dag ingen krav. Dette gjør det vanskelig å ansvarliggjøre disse virksomhetene. Som vist til i punkt 17.2.1, må autoriserte virksomheter som gjennomfører arbeid i elektroniske kommunikasjonsnett, som en annen virksomhet uten autorisasjon har prosjektert, selv etterprøve prosjekteringen, og de kan bli økonomisk skadelidende som følge av dette.

På oppdrag fra Samferdselsdepartementet utførte Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sammen med representanter fra bransjen og bransjeorganisasjoner i 2017 et prosjekt for å vurdere gjeldende autorisasjonsordning. Rapporten som denne gruppen leverte, anbefalte at det ble satt krav om autorisasjon for prosjekterende virksomhet. Departementet ser at det kan ha enkelte fordeler å stille krav til autorisering av prosjekte-

rende virksomheter, men at det også kan tenkes enkelte ulemper, særlig for mindre selskaper.

Departementet foreslo en bestemmelse som setter krav til autorisasjon for prosjekterende virksomhet.

17.2.3.3 Krav til eier og ansvarlig virksomhet

Departementet foreslo i § 2-7 første ledd å videreføre krav om fagmessig utførelse og tilfredsstillende kvalitet på arbeid i elektroniske kommunikasjonsnett for å sikre at arbeidet blir utført på en faglig forsvarlig måte. Forslag til ny § 2-4 viderefører gjeldende ekomlov § 2-3, og gir myndigheten kompetanse til å stille krav til elektroniske kommunikasjonsnett, -tjeneste, tilhørende utstyr og fasiliteter og bruk av standarder for å sikre samvirke mellom nett og tjeneste, kvalitet, effektiv utnyttelse av kapasitet i nett som nyttes av flere tilbydere, sikre liv og helse eller unngå skadelig interferens.

I gjeldende ekomforskrift § 9-5 fremgår det at også private elektroniske kommunikasjonsnett skal være fagmessig utført og ha tilfredsstillende kvalitet. Nærmere plikter for eier av private elektroniske kommunikasjonsnett er satt i ekomforskriften § 9-6 der det fremgår at eier har ansvar for installasjon, drift og vedlikehold av private elektroniske kommunikasjonsnett. Videre fremgår det av ekomforskriften § 1-3 fjerde ledd at netteier plikter å dokumentere hvordan nettet er bygget og skal oppbevare dokumentasjon utarbeidet av virksomhet som installerer eller vedlikeholder nett. Tilsvarende krav er fastsatt i forskrift 27. september 2005 nr. 1094 om elsikkerhet i elektronisk kommunikasjonsnett (elsikkerhetsforskriften). Krav om at eier skal oppbevare dokumentasjon er også fastsatt i forskrift 15. april 2016 nr. 378 om EØS-krav til elektromagnetisk kompatibilitet (EMC) for utstyr til elektronisk kommunikasjon (EMC-forskriften). Av hensyn til klargjøring og sammenheng i regelverket foreslo departementet å innføre et nytt andre ledd i § 2-7 som setter krav til at eier og ansvarlig virksomhet skal kunne dokumentere at nettet er bygget på en faglig forsvarlig måte og med tilfredsstillende kvalitet.

Av hensyn til sammenhengen i reguleringen foreslo departementet at det settes krav om fagmessig utførelse og kvalitet i ekomloven, og at mer spesifikke krav som må være oppfylt for å oppnå dette, fastsettes i nevnte forskrifter. En vil da klargjøre gjeldende regulering og sikre like overordnende krav til fagmessig utførelse og kvalitet i elektroniske kommunikasjonsnett og en

mulighet for å differensiere nærmere spesifikke krav på forskriftsnivå.

17.2.4 Høringsinstansenes syn

EL og IT Forbundet foreslår å sette krav i § 2-6 fjerde ledd om at virksomhet skal inneha autorisasjon fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, at arbeidet skal utføres av fagarbeidere som innehar nødvendig fagbrev (telemontør eller telekommunikasjonsmontør) og at dette skal lovreguleres.

Nelfo ser svært positivt på å innføre krav i ekomloven § 2-7 til autorisasjon for virksomheter som prosjekterer elektroniske kommunikasjonsnett. Dette har vært en svakhet ved eksisterende regelverk, som nå håndteres. Dette vil være med på å øke kvaliteten på anleggene som leveres ut i markedet, og vil være med på å øke seriositeten i bransjen. *Nelfo* mener videre at kvalifikasjonskravene (utdanning og praksis) for prosjektering må settes lik de kvalifikasjonskravene som allerede gjelder for ansvarlig person i virksomheter som står ansvarlig for installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett. *Nelfo* viser videre til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i den senere tid har intensivert arbeidet for å avdekke og reagere mot aktører som jobber med ekomnett uten godkjenning og dokumentert kompetanse. Dette ser *Nelfo* positivt på, og med den foreslåtte endringen i loven på plass, vil tilsyn kunne ytterligere ekspanderes til også å gjelde de som prosjekterer elektroniske kommunikasjonsnett.

Norsk lokalradioforbund viser til at de har påtatt seg en rolle som lokomotivet for digitaliseringen av lokalradio, og at dette har vært helt nødvendig for å sikre en viss fremdrift i utbyggingen av digitale kringkastingsnett. Store deler av lokalradiobransjen mangler både kompetanse, ressurser og økonomi til å henge med i den digitale utviklingen. Det finnes i dag et svært begrenset antall uavhengige kapasiteter med spesialferdigheter på å bygge ut digitale radionett eller benytte digitale teknologier. Enda færre er det som har autorisasjon eller er villige til å stille sin kunnskap til rådighet for lokalradio.

Norsk lokalradioforbund har vært involvert med teknisk bistand i de fleste lokale DAB-anlegg som er satt i drift. Enten med dedikert teknisk bistand eller fullverdig prosjektgjennomføring fra søknad til etablering. Utbyggingen av digitale lokalradionett basert på DAB er kompleks. Det må planlegges ned til minste detalj for å sikre effektive og driftssikre nett samt for å forhindre frekvensfor-

styrrelser overfor andre aktører. Lokalradioene må selv håndtere alt fra innløsning av utstyr til innkjøp samt planlegging og gjennomføring av utbyggingen. Det er også slik at alle DAB-anlegg må forhåndsgodkjennes av forvaltningen slik at plassering og utbygging ikke ødelegger for allerede etablerte DAB-nett. Dette øker kompetansekravet til lokalradioene og gjør dem avhengige av sentral bistand. Overgangen til digitale plattformer som DAB og webradio for lokalradio, er støttet økonomisk av myndighetene. Norsk lokalradioforbunds støttefunksjon er en sikkerhetsventil overfor myndighetene for at midlene blir brukt på best mulig måte, og dette vil være et langsiktig arbeid fremover gjennom flere år.

For å oppnå en fornuftig kontinuitet og progresjon i forbindelse med digitaliseringen av lokalradio, er det viktig at bransjen sikres tilgang på nødvendig teknisk kompetanse. Norsk lokalradio benytter i dag en svært kompetent kapasitet som ikke har autorisasjon, men besitter bred erfaringsbasert kunnskap og elektroteknisk utdanning samt nyter stor tillit i fagmiljøer og forvaltning. Dersom departementets forslag om autorisasjonskrav for prosjektering av ekomnett gjøres gjeldende, vil forbundets bistand måtte opphøre.

Norsk lokalradioforbund mener at det ikke nødvendigvis er noe samsvar mellom autorisasjon og faktisk kompetanse for utbygging av kringkastingsnett, og at det er liten tvil om at det nye premisset vil medføre høyere utbyggingskostnader. Norsk lokalradioforbund mener at spesialiserte kunnskaper er viktigere enn en generell forståelse for elektronisk kommunikasjon som fagfelt, og at det er erfaringsbasert spisskompetanse som bidrar til trygge og sikre ekomnett. Dessuten er autorisasjonsordningen spesifisert mot virksomhet som jobber på oppdrag for netteier. Det fremgår ikke i høringsnotatet hvordan netteiere som ønsker i drifte nett selv skal fanges opp.

Norsk lokalradioforbund deler departementets bekymring om at forslaget om kompetansekrav kan ha ulemper for små virksomheter. En slik endring vil medføre store negative ringvirkninger for digitaliseringen av lokalradio. Dette er begrunnet i at det nærmest blir umulig å oppdrive personell med relevant kompetanse. Bakgrunnen er at kringkasting er et spesialfelt, der kun et knippe ressurser personer besitter nødvendig fagkunnskap. Norsk lokalradioforbund mener at et slikt inngripende tiltak må vurderes konkret i forhold til nytteverdi, forholdsmessighet og utilsiktede konsekvenser. Det må derfor etableres et unntak for lokalkringkasting, der erfaringsbasert kompetanse kan kompensere for manglende autorisasjon.

Det vises avslutningsvis til at anleggskonsesjoner som tildeles av Medietilsynet, setter konkrete vilkår tilpasset bransjen. Her stilles det krav til egenerklæring for teknisk kompetanse. Etter Norsk lokalradioforbunds syn er dette en mer farbar vei for å sikre fremdrift i utbygging og drift av lokale kringkastingsanlegg.

Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) er positiv til forslaget om å innføre kompetansekrav for de som arbeider med prosjektering av elektroniske kommunikasjonsnett. Det vises til at et sentralt element i tilrettelegging for infrastrukturbygging, utover tilgangen til relevant informasjon, til anleggsinfrastruktur og symmetrisk tilgang, er kompetanse hos de som planlegger og utfører utbyggingsprosjekter. Mens det er autorisasjonskrav for ekominstallatører, inneholder ekomloven i dag ingen kompetansekrav til aktører som jobber med selve prosjekteringen av ekomnettutbygginger. NHO mener det er uheldig da prosjekteringsarbeidet er sentralt både for konkurranse og mangfold, og for å ivareta sikkerhet og viktige samfunns hensyn og -interesser i et kost-nytte perspektiv.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter forslaget om krav til ekomnettautorisasjon for virksomheter som er ansvarlige for å prosjektere elektroniske kommunikasjonsnett. Dette vil sikre at elektroniske kommunikasjonsnett installeres og vedlikeholdes slik at krav til elektrisk sikkerhet, elektromagnetisk kompatibilitet, frekvensbruk og kvalitet blir ivaretatt. Kravene skal sikre riktige kvalifikasjoner og kvalitet fra planleggingsfasen av et elektronisk kommunikasjonsnett, selve installasjonen og til vedlikehold i etterkant av ferdigstillelse. For å oppnå dette er det viktig å sikre riktige kvalifikasjoner i hele næringskjeden fra prosjektering til utført arbeid. Krav til autorisasjon for alle aktører som er ansvarlige for arbeid med bygging og vedlikehold av ekomnett, er avgjørende for å oppnå riktige kvalifikasjoner, og for at ikke virksomheter som påtar seg arbeid i etterkant av prosjekteringsfasen, skal bli skadelidende som følge av feil i prosjekteringsfasen. Forslaget vil også innebære at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan følge opp med tilsyn overfor rett aktør, en mulighet etaten ikke har overfor prosjekterende virksomhet i dag.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter også øvrige forslag i bestemmelsen, herunder klargjøring og presisering av plikten til å anvende autorisert virksomhet ved prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av ekomnett, ansvarsforholdene knyttet til dokumentasjonsplikten for arbeidet som er utført og krav til fagmessig utførelse og kvalitet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet foreslår å presisere i merknaden til tredje ledd at bestemmelsen også gir hjemmel til å gi forskrifter om krav til utførelse og kvalitet i tillegg til dokumentasjon som er nevnt i merknaden.

17.2.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder lovforslaget om videreføring av kravene om at virksomhet som er ansvarlig for installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett skal ha autorisasjon. Departementet opprettholder også det nye forslaget om at kravene skal gjelde i prosjekteringsfasen av elektroniske kommunikasjonsnett.

EL og IT Forbundet har foreslått endringer i § 2-6 fjerde ledd om måling og informasjon om kvalitet, og foreslår å sette krav i bestemmelsen om at virksomhet skal inneha autorisasjon fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og DSB, og at arbeidet skal utføres av fagarbeidere som innehar nødvendig fagbrev (telemontør- eller telekommunikasjonsmontør), og at dette skal lovreguleres. Departementet viser til at krav til kvalifikasjoner for arbeid knyttet til elektroniske kommunikasjonsnett er regulert i § 2-7. Denne bestemmelsen setter overordnede krav om ekomnettautorisasjon, mens regelverket knyttet til kvalifikasjoner er nærmere spesifisert i autorisasjonsforskriften. Departementet tar ikke i lovarbeidet stilling til eventuelle endringer i krav til montør innenfor rammen av autorisasjonsforskriften. Departementet foreslår derfor ingen endringer i lovbestemmelsen basert på forslaget fra EL og IT Forbundet.

Departementet er enig i forslaget fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om å presisere i merknaden til § 2-7 at tredje ledd i bestemmelsen også gir hjemmel til å gi forskrifter om krav til

utførelse og kvalitet i tillegg til dokumentasjon, og formuleringen i bestemmelsen og merknaden er justert i samsvar med dette.

Departementet har vurdert forslagene fra Norsk lokalradioforbund om unntak fra kravet om ekomnettautorisasjon for prosjektering av elektroniske kommunikasjonsnett for lokalradio, men mener at det ikke er grunnlag for å ta forslagene til følge. Forslaget om innføring av krav om autorisasjon for virksomhet som skal prosjektere arbeid med elektroniske kommunikasjonsnett, har fått bred støtte i høringsrunden, og det er departementets mål at en slik endring skal bidra til ytterligere å sikre god kvalitet i ekomnettene som bygges. Kravet skal også bidra til å legge til rette for riktig ansvars plassering og mer rettferdige forpliktelser for aktørene i markedet. Hensynet til å sikre dette også ved bygging av lokalradionett og spesielt for å unngå forstyrrelser fra slike installasjoner, taler med styrke for at de samme kravene bør gjelde. Norsk lokalradioforbund har vist til at det i forbindelse med anleggs konsesjoner som tildeles av Medietilsynet, settes konkrete vilkår som er tilpasset bransjen, og at det stilles krav til egen erklæring for teknisk kompetanse. Departementet viser til at kravet om egen erklæring fra Medietilsynet er knyttet til sendertillatelsen og kompetanse til å drifte radiosendinger, og ikke er ment å erstatte eller komplettere krav knyttet til etablering og drift av selve anlegget, som vil være underlagt ekomloven med tilhørende forskrifter. Kringkastingsnett er omfattet av gjeldende autorisasjonsforskrift, og utbygging av slike nett skal utføres av virksomhet med gyldig autorisasjon. Loven hjemler fastsetting av forskrifter om unntak fra krav i loven. Eventuelle unntak fra kravene om ekomnettautorisasjon må vurderes i forbindelse med arbeid med autorisasjonsforskriften.

18 Krav til sikkerhet og robusthet i datasenter

18.1 Gjeldende rett

Det stilles få særskilte krav til datasentre under gjeldende regelverk. Det stilles ingen direkte krav til datasenternæringen i gjeldende ekomlov.

18.2 Endringsbehov

Datasenter er en infrastruktur som lagrer og bærer digitale tjenester og data. I et digitalisert samfunn som vårt, er elektroniske kommunikasjonsnett og datasentre grunnmuren i vår nasjonale digitale infrastruktur. Nettene er digitale transportveier, og datasentre er viktig for lagring av data og drift av digitale tjenester, både for privat og offentlig sektor. Det fremkommer av punkt 4.1 i strategien *Norske datasenter – berekraftige, digitale kraftsenter* fra august 2021 at:

«Norske datasenter står heilt sentralt i digitaliseringa av Noreg. Norske datasenter understøttar digitale tenester som er stadig viktigare for samfunnet. Forsvarleg tryggleik i komplekse digitale verdikjeder er derfor ei prioritert oppgåve, så vel i Noreg som i EU og verda elles. Norske datasenter må derfor lykkast med å dokumentere forsvarleg tryggleik – over tid – for å lykkast i både den norske og den internasjonale marknaden. Tryggleik i norske datasenter er ein sentral konkurranseparameter.

Digitale infrastruktur og system blir stadig meir komplekse, omfattande og integrerte. Det blir skapt avhengnader og sårbarheiter på tvers av ansvarsområde, sektorar og nasjonar. Det blir forventa at digitale tenester skal vere tilgjengelege til ei kvar tid. Ei vellykka digitalisering handlar òg om at løysingane oppfyller krav til tryggleik og personvern for den enkelte på ein god måte, og at vi kan ha tillit til at digitale løysingar fungerer slik dei skal.»

Datasenternæringen i Norge er forholdsvis ny. Datasentre i Norge er likevel viktige for å sikre en robust nasjonal infrastruktur med raske, trygge

og fleksible tjenester over hele landet. Mange viktige funksjoner i samfunnet hviler på tjenester som blir levert av datasentre, og datasentre legger til rette for innovasjon og effektivisering både i næringslivet og i det offentlige.

Mange kritiske tjenester leveres i dag fra datasentre, og avhengigheten til datasentrene kan utgjøre en stor samfunnsmessig sårbarhet. En rekke virksomheter er avhengige av datasentrene. Bortfall eller forringelse av tjenester vil kunne skape store utfordringer, herunder for grunnleggende nasjonale funksjoner og virksomheter som understøtter dette.

Myndighetene har derfor behov for å få oversikt over datasentrene, inkludert datasenter som utvinner krypto. Det er i tillegg behov for å innføre krav til sikkerhet og beredskap for datasentre, på lik linje med annen ekinfrastruktur. Det er også behov for at datasenteroperatørene settes i stand til å oppfylle kravene, blant annet gjennom muligheten til å innhente politiattest, og til dialog og veiledning fra myndigheten om oppfyllelse av sikkerhetskravene.

18.3 Forslaget i høringsnotatet 8. juli 2022 – tilleggshøringen

I høringen av ekomloven 2. juli 2021 om ny ekomlov ble det foreslått å gi myndigheten kompetanse til å treffe enkeltvedtak eller inngå avtale med virksomhet som tilbyr datasenter for å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for sikkerhet og beredskap. Dette var ikke egnet til å oppfylle behovene for regulering av datasentre, og i tilleggshøring 8. juli 2022 om datasentre foreslo departementet en bredere og mer omfattende regulering.

For å sikre bedre oversikt over datasenternæringen i Norge, foreslo departementet i tilleggshøringen å innføre en registreringsplikt for datasenteraktører. Dette ville sikre oversikt over hvem som tilbyr datasentertjenester, herunder kontaktinformasjon til personer som er ansvarlig for datasenteroperatøren og datasenteroperatørens virksomhet. Dette vil også gjøre det lettere å tilpasse rammebetingelsene til næringen og kundene, og

føre tilsyn med at de nye sikkerhetskravene etterleves. I tillegg vil ansvarlig person for datasentrene kunne kontaktes av andre myndigheter, for eksempel av politiet, når dette er nødvendig. I tillegg ble det foreslått en forskriftshjemmel for å sikre at registreringsplikten kan detaljeres i forskrift slik at den lettere kan tilpasses behovet i tiden fremover. Krav om registrering gjelder også for ekomtilbydere i dag.

Det er i all hovedsak private aktører som bygger datasentre. Dette gjøres ut ifra kommersielle strategier og mange datasentre har allerede god sikkerhet fordi kundene krever det. Driften bygger imidlertid på resultatkrav som ikke nødvendigvis tar hensyn til samfunnets sikkerhetsbehov i tilstrekkelig grad. Det er viktig å sikre den digitale grunnmuren. For ekominfrastruktur og -tjenester er det allerede stilt krav gjennom ekomloven og sikkerhetsloven. I tilleggshøringen om datasentre ble det foreslått å stille tilsvarende krav til datasentre i Norge, ved å stille krav om at datasenteroperatør skal tilby og opprettholde datasentertjenester med forsvarlig sikkerhet for brukerne i fred, krise og krig. Datasenteroperatør skal opprettholde forsvarlig beredskap, og viktige samfunnsaktører skal prioriteres ved behov.

Departementet foreslo i utgangspunktet at sikkerhetsreguleringen skulle gjelde alle datasentre som faller inn under definisjonen av datasenter i § 1-5. Sikkerhetskravene var med andre ord ment også å omfatte både «vanlige datasenter» og datasenter som utvinner krypto. Kryptodatasenter ble inkludert fordi disse forvalter verdier attraktive for kriminelle aktører, både i form av servere og annen infrastruktur, samt tilgang til kraftressurser. Departementet begrunnet blant annet dette med at Norge er folkerettslig forpliktet til å hindre at digital infrastruktur i Norge blir benyttet i digitale angrep mot andre land. Om et annet land har grunn til å tro at et datasenter i Norge benyttes på folkerettsstridig måte, har landet en viss folkerettslig adgang til å beskytte seg. Derfor er det etter departementets vurdering, hensiktsmessig at alle datasentre, også de som kun utvinner krypto, utarbeider, iverksetter og vedlikeholder planer for sikring av informasjon, informasjonssystemer og styringssystemer for å ivareta sin egen sikkerhet.

Departementet viste i tillegg til at det er mer hensiktsmessig å underlegge samme sikkerhetsregulering for alle datasentre, enn å sette sikkerhetskrav som kun skal gjelde for noen datasenter, fordi skillet mellom de ulike aktivitetene datasenter driver med (co-location og kryptoutvinning) kan være glidende. Dette gjelder særlig fordi også

enkelte co-location sentre har kunder som utvinner kryptovaluta.

I tilleggshøringen om ny regulering for datasentre ble det inkludert et forslag om at datasentre skal omfattes av bestemmelsen om bruksbegrensninger slik at bruksbegrensninger som er nødvendig av hensyn til nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnsinteresser, kan gjennomføres.

Departementet foreslo at datasenteroperatør kan kreve fremleggelse av politiattest, jf. punkt 5.3.1, og at ekomlovens sanksjonssystem kan tas i bruk ved overtredelser, jf. punkt 19 om tilsyn og sanksjoner. I enkelte andre bestemmelser var det ikke nødvendig å foreta endringer for å inkludere datasentre og datasenteroperatører fordi dette følger av at bestemmelsenes ordlyd eller av at lovens virkeområde utvides.

Forskriftshjemmelen som ble foreslått vil gi hjemmel for å fastsette nærmere regler om forsvarlig sikkerhet og beredskap i datasentre, finansiering, nasjonal autonomi og sikkerhetsrevisjon, sikkerhetsstyring, risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplanlegging og øvelser. Det innebærer at det kan innføres krav om systematisk oppfølging av sikkerhet og beredskap og at dette skal dokumenteres.

18.4 Høringsinstansenes syn

Flertallet av høringsinstanser, herunder *Norsk Datasenter Industri* og *IKT-Norge*, *Bulk Data Centers AS*, *Stack Infrastructure Nordics*, og *Green Mountain*, uttrykker en generell støtte til den foreslåtte reguleringen av datasenterindustrien og viser til at dette gir en anerkjennelse av datasentrenes rolle i samfunnsinfrastrukturen. Høringsinstansene støtter opp om myndighetenes intensjon om å regulere bransjen ved å stille krav til sikkerhet og beredskap, i tillegg til en registreringsplikt som sikrer en løpende oversikt over bransjen. Høringsinstansene oppfatter hovedintensjonen med reguleringen som positiv. Flere høringsinstanser peker på at selv om bransjen har innført strenge sikkerhetskrav, er det nødvendig at myndighetene definerer hva som kreves.

Kryptovault AS, *Arcane Green Data AS* (*Arcane Crypto AB*), *Stokmarknes Datasenter AS* (*Handelsbygg Holding AS*) og *Norsk Data AS* (*Oslofjord Datasenter AS*) deler oppfatningen at det er behov for nærmere regulering av datasentre som bærer samfunnsviktige oppgaver. Høringsinstansene støtter at det stilles krav for å sikre befolkningens adgang til samfunnsviktige og samfunnskritiske tjenester, men viser til at

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

datasentre er forskjellige med tanke på eierskap og verdikjede og at det må gjenspeiles i de reguleringer og sikkerhetskrav departementet ønsker å innføre. Høringsinstansene fremhever at unødige byrdefulle krav til norske datasentre vil svekke konkurranseevnen vis-à-vis konkurrenter globalt og regionalt, og at det vil være mer hensiktsmessig å skille mellom typer av datasentre basert på tjenestene som kundene til datasenteret yter.

Northern Data NOR AS påpeker at forslaget til regulering synes å dekke alle typer av datasentre uten å ta hensyn til betydningen av de tjenestene som leveres, og viser til at ikke alle digitale tjenester er samfunnsrelevante eller samfunnskritiske. *Northern Data* opplever at forslaget bygger på en misforståelse om at alle datasentre er kritisk infrastruktur.

Telenor uttrykker at man deler departementets syn på viktigheten av å stille krav til sikkerhet og beredskap i det digitale domenet, herunder også for datasentre, og at man har forståelse for at departementet ønsker tydeligere hjemler for å regulere datasentre.

Abelia er positiv til å styrke den digitale beredskapen og robustheten i den digitale infrastrukturen, og datasentre som en viktig del av det, og er i utgangspunktet ikke negativ til en registreringsplikt. *Abelia* er samtidig opptatt av at nye krav er forutsigbare og underbygger den nasjonale datasenterindustrien, og bidrar til å opprettholde og styrke Norge som datasenternasjon. Det fremheves i den sammenhengen fra *Abelia* at det er kritisk at norsk regulering i så stor grad som mulig harmoniserer med europeiske og internasjonale regelverk.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) er positiv til at det stilles tydelige krav til sikkerhet og transparens i forbindelse med datasentervirksomheten i Norge, og støtter overordnet innføringen av registreringsplikt. *NHO* mener likevel at næringslivet ikke skal belastes med informasjonskrav og -plikter som er unødvendige eller urimelig komplisert å skaffe til veie.

Justis- og beredskapsdepartementet støtter at datasentre i Norge underlegges regelverk tilsvarende reguleringen som er foreslått for ekomtilbyderne.

Forsvarsdepartementet mener det er positivt at det stilles krav til forsvarlig sikkerhet for sivile installasjoner og datasentre, og støtter at det gjøres unntak for forsvarssektoren. Departementet oppfatter at intensjonen er å regulere private aktører som tilbyr tjenester fra datasentre eller som etablerer og opererer egne datasentre for å produsere tjenester.

Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM) er positiv til regulering av datasentre, men mener forslaget på enkelte punkter er utilstrekkelig, blant annet når det gjelder virkeområde, herunder definisjonene i forslaget.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter forslaget om å stille nærmere krav til sikkerhet for datasentre, og at en registreringsplikt er viktig for å føre kontroll med denne viktige delen av den digitale infrastrukturen. *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet* mener det er nødvendig å underlegge datasenteroperatørene visse sikkerhetskrav, på linje med kravene til ekomtilbydere.

Skatteetaten er positiv til forslag til nye regler om sikkerhetskrav og beredskap for datasentre. *Etaten* påpeker at den opererer egne, virksomhetsinterne, datasentre for sin egen tjenesteproduksjon, saksbehandling og databehandling som allerede er underlagt strenge sikkerhetskrav. *Skatteetaten* forutsetter derfor at definisjonen ikke er ment å omfatte datasentre hos offentlige myndigheter, men anmoder om at dette klargjøres i proposisjonsteksten.

Norges Bank støtter i hovedsak forslaget til regulering av datasentre, herunder registreringsplikt for datasenteraktører og krav til sikkerhet og beredskap. *Norges Bank* er bekymret over konsentrasjonsrisiko i form av at mange aktører i bank- og betalingssystemet er avhengig av noen få sentrale IKT-leverandører og datasentre, og viser til at disse ikke er underlagt tilsvarende regulering og tilsyn som de konsesjonspliktige aktørene i bank- og betalingssystemet. *Norges Bank* er derfor positiv til at reguleringsforslaget legger opp til tilsyn med og styrket beredskap i datasentre.

Folkehelseinstituttet (FHI) støtter forslaget til ny ekomlov med ny regulering av datasentre og understreker at strengere regulering av datasentre er utelukkende i tråd med myndighetens interesser. *FHI* viser til at det både vil gi *FHI* trygghet som dataforvaltere og fremme forutsigbarhet og tillit i innkjøpsprosesser og mellom leverandører som dekkes av lovhjemmelen. Samtidig antar *FHI* at reguleringen ikke vil ha betydelige praktiske eller økonomiske konsekvenser for myndighetens nåværende leverandører av datasentertjenester, slik som blant annet *Norsk Helsenett* og *Tjenester for sensitive data (TSD)*, da disse er godt etablerte og profesjonelle aktører som ser ut til å helt eller i stor grad oppfylle de nye sikkerhetskravene som foreslås.

Politidirektoratet, Politiets sikkerhetstjeneste og Kripos er positive til og støtter ytterligere regulering av datasentre, men mener forslagene ikke er omfattende nok til å forebygge de risikoer politiet

har vist til, eller til å gi politiet tilstrekkelig og tilsvarende evne til avverging og etterforskning av kriminell aktivitet på datasenterområdet som på andre områder. Kripos mener reguleringen bør utvides og skjerpes og at nødvendige krav til sikkerhet, beredskap og myndighetskontroll så langt er vektlagt i for liten grad, i forhold til ønsket om å utnytte næringspotensialet i datasenternæringen.

Politiets fellestjenester (PFT) støtter som ansvarlig for politiets datasenter, at politiet ikke er omfattet av definisjonen i ekomloven § 1-5. PFT viser til at politiet har et særlig behov for å kunne hemmeligholde både lokasjon og innhold i sine datasentre, både der politiet er eier og der politiet er leietaker.

Statsforvalteren i Trøndelag mener forslaget til regulering er et bra tiltak for å få oversikt over datasentre med innhold, og peker på at en god og oppdatert oversikt vil være viktig også som grunnlag for å kunne vurdere at forbruk med lavt prioritert slås av i en situasjon med kraftrasjonering.

NRK er positiv til å sikre og styrke sikkerheten og beredskapen til datasentre, men mener at det er viktig at andre grunnleggende hensyn ivaretas. Herunder vurderer NRK at det er flere forhold i forslaget til ny regulering som kan være problematiske i forhold til kildevernet. Dette gjelder også dersom sikkerhetsloven skulle få anvendelse på datasentre.

Brønnøysundregistrene vurderer at forslaget vil medføre nye registrerings- og rapporteringsplikter, som da legges til virksomhetens eksisterende forpliktelser. Brønnøysundregistrene viser til «Lov om Oppgaveregisteret» § 4 og gjør oppmerksom på kravet om at ny eller endret rapporteringsplikt skal meldes til oppgaveregisteret før endringene settes i kraft. Brønnøysundregistrene estimerer omfanget av potensielt berørte bedrifter til ca. 32 500 enheter.

18.5 Definisjoner

Flere høringsinstanser, deriblant *Norsk Datasenter Industri/IKT Norge*, *Green Mountain*, *Kryptovault med flere* har merknader til de foreslåtte definisjonene i loven. Siden det er første gang datasentersektoren reguleres og det derfor er første gang det foreslås legaldefinisjoner, gjennomgås innspillene til definisjonene i det følgende. Det er videre verdt å merke seg at den foreslåtte definisjonen i ny ekomlov § 1-5 av tjenester som leveres i et «co-location datasenter» ikke helt sammenfaller med bransjens definisjon ved å inkludere IaaS (Infrastructure-as-a-Service) i definisjonen. Et samloka-

liseringsdatasenter («co-location datasenter») er i bransjesammenheng å oppfatte som et datasenter som tilbyr og leverer fysisk innplassering av kunders IT-utstyr, og tilhørende tjenester knyttet til det fysiske datasenteret, blant annet strømforsyning, kjøling, fysisk sikkerhet, tilgangskontroll og tilgang til nettverk og nettverksleverandører. Det foreslås at IaaS må tas ut av forslaget til definisjon.

Når det gjelder «virksomhetsinterne datasenter» ber *Norsk Datasenter Industri/IKT Norge* om at definisjonen utdypes og tydeliggjøres, for å klargjøre om dette unntaket gjelder kun aktørene i ekomsektoren eller generelt for datasentre i privat eller offentlig eie.

Telenor mener generelt at det er viktig med tydelighet i definisjonene som legges til grunn for ny regulering, jf. forslag til endringer i § 1-5, og anmoder om at det på egnet måte i definisjonen av datasenter tydeliggjøres et klart skille mellom anlegg (det vil si bygg/rom/kraftforsyning/kjøling) samt tjenestene som leveres i dette, til forskjell fra servere/data som utgjør bidrag til hele eller deler av produksjonen av digitale tjenester.

Etter *Abelia* sitt syn er definisjonen av hva som er et datasenter noe uklar og denne skaper forvirring, både rundt hvilke type datasentre som omfattes av regelverket og hvor grensen går for hva som er et datasenter utover elektrisk effekt. Det bør også klargjøres hvorvidt virksomhetsinterne datasentre omfattes av reguleringen. I tillegg mener *Abelia* det er behov for et tydeligere skille mellom et datasenter og et næringsanlegg hvor datalagring- og/eller prosessering er en betydelig del av, men ikke nødvendigvis hovedfunksjonen.

Green Mountain viser til at definisjonen på datasenter i lovforslaget avviker fra den definisjonen som gis i forskrift til særavgifter § 3-12-6 (redusert elavgift for datasenter), og tar til orde for at definisjonen av datasenter bør samkjøres.

Kryptovault AS er negativ til høringsforslaget og uttrykker at definisjonen av datasentertjenester omfatter langt mer enn bare drift av datasenter. Etter *Kryptovault AS* sitt syn vil det være mer hensiktsmessig at klienter av datasentre bærer ansvaret for hvilke sikkerhetskrav som er nødvendige i forbindelse med den aktivitet som skal knyttes til datasenteret. Et alternativ er at registreringsplikten og sikkerhetskravene blir gjeldende for datasentre som har kunder som tilbyr eller drifter samfunnskritiske tjenester.

Northern Data AS mener det er fullt mulig å definere tjenester som bør være omfattet av høyere nivå av sikkerhet og kontroll, og begrense reguleringen til disse. Høringsinstansen viser til

at ikke-kritiske tjenester er selvregulert av markedet, og at sikkerheten allerede er god i mange datasentre fordi kundene krever det.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) mener det bør tydeliggjøres i selve lovteksten at også samlokaliseringsdatasentre (såkalte co-location-datasentre) omfattes av bestemmelsen. Et samlokaliseringsdatasenter har ofte innplassert utstyr og infrastruktur i leide haller hos datasenteroperatøren, og må omfattes av definisjonen av datasenteroperatør.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) mener det er uklart hvilken effekt det siktes til i ny ekomlov § 1-5 nr. 36, og foreslår at «abonnert elektrisk effekt» eller «målt elektrisk effekt» vil være riktig begrep å bruke.

Skatteetaten forutsetter at egne virksomhetsinterne datasentre hos offentlige myndigheter ikke omfattes av reguleringen, og ber om at dette klargjøres.

Politidirektoratet og *Politiets Fellestjenester* støtter forslaget om at politiet ikke skal omfattes av definisjonen i ny ekomlov § 1-5 nr. 36. Politiet har et behov for å skjerme informasjon om hvilke datasentre etaten benytter. Det er et klart behov for å kunne hemmeligholde både lokasjon og innhold i disse datasentrene, både der politiet eier og der politiet er leietaker.

Kripos mener det er problematisk når forslaget til regulering understreker betydningen av at datasenternæringen skal underlegges krav tilsvarende annen «ekominfrastruktur» eller regulering tilsvarende «ekomtilbydere» for øvrig, at det samtidig innføres egne definisjoner av datasenter, datasentertjeneste og datasenteroperatør. Dette er problematisk fordi mye av reguleringen som etablerer forpliktelser i forhold til og gir rettigheter til politiet er knyttet opp mot tilbyderbegrepet og tilhørende elektronisk kommunikasjonstjeneste.

Kripos mener også at definisjonen av datasenter i ny ekomlov § 1-5 i for stor grad er utformet ut ifra ønske om å ha oversikt over de datasentre som antas å ha samfunnskritisk betydning, mens mindre aktører ikke er tatt med. *Kripos* understreker at selv «små» datasentre kan benyttes til svært omfattende og alvorlig kriminalitet, og at behovet for å kunne håndheve norsk lov overfor disse er like stor som hos de datasentrene som nå foreslås omfattet av reguleringen.

Forsvarsdepartementet oppfatter at intensjonen med forslaget er å regulere private aktører som tilbyr tjenester fra datasentre eller som etablerer og opererer egne dedikerte datasentre for å produsere tjenester. Forsvarsdepartementet støtter der-

for forslaget til unntak for forsvarssektoren i høringsnotatets forslag.

18.6 Tillatte bruksbegrensninger

Enkelte høringsinstanser som *Norsk Datasenter Industri/IKT-Norge* og *Green Mountain* uttrykker skepsis til forslaget om å inkludere datasentre i bestemmelsen om tillatte bruksbegrensning fordi forslaget åpner for svært inngripende tiltak fra myndighetenes side. Høringsinstansene viser til at forslaget vil kunne få potensielt ødeleggende konsekvenser for en datasenteroperatør og at internasjonale kunder også kan vurdere dette som en risikofaktor som gjør det mindre attraktivt å investere og operere i det norske markedet.

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker at Norge er forpliktet, i henhold til folkeretten, til å forhindre at digital infrastruktur i Norge blir benyttet i digitale angrep på andre land.

Kripos støtter departementets forslag om å klargjøre at datasenteroperatør omfattes av reglene om bruksbegrensninger i ny ekomlov, og mener at reglene i første og andre ledd er helt nødvendige for nasjonal sikkerhet og andre viktige samfunnsinteresser.

18.7 Registreringsplikt

Flere høringsinstanser, herunder *Green Mountain*, *Norges Bank*, *Telenor*, *Næringslivets Hovedorganisasjon*, *Abelia*, *Nasjonal sikkerhetsmyndighet* og *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet*, stiller seg positive til forslaget om å innføre en registreringsplikt for datasenteroperatører. Det er imidlertid ulike synspunkter på hvor terskelverdien for å omfattes av reguleringen skal settes. Det nærmere innholdet i registreringsplikten, samt terskelverdien som er innslagspunkt for reguleringen, er foreslått regulert i forskrift, og behandles derfor ikke nærmere her. Enkelte høringsinstanser mener samtidig at en slik registrering bør være så enkel som mulig, at næringslivet ikke skal belastes med informasjonskrav og -plikter som er unødvendige eller urimelig komplisert å skaffe til veie.

Kryptovault AS, *Arcane Green Data AS* (*Arcane Crypto AB*), *Stokmarknes Datasenter AS* (*Handelsbygg Holding AS*) og *Norsk Data AS* (*Oslofjord Datasenter AS*) uttaler derimot at det vil være mer hensiktsmessig at kunder av datasentre bærer ansvaret for hvilke sikkerhetskrav som er nødvendige i forbindelse med den aktivitet som

skal knyttes til datasenteret. Det finnes allerede et internasjonalt anerkjent klassifiseringsregime som en slik løsning harmonerer med. En frivillig sertifiseringsordning, hvor datasenteret selv kan velge å registrere seg og dokumentere omfattende sikkerhetstiltak, eller at registreringsplikten kun skal omfatte datasentre med kunder som tilbyr eller drifter samfunnskritiske tjenester, vil være en mer effektiv måte å oppnå formålet bak forslaget fra departementet.

Kripos støtter forslaget om registreringsplikt for datasenteroperatør på lik linje med ekombransjen for øvrig, og ser stor nytte av en oversikt over næringens operatører. Som høringsforslaget fremhever, vil dette avhjelpe politiets behov for å komme i kontakt med aktuelle datasentre.

Politiet Sikkerhetstjeneste (PST) anfører at forslaget om registreringsplikt i mindre grad vil løse de utfordringene PST møter, da det viktige for PST er at lovverket legger til rette for at norske myndigheter kan gjøre seg kjent med identiteten til de aktørene som faktisk disponerer serverne i norske datasentre, og følgelig gi PST tilgang til datatrafikken som passerer gjennom sentrene. PST påpeker at for PST er det vesentlig å kunne identifisere den reelle leietakeren i datasentre og kunne spore datatrafikk knyttet til disse i de saker som ligger under PSTs ansvarsområde.

18.8 Sikkerhetskrav i datasenter

Flere høringsinstanser, herunder *Norsk Datasenter Industri/IKT Norge*, *Bulk Data Centers AS*, *Green Mountain*, *Stack Infrastructure Nordics*, *Telenor*, *Norges Bank*, *Abelia*, *Politidirektoratet*, *Kripos*, *Nasjonal sikkerhetsmyndighet* og *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet*, stiller seg positive til forslaget om å stille sikkerhetskrav til datasentre og uttrykker at dette er viktig for å sikre den digitale grunnmuren.

Northern Data NOR AS og *Kryptovault AS*, *Arcane Green Data AS (Arcane Crypto AB)*, *Stokmarknes Datasenter AS (Handelsbygg Holding AS)* og *Norsk Data AS (Oslofjord Datasenter AS)* stiller imidlertid spørsmål ved forslaget til regulering som synes å dekke alle typer av datasentre uten å ta hensyn til betydningen av de tjenestene som leveres, og viser til at ikke alle digitale tjenester er samfunnsrelevante eller samfunnskritiske.

Telenor uttaler:

«Det stilles videre krav til sikkerhet i datasentre tilsvarende det som vil gjelde for ekomnett og -tjenester. Det legges dermed opp til at data-

senteroperatørene har et ansvar for «forsvarlig sikkerhet». *Telenor* ønsker velkomment ytterligere sikkerhetskrav i datasentre, men vil bemerke at grad av sikkerhet for datasentre vil avhenge av de tjenestene som produseres i sentret, og at et slikt krav vil medføre at det er et behov for at datasenteroperatøren opprettholder en oversikt over hvilke tjenester deres kunder produserer og vurderer hvilke sikringstiltak som er nødvendige. Det bør etter *Telenors* oppfatning klargjøres at det for datasenteroperatøren er sikkerheten til anlegget og datasentertjenestene som sådan som skal vurderes, og ikke sikkerheten til tjenestene som produseres i senteret. Det må påhvile de som benytter anlegget og datasentertjenestene et ansvar om å sikre forsvarlig sikkerhet av sitt utstyr og informasjon i henhold til de lover og regler disse er underlagt, herunder for eksempel sikkerhetsloven.

Videre bør det ikke legges opp til krav som medfører at datasenterleverandøren har behov for innsikt i hvilke tjenester som produseres eller hvordan disse tjenestene er sikret. Dette ansvaret bør ligge på eier av tjenesten, som selv vil måtte vurdere sikkerhetsnivået for tjenesten, også hensyntatt evt. annet regelverk, og velge leverandør ut fra det. Ved behov for økt sikkerhet ut over det datasenteroperatøren i utgangspunktet tilbyr, bør dette baseres på markedsmessige forhandlinger mellom partene».

Abelia og *Næringslivets Hovedorganisasjon* uttaler at grad av sikkerhet for datasentre vil avhenge av de tjenestene som produseres i sentret. De foreslåtte kravene vil medføre at det er behov for at datasenteroperatøren har oversikt over hvilke tjenester deres kunder produserer og vurderer hvilke sikringstiltak som er nødvendige for disse. Det bør klargjøres at datasenteroperatøren skal ivareta sikkerheten til anlegget og datasentertjenestene, og ikke sikkerheten til tjenestene som produseres i senteret.

18.9 Kildevern

NRK har i sin høringsuttalelse uttrykt støtte til forslaget om å sikre og styrke sikkerheten og beredskapen til datasentre. Samtidig minner *NRK* om at det er viktig at kildevernet og medienes uavhengighet hensynstas. *NRK* påpeker at kildevernet den senere tid er blitt utsatt for press fra flere kanter, både fordi den teknologiske utviklingen har

åpnet for innsamling av informasjon og overvåkning av kommunikasjon på en måte NRK ikke tidligere har sett, og fordi myndighetene er gitt utvidede lovhjemler til å gjøre bruk av blant annet skjult innsamling. Dette medfører et behov for å styrke kildevernet. En fri og uavhengig presse er en grunnpilar i ethvert fungerende demokrati og derfor er det viktig å sørge for at mediene ikke på noen måte kan oppfattes som myndighetenes «forlengede arm». NRK fremhever derfor at det er viktig at det presiseres i loven eller forarbeidene at adgangen til å drive tilsyn ikke omfatter tilgang til data (innholdsdata). NRK ber om at det presiseres at tilsynsmyndigheten hverken skal ha tilgang til lagrede data eller data under overføring eller transitt. NRK viser til at kildevernet også omfatter data som mer indirekte kan lede til at kilder identifiseres. Dersom NRKs egne anlegg omfattes av lovforslaget, ber NRK om at disse særskilt unntas av hensynene som fremgår ovenfor.

18.10 Departementets vurdering

For departementet er det viktig å få en oversikt over datasenterbransjen ved å stille krav til registrering av datasentre. Det er også viktig å kunne stille krav til forsvarlig sikkerhet. Departementet opprettholder derfor i hovedsak forslaget til regulering av datasentre i ny ekomlov § 3-7. De fleste høringsinstanser er positive til at det stilles krav til datasentre i ny ekomlov. Noen få høringsinstanser mener at en regulering er unødvendig og at bransjen selv håndterer sikkerhet, uten at det stilles myndighetskrav. Enkelte instanser mener at forslaget ikke går langt nok i kriminalitetsbekjempelsesøyemed eller gir politiet de nødvendige verktøyene for å håndtere etterforskning og andre strafferettslige forhold i tilknytning til datasentre. Departementet viser til at den foreslåtte reguleringen av datasentre er et første skritt for å regulere en bransje som til nå i stor grad har vært uregulert. I tillegg foreslår departementet en mer omfattende forskriftshjemmel som ivaretar justissektorens behov for å ivareta hensynet til kriminalitetsbekjempelse og nasjonal sikkerhet. Forskriftshjemmelen åpner blant annet for at datasenteroperatøren skal føre oppdaterte lister over egne kunder og deres plassering i datasenteret. Kunnskap om hvem som er kunder i et datasenter, hvor i senteret de har sin virksomhet og rask tilgang til slik informasjon kan være avgjørende for at politiet og EOS-tjenestene skal kunne oppfylle sine samfunnsoppdrag. Det er viktig både å kunne identifisere kunden og kunne lokalisere dennes

datastrøm. Det foreslås derfor at forskriften skal kunne gi hjemmel for politiet og EOS-tjenestene på nærmere vilkår til å kunne innhente denne informasjonen i forebyggende øyemed. Departementet understreker samtidig at nærmere regler i forskrift må balanseres opp mot næringens behov for hensiktsmessige rammevilkår.

Departementet vil videre utrede om andre aktører, blant annet virksomheter som tilbyr relevante lagrings- og vertstjenester, skal pålegges pliktene i ekomloven med betydning for kriminalitetsbekjempelse og ivaretagelse av nasjonal sikkerhet, herunder lagring og utlevering av IP-data og plikt til å tilrettelegge for lovbestemt tilgang til informasjon.

18.11 Definisjoner

Definisjonene er sentrale for å avgrense virkeområdet for de foreslåtte bestemmelsene om datasenter. Det er viktig at definisjonene er formulert og avgrenset på en klar og tydelig måte, og departementet har vurdert innspillene som er gitt av høringsinstansene til ordlyden i definisjonene av datasenter, datasentertjeneste og datasenteroperatør i § 1-5. Når det gjelder Kripøs innspill om at «tilbyderbegrepet» bør benyttes i stedet for begrepet «datasenteroperatør» med begrunnelsen at «ekomtilbyder» i dagens ekomlov gir visse rettigheter for politiet i deres kriminalitetsbekjempelse og dette derfor vil lette politiets arbeid, understreker departementet at en datasenteroperatør ikke er en ekomtilbyder. Departementet viser også til at ekomtilbyder ilegges en rekke plikter og gis rettigheter i ekomloven som ikke er aktuelle for en datasenteroperatør. Det er derfor nødvendig å skille de to reguleringssubjektene tilbyder og datasenteroperatør. Reguleringen av datasenter i ny ekomlov medfører i tillegg at en ny bransje reguleres, og departementet mener derfor det er behov for egne definisjoner av datasentre, datasentertjeneste og datasenteroperatør i lovforslaget, for å sikre forutsigbarhet og tydelighet rundt reguleringen. Departementet opprettholder derfor forslaget om datasenteroperatør som eget reguleringssubjekt.

Departementet viser til at definisjon av datasenter i forskrift om særavgifter § 3-12-6 nå er opphevet, jf. Prop. 1 S (2022–2023) om Nasjonalbudsjett for 2023. Departementet har i etterkant av høringen justert definisjonen av datasenter i § 1-5 nr. 36 for i større grad å være i samsvar med EUs definisjon av datasenter. Det har også vært et behov for klarere å avgrense datasenterdefinisjo-

nen mot skytjenester eller datasentertjenester som produseres i datasenteret da dette per nå ikke er ment omfattet av definisjonen.

Datasentertjeneste defineres i § 1-5 nr. 37. Departementet har vurdert høringsinnspill fra datasenterbransjen, herunder at definisjonen ikke bør omfatte IT-infrastrukturtenester, og har justert definisjonen for i større grad reflektere hvilke tjenester de fleste datasentre i Norge leverer. Den foreslåtte definisjonen samsvarer også i større grad med datasentertjeneste slik det fremgår av NIS2-direktivet. Datasentertjeneste defineres som «en tjeneste som legger til rette for innplassering, tilkobling og drift av IT- og nettverksutstyr for datalagring, dataprosessering eller dataoverføring. Tjenesten omfatter i tillegg fysisk sikkerhet, strøm og kjøling, og kan inkludere andre relaterte tjenester».

Forslaget i høringsnotatet unntok virksomhetsinterne datasentre hos tilbydere av elektronisk kommunikasjon, med begrunnelse at reguleringen av sikkerheten til de elektroniske kommunikasjonstjenestene allerede dekkes av kravene i ekomloven. Telenor, Abelia samt Norsk Datasenter Industri og IKT-Norge har pekt på at ordlyden i definisjonen av datasenteroperatør er utydelig og det er uklart om unntaket gjelder kun aktører i ekomsektoren eller datasentre i privat eller offentlig eie generelt. I tillegg foreslår NSM at det spesifiseres at definisjonen av datasenteroperatør også omfatter leietaker i et samlokaliseringsdatasenter.

Departementet ser at høringsforslaget til § 1-5 nr. 38 kan klargjøres, samtidig er departementet opptatt av at virksomhetsinterne datasentre, både i privat og i offentlig regi, også kan være bærere av samfunnskritiske funksjoner. Det er viktig at det er tydelig hvilke aktører som omfattes av regelverket, samtidig som det er et mål at reguleringen skal bidra til å ivareta og styrke sikkerheten i datasentre på bred basis. Departementet mener derfor at det er viktig at virksomhetsinterne datasentre omfattes av reguleringen. Videre er departementets oppfatning at ordlyden i høringsforslaget til § 1-5 nr. 38 i utgangspunktet omfatter samlokaliseringsdatasenter. For å unngå uklarhet om hvilke aktører som omfattes, foreslår departementet å spesifisere dette tydeligere i definisjonen. Departementet er også enig i Norges vassdrags- og energidirektoratets innspill når det gjelder omtalen av begrepet knyttet til å måle terskelverdien og endrer dette til «abonnert elektrisk effekt».

18.12 Registreringsplikt

De fleste høringsinstanser har uttalt seg om registreringsplikten og stiller seg positive til forslaget. Departementet fremhever behovet for å få bedre oversikt over datasenterbransjen og kontaktpersoner i de ulike datasentrene. En registreringsplikt er nødvendig for at myndighetene skal kunne føre tilsyn med at datasenterreguleringen oppfylles, og ellers utføre sine øvrige lovpålagte oppgaver, som for eksempel hendelseshåndtering, etterforskning, kartlegging av datasentrenes kritikalitet og avdekke konsentrasjonsrisiko av samfunnskritiske tjenester og hvor disse blir levert fra. Departementet erkjenner at registreringsplikten ikke vil løse alle utfordringer knyttet til identifisering av aktører som opererer datasentre, men at registreringsplikten vil være et første skritt. Forslaget til § 3-7 første ledd om registreringsplikten opprettholdes derfor i tråd med høringsforslaget.

Departementet viser til høringsinnspill fra Kryptovault AS, Arcane Green Data AS (Arcane Crypto AB), Stokmarknes datasenter AS (Handelsbygg Holding AS) og Norsk Data AS (Oslofjord Datasenter AS) samt Northern Data NOR AS og Stack Infrastructures, som stiller spørsmål ved hensikten med en terskelverdi for registreringsplikt basert på størrelse, og fremhever at det kan medføre risiko for at mindre datasentre som leverer kritiske tjenester faller utenfor registreringsplikten. Samtidig som et av hovedformålene er bedre oversikt og kontroll med datasenternæringen, er departementet opptatt av at reguleringen treffer de viktigste aktørene som opererer datasentre og datasentertjenester i Norge. Departementet vurderer derfor at det er hensiktsmessig med en viss terskel for registreringsplikten. I lys av høringsinnspillene vil departementet foreta en ny vurdering av terskelverdiens størrelse som skal fastsettes i forskrift. Departementet fastholder at det i definisjonen av datasenteroperatør skal fastsettes en terskelverdi i forskrift.

18.13 Tillatte bruksbegrensninger

Flere høringsinstanser er negative til muligheten for å innføre bruksbegrensninger og viser til at dette åpner opp for svært inngripende tiltak fra myndighetene. De mener dette vil være negativt for muligheten til å tiltrekke internasjonale kunder. Dersom forslaget skal opprettholdes, er det behov for en presisering av tilfeller hvor myndighetene kan pålegge bruksbegrensninger. Kripos derimot viser til betydningen av en hjemmel som

gir myndighet til å innføre bruksbegrensninger i særlige tilfeller. Departementet er enig i at pålegg om bruksbegrensning vil kunne utgjøre et stort inngrep i virksomheten for et enkelt datasenter, men fremhever at det er tydelige begrensninger i bestemmelsen for hvordan og i hvilke tilfeller den kan benyttes av myndighetene. Forslaget til bestemmelse klargjør at det kun er av hensyn til nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnsinteresser at myndigheten kan pålegge en datasenteroperatør å gjennomføre bruksbegrensninger. I tillegg skal datasenteroperatør gjennomføre nødvendige bruksbegrensninger i nødsituasjoner som innebærer alvorlige trusler mot liv eller helse, nasjonal sikkerhet eller offentlig orden eller fare for sabotasje. Etter departementets syn representerer vilkårene i bestemmelsen en tydelig presisering og avgrensning av i hvilke tilfeller bestemmelsen kan brukes. Bestemmelsen vil kun benyttes i nødstilfeller, og vil representere et avvik fra normal drift. Departementet vurderer at det er behov for å opprettholde forslaget til § 3-8 (tillatte bruksbegrensninger) i tråd med høringsforslaget.

18.14 Sikkerhetskrav i datasenter

De fleste høringsinstansene har uttalt seg positivt til forslaget om å stille krav til sikkerhet og beredskap i datasenter, og påpeker at dette er viktig for å sikre den digitale grunnmuren.

Etter departementets syn vil regulering av datasenterbransjen være nødvendig for å sikre «forsvarlig sikkerhet». Vurderingstema for forsvarlighetskravet foreslås angitt i lovbestemmelsen. Kravet til «forsvarlig sikkerhet» presiseres nærmere gjennom detaljkrav i forskrift, men vil også ytterligere defineres og utpensles gjennom veiledning og dialog med sektormyndighet. Loven åpner for en risikobasert tolkning, og anerkjente bransjestandarder tillegges vekt.

Innholdet i kravet til «forsvarlig sikkerhet» vil være gjenstand for en dynamisk utvikling i takt med den teknologiske utviklingen og hva som er teknisk gjennomførbart, samt det til enhver tid gjeldende behov for sikkerhet i datasenteret. Prinsippet om forholdsmessighet og balanse mellom sikkerhetskrav og kostnader gjelder. Krav til forsvarlig sikkerhet og nivået eller graden av sikkerhet som kreves vil også påvirkes av hvilke tjenester datasenteret leverer. De foreslåtte kravene vil medføre at det er behov for at datasenteroperatøren har oversikt over hvilke tjenester deres kunder produserer og vurderer hvilke sikringstiltak som er nødvendige for disse. Departementet pre-

siserer likevel at det for datasenteroperatøren er sikkerheten til anlegget og datasentertjenestene som sådan som skal vurderes og ivaretas, og ikke sikkerheten til tjenestene som produseres i sentret av datasenterets kunder.

Departementet foreslår basert på justissektorens innspill at forskriftshjemmelen i § 3-7 i større grad må åpne opp for å kunne forskriftsfeste krav til nasjonal sikkerhet og kriminalitetsbekjempelse i datasenter. Dette er nå reflektert gjennom en tilføyelse i § 3-7 femte ledd. Departementet understreker samtidig at nærmere regler i forskrift må balanseres opp mot næringsens behov for hensiktsmessige rammevilkår.

18.15 Kildevern

NRK har i sin høringsuttalelse uttrykt bekymring for at kildevernet og mediernes uavhengighet ikke hensyntas ved innføring av ny ekomlov. NRK har særlig anmodet om at det presiseres at tilsynsmyndigheten verken skal ha tilgang til lagrede data eller data under overføring eller transitt. NRK viser til at kildevernet også omfatter data som mer indirekte kan lede til at kilder identifiseres. Etter departementets vurdering vil et tilsyn gjennomført med hjemmel i ekomloven, ikke kompromittere kildevernet eller mediernes uavhengighet. Det understrekes likevel at tilsynskompetansen, herunder adgangen til å få tilgang til opplysninger og lokaler med videre, må utøves i tråd med de alminnelige skrankene for inngrep i ytrings- og informasjonsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Tilsynet vil i utgangspunktet gjelde tilsyn med og vurderinger av systemsikkerheten til infrastrukturen, rutiner, logging etc. Tilsyn vil ikke omfatte tilgang til innholdsdata. Med disse skrankene, er det departementets vurdering at kildevernet ikke vil settes i fare ved innføring av ekomlovens bestemmelser.

Det vises for øvrig til at NRKs beredskapsansvar nedfelt i kringkastingsloven, som innebærer at det i en krise eller lignende situasjoner kringkastes viktig informasjon fra statsmyndighet til allmennheten via NRK P1. Departementet mener også av denne grunn at det vil være uheldig om NRKs egne anlegg unntas virkeområdet for bestemmelsene om datasenter, da det vil kunne være av betydning for den lovpålagte beredskapsplikten som påhviler NRK at det føres tilsyn med ivaretagelsen av sikkerheten i slike datasentre tilknyttet denne virksomheten. Departementet foreslår derfor at NRK ikke unntas datasenterreguleringen.

19 Tilsyn og sanksjoner

19.1 Generelt om tilsyn

19.1.1 Gjeldende rett

Bestemmelsene om tilsyn fremgår av gjeldende ekomlov kapittel 10. Myndigheten skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Dette medfører at myndigheten kan føre tilsyn etter eget tiltak, eller fordi en part eller en med rettslig interesse har bragt spørsmålet inn for myndigheten.

Etter gjeldende rett fører myndigheten blant annet tilsyn med at krav til forsvarlig sikkerhet for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester oppfylles og at kommunikasjonsvernet overholdes. Det føres også tilsyn med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og tilhørende utstyr og fasiliteter blant annet for å sikre samvirke mellom nett og tjeneste, kvalitet, effektiv utnyttelse av kapasitet, og for å sikre liv og helse. Det legges til rette for, og føres tilsyn, med konkurransen i markedet, og det føres tilsyn med at bruken av frekvenser og nummer er i henhold til regelverket. Myndigheten fører også markedstilsyn etter gjeldende ekomlov § 8-1 med at utstyr som omsettes på markedet tilfredsstiller gjeldende krav, og tilsyn med at autorisasjonsordningen overholdes og virker etter sin hensikt. Videre fører myndigheten tilsyn med tillatelser etter forskrifter om etablering, drift og bruk av jordstasjon for satellitt på Svalbard og i Antarktis (jordstasjonsforskriftene). Etter forskriftene plikter innehaver å dokumentere at jordstasjonene oppfyller krav til bruk.

Ekomloven har egne bestemmelser om tilsyn som gir myndigheten kompetanse og virkemidler til å føre dette tilsynet. Hovedbestemmelsen for tilsyn er gjeldende ekomlov § 10-1 om tilsyn som gir myndigheten kompetanse til å føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Videre kan myndigheten etter gjeldende ekomlov § 10-3 kreve opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av loven, forskrifter og enkeltvedtak. Plikt til å medvirke ved tilsyn fremgår av gjeldende ekomlov § 10-4, mens myn-

dighetens kompetanse til å gi pålegg om internkontroll følger av gjeldende ekomlov § 10-5. Kompetanse til å gi pålegg om retting, og opphør av ulovlige forhold er gitt i gjeldende § 10-6. Myndigheten kan på nærmere fastsatt vilkår kalle tilbake tillatelser og autorisasjoner etter gjeldende § 10-8, og kreve stenging av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og stans i bruk av utstyr i henhold til gjeldende ekomlov § 10-9, pålegge stans i omsetning og tilbakekalle radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr etter gjeldende § 10-10 og inndra og destruere utstyr ved alvorlige eller gjentatte brudd på regelverket etter gjeldende ekomlov § 15-14. På anmodning fra en berettiget kan myndigheten pålegge tilbakebetaling av for høy pris etter gjeldende ekomlov § 10-12.

19.1.2 Ekomdirektivet

I henhold til ekomdirektivet artikkel 5 og artikkel 30 nr. 1 skal nasjonale reguleringsmyndigheter føre tilsyn med at kravene i reguleringen overholdes. Dette gjelder blant annet markedsregulering, sluttbrukernes rettigheter, spektrumsforvaltning, nettnøytralitet og leveringsplikt.

Av artikkel 29 fremgår det at det skal fastsettes regler for sanksjoner, herunder om nødvendig overtredelsesgebyrer og ikke-strafferettslige forhåndsfastsatte sanksjoner eller tvangsmulkt mot overtredelser av nasjonale bestemmelser. Nasjonal reguleringsmyndighet skal ha myndighet til å ilegge sanksjoner og til å treffe nødvendige tiltak for å sikre at disse gjennomføres. De fastsatte sanksjonene skal være hensiktsmessige, virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

Myndigheten skal i henhold til artikkel 30 nr. 2 og nr. 3 ha rett til å pålegge opphør av ulovlig forhold og det aktuelle foretak skal gis mulighet til å rette forholdet.

Artikkel 30 nr. 5 gjør unntak fra hovedregelen i artikkel 19 om at tillatelsene skal gjelde så lenge de varer om de ikke tilbakekalles etter reglene i artikkel 30 nr. 2, 3 og 4.

19.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo hovedsakelig en videreføring av gjeldende bestemmelser om tilsyn i ny lov kapittel 15. Forslag til § 15-1 viderefører gjeldende ekomlov § 10-1 og fastsetter at myndigheten skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. § 15-2 om opplysnings- og utleveringsplikt omtales nærmere under punkt 19.2.

Forslag til § 15-3 om medvirkning ved tilsyn, viderefører og presiserer gjeldende ekomlov § 10-4. Forslaget innebærer at den som er gjenstand for tilsyn har plikt til å sørge for at myndigheten har uhindret adgang til informasjon, dokumentasjon, informasjonssystemer, lokaler, områder og infrastruktur. Etter forslag til § 15-4 kan myndigheten pålegge etablering eller endring av interne kontrollsystemer, og kan be om at dokumentasjon oversendes. Dette er en videreføring av ekomloven § 10-5.

For å sikre etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av ekomloven, ble det i § 15-5 foreslått å videreføre gjeldende § 10-6 som regulerer myndighetens adgang til å gi pålegg om retting eller opphør av forhold som ikke er i tråd med krav fastsatt i eller i medhold av ekomloven, herunder også brudd på tillatelse gitt med hjemmel i loven.

Av forslag til § 15-6 fremgår det at myndigheten kan kalle tilbake tillatelser og autorisasjoner gitt i eller i medhold av loven, ved alvorlige eller gjentatte brudd på vilkår i tillatelsen når det er gitt pålegg om retting eller opphør av ulovlige forhold etter § 15-5 og pålegg om tvangsmulkt etter § 15-11. Også tillatelse til å innføre og overlevere utstyr omfattes av den foreslåtte bestemmelsen. Dersom innehaver tidligere har begått vilkårsbrudd og tidligere er ilagt pålegg om å innrette seg, gis myndigheten kompetanse til å beslutte tilbakekall uten at det gis nye pålegg. Dette er nytt sammenlignet med gjeldende rett i § 10-8.

Forslag til § 15-7 gir hjemmel for på nærmere vilkår å stenge både elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og forby bruk av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr. Bestemmelsen er utvidet sammenlignet med gjeldende rett ved at annet utstyr som ikke er å anse som radio- og terminalutstyr også vil være omfattet. Selv om dette ikke er å anse som radio- og terminalutstyr, vil slikt utstyr likevel kunne skape de samme forstyrrelsene og farene.

Etter forslag til § 15-8 kan myndigheten pålegge stans i omsetning av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr og kan gjennomføre tiltak for å kalle tilbake utstyr som er omsatt dersom bruk av utstyret blant annet kan medføre fare for

liv, helse eller eiendom, eller føre til trusler mot sikkerhet. Som for § 15-7 utvides virkeområdet til også å omfatte annet utstyr, herunder utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon, for eksempel jammere. I tillegg utvides bestemmelsen til også å omfatte innførsel av utstyr.

Ved alvorlige og gjentatte brudd på vedtak fattet med hjemmel i §§ 15-5, 15-7 og 15-8, kan myndigheten etter forslag til § 15-9 inndra utstyr og destruere dette. Bestemmelsen er foreslått utvidet i forhold til gjeldende rett til også å kunne inndra og destruere utstyr som omfattes av pålegg om stans i omsetning og tilbakekall av utstyr. I tillegg åpnes det i andre ledd til å kunne inndra utstyr også der det ikke er sannsynlig at andre sanksjoner etter kapittel 15 vil forhindre bruk og tilgjengeliggjøring av utstyr på markedet.

I forslag til § 15-10 foreslås det en rett for tilbydere som har betalt for høy pris i forhold til en prisforpliktelse fastsatt i eller i medhold av ekomloven, til å kreve overprisen tilbakebetalt. Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-12.

19.1.4 Høringsinstansenes syn

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet støtter forslag til § 15-8 om pålegg om stans i omsetning og tilbakekall av radioutstyr og annet utstyr, men ser behov for en klar lovhjemmel til å fatte vedtak om forbud mot innførsel av produkter som i henhold til EØS-vareloven er stoppet av tollmyndighetene. Dette vil være viktig i forbindelse med forsøk på innførsel av jammere og annet utstyr som er laget for å forstyrre elektronisk kommunikasjon. Tilsvarende hjemmel til å forby innførsel finnes også i andre lover, for eksempel produktkontrollloven.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet viser videre til § 15-9 fjerde ledd der det fremgår at reglene i EØS-vareloven § 2, jf. forordning (EF) nr. 765/2008 artikkel 19, om inndragning og destruksjon av utstyr for å forhindre tilgjengeliggjøring på markedet, skal følges. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet foreslår å legge til i merknaden til bestemmelsen at det vil være den til enhver tid relevante bestemmelse om destruksjon i EØS-vareloven og eventuelt etterfølgende lover som vurderingen av destruksjon skal gjøres mot.

19.1.5 Departementets vurdering

Departementet er enig med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i at merknaden til § 15-9 med fordel kan vise til den til enhver tid relevante bestem-

melsen om destruksjon i EØS-vareloven eller tilsvarende, og foreslår en justering av merknaden på dette punktet. Når det gjelder ønske om et tillegg til § 15-8, viser departementet til at det allerede fremgår av bestemmelsens ordlyd at «Myndigheten kan forby innførsel av utstyr [...] etter § 13-2 som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon.» Jammere og annet utstyr som er laget for å forstyrre elektronisk kommunikasjon er med andre ord allerede omfattet. Dette må gjelde enten utstyret er beslaglagt av tollmyndigheten eller ikke.

19.2 Opplysningsplikt

Tilsynsbestemmelsen § 15-1 følges opp med forslag til § 15-2 om at myndigheten kan kreve opplysninger fra enhver når det er nødvendig for gjennomføringen av loven, vedtak gitt i medhold av loven, eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.

19.2.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 10-3 gir myndigheten opplysninger som er nødvendige for gjennomføring av ekomlov og vedtak, og internasjonale forpliktelser. Opplysninger kan innhentes for gjennomføring av internasjonale forpliktelser og på vegne av EFTAs overvåkingsorgan og tilsvarende myndighet i henhold til internasjonale forpliktelser som Norge har sluttet seg til.

Informasjonsbehovet knytter seg til alle oppgaver for myndigheten og retter seg både mot tradisjonelt tilsyn og til fremoverrettet oppfølging og ansvar for utviklingen innenfor alle ansvarsområdene. Generelt gir bestemmelsen hjemmel til å kreve opplysninger fra alle som er underlagt plikter i eller i medhold av ekomloven.

Bestemmelsen setter ingen begrensninger på hvilken type opplysninger som kan kreves med hensyn til opplysningenes innhold, forutsatt at de er knyttet opp mot gjennomføringen av regelverket. Plikten kan således pålegges i det enkelte tilfellet eller som en løpende plikt til å innlevere opplysninger i forbindelse med for eksempel statistikkformål. På forespørsel fra myndigheten skal tilbyder gi opplysninger, herunder sikkerhetsgraderte opplysninger, om elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende fasiliteter og om infrastruktur knyttet til drifts- og styringssystemene. Dette omfatter også opplysninger om fremtidige endringer i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som kan ha betydning for

tjenester som tilbys konkurrenter. Opplysningene kan kreves utlevert skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist, og tilbyder kan kreve begrunnelse for pålegget om å utlevere informasjon. Adgangen til å innhente opplysninger muntlig kan være viktig i saker der det er påkrevet å handle raskt, som for eksempel ved frekvensforstyrrelser av samband for kritisk kommunikasjon.

Bestemmelsen slår fast at taushetsplikten for tilbyder og installatør som følger av § 2-9, annen lovgivning, pålegg eller avtale, ikke er til hinder for opplysningsplikten. I § 10-3 siste ledd er det gitt forskriftskompetanse om opplysningsplikten. Ekomloven § 10-3 er ment å bidra til effektiv gjennomføring av lov, vedtak og internasjonale forpliktelser, herunder kontroll med etterlevelse av lov og vedtak fattet med hjemmel i loven.

Det fremheves i Ot.prp. nr. 58 (2002–2003) Om lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven), at myndigheten må ha en oppdatert oversikt over all relevant kommunikasjonsinfrastruktur for å være i stand til å fylle sin funksjon innenfor elektronisk kommunikasjonssikkerhet og -beredskap. Med dagens dynamiske marked for elektronisk kommunikasjon er det særskilt behov for utstrakt informasjonsformidling mellom den enkelte tilbyder og myndigheten.

19.2.2 Ekomdirektivet med mer

Ekomdirektivet artikkel 20 nr. 1 gjelder myndighetens adgang til å innhente opplysninger fra foretak og åpner for å kunne innhente opplysninger hos en større krets av aktører, blant annet tilbydere, tilbyders underleverandører og andre relevante foretak som driver virksomhet innen elektronisk kommunikasjon eller nært beslektede sektorer. Myndigheten skal ha kompetanse til å innhente opplysninger om fremtidig utvikling av nett eller tjenester når det er nødvendig, og kan i tillegg kreve detaljerte opplysninger om nett, tjenester og tilhørende fasiliteter på lokalt nivå. For tilbyder med sterk markedsstilling kan det kreves regnskapsdata i sluttbrukermarkeder som er knyttet til de forhåndsdefinerte markedene der tilbyder har sterk markedsstilling. Myndigheten kan også anmode om opplysninger fra de sentrale informasjonspunktene som er opprettet i henhold til direktiv om utbygging av høyhastighetsbredbånd (2014/61/EU).

Artikkel 21 fastsetter hvilke opplysninger som kreves i forbindelse med generelle tillatelser, bruksrettigheter og særlige plikter. Slike opplysninger er nødvendige for blant annet å kunne kontrollere at vilkår i tillatelser er oppfylt, vurdere til-

delinger av spektrum og bruksrettigheter, offentliggjøre kvalitets- og prissammenligninger for forbrukerne, utarbeide statistikk, rapporter og undersøkelser, foreta markedsanalyser, sikre effektiv bruk og forvaltning av radiospektrum og nummerressurser, vurdere fremtidig utvikling i nett eller tjenester og kunne besvare henvendelser fra EFTAs overvåkingsorgan, BEREC og andre relevante myndigheter innen EØS.

Myndigheten gis i tillegg kompetanse til å innhente opplysninger for å kunne utføre de øvrige oppgavene etter loven som ikke er en gjennomføring av ekomdirektivet, men som følger av andre rettsakter i EØS-avtalen (radioutstyrsdirektivet, EMC-direktivet, kommunikasjonsverndirektivet, og en rekke andre forordninger, vedtak og direktiver) og andre internasjonale forpliktelser (for eksempel ITU). I tillegg gir bestemmelsen myndigheten kompetanse til å innhente opplysninger og pålegge utleveringsplikt for å ivareta nasjonale regler (blant annet datasenter, autorisasjonsordning for prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett mv).

19.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i utkast til § 15-2 at det skal være opplysnings- og utleveringsplikt til myndigheten. Bestemmelsen er etter departementets oppfatning en forutsetning for myndighetens utførelse av sine oppgaver etter ekomloven.

Forslaget i § 15-2 første ledd gjennomfører ekomdirektivet artiklene 20 nr. 1 og 21, og innebærer at ekommyndigheten kan innhente opplysninger hos en større krets av aktører enn etter gjeldende rett, herunder tilbyders underleverandører og andre relevante foretak som driver virksomhet innen elektronisk kommunikasjon eller nært beslektede sektorer, for eksempel innholdstilbydere og entreprenørselskaper som er ansvarlige for implementering av tekniske løsninger hos tilbyderen. Ettersom verdikjedene blir lengre og mer komplekse, blir slik tilgang til opplysninger stadig viktigere for myndighetens tilsynsarbeid. Nasjonale behov viser også at det i dagens dynamiske markeder med stadige endringer i teknologi, infrastruktur, tjenester og eierrelasjoner, fordres en stadig større og tidligere informasjonsformidling til ekommyndigheten fra den enkelte tilbyder, deres underleverandører og entreprenørselskaper som er ansvarlige for implementering av tekniske løsninger hos tilbyderen. Dette kan blant annet gjøre det mulig å sette tidlig krav til sikringstiltak og tilrettelegging

for lovbestemt tilgang til informasjon. Det kan være rimeligere å ta med slike krav som en del av den opprinnelige planleggingen av nett og tjenester, i stedet for at de må implementeres etter ferdigstillelse.

For å sikre at Norge oppfyller sine forpliktelser etter EØS-avtalen som gjelder krav om tilgjengeliggjøring av radioutstyr og annet utstyr på markedet, er det også behov for å ha en vid hjemmel for innhenting av opplysninger og dokumentasjon hos alle relevante aktører. Eksempler på regelverk som kan utløse behov for innhenting av opplysninger hos pliktsubjekter vil være radioutstyrsdirektivet (2014/53/EU), EMC-direktivet (2014/30/EU), lavspenningsdirektivet (2014/35/EU) og skipsutstyrsdirektivet (2014/90/EU). I tillegg kan det innhentes opplysninger og dokumentasjon for å føre tilsyn med nasjonale regler for blant annet datasenter og autoriserte installatører.

For å legge til rette for at myndigheten utfører sine oppgaver effektivt ble det foreslått at foretak med sterk markedsstilling i grossistmarkeder også kan pålegges å sende inn regnskapsdata for de sluttbrukermarkedene som er knyttet til disse grossistmarkedene. Opplysninger som må til for å vurdere samsvar med vilkår knyttet til bruksrettigheter, vurdere mulig virkning av planlagte oppgraderinger eller endringer i nett-topologi på utviklingen i konkurransen eller på produkter i grossistledd som gjøres tilgjengelig for andre parter, omfattes også. Det ble foreslått at myndigheten kan kreve detaljerte opplysninger om samsvar med dekningskrav knyttet til rettigheter til å bruke radiospektrum for å sikre at de geografiske undersøkelsene av nettutbygging er fullstendige.

Departementet la til grunn at et pålegg om å fremlegge opplysninger skal stå i forhold til formålet med gjennomføringen av oppgaven og ikke påføre foretakene en urimelig byrde.

For statistikkformål kan det kreves at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester gir melding når deres virksomhet opphører.

Pålegg om å inngi opplysninger kan påklages etter forvaltningsloven § 14 av den som blir pålagt å utlevere opplysningene dersom de mener at det ikke foreligger noen plikt eller lovlig adgang til å pålegge å gi opplysninger. Det vil i så fall være en klagefrist på tre dager regnet fra det tidspunkt vedkommende får underretning om pålegget. Dersom det er påtrengende nødvendig å innhente opplysningene for å gjennomføre nødvendige oppgaver etter loven, kan myndigheten i tråd med forvaltningsloven kreve opplysningene fremlagt før

klagesaken på informasjonsinnhenting er avgjort.

I forslaget til nytt tredje ledd videreføres gjeldende rett slik at pålegget om å gi opplysninger gjelder uhindret av taushetspliktbestemmelser som måtte følge av ekomloven § 2-9, annen lovgivning, pålegg eller avtale. Det ble foreslått at tredje ledd dels viderefører, dels utvider gjeldende § 10-3 andre ledd. Det videreføres at opplysningsplikten også omfatter sikkerhetsgraderte opplysninger om elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende fasiliteter og om infrastruktur knyttet til drifts- og styringssystemene. Det er en utvidelse av loven at opplysningsplikten foreslås å omfatte fremtidige endringer i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og ikke er avgrenset til fremtidige endringer i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som kan ha betydning for tjenester som tilbys konkurrenter.

Opplysningsplikten gjelder tilsvarende for datasenteroperatører.

I forslaget til nytt fjerde ledd videreføres gjeldende forskriftskompetanse om at myndigheten kan gi utfyllende regler om opplysningsplikten.

19.2.4 Høringsinstansenes syn

Telenor viser til at det i de foreslåtte merknadene er skrevet at «praktiseringen av gjeldende bestemmelse har vist at det også er grunn til å presisere at opplysninger til statistikkformål, rapporter eller undersøkelser kan innhentes. Myndigheten kan i medhold av bestemmelsen også kreve utlevering av dokumenter forutsatt av vilkårene for opplysningsplikt er oppfylt.» Telenor peker på at dette må anses som en utvidelse av lovhjemmelens ordlyd til å kreve utlevering av eksisterende dokumenter. Videre peker selskapet på at en plikt til å utlevere eksisterende dokumenter er mer inngripende enn en plikt til å utlevere opplysninger, og at slike dokumenter kan inneholde overskuddsinformasjon. Telenor skriver at en eventuell utvidelse av myndighetens kompetanse til å inkludere en utleveringsplikt for eksisterende dokumenter i så fall bør utredes og fremgå uttrykkelig av lovhjemmelen, og viser i så måte til Konkurransetilsynets hjemmel i konkurranseloven § 24 første og andre ledd.

IKT-Norge og *Lyse* bemerker at ordlyden «enhver» går lenger enn det som følger av ekomdirektivet artikkel 20 nr. 1, og er kritiske til at det innføres en bestemmelse med videre nedslagsfelt enn direktivet uten at det er påvist et konkret behov for dette.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet foreslår å presisere i merknadene til bestemmelsen at bestemmelsen også hjemler innkreving av «personopplysninger» etter personvernlovgivningen.

19.2.5 Departementets vurdering

Opplysnings- og utleveringsplikten knytter seg også i ny lov til alle myndighetens oppgaver i eller i medhold av loven, og retter seg både mot tradisjonelt tilsyn og til fremoverrettet oppfølging og ansvar for utviklingen innenfor alle ansvarsområdene, og mot alle som er underlagt forpliktelser i eller i medhold av loven. Dette gjelder pliktene som følger av gjennomføringen etter ekomdirektivet, øvrige EØS-rettsakter, jf. ovenfor, og plikter som følger av nasjonale regler. Når det gjelder innspillet fra IKT-Norge og Lyse, så viser departementet til at bestemmelsen har et videre nedslagsfelt enn ekomdirektivet. Departementet bemerker for øvrig at ekomdirektivet artikkel 20 nr. 1 har en vid rekkevidde, og gjelder alle reguleringssubjekter etter direktivet.

Ved pålegg om utlevering av opplysninger skal det opplyses om hvilket materiale som skal sendes inn eller gjøres tilgjengelig for tilsynspersonell i forkant av gjennomføringen av et tilsyn. Myndigheten må etterspørre de dokumentene som best kan dokumentere om kravene som skal kontrolleres, er oppfylt. Aktuell dokumentasjon kan være relevante deler av internkontrollsystemet, organisasjonskart, rapporter, registreringer, logger, ulike tillatelser og planer, bilder mv. Tilsyn inkluderer videre innhenting av dokumentasjon og vurdering av dokumentasjon opp mot krav etter lov og forskrift. Eksempler på dokumentasjon kan være rutiner, instruksjoner og informasjon i virksomheten.

19.2.5.1 Opplysningspliktens rekkevidde

Telenor har i sitt høringsssvar pekt på at en plikt til å utlevere eksisterende dokumenter ikke fremgår av ordlyden i dagens ekomlov § 10-3. Departementet viser til at etter gjeldende § 10-4 plikter den som er gjenstand for tilsyn av myndigheten å gjøre tilgjengelig nødvendig dokumentasjon. Nåværende ekomlov §§ 10-3 og 10-4 kan samlet sett tilsi at myndigheten ved tilsyn kan kreve dokumenter utlevert som er nødvendige for gjennomføringen av denne loven, vedtak gitt i medhold av loven, eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.

Departementet viser til at formålet med opplysningsplikten er å gi myndigheten nødvendige opplysninger til å kunne sikre gjennomføringen av ekomloven, vedtak gitt i medhold av loven, eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til. Departementet vurderer at det også etter ny lov må være opp til myndighetens skjønn å avgjøre hvilken informasjon som er nødvendig for å kunne utføre oppgavene som er pålagt. Myndighetens adgang til å kreve opplysninger vil på samme måte som i dag avgrenses gjennom forvaltningsrettens alminnelige prinsipper om forholdsmessighet og myndighetsmisbruk.

Den nøyaktige rekkevidden til opplysnings- og utleveringsplikten vil fastlegges i praksis. Departementet anser at myndigheten vil måtte innhente opplysninger om faktiske forhold, herunder eksisterende informasjon eller dokumenter, dersom dette er nødvendig.

Departementet er enig med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i at det kan være hensiktsmessig å synliggjøre at også personopplysninger kan innhentes, og foreslår at dette inntas i lovteksten i § 15-2.

19.2.5.2 Behov for at opplysninger gis i et standardisert format

Departementet vurderer at myndigheten i enkelte tilfeller har et behov for å kreve opplysninger gitt i et standardisert format. Dette gjelder særlig tilfeller der myndigheten regelmessig samler inn og bearbeider samme type informasjon, for eksempel statistikk om elektronisk kommunikasjon og marginskvistesting. I slike tilfeller har myndigheten et behov for at opplysninger gis i et format som unngår unødvendig ressursbruk og unødig lang saksbehandling. Departementet viser til at det vil være samfunnsmessig kostnadseffektivt om myndigheten i slike tilfeller for eksempel kan kreve at opplysninger gis i et standardisert regnearkformat. Det kan også tenkes andre standardiserte formater.

Departementet foreslår i andre ledd hjemmel til å kreve at opplysninger gis i et standardisert format, dersom det er nødvendig og forholdsmessig. I vurderingen av om slikt pålegg er nødvendig og forholdsmessig kan det ses hen til både myndighetens ressursbruk og byrden for pliktsubjektet.

19.2.5.3 Behandling av innhentede opplysninger og overskuddsinformasjon

Ved inngivelse av opplysninger, for eksempel i form av dokumenter, til myndigheten må det stilles krav til at informasjonen arkiveres, skjermes og sikres på egnet måte. Dette gjelder særlig ved innhenting av informasjon som gjelder tilsyn av kravene til sikkerhet.

Opplysningsplikten innebærer at myndigheten kan motta overskuddsinformasjon. Departementet vurderer at det bør stilles krav om at lagringsmedier som inneholder overskuddsinformasjon, returneres og/eller slettes fra arkiv når det er brakt på det rene at disse ikke har betydning for myndighetens lovpålagte oppgaver. Dette bør likevel ikke gjelde dersom lagringsmediet inneholder både informasjon som har betydning for myndighetens oppgaver, samt overskuddsinformasjon, og overskuddsinformasjonen ikke kan skilles fra den øvrige informasjonen uten at innholdet blir endret eller at innholdet kan misforstås.

19.2.5.4 Opplysningspliktens grenser

Departementet viser til at vernet mot selvinkriminering innebærer at den mistenkte har rett til å forholde seg taus overfor de forfølgende myndigheter og at vedkommende heller ikke på annen måte er forpliktet til å bidra til å opplyse saken mot seg, slik vernet er innfortolket i EMK artikkel 6 nr. 1.

I straffeprosessloven kommer vernet særlig til uttrykk i straffeprosessloven § 90, § 92, § 123 og § 232. Selvinkrimineringsvernet kommer til uttrykk på en rekke måter, blant annet ved at mistenkte må varsles om taushetsretten, gjennom bevisforbud ved brudd på taushetsretten, ved begrensninger i adgangen til å vektlegge mistenktes taushet i bevisvurderingen og ved at mistenkte kan avstå fra å medvirke til forfølgningen ved å nekte å utlevere bevis. For en nærmere gjennomgang av vernet mot selvinkriminering vises det til NOU 2016: 24 *Ny straffeprosesslov*, side 207, NOU 2003: 15 *Fra bot til bedring*, sidene 74, 103 og 188, Ot.prp. nr. 6 (2003–2004) A) Om lov om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretaks-sammenslutninger (konkurranseloven) B) Om lov om gjennomføring og kontroll av EØS-avtalens konkurranseregler mv. (EØS-konkurranseloven), side 145 flg., Prop. 62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.), side 201 flg.

Etter forvaltningsloven § 48 følger det at forvaltningsorganet i sak om administrativ sanksjon

skal gjøre parter som det er aktuelt for, oppmerksom på at det kan foreligge en rett til ikke å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen vil kunne utsette vedkommende for administrativ sanksjon eller straff. Orienteringsplikten gjelder ikke der parten må antas å være kjent med at det kan foreligge en slik rett. At parten er representert ved advokat, gir ikke uten videre grunnlag for å anta at han er kjent med at det kan foreligge en rett til å nekte å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander, jf. Prop. 62 L (2015–2016) *Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.)*, side 202.

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon som i EMK-sammenheng faller inn under begrepet «straff». Det følger av ordlyden i EMK artikkel 6 at selvinkrimineringsvernet etter bestemmelsen inntreffer fra det tidspunktet det foreligger en straffesiktelse («criminal charge»). Opplysningsplikt om forhold som ikke har noen sammenheng med en straffesiktelse i konvensjonens forstand, er derfor ikke i strid med forbudet mot tvungen selvinkriminering. På det rene forvaltningsstadiet, før sanksjonsspørsmål overhodet er aktualisert, må forvaltningen derfor kunne pålegge en straffesanksjonert opplysningsplikt. Den som blir pålagt å gi informasjon uten å være «siktet» i EMK artikkel 6 nr. 1 sin forstand, er ikke vernet. Selvinkrimineringsvernet står også sterkere når det gjelder personlige forklaringer enn fremtvingelse av realbevis.

Departementet legger til grunn at vernet mot selvinkriminering vil reguleres som på andre rettsområder der det kan ilegges administrativ sanksjon. Dersom det er innhentet bevis i strid med retten til å nekte å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander, må det vurderes om opplysningen eller dokumentet kan anvendes som bevis i saken. Det må da vurderes om EMK artikkel 6 medfører at beviset må avskjæres. Manglende orientering om taushetsrett er et moment ved vurderingen av om bruk av mistenktes forklaring som bevis innebærer et brudd på kravet til «fair trial» etter EMK artikkel 6, jf. blant annet Aleksandr Zaichenko mot Russland, 18. februar 2010 (nr. 39660/02) [EMD-2002-39660] avsnitt 52 til 60.

19.2.5.5 Klage på opplysningsplikten

Pålegg om å inngi opplysninger kan påklages etter forvaltningsloven § 14 av den som blir pålagt å utlevere opplysningene dersom de mener at det ikke foreligger noen plikt eller lovlig adgang til å

pålegge å gi opplysninger. Klagefristen er på tre dager regnet fra det tidspunkt vedkommende får underretning om pålegget. Dersom det er påtrevende nødvendig å innhente opplysningene for å gjennomføre nødvendige oppgaver etter loven, kan myndigheten i tråd med forvaltningsloven kreve opplysningene fremlagt før klagesaken er avgjort.

19.2.5.6 Samlet vurdering

Etter departementets oppfatning vil en plikt til å utlevere informasjon i noen tilfelle være nødvendig for at myndigheten skal kunne utføre sitt samfunnsoppdrag. Departementet foreslår at utleveringsplikten fremgår tydelig av loven § 15-2 første ledd.

19.3 Sanksjoner og tvangsmulkt

Departementet foreslår å videreføre sanksjonssystemet i gjeldende ekomlov i ny lov kapittel 15, med noen endringer. Bestemmelsene om sanksjoner gjennomfører ekomdirektivet artikkel 29 nr. 1, der det fremkommer at myndigheten har rett til å innføre sanksjoner ved brudd på direktivbestemmelsene, herunder tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Behovet for sanksjonsmidler gjelder også regler som gjennomfører annet EØS-regelverk i tillegg til nasjonale regler. Sanksjonsmidlene og forholdsmessigheten av disse for brudd på regelverket om elektronisk kommunikasjon, er grundig gjort rede for i Ot.prp. nr. 72 (2006–2007) om lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven).

I Ot.prp. nr. 72 (2006–2007) kapittel 8.3 vises det til at ekomloven med forskrifter fastsetter en rekke plikter for tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester. I tillegg fastsettes et betydelig omfang plikter gjennom enkeltvedtak. Plikter gis for at de skal etterleves, og har først tilfredsstilt sin fulle hensikt når de blir oppfylt. Dette gjelder for eksempel når det pålegges plikter for å oppnå forsvarlig sikkerhet. Dette fordrer en aktiv tilsynsmyndighet med evne og vilje til å sette makt bak kravene.

Innenfor elektronisk kommunikasjon vil mange av aktørene ofte ha økonomiske incentiver til ikke å oppfylle plikter eller etterleve forbud, og/eller til å forsinke etterlevelsen. Den økonomiske fordelene ved ikke å etterleve en plikt vil i en del tilfeller være stor. Dette gjelder blant annet for plikter som skal ivareta forbrukerinteresser og plikter pålagt tilbyder med sterk markedsstilling

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

for å sikre andre tilbydere reell mulighet til å konkurrere. Å bryte et forbud vil ikke alltid i seg selv innebære noen økonomisk byrde. I visse tilfeller vil brudd kunne gi direkte økonomisk gevinst.

Det er flere tiltak som vil kunne bidra til å effektivisere rettshåndhevingen. Det vil for eksempel være at myndigheten følger opp og påpeker hva tilbydere må gjøre for å oppfylle pliktene, at det gjennomføres undersøkelser av om pliktene blir oppfylt og at brudd påtales. Disse virkemidlene vil ikke være tilstrekkelige til å sikre etterlevelse, fordi de i seg selv ikke vil redusere de økonomiske incentivene til å bryte reglene. Dette medfører behov for tiltak som gir aktørene insitament til å oppfylle pliktene som pålegges. Tiltakene må motvirke den økonomiske fordelene ved ikke-etterlevelse. Det er behov for å ha raske og effektive tiltak.

19.3.1 Overtredelsesgebyr

19.3.1.1 Gjeldende rett

Myndighetens hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på ulike bestemmelser i gjeldende ekomlov fremgår av § 10-13. Etter denne bestemmelsen kan myndigheten pålegge en fysisk person eller et foretak overtredelsesgebyr dersom personen, foretaket eller noen som handler på vegne av foretaket, forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene nevnt i ekomloven § 10-13 nr. 1 til 6. For foretak presiseres det at bestemmelsen gjelder enten det er foretaket selv eller noen som handler på vegne av foretaket som begår overtredelser. Dette innebærer at det ikke er nødvendig at en overtredelse er foretatt av et foretaks eiere eller øverste ledelse, men at foretaket også kan bli ansvarlig for atferden til andre personer som handler på vegne av foretaket. Dette er ikke begrenset til å gjelde ansatte i foretaket.

Det er et vilkår for å ilegge overtredelsesgebyr at overtredelsen er forsettlig eller uaktsom fra foretakets side eller den som handler på vegne av foretaket. Det gjelder altså et krav til subjektiv skyld. For en nærmere redegjørelse av valget av skyld- og beviskrav for overtredelsesgebyr i ekomloven, se vurderingene i Ot.prp. nr.72 (2006–2007) punkt. 8.4.

Etter ekomloven § 10-13 andre ledd skal det ved fastsettelsen av størrelsen på overtredelsesgebyret legges særlig vekt på overtredelsens grovhet, overtredelsens varighet, utvist skyld og foretakets omsetning. Oppstillingen er ikke uttømmende. Nærmere regler om utmålingen er gitt i forskrift, jf. ekomforskriften § 10-3a.

Regler om utmålingen for foretak er også gitt i forvaltningsloven § 46 andre ledd, og i forvaltningsloven § 44 tredje ledd for fysiske personer. Forvaltningslovens bestemmelser om overtredelsesgebyr supplerer dermed ekomregelverket. Ved eventuell motstrid mellom de to regelverkene vil ekomregelverket ha forrang, jf. § 9-1.

19.3.1.2 Forslaget i høringsnotatet

Det fremgår både av lovutkastet § 15-12 første ledd og merknaden til denne bestemmelsen at det er et vilkår for å ilegge overtredelsesgebyr at overtredelsen er forsettlig eller uaktsom fra foretakets side eller den som handler på vegne av foretaket. Departementet foreslo å videreføre skyldkravet i gjeldende ekomlov i forslag til ny ekomlov § 15-12.

I forslag til ny ekomlov § 15-12 andre ledd gis det en viss veiledning i hvilke momenter som skal vektlegges ved utmålingen av gebyret. Ved utmålingen av gebyrets størrelse skal det særlig legges vekt på overtredelsens grovhet, overtredelsens varighet, utvist skyld og foretakets omsetning. Dette innebærer en videreføring av gjeldende ekomlov § 10-13 andre ledd første punktum. I forslaget legges det til at overtredelsesgebyr kan ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfelle innenfor en øvre ramme. Ytterligere utmålingskriterier foreslås fastsatt i forskrift.

I ny ekomlov er det foreslått at de fleste overtredelser av pliktene i loven skal kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyr vil derfor være en svært viktig sanksjon for håndheving av loven og ekomforskriften.

19.3.1.3 Høringsinstansenes syn

IKT-Norge og Lyse vil oppfordre departementet til å utrede og vurdere om den rettsutviklingen som har funnet sted knyttet til krav om subjektiv skyld ved illeggelse av foretaksstraff etter Høyesteretts avgjørelse i HR-2021-797-A og en rekke avgjørelser i den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), kan ha betydning også for skyldkravet i forslag til § 15-12. Det er klare likhetstrekk mellom foretaksstraff og administrative sanksjoner, og det er derfor en mulighet for at rettsutviklingen også vil ha betydning for skyldkravet ved illeggelse av administrative sanksjoner.

Justis- og beredskapsdepartementet viser også til at overtredelsesgebyr forfaller til betaling to måneder etter vedtaksdato i henhold til § 15-12 tredje ledd første punktum, mens den generelle regelen i forvaltningsloven § 44 femte ledd er at

oppfyllelsesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet. Selv om lengre frist kan fastsettes i vedtaket eller senere, er det ikke begrunnet hvorfor Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har foreslått en annen løsning i ekomloven.

I tilleggshøringen om datasenterregulering og utfordringer med å holde innregistrerte opplysninger oppdaterte, mente høringsinstansene at det er uklart hvordan dette vil stille seg i lys av endringene foreslått iblant annet § 15-12 om overtredelsesgebyr. Høringsinstansenes vurdering er at et krav til kun uaktsomhet synes for hardt i denne sammenhengen, og at kravet til subjektiv skyld i forbindelse med innrapportering bør settes slik at kun forsettlig overtredelse rammes.

19.3.1.4 Departementets vurdering

Overtredelsesgebyr er et pålegg gitt av forvaltningen til et rettssubjekt om å betale et pengebeløp til det offentlige som følge av brudd på en handlingsnorm (et forbud eller påbud) fastsatt i lov eller forskrift i medhold av lov eller individuell avgjørelse. Overtredelsesgebyr har i likhet med straff en pønål så vel som preventiv hensikt og retter seg mot handlinger eller unnlatelser i fortiden, men retter seg i hovedsak mot handlinger eller unnlatelser som ikke er så graverende at det er nødvendig med en straffereaksjon. Overtredelsesgebyr vil dermed kunne bidra til å begrense omfanget av plikter som er gjenstand for straff og slik sett redusere bruken av straff på lovens område. Dersom brudd på handlingsnormer som er gjenstand for overtredelsesgebyr dels også gjøres til gjenstand for straff, vil forvaltningen videre kunne vurdere på en mer nyansert måte hva som vil være mest hensiktsmessig reaksjon i hvert enkelt tilfelle. Dette vil bidra til å sikre hensynet til forholdsmessighet mellom overtredelse og sanksjon.

Dobbeltstraff

Det er en viss overlapp mellom overtredelser som kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr etter foreslått ny ekomlov § 15-12 og som kan sanksjoneres med straff etter foreslått ny ekomlov § 15-13. I henhold til EMK, tilleggsprotokoll nr. 7 artikkel 4 nr. 1, vil det ikke kunne gis både straff og overtredelsesgebyr for samme forhold, da dette vil rammes av EMKs forbud mot dobbeltstraff. Dette er også behandlet i Ot.prp. nr.72 (2006–2007) om lov om endringer i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) kapittel 8.4.3. Departementet vil for orden skyld i

det følgende kort omtale dette igjen med henvisning til en nyere dom fra EMD. Forbudet mot dobbeltstraff er et grunnleggende prinsipp i norsk rett. Hva som er «samme forhold» beror på en konkret vurdering. EMD uttaler om vurderingen i dom 15. november 2016 A og B mot Norge [EMD-2011-24130] avsnitt 108:

«The case of Sergey Zolotukhin (cited above) concerned two sets of proceedings, both relating to disorderly conduct vis-à-vis a public official and in which the outcome of the administrative proceedings had become final even before the criminal proceedings were instituted (ibid., §§ 18-20 and 109). The most significant contribution of the Sergey Zolotukhin judgement was the holding that the termination as to whether the offences in question were the same («in idem») was to depend in a facts-based assessment (ibid., § 84), rather than, for example, on a formal assessment consisting of comparing the «essential elements» of the offences. The prohibition concerns prosecution or trial for a second «offence» in so far as the latter arises from identical facts or facts which are substantially the same (ibid., § 82).»

Det er uten betydning hvorvidt den sivilrettslige eller den strafferettslige sanksjonen ilegges først, jf. Rt-2002-557. Dersom påtalemyndigheten og forvaltningen behandler en sak parallelt, følger det av Høyesteretts dom i Rt-1976-1447 at når påtalemyndigheten har reist siktelse for overtredelse av ekomlovgivningen, må forvaltningens videre undersøkelser foretas i samsvar med straffeprosessloven.

Bestemmelsen om overtredelsesgebyr i forslag til ny ekomlov § 15-12 er ikke til hinder for å overholde de prosessuelle kravene som stilles i EMK. Ved tolkningen og praktiseringen av ekomregelverket skal myndigheten sørge for å ivareta de rettighetene som følger av EMK, slik de er fastsatt gjennom praksis fra Høyesterett, EMD og EU-domstolen. Det må vurderes konkret fra sak til sak hvilke krav EMK stiller til saksbehandlingen.

Skyld- og beviskravet

Etter forslag til § 15-12 er det et vilkår for å ilegge overtredelsesgebyr at overtredelsen er gjort forsettlig eller ved alminnelig uaktsomhet av foretaket eller noen som handler på foretakets vegne. Dette innebærer en videreføring av gjeldende rettstilstand etter gjeldende ekomlov § 10-13. Det

samme skyldkravet er lagt til grunn for illeggelse av overtredelsesgebyr på andre rettsområder. Det kan her vises til konkurranseloven § 29 og energiloven § 10-7. Departementet foreslår også en videreføring av beviskravet for illeggelse av overtredelsesgebyr, som etter gjeldende ekomlov er klar sannsynlighetsovervekt.

For en nærmere redegjørelse av valget av skyld- og beviskrav for overtredelsesgebyr i ekomloven, se vurderingene i Ot.prp. nr.72 (2006–2007) punkt 8.5.3 og 8.5.4.

IKT-Norge og Lyse viser i sine hørings svar til rettsutviklingen som har funnet sted knyttet til krav om subjektiv skyld ved illeggelsen av foretaksstraff etter Høyesteretts avgjørelse i HR-2021-797-A med videre henvisning til EMK og praksis fra EMD. Det bemerkes i hørings svarene at det er klare likhetstrekk mellom foretaksstraff og administrative sanksjoner ilagt foretak, og at det derfor er en mulighet for at rettsutviklingen knyttet til skyldkravet for foretaksstraff har betydning ved illeggelse av administrative sanksjoner.

I HR-2021-797-A behandler Høyesterett hvorvidt straffeloven § 27 om foretaksstraff er forenlig med straffebegrepet i EMK artikkel 6 nr. 2 og artikkel 7, slik det er fastlagt av EMD. Etter ordlyden og forarbeidene til straffeloven § 27 er det ikke en betingelse for å ilegge foretaksstraff at bestemte personer som har handlet på vegne av foretaket har utvist subjektiv skyld (objektivt ansvar). Med henvisning til EMDs storkammerdom 28. juni 2018 G.I.E.M. S.r.l. m.fl. mot Italia [EMD-2006-1828], uttaler EMD i avsnitt 242:

«The Grand Chamber endorses the analysis to the effect that the rationale of the sentence and punishment, and the ‘guilty’ concept (in the English version) with the corresponding notion of ‘personne coupable’ (in the French version), support an interpretation whereby Article 7 requires, for the purposes of punishment, a mental link.»

Høyesterett konkluderer med at det etter EMK er et vilkår for straff at gjerningspersonen har utvist subjektiv skyld og at straff ikke kan idømmes på et rent objektivt grunnlag. Straffeloven § 27 kunne dermed ikke praktiseres i samsvar med ordlyden og forutsetningen i forarbeidene om objektivt ansvar.

Departementet er enig med IKT-Norge og Lyse i at rettsutviklingen knyttet til skyldkrav også gjelder for overtredelsesgebyr etter ekomloven. Skyldkravet som oppstilles i ny ekomlov § 15-12 ivaretar på denne bakgrunn det kravet som

EMD oppstiller i G.I.E.M. S.r.l. m.fl. flere mot Italia, om at straff bare kan ilegges der det er bevist at en eller flere konkrete gjerningspersoner har utvist subjektiv skyld, jf. også Høyesterett i HR-2021-797-A. Dette innebærer at foretak ikke kan ilegges overtredelsesgebyr på objektivt grunnlag etter ekomloven. Der departementet skal ilegge et foretak overtredelsesgebyr etter ny ekomlov § 15-12 må en eller flere konkrete personer tilknyttet foretaket har utvist subjektiv skyld ved overtredelsen av ekomloven. Denne løsningen ivaretar høringsinnspillene fra IKT-Norge og Lyse.

Departementet viser for øvrig til at det i høringen ble foreslått å videreføre oppfyllelsesfristen slik at overtredelsesgebyret forfaller til betaling to måneder etter vedtaksdato. Departementet har vurdert dette igjen etter høringen og i lys av den generelle regelen i forvaltningsloven § 44 femte ledd som er at oppfyllelsesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet, og at lengre frist kan fastsettes i vedtaket eller senere. Departementet foreslår å endre dette i ny § 15-13 om utmåling av overtredelsesgebyr mv. slik at fristen ikke avviker fra fristen i forvaltningsloven.

19.3.2 Tvangsmulkt

19.3.2.1 Gjeldende rett

Vedtak om tvangsmulkt er et enkeltvedtak om plikt til å betale penger til det offentlige for å sikre at plikter som følger av lov, forskrift eller enkeltvedtak, blir etterlevd. Formålet er å sikre at pålegget blir etterlevd. Vedtaket om tvangsmulkt må være mulig å etterleve på en slik måte at betalingsplikten kan unngås. Tvangsmulkt har tradisjonelt vært brukt for å sikre etterlevelse av ethvert krav eller pålegg som er gitt i medhold av ekomloven, jf. ekomloven § 10-7.

Tvangsmulkt etter gjeldende rett kan ilegges uavhengig av utvist skyld. Det er tilstrekkelig å konstatere at det objektivt sett foreligger manglende innbetaling av krav eller pålegg. Mulkten fastsettes skjønnsmessig til et beløp som løper per dag inntil lovstridig virksomhet er opphørt eller pålegg er oppfylt.

Myndigheten bestemmer når mulkten begynner å løpe. I gjeldende rett er regelen at mulkten ikke begynner å løpe før etter at klagefristen er ute eller, dersom vedtaket påklages, først når klagen er endelig avgjort i forvaltningen. I sistnevnte tilfelle kan part i en klagesak eventuelt påberope seg den generelle unntakshjemmelen i forvaltningsloven § 42 for å utsette iverksettingen av et

vedtak. Tvangsmulkten må fastsettes slik at den ikke begynner å løpe før det har vært mulig å overholde den aktuelle plikten. Dersom det ikke er fattet endelig vedtak i en klagesak om tvangsmulkt, vil myndigheten kunne fastsette en særskilt frist for oppfyllelse av plikten. Tvangsmulkten vil dermed ikke begynne å løpe før det konstateres at den ansvarlige ikke har oppfylt plikten innen tidsfristen myndigheten har satt.

Myndigheten kan frafalle kravet om påløpt mulkt helt eller delvis. Dette er en viss motvekt til at klager som regel ikke skal gis oppsettende virkning når det gjelder pålegg om tvangsmulkt slik situasjonen er etter gjeldende bestemmelse. Det innebærer for eksempel at dersom det er aktuelt å anvende overtredelsesgebyr, og det allerede er påløpt eller ilagt tvangsmulkt, kan det være rimelig grunn til at myndigheten frafaller kravet om mulkt helt eller delvis. Dette gir myndigheten en viss fleksibilitet og handlingsrom for å kunne sikre at bruken av tvangsmulkt ikke får urimelige konsekvenser for den ansvarlige, selv om en ikke opererer med et skyldkrav.

19.3.2.2 Ekomdirektivet

Det følger av ekomdirektivet 29 nr. 1 at myndigheten har rett til å innføre regler om sanksjoner, herunder om nødvendig overtredelsesgebyrer og ikke-strafferettslige forhåndsfastsatte sanksjoner eller tvangsmulfter, for overtredelser av nasjonale bestemmelser som gjennomfører ekomdirektivet eller på vedtak som er vedtatt med hjemmelen i loven. Sanksjonene må være hensiktsmessig, effektiv, forholdsmessig og avskrekkende.

19.3.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i hovedsak å videreføre gjeldende ekomlov § 10-7 om tvangsmulkt som sanksjonsmiddel i lovforslaget § 15-11. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet 29 nr. 1 der det fremkommer at myndigheten har rett til å innføre sanksjoner ved brudd på direktivbestemmelser.

Bruk av tvangsmulkt, det vil si plikt til å betale en løpende mulkt inntil rettsstridig forhold er rettet, skal stimulere tilbyder til å endre atferd fremover i tid. Det vil si at tilbyder opphører med et pågående pliktbrudd, eventuelt avstår fra en overtredelse i fremtiden. Hensikten er at tvangsmulkten skal oppleves så tyngende at til-

byder ser seg tjent med å gjennomføre det som skal til for å etterleve en plikt fremover i tid. Bruk av tvangsmulkt gir det økonomiske incentivet til å etterleve plikten som plikten i seg selv ikke kan gi. Tvangsmulkten har ikke pønal (straffende) karakter. Den er derfor ikke et anvendelig virkemiddel overfor overtredelser som allerede har funnet sted.

Departementet foreslo i høringen at det ikke vil være nødvendig å påvise skyld for å ilegge tvangsmulkt, i motsetning til for overtredelsesgebyr og straff. I tråd med gjeldende rett må den ansvarlige få tid til å innrette seg i tråd med regelverket før tvangsmulkten begynner å løpe. Myndigheten vil kunne vurdere om det vil være rimelig å vedta tvangsmulkt i den enkelte sak. Manglende oppfyllelse av pålegg eller annen rettsstridig virksomhet vil derfor ikke automatisk føre til vedtak om tvangsmulkt.

I høringen ble det foreslått å synliggjøre at tvangsmulkten kan ilegges enten som en løpende mulkt, eller som et beløp som forfaller ved hver overtredelse. I tillegg ble det foreslått at tvangsmulkt ikke påløper dersom etterlevelse blir umulig. Dette er i tråd med forvaltningslovens system for ileggelse av tvangsmulkt, og var ment å tydeliggjøre mulighetene som følger av forvaltningsloven.

19.3.2.4 Høringsinstansenes syn

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker i deres høringssvar at paragrafen om tvangsmulkt gjentar enkelte bestemmelser som følger direkte av forvaltningsloven § 51. Som utgangspunkt er det ikke nødvendig å gjengi eller henvise til generelle lover, slik som forvaltningsloven og bruken av unødvendige gjentakelser i lovverket bør derfor begrenses.

19.3.2.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at gjeldende ekomlov inneholder en bestemmelse om tvangsmulkt. Tvangsmulkt har vist seg å være svært effektivt virkemiddel ved håndhevelse av gjeldende ekomlov. Loven regulerer en rekke pliktsubjekter som ikke er profesjonelle aktører. Departementet ønsker å synliggjøre i ny ekomlov at tvangsmulkt kan ilegges for å sikre at krav fastsatt i eller medhold av loven oppfylles, og opprettholder lovforlaget.

19.3.3 Straff

19.3.3.1 Gjeldende rett

Bruk av anmeldelse med påfølgende straff, anvendes overfor pliktbrudd som allerede har funnet sted. Straff bygger på en konstatering i ettertid av at en handling eller unnlatelse var rettsstridig. Den skal påføre et onde for å vise samfunnets misbilligelse. Hensikten med straffen er å vise at plikter er til for å følges og å sikre respekt for loven ved å vise at pliktbrudd ikke tolereres. Straff er en stigmatiserende reaksjon. Den enkelte aktør vil normalt oppleve straffeforfølgningen og den endelige straffedom eller forelegget som svært belastende i forhold til omverdenen.

Det tilligger politi, påtalemyndigheten og domstolene å forfølge og ilegge straff. Dette sikrer at viktige rettsgarantier ivaretas, men er samtidig en kostnads- og tidkrevende rettshåndheving. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har erfaring med at politi og påtalemyndigheten har svært begrensede ressurser til å følge opp anmeldelser for brudd på ulike særlover innen forvaltningen. I tillegg til at påtalemyndigheten er svært belastet med saker, fordrer forfølgning på særlige områder som for eksempel området for elektronisk kommunikasjon, ofte særskilt kompetanse. Forvaltningen vil derfor uansett måtte bistå ved straffeforfølgningen.

Straff som sanksjon etter ekomregelverket er forbeholdt situasjoner som innebærer brudd på regler som verner viktige samfunnsinteresser. Straffesanksjonering av overtredelse etter ekomregelverket har vært et virkemiddel både etter telegrafloven av 1899, teleloven av 1995 og i gjeldende ekomlov av 2003, for å sikre effektiv håndhevelse av regelverket.

Etter gjeldende § 12-4 om straff er det bare brudd på regler som verner viktige samfunnsinteresser, som kan straffes. Sentrale momenter vil være handlingens art, hvor alvorlig den aktuelle overtredelse er, handlingens omfang og virkninger, og om det foreligger gjentakelse av brudd på handlingsnormer. For eksempel bør ikke straff benyttes ved svært kortvarige brudd på reglene, med mindre brudd på reglene gjentar seg, jf. omtale i Ot.prp. nr. 72 (2006–2007) kapittel 8.6.

Skyldkravet er uaktsom eller forsettlig overtredelse. Strafferammen i første ledd er på bøter eller fengsel i inntil seks måneder. Brudd på taushetsplikten i vinnings hensikt kan straffes med fengsel i inntil tre år, og medvirkning straffes på samme måte.

19.3.3.2 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Høringsnotatet foreslo at både foretak og fysiske personer skal kunne ilegges overtredelsesgebyr ved utvist forsettlig eller uaktsom overtredelse av nærmere angitte bestemmelser og vedtak. Når det gjelder foretak, ble det foreslått at bestemmelsen også gjelder for overtredelser som er foretatt av noen som handler på vegne av foretaket. Dette innebærer at det ikke er nødvendig at en overtredelse er foretatt av et foretaks eiere eller øverste ledelse, men at foretaket også kan bli ansvarlig for atferden til andre personer som handler på vegne av foretaket enten de er ansatte i foretaket eller ikke.

Beviskravet ved ileggelse av overtredelsesgebyr ble foreslått å være klar sannsynlighetsovervekt.

Overtredelsesgebyret skal kunne ilegges etter faste satser eller utmåles individuelt innenfor en øvre ramme, og forfaller til betaling to måneder etter at vedtaket er fattet.

19.3.3.3 Høringsinstansenes syn

Justis- og beredskapsdepartementet bemerker at det bør sikres at straffebestemmelsen og bestemmelsen om overtredelsesgebyr har god sammenheng og at det er vurdert hvilke overtredelser som bør sanksjoneres på hvilken måte. Når det gjelder overtredelser av bestemmelser i forskrift, foreslås at straffehjemmelen i loven utformes slik at overtredelsene bare straffes når det i forskriften er fastsatt at overtredelse av den aktuelle bestemmelsen er straffbar. På den måten sikrer man en vurdering av om de enkelte handlingsnormene som fastsettes i forskrift bør straffesanksjoneres.

19.3.3.4 Departementets vurdering

Departementet legger vekt på at straff først og fremst bør brukes ved brudd på regler som verner om viktige samfunnsmessige interesser. Departementet foreslår å videreføre gjeldende straffebestemmelse i ny ekomlov § 15-14 med noen endringer. Blant annet foreslås det å videreføre at forsettlige og uaktsomme overtredelser av lovens bestemmelser er straffbare. Det er særlig hensynet til en effektiv rettshåndhevelse som tilsier at også uaktsomme overtredelser skal være straffbare.

Overtredelser av nærmere angitte bestemmelser i ny ekomlov, forskrift eller enkeltvedtak foreslås å kunne straffesanksjoneres. Departementet foreslår å videreføre straffesanksjonering av

brudd på bestemmelser som gjelder sikkerhet, kommunikasjonsvern og tillatelser til bruk av begrensede ressurser det vil si nummer og frekvenser, og brudd på utstyrsregelverket. Viktigheten av sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har økt. I tråd med dette foreslås det blant annet at brudd på bestemmelsen om sikkerhet i datasenter, eCall og formidling av viktig melding, tilføyes opplistingen over regelbrudd som etter ekomloven vil kunne medføre straff.

Brudd på plikter for tilbyder med sterk markedsstilling vil etter departementets syn mer effektivt kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr og tvangsmulkt. Straffesanksjonering ved brudd på slike plikter foreslås ikke lenger videreført. Tilsvarende anses det tilstrekkelig at eventuelle brudd på opplysningsplikter etter loven kan sanksjoneres med tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr. Straffesanksjonering for brudd på slike plikter foreslås ikke lenger videreført.

Departementet har vurdert om taushetspliktbestemmelsen skal videreføres i opplistingen over straffesanksjonerte forpliktelser i ny lov, i lys av den mer generelle straffebestemmelsen i straffeloven § 209 som rammer ethvert brudd på taushetsplikt og straffeloven § 210 som rammer grovt brudd på taushetsplikt. Etter departementets syn har det gode grunner for seg å beholde spesiallovgivningen om taushetsbrudd i opplistingen over straffesanksjonerte plikter etter ekomloven. Etter forslag til ny ekomloven § 15-14 vil også uaktsomt brudd på taushetsplikten omfattes. Til sammenligning krever straffeloven § 209 forsett eller grov uaktsomhet.

Det vises blant annet til vurderingene i Ot.prp. nr. 72 (2006–2007) kapittel 8.6, om at det bør utvises tilbakeholdenhet med å høyne det alminnelige skyldkravet til grov uaktsomhet på ekomområdet. Det vil da måtte foretas vanskelige bevismessige vurderinger av om overtredere har utvist nok skyld til at det er aktuelt å anmelde. Det kan gi en utilsiktet virkning dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som tilsynsmyndighet oftere pålegger overtredelsesgebyr for å sikre at det faktisk blir en reaksjon fremfor å anmelde saken, selv om det riktige ville vært å anmelde og å straffe. Skjerping av det subjektive vilkåret for straff sammenlignet

med gjeldende bestemmelse vil dermed i større grad stimulere til bruk av administrativ sanksjon, enn det innføringen av en slik hjemmel har til hensikt å gjøre. Dessuten kan simpel uaktsomhets tilfeller være klart straffverdige. Hensynet til en effektiv rettshåndhevelse tilsier da at også uaktsomme overtredelser bør være straffbare. Departementet fastholder disse vurderingene, og mener dette taler for å beholde henvisningen til taushetspliktbestemmelsen i ekomlovens straffebestemmelse.

Tilbyder eller andre som har taushetsplikt etter ekomloven kan presumtivt skaffe seg tilgang til svært mye og svært variert informasjon. Det er derfor behov for å omfatte brudd på taushetsplikten hvor formålet ikke nødvendigvis har vært å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning. Straffebestemmelsen i ekomloven inneholder derfor ikke noe krav til vinningshensikt når strafferammen er ett år.

Strafferammen foreslås videre høynet fra bøter eller fengsel i inntil seks måneder til bøter eller fengsel i inntil i ett år, jf. forslag til § 15-14 første ledd. Dette vil innebære at også forsøkshandlinger rammes av straffebestemmelsen, jf. straffeloven § 16 som fastslår at den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som kan medføre fengsel i 1 år eller mer, og som foretar noe som leder direkte mot utføringen, straffes for forsøk, når ikke annet er bestemt. Den økte strafferamme er blant annet ment å gjenspeile betydningen av at elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester på viktige samfunnsområder har økt.

Departementet foreslår at grove brudd på taushetsplikten i § 3-10 kan straffes med fengsel inntil tre år. Ved vurderingen om det foreligger et grovt brudd skal det blant annet vektlegges om gjerningspersonen har handlet forsettlig i vinnings hensikt, og om handlingen har ført til tap eller fare for tap for noen. Dette bygger langt på vei på gjeldende rett. Det nye elementet knytter seg til vurderingen av hva som anses som et grovt brudd, herunder vektlegging av om handlingen har medført tap eller fare for tap for noen, i tillegg til om det foreligger vinnings hensikt. Dette er sammenfallende med vurderingen av grovt brudd på taushetsplikten etter straffeloven § 210.

20 Klageordningen

20.1 Gjeldende rett

Dagens klageordning fremgår av gjeldende ekomlov § 11-6 om klage over enkeltvedtak. I henhold til denne bestemmelsen er det departementet som avgjør klager over enkeltvedtak truffet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med hjemmel i eller i medhold av ekomloven. Klageordningen på ekomområdet følger klageordningen i forvaltningsloven § 28 første ledd. Hovedregelen i forvaltningsloven § 28 er at klage over et forvaltningsvedtak avgjøres av det forvaltningsorganet som er nærmest overordnet organ til organet som har truffet vedtaket. Pr. i dag er det Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet som er nærmeste overordnede forvaltningsorgan til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, og som derfor er klageinstans på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak etter ekomloven.

Forvaltningsloven gjelder for behandling av klager etter ekomloven når ikke annet er bestemt, jf. ekomloven § 9-1. Det følger av forvaltningsloven § 28 første ledd at enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken. Det overordnede organet har i tillegg, på visse vilkår, myndighet til å omgjøre førstinstansens vedtak av eget tiltak etter forvaltningsloven § 35. Det følger av forvaltningsloven § 34 at klageinstansen som hovedregel kan prøve alle sider av en sak, herunder forvaltningsskjønnet og sider av saken som ikke er påklaget eller behandlet av underinstansen. Klageinstansen er forpliktet til å vurdere de synspunkter som klager kommer med. Klageinstansen har videre plikt til å påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 17. Av hensyn til klageren er adgangen til å endre vedtaket begrenset. Etter forvaltningsloven § 34 tredje ledd kan vedtaket ikke endres til skade for klageren, med mindre dennes interesser må vike for hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser. Melding om slik endring må være sendt klageren innen tre måneder etter at underinstansen mottok klagen. Begrensningene gjelder ikke når vedtaket også er

påklaget av en annen klager, og dennes klage finnes begrunnet. Av hensyn til den vedtaket gjelder er også overordnet organs adgang til å omgjøre vedtak av eget tiltak begrenset. Overordnet organ kan bare omgjøre vedtak uten at det er påklaget dersom endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, underretning om vedtaket ikke er kommet frem til vedkommende og vedtaket heller ikke er offentlig kunngjort, eller vedtaket må anses ugyldig. Dersom hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det, kan overordnet myndighet omgjøre underordnet organs vedtak til skade for den som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, selv om nevnte vilkår ikke er oppfylt. Melding om at vedtaket vil bli overprøvd, må i så fall sendes vedkommende innen tre uker etter at det ble sendt melding om vedtaket, og melding om at vedtaket er omgjort må sendes vedkommende innen tre måneder etter samme tidspunkt. Gjelder det overprøving av vedtak i klagesak, må melding om at vedtaket er omgjort sendes vedkommende innen tre uker.

Klageordningen på ekomområdet avviker fra forvaltningsloven når det gjelder kompetanse til å beslutte utsatt iverksetting av et vedtak, fordi det etter ekomloven § 11-6 femte ledd kun er departementet som kan treffe slike avgjørelser. I henhold til forvaltningsloven § 42 kan både underinstansen og klageinstans beslutte å utsette iverksettingen av et enkeltvedtak. Avviket fra forvaltningslovens ordning på dette punkt skyldes gjennomføring av rammedirektivet (21/2002/EF) artikkel 4 nr. 1.

Klager på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets enkeltvedtak etter lov om elektroniske tillitstjenester avgjøres også av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet som nærmeste overordnede forvaltningsorgan.

Klager som ikke gjelder forvaltningens avgjørelser på ekomområdet avgjøres henholdsvis av Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon, jf. gjeldende ekomlov § 11-5, og av domenenavnklagenemnda, jf. domeneforskriften § 11.

20.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 31 stiller krav til at det skal finnes effektive ordninger på nasjonalt nivå som gjør det mulig for alle brukere eller foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester eller tilhørende ressurser, å påklage myndighetens vedtak på ekomområdet. Det er også krav til at klageinstansen skal være uavhengig av de berørte parter og av innblanding utenfra eller politisk press som kan forhindre en uavhengig vurdering av saker den skal behandle. Denne instansen, som kan være en domstol, skal ha den sakkunnskap som er nødvendig for å kunne gjennomføre sine oppgaver.

Det stilles også krav til at det skal tas behørig hensyn til sakens fakta, at avgjørelsen skal begrunnes skriftlig, at det kan klages inn til en domstol (dersom klageinstansen ikke selv er en domstol) og at klageinstansen er effektiv. I påvente av utfallet av klagen, skal beslutningen fra vedkommende myndighet stå, med mindre det er truffet beslutning om utsatt iverksetting i samsvar med nasjonal rett.

Disse kravene gjelder klageadgang på vedtak som myndigheten fatter i henhold til bestemmelser som gjennomfører ekomdirektivet. De øvrige rettsaktene som gjennomføres i loven har ikke tilsvarende krav.

20.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det EØS-rettslige utgangspunktet er at EØS-statene har prosessuell og organisatorisk autonomi. Dette innebærer at det er opp til statene selv å bestemme hvilken organisering og saksbehandling som skal benyttes ved gjennomføring av EØS-forpliktelser, forutsatt at de overordnede EØS-rettslige krav og prinsipper overholdes. Sektorrettsaktene kan likevel oppstille spesialregler. Slike regler er gitt innenfor enkelte områder, og nå også innenfor ekomområdet.

De overordnede kravene til saksbehandling etter EØS-retten, vil ivaretas gjennom forvaltningsloven. Det vises blant annet til Forvaltningslovutvalgets vurdering av det folkerettslige rammeverket på forvaltningsrettens område i NOU 2019: 5 kapittel 7.

Det følger av ekomdirektivet artikkel 31 at klageinstansen skal være uavhengig av de berørte parter og av innblanding utenfra eller politisk press som kan forhindre en uavhengig vurdering av saker den skal behandle. Selv om departemen-

tet er uavhengig av de berørte parter, og kan fatte avgjørelser uten innblanding utenfra som kan forhindre en uavhengig vurdering av saker den skal behandle, så ivaretar ordningen med departementet som klageinstans hensynet til demokrati og kontroll ved at Kongen (det vil si den til enhver tid sittende regjering) og den ansvarlige statsråden er underlagt Stortingets parlamentariske kontroll. Departementet som klageinstans er følgelig underlagt politisk kontroll. Artikkel 31 kan derfor forstås slik at departementet ikke kan fortsette sin rolle som klageinstans slik som i dag. Departementet foreslo derfor i høringen at det opprettes en klagenemnd på området for elektronisk kommunikasjon i § 16-6.

Artikkel 31 i ekomdirektivet berører kun klageordningen på om Nasjonal kommunikasjonsmyndighets enkeltvedtak etter ekomloven som er hjemlet i bestemmelser som gjennomfører ekomdirektivet. Det kan likevel være hensiktsmessig at en ny klagenemnd også avgjør klager på enkeltvedtak med hjemmel i ekomloven som gjennomfører andre direktiver, for eksempel radioutstyrsdirektivet eller klagesaker som er hjemlet i andre bestemmelser som følger av nasjonale behov.

På den annen side vil det være særlig aktuelt å unnta saker som følge av at elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester er svært viktige for nasjonal sikkerhet, og blir stadig viktigere. Dette gjelder saker om nasjonal sikkerhet som hjemles i ekomlovens bestemmelser. Vedtak som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal fatte etter bestemmelsene om sikkerhet og beredskap i ny ekomlov gjennomfører delvis ekomdirektivets bestemmelser om sikkerhet i artikkel 40 og 41.

Departementet vil utrede nærmere hva som skal legges inn under nemndas kompetanseområde, og vil foreslå en avgrensing i forskrift etter en egen høring. Klager som ikke gjelder forvaltningens avgjørelser på ekomområdet, og som i dag avgjøres henholdsvis av Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon og av Domene-
navnklagenemnda, vil imidlertid ikke bli en del av den nye nemndas saksområde.

Departementet foreslo i høringen en rammebestemmelse for den nye nemnda i ekomloven. I forslag til bestemmelse legges det opp til at klagenemnda kan prøve alle sider av det påklagde vedtaket. Når det gjelder markedsvedtak må imidlertid nemnda ta hensyn til pålegg og uttalelser gitt av EFTAs overvåkningsorgan for å sikre harmoniseringen av markedsvedtak i EØS, jf. § 14-3. Det ble videre foreslått at det er nemnda som skal ta

stilling til anmodninger om utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42.

Klagenemnda vil være et uavhengig forvaltningsorgan som er administrativt underlagt departementet. Departementet kan imidlertid ikke gi instruks til klagenemnda om behandlingen eller avgjørelser av enkeltsaker. Klagenemndas vedtak kan ikke omgjøres, utover at nemnda selv kan rette egne vedtak på grunn av åpenbare skrive- eller regnefeil.

Klagenemnda kan ikke gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet instruks i enkeltsaker som tilsynet har til behandling, eller omgjøre Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak av eget tiltak.

Departementet foreslo at klagenemnda skal ha inntil åtte medlemmer. Medlemmene oppnevnes for fire år med adgang til gjenoppnevning for ytterligere fire år. De øvrige reglene om nemnda, blant annet om sammensetning, organisering, finansiering og saksbehandling, fastsettes i forskrift.

Departementet fortsetter å behandle klager på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak inntil en ny nemnd er vedtatt og virksom.

20.4 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser, blant annet *IKT-Norge*, *Telenor*, *GlobalConnect*, *Lyse* og *Alliente*, støtter forslaget om en ny klagenemnd, mens andre som *Ice*, *DSB* og *TV2*, har forståelse for forslaget. *RiksTV* har ikke hatt noen prinsipielle innvendinger mot at departementet har vært klageinstans, men ser at det kan være fordeler med en instans som kun skal fokusere på å behandle klager. *IKT-Norge* og enkelte andre aktører fremhever at politisk uavhengighet av departementet vil styrke rettssikkerheten på området, styrke saksbehandlingen og få ned saksbehandlingstiden.

Flere høringsinstanser fremhever at det er avgjørende at nemnda gis tilstrekkelige ressurser og klare saksbehandlingsregler for at klagenemnda skal fungere som en effektiv klageordning i tråd med direktivets formål.

Telenor, *Telia*, *IKT-Norge* og flere andre aktører viser til at det må sikres at nemndsmedlemmene er habile og har nødvendig faglig bakgrunn. Det er avgjørende at nemnda gis tilstrekkelige ressurser og besettes med personer med særlig ekomrettslig og -økonomisk kompetanse, slik at det blir en realitetsbehandling av klagen. I tillegg anfører *Norges Lokalradioforbund* at det er viktig at klagenemnda får en sammensetning som gjør

at om har forutsetning for å behandle saker også om lokalkringkasting.

Høringsinstansene anfører at det er viktig at nemnda blir tilført tilstrekkelig kapasitet for effektivt å kunne behandle de klager som nemnda måtte bli forelagt. Det vises videre til at ekomområdet er et lite fagmiljø i et lite land, og at det derfor kan bli utfordrende å finne medlemmer som har den nødvendige faglig tyngden, uten å være tilknyttet en av hovedaktørene i bransjen og derfor kan være inhabil i mange saker. Det bør legges tid og ressurser i dette, og det bør legges opp til en etterfølgende evaluering av nemnda.

Høringsinstansene trekker også frem at kvaliteten og saksbehandlingstid forutsetter at nemnda støttes opp med et kompetent og tilstrekkelig bemannet sekretariat. I tillegg må departementet sikre at det er tilstrekkelig åpenhet om saksbehandlingen. Lyse fremhever at domstolen bør kunne prøve alle sider av saken dersom et vedtak fra klagenemnda tas inn for domstolen.

Videre vises det til at nemnda bør kunne innhente rådgivende uttalelser fra EFTA-domstolen i tråd med Overvåknings- og domstolsavtalen (ODA) artikkel 34, og at det bør gå klart frem at nemndas avgjørelser ikke kan stride mot pålegg gitt av EFTAs overvåkningsorgan. I tillegg må det tydelig avklares om klage til nemnda er en forutsetning for å ta saken til domstolen, jf. § 16-8 (søksmålsfrister).

Lyse mener at nemnda skal finansieres av staten. Flere høringsinstanser mener at kostnadsestimatene for en klagenemnd virker for lave.

20.5 Departementets vurdering

Departementet viser til at flere høringsinstanser er positive til opprettelsen av en klagenemnd for elektronisk kommunikasjon, og opprettholder forslaget om en slik nemnd. Departementet viser til at det vil være særlig aktuelt at saker som er viktige for nasjonal sikkerhet unntas fra den nye klagenemndas kompetanse og avgjøres av departementet som klageinstans. Tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester er av sentral betydning både for samfunnssikkerheten og for den nasjonale sikkerheten. Det er avgjørende å opprettholde og sikre tilgang, konfidensialitet, integritet og autensitet i nett og tjenester. Sikkerhet reguleres i gjeldende rett både i ekomloven og i sikkerhetsloven. Lovene utfyller hverandre på ekområdet. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet er, sammen med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, myndighet etter ekomloven

og sektormyndighet etter sikkerhetsloven. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet er klageinstans på vedtak som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatter etter disse lovene.

Ekomdirektivet artikkel 40 inneholder bestemmelser om medlemsstatenes plikt til å sikre at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester treffer hensiktsmessige og forholdsmessige tekniske og organisatoriske tiltak for å håndtere risikoene knyttet til sikkerheten i nett og tjenester. I tillegg fastsetter ekomdirektivet artikkel 41 nr. 1 at medlemsstatene skal sikre at myndighetene kan pålegge tilbyderne tiltakene som kreves for å avhjelpe en sikkerhetshendelse, eller hindre at en slik oppstår når det er påvist en alvorlig trussel. Artikkel 41 nr. 2 fastsetter videre at myndighetene skal kunne pålegge tilbyderne å gi de opplysningene som er nødvendige for å vurdere sikkerheten i deres nett og tjenester. Bestemmelsene foreslås gjennomført i ny ekomlov § 3-1.

NIS2-direktivet (EU) 2022/2555 om tiltak for å sikre et høyt felles nivå for sikkerhet i nett- og informasjonssystemer i hele unionen, ble vedtatt 14. desember 2022, og opphever ekomdirektivet artikkel 40 og 41 med virkning fra 18. oktober 2024 for EUs medlemsstater. Sikkerhetsbestemmelsene vil med andre ord om kort tid ikke være omfattet av kravene til klageordning i ekomdirektivet. NIS 2-direktivet er EØS-relevant, og aktuelt for innlemmelse i EØS-avtalen.

Av hensyn til regjeringens ansvar for rikets sikkerhet, og viktigheten av sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester både for hele samfunnet og for landets sikkerhet, bør departementet fortsatt være klageinstans på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak om sikkerhet som fattes etter ekomloven, jf. § 16-7. Det samme gjelder enkeltvedtak om forsvarlig sikkerhet i datasenter i henhold til den nye datasenter, reguleringen. Denne reguleringen er heller ikke omfattet av ekomdirektivet, men er en egen nasjonal regulering som også delvis oppfyller reguleringen av datasenter som følger av NIS2-direktivet (registreringsplikt mm.).

Departementet legger, som nevnt i pkt. 20.3, opp til å gjennomgå om andre områder innenfor elektronisk kommunikasjon bør unntas fra klagenemndas kompetanse i en egen forskriftshøring. For eksempel kan dette gjelde områder som har eller vil få betydning for nasjonal sikkerhet. Som omtalt i høringsnotatet fortsetter departementet å behandle klager inntil den nye klagenemnda er vedtatt og virksom. I noen tilfeller vil det kunne være fornuftig å overføre slike saker til klagenem-

nda for endelig behandling og avgjørelse. Nemnda må da som utgangspunkt behandle sakene etter regelverket som gjaldt da det påklagete vedtaket ble fattet. I likhet med departementet vil klagenemnda ha kompetanse til å prøve alle sider av saken og kan også beslutte utsatt iverksetting. I lovforslaget § 18-3 første ledd er det åpnet for en slik overføring. Dette vil også bli tema i den nevnte forskriftshøringen.

Departementet har vurdert antall medlemmer i klagenemnda på nytt på bakgrunn av at flere høringsinstanser har påpekt viktigheten av at nemnda besettes av medlemmer som er habile og har nødvendig faglig bakgrunn, og at det er avgjørende at nemnda gis tilstrekkelige ressurser og besettes med personer med særlig ekomrettslig og -økonomisk kompetanse, slik at det blir en realitetsbehandling av klagenemnda. I tillegg anføres det at klagenemnda har behov for en sammensetning som gjør at den har forutsetning for å behandle alle saker. Departementet foreslår derfor en utvidelse av antall tilgjengelige nemndsmedlemmer til inntil ti medlemmer, og vurderer at dette vil bedre legge til rette for å sikre klagenemnda tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å behandle flere saker samtidig enn høringsens forslag om åtte medlemmer. Klagesakene som skal behandles i klagenemnda vil kreve til dels svært ulik kompetanse, siden nemnda skal behandle alt fra markedsvedtak til ekspropriasjon og frekvensregulering. Nemndas legitimitet vil først og fremst ivaretas gjennom medlemmenes kompetanse og evne til å finne riktige løsninger i den enkelte sak. Et riktig antall medlemmer kan sikre at det oppnevnes tilstrekkelig juridisk, teknisk og økonomisk kompetanse ved klagebehandling av markedsvedtak. I tillegg vil det være flere medlemmer å velge mellom dersom det oppstår habilitetsproblemer for ett eller flere medlemmer. Det økte antall nemndsmedlemmer kan bidra til å unngå at det kun finnes ett medlem med «best» kompetanse på et område, og at klagesaker gis en dårligere behandling når dette medlemmet er opptatt med behandling av en annen sak. Departementet mener derfor at det blir mer riktig å utnevne inntil ti medlemmer.

Departementet har merket seg at flere av høringsinstansene, herunder Abelia, IKT-Norge, Lyse og RiksTV, mener at det bør utarbeides tidsfrister for ny klageordning, slik at den kan fungere effektivt. Departementet viser til at klagesakene kan variere i kompleksitet og omfang og at det kan være flere saker til behandling i nemnda samtidig. Dette innebærer at enkelte saker vil ta lengre tid å behandle enn andre, og at det kan være

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

vanskelig å sette en konkret frist som vil passe for alle sakstypene. Samtidig er det ønskelig at sakene behandles så raskt som mulig, noe som også er forvaltningslovens hovedregel. Departementet har på bakgrunn av dette synliggjort i lovens ordlyd at klagenemnda skal avgjøre klagesaken uten ugrunnet opphold i tråd med forvaltningsloven § 11 a.

På bakgrunn av høringsinnspillene er det videre presisert at klagenemndas avgjørelse skal ta størst mulig hensyn til EFTAs overvåkningsorgans og BERECS uttalelser etter § 14-3 fjerde ledd, i tillegg til at avgjørelsene ikke skal stride

mot pålegg gitt av EFTAs overvåkningsorgan, jf. § 14-3 tredje ledd.

Beslutningsorganer som utgjør nasjonale domstoler etter ODA artikkel 34, kan innhente råd fra EFTA-domstolen om tolkingen av EØS-avtalen. Departementet anser ikke klagenemnda som en domstol og nemnda kan derfor ikke innhente rådgivende uttalelser fra EFTA-domstolen.

Klager er ikke avskåret fra å bringe vedtak fattet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet inn for en domstol mens klagebehandlingen pågår, jf. § 16-9 andre ledd.

Foreløpig utgave

21 Øvrige endringer

21.1 Registreringsplikt

21.1.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 2-1 gir myndigheten hjemmel til å gi forskrift om registreringsplikt for tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste. I ekomforskriften § 1-2 fremgår det at tilbud om tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett som anvendes for tilbud av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, tilbud av offentlig telefontjeneste og tilbud av overføringskapasitet, skal meldes til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Registreringsplikten gjelder også anlegg og drift av elektroniske kommunikasjonsnett, samt tilbud om tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett som brukes til kringkastingsformål.

Ekomdirektivet artikkel 12 nr. 3 åpner for at medlemsstatene kan ha en registreringsordning som er begrenset til at tilbyderne sender inn en melding når de starter opp sin virksomhet. Dette er i tråd med den registreringsplikten som eksisterer i Norge i dag. Straks en registreringspliktig tilbyder har sendt inn utfylt registreringsskjema, kan virksomheten starte opp. Det kreves ikke en særskilt avgjørelse fra myndigheten.

21.1.2 Ekomdirektivet

Det følger av ekomdirektivet artikkel 12 om generell tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, at tilbydere kan omfattes av en registreringsordning. Registreringsordningen skal være en notiseringsordning. Nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester legger ikke beslag på offentlige frekvens- og nummerressurser og er heller ikke en del av økosystemet som disse tilrettelegger for, og er derfor unntatt en generell tillatelsesordning.

For å sikre frihet til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, skal registreringsplikten ikke være byrdefull, men begrenset til å gi slik informasjon som fremgår av artikkel 12 i direktivet. Det følger av ekomdirektivet artikkel 12 nr. 4 at informasjon om registrerte tilbydere

skal videresendes til BEREC. Dette er en ny ordning fordi BEREC skal opprette en database over alle registrerte foretak i EØS-området.

Det følger videre av ekomdirektivet artikkel 14 at nasjonal reguleringsmyndighet, på forespørsel, innen én uke skal bekrefte at en registreringsmelding er mottatt.

Artikkel 15 angir hvilke rettigheter den registrerte skal ha. Registrerte foretak skal ha rett til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, ha rett til å få behandlet søknad om å installere fasiliteter og rett til å bruke frekvenser og nummerressurser i tråd med direktivet. Videre skal registrerte foretak ha rett til å forhandle om samtrafikk og få tilgang og samtrafikk i tråd med direktivet, samt kunne pekes ut til å tilby leveringspliktige tjenester.

21.1.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i loven § 2-1 å videreføre ekomforskriften § 1-2 annet og tredje ledd med enkelte endringer slik at bestemmelsen er i overenstemmelse med direktivet. Bestemmelsen gir også utfyllende regler om hvilken informasjon en registreringsmelding skal inneholde.

Etter gjeldende praksis sender Nasjonal kommunikasjonsmyndighet bekreftelse på mottak av registreringsmelding til den registrerte tilbyderen. Departementet foreslo at denne praksisen videreføres.

Når det gjelder rettighetene til registrerte tilbydere, vil det etter departementets oppfatning ikke være nødvendig å gjennomføre denne bestemmelsen særskilt fordi ekomlovens bestemmelser om rettigheter og plikter foreslås utformet på en slik måte at pliktene i ekomdirektivet på dette punktet oppfylles.

21.1.4 Høringsinstansenes syn

EL og IT Forbundet mener det er viktig å fremme bruken av virksomheter som er godkjent av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, og som bruker fagutdannet personell. En skarpere

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

regulering vil hindre at useriøse aktører får fritt spillerom. EL og IT Forbundet foreslår å legge til et krav om godkjenning i bestemmelsens siste ledd: «Tilbyder skal være godkjent av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og DSB».

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet foreslår å klargjøre i merknaden at registreringsplikten også gjelder for tilbyder av overføringskapasitet og tilbyder av tilgang til nett for kringkastingsformål.

21.1.5 Departementets vurdering

Registreringen gir departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet en viktig oversikt over hvilke aktører som er til stede i markedet. Departementet opprettholder lovforslaget til registreringsplikt. Det er etter departementets vurdering ikke behov for å etterkomme EL og IT Forbundets forslag til endringer i § 2-1 hvor det foreslås et tillegg i fjerde ledd om at tilbyder skal være godkjent av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Virksomheter som etablerer seg som tilbyder i Norge må oppfylle pliktene som følger av ekomloven med forskrifter. Pliktene avhenger av tilbyders aktiviteter og betydning i markedet. En rekke ekomtilbydere er også underlagt strenge plikter i sikkerhetsloven. Departementet mener at lov, forskrift og enkeltvedtak er tilstrekkelig til å ivareta myndighetens behov for å regulere aktørene i ekombransjen, og foreslår på bakgrunn av dette ikke å etablere en egen godkjenningsordning i tillegg til eksisterende virkemidler. Eventuelle behov for å pålegge nye plikter vil bli gjennomført innenfor rammen av eksisterende virkemidler.

Departementet er enig i Nasjonal kommunikasjonsmyndighets innspill, og foreslår at det synliggjøres i merknaden til bestemmelsen at registreringsplikten også gjelder for tilbyder av overføringskapasitet og tilbyder av tilgang til nett for kringkastingsformål.

21.2 Alle-til-alle-kommunikasjon

21.2.1 Gjeldende rett

Samvirke mellom nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester er ikke regulert i gjeldende rett.

21.2.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 61 nr. 2 c er ny og regulerer adgangen til å pålegge relevante tilbydere av

nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester plikter for å gjøre sine tjenester samvirkende (interoperabile).

Nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester gir mulighet til direkte kommunikasjon mellom personer uten bruk av offentlig tildelte nummerressurser, og vil typisk bli tilbudt via applikasjoner på mobiltelefoner. Eksempler på tjenester av denne typen er Messenger og WhatsApp.

Forslaget må ses i sammenheng med en utvikling mot økt utbredelse av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, både med hensyn til antall tilbydere, brukere og dekning. I lys av en slik økt utbredelse, og at kunder av forskjellige tilbydere i utgangspunktet ikke vil kunne kommunisere med hverandre, kan det være nødvendig å få tjenestene til å samvirke med sikte på å oppnå ekomdirektivets generelle mål om tjenester som sikrer alle-til-alle-kommunikasjon.

Forslaget må videre ses i lys av at tilgang til nødmeldetjeneste pr. i dag er avhengig av at kommunikasjonstjenesten gjør det mulig å foreta nummerbaserte anrop. Dersom antallet brukere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester i fremtiden vokser på bekostning av brukere av nummerbaserte tjenester, vil dette gi redusert tilgang til nødmeldetjenesten.

21.2.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det ble foreslått i § 2-3 tredje ledd at myndigheten kan pålegge tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester plikt til å gjøre sine tjenester samvirkende med andre tjenester for å sikre alle-til-alle-kommunikasjon. Dette vil gjelde tilfelle der utbredelsen av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester utgjør en trussel mot alle-til-alle-kommunikasjon mellom sluttbrukere. Myndigheten kan bare pålegge samvirkningsplikt dersom de aktuelle tilbyderne har betydelig dekningsgrad og antall brukere. Hva som ligger i begrepet betydelig i denne sammenheng er kommentert i merknaden til bestemmelsen.

Før myndigheten kan gi pålegg etter første ledd, er det videre en forutsetning at EFTAs overvåkingsorgan har vedtatt gjennomføringstiltak som angir arten og omfanget av eventuelle plikter som kan pålegges. Dette følger av bestemmelsens fjerde ledd.

Det skal derfor relativt mye til for at myndigheten skal kunne pålegge tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester plikt til å gjøre sine tjenester samvirkende.

Dersom vilkårene for å pålegge samvirkningsplikt er oppfylt, vil myndigheten etter fjerde ledd kunne stille nærmere krav, for eksempel om bruk av særskilte standarder. Det gis også enkelte andre eksempler på krav som kan være relevante å stille i lovbestemmelsen, men opplistingen vil ikke være uttømmende.

21.2.4 Høringsinstansenes syn

Det har ikke kommet inn merknader til forslaget til bestemmelse om samvirke mellom nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester i høringen.

21.2.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår ingen endringer og opprettholder lovforslaget.

21.3 Nødkommunikasjon

21.3.1 Gjeldende rett

Tilbydernes plikter knyttet til nødanrop er regulert i ekomloven § 2-6, ekomforskriften § 6-2 a og nummerforskriften § 18. Ekomloven § 2-6 om anrop til nødmeldetjeneste og geografisk lokalisering av nødanrop, fastslår at tilbyder skal sikre at sluttbruker uten vederlag kan foreta anrop til nødetatens nødmeldetjeneste. Tilbyder plikter også å rute eCall til valgt mottakssentral for nødanrop. Tilbyder skal også sikre at telefonnummer, sluttbrukers navn og nødvendige opplysninger om geografisk lokalisering, overføres til nødetatene ved nødanrop.

Ekomforskriften § 6-2 a gir nærmere informasjon om hvordan dette skal skje i praksis, og nummerforskriften § 18 sikrer at anrop til nødmeldetjenestene kan gjennomføres ved bruk av spesialnumrene 110, 112 og 113. Det samme gjelder anrop til spesialnummer 1412, nødnummer for teksttelefonbrukere.

21.3.2 Ekomdirektivet

Etter ekomdirektivet artikkel 109 nr. 1 skal medlemsland sikre at alle sluttbrukere får gratis tilgang til nødetatene gjennom nødkommunikasjon. Kravet til nødkommunikasjon omfatter mer enn «anrop». Av fortalen nr. 285 fremgår det at nødkommunikasjon kan omfatte talekommunikasjon, SMS, meldinger, video og andre typer kommunikasjon som for eksempel direkte- eller sanntidstekstmeldinger, tekstfontjenester og multi-

plattform kommunikasjonstjenester (for eksempel totalkommunikasjon). Det er opptil medlemslandene å definere hvilke kommunikasjonstjenester som er relevante for landets nødeter. Det fremgår av fortalen at medlemsland kan begrense nødkommunikasjonen til talekommunikasjonstjenester og tilsvarende for funksjonshemmede sluttbrukere.

Videre er det innført en plikt for medlemsland til å promotere tilgang til 112 fra nett som ikke er offentlige, men som muliggjør anrop til offentlige nett, spesielt når virksomheten som er ansvarlig for nettet ikke tilbyr en alternativ og enkel tilgang til en nødtjeneste.

Artikkel 109 har et nytt krav om at nødkommunikasjon skal rutes til den best egnede nødmeldesentralen. Denne artikkelen har også nye regler om posisjonering av nødanrop. Blant annet skal medlemslandene overføre nettverksbasert posisjonering og, der det er tilgjengelig, håndsettbasert posisjonering.

21.3.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo i ny ekomlov en bestemmelse § 2-10 om anrop til nødmeldetjeneste og geografisk lokalisering av nødanrop som langt på vei viderefører gjeldende rett, men foreslo enkelte mindre justeringer. Departementet foreslo å flytte bestemmelsene om eCall over i egen bestemmelse § 2-11. Dette medfører ingen realitetsendring.

Når det gjelder å «promotere» tilgang til 112 fra nett som ikke er offentlige, foreslo departementet en presisering i ekomloven om dette.

Når det gjelder kravet i artikkel 109 om at nødkommunikasjon skal rutes til den best egnede nødmeldesentralen, så praktiseres dette allerede av norske tilbydere, jf. blant annet forarbeidene til endringer i ekomloven § 2-6 (Prop. 69 L (2012–2013)). Departementet foreslo likevel et eksplisitt krav i loven § 2-10 første ledd om at nødkommunikasjon skal rutes til nærmeste nødmeldesentral. Dette vil gjelde dersom ikke annet er fastsatt, for eksempel ved at nødetatene selv ønsker at en type nødkommunikasjon skal rutes til en spesialisert sentral.

Kravet i artikkel 109 om overføring av nettverksbasert posisjonering, og der det er tilgjengelig, håndsettbasert posisjonering, anses dekket i gjeldende rett og ble foreslått videreført.

Artikkel 109 nr. 5 gir bestemmelser om å sikre sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne tilgang til nødtjenester gjennom nødkommunikasjon, se nærmere om dette i punkt 14.

21.3.4 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) støtter i stor grad de endringer som er foreslått på området. Det foreslår at begrepet «nødmeldingssentral» og «nødmeldingstjeneste» erstattes med «nødmeldesentral» og «nømdetjeneste» som er de begreper etatene selv bruker. Videre foreslår DSB at § 2-10 første ledd andre punktum strykes og erstattes med at tilbyderne skal rute nødmeldinger til den best egnede nødmeldesentral fastsatt av myndigheten, fordi nømdetjenesten i Norge er organisert i geografiske områder og med fastsatte rutiner som beskriver hvordan nødmeldinger skal rutes. Rutinene videreformidles og følges av tilbyderne, og den fastsatte nødmeldesentralen vil, grunnet regioninndelingen, ikke nødvendigvis utgjøre den «nærmeste» nødmeldesentralen. DSB understreker også at det er avgjørende at lokaliseringsinformasjonen er tilgjengelig så tidlig som mulig, og med et godt presisjonsnivå. DSB foreslår derfor at det skal stilles krav til tilbyderne om å gjøre tilgjengelig lokaliseringsinformasjonen «umiddelbart» eller «samtidig med» at nødmeldingen når frem til nødmeldesentralen, samt at lokaliseringsinformasjonen oppdateres ved vesentlige endringer eller økt presisjonsnivå. DSB mener videre at det ikke er riktig å skille mellom eCall og datasett i ekomloven § 2-11 og ekomforskriften § 1-5, fordi datasettet etter DSBs oppfatning er innlemmet i eCall, det vil si som informasjon kodet inn i anropet. Datasettet behandles ikke av tilbyderne, men kun av nødmeldesentralen(e) som håndterer anropet. DSB foreslår at ekomloven § 2-11 andre ledd utgår fordi plikten til å rute eCall (hvor datasettet er innlemmet) allerede fremgår av første ledd.

Telenor har, over flere år, kommunisert at 2G-nettet skal legges ned i 2025. Dette var allerede kjent da eCall-bestemmelsen ble innført i gjeldende ekomlov. Etter 2025 vil en stor del av den norske bilparken fremdeles ha installert eCall-utstyr som kun støtter 2G og 3G, så sant ikke utstyret i kjøretøyene byttes ut med NG (Next Generation) eCall-utstyr. Ekomtilbyderne har kun generell kjennskap til hvilken teknologi som benyttes av forskjellige bransjer i Norge. Dette er kunnskap som den spesifikke bransje typisk besitter selv. I merknadene til bestemmelsen kommenteres at tilbydere som i dag bare har 4G- eller 5G-nett har plikt til å overføre eCall når det er teknisk mulig. Altså har de ikke en slik plikt pr. i dag. Telenor forstår forslaget slik at plikten til å tilby eCall kun gjelder dersom tilbyderen har et nett

som eCall-utstyret kan koble seg på. Telenor legger til grunn at bestemmelsen ikke vil være til hinder for gjennomføring av den planlagte nedkoblingen av 2G i slutten av 2025. Avslutningsvis kommenteres at teknologiskiftet vi står foran, innebærer utfordringer i forhold til etablerte tjenester på eldre teknologi. Det er behov for gode informasjonstiltak samt avklaring av ansvarsforhold m.m. Likeså vil det måtte legges til rette for testing. Telenor antar at myndighetene vil gjennomføre en prosess mot berørte bransjer for best å tilrettelegge for den varslede teknologioppgraderingen.

IKT-Norge og Telia mener også at det må være klart at lovforslaget om eCall-funksjonalitet verken kan eller bør forstås slik at det medfører en plikt for tilbydere til å opprettholde 2G- og 3G-nettet for å bevare kompatibilitet med eldre sluttbrukerutstyr.

Telia understreker at tilbyderne ikke må bindes til 2G- og 3G-teknologi i relasjon til eCall. En eventuell slik plikt ville undergrave ekomreguleringens prinsipp om teknologinøytralitet, redusere tilgjengelig spektrum for utvikling og tilbud av ny mobilteknologi, vesentlig øke tilbydernes vedlikeholdskostnader i mobilnettene og samtidig vanskeliggjøre oppfyllelsen av europeiske og nasjonale digitaliseringsmål.

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) støtter forslaget som gir hørselshemmede tilgang til nømdetjenester og foreslår å supplere § 2-10 fjerde ledd med begrepet «likestilt», som et krav til tjenesten. Andre punktum foreslås å lyde: «Tjenestene skal være likeverdige og likestilt med det som tilbys andre sluttbrukere.» HLF mener dette er i tråd med FN-konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse (CRPD), og en mer presis oversettelse av kravet til tilgang. Det må etter HLFs syn gis diskrimineringsvern på telefoni, nømdetjenester og elektroniske kommunikasjonstjenester og system for tilsyn, samt mulighet til å klage på manglende universell utforming til diskrimineringsnemnda. Videre mener HLF at arbeidet med ekomloven må ses i sammenheng med gjennomføringen av tilgjengelighetsdirektivet.

Kripas viser til at lovforslaget ikke hensyntar politiets behov for tilgang til informasjon om knytningen mellom SIM-kort og apparat og kjøretøy for eCall. Kripas mener at politiet bør få tilgang til beste posisjonsangivelse ved kommunikasjonskontroll, og viser til at posisjonsangivelsen ved nødanrop er bedre enn den som etter tilretteleggingsplikten for kommunikasjonskontroll, hvor normalt kun basestasjon oppgis.

Politidirektoratet (POD) mener at det bør være en teknologi- og standarduavhengig beskrivelse av tjenester for nødanrop på andre plattformer enn telefonlinjer og GSM-tjenester, som OTT-tjenester «Over the top»-tjenester (OTT) som Apple-watch og Skype. Direktoratet viser til at det er sannsynlig at nødanrop vil tilbys publikum gjennom apper for videostrøm mot nødmeldesentral. POD tiltrer ellers Kripos sine merknader.

21.3.5 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn at lokaliseringinformasjonen som overføres ved nødanrop i dag har et godt presisjonsnivå, og at denne kommer frem til nødmeldesentralene så tidlig som mulig. Etter departementets vurdering er det ikke behov for eksplisitt lovregulering med krav til umiddelbar overføring eller samtidighet i tråd med forslaget fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Eventuelt nærmere presisering av krav på dette området kan i fremtiden reguleres i forskrift i medhold av lovforslagets § 2-10 femte ledd.

Med henvisning til merknader fra IKT-Norge, Telenor og Telia viser departementet til at plikten til å formidle eCall-anrop i utgangspunktet kun gjelder dersom tilbyder har et nett som kan formidle slike anrop, det vil si pr. i dag 2G- eller 3G-nett. Plikten er likevel teknologinøytral, og fra det tidspunkt det er lagt til rette for formidling av eCall via 4G- og/eller 5G-nett, så vil formidlingsplikten inntre for tilbydere med slike nett. Departementet viser imidlertid videre til at problemstillinger knyttet til håndtering av eCall i tilknytning til 2G- og 3G-nett diskuteres i samarbeidet innenfor EØS. Det er ikke avklart om dette vil kunne føre til forslag om endring av regelverket. Eventuelle forslag til endringer i regelverket og rammebetingelser knyttet til eCall, vil håndteres i en egen prosess.

Departementet mener at formuleringen i lovforslaget om at tilgang til nødtjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne skal være «likeverdige» med det som tilbys andre sluttbrukere, er hensiktsmessig og i overenstemmelse med ekomdirektivet. Departementet foreslår ikke på det nåværende tidspunkt å endre forslaget til likestilt «likestilt» med det som tilbys andre. For øvrig gir § 2-10 femte ledd anledning til å presisere regelverket i forskrift i tråd med utviklingen over tid. Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon vil ta stilling til klager knyttet til

elektroniske kommunikasjonstjenester og nødmeldetjenester, herunder hvilke tjenester som anses som likeverdige med det som tilbys andre sluttbrukere. Departementet viser videre til omtalen i kap. 14.1 der det fremgår at ekomdirektivet og tilgjengelighetsdirektivet ses i sammenheng.

Ved håndtering av eCall viser Kripos til behov for å motta informasjon om knytningen mellom SIM-kort og håndsett og eCall fra kjøretøy. Departementet legger til grunn at Kripos sikter til mulighet for overføring av informasjon om abonnementet knyttet til håndsettet til kjøretøyets sjåfør. Regelverket legger til rette for at datasettet som overføres til mottakssentral ved eCall, følger standarden for «Minimum Data Set (MSD)». Denne inkluderer ingen mulighet for overføring av informasjon fra håndsett i kjøretøyet. Det lages spesifikasjoner for et konsept kalt «Optional Additional Data» for kombinasjon med MSD. Her vil data fra sjåførens håndsett (inneholder av abonnement) kunne overføres gjennom et utvidet datasett via eCall, etter at sjåføren frivillig og ved eget tiltak har godkjent overføring av slik informasjon fra håndsettet til kjøretøyets eCall-enhet. Departementet viser til at dette er en frivillig løsning og en fremtidig mulig opsjon som ikke følger av det regulatoriske rammeverket i Europa. Forskriftshjemmelen i § 2-11 andre ledd gir imidlertid rom for eventuelt å kunne tilpasse regelverket på dette området i fremtiden.

Departementet viser til at posisjoneringen ved nødsamtaler er mer detaljert enn den som kan hentes ut ved kommunikasjonsskontroll. Bakgrunnen er at Advanced Mobile Location (AML) aktiveres i håndsettet ved at bruker ringer et nødnummer. Det er håndsettet som gjennomfører utregning av posisjon, basert på signaler fra GNSS, WiFi og mobilnett. Etter departementets vurdering vil det pr. i dag ikke være teknisk mulig å hente ut data med tilsvarende nøyaktighet kun ved hjelp av nettverksposisjonering.

Rammene for regulering av nødanrop er knyttet til nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester som er offentlig tilgjengelige. Mulighet for nødanrop via andre plattformer, eksempelvis via OTT-tjenester, vil etter hvert kunne tilbys, men dette er etter departementets vurdering umodent. Departementet mener at det på nåværende tidspunkt ikke er grunnlag for å utvide rammen for regulering av nødanrop fra andre tjenester, slik Politidirektoratet har tatt til orde for.

21.4 Vederlag

21.4.1 Gjeldende rett

Ekomloven § 12-2 regulerer adgangen til å kreve vederlag for tilgang til å bruke frekvensressurser. Det følger av bestemmelsen at vederlaget skal fremme effektiv bruk av ressursene.

21.4.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 42 regulerer myndighetens rett til å ilegge vederlag i forbindelse med tildeling av rettigheter til blant annet bruk av frekvensressurser. Når det gjelder frekvenstillatelser, følger det av artikkel 42 nr. 2 at myndighetene skal bestrebe at avgiftene settes på et nivå som sikrer effektiv tildeling og bruk av frekvenser. Dette skal blant annet skje ved at det tas hensyn til verdien av rettigheten ved fastsettelse av minstepriser for å ta i bruk frekvenser og til kostnader forbundet med vilkår som knyttes til rettigheten. I den grad det er mulig benyttes betalingsordninger som tar hensyn til tidspunktet frekvensressursene faktisk gjøres tilgjengelig for bruk.

21.4.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Departementet foreslo å ta inn en presisering i forslag til § 17-2 andre ledd om at det ved fastsettelse av vederlag for tilgang til frekvensressurser skal tas hensyn til blant annet verdien av ressursene og kostnader knyttet til vilkår for bruken av ressursene. Disse momentene er ikke ment å angi en uttømmende liste over hensyn myndigheten bør ta ved fastsettelse av vederlaget for å fremme effektiv tildeling og bruk. Endringene innebærer ingen endring av rettsstilstanden.

Det ble også foreslått at vederlaget først bør kreves inn når tillatelsen til å bruke ressursene trer i kraft. Tidligere har vederlag i all hovedsak blitt krevd inn når en tildelingsprosess er avsluttet, for eksempel kort tid etter at en auksjon er over eller etter søknadsfristen der myndigheten har lyst ut ledige frekvenser og det ikke er over-skuddsetterspørsel. Dette innebærer at tillatelsesinnehaver i enkelte tilfeller har betalt for tillatelser som ikke skulle tre i kraft før en tid etter tildeling. Dersom det tas hensyn til at tillatelsesinnehaver først skal betale vederlag på det tidspunkt tillatelsen trer i kraft, vil dette kunne påvirke innehavers evne til å investere i for eksempel nytt utstyr og infrastruktur. For å sikre effektiv bruk av ressursene, kan det derfor være grunn til å

legge til rette for at vederlaget først skal betales når frekvensene kan tas i bruk.

Ekomdirektivet artikkel 42 innebærer ikke et absolutt krav om at betaling først skal kreves inn når frekvensene kan tas i bruk. Det fremgår av bestemmelsen at myndighetene skal legge til rette for det i den grad det er mulig. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at det vil kunne la seg gjøre å utsette betalingen for tilgang til frekvensressurser frem til frekvensene kan tas i bruk ved de fleste tildelinger hvor det kreves vederlag for tilgang til ressursene. Det er knyttet en viss risiko til å tillate utsatt betaling av vederlag. Særlig gjør dette seg gjeldende dersom det går en viss tidsperiode fra auksjon til frekvensene kan tas i bruk. Der det tillates utsatt betaling av vederlag for tilgang til frekvensressurser, vil det kunne kreves sikkerhet for betaling, for eksempel i form av bankgarantier som dekker deler av eller hele beløpet.

21.4.4 Høringsinstansenes syn

Det har ikke kommet inn merknader til forslaget til bestemmelse om vederlag i høringen.

21.4.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår ingen endringer og opprettholder lovforslaget.

21.5 Sektoravgift og gebyr

21.5.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende ekomlov § 12-1 kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kreve sektoravgift og gebyr til dekning av kostnader knyttet til forvaltningsoppgaver etter loven. Både utgiftsbevilgningen og inntektsbevilgningen til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet blir fastsatt i statsbudsjettet. Kravet til selvfinansiering gjelder fullt ut for tilsynets forvaltningsoppgaver, bortsett fra 10 mill. kroner i refusjon til drift av Radiostøykontrollen og 0,9 mill. kroner til veiledning til fylkeskommunene og bistand til departementet vedrørende bredbåndstilskudd.

21.5.2 Ekomdirektivet

Ekomdirektivet artikkel 16 regulerer myndighetenes muligheter for å ta inn årlige avgifter til dekning av kostnader forbundet med administrative oppgaver. Bestemmelsen viderefører i stor grad tillatelsesdirektivet artikkel 12. Det synliggjøres også i ekomdirektivet artikkel 16 at myndigheten

kan velge å ikke ilegge årlige avgifter og gebyr (administrative gebyr) til foretak med en omsetning under et visst nivå, foretak som har under en viss markedsandel eller foretak som har et svært begrenset geografisk nedslagsfelt. Det fremgår av artikkel 16 at det er opp til myndigheten å velge om det ikke skal kreves gebyr av foretak som faller innenfor en av disse kategoriene.

21.5.3 Forslaget i høringsnotatet 2. juli 2021

Det ble foreslått enkelte mindre endringer i ny § 17-1 om sektoravgift og gebyr. Forslag til endringer presiserer at andre enn tilbydere som nevnes særskilt i andre ledd kan måtte svare sektoravgift og gebyr. Dette er ment å sikre bedre sammenheng mellom første og andre ledd.

Videre ble det foreslått et nytt femte ledd om at myndighet til å innkreve/pålegge sektoravgifter og gebyrer kan delegeres til private, jf. § 1-4 som fastsetter at Kongen kan bestemme at private skal ha myndighet på begrensede områder etter loven. I dag er det for eksempel slik at Telenor Kystradio krever inn gebyrer for kostnader i forbindelse med administrasjon for skipsradiolisenser, i medhold av forskrift om gebyrer og øvrige vederlag for forvaltningstjenester og tillatelser etter telegrafloven som angår konsesjon m.m. samt kontroll av aeromobilt utstyr og skipsradioutstyr.

I nytt sjette ledd ble det foreslått en utvidelse av forskriftshjemmelen for å presisere at det i forskrift kan gjøre unntak fra plikten til å betale gebyr og sektoravgift, jf. omtalen av ekomdirektivet artikkel 16 ovenfor.

For øvrig videreføres gjeldende rett under denne bestemmelsen.

21.5.4 Høringsinstansenes syn

Nelfo peker på at avgiften for autoriserte installatører har økt kraftig de siste årene og mener at en slik utvikling langt utover prisveksten ikke kan fortsette. Nelfo savner også dokumentasjon som viser at Nasjonal kommunikasjonsmyndighets aktiviteter for forvaltning av og kontroll med ekomnettfeltet i rimelig grad speiler det som tas inn i årlig sektoravgift for ekomnettautorisasjon.

Norges televisjon AS fremhever at det bør sikres at sektoravgifter og gebyr skal ilegges det enkelte foretak på en objektiv måte som sikrer innsyn og proporsjonalitet, og at modellen for innkreving skal være objektiv, transparent og proporsjonal. For aktører som plikter å betale gebyr, er det viktig å ha forutsigbarhet. Sektoravgifter og gebyrer skal anvendes for en klart definert tjeneste overfor beta-

leren og skal ikke finansiere noe annet eller mer enn kostnaden ved tjenesten. Detaljeringsgraden i det som offentliggjøres bør legges på et nivå som gjør det mulig for aktører som pålegges avgift eller gebyr å kontrollere sammenhengen mellom det de betaler og utgifter til den relevante forvaltningsmyndigheten. Norges televisjon fremhever at myndighetens beregningsmodeller må legges opp på en slik måte at private, kommersielle aktører kan gis innsyn i beregningsgrunnlagene og ikke nektes innsyn i dette under henvisning til taushetsplikt knyttet til andre aktørers, for eksempel Forsvarets, bruk av frekvensressurser.

Norsk lokalradioforbund har ikke innspill til lovbestemmelsen, men vil påpeke at sektoravgiftene for spektrumtillatelser i Lokalradioblokka er uforholdsmessig høye og ikke stimulerer til digitaliseringen av lokalradio. Norsk lokalradioforbund oppfordrer derfor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til å gjennomgå disse på nytt, med mål om å redusere kostnaden for lokalradio.

Telenor uttaler i forbindelse med forslaget til regulering av datasentre at Telenor ikke har innvendinger mot at sektoravgift og gebyr tillegges datasenteroperatører, men understreker at aktører som allerede omfattes av denne bestemmelsen ikke skal måtte ilegges «dobbel» betaling.

21.5.5 Departementets vurdering

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er blant annet gjennom de årlige budsjettvedtakene fra Stortinget pålagt å være selvfinansierende. Selvfinansieringen inkluderer oppgaver Nasjonal kommunikasjonsmyndighet utfører som forvaltningsmyndighet i eller i medhold av ekomloven, i tillegg til oppgaver etter postloven, lov om elektroniske tillitstjenester og bredbåndsutbyggingsloven. Dette innebærer at Nasjonal kommunikasjonsmyndighets utgifter til forvaltningsoppgaver finansieres av inntekter fra sektoravgifter og gebyr fra aktørene i markedene for elektronisk kommunikasjon, elektroniske tillitstjenester og posttjenester. Pålegg om å betale sektoravgifter og gebyr følger av lov, forskrift og enkeltvedtak. Lovforslaget gir hjemmel til å innhente sektoravgifter og gebyr, og det opprettholdes.

Til Nelfos merknad viser departementet til at sektoravgiftene samlet har gått opp fordi Nasjonal kommunikasjonsmyndighets driftsbudsjett er styrket gjennom økte bevilgninger fra Stortinget de siste fem årene, i takt med et utvidet ansvarsområde og oppgaveomfang. Dette vil isolert sett innebære økte sektoravgifter på tvers av forvaltningsområder. I tillegg viser departementet til at

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ressursmålinger ligger til grunn for fordelingen av sektoravgift mellom forvaltningsområder.

Når det gjelder merknaden til Norges televisjon viser departementet til merknaden til § 17-1, hvor det fremgår at sektoravgifter og gebyr skal ilegges det enkelte foretak på en objektiv måte som sikrer innsyn og proporsjonalitet, og at modellen for innkreving av sektoravgift og gebyr skal være objektiv, transparent og proporsjonal. At disse hensynene skal ivaretas, følger også av gjeldende rett. Økt transparens har vært et prioritert

arbeid de siste årene. Departementet viser i denne sammenheng til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har vesentlig utvidet beskrivelsen av modellen og innkrevingsprosessen på Nkom.no. Dette vil bidra til økt innsyn og transparens fremover.

Når det gjelder Telenors merknad viser departementet til at det ikke er reguleringens intensjon å legge dobbel betaling. Dersom en aktør både er tilbyder og datasenteroperatør vil det imidlertid bli ilagt sektoravgift som gjenspeiler dette.

Foreløpig utgave

22 Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger

22.1 EØS-komiteens beslutning nr. 274/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av BEREC-forordningen

EØS-komiteens beslutning nr. 274/2021 om endring av EØS-avtalen vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester) og protokoll 37 om listen omhandlet i artikkel 101, inneholder en fortale og fem artikler. I fortalen vises det til EØS-avtalen, og særlig artikkel 98, som gjør det mulig å endre vedleggene til EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen. Beslutningen i EØS-komiteen er gjort ut fra følgende betraktninger:

«2) For at EØS-avtalen skal fungere godt, må avtalens protokoll 37 utvides til å omfatte Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) opprettet ved forordning (EU) 2018/1971.

3) For å sikre ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon som omfattes av virkeområdet for EØS-avtalen, vil EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter delta fullt ut, uten stemmerett, i arbeidet til BERECs reguleringsråd, BERECs arbeidsgrupper og BEREC-kontorets styre. EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheters standpunkter skal registreres separat når BEREC avgir en uttalelse. EFTAs overvåkningsorgan skal i størst mulig grad ta hensyn til BERECs uttalelser.»

Artikkel 1 fastsetter at BEREC-forordningen skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XI etter nr. 5czq som nytt nr. 5czr. Artikkelen fastsetter videre en rekke tilpasninger til forordningen. Disse tilpasningene gjennomgås i punkt 22.5.

I *artikkel 2* gjøres det en tilpasning ved at «Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971)» tas inn som nytt punkt 43 i protokoll 37.

Artikkel 3 fastslår at den islandske og den norske språkversjonen av forordningen skal gis gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Artikkel 4 fastsetter at beslutningen trer i kraft 25. september 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt.

Artikkel 5 slår fast at beslutningen skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

22.2 EØS-komiteens beslutning nr. 275/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av ekomdirektivet

EØS-komiteens beslutning nr. 275/2021 om endring av EØS-avtalen vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester), inneholder en fortale og fire artikler.

I *fortalen* vises det til EØS-avtalen, og særlig artikkel 98, som gjør det mulig å endre vedleggene til EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen. Det fremgår videre at direktiv 2018/1972 opphever europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF, 2002/20/EF, 2002/21/EF og 2002/22/EF, som er innlemmet i EØS-avtalen og som følgelig må oppheves i EØS-avtalen.

Artikkel 1 fastsetter at direktivet skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XI etter nr. 5czr som nytt nr. 5czs og erstatter gjeldende tilgangsdirektiv, tillatelsesdirektiv, rammedirektiv og direktiv om leveringspliktige tjenester. Artikkelen fastsetter videre en rekke tilpasninger til direktivet. Disse tilpasningene gjennomgås i punkt 22.6.

Artikkel 2 slår fast at den islandske og den norske språkversjonen av forordningen skal gis gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Artikkel 3 fastsetter at beslutningen trer i kraft 25. september 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt.

Artikkel 4 slår fast at beslutningen skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

22.3 EØS-komiteens beslutning nr. 276/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av gjennomføringsforordningen om fastsettelse av mal for avtalesammendrag

EØS-komiteens beslutning nr. 276/2021 om endring av EØS-avtalen vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester), inneholder en fortale og fire artikler. I fortalene vises det til EØS-avtalen, og særlig artikkel 98, som gjør det mulig å endre vedleggene til EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen.

Artikkel 1 angir at gjennomføringsforordningen skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XI etter nr. 5czs som nytt nr. 5czsa. Det gjøres samtidig tilpasninger til forordningens vedlegg del A og B ved at ordet «EU-retten» erstattes med «EØS-avtalen» og ved at det presiseres at henvisninger til unionsretten forstås som henvisninger til EØS-avtalen.

Artikkel 2 fastslår at den islandske og den norske språkversjonen av forordningen skal gis gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Artikkel 3 fastsetter at beslutningen skal tre i kraft når alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt, eller på tidspunktet for ikrafttredelse av EØS-komitebeslutning 275/2021, avhengig i hva som er det siste.

Artikkel 4 slår fast at beslutningen skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

22.4 EØS-komiteens beslutning nr. 277/2021

EØS-komiteens beslutning nr. 277/2021 om endring av EØS-avtalen vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester), inneholder en fortale og fire artikler. I fortalene vises det til EØS-avtalen, og særlig artikkel 98, som gjør det mulig å endre vedleggene til EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen.

Artikkel 1 fastsetter at gjennomføringsforordningen skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XI etter nr. 5czsa som nytt nr. 5czsb.

Artikkel 2 fastslår at den islandske og den norske språkversjonen av forordningen skal gis gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Artikkel 3 fastsetter at beslutningen skal tre i kraft når alle meddelelser etter EØS-avtalens

artikkel 103 nr. 1 er inngitt, eller på tidspunktet for ikrafttredelse av EØS-komitebeslutning 275/2021, avhengig i hva som er det siste.

Artikkel 4 slår fast at beslutningen skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

22.5 Tilpasningstekst til forordningen om innlemmelse i EØS-avtalen av gjennomføringsforordningen om småcellebasestasjoner

Som beskrevet i punkt 2.12 og 8.2 er det opprettet en sammenslutning av europeiske tilsynsmyndigheter på området for elektronisk kommunikasjon, BEREC. BEREC-forordningen og ekomdirektivet etablerer en rekke oppgaver for BEREC som skal bidra til sikre en ensartet anvendelse av det regulatoriske rammeverket for elektronisk kommunikasjon innen EØS. BEREC er svært sentral for utviklingene av europeisk ekomregulering og det har derfor hele tiden vært viktig for norske myndigheter å sikre Norge en tilfredsstillende deltakelse i BEREC i forhandlingene med Kommisjonen.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har helt siden den første opprettelsen av BEREC i 2009 deltatt uformelt i BEREC og dets arbeid gjennom en midlertidig samarbeidsordning. Den formelle deltakelsen har imidlertid ikke vært på plass etter som BEREC-forordningen og endringsdirektivene fra 2009 ikke ble tatt inn i EØS-avtalen. Dette skyldtes manglende enighet mellom EØS EFTA-siden og EU-siden når det gjaldt EØS EFTA-statenes deltakelse i BEREC. Det meste av 2009-pakken ble likevel gjennomført i norsk rett fra 1. juli 2013, for å sikre at det norske markedet ikke ble hengende etter det europeiske. Rettsreglene som gjaldt BEREC ble imidlertid ikke foreslått inntatt i norsk rett. Nasjonal kommunikasjonsmyndighets markedsregulering har dermed kun vært notifisert til EFTAs overvåkingsorgan etter gjeldende ekomlov § 9-3, og har ikke vært harmonisert gjennom BEREC.

Tilpasningsteksten til forordning (EU) 2018/1971 inneholder tre ulike sett av tilpasninger: vilkår for EFTA-statenes deltakelse i BEREC, tilpasninger som gjelder forholdet mellom EFTAs overvåkingsorgan og BEREC, og andre tilpasninger som knytter seg til EFTA-statenes deltakelse i BEREC. I tillegg er det inntatt enkelte generelle tilpasninger som ofte benyttes i EØS-sammenheng.

BEREC er et uavhengig, rådgivende organ uten rettslig status som egen juridisk person.

Dette skiller organet fra typiske fellesskapsbyråer som er opprettet på andre områder i EU. BEREC er verken en komitologikomite eller opprettet i henhold til et program. Som et forum for samarbeid mellom europeiske tilsynsmyndigheter, faller BEREC innenfor kategorien «andre komiteer» i betydningen av EØS-avtalen artikkel 101 og skal føres opp i protokoll 37. I medhold av EØS-avtalen artikkel 101, skal de nærmere regler om tilknytning i slike tilfeller inntas i «de relevante sektorvise protokoller og vedlegg som omhandler vedkommende saksfelt».

Tilpasningsteksten inneholder en generell bestemmelse om at EØS-EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter, som fører tilsyn med markedene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, skal delta fullt ut i arbeidet til BERECs styre, BERECs arbeidsgrupper og BEREC-kontorets styre, jf. artikkel 1. I og med at BEREC er et EU-organ, er det ikke mulig i henhold til EU-retten å gi EØS-EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter stemmerett. Det er imidlertid fastslått at EØS-EFTA-statenes reguleringsmyndigheters standpunkt skal registreres separat når BEREC avgir uttalelser i saker som gjelder grensekryssende konflikter og utkast til nasjonale markedsvedtak, jf. artikkel 1 bokstav a iii).

EØS-EFTA-statenes reguleringsmyndigheter skal ikke kunne velges til reguleringsrådet eller styret, men kan lede arbeidsgrupper under BEREC.

Det er også inntatt en tilpasning for å sikre at BEREC kan gi støtte til EFTAs overvåkningsorgan og EØS-EFTA-statenes tilsynsorganer ved utføring av oppgaver som faller inn under forordningen, og at EØS-EFTA-statenes borgere skal kunne ansettes i BEREC-kontoret. EFTAs overvåkningsorgan skal videre være representert i reguleringsrådet og styret, og skal kunne delta i arbeidsgrupper.

Tilpasningsteksten til forordningen inneholder i tillegg enkelte tilpasninger som er nødvendige i lys av EØS-avtalen. Dette gjelder henvisninger til unionsretten som skal forstås som henvisninger til EØS-avtalen. Det fremgår også at EØS-EFTA-landene skal bidra finansielt til BERECs kontor i henhold til etablert praksis.

Den foreslåtte løsningen følger EØS-avtalens to-pilar system så langt som mulig, samtidig som EØS EFTA-statene gis en viss mulighet til å påvirke saker som omhandler egne markedsvedtak.

Innlemmelse av BEREC-forordningen i EØS-avtalen vil legge til rette for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet formelt kan delta i BEREC på lik linje med andre reguleringsmyndigheter, men uten stemmerett.

22.6 Tilpasningstekst til direktivet

Tilpasningsteksten til direktiv 2018/1972 inneholder bestemmelser som gir EFTAs overvåkningsorgan en rolle i spektrumssaker som omhandler konflikter mellom en EØS-EFTA-stat og en EU-stat. EFTAs overvåkningsorgan skal ta størst mulig hensyn til RSPGs (Radio Spectrum Policy Group) eventuelle uttalelse i saken. EFTAs overvåkningsorgan blir videre gitt myndighet til å fatte beslutninger som identifiserer transnasjonale markeder mellom to eller flere EFTA-stater. EFTAs overvåkningsorgan og Kommisjonen skal samarbeide med sikte på å bli enige om beslutninger som gjelder grensekryssende skadelig interferens eller der det er aktuelt å identifisere et tverrnasjonalt marked som berører både en EØS-EFTA-stat og en EU-medlemsstat.

Tilpasningsteksten til direktivet inneholder i tillegg enkelte tilpasninger av direktivet som er nødvendige i lys av EØS-avtalen. Dette gjelder henvisninger til unionsretten, herunder henvisninger til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, som skal forstås som henvisninger til EØS-avtalen, og henvisninger til Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter som skal forstås som henvisninger til grunnleggende rettigheter og generelle prinsipper i EØS-avtalen. Dette gjelder også for henvisninger til bestemmelser om EU-domstolen i Traktaten om Den europeiske unions virkemåte, som skal forstås som henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol.

22.7 Forholdet til Grunnloven

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har i forbindelse med arbeidet med lovproposisjonen innhentet Lovavdelingens vurdering av konstitusjonelle forhold ved ekomdirektivets konsultasjonsprosedyre.

Grunnloven bygger på en forutsetning om at den myndigheten som den omhandler, iallfall i utgangspunktet bare skal utøves av norske statsorganer, jf. St.prp. nr.50 (1998-99) punkt 4.3.1. Etter sikker konstitusjonell praksis kan likevel Stortinget etter Grunnloven § 26 andre ledd med alminnelig flertall samtykke til myndighetsoverføring som er «lite inngripende». Læren om lite inngripende myndighetsoverføring er utviklet særlig med sikte på utøving av myndighet som har direkte virkning i Norge. I samsvar med konstitusjonell praksis vil traktater som kun overfører myndighet til å binde Norge folkerettslig, normalt kunne inngås ved at

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Stortinget samtykker med alminnelig flertall etter Grunnloven § 26 annet ledd.

Lovavdelingsens uttalelse omhandlet artikkel 8, 32 og 33. Ekomdirektivet artikkel 8 omhandler tilsynsmyndighetens uavhengighet og pålegger statene å sørge for at nasjonal tilsynsmyndighet er politisk uavhengig ved utøvelse av kompetanse gitt i medhold av lov som gjennomfører direktivet. Artikkel 8 viser til artikkel 31 der det følger at statene må sørge for at vedtakene tilsynsmyndigheten fatter kan påklages til en klageinstans som, i tillegg til å være uavhengig av de berørte partene, også må være uavhengig av ekstern innblanding og politisk press som kan forhindre en uavhengig vurdering av sakene den skal behandle. I punkt 20 er det lagt til grunn at artikkel 31 innebærer at departementet ikke kan fortsette sin rolle som klageinstans slik som i dag, slik at klager må behandles av en uavhengig klagenemnd. Artikkel 8 og 31 innebærer at Kongen ikke skal kunne instruere den nasjonale tilsynsmyndigheten i utøvelsen av kompetanse gitt i medhold av lov som gjennomfører direktivet. Kongen har heller ikke adgang til å utsette eller omgjøre vedtak fattet av tilsynsmyndigheten.

Ekomdirektivet artikkel 32 og 33 legger kompetansen til å treffe vedtak om tilbaketrekking av utkast til vedtak til Kommisjonen. EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen (nr. 275/2021) inneholder ingen særskilte tilpasninger til bestemmelsene. Det følger av den gjennomgående tilpasningen i EØS-avtalen protokoll 1 nr. 4 at det er EFTAs overvåkingsorgan som skal ha vedtakskompetansen etter artikkel 32 og 33 overfor den norske tilsynsmyndigheten. ESAs eventuelle vedtak om tilbaketrekking av utkast til vedtak vil ikke ha direkte virkning for private parter i Norge. De vil imidlertid være folkerettslig bindende for den nasjonale tilsynsmyndigheten. Lovavdelingen la til grunn i sin vurdering at innlemmelse av ekomdirektivet i EØS-avtalen dermed vil medføre at det overføres myndighet til å binde Norge folkerettslig, og slik sett gripe inn i Kongens traktatkompetanse etter Grunnloven § 26. Lovavdelingen viste til at det er lagt til grunn i statspraksis at det er vide rammer for staten til å overlate myndighet til å binde seg folkerettslig til et internasjonalt organ. Vurderingen av om denne type myndighetsoverføring kan gjennomføres uten grunnlovsendring, har i praksis ikke vært knyttet til kriteriet «lite inngripende». Lovavdelingen viste til redegjørelsen for de statsrettslige utgangspunktene for overføring av myndighet til å binde Norge folkerettslig i Lovavdelingsens uttalelse 27. februar 2018 (JDLOV-2016-2442-3) punkt 3.5.

Lovavdelingen viste også til at Høyesterett i sin betenkning HR-2021-655-P på side 4 la til grunn at «[s]amtykke til medlemskap i organisasjoner som bare treffer vedtak med folkerettslig virkning for Norge, kan [...] som utgangspunkt gis i medhold av § 26 annet ledd». Høyesterett presiserte samtidig at dette utgangspunktet ikke kan gjelde ubegrenset.

Lovavdelingen konkluderte etter dette med følgende:

«I dette tilfellet er det tale om å overføre en relativt begrenset myndighet til å binde Norge folkerettslig, og det er etter vår vurdering klart at det er adgang til å overføre denne myndigheten ved at Stortinget samtykker med alminnelig flertall etter Grunnloven § 26 annet ledd.»

Lovavdelingen vurderte videre spørsmål om det innebærer myndighetsoverføring at EFTAs overvåkingsorgan kan gi pålegg rettet mot nasjonale tilsynsmyndigheter som etter samme regelverk er unntatt fra Kongens instruksjonsmyndighet. Ordningen har klare paralleller til spørsmålene i Lovavdelingsens uttalelse 27. februar 2018 (JDLOV-2016-2442-3) om tredje energimarkedspakke. Også tredje energimarkedspakke inneholder en bestemmelse som pålegger statene å sørge for at den nasjonale myndigheten er uavhengig av politiske myndigheter, og EFTAs overvåkingsorgan får samtidig kompetanse til å rette pålegg mot den nasjonale myndigheten. I uttalelsen punkt 2.5 vurderte Lovavdelingen om begrensninger i Kongens instruksjonsmyndighet etter Grunnloven § 3 bare innebærer myndighetsoverføring av folkerettslig karakter, eller om den må sies å være internrettslig, og uttalte at:

«Grunnloven § 3 omfatter myndighet for Kongen til å instruere underordnede statsorganer. Denne instruksjonsmyndigheten har – med sikte på spørsmålet som her behandles – i sin form visse likhetstrekk med utøving av militær kommandomyndighet etter Grunnloven § 25 første ledd første punktum ('Kongen har høyeste befaling over rikets land- og sjømakt.'). Fleischer understreker i artikkelen Grunnloven § 93, Jussens venner 1963 side 79-111 på side 81 at denne kommandomyndigheten 'i prinsippet er ... av internrettslig, og ikke folkerettslig karakter', selv om det i motsatt retning (av Castberg) var forutsatt at slike direktiver bare er rettet mot statsorganene. Fleischer trekker videre den slutning at 'Felleskommandosens beslutninger må derfor sies å ha direkte

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

virkning qua intern norsk rett'. Fleischers standpunkt om at myndigheten etter Grunnloven § 25 er av internrettslig karakter, må etter vårt syn legges til grunn også med sikte på Kongens instruksjonsmyndighet etter Grunnloven § 3.»

Et særlig spørsmål var hvilken betydning det har for vurderingen av instruksjonsmyndigheten at de vedtak EFTAs overvåkningsorgan kan treffe, etter norsk statsrett bare har folkerettslig virkning. Om dette uttalte Lovavdelingen:

«Vi har i punkt 2.4.3 konkludert med at de vedtakene ESA treffer, etter norsk statsrett bare har folkerettslig virkning. Det kan ut fra det anføres at ESAs myndighet av den grunn er av et annet slag enn den Kongen har etter Grunnloven § 3, og at det derfor ikke er tale om myndighetsoverføring til ESA, eventuelt at det ikke ligger noe ytterligere element av myndighetsoverføring enn det som allerede er drøftet i punkt 2.4.

Vi finner spørsmålet tvilsomt, men etter vårt syn er det trolig mest treffende å se det slik at det prinsipielt foreligger et ytterligere element av myndighetsoverføring, knyttet til Grunnloven § 3, ved at ESA gis kompetanse til å treffe pålegg, samtidig som Kongen har plikt til å avstå fra å treffe pålegg om den samme typen spørsmål (jf. tredje elmarkedsdirektiv artikkel 35 nr. 4, slik dette blir gjennomført i norsk rett). Det er videre tale om utøving av en kompetanse av internrettslig art. Dette elementet har imidlertid, som vi kommer tilbake til, begrenset selvstendig betydning for den konstitusjonelle vurderingen.»

Dette synspunktet ble også lagt til grunn av Stortinget ved behandlingen av tredje energimarkedspakke, jf. Innst. 178 S (2017–2018).

Etter Lovavdelingens syn må vurderingen bli den samme for de aktuelle bestemmelsene i ekomdirektivet. Ved at EFTAs overvåkningsorgan gis kompetanse til å treffe pålegg overfor den nasjonale tilsynsmyndigheten om tilbaketrekking av utkast til vedtak, samtidig som at Kongen har plikt til å avstå fra å instruere den nasjonale tilsynsmyndighet om de samme vedtakene, gjøres det et visst inngrep i Kongens instruksjonsmyndighet etter Grunnloven § 3. Dette inngrepet i Kongens myndighet må trolig sies å innebære et ytterligere element av myndighetsoverføring som er av internrettslig karakter.

Spørsmålet er dermed om dette elementet av myndighetsoverføring er «lite inngripende». Grunnloven gir selv ingen direkte veiledning for denne vurderingen. Praksis, slik den er kommet til uttrykk i forbindelse med Stortingets behandling av tidligere saker, tar utgangspunkt i den enkelte kompetansebestemmelse i Grunnloven som det er tale om å gripe inn i, og en rekke momenter kan være relevante ved vurderingen. I St.prp. nr. 100 (1991–92) om inngåelse av EØS-avtalen ble følgende uttalt på side 342:

«Kriteriet 'lite inngripende' gir anvisning på en skjønnsmessig helhetsvurdering, der det ikke er mulig å gi en uttømmende oppregning en gang for alle av de hensyn som kan ha betydning ved vurderingen».

Lovavdelingen peker på at det gjennom praksis imidlertid har blitt identifisert en rekke relevante momenter, se blant annet deres uttalelse 30. mai 2017 (JDLOV-2015-6464) punkt 2.4, hvor det heter:

«Etter praksis er relevante momenter bl.a. den nærmere arten av myndigheten som overføres, omfanget av myndighetsoverføringen og i den forbindelse om overføringen gjelder et bestemt og avgrenset saksområde. Det har videre betydning om overføringen er basert på gjensidighet og likeverdig deltakelse. I praksis er det også lagt vekt på i hvilken grad norske myndigheter har mulighet til å avbøte uheldige virkninger av myndighetsoverføringen. Det må også legges vekt på arten av de samfunnsmessige og politiske interessene som berøres gjennom myndighetsoverføringen. I grensetilfeller kan Stortingets standpunkt i det enkelte tilfellet bli avgjørende for spørsmålet om Grunnloven § 26 kan brukes.»

Videre viser Lovavdelingen til at Høyesterett i sin betenkning (HR-2021-655-P) la disse momentene til grunn ved vurderingen av om myndighetsoverføringen ved innlemmelsen av fjerde jernbanelinje i EØS-avtalen var «lite inngripende», og uttalte i den forbindelse på side 22 blant annet:

«Den reelle samfunnsmessige betydningen av den konkrete myndighetsoverføringen må tillegges stor vekt (...). Dette må vurderes konkret ut fra hvilket samfunnsområde det dreier seg om, hvor avgrenset myndighet det gjelder, og om det i stor grad dreier seg om utøvelse av et faglig eller på andre måter avgrenset skjønn

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

snarere enn å foreta bredere samfunnsmessige avveininger. Hva slags muligheter norske myndigheter har til å gripe inn dersom det skulle vise seg at vedtakene har utilsiktede uheldige virkninger, vil også ha betydning.»

Lovavdelingen sier videre at prinsipielt innebærer en avskjæring av Kongens instruksjonsrett etter Grunnloven § 3 at et viktig element av kontroll- eller styringsmulighet fra de øverste statsmaktene, bortfaller. Indirekte får det også betydning for den parlamentariske kontrollen, og i ytterste fall muligheten for ansvarliggjøring konstitusjonelt. Den reelle samfunnsmessige betydningen av den konkrete myndighetsoverføringen må imidlertid anses som lav. Instruksjonsmyndigheten avskjæres på et saklig begrenset og utpreget teknisk område.

Med henvisning til de ulike vedtakstypene i artikkel 32 og 33 mener Lovavdelingen følgende:

«Felles for alle vedtakstypene er at de utgjør ulike former for tiltak for å bedre konkurranse i ekom-markedet, og forutsetter en høy grad av teknisk kompetanse og utøvelse av faglig skjønn. Verken utkast til vedtak som definerer produkt- og tjenestemarked etter artikkel 64 nr. 3 som avviker fra Kommisjonens anbefalte produkt- og tjenestemarked etter artikkel 64 nr. 1, vedtak om konkurransefremmende tiltak rettet mot tilbyder med sterk markedsstilling etter artikkel 67 nr. 3 eller nr. 4, vedtak om tilgang til nett og fasiliteter etter artikkel 61 nr. 3 annet avsnitt eller vedtak om saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet etter artikkel 76 nr. 2 bygger på brede samfunnsmessige avveininger.

Selv om tilsynsmyndighetens virksomhet ved utøvelsen av denne myndigheten ikke er underlagt instruksjonsrett, utøves myndigheten i henhold til et detaljert EØS-rettslig rammeverk som gjennomføres av norske myndigheter på vanlig måte. ESAs kompetanse til å fatte vedtak om tilbaketrekking av vedtaksutkast er også underlagt nærmere begrensninger gjennom det EØS-rettslige regelverket. Stortinget vil fremdeles ha adgang til å fastsette ytterligere rammer for tilsynsmyndighetens virksomhet gjennom lovgivning, både i lov om elektronisk kommunikasjon og i generelle regler om forvaltningsvirksomhet, som forvaltningsloven. Videre kan Kongen fremdeles utnevne lederen for tilsynsmyndigheten, jf. ekomdirektivet artikkel 7. Tilsynsmyndighetens virksomhet er dessuten underlagt norsk

retts ordinære regler om domstolskontroll med forvaltningsvedtak.

Myndighetsoverføringen er ikke gjensidig. Innlemmelse av ekomdirektivet innebærer kun en ensidig overføring av myndighet til EFTAs overvåkningsorgan. Norge har, på samme måte som de andre EØS-EFTA-statene, fått adgang til å delta i BEREC uten stemmerett, jf. EØS-komitebeslutning nr. 274/2021. BEREC har ikke adgang til å fatte bindende vedtak rettet mot nasjonal tilsynsmyndighet, men vil trolig få stor reell innflytelse gjennom sin rolle i konsultasjonsprosedyren og ved utarbeidelse av anbefalinger og liknende. Selv om Norge ikke er gitt stemmerett i BEREC, gir slik deltakelse erfaringsvis norske myndigheter mulighet til å påvirke arbeidet, og dermed også ofte en viss mulighet til å begrense eventuelle uheldige konsekvenser av myndighetsoverføring.

Vi anser omfanget av den konkrete myndighetsoverføringen som svært begrenset. Det er kun avskjæring av instruksjonsmyndigheten sammenholdt med muligheten for EFTAs overvåkningsorgan til å treffe vedtak på det samme området som utgjør inngrepet av internrettslig karakter. Et slikt inngrep i Grunnloven § 3 må anses å befinne seg i det nedre sjiktet av det som kan anses som myndighetsoverføring. Overføringen skjer dessuten på et saklig avgrenset område og innenfor nærmere rammer som det er redegjort for foran.»

Etter Lovavdelingens sitt syn er det klart at myndighetsoverføringen knyttet til konsultasjonsprosedyren i ekomdirektivet er «lite inngripende», også om de to elementene av myndighetsoverføring ses samlet. Stortinget kan dermed samtykke til innlemmelsen av ekomdirektivet med alminnelig flertall etter Grunnloven § 26 annet ledd.

Departementet er enig i Lovavdelingens vurdering om at den aktuelle myndighetsoverføringen vil ligge innenfor rammene av det Stortinget kan samtykke til etter Grunnloven § 26 andre ledd.

Det vises til at gjeldende kompetansefordeling mellom Norge, Europakommisjonen og EFTAs overvåkningsorgan som beskrevet i punkt 8.3, ble vurdert i kapittel 11 i Ot.prp. nr. 58 (2002–2003) om ekomloven. Sett hen til statspraksis som hadde utviklet seg rundt disse spørsmålene, ble det vurdert at tilslutning til dette regelverket kunne besluttes etter Grunnloven § 26 andre ledd. Stortinget ga sitt samtykke til innlemmelsen av rettsaktene ved behandling av samtykkeproposisjonen St.prp. nr. 59 (2003–2004), jf. Innst. S. nr. 223 (2003–2004).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

I tillegg til myndighetsoverføringen som ble vurdert av Lovavdelingen, medfører innlemmelsen av ekomdirektivet to ytterligere elementer av myndighetsoverføring. Det gjelder vedtak om såkalt «funksjonell separasjon» etter artikkel 77 og vedtak om pålegg om andre forpliktelser enn de som følger av artikkel 69-74 og artikkel 76 og 80 rettet mot tilbyder med sterk markedsstilling, jf. artikkel 68 nr. 3.

Det følger av artikkel 68 nr. 3 at den nasjonale tilsynsmyndigheten må anmode Kommisjonen om godkjenning før slike vedtak kan fattes. For vedtak om «funksjonelt skille» følger det i tillegg av artikkel 77 nr. 2 at forespørselen fra nasjonal tilsynsmyndighet til Kommisjonen må inneholde nærmere angitt informasjon. Videre må et utkast til vedtak om funksjonelt skille ha et nærmere bestemt innhold, jf. artikkel 77 nr. 3.

Det følger av den gjennomgående tilpasningen i EØS-avtalen protokoll 1 nr. 4 at det er EFTAs overvåkingsorgan som skal ha kompetansen til å godkjenne eller avslå vedtak fra den norske tilsynsmyndigheten. ESAs kompetanse innebærer at det avgjøres med folkerettslig bindende virkning overfor et uavhengig organ hvorvidt et vedtak med et nærmere bestemt innhold kan fattes. Departementet viser til at det er lagt til grunn i statspraksis at det er vide rammer for staten til å overlate myndighet til å binde seg folkerettslig, og at dette er bekreftet av Høyesterett i betenknningen HR-2021-655-P side 4. Departementet viser videre til at myndighetsoverføringen har klare likhetstrekk med myndighetsoverføringen som ble vurdert i HR-2023-2030-P avsnitt 231 til 243, der Høyesterett konkluderte med at det ikke var tvilsomt at myndighetsoverføringen var «lite inngripende». Disse ytterligere elementene av myndighetsoverføring er svært begrensede, og endrer ikke konklusjonen om at Stortinget kan samtykke til innlemmelsen i henhold til Grunnloven § 26 andre ledd.

22.8 Konklusjon og tilrådning

BEREC-forordningen og ekomdirektivet sammen med to tilhørende rettsakter, er EØS-relevante og innlemmet i EØS-avtalen med forbehold om Stor-

tingets samtykke. Det nye regelverket innebærer en modernisering og forenkling av dagens regelverk for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester for bedre å kunne møte den teknologiske utviklingen, endrede markedsforhold og brukernes behov for internetttilgang. Det nye regelverket skal stimulere til investeringer i og utrulling av nett med svært høy kapasitet, styrke det indre marked og styrke brukernes rettigheter. Alle forventer i dag tilgang til internett som er både sikkert og rask der de bor, jobber og der de ferdes. Å fremme investeringer i elektronisk kommunikasjonsnett med veldig høy kapasitet er stadig viktigere for privatliv, næringsliv, helse-, skole og utdanningssektoren og for transport.

Et styrket europeisk samarbeid gjennom BEREC skal bidra til mer ensartet og harmonisert anvendelse av det regulatoriske rammeverket i EØS. Det vil også bli enklere for norske tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som opererer i EØS, å forholde seg til et mer harmonisert regelverk. Gjennomføring av BEREC-forordningen i norsk rett, vil legge til rette for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan delta i BEREC og BERECs arbeid på lik linje med andre regulatører, men uten stemmerett. For å avhjelpe EØS-EFTA-tilsynenes manglende stemmerett er det fastsatt at de kan kreve at deres standpunkter blir protokollert. BEREC er et rådgivende organ uten beslutningsmyndighet, men er i praksis svært viktig for reguleringen både når det gjelder markedsregulering der de gir råd til Europakommisjonen og til EFTAs overvåkingsorgan i nasjonale enkeltvedtak, i tillegg til at de utarbeider retningslinjer på en rekke områder innenfor elektronisk kommunikasjon som for eksempel nettnøytralitet, avtalesammendrag for sluttbrukere, symmetrisk tilgangsregulering mv.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet anbefaler derfor at Stortinget samtykker til godkjenning av innlemmelse av BEREC-forordningen, ekomdirektivet sammen med de to tilhørende rettsaktene, i EØS-avtalen.

EØS-komitebeslutningene følger som vedlegg til proposisjonen i uoffisiell norsk oversettelse. Tilsvarende gjelder uoffisiell norsk oversettelse av ekomdirektivet med tilhørende rettsakter samt BEREC-forordningen.

23 Økonomiske og administrative konsekvenser

23.1 Innledning

Lovforslaget vil ha økonomiske og administrative konsekvenser både for offentlig forvaltning, for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester og for brukere av slike tjenester.

Gjeldende ekomlov foreslås erstattet av ny lov om elektronisk kommunikasjon. I forslag til ny lov videreføres en rekke bestemmelser fra gjeldende lov. I tillegg foreslås nye og endrede bestemmelser, som i hovedsak gjennomfører ekomdirektivet. Det foreslås også enkelte endringer som følge av nasjonale behov, blant annet ny regulering av datasenternæringen.

Tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og brukere av slike tjenester berøres av lovforslaget. Ettersom de aller fleste innbyggere, virksomheter og andre organisasjoner bruker telefontjenester og internett, berøres i praksis hele samfunnet av de foreslåtte endringene.

Europakommisjonen la i konsekvensanalysen fra 2016¹ til grunn at innføring av ekomdirektivet vil bidra til forbedret tilgang til elektronisk kommunikasjon gjennom etablering av nett med svært høy kapasitet og 5G-nett, raskere tilgjengeliggjøring av frekvenser, og til bedre tilbud for innbyggere og næringsliv til rimelige priser. Innføringen vil blant annet også føre til bedre beskyttelse av sluttbrukerne. Det fremgår av konsekvensanalysen at en gjennomføring av de foreslåtte tiltakene i Kommisjonens forslag innen 2020, vil føre til økte investeringer og forbruk, og vil ha en positiv effekt på vekst og sysselsetting innen 2025.

Beskrivelsen av økonomiske og administrative konsekvenser nedenfor begrenser seg til konsekvenser av de bestemmelser i forslag til ny lov som ikke har motstykke i gjeldende lov, eller som er endret sammenlignet med gjeldende lov. Departementet har, på bakgrunn av innspill i

høringen, omstrukturert kapittelet for å gi en bedre forståelse for og oversikt over konsekvenser for ulike aktører/sektorer.

23.2 Konsekvenser for markedsaktører og næringsliv

23.2.1 Utvidelse av lovens virkeområde

Definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste er i forslag til ny ekomlov foreslått utvidet til også å inkludere nummeruavhengige-person-til-person-kommunikasjonstjenester som chatte-tjenester, tale over IP og alle former for e-post, også kalt OTT-tjenester (over-the-top-tjenester). En utvidelse av virkeområdet vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for tilbydere av nummeruavhengige-person-til-person-kommunikasjonstjenester og for myndigheter.

Endringen vil medføre at et større omfang av tjenester og tilbydere omfattes av lovgivningen. Likevel vil det ikke bli pålagt like mange plikter for tilbydere av nummeruavhengige-person-til-person-kommunikasjonstjenester som for tradisjonelle tilbydere. Nummeruavhengige-person-til-person-kommunikasjonstjenester vil for eksempel falle utenfor registreringsordningen, men vil bli underlagt krav om å gjennomføre tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak knyttet til sikkerhetsrisikoen i nett og tjenester. Det legges til grunn at disse aktørene av egeninteresse allerede langt på vei har tilfredsstillende sikkerhetssystemer. I så måte antas det at disse kravene ikke vil medføre store økonomiske eller administrative konsekvenser for denne typen tilbydere.

Videre vil enkelte tilbydere av nummeruavhengige-person-til-person-kommunikasjonstjenester etter nærmere angitte vilkår, kunne pålegges å sikre alle-til-alle-kommunikasjon og samvirke mellom tjenester. For disse tilbyderne vil det trolig påløpe økte kostnader i forbindelse med dette. På den annen side vil gevinsten for samfunnet, ved at brukere av ulike tjenester lettere kan kommunisere med hverandre, trolig mer enn overstige eventuelle økte kostnader.

¹ Commission Staff Working Document – Executive Summary of the Impact Assessment Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council establishing the European Electronic Communications Code (Recast) and a Regulation of the European Parliament and Council establishing the Body of European Regulators for Electronic Communications.

Samlet sett antas ikke den utvidede definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste å ha betydelige økonomiske konsekvenser for den nye kategorien av tilbydere og tjenester, selv om noen økte kostnader vil kunne påregnes.

23.2.2 Kommunikasjonsvern og sikkerhet

De foreslåtte endringene knyttet til bestemmelsene om særskilte krav til sikring av informasjons- og styringssystemer, grunnsikring, beredskapsplanlegging og øvelser og oppfølgingsplikt, innebærer i stor grad en formalisering av krav til systemtenkning og nødvendige rutiner, som de fleste tilbydere allerede i dag har på plass i en eller annen form. Endringene stiller i liten grad krav til implementering av konkrete tiltak utover det som allerede gjelder, og vil etter departementets vurdering trolig ikke ha store økonomiske konsekvenser for tilbyderne.

Den nye adgangen for tilbydere og datasenteroperatører til å kreve utvidet og uttømmende politiattest for personer med tilgang til anlegg, utstyr eller systemer som har vesentlig betydning for sikkerheten i nett eller tjenester, vil etter departementets vurdering ikke innebære økte kostnader av betydning eller særlig økte administrasjonsutgifter for tilbyderne eller datasenteroperatørene. Det legges uansett opp til en frivillig ordning som tilbyderne kan gjennomføre dersom man ser at det vil ha vesentlig betydning for sikkerheten.

Forslaget til bestemmelse om at myndigheten i særlige tilfeller skal kunne pålegge tilbyder sikkerhetsrevisjon for hele eller deler av virksomheten, vil kunne medføre økte kostnader for tilbyderne. Siden sikkerhetsrevisjon kun pålegges i særlige tilfeller, vil dette likevel ikke føre til regelmessige kostnader.

Mediebedriftenes landsforbund viser til at regler om informasjonskapsler m.v. (cookies) påvirker rammevilkårene for norske medier. Dersom kravet til samtykke til informasjonskapsler mv. strammes inn slik som foreslått, vil dette kunne innebære en betydelig reduksjon i norske redaksjonelle mediers annonseinntekter. Mediebedriftene peker på at slike forhold ikke ser ut til å være vurdert og tatt i betraktning ved utarbeidelsen av forslaget til endringer, og understreker at det er avgjørende at slike konsekvenser vurderes grundig før endringer gjennomføres. Departementet anerkjenner at det ikke kan utelukkes at endringen til et mer aktivt samtykke, kan medføre at noen flere brukere vil nekte å gi samtykke til bruk av informasjonskapsler, og at dette vil kunne føre til lavere inntekter for enkelte virksomheter.

Departementet viser imidlertid til at det finnes flere alternative måter å finansiere medienes virksomhet på som for eksempler abonnementsinntekter, reklameinntekter som ikke er knyttet til bruk av informasjonskapsler, mediestøtte mv. Etter departementets syn er det derfor knyttet usikkerhet til hvilke økonomiske konsekvenser endringen vil medføre for redaktørstyrte medier.

Presisering av samtykkekravet i forslag til § 3-15 om informasjonskapsler mv. vil videre kunne medføre noe økte kostnader for tilbydere i forbindelse med endring av hvordan samtykke innhentes. Samtidig må det forventes at dette er relativt enkle tilpasninger, og at de fleste tilbydere også behandler personopplysninger som krever samtykke etter personvernforordningen og dermed allerede er kjent med og bruker aktivt samtykke på andre områder.

23.2.3 Krav til sikkerhet og robusthet i datasentre

Lovforslaget inneholder krav til sikkerhet og robusthet i datasentre. Dette er krav som ikke har vært stilt tidligere og antas å kunne medføre noe økte økonomiske og administrative kostnader for datasentre. En rekke datasentre stiller imidlertid allerede strenge sikkerhetskrav av kommersielle grunner, og de foreslåtte kravene antas dermed håndtert i en eller annen form av datasentrene i dag. For de datasentre der det er avvik mellom kravene som stilles og sikkerhetsnivået i dag, vil det kunne påløpe kostnader som følge av innføring av sikkerhetskrav. Departementet legger til grunn at den ekstra sikkerheten som kravene i så fall vil medføre, vil oppveie eventuelle kostnader. Innføring av sikkerhetskrav og myndighetenes tilsyn med disse, vil også kunne gi datasenteraktørene tilgang til informasjon som kan gjøre det lettere å ivareta egen sikkerhet.

Den foreslåtte registreringsplikten for datasentre, herunder oppdatering av registreringen, vil kunne medføre noen administrative kostnader for datasentrene. Hvor store disse kostnadene blir, vil avhenge av virksomhetens art.

23.2.4 Sluttbrukerregulering

23.2.4.1 Leveringsvilkår og offentliggjøring

Plikten til å offentliggjøre leveringsvilkår utvides noe ved at enkelte nye krav innføres og ved at flere tilbydere blir underlagt plikten. For de tilbyderne som allerede i dag har en informasjonsplikt, vil endringene ha svært begrensede økonomiske

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

og administrative konsekvenser. For de tilbyderne som ikke tidligere har vært omfattet av disse pliktene, kan endringene ha økonomiske og administrative konsekvenser. Mange av disse tilbyderne har imidlertid allerede i dag informasjon på sine hjemmesider som helt eller delvis oppfyller de foreslåtte kravene som disse tilbyderne vil bli underlagt. Kostnadene forbundet med plikten til å offentliggjøre informasjon om leveringsvilkår vurderes derfor til å være små.

Forslag til § 4-5 setter krav til at tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester skal gi forbruker de opplysningene forbrukeren trenger for å foreta et kvalifisert og veloverveid valg av tjeneste. Disse informasjonskravene er nye og gjelder krav til opplysninger både før avtaleinngåelsen og i inngått avtale, samt krav til avtalesammendrag. Plikten vil medføre noe økt økonomisk og administrativ byrde for tilbyder ved å etablere og vedlikeholde et system som sikrer at de oppfyller nevnte forpliktelser. På den annen side er det utarbeidet en felleseuropeisk mal for avtalesammendraget som vil kunne bidra til å lette eventuelle administrative byrder noe.

23.2.4.2 Kontroll med kostnader

Myndigheten kan etter lovforslaget pålegge tilbydere å tilby tjenester som gjør det mulig for sluttbruker å kontrollere kostnader. Dette gjelder for eksempel spesifisert faktura, sperring av bestemte typer anrop eller nummer med forhøyet takst, samt sperring for tredjepartsfaktureringsmulighet for forhåndsbetaling av tilknytningskostnader over tid og rådgivning om abonnement og priser. Slike muligheter for kostnadskontroll finnes i markedet allerede i dag, både pålagt gjennom regelverket og som frivillige ordninger fra tilbyderne. Etter departementets syn vil derfor ikke de foreslåtte endringene medføre nevneverdig økte administrative eller økonomiske kostnader for tilbyderne.

Når det gjelder fellesfakturerte tjenester, foreslår departementet å utvide dagens regler om fellesfakturerte innholdstjenester til også å omfatte varer og tjenester som ikke er innholdstjenester og som ikke konsumeres digitalt. Samtidig foreslås det at reglene om fellesfakturerte tjenester skal gjelde både internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. For tilbydere som ikke tidligere har vært omfattet av regler om fellesfakturerte tjenester, kan utvidelsen medføre noe økte kostnader fordi det trolig vil medføre endringer i administrative rutiner for tilbyder knyt-

tet til internettabonnement og tekniske løsninger for å tilby sperring for kjøp av varer og tjenester gjennom slike abonnement. Eventuelle økte kostnader knyttet til utvidelsen i hvilke produkter og tjenester som omfattes av regelverket, antas å bli begrenset da det allerede finnes betalingstjenester for mobilkjøp som ivaretar regelverket knyttet til fellesfakturerte tjenester.

23.2.4.3 Prissammenligningstjenester

Lovforslaget innebærer at myndigheten skal sikre at sluttbrukere har tilgang til prissammenligningstjeneste for internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, og godkjenne slike tjenester dersom de oppfyller forhåndsdefinerte vilkår.

I dag er det bare prissammenligningstjenester for mobilkommunikasjonstjenester som er godkjent. Det finnes ingen tilsvarende tjeneste for internetttilgangstjenester. Departementet har bedt Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om å anbefale et konsept for hvordan markedsportal(er) for bredbånd skal kunne innføres.

Dersom det etableres en prissammenligningstjeneste for internetttilgangstjenester under markedsportalen, vil tilbydere av internetttilgangstjenester kunne få økte kostnader forbundet med å rapportere inn data. På den annen side vil etablering av en slik tjeneste kunne bidra til at sluttbrukerne gis mulighet til å ta informerte valg, og derigjennom til bedre konkurranse mellom tilbydere av internetttilgangstjenester. Flere utredninger² har vist at de samfunnsøkonomiske gevinstene ved en slik tjeneste er betydelige.

23.2.4.4 Tilgang til e-post etter oppsigelse av avtale

Det foreslås i § 4-13 en rett for sluttbruker til å få tilgang til e-post eller til å få e-post videresendt i en periode på tre måneder etter at avtale med internettleverandør sies opp. Mange internetttilgangstilbydere tilbyr allerede i dag sluttbruker å beholde e-postadressen ved oppsigelse av abonnement. I de tilfeller der dette ikke tilbys eller er aktuelt, vil det påløpe noen økte kostnader for tilbyder ved en slik plikt. Departementet mener imidlertid at de økonomiske og administrative konsekvensene av en slik plikt vil være svært begrensede, og oppveies av nytteverdien.

² Menon-publikasjon nr. 8/2019 *Utredning av markedsportal for bredbånd* og Menon-publikasjon nr. 90/2020 *Sammenligningsportal for bredbånd – tilleggsutredning*.

23.2.5 Tjenester for sluttbrukere med spesielle behov

Den nye bestemmelsen om likeverdig tilgang er ment å sikre en helhetlig gjennomføring av kravene for likeverdig tilgang til elektronisk kommunikasjon for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, som følger av både ekomdirektivet og tilgjengelighetsdirektivet. Kravene vil gjelde alle tilbydere av de aktuelle tjenestene. Den tekniske implementeringen av tjenestene, samt andre nødvendige tilpasninger for å sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne får tilgang til informasjon om tjenestene, avtalevilkår og brukerutstyr, vil innebære økonomiske og administrative konsekvenser for tilbyderne. Kostnadene for tilbyderne antas å variere, avhengig av om tilbyderne velger å utvikle nødvendig funksjonalitet selv eller om de ønsker å utvikle den i samarbeid med tredjepart. I hvor stor grad funksjoner, slik som sanntidstekst, vil følge med håndsettenes operativsystemer, er også uklart. Særlig gjelder dette i forkant av kravfristen i tilgjengelighetsdirektivet som er 2025. Når det gjelder sanntidstekst og eventuelt totalkonversasjon, vil det påløpe kostnader for å sikre at nettet kan bære tjenestene på en sikker måte. Når det gjelder formidlingstjenester, vil det påløpe investeringskostnad for å knytte sluttbrukere med spesielle behov til de aktuelle plattformene, og driftskostnader forbundet med å opprettholde plattformene, både når det gjelder kundebetjening og andre tilpasninger som knytter seg til de nye forpliktelsene.

De økonomiske kostnadene vil særlig knytte seg til etableringen av en formidlingstjeneste for døve, hørsels- og talehemmede og andre som ikke kan benytte vanlig talekommunikasjonstjeneste. Omfanget av kostnadene vil blant annet avhenge av om dette etableres som en fellesløsning mellom tilbyderne eller om det etableres individuelle løsninger.

Departementet viser til Kulturdepartementets høring om gjennomføring av øvrige deler av tilgjengelighetsdirektivet. Kulturdepartementet har innhentet en samfunnsøkonomisk analyse³ over administrative og økonomiske konsekvenser av innføringen av tilgjengelighetsdirektivet der elektronisk kommunikasjon inngår.

For virksomheter som omfattes av tilgjengelighetsdirektivet, vil direktivet medføre kostnader ved at de må sette seg inn i det nye regelverket og

etablere rutiner for å sikre overholdelse av regelverket. Videre vil det for produsenter som berøres av direktivet, påløpe kostnader forbundet med å utarbeide teknisk dokumentasjon som bekrefter at forbrukerterminalutstyret som produseres, oppfyller kravene i direktivet. For enkelte virksomheter vil det kunne være nødvendig å innhente ekstern bistand for å få utarbeidet denne typen dokumentasjon. Hvor stor denne kostnaden vil være, vil blant annet avhenge av virksomhetens virkeområde og størrelse. For importører og distributører av forbrukerterminalutstyr vil det være en kostnad forbundet med å sikre at produktene og tjenestene de importerer og distribuerer oppfyller kravene i direktivet. Denne kostnaden anses imidlertid å være relativt liten.

Enkelte virksomheter vil også måtte gjøre større eller mindre endringer i produktene og tjenestene de tilbyr i dag. Hvor stor denne kostnaden vil være, avhenger i stor grad av hvor langt virksomheten i dag befinner seg fra å oppfylle kravene i direktivet, samt om kostnaden forekommer som en engangsinvestering eller i form av økte driftsutgifter.

For noen norske virksomheter vil de nye kravene til forbrukerterminalutstyr kunne føre til at det blir enklere å utvide virksomheten til andre land innenfor EU, som følge av et mer enhetlig regelverk. Videre vil direktivet trolig også føre til at norske virksomheter når ut til en større kundebase enn tidligere, for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne som i dag er ekskludert fra å benytte seg av dagens produkter.

23.2.6 Leveringspliktige tjenester

Store deler av Norge har i dag et godt bredbåndstilbud⁴. Likevel er det fortsatt områder i landet hvor innbyggere og virksomheter kun har tilgang til bredbånd med lavere hastigheter. Dette gjelder særlig områder med spredt bosetting. Økt tilgjengelighet til bredbånd i slike områder kan etter departementets vurdering ha positive økonomiske virkninger både gjennom å legge grunnlag for næringsutvikling i disse områdene lokalt og ved at de nasjonale markedene for å tilby og utvikle tjenester som krever tilgang til bredbånd, samlet sett blir større.

Det følger av ekomdirektivet artikkel 86 at en leveringsplikt kun kan benyttes når andre løsnin-

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/d474eafb40db46439F0113a447884ee0/vedlegg-ii-samfunnsokonomisk-analyse-l1931817.pdf>

⁴ Samlet sett hadde 93,6 prosent av husstandene tilbud om 100 Mbit/s ved utgangen av første halvår 2022, kilde: Bredbånddekning 2022, september 2022, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ger som kommersiell utbygging og andre offentlige virkemidler, ikke har gitt tilstrekkelig bredbåndstilbud til alle. Samtidig skal en eventuell leveringsplikt innrettes slik at den i minst mulig grad virker konkurransevridende. Dette skal sørge for at samfunnet ikke påføres høyere kostnader enn nødvendig som følge av leveringsplikten.

En eventuell innføring av leveringsplikt for bredbånd, enten med hjemmel i lov og/eller gjennom avtale, vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for bredbåndstilbydere. Bredbåndstilbydere som pålegges leveringsplikt, og som på grunn av denne plikten påføres en urimelig økonomisk byrde, vil i utgangspunktet kunne få kompensasjon for de nettokostnader som de påføres. Det kan imidlertid være tale om (netto)kostnader som ikke anses som urimelige og som leveringspliktige bredbåndstilbydere må dekke selv.

23.2.7 Tiltak som kan fremme utbygging av nye nett med svært høy kapasitet

Den foreslåtte bestemmelsen om saminvestering i nye nett med høy kapasitet, åpner for at myndigheten, under gitte forutsetninger, kan lempe eller deregulere forpliktelser tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges etter loven, dersom den relevante tilbyderen påtar seg forpliktelser om saminvesteringer. Den foreslåtte bestemmelsen vil dermed bidra til å redusere eller avverge de pålagte forpliktelsene som følger av reguleringen av tilbydere med sterk markedsstilling, og vil gi større forutsigbarhet for investorer om at dersom de innretter avtaler om saminvestering og tilgang på en konkurransefremmende måte, vil myndigheten ta nødvendig hensyn til det. Videre vil avtaler om saminvesteringer kunne gi betydelige fordeler i form av deling av risiko og kostnader mellom flere aktører og derfor reduserte kostnader på den enkelte, og kan gjøre det mulig for mindre aktører å investere i slike nett på økonomisk fornuftige vilkår for derigjennom å fremme bærekraftig konkurranse.

Forslag til ny ekomlov § 10-3 gir myndigheten rett til å pålegge enhver tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og eier av slike nett å gi andre tilgang til nett og tilhørende fasiliteter i og utenfor bygninger. Slik tilgang vil kunne oppfattes som inngripende for den tilbyder det gjelder, men vil trolig ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning for tilbyderen. Infrastrukturen det gis tilgang til er allerede etablert, tilkoblingspunktet er tilgjengelig, og en ren tilkobling for en annen aktør medfører derfor i utgangspunktet ikke nevneverdige kostnader. Noe administrative kostnader vil imidlertid kunne påregnes for tilbyder

knyttet til å håndtere anmodninger om tilgang. I den grad tilgang pålegges, vil myndigheten kunne fastsette vilkår om blant annet pris. Eventuelle negative konsekvenser for tilbyder og netteier når det gjelder deres råderett over egen infrastruktur, vurderes oppveiet av bedre konkurranse, særlig i spredtbygde strøk, som igjen vil lede til lavere priser og bedre tilbud for sluttbrukerne.

Reglene som forenkler prosedyrer for oppføring av småcellebasestasjoner, vil legge til rette for raskere etablering av slik infrastruktur og innebære reduserte administrative byrder og lavere kostnader for tilbyderne.

23.2.8 Frekvensforvaltning

Forslaget til nytt kapittel 11 om frekvensforvaltning og satellittsystemer, innebærer i stor grad en videreføring av det materielle innholdet i dagens regulering. Enkelte av bestemmelsene vil imidlertid kunne få økonomiske konsekvenser for tilbyderne som blir berørt av bestemmelsene. Dette gjelder den foreslåtte utvidede adgangen til å nekte frekvenstillatelse, utvidelsen i adgangen til å nekte overdragelse av frekvenstillatelse og endringene i hvilke vilkår som kan stilles for en frekvenstillatelse. Dersom det for eksempel for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, settes spesifikke krav til hva slags utstyr som kan benyttes, vil dette kunne få visse økonomiske konsekvenser for tillatelse-sinnehaver. Videre vil det kunne medføre økonomiske konsekvenser for tilbyderne, dersom tilbyderen blir nektet frekvenstillatelse. Tilsvarende gjelder for tilbydere som blir nektet å overdra frekvenstillatelse, eksempelvis for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn eller dersom det må antas at ny innehaver ikke vil oppfylle vilkårene som gjelder for tillatelsen. Dette vil kunne få økonomiske konsekvenser for både selger eller utleier og kjøper eller leietager. Selger eller utleier får ikke realisert den økonomiske gevinsten som ønskes, og kjøper eller leietager får ikke tilgang til den innsatsfaktoren som er tenkt brukt til tjenesteproduksjonen.

De nye reglene i forslag til § 11-8 om å vurdere forlengelse av tillatelsen dersom varigheten er kortere enn 20 år, og plikten i forslag til § 11-9 om å vurdere om en tillatelse skal fornyes, vil gi tillatelse-sinnehaver økt sikkerhet rundt tillatelsens varighet og vil kunne fremme investeringsvilje i både dekning og tjenester.

Når det gjelder den foreslåtte presiseringen i § 17-2 om at vederlaget først bør kreves inn fra det tidspunktet frekvensene kan tas i bruk, forventes det å kunne gi en viss økonomisk lettelse for aktørene sammenlignet med tildelinger hvor vederla-

get har blitt betalt før tillatelsene har blitt utstedt. Samtidig vil det å tillate utsatt betaling av vederlag innebære en viss risiko for staten. Særlig gjør dette seg gjeldende dersom det går noe tid fra auksjon til frekvensene kan tas i bruk. Der det tillates utsatt betaling av vederlag for tilgang til frekvensressurser, vil det kunne kreves sikkerhet for betaling, for eksempel i form av bankgarantier som dekker deler av eller hele beløpet.

23.2.9 Nummer, navn og adresseregulering

Forslaget til kapittel 12 om nummer-, navn og adresseregulering viderefører i hovedsak gjeldende regelverk. Det åpnes i forslag til § 12-2 for at myndigheten skal kunne pålegge plikter ved bruk av nummer over landegrensene, for å sikre oppfyllelse av regler om forbrukerbeskyttelse og andre nummerrelaterte regler i det landet hvor nummerressursene brukes. Det er ikke mulig for myndigheten å estimere eventuelle økonomiske eller administrative konsekvenser av et slikt pålegg, før hjemmelen tas i bruk.

23.2.10 Utstyr

Utstysreguleringen utvides fra å gjelde radio- og terminalutstyr, til også å omfatte utstyr som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon. Dette medfører at også utstyr som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon må oppfylle krav fastsatt i eller i medhold av loven. Krav til slikt utstyr er allerede fastsatt gjennom regelverk som følges opp av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Utvidelsen i ekomloven innebærer dermed ingen økte økonomiske konsekvenser for produsenter og leverandører, men gir hjemmel til å følge opp med tilsyn av produkter som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon. Hjemmelen til å gi forskrifter om registrering utvides til også å gjelde forhandlere av annet utstyr enn radioutstyr. Dersom forskriftshjemmelen benyttes, vil dette kunne få både økonomiske og administrative konsekvenser for forhandlere av utstyr og for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

23.2.11 Krav til prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett

Departementet legger til grunn at de foreslåtte endringene i autorisasjonsordningen ikke får negative økonomiske og administrative konsekvenser av betydning for virksomheter som er ansvarlig for installasjon, vedlikehold eller sam-

menkobling av elektronisk kommunikasjonsnett. Kravene om tillatelse er allerede i dag knyttet til virksomheter gjennom autorisasjonsforskriften, og de foreslåtte endringene vil dermed bidra til å klargjøre gjeldende rett på dette området.

De foreslåtte endringene vil få økonomiske og administrative konsekvenser for virksomheter som kun er ansvarlig for prosjektering av elektronisk kommunikasjonsnett. Virksomhetene vil måtte ansette såkalt kvalifisert person som er godkjent etter forskrift om autorisasjon for virksomhet som utfører installasjon og vedlikehold av elektroniske kommunikasjonsnett (autorisasjonsforskriften) og selv bli autorisert, eller inngå avtale med autorisert virksomhet for å utføre arbeidet med prosjektering. Dersom virksomheten velger å selv bli autorisert, må den betale sektoravgift for tillatelsen etter gjeldende forskrift 20. mars 2017 nr. 386 om sektoravgift og gebyr til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Sektoravgiften for en autorisert virksomhet er pr. i dag kroner 5 640 pr. år, jf. autorisasjonsforskriften § 20. Virksomheter som er ansvarlig for andre deler av prosessen i tillegg til prosjektering, er omfattet av autorisasjonsplikten etter gjeldende rett.

På den annen side vil virksomhetene unngå dagens situasjon, hvor autoriserte virksomheter som påtar seg oppdrag for å installere elektroniske kommunikasjonsnett, overtar ansvaret for eventuelle feil som er gjort i prosjekteringen, og kan bli økonomisk skadelidende når grunnlaget for det planlagte arbeidet ikke har tilfredsstillende kvalitet. Med den foreslåtte endringen vil ansvaret for de ulike prosessene ved etablering av elektronisk kommunikasjonsnett plasseres riktig. Dette er en endring som er ønsket av bransjen.

Kravene til fagmessig utførelse og kvalitet innebærer heller ikke plikter for aktørene som ikke allerede følger av gjeldende ekomregulering, da krav til dette følger av gjeldende forskriftsverk.

23.2.12 Opprettelse av en klagenemnd

Den foreslåtte opprettelsen av en klagenemnd som skal behandle klager på enkeltvedtak fattet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i saker som følger ekomloven, forventes ikke å påvirke næringslivets egne saksomkostninger. Klagebehandlingen vil fortsatt være gratis for den som klager, men klager må selv bekoste tilretteleggingen av egne klager. Det er i dag stor variasjon i egne saksomkostninger for ekomaktørene avhengig av sakens omfang og kompleksitet. I enkelte saker er det behov for å innhente eksterne utredninger og innspill fra ulike parter, noe som vil påvirke

sakskostnadene. Dette vil imidlertid ikke endres ved at ansvaret for klagesaksbehandlingen flyttes fra departementet til en nemnd.

Forvaltningslovens regler om dekning av saksomkostninger vil gjelde både ved behandling i departementet og ved behandling i den foreslåtte nemnda. Den næringsdrivende vil på visse vilkår ha rett til å få dekket sine saksomkostninger dersom vedtaket blir endret til dennes gunst.

23.3 Konsekvenser for sluttbrukere

Lovforslaget innebærer at myndigheten skal sikre at sluttbrukere har tilgang til prissammenligningstjeneste for internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Prissammenligningstjenesten skal være gratis å bruke for sluttbrukere. En prissammenligningstjeneste vil kunne bidra til at sluttbrukerne gis mulighet til å ta informerte valg, og derigjennom til bedre konkurranse mellom tilbydere av internettilgangstjenester.

Lovforslaget inneholder videre innføring av lov hjemmel for pålegg av leveringsplikt for bredbånd. En eventuell innføring av leveringsplikt for bredbånd vil ha nytteeffekter for sluttbrukerne gjennom økt tilgjengelighet av bredbånd og forbedret bredbåndstilgang. Dette vil gi mulighet for økt bruk av digitale løsninger levert over bredbånd fordi tjenestetilbudet bedres for innbyggere og næringsliv.

De foreslåtte kravene om likeverdig tilgang og utvalg for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, skal blant annet sikre at flere produkter og tjenester blir tilgjengelige for forbrukerne, herunder forbrukerterminalutstyr. Muligheten til å nyttiggjøre seg av disse produktene og tjenestene vil kunne føre til økt samfunnsdeltakelse og livskvalitet for personer med nedsatt funksjonsevne. Dette kan også gjøre mennesker med funksjonsnedsettelse mindre avhengige av individuell tilrettelegging.

Økte kostnader for virksomheter som følge av kravene om likeverdig tilgang, kan føre til dyrere produkter og tjenester for forbrukerne. På den annen side vil et mer enhetlig regelverk og harmoniserte dokumentasjonskrav gi reduserte handelshindringer og et mer velfungerende indre marked i EØS. Dette vil også kunne bety økt konkurranse og et bedre og bredere tilbud av produkter og tjenester, og lavere priser for forbrukerne. Nettoeffekten på priser er derfor også usikker, og kan variere mellom ulike produkter og tjenester.

23.4 Konsekvenser for offentlig sektor

Finnmark politidistrikt og Politidirektoratet viser til at den nye adgangen for tilbydere til å kreve ordinær politiattest for personer med tilgang til anlegg, utstyr eller systemer som har vesentlig betydning for sikkerheten i nett eller tjenester, vil kunne medføre en økning i antall søknader over tid. Avhengig av omfanget av en eventuell økning i antall søknader, vil det kunne ha personellmessige konsekvenser. Både Finnmark politidistrikt og Politidirektoratet understreker imidlertid at flere mindre lovendringer i ulike regelverk til sammen kan gi større utslag for den totale saksmengden for politiattestkontoret. Departementet antar at det samme hensynet gjør seg gjeldende for datasenteroperatører som også vil kunne be om politiattest.

Departementet foreslår på bakgrunn av høringsinnspillene fra Politidirektoratet og flere andre politietater at det skal kunne innhentes uttømmende og utvidet politiattesten, jf. punkt 5.3.1, noe som må antas å øke kostnaden noe for det offentlige. Departementet viser til at det legges opp til en frivillig ordning som tilbyderen kan ta i bruk dersom man ser at det har vesentlig betydning for sikkerheten. Departementet antar på denne bakgrunn at økningen i antall søknader om politiattest trolig ikke vil bli omfattende og dermed håndterbar for politiet.

Innlandet fylkeskommune mener fylkeskommunen må bli kompensert for eventuelle økte utgifter til saksbehandling knyttet til de foreslåtte reglene som forenkler prosedyrene for oppføring av småcellebasestasjoner i offentlige bygg og anlegg.

Departementet viser til at de nye reglene er ment å legge til rette for forenklet saksbehandling av slike anmodninger og at disse etter den foreslåtte bestemmelsen som hovedregel skal imøtekommes. Departementet legger til grunn at dette snarere vil bidra til effektiviseringsgevinster enn til økte kostnader for kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter. Å legge til rette for bruk av eksisterende fysisk infrastruktur ved etablering av småcellebasestasjoner, vil kunne bidra til reduserte utbyggingskostnader forbundet med etablering av nett med svært høy kapasitet og samtidig redusere samfunnsmessige og miljømessige omkostninger, som visuell forurensing med videre. I tillegg vil det kunne bidra til raskere utbygging av 5G-infrastruktur og derigjennom til bedre og raskere bredbånd for sluttbrukere, lokalt næringsliv og offentlige myndigheter.

IKT-Norge mener at staten bør dekke kostnadene for økte sikkerhetstiltak som først og fremst skal ivareta nasjonale interesser og funksjoner.

Departementet viser til at bestemmelsene i lovforslaget om sikkerhet i hovedsak er en videreføring av gjeldende rett. Det følger av forslaget § 3-1 at myndigheten skal dekke merkostnaden ved pålegg om tiltak som skal sikre oppfyllelse av nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Departementet viser for øvrig til viktigheten av forsvarlig sikkerhet, og at dette i utgangspunktet er kostnader som skal dekkes av den enkelte virksomhet slik som etter gjeldende rett.

23.4.1 Leveringspliktige tjenester

Forslaget innebærer at en tilbyder som utpekes som leveringspliktig tilbyder etter § 5-1 skal få dekket nettokostnadene dersom tilbyderen påføres en urimelig økonomisk byrde ved å tilby leveringspliktig tjeneste. Kostnadsdekningen kan i henhold til forslaget § 5-2 finansieres ved offentlige midler, ved et finansieringsfond (tilbyderfinansiert), eller ved en kombinasjon av offentlig midler og fond.

Nettokostnaden for en tilbyder ved eventuell leveringspliktig bredbåndstjeneste vil avhenge av hvilke krav som stilles til denne tjenesten, herunder krav til hastighet, pris, oppetid, samt utviklingen av utbyggingskostnader over tid. Dette gjør det vanskelig å anslå det offentlige finansieringsbehovet nøyaktig.

Departementet har utredet⁵ kostnadene ved 100 prosent dekning for 20 Mbit/s og 10 Mbit/s nedlastingshastighet, samt for 2 Mbit/s og 5 Mbit/s oppstrømhastighet for ulike målgrupper. Kostnadsanslagene er basert på estimater for bredbåndssdekning for 2020. Totalt støttebehov for etablering av tilbud om 20 Mbit/s nedlastings- og 5 Mbit/s oppstrømhastighet til 100 prosent av husstandene er anslått til å ligge på ca. 65 millioner kroner, jf. punkt 12. Det er grunn til å tro at støttebehovet er lavere nå, blant annet som følge av den betydelige utbyggingen av både fibernett og mobilnett som har skjedd de siste årene, og etableringen av tilbud om bredbånd over lavbane-satellittsystemer i hele Norge. Det er også utarbeidet anslag for støttebehov for å etablere tilsvarende bredbåndstilbud til 100 prosent av hytter eller fritidsboliger, helårlig næringsvirksomhet og sesongbasert næringsvirksomhet, disse fremgår av punkt 12.

Det kan være aktuelt å innføre en egenandel eller et anleggsbidrag fra sluttbruker, for eksem-

pel tilsvarende hva kostnadene normalt er for å få etablert en slik grunnleggende tilgang til telefon-tjenesten og internett. Egenbetaling fra bruker for lovpålagte tjenester forekommer også i andre sektorer. For eksempel må strømkunder normalt betale en tilknytningsavgift til strømmettet.

23.4.2 Opprettelse av en klagenemnd

Det foreslås opprettet en egen klagenemnd som, med enkelte unntak, skal behandle klager på enkeltvedtak fattet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i saker som følger ekomloven. I dag behandles disse klagenes av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Basert på estimater fra tidligere år, legges det til grunn at klagenemnda årlig vil få om lag ti materielle saker til behandling. Dette gjelder klager på markedsvedtak, autorisasjon, frekvensbruk, ekspropriasjonsvedtak, sektoravgift, utstyr med mer. I tillegg antas det at klagenemnda vil motta om lag to-tre prosessuelle saker årlig knyttet til anmodninger om utsatt iverksetting. Det understrekes at klagenes varierer mye både når det gjelder omfang og kompleksitet. Enkelte klager, særlig klager på markedsvedtak, er svært omfattende og inneholder ofte også eksterne utredninger eller analyser i tillegg til saksdokumentene utarbeidet av partene i saken.

I høringen ble det lagt til grunn årlige driftsutgifter over statsbudsjettet på om lag 5 millioner kroner som følge av opprettelsen av en klagenemnd. Dette inkluderte et sekretariat bestående av to og et halvt årsverk, i tillegg til kostnader for inntil åtte nemndsmedlemmer. På grunn av at klagesakene ofte er svært omfattende og komplekse, vil det være behov for at nemnda består av personer med ulik fagkompetanse. Både juridisk, teknisk og økonomisk kompetanse, i tillegg til bred kompetanse om og forståelse av markedet, vil være nødvendig. Departementet foreslår i lovforslaget på bakgrunn av dette og for å øke kapasiteten, at nemnda skal bestå av inntil ti nemndsmedlemmer.

Enkelte høringsinstanser har hatt merknader knyttet til de anslåtte kostnadene ved den foreslåtte opprettelsen av en klagenemnd. Både *RiksTV* og *TV2* mener kostnadene fremstår som underdimensjonert. RiksTV peker på regulerings kompleksitet, at det er et stort behov for raske oppfølging av reguleringen, at det ikke er hensyntatt at man indikerer at man beveger seg i retning av regulering av regionale markeder, og til at aktørene har stor klagekapasitet.

Departementet understreker at de foreløpige anslagene over kostnader knyttet drift av en klagenemnd som fremkommer i høringsnotatet, er

⁵ Analysys Mason (Mai 2021) Kostnader for 100 % bredbåndssdekning til husstander, hytter og ulike næringer

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

basert på antakelser om antall og omfang av klager en slik nemnd skal behandle og tilhørende ressursbehov. Mer konkrete tall på kostnadene vil avhenge av den nærmere innretningen av klagenemnda, herunder sammensetning, organisering, finansiering, saksbehandling og tidsbruk for klagenemnda. Departementet er enig med høringsinstansene i at kostnadene for nemnda kan bli høyere, og vil komme tilbake med nærmere anslag for kostnadene ved etablering og drift av klagenemnda i høringen av forskriftsbestemmelser om klagenemnda for elektronisk kommunikasjon.

23.4.3 Norsk deltakelse i BEREC

Forordningen om BEREC ble innlemmet i EØS-avtalen 24. september 2021. Ettersom det er behov for å innhente Stortingets samtykke for å innlemme forordningen i EØS-avtalen, jf. punkt 22, har ikke forordningen trådt i kraft for EØS-EFTA-landene ennå, og Norge betaler ingen bidrag til BEREC-kontoret i dag.

Norsk deltakelse i BEREC vil innebære økonomiske konsekvenser i form av finansielt bidrag til BEREC-kontoret etter vanlig fordelingsnøkkel, jf. forordningen artikkel 25 nr. 3 og EØS-avtalen artikkel 82(1) (a) og Protokoll 32 (det vil si finansiering som om BEREC var et vanlig EU-byrå). For 2024 er Norges årlige bidrag estimert til 263 953 euro i henhold til opplysninger innhentet fra EFTA-sekretariatet. Det forventes ingen vesentlige endringer i budsjettet til BEREC i årene som kommer, og det antas derfor å ville ligge på dagens nivå, men med en årlig inflasjonsjustering. Det årlige bidraget for Norge påvirkes videre av eventuelle endringer i proporsjonalitetsfaktoren⁶.

23.4.4 Særlig om konsekvenser for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

Forslag til ny ekomlov inneholder ny og utvidet regulering på området for elektronisk kommunikasjon, i tillegg til en rekke endringer og justeringer sammenlignet med gjeldende lov. I tillegg foreslås en helt ny regulering av datasenter, der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil være tilsyn. Den foreslåtte nye reguleringen, sammen med endringene og justeringene av gjeldende

regler, vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Utvidelsen av definisjonen av elektroniske kommunikasjons tjenester til å inkludere nummer-uavhengige-person-til-person-kommunikasjonstjenester, antas å medføre noe økte kostnader med hensyn til saksbehandling, henvendelser, tilsyn og liknende for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Dette gjelder særlig oppfølging av sikkerhetsregelverket, herunder varsling, og ved eventuelle anmodninger om krav til alle-til-alle-kommunikasjon. Dette vil etter departementets vurdering isolert sett ikke utgjøre en betydelig økning, men må regnes med i den samlede vurdering av belastningen på myndigheten som følge av det nye regelverket.

Bestemmelsen om pålegg av sikkerhetsrevisjon, vil innebære at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet må gjennomgå og følge opp revisjonsrapporter. Ettersom det kun er aktuelt i særlige tilfeller, legges det til grunn at de økonomiske og administrative konsekvensene vil være moderate for tilsynsmyndigheten.

De foreslåtte nye sikkerhetskravene overfor datasenteroperatørene, vil medføre en rekke nye myndighetsaktiviteter. Det vil på overordnet nivå være behov for å opparbeide innsikt i datasentermarkedet, herunder oversikt over aktørene som tilbyr datasentertjenester og som opererer datasentre i Norge, i henhold til definisjonene i loven. Næringen er tidligere uregulert, og det vil være behov for å etablere en effektiv myndighetsdialog og utvikle veiledninger til aktørene når det gjelder registreringsplikt, myndighetsvarsling, sikkerhet og beredskap. Det må også foretas en kartlegging av datasenterinfrastruktur og -tjenester og gjennomføres risiko- og sårbarhetsvurderinger. Videre skal det gjennomføres jevnlig tilsyn og planlegges og gjennomføres øvelser med bransjeaktørene. Den økte arbeidsmengden vil være betydelig, og det kan bli behov for å utvikle egne løsninger for registrering.

Den nye ekomloven har fått en rekke nye bestemmelser som skal styrke sluttbrukernes rettigheter, jf. kapittel 4. Dette er for eksempel knyttet til opplysningskrav før avtaletilbud, forbrukeres tilgang på et kortfattet og lett leselig sammendrag av inngått tjenesteaftale, utvidede rettigheter i tilknytning til koblingssalg og bytte av internettgangstjeneste. De nye rettighetene vil medføre noe økt ressursbruk i form av veiledning og tilsyn for å sikre at tilbyderne overholder de nye kravene, og det må forventes at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil få flere henvendelser fra sluttbrukere om de nye rettighetene.

⁶ Proporsjonalitetsfaktoren fremkommer ved å beregne forholdstallet mellom Norges bruttonasjonalprodukt og EUs samlede bruttonasjonalprodukt, og brukes til å beregne Norges bidrag.

Lovforslaget § 4-10 innebærer at myndigheten skal sikre at sluttbrukere har tilgang til prissammenligningstjeneste for internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Forslaget innebærer også at myndigheten skal godkjenne slike tjenester dersom de oppfyller forhåndsdefinerte vilkår.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har en godkjennelsesordning og fører tilsyn med prissammenligningstjenester. I dag er det bare prissammenligningstjenester for mobilkommunikasjonstjenester som er godkjent. Det finnes ikke prissammenligningstjenester for internettilgangstjenester som har fått godkjentmerke fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Etter departementets vurdering vil imidlertid en slik godkjent prissammenligningstjeneste for internettilgangstjenester være svært nyttig for sluttbrukerne. Departementet har bedt Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om å anbefale et konsept for hvordan markedsportal(er) for bredbånd, enten i offentlig eller privat regi, skal gjennomføres. En slik markedsportal vil normalt omfatte en prissammenligningstjeneste.

Dersom det blir nødvendig for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å gjennomføre innhenting og gjøre tilgjengelig adekvate grunnlagsdata for å legge til rette for etablering av prissammenligningstjeneste for internettilgangstjenester, vil det innebære noe økte administrative kostnader for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Det må også påregnes noen økonomiske kostnader forbundet med å etablere et system for overføring av slike data til aktører som ønsker å drive prissammenligningstjenester. En prissammenligningstjeneste vil på den annen side kunne bidra til at sluttbrukerne gis mulighet til å ta informerte valg, og derigjennom til bedre konkurranse mellom tilbydere av internettilgangstjenester. Flere utredninger⁷ har vist at de samfunnsøkonomiske gevinstene ved en slik tjeneste er betydelige.

De nye bestemmelsene om likeverdig tilgang og utvalg for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, innebærer nye plikter for tilbyderne som igjen medfører at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet får nye tilsynsforpliktelser. På kort sikt vil dagens tilsyn med brukergruppens rettigheter som følge av gjeldende regler om leveringsplikt kunne videreføres til å omfatte de nye bestemmelsene etter ekomdirektivet. Det kan være aktuelt å etablere et bransjesamarbeid for å utvikle bran-

sjenorm, noe som vil kreve økte ressurser fra myndighetene. På litt lengre sikt vil gjennomføringen av tilgjengelighetsdirektivet påvirke tilsynsforpliktelsene etter ny ekomlov fordi forpliktelsene som gjelder elektronisk kommunikasjon i tilgjengelighetsdirektivet foreslås gjennomført i ny ekomlov.

Det vil påløpe flere administrative kostnader hos Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved forvaltning av en utvidet leveringsplikt som også inkluderer bredbånd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet bruker i dag om lag et halvt årsverk for å administrere leveringsplikten for telefontjenesten. En utvidelse av leveringsplikten vil medføre en noe økt arbeidsbyrde for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Dersom det utpekes en eller flere leveringspliktige tilbydere, må den nye utvidede leveringsplikten følges opp slik at leveringsplikten overholdes. Det må også påregnes flere henvendelser fra sluttbrukere til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med spørsmål om hva som er grensene for den nye leveringsplikten som inkluderer bredbånd. På lengre sikt vil imidlertid ressursbruken kunne være på omtrent samme nivå som i dag.

De foreslåtte bestemmelsene om saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet og prosedyre for å gjøre tilbud om tilgang og saminvestering bindende, vil kunne innebære en økt arbeidsmengde for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet når det gjelder vurdering av tilbudene og eventuelle vedtak som må fattes for å gjøre tilbudene bindende. Det må også påregnes at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet må følge opp vilkår som er satt for tilbudene, for eksempel knyttet til at tilbudene skal være åpent for alle og at det skal gis tilgang til de aktuelle nettene. Det er også sannsynlig at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil måtte behandle tvister mellom tilbydere for eksempel på bakgrunn av ulik forståelse av vilkårene for tilbudene. Det er noe usikkerhet knyttet til om reglene om saminvestering i høykapasitetsnett vil bli særlig benyttet i Norge da dette frem til nå ikke har vært en vanlig praksis i bransjen. Det er imidlertid sannsynlig at bransjen vil være interessert i å inngå samarbeidsavtaler som gjør særlig plikter etter forslag til § 6-4 overflødige. Det må derfor kunne påregnes at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil motta og vurdere tilbud etter prosedyren i forslag til § 9-3. Dette vil i noen grad erstatte tradisjonelle vedtak der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegger en tilbyder med sterk markedsstilling særskilte forpliktelser, men arbeidsomfanget i tilknytning til prosedyren og oppfølging vil sannsynligvis være minst like stort som tidligere.

⁷ Menon-publikasjon nr. 8/2019 *Utredning av markedsportal for bredbånd* og Menon-publikasjon nr. 90/2020 *Sammenligningsportal for bredbånd – tilleggsutredning*.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

De foreslåtte reglene om symmetrisk tilgang, vil dersom bestemmelsen tas i bruk, kunne innebære økt arbeidsmengde for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet når det gjelder oppfølging av rettigheter og plikter, herunder å behandle anmodninger om tilgang, fatte eventuelle vedtak og påse etterlevelse av eventuelle vedtak og regelverket generelt. De økte administrative kostnadene vil trolig isolert sett være av begrenset omfang.

Enkelte av endringsforslagene i nytt kapittel 11 om frekvensforvaltning og satellittsystemer vil føre til at det må påregnes noe økt ressursbruk og administrative kostnader for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Dette gjelder særlig myndighetenes adgang til å nekte frekvenstillatelse, til å nekte overdragelse av frekvenstillatelse og reglene om tilbakekall og endring av tildelte tillatelser. Forslagene vil samtidig kunne gi ressursbesparelser idet klargjøring av hjemmelsgrunnlag og regelverk er forventet å gi forenklinger i saksbehandlingen.

For tillatelser som er harmonisert innenfor EØS til trådløse bredbåndstjenester, følger det av forslag til § 11-8 at myndigheten skal vurdere forlengelse av tillatelsen dersom varigheten er kortere enn 20 år. Det antas at også dette forslaget kan medføre en viss økning av administrative kostnader knyttet til vurderingen av slike forlengelser. Tilsvarende gjelder for behandling av søknader om fornyelse av tillatelser etter forslag til § 11-9.

Det innføres videre en ny særregel i forslag til § 11-15 som åpner for at andre aktører enn Forsvaret, politi og Kriminalomsorgen kan gis tillatelse til å bruke frekvenser som er tildelt andre. Dette kan gi noe økt ressursbruk for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og berørte, men samtidig er dette en unntaksregel slik at omfanget av slike saker vil trolig være lite.

Når det gjelder vederlag etter forslag til § 17-2, foreslår departementet lovregulering som presiserer at vederlaget først bør kreves inn fra det tidspunktet frekvensene kan tas i bruk. Dette viderefører gjeldende praksis for de siste frekvenstildelingene hvor det har blitt betalt vederlag. Forslaget innebærer at aktører ikke betaler vederlaget før tillatelsene kan utstedes, og er forventet å kunne gi en viss økonomisk lettelse for aktørene i forhold til tildelinger hvor vederlaget har blitt betalt før tillatelsene har blitt utstedt. Samtidig vil å tillate utsatt betaling av vederlag innebære en viss risiko. Særlig gjør dette seg gjeldende dersom det går noe tid fra auksjon til frekvensene kan tas i bruk. Der det tillates utsatt betaling av vederlag for tilgang til frekvensressurser, vil det kunne kreves sikkerhet for betaling, for eksempel i form av bankgarantier som dekker deler av eller hele beløpet.

Virkeområdet i ekomloven § 13-1 om omsetning av utstyr foreslås utvidet til også å gjelde andre typer utstyr enn radioutstyr eller utstyr til elektronisk kommunikasjon. Svært mye av det aktuelle utstyret på markedet i dag har innebygget radiofunksjonalitet og vil dermed allerede være under Nasjonal kommunikasjonsmyndighets ansvarsområde, og utvidelsen antas dermed å få begrenset økonomisk og administrativ betydning for tilsynet. Utvidelse av virkeområdet vil kunne gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet bedre mulighet til å føre risikobasert tilsyn med utstyr som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon og gjøre riktige prioriteringer i den forbindelse.

Forslaget om å innføre en egen bestemmelse om utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre elektronisk kommunikasjon, antas å ha positive konsekvenser for samfunnet ved at det synliggjøres et forbud mot denne typen utstyr og det gir myndigheten en klar lovhjemmel til å kunne følge opp enhver form for befatning med denne typen utstyr. Målet er at reguleringen og oppfølging fra myndighetene sin side vil føre til færre forstyrrelser av elektronisk kommunikasjon.

De foreslåtte endringene i ekomloven § 2-7 om prosjektering og installasjon av elektroniske kommunikasjonsnett, vil innebære et utvidet tilsynsområde for autorisasjonsplikten. Det må antas at antall virksomheter som søker om autorisasjon vil øke, noe som vil føre til økt arbeid for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Det har imidlertid vært et ønske fra myndighetene og ekombransjen at prosjekterende blir underlagt autorisasjonsplikt og tilsyn. Det antas at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med innføring av krav til prosjekterende kan effektivisere og målrette tilsynet med denne bransjen.

Den nye ekomloven innfører nye pliktsubjekter som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal veilede og føre tilsyn med. Det innføres nye bestemmelser om blant annet sikkerhet, rettigheter til sluttbrukere og bestemmelser som skal fremme infrastrukturutbygging. Loven og dermed også antallet bestemmelser som skal følges opp av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har derfor fått et betydelig større omfang sammenlignet med tidligere. Lovens formål er også blitt presisert slik at det skal tas hensyn til både forsvarlig sikkerhet og klima og miljø ved lovanvendelsen. Disse hensynene er også blitt lagt vekt på tidligere, men særlig hensynet til bærekraft, jf. FNs bærekraftsmål, har ikke hatt en sentral betydning i tolkningen av gjeldende ekomlov. I lys av at dette hensynet nå skal være et gjennomgripende tolkningsmoment ved bruk av loven, vil det også

kunne føre til en noe økt ressursbruk for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Samlet sett vil derfor de økonomiske og administrative konsekvensene ved ny ekomlov for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kreve økte ressurser.

23.5 Oppsummering

Innføring av ny ekomlov i tråd med lovforslaget vil ha økonomiske og administrative konsekvenser både for offentlig forvaltning, for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og -tjenester og for brukere av slike tjenester, og for datasenteroperatører.

Offentlige myndigheter må som utgangspunkt kunne finne inndekning for merarbeidet som følger av forslaget innenfor gjeldende budsjettrammer. Skulle det ikke være tilstrekkelig, vil det være opp til den enkelte sektor å finne tilstrekkelige midler som må behandles som en del av den ordinære budsjettprosessen.

For nye tilbydere som blir underlagt regelverket og for tilbydere som blir pålagt nye plikter, vil det nye regelverket kunne medføre økte kostnader. Eventuelle økte kostnader vil imidlertid i hovedsak være begrenset for markedsaktørene.

For Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil det nye regelverket innebære økte tilsynsforpliktelser og ressursbehov knyttet til blant oppfølging og veiledning av markedsaktørene. Samlet sett vil derfor de økonomiske og administrative konsekvensene ved ny ekomlov for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet føre til behov for økte ressurser.

Opprettelse av den foreslåtte klagenemnda for elektronisk kommunikasjon, vil gi årlige driftsutgifter over statsbudsjettet og ha økonomiske konsekvenser for det offentlige. Departementet la i høringen til grunn kostnader på 5 millioner pr. år. På bakgrunn av utvidelse av antall nemndsmedlemmer og høringsinstansenes syn er det grunn

til å anta at kostnadene vil bli høyere. Departementet vil detaljere kravene til nemnda ytterligere i forskrift, og foreta nye kostnadsestimater. Departementet vil komme tilbake til Stortinget i den ordinære budsjettprosessen.

Økonomiske konsekvenser av innføring av leveringsplikt på bredbånd vil avhenge av hvilke krav som settes til tjenesten. Foreløpige estimater for etablering av tilbud om 20 Mbit/s nedlastnings- og 5 Mbit/s oppstrøms hastighet til 100 prosent av husstandene er anslått til å ligge på ca. 65 millioner kroner, jf. punkt 12. Det er grunn til å tro at støttebehovet er lavere nå, blant annet som følge av den betydelige utbyggingen av både fibernett og mobilnett som har skjedd de siste årene, og etableringen av tilbud om bredbånd over lavbarnesatellitsystemer i hele Norge.

Norsk deltakelse i BEREC vil innebære et finansielt bidrag til BEREC-kontoret etter vanlig EØS-fordelingsnøkkel. For 2024 er Norges årlige bidrag estimert til i underkant av 264 000 euro.

De nye og oppdaterte reglene forventes å gi mer effektiv konkurranse i det norske ekommarkedet og bidra til å øke tilbyderens investeringsintensitet i elektroniske kommunikasjonsnett med svært høy kapasitet. Dette forventes å kunne føre til reduserte priser og økt tilbud av elektroniske kommunikasjonstjenester til innbyggere og næringsliv.

Harmonisering av ekomregelverket på tvers av EØS-landene vil bidra til redusert usikkerhet for virksomheter som skal foreta investeringer og for brukere av elektroniske kommunikasjonstjenester. Økt krav til sikkerhet og beskyttelse av sluttbrukerne vil bidra til større tillitt og derigjennom trolig økt bruk av tjenester.

Videre styrkes sluttbrukernes rettigheter og brukere med nedsatt funksjonsevne sin tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester.

Forslaget som helhet forventes å gi positive samfunnsøkonomiske konsekvenser.

24 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til kapittel 1. Innledende bestemmelser

Til § 1-1 Formål

Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 1-1 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 3. Det er gjort enkelte endringer i ordlyden som følge av behovet for å synliggjøre i bestemmelsen at elektroniske kommunikasjons-tjenester og datasentertjenester skal leveres med forsvarlig sikkerhet.

Loven skal bidra til å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for elektronisk kommunikasjon og datasentertjenester. Lovens formål er å sikre brukerne over hele landet gode, rimelige og fremtidsrettede tjenester for elektronisk kommunikasjon med forsvarlig sikkerhet ved å legge til rette for effektiv bruk av samfunnets ressurser (samfunnsøkonomisk effektivitet) og bærekraftig konkurranse. Formålsbestemmelsen må forstås slik at den tar høyde for den tekniske, markedsmessige og samfunnsmessige utviklingen vi har hatt siden 2003. Blant annet har brukernes behov og forståelse av hva som er gode, rimelige og fremtidsrettede tjenester endret seg.

Begrepet «bruker» omfatter både profesjonelle og private brukere, jf. § 1-5 nr. 25. Henvisningen til «brukere» innebærer også at forbrukere med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til behovstilpassede tjenester på så gode vilkår som mulig. Tilbyderne skal gi disse brukerne likeverdig tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester, jf. § 4-16.

I tillegg til at loven tar sikte på å ivareta brukernes behov, skal den også legge forholdene til rette slik at tilbyderne av elektroniske kommunikasjonstjenester gis anledning til å tilby og videreutvikle sine tjenester. Loven skal blant annet fremme:

- elektronisk kommunikasjon med forsvarlig sikkerhet, jf. § 3-1. Det er et hovedformål i loven at kommunikasjon skal fungere i alle vanlige situasjoner, inkludert i dårlig vær og uforutsette hendelser, så vel som under fredskrise, krise og krig. For å understreke viktigheten av at elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester leveres med forsvarlig sikkerhet, er

dette presisert i bestemmelsens ordlyd. Dette medfører blant annet at loven skal fremme opprettholdelse av sikkerhet og integritet i nettene både med tanke på militære og sivile sikkerhetsangrep.

- kommunikasjonsvernet, herunder sletting av personopplysninger i forbindelse med tilbud av elektroniske kommunikasjonsnett som anvendes til offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester så langt dette er mulig. Det er et lovformål å verne kommunikasjon mot uautorisert tilgang, og mot at innholdet som kommuniseres endres eller kommer på avveie.
- sluttbrukeres tilgang til grunnleggende leveringspliktige tjenester, jf. § 5-1. Alle brukere skal ha mulighet til å benytte seg av disse basistjenestene. Innholdet i de leveringspliktige tjenestene har endret seg over tid fra blant annet å omfatte trykt telefonkatalog, nummeropplysningstjeneste og offentlig betalingstelefoner. Leveringsplikten omfatter i dag talekommunikasjonstjenesten og visse tjenester til brukere med nedsatt funksjonsevne. I ny lov er denne plikten utvidet til at alle skal ha tilgang til talekommunikasjonstjeneste og bredbånd med en viss minimumskapasitet som kan endre seg over tid. Dette skal gjøres på en måte som så langt som mulig tar hensyn til at loven også skal legge til rette for at tilbyderne kan bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett med svært høy kapasitet.
- forbrukerhensyn innenfor området for elektronisk kommunikasjon for å legge til rette for gode tjenester der forbrukerhensyn blir ivarettatt. Dette gjelder forbrukerhensyn i et vidt perspektiv og gjelder både på hvilke vilkår tjenestene skal tilbys, og at kommunikasjon mellom sluttbrukere uavhengig av hvilken tilbyder de er tilknyttet blir ivarettatt.
- brukernes tilgang til nett og tjenester av så god kvalitet som mulig. Loven skal legge forholdene til rette for å sikre kvaliteten på nett og tjenester. Lovformålet omfatter blant annet sikring av teknisk kvalitet og medfører også at alt radio- og terminalutstyr bør fungere tilfredsstillende etter sin hensikt i et harmonisert elektro-

magnetisk miljø. Det er dermed et lovformål å fremme elektromagnetisk kompatibilitet for å sikre så god sameksistens mellom utstyr og nett som mulig.

- å sikre hensiktsmessig bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret, herunder å hindre skadelig interferens. Loven skal legge til rette for god forvaltning av frekvenser. Loven skal også legge til rette for god forvaltning av nummer, navn og adresser. Det er viktig å sikre tilbyderne nødvendig tilgang til disse naturressursene på gode vilkår, slik at tilbyderne får anledning til å tilby tjenestene sine til sluttbrukerne.
- brukernes valgmuligheter. Loven skal legge forholdene til slik at brukerne skal kunne velge hvilke tilbydere de ønsker å kjøpe tjenester hos. Kundene skal så langt som mulig få tilgang til å kunne velge mellom tjenester fra ulike tilbydere og skal kunne sette sammen sitt forbruk av tjenester på en måte som er hensiktsmessig for den enkelte, selv om det involverer sammensetning av leveranser fra ulike tilbydere av nett eller tjenester.
- kommunikasjon med andre land. «Gode tjenester» innebærer at brukerne skal kunne kommunisere med brukere over landets grenser. Det er derfor formålstjenlig å etablere og utvikle harmoniserte regler for elektronisk kommunikasjon innenfor det europeiske økonomiske fellesskapet (EØS), Den internasjonale teleunionen (ITU), samt i regi av verdens handelsorganisasjon WTO.

Loven skal også legge til rette for at trafikkdata skal kunne brukes til kriminalitetsbekjempelse innenfor gjeldende rammer som følger av bestemmelsene selv (§ 3-12 og § 3-13), straffeprosessloven og kommunikasjonsverndirektivet.

Målet om rimelige tjenester fremheves for å sikre at prisene for elektroniske kommunikasjons-tjenester er så lave som mulig både for forbrukere og næringsliv, men samtidig holder et nivå som legger til rette for at det stimuleres til næringsutvikling, innovasjon og sunn forretningsdrift hos tilbydere. Det skal legges opp til å finne et balansepunkt som ivaretar begge hensynene.

Konkurransen anses for å være det beste virkemiddelet for å skaffe alle brukere et bredt og rimelig utvalg av elektroniske tjenester. Bærekraftig konkurranse anses som et viktig virkemiddel for å fremme effektiv bruk og hensiktsmessig administrering av ressursene. Begrepet bærekraftig konkurranse vil ha et dynamisk innhold basert på utviklingen i markedet. Bærekraftig konkur-

ranse som virkemiddel innebærer imidlertid at forholdene skal legges til rette for en langsiktig virksom konkurranse i markedet. Dette medfører at i valg mellom reguleringsformer med ulike egenskaper på kort og lang sikt, tilsier lovens formål at alternativene skal vurderes for å finne det som gir den gunstigste løsningen sett over tid. Dette medfører at det skal legges til rette for flere konkurrerende infrastrukturer når dette er mulig.

Bærekraftig konkurranse er på denne bakgrunn et virkemiddel for å bedre utnyttelsen av samfunnets ressurser og gi høyere verdiskaping. Loven skal bidra til at det legges til rette for effektiv bruk av samfunnets ressurser. Det er et mål å oppnå effektiv bruk og hensiktsmessig administrering av knappe ressurser, herunder det elektromagnetiske frekvensspekteret og nasjonal nummer-/adresseplan. Det er sentralt for en effektiv ressursanvendelse at det frembringes samfunnsøkonomisk ønskelige endringer både i form av nye produkter og produksjonsprosesser. Forholdene må legges til rette for å sikre at ressursene brukes til å skape et mangfold av gode og fremtidsrettede tjenester. Effektiv bruk og hensiktsmessig administrering av ressurser omfatter også så god utnyttelse som mulig av master, bygninger og andre flaskehalsfasiliteter. Hensynet til effektiv bruk skal også fremme effektiv investering i infrastruktur og valg av fremtidsrettet teknologi som fører til en samlet optimal infrastrukturutvikling, som igjen danner grunnlag for opprettholdelse og utviklingen av gode tjenester. Det skal også presiseres at målet om samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk, ikke medfører lovmessige skranker mot etableringer som skulle vise seg verken å være samfunnsøkonomisk eller bedriftsøkonomisk lønnsomme. Nasjonens sikkerhet går foran effektiv ressursbruk.

Formålet med loven er også å ivareta forsvarlig sikkerhet i datasentre fordi datasentre inngår som en viktig del av den digitale grunnmuren, på linje med ekominfrastruktur. Datasentre i Norge er viktige for å sikre en robust nasjonal infrastruktur med raske, trygge og fleksible tjenester over hele landet. Mange viktige funksjoner i samfunnet hviler på tjenester som blir levert av datasentre, og datasentre legger til rette for innovasjon og effektivisering både i næringslivet og i det offentlige.

Radiofrekvenser er en grunnleggende innsatsfaktor for mange aktiviteter som er viktige i klima- og miljøsammenheng, og det skal ved forvaltning av denne essensielle ressursen så langt mulig tas hensyn til klima- og miljøaspekter. Formålet vil også kunne ha relevans for ekomsektorens egen

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ressursbruk og positive bidrag til å redusere klimaavtrykket innenfor ekomsektoren.

Loven tar også sikte på å fremme innovasjon og fremtidsrettede tjenester. Departementet skal støtte innovasjonspregede investeringer i markedet og legge til rette for fremtidsrettet drift gjennom reguleringen når dette er mulig. I Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur*, fremhevet regjeringen elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som en grunnleggende forutsetning for effektiv digitalisering, og betydningen av elektronisk kommunikasjon som en muliggjørende teknologi for andre deler av samfunnet og næringslivet. I kapittel 5 i Stortingsmeldingen ble det pekt på at

«[...] i tillegg til den verdiskapingen som skjer i ekomsektoren og den verdiskapingen som kommer som følge av at sektoren kjøper varer og tjenester fra andre næringer, kan nettene og tjenestene i denne sektoren legge til rette for økt produktivitet og økonomisk vekst. De tjenestene og den teknologien som ekomsektoren tilbyr, kan legge til rette for innovasjoner og grunnleggende endringer i måten varer og tjenester produseres på».

Det medfører for eksempel at det skal gis tillatelse til prøvedrift av frekvensressurser når dette er mulig og hensiktsmessig.

Loven søker videre å opprettholde prinsippet om teknologinøytralitet. Teknologinøytralitet medfører at det verken favoriserer eller diskriminerer en bestemt teknologi. Det er imidlertid rom for å legge forholdene til rette for enkelte teknologier når det er forholdsmessig og berettiget for eksempel av hensyn til frekvenseffektivitet.

Lovens formålsbestemmelse innebærer ikke at andre hensyn utelukkes ved tolkningen, særlig ikke i den grad andre hensyn og politikkområder kommer til uttrykk i enkeltbestemmelser i loven. Ved avveiningen av hensyn ved tolkningen av lov om elektronisk kommunikasjon, vil hensynet til brukeren normalt veie tyngst med mindre den enkelte bestemmelse gir uttrykk for noe annet.

Til § 1-2 Saklig virkeområde

Bestemmelsen regulerer lovens saklige virkeområde og viderefører gjeldende ekomlov § 1-2. Loven vil omfatte alle typer virksomhet i tilknytning til elektronisk kommunikasjon, og myndighetsutøvelse i forbindelse med bruk og utvikling av slik kommunikasjon. Bestemmelsen tar hensyn til sammensmeltingen mellom teknologier (tele,

IT og media) som har funnet sted i de senere år. Loven omfatter all virksomhet som gjelder tilrettelegging, formidling, tilbud og bruk av elektronisk kommunikasjonsnett, elektronisk kommunikasjons-tjeneste, tilhørende fasiliteter, tilhørende tjenester, utstyr og installasjoner innenfor området elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder uten hensyn til hvilken teknologi virksomheten tar utgangspunkt i. Dermed omfattes eksempelvis internettjenester, bakkenett for overføring av digital kringkasting og bruk av elektriske anlegg og el-forsyningsnett til elektronisk kommunikasjon. Et annet eksempel er at den som lagrer eller henter inn informasjon fra informasjonskapsler omfattes av ekomloven.

Loven bygger på denne måten i utgangspunktet på prinsippet om teknologinøytralitet. Dette medfører at teknologien som benyttes i utgangspunktet ikke vil være avgjørende for valg av reguleringsmåte.

Bestemmelsen angir spesielt at lovens virkeområde omfatter forvaltning og bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret. Presiseringen har sammenheng med at enkelte aspekter ved det elektroniske frekvensspekteret kan omfatte forhold som går utenfor den alminnelige forståelsen av begrepet «elektronisk kommunikasjon». Dette gjelder blant annet bruk av radar, visse former for fjernmåling (for eksempel radioastronomi) og utstyr som uten å være elektronisk kommunikasjonsutstyr benytter mikrobølger. Det er derfor behov for å tydeliggjøre lovens virkeområde når det gjelder frekvensforvaltning. Behovet for å effektivisere frekvensforvaltningen og bruken av samfunnets frekvensressurser medfører også at det er behov for å presisere dette i forbindelse med tilsiktet og utilsiktet utstråling ved bruk av frekvensspekteret. Loven vil omfatte all tilsiktet utstråling av elektromagnetiske bølger, utilsiktet utstråling fra elektronisk kommunikasjonsutstyr og annen utstråling som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon. Slik utstråling fra annet enn utstyr for elektronisk kommunikasjon omfattes imidlertid bare i den utstrekning den er egnet til å forstyrre elektronisk kommunikasjon, fordi annen utstråling og andre aktiviteter vil være regulert gjennom annen lovgivning. Dette innebærer at også utilsiktet utstråling som forstyrrer kringkastingsmottaking skal omfattes.

Både frekvenser brukt i radiokommunikasjon (i fritt rom) og frekvensbruk i kabler brukt som overføringsmedium omfattes av lovens saklige virkeområde. Reguleringen av frekvensbruk i kabler har kommet til som følge av et økende antall tilbydere benytter ressursene i samme kabel, og at det

dermed har oppstått behov for å oppnå best mulig kvalitet og valgfrihet for forbrukerne. I tillegg videreføres fra gjeldende virkeområde at loven omfatter forvaltning og bruk av nummer, navn og adresser. Begrepet «navn» i gjeldende ekomlov omfatter blant annet domenenavn. Dette er tydeliggjort både her og i kapittel 12 i den nye loven for å unngå misforståelser.

Videre er det videreført i bestemmelsens ordlyd at innholdstjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste inngår i lovens saklige virkeområde. Reglene om fellesfakturert tjeneste medfører at enkelte innholdsmessige aspekter faller inn under loven.

Datasentre er inkludert i lovens virkeområde ved at begrepet «datasentre» er inntatt i bestemmelsen. Virkeområdet for datasentre avgrenses nærmere i definisjonen av datasentre, datasenter-tjeneste og datasenteroperatør i ny § 1-5.

Andre ledd er videreført slik at Kongen ved enkeltvedtak eller forskrift har hjemmel til å avgjøre hva som faller innenfor lovens saklige virkeområde. Kongen vil dermed ha kompetanse til å avgjøre hva som faller inn under loven i tvilstilfeller og vil også kunne unnta tjenester som er elektroniske kommunikasjonstjenester fra virkeområdet for regelverket om elektronisk kommunikasjon.

Bakgrunnen for bestemmelsen er blant annet et behov for en hjemmel for å unnta tjenester fra ekomregelverket når hovedelementet i tjenesten ikke er elektronisk kommunikasjon, og tjenesten er tilfredsstillende regulert i annet regelverk. I vurderingen av om tjenesten er tilfredsstillende regulert vil blant annet forbrukerhensyn måtte overveies nøye.

Bestemmelsen kan også være aktuell å bruke i andre tilfeller. For å sikre rettsenhet og harmoniserte løsninger, vil det ved vurderingen av om hjemmelen skal anvendes være av sentral betydning hvordan tilsvarende tjeneste eller tjenestekategori er regulert i de øvrige nordiske land og i EØS for øvrig.

Til § 1-3 Geografisk virkeområde

Bestemmelsen viderefører hovedsakelig gjeldende ekomlov § 1-3. Loven får virkning for Svalbard, med de endringer som Kongen fastsetter av hensyn til de stedlige forhold, jf. lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven) § 3.

Bestemmelser om retter for grunneiere til bruk av radioutstyr i private anliggender, jf. forskrift om stedlig virkeområde for lov om elektronisk kommunikasjon vedrørende Svalbard, Jan

Mayen, Bilandene og Antarktis, forutsettes videreført i den utstrekning det er nødvendig av hensyn til Norges forpliktelser etter Svalbardtraktaten artikkel 4.

Det er videreført at anlegg og innretninger av enhver art med tilknytning til petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen eller for utnyttelse av fornybare energiresurser til havs innenfor have-nergilovas virkeområde, er inkludert i lovens virkeområde. Med fornybare energiresurser menes for eksempel vind, bølger og tidevann. Det er videre tilføyd at innretninger og anlegg for mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen som reguleres av havbunnsmineralloven og for CO₂ som reguleres av forskrift om utnyttelse av undersjøiske reservoarer på kontinentalsokkelen til lagring av CO₂ og om transport av CO₂ på kontinentalsokkelen, inkluderes i lovens virkeområde. Det kan med andre ord også gis frekvenstillatelser til bruk på anlegg i disse områdene, jf. § 11-2 (tillatelse til bruk av frekvenser).

Tillatelsen til energiproduksjonsanlegget gis etter lov 4. juni 2010 nr. 21 om fornybar energiproduksjon til havs (havenergilova). Etter havenergilova gjelder loven norsk økonomisk sone, jf. havenergilovforskrifta § 1 fjerde ledd.

Ekomloven skal også gjelde for akvakulturanlegg til havs innenfor akvakulturlovens virkeområde. Etter gjeldende rett tildeles frekvenstillatelser til akvakulturanlegg innenfor grunnlinjen. Fremover er det aktuelt å tildele tillatelser for slike oppdrettsanlegg også til havs utenfor grunnlinjen, og det vil være behov for å gi frekvenstillatelser på slike anlegg blant annet for å ivareta sikkerheten på anleggene, og for å kunne foreta nødvendig koordinering med naboland.

Den rettslige situasjonen for Jan Mayen, Bouvetøya, Peter I øy og Dronning Maud Land, er en annen enn for Svalbard, og det følger derfor at anvendelsen for Jan Mayen, Bouvetøya og Peter I øy og Dronning Maud Land, fastsettes av Kongen. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser som begrenser eller presiserer det geografiske virkeområdet for enkelte bestemmelser i loven i tilknytning til bestemt virksomhet og stedlige forhold. Forskriftskompetansen omfatter også rett til å gi regler som er nødvendige for å ivareta internasjonalt samarbeid og Norges internasjonale forpliktelser i tilknytning til frekvensforvaltning og bruk av satellittbaneposisjoner. Dette gjelder også satellittbaneposisjoner, og frekvensforvaltning som er initiert gjennom norske myndigheter, men drives utenfor territoriet i den utstrekning Norge i samsvar med alminnelig folkerett, har jurisdiksjon.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

I *tredje ledd* er myndigheten lagt til Kongen. Begrepet «territorialfarvann» omfatter både de indre farvann og sjøterritoriet.

Til § 1-4 Myndighet etter loven

Bestemmelsen fastslår at private kan tillegges myndighet på begrensede områder. Departementet kan på vanlig måte delegere kompetanse til et underliggende organ, for eksempel til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Datatilsynet eller Digitaliseringsdirektoratet. Delegering til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet inkluderer også § 14-4 andre ledd om departementets instruksjonsadgang. Departementet kan i tillegg delegere myndighet til andre private instanser.

Til § 1-5 Definisjoner

1. *elektronisk kommunikasjon*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 1. Elektronisk kommunikasjon omfatter overføring som skjer ved hjelp av elektromagnetiske signaler generelt. Det vil si at både lys og radiosignaler så vel som andre aktuelle elektroniske signaler, er omfattet. Med lys menes i denne sammenheng lys brukt i optiske overføringsmedier for kommunikasjon (fiber).
2. *elektronisk kommunikasjonsnett*: definisjonen viderefører i stor grad gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 2, men det presiseres at definisjonen dekker system for signaltransport, uansett om dette er basert på permanent infrastruktur eller sentralisert styringsfunksjon, i tråd med justeringen av den tilsvarende definisjonen i ekomdirektivet artikkel 2 nr. 1. Tillegget om en permanent infrastruktur eller en sentralisert styringsfunksjon klargjør at dette også omfatter egenanvendelse av radiofrekvenser for nett som utelukkende utgjøres av autonome system av mobilt radioutstyr som er oppkoblet uten noen sentral forvaltning eller sentralisert tilbyder, og som ikke nødvendigvis inngår i utøvelsen av økonomisk virksomhet. System for signaltransport inkluderer dermed også systemer med direkte terminal-til-terminal-kommunikasjon, for eksempel kommunikasjon mellom to jaktradioer. Ordlyden i definisjonen er noe modernisert og erstatter «dirigering» med «ruting», men dette er ikke ment å endre innholdet i begrepet.

Overføring ved hjelp av elektromagnetiske signaler i fritt rom eller kabel omfatter fastnett (linje- og pakkesvitsjede nett, inklusive internett), mobilnett, satellittnett, strømmnett i den grad disse brukes til overføring av signaler,

kabel-tv-nett, fibernett, samt nett for kringkasting av radio og tv.

3. *nett med svært høy kapasitet*: definisjonen er ny og tilsvarende ekomdirektivet artikkel 2 nr. 2. Med nett med svært høy kapasitet menes kommunikasjonsnett som består utelukkende av fiberoptiske elementer eller et elektronisk kommunikasjonsnett som under normale forhold med stor trafikk kan levere lignende nedstrøms- og opplastingshastighet, motstandsdyktighet, parameter knyttet til feil og forsinkelse og variasjoner av det. Som en forbindelse som består utelukkende av fiberoptiske elementer regnes et bredbåndsnett der den optiske fiberen strekker seg minst til forgreningspunktet på leveringssted; nettytelsen kan anses som lignende uansett om sluttbrukerens opplevelse av det varierer som følge av ulike egenskaper i mediet som nettet i siste instans tilkobles nettermineringspunktet med.
4. *elektronisk kommunikasjonstjeneste*: definisjonen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 4. Elektronisk kommunikasjonstjeneste defineres blant annet ut fra tjenestens funksjonalitet. Definisjonen inkluderer en større krets av tjenester i tillegg til tradisjonelle telefontjenester i begrepet elektronisk kommunikasjonstjeneste. Dette gjelder en rekke nummeruavhengige tjenester, herunder chattetjenester, tale over IP og alle former for e-post. Overføring av signaler er fortsatt et sentralt moment i en elektronisk kommunikasjonstjeneste, men bestemmelsen inneholder også en videre gruppe av tjenester som muliggjør kommunikasjon.

Elektronisk kommunikasjonstjeneste er en tjeneste som normalt leveres mot betaling. Dette omfatter alminnelige betalingsformer, herunder abonnementsavgifter og leiepriser. Det er imidlertid ikke et krav at brukeren selv betaler for tjenesten, tredjepartsbetaling er likestilt med direkte betaling. Videre skal tjenester som for brukeren tilsynelatende er gratis, men finansieres ved at brukeren ser reklame, også anses som tjeneste levert mot betaling. Dette er videreføring av gjeldende praksis. I tillegg skal også tjenester der aktøren innhenter opplysninger eller data omfattes så lenge innhenting av opplysningene brukes til å oppnå økonomisk gevinst for aktøren. I den digitale økonomien er det ikke lenger kun betaling i form av penger som gir inntekter for aktørene. Eksempler er tjenester der brukeren i stedet godtar avtale om at informasjon, herunder personopplysninger, samles inn.

Tjenestene i bokstav a til c beskriver ulike former for elektroniske kommunikasjonstjenester, og disse kan være noe overlappende.

Bokstav a viser til internettilgangstjenester. Internettilgangstjeneste er definert § 1-5 nr. 8.

Bokstav b viser til person-til-person-kommunikasjonstjenester som er definert i ekomloven § 1-5 nr. 5.

Bokstav c viser til tjenester som helt eller i det vesentlige omfatter overføring av signaler. Eksempler på dette er overføringstjeneste som brukes av maskin-til-maskin-kommunikasjon og kringkasting. Overføring av signaler behøver ikke skje i tilbyders eget nett, det vesentlige er om tilbyderer er ansvarlig overfor sine brukere.

Tjenester som faller inn under a til c omfattes av definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste. Det gjøres unntak for innholdstjenester og redaktøransvar over innhold.

Den utvidede definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste, hvor blant annet nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjenester inngår, vil også få virkning for de prosessuelle bevisforbudene i straffeprosessloven § 118 og tvisteloven § 22-3.

5. *person-til-person-kommunikasjonstjeneste*: Definisjonen av person-til-person-kommunikasjonstjeneste er ny og baseres på definisjonen i ekomdirektivet artikkel 2 nr. 5. Tjenesten omfatter interaktiv utveksling av informasjon mellom personer via elektronisk kommunikasjonsnett. Definisjonen innebærer at svært mange former for mer «direkte» kommunikasjon mellom bestemte mennesker omfattes av definisjonen, herunder tradisjonell tale over telefonnettet via nummertjenester, IP-telefoni, e-post, meldingstjenester, samt videosamtalestjenester som Skype m.m.

Også person-til-person-kommunikasjonstjeneste ytes normalt mot vederlag, se merknaden til elektronisk kommunikasjonstjeneste i nr. 4 for nærmere forklaring av dette.

Tjenesten innebærer kommunikasjon mellom personer. For at dette vilkåret skal være oppfylt kreves det for eksempel for juridiske personer at fysiske personer opptrer på deres vegne, i det minste på enten avsender- eller mottakersiden. Videre skal person-til-person-kommunikasjonstjenesten muliggjøre interaktiv utveksling av informasjon. At tjenesten er interaktiv betyr at mottaker skal ha mulighet til å svare.

En person-til-person-kommunikasjonstjeneste gjelder kommunikasjon til én person el-

ler en avgrenset gruppe personer. Sending av kommunikasjon til et ubegrenset antall personer vil falle utenfor definisjonen av person-til-person-kommunikasjonstjeneste. Det er den som innleder eller som deltar i kommunikasjonen som bestemmer hvem som er mottakere av informasjonen.

Tjenester som ikke tilbyr interaktiv kommunikasjon mellom personer, og dermed faller utenfor definisjonen vil blant annet være kringkasting, alminnelige nettsider, sosiale nettverk, blogger, strømmetjenester eller maskin-til-maskin-kommunikasjon.

Tjenester som muliggjør interaktiv kommunikasjon mellom personer som en underordnet funksjon eller støttefunksjon av mindre betydning og som er tett knyttet til en annen tjeneste, faller også utenfor definisjonens virkeområde. Dette må ses som en snever unntaksregel der interaktiv kommunikasjon mellom personer ikke kan tilbys uten den andre tjenesten, og deres sammenknytning ikke er for å omgå plikter i ekomregelverket. Eksempel på en tjeneste som kan falle utenfor definisjonen er der spillere kan kommunisere med hverandre underveis i en spilltjeneste eller en chatte-funksjon i videokonferanser.

6. *nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste*: definisjonen av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste er ny og tilsvarer definisjonen i ekomdirektivet artikkel 2 nr. 5. Definisjonen omfatter tjenester som er avhengig av nummer for å opprette kommunikasjon mellom deltakerne. Disse tjenestene bruker nummer basert på ITU-T sin anbefaling E.164 som spesifiserer nummerplanen som gjør det mulig å ringe og bli oppringt i hele verden.

Dersom sluttbruker anvender nummer for å benytte tjenesten, anses den for å være nummerbasert. Nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste omfatter for eksempel IP-telefoni og annen internettbasert telefonstjeneste som anvender nummer til dirigering av et oppkall, et eksempel på dette er Skype out.

7. *nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste*: definisjonen er ment som et motstykke til de nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenestene. Definisjonen tilsvarer ekomdirektivet artikkel 2 nr. 7. En tjeneste er nummeruavhengig der kommunikasjonen ikke avhenger av nummer på verken avsender- eller mottakersiden. Tjeneste som bruker andre identifikatorer enn

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nummer til å etablere forbindelse, for eksempel brukernavn eller e-postadresse, vil typisk være en nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste. Ofte vil kommunikasjonen kun være mulig mellom personer som bruker den samme tjenesten.

8. *internetttilgangstjeneste*: definisjonen av internetttilgangstjeneste er ny i ekomloven. Definisjonen tilsvarer gjeldende definisjon av internetttilgangstjeneste i forordning (EU) 2015/2120 artikkel 2.2. Denne definisjonen er løftet fra forskrift til lov for å øke tilgjengeligheten og forståelsen.

Ordlyden er vid og omfatter alle former for tilgang til internett. Bestemmelsen er også teknologinøytral, slik at det ikke har betydning hva slags teknologi eller utstyr som brukes for å gi tilgang til internett.

Internetttilgangstjenester som tilbys i det norske markedet skal etter gjeldende ekomforskrift følge bestemmelsene i forordning (EU) 2015/2120. Dette videreføres, jf. merknaden til § 4-2 (nettnøytralitet). Slike tjenester skal i utgangspunktet gi mulighet for oppkobling til praktisk talt ethvert endepunkt på internett. I og med at tilbydere av internetttilgangstjeneste ikke vil være i stand til å kontrollere alle forhold ved tjenesten, for eksempel på grunn av vilkår eller retningslinjer hos andre tilbydere eller rettslige pålegg, vil enkelte endepunkt på internett kunne være utilgjengelige.

9. *offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 4. Begrepet er ikke definert i ekomdirektivet, men ordlyden «publicly available electronic communications service» brukes både i direktivet og i ekomloven. En elektronisk kommunikasjonstjeneste er offentlig når den er tilgjengelig for eller beregnet til bruk for allmennheten.
10. *offentlig elektronisk kommunikasjonsnett*: definisjonen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 8.

I tråd med definisjonen av nettermineringspunkt, beskriver definisjonen av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett at når sluttbrukere gis tilgang til nettet, vil disse kunne overføre informasjon seg imellom via sine respektive nettermineringspunkter.

Det er bruken av nettet som utløser plikter etter loven. Når nettet brukes til å tilby tjenester som er tilgjengelig for eller er ment for bruk for allmennheten, anses nettet som et offentlig nett.

11. *tilbyder*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 16. Utvidelsen av begrepet elektronisk kommunikasjonstjeneste i nr. 4 inkluderer en større krets av tjenester i tillegg til tradisjonelle telefontjenester. Tilbyderbegrepet utvides til å omfatte nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, herunder chattetjenester, tale over IP og alle former for e-post, og internetttilgangstjenester. Begrepet tilbyder omfatter i tillegg til den som tilbyr tjenester også den som tilbyr tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett. Tilbydere kan variere fra eksempelvis et vertikalt integrert selskap som selger samtrafikk, overføringskapasitet, sluttbrukertjenester etc., til rene videreselgere av typiske sluttbrukertjenester med mer eller mindre verdiøkning. Felles for dem er at de alle i en eller annen form tilbyr slik tilgang til eksterne fysiske eller juridiske personer. Dersom en virksomhet utelukkende leverer slik tilgang innad i egen virksomhet er ikke virksomheten å anse som en tilbyder i denne sammenheng. Unntak fra dette er eksempelvis tilfeller hvor det gjelder vertikalt integrerte konsern, og hvor «internomsetning» er en forutsetning for en tjeneste som leveres andre senere i verdikjeden, og hvor tilgang til slike internt omsatte tjenester er en forutsetning for at andre kan konkurrere med det vertikalt integrerte selskap på dette punkt lenger ute i verdikjeden. I slike tilfeller vil internomsetning kunne utløse plikt til å gi eksterne tilbydere tilsvarende tjenester og det vertikalt integrerte selskapet vil være å anse som tilbyder også i denne sammenheng. En tilbyder vil være å anse som en bruker i det omfang vedkommende gjør bruk av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste fra andre tilbydere.

12. *nettermineringspunkt*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 8, men det er ordlydsmessig endret for å gjøre definisjonen mer i tråd med ekomdirektivet artikkel 2 nr. 9. Selv om ordlyden er endret, er det ikke ment å endre innholdet i begrepet. Nettermineringspunktet utgjør en regulatorisk grense mellom bestemmelser som regulerer offentlig elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester, og bestemmelser som regulerer terminalutstyr. Når sluttbruker gis tilgang til et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett, gjøres dette som hovedregel i praksis ved tilkobling via kabel eller trådløs tilknytning direkte mellom sluttbrukers terminalutstyr og et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett uten bruk av et «pri-

vat elektronisk kommunikasjonsnett» imellom. Men definisjonen vil også omfatte tilknytning mellom sluttbrukers terminalutstyr og offentlig elektronisk kommunikasjonsnett hvor tilgangen gis via et privat elektronisk kommunikasjonsnett.

13. *tilhørende fasilitet*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 6, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nummer 10. Tilhørende fasiliteter inkluderer elementer som inngår i, foranlediger eller understøtter etablering og drift av elektroniske kommunikasjonsnett og produksjon og leveranse av elektroniske kommunikasjonstjenester, men som ikke utgjør sentrale deler av elektroniske kommunikasjonsnett og elektroniske kommunikasjons-tjenester.

Definisjonen omfatter blant annet fasiliteter som kan muliggjøre eller understøtte tilbud av elektroniske kommunikasjonstjenester. Eksempelvis omfattes bygninger eller tilgang til bygninger, kabling i bygninger, kummer, kabinetter, grøfter, føringsveier, tårn og master og antenner. Oppstillingen er ikke uttømmende.

Begrepet «tilhørende» signaliserer ikke eierskapstilhørighet, men en tilknytning til nett- eller tjenestefasiliteten.

14. *tilhørende tjeneste*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 7, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 11. Begrepet «tilhørende» signaliserer ikke eierskapstilhørighet, men en tilknytning til nett- eller tjenestefasiliteten. Tilhørende tjeneste inkluderer blant annet nummeroversetting og systemer som tilbyr tilsvarende funksjonalitet, adgangs-kontrollsystemer og elektroniske program-oversikter og andre tjenester slik som identitets-, lokasjons- og nærværstjenester. Oppstillingen er ikke uttømmende. Med «identitetstjenester» menes tjenester knyttet til administrasjon og bruk av elektronisk identitetsinformasjon, eksempelvis i tilknytning til transaksjoner eller lignende der pålitelig kunnskap om identiteten til den det kommuniseres med er påkrevet. Med «lokasjonstjenester» menes tjenester ofte i tilknytning til mobile nett som utnytter kunnskap om geografisk posisjon til terminalutstyret. Med «nærværstjenester» forstås tjeneste som gir informasjon til omverdenen om hvem som er tilgjengelig for kommunikasjon. Med «nummeroversetting og systemer som tilbyr tilsvarende funksjonalitet» menes blant annet ENUM (databaseløsninger som oversetter telefonnumre til internettomene-navn) og lignende nummeroversettingsstan-

darder, samt lokasjonsservertjenester som støtter bredbåndstelefontjenester.

15. *radioutstyr*: definisjonen viderefører § 1-5 nr. 9 i gjeldende ekomlov. Alle typer radiosendere eller -mottakere er i utgangspunktet omfattet av definisjonen, med unntak av rene kringkastingsmottakere. Alle typer mottakere som bare mottar kringkasting er unntatt, uavhengig av om de er beregnet for mottak av analoge eller digitale signaler.
16. *terminalutstyr*: definisjonen viderefører hovedsakelig ekomlov § 1-5 nr. 12, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 41, som igjen viser til direktiv 2008/63/EF. Med indirekte tilknytning menes at utstyret er plassert mellom terminalen og nettermineringspunktet.
17. *skadelig interferens*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 10, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 20. Begrepet omfatter forstyrrelser av elektroniske kommunikasjonstjenester, andre (radio)tjenester og systemer som benytter det elektromagnetiske frekvensspekteret i henhold til fastsatte vilkår, blant annet til mobilkommunikasjon, bakkenett for kringkasting, navigasjons- og posisjonerings-tjenester (for eksempel GPS), satellittkommunikasjon og -kringkasting, radiolinjesystemer, fjernstyringssystemer mv. Videre omfattes forstyrrelser av utsending eller mottak av radiosignaler, uavhengig av hvilken kilde forstyrrelsen kommer fra.

Med «fastsatte krav» menes krav fastsatt i norske lover og regler (forskrift, frekvenstillatelse eller andre enkeltvedtak) eller krav som fremgår av internasjonale avtaler som Norge har tiltrådt, for eksempel regler som følger av ITUs Radioreglement.

18. *samløkalisering*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 17, og omfatter også «virtuell samløkalisering». Dette innebærer at når det ikke er plass til utstyret til tilknyttende tilbyder i eksisterende lokaler, skal det legges til rette for andre løsninger. Andre løsninger kan for eksempel være samløkalisering i et nabobygg med kabeltilknytning eller i container utenfor lokalet.

Utstyr for elektronisk kommunikasjon omfatter utover radio- og terminalutstyr også nett-komponenter og annet utstyr som inngår i infrastruktur i elektronisk kommunikasjonsnett, herunder svitsjer, rutere, annet koblings- og dirigeringsutstyr, transmisjonsutstyr og konsentratorer.

19. *samtrafikk*: definisjonen viderefører gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 13, og gjennomfører ekomdi-

rektivet artikkel 2 nr. 28. Samtrafikk innebærer at sluttbrukere skal ha tilgang til offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester og mulighet til å kommunisere med andre uavhengig av hvilken tilbyder sluttbrukeren er kunde hos. Samtrafikk er ikke nødvendigvis gjensidig, formidling av trafikk behøver ikke gå i begge retninger, og kan for eksempel begrenses til for eksempel terminering av trafikk hos en tilbyder av internettilgangstjeneste uten at trafikk går i motsatt retning.

20. *talekommunikasjonstjeneste*: definisjonen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 32. «Anrop» er i direktivet definert som to-veis talekommunikasjon, det vil si at begge parter kan kommunisere. Ekomloven definerer ikke «anrop», men begrepet har samme mening som i direktivet når det anvendes i ekomloven.

Talekommunikasjonstjeneste erstatter uttrykket offentlig telefontjeneste. Av fortalen punkt 14 i ekomdirektivet fremgår det at formålet med endringen er å bruke et uttrykk som er teknologinøytralt og mer i samsvar med den teknologiske utviklingen.

Teknologiutviklingen har ført til overgang fra linjesvitsjing til pakkesvitsjing, herunder bruk av IP-teknologi («Internet Protocol»), som har gitt sluttbrukerne flere konkurrerende tilbydere av talekommunikasjonstjenester. Definisjonen omfatter all talekommunikasjon uavhengig av hvilken teknisk løsning som brukes for å levere tjenesten, såfremt opprettelse og mottak er avhengig av nummer.

Begrepet talekommunikasjonstjeneste omfatter også kommunikasjonsformer som erstatter taleanrop og som er særlig beregnet på sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som bruker teksttelefon eller totalkonversasjonstjenester.

21. *sikkerhetshendelse*: definisjonen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 42 og er ny.

Definisjonen av sikkerhetshendelse viderefører gjeldende praksis etter ekomloven, som er noe strengere enn etter ekomdirektivets ordlyd. En sikkerhetshendelse er en avvikssituasjon som omfatter enhver hendelse som har en reell negativ virkning på sikkerheten i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Dette omfatter både vilde hendelser og tilfældige hendelser som skyldes vær, vind, skred, flom og teknisk utstyr som svikter som følge av slitasje og elde, og kan ramme ekominfrastruktur og eksterne innsatsfaktorer som denne infrastrukturen er avhengig av. Sikkerhetshendelser er ment å omfatte både sikkerhetsbrudd

og hendelser som kan føre til sikkerhetsbrudd. Et sikkerhetsbrudd er en hendelse som fører til uautorisert tilgang til eller tap av data, applikasjoner, nettverk eller relaterte enheter.

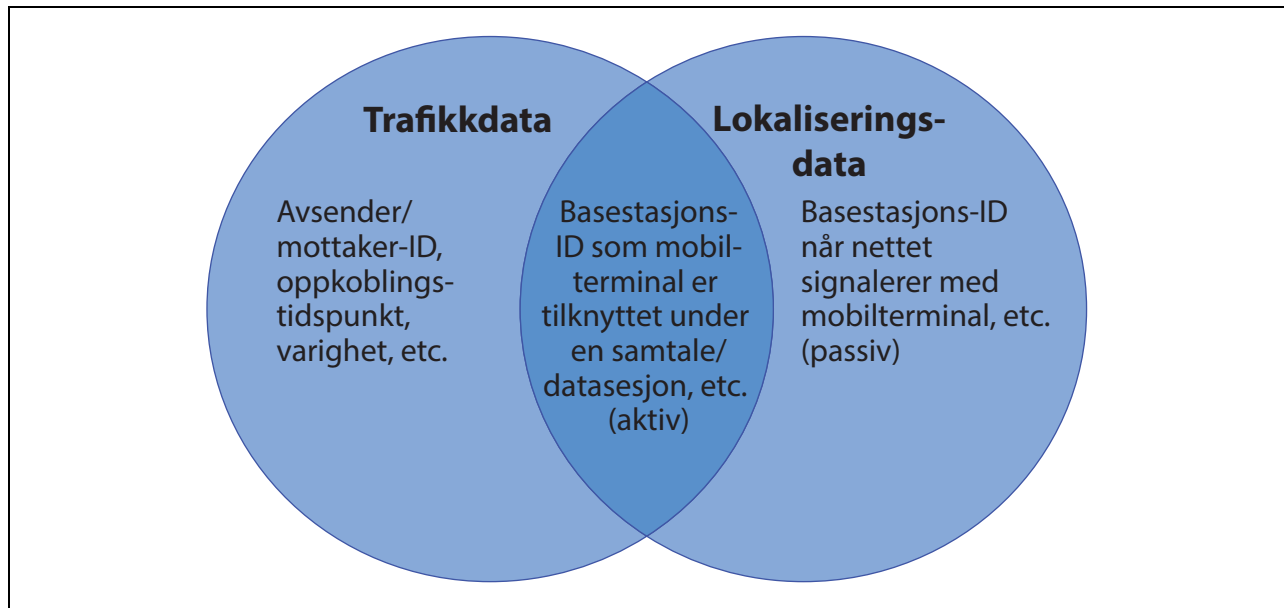
22. *sikkerhetsbrudd*: Nærmere innhold i definisjonen fremgår av nr. 21. Sikkerhetsbrudd omtales i kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 nr. 2.

23. *trafikkdata*: definisjonen viderefører og presiserer definisjonen av trafikkdata i gjeldende ekomforskrift § 7-1. Bestemmelsen gjennomfører kommunikasjonsverndirektivet (2002/58/EF) artikkel 2. Hva som er nødvendig for overføring av kommunikasjon eller for fakturering vil kunne endre seg over tid, og dermed vil også innholdet i begrepet trafikkdata kunne endre seg. Eksempler på trafikkdata kan være kommunikasjonens opphavssted og bestemmelsessted, rute, klokkeslett, dato, omfang, varighet og underliggende tjeneste. I trafikkdata vil det også være elementer av lokaliseringsdata. Dette vil være hvilken basestasjon brukeren er tilknyttet når vedkommende gjennomfører en samtale, eller den lokalisering som skjer når brukeren eller applikasjoner på brukerens mobiltelefon laster ned data fra nettet.

24. *lokaliseringsdata*: definisjonen viderefører og presiserer gjeldende ekomforskrift § 7-1 andre ledd. Bestemmelsen gjennomfører kommunikasjonsverndirektivet (2002/58/EF) artikkel 2 og ekomdirektivet artikkel 2 nr. 40.

Lokaliseringsdata kan genereres gjennom kommunikasjon som er initiert av en person eller applikasjon (aktive lokaliseringsdata). Da faller disse dataene også inn under definisjonen av trafikkdata. Lokaliseringsdata kan også genereres av signalering initiert av selve nettverket eller terminalen (passive lokaliseringsdata), det vil si uten at brukeren eller applikasjonen aktivt overfører kommunikasjon. Slik signalering skjer jevnlig, for eksempel når en mobilterminal slås på og skal koble seg til nettet, for å holde kontroll på hvor i nettet terminalene befinner seg, og for å kunne optimalisere parametere for trafikkavvikling.

Definisjonen er en videreføring og forenkling av gjeldende ekomforskrift § 7-1 andre ledd, men innebærer ingen materielle endringer. Departementet ser ikke lenger behov for å ha en egen definisjon av signaleringsdata idet definisjonen av lokaliseringsdata må anses for å omfatte alle relevante signaleringsdata. Lokaliseringsdata er data som indikerer geografisk posisjon. I mobilnett omfatter lokali-

Figur 24.1 Eksempler på trafikkdata og lokaliseringsdata som genereres i et mobilnett

seringsdata blant annet data om hvilke basestasjoner terminalen har vært tilknyttet. I fastnett vil lokaliseringsdata typisk være data om nettermineringspunktets fysiske adresse. Noen lokaliseringsdata vil også være trafikkdata. Trafikkdata som også angir lokalisering, kan for eksempel være hvilken basestasjon som brukeren er tilknyttet når vedkommende gjennomfører en samtale eller når brukeren eller applikasjoner på brukers mobiltelefon laster ned data fra nettet. Hvorvidt slik lokaliseringsdata kommer fra en aktiv handling fra sluttbrukeren eller om terminalen oppdaterer seg automatisk uavhengig av aktiv bruk, kan være vanskelig å skille på med dagens teknologi.

25. *bruker*: definisjonen viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 14, og gjennomfører delvis «bruker» i ekomdirektivet artikkel 2 nr. 13. Definisjonen omfatter alle brukere av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste eller offentlig elektronisk kommunikasjonsnett, det vil si både til eget bruk og som innsatsfaktor for produksjon av andre tjenester. Det er ingen forutsetning at det foreligger direkte avtale med tilbyder for at en fysisk eller juridisk person er å anse som bruker. Gjeldende definisjon i ekomloven av «bruker» inkluderer, i tillegg til bruk av elektronisk kommunikasjonstjeneste, også bruk av elektronisk kommunikasjonsnett. Dette videreføres, og definisjonen avviker derfor noe fra definisjonen i ekomdirektivet. Departementet anser det logisk å inkludere tilgang til elektronisk kommunika-

sjonsnett, når man ser denne definisjonen i sammenheng med definisjonen av sluttbruker. En sluttbruker er en bruker som ikke tilbyr andre tilgang til offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester.

Definisjonen presiserer at bruken må gjelde «offentlig» elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste. Dette innebærer at man anses som bruker i lovens forstand bare i tilfeller der det dreier seg om en elektronisk kommunikasjonstjeneste eller et elektronisk kommunikasjonsnett som er tilgjengelig for allmennheten. Eiere av private elektroniske kommunikasjonsnett pålegges ikke samme plikter som netteiere som tilbyr elektronisk kommunikasjonsnett til allmennheten.

26. *sluttbruker*: definisjonen bygger på gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 15, og gjennomfører hovedsakelig ekomdirektivet artikkel 2 nr. 14. Presiseringen i gjeldende ekomlov om at sluttbruker er den som har inngått avtale om bruken av tjenesten, videreføres.

Selv om ordlyden er endret, er det ikke ment å endre innholdet i begrepet. At sluttbruker er en bruker som ikke tilbyr andre tilgang til nett eller tjeneste, tilsvarer ordlyden i gjeldende definisjon om at sluttbruker bruker tjenesten til eget bruk eller utlån. Eksempel på det sistnevnte kan være en arbeidsgiver som lar ansatte bruke mobiltelefonetjeneste som arbeidsgiver har inngått avtale om.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

27. *forbruker*: definisjonen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 2 nr. 15. I bestemmelsene § 4-4, § 4-5, § 4-6, § 4-8, § 4-9 og § 4-12, vil forbrukervernet i utgangspunktet gjelde tilsvarende for mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner.
28. *små foretak*: definisjonen er ny og er i tråd med definisjonen i Kommisjonsrekommandasjon 2003/361/EF av 6. mai 2003 om definisjonen av mikroforetak og små og mellomstore bedrifter.
29. *mikroforetak*: definisjonen er ny og er i tråd med definisjonen i Kommisjonsrekommandasjon 2003/361/EF av 6. mai 2003 om definisjonen av mikroforetak og små og mellomstore bedrifter.
30. *fellesfakturert tjeneste*: definisjonen bygger på gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 18. I tillegg til de tradisjonelle fellesfakturerte innholdstjenestene levert over elektronisk kommunikasjonsnett, omfatter den nye definisjonen også kjøp av varer og tjenester som faktureres sammen med elektroniske kommunikasjonstjenester. Definisjonen omfatter det som er kjent som tredjepartsfakturering i ekomdirektivet, altså der en annen enn tilbyderer med avtaleforholdet fakturerer tjenester over samme faktura som den elektroniske kommunikasjonstjenesten. Definisjonen omfatter således all fakturering hvor tredjepart mottar vederlag for varer og tjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste. Bakgrunnen for å inkludere også varer og tjenester er at hensynene til forbrukerbeskyttelse er lik uavhengig av om det er varer, tjenester eller innholdstjenester som betales over telefonregningen.
31. *Identitetsfanging*: definisjonen er en videreføring av gjeldende ekomlov § 1-5 nr. 20. Identitetsfanging er en teknikk der offentlig mobilkommunikasjon påvirkes slik at det blir mulig å finne den elektroniske identiteten til brukerutstyr som brukes i mobilnettet, i tillegg til at utstyret kan lokaliseres. Dette kan gjøres ved hjelp av det som kalles en «falsk basestasjon»; en enhet som av brukerutstyret oppfattes å være en basestasjon i mobilnettet, men som i realiteten hekter seg på kommunikasjonen mellom brukerutstyr og nettet, alternativt overtar for nettet. I slike tilfeller observeres trafikk og signalering i mobilnettet slik at de elektroniske identiteter etter hvert fremkommer. Jamming kan brukes i kombinasjon med annet utstyr for å lette identitetsfangingen. Jamming knytter seg til aktiv utsendelse av radiosignaler fra en «støysender» som fører til at radiokommunikasjonssystemer og -utstyr i et begrenset område ikke kan virke som tilsiktet; de blir forhindret fra å motta nødvendige radiosignaler fra og nå frem med nødvendige radiosignaler til et nettverk. Jamming har nettopp til hensikt å «slå ut» radiokommunikasjonsløsninger i et avgrenset område, for et kortere eller lengre tidsrom.
32. *småcellebasestasjon*: definisjonen er ny og tilsvarende ekomdirektivet artikkel 2 nr. 23. Med lav visuell påvirkning menes for eksempel at småcellebasestasjonen utformes slik at den samsvarer visuelt med den bærende strukturen og har en passende størrelse i forhold til den samlede størrelsen på den bærende strukturen, har en passende form, nøytrale farger som passer til eller faller i ett med den bærende strukturen, samt skjulte kabler. Typisk vil dette gjelde hvor en småcellebasestasjon plasseres i for eksempel en lysmast, et trafikklys, en reklame-tavle eller en bussholdeplass. En småcellebasestasjon som i kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 oppgis til å ha et volum på inntil 30 liter vil normalt være tilstrekkelig til å kunne romme de fleste elementene av en småcellebasestasjon og sikre at det ikke er for iøynefallende. Dette gjelder den delen av basestasjonen som er synlig for allmenheten. Det legges opp til å fastsette nærmere krav til utforming av småcellebasestasjon i forskrift, jf. merknaden til § 10-4 fjerde ledd.
33. *domenenavn*: definisjonen er ny. Et domenenavn er en del av en hierarkisk navnestruktur og benyttes for å identifisere tjenester og ressurser på internett. Et domenenavn er satt sammen av flere ledd, hvor hvert ledd hører til på et nivå i hierarkiet. Det siste leddet i domenenavnet er toppdomenet som domenenavnet er registrert under, for eksempel det norske toppdomenet «.no». På nivået under toppdomenene ligger andrenivå underdomenenavn, slik som «regjeringen». Sammensetningen av toppdomenet og underdomenet gir det komplette domenenavnet, slik som «regjeringen.no». Noen underdomener utgjør egne kategoridomener på dette nivået. Dette er domener som er satt opp for bestemte grupper, for eksempel «dep.no», som er kategoridomene for alle departementene i Norge. På nivået under finnes tredjenivå underdomener, som for eksempel «dfd.dep.no» for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Den hierarkiske strukturen gjenspeiler også ansvarsforholdene. Egne aktører kan gis ansvar for hvert nivå. Et domenenavn tildeles av en registerenhet.

34. *toppdomene*: definisjonen er ny. Et landkode-toppdomene er toppdomener som er grunnlagt til bruk i ett land eller ett uavhengig område. Landkodeloppdomener (ccTLD) består av den korresponderende to-bokstavkoden som følger av ISO 3166-1 for geografisk koding av stater og territorier, for eksempel «.no» for Norge eller «.se» for Sverige. Et generisk toppdomene er typisk reservert for en bestemt type brukere. Generiske toppdomener administreres globalt og er opprinnelig ment å være tilgjengelig til bruk globalt. Typiske eksempler på generiske toppdomener er «.com» og «.int».
35. *registerenhet*: definisjonen er ny og bygger på definisjonen i gjeldende forskrift av 1. august 2003 nr. 990 om domenena under norske landkodeloppdomener (domeneforskriften) § 2 b. En registerenhet administrerer og registrerer domenena under et toppdomene eller annet domene, og må være delegert ansvaret for domenet fra den internasjonale forvalteren av toppdomener (ICANN/IANA). Dette medfører blant annet at registerenheten skal drifte en navnetjeneste som er en del av den tekniske infrastrukturen for domenena systemet som brukes til å knytte domenena til IP-adresser. En navnetjeneste er en datamaskin med fast tilknytning til internett som formidler teknisk informasjon for ett eller flere domener. Registerenheten skal også vedlikeholde nødvendige databaser og distribuere sonefiler. En sonefil inneholder informasjon om et domene og benyttes typisk til å lagre informasjon om hvor tilknyttede tjenester som e-post og nettsider ligger, det vil si IP-adressen til tjenesten eller ved å henvise til subdomene hvor videre oppslag kan gjøres for å finne IP-adressen. En registerenhet er ikke en tilbyder etter definisjonen av tilbyder i nr. 11.
36. *datasenter*: definisjonen gjenspeiler langt på vei EUs definisjon av datasenter. Datasentre kan være av forskjellig karakter og størrelse. Datasenter kan spenne fra et enkelt datarom til en «hyperscale» datasenterinstallasjon som bruker flere hundre megawatt effekt (MW).
37. *datasentertjenester*: definisjonen er utformet i tråd med EUs definisjon av datasentertjeneste. Datasentertjenester omfatter tjenester som tilbys med utgangspunkt i et fysisk datasenter. Dette inkluderer tjenester som legger til rette for innplassering, tilkobling og drift av IT- og nettverksutstyr. Andre relaterte tjenester knyttet til det fysiske datasenteret kan inkludere ytterligere tilgangskontroll og sikring, opplistingen er ikke uttømmende. Selve driften av IT-

og nettverksutstyret for datalagring, dataprosessering og dataoverføring omfattes ikke av definisjonen. Dette medfører at andre digitale tjenester og skytjenester ikke omfattes.

38. *datasenteroperatør*: Etter bokstav a omfattes aktører som tilbyr andre tilgang til en datasentertjeneste mot vederlag. Dette gjelder uavhengig av om aktøren eier det fysiske datasenteranlegget selv, eller opererer med utgangspunkt i et leieforhold i for eksempel et «co-location»-datasenter. Etter bokstav b omfatter definisjonen også fysiske eller juridiske personer som driver eller leier datasenter, inkludert til egen virksomhet, med en abonnert elektrisk effekt som fastsettes av departementet i forskrift. Formålet med denne avgrensningen er å sikre at reguleringen treffer de viktigste aktørene som opererer datasenter og datasentertjenester av en slik størrelse og omfang at de antas å ha en betydelig samfunnskritisk betydning, mens mindre aktører ikke omfattes. Eventuelle datasenteroperatører som administrerer og opererer flere mindre datasentre som i sum overstiger terskelverdien for abonnert effekt, vil likevel omfattes.

Dette innebærer at det kan være flere pliktsubjekter i ett og samme fysiske datasenteranlegg. For eksempel kan et større «co-location» datasenter ha leietakere som bruker leiet areal/tjenester som utgangspunkt til selv å tilby datasentertjenester til andre, og leietakere som installerer og driver datasenter til egen virksomhet med en elektrisk effekt over terskelverdien. Både eieren av «co-location» datasenteret, og de to nevnte leietakerne vil da omfattes av definisjonen av datasenteroperatør. Definisjonen vil også omfatte dedikerte datasentre for kryptovalutautvinning. Datasenter som opereres av forsvarssektoren og politiet, inklusive Politiets sikkerhetstjeneste, er unntatt. Av hensyn til klarhet, nevnes Politiets sikkerhetstjeneste særskilt i unntaket. Loven legger ikke føringer på tolkningen av andre lover der politiet omtales generelt uten at Politiets sikkerhetstjeneste nevnes særskilt.

Til kapittel 2. Krav til tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og – tjenester

Til § 2-1 Registreringsplikt for tilbyder

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomforskrift § 1-2 som er fastsatt med hjemmel i gjeldende ekomlov § 2-1. Bestemmelsen gjennomfø-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

rer ekomdirektivet artikkel 12 nr. 3 og 4, og artikkel 14. Formålet med bestemmelsen er å gi departementet en oversikt over hvilke aktører som er tilstede i markedet. Dette er nødvendig av flere grunner, blant annet i departementets tilsynsvirksomhet.

Av bestemmelsens *første ledd* fremgår hvilke virksomheter som er registreringspliktige. Registreringsplikten gjelder tilbydere av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett, tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester med unntak av nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste. Registreringsplikten inkluderer også tilbydere av overføringskapasitet og tilbydere av tilgang til nett for kringkastingsformål. Registreringsplikten gjelder med andre ord også tilbydere som kjøper tilgang i nett og tilbyr egne tjenester, herunder internettilgangstjenester, jf. lovforslag til § 1-5 nr. 4.

Tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester er ikke registreringspliktige. Slike tilbydere legger ikke beslag på offentlige nummerressurser og er heller ikke en del av økosystemet som disse tilrettelegger for, og er derfor etter ekomdirektivet unntatt en generell tillatelsesordning, og dermed også unntatt fra registreringsplikt. Registreringsplikten gjelder også tilbydere som er tilgangskjøpere av de nevnte nett og tjenester hos netteier eller andre, og/eller som videreselger tjenester til sluttbrukere.

Tilbydere som registrerer seg kan be om svar fra departementet. Svar skal normalt foreligge innen én uke. Svaret skal bekrefte at foretaket har inngitt de nødvendige opplysninger, og skal gi nærmere informasjon om under hvilke omstendigheter ethvert foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i henhold til den generelle tillatelsen, har rett til å søke om rettigheter til å installere ressurser, forhandle om samtrafikk og oppnå tilgang eller samtrafikk med sikte på å gjøre det lettere å utøve disse rettighetene, for eksempel på andre forvaltningsområder eller overfor andre foretak.

Andre ledd har regler om hva en registrering skal inneholde og er i tråd med ekomdirektivet artikkel 12 nr. 4. Registreringen skal omfatte en erklæring fra en fysisk eller juridisk person om at vedkommende har til hensikt å begynne å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester og de minsteopplysningene som kreves for at det skal kunne føres et register eller en liste over tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Departementet kan etter *tredje ledd* fastsette et standard skjema som skal brukes til registreringen. Det er hensiktsmessig at standard skjemaet baseres på mal for registrering i GABD, som er utviklet av BEREC, ettersom informasjonen som skal samles inn er lik.

Det følger av *fjerde ledd* at tilbydere skal melde fra om endringer i de registrerte opplysningene snarest mulig slik at registeret er så oppdatert som mulig. Dette gjelder også opplysninger om at virksomheten legges ned.

Det fremgår av *femte ledd* at informasjonen som mottas i forbindelse med registreringen, vil bli delt med BEREC. I henhold til ekomdirektivet Artikkel 12 skal BEREC drive en database med oversikt over alle lands registrerte tilbydere. Denne databasen har fått navnet General Authorization Database (GADB). Informasjonen som videresendes BEREC vil bli registrert i GADB. I dette systemet skal hver tilbyder registreres med tilsvarende informasjon som i nasjonal oversikt, inkludert en ID. Det vil være opp til departementet å bestemme hvor mye av informasjonen som registreres i systemet som skal være offentlig og åpent for andre. Det skal kunne differensieres mellom hva publikum, andre myndigheter og reguleringsmyndigheten selv ser. BEREC har utviklet en mal for registrering i GABD¹. Ettersom ekomdirektivet Artikkel 12 setter begrensninger for hvilken informasjon som skal samles inn ved nasjonal registrering, vil informasjonen om tilbyderne være lik i nasjonal database som i GADB.

I *sjette ledd* gis departementet hjemmel til å gi forskrifter om registrering.

Til § 2-2 Krav til registrering av maritim oppgjørsvirksomhet

Bestemmelsen viderefører hovedsakelig gjeldende ekomlov § 2-13.

Avregning og oppgjør mellom skip og tilbydere for elektronisk kommunikasjon fra skip via satellitt eller direkte til jordbundet nett, krever omfattende administrativt arbeid. Arbeidet omfatter blant annet identifisering av anrop, ofte avregning mot et stort antall tilbydere verden over og omregning til ulike valutaer. Slik avregning tilbys av særskilte enheter. Disse virksomhetene utgjør et faktureringsledd mellom tilbydere og skip.

De internasjonale reglene om maritim oppgjørsvirksomhet følger av Den internasjonale tele-

¹ BEREC Guidelines for the notification template pursuant to article 12, paragraph 4 of Directive 2018/1972 of the European Parliament and of the Council, 6.12.2019.

unions Radio Regulations (Radioreglementet, RR) og International Telecommunications Regulations (ITR) 1988 Vedlegg 2. Den internasjonale teleunion har videre utarbeidet en rekommendasjon, ITU-T Rec D. 90, om «Charging, billing, international accounting and settlement in the maritime mobile service.» Denne har nærmere bestemmelser om godkjenning, registrering, tildeling av AAIC (Accounting Authority Identification Code) og notifisering til Den internasjonale teleunionen (ITU). ITU utarbeidet i 2012 en ny ITR. Den nye ITR 2012 opphever ikke den gamle, men gjelder parallelt med ITR 1988. Norge er ikke tilsluttet ITR 2012. Dette er uten juridisk betydning for maritim oppgjørsvirksomhet.

I bestemmelsens *første ledd* stilles det krav om registrering for å kunne utføre betalingsformidling for skip som har fått tillatelse fra norske myndigheter til bruk av radioutstyr i den maritime mobile tjeneste. Departementet registrerer og tildeler AAIC kode til oppgjørsselskap som blir registret etter første ledd og er etablert i Norge, det vil si registrert i foretaksregisteret her. Maritim oppgjørsvirksomhet som er registrert i andre land, og har fått tildelt AAIC ved denne registreringen, må også registres hos norske myndigheter etter første ledd for å kunne foreta avregning og betalingsformidling for norskregistrerte skip.

Registrering av nye oppgjørsselskap skjer i dag ved søknad til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, som foretar registreringen, tildeler AAIC og rapporterer tildeling til Den internasjonale teleunionen (ITU).

Etter ITR vedlegg 2 skal myndighetene i de enkelte land sikre betalingsformidling fra skip de har gitt tillatelse til å bruke radioutstyr i den maritime mobile tjeneste. Betalingsformidlingen kan bli utført av den myndighet som har gitt tillatelsen selv, godkjent privat foretak eller annet utpekt organ. I Norge har betalingsformidlingen vært foretatt av registrerte private foretak.

Av *andre ledd* fremgår det at departementet kan inngå avtale med eller ved pålegg utpeke en virksomhet til å tilby maritim oppgjørsvirksomhet. Dette er en synliggjøring av alternative måter departementet kan sørge for at det finnes minst ett tilbud av maritim oppgjørsvirksomhet for norskregistrerte skip, i tråd med ITR vedlegg 2. En slik avtale eller pålegg vil først og fremst være aktuelt dersom eksisterende tilbud av maritim oppgjørsvirksomhet for norske skip avvikles, og departementet ikke mottar nye søknader om tillatelse til å drive slik virksomhet.

Bestemmelsens *tredje ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om opplysninger som skal gis ved registrering, nærmere krav til virksomheten som skal drive maritim oppgjørsvirksomhet, samt krav til utøvelse av oppgjørsvirksomheten. Dette kan for eksempel være pålegg om sikkerhetsstillelse for ansvar som foretaket kan pådra seg under utøvelse av virksomheten. Krav om at virksomheten skal stille sikkerhet for ansvar de måtte pådra seg for trafikkinntekter er i tråd med anbefalingen i ITU-T Rec D. 90, vedlegg A, punkt A.1.2. Videre kan det gis forskrift om begrensninger i antall selskaper som kan få tillatelse til å drive maritim oppgjørsvirksomhet og tidsbegrensning for tillatelsen, jf. vedlegg A.2.4.

Til § 2-3 Alle-til-alle-kommunikasjon og samvirke mellom tjenester

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 60 nr. 1 og 61 nr. 2 bokstav c. Samvirkningsevne mellom tjenester er til nytte for sluttbrukerne og et overordnet mål i ekomdirektivet, jf. artikkel 1 nr. 2 bokstav a. Det mer spesifikke formålet med artikkel 61 nr. 2 bokstav c er å sikre alle-til-alle-kommunikasjon og tilgang til nødmeldetjeneste.

Første ledd viderefører gjeldende ekomlov § 4-2 første ledd. De fleste tilbydere i en nettverksbransje har egeninteresse i å ha samtrafikk med andre og dermed bidra til å sikre alle-til-alle-kommunikasjon. Utgangspunktet er derfor at samtrafikk bør baseres på kommersielle avtaler mellom tilbyderne. Bestemmelsen gir alle tilbydere både en rett og en plikt til å forhandle om samtrafikk. Samtrafikk er definert i § 1-5 nr. 19.

Andre ledd viderefører gjeldende ekomlov § 4-2 andre ledd og hjemler departementets kompetanse til å kunne pålegge tilbydere å inngå avtale om samtrafikk. Slike pålegg kan gjøres på eget initiativ eller etter klage. Behov for slike inngrep kan for eksempel oppstå for å sikre alle-til-alle-kommunikasjon for tilbydere som kontrollerer tilgang til sluttbrukere. I tilfeller hvor ingen av partene har plikt til å inngå avtale, men en av partene ønsker det, må departementet vurdere om pålegg om inngåelse av avtale er nødvendig for å sikre alle-til-alle-kommunikasjon. Dette gjelder ikke nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester som det etter tredje ledd er en høyere terskel for å pålegge samvirke for tjenester.

Tredje ledd gir hjemmel for å kunne pålegge tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester med betydelig dekningsgrad og betydelig antall brukere, å endre

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

sine tjenester slik at de samvirker med andre tilsvarende tjenester (det vil si at det er interoperabilitet mellom tjenestene). Dette kravet er nytt. Begrepet «betydelig» bør tolkes slik at den aktuelle tilbyderens geografiske dekning og antall sluttbrukere utgjør en kritisk masse sett i sammenheng med målet om å sikre sluttbrukerne alle-til-alle-kommunikasjon. En slik plikt kan bare pålegges dersom Kommisjonen, etter å ha rådført seg med BEREC, har vedtatt gjennomføringsrettsakt som angir hvilke og omfanget av eventuelle forpliktelser som kan pålegges, jf. ekomdirektivet artikkel 61 nr. 2 bokstav ii. Dette henger sammen med at manglende samvirke mellom tjenester er en grenseoverskridende problemstilling. Før Kommisjonen vedtar en slik gjennomføringsrettsakt, må det fastslås en alvorlig trussel mot alle-til-alle-kommunikasjon i hele Unionen eller i minst tre medlemsstater. Før norske myndigheter kan pålegge plikt til å gjøre tjenester samvirkende med andre tjenester, må den aktuelle gjennomføringsrettsakten være innlemmet i EØS-avtalen. Dersom de tre berørte medlemsstatene er Norge, Island og Liechtenstein vil avgjørelsen måtte tas av EFTAs overvåkningsorgan.

I *fjerde ledd* er det inntatt en forskrifts- og enkeltvedtakshjemmel for å kunne gi utfyllende bestemmelser om de nærmere vilkår for samvirke mellom nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester etter tredje ledd og elektroniske kommunikasjonstjenester etter andre ledd. Det fremgår av fortalen punkt 150 at det særlig vil være aktuelt å pålegge bruk av spesifikke standarder for alle eller enkelte tilbydere, og krav til offentliggjøring av informasjon og vilkår om at informasjonen kan brukes av andre. Bestemmelsen gir også myndighetene hjemmel til å inkorporere en eventuell gjennomføringsforordning i forskrift.

Til § 2-4 Krav til nett, tjeneste, tilhørende utstyr og standarder

Bestemmelsen viderefører langt på vei gjeldende ekomlov § 2-3 og gir hjemmel til å stille krav til kvaliteten på elektronisk kommunikasjon. Krav kan for eksempel stilles for å sikre et minimumsnivå på tjenestene som tilbys over nettet.

Kompetansen til å kreve bruk av standarder i *første ledd* stammer fra ekomdirektivet artikkel 39. Artikkel 39 omhandler standardisering, og bygger på hensyn om å fremme et harmonisert tilbud av elektroniske kommunikasjonsnett og elektroniske kommunikasjonstjenester med tilhørende ressurser og tilhørende tjenester. Bestemmelsen

gjelder i hovedsak teknisk standardisering som metode for harmonisering.

Kvalitetskrav vil ha betydning både ved normal bruk av nettet og ved sikkerhetshendelser jf. § 3-1 sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Kvalitetskrav som stilles til nettet kan også gjelde tonesignaler og nummervisning.

Bestemmelsen presiserer videre i første ledd at det kan stilles krav til tilhørende utstyr og fasilitet. Dette gjelder blant annet tilhørende utstyr og fasilitet som ikke uten videre vil være dekket av utstyrskrav eller andre relevante krav. Slike krav kan også være nødvendig for å sikre liv, helse eller for å sikre elektromagnetisk kompatibilitet. Det er viktig å kunne stille krav til utstyr og installasjoner fordi kombinasjonen av utstyr i installasjoner kan skape systemer som forårsaker elektromagnetiske forstyrrelser eller som kan medføre fare, eksempelvis i forhold til elektrisk sikkerhet, selv om enkeltutstyr tilfredsstiller utstyrskrav i standarder eller forskrifter.

Bestemmelsen gir hjemmel for at departementet kan stille krav til bruk av frekvenser og signalstyrker også i faste elektroniske kommunikasjonsnett for å hindre skadelig interferens der flere tilbydere benytter samme nett, eller for å hindre forstyrrelser mellom signaloverføringen i kablene og radiosamband. Slike forstyrrelser kan forekomme selv om gjeldende standarder blir fulgt, fordi netteiere tar i bruk nye bredbånds overførings-systemer for å kunne utnytte faste elektroniske kommunikasjonsnett mer effektivt. Med dette forstås frekvensbruk i annet overføringsmedium enn fritt rom, det vil si frekvensbruk i ulike former for kabelforbindelser i faste nett. Alle kabeltyper omfattes, herunder koaksial-, fiber- og parkabel. Det kan også oppstå behov for regulering av frekvensbruk i aksessnett i relasjon til at konkurrerende tilbydere til eier av et aksessnett gis leierett til faste tilknytningslinjer i slikt nett for å sikre at det etableres reell konkurranse mellom tilbydere og at sluttbruker har valgfrihet og sikres et best mulig tjenestetilbud. For å oppnå dette må regelverket forhindre at ikke-kompatible systemer kobles til kabel og dermed forårsaker kommunikasjonsproblemer for eksisterende og nye brukere og medvirke til at den potensielle kapasitet i en kabel kan utnyttes mest mulig effektivt.

På denne bakgrunn er det både for å sikre sameksistens mellom radiosamband og faste elektroniske kommunikasjonsnett og bidra til økt valgfrihet og konkurranse på levering av tjenester i slike nett, nødvendig å standardisere bruken av frekvenser og signalstyrker for eksempel i aksess-

nett eller i kabel-TV-nett. Den nærmere regulering gjøres mest hensiktsmessig i forskrift, og departementet gis derfor hjemmel til blant annet å fastsette forskrifter om frekvensbruk i faste elektroniske kommunikasjonsnett.

For å sikre et godt kvalitets- og kapasitetsnivå på elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, følger det av *andre ledd* at departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift om at tilbyder skal gjennomføre nærmere angitte tiltak som forebygger eller begrenser mengden av massedistribuert elektroniske meldinger, ondartet programvare og lignende i elektroniske kommunikasjonsnett. Bestemmelsen vil for eksempel gi hjemmel til i forskrift å pålegge alle ISPer å tilby anti-spam programvare til sine kunder.

Om en melding er massedistribuert vurderes i det enkelte tilfelle basert på omfang og sendemåte. Meldingens innhold er uten betydning. Det vil ikke nødvendigvis være sammenfall mellom de tilfeller av spam som vil omfattes av bestemmelsen og markedsføringslovens bestemmelse om uoppfordret elektronisk post. Det er for eksempel ikke et krav i ekomloven at henvendelsen skal være rettet i markedsføringsøyemed til fysiske personer.

Begrepet «ondartet programvare» skal forstås som enhver uønsket dataprogramkode som er egnet til å gjøre skade på elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste.

Departementet kan videre fatte enkeltvedtak og gi forskrift som fastsetter nettermineringspunktens plassering. Begrepet nettermineringspunkt er definert i § 1-5 nr. 12. Plasseringen av nettermineringspunktet har betydning for hvilket utstyr som inngår i det offentlige nettet. Utstyret i nettet på «nettverksiden» av termineringspunktet vil kontrolleres av tilbyderen av nettet. Utstyr som er på terminalsiden av nettet vil være under sluttbrukerens kontroll. Denne grensedragningen vil kunne ha betydning for flere bestemmelser i ekomloven. At utstyr defineres som terminalutstyr vil for eksempel kunne ha betydning i sammenheng med nettnøytralitetsreglene som fastsetter at sluttbrukere har rett til å bruke terminalutstyr etter eget valg. Det er departementet som har ansvaret for å plassere nettermineringspunktet i konfliktsituasjoner. Plasseringen av nettermineringspunktet kan være forskjellig i forskjellige nettverkstopologier, slik som for eksempel i fastnett og mobilnett. Departementet skal ta størst mulig hensyn til BEREC «Guidelines on Common Approaches to the Identification of the Network Termination Point in different Network Topologies» (BoR (20) 46) ved nærmere fastsetting av punktenes plassering.

Bestemmelsen gjelder både for private og offentlige nett.

Til § 2-5 Taushetsplikt ved tilgang og samtrafikk

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-13, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 60 nr. 2. Det er gjort endringer i bestemmelsen slik at det fremkommer tydeligere at plikten til å bevare taushet også gjelder for de opplysninger tilbyderen mottar underveis i avtaleperioden. Opplysninger som det vil være aktuelt å bevare taushet om er i hovedsak drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den andre tilbyderen. Foretakene skal til enhver tid respektere at de overførte og lagrede opplysningene skal behandles fortrolig. Opplysningene skal kun brukes til det formål de er gitt, og skal ikke videreformidles til annen part, datterforetak og partnere, og heller ikke til andre avdelinger eller enheter i eget foretak. For å sikre at mottaker bevarer taushet om andres forretningssituasjon underveis i kundeforholdets løpetid, er det inntatt ett nytt andre punktum i bestemmelsen.

Plikten til å bevare taushet etter bestemmelsen er begrunnet i at tilbydere under forhandlinger om og i avtale om kjøp av tilgang, vil måtte utveksle opplysninger som kan utnyttes av den annen part i konkurranseøyemed. Markedene for elektronisk kommunikasjon er ofte kjennetegnet av vertikalt integrerte tilbydere, det vil si tilbydere som selv produserer grossisttilgang til sin egen sluttbrukervirksomhet. Der en slik tilbyder også selger tilgang til eksterne tilgangskjøpere, vil tilgangsselgeren kunne ha insentiv og mulighet til å utnytte informasjonen han mottar fra den eksterne kjøperen til fordel for sin egen sluttbrukervirksomhet. Markedene for elektronisk kommunikasjon er videre ofte kjennetegnet av et ujevnt styrkeforhold mellom kjøper og selger av tilgang og informasjonsskjevheter. For å understøtte konkurransen i markeder for elektronisk kommunikasjon, er det derfor behov for å fastslå tilbyders taushetsplikt direkte i loven. Taushetsplikten etter denne bestemmelsen er likevel ikke avgrenset til å gjelde tilbyder med sterk markedsstilling, men gjelder også den som forhandler om eller kjøper tilgang, og for enhver tilbyder som inngår samtrafikkavtaler.

Taushetsplikten retter seg mot tilbyder som foretak. Plikten innebærer at opplysningene skal behandles fortrolig og at tilbyder utelukkende skal benytte opplysninger som fremkommer fra annen tilbyder i forbindelse med tilgang- eller

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

samtrafikkavtaler til det formål de er avgitt. Tilbydere er også ansvarlig for at opplysningene ikke gis videre til andre, herunder andre i egen virksomhet som er opplysningene uvedkommende, datterselskaper eller partnere.

Til § 2-6 Måling og informasjon om kvalitet

Bestemmelsen viderefører delvis gjeldende ekomlov § 2-2 andre ledd, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 104 nr. 1 og nr. 2.

Første ledd viderefører enkelte krav i gjeldende rett og inneholder nye elementer, herunder blant annet at tilbyderne av internetttilgangstjenester og offentlige person-til-person-kommunikasjonstjenester kan pålegges å måle og offentliggjøre kvaliteten på tjenesten på en måte som er uttømmende, sammenlignbar, pålitelig, brukervennlig og oppdatert. Plikten til å offentliggjøre informasjon gjelder tilbydere som i det minste har kontroll over deler av nettet, enten direkte eller i henhold til en avtale om tjenestenivå (Service Level Agreement – SLA).

Andre ledd gir departementet kompetanse til å kunne pålegge en plikt for tilbyder av internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelig person-til-person-tjenester å informere om hvilke tiltak tilbyder har igangsatt for å sikre likeverdig tilgang til sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som for andre sluttbrukere, jf. lovforslaget § 4-16 om krav til likeverdig tilgang og utvalg for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne.

Tredje ledd gir departementet mulighet til å pålegge tilbyder å gjøre tiltak for å måle effekter av virksomhetens klima- og miljøpåvirkning og informere nærmere om dette. Dette følger opp tiltak fra Meld. St. 28 (2020–2021) *Vår felles digitale grunnmur* om måling av klima- og miljøeffekter knyttet til bruk av ekomtjenester, om bruk av mer energieffektive løsninger i ekomsektoren, og om styring av klima- og miljøpåvirkning basert på relevante standarder og retningslinjer for bærekraftige prosesser.

Fjerde ledd gir departementet kompetanse til å kreve at tilbyder av offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal informere sluttbruker om hvorvidt kvaliteten på tjenesten beror på eksterne faktorer, for eksempel kontroll over signaloverføringen eller oppkoblingens kvalitet. Dette kan være aktuelt der faktorer utenfor tilbyderens kontroll kan spille inn på sluttbrukers opplevde kapasitet i nettet.

Femte ledd er nytt og presiserer at departementet kan kreve å få se informasjonen før den offentliggjøres.

Andre til femte ledd følger ikke av gjeldende ekomlov.

Sjette ledd gir departementet kompetanse til å fatte enkeltvedtak, og utdyper departementets kompetanse til å gi forskrift, om hvilke parametere for tjenestekvalitet som skal måles, gjeldende målemetoder, innholdet, formen og på hvilken måte opplysningene offentliggjøres, herunder mulige ordninger for kvalitetssertifisering av måling av kvalitet og offentliggjøring av informasjon. Departementet kan ved behov benytte parametere, definisjonene og målemetodene som følger ekomdirektivet vedlegg X.

Til § 2-7 Prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett

Bestemmelsen viderefører delvis gjeldende ekomlov § 2-14 om installatør, og utvider plikten til også å omfatte prosjekteringsfasen. Formålet med tillatelsesordningen (ofte omtalt som autorisasjonsordningen) er å sikre at elektronisk kommunikasjonsnett prosjekteres, installeres og vedlikeholdes slik at krav til elektrisk sikkerhet, elektromagnetisk kompatibilitet, frekvensbruk og kvalitet blir ivarettatt. Kravene skal sikre riktige kvalifikasjoner og kvalitet fra planleggingsfasen av et elektronisk kommunikasjonsnett til selve installasjonen, og ved vedlikehold i etterkant av ferdigstillelse.

Første ledd stiller krav til at virksomhet som er ansvarlig for prosjektering, installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett skal ha tillatelse fra departementet. Virksomheter som er ansvarlig for arbeid med prosjektering og arbeid med bygging av elektronisk kommunikasjonsnett skal være kvalifisert for oppgaven, slik at arbeidet kan utføres på en faglig forsvarlig måte. Videre skal virksomheten sikre og dokumentere at det elektroniske kommunikasjonsnettet bygges på en faglig forsvarlig måte og med tilfredsstillende kvalitet.

I forkant av arbeidet med installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett vil det i de fleste tilfeller være en prosess med prosjektering eller planlegging av prosjektet. Utvidelsen av plikten etter bestemmelsen medfører at kravene også skal gjelde i prosjekteringsfasen. Dette er et nytt krav. Bakgrunnen for utvidelsen er at feil i prosjekteringsfasen som skyldes manglende kvalifikasjoner kan være svært dyrt og krevende å rette opp. Ansvarlig virksomhet skal sørge for dokumentasjon av det elektroniske kommunikasjonsnettet i henhold til fastsatte krav slik at dette kan overleveres til eier eller tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett

når arbeidet er ferdigstilt. Med ansvarlig virksomhet menes den som er juridisk ansvarlig for at arbeidet er utført i henhold til fastsatte krav i de ulike stadiene fra prosjektering til ferdigstilling.

Bestemmelsens *andre ledd* stiller krav om at eier av elektronisk kommunikasjonsnett skal bruke virksomhet som innehar tillatelse etter første ledd ved prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett. Eier vil være den juridiske eieren av det elektroniske kommunikasjonsnettet. Eier skal også kunne dokumentere at nettet er bygget på en faglig forsvarlig måte og med tilfredsstillende kvalitet. Det vil dermed være den dokumentasjonen som ansvarlig virksomhet skal utarbeide i henhold til første ledd og forskriftsverket som eier skal kunne legge frem for eksempel ved tilsyn.

Nærmere krav til hvor lenge dokumentasjonen skal oppbevares og kunne legges frem vil fremgå av forskriftene som er hjemlet i bestemmelsen. Eksempelvis er det i gjeldende forskrift om elsikkerhet i elektronisk kommunikasjonsnett satt krav om at dokumentasjon på at nettet oppfyller sikkerhetskrav skal oppbevares så lenge nettet er i drift, og at dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved tilsyn. I gjeldende autorisasjonsforskrift er kravet at autorisert virksomhet som har utført installasjon, drift eller vedlikehold, skal oppbevare kopi av dokumentasjon i minst fem år.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om krav til virksomhet som er ansvarlig for prosjektering, installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett, blant annet slik at det kan settes konkrete krav til utdanning og erfaring for virksomhetens ansvarlige kvalifiserte person. Det vil også være behov for å fastsette i forskrift krav til kompetansen hos virksomhetens øvrige personale som arbeider med dette. I tillegg gis det hjemmel til å gi unntak, i den grad reglene skulle gi uønskede eller urimelige utslag. Videre gir bestemmelsens tredje ledd hjemmel til å gi forskrifter om krav til utførelse, kvalitet og dokumentasjon, jf. ovenfor.

Til § 2-8 Entydig identifisering av sluttbruker

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-4 andre ledd. Ordlyden er imidlertid justert slik at den harmonerer med den nye definisjonen i § 1-5. Tilbyder av «offentlig telefontjeneste» er byttet ut med «offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste». Selv om ordlyden er

endret innebærer ikke dette materielle endringer sammenlignet med gjeldende regelverk.

Tilbydere av offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste plikter i henhold av *første ledd* å sikre entydig identifisering av sluttbrukere ved inngåelse, endring og opphør av avtale. Kravet gjelder også ved portering av telefonnummer (overføring av sluttbrukers telefonnummer fra én tilbyder til en annen). Formålet med dette er å sikre at den reelle identiteten til sluttbruker knyttes til telefonnummeret, herunder å redusere omfanget av forveksling, misbruk av andres identitet, og identitetstyveri.

Offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal ikke kunne benyttes før sluttbruker er registrert på en entydig måte. Tilbyder har ansvaret for at kravet er oppfylt og skal kunne dokumentere på hvilken måte identitetskontrollen er foretatt. Entydig identifisering av sluttbruker vil for eksempel også gjelde data SIM-kort fordi disse benytter 12-sifrede nummer som inngår i den nasjonale nummerplanen, jf. § 1-5 nr. 6.

Myndighet til å gi forskrift om krav om entydig identifisering av sluttbruker hjemles i *andre ledd*, og det presiseres at departementet kan stille krav til identitetskontroll.

Til § 2-9 Register over sluttbrukere

Bestemmelsen er en delvis videreføring av gjeldende ekomlovsforskrift § 6-2 første ledd. Pliktsubjektet er endret til tilbyder av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste i tråd med nye definisjoner av ulike elektroniske kommunikasjonstjenester. Begrepet «entydig» er tatt ut av bestemmelsen for å gjøre det klart at identifisering her har et annet innhold enn «entydig identifisering» i § 2-8. Bestemmelsen må likevel ses i sammenheng med § 2-8 om entydig identifisering av sluttbruker da denne beskriver metode for å sikre at informasjon i registeret er korrekt. Det er imidlertid ikke slik at all informasjon benyttet til entydig identifisering av sluttbruker nødvendigvis skal lagres i et register over sluttbrukere.

Tilbyder av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal etter bestemmelsen føre oversikt over sluttbrukers navn, adresse og nummer for tjenesten. For tilbyder av mobilkommunikasjon innebærer dette en plikt til også å føre oversikt over kontantkortabonnenter.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Til § 2-10 Anrop til nødmeldetjeneste og geografisk lokalisering av nødanrop

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-6, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 109.

I *første ledd* fastslås det at alle tilbydere av offentlig tilgjengelig nummerbasert kommunikasjon-til-kommunikasjonstjeneste skal ha plikt til å formidle anrop til nødnummer. Private nett, herunder internt i bedrifter, offentlig virksomhet eller boligselskap og lignende og som er tilknyttet til offentlig talekommunikasjonstjeneste, er omfattet. Alle tilbydere som tilbyr en elektronisk kommunikasjonstjeneste som gir mulighet for å foreta innenlandsk anrop til ett eller flere nummer i den nasjonale nummerplanen, plikter å understøtte anrop til nødmeldetjeneste. Etter gjeldende rett plikter tilbyderne å rute nødanrop til nærmeste nødsentral når ikke annet er nærmere bestemt. Artikkel 109 i ekomdirektivet har et nytt krav om at nødkommunikasjon skal rutes til den best egnede nødmeldesentralen, og dette gjennomføres i bestemmelsen. Dette er ofte den nærmeste nødmeldesentralen, men det er ikke alltid slik, da rett mottakssted følger av en fastlagt geografisk inndeling for organisering av mottak av nødmeldinger.

Det følger av *andre ledd* at sluttbruker skal kunne ringe til nødnummer uten kostnader for brukeren. Tilbyder skal med andre ord ikke kreve betaling fra sluttbruker for anrop til nødnummer.

Nødnummeret 112 er felles europeisk nødnummer som Norge også har gjennomført til bruk for politiet. Det er i tillegg innført egne nødnummer for henholdsvis brann (110) og ambulanse/legetjeneste (113). Begge disse numrene kan også nås ved å ringe 112. Løsningen, som fungerer selv om sluttbruker har hemmelig nummer eller har reservert seg for visning av sitt nummer til den vedkommende ringer til, kalles opprinnelsesmarkering.

Plikten til å tilby opprinnelsesmarkering til nødetatene omfatter både tilbyder av offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste og tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett, jf. *tredje ledd*. Ekomdirektivet artikkel 109 har også nye regler om posisjonering av nødanrop. Blant annet skal medlemslandene overføre nettverksbasert posisjonering og, der det er tilgjengelig, håndsettbasert posisjonering. Forsterkede krav til posisjonering ble i 2018 tatt inn i norsk rett (gjeldende ekomforskrift § 6-2 a). Bestemmelsen regulerer blant annet overføring av geografisk lokalisering av nødanrop utreg-

net av systemer utviklet av operativsystemleverandører. Departementet legger opp til å videreføre dette i forskrift og anser dermed at reguleringen om nødkommunikasjon dekker innholdet i direktivet på dette punkt.

Bestemmelsen presiserer at tilbyderne skal stille lokaliseringsinformasjon «gratis» tilgjengelig for nødetaten straks oppringingen når frem til nødetaten. Tilbydernes plikt til å overføre lokaliseringsdata for egen regning til nødetatene omfatter imidlertid ikke foredling av dataene. Det er rådata i henhold til et avtalt format mellom tilbyder og nødetatene som skal leveres gratis til nødetatene. Nødetatene må på denne bakgrunn selv dekke kostnadene til dataprogrammer, for eksempel kartapplikasjoner, som er nødvendige for å kunne lese av og presentere lokaliseringsdataene. Det er imidlertid behov for at opprinnelsesmarkeringen gjøres så nøyaktig som mulig, og det legges derfor opp til at det tas i bruk nye tekniske løsninger når dette er hensiktsmessig.

Omfanget av plikten til å tilby opprinnelsesmarkering må ses i lys av reglene om personvern. Selv om taushetsplikt etter § 3-10 i utgangspunktet også gjelder overfor nødetatene, må taushetsplikten settes til side så langt det er nødvendig for å ivareta liv og helse. Begrunnelsen for dette er den samme som begrunner unntaket i gjeldende ekomlov. Hensynet til en effektiv samfunnsinnsats fra ambulanse og brannvesen og liv og helse må i slike tilfeller veie tyngre enn hensynet bak taushetsplikten. Nødetaten vil imidlertid ikke ha krav på innsyn på forhånd eller i ettertid, det vil si utover det som følger av opprinnelsesmarkeringen i forbindelse med nødmeldingen.

Det følger egne regler for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne i *fjerde ledd*. Ekomdirektivet artikkel 109 nr. 5 gir plikt til å sikre sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne tilgang til nødtjenester gjennom nødkommunikasjon. Tjenestene skal være likeverdige med det som tilbys andre sluttbrukere og i samsvar med EU-retten hva gjelder tilgjengelighetskrav for varer og tjenester. Dette skal også gjelde for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som gjester i norske nett, og dersom mulig, uten forhåndsregistrering. Hvilke tjenester som tilbys for nødkommunikasjon vil kunne utvikle seg over tid.

Det er allerede innført mulighet for døve og hørselshemmede å sende SMS og MMS til nødnummer. Brukergruppen i ekomdirektivet favner imidlertid videre, og det vil være aktuelt å forskriftsfeste nærmere regler.

Femte ledd gir departementet kompetanse til å gi forskrift om kommunikasjon til nødmeldesentraler.

tral. Nødkommunikasjon omfatter i gjeldende ekomlov ikke bare talekommunikasjon, men også SMS. SMS-tilgang er i dag inkludert for særlige brukergrupper gjennom forskrift. Forskriftshjemmelen kan brukes til å inkludere meldinger, andre typer kommunikasjon som for eksempel direkte- eller sanntidstekstmeldinger. Teksttelefon tjenester vil kreve tilrettelegging både fra nød-sentralene og tilbyder, etter hvert som det blir aktuelt.

Det er også tatt inn en eksplisitt hjemmel for departementet til å regulere nødkommunikasjon fra private nett i forskrift. Bakgrunnen for bestemmelsen er ekomdirektivet artikkel 109 og plikten for medlemslandene til å promotere løsninger for tilgang til nødtjenester fra private nett. Det gis blant annet forskriftshjemmel til å sikre at tilbyder eller eier av private nett samarbeider med tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett for å sikre nødkommunikasjon. Samarbeidsplikten vil gjelde blant annet tilgang til nødnumre og overføring av opprinnelsesmarkering.

Til § 2-11 eCall

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-6 første ledd om eCall.

eCall er et felleseuropeisk system for automatisk eller manuell varsling av trafikkulykker eller andre nødsituasjoner fra kjøretøy til en mottakssentral valgt av myndigheten, i tråd med den felleseuropeiske standard. eCall er obligatorisk i hele EØS (og også mange steder utenfor) for nye personbiler og lette nyttekjøretøy typegodkjent etter 1. mars 2018. Ved en ulykke vil det automatisk overføres til mottakssentralen et standardisert datasett med opplysninger om ulykken som for eksempel tidspunkt, lokalisering og kjøretøyets posisjon ((Minimum Data Set, MSD), samtidig som en taleforbindelse etableres mellom kjøretøyet og mottakssentralen. eCall kan også utløses manuelt av personer inne i kjøretøyet i en nødsituasjon. Mobiltilbydere har implementert eCall-flagget i sine nettverk i samsvar med eCall-anbefalingen. eCall er definert i forordning (EU) 2015/758.

Første ledd regulerer tilbyders plikt til å sikre at det kan foretas nødansrop fra kjøretøy til mottakssentral ved bruk av eCall enten automatisk eller manuelt. eCall er et nødansrop og skal derfor behandles på samme måte som andre nødansrop. Plikten omfatter overføring av datasett ved eCall til valgt mottakssentral for nødkommunikasjon. Dette er langt på vei en parallell plikt til § 2-10 første ledd.

eCall-regulering suppleres med Kommisjonens gjennomføringsforordninger (EU) 2017/78

og (EU) 2017/79 som gir ytterligere tekniske krav og testprosedyrer. Foreløpig refererer disse bare til tekniske krav og standarder som eCall-funksjonaliteten må levere over GSM/UMTS, det vil si 2G og 3G, linjesvitsjede nettverk. eCall leveres derfor i dag over et telefontjeneste-grensesnitt og fungerer over 2G- og 3G-nettet. Det pågår fremdeles et arbeid for å utvikle eCall til på sikt også å fungere over 4G og 5G-nettet. Som følge av den teknologiske utviklingen har European Telecommunications Standards Institute (ETSI) og European Committee for Standardization (CEN) utviklet felles standarder for distribusjon av eCall over pakkesvitsjede nett (4G/5G), også kjent som NG eCall. Implementering av NG eCall har allerede startet, og interoperable brikkesett (for både 2G/3G eCall og NG eCall) er nå tilgjengelige.

Bestemmelsen er teknologinøytral, selv om plikten til å tilby eCall i praksis foreløpig retter seg mot tilbydere som har et 2G- eller 3G-nett som er tilgjengelig for allmennheten eller beregnet til bruk for allmennheten. Bestemmelsen vil gi plikter også for tilbyder av 4G- og 5G-nett, så snart det er teknisk mulig.

Innføringen av eCall følger felleseuropeiske standarder, dette inkluderer tekniske spesifikasjoner knyttet til eksempelvis nettverksinitiert overføring av data. Nærmere operasjonelle krav følger derfor av felleseuropeiske standarder. eCall inneholder imidlertid ikke regler for teknologiovergang. I den grad det kommer felleseuropeiske ordninger om teknologiovergang vil norske myndigheter vurdere om disse skal legges til grunn. I denne vurderingen må det ses hen til at overgangen er teknisk mulig og tilstrekkelig sikker.

Andre ledd skal sikre departementet mulighet til å gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om eCall, og gi regler om en videre utviklet eCall basert på internasjonale standarder. Det kan foretas tilpasninger basert på internasjonale standarder og europeisk samarbeid, slik at de til enhver tid benyttede aksessteknologier kan brukes til varsling av trafikkulykker eller oppkall av mottakssentral. Det vil også være aktuelt å gi nærmere forskriftsbestemmelser om plikten til å tilby eCall, herunder for eksempel om innholdet i varslingen. Videre kan det gis forskrift om fordelingen av kostnader ved eCall. Kostnader ved håndtering av eCall skal ikke belastes brukerne. Dette er i tråd med prinsippene for formidling av andre nødansrop, jf. § 2-10 andre ledd. Det er tilbydere med eget elektronisk kommunikasjonsnett som skal bekoste oppgradering og tilrettelegging av sine systemer slik at informasjonen kan overføres fra

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

kjøretøyet via eCall til valgt mottakssentral. Departementet kan gi forskrift om kostnader.

Av *tredje ledd* følger en hjemmel til i forskrift eller enkeltvedtak i særlige tilfeller å kunne gjøre unntak fra plikten til å rute eCall.

Til § 2-12 Sikring av fortsatt levering ved konkurs hos tilbyder mv.

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-11 om sikring av fortsatt levering dersom tilbyder går konkurs, det åpnes gjeldsforhandling eller som følge av betalingsinnstilling. Formålet med bestemmelsen er å sikre brukerne fortsatt tilgang til elektronisk kommunikasjon hvor tilbydere av elektronisk kommunikasjon går konkurs. Bestemmelsen skal bidra til å sikre interessene til virksomhetsutøvere som er særlig avhengig av kontinuerlig tilgang til elektronisk kommunikasjon, og til forbrukere, uten behov for statlig garantistillelse for å hindre kommunikasjonsavbrudd.

I bestemmelsens *første ledd* pålegges tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, med unntak av tilbyder av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, å lage en konkurssplan som skal sørge for at de som kjøper kapasitet eller tjeneste fra tilbydereren skal kunne opprettholde sin kommunikasjon i minimum to uker etter en eventuell konkursoåpning hos tilbydereren. Presiseringen av tilbyderbegrepet i forhold til gjeldende rett følger av at definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste er endret, jf. § 1-5 nr. 4. Endringen innebærer ingen materiell endring og tilbyderne som er pliktsubjekter etter bestemmelsen er de samme som før endringen.

Planen skal også dekke situasjoner hvor driftstans inntre som følge av åpning av gjeldsforhandling etter reglene i lov av 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) eller som følge av at tilbydereren innstiller sine betalinger. Det er opp til den enkelte tilbyder hvordan kundenes kommunikasjon skal sikres. Den enkelte tilbyder må selv avgjøre hvilke typer beredskapsplaner som er best egnet i forhold til egen virksomhet og egne kunder. Bestemmelsen er avgrenset til å omfatte tilbyderens egne kunder.

I lovteksten angis eksempler på elementer som kan inngå i planleggingen. Eksempelene klargjør at den enkelte kan inngå avtaler med en konkurrent med sikte på at konkurrenten skal overta kundemassen i tilfelle selskapet går konkurs. Dersom denne løsningen velges, vil et eventuelt konkursbo, siden det i utgangspunktet ikke er bundet

av tilbyderens avtaler, måtte velge å tre inn i en slik avtale for å unngå at departementet skal fatte pålegg etter femte ledd. Bestemmelsen viser også til at det vil være mulig for tilbyderne å gå sammen om å lage en frivillig, uavhengig fondsordning for å ivareta brukernes interesser i tilfelle av konkurs. En eventuell fondsordning vil måtte være frivillig mellom de tilbydere som mener at dette er en hensiktsmessig måte å imøtekomme forpliktelsene på. En slik fondsordning vil kunne være bransjedrevet, og en god ordning vil kunne føre til at departementets behov for å gjøre inngrep blir mindre. Med forsikringsordninger menes i første rekke privatrettslige forsikringer. Bestemmelsen åpner for at tilbyderne kan komme opp med andre ordninger enn de opplistede.

Departementet kan kreve konkursplanene fremlagt i forbindelse med ordinært tilsynsarbeid, jf. § 15-1.

Andre ledd presiserer at departementet skal informeres så snart en konkurs kan bli reell, enten det dreier seg om generell betalingsinnstilling, gjeldsforhandling, konkursbegjæring eller konkursoåpning. Informasjonsplikten påhviler i første omgang tilbydereren. Bestemmelsen pålegger imidlertid også tingretten en informasjonsplikt overfor departementet dersom det faktisk åpnes gjeldsforhandling eller konkurs hos en tilbyder.

Tredje ledd inneholder en særbestemmelse som bare kan benyttes når beredskapsplanene ikke er tilstrekkelig til å ivareta bestemmelsens formål. Fristlengden på to uker tilsier for øvrig i seg selv at det bare er unntaksvis at denne regelen vil bli benyttet. Denne unntaksregelen innebærer en ordning som bryter med alminnelig konkursrett i den forstand at det her kan pålegges drift i inntil to uker. Pålegg om fortsatt drift vil kunne medføre at virksomheten fortsetter helt eller delvis på kreditorenes regning i den pålagte periode. Dette forhold vil ikke være til hinder for et eventuelt pålegg etter andre ledd idet de samfunnsmessige hensynene bak denne bestemmelsen må anses for å være sterkere enn hensynene som tradisjonelt taler mot en slik bestemmelse. Bakgrunnen for dette er at en rekke brukere av kommunikasjon forvalter vitale samfunnsmessige funksjoner. Det vil kunne ha store samfunnsmessige konsekvenser om slike brukere plutselig avskjæres fra sin kommunikasjon fordi det inntre driftstans eller fare for driftstans som følge av at tilbydereren de er tilknyttet går konkurs eller det åpnes gjeldsforhandling etter reglene i konkursloven. For å hindre store samfunnsmessige skadevirkninger, gis derfor departementet kompetanse til i særlige tilfeller å pålegge videre drift av det

konkursrammede selskapet i inntil to uker. Også i tilfeller hvor tilbyderer innstiller sine betalinger kan det oppstå driftsstans. Som regel vil en slik situasjon raskt gå over i gjeldsforhandling/konkurs. Det anses derfor ikke nødvendig å la påleggskompetansen omfatte driftsstans som følge av at tilbyderer innstiller sine betalinger.

Krav som påløper i pålagt driftsperiode i inntil to uker vil være massekrav. Det vil være en fordel for kreditorene at virksomheten opprettholdes, forutsatt at det er mulig å selge boet som et såkalt «going concern». Det forutsettes at departementet ved vurderingen av om pålegg skal gis, tar hensyn til forholdsmessighet, det vil si at det skal vurderes om de samfunnsmessige fordelene ved et pålegg til å være større enn de privatrettslige ulempene. I en slik vurdering vil også hensynet til forbrukernes behov for kommunikasjon spille inn. Departementet skal i vurderingen også ta hensyn til boets likviditet med sikte på å unngå massekonkurs.

Det følger av *fjerde ledd* at denne ordningen går foran de relevante reglene i lov av 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven), herunder de ekstraordinære oppsigelsesfristene i dekningsloven § 7-6 som regulerer situasjonen når et konkursbo trer inn i debitors løpende avtaler. Avtalefestet oppsigelsestid og frister for oppsigelse i dekningsloven § 7-6 første ledd er ikke til hinder for at pålegg om å tre inn i løpende avtale gis for en periode som angitt i andre ledd. Bakgrunnen for dette er at oppsigelsesfristene i dekningsloven anses for å være noe upraktiske ved bruk innenfor denne sektoren. Det eksisterer tilsynelatende ingen sedvanemessig varslingsfrist, og tre måneders oppsigelsesfrist må antas å være for lenge for de fleste konkursbo som håndterer konkurser innenfor sektoren for elektronisk kommunikasjon. Pålegg etter *fjerde ledd* om å tre inn i skyldners avtaler gjelder bare for pålagt tidsrom oppad begrenset til to uker. Pålegg etter denne ordningen setter ikke boet i ansvar etter dekningsloven § 7-4 første ledd, første punktum utover det tidsrom pålegget gjelder for. Dette medfører at når boet blir pålagt å tre inn i skyldners avtale for et tidsrom på for eksempel en uke, så vil boet være berettiget og forpliktet på avtalens vilkår i den uken. Når uken er utløpt, vil boet i henhold til dekningsloven § 7-3 stå fritt til å velge om det vil tre inn i skyldners avtaler eller ikke. Tredje ledd gjør således ingen innskrenkning i boets frihet etter dekningsloven § 7-3. Når det pålagte tidsrom utløper, gjelder dekningsloven § 7-3 tilsvarende.

Departementet kan på forespørsel fra konkurs- eller gjeldsforhandlingsboet bistå med fagkompetanse for å sikre brukernes interesser best mulig.

Etter *femte ledd* gis departementet kompetanse til å stille krav til innholdet i konkursplanene. Dette omfatter hjemmel til å pålegge tilbyder, helt eller delvis, å utarbeide ny plan, og å frita tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste fra plikten til å utarbeide planer. Videre gis departementet hjemmel til å gi forskrift om konkursplanene etter første ledd, om innholdet i planene, om unntak fra plikten til å utarbeide planer, og om sikring av fortsatt levering i situasjoner etter tredje ledd. Bestemmelsen dekker både nett som anvendes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste og private nett. Behovet for sikring av fortsatt levering ved konkurs vil neppe være like stort for alle nett og tjenester. Departementet gis derfor kompetanse til å unnta tilbydere fra plikten til å utarbeide planer. Det forutsettes at departementet unntar tilbydere fra plikten til å utarbeide planer når pålegg om planer ikke vil være forholdsmessig i forhold til tilbyderens kunder og virksomhet for øvrig.

Til kapittel 3. Kommunikasjonsvern og sikkerhet

Til § 3-1 Sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

Bestemmelsen viderefører delvis gjeldende ekomlov § 2-10 om sikkerhet og beredskap og § 2-7 første ledd om vern av kommunikasjon og data. Enkelte deler av gjeldende ekomlov § 2-10 flyttes. Dette gjelder formidling av viktig melding som gjennomføres i § 3-6. Bestemmelsen om sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester gjennomfører deler av ekomdirektivet artikkel 40, artikkel 41 og deler av kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4. Bestemmelsen er også ment å sikre oppfyllelse av deler av ekomdirektivet artikkel 108. Som følge av at begrepet elektronisk kommunikasjonstjeneste endres, omfatter tilbyderbegrepet en større krets av tilbydere, og inkluderer tilbyder av nummeruavhengige person-tilperson kommunikasjonstjenester. Plikten til å ivareta sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester skal også gjelde for de nummeruavhengige tjenestene, herunder chattetjenester, tale over IP, alle former for e-post og internettilgangstjenester.

Kravene som følger av *første ledd bokstav a* er en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd første punktum. Bestemmelsen supplerer lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (sikker-

hetsloven). Bestemmelsen stiller krav til tilbyder om å tilby og ivareta forsvarlig sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og – tjenester (offentlige og private) i fredstid, krise og krig.

Ordlyden i *første ledd bokstav b* er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd annet punktum. Ordlyden er endret ved at forsvarlighetsnivået høynes fra «nødvendig» til «forsvarlig» beredskap i tråd med viktigheten av elektronisk kommunikasjon for samfunnet. Dette reflekteres også i departementets kompetanse til å fatte enkeltvedtak i femte ledd. Kravet til at viktige samfunnsaktører skal prioriteres ved behov videreføres.

Kravene til å sikre vern av kommunikasjon og data i *første ledd bokstav c*, er en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-7 første ledd. Kravene som stilles til tilbyders sikkerhetstiltak er endret fra «nødvendige» til «forsvarlig» vern av kommunikasjon og data. Det vises til merknaden til bokstav b, når det gjelder endret begrepsbruk. Ved innføring av lik begrepsbruk vil i tillegg tilbyderne kunne forholde seg til samme terskel for ivaretagelse av sikkerhet i nett og tjenester.

Bestemmelsen fastsetter krav til tilbyder om sikring av konfidensialitet, både av den kommunikasjon som overføres, og av informasjon om selve overføringen, det vil si at det ikke bare er kommunikasjonen som skal vernes, men også dataene som kommer frem i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Med kommunikasjon menes i denne sammenheng enhver informasjon, for eksempel tekst, bilder og lyd, som utveksles eller overføres mellom et begrenset antall personer via en offentlig elektronisk kommunikasjons-tjeneste. Kommunikasjon som overføres som en del av kringkastingstjeneste er ikke omfattet, med mindre kommunikasjonen kan relateres til identifiserbar abonnent eller bruker som mottaker av kommunikasjonen, for eksempel filmleie-tjenester (såkalt «video-on-demand»).

Tilbyder pålegges å iverksette forsvarlige sikkerhetstiltak for å sikre kommunikasjon som overføres via sine elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Kommunikasjons- og personvernet er særdeles viktig innenfor elektronisk kommunikasjon, og bestemmelsen verner både kommunikasjonen, personopplysninger og andre data. Med «andre data» menes data som måtte fremkomme ved produksjon og bruk av elektronisk kommunikasjon, og som er viktig for å ivareta sikkerheten, integriteten og funksjonaliteten for nett og tjenester. Andre data vil også kunne være data om en juridisk person, herunder konkurransefølsom informasjon. Dette medfører at

kommunikasjonen og dataenes integritet skal beskyttes, og at konfidensialiteten til innholdet i kommunikasjon og data skal sikres.

Kommunikasjonsvern omfatter rettslig og faktisk beskyttelse av informasjon i transitt, på vei fra et sted til et annet, og verner informasjonen også etter at slik kommunikasjon har funnet sted. Kommunikasjonsvern omfatter også opplysninger om slik informasjon eller kommunikasjon, såkalt metadata. Kommunikasjonsvernet anses imidlertid langt på vei som en del av det videre begrepet personvern, siden man vanskelig kan tenke seg et effektivt personvern uten at også kommunikasjonen mellom to eller flere parter kan være fortrolig.

Det fremkommer av *andre ledd* hvordan kravet om forsvarlig sikkerhet skal forstås. Andre ledd gir veiledning om hvilke krav departementet vil stille til tilbyders sikkerhetsnivå. Forsvarlig sikkerhet er en rettslig standard som endrer seg over tid basert på utviklingen i marked, teknologi og samfunn.

Med «forsvarlig sikkerhet i elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester» siktes det til netts og tjenesters evne til å stå imot handlinger som kan skade tilgjengeligheten, autentisiteten, integriteten eller fortroligheten til kommunikasjonsnettene og tjenestene, lagrede, overførte eller behandlede data (eller tilknyttede tjenester), som tilbys av eller er tilgjengelig via tilbyders kommunikasjonsnett eller tjenester. Det sentrale er at sikkerhetstiltakene er egnet til å beskytte mot hendelser som kan skade nettenes, tjenestenes og dataenes tilgjengelighet (at man kan få tilgang til dem), autentisitet (at kommunikasjon og data er opprinnelige og ekte), integritet (at kommunikasjon og data er fullstendig, nøyaktig og gyldig, med andre ord at kommunikasjon og data ikke blir endret utilsiktet eller tilsiktet av uvedkommende) eller konfidensialitet (at uvedkommende ikke får tilgang til kommunikasjon og data). Dette innebærer at sikkerhetstiltakene skal hindre at nett, tjenester og data kompromitteres.

Ved vurderingen av hvorvidt sikkerhetsnivået innfrir kravet til forsvarlighet skal det tas hensyn til beste tilgjengelige tekniske løsning på markedet, kostnadene og nytteverdi ved tiltaket, nettes eller tjenestens betydning og anerkjente standarder. Listen over hvilke momenter som skal vektlegges i vurderingen av forsvarlig sikkerhet er ikke uttømmende. Best tilgjengelig løsning vil variere over tid, og utviklingen vil føre til at det jevnlig må foretas forsvarlighetsvurderinger og påfølgende oppgraderinger. Tilbyder skal vurdere kompenserende tiltak dersom den valgte tekniske

løsningen som systemet bygger på inneholder kjente svakheter. Kravet skjerpes jo viktigere tjenester nettet bærer. Det fremgår ikke eksplisitt av ordlyden at sikkerhetstiltakene skal være forholdsmessige, men dette kravet følger av forvaltningsretten. Forholdsmessigheten må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Med forholdsmessig menes at kostnadene et tiltak påfører virksomheten må ses i sammenheng med tjenestenes betydning og tiltakets nytteverdi. Kostnader som langt overstiger tiltakets nytteverdi eller tjenestens betydning må anses som uforholdsmessige. Tiltakene skal også være egnede for å oppnå formålet.

Forsvarlig sikkerhet kan være ulikt for det enkelte selskap basert på risiko og sårbarhetsanalyser, og det til enhver tid gjeldende trusselbilde. Tilbyders plikt til å opprettholde forsvarlig sikkerhet innebærer at tilbyder av nett og tjenester må gjennomføre fortløpende risikovurderinger, samt iverksette forsvarlige sikkerhetstiltak. I vurderingen av hvilke sikkerhetstiltak som er nødvendige for å opprettholde et forsvarlig sikkerhetsnivå, må den enkelte virksomhet vurdere hva som er akseptabel restrisiko holdt opp mot kostnaden ved tiltakene. Hvilke tekniske og organisatoriske tiltak den enkelte tilbyder i praksis må gjennomføre for å oppfylle forsvarlighetskravet, vil derfor måtte variere og tilpasses den enkelte tilbyder og den type nett og tjenester tilbyder tilbyr, herunder hva det enkelte nett brukes til. Det er tilbyders ansvar at tjenestene som tilbys holder et forsvarlighetsnivå. I dette ligger også blant annet at tilbyder skal treffe alle nødvendige tiltak som er forholdsmessige for å sikre størst mulig tilgjengelighet for talekommunikasjons- og internetttilgangstjenester, også i tilfelle av nettsammenbrudd eller force majeure hendelser. Dette er ment å gjennomføre ekomdirektivet artikkel 108.

I tråd med ekomdirektivet artikkel 40 er det i *tredje ledd* presisert at tilbyder også har en plikt til å treffe egnede tiltak for å forebygge og minimere virkningene av sikkerhetshendelser, når disse har oppstått. Virkningene av sikkerhetshendelser som skal forebygges og minimeres, kan også gjelde sluttbrukere og andre brukere, samt andre nett og tjenester, i tillegg til egne nett og tjenester. Dette gjelder for eksempel hendelser som reduserer redundansen i et nettverk eller en tjeneste.

Fjerde ledd er nytt, og utvider og synliggjør kravet om systematisk oppfølging av sikkerhet og beredskap i nett og tjenester, og skjerper dokumentasjonskravet. Dette innebærer at tilbyder i tillegg til å dokumentere sikkerhets- og sårbar-

hetsanalyser, også skal dokumentere andre sikkerhetsmessige vurderinger av betydning.

Av *femte ledd* følger en enkeltvedtakskompetanse for departementet, slik at departementet om nødvendig kan pålegge tilbyder å iverksette tiltak som gir forsvarlig sikkerhet, beredskap og vern av kommunikasjon og data, jf. første ledd. Tilbyder må selv bære kostnadene ved slike sikkerhetstiltak. Dette er delvis en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd, samtidig som kompetansen nå utvides til å omfatte vern av kommunikasjon og data etter sammenslåing av gjeldende ekomlov § 2-7 første ledd med gjeldende ekomlov § 2-10.

Sjette ledd viderefører og utvider gjeldende ekomlov § 2-10 andre ledd og departementets vedtakskompetanse og mulighet for å inngå avtaler med en utvidet krets av aktører for å gjennomføre tiltak som sikrer nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet, ut over det som dekkes av forsvarlig sikkerhet. Dette ligger blant annet til grunn for beredskapsavtalene som hittil er inngått. *Sjette ledd* utvider gjeldende virkeområde for bestemmelsen fra å gjelde tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjenester til også å omfatte virksomhet som tilbyr tilhørende utstyr, fasiliteter og tjenester. Eksempler på virksomheter som vil falle inn under dette vil være slike som har ansvar for felles funksjoner i nett og tjeneste, samtrafikkpunkt og virksomhet som har ansvar for passiv infrastruktur som bygg, anlegg, master osv.

Departementet skal ha en mulighet til å kreve refundert unødvendige kostnader fra virksomhet etter *sjette ledd*. Dette gjelder dersom anskaffelsen som virksomheten har foretatt for å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet i elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester etter første punktum, medfører kostnader som er høyere enn de med rimelighet burde være. Hensikten med regelen er å gi virksomheten et sterkere insitament til å fremforhandle anskaffelser som er kostnadseffektive også når staten kompenserer alle kostnadene. Vurderingen av kostnadene når det er aktuelt å benytte regelen vil bli gjort på bakgrunn av dokumentasjonen som fremlegges, erfaringer med sammenlignbare kostnader, standardpris og priser som andre aktører melder inn.

Det følger også forskriftskompetanse for departementet i *syvende ledd* om oppfyllelsen av sikkerhets- og beredskapstiltak, vern av kommunikasjon og data og øvrige plikter som følger av bestemmelsen. Når det gjelder kommunikasjonsvern, kan det for eksempel være aktuelt å stille

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nærmere krav i forskrift som har til hensikt å sikre konfidensialitet ved kommunikasjon via elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester, verne mot endring, ødeleggelse eller annen manipulering av kommunikasjon eller av informasjon om overføring av kommunikasjon. Det kan dessuten gis bestemmelser om vern mot uanmodet kommunikasjon. Forskriftsbestemmelsene vil for eksempel kunne omfatte nærmere bestemmelser om sikkerhetstiltak, sikring og behandling av trafikkdata og lokaliseringsdata (data som behandles i et elektronisk kommunikasjonsnett og som angir den geografiske posisjonen for terminalutstyret til brukeren av en offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste), og bestemmelser om fakturering, nummervisning, abonnementsregistre og viderekobling.

Det presiseres at forskriftskompetanse også omfatter nasjonal autonomi ved å innta dette direkte i lovteksten. Ekomforskriften har hatt en bestemmelse om nasjonal autonomi og justeringen innebærer derfor ingen materiell endring. I tillegg følger det at departementet kan gi forskrift om sikkerhetsrevisjon slik at tilbyder blant annet kan pålegges sikkerhetsrevisjon av et eksternt revisjonsfirma. Behovet for en uavhengig sikkerhetsrevisjon vil kunne foreligge der departementet allerede har innhentet opplysninger eller gjennomført tilsyn, men hvor dette ikke har vært tilstrekkelig for å få svart ut spørsmål om virksomhetens sikkerhet.

Videre følger det at departementet kan gi forskrift for å sikre at trafikken sendes i flere føringsveier både nasjonalt og ut av landet (redundante føringsveier). Behovet for flere føringsveier for transportnett (sentrale deler av nettet) nasjonalt er omtalt i ROBIN 1 rapporten. Tilsvarende gjelder behovet for at internett-trafikken fra Norge av sikkerhetshensyn sendes gjennom mer enn en føringsvei ut av landet. I tillegg kan det gis forskrifter om redundans.

Kompetansen for departementet til å gi forskrift om finansiering, herunder om tilbyders ansvar for å dekke kostnadene med uavhengig sikkerhetsrevisjon, videreføres.

Departementet gis kompetanse til i forskrift eller ved enkeltvedtak å fastsette at bestemmelsen gjelder andre enn tilbydere, samt å gjøre unntak fra bestemmelsen for tilbydere eller tjenester. Ekomdirektivets definisjon av elektronisk kommunikasjonstjeneste gjennomføres i ekomloven. Dette får betydning for gjeldende tilbyderbegrep og vil gjennomgående medføre at nye aktører blir pliktsubjekt etter loven. Det kan imidlertid likevel være behov for å sikre at også tilbydere av tilhørende

fasiliteter underlegges en eller flere av pliktene som følger av bestemmelsen. Siden alle tilbydere som omfattes av den nye definisjonen av ekomtjenester i utgangspunktet vil omfattes av bestemmelsen om sikkerhet i nett og tjenester, og behovet for sikkerhetsnivå ikke nødvendigvis vil være det samme for alle tilbydere og tjenester, kan det være aktuelt å unnta enkelte tilbydere fra ett eller flere krav i bestemmelsen helt eller delvis.

I *åttende ledd* gis departementet forskriftskompetanse for å sikre oppfyllelse av plikter som gjelder sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester etter EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler. Bestemmelsen kan benyttes til å gjennomføre annet EØS- og internasjonalt regelverk som Norge slutter seg til.

Til § 3-2 Varsling til abonnent eller bruker ved sikkerhetshendelser

Bestemmelsen viderefører, utvider og presiserer tilbyderens varslingsplikter, og er ment å gjennomføre deler av ekomdirektivet artikkel 40 og deler av kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4.

Bestemmelsens *første ledd* oppstiller varslingsplikt til abonnent eller bruker, og regulerer i hvilke tilfeller tilbyders varslingsplikt inntreffer. Tilbyder plikter å varsle kunden når det foreligger særlig risiko for en sikkerhetshendelse, og er ment å gjennomføre varslingspliktene etter ekomdirektivet artikkel 40 nr. 3 og kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 nr. 2. En sikkerhetshendelse er en avvikssituasjon relatert til konfidensialitet, integritet, autentisitet og/eller tilgjengelighet, og omfatter enhver hendelse som har medført eller kan medføre brudd på sikkerheten i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, jf. § 1-5 nr. 21. Tilbyder plikter ikke å varsle abonnent eller bruker om enhver risiko, varslingsplikten inntreffer først når det foreligger en særlig risiko for en sikkerhetshendelse. Dette innebærer at tilbyder skal varsle abonnent eller bruker forebyggende når det er grunn til å tro at det foreligger en særlig risiko for brudd på sikkerheten, og dersom det er særlig risiko for at sikkerhetsbruddet vil kunne skade eller ødelegge lagrede data eller krenke personvernet til abonnent eller bruker.

Tilbyder må aktivt informere hver enkelt abonnent. Passiv informasjon, for eksempel via en informasjonsside på internett, vil ikke være nok til å oppfylle plikten. Der bruker er en annen enn abonnenten bør også bruker informeres så langt det er mulig. Informasjonen som gis må være så klar og fullstendig som mulig. Videre må informa-

sjonen være gratis, eller tilnærmet gratis, for abonnenten. Med tilnærmet gratis siktes til minimale kostnader som belastes abonnenten, for eksempel hvis informasjonen gis ved e-post som abonnenten må laste ned. Hvis risikoen ligger utenfor det området der tilbyder plikter å ivareta sikkerhet etter § 3-1, plikter tilbyder å informere om risikoen og hvordan denne kan forebygges, eventuelt hvilke kostnader som er forbundet ved dette. Oppfyllelse av informasjonsplikten fører ikke til at tilbyderen fritas for plikten til å sørge for tilstrekkelig sikkerhet etter § 3-1 eller til at plikten begrenses.

Kriteriet «uten ugrunnet opphold» er et skjønnsmessig begrep og vil kunne variere fra sak til sak. Tilbyder skal imidlertid handle i tråd med regelens formål som er å sikre at bruker eller abonnent får tilstrekkelig informasjon på et tidligst mulig tidspunkt for å kunne handle med tanke på å sikre sin egen personsensitive informasjon og data.

Etter *andre ledd* plikter tilbyder å varsle abonnent eller bruker uten ugrunnet opphold etter at tilbyder har fått kunnskap om sikkerhetsbrudd som har hatt eller vil kunne ha en negativ effekt på kommunikasjons- eller personvernet til abonnent eller bruker. For eksempel vil det kunne ha en negativ effekt på kommunikasjonsvernet hvis lokasjonsdata, IP-data, søkehistorikk, e-postdata og anropslister kommer på avveie. Med negativ effekt på abonnent eller brukers personvern siktes det for eksempel til tilfeller der bruddet kan føre til identitetstyveri eller svindel, fysisk eller psykisk skade, ydmykelser, omdømmetap eller innsyn i opplysninger som listet i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1. Varslingsplikten inntreffer når tilbyder har fått kunnskap om sikkerhetsbruddet og det fremstår som sannsynlig at sikkerhetsbruddet har hatt eller vil kunne få negativ effekt. Kravene i andre ledd er delvis en videreføring av varslingsplikten i gjeldende ekomlov § 2-7 andre ledd og gjennomfører kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 nr. 3 andre ledd.

Det er ikke krav om varsling når tilbyder overfor departementet har dokumentert at tilfredsstillende tekniske beskyttelsestiltak er gjennomført for dataene omfattet av sikkerhetsbruddet. Dette kan for eksempel være kryptering som gjør at dataene som er berørt av sikkerhetsbruddet er uforståelige for uvedkommende. Unntak fra varslingsplikten er en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-7 tredje ledd, og gjennomfører kommunikasjonsverndirektivet artikkel 4 nr. 3 tredje ledd.

Departementet gis i *tredje ledd* forskrifts- og enkeltvedtakskompetanse. Det vil for eksempel være aktuelt å gi nærmere forskriftsbestemmel-

ser om innholdsmessige krav til varselet, prosedyrer og frister for varsling, kostnadmessige sider ved varslingsplikten og eventuelle unntak fra varslingsplikten.

Til § 3-3 Varsling ved sikkerhetshendelser

Bestemmelsen viderefører, utvider og presiserer tilbyderens varslingsplikter, og er ment å gjennomføre deler av ekomdirektivet artikkel 40.

I *første ledd* fremgår en presisering av tilbyders varslingsplikt til å omfatte sikkerhetshendelser som har medført brudd på tilgjengelighet, autentisitet, integritet eller konfidensialitet. Tilbyder plikter ikke å varsle departementet om enhver sikkerhetshendelse, varslingsplikten inntreffer først når det foreligger et vesentlig brudd på tilgjengelighet, autentisitet, integritet eller konfidensialitet i tilbyders elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Dette vil bero på en konkret vurdering, og er ment å avgrense varslingsplikten til tilfeller av en viss alvorlighetsgrad. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 40 nr. 2.

Varsling til departementet skal skje umiddelbart etter at tilbyder er kjent med en sikkerhetshendelse som har medført vesentlige brudd på tilgjengeligheten. Det er i slike tilfeller særlig viktig at departementet får beskjed straks. Dette er en videreføring av gjeldende praksis. Behovet for umiddelbar varsling i slike situasjoner skyldes at bortfall av elektronisk kommunikasjon vil kunne få store konsekvenser for den enkelte, og ved store bortfall, for samfunnet. Videre plikter tilbyder å varsle departementet uten ugrunnet opphold om vesentlig brudd på autentisitet, integritet eller konfidensialitet i tilbyders elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Kriteriet «uten ugrunnet opphold» er et skjønnsmessig begrep og vil kunne variere fra sak til sak. Tilbyder skal imidlertid handle i tråd med regelens formål som er å sikre at departementet får tilstrekkelig informasjon på et tidligst mulig tidspunkt til å kunne vurdere behovet for oppfølging av hendelsen, iverksetting av eventuelle ytterligere sikkerhets- og beredskapstiltak, herunder behovet for varsling til andre tilbydere dersom det for eksempel er mistanke om et større dataangrep, varsling til andre berørte myndigheter eller om allmennheten bør varsles om sikkerhetshendelsen.

Tilbyders varslingsplikt i disse tilfellene er også ment å ivareta nasjonale sikkerhetsaspekter knyttet til konfidensialitet. Departementet har oppgaver både av koordinerende og operativ art knyttet til nasjonal sikkerhet. Disse vil ofte utløses av varsel om sikkerhetsbrudd til departementet.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Departementet skal fortløpende informere Datatilsynet når de mottar varsler som kan ligge innenfor Datatilsynets kompetanseområde.

Andre ledd angir hvilke momenter som skal inngå i tilbyders vurdering av om det foreligger en vesentlig sikkerhetshendelse, i den grad de aktuelle opplysningene er tilgjengelige på det aktuelle tidspunkt. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 40 nr. 2 andre ledd. Departementet kan stille nærmere krav i forskrift, jf. fjerde ledd.

Det følger av *tredje ledd* at departementet kan pålegge tilbyder å informere offentligheten om sikkerhetshendelser når det er i allmennhetens interesse. Dette vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Departementet kan alternativt selv gå ut med slik informasjon. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 40 nr. 2 tredje ledd.

Det følger av *fjerde ledd* at departementet kan delegere myndigheten etter bestemmelsen, jf. § 1-4. I dag er det Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som mottar slike varsler.

Etter fjerde ledd gis departementet kompetanse til å gi forskrift og fatte enkeltvedtak om varsling av sikkerhetshendelser. Det kan for eksempel være aktuelt å fastsette mer detaljerte krav i forskrift om hva som skal anses som en vesentlig sikkerhetshendelse, herunder blant annet terskelverdier for varsling basert på antall brukeres som berøres, størrelsen på det geografiske område som berøres mv. Forskriftskompetansen omfatter også kompetanse for departementet til å fastsette hvilket format det skal varsles på, herunder krav til automatisk varsling, og hvilke opplysninger som vil omfattes av varslingsplikten. For eksempel vil det være aktuelt å stille krav om at tilbyder skal opplyse om hendelsens årsak, konsekvenser for funksjoner i nett og tjenester, innvirkning på økonomiske og samfunnsmessige aktiviteter, antall berørte kunder, geografisk omfang, hvilke tiltak som iverksettes, og hendelsens varighet. Videre kan det være aktuelt å gi forskrift om finansieringen, og eventuelle utgifter som må dekkes av tilbyderne. Det gis også kompetanse til å fastsette nærmere krav til hendelsesrapportering i forskrift.

Til § 3-4 Plikt til å sikre samfunnssikrte funksjoner og internasjonalt samarbeid

Bestemmelsens *første ledd* er ny sammenlignet med gjeldende rett, og innebærer at departementet i særlig tilfelle kan pålegge tilbyder å tilby elektronisk kommunikasjonstjeneste for å sikre særlig

viktige eller kritiske samfunnsfunksjoner av nasjonal betydning for samfunnet i tilfeller der tilbyder ikke velger å inngå avtale av kommersielle grunner. Tatt i betraktning av at ekomtjenester blir stadig viktigere i dagens digitaliserte samfunn, er formålet med denne bestemmelsen å sikre at det finnes tilstrekkelige elektroniske kommunikasjonstjenester tilgjengelig hvor dette er særlig viktig for samfunnet. Bestemmelsen er kun ment anvendt i særlige tilfeller, noe som innebærer at det skal være en høy terskel for å pålegge et slikt krav og at bestemmelsen kun skal brukes unntaksvis. Det legges til grunn av det skal være gjort forsøk på å ha inngått kommersielle avtaler, og at dette ikke har lyktes innenfor rimelig tid. I vurderingen av hva som er rimelig tid, må det sees hen til hva som ville vært rimelig i sammenlignbare situasjoner. Hva som er viktige funksjoner av nasjonal betydning for samfunnet, vil bero på skjønn og kunne utvikles over tid. Også funksjoner som er lokalisert regionalt kan i noen tilfeller ha nasjonal betydning. Ved vurdering av hva som er samfunnssikrte funksjoner vil Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps oversikt over samfunnets kritiske funksjoner kunne gi veiledning. Det må imidlertid foretas en konkret vurdering av den enkelte funksjon opp mot bestemmelsens formål. Det kan ikke utelukkes at noen funksjoner i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps oversikt ikke faller inn under bestemmelsen, eventuelt at andre funksjoner som ikke er en del av oversikten, kan falle inn under ordlyden. For å sikre at tjenestene ikke prises så høyt at pålegg om levering blir uten innhold, følger det at departementet skal kunne pålegge prisforpliktelser på tilbyders tjenester, herunder fastsette prisen. Slike prisforpliktelser skal sørge for at tilbyders relevante kostnader dekkes, inkludert kapitalkostnader. Partene må ha forsøkt å komme til enighet om pris før departementet eventuelt vurderer å gi pålegg.

Andre ledd viderefører muligheten i gjeldende ekomlov § 2-10 fjerde ledd til å pålegge tilbydere å inngå samarbeid med andre virksomheter nasjonalt eller internasjonalt når dette følger av internasjonal avtale. Det er inntatt i bestemmelsen at departementet også har mulighet til å pålegge tilbydere å inngå samarbeid med nasjonale eller internasjonale virksomheter når dette følger av viktige nasjonale hensyn til sikkerhet. Det er viktig at tilbyderne har et ansvar for å samarbeide seg imellom både nasjonalt og internasjonalt for å oppnå fleksible funksjoner både med hensyn til sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og tjenester. Det kan oppstå situasjoner hvor Norge

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

av sikkerhetsmessige årsaker har internasjonale forpliktelser som legger føringer på elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. For å kunne innfri våre forpliktelser må departementet i forskrift kunne pålegge tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester å samarbeide med annen virksomhet.

Til § 3-5 Begrensninger i markedsadgang

Bestemmelsen er en delvis videreføring av gjeldende ekomlov § 2-10 tredje ledd. *Første ledd* fastslår at departementet i særlige tilfeller kan fatte vedtak om at tilbyder nektes tilgang til markedet i tilfeller hvor dette er nødvendig av hensyn til nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnsinteresser. Det kan være aktuelt å nekte tilgang til markedet både ved oppstart av virksomhet og ved løpende virksomhet dersom det avdekkes forhold som tilsier at tilbyder bør nektes tilgang til markedet. En lignende bestemmelse finnes i petroleumsforskriften § 10 fjerde ledd hvor departementet av hensyn til nasjonal sikkerhet kan nekte en søker eller rettighetshaver adgang til og utøvelse av petroleumsvirksomhet på visse vilkår.

Bestemmelsen er ment å være en sikkerhetsventil for særlige tilfeller og terskelen for å nekte noen adgang til markedet vil være høy. Bestemmelsen vil kun benyttes unntaksvis når det er nødvendig og det ikke foreligger andre alternativer. Det er tilbydere som kan nektes tilgang til markedet. «Markedet» er markedet for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som faller inn under ekomlovens virkeområde.

Bestemmelsen må også ses i sammenheng med sikkerhetsloven § 2-5 om vedtak ved risiko for skadevirkninger for nasjonale sikkerhetsinteresser slik disse er definert i sikkerhetsloven § 1-5. Bestemmelsen vil omfatte sikkerhet ut over nasjonale sikkerhetsinteresser slik dette er definert i sikkerhetsloven. Andre viktige samfunnsinteresser omfatter blant annet samfunnssikkerhet, inkludert helse. Det vil kunne forekomme situasjoner hvor det kan være aktuelt å fatte vedtak etter sikkerhetsloven § 2-5 og vedtak om å nekte adgang til markedet etter ekomloven § 3-5.

Bestemmelsens *andre ledd* er ny, og slår fast at det bør innhentes rådgivende uttalelser fra relevante myndigheter før det fattes vedtak om at tilbyder nektes adgang til markedet. Innhenting av slike uttalelser vil sikre at eventuelle vedtak er grundig vurdert. Det vil særlig være aktuelt å innhente uttalelse fra fagmyndighet, samt andre sikkerhets- og helsemyndigheter, men det kan være

relevant å innhente uttalelser også fra andre myndigheter.

I bestemmelsens *tredje ledd* er det tatt inn en forskriftshjemmel slik at departementet kan gi nærmere bestemmelser om begrensninger i markedsadgang.

Til § 3-6 Formidling av viktig melding

Bestemmelsen er en delvis videreføring av gjeldende ekomlov § 2-10 første ledd når det gjelder tilbyderens plikt til å formidle viktig melding fra statsmyndighetene. I tillegg åpner bestemmelsen for at departementet kan pålegge tilbyder å benytte mobilteknologi for befolkningsvarsling, og pålegges å dekke en andel av kostnadene ved dette. Bestemmelsen gjennomfører på dette punkt ekomdirektivet artikkel 110 om offentlig varslingssystem (befolkningsvarsling).

Begrepet «statsmyndighetene» i *første ledd* videreføres fra gjeldende ekomlov. Statsmyndighetene må i utgangspunktet forstås som offentlige organer som regjering, statlige etater, tilsyn og direktorater. Ordlyden «statsmyndighetene» avgrenser mot regionale og kommunale organer som fylkeskommuner og kommuner. En slik forståelse støttes av lignende bestemmelser i annet regelverk. Kommunale myndigheter kan be statsmyndighetene om å sende ut viktige meldinger når det er nødvendig. Det følger av forskriftshjemmelen i tredje ledd at andre myndigheter enn statsmyndighet kan gis kompetanse til å formidle viktig melding dersom det skulle vise seg å bli et behov for dette.

Hva som ligger i begrepet «viktige meldinger» vil måtte bero på en konkret vurdering i den enkelte situasjon og bestemmes av vedkommende statsmyndighet. Terskelen for hva som er viktig melding er høy, og må forstås som melding som er av vesentlig betydning for å håndtere og redusere skadevirkninger av uønskede hendelser som kan føre til betydelig skade på eller tap av verdier, eller fare for liv og helse. I dette ligger det at befolkningsvarsling via ekomtilbyderne må være egnet for situasjonen, det vil si at det foreligger et visst akutt behov (tidskritisk) for informasjons-spredning og at varslingen må nå ut til mange personer så raskt som mulig.

Det kan foreligge både behov for landsdekkende, regional eller lokal varsling. Dette vil for eksempel være typisk ved akutt fare for ras i et mindre geografisk område, brann eller lignende. Varslingsplikten som pålegges tilbyderne i bestemmelsen avgrenses mot meldinger som ikke medfører fare for liv og helse, eller betydelig

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

skade på eller tap av verdier, som for eksempel normal værvarsling og flomvarsling, kommunale informasjonsbehov som snøbrøyting, søppeltømming, forbud mot opphold i hyttekommuner under epidemier og lignende.

Andre ledd inneholder en hjemmel for departementet til å gi forskrift og enkeltvedtak om formidling av viktig melding. Det finnes ulike tekniske løsninger for å formidle befolkningsvarsling. Den teknologiske utviklingen vil kunne medføre at departementet vil stille krav i forskrift eller ved enkeltvedtak om at varsling skal skje ved bruk av en særskilt teknologi som anses hensiktsmessig. Det kan for eksempel bli aktuelt å stille krav om umiddelbar varsling. Det kan også gis forskrift om tilbyders plikt til å tilrettelegge for varslingssystemet, samt plikt til å aktivere varslingsfunksjonen i terminalutstyret på brukersiden slik at sluttbruker kan motta slike meldinger.

Tredje ledd gir departementet forskriftskompetanse til å gi andre tilbydere plikt til formidling av viktig melding. Tilsvarende gis departementet forskriftskompetanse slik at andre myndigheter enn statsmyndigheter omfattes av bestemmelsen, f. eks. regionale eller lokale myndigheter.

Departementet kan etter *fjerde ledd* pålegge tilbyder å dekke deler av kostnadene, for eksempel deler av investeringskostnadene eller driftskostnadene for varslingssystemet.

Løsninger for befolkningsvarsling er i sterk utvikling. Ekomdirektivet artikkel 110 nr. 2 åpner for at varsel også sendes gjennom nummeruavhengige person-til-person-tjenester, med unntak av kringkastingstjenester, eller gjennom en app som baserer seg på tilgang til internett. Bestemmelsen er derfor formulert som en dynamisk hjemmel, slik at befolkningen får viktig melding på den mest hensiktsmessige måten og på en måte som gjør det enkelt for sluttbrukerne å motta meldingen.

Til § 3-7 Datasenter

Bestemmelsen er ny og inneholder i *første ledd* en registreringsplikt for datasenteroperatører. Registreringen skjer hos departementet og det understrekes at registreringsplikten ikke innebærer en tillatelses- eller godkjennelsesordning fra myndighetenes side, men en ren registreringsplikt. Registreringene vil gi myndighetene oversikt over datasenternæringen, og kontakthinformatjon kan også komme til nytte i politiets arbeid med kriminalitetsbekjempelse knyttet til datasenternæringen.

Bestemmelsens *andre ledd* stiller krav til forsvarelig sikkerhet i datasenter og er utformet med utgangspunkt i de samme forpliktelsene som stilles til sikkerhet i elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester, jf. lovforslaget § 3-1. Det vil si at datasenter og tjenester skal være tilgjengelig og at integriteten, autentisiteten og konfidensialiteten skal beskyttes. Det er datasenteroperatørs ansvar at tjenestene som tilbys holder et forsvarlighetsnivå. *Andre ledd annet punktum* stiller krav til at datasenteroperatør skal opprettholde forsvarlig beredskap i datasenter og tjenester. Kravet til forsvarlig beredskap innebærer blant annet at datasenteroperatør skal treffe alle nødvendige tiltak som er forholdsmessig for å sikre størst mulig tilgjengelighet i tilfelle av force majeure hendelser. *Andre ledd tredje punktum* gir departementet kompetanse til å treffe enkeltvedtak for å sikre at datasenteroperatør iverksetter nødvendige tiltak for å sikre forsvarlig sikkerhet. Dette kan blant annet gjelde krav om separasjon av kunder eller kundegrupper når dette er nødvendig. Det stilles krav om at eventuelle kostnader ved vedtak etter *andre ledd* dekkes av datasenteroperatør.

Tredje ledd inneholder krav om systematisk oppfølging av sikkerhet og beredskap, krav til dokumentasjon av sikkerhetsmessige vurderinger, samt presisering av hvilke momenter som skal vektlegges i vurderingen av om sikkerhetsnivået er forsvarlig, men som ikke er uttømmende. Datasenteroperatør skal vurdere kompensierende tiltak dersom den valgte tekniske løsningen som systemet bygger på inneholder kjente svakheter, jf. *tredje ledd annet punktum*. Kravet skjerpes jo viktigere tjenester datasenteret bærer, men kravet om forholdsmessighet etter forvaltningsloven vil gjelde også på dette området.

Fjerde ledd gir departementet vedtakskompetanse og mulighet til å inngå avtaler med datasenteroperatør for å gjennomføre tiltak som sikrer nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet utover det som dekkes av forsvarlig sikkerhet i *andre ledd*, og gjør det klart at merkostnader knyttet til slike tiltak skal kompenseres av staten etter tilstrekkelig dokumentasjon fra datasenteroperatør, jf. *fjerde ledd andre punktum*. Departementet skal ha en mulighet til å kreve refundert unødvendige kostnader fra virksomhet. Dette gjelder dersom anskaffelsen som virksomheten har foretatt for å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet i datasentre, medfører kostnader som er høyere enn de med rimelighet burde være. Hensikten med regelen er å gi virksomheten et sterkere insentiv til å fremforhandle anskaffelser som er

kostnadseffektive også når staten kompenserer alle kostnadene. Vurderingen av kostnadene når det er aktuelt å benytte regelen vil bli gjort på bakgrunn av dokumentasjonen som fremlegges, erfaringer med sammenlignbare kostnader, standardpris og priser som andre aktører melder inn.

Femte ledd gir departementet forskriftskompetanse og det er presisert at forskriftskompetansen også omfatter temaer som forsvarlig sikkerhet og beredskap, finansiering, nasjonal autonomi, sikkerhetsrevisjon og registreringsplikt, herunder om registreringsmåte, hvilken informasjon som skal registreres og terskelverdi for registreringsplikten. Som et ledd i fullføringen av registreringsplikten skal datasenteroperatør blant annet gi anslag på prosentvis andel av kraftforbruket som skal anvendes til utvinning av kryptovaluta. Femte ledd gir også en hjemmel for departementet gjennom forskrift eller i enkeltvedtak å pålegge datasentre under terskelverdien å registrere seg. Det er også presisert at departementet kan gi forskrift om sikkerhetsrevisjon, slik at departementet blant annet kan pålegge tilbyder å underlegges en sikkerhetsrevisjon av et eksternt revisjonsfirma.

Det følger videre av *femte ledd tredje punktum* at departementet kan gi forskrift om ivaretagelse av hensynene til nasjonal sikkerhet og kriminalitetsbekjempelse i datasenter, herunder oppstille krav om at operatør skal registrere en representant som er tilgjengelig og som har nødvendig kunnskap til å kunne bistå politiet eller EOS-tjenestene slik at den tilgangen politiet og EOS-tjenestene skal ha til datasentrene og informasjonen i eller medhold av ekomloven eller annet regelverk blir reell. Videre oppstilles det krav om at datasenteroperatør skal føre oppdaterte lister over egne kunder og deres plassering i datasenteret.

Forskriftshjemmelen gir rettslige grunnlag for å fastsette at politiet og EOS-tjenestene kan gis tilgang til informasjonen på nærmere vilkår. Vilårene skal balansere hensynet til kriminalitetsbekjempelse og nasjonal sikkerhet, og hensynet til hensiktsmessige rammevilkår for datasenternæringen. Krav om tilgang skal gjøres skriftlig for eksempel av leder for politidistriktene eller EOS-tjenestene eller den disse bemyndiger. Kravet om at avgjørelsen skal være formell, sikrer at beslutningen har notoritet og at denne kan påklages eller påkjæres.

Forskriftsregler som ivaretar hensynet til nasjonal sikkerhet kan for eksempel gjelde sikkerhetsstyring, risiko- og sårbarhetsvurderinger, grunnsikring, beredskapsplanlegging og øvelser.

Til § 3-8 Tillatte bruksbegrensninger

Bestemmelsen viderefører § 2-5 i gjeldende ekomlov. Bestemmelsen regulerer tilbyders adgang til å gjennomføre bruksbegrensninger i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og gir departementet kompetanse til å pålegge tilbyder å gjennomføre nødvendige bruksbegrensninger. Formålet med bestemmelsen er å sikre kontinuitet i brukerens elektroniske kommunikasjon og at bruksbegrensningene som foretas er nødvendige og forholdsmessige. Også for datasenteroperatør kan det oppstå et behov for å tillate bruksbegrensning, og bestemmelsen er derfor også gjort gjeldende for datasenteroperatør og datasentertjeneste.

Ekomdirektivet artikkel 12 nr. 1 åpner for at nasjonalstaten kan gi regler om begrensninger i adgangen til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester når dette er nødvendig av grunner som følger av Trakten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV) artikkel 52 nr. 1 (liv eller helse, nasjonal sikkerhet eller offentlig orden). Ekomdirektivet artikkel 40 og 41 gir regler om sikkerhet i nett og tjenester, og artikkel 45 nr. 4 fastslår at statene kan fastsette rimelige begrensninger i teknologibruken blant annet når det er nødvendig for å unngå skadelig interferens og sikre tjenestenes tekniske kvalitet.

Første ledd gir departementet kompetanse til å gi tilbyder og datasenteroperatør pålegg om å gjennomføre bruksbegrensninger. Slike pålegg kan gis av hensyn til nasjonal sikkerhet og andre viktige samfunnsinteresser, og skal være godt begrunnet. Departementet må ta hensyn til at sluttbruker ved bruksbegrensninger vil kunne bli stående uten kommunikasjonstjenester eller datasentertjenester i en mellomperiode. Det er med andre ord en viss terskel for å pålegge bruksbegrensninger. Første ledd legger opp til at departementet skal forta en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Pålegg etter første ledd skal begrunnes, og pålegg om bruksbegrensninger skal notifiseres til EFTAs overvåkningsorgan.

Andre ledd pålegger tilbyder og datasenteroperatør å gjennomføre nødvendige bruksbegrensninger i nødsituasjoner. Når det gjelder de opplistede nødsituasjonene som gir tilbyder eller datasenteroperatør plikt til å innføre bruksbegrensninger, forutsettes det at tilbyder eller datasenteroperatør selv tar stilling til om det foreligger fare for sabotasje mot nett eller tjenester. Når det gjelder alvorlige trusler mot liv eller helse så kan tilbyder eller datasenteroperatør selv ta stilling til dette, eller det kan skje i samarbeid med myndigheter.

Tilbyder eller datasenteroperatør kan også ta selvstendig stilling til åpenbare tilfeller av trusler mot nasjonal sikkerhet eller offentlig orden, men det vil i de fleste tilfeller være praktisk for tilbyder eller datasenteroperatør å foreta bruksbegrensninger som skyldes slike forhold i samråd med departementet.

Etter *tredje ledd* kan tilbyder straks frakoble radio- og terminalutstyr når det er nødvendig av hensyn til kommunikasjonssikkerhet eller nettets integritet, og dersom tilbyder uten forsinkelse tilbyr alternativ løsning. Dersom det ikke kan tilbys alternativ løsning skal det innhentes tillatelse fra departementet, jf. *sjette ledd*. Kostnadene med å tilby alternativ løsning bæres av tilbyder fordi nettets integritet er tilbyders ansvar.

I henhold til *fjerde ledd* kan departementet gi tilbyder tillatelse til å nekte tilkobling eller å frakoble radio- og terminalutstyr som ikke tilfredsstiller krav etter § 13-1, eller som forårsaker skadelig interferens eller alvorlig skade på nettet. Dette representerer et unntak fra prinsippet i nettnøytralitetsreglene i § 4-2 om at sluttbruker skal kunne bruke terminalutstyr etter eget valg, men er i tråd med BERECs retningslinjer om nettnøytralitet.

Femte ledd videreføres for bruksbegrensning i tilgang mellom tilbydere. Bruksbegrensning ved betalingsmislighold fra en tilbyder av elektronisk kommunikasjon vil etter dette behandles likt med stengning rettet mot en sluttbruker, med unntak av at departementet fortsatt skal varsles når bruksbegrensning planlegges gjennomført overfor annen tilbyder, jf. *syvende ledd*. Bruksbegrensningen må være forholdsmessig og ikke-diskriminerende. Dette innebærer også at tilbyder som leverer tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester til et konkursbo ikke må søke departementet om tillatelse til bruksbegrensning før stengning kan gjennomføres. Men departementet skal varsles i tide til at departementet etter § 2-12 *tredje ledd* kan pålegge konkursboet fortsatt drift dersom viktige samfunnsinteresser vil kunne bli skadelidende som følge av konkursåpning og påfølgende mulighet for hurtig stengning av tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjeneste.

Det følger av *sjette ledd* at gjennomføring av bruksbegrensning i andre tilfeller enn angitt i andre, *tredje* og *femte ledd*, krever tillatelse fra departementet. Bakgrunnen for kravet om tillatelse er konkurransehensyn.

Syvende ledd første punktum presiserer at både frakobling og andre bruksbegrensninger enn frakobling skal varsles til departementet. Tilbyders

plikt til å varsle departementet inntre straks tilbyder får kunnskap om at det vil bli foretatt en frakobling eller annen bruksbegrensning. *Andre punktum* innebærer at departementet kan nekte tilbyder å bruksbegrense etter femte ledd når dette er uforholdsmessig eller diskriminerende, for eksempel dersom en bruksbegrensning kan få store samfunnsmessige konsekvenser. *Tredje punktum* innebærer at tilbyder som gjennomfører bruksbegrensningen som følge av betalingsmislighold snarest mulig og senest én måned før frakobling skal varsle tilbyder som bruksbegrensningen rettes mot. Av *fjerde punktum* følger at tilbyder som bruksbegrensningen rettes mot straks skal varsle andre berørte tilbydere og egne sluttbrukere. Med begrepet «straks» forstås at varslingsplikten inntre fra det tidspunktet tilbyder får kunnskap om at det vil bli foretatt en bruksbegrensning. *Femte punktum* presiserer departementets kompetanse til å varsle berørte tilbydere og sluttbrukere i tilfeller hvor ikke tilbyder selv varsler på en klar og tilstrekkelig måte innen fristen. Slikt varsel kan for eksempel gjennomføres ved bruk av massemedia, eller på annen egnet måte for å nå berørte sluttbrukere med informasjon.

Plikten til å avbryte bruksbegrensningen etter andre ledd så snart nødsituasjonen er over følger av *åttende ledd*. Videre fastsettes en plikt for tilbyder til å avbryte bruksbegrensningen etter tredje og fjerde ledd når sluttbruker har godtgjort at det foreligger nødvendig tillatelse eller at ulovlig terminalutstyr er frakoblet nettet. Slik godtgjøring skal skje på egnet måte, eventuelt ved dokumentasjon når dette er mulig.

I *niende ledd* innføres hjemmel til å fastsette forskrift om bruksbegrensninger og tillatelse fra departementet.

Til § 3-9 Krav om politiattest

Bestemmelsen er ny og er basert på nasjonale behov. *Første ledd* gir tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett- og tjenester og datasenteroperatør mulighet til å stille krav om uttømmende og utvidet politiattest. Hva som skal anses som uttømmende og utvidet politiattest følger av politiregisterloven § 41. Muligheten for innhenting og fremlegges av politiattest gjelder ved nyansettelser. Kravet om politiattest kan ikke gis tilbakevirkende kraft og således ikke kreves fremlagt av personer som allerede er ansatt. Imidlertid er det mulig å kreve politiattest av allerede ansatt personell dersom vedkommende får nye eller endrede

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

oppgaver som medfører et berettiget behov for politiattest.

Krav om politiattest kan være et viktig sikkerhetstiltak for personer som skal ha tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett, tilhørende fasiliteter, datasenter, utstyr, systemer eller informasjon, med vesentlig betydning for sikkerheten i nett og tjenester eller som av en annen grunn er av særlig sensitiv karakter. Det kan også kreves fremlagt politiattest for personell hos tilbyderes eller datasenteroperatørs leverandør. Med vesentlig betydning menes at det som skal vernes må være av særlig viktighet for offentlig elektroniske kommunikasjonstjenester, jf. blant annet klassifiseringsforskrifta § 4. Dette kan for eksempel være nettutstyr som er kritisk for samtrafikk med elektroniske kommunikasjonsnett i eller utenfor landet eller sensitiv informasjon som for eksempel kundelister, trafikkdata og lignende. Krav om politiattest vil bare være hensiktsmessig for særlige grupper av ansatte etter en konkret vurdering. Denne vurderingen vil bero på en risikovurdering om hva som kan føre til betydelige skadevirkninger. Virksomheten må foreta en konkret vurdering av muligheten for å utnytte tilgang til informasjon og eller infrastruktur etc. i skadeøymed og skadeomfanget dette vil kunne medføre. Begrepet «tilgang» innbefatter både logisk og fysisk tilgang.

Om en person skal kunne anses for uegnet for en stilling eller oppgave vil bero på en vurdering av flere forhold, hvor også betydningen av tilgang til ulike systemer eller informasjon må inngå i vurderingen. Departementet bemerker at det normalt ikke vil være krav om plettfri vandel, og at det således normalt bør ses bort fra forhold av bagatellmessig art. Videre vil for eksempel forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet, terrorhandlinger, terrorrelaterte handlinger, korrupsjon og annen vinningskriminalitet være forhold av særlig betydning for vandelsvurderingen. Graverende tilfeller vil kunne få betydning selv om det er gått lang tid siden forholdet ble begått. Det kan også tenkes forhold som er så alvorlige at vedkommende må anses å ha en slik personlighetsbrist at vedkommende finnes varig uskikket. Departementet presiserer at dette ikke er en uttømmende liste over forhold som vil kunne vektlegges i vurderingen, men at også andre forhold vil kunne få betydning.

Departementet legger til grunn at tilbyder og datasenteroperatør vurderer om andre sikkerhetstiltak kan komme til anvendelse før det kreves fremlagt politiattest.

Det følger av *andre ledd* at dersom vedkommende er sikkerhetsklarert eller innehar

adgangsklarering fra Sivil klareringsmyndighet, vil det ikke stilles krav om politiattest. Bakgrunnen for dette er at den som er sikkerhetsklarert eller som har adgangsklarering etter sikkerhetsloven, allerede har vært gjennom en mer omfattende personkontroll enn den som gjøres ved utstedelse av politiattest.

I *tredje ledd* gis departementet kompetanse til å gi nærmere bestemmelser om fremleggelse av politiattest. Ytterligere avgrensning av når politiattest kan kreves kan således gjøres i forskrift.

Til § 3-10 Taushetsplikt

Bestemmelsen viderefører langt på vei gjeldende ekomlov § 2-9, med noen endringer som følge av endrede definisjoner og en presisering av gjeldende rett i tredje ledd om tilgang til IP-adresser. Det er en streng taushetsplikt etter ekomloven. Annen lovbestemt taushetsplikt kan supplere taushetsplikten etter bestemmelsen. Dersom en person er underlagt en annen og lempeligere lovbestemt taushetsplikt i tillegg til taushetsplikten etter ekomloven, vil den strengere taushetsplikten etter ekomloven oppstille rammene for delingsadgangen. Hvorvidt generelle unntak fra lovbestemt taushetsplikt som følger av andre lover skal innebære at det gjøres unntak fra ekomlovens taushetspliktbestemmelse, beror på en tolkning av de aktuelle bestemmelsene, jf. for eksempel straffeprosessloven § 118 som omtalt nedenfor, vurdert opp mot kommunikasjonsvernet og andre tvingende regler, slik som EMK og Grunnloven. Ved innføring av nye unntak fra taushetsplikten skal etter departementets syn hensynet til kommunikasjonsvernet drøftes og rettsikkerhetsgarantier ivaretas. Eksempler på hvordan dette er gjort finnes i verdipapirhandeloven § 19-3 (4) og straffeprosesslovens regler der politiets tilgang til trafikk-, lokasjons- og innholdsdata er betinget av rettskjennelse eller samtykke fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Første ledd oppstiller taushetsplikt for tilbydere og installatører. I og med at definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste er endret, omfatter bestemmelsen nye pliktsubjekter, jf. definisjonen i § 1-5 nr. 4. Som følge av dette er for eksempel nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjenester omfattet.

Disse plikter å bevare taushet om innholdet i elektronisk kommunikasjon. Videre omfatter taushetsplikten også opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter. Det er altså ikke bare innholdet i kommunikasjonen som omfattes, men også opplysninger som genereres

rundt kommunikasjonen. Taushetsplikten gjelder «andres bruk» av elektronisk kommunikasjon. Det motsatte av andres bruk, er egen bruk. Den som er part i elektronisk kommunikasjon, kan fortsatt gi opplysninger om trafikk til og fra seg selv, uten hinder av taushetspliktbestemmelsen. I henhold til første ledd siste punktum kan tilbyder benytte opplysninger som lagres i nett og tjeneste i egen virksomhet til formål som er i henhold til § 3-11, eller bestemmelser gitt i medhold av personopplysningsregelverket. Dette innebærer at visse behandlingsformål, der opplysningene benyttes i tilbyders virksomhet, er lovlige. Dette gjelder blant annet for tilbyders behandling av opplysninger i kommunikasjons- og faktureringsøyemed, som i henhold til § 3-11 første ledd er å anse for lovlig behandlingsformål. Også annen bruk av dataene i virksomheten vil være å anses som lovlig dersom denne bruken er forutsett eller følger av andre bestemmelser i ekomregelverket.

Dersom tilbyder ønsker å benytte taushetsbelagte opplysninger for å avsløre urettmessig bruk av nett eller tjenester vil dette være å anse for en rettmessig behandling som ikke krever samtykke fra bruker, forutsatt at dette ligger innenfor bruken av kommunikasjonstjenesten. Et eksempel på dette fremkommer i samarbeidet mellom en rekke norske tilbydere om en bransjenorm for felles innsats mot spam. Av bransjenormen følger det at ISPene (Internet Service Provider) er forpliktet til å sikre at deres abonnementsvilkår er utformet slik at det er mulig å gripe inn overfor kunder som sender spam. Tilbyders behandling av taushetsbelagte opplysninger til bruk for varslings av kunder som sender ut spam eller på annen måte utsetter nettets integritet eller stabilitet for fare faller innenfor det lovlige behandlingsformålet som fremgår av ekomloven. I tillegg vil bruk av opplysninger til sikkerhets- og feilrettingsformål kunne være lovlig behandlingsformål, se også Personvernneemndas avgjørelse PVN-2014-10.

Det kan i noen tilfeller være komplisert å avgjøre hva som ligger innenfor tilbyders «lovlige behandlingsformål». Et eksempel er spørsmålet om opplysninger omfattet av taushetsplikten kan nyttes til å videresende varselbrev til brukere av nett eller tjenester som mistenkes for å benytte opplysningene i forbindelse med opphavsrettslige krenkelser. Tilbyders anvendelse av opplysninger om IP-adresse til bruk for videreformidling av et rent «informasjonsskriv» til sine egne sluttbrukere om mulig misbruk av deres internettilknytning, vil ikke være å anse som videreformidling av taushetsbelagt informa-

sjon til uvedkommende og vil i utgangspunktet ikke være i strid med bestemmelsen. Tilbyder har imidlertid ingen plikt etter ekomloven til å videreformidle denne type brev. Motsatt vil det innebære en videreformidling av taushetsbelagt informasjon til uvedkommende i strid med bestemmelsen, dersom tilbyderen samtidig med videresending av et informasjonsskriv avslører identiteten på sluttbrukeren overfor uvedkommende, eller utfører en handling på vegne av rettighetshaver som gir inntrykk av at sluttbrukers identitet er kjent for rettighetshaver.

Som det fremgår av § 1-5 nr. 4 er definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste utvidet til å også å omfatte nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjenester. Bestemmelsen om taushetsplikt vil dermed også omfatte nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. Dette innebærer at slike pliktsubjekter som faller innenfor ekomlovens virkeområde omfattes. En slik endring får betydning for de prosessuelle bevisforbudene i straffeprosessloven og tvisteloven.

Straffeprosessloven § 118 slår fast at retten ikke uten samtykke fra departementet må ta imot forklaring som vitnet ikke kan gi uten å krenke lovbestemt taushetsplikt han har som følge av tjeneste eller arbeid for stat eller kommune. Tilsvarende gjelder for vitne som har taushetsplikt som følge av tjeneste eller arbeid for familievernkontor, tilbyder av posttjenester, tilbyder av tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, elektronisk kommunikasjonsinstallatør, eller statens lufthavnselskap. Etter tvisteloven § 22-3 første ledd kan det ikke føres bevis når dette vil krenke lovbestemt taushetsplikt for den som har opplysningene som følge av tjeneste eller arbeid for stat eller kommune, familievernkontor, tilbyder av posttjenester, tilbyder eller installatør av elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste, teknisk kontrollorgan eller statens lufthavnselskap. En endring i ekomloven vil også få betydning for adgangen for politiet til å oppta forklaring fra vitner, jf. straffeprosessloven § 230 fjerde ledd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er delegert fullmakt til å gi fritak fra taushetsplikten. Endringen av definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste innebærer at de nye pliktsubjektene som omfattes av bestemmelsen ikke kan gi informasjon til politiet eller retten uten at det foreligger fritak fra taushetsplikten fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, med mindre det foreligger unntak fra taushetsplikten fastsatt i lov, se for eksempel tredje ledd.

Taushetsplikten i *andre ledd* gjelder uavhengig av om det dreier seg om fast ansettelse eller et kortvarig oppdrag.

I *tredje ledd første og annet punktum* gis det unntak fra taushetsplikten for utlevering av enkelte, bestemte opplysninger (abonnementsopplysninger) til politi, påtalemyndighet og ved vitnemål for retten.

Det særskilt angitt at også opplysninger om elektronisk kommunikasjonsadresse omfattes. I henhold til dette kan politiet eller påtalemyndigheten få informasjon om navn, adresse og telefonnummer tilknyttet en elektronisk kommunikasjonsadresse. Bestemmelsen må sees på bakgrunn av Høyesteretts dom i Rt. 1999 s. 1944 der det ble avgjort at opplysninger om hvilket telefonnummer et e-postabonnement er opprettet fra også omfattes av unntaket fra taushetsplikten.

Også annen informasjon som bare gir opplysninger om bruker av et abonnement eller en telefon omfattes av tredje ledd, da dette er opplysninger som kan sammenlignes med opplysninger om hemmelig telefonnummer. Dette vil for eksempel gjelde opplysninger om:

- hvilke SIM-kort som kan knyttes til et IMEI-nummer (det vil si hvilke telefonnummer kan knyttes til et telefonapparat) og hvilke andre SIM-kort som har blitt benyttet i disse telefonapparatene.
- hvilket telefonnummer som hører til et SIM-kortnummer. SIM-kortnummeret er et identifikasjonsnummer som er påtrykt selve SIM-kortet, og er ikke identisk med selve telefonnummeret
- hvilket SIM-kort, og dermed telefonnummer, som kan knyttes til en oppladning, uavhengig av lademetoden.
- IMSI-nummeret til et SIM-kort. IMSI står for «International Mobile Subscriber Identity», og er et eget nummer for hvert GSM-abonnement. Nummeret er unikt for hvert SIM-kort. Opplysninger om IMSI-nummeret har den operatøren som har utstedt SIM-kortet. Utenlandsk operatør må få tilgang til IMSI-nummeret for å kunne identifisere GSM-abonnementet i sitt nett dersom et norsk mobilabonnement har blitt benyttet i utlandet.

Alle mobiltelefoner har et eget serienummer, IMEI-nummer, som er påført apparatet fysisk. Ved enkle tastetrykk kan det også vises i displayet. Det føres ingen registre over tildelte IMEI-nummer, slik som det gjøres for telefonnummer. Tilbydere av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett kan imidlertid ved hjelp av IMEI-nummeret

finne frem til hvilke SIM-kort som har blitt benyttet i et telefonapparat.

IP-adresser som for en kort periode er lagret for tilbyders egen drift og som faller inn under unntaket i tredje ledd første punktum, utleveres til politiet uten at det er nødvendig med forutgående kjennelse fra retten eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighets fritak fra taushetsplikten. Opplysninger som er lagret etter lagringsplikten i § 3-13, utleveres i medhold av § 3-14.

Unntaket i taushetsplikten for opplysning til påtalemyndigheten og politiet som angitt i tredje ledd første og andre punktum er ikke begrenset til å gjelde i forbindelse med etterforskning av en straffesak, jf. Ot.prp. nr. 31 (1997–98). Dette innebærer at slike opplysninger fortsatt kan utleveres til politiet også i andre saker enn straffesaker uten at det er nødvendig med forutgående kjennelse fra retten eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighets fritak fra taushetsplikten. Etter tredje ledd andre punktum er det heller ikke nødvendig med forutgående kjennelse fra retten eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved vitnemål for retten om opplysninger som er gitt politiet eller påtalemyndigheten etter første punktum. For øvrig må det etter tvisteloven § 22-3 i sivile tvister innhentes fritak fra departementet før opplysninger omfattes av første punktum kan tillates fremlagt som bevis for retten.

Det følger av tredje ledd tredje punktum at taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger kan gis til annen myndighet i medhold av lov. Dette gjelder ikke for elektronisk kommunikasjonsadresse lagret etter § 3-13 ettersom vilkårene for utlevering av disse opplysningene er regulert i § 3-14.

Omfanget av opplysningsplikten for taushetsbelagte opplysninger vil fremgå av vedkommende hjemmelslov. Som eksempel på en slik situasjon vises til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12. Adgangen til å fastsette i annen særlov at taushetsplikten etter ekomloven § 3-10 ikke skal gjelde, må skje innenfor rammen av kommunikasjonsverndirektivet artikkel 15.

Fjerde ledd presiserer at anmodninger fra politi eller påtalemyndighet skal etterkommes.

Etter *femte ledd* kan departementet gi forskrift om taushetsplikten, herunder gjøre unntak fra taushetsplikten for å ivareta hensynet til effektiv rutning av trafikk. Bakgrunnen for regelen er at trafikk som både origineres og termineres innenfor landets grenser i dag ofte sendes i transitt gjennom andre land. Når nasjonal elektronisk kommunikasjon blir rutet i transitt gjennom et land som

har vedtatt regler om tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektroniske kommunikasjon vil det kunne føre til at tilbyder bryter taushetsplikten etter ekomloven. Forskriftshjemmelen skal sikre tilbyders lovlige drift, samt sikre at det kan stilles vilkår til tjenester hvor trafikken rutes i transitt gjennom andre land. Slike vilkår vil for eksempel kunne være at det kun gjøres unntak når brukeren informeres om at slike unntak er gitt.

Videre vil det kunne være aktuelt for departementet å gi forskrift om utlevering av data etter denne bestemmelsen. Forskriftshjemmelen er ment å dekke behovet for eventuelle krav til sikkerhet og kommunikasjonsvern i forbindelse med utlevering, for eksempel at det kan stilles krav om at utleveringen skal skje kryptert. Det kan også være aktuelt å forskriftsfeste krav til når og hvordan utlevering skal skje i de tilfeller hvor det skal vurderes om tilbyder skal fritas fra taushetsplikten, jf. straffeprosessloven §§ 118 og 230.

Det er i tillegg inntatt en hjemmel for departementet til å i forskrift gjøre et strengt avgrenset unntak fra taushetsplikten for tilbydere av numeruavhengige kommunikasjonstjenester, når formålet med behandling av data er å avdekke seksuelt misbruk av barn på deres tjenester, rapportere dette og fjerne slikt innhold fra sine tjenester. Forskriftshjemmelen åpner for gjennomføring av midlertidig forordning (EU) 2021/1232, om bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn på nett, i forskrift. Den midlertidige forordningen oppstiller et midlertidig og strengt avgrenset unntak fra forpliktelsen i kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 1 om taushetsplikt, når det gjelder behandling av data i tilknytning til levering av numeruavhengige kommunikasjonstjenester. Forutsetningen er at behandlingen av dataene må være strengt nødvendige for bruk av teknologi med det ene formål å fjerne materiale om seksuelt misbruk av barn, og oppdage eller rapportere seksuelt misbruk av barn online til politimyndigheter og til organisasjoner som handler i offentlig interesse mot seksuelt misbruk av barn. Det er også tatt inn en forskriftshjemmel for å sikre behandlingsgrunnlag for denne type personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 1, jf. artikkel 10. I forbindelse med eventuell forskrift vil det måtte gjøres vurderinger av personvernkonsekvenser som ikke allerede er vurdert i forbindelse med den midlertidige forordningen.

Til § 3-11 Sletting av data

Bestemmelsen viderefører deler av gjeldende ekomlov § 2-7 femte ledd og gjennomfører direktiv 2002/58/EC artikkel 6.1 og 6.2. Dette er en sentral bestemmelse i vernet av kommunikasjonsdata.

Første ledd regulerer behandling av trafikkdata, herunder lokaliseringsdata og data nødvendig for å identifisere abonnenten eller brukeren, og slår fast hovedregelen om sletteplikt for slike data. Trafikkdata er data som er nødvendig for overføring av kommunikasjon i et elektronisk kommunikasjonsnett eller for fakturering av slik overføring. Med trafikkdata menes for eksempel data som angir kommunikasjonens opphavssted, bestemmelsessted, rute, klokkeslett, dato, omfang, varighet og underliggende tjeneste. Med behandling menes enhver bruk av trafikkdata, som for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering, eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Definisjonen av behandling må sees med bakgrunn i definisjonen av behandling av personopplysninger i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Trafikkdata knyttet til juridiske personer er omfattet av bestemmelsen.

Sletteplikten gjelder også for lokaliseringsdata som ikke er trafikkdata, og for data som er nødvendige for å identifisere abonnenten eller brukeren når slike data ikke er nødvendig av kommunikasjons- eller faktureringsformål. Kommunikasjonsformål inkluderer blant annet lagring for feilretting, lagring for informasjonssikkerhetstiltak, lagring for optimalisering av prosess med å sette opp nye forbindelser og lagring for å oppfylle krav om formidling av viktig melding, jf. § 3-6. Det presiseres at med dette menes at lagring for feilretting blir tillatt i spesielle tilfeller for å løse tekniske feil; feil i overføring, teknisk svikt mv.

Sletteplikten gjelder ikke for telefonnummer, og faste IP-adresser. Telefonnummer og faste IP-adresser er eksempler på identifiseringsdata som er nødvendige både for kommunikasjonsformål og/eller for faktureringsformål.

Som hovedregel skal trafikkdata slettes eller anonymiseres med en gang kommunikasjonen er avsluttet og behandling ikke lenger er nødvendig for kommunikasjons- eller faktureringsformål. For å avgjøre når kommunikasjonen er avsluttet må man ta utgangspunkt i hva slags elektronisk kommunikasjonstjeneste som benyttes. For eksempel vil overføring av talekommunikasjonstjenesten anses avsluttet med en gang en av brukerne bryter forbindelsen. For e-post vil overfø-

ringen måtte anses avsluttet så snart mottaker har lastet ned meldingen, typisk fra tjenestetilbydere server. Trafikkdata som er nødvendig for fakturering kan behandles til betaling har funnet sted eller fordringen av annen årsak ikke lenger kan inndrives, for eksempel på grunn av foreldelse.

Etter første ledd siste punktum krever annen behandling av trafikkdata samtykke fra bruker, med mindre annet er bestemt i lov eller i medhold av lov. Samtykket må være klart, aktivt og gitt før behandlingen finner sted, jf. personvernforordningens artikkel 4 nr. 11. Dessuten må det være gitt på bakgrunn av eksakt og utfyllende informasjon fra tilbyder. Samtykket kan ikke utgjøre en del av tilbyders standardvilkår for levering, slik at det fremstår som en betingelse for levering, med mindre dette er helt nødvendig pga. ytelsens art, for eksempel ved lokaliseringstjenester. Samtykket må til enhver tid kunne trekkes tilbake. Samtykke etter *andre ledd* må oppfylle kravene til et gyldig samtykke etter personvernforordningen artikkel 7.

Tredje ledd åpner for at departementet kan fastsette forskrift med nærmere regler for sletteplikten. Departementet kan også fastsette forskrift om avgrensede unntak fra sletteplikten. Herunder kan det gis unntak for tjenester der det etter en helhetsvurdering fremstår som hensiktsmessig å tillate lagring når dette ikke går særlig utover kommunikasjonssynet. Videre gis departementet hjemmel til på nærmere vilkår å gjøre et midlertidig og strengt avgrenset unntak for plikten i kommunikasjonssynet direktivet artikkel 6 om sletteplikt, når det gjelder behandling av data i tilknytning til levering av nummeruavhengige kommunikasjonstjenester. Forutsetningen er at behandlingen av dataene må være strengt nødvendige for bruk av teknologi med det ene formål å fjerne materiale om seksuelt misbruk av barn, og oppdage eller rapportere seksuelt misbruk av barn online til politimyndigheter og til organisasjoner som handler i offentlig interesse mot seksuelt misbruk av barn. Det er derfor tatt inn en egen forskriftshjemmel i lovbestemmelsen, slik at den midlertidige forordningen (EU) 2021/1232 kan gjennomføres i forskrift.

Til § 3-12 Tilrettelegging for lovbestemt tilgang til informasjon

Bestemmelsen viderefører i hovedsak § 2-8 i gjeldende ekomlov om at tilbyder skal tilrettelegge nett og tjeneste slik at lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon sikres. Plikten til å tilrettelegge for lovbe-

stemt tilgang til informasjon vil i tråd med endringene i definisjonsbestemmelsene i den nye loven også gjelde for de nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenestene.

Første ledd innebærer en plikt for tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste og tilbyder av slik tjeneste til å tilrettelegge nett og tjeneste for å sikre lovbestemt tilgang til informasjon.

Omfanget av den lovbestemte tilgangen til informasjon følger av de ulike hjemmelsbestemmelsene for slik tilgang. Tilretteleggingsplikten gjelder for kommunikasjonsskontroll som gjennomføres av politiet etter reglene i straffeprosessloven kapittel 16a. Hva som menes med kommunikasjonsskontroll fremgår av straffeprosessloven §§ 216 a og b. Både selve innholdet i kommunikasjonen og trafikkdata vedrørende kommunikasjonen omfattes. Tilretteleggingsplikten omfatter også tilrettelegging for oppfyl-ling av utleveringspålegg etter straffeprosessloven § 210 når utleveringspålegget gjelder informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon. Vilkårene for de ulike tiltakene fremgår av hjemmelsbestemmelsene. Tvangsmidlene kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det og kan ikke brukes når det etter sakens art og forholdene ellers ville være et uforholdsmessig inngrep, jf. § 170 a. Vurderingen av om vilkårene i straffeprosessloven er oppfylt, gjøres av den myndighet som beslutter bruk av det aktuelle tvangsmiddelet, det vil si påtalemyndigheten eller domstolen. For utlevering etter straffeprosessloven § 210 må det i tillegg innhentes samtykke til fritak fra taushetsplikten fra departementet (myndighet til å vurdere disse sakene er delegert til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet), jf. straffeprosessloven §§ 118 og 230.

For at formålet med kommunikasjonsskontroll mv. skal oppnås bør tilretteleggingen innebære 100 prosent dekningsgrad og lavest mulig oppdagbarhet. «Dekningsgrad» er i denne sammenheng knyttet til hvor stor andel av kommunikasjonen som det er mulig å gjennomføre kommunikasjonsskontroll av. Målet er at all kommunikasjon hos alle tilbydere skal kunne kontrolleres, det vil si en dekningsgrad på 100 prosent. Er en slik dekningsgrad teknisk mulig, vil dette være kravet. Tilretteleggingsplikten gjelder også ved innføring av ny teknologi. Ved teknologiskifter kan det i overgangsfaser foreligge utfordringer som må løses i det internasjonale standardiseringsarbeidet. Det er tilbyder som er ansvarlig for å vurdere hvilken teknisk løsning som er best, og velge denne. Til-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

retteleggingsplikten innebærer at systemene for kommunikasjonskontroll mv. må oppdateres jevnlig i takt med den teknologiske utviklingen. Den til enhver tid høyest mulige dekningsgrad skal tilbys.

Etter *andre ledd* skal tilbyders driftskostnader knyttet til oppfyllelse av tilretteleggingsplikten dekkes av staten for de merkostnader som følger av disse tjenestene, mens tilbyder selv skal dekke investeringskostnader. Politiets uthentingskostnader forutsettes dekket av staten.

Etter *tredje ledd* kan nærmere bestemmelser om tilretteleggingsplikten fastsettes i forskrift. Det kan blant annet gis forskrift om det nærmere innholdet og omfanget av tilretteleggingsplikten ved bruk av eksisterende eller ny teknologi. Dette vil også omfatte mulighet til å fastsette forskrifter om unntak fra tilretteleggingsplikten eller unntak fra plikten for enkelte tilbydere. Det vil blant annet kunne være aktuelt å fravike i forskrift kravet om 100 prosent dekningsgrad og/eller kravet om lavest mulig oppdagbarhet dersom kostnadene ved tilretteleggingen fremstår som urimelig tyngende, selv sett hen til de viktige samfunnsinteressene som begrunner adgangen til kommunikasjonskontroll. Videre vil det kunne være aktuelt å unnta enkelte tilbydere fra plikten i en tidsavgrenset periode for begrensede kundegrupper i forbindelse med test av nye tekniske løsninger. Det gis også hjemmel for departementet til å fastsette den nærmere fordelingen av kostnadene etter andre ledd i forskrift. Forskriftshjemmelen åpner også for at departementet kan gi nærmere regler om tilbyders beregning av kostnader de er påført som følge av å yte konvensjonspliktig bistand til fremmed stat. Slike regler vil bidra til ensartet praksis blant tilbyderne.

Av pedagogiske grunner er det inntatt en henvisning i *fjerde ledd* til at bestemmelser om tilrettelegging for innhenting av elektronisk kommunikasjon som transporteres over den norske grensen, er gitt i etterretningstjenesteloven kapittel 7. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

Til § 3-13 Plikt til lagring av IP-adresser

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-8a.

Første ledd pålegger tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, og tilbyder av slik tjeneste, å lagre opplysninger som er nødvendige for å identifisere abonnenter som er gitt tilgang til ekomtjenester. Formålet med bestemmelsen er at de lagrede opplysningene skal kunne

brukes til å identifisere personer ved etterforskning av alvorlig kriminalitet.

Plikten påhviler tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, og tilbyder av slik tjeneste. Dette omfatter store og små bedrifter som tilbyr andre tilgang til offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller tjenester som helt eller i det vesentlige består av fremføring eller dirigering av signaler i et elektronisk kommunikasjonsnett og som normalt tilbys mot vederlag, jf. § 1-5.

Rekkevidden av lagringsplikten er presisert ved at det er angitt i bestemmelsen hvilke opplysninger abonnenten skal kunne identifiseres ut ifra. Med dette siktes det til opplysninger som fremlegges for tilbyder ved en forespørsel om identifisering av en abonnent. Dersom en IP-adresse ikke deles mellom flere, skal tilbyder lagre de opplysninger som er nødvendige for å identifisere abonnenten ut ifra offentlig IP-adresse og et tidspunkt for kommunikasjon, jf. bokstav a. Dette vil omfatte opplysninger om hvilke IP-adresser abonnentene har disponert, og i hvilket tidsrom. Dersom samme IP-adresse tildeles flere abonnenter samtidig, skal tilbyder i tillegg lagre de opplysninger som er nødvendige for å identifisere en enkelt abonnent med utgangspunkt i portnummer, jf. bokstav b.

Kravet om nødvendighet innebærer at det ikke skal lagres flere opplysninger enn det formålet krever. Det er presisert i bestemmelsen at formålet med lagringen er etterforskning av alvorlig kriminalitet. Etter første ledd siste punktum går det klart frem at lagringsplikten ikke omfatter destinasjonsinformasjon. Med destinasjonsinformasjon menes informasjon om offentlig IP-adresse og portnummer tilhørende abonnentens kommunikasjonsmotpart, det vil si informasjon om hvem det kommuniseres med. Kravet legger kun føringer på hva som ikke skal lagres, og ikke føringer på de tekniske løsningene som benyttes. Dette betyr blant annet at dersom det anvendes NAT-løsninger (Network Address Translation)² som også differensierer mellom ulike abonnenter ved hjelp av kommunikasjonsmotpartens IP-adresse og portnummer, skal slik informasjon ikke lagres. Konsekvensen av en eventuell bruk av NAT-løsninger som også anvender informasjon om kommunikasjonsmotparten for å skape en entydig binding, er at man ikke kan identifisere en enkelt abonnent, men kun flere abonnenter som har delt

² Se Prop. 167 L (2020–2021) *Endringer i ekomloven (lagring av IP-adresser mv.)* kapittel 4.

samme IP-adresse og portnummer på abonnementsiden på samme tidspunkt.

Det skal heller ikke lagres opplysninger om innholdet i abonnentens internettkommunikasjon.

Det følger av *andre ledd* at opplysningene skal lagres i tolv måneder fra den dagen kommunikasjonen avsluttes. Opplysningene skal lagres uavhengig av om abonnentens kundeforhold avsluttes før utløpet av lagringstiden.

Tredje ledd regulerer kostnadsfordelingsmodellen. Tilbyder må selv dekke investerings- og driftskostnader som påløper for å oppfylle lagringsplikten. Staten dekker kostnadene for utlevering av informasjon etter § 3-14 første ledd. Investeringskostnader er normalt merkostnader til anskaffelse og oppgradering av maskinvare og programvare for å kunne oppfylle lagringsplikten. Faste driftskostnader omfatter drift, vedlikehold, testing, avskrivning av investeringer, lisens- og supportkostnader, leiekostnader og tilhørende personellkostnader. Kostnader for utlevering av informasjon omfatter kostnader knyttet til selve uthenting av data, og inkluderer blant annet personell- og administrasjonskostnaden for behandling av utleveringsbegjæringer.

Fjerde ledd gir hjemmel for ytterligere regulering i forskrift om lagringsplikten og om kostnader for tilbyderne. Det kan blant annet gis bestemmelser som presiserer nærmere hvilke opplysninger som er omfattet av lagringsplikten og nærmere om fordelingen av merkostnader ved IP-lagringen. I tillegg kan det gis forskrift om revisorbekreftede regnskaper for kostnader som staten skal dekke dersom det viser seg å bli nødvendig. Det kan også gjøres unntak fra lagringsplikten ved enkeltvedtak eller forskrift dersom lagringsplikten ikke er hensiktsmessig, for eksempel for tilbydere som ikke tilbyr tjenester til sluttbruker.

Til § 3-14 Utlevering av IP-adresser

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-8 b.

Bestemmelsens *første ledd* gir regler om utlevering av opplysninger lagret etter § 3-13. Bestemmelsen åpner kun for utlevering til politi og påtalemyndighet. Opplysninger kan utleveres både med utgangspunkt i IP-adresser mv. og abonnenter. Det vil si at det både kan innhentes opplysninger om hvilken abonnent som var tildelt en gitt IP-adresse på et gitt tidspunkt, og om hvilke IP-adresser en gitt abonnent var tildelt i en tidsperiode og eventuelt om benyttede portnumre i perioden.

Når vilkårene for utlevering er oppfylt, plikter tilbyder å utlevere opplysningene etter skriftlig anmodning fra politiet eller påtalemyndigheten, uten hensyn til taushetsplikt etter § 3-10. Det ligger til politiet eller påtalemyndigheten å ta stilling til om vilkårene for utlevering er oppfylt i det enkelte tilfellet, herunder kravet til nødvendighet. Tilbyder skal derfor ikke foreta noen selvstendig vurdering av vilkårene i bestemmelsen.

Bestemmelsens første ledd oppstiller et generelt nødvendighetskrav, og angir uttømmende hvilke formål opplysningene kan utleveres til. Kravet om nødvendighet innebærer at det ikke kan innhentes flere opplysninger enn det som trengs for formålet i det enkelte tilfellet. Vilåret skal ikke tolkes så strengt at utlevering av opplysningene må være den eneste løsningen. På den annen side vil det ikke være tilstrekkelig at opplysningene bare vil kunne lette arbeidet. Det må foretas en konkret vurdering av behovet for opplysningene, som må veies mot hensynet til kommunikasjonsvernet. Dette kan innebære at vurderingen kan falle forskjellig ut avhengig av inngrepet i kommunikasjonsvernet i den enkelte sak.

Opplysningene skal utleveres når det er nødvendig for å etterforske en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i tre år eller mer. Strafferammekravet innebærer at saken må inkludere minst én handling som alene kan medføre denne straffen. Bestemmelsen omfatter straffebud som åpner for fengsel «inntil» tre år. Forhøyelse av strafferammen som følge av gjentakelse, jf. straffeloven § 79 første ledd bokstav b, kommer ikke i betraktning. Forhøyelse av strafferammen som følge av at samme handling bryter flere straffebud (idealkonkurrens), vil derimot komme i betraktning, jf. straffeloven § 79 første ledd bokstav a. Det samme gjelder dersom handlingen er utøvet som ledd i aktivitetene til en organisert kriminell gruppe, jf. bokstav c.

I tillegg åpnes det for at opplysninger kan utleveres for å etterforske nærmere angitte straffebud med lavere strafferamme enn fengsel i tre år. De angitte straffebudene er lovbrudd der IP-data er av særlig stor betydning for etterforskningen. Oppstillingen av straffebud med lavere strafferamme er uttømmende.

Det understrekes at abonnementsinformasjon kan være nødvendig i en etterforskning for andre formål enn å identifisere ukjente gjerningspersoner. Informasjonen kan også være nødvendig blant annet for å identifisere eventuelle fornærmede og vitner, for analyse og annen bearbeiding av innhentet kommunikasjonsdata eller for å

muliggjøre innhenting av ytterligere materiale, for eksempel gjennom beslag og utleveringspålegg.

Bestemmelsens *andre ledd* oppstiller krav til anmodningen. Anmodninger om utlevering av opplysninger skal være skriftlige, og skal så vidt mulig opplyse om hva saken gjelder, formålet med anmodningen og hva den omfatter. Begrensningen «så vidt mulig» tar høyde for at det i enkelte tilfeller ikke vil kunne gis fullstendige opplysninger, for eksempel av etterforskningshensyn eller fordi opplysningene er graderte. Vurderingen av hvilke opplysninger som kan gis ved den enkelte anmodningen ligger til politiet og påtalemyndigheten. Det skal fremgå av anmodningen at kravet om nødvendighet etter første ledd er vurdert. Dette kravet gjelder ubetinget. Kravene til anmodningen gjør at det kan etableres et enhetlig system for utforming av anmodningene, og at det går klart frem at vilkårene for utlevering er tilstrekkelig vurdert i forkant av anmodningen. Både politiet og påtalemyndigheten kan anmode om utlevering av opplysninger etter bestemmelsen.

Det følger av *tredje ledd* at politiet og påtalemyndigheten skal sende en årlig rapport til departementet om uthenting av IP-data. Det kan gis nærmere regler i forskrift om rapporteringen, herunder for eksempel om hensiktsmessig nivå og format på rapporteringen, *jf. femte ledd*.

Fjerde ledd presiserer at opplysninger fra IP-lageret etter § 3-13, ikke skal utleveres til andre enn politi og påtalemyndighet til formål som er angitt i første ledd. Dette utgjør et unntak fra muligheten til bevisføring av IP-adresser i tvisteloven § 22-3 andre og tredje ledd og åndsverkloven § 87. Unntaket i fjerde ledd medfører at det ikke skal hentes ut IP-data fra det IP-lageret etter § 3-13 i medhold av disse bestemmelsene. Fjerde ledd presiserer også at det heller ikke kan utgis opplysninger fra IP-lageret etter § 3-13 i medhold av andre lover eller i andre tilfeller enn det som er angitt i første ledd. Dette innebærer at kravene for utlevering til politi- og påtalemyndighet i første ledd, må være oppfylt for utlevering av IP-data lagret i medhold av § 3-13. Bakgrunnen for dette er at IP-lageret etter § 3-13 er etablert kun for å bekjempe kriminalitet som angitt i bestemmelsen her.

Det følger av *femte ledd* at departementet kan gi forskrift om utlevering av data. Forskriftshjemmelen kan blant annet benyttes for å presisere rekkevidden av utleveringsplikten eller til å fastsette nærmere bestemmelser om hvordan utlevering skal skje.

Til § 3-15 Bruk av informasjonskapsler mv.

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende ekomlov § 2-7 b, og gjennomfører direktiv 2002/58/EC artikkel 5 nr. 3. De innholdsmessige kravene til sluttbruker eller brukers samtykke til bruk av informasjonskapsler skjerpes i tråd med gjeldende personvernregelverk. Omtalen av samtykke-kravet nedenfor gir uttrykk for departementets gjeldende forståelse av kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 3 i lys av de relevante reglene i personvernforordningen. Dette kan endre seg over tid, og må forstås i lys av de relevante bestemmelsene i kommunikasjonsverndirektivet og personvernforordningen og praksis om disse.

Formålet med bestemmelsen er å beskytte den aktuelle sluttbrukeren eller brukeren mot urettmessig lagring av eller tilgang til opplysninger, som allerede er lagret i den aktuelle sluttbrukerens eller brukerens kommunikasjonsutstyr (for eksempel pc, nettbrett og smarttelefoner som kan kobles til internett eller lignende offentlige nettverk). Bestemmelsen er ment å være teknologinøytral, og vil omfatte både informasjonskapsler og andre teknologier. Dette reflekteres gjennom ordlyden «informasjonskapsler mv.»

Handlinger som finner sted før eller etter lagringen, for eksempel etterfølgende behandling av dataene som er samlet inn via informasjonskapsler, vil ikke omfattes av bestemmelsen, men vil være omfattet av personvernregelverket dersom det gjelder personopplysninger.

Pliktsubjektet etter bestemmelsen er enhver fysisk eller juridisk person som lagrer eller skaffer seg tilgang til allerede lagrede opplysninger i sluttbrukers eller brukers kommunikasjonsutstyr.

Første ledd angir to krav som må være oppfylt for at informasjonskapsler eller liknende teknologier skal kunne brukes, henholdsvis et informasjonskrav og et samtykkekrav. Kravene har en nær indre sammenheng, ettersom det er en forutsetning for den aktuelle sluttbrukerens eller brukerens vurdering av om et samtykke skal gis, at denne har mottatt tilstrekkelig klar og presis informasjon om bruken av informasjonskapsler i forkant. Det fremgår av bestemmelsen at det blant annet skal informeres om hvilke opplysninger som behandles, formålet med behandlingen, og hvem som behandler opplysningene. Oppstillingen er ikke uttømmende og skal i henhold til kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 3 forstås i samsvar med personvernforordningens informasjons- og samtykkekrav, *jf. omtale nedenfor*. Informasjonen skal gis på et klart, presist og lett forstå-

elig språk, jf. personvernforordningen artikkel 12 nr. 1.

Det skal videre informeres om hvordan sluttbrukeren eller brukeren samtykker, og om hvordan et samtykke kan trekkes tilbake. Med «samtykke» etter bestemmelsen forstås samtykke etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 11, jf. artikkel 7. Formålet er å sikre den aktuelle sluttbrukeren eller brukeren reell kontroll over om det lagres informasjonskapsler på sluttbrukers eller brukers terminalutstyr. For personopplysninger innebærer dette blant annet at samtykke må være en tydelig bekreftelse, der den aktuelle sluttbrukeren eller brukeren på en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig måte gir sitt samtykke til behandlingen, jf. personvernforordningens artikkel 4 nr. 11. Det er den som personopplysningene omhandler som skal gi samtykke. Endringen er ment å gjøre samtykkekravet for informasjonskapsler eller lignende teknologier i kommunikasjonsverndirektivet likt som i personvernforordningen. Dette er ment å gi internettbrukere i Norge et like godt vern mot sporing på nett, som internettbrukere ellers i EU.

Etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 11 skal samtykke være frivillig avgitt, det skal være spesifikt knyttet til et eller flere behandlingsformål, det skal være informert og det skal gis ved en aktiv handling som tydelig uttrykker at den registrerte samtykker til behandling av opplysninger om den registrerte. I kravet om at samtykket skal være frivillig avgitt ligger at den registrerte skal ha et reelt valg. Hvis den registrerte opplever seg forpliktet til å samtykke, eller det medfører negative konsekvenser ikke å samtykke, anses samtykket ikke å være frivillig avgitt.

Samtykke skal være avgitt for konkrete behandlingsformål. Dersom innsamlede opplysninger skal brukes til flere formål, skal dette fremgå tydelig og det skal være mulig å gi samtykke separat til hvert formål. Dette følger av personvernforordningens foralepunkt 43 og 32. Videre skal samtykket være informert. For personopplysninger innebærer dette at den registrerte skal motta en del grunnleggende informasjon om behandlingen som grunnlag for sitt samtykke. Informasjonen skal blant annet omhandle formålet med hver behandling som samtykke gjelder, hvilke opplysninger som skal samles inn og hvorvidt det er mulig å trekke samtykket tilbake. Informasjonen skal gis på en måte som er forståelig for målgruppen. Er tjenesten for eksempel rettet mot barn, må informasjonen tilpasses dette. Det er også viktig at samtykkeerklæringer skilles tydelig fra personvernerklæringen og andre skrift-

lige tjenestevilkår. Informasjonen må sette den registrerte i stand til å forstå konsekvensene av et eventuelt samtykke.

Samtykket skal gis i en handling som utvetydig uttrykker den registrertes ønske. Dette innebærer at samtykke må gis ved en aktiv handling som viser at den registrerte har samtykket. Det er imidlertid ikke et krav om at samtykket skal være skriftlig avgitt så lenge samtykket kan dokumenteres. I personvernforordningens foralepunkt 32 fremgår det at avkryssing i en boks ved besøk på et nettsted eller å velge tekniske innstillinger for en informasjonssamfunnstjeneste vil kunne tilfredsstillende aktivitetsskravet. Det fremgår imidlertid av samme punkt at taushet, forhåndsavkryssede bokser eller inaktivitet ikke bør utgjøre et samtykke. Samtykkemekanismen skal fremstå tydelig for den registrerte, og samtykke må gis på en måte som skiller handlingen tydelig fra andre handlinger.

Det er også et krav etter personvernforordningen at det skal være like lett å trekke tilbake et samtykke som å gi samtykke, jf. personvernforordningen artikkel 7 nr. 3.

Et samtykke er ikke gyldig avgitt når det er gitt gjennom et på forhånd avkrysset/forhåndsutfyllt felt som sluttbrukeren kan velge å fjerne. Det at en sluttbruker eller bruker klikker for å delta i en konkurranse, spørreundersøkelse eller lignende vil heller ikke være tilstrekkelig for å legge til grunn at sluttbrukeren eller brukeren har gitt samtykke til plassering av informasjonskapsler.

Forståelsen av samtykkekravet etter bestemmelsen skjerpes dermed sammenlignet med gjeldende ekomlov. Dagens praksis der samtykke ligger innebygd i nettleserinnstillingene, og at brukerne mottar informasjon om dette ved «pop-up»-bilder når de besøker nettsteder, vil ikke oppfylle kravet til brukerens aktive samtykke.

Lagring av opplysninger i sluttbrukers eller brukers kommunikasjonsutstyr, eller skaffe seg adgang til slike opplysninger, er en teknologinøytral beskrivelse av hva som skal omfattes av bestemmelsen. Slik behandling av opplysninger kan for eksempel være bruk av lokal-lager, telemetri- og bruks-data, eller informasjonskapsler.

Etter *andre ledd* kan det gjøres to unntak fra informasjons- og samtykkekravene i første ledd. Det første unntaket gjelder teknisk lagring av eller tilgang til opplysninger som utelukkende har til formål å overføre kommunikasjon i et elektronisk kommunikasjonsnett. Dette unntaket retter seg først og fremst mot ekomtilbyder, særlig tilbyder av tilgang til internett der bruken av informasjons-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

kapsler er nødvendig for å sikre en enkel og hurtig oppkobling til internett. Teknisk lagring knyttet til for eksempel sikker kommunikasjon kan være midlertidige sesjonsnøkler brukt til autentisering og autorisering på toppen av ordinær TLS (Transport Layer Security som er en protokoll for kryptert kommunikasjon).

Det andre unntaket gjelder der bruken av informasjonskapsler er strengt nødvendige for å sette den som tilbyr informasjonssamfunnstjenesten i stand til å levere tjenesten etter sluttbrukerens eller brukers uttrykkelige forespørsel. En informasjonssamfunnstjeneste er en innholdstjeneste på internett, for eksempel en hjemmeside. Med strengt nødvendig menes at bruk av informasjonskapselen er en forutsetning for å kunne levere tjenesten. Det vises til fortalen til endringsdirektiv 2009/136/EF til kommunikasjonsverndirektivet punkt 66, som underbygger dette:

«(...) En undtagelse fra forpligtelsen til at give oplysninger og give ret til at nægte lagring eller adgang bør begrænses til de situationer, hvor den tekniske lagring eller adgang er strengt nødvendig til det legitime formål, der består i at gøre det muligt at benytte en specifik tjeneste, som abonnenten eller brugeren udtrykkeligt har anmodet om. (...)»

Andre ledd en er en videreføring av gjeldende rett, men det tydeliggjøres i nr. 2 at terskelen er «strengt» nødvendig for å sikre bedre samsvar med ordlyden i kommunikasjonsverndirektivet artikkel 5 nr. 3

Det er følgelig informasjonskapsler som er plassert for at en nettside skal kunne fungere rent teknisk, som anses som nødvendige informasjonskapsler.

Etter *tredje ledd* gis departementet kompetanse til å gi forskrift om bruken av informasjonskapsler mv. Det kan blant annet være aktuelt å presisere hvilken informasjon som skal gis ved bruk av forskjellige teknologier (informasjonskapsler mv.).

Til kapittel 4. Rettigheter for sluttbrukere

Til § 4-1 Likebehandling

Bestemmelsen er ny og speiler prinsippet i ekomdirektivet artikkel 99 om ikke-diskriminering av sluttbrukere. Det følger av bestemmelsen at tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester ikke skal stille krav eller alminnelige avtalevilkår som diskriminerer sluttbrukere på grunn-

lag av statsborgerskap, bosted eller etableringssted.

Ved brudd på bestemmelsen vil departementet pålegge retting med hjemmel i ekomloven § 15-5 eller ugyldighet i medhold av § 16-8. Departementet kan også pålegge sanksjoner etter kapittel 15.

Til § 4-2 Forskrift om nettnøytralitet

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-16 og gir hjemmel til å gjennomføre regler om nettnøytralitet i forskrift, i første omgang forordning (EU) 2015/2120. Begrepet «nettnøytralitet» defineres i bestemmelsen som «all internettrafikk skal behandles likt uavhengig av avsender, mottaker, utstyr, applikasjon, tjeneste og innhold». Det nærmere innholdet i dette vil fremgå av forskrift.

Bakgrunnen for reglene om nettnøytralitet er målsetningen om å sikre at internett forblir en vel fungerende, åpen og ikke-diskriminerende plattform for alle typer kommunikasjon og distribusjon av lovlig innhold. Prinsippet om nettnøytralitet medfører blant annet at bruker kan velge innhold og utstyr uavhengig av hvilken internettjeneste brukeren er tilknyttet.

Til § 4-3 Leveringsvilkår og offentliggjøring

Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 2-4 første ledd, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 103. Hensikten med bestemmelsen er at sluttbrukerne skal kunne ta velinformerte valg av tjeneste og vil også kunne bidra til å fremme bærekraftig konkurranse. *Første ledd* pålegger tilbyder av internettilgangstjenester (jf. lovforslaget § 1-5 nr. 8) eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester (jf. lovforslaget § 1-5 nr. 5), å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår. Med person-til-person-kommunikasjonstjeneste menes både nummeruavhengige og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjeneste.

Offentliggjøring innebærer publisering på nettsider eller lignende, enkelt tilgjengelig for sluttbrukeren. Kravet om å utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår gjelder ikke for mikroforetak som kun tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, jf. § 4-19.

Etter *andre ledd* kan departementet kreve at informasjon som offentliggjøres med bakgrunn i første ledd skal sendes til departementet før offentliggjøring.

Tredje ledd gir departementet forskriftshjemmel til å sette konkrete krav til innholdet i leve-

ringsvilkårene og offentliggjøring. Det kan være aktuelt å stille krav i forskrift til hvilke informasjon som skal offentliggjøres i tråd med ekomdirektivet vedlegg 9, herunder blant annet informasjon om tilbyders navn og adresse, beskrivelse av tjenester og priser (inkludert pris for databruk, samtaleminutter, meldinger), informasjon om vedlikehold og kundeservice, standard avtalevilkår (avtalens løpetid, bruddgebyrer og rettigheter knyttet til heving), opplysninger om eventuell tilgang til nødmeldetjenester og lokalisering av anrop, tjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne og tvisteløsningsordninger.

Til § 4-4 Opplysningsplikt før inngåelse av avtaler

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 102 nr. 1. *Første ledd* hjemler at tilbyder av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, skal gi de opplysninger som er nødvendige for at forbruker, skal ta et kvalifisert valg av tjeneste før forbruker blir bundet av avtale eller et tilsvarende tilbud. Bestemmelsen gir forbrukeren rettigheter før vedkommende er forpliktet av en eventuell avtale.

Hva som skal anses som nødvendige opplysninger følger av direktiv 2011/83/EU (Forbrukerrettighetsdirektivet). Forbrukerrettighetsdirektivet er gjennomført i norsk rett i lov av 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler (angrerettloven) samt avtaleloven. Artikkel 5 (gjennomført i norsk rett i avtaleloven § 38b) gjelder opplysningsplikt for andre avtaler enn fjernsalgsavtaler eller avtaler inngått utenfor faste forretningslokaler og artikkel 6 gjelder opplysningsplikt ved fjernsalg og salg utenfor faste forretningslokaler (gjennomført i norsk rett i angrerettloven §§ 7, 8, 9 og 14). Dette innebærer blant annet at tilbyder må oppfylle opplysningskravene som følger av angrerettloven § 8 og avtaleloven § 38 bokstav b, for å oppfylle opplysningskravene etter ekomloven § 4-4. I tillegg skal det gis informasjonen som fremgår av vedlegg 8 til ekomdirektivet i den grad denne informasjonen er knyttet til tjenesten som tilbys. Informasjonen skal gis på en klar og forståelig måte på et varig medium som definert i punkt (10) i artikkel 2 i forbrukerrettighetsdirektivet, jf. angrerettloven § 5 bokstav f. Der det ikke er mulig å tilby informasjon på et varig medium, skal tilbyder tilby et dokument som er lett å laste ned. Tilbyderen skal gjøre forbrukeren oppmerksom på tilgjengeligheten av dette dokumentet og viktigheten av å lagre det for fremtidig bruk. Informasjonsplikten gjelder ikke for tilbydere av

overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester.

Det fremgår av *andre ledd* at opplysningsplikten etter første ledd også gjelder overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner. Disse kan samtykke til at opplysningsplikten ikke skal gjelde, dersom de foretrekker å forhandle individuelt med tilbyder om avtaler. Et slikt samtykke skal kunne dokumenteres.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om hvilke opplysninger som skal gis. Det følger av ekomdirektivet artikkel 102 nr. 1 at opplysningsplikten er ment å omfatte informasjonen etter forbrukerrettighetsdirektiv artikkel 5 og 6, i tillegg til informasjonen som fremgår av vedlegg 8 til ekomdirektivet i den grad denne informasjonen er knyttet til tjenesten som tilbys. Når det gjelder kravene i forbrukerrettighetsdirektivet er disse gjennomført i angrerettloven og avtaleloven. For de ytterligere informasjonspliktene etter ekomdirektivet vil det være aktuelt å stille nærmere krav om dette i forskrift.

Til § 4-5 Avtalesammendrag

Bestemmelsen viderefører delvis gjeldende ekomlov § 2-4, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 102 nr. 3 og nr. 4.

Første ledd hjemler at tilbyder av offentlig elektroniske kommunikasjonstjenester skal gi forbruker et kortfattet og lett leselig sammendrag av inngått avtale. Denne delen av bestemmelsen er ny og innebærer at forbruker har krav på å få et avtalesammendrag fra tilbyder. Overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester er ikke omfattet av bestemmelsen.

Ekomdirektivet artikkel 102 nr. 3 stiller krav til at avtalesammendraget som minimum skal inneholde navn, adresse og kontaktopplysninger for tilbyderen, de viktigste kjennetegnene ved hver enkelt tjeneste som tilbys, de respektive prisene for aktivisering av den elektroniske kommunikasjonstjenesten, avtalens varighet og vilkår for fornyelse og opphør, og i hvilken grad produktene og tjenestene er utformet for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Når det gjelder internettilgangstjenester, skal sammendraget inneholde opplysningene som følger av forordning (EU) 2015/2120 artikkel 4 nr. 1 bokstav d og e. Det legges opp til å gjennomføre dette i forskrift, jf. fjerde ledd.

I henhold til *andre ledd* vil mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner også få denne rettigheten med mindre de har gitt sitt uttrykkelige samtykke til å frafalle den.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Av *tredje ledd* fremgår det at opplysningene som er gitt etter første ledd skal være en integrert del av avtalen. Partene kan endre avtalen dersom begge parter uttrykkelig samtykker til det. Dette medfører at samtykke skal være skriftlig og kunne ettervises.

I *fjerde ledd* er departementet gitt kompetanse til å gi forskrift om vilkår og innhold i avtalesammendrag. Videre vil det kunne være aktuelt å gi forskrift om hvilken mal som skal benyttes for avtalesammendrag.

Til § 4-6 Bindingstid, varslingsplikt og oppsigelse

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 2-4 fjerde ledd med enkelte endringer og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 105.

I *første ledd* fremgår det at bindingstiden skal gjelde forbrukere. Gjeldende ekomlov § 2-4 tredje ledd gjelder i utgangspunktet for alle sluttbrukere, men kan fravikes utenfor forbrukerforhold. Endringen er gjort for å harmonisere nasjonalt regelverk med kravene til fullharmonisering av sluttbrukerrettigheter i ekomdirektivet. Bindingstiden på 12 måneder videreføres fra gjeldende regelverk. Det samme gjelder at det i særlige tilfeller kan avtales lengre bindingstid, likevel ikke lengre enn 24 måneder. Vilkår om bindingstid forutsetter at tilbyder gir sluttbruker en økonomisk fordel. Dette gjelder både første og annet punktum og er en videreføring av gjeldende rett. Forbrukeren skal oppnå en reell fordel ved å inngå en bindingsavtale. Avtaler med lang bindingstid kan være en ulempe for forbrukeren som i perioden er avskåret fra å benytte seg av andre, nye og bedre tilbud i markedet.

Etter første ledd fjerde punktum skal tilbyder vederlagsfritt opplyse forbruker om operatørlåskode når bindingstiden utløper. Dette er en videreføring fra ekomloven § 2-4 fjerde ledd og har en side til at tilbyder ikke skal hindre forbruker i å bytte tjenestetilbyder etter endt bindingstid.

Tilbyder av offentlig elektroniske kommunikasjonstjenester er erstattet med tilbyder av internetttilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester som inngår i den nye definisjonen av elektronisk kommunikasjonstjeneste.

Andre ledd er nytt i forhold til gjeldende rett og hjemler at forbruker kan inngå en separat avtale om avdragsbetaling for nettilkobling. Bestemmelsen gjelder kun for utbygging av nett med svært høy kapasitet. Terminalutstyr, for eksempel en ruter eller et modem, skal ikke omfattes av en slik avtale.

Tredje ledd fastslår at reglene etter første og andre ledd vil gjelde tilsvarende for sammenslutninger som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål. Dette er ment å omfatte ulike boligsammenslutninger og lignende grupperinger av flere enkeltstående forbrukere som fremstår som en gruppe. I tillegg vil første og andre ledd gjelde tilsvarende for mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner. Disse kan imidlertid samtykke til å frafalle rettighetene i bestemmelsen. Ved samtykke forutsettes at samtykke er uttrykkelig avgitt, det er klart og utvetydig. Ett samtykke kan føre til at rettighetene frafalles etter hele bestemmelsen eller deler av bestemmelsen.

Fjerde ledd hjemler at sluttbruker som ikke godtar nye avtalevilkår for abonnementsavtale med bindingstid, kan heve avtalen. Hevingsretten gjelder imidlertid ikke dersom de foreslåtte endringene utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, er av rent administrativ karakter og ikke har noen negativ virkning på sluttbrukeren, eller dersom de er direkte pålagt av myndighetene. Retten til å heve avtalen er en videreføring av gjeldende regelverk med enkelte presiseringer. Eksempler på hva som kan endres er priser, tariff, volumbegrensninger, datahastigheter, dekning mv. I første punktum er det presisert at hevingsretten ikke skal medføre ekstra kostnad. Det er verdt å merke at fjerde ledd omfatter sluttbrukere, jf. ekomloven § 1-5 nr. 26, og ikke kun forbrukere.

Andre punktum er nytt og hjemler at tilbyderen kan kreve at sluttbrukeren skal betale resterende del av avtalt pris på subsidiert terminalutstyr som vedkommende beholder. I tredje punktum presiseres at når det gjelder maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester så omfatter tredje ledd kun forbrukere.

Femte ledd hjemler tidspunkt for når tilbyder må varsle om endringer i avtalevilkår. Tilbyder skal varsle minst én måned på forhånd om eventuelle endringer i avtalevilkårene eller opphør av avtalen, samt informere om hevingsretten. Sluttbrukeren har rett til å heve avtalen i tre måneder etter underretningen. Tremånedersfristen skal legges til rette for at sluttbrukeren ut fra de endringene som tilbyderen har varslet kan gjøre en reell vurdering av om vedkommende ønsker å heve avtalen eller ikke basert på informasjon hentet fra de siste fakturaene. Det stilles videre krav om at underretningen skal skje på et varig medium. Med dette menes at underretningen skal kunne verifiseres for ettertiden ved eventuell tvist om hendelsesforløpet. I siste

punktum presiseres det at pliktene etter dette leddet i forbrukerforhold også gjelder for tilbyder av overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester.

Sjette ledd hjemler at reglene i første og fjerde ledd kan fravikes utenfor forbrukerforhold. Dette gjelder likevel ikke for sammenslutninger som omtalt i tredje ledd første punktum.

Til § 4-7 Forskrift om internasjonal gjesting for mobilnett

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-14 og gir hjemmel til å regulere vilkår for internasjonal gjesting i mobilnett i forskrift, herunder abonnementsvilkår. Bestemmelsen omfatter også prisregulering både på grossist- og sluttbrukernivå, blant annet fastsettelse av maksimale priser for tjenesten internasjonal gjesting i mobilnett. Bestemmelsen setter ikke krav til at tilbyder må ha sterk markedsstilling, jf. lovforslaget § 6-1, men gjelder for alle tilbydere som tilbyr tjenesten internasjonal gjesting i mobilnett. Bestemmelsen er videre ment å være teknologinøytral og kan i tillegg til taletjenester også anvendes på SMS, MMS, data osv.

Til § 4-8 Kontroll av forbruk

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 102 nr. 5 og har til formål å gi kundene mulighet til å følge med på eget forbruk. *Første ledd* gir forbruker en rett til å få fremlagt oversikt over bruken av tjenester som faktureres på grunnlag av forbruk i tid eller volum, for eksempel antall minutter eller dataforbruk.

I *andre ledd* fremgår det at forbrukskontrollen skal omfatte tilgang til opplysninger om det faktiske forbruket av tjenester som inngår i prisplanen. I andre ledd andre punktum hjemles det at tilbyder skal informere forbruker før gitt forbruksgrense er nådd og når en tjeneste som inngår i forbrukerens prisplan er brukt opp. Slik informasjon kan for eksempel gis gjennom en SMS eller på annen egnet måte som gir klar og entydig informasjon.

I *tredje ledd* gis departementet kompetanse til å fastsette forskrift om utfyllende vilkår til forbrukskontroll. Departementet kan i forskrift også fastsette nivået på forbruksgrensen etter andre ledd.

Til § 4-9 Kontroll av kostnader

Bestemmelsen viderefører deler av gjeldende ekomforskrift § 5-6 om oversikt og kontroll med sluttbrukers utgifter som i gjeldende rett kun pålegger plikter på leveringspliktig tilbyder, og ekomforskriften § 5a-2 om kostnadskontroll for fellesfakturerte tjenester. Bestemmelsen gjennomfører deler av ekomdirektivet artikkel 88 og 115 som gir plikt til å sikre at visse tilleggstjenester tilbys sluttbruker sammen med den elektroniske kommunikasjonstjenesten. Nærmere beskrivelse av tilleggstjenestene fremgår blant annet av vedlegg VI del A som omhandler ulike muligheter for kostnadskontroll.

Bestemmelsen gjelder for alle tilbydere av internetttilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester og hjemler adgangen til å pålegge disse å tilby en rekke tjenester som gjør det mulig å føre kontroll med kostnadene ved tjenestene.

Etter *første ledd* bokstav a pålegges tilbyder å tilby spesifisert faktura, sperring av anrop og nummer og sperring av mulighet for tredjepartsfakturerings. Tilbudet gjelder alle sluttbrukere. Begrensningen av anropsadgangen kan for eksempel gjelde et forhåndsdefinert utvalg av nummer etter anmodning fra sluttbruker eller sperring av bestemte typer innkommende eller utgående anrop eller nummer etter anmodning fra sluttbruker.

Sluttbruker kan i henhold til bokstav b kreve sperret for nærmere forhåndsdefinerte anrop og nummer.

Med sperring for fellesfakturerte tjenester i bokstav c menes at sluttbrukere kan kreve deaktivert tredjepartstilbyderes mulighet til å bruke faktura (telefonregningen) fra en tilbyder av en internetttilgangstjeneste eller en tilbyder av en offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste til å kreve betaling for sine produkter eller tjenester. Dette omfatter for eksempel brusautomater eller andre småvarer som kan faktureres på telefonregningen eller støtte til veldedige formål over telefonregningen. Det gjøres imidlertid unntak for nummeropplysningsvirksomhet som inntil nylig har vært en leveringspliktig tjeneste, for å sikre at nummeropplysningstjenesten er tilgjengelig. Unntaket gjelder imidlertid ikke for annen virksomhet enn dette.

Av *andre ledd* følger at tilbyder av internetttilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester skal tilby forbruker avdragsbetaling av tilknytningskostnader.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Det følger av *tredje ledd* at første og andre ledd også gjelder for mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner, fordi forhandlingsposisjonen til disse gruppene ofte er sammenlignbare med forbrukere.

I *fjerde ledd* gis departementet hjemmel til å gi nærmere regler om kostnadskontroll etter første og andre ledd, regler om å pålegge tilbydere av internettilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester å tilby forbrukere forhåndsbetalte tjenester samt gi andre regler i forskrift om tjenester som fremmer kostnadskontroll.

Til § 4-10 Prissammenligningstjeneste

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 103 nr. 2.

Første ledd gir departementet ansvar for at sluttbrukere har tilgang til minst ett godkjent prissammenligningsverktøy for internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Det er departementet som skal godkjenne slike tjenester. Sluttbruker skal ikke betale for bruk av prissammenligningstjenesten.

Andre ledd gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om prissammenligningstjenester. Blant annet om vilkårene for å bli godkjent som prissammenligningstjeneste og disse aktørenes rett til å få tilgang til nødvendig informasjon fra tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Videre gis departementet hjemmel til i forskrift å utvide ordningen til å også gjelde prissammenligningstjeneste for nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Til § 4-11 Tiltak ved manglende betaling

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende ekomforskrift § 1-11 og gjennomfører ekomdirektivet vedlegg 6 e, og gir regler om sluttbruker ved manglende betaling. Bestemmelsen innebærer ingen materielle endringer sammenlignet med gjeldende ekomforskrift § 1-11 utover at bestemmelsen er flyttet til loven.

Første ledd fastsetter at tiltak rettet mot sluttbruker ved manglende betaling skal være forholdsmessig og ikke-diskriminerende. Med forholdsmessig menes blant annet at tilbyder kun kan sperre mot den aktuelle tjenesten som ikke er betalt.

Andre ledd presiserer at bestemmelsen gjelder tilbyder av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester grunnet at ekomdirektivet har utvidet kretsen for hvem som anses som tilbyder. Det er videre gjort en språklig endring ved at begrepet «stenging» endres til å gjelde oppsigelse av avtalen, mens annen bruksbegrensning kan være stenging av deler av tjenesten, for eksempel stenging av utgående anrop. Andre ledd presiserer også at tilbyder av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester ved betalingsmislighold, ikke kan si opp eller sette i verk andre bruksbegrensninger før det er gitt minst én betalingsoppfordring og det er gått én måned fra betalingsoppfordringen ble gitt.

Tredje ledd presiserer at sluttbruker ikke skal betale abonnementskostnaden under sperring, det vil si etter at sperringen er satt i verk. Sluttbruker vil imidlertid være ansvarlig for abonnementskostnadene inntil sperringen er iverksatt, og må påregne å betale for dette.

Dersom tilbyder av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester har iverksatt bruksbegrensning ved å stenge muligheten for utgående anrop, skal bruker likevel kunne anrope nødetatene, jf. *fjerde ledd*.

Forskriftskompetansen fremgår etter *femte ledd*. Departementet kan gi forskrift om tiltak ved manglende betaling herunder om nødvendige begrensninger i adgangen til å si opp avtale med sluttbruker. Dette kan være begrensninger som følge av fare for liv eller helse, eller at betalingskravet er omstridt.

Til § 4-12 Koblingssalg

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 107 og har ikke motstykke i gjeldende ekomlov. I gjeldende ekomlov reguleres koblingssalg kun for tilbyder med sterk markedsstilling i særlige tilfeller, jf. ekomloven § 4-10. I ekomforskriften § 5-10 reguleres koblingssalg for tilbyder med leveringsplikt.

Første ledd hjemler at dersom en internettilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste tilbys i kombinasjon med andre tjenester eller terminalutstyr (koblingssalg), skal krav til leveringsvilkår og offentliggjøring (§ 4-3), avtalesammendrag (§4-5) og bytte av internettilgangstjeneste (§4-14) få anvendelse på alle delene av pakken. Et koblingssalg anses å foreligge der elementene tilbys eller

selges av samme aktør innenfor rammen av samme eller nær tilknyttet avtale, som for eksempel når tv-tjenester selges sammen med telefon- og internettjenester. Så lenge minst ett av elementene i koblingssalget er en internettilgangstjeneste eller en person-til-person-kommunikasjonstjeneste, skal reglene om koblingssalg komme til anvendelse.

Pliktsubjektet etter første ledd er den som selger tjenesten, dette kan være ekomtilbyder, en forhandler eller andre.

Andre ledd fastsetter at dersom forbrukeren har rett til å heve avtalen før bindingstiden er utløpt, for eksempel grunnet avtalebrudd fra tilbyder, skal hevingsretten også gjelde koblingssalgets andre elementer. Rett til å heve avtalen før bindingstiden er utløpt kan blant annet følge av annen lovgivning, for eksempel fordi det foreligger manglende oppfyllelse av avtalen eller manglende levering.

Tredje ledd gir regler om at bindingstiden for internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester ikke skal forlenges dersom det avtales nye elementer som skal inngå i den opprinnelige avtalen, med mindre dette er avtalt når forbrukeren inngår avtale om supplerende tjenester eller utstyr. Samtykke skal være skriftlig eller på annet vis etterprøvbart.

Det fremgår av *fjerde ledd* at reglene etter første og tredje ledd som hovedregel også gjelder overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre annet er uttrykkelig avtalt.

I *femte ledd* gis det hjemmel til å gi forskrift om koblingssalg. Dette kan for eksempel gjelde begrensninger i koblingssalg og kan avgrenses til en gruppe tilbydere, for eksempel til tilbyder med leveringsplikt.

Til § 4-13 Tilgang til e-post etter oppsigelse av avtale

Bestemmelsen er ny, og gjennomfører ekomdirektivet vedlegg VI del B bokstav b, jf. ekomdirektivet artikkel 115.

Sluttbruker gis etter bestemmelsen rett til på forespørsel å få tilgang til e-posttjeneste eller få e-post videresendt fra tilbyder av internettilgangstjenester etter at avtalen er avsluttet. Dette gjelder i de tilfeller hvor sluttbruker har benyttet en e-posttjeneste fra tilbyderen, eksempelvis som inkluderer tilbyderens merkenavn. Det er ikke et krav at tilbyder av internettilgangstjenester må tilby e-posttjeneste, bestemmelsen kommer først til anvendelse når slikt tilbud eksisterer.

Videresending av e-post skal være gratis for sluttbrukeren.

Til § 4-14 Bytte av internettilgangstjeneste

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 106 nr. 1.

Første ledd synliggjør at sluttbrukeren har rett til å bytte tilbyder av internettilgangstjenester. Tilbyderne plikter å samarbeide slik at de er i stand til å gjennomføre byttet på det tidspunkt som er avtalt med sluttbruker.

Andre ledd fastslår at både avgivende og mottakende tilbyder plikter å sikre at internettilgangstjenesten ikke får noe avbrudd dersom dette er teknisk mulig. Bortfall av tjenesten under bytteprosessen skal uansett ikke overstige én virkedag. Begge tilbyderne skal medvirke til at byttet skjer på en effektiv og enkel måte for sluttbruker. Dette betyr at begge tilbyderne og særlig den avgivende tilbyderen skal delta i prosessen på en lojal måte. Avgivende tilbyder skal ikke legge hindringer i veien for byttet.

Det følger av *tredje ledd* at det er mottakende tilbyder som skal lede bytteprosessen. Det betyr at sluttbruker kun trenger å henvende seg til mottakende tilbyder for å igangsette og gjennomføre bytteprosessen. Den mottakende tilbyderen skal sikre at aktivering av internettilgangstjenesten skjer så raskt som mulig på den datoen og innenfor den tidsrammen som uttrykkelig er avtalt med sluttbrukeren. Det følger videre at den avgivende tilbyderen skal fortsette å levere sin internettilgangstjeneste på samme vilkår frem til den mottakende tilbyderen aktiverer sin internettilgangstjeneste, for å sikre kontinuerlige leveranser. Unntak fra dette kan gjøres dersom det ikke er teknisk mulig å sikre kontinuiteten, jf. andre ledd. Kontrakten med avgivende tilbyder anses automatisk avsluttet når bytteprosessen er ferdig.

Det følger av *fjerde ledd* at sluttbruker skal motta tilstrekkelig informasjon til at byttet kan gjennomføres. Det presiseres også at informasjonen som gis fra avgivende tilbyder skal være nøytral.

Femte ledd setter krav til at avgivende tilbyder ikke kan bruke informasjon som mottas gjennom meldinger i bytteprosessen til å få kunden tilbake før tidligst 14 dager etter at byttet er gjennomført. Hensynet bak denne bestemmelsen er konkurransen i markedet.

Bestemmelsens *sjette ledd* gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om bytteprosessen i forskrift.

Til § 4-15 Forskrift om fellesfakturert tjeneste

Bestemmelsen gir kompetanse til å videreføre særskilt regulering av såkalte fellesfakturerte tjenester i gjeldende ekomlov § 2-12, herunder regler om kostnadskontroll med slike tjenester. Forskriftskompetansen utvides til å gjelde forhåndsbetalt og etterskuddsbetalt kjøp av varer og tjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste, jf. § 1-5 nr. 30.

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere krav i forskrift både til tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester og til den som tilbyr den verdiøkende tjenesten eller varen. Det kan fastsettes krav til markedsføring, prisfastsettelse, tidsavgrensninger, innhold i tjenesten mv. Departementet kan i forskrift også gi nærmere regler om klage- og tilsynsordninger for fellesfakturerte tjenester og finansieringen av disse ordningene, inkludert at Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon fortsetter å håndtere klagene på fellesfakturerte tjenester, jf. § 16-5.

Til § 4-16 Forskrift om likeverdig elektroniske kommunikasjonstjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne

Bestemmelsen er ny og er ment å sikre gjennomføring av kravene til likeverdig tilgang til offentlig elektroniske kommunikasjonstjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som følger av ekomdirektivet artikkel 111 mv. og tilgjengelighetsdirektivet. De to direktivene ses i sammenheng fordi de langt på vei regulerer det samme på ekomområdet. Resterende deler av tilgjengelighetsdirektivet (EU) 2019/882, er foreslått gjennomført i norsk rett, jf. høringsbrev fra Kulturdepartementet 7. juni 2021. Kravene som gjelder tilgjengeliggjøring på markedet av forbrukerterminalutstyr med kapasitet for interaktiv databehandling som brukes til levering av elektroniske kommunikasjonstjenester, gjennomføres i ekomloven § 13-1.

Bestemmelsen er utformet som en ren forskriftshjemmel som gir departementet kompetanse til å fastsette at tilbydere av offentlig elektroniske kommunikasjonstjenester plikter å ivareta behovene som sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne har for å få en likeverdig tilgang til, og likeverdige utvalg av elektroniske kommunikasjonstjenester. Hva som utgjør en offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste er definert i ekomloven § 1-5 nr. 9, jf. § 1-5 nr. 4, og innebærer

at også tilgangskjøpere og tilbydere av internetttilgangstjenester omfattes av bestemmelsen.

Formålet med bestemmelsen er å sikre at konkurranse, innovasjon og tjenesteutvikling kommer alle sluttbrukere til gode, inkludert sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Dette skal oppnås gjennom universelt utformet elektroniske kommunikasjonstjenester og -produkter og universelt utformet kundeinformasjon, for eksempel priser, tjenestekvalitet, kontrakter og brukervilkår.

Hva som er «likeverdig tilgang» er gjenstand for en konkret vurdering. Tidligere har man tatt utgangspunkt i hvilken funksjonsnedsettelse sluttbruker har og hvilken tilpasning som er nødvendig for at sluttbrukeren skal kunne kommunisere på en likeverdig måte sammenlignet med flertallet av sluttbrukere. For eksempel vil døve og hørselshemmede nødvendigvis ha andre tilpasningsbehov enn sluttbrukere som er blinde eller har nedsatt syn. I dag er tilnærmingen for å oppnå likeverdighet å fremme universell utforming i all utvikling av tjenester og produkter. Med universell utforming skapes det tjenester og produkter som kan benyttes av de fleste, uten behov for særskilte tilpasninger. Moderne IKT-løsninger tillater å levere likeverdig tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester slik at behov for særlige tilpasninger er redusert.

Departementet kan videre fastsette forskrift som presiserer det nærmere innhold og omfang av plikten i bestemmelsen, det være seg hvilke tjenester og produkter som omfattes, de nærmere krav til tjenestene, informasjonskrav mv. Det kan også gis forskrift om tilbydernes finansieringsplikt for å sikre likeverdig tilgang.

Mikroforetak som kun tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester er unntatt fra plikten til å tilby tjenester til tilbydere med nedsatte funksjonsevner, jf. § 4-19.

Til § 4-17 Nummerportabilitet

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 106 og viderefører hovedsakelig gjeldende ekomlov § 7-3. Det følger av *første ledd* at sluttbruker har rett til å beholde telefonnummer ved bytte av tilbyder. Selv om bestemmelsen er en rettighetsbestemmelse, medfører det ikke at mottakende tilbyder har kontraheringsplikt. Mottakende tilbyder kan for eksempel foreta selvstendig kredittvurdering av sluttbruker som ønsker portering.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Videre fremgår det av *andre ledd* at nummerportering skal skje på en effektiv og enkel måte for sluttbrukeren.

Etter *tredje ledd* er det mottakende tilbyder som skal lede porteringsprosessen. Det betyr at sluttbruker skal kun behøve å henvende seg til mottaker for å igangsette og gjennomføre prosessen. Kontrakten med avgivende tilbyder anses terminert automatisk når porteringen er gjennomført. Begge aktører skal medvirke til at portering skjer på en effektiv og enkel måte for sluttbruker. Dette betyr at begge sider og særlig den avgivende siden skal delta i prosessen på en lojal måte. Avgivende tilbyder skal ikke legge hindringer i veien for byttet.

I *fjerde ledd* fastsettes det at avgivende tilbyder skal tilbakebetale eventuelt gjenstående beløp til sluttbruker, dersom sluttbruker har forhåndsbetalt tjenesten. Tilbyder kan kreve gebyr for kostnadene knyttet til tilbakebetalingen, dersom det er fastsatt i avtalen med forbruker. Eventuelle gebyr tilbyder tar skal være forholdsmessig og stå i forhold til faktiske kostnader som påløper avgivende tilbyder påløpt av den overførende leverandøren for å tilby refusjonen.

Femte ledd gir hjemmel for nærmere regulering av nummerportabilitet i forskrift. Forskriftskompetansen gjelder alle former for portabilitet; tilbyderportabilitet, geografisk portabilitet og tjenesteportabilitet. Bestemmelsen gir blant annet hjemmel til å regulere «metoder» for nummerportering slik som for eksempel innføring av tilbyderbytte uten fysisk bytte av SIM kort, såkalt OTA-portering (Over-The-Air portering), jf. ekomdirektivet artikkel 93 nr. 6 der M2M-tjenester fremheves særskilt. OTA-porteringsløsninger vil kunne legge til rette for å redusere hindringer for tilbyderbytte, og vil dermed bedre tilrettelegge for konkurranse. Det kan også fastsettes krav til raske porteringstid i forskrift.

Til § 4-18 Hemmelig nummer

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomforskrift § 6-6. Tjenesten var opprinnelig ment å være et tilbud til personer med et behov for anonymitet, for eksempel personer som har en utsatt offentlig posisjon eller som av andre grunner hadde en utsatt posisjon. Retten til å benytte hemmelig nummer er imidlertid ikke begrenset til dette, og det settes ingen krav til begrunnelse for å få tilgang til hemmelig telefonnummer.

Det følger av *andre ledd* at departementet kan i forskrift gi nærmere regler om minimumsinholdet i tjenesten hemmelig nummer. Dette kan for eksempel gjelde full reservasjon mot utlevering til allmenheten, skjult nummervisning, informasjon om nummerets status som hemmelig til mottakende tilbyder ved tilbyderportering, og andre krav.

Til § 4-19 Unntak for mikroforetak som tilbyder

Bestemmelsen er ny har ikke motstykke i gjeldende ekomlov, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 98. Bestemmelsen gjelder tilbydere som er mikroforetak, jf. § 1-5 nr. 29, og som tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester til sluttbrukere.

Bestemmelsen fastsetter at sluttbrukerrettighetene i §§ 4-3 til 4-18 ikke gir plikter for mikroforetak som kun tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. Begrunnelsen for å unnta mikroforetak er at det anses som uforholdsmessig byrdefullt å oppfylle kravene i kapittel 4 når de kun tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester og ikke andre former for kommunikasjonstjenester.

Dersom tilbyder av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester også tilbyr andre elektroniske kommunikasjonstjenester vil de ikke være omfattet av unntaket etter tilbyderers plikter etter §§ 4-3 til 4-18. Kravene til likebehandling etter § 4-1 og kravet om nettnøytralitet i § 4-2 vil fortsatt gjelde for slike tilbydere.

Angrerettlovens bestemmelser om opplysningsplikt skiller ikke mellom ulike typer næringsdrivende, og mikroforetak vil i utgangspunktet måtte overhold angrerettlovens krav. Ekomlovens bestemmelser som gjennomfører ekomdirektivet vil imidlertid ha forrang som sektorspesifikt regelverk ved motstrid mellom de to regelsettene, jf. forbrukerrettighetsdirektivet artikkel 3 nr. 2. Dette innebærer for eksempel at tilbyder som kun tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester og som etter denne bestemmelsen fritas fra opplysningsplikten før inngåelse av avtale i § 4-4, også vil være fritatt fra de korresponderende pliktene etter angrerettloven § 8.

Andre ledd hjemler en plikt for mikroforetaket til å informere sluttbruker før avtaleinngåelse om at mikroforetaket ikke omfattes av bestemmelsene i kapittelet.

Til kapittel 5. Leveringspliktige tjenester

Til § 5-1 Leveringspliktige tjenester

Bestemmelsens innhold er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 5-1. Hva som omfattes av de leveringspliktige tjenestene er endret i tråd med utviklingen. Dette innebærer at enkelte leveringspliktige tjenester ikke er videreført (leveringsplikt på offentlig betalingstelefon og andre tilgangspunkter til offentlig telefontjeneste, nummeropplysningstjeneste og telefonkatalog), samtidig som bestemmelsens virkeområde er utvidet til å omfatte funksjonell internetttilgang (bredbåndstjenester).

Formålet med bestemmelsen er å sikre et nasjonalt tilbud av leveringspliktige tjenester, der det ikke er et kommersielt tilbud av slike tjenester fra før. Bestemmelsen synliggjør at departementet kan inngå avtale med en eller flere tilbydere om å tilby leveringspliktige tjenester. Departementet gis også kompetanse til å pålegge tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester å tilby leveringspliktige tjenester. Slikt pålegg er ment som en siste utvei, dersom det ikke foreligger et kommersielt tilbud eller andre virkemidler ikke er tilstrekkelig til å sikre et tilbud av de leveringspliktige tjenestene. Dette er i tråd med ekomdirektivet artikkel 86 nr. 1. Det er først i tilfeller hvor det ikke oppnås enighet om levering av en tjeneste som er omfattet av leveringsplikten, at det er aktuelt for departementet å pålegge en tilbyder å tilby leveringspliktig(e) tjeneste(r) for hele landet eller flere tilbydere å tilby leveringspliktig(e) tjeneste(r) i forskjellige geografiske områder, dersom dette er hensiktsmessig. Departementet vil ikke kunne pålegge flere tilbydere å tilby samme leveringspliktig tjeneste innen samme geografiske område.

I *første ledd* gis departementet kompetanse til å pålegge leveringsplikt for å sikre et tilbud om offentlig talekommunikasjonstjeneste og funksjonell internetttilgang. Hva som anses som funksjonell tilgang til internett vil kunne endre seg over tid i takt med den teknologiske utviklingen og endrede brukerbehov i samfunnet. Bestemmelsen er ment å gjennomføre ekomdirektivet artikkel 84 som pålegger medlemsstatene å sikre at alle forbrukere skal ha tilgang til bredbånd med tilstrekkelig hastighet til å sikre et fastsatt minimumssett av tjenester. Minimumssettet av tjenester omfatter bruk av e-post, søkemotorer for å finne frem til informasjon, grunnleggende verktøy for læring, digitale aviser og nyheter, jobbsøking og nettveking, digitale banktjenester, offentlige digitale tjenester, sosiale media, å kunne føre sam-

taler/videosamtaler med standard kvalitet, og varekjøp online. Vurderingen av hva som til enhver tid skal anses som funksjonell internetttilgang vil i tillegg bero på en konkret vurdering basert på nasjonale forhold, herunder den minimumsbåndbredde som flertallet av forbrukerne i Norge nyter godt av. Det vises til den nærmere omtalen i kapittel 12 i proposisjonen.

Departementet legger opp til å forskriftsfeste krav til hastighet for hva som anses som «funksjonell internetttilgang», for å sikre et bredbåndstilbud som gjør det mulig å få tilgang til det grunnleggende settet med tjenester, som nevnt ovenfor. Dette innebærer at hastigheten kan justeres av departementet innenfor bestemmelsens ordlyd uten lovendring. Eventuelle endringer i hastighetskravene vil bli gjort i form av forskriftsendring og etter offentlig høring.

Etter gjeldende rett er rettighetssubjektet for leveringspliktbestemmelsen både forbrukere og virksomheter. Dette følger indirekte av ekomforskriften § 5-1 første ledd, og er nå tatt inn i loven av hensyn til økt transparens. Etter ekomdirektivet artikkel 84 er formålet med leveringsplikten først og fremst å sikre forbrukere tilstrekkelig bredbåndstilgang og talekommunikasjonstjenester. Åpningen i direktivet til å utvide leveringsplikten til å også omfatte mikro-, små og mellomstore foretak, jf. artikkel 85 nr. 6, er benyttet. Dette vil i praksis videreføre dagens rettsstilling når det gjelder hvem som skal være rettssubjekt for det leveringspliktige tilbudet. I Norge finnes ikke noen entydig definisjon av hva små og mellomstore næringsvirksomheter er, men det er vanlig å definere små og mellomstore næringsvirksomheter som bedrifter med under 100 ansatte. Tall fra SSB viser at dette omfatter 99,4 prosent av virksomhetene i Norge.

Tilbud om leveringspliktig tjeneste etter første ledd skal tilbys til «rimelig pris». Med dette menes at prisen skal være på et nivå med prisene for sammenlignbare tjenester ellers i landet. Dette er ment å legge til rette for gjennomføring av kravene i ekomdirektivet artikkel 84 og 85. Departementet kan om nødvendig stille nærmere krav til abonnementspriser i forskrift, jf. femte ledd.

Normalt leveringsområde for de leveringspliktige tjenestene fremgår av *andre ledd*. Dette er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomforskrift § 5-1, og er løftet fra forskrift til lov. Normalt leveringsområde er utvidet til også å gjelde sesongbasert næringsvirksomhet. Departementet kan stille nærmere krav til leveringsområde, jf. forskriftshjemmelen i femte ledd.

Av *tredje ledd* fremgår det at departementet i «særlige tilfeller» kan gjøre unntak fra leveringsplikten etter første ledd. Dette er ment som en snever unntaksbestemmelse, og terskelen for å gjøre unntak vil være høy. Tilgang til bredbånd og talekommunikasjonstjeneste er av grunnleggende betydning i dagens samfunn. Det fremgår av bestemmelsen at departementet ved vurderingen blant annet skal vektlegge om kostnadene ved å etablere leveringspliktig tjeneste står i rimelig forhold til nytten. I dette ligger det at departementet vil se hen til kostnadene ved å oppfylle leveringsplikten, samt praktiske og tekniske forhold, opp mot leveringspliktens betydning for brukeren. I en slik vurdering vil blant annet sikkerhetsaspektet ved at en bruker skulle stå uten et tilbud, for eksempel for å kunne kontakte nødetater, tillegges vekt, samt brukerens mulighet for deltakelse i samfunnet uten et telefon- eller bredbåndstilbud osv. Kostnadene ved å oppfylle leveringsplikten inkluderer kostnader forbundet med opprettholdelse av tilgangen, herunder kostnader forbundet med vedlikehold, drift og feilrettinger.

Av hensyn til økt transparens og tilgjengeliggjøring, synliggjøres det i *fjerde ledd* at valg av leveringspliktig tilbyder skal skje gjennom en åpen, objektiv og ikke-diskriminerende utvelgelsesprosess. Dette er en kodifisering av gjeldende forvaltningspraksis og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 86 nr. 4. Videre presiseres det at leveringsplikten skal fastsettes for en tidsbegrenset periode, noe som er ment å ivareta hensynet til konkurransen i markedet. Et slikt krav kan implisitt utledes av ekomdirektivet, som stiller krav til at leveringsplikten skal innrettes på en minst mulig konkurransevridende måte.

Femte ledd gir departementet kompetanse til å stille nærmere krav til leveringspliktig tjeneste. Departementet gis kompetanse til å fastsette nærmere krav til innholdet i og utformingen av leveringsplikten etter første og andre ledd i forskrift. Blant annet vil det kunne være aktuelt å stille nærmere krav til tjenestekvalitet, hastighet for funksjonell internettilgang, abonnementspriser, område for leveringsplikten, samt unntak fra leveringsplikten. Oppstillingen er ikke uttømmende. Departementet skal blant annet kunne gi forskrift om utpeking av leveringspliktig tilbyder, og om avtale om leveringsplikt. Dette er ment å omfatte ethvert ledd i utvelgelsesprosessen. Videre presiseres det i femte ledd at departementet har kompetanse til å forskriftsfeste krav om egenandel.

Til § 5-2 Finansiering av leveringspliktige tjenester

Bestemmelsen er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 5-2.

I *første ledd* presiseres det at dersom en tilbyder utpekes som leveringspliktig tilbyder, kan tilbyderen kreve kostnadsdekning dersom plikten utgjør en urimelig byrde. Det er nettokostnadene som kan kreves dekket ved offentlige midler eller finansieringsfond, eller ved en kombinasjon av offentlige midler og fond. I tilfeller der departementet etter en anbudskonkurranse inngår avtale med en tilbyder om leveringsplikt, vil dekning av nettokostnadene for tilbyderen knyttet til levering av leveringspliktige tjenester inngå i avtalen, og tilbyderen vil ikke få ytterligere kostnadsdekning. Hva som utgjør en urimelig byrde, vil departementet avgjøre på bakgrunn av en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Det vises til EU-domstolens avgjørelse C-389/08 avsnitt 42, hvor det fremgår at blant annet den økonomiske og finansielle situasjonen og foretakets markedsandel, vil være relevante momenter i vurderingen av om det foreligger en urimelig byrde.

Andre ledd fastsetter at alle tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester kan pålegges å bidra til et finansieringsfond. For økt transparens er det synliggjort i andre ledd at beregning av tilbydernes bidrag skal være offentlige, proporsjonale, ikke-diskriminerende og minst mulig konkurransevridende. Tilsvarende krav kan utledes av alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper etter gjeldende rett. Dette gjennomfører ekomdirektivet artikkel 90 nr. 2 andre ledd.

I *tredje ledd* gis departementet kompetanse til i forskrift å fastsette nærmere krav til finansiering av de leveringspliktige tjenestene. Det kan være aktuelt å gjøre unntak for plikten til å bidra til et finansieringsfond for tilbydere med lav omsetning, jf. ekomdirektivet artikkel 90 nr. 2 andre ledd. Eventuelle unntak fastsettes i forskrift, og vil for eksempel kunne gjelde nye tilbydere med lav markedsandel og for tilbydere med lav omsetning.

Til § 5-3 Spesielle samfunnspålagte oppgaver

Bestemmelsen viderefører i sin helhet gjeldende ekomlov § 5-3, og gir departementet kompetanse til å inngå avtale med, eller i enkeltvedtak utpeke, en eller flere tilbydere som skal tilby visse spesielle samfunnspålagte oppgaver (SSO).

Det er ytelser til kystradioen og til Svalbard som utgjør de samfunnspålagte oppgaver som reguleres etter denne bestemmelsen. SSO-tjenes-

ter knyttet til sikkerhet og beredskap følger av § 3-1. Vedrørende tilgjengelighet av elektroniske kommunikasjonstjenester mv. for Svalbard, er deler av forpliktelsene også omfattet av leveringspliktige tjenester, jf. § 5-1, mens deler av forpliktelsene (AFIS og tjenester for NRK) ikke er omfattet av leveringsplikten. Bestemmelsen vil også komme til anvendelse ved andre nødvendige elektroniske kommunikasjonsbehov på Svalbard.

I bestemmelsens *tredje ledd* gis en forskriftshjemmel til å kunne fastsette nærmere innholdet i pliktene etter første ledd.

Til § 5-4 Avhendelse av aksessnett

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 5-4 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 86 nr. 5. *Første ledd* innebærer at dersom tilbyder med leveringsplikt etter § 5-1 planlegger å avhende hele eller vesentlige deler av sitt aksessnett til en juridisk person som helt eller delvis er under annet eierskap, skal departementet varsles om planene. Slik informasjon skal forelegges i god tid før planene er tenkt realisert, slik at departementet får tilstrekkelig tid til å vurdere virkningene av den planlagte endringen. Departementet skal vurdere hva endringen vil innebære for tilbud etter § 5-1 for å ivareta tilbudet av leveringspliktige tjenester i hele eller deler av landet. Slike tiltak kan være å gi selskapet som får råderett over aksessnettet samme plikt til å levere samfunnspålagte tjenester som selskapet som avhender aksessnettet.

Informasjonsplikten oppstår når vurderingen av en slik overføring ikke lenger bare er på et foreløpig og innledende stadium. Foreleggelsen av informasjonen skal skje som en formell oversendelse til departementet. Om utskillelsen skal anses som vesentlig avgjøres konkret i det enkelte tilfelle. Et viktig moment i vesentlighetsvurderingen er hvor sentral den utskilte delen av aksessnettet er i forhold til den til enhver tid gjeldende situasjon på markedet. Utskillelse kan være av mindre betydning dersom det finnes alternative aksessnett i de aktuelle områdene enn dersom det ikke finnes slike. Når tilbyder er i tvil om vesentlighetsvurderingen skal departementet konsulteres.

Det følger av andre ledd at varsel om overføring skal gis på et tidspunkt som gir departementet mulighet til å vurdere konsekvensen av den planlagte avhendelsen for tjenester etter § 5-1. Tilbyder som er underlagt sikkerhetsloven skal følge sikkerhetslovens regler om eierskapskontroll. For tilbydere som ikke er underlagt sikkerhetsloven,

vil departementet likevel ha behov for å følge med på planlagte endringer i eierskap, og vurdere konsekvenser for nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnshensyn og om det er behov for å sette begrensninger i markedsadgang etter § 3-5.

Til kapittel 6. Sterk markedsstilling

Til § 6-1 Sterk markedsstilling

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 3-1 og deler av § 3-3 første ledd. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 63.

Bestemmelsens *første ledd* beskriver hva sterk markedsstilling er. Sterk markedsstilling kan forekomme i to situasjoner: tilbyder kan alene ha sterk markedsstilling, eller tilbyder kan sammen med andre ha sterk markedsstilling (kollektiv dominans).

Tilbyder anses å ha sterk markedsstilling dersom tilbyderen i stor grad kan opptre uavhengig av hvilke valg konkurrenter og kunder gjør. Dette kan for eksempel innebære at tilbyderen kan øke prisen vesentlig og over tid uten at det får noen merkbar negativ effekt på omsetningen til tilbyder med sterk markedsstilling.

Vurderingen av hva som skal til for at tilbyder skal kunne anses å i «stor grad» kunne opptre uavhengig av konkurrenter, kunder og forbrukere, vil bero på en tolkning i samsvar med retningslinjer om markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling som følger av EØS-avtalen, jf. *tredje ledd* og § 6-3. I retningslinjene fremgår det blant annet at det normalt ikke vil være tilstrekkelig å ta stilling til hvilken prosentandel den enkelte tilbyders markedsposisjon utgjør innenfor det relevante markedet, selv om prosentandelen kan være et tolkningsmoment i en helhetsvurdering. Hvorvidt tilbyder alene har sterk markedsstilling vil bero på en vurdering av den enkelte tilbyders posisjon i markedet, jf. § 6-3.

To eller flere tilbydere vil kunne ha sterk markedsstilling sammen både der det eksisterer eiermessige eller andre bånd mellom dem, og der det følger av markedets struktur. I kollektiv dominans ligger det at tilbyderne har samordnet seg slik at de samlet sett kan ha sterk markedsstilling selv om de hver for seg ikke har det. Retningslinjene inneholder retningsgivende momenter som kan være relevante i vurderingen av om det foreligger kollektiv dominans.

Airtours-dommen³ trekker opp grunnvilkårene for vurderingen av kollektiv dominans. Av

³ Court of First Instance, Case T-342/99 (Airtours v Commission)

dommen kan det utledes enkelte nødvendige vilkår for kollektiv dominans ved stilltende samarbeid⁴. I tillegg vil T-464-04 Impala-saken, som utfyller og belyser visse sider av kollektiv dominans, kunne ha betydning ved utpeking av tilbydere med kollektiv dominans. Dommene er imidlertid fra et annet rettsområde enn elektronisk kommunikasjon, og vil derfor bare være retningsgivende så langt de passer og så langt de rekker, jf. eventuelle senere relevante dommer som måtte følge på området for kollektiv dominans.

Videre følger det av *andre ledd* at tilbyders sterke markedsstilling i ett marked kan innebære at vedkommende får sterk markedsstilling i ett eller flere tilgrensende markeder, dersom det er mulig å overføre markedsrett fra dette markedet til det tilgrensende markedet. Dette vil kunne være tilfellet dersom tilbyder kontrollerer en vertikal verdikjede som er til stede i flere forskjellige relevante markeder. Ved vurdering av om det er en tilbyder med sterk markedsstilling i et marked, skal det anvendes en tilnærmet konkurranserettslig metode. Vurderingen vil også her være basert på retningslinjene for markedsanalyse og vurdering av sterk markedsstilling, jf. tredje ledd.

Bruk av en tilnærmet konkurranserettslig metode på dette området medfører ingen automatikk i at resultatet av en eventuell konkurranserettslig vurdering av markedsrett blir identisk med den sektorspesifikke vurderingen av sterk markedsstilling. Ulike resultater kan følge av ulike markedsavgrensning, noe som kan få betydning for vurderingen av markedsstilling. Dette har blant annet sammenheng med at sektorreguleringen søker å ta hensyn til utviklingen frem i tid (ex ante) og legge til rette for bærekraftig konkurranse. Sektorreguleringen kan dermed ha et videre perspektiv på markedsavgrensningen enn etter alminnelig konkurranserett. Videre tar sektorreguleringen utgangspunkt i forhåndsdefinerte markeder, og sektorreguleringens periodiske gjennomganger kan gi informasjon som fører til andre resultater enn om resultatet var basert på en enkeltstående markedsgjennomgang.

Dersom ingen tilbydere har sterk markedsstilling, antas det å være bærekraftig konkurranse i markedet, og markedet kan reguleres etter konkurranseloven alene. I noen tilfeller kan det tenkes at det ikke er bærekraftig konkurranse, men at bærekraftig konkurranse forventes å inntre

innen svært kort tid uten at det er nødvendig å gripe til virkemidlene i kapittel 7. I slike tilfeller vil det ikke være hensiktsmessig å utpeke noen til å ha sterk markedsstilling.

Det følger av *tredje ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved vurderingen av om en tilbyder har sterk markedsstilling, skal til hensyn til retningslinjene for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling. Retningslinjene vil bli revidert jevnlig. Det vil til enhver tid være de siste retningslinjer som følger av EØS-avtalen som skal legges til grunn for vurderingene. Siste versjon av retningslinjene publiseres på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets hjemmeside.

I henhold til retningslinjene skal det tas hensyn til relevante avgjørelser fra EU-domstolen i vurderingen av om en tilbyder har sterk markedsstilling eller ikke. Dette er forenlig med EØS-retten, jf. Avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol (ODA) artikkel 3 som fastslår at det skal tas «tilbørlig hensyn» til nyere rettsavgjørelser fra EU-domstolen (jf. EØS-avtalens artikkel 6 om tidligere domsavgjørelser). Det må ved tolkningen av domsavgjørelsene tas hensyn både til at ex ante-vurderingen av sterk markedsstillingen og forhåndsdefineringen av produkt- og tjenestemarkeder medfører visse metodiske forskjeller i forhold til hvordan markedsrett vurderes innenfor konkurranserettens område, jf. retningslinjene.

Fjerde ledd gir departementet kompetanse til å fastsette nærmere regler om sterk markedsstilling i forskrift. Det kan for eksempel være aktuelt å fastsette hele eller deler av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets «Prinsipper for anvendelse av virkemidler på tilbydere med sterk markedsstilling» (virkemiddeldokumentet) som forskrift.

Til § 6-2 Relevante markeder

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 3-2 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 64.

Avgrensning av et relevant produkt- og tjenestemarked er avgjørende for å kunne foreta en markedsanalyse og eventuelt konstatere sterk markedsstilling. Avgrensningen av relevante produkt- og tjenestemarked kan gjøres på to nivå: enten på sluttbrukernivå eller på grossistnivå. I gjeldende anbefaling av relevante markeder inngår ingen sluttbrukermarkeder. Utgangspunktet for å identifisere et relevant grossistmarked, er en analyse av tilsvarende sluttbrukermarkeder. Analysen av effektiv konkurranse i sluttbruker- og grossistledet gjøres med et fremoverskuende perspektiv over en gitt tidshorisont og bygger på konkurran-

⁴ Det kan utledes av dommen at; stilltende samarbeid forutsetter gjennomsiktighet (transparens) i markedet; stilltende samarbeid forutsetter en effektiv sanksjonsmekanisme dersom noen bryter ut; det må være lønnsomt å delta i koordineringen.

seretten. Dersom man kommer til at det vil være effektiv konkurranse i sluttbrukermarkedet uten forhåndsregulering av grossistleddet på de tilsvarende relevante markeder, bør dette innebære at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konkluderer med at regulering ikke lenger er nødvendig i det relevante grossistleddet.

Resultatet av en vurdering av sterk markedsstilling vil kunne påvirkes av at det tas utgangspunkt i forhåndsdefinerte markeder og at reguleringen er en ex-ante regulering som ikke forutsetter at tilbyder med sterk markedsstilling allerede har misbrukt markedsrett. Vurderingstema er med andre ord annerledes enn i konkurranseloven.

Av *første ledd* følger det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal identifisere de produkt- og tjenestemarkeder for elektronisk kommunikasjon som oppfyller vilkårene som kvalifiserer for forhåndsregulering etter lovforslaget § 6-1.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også avgrense markedene geografisk. Metoden for den geografiske avgrensningen følger av retningslinjene for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling. I den grad vedtak knyttet til felleseuropeiske transnasjonale markeder blir aktuelt, vil dette følge nærmere av vedtak fra Kommisjonens side. Et slikt fremtidig kommisjonsvedtak vil være bindende dersom det inntas i EØS-avtalen.

Av *andre ledd* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved avgrensningen av relevante produkt- og tjenestemarkeder skal ta særlig hensyn til anbefaling om relevante produkt- og tjenestemarkeder og retningslinjer for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling som følger av EØS-avtalen. Anbefalingene oppdateres normalt etter hvert som markedsforholdene endrer seg i medlemslandene. Siste oppdaterte anbefaling av relevante markeder ble vedtatt av Europakommisjonen 18. desember 2020.

Av *tredje ledd* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved avgrensning av det relevante geografiske markedet skal ta hensyn til nasjonale forhold. I tråd med konkurranserettslige prinsipper skal det blant annet ses hen til graden av infrastrukturkonkurranse i området. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også ta hensyn til resultater av den geografiske kartleggingen av bredbåndsdekningen etter § 10-6 der dette er relevant.

Av *fjerde ledd* følger det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fravike anbefalingen av relevante produkt- og tjenestemarkeder når det av konkurransemessige hensyn er nødvendig å defi-

nere slike nasjonale markeder, og vilkårene i § 6-3 andre ledd er oppfylt. Utkast til vedtak skal høres nasjonalt, jf. § 14-2, og skal konsulteres hos EFTAs overvåkningsorgan og de andre nasjonale tilsynene innenfor EØS, jf. § 14-3.

Til § 6-3 Markedsanalyse

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 3-3, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 67.

Av *første ledd* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal gjennomføre markedsanalyser som skal være grunnlag for å utpeke, opprettholde eller trekke tilbake utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling.

Det følger av *andre ledd* at det skal gjennomføres en såkalt tre-kriterietest når et marked ikke er omfattet av anbefalingen om relevante produkt- og tjenestemarkeder som følger av EØS-avtalen. Tre-kriterietesten medfører at markedsanalysen skal inneholde en vurdering av om de tre kriterier som angis i bestemmelsen er oppfylt. Nærmere utdyping av tre-kriterietesten følger av anbefalingen. Et marked som preges av for eksempel høye og varige strukturelle etableringshindre i form av svært kostbar utbygging, stor andel ugjenkallelige kostnader, begrensninger i tilgang til finansielle ressurser eller vesentlige stordriftsfordeler for allerede etablerte aktører, vil være en indikasjon på at det foreligger høye og varige strukturelle, rettslige eller regulatoriske etableringshindre, jf. det første kriteriet.

I vurderingen av om markedet tenderer mot bærekraftig konkurranse, jf. det andre kriteriet, er det relevant å se hen til eventuelle strukturelle endringer og markedsadferd siden forrige analyse, og hvilken betydning dette vil ha for dynamikken i markedet innenfor analysens tidshorisont. Det kan også være relevant å se hen til hvilke etableringshindringer som foreligger for en ny tilbyder som ønsker å etablere seg som en konkurransedyktig aktør til allerede eksisterende tilbyder innenfor analysens tidshorisont. Det vil også være relevant å vektlegge i hvilken grad en konkurrerende tilbyder kan påvirke priser og andre vilkår hos eksisterende tilbydere, for eksempel de etablerte nettverkstilbyderne.

Når det gjelder det tredje kriteriet er spørsmålet om konkurranse retten alene er tilstrekkelig til å bøte på de identifiserte konkurranseproblemene. Dette vil for eksempel kunne være oppfylt når det er en ubalanse i markedet som gjør at store aktører kontrollerer tilgang til nett (det vil si

produksjonsmidler) som konkurrerende tilbyder ikke får tilgang til uten markedsreguleringen.

For markeder som er forhåndsdefinert er det en presumpsjon for at de tre kriteriene er oppfylt. I slike tilfeller er det ikke nødvendig å gjennomføre en tre-kriterietest, med mindre Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konkluderer med at det foreligger særlige nasjonale omstendigheter som gjør at ett eller flere av kriteriene ikke er oppfylt.

Ved gjennomføring av markedsanalyser skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ta hensyn til utviklingen i et fremoverskuende perspektiv i fravær av annen regulering med vekt på følgende:

- om markedsutvikling i det relevante markedet går i retning av effektiv konkurranse,
- relevante konkurransemessige begrensninger på grossist- og sluttbrukernivå,
- annen regulering eller tiltak som påvirker det relevante markedet eller tilknyttede sluttbrukermarkeder, og
- plikter pålagt i andre relevante markeder.

Relevante konkurransemessige begrensninger skal vektlegges uavhengig av om kildene til slike begrensninger anses å være elektroniske kommunikasjonsnett, elektroniske kommunikasjonstjenester eller andre typer tjenester eller applikasjoner som er sammenlignbare sett fra sluttbrukerens synspunkt, og uavhengig av om slike begrensninger er en del av det relevante markedet.

Annen regulering eller tiltak omfatter blant annet, men er ikke avgrenset til, forpliktelser pålagt etter §§ 2-3, 10-2, 10-3 og 10-4 som gjelder i hele det aktuelle tidsrommet.

Det følger av *tredje ledd* at tre-kriterietesten også må gjennomføres i tilfeller hvor det er aktuelt for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å ikke regulere et marked som er omfattet av anbefalingen om relevante produkt- og tjenestemarkeder som følger av EØS-avtalen.

Fjerde ledd viser sammenhengen mellom markedsanalysen og utpekingen av en eller flere tilbyder(e) med sterk markedsstilling etter § 6-1. Vurderingen av om en tilbyder alene eller sammen med andre har sterk markedsstilling i ett eller flere relevante markeder, skal gjøres når Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i sin markedsanalyse har konkludert med at markedet oppfyller vilkårene i første eller andre ledd.

Det følger av *femte ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta hensyn til forpliktelser som myndigheten har gjort helt eller delvis bindende etter prosedyrene § 9-3 ved gjennomføring av markedsanalyser, herunder effekten av forplik-

telsene på konkurransen i underliggende markeder. Dersom tilbyder med sterk markedsstilling har tilbudt å påta seg forpliktelser som i tilstrekkelig grad legger til rette for bærekraftig konkurranse i underliggende markeder, vil for eksempel dette kunne innebære at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vurderer at det ikke lenger er forholdsmessig å opprettholde ilagte forpliktelser, eller at det ikke er forholdsmessig å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling nye forpliktelser.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Konkurransetilsynet har inngått en samarbeidsavtale for å sikre en hensiktsmessig, effektiv og betryggende håndtering av saker med kontaktflater mot begge tilsynenes ansvarsområder. Avtalen omfatter blant annet Nasjonal kommunikasjonsmyndighet arbeid med markedsanalyser og vedtak om særskilte forpliktelser for tilbydere med sterk markedsstilling. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet oversender utkast til Konkurransetilsynet for uttalelse før markedsanalyser og varsel om vedtak sendes på nasjonal høring. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta tilbørlig hensyn til Konkurransetilsynets merknader til analyseutkastet.

Til § 6-4 Plikter for tilbyder med sterk markedsstilling

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 3-4 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 63 nr. 3, 67 nr. 3 og deler av artikkel 68.

Bestemmelsens *første ledd* er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 3-4 første ledd, som fastsetter at tilbyder med sterk markedsstilling skal pålegges minst én særlig plikt. De aktuelle pliktene er opplistet i første ledd. Det er tilføyde enkelte nye særlige plikter som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling i tråd med ekomdirektivet artikkel 68 nr. 1 og nr. 2. Dette gjelder § 7-1 om tilgang til anleggsinfrastruktur, § 9-1 om saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet, § 9-3 om prosedyre for å gjøre tilbud om tilgang eller saminvestering bindende, § 7-10 om tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet og § 7-12 om overgang fra eldre infrastruktur. I tillegg tilføyes en henvisning til § 7-14 om frivillig utskillelse av aksessnett i tråd med direktivet. Plikter etter § 9-1, § 9-3 og § 7-14 andre ledd forutsetter at tilbyder med sterk markedsstilling har tilbudt Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å påta seg konkrete plikter etter nevnte bestemmelser.

Andre ledd gjennomfører ekomdirektivet artikkel 63 nr. 3 og åpner for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder som har

sterk markedsstilling i tilgrensende markeder, én eller flere særlige plikter som følger av §§ 7-2, 7-4 til 7-7 i det tilgrensende markedet.

Tredje ledd er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 3-4 andre ledd, som fastsetter at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i særlige tilfeller kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling plikter utover det som følger av oppstillingen nevnt i loven. Det nye elementet er at det er tilføyde enkelte nye særlige plikter i første ledd i tråd med ekomdirektivet artikkel 68 nr. 3. I tillegg slås det fast at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet må forelegge saken for EFTAs overvåkningsorgan som skal godkjenne at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegger en slik plikt.

Fjerde ledd viderefører gjeldende ekomlov § 3-4 tredje ledd, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 68 nr. 4. Det fremgår av bestemmelsen at plikter som pålegges etter første, andre og tredje ledd skal være egnet til å bøte på de identifiserte konkurranseproblemene som hindrer bærekraftig konkurranse, og være egnet til å fremme sluttbrukernes interesser.

Pliktene som pålegges skal være forholdsmessige, ikke-diskriminerende, bygge på objektive og saklige kriterier og være offentlig tilgjengelige, og skal så langt som mulig legge forholdene til rette for nasjonal og internasjonal utvikling i markedet. Pliktene skal være basert på de aktuelle konkurranseproblemene Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har identifisert i markedsanalysen (eventuelt konkurranseproblem identifisert i transnasjonale markeder jf. § 6-6). Kravet til forholdsmessighet innebærer blant annet at det skal tas hensyn til kostnad og nytte i den grad det er mulig.

Bestemmelsens *femte ledd* gjennomfører ekomdirektivet artikkel 68 nr. 6. Ved endringer i markedsutviklingen fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal vurdere hvilken innvirkning endringene får på konkurransesituasjonen, og om dette tilsier at pliktene bør endres, oppheves eller at det bør ilegges nye plikter. Dette medfører at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også kan skjerpe ilagte forpliktelser. Dette kan for eksempel være aktuelt i tilfeller hvor det inngås nye kommersielle avtaler, herunder saminvestingsavtaler, som påvirker konkurransedynamikken i markedet. Alle interesserte aktører skal gis anledning til å uttale seg innen en rimelig frist før Nasjonal kommunikasjonsmyndighet treffer et eventuelt endringsvedtak, jf. § 14-2. Av hensyn til økt transparens, er det også presisert i loven at

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan foreta slike endringer uten forutgående markedsanalyse, dersom endringene i markedsutviklingen ikke er store nok til å kreve ny markedsanalyse.

Sjette ledd gjennomfører ekomdirektivet artikkel 67 nr. 3. Dersom markedsanalysen etter § 6-3 første ledd viser at markedet ikke lenger oppfyller vilkårene for regulering, følger det av sjette ledd at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal oppheve særlige plikter som er pålagt tilbyder med sterk markedsstilling. Dette er i tråd med gjeldende rett, jf. § 3-3 første ledd andre punktum. Videre vises det til prinsippet om forholdsmessighet, som tilsier at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i slike tilfeller verken pålegger nye plikter, eller opprettholder eksisterende plikter, dersom markedsanalysen etter § 6-3 viser at markedet ikke lenger oppfyller vilkårene for regulering. At dette nå er synliggjort i lovteksten skyldes et ønske om å øke transparens rundt myndighetens prosedyrer i slike tilfeller.

Videre fremgår det som nytt element i sjette ledd at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal sikre tilstrekkelig forhåndsvarling av berørte tredjeparter, og kan fastsette at pliktene skal gjelde i en overgangsperiode. Hva som tidsmessig skal anses som «tilstrekkelig forhåndsvarling» må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ved vurderingen avveie hensynet til å sikre en bærekraftig overgangsperiode for de som har dratt nytte av forpliktelsene og sluttbrukerne, hensynet til å sikre sluttbruker valgmuligheter, samt hensynet til at reguleringen ikke opprettholdes lenger enn nødvendig. Som ledd i denne prosessen fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også kan fastsette nye vilkår og frister som skal gjelde for inngåtte tilgangsavtaler.

I *syvende ledd* synliggjøres det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal følge prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3 når plikter skal pålegges tilbyder med sterk markedsstilling. Dette er en pedagogisk henvisning og gir økt transparens rundt Nasjonal kommunikasjonsmyndighets prosedyrer og fremgangsmåte ved gjennomføring av markedsanalyser. I tilfeller der det etter tredje ledd er aktuelt for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling andre plikter enn de som er opplistet i første ledd, må saken forelegges for EFTAs overvåkningsorgan som skal godkjenne at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegger slike plikter.

Til § 6-5 Frister for markedsanalyse og notifikering til EFTAs overvåkningsorgan

Bestemmelsens *første ledd* viderefører gjeldende ekomlov § 9-3 andre ledd første og andre punktum, men setter en ny tidsfrist for ny markedsanalyse og vedtak. Etter gjeldende rett skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomføre nye markedsanalyser og notifiere nye markedsvedtak innen tre år fra dato for gjeldende vedtak, med mulighet for fristforlengelse inntil tre år i særlige tilfeller. Tidsfristen for å notifiere markedet på nytt settes nå til fem år fra dato for gjeldende vedtak. I særlige tilfeller kan fristen forlenges med ett år. Slike særlige tilfeller kan for eksempel være større konsolideringer i markedet som gjør at det må avventes noe før ny markedsanalyse. I særlige tilfeller hvor det er aktuelt å benytte kompetansen til å forlenge fristen med ett år, må begrunnelse for fristforlengelse sendes til EFTAs overvåkningsorgan senest innen fire måneder før utløpet av fem års perioden. EFTAs overvåkningsorgan kan komme med innsigelser innen én måned etter den meldte forlengelsen. De endrede tidsfristene er i tråd med ekomdirektivet artikkel 67 nr. 5.

Andre ledd er også hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 9-3 andre ledd siste punktum, og angir særlige tidsfrister for Nasjonal kommunikasjonsmyndighets gjennomføring av markedsanalyser og notifikering av vedtak i tilfeller hvor det er vedtatt ny anbefaling om relevante markeder. De særlige fristene gjelder kun for markeder som ikke tidligere har vært notifisert til EFTAs overvåkningsorgan. Tidsfristen på to år som er fastsatt i gjeldende rett er endret til tre år, som er i overenstemmelse med ekomdirektivet artikkel 67 nr. 5.

Til § 6-6 Transnasjonale markeder

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 65 nr. 2 og 66 nr. 2.

Et transnasjonalt marked er grenseoverskridende og strekker seg følgelig over mer enn én medlemsstat i EØS. Transnasjonale markeder kan defineres av Kommisjonen og EFTAs overvåkningsorgan når den geografiske markedsavgrensningen tilsier det. Dersom kommisjonen eller EFTAs overvåkningsorgan, eller minst to medlemsland fremmer en begrunnet anmodning, herunder bevis som underbygger dette, skal BEREC gjennomføre en analyse av et mulig transnasjonalt marked. Dersom et transnasjonalt marked blir definert og det er nødvendig med regulatoriske inngrep, skal de aktuelle nasjonale regulerings-

myndighetene samarbeide for å komme frem til passende regulatoriske tiltak.

To eller flere nasjonale reguleringsmyndigheter kan også sammen notifiere sine utkast til markedsvedtak og regulatoriske forpliktelser selv om det ikke er definert noe transnasjonalt marked, der de mener at markedsforholdene i sine respektive land er tilstrekkelig homogene til å være tjent med en koordinert regulatorisk tilnærming. Homogene markedsforhold kan være lignende kostnader, markedsstruktur eller tilbydere, eller i tilfeller med transnasjonal etterspørsel eller sluttbrukerretterspørsel.

Bestemmelsen tar også hensyn til artikkel 66 om fremgangsmåte for å identifisere transnasjonal etterspørsel fra sluttbrukere etter varer og tjenester som tilbys innenfor EØS i ett eller flere markeder som fremgår av anbefalingen over relevante produkt- og tjenestemarkeder, jf. § 6-2 andre ledd.

Av tilpasningsteksten til artikkel 65 nr. 1 fremgår det at det er EFTAs overvåkningsorgan som skal identifisere transnasjonale markeder mellom to EØS EFTA-land. Videre fremgår det at dersom enten EFTAs overvåkningsorgan eller Kommisjonen planlegger å identifisere transnasjonale markeder som berører både et EØS EFTA-land og en EU-stat, skal disse samarbeide med sikte på å enes om identiske beslutninger som identifiserer det transnasjonale markedet.

Når Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomfører markedsanalyser skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i tillegg til å ta hensyn til retningslinjer for markedsanalyse, også ta hensyn til eventuelle retningslinjer fra BEREC når det gjelder transnasjonal etterspørsel, jf. ekomdirektivet artikkel 66. Disse retningslinjene kan danne grunnlag for tilgangsproduktets interoperabilitet i grossistledet og kan omfatte retningslinjer for harmonisering av tekniske spesifikasjoner for tilgangsprodukter i grossistledet som er i stand til å oppfylle eventuelle identifiserte transnasjonale etterspørslar, jf. § 2-3. Dette kan for eksempel være aktuelt for selskaper som har forretningsvirksomhet i flere land i EØS, og som derfor etterspør samme tjenester over landegrensene, og hvor tilbudet fremstår som fragmentert.

Til kapittel 7. Plikter som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling

Til § 7-1 Tilgang til anleggsinfrastruktur

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 72. Utgangspunktet er at infrastrukt-

turkonkurranse gjennom etablering av parallelle nett er den mest effektive måten å oppnå bærekraftig konkurranse. Bestemmelsen fastslår i *første ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder som er utpekt med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver rimelige anmodning om tilgang til og bruk av anleggsinfrastruktur i elektronisk kommunikasjonsnett. Slik anleggsinfrastruktur omfatter, men er ikke begrenset til, bygninger og innganger til bygninger, ledninger i bygninger, antenner, tårn og støttekonstruksjoner, stolper, master, rør, inspeksjonsbrønner og koblingsskap.

En tilbyder med sterk markedsstilling skal etter § 6-4 pålegges én eller flere av de særlige pliktene som følger av ekomloven kapittel 7. Tilgang til anleggsinfrastruktur er egnet til å understøtte etablering av elektroniske kommunikasjonsnett, og dermed til bærekraftig infrastrukturbasert konkurranse. Tilgang til føringsveier kan også ses som en mindre inngripende form for tilgangsplikt enn tilgang til nett. Om tilgang til anleggsinfrastruktur er mer eller mindre inngripende enn tilgang til nett, og hvilke virkninger de ulike formene for tilgang vil kunne ha på investeringsinsentiver, vil likevel kunne variere og må derfor vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Før en tilbyder med sterk markedsstilling blir pålagt andre særlige forpliktelser etter ekomloven kapittel 7, bør det derfor vurderes om tilgang til anleggsinfrastruktur er tilstrekkelig til å avhjelpe konkurranseproblemer i det relevante markedet.

Bestemmelsen supplerer plikter etter bredbåndsutbyggingsloven. Mens bredbåndsutbyggingsloven har som formål å redusere kostnadene ved etablering av elektroniske kommunikasjonsnett generelt, vil tilgangsplikt etter denne bestemmelsen måtte begrunnes i hensynet til konkurransen. Pliktsubjektet etter denne bestemmelsen er videre avgrenset til tilbydere som er utpekt med sterk markedsstilling, og er dermed snevrere enn etter bredbåndsutbyggingsloven.

Med hensyn til prisregulering av tilgang til anleggsinfrastruktur, følger det av fortalen til ekomdirektivet at verdsettelsen av tilgang til anleggsinfrastruktur bør baseres på den bokførte verdien etter akkumulerte avskrivninger indeksert etter en passende indeks. Det følger videre at elementer av anleggsinfrastrukturen som er i bruk og som er avskrevet over en periode på 40 år, ikke skal inngå i verdsettelsen.

Det kan utledes av dette at bestemmelsen først og fremst retter seg mot anleggsinfrastruktur knyttet til det kobberbaserte nettet. Bestemmel-

sen er imidlertid generelt utformet og utelukker ikke pålegg om tilgang til anleggsinfrastruktur for andre typer nett, for eksempel fibernett eller mobilnett.

Det presiseres at prisregulering av tilgang til anleggsinfrastruktur ikke kan gjøres direkte i medhold av denne bestemmelsen, men må gjøres i medhold av ekomloven § 7-7.

Bestemmelsens *andre ledd* presiserer at tilgangsplikten ikke er begrenset til infrastruktur som inngår i det relevante markedet slik dette er definert i den aktuelle markedsanalysen. Plikten til å imøtekomme anmodninger om tilgang i medhold av denne bestemmelsen kan også omfatte infrastruktur som ikke er en del av det markedet tilgangsplikten gjelder. Bestemmelsen gir dermed grunnlag for å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling tilgangsplikt til eksempelvis føringsveier tilbyder bruker for å tilby tjenester i et annet og uregulert marked. Men dette kan kun pålegges når det er forholdsmessig.

Tredje ledd gir hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om tilgang til anleggsinfrastruktur. Dette kan blant annet gjelde omfanget av plikten og hvilken infrastruktur som omfattes.

Til § 7-2 Tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og tjenester

Bestemmelsens *første ledd* er i utgangspunktet en videreføring av gjeldende ekomlov § 4-1 første ledd. Bestemmelsen omfatter all form for tilgang i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Det er funnet hensiktsmessig å presisere at tilgangen også omfatter tilhørende fasiliteter som tradisjonelt ikke har vært regnet for å være en del av det elektroniske kommunikasjonsnettet eller -tjenesten i seg selv.

I ekomdirektivet artikkel 73 nr. 2 har det kommet inn et nytt element som innebærer at det skal vurderes om tilgang til anleggsinfrastruktur etter § 7-1 kan anses å være tilstrekkelig til å fremme bærekraftig konkurranse. Dersom tilgang til anleggsinfrastruktur anses tilstrekkelig, kan tilbyder ikke pålegges tilgangsplikt etter denne bestemmelsen.

Andre ledd er nytt og gjennomfører artikkel 73 nr. 1, og er langt på vei tilsvarende tilgangsdirektivet artikkel 12, som tilgangsbestemmelsen i gjeldende lov er basert på. Departementet har sett behov for å synliggjøre hvilke former for tilgang Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge, jf. opplistingen i andre ledd bokstav a til i. Med bruk av «spesifiserte» fysiske nettelementer og tilhørende ressurser i bokstav a, menes at

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet må spesifisere hvilke fysiske nettelementer eller tilhørende ressurser det skal gis tilgang til. Tilsvarende må det spesifiseres hvilken tilgang som omfattes etter bokstav b, c og e.

I *andre ledd bokstav d* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilgang til tekniske grensesnitt, protokoller eller annen nøkkelteknologi som er nødvendig for å sikre at elektroniske kommunikasjonstjenester kan samvirke. Denne formen for tilgang omfatter også virtuelle tjenester.

Andre ledd bokstav f viderefører gjeldende ekomlov § 4-2 tredje ledd og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 73 nr. 1 bokstav h. Tilbyder skal innenfor de områdene vedkommende har sterk markedsstilling, imøtekomme enhver rimelig anmodning jf. § 7-3 om å inngå eller endre avtale om samtrafikk. Tilbyder med sterk markedsstilling skal dokumentere og begrunne avslag på anmodning om samtrafikk.

Andre ledd bokstav g viderefører gjeldende ekomlov § 4-4 fjerde ledd og gjennomfører artikkel 73 bokstav g om samlokalisering for tilbyder med sterk markedsstilling. Bestemmelsen hjemler Nasjonal kommunikasjonsmyndighets adgang til å pålegge tilbydere med sterk markedsstilling plikt til å inngå avtale om samlokalisering. Samlokalisering omfatter felles bruk av infrastruktur eller felles bruk av tilhørende fasiliteter som brukes eller kan bli brukt til plassering av utstyr for elektronisk kommunikasjon, jf. § 1-5 nr. 18. Samlokalisering innebærer at aktører som tilbyr produkter innenfor det relevante grossistmarkedet og/eller sluttbrukermarkedene, skal få mulighet til å innplassere utstyr i for eksempel basestasjoner for mobilkommunikasjon, andre master og hytter tilhørende tilbyder med sterk markedsstilling. Muligheten til å innplassere utstyr i eksisterende lokasjoner er særlig viktig for nye aktører som bygger mobilnett. Det forutsettes at tilgang som gis på grunnlag av sterk markedsstilling er relatert til markedet tilbyderen har sterk markedsstilling i. En tilbyder skal ikke pålegges å gi tilgang til nett og tjenester vedkommende ikke har kontroll over.

Andre ledd bokstav h, hjemler Nasjonal kommunikasjonsmyndighets adgang til å pålegge tilgang til nødvendige informasjons- og støttesystemer, herunder programvaresystemer. Formuleringen erstatter gjeldende ekomlov § 4-5 og ekomforskrift § 2-4. Plikten kan blant annet omfatte tilgang til systemer for driftsstøtte, databaser for innhenting av opplysninger før bestilling, levering, ordre, vedlikehold, feilbehandling

og fakturering. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan også stille nærmere krav i forbindelse med plikt til å gi tilgang til informasjons- og støttesystemer hva gjelder krav til hvilken informasjon som skal gis i tilknytning til implementering og drift av systemene, hvilke opplysninger som skal være tilgjengelige i systemene, herunder krav om at opplysningene er oppdaterte, kvalitet på informasjonen som gis via systemene, driftssikkerhet, inkludert krav til retting av systemene ved feil eller bortfall av systemene, kostnadseffektiv bruk av systemene og informasjon og prosedyrer ved endringer av systemene. Momentene er ikke uttømmende angitt.

Andre ledd bokstav i er ny og hjemler at det kan pålegges tilgang til tilhørende tjenester. Tilhørende tjenester inkluderer blant annet tjenester som angir identitet, lokasjon og tilstedeværelse, men kan også omfatte andre tjenester. Tilbyder skal kunne tilrettelegge for entydig indentifisering, sørge for nødanrop og legge til rette for lovbestemt tilgang til informasjon.

Etter *tredje ledd* kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver rimelig anmodning om å endre avtale etter første ledd. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 4-1 første ledd. For en slik anmodning om å endre avtale gjelder samme krav som for en rimelig anmodning om å inngå avtale. Dersom tilbyder med sterk markedsstilling tilbyr liten fleksibilitet ved inngåelse av opprinnelig avtale, vil dette trekke i retning av en lavere terskel for at en anmodning om å endre avtale er rimelig. I overgangen til et marked som skal klare seg uten sektorspesifikk markedsregulering, vil dette gi et insitament til markedsaktørene til å finne løsninger på kommersielt grunnlag.

Det fremgår videre av tredje ledd andre punktum at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve endring i både tilbudte og inngåtte avtaler for å oppfylle pålegg etter andre ledd. Dette anses å være en viktig klargjøring. Interessene til tilbyder med sterk markedsstilling vil ivaretas gjennom kravene til rimelig anmodning som følger av § 7-3, og den forholdsmessighetsvurdering som må foretas.

I *fjerde ledd* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved pålegg kan stille krav om at tilbyder med sterk markedsstilling skal forhandle i god tro med foretak som ber om tilgang. Et slik krav følger ikke direkte av ordlyden i gjeldende ekomlov. Vurderingen innebærer at tilbyder med sterk markedsstilling skal forhandle med ærlige intensjoner og i tråd med alminnelige prin-

sipper om god tro ved kontraktsforhandling og inngåelse av avtale.

Etter fjerde ledd fremgår det også at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan sette krav til at vilkår skal være rimelige og rettferdige og til frister som skal overholdes. Også dette kravet er en videreføring, selv om det følger indirekte av gjeldende ekomlov. På engelsk er direktivkravet formulert som at myndigheten kan stille krav om «reasonableness, fairness and timeliness». Selv om rimelig og rettferdig kan oppfattes å være langt på vei overlappende, er begge begrepene inkludert i bestemmelsen for det tilfellet at en konkret vurdering tilsier at rimelighet og rettferdighet likevel ikke fullt ut overlapper. Gjennom rettferdighet knyttes ikke-diskrimineringsaspektet direkte til tilgangsplikten. Rimelighet vil bero på en interesseavveining mellom partene, og vil ofte ha et element av prising i seg. Hva som er rimelig og rettferdig må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Etter femte ledd kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å ikke trekke tilbake tilgang som allerede er gitt. Tilbyder med sterk markedsstilling skal sikre at tilgangskjøpere har mulighet til å beholde tilgangen de allerede har fått rett til å benytte.

Sjette ledd gir departementet kompetanse til å gi forskrift med nærmere krav om tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, herunder om tekniske og administrative vilkår for tilgangen.

Til § 7-3 Krav til rimelig anmodning

Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 4-1 andre og tredje ledd, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 73 nr. 2.

En vurdering av hvorvidt en anmodning er rimelig, vil blant annet bero på en avveining av tilbyders interesse i å disponere egen infrastruktur mot nødvendig tilgang for å kunne tilby konkurrerende tjenester, jf. første ledd første punktum. Ved vurderingen av hva som er nødvendig skal det tas hensyn til om andre former for tilgang til innsatsfaktorer på grossistnivå, enten på samme eller på et tilknyttet grossistmarked, vil være tilstrekkelig til å håndtere det identifiserte problemet i sluttbrukerens interesse. Denne vurderingen skal omfatte kommersielle tilbud om tilgang, regulert tilgang i medhold av denne loven eller eksisterende eller planlagt regulert tilgang til andre innsatsfaktorer i grossistleddet i medhold av denne lov, jf. første ledd andre punktum. På dette

punkt er det gjort en mindre endring fra gjeldende ekomlov § 4-1 andre ledd ved at «konkurrerende» infrastruktur er erstattet med «annen» infrastruktur. Det er en språklig endring uten at det er tilsiktet noen realitetsendring.

Første ledd bokstav a til f angir ytterligere kriterier for vurderingen av om en anmodning er rimelig, samt for vurderingen av om Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal pålegge en forpliktelse. Listen over momenter er ikke uttømmende.

Etter første ledd bokstav a skal det tas hensyn til tilgjengelig kapasitet. Tilgjengelig kapasitet er et moment som trekker i retning av at en anmodning lettere er å anse som rimelig, sammenlignet med en situasjon der kapasiteten ikke er tilstrekkelig. Dersom det foreligger ledig kapasitet, som tilbyder ikke har reelle og konkrete planer om å utnytte selv, vil dette kunne være et tungtveiende moment dersom anmodningen ellers er rimelig. Hvordan restkapasitet skal bedømmes opp mot hva som utgjør en rimelig anmodning vil også kunne være et punkt som er aktuelt å presisere i et markedsvedtak.

En anmodning vil imidlertid på visse vilkår være rimelig selv om det vil være nødvendig å foreta kapasitetsutvidelser i eksisterende infrastruktur for å imøtekomme anmodningen. Det vises her til Samferdselsdepartementets vedtak 21. mai 2015⁵, som direkte gjaldt samlokalisering, men som også er av interesse mer generelt for spørsmålet om kapasitetsutvidelser.

Ved vurderingen av om en anmodning er rimelig skal det også tas hensyn til tilbyders investeringer og investeringsrisiko, jf. bokstav b. Det skal legges særlig vekt på «høyhastighetsnett og nyinvestering». Med nyinvestering menes investering som er foretatt av eieren av ressursen, idet det tas hensyn til all offentlig investering og risiko ved investeringen, særlig med hensyn til investeringer i og risikonivåene forbundet med nett med svært høy kapasitet.

Etter første ledd bokstav c skal det også tas hensyn til om tilgang er nødvendig for å sikre fremveksten av et marked med bærekraftig konkurranse. I denne sammenheng vil infrastrukturkonkurranse være sentralt. Det er videre synliggjort at det skal legges vekt på konkurransen i sluttbrukermarkedet.

Det taler mot at en anmodning er rimelig dersom tilgang innebærer risiko for nettets integritet, jf. bokstav d. En generell bekymring vil imidlertid ikke være tilstrekkelig grunnlag for avslag, jf.

⁵ Telenor AS – vedtak i klagesak om overtredelsesgebyr, 21. mai 2015.

begrunnelsesplikten i andre ledd. Det må foreligge en mer reell risiko.

Hensynet til immaterielle rettigheter kan etter forholdene tale mot at en tilgangsanmodning anses for rimelig, jf. første ledd bokstav e. Dette kan imidlertid ikke brukes som påskudd til å hindre å imøtekomme en ellers rimelig anmodning. Tilbyder kan således ikke påberope dette argumentet for eksempel i seg selv ved å plassere immaterielle rettigheter i et tilknyttet selskap.

Etter *første ledd bokstav f* skal det videre tas hensyn til etablering av felleseuropeiske tjenester.

Etter *første ledd bokstav g* skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet særlig ta hensyn til den teknologiske utviklingen. Bokstav b er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 73 nr. 2 bokstav a, b og c. I dette ligger det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i vurderingen av om anmodningen er rimelig skal ta hensyn til teknisk og økonomisk levedyktighet ved bruk og installasjon av alternative nettverksdeler eller tilhørende fasiliteter, med hensyn til markedsutviklingen og arten og typen samtrafikk og andre former for tilgang. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også ta hensyn til virkningen av den forventede teknologiske utvikling på utforming og styring av nettverkene. I tillegg skal det tas hensyn til behovet for å sikre teknologinøytralitet for å fremme design og styring av egne nettverk.

Andre ledd fastsetter at tilbyder med sterk markedsstilling plikter å dokumentere og begrunne avslag på anmodning om tilgang. For at tilgangsplikten skal virke etter sitt formål må det stilles forholdsvis strenge krav til begrunnelsen. Begrunnelsen skal derfor inneholde en nærmere forklaring på det konkrete avslaget, samt all informasjon som er nødvendig for å avgjøre om anmodningen er rimelig.

Til § 7-4 Offentliggjøring og standardtilbud

Bestemmelsen viderefører i all hovedsak gjeldende ekomlov § 4-6, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 69.

I *første ledd* gis Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å offentliggjøre informasjon eller å utarbeide og offentliggjøre standardtilbud for tilgang til nett og tjenester. Offentlighet om blant annet pris og øvrige vilkår kan bidra til fortlgang i forhandlinger, unngå konflikter, og skape fortrolighet mellom involverte tilbydere ved at de får innsikt i at vilkårene er ikke-diskriminerende. Et krav om offentliggjøring av priser må imidlertid vurderes opp mot faren for stilltiende prissam-

arbeid i markedet, jf. Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak 14. mai 2020 i markedet for tilgang til mobilnett. Informasjon om anvendte tekniske løsninger og grensesnitt vil også kunne bidra til å sikre samvirke mellom ulike nett og tjenester.

Andre ledd viderefører gjeldende ekomlov § 4-6 andre ledd. Tilbudet skal inneholde en beskrivelse av relevante elementer som inngår i tilbudet, brutt ned i komponenter som svarer til etterspørselen i markedet, med tilhørende vilkår, inkludert pris.

Bestemmelsens *tredje ledd* viderefører hovedsakelig dagens ekomlov § 4-6 fjerde ledd. Av bestemmelsen fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan spesifisere den eksakte informasjonen som skal gjøres tilgjengelig, detaljeringsnivået og hvordan informasjonen skal gjøres tilgjengelig, herunder om informasjonen skal gjøres tilgjengelig kostnadsfritt. I vurderingen av om informasjonen skal gjøres tilgjengelig kostnadsfritt, skal det tas hensyn til informasjonens egenart og formål. I anvendelsen av tredje ledd skal det dessuten tas hensyn til eventuelle retningslinjer for minstekriterier til standardtilbudet fra BEREC, jf. ekomdirektivet artikkel 69 nr. 3.

Fjerde ledd er nytt og gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å kreve endringer i standardtilbudet for å sikre overholdelse av ilagte plikter etter kapittel 7. Endringen innebærer imidlertid ingen realitetsendring sammenlignet med dagens bestemmelse da det av gjeldende ekomlov § 4-6 fjerde ledd allerede fremgår at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har slik kompetanse. Det har vært ulik forståelse av myndighetens kompetanse til å pålegge endringer i standardtilbud. For å unngå tolkningstvil, er det ønskelig å synliggjøre myndighetens kompetanse på dette punkt ytterligere ved å innta den i et eget ledd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan etter fjerde ledd pålegge konkrete endringer i vilkår i standardavtalene.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan på forhånd fastsette økonomiske sanksjoner som vil inntre ved manglende overholdelse av bestemmelsen, jf. *femte ledd*. Bestemmelsen er ment å gjennomføre ekomdirektivet artikkel 69 nr. 4 siste punktum, og er ny. Bestemmelsen er ikke til hinder for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge overtredelsesgebyr etter § 15-12, i tilfeller hvor det ikke er fastsatt sanksjoner som vil inntre ved brudd på forhånd.

Bestemmelsens *sjetste ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om offentliggjøring og standardtilbud.

Til § 7-5 Ikke-diskriminering

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-7, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 70. Bestemmelsen er strukturelt omarbeidet, men endrer ikke pliktene. Samtrafikk er inkludert i tilgangsplikten i § 7-2, og det er derfor ikke lenger inntatt en eksplisitt henvisning til samtrafikk i ikke-diskrimineringsbestemmelsen.

Første ledd gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å tilby tilgang på ikke-diskriminerende vilkår, jf. §§ 6-1 og 6-4. Bestemmelsen om ikke-diskriminering må særlig ses i sammenheng med formålet med tilgangsplikten og behovet for å gjøre tilgangsplikten tilstrekkelig effektiv.

Av *andre ledd* fremgår det at det kan stilles krav til ikke-diskriminering i to relasjoner; mellom tilbyder med sterk markedsstilling sin interne virksomhet og eksterne tilgangskjøpere, og mellom eksterne tilgangskjøpere.

En tilbyder med sterk markedsstilling som er vertikalt integrert, vil være til stede i både grossist- og sluttbrukermarkedet, og tilbyr grossisttilgang til de samme tilbyderne som selskapet konkurrerer med i sluttbrukermarkedet. Tilbydere med sterk markedsstilling vil kunne ha insentiver til å favorisere egen virksomhet ved å benytte vilkår overfor konkurrentene som reduserer deres mulighet til å konkurrere effektivt, for eksempel på pris, i sluttbrukermarkedet. Kompetanse til å pålegge krav til ikke-diskriminering overfor tilbyder med sterk markedsstilling som er vertikalt integrerte, er derfor særlig viktig.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan etter *andre ledd bokstav a* og *b* stille krav til at tilbyder med sterk markedsstilling tilbyr eksterne tilbydere tilgang på «samme eller likeverdige vilkår» i samme eller likeverdige tilfeller. Ordlyden innebærer en slags «beste vilkårs bestemmelse» i den forstand at når en konkurrerende tilbyder får bedre vilkår, så skal tilsvarende vilkår tilbys til andre konkurrerende tilbydere.

Når det i *andre ledd bokstav a* og *b* fremgår at tilgang skal gis på «samme eller likeverdige vilkår», er dette ment å ta høyde for tilfeller hvor det av ulike årsaker er umulig eller vanskelig å gi tilgangskjøper identiske vilkår som egen virksomhet, eller mellom eksterne tilbydere. Bestemmelsen forutsetter samtidig at det skal tilbys samme vilkår og kvalitet så langt det med rimelighet kan forlanges. I tilfeller hvor det utfra tekniske eller økonomiske forhold er umulig eller svært vanskelig å tilby samme vilkår og kvalitet, skal det tilbys

likeverdige vilkår og kvalitet. Tilbyder med sterk markedsstilling skal i slike tilfeller realisere alternative løsninger som ikke er egnet til å svekke tilgangskjøpers konkurranseevne. Den alternative løsningen og vilkårene for den skal videre ligge så nært som mulig opp til den løsningen som tilbyderen med sterk markedsstilling tilbyr sin egen virksomhet. Tilsvarende gjelder mellom eksterne tilbydere. Det avgjørende for kravet om likebehandling er at tilbudt tjeneste, herunder vilkårene for tjenesten, utformes slik at det kan konkurreres på like vilkår.

Eventuelle forskjeller i de vilkår som tilbys, må kunne begrunnes i objektive forhold. Den nærmere vurderingen av om et forhold er objektivt begrunnet, må avgjøres konkret i det enkelte tilfellet. En differensiering av vilkår alene basert på hva tjenestene skal brukes til, oppfyller ikke kravet til objektive forhold. Det gjelder heller ikke en differensiering alene basert på hvem tjenesten tilbys til.

For å kontrollere etterlevelse av likebehandlingskravet, må vilkårene som tilbys eksterne tilgangskjøpere være gjennomsiktede og etterprøvbare. I dette ligger det et krav til at tilbyder med sterk markedsstilling må kunne dokumentere at ulike vilkår er begrunnet i objektive forhold. Dokumenterte kostnadsbesparelser eller andre effektivitetsgevinster vil for eksempel kunne være objektive grunner til ulik pris. I tvilstilfeller kan tilbydere konsultere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Direktivbestemmelsen tilsvarende krav til ikke-diskriminering basert på såkalt «Equivalence of Inputs» (EoI). At ikke-diskrimineringsplikten kan ha et slikt innhold, ble presisert i Europakommisjonens anbefaling om konsistente ikke-diskrimineringsforpliktelser og kostnadsmetoder for å fremme konkurranse og styrke grunnlaget for bredbåndsinvesteringer (2013/466/EU). Kompetansen til å pålegge et slikt krav følger nå direkte av ekomdirektivet.

EoI betyr at tilgangsprodukter og vilkår, inkludert tilhørende støttesystemer for bestilling og operasjonell støtte, som tilbys eksterne grossistkunder, skal være de samme som leveres til tilbyder med sterk markedsstillings egen sluttbrukervirksomhet, og dermed være like for eksterne og interne leveranser. Ikke-diskrimineringsforpliktelser basert på EoI er ansett som en mer effektiv regulering ved at det i større grad er egnet til å begrense tilbyderen med sterk markedsstilling i å utnytte sin markedsrett. EoI er i prinsippet den sikreste måten å oppnå effektivt vern mot diskriminering på.

Et krav om ikke-diskriminering basert på en slik tilnærming vil samtidig kunne medføre betydelige utviklings- og endringskostnader for tilbydere med sterk markedsstilling. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet må derfor, i likhet med for andre SMP-forpliktelser, vurdere forholdsmessigheten av å illegge en streng ikke-diskrimineringsforpliktelse basert på EoI. Et sentralt element i denne vurderingen vil være om kostnadene tilbyder med sterk markedsstilling vil ha for å oppfylle forpliktelsen, for eksempel for å endre IT-systemer og leveransekjeder, vil stå i et rimelig forhold til de forventede konkurransefordelene et strengt krav om ikke-diskriminering vil ha.

Dersom EoI ikke anses forholdsmessig, vil krav om ikke-diskriminering innebære at tilbyder med sterk markedsstilling skal tilby tilgangsproduktet basert på såkalt «Equivalence of Output» (EoO). En EoO-tilnærming innebærer at grossisttilbudet til eksterne tilgangskjøpere er sammenlignbart med leveransen til den regulerte tilbyderens interne sluttbrukervirksomhet med hensyn til funksjonalitet og pris, selv om ulike systemer og prosesser kan benyttes.

For å sikre at en ikke-diskrimineringsforpliktelse skal fungere effektivt, kan det blant annet stilles detaljerte krav til «servicenivå», jf. *tredje ledd*. Dette kan omfatte servicenivåavtaler (SLAer) med tilhørende kompensasjonsordninger (SLGer) og nøkkelindikatorer for ytelse (KPIer). Tilbyderen med sterk markedsstilling kan videre pålegges å gjennomføre en teknisk replikerbarhetstest før lansering av nye eller endrede sluttbrukerprodukter.

Tilsvarende krav til EoI, EoO og servicenivå, kan også stilles etter gjeldende ekomlov § 4-7. Eksemplifiseringen av hvilke forpliktelser det kan være aktuelt for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å stille krav om i tilknytning til plikt om ikke-diskriminering, er først og fremst ment å bidra til økt gjennomsiktighet og forutberegnelighet rundt reguleringen.

I tredje ledd synliggjøres det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan stille krav til at tilbyder med sterk markedsstilling skal tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle tilbydere, herunder egen virksomhet, innenfor samme tid og frister, på samme eller likeverdige vilkår og betingelser, herunder pris og servicenivå, og ved hjelp av samme eller likeverdige system og prosesser som gjelder for egen virksomhet. Tredje ledd gjenspeiler ekomdirektivet artikkel 70 nr. 2, andre punktum, og er tatt inn i loven av pedagogiske hensyn.

Krav til ikke-diskriminering på pris kan anses som en mild form for prisregulering. Dette gjen-

speiles i at en tilbyder som har betalt for høy pris i forhold til en prisforpliktelse i eller i medhold av loven, kan kreve overprisen tilbakebetalt, jf. § 15-10.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan benytte ulike metoder, eller en kombinasjon av flere ulike metoder, for å kontrollere at kravet til ikke-diskriminering overholdes. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i noen tilfeller på forhånd (gjennom veiledning eller vedtak) ha angitt en metode for hvordan ikke-diskrimineringsforpliktelsen, eller visse sider av den, vil bli kontrollert. Muligheten for å etterprøve en ikke-diskrimineringsforpliktelse vil imidlertid ikke være avhengig av at metoden for etterprøving er forhåndsdefinert. Ved etterprøving av en ikke-diskrimineringsforpliktelse vil det både kunne være behov for og anledning til å supplere den metoden som eventuelt er angitt på forhånd, med andre vurderinger i den konkrete saken. Dette skyldes at markedsdynamikken kan føre til endringer for eksempel i tilbudte avtalevilkår eller prismodeller slik at det blir vanskelig å forutsi på forhånd hvilke metoder som vil være mest egnet for å kontrollere etterlevelse i det enkelte tilfelle. I slike tilfeller vil det for eksempel kunne være nødvendig for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å gjøre visse forutsetninger ved sammenlikning av ulike avtaler og vilkår. Det vil som regel ikke være ønskelig eller formålstjenlig på forhånd å uttømmende angi hvordan det vil bli ført tilsyn med ikke-diskrimineringsplikten fordi dette vil kunne medføre at reguleringen blir for lite dynamisk, åpner for forsøk på omgåelser eller hindrer markedsutviklingen. Plikten for tilbyder med sterk markedsstilling til å overholde kravet til ikke-diskriminering er den samme, uavhengig av hvordan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kontrollerer om plikten er overholdt.

Regnskapsmessig skille er et eksempel på ett av flere verktøy Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil kunne benytte for å kontrollere etterlevelse av ikke-diskrimineringsplikten mellom intern og ekstern virksomhet. Normalt vil ikke regnskapsmessig skille bli benyttet til å kontrollere etterlevelse av plikten til likebehandling mellom eksterne. I slike tilfeller vil man ha konkrete avtaler og vilkår som kan sammenlignes. Det vises til merknaden til § 7-6 om regnskapsmessig skille.

Det følger av *fjerde ledd* at tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å rapportere til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet hvordan kravet til ikke-diskriminering blir overholdt, jf. lovforslaget § 15-2. Dette er en delvis videreføring

av gjeldende ekomlov § 4-7 tredje ledd. Det fremgår videre at det kan kreves at tilbyder med sterk markedsstilling skal dokumentere at plikter som er pålagt etter bestemmelsens andre og tredje ledd, er oppfylt. Denne delen av bestemmelsen er ny. Bakgrunnen for lovforslaget er at det er betydelig asymmetri mellom informasjonen Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og tilbyder med sterk markedsstilling besitter. Det er tilbyder med sterk markedsstilling som er nærmest til å kunne dokumentere hvordan kravene til ikke-diskriminering sikres og overholdes i egen virksomhet. Tilbyder med sterk markedsstilling vil videre kunne ha insentiv og mulighet til å innrette sin virksomhet på en måte som gjør det vanskelig å følge opp at eksterne tilgangskjøpere får eksempelvis vilkår og informasjon som er ikke-diskriminerende sammenlignet med hva som tilbys til egen virksomhet. Ordlyden synliggjør at tilbyder med sterk markedsstilling har et særskilt ansvar for å innrette sin virksomhet slik at det er mulig å dokumentere hvordan plikten til ikke-diskriminering er overholdt. Formålet med bestemmelsen er å ivareta Nasjonal kommunikasjonsmyndighets behov for *faktiske* opplysninger for effektivt å kunne håndheve forutgående pålegg, for eksempel gjennom rapportering fra tilbyder med sterk markedsstilling. Hensikten er å gjøre det mulig for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å sammenligne vilkår til tilgangskjøpere, eller få begrunnelse for eventuelle ulike vilkår som benyttes overfor tilgangskjøpere, inkludert tilbyder med sterk markedsstilling sin egen virksomhet. Pålegg etter bestemmelsen innebærer verken en konstatering av eller presumsjon for at ikke-diskrimineringskravet er overtrådt.

Det følger av *femte ledd* at departementet kan gi forskrift om ikke-diskrimineringsplikten. Dette kan være særlig aktuelt i en situasjon hvor det er grunnlag for å utpeke flere tilbydere med sterk markedsstilling i samme produktmarked. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende ekomlov § 4-7 fjerde ledd.

Til § 7-6 Regnskapsmessig skille

Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 4-8, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 71. Det er gjort enkelte endringer i bestemmelsen slik at den nå kun gjelder for krav som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling. Gjeldende ekomlov § 4-8 andre ledd om tilbyder som gir tilgang til adgangskontrollsystemer for digital radio og fjernsyn er flyttet til lovforslaget § 8-1 tredje ledd. Gjeldende ekomlov § 4-8

tredje ledd om tilbyder med ene- og særrettsvirksomhet innen andre områder enn elektronisk kommunikasjon, flyttes til lovforslaget § 7-9. Samtrafikk er nå tatt inn i tilgangsbestemmelsen og nevnes derfor ikke særskilt slik som etter gjeldende ekomlov § 4-2.

Hovedformålet med bestemmelsen er å sikre at transaksjoner mellom tilbydere, og mellom tilbyders egne ulike forretningsområder skjer på vilkår som legger forholdene til rette for utvikling av bærekraftig konkurranse, og forhindrer konkurransevridende kryssubsidiering. Bestemmelsen gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge innføring av regnskapsmessig skille mellom ulike forretningsområder. Bestemmelsen bør også ses i sammenheng med eventuelle krav om ikke-diskriminering, jf. § 7-5. I relasjon til kravet om ikke-diskriminering vil supplerende krav om regnskapsmessig skille kunne gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mulighet til å etterprøve oppfyllelse av eventuelle forpliktelser om ikke-diskriminering.

Bestemmelsens *første ledd* gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet hjemmel til å pålegge regnskapsmessige skille mellom ulike forretningsområder, og også pålegge regnskapsmessig skille mellom ulike aktiviteter innenfor det som er å anse som ett forretningsområde. Regnskapsmessig skille er blant annet aktuelt å benytte i tilfeller hvor tilbyder med sterk markedsstilling, som er vertikalt integrert, er pålagt et ikke-diskrimineringskrav mellom intern og ekstern virksomhet. Tilbyder med sterk markedsstilling vil kunne ha insentiv til å gi egen sluttbrukervirksomhet gunstigere prisvilkår enn det den gir til eksterne kjøpere av tilgang.

Et regnskapsmessig skille kan betraktes som en regnskapsmessig deling av en verdikjede eller virksomhet på et naturlig punkt, og med et regulatorisk formål. Forpliktelsen etableres gjerne der et organisatorisk skille er naturlig eller kunne vært mulig, og som en erstatning for et juridisk skille. Et typisk regnskapsmessig skille kan for eksempel foretas mellom en grossistvirksomhet og virksomheten i sluttbrukermarkedet. Et regnskapsmessig skille reflekterer resultatene for deler av virksomheten som om de var drevet som separate virksomheter og viser om tilbyder med sterk markedsstilling kunne oppnådd positivt resultat dersom selskapet kjøpte tilgang av seg selv (som MVNO, tjenesteleverandør, kjøper av nasjonal gjesting eller kjøper av tilgang til aksessnett mv.) med de prisbetingelsene tilbyder med sterk markedsstilling tilbyr til sine konkurrenter.

Regnskapsmessig skille er et verktøy for å avdekke diskriminering mellom intern og ekstern virksomhet. Regnskapsmessig skille vil i noen tilfeller ikke være tilstrekkelig til å avdekke om det har blitt diskriminert mellom intern og ekstern virksomhet. Et positivt resultat i det regnskapsmessige skille kan dermed ikke alltid sees som dokumentasjon på at slik diskriminering ikke har forekommet. Dette kan blant annet skyldes at testen er gjort på et høyt aggregeringsnivå og at visse former for diskriminering dermed ikke fanges opp av slik rapportering. Regnskapsmessig skille vil dessuten kunne gi et ufullstendig bilde av konkurransen i markedet. Dette kan for eksempel være tilfelle dersom testen baserer seg på en såkalt like-effektiv-tilbyder test (EEO⁶) og testen derfor ikke fanger opp negativ konkurranse-virkning for tilgangskjøper av et gitt tilgangsvilkår. Det er derfor viktig at regnskapsmessig skille kan suppleres med andre økonomiske analyser eller metoder for å kontrollere om ikke-diskrimineringsplikten overholdes.

Hvorvidt en ikke-bestått rapportering av regnskapsmessig skille i seg selv gir grunnlag for å konstatere brudd på plikt til ikke-diskriminering, må vurderes ut ifra den konkrete reguleringen.

Bestemmelsens *andre ledd* gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge at internpriser og grossistpriser i vertikalt integrerte selskaper synliggjøres, og skal danne grunnlag for å etterprøve oppfyllelsen av eventuelle forpliktelser om ikke-diskriminering eller for å hindre urimelig krysssubsidiering.

Av *tredje ledd* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan stille krav til hvilke regnskapsmetoder og -prinsipper som skal anvendes, samt til hvilken form informasjonen skal gis. Myndighetens kompetanse gjelder både rådata og bearbeidet data.

Det følger av *fjerde ledd* at tilbyder skal gjøre regnskapsinformasjon tilgjengelig på forespørsel. Dette omfatter også inntektsdata mottatt fra tredjeparter, jf. ekomdirektivet artikkel 71 nr. 2. Det kan stilles krav om jevnlig eller periodevis rapportering.

Av bestemmelsens *femte ledd* fremgår det at departementet kan gi forskrifter om prinsipper for regnskapsmessig skille.

Til § 7-7 Pris- og regnskapsregulering

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-9 i tillegg til at enkelte nye elementer tilføres.

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 74. Artikkel 74 kodifiserer blant annet prinsipper som i dag følger av Kommisjonens anbefaling av 11. september 2013 om konsistente ikke-diskrimineringsforpliktelser og kostnadsmetoder (2013/466/EU). Samtrafikk er nå tatt inn i tilgangsbestemmelsen og nevnes derfor ikke særskilt slik som i gjeldende ekomlov § 4-2.

Bestemmelsen hjemler Nasjonal kommunikasjonsmyndighets adgang til å anvende prisregulering. I begrepet prisregulering ligger at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan gi pålegg om at det skal anvendes ulike former for fastsetting av pris, avhengig av hva som er best egnet i det enkelte tilfellet for å øke effektiviteten, skape bærekraftig konkurranse og bedre sluttbrukernes vilkår.

Første ledd angir to alternative vilkår for å kunne pålegge prisforpliktelser. Det første vilkåret er at tilbyder kan opprettholde et uforholdsmessig høyt prisnivå som følge av manglende konkurranse i et marked. Med opprettholdelse av et uforholdsmessig høyt prisnivå menes at konkurranse ikke har bidratt til at sluttbrukerprisene faller tilstrekkelig. Ved vurdering av om prisnivået er uforholdsmessig høyt, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sammenligne prisnivået i tilsvarende markeder hvor det er konkurranse, nasjonalt eller internasjonalt. Det andre alternative vilkåret er at tilbyder med sterk markedsstilling fastsetter grossistpriser som gjør det vanskelig for konkurrerende tilbydere av tilsvarende tjenester å konkurrere fordi det oppstår en marginskvis eller prisklemme. Prisklemme innebærer at forskjellen mellom tilgangspris (i grossistmarkedet) og prisnivået i sluttbrukermarkedet blir så liten at en effektiv konkurrent som kjøper tilgang, ikke får tilstrekkelig inntekter til å dekke sine kostnader og dermed står i fare for å bli presset ut av markedet.

Ved vurderingen av om det er hensiktsmessig å pålegge prisforpliktelser, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vektlegge behovet for å fremme konkurranse. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 4-9 der hensynet til konkurransen er avgjørende for om det skal pålegges prisforpliktelser. Konkurransen er viktig for tjenestemangfold, kvalitet og lavere priser. Det presiseres i ordlyden i *andre ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i tillegg også skal ta hensyn til sluttbrukernes langsiktige interesser i at neste generasjons bredbåndnett etableres og anvendes (både mobil- og fastnett). Dette gjelder for nett med svært høy kapasitet. I vurderingen av om prisforpliktelser skal pålegges skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også vektlegge fordelene

⁶ Equally Efficient Operator

som forutsigbare og stabile grossistpriser har, for å sikre effektiv markedsadgang og tilstrekkelig insentiv for å bygge ut nye og forbedrede nett.

Det følger av *tredje ledd* at dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet anser at prisforpliktelser er hensiktsmessige, skal tilbyder med sterk markedsstilling tillates en rimelig avkastning på anvendt kapital. Avkastningen skal ta hensyn til risiko spesifikt knyttet til nye investeringer i nett. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 4-9 og fulgte tidligere av merknaden til bestemmelsen, men er løftet til lovtekst for økt tilgjengelighet og transparens.

I henhold til *fjerde ledd* kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet stille krav om at tilbyder med sterk markedsstilling bruker bestemte metoder ved beregning av pris. Det finnes flere ulike metoder for prisregulering, blant annet krav om kostnadsorientering, pris-minus, pristak, pålegg om ikke å sette tilgangskjøper i prisklemme eller marginskvis, rimelig pris og benchmarking. Prisregulering omfatter også regulering av rabatter. Valg av metode for prisregulering vil i det enkelte tilfelle avhenge av hva som er best egnet til å fremme samfunnsøkonomisk effektivitet, forbrukervelferd og bærekraftig konkurranse. Selv om prisregulering anses nødvendig innenfor et marked, skal det anvendes metoder som er forholdsmessige og ikke unødvendig tyngende for den aktuelle tilbyder. Innenfor det relevante markedet kan det pålegges ulik prisregulering på forskjellige tjenester, elementer og geografiske områder. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan over tid endre krav til pålagt prisregulering.

Ved pålegg om kostnadsorientering skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet angi en metode for å fastsette hvilke kostnader som skal henføres til produktet/tjenesten. Å fordele kostnader til spesifikke produkter og tjenester er en kompleks og vanskelig oppgave som kan løses på ulike måter. To metoder for kostnadsregnskap har særlig vært anvendt på ekomområdet: fullfordelte kostnader og såkalte «langsiktig inkrementkostnader» (LRIC, Long-Run Incremental Costs). Førstnevnte metode tar som hovedregel utgangspunkt i faktiske kostnader (enten basert på historiske kostnader eller gjenanskaffelseskostnader), mens den andre baseres på modellerte kostnader. Eksempelene er ikke uttømmende, og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i det enkelte tilfelle avgjøre at også andre kostnadsmodeller skal legges til grunn.

Av hensyn til økt transparens er det synliggjort i *fjerde ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også kan stille krav til prisstruktur for

regulerte grossistprodukter. Prisforpliktelser ble tidligere ofte kun knyttet til prisnivå. Erfaring viser imidlertid at krav til prisnivå alene ikke nødvendigvis vil være tilstrekkelig til å avhjelpe konkurranseproblemer knyttet til pris. Det kan for eksempel være aktuelt å stille krav som begrenser muligheten for tilbyder med sterk markedsstilling til å fastsette prisstrukturer som kan ha konkurransebegrensende effekt.

Etter *femte ledd* kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbyder bruk av bestemte systemer for føring av kostnadsregnskap. Dette kan for eksempel innebære at det fastsettes prinsipper for hvilke inntekter og kostnader som skal skilles fra øvrig virksomhet, fordeling av kostnader som ikke direkte kan henføres, og beregning av kalkulatoriske rentekostnader.

Tilbyder som er pålagt å føre kostnadsregnskap, har etter *femte ledd* en plikt til å offentliggjøre en beskrivelse av pålagte systemer for føring av kostnadsregnskap, herunder en oversikt over hovedkategorier for kostnader og hvilke fordelingsnøkler som anvendes. Det stilles videre krav om at en ekstern revisor skal utarbeide en bekreftelse på at kostnadsregnskapet er i samsvar med fastsatt system for føring av kostnadsregnskap. Bekreftelsen skal offentliggjøres årlig.

Når tilbyder er pålagt å tilby tilgang til kostnadsorienterte priser, følger det av *sjetteste ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å bevise at prisene er basert på reelle kostnader. Dersom tilbyder ikke klarer å føre bevis for at det er kostnadsorienterte priser, så kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet legge til grunn at prisene ikke er kostnadsorienterte (omvendt bevisbyrde).

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gis videre kompetanse til å pålegge justering av prisene. Dette supplerer kompetansen til å kunne pålegge retting etter lovforslaget § 15-5 ved brudd på prisreguleringen. Bestemmelsen innebærer at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å justere prisene for å sikre at prisene er i henhold til kravet om kostnadsorientering. Bakgrunn for bestemmelsen er å unngå at tilbyder med sterk markedsstilling retter på en måte som kan ha konkurransebegrensende effekt. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 74 nr. 3.

En kostnadsorientert pris inkluderer en rimelig avkastning på anvendt kapital ved fremlegging av kostnadsgrunnlaget, jf. bestemmelsens tredje ledd. Når det pålegges andre prisforpliktelser enn kostnadsorientert pris, har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet hjemmel til å pålegge tilbyder å

dokumentere at prisene er i samsvar med forpliktelserne. Dette er en videreføring av ordlyden i gjeldende § ekomlov 4-9 andre ledd.

Bakgrunnen for bestemmelsen er at det er betydelig asymmetri mellom informasjonen Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og tilbyder med sterk markedsstilling besitter. Det er tilbyder med sterk markedsstilling som er nærmest til å kunne dokumentere hvordan kravene til prisregulering sikres og overholdes i egen virksomhet. Formålet med bestemmelsen er å ivareta Nasjonal kommunikasjonsmyndighets behov for faktiske opplysninger for effektivt å kunne håndheve forutgående pålegg, for eksempel gjennom rapportering fra tilbyder med sterk markedsstilling. Pålegg etter bestemmelsen innebærer verken en konstatering av eller presumsjon for at prisreguleringen er overtrådt.

Syvende ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om pris- og regnskapsregulering. Dette kan for eksempel være aktuelt dersom det utpekes flere tilbydere med sterk markedsstilling i samme eller ulike geografiske markeder. Videre er det aktuelt å gi forskrift om prisregulering av tilgang til anleggsinfrastruktur, herunder om verdsettelsen av tilgang til anleggsinfrastruktur.

Til § 7-8 Prisregulering av terminering av tale i mobilnett og fastnett

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 75.

Første ledd gjennomfører ekomdirektivet artikkel 75 nr. 2. I tråd med artikkel 75 nr. 1 vedtok Kommisjonen 18. desember 2020 felleseuropeiske maksimalpriser for terminering av tale i mobilnett og fastnett, jf. delegert Kommisjonsforordning (EU) 2021/654. Kommisjonsforordning (EU) 2021/654 om felleseuropeiske maksimalpriser ble innlemmet i EØS-avtalen 12. desember 2022 og vil få virkning for Norge når ny ekomlov og forskrift vedtas og trer i kraft. De felles europeiske termineringsprisene vil da gjelde for enhver tilbyder av terminering av tale i henholdsvis mobilnett og fastnett i Norge. Det vil således ikke lenger være et krav at tilbyder gjennom en markedsanalyse er utpekt som tilbyder med sterk markedsstilling.

Med termineringspriser menes grossistprisen en tilbyder betaler til en annen tilbyder for å avslutte samtalen i sistnevnte nett, når sluttbruker A ringer fra ett nett til sluttbruker B som er tilknyttet et annet nett. For eksempel er A abonnent hos Telenor, mens B er abonnent hos Telia. Det vil med andre ord i dette tilfelle ikke være mulig

for A å få snakke med B dersom samtalen ikke termineres (avsluttes) i Telias nett. I realiteten har nettverksoperatører og MVNOer monopol på terminering av samtaler i eget nett. Slike tilbydere har med andre ord sterk markedsstilling når det gjelder å sette termineringspriser, jf. § 6-1. Tjenestetilbydere kontrollerer ikke termineringspriser for egne kunder og faller derfor ikke inn under denne bestemmelsen.

Bestemmelsen innebærer at dersom det er fastsatt felleseuropeiske maksimalpriser for terminering som er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i forskrift, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ikke kunne pålegge annen prisregulering for terminering av tale i medhold av lovforslaget § 7-7 enn de som følger av forskriften. Bestemmelsen er ikke til hinder for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, etter å ha gjennomført markedsanalyse av de relevante termineringsmarkedene, kan vurdere om det er nødvendig å pålegge andre forpliktelser for eksempel standardtilbud eller ikke-diskriminering. Bestemmelsen er heller ikke til hinder for at tilbyder med sterk markedsstilling etter § 6-1, pålegges annen prisregulering etter § 7-7 som ikke er knyttet til termineringsprisene.

Bestemmelsen innebærer samtidig at dersom det ikke er fastsatt maksimalpriser for terminering av tale i mobilnett, fastnett eller begge som er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som ledd i en markedsanalyse av grossistmarkedet for terminering av tale, kunne pålegge tilbyder med sterk markedsstilling maksimale kostnadsorienterte termineringspriser. Fastsettelsen av de maksimale termineringsprisene skal følge de prinsipper og kriterier som fremgår av Vedlegg III til ekomdirektivet.

Det fremgår av vedlegg III om kriterier for fastsettelse av grossistpriser for terminering av tale at:

- takstene skal baseres på å dekke de kostnadene en effektiv tilbyder har hatt; vurderingen av faktiske kostnader skal være basert på gjeldende nåverdier; kostnadsberegningsmetoden for å beregne faktiske kostnader skal være basert på en metode for «nedenfra-og-opp»-modellberegning ved hjelp av langsiktige trafikkrelaterte differansekostnader ved levering av tjenester for terminering av tale i grossistledet til tredjeparter.
- de relevante merkostnadene ved terminering av anrop i grossistledet skal fastsettes ved hjelp av forskjellen mellom de samlede langsiktige kostnadene for en tilbyder som leverer

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

hele spekteret av tjenester og de samlede langsiktige kostnadene for nevnte tilbyder dersom denne ikke tilbyr terminering av tale i grossistleddet til tredjeparter.

- bare de trafikkrelaterte kostnadene som kan unngås når det ikke tilbys terminering av tale i grossistleddet, skal inngå i den relevante merkostnaden ved terminering.
- kostnadene knyttet til ytterligere nettverkskapasitet skal bare inngå i den utstrekning de drives av behovet for å øke kapasiteten for å håndtere ytterligere termineringstrafikk av tale i grossistleddet.
- avgifter for radiofrekvenser skal ikke medregnes i merkostnaden for terminering av anrop i mobilnettet.
- bare kostnadene ved handel i grossistleddet som er direkte knyttet til levering av terminering av tale i grossistleddet til tredjeparter, skal medregnes.
- alle tilbydere av fastnett skal anses å tilby terminering av tale til de samme enhetskostnadene som den effektive tilbyderen, uansett størrelse.
- for mobilnettverkstilbydere skal minste effektive volum settes til en markedsandel som ikke er under 20 prosent.
- den relevante metoden for avskrivning av eiendeler skal være økonomisk avskrivning.
- valget av teknologi for de modellerte nettene skal være fremtidsrettede, basert på et IP-hovednett, idet det tas hensyn til de forskjellige teknologiene som sannsynligvis vil bli brukt i gyldighetsperioden for den høyeste taksten; når det gjelder fastnett, skal anrop anses utelukkende å være pakkesvitsjet.

Etter *andre ledd* kan departementet gi forskrift for å kunne gjennomføre vedtak om felleseuropeiske maksimalpriser for terminering i norsk rett.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil kunne føre tilsyn med at tilbyderne ikke overskrider maksimalprisene. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil videre med hjemmel i lovforslaget § 15-5 kunne pålegge tilbyder å rette prisene for terminering dersom de overskrider maksimalprisene.

Til § 7-9 Strukturelt og regnskapsmessig skille for ene- og særrettsvirksomheter

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 4-8 tredje ledd og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 17.

Første ledd pålegger tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjenester som har ene-

eller særretter innenfor andre områder enn elektronisk kommunikasjon, regnskapsmessig eller strukturelt skille. Ene- eller særrettsvirksomheten kan være enten i Norge eller i et annet land innenfor EØS.

Reguleringen omfatter offentlige eller private virksomheter som gjennom lov eller andre administrative bestemmelser er gitt ene- eller særretter til å tilby en tjeneste eller utøve virksomhet. I en norsk kontekst vil dette typisk være innenfor nettverkssiden i strømforsyning eller drift av jernbanenett, dersom slik drift ikke allerede er gjestand for tilsvarende krav i annen lovgivning, eller at tilbyder selv har valgt å organisere seg slik at pålegg er unødvendig. Formålet med bestemmelsen er å bidra til å hindre konkurransevridning i tilfeller hvor denne type tilbyders virksomhet i markeder for elektronisk kommunikasjon ikke er lønnsom, og at tap finansieres ved overføring av midler fra områder hvor vedkommende har ene- eller særretter.

Andre ledd gjennomfører artikkel 17 nr. 1 andre ledd. Omsetningsgrensen for virksomheter som gis unntak fra kravet om strukturelt og regnskapsmessig skille, er satt til 100 millioner kroner i årlig omsetning fra elektronisk kommunikasjonsvirksomhet. Danske myndigheter har foreslått en lignende grense.

Det fremgår av *tredje ledd* en hjemmel for departementet til å gi forskrift om strukturelt og regnskapsmessig skille.

Til § 7-10 Tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 80. Etter *første ledd* kan en tilbyder som er utpekt med sterk markedsstilling i ett eller flere grossistmarkeder, men som ikke er virksom i noe sluttbrukermarked for elektronisk kommunikasjon, pålegges tilgangsplikt etter lovforslaget § 7-2 og ikke-diskriminering etter lovforslaget § 7-5, eller krav om rimelige og rettfærdige priser.

Tilbyder med sterk markedsstilling etter første ledd, kan ikke pålegges forpliktelser utover dette dersom selskapet ikke tilbyr tjenester eller har interesser i virksomhet som tilbyr elektroniske kommunikasjonstjenester i et sluttbrukermarked i EØS. I *andre ledd bokstav a* fremgår det hvilke vurderinger som skal gjøres med hensyn til tilbyders selskaps- og konsernstruktur. Det er nåsituasjonen og eventuelle planer for fremtiden som skal vurderes. I *andre ledd bokstav b* presiseres kravet til at tilbyder etter første ledd skal være helt frikoblet enhver sluttbrukervirksomhet.

Vurderingen av sterk markedsstilling følger bestemmelsene i kapittel 6.

I henhold til *tredje ledd* kan plikter etter første ledd endres dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter nærmere vurdering kommer til at tilbyderer opererer med vilkår overfor senere ledd i verdikjeden som har ført til eller sannsynligvis vil føre til konkurranseproblemer til skade for sluttbrukere. Tilbyder kan i slike tilfeller pålegges følgende særlige plikter §§ 7-1 (tilgang til anleggsinfrastruktur), 7-4 (offentliggjøring og standardtilbud), 7-6 (regnskapsmessig skille) og 7-7 (pris- og regnskapsregulering), i tillegg til pliktene som følger av første ledd.

Bestemmelsens *fjerde ledd* fastslår at tilbyder som er pålagt forpliktelser etter første ledd skal varsle Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om ethvert endret forhold som er av betydning for vurderingen etter første ledd. Varslingsplikten har til formål å sikre at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet raskt har grunnlag for å revurdere om pliktene tilbyderer er pålagt skal endres.

Pålegg av forpliktelser etter denne bestemmelsen skal følge prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3.

Til § 7-11 Prisregulering mv av sluttbrukertjenester

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-10 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 83.

Bestemmelsen gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet hjemmel til å regulere sluttbrukertjenesten til tilbyder med sterk markedsstilling i et bestemt sluttbrukermarked. Overskriften er endret for å få frem at prisregulering er det mest sentrale virkemiddelet i bestemmelsen.

Proseduren for markedsanalyse og identifisering av tilbyder med sterk markedsstilling, er den samme etter denne bestemmelsen som etter kapittel 6. Bestemmelsen må videre ses i sammenheng med §§ 7-1 til 7-7 som regulerer forpliktelser for tilbyderer med sterk markedsstilling i grossistmarkedene. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gis bare kompetanse til å pålegge plikter på tilbyderer av tjenester i sluttbrukermarkedene dersom det er sannsynlig at regulering i de tilhørende grossistmarkedene ikke vil være tilstrekkelig til å nå målene med reguleringen. Det vil si at bestemmelsen kun kan anvendes i tilfeller hvor regulering etter §§ 7-1 til 7-7 ikke anses tilstrekkelig. I den forstand er bestemmelsen å anse som en unntaksbestemmelse. Krav etter denne bestemmelsen skal bygge på at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet finner at det foreligger konkurranseproblemer i det relevante sluttbrukermarkedet

det som ikke kan avbøtes gjennom reguleringen i tilhørende grossistmarked. Krav skal være forholdsmessige og bidra til å fremme målet med regelverket.

Bestemmelsen gir en eksemplifisering, men ikke uttømmende liste, av forpliktelser Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge. Tilsvarende som for forpliktelser på tilbyder med sterk markedsstilling i et relevant grossistmarked, skal forpliktelser etter bestemmelsen være forholdsmessige.

Plikter etter bestemmelsen kan omfatte krav om at tilbyderer med sterk markedsstilling ikke tar urimelige priser, hindrer nyetablering eller begrenser konkurransen ved å sette rovpriser eller favoriserer visse sluttbrukere urettmessig eller grupperer tjenester på en urimelig måte. Prisregulering etter bestemmelsen kan blant annet omfatte pristak, kontroll av enkeltpriiser og tiltak for å tilpasse prisene til kostnadene eller prisene på sammenlignbare markeder.

Forbudet mot urimelig koblingssalg er eksplisitt nevnt i bestemmelsen og anses som et egnet virkemiddel for å bøte på konkurranseproblemer som er identifisert i enkelte relevante sluttbrukermarkeder, særlig knyttet til innelåsende effekter.

Bestemmelsen må også ses i sammenheng med lovforslaget § 5-1 om leveringspliktige tjenester. Bestemmelsene i §§ 5-1 og 7-10 er ulikt begrunnet og ivaretar ulike hensyn. Anvendelse av denne bestemmelsen avskjærer ikke muligheten til å anvende § 5-1 og omvendt.

Til § 7-12 Overgang fra eldre infrastruktur

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 81. Hovedformålet med bestemmelsen er å regulere overgangen fra tradisjonelle kobberbaserte aksessnett til ny og mer moderne infrastruktur, for eksempel fiberbaserte aksessnett og fast trådløst bredbånd. Bestemmelsen er generell og kan også gjelde overgangen fra annen infrastruktur enn kobber når vilkårene etter bestemmelsen er tilstede. Plikten omfatter også planer om å bytte ut infrastruktur som er nødvendig for å drive for eksempel kobberaksessnettet.

Det er hensynet til konkurransen og sluttbrukerens rettigheter som er bakgrunnen for reguleringen. NGA-anbefalingen⁷ hadde også bestemmelser om overgang fra eldre infrastruktur, men bestemmelsene er oppdatert og tydeliggjort i direktivet og er gjort bindende.

⁷ Kommisjonens anbefaling av 20. september 2010 om regulert tilgang til neste generasjon av aksessnett (NGA-nett)

I *første ledd* pålegges tilbyder med sterk markedsstilling en plikt til å varsle Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i god tid i forveien om planer for å erstatte med ny infrastruktur eller avvikle hele eller deler av infrastrukturen som er underlagt særskilt forpliktelser etter lovforslaget. I vurderingen av hva som er god tid skal konsekvensene for brukerne (inkludert tilgangskjøperne) tas i betraktning. Jo større konsekvenser eller omfang utskiftingen eller avviklingen vil få, jo lengre varslingstid kreves. Ved eventuelle etterfølgende utsettelse i planene skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet holdes oppdatert. Dersom det gis for knapp tid, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med hjemmel i fjerde ledd pålegge hvor lang tid før utskifting eller avvikling forhåndsvarselet skal gis.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gis i *andre ledd* hjemmel til å kunne pålegge tilbyderen med sterk markedsstilling tilgangs- og transparensforpliktelser i overgangsperioden for å sikre en hensiktsmessig prosess. I henhold til *bokstav a* kan tilbyder med sterk markedsstilling pålegges plikt til å utarbeide en detaljert plan for avviklingen eller utskiftingen. Planen skal omfatte egnede vilkår for overgangen, herunder tilstrekkelige overgangsperioder, overgangsvilkår og en oversikt over nødvendige alternative tilgangsprodukter som minst har sammenlignbar kvalitet som det eksisterende tilgangsproduktet. Videre følger det av *bokstav b* at tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges plikter for å sikre at det tilbys tilgang til alternative tilgangsprodukter av minst sammenlignbar kvalitet som i den eksisterende infrastrukturen. Tilgangen som tilbys skal gjøre det mulig for tilgangssøkerne å nå de samme sluttbrukerne som ved bruk av den tidligere generasjonens infrastruktur.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan stille krav etter andre ledd uavhengig av om tilbyder med sterk markedsstilling først har overholdt sin varslingsplikt etter første ledd. Dette innebærer at selv i tilfeller hvor tilbyder med sterk markedsstilling har unnlatt å varsle om overgangen fra eldre infrastruktur, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet på selvstendig grunnlag kunne gripe inn.

Dersom egnede vilkår for migrering er innført, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter *tredje ledd* oppheve tilgangsplikt til infrastruktur som skal erstattes med ny infrastruktur eller legges ned.

Bestemmelsens *fjerde ledd* gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling som er pålagt

plikter etter andre ledd, men som likevel ikke legger opp til tilstrekkelig forhåndsvarsling, konkrete krav som må oppfylles før eldre infrastruktur kan avvikles eller skiftes ut. Det må tas hensyn til konsekvensene av omleggingen for konkurransen og for tilbudet til sluttbrukerne. Grossistkundene vil for eksempel kunne ha inngått kontrakter med lang varighet med sine kunder. Slike hensyn må inngå i en helhetsvurdering. Manglende oppfyllelse av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets krav vil kunne medføre pålegg om stans i avviklingen eller utskiftingen av eldre infrastruktur, jf. fjerde og femte ledd. Dersom det er nødvendig kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet stille krav til at infrastruktur som det allerede er gitt tilgang til, ikke trekkes tilbake dersom egnede vilkår etter andre ledd ikke innføres. Denne delen av bestemmelsen er kun ment å benyttes unntaksvis.

Femte ledd åpner for å pålegge stans i utfasingen ved brudd på eller manglende overholdelse av kravene stilt i både første og andre ledd. Brudd på varslingsfristen kan i henhold til femte ledd føre til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at avviklingen eller erstatningen med ny infrastruktur stanses forutsatt at dette er forholdsmessig. I forholdsmessighetsvurderingen vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vektlegge konsekvensene for berørte parter.

I *sjette ledd* gis departementet kompetanse til å gi forskrift om overgang fra eldre infrastruktur. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fatte enkeltvedtak, for eksempel etter fjerde ledd for å sikre konkurransen i markedet, sluttbrukerens rettigheter mv.

Til § 7-13 Funksjonelt skille

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-9 a med noen endringer og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 77. Bestemmelsen skal hindre at vertikalt integrert tilbyder med sterk markedsstilling utnytter kontroll over infrastrukturen til å diskriminere mellom egen virksomhet og eksterne tilbydere. Bakgrunnen for funksjonelt skille som regulatorisk virkemiddel er at det kan bidra til å styrke konkurransen ved å redusere muligheten for diskriminering.

Første ledd gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet hjemmel til å pålegge vertikalt integrert tilbyder med sterk markedsstilling funksjonelt skille. Bestemmelsen oppstiller fire kumulative vilkår som må være oppfylt for at den skal komme til anvendelse. Funksjonelt skille er et ekstraordinært virkemiddel som gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mulighet til å gripe inn i tilfeller

der andre virkemidler, for eksempel pålegg om ikke-diskriminering og regnskapsmessig skille, ikke har ført til effektiv konkurranse i grossistmarkedet. Konkurranseproblemene som foreligger må være vesentlige og vedvarende, eller det må foreligge markedssvikt ved grossistsalg for tilgangsprodukter. Det er med andre ord ikke et krav til vedvarende markedssvikt ved grossistsalg for tilgangsprodukter. Hva som utgjør en rimelig tidshorisont i bokstav c må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Hva som er det mest effektive virkemiddelet for å avhjelpe konkurranseproblemer må avgjøres av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter en hensiktsmessighetsvurdering basert på erfaring med bruken av virkemidlene i loven, og virkningene dette gir på markedet.

Funksjonelt skille kan anvendes i tillegg til øvrige virkemidler. Funksjonelt skille er kostbart å gjennomføre og er et inngripende virkemiddel. Det må derfor vurderes nøye hvorvidt kravet til forholdsmessighet er oppfylt ved pålegg av dette virkemiddelet. Hensynet til tilbyders insentiver til å investere i eget nettverk skal sikres, samtidig som tiltaket ikke skal ha negative konsekvenser for sluttbrukerens velferd. Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil pålegge funksjonelt skille, må saken forelegges for EFTAs overvåkningsorgan som skal godkjenne at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegger en slik plikt.

I *andre ledd* gis en definisjon av funksjonelt skille. Funksjonelt skille innebærer for det første at aktiviteter knyttet til relevante tilgangsprodukter og -tjenester skal skilles ut i en driftsmessig uavhengig forretningsenhet atskilt fra tilbyderens øvrige virksomhetsområder. Den driftsmessig uavhengige forretningsenheten vil typisk ha egen ledelse og egne ansatte som ikke samtidig kan jobbe for tilbyders øvrige forretningsenheter, fysisk atskilte kontorer, arbeidssted og eget merkenavn. I tillegg vil det være begrensninger på informasjonsflyt mellom de atskilte forretningsenhetene. Opplistingen er ikke uttømmende. Et pålegg om funksjonelt skille innebærer ikke et krav om å etablere en atskilt juridisk enhet med eget eierskap. Den atskilte forretningsenheten vil derfor fortsatt være underlagt tilbyders kontroll, eierskap og tilsyn.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil på bakgrunn av en konkret helhetsvurdering i det enkelte tilfelle ta stilling til arten og graden av det funksjonelle skillet, herunder avgjøre hvilke tilgangsprodukter og -tjenester som skal omfattes, og hvilken rettslig status den atskilte forretningsenheten skal ha. Det vil bli lagt vekt på

gjeldende regulering og bevaring av vedkommende tilbyders insentiv til å investere i eget nett.

For det andre innebærer funksjonelt skille et krav om at den atskilte forretningsenheten skal tilby samme tilgangsprodukter og -tjenester til alle tilbydere i sluttbrukermarkedet, inkludert den vertikalt integrerte tilbyders øvrige forretningsenheter, på samme vilkår, til samme tidsfrister og med bruk av samme systemer og prosesser. Med begrepet «på samme vilkår» menes blant annet samme priser og tjenestekvalitet.

Tredje ledd gjennomfører ekomdirektivet artikkel 77 nr. 4 og avklarer hvilke tilleggsforpliktelser som kan pålegges i tillegg til pålegg om funksjonelt skille.

I *fjerde ledd* fremgår det at pålegg etter bestemmelsen skal følge prosedyrene i § 14-2. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal følge konsultasjonsprosedyren i § 14-3 så langt den passer.

Femte ledd gir hjemmel til å gi forskrift som utdyper pålegg om funksjonelt skille.

Til § 7-14 Frivillig utskillelse av aksessnett

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 3-5 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 78.

I *første ledd* fremgår det at tilbyder med sterk markedsstilling skal informere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet minst tre måneder i forkant, dersom tilbyder planlegger å skille ut hele eller vesentlige deler av sitt aksessnett. Om utskillelsen skal anses som vesentlig avgjøres konkret i det enkelte tilfelle. Et viktig moment i vesentlighetsvurderingen er hvor sentral den utskilte delen av aksessnettet er for det foreliggende reguleringsbehov. Utskillelse kan være av mindre betydning dersom det finnes alternative aksessnett i de aktuelle områdene enn dersom det ikke finnes slike. Ved tvil om vesentlighetsvurderingen skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konsulteres. Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er varslet i henhold til første ledd, skal tilbyder også informere om endringer i slike planer, herunder de tilfeller hvor en prosess om utskillelse oppgis.

Første ledd er hovedsakelig en videreføring av gjeldende ekomlov § 3-5 første ledd. Det nye elementet er først og fremst at det settes en konkret tidsfrist i første punktum i tråd med ekomdirektivet artikkel 78 nr. 1. Formålet med bestemmelsen er at tilbyder med sterk markedsstilling skal kunne tilby alle tilgangskjøpere, inkludert egen sluttbrukervirksomhet, likeverdige tilgangsprodukter. Tremånedersfristen er med på å sikre at informasjon om den planlagte utskillelsen forelegges Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i god

nok tid før planene er tenkt realisert, slik at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet får tilstrekkelig tid til å vurdere virkningene av den planlagte endringen, og hvilke følger den eventuelt vil ha for gjeldende regulering på området. For eksempel vil dette kunne gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mulighet til å innhente flere opplysninger eller dokumentasjon, høre berørte tredjeparter, analysere den planlagte utskillelsen og håndtere eventuelle identifiserte konkurranseproblemer som måtte oppstå som følge av den planlagte utskillelsen. Plikten til å informere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet oppstår når vurderingen av utskillelse ikke lenger bare er på et foreløpig og innledende stadium. Foreleggelsen av informasjon skal skje gjennom en formell oversendelse til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Det følger av *andre ledd* at for å sikre effektiv og ikke-diskriminerende tilgang for tredjeparter, kan tilbyder med sterk markedsstilling tilby å påta seg frivillige forpliktelser knyttet til tilgang til tilbyders nett i en gjennomføringsperiode etter at den frivillige utskillelse av aksessnettet er gjennomført. I slike tilfeller skal prosedyrene i § 9-3 følges. Andre ledd vil gi tilbyder med sterk markedsstilling en viss innflytelse på betingelser og vilkår for egen virksomhet for å håndtere eventuelle konkurranseproblemer. I tilfeller hvor tilbyder har kommet med et tilbud etter andre ledd, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kunne ta hensyn til tilbudet i vurderingen av konsekvensene av den planlagte utskillelsen. Tilbud som i tilstrekkelig grad bøter på identifiserte konkurranseproblem vil kunne medføre at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konkluderer med at det ikke er forholdsmessig å opprettholde ilagte forpliktelser, eller at det ikke er forholdsmessig å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling nye forpliktelser. *Tredje ledd* fastsetter at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal gjennomføre en markedsanalyse av de forskjellige markedene med tilknytning til aksessnettet for å vurdere effekten av den planlagte utskillelsen. Effekten av den planlagte utskillelsen skal, sammen med eventuelle tilbud etter andre ledd, vurderes opp mot allerede pålagte plikter etter § 6-4.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal i henhold til *fjerde ledd* pålegge, opprettholde, endre eller trekke tilbake plikter på bakgrunn av markedsanalysen i henhold til prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3, og kan samtidig fastsette at tilbudet etter andre ledd skal gjøres helt eller delvis bindende. Det vises til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet utpeker, opprettholder eller trekker tilbake utpekning av tilbyder med sterk mar-

kedsstilling på bakgrunn av markedsanalyser, jf. § 6-3. I tilfeller hvor tilbyder med sterk markedsstilling utelukkende er virksom i ett eller flere grossistmarkeder, så vil § 7-10 gjelde for påleggelse av plikter. Nasjonal kommunikasjonsmyndighets avgjørelse vil angi hvilke vilkår og betingelser som skal gjelde for utskillelse av aksessnettet, og vil kunne gi forutsigbarhet for hvilke vilkår og betingelser som for eksempel vil gjelde for nettilgang i en nærmere fastsatt tidsperiode. Lovforslaget vil dermed tilrettelegge for stabile og forutsigbare markedsvilkår, både for tilbyder med sterk markedsstilling som fremsetter et tilbud etter andre ledd, og for grossisttilbydere som blir berørt av den planlagte utskillelsen.

Det følger av *femte ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gis kompetanse til å fastsette hvor lenge et tilbud etter andre ledd skal være bindende. Det kan fastsettes at forpliktelsene som tilbys etter andre ledd skal ha en lenger varighet enn maksimalfristene for gjennomføring av markedsanalyser etter § 6-5. Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har besluttet at et tilbud etter andre ledd skal gjøres helt eller delvis bindende, skal det vurderes om plikten skal forlenges etter at den opprinnelige tidsperioden er utløpt. En slik forlengelse vil for eksempel kunne være aktuelt i tilfeller hvor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konkluderer med at en forlengelse vil være forholdsmessig og nødvendig for å kunne håndtere identifiserte konkurranseproblemer.

Til kapittel 8. Tilgang til adgangskontrolltjenster for radio og fjernsyn

Til § 8-1 Tilgang til adgangskontrolltjenster for radio og fjernsyn

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-3 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 62 og vedlegg II. Artikkel 62 og vedlegg II fastsetter regler om adgangskontrolltjenster for tilgang til digitale radio- og fjernsynssendinger. Bestemmelsen regulerer i hovedsak plikten for tilbyder av adgangskontrolltjenesten for digital radio og fjernsyn til å gi innholdsleverandører tilgang. Adgangskontroll betyr i denne sammenheng at tilgang til et program eller en tjeneste er avhengig av at det foreligger et abonnement eller foretas en form for autentisering. Normalt innebærer dette at leverandøren kontrollerer tilgangen ved å kryptere signalet, slik at kun berettigede brukere som har mottaksutstyr med nøkkel for dekryptering, kan motta signalet. De vanligste tjenestene innebærer at TV-kanaler leveres mot

betaling, men det finnes også andre betalingstjenester og ulike adgangskontrollsystemer. De grunnleggende tekniske betingelsene for adgangskontroll er angitt i de europeiske standardene for digital fjernsynsringkasting (DVB). Systemene for kryptering og kontroll av brukere kan imidlertid variere mellom de ulike tjenesteleverandører.

Regulering av adgangskontrolltjenester for digital radio og fjernsyn gjelder uavhengig av om tilbyder har sterk markedsstilling eller ikke. Vilklårene for tilgang skal være objektive, rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende. Når det gjelder forskjellen mellom rettferdig og rimelig vises til merknaden til § 7-2 fjerde ledd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge samme krav for tilbyder av andre funksjoner som kan begrense tilgangen til digital radio og fjernsyn, slik som programvaregrensesnitt (herunder API ol.) og elektroniske programguider (EPG).

Bestemmelsens *andre ledd* åpner for at det kan gjøres unntak for kravet om tilgang overfor tilbyder av adgangskontrolltjeneste når Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter markedsanalyse har funnet at tilbyder ikke har sterk markedsstilling. Forutsetningen for å kunne gi unntak anses oppfylt dersom et unntak ikke vil redusere sluttbrukernes tilgang til formidlingspliktige radio- og fjernsynssendinger eller mulighetene for bærekraftig konkurranse i sluttbrukermarkedet for digitale radio- og fjernsynstjenester, markedet for adgangskontrolltjenester eller andre funksjoner som kan begrense tilgangen til digital radio og fjernsyn.

Bestemmelsens *tredje ledd* om regnskapsmessig skille er inkludert i ny lov i tråd med ekomdirektivets bestemmelse i vedlegg II. Virkemiddelet om regnskapsmessig skille er et verktøy for å avdekke eventuell diskriminering mellom intern og ekstern virksomhet, og vil i denne sammenheng være et virkemiddel for å sikre tilgang på ikke-diskriminerende vilkår til adgangskontrolltjeneste for digital radio og fjernsyn. Det vises til ekomloven § 7-6 for utfyllende beskrivelse av virkemiddelet om regnskapsmessig skille.

I bestemmelsens *fjerde ledd* er det gitt hjemmel til å fastsette forskrift om tilgang til radio og fjernsyn. Det innebærer at det kan fastsettes krav til adgangskontrolltjeneste og andre tilgangsbegrensende funksjoner, krav til bredskjermsformat, krav til brukerutstyr for digital radio og fjernsyn. Videre kan det gis forskrift om sikring av tilkoblingspunkter i fjernsynsapparater. Blant annet skal kravene som i dag følger av lov 25. juni 1999 nr. 50 om standarder ved overføring av fjernsyns-

signaler, kunne videreføres med hjemmel i denne bestemmelsen. Det kan også gis forskrift om tilgang til analog radio og fjernsyn. Det gis en særskilt hjemmel for å sikre at rettighetshaver til produkter og tjenester for adgangskontroll skal inngå avtale med produsenter på objektive, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår. Dette innebærer blant annet at vilkår i avtaler med produsenter ikke skal begrense friheten til å nytte andre adgangskontrolltjenester eller fri tilgang til innholdstjenester.

Til kapittel 9. Tiltak for å fremme utbygging av nett med svært høy kapasitet

Til § 9-1 Saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivets artikkel 76 om saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet som består av fiberoptiske elementer frem til sluttbrukers eiendom eller til basestasjonen, samt artikkel 79 nr. 3 andre avsnitt.

Hensynet bak bestemmelsen er å fremme etablering og bruk av nye nett med svært høy kapasitet. Etablering av slike nett er svært kostnadskrevende og er forbundet med usikkerhet blant annet når det gjelder etterspørsel etter slike tjenester. Avtaler om saminvestering kan dermed gi betydelige fordeler i form av deling av risiko og kostnader mellom flere aktører og kan gjøre det mulig for mindre aktører å investere i slike nett på økonomisk fornuftige vilkår for derigjennom å fremme bærekraftig konkurranse, herunder i områder hvor infrastrukturkonkurranse kanskje ikke ville vært effektivt.

Bestemmelsen vil kunne bidra til konkurranse ved at det etableres ett nett med flere eiere, som hver for seg kan tilby sluttbrukertjenester eller grossisttjenester.

Bestemmelsen gir mulighet for, under gitte forutsetninger, å lempe på de forpliktelser tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges etter kapittel 7. Dersom tilbyder med sterk markedsstilling påtar seg å åpne for saminvesteringer i nye nett med svært høy kapasitet og minst én tilbyder har inngått en saminvesteringsavtale, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet forutsatt at øvrige betingelser er oppfylt, la være å pålegge særskilte forpliktelser i henhold til § 6-4 med mindre det konstateres vesentlige konkurranseproblemer som ikke kan løses på annet vis. Bestemmelsen vil dermed bidra til å gi større forutsigbarhet for investorene om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil ta nødvendig hensyn til det, dersom de

innretter avtaler om saminvestering og tilgang på en konkurransefremmende måte.

Saminvestering kan skje i ulike former, for eksempel i form av felleseie av netteiendeler eller langsiktig risikodeling gjennom samfinansiering eller kjøpsavtaler. Kjøpsavtaler som utgjør saminvestering, vil medføre anskaffelse av særlige rettigheter til kapasitet i nettet. Dette vil gi medinvestor medbestemmelse over nettet og dermed mulighet til på lang sikt å konkurrere effektivt og bærekraftig på underliggende markeder der tilbyder med sterk markedsstilling er aktiv.

Kommersielle tilgangsavtaler som er begrenset til leie av kapasitet, vil derimot ikke gi slike rettigheter og bør derfor ikke anses som saminvesteringer.

Det tilsiktes ingen endring i forholdet mellom sektorspesifikk regulering og alminnelig konkurranserett i bestemmelsen. Den sektorspesifikke reguleringen, herunder den bestemmelsen om tilbud om saminvesteringer, inneholder ikke regler om forbud mot konkurransebegrensende avtaler. De alminnelige konkurranseregler om forbud mot konkurransebegrensende avtaler vil derfor gjelde uansett om tilbud om saminvestering er avgitt eller gjort bindende i henhold til bestemmelsen om saminvestering. Avtaler mellom tilbydere vil etter omstendighetene kunne betraktes som konkurransebegrensende, da en avtale om saminvestering og dens avledede effekt på forholdet mellom tilbydere, som kan være faktiske eller potensielle konkurrenter, kan innebære risiko for konkurransemessige problemer på det eller de relevante markeder. Tilbyder med sterk markedsstilling som ønsker å inngå saminvesteringsavtale, bør derfor undersøke med konkurransemyndighetene om saminvesteringstilbudet er forenelig med konkurranseregelverket.

Første ledd åpner for at tilbyder med sterk markedsstilling kan tilby å påta seg forpliktelser om å åpne for saminvestering i forbindelse med etablering av nye nett med svært høy kapasitet som består av fiberoptiske elementer frem til sluttbrukers eiendom eller til en basestasjon. Med nett med svært høy kapasitet forstås normalt nettverk som består av fiberoptiske elementer frem til sluttbrukers eiendom eller basestasjon, eller som under normale forhold med stor trafikk kan levere lignende ytelser, jf. lovforslaget § 1-5 nr. 3. I bestemmelsen er imidlertid nett med svært høy kapasitet snevrere definert enn i nevnte definisjon. Dette innebærer at kun en undergruppe av nett med svært høy kapasitet som dekker den første delen av definisjonen vil falle inn under bestemmelsen om saminvesteringer. Nett som

benytter andre teknologier som for eksempel kabel-tv nett eller 5G-nett, som under normale forhold vil kunne levere lignende ytelser som et fibernett, vil dermed ikke være omfattet av bestemmelsen.

Det fremgår av *andre ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette at et tilbud om saminvestering skal gjøres bindende dersom tilbudet oppfyller alle kravene i § 9-2 og minst én medinvestor har inngått avtale om saminvestering med tilbyder med sterk markedsstilling. Dersom det ikke er inngått avtale om saminvestering, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet likevel beslutte å gjøre et tilbud om saminvestering bindende, forutsatt at en slik avtale inngås før tiltak om å trekke tilbake allerede eksisterende regulering er trådt i kraft. Ved fastsettelse av om et tilbud om saminvestering skal gjøres bindende, skal prosedyrene i § 9-3 om å gjøre tilbud om tilgang og saminvestering bindende, følges. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ved vurderingen av om tilbudet etter første ledd oppfyller vilkårene i § 9-2, gjennomføre en markedstest, jf. § 9-3.

Tilbud om saminvestering anses i utgangspunktet som konkurransefremmende og tilbyder med sterk markedsstilling bør dermed ikke pålegges forpliktelser i det nye nettet med svært høy kapasitet som omfattes av tilbudet. Det fremgår av andre ledd at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ikke skal pålegge tilbyder med sterk markedsstilling andre forpliktelser etter § 6-4, for så vidt det gjelder den delen av nettet som er omfattet av tilbudet, i perioden saminvesteringstilbudet er gjort bindende. Dette medfører både at plikter som allerede er pålagt skal trekkes tilbake, og at det som hovedregel heller ikke skal pålegges nye plikter.

I særlige tilfeller vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i henhold til *tredje ledd* likevel kunne pålegge andre forpliktelser. I vurderingen av om det foreligger særlige tilfeller skal det vektlegges om det er vesentlige konkurranseproblemer i enkelte markeder som ikke kan avhjelpes på annet vis. Dette kan for eksempel gjelde, men er ikke begrenset til, nisjemarkeder i sluttbrukerledet som for eksempel elektronisk kommunikasjonsprodukter til bedriftsmarkedet. I vurderingen skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, i overensstemmelse med alminnelig forvaltningsrettslige prinsipper, ta hensyn til at tilbyder har innrettet seg etter det opprinnelige vedtaket. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil måtte vurdere dette hensynet opp mot hensynet til ytterligere konkurransefremmende tiltak.

Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konkluderer med at et tilbud om saminvestering ikke oppfyller betingelsene etter lovforslaget § 9-2, vil tilbudet avhengig av omstendighetene, likevel kunne gjøres bindende etter prosedyrene i § 9-3. I motsetning til i de tilfeller hvor tilbyder oppfyller betingelsene, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter prosedyrene i § 9-3 ikke være forpliktet til å akseptere tilbudet og å gjøre det bindende. Nasjonal kommunikasjonsmyndighets anledning til å pålegge forpliktelser vil i slike tilfeller ikke i samme grad være begrenset og innebærer også at det kan pålegges plikter som ligger utenfor tilbudet.

Det fremgår videre at et vedtak om å gjøre tilbud om saminvestering bindende skal ha en varighet på minst syv år. Den fastsatte varigheten på syv år vil bidra til forutsigbarhet for tilbyder med sterk markedsstilling. Dersom tilbyder med sterk markedsstilling gir tilbud om saminvestering som oppfyller betingelsene i § 9-2, vil tilbyder som utgangspunkt ikke bli pålagt ytterligere forpliktelser etter § 6-4 i en periode på minst syv år. Lengden på forpliktelsens varighet gjenspeiler at det her normalt dreier seg om store investeringer og at det er behov for forutberegnelighet for de investeringer som gjøres.

Det følger av *fjerde ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil kunne kreve at tilbyder med sterk markedsstilling skal fremlegge årlig svarserklæring. Erklæringen skal inneholde en redegjørelse for hvordan de ulike forpliktelsene etter § 9-2 er overholdt. Bestemmelsen vil bidra til å skape transparens og forutberegnelighet om at tilbyder med sterk markedsstilling overholder betingelsene etter § 9-2.

I henhold til artikkel 76 nr. 4 har BEREC utarbeide retningslinjer for å legge til rette for en ensartet bruk av betingelsene som fremgår av § 9-2. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta størst mulig hensyn til BERECs retningslinjer ved vurderingen av om betingelsene etter § 9-2 er overholdt.

Til § 9-2 Krav til tilbud om saminvestering

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 76 nr. 1 og Vedlegg IV.

Formålet med bestemmelsen er å gi forutsigbarhet og transparens rundt hvilke betingelser som gjelder for at et tilbud om saminvestering skal kunne godkjennes av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ved vurdering av om et tilbud om saminvestering skal

gjøres bindende etter lovforslaget § 9-1, kontrollere om tilbudet oppfyller vilkår i *første ledd bokstav a*. Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konkluderer med at tilbudet oppfyller vilkårene, tilbudet er gitt i godt tro og minst én medinvestor har inngått avtale om saminvestering med tilbyder med sterk markedsstilling, skal tilbudet gjøres bindende for en periode på minst syv år, jf. § 9-1 andre ledd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan vurdere ytterligere kriterier i den grad de er nødvendige for å sikre potensielle medinvestors tilgang til saminvesteringen i lys av særskilte lokale forhold og markedsstrukturen.

I *første ledd bokstav a* oppstilles et krav om at tilbudet skal være åpent. Dette innebærer at tilbudet skal være tilgjengelig og lett å finne på nettstedet til tilbyder med sterk markedsstilling. Fullstendige vilkår skal gjøres tilgjengelige uten unødig opphold for enhver potensiell medinvestor som har uttrykt interesse i å delta. Prosessen, for eksempel veikart for opprettelse og utvikling av saminvesteringsprosjektet, skal være angitt på forhånd, skal være tydelig beskrevet skriftlig for alle potensielle medinvestorer, og alle vesentlige milepæler skal være tydelig kommunisert overfor alle potensielle medinvestorer uten noen form for forskjellsbehandling.

Enhver tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett og -tjenester skal ha tilgang til saminvesteringstilbudet under hele nettets levetid, for det nettet som etableres innenfor rammene av saminvesteringstilbudet. Dette skal bidra til å gjøre det mulig for tilbydere av forskjellig størrelse og finansiell styrke til å investere i nye nett på økonomisk fornuftige vilkår.

Av *første ledd bokstav b* fremgår det at tilbudet om saminvestering skal omfatte vilkår for potensielle medinvestorer som fremmer bærekraftig konkurranse på lang sikt.

Første ledd bokstav c innebærer at alle tilbydere eller potensielle medinvestorer skal tilbys rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår for deltakelse i saminvesteringsavtalen fra og med tidspunktet de trer inn i den. Dette gjelder både med hensyn til det økonomiske vederlaget som kreves for anskaffelse av særlige rettigheter, med hensyn til det vernet som medinvestorene gis gjennom disse rettighetene både i utbyggingsfasen og i driftsfasen, for eksempel ved å tildele ugunstige bruksretter (IRU-er) i hele den forventede levetiden til nettet som er omfattet av saminvesteringen, og med hensyn til vilkårene for å tre inn og potensielt heve saminvesteringsavtalen. Ikke-diskriminerende vilkår i denne sammenheng medfører ikke at alle potensielle medinvest-

torer skal tilbys nøyaktig samme vilkår, herunder økonomiske vilkår, men at alle variasjoner i vilkårene som tilbys, skal være begrunnet i de samme objektive, åpne, ikke-diskriminerende og forutsigbare kriteriene, for eksempel det antall sluttbrukerlinjer det er gitt saminvesteringstilbud om. Vilråene skal bidra til å sikre at medinvestor gis forutsetninger til å vurdere fordeler og ulemper ved å saminvestere i det nye nettet.

Første ledd bokstav d innebærer at et tilbud om saminvestering skal gi mulighet for fleksibilitet med hensyn til størrelsen på og tidsplanen for hver enkelt medinvestors forpliktelse til saminvestering, for eksempel ved hjelp av en avtalt og potensielt økt prosentdel av det samlede antall sluttbrukerlinjer i et bestemt område, som medinvestorene gradvis kan øke sin saminvesteringsandel i. Dette innebærer at det må fastsettes en andel på et enhetsnivå som gjør det mulig for mindre medinvestorer med begrensede ressurser å delta i saminvesteringen i et rimelig minimumsomfang og gradvis å øke sin deltakelse, samtidig som det sikres at den opprinnelige avtalen om saminvestering er tilstrekkelig. Fastsettelsen av det økonomiske vederlaget for den enkelte medinvestor skal gjenspeile det faktum at tidlige medinvestorer påtar seg større risiko og skyter inn kapital tidligere. En premie som øker over tid, skal anses for berettiget for en saminvesteringssavtale som gjøres på et senere tidspunkt, og for nye medinvestorer som trer inn i saminvesteringen etter oppstart av prosjektet, for å gjenspeile den avtagende risikoen og motvirke et insentiv til å holde tilbake kapital i tidlig fase.

Av *første ledd bokstav e* følger det at medinvestorene skal gi hverandre gjensidige rettigheter på rettferdige og rimelige vilkår for tilgang til infrastrukturen som er omfattet av saminvesteringen, for å tilby tjenester i senere ledd i omsetningskjeden, herunder til sluttbrukere, i samsvar med åpne og transparente vilkår. Tilbudet om saminvestering og senere avtaler, skal være åpne, særlig dersom medinvestorene enkeltvis og hver for seg er ansvarlig for utbygging av bestemte deler av nettet. Dersom det opprettes en ordning for saminvestering, skal det gi alle medinvestorer tilgang til nettet, enten direkte eller indirekte, på grunnlag av likeverdige innsatsfaktorer og i samsvar med rettferdige og rimelige vilkår, herunder økonomiske vilkår som gjenspeiler de forskjellige risikonivåene som de enkelte medinvestorene påtar seg.

Det fremgår av *første ledd bokstav f* at rettigheter og plikter som følger av saminvesteringssavtalen skal kunne overdras til andre medinvestorer

eller tredjeparter. Med «andre» siktes det til andre medinvestorer enn de som er med fra inngåelsen av saminvesteringssavtalen, eller andre tredjeparter som er villig til å tre inn i saminvesteringssavtalen til en eksisterende medinvestor, med forbehold om at denne nye tilbyderer forplikter seg til å oppfylle alle de opprinnelige forpliktelsene som den overdragende virksomheten hadde i henhold til avtalen.

For å opprettholde konkurranseevnen i markedene, fremgår det av *første ledd bokstav g* at tilbyderne som ikke deltar i en bestemt saminvestering likevel dersom de anmoder om det, skal kunne få tilgang. Dette kan oppnås ved å opprettholde eksisterende tilgangsprodukter eller, dersom eksisterende nettelelementer med tiden blir tatt ut av drift, ved å innføre tilgangsprodukter med minst tilsvarende funksjonalitet og kvalitet som dem som tidligere var tilgjengelig på den eksisterende infrastrukturen. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal orienteres om hvordan og på hvilke vilkår slik tilgang gis, slik at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne føre tilsyn med at de etterfølgende tilpasningene tar hensyn til konkurransemessige endringer og utvikling i det underliggende sluttbrukermarkedet, og samtidig ikke undergraver insentivene for medinvestorene.

Av *andre ledd* fremgår det at tilbyder med sterk markedsstilling kan inkludere rimelige vilkår med hensyn til medinvestors økonomiske evne i tilbudet om saminvestering, slik at potensielle medinvestorer for eksempel må vise at de er i stand til å foreta trinnvise betalinger som danner grunnlag for planleggingen av utbyggingen, godkjenning av en strategisk plan som danner grunnlag for utarbeidingen av utbyggingsplaner på mellomlang sikt, osv.

Bestemmelsens *tredje ledd* innebærer at tilbyder med sterk markedsstilling skal offentliggjøre saminvesteringstilbudet i god tid og minst seks måneder før etablering av nett med svært høy kapasitet starter. Hensikten med en tidlig offentliggjøring er at potensielle medinvestorer skal sikres tilstrekkelig tid til å gjennomgå saminvesteringstilbudets vilkår og betingelser for å kunne vurdere om det er attraktivt og lønnsomt å delta i saminvesteringen.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan bestemme at fristen skal forlenges dersom nasjonale forhold tilsier det. Det er tilbyder med sterk markedsstilling som i første omgang skal avgjøre om periodens lengde skal være lengre enn seks måneder. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil ved foreleggelse av saminvesteringstilbudet ta

stilling til om fristen er tilstrekkelig til å gi andre medinvestorer mulighet til å vurdere om de vil delta i saminvesteringen. Eksempler på nasjonale forhold som kan berettigje at perioden utvides, kan være dersom det vil være spesielt vanskelig å få tilknytning til det nye nettet, eller dersom saminvesteringstilbudet er av en slik art eller omfang at en effektiv mulig medinvestor vil trenge mer enn seks måneder for å vurdere om denne vil delta i saminvesteringen.

For tilbyder med sterk markedsstilling som er rene grossisttilbydere, jf. § 7-10, kan fristen være kortere. Rene grossisttilbydere vil fortsatt være underlagt et krav om å offentliggjøre saminvesteringstilbudet i god tid før utbygging starter. Bakgrunnen for at kravet om offentliggjøring minst seks måneder før ikke gjelder for denne typen tilbydere, skyldes at rene grossisttilbydere ikke har samme interesse av å være den første på markedet til å tilby produkter og tjenester eller til å diskriminere mellom tilbydere som er aktive på det underliggende sluttbrukermarkedet.

Fjerde ledd gir hjemmel til å gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om saminvestering i nett med svært høy kapasitet. Dette vil kunne omfatte nærmere regler om offentliggjøring av saminvesteringstilbudet, utforming av og innhold i vilkår i tilbudet om saminvestering og om krav til medinvestorene saminvestering i nett med svært høy kapasitet.

Til § 9-3 Prosedyre for å gjøre tilbud om tilgang eller saminvestering bindende

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 79 om prosedyrer for å gjøre tilbud om tilgang eller saminvestering bindende.

Bestemmelsen om prosedyre for avgivelse av forpliktende tilbud og vurdering av tilbudet, gir tilbyder med sterk markedsstilling mulighet til selv å bøte på konkurranseproblem som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har konstatert, og unngå å bli underlagt særlige plikter etter § 6-4. Tilbyder med sterk markedsstilling vil dermed selv kunne påvirke hvilke betingelser og vilkår selskapet underlegges ved å tilby å påta seg konkrete forpliktelser knyttet til tilgang eller saminvestering, som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil kunne vurdere å akseptere etter å ha involvert berørte markedsaktører.

Tilbyder med sterk markedsstilling har i dag også mulighet til å komme med forpliktende tilbud om tilgang eller saminvestering for å avbøte konkurranseproblem, som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan vektlegge i sine markedsana-

lyser og ved vurderingen av hvilke virkemidler som er forholdsmessig og formålstjenlig å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling etter § 6-4. Det nye er at det nå fastsattes en egen fremgangsmåte for hvordan tilbyder med sterk markedsstilling skal fremsette slike tilbud, og prosedyrer for hvordan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal vurdere tilbudet og hvilke kriterier som må være oppfylt for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne gjøre tilbudet bindende for tilbyder med sterk markedsstilling for en bestemt periode. Lovforslaget er ment å legge til rette for økt transparens og forutsigbarhet rundt markedsvilkårene.

Det fremgår av *første ledd* at tilbud om tilgang eller saminvestering etter bestemmelsen kan omfatte samarbeidsavtaler som gjør særlige forpliktelser etter § 6-4 overflødige, saminvesteringsavtaler om nett med svært høy kapasitet jf. § 9-1, eller tredjepartstilgang knyttet til frivillig utskillelse av aksessnett etter § 7-14.

Samarbeidsavtaler kan for eksempel være kommersielle avtaler om grossisttilgang, eller tilbud om å åpne for grossisttilgang der hvor det ikke eksisterer et slikt tilbud. Med samarbeidsavtaler som gjør særlige forpliktelser etter § 6-4 overflødige, siktes det til at tilbudet gjelder samarbeidsavtaler som er egnet til å avhjelpe identifiserte konkurranseproblem og som derfor vil kunne få betydning for Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vurdering av hvilke virkemidler som vil være forholdsmessige og formålstjenlig å pålegge etter § 6-4.

Med tredjepartstilgang menes tilgang for andre tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester til det aktuelle nettet, enten i form av tilgang til anleggsinfrastruktur eller nettilgang.

I *andre ledd* stilles det krav om at tilbudet skal være tilstrekkelig detaljert, og inneholde en tidsplan, angivelse av rammene for gjennomføringen og forpliktelsens varighet. I dette ligger det at tilbudet må være tilstrekkelig detaljert til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne foreta en vurdering av tilbudet og betydningen det vil kunne få for konkurransesituasjonen, herunder hvordan tilbudet vil kunne bøte på identifiserte konkurranseproblem. Tilbyder med sterk markedsstilling vil ha interesse i å fremlegge tilstrekkelig dokumentasjon. Ved mangelfull fremlagt dokumentasjon, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kunne be om ytterligere dokumentasjon. Dersom tilbudet ikke er tilstrekkelig detaljert, vil Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kunne avise tilbudet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ved vurderingen av tilbudet også ta hensyn til markedssaktørenes synspunkt. Det følger av *tredje ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal gjennomføre en markedstest. Med markedstest forstås en offentlig høring av de foreslåtte forpliktelsene, jf. § 14-2, hvor berørte tredjeparter skal kunne uttale seg slik at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan ta deres syn i betraktning ved vurderingen av tilbudet. Mulige saminvestorer eller tilgangskjøpere vil i høringen kunne gi innspill og foreslå endringer. Det fremgår av tredje ledd at det ikke er nødvendig å gjennomføre en slik markedstest dersom tilbudet anses klart utilstrekkelig. Et tilbud vil være klart utilstrekkelig dersom tilbudet ikke oppfyller et eller flere av kriteriene som oppstilles i første og andre ledd, eller om det ikke oppfyller et eller flere av kravene i §§ 9-1 og 9-2 om saminvesteringsavtaler i nett med svært høy kapasitet.

I henhold til *tredje ledd bokstav a til d* skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, ved vurderingen av tilbudet, særlig legge vekt på om det er fremlagt dokumentasjon på at de tilbudte forpliktelsene er rimelige og rettferdige, om tilbudet er åpent for alle markedssaktører, om tilbudet legger til rette for rettidig tilgang på rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår forut for lansering av tilhørende sluttbrukertjenester, om tilbudet er egnet til å legge til rette for bærekraftig konkurranse i sluttbrukermarkeder og om det er egnet til å fremme samarbeid om etablering av nett med svært høy kapasitet til beste for sluttbruker.

Tilbud som legger til rette for bærekraftig konkurranse i underliggende markeder og fremmer samarbeid om etablering av nett med svært høy kapasitet i sluttbrukers interesse, vil for eksempel kunne innebære at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vurderer at det ikke er nødvendig å forhåndsregulere aktuelle underliggende grossistmarkeder jf. § 6-4.

Det følger av *fjerde ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal informere tilbyder med sterk markedsstilling om sine foreløpige konklusjoner, herunder om tilbudet anses å oppfylle de mål, kriterier og prosedyrer som følger av bestemmelsen, og etter §§ 6-4, 7-14, 9-1, 9-2 der det er relevant. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også informere om på hvilke vilkår den kan vurdere å gjøre forpliktelsene bindende. Hensikten med dette er at tilbyder med sterk markedsstilling skal få mulighet til å komme med synspunkter til Nasjonal kommunikasjonsmyndighets foreløpige konklusjoner, og gis anledning til å vurdere sitt tilbud på nytt og eventuelt foreslå

endringer som imøtekommer Nasjonal kommunikasjonsmyndighets foreløpige konklusjoner slik at tilbudet oppfyller vilkårene, jf. *femte ledd*. Tilbyder med sterk markedsstilling gis dermed anledning til å tilpasse de deler av sitt opprinnelige tilbud som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet anser at ikke i tilstrekkelig grad bøter på de identifiserte konkurranseproblemene. Bakgrunnen for at tilbyder med sterk markedsstilling gis anledning til å tilpasse sitt opprinnelige tilbud, er målsetningen om at tilbud som oppfyller vilkårene vil kunne legge til rette for bærekraftig konkurranse i de underliggende markedene, og fremme samarbeid om etablering av nett med svært høy kapasitet til beste for sluttbrukerne.

I henhold til *sjetteste ledd* kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet besluttet at forpliktelsene som er tilbudt skal være helt eller delvis bindende for en bestemt periode. Dette vil være med på å legge til rette for stabile og forutsigbare markedsvilkår for både tilbyder med sterk markedsstilling som avgir tilbudet, og tilbyderne som ønsker å benytte seg av tilbudet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal i utgangspunktet ikke fastsette varighet som går utover den perioden som er tilbudt. Varigheten kan avvike fra tidsfristene i § 6-5 om krav til gjennomføring av nye markedsundersøkelser. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har kompetanse til å fastsette ulik lengde på de ulike forpliktelsene, avhengig av hva som vil være formålstjenlig i lys av blant annet identifiserte konkurranseproblem.

Når det gjelder saminvesteringstilbud etter §§ 9-1 og 9-2, stiller bestemmelsen krav til en minimumsvarighet på syv år.

Det følger videre av *sjetteste ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan beslutte å forlenge tilbudets varighet etter at den opprinnelige tidsperioden er utløpt. Dette vil kunne være aktuelt i tilfeller hvor det etter utløpet av tidsperioden vurderes at det fortsatt er behov for å opprettholde forpliktelsene for å kunne avhjelpe de identifiserte konkurranseproblemene.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan ilegge tilbyder med sterk markedsstilling tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr jf. §§ 15-11 og 15-12 ved brudd på forpliktelser som er gjort bindende etter *sjetteste ledd*.

Til kapittel 10. Tilrettelegging for infrastrukturbygging

Til § 10-1 Ekspropriasjon

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 12-3. Det følger for øvrig av fortalen punkt 103 til

ekomdirektivet at direktivet ikke berører nasjonale bestemmelser om ekspropriasjon eller bruk av eiendom.

Bestemmelsen fastsetter at departementet kan fatte vedtak om eller gi samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrett til fast eiendom for plassering av elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon. For å ivareta det offentliges eller brukernes interesser i en hensiktsmessig bruk av ressurser som brukes eller kan brukes til elektronisk kommunikasjon, kan Kongen også fatte vedtak om eller samtykke til ekspropriasjon av tilbyders eller andres eiendomsrett eller bruksrett til elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon. I denne sammenheng kan det også vedtas eller gis samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrett til fast eiendom som brukes i driften av elektronisk kommunikasjonsnett og elektronisk kommunikasjonsutstyr.

Ekspropriasjon etter *første ledd* kan for eksempel omfatte rett til å plassere utstyr på, i, over eller under fast eiendom. Ekspropriasjonen kan også omfatte eiendomsrett til grunn som sådan såfremt dette er nødvendig for å kunne plassere elektronisk kommunikasjonsnett eller utstyr for elektronisk kommunikasjon på eiendommen, for eksempel grunn til oppføring av teknisk installasjon eller byggverk.

Bestemmelsens *tredje ledd siste punktum* om at skjønn ikke har utsettende virkning for gjennomføringen av ekspropriasjonsvedtaket, gjelder foran den generelle bestemmelsen om forhåndstiltredelse i oreigningslova § 25. Etter oreigningslova er utgangspunktet at et ekspropriasjonsinngrep ikke kan settes i verk før partene har kommet til enighet om erstatningsutmålingen eller det foreligger rettskraftig skjønn. Men departementet kan i henhold til § 25 gi samtykke til at inngrepet settes i verk før det foreligger rettskraftig skjønn. For ekspropriasjonsvedtak etter ekomloven, videreføres en rett til forhåndstiltredelse før erstatning er fastsatt, uten at det kreves samtykke fra departementet.

Bestemmelsen om at skjønnet ikke har utsettende virkning for gjennomføringen av ekspropriasjonsvedtaket, må ses i sammenheng med reglene om virkning av klage på vedtak. Forvaltningslovens regler gjelder for vedtak fattet av et forvaltningsorgan, når ikke annet er bestemt, jf. lovforslaget § 14-1. Utgangspunktet etter forvaltningsloven § 42 er at vedtak kan iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Oreigningsloven § 5 andre ledd inneholder imidlertid en særregel om virkning av klage, som også gjel-

der for ekspropriasjonsvedtak fattet med hjemmel i ekomloven. Hovedregelen etter oreigningsloven § 5 andre ledd er at klage på ekspropriasjonsvedtak får utsettende virkning, det vil si at et ekspropriasjonsinngrep ikke kan iverksettes før klagen er avgjort. I særlige tilfeller kan underinstansen eller overinstansen likevel fatte vedtak om at en klage ikke skal gis utsettende virkning dersom det kommer til å føre til «urimeleg hefte» om klagen skulle ha utsettende virkning, jf. oreigningsloven § 5 andre ledd andre punktum.

Fjerde ledd første punktum fastsetter at eier eller bruksberettiget som ikke er et organ for stat eller kommune, kan kreve at elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon flyttes eller fjernes fra eiendommen dersom dette er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommen eller bruksretten.

Tidligere hadde ekomtilbyder en plikt til for egen regning å flytte elektronisk kommunikasjonsnett og -utstyr, herunder bredbåndskabler, dersom grunneier eller bruksberettiget krevde det og det var nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommen eller bruksretten. Bestemmelsen omfattet både private, kommunale og statlige grunneiere. Ved lovendring 17. mars 2017 nr. 9 ble bestemmelsen innskrenket til å gjelde eier eller bruksberettiget som ikke er et organ for stat eller kommune.

Departementet mente det kunne være grunn til å skille mellom private og offentlige grunneiere eller bruksberettigede når det gjaldt flytteplikt og det økonomiske ansvaret.

Slik departementet oppfattet det, ville det i praksis være enklere å få i stand avtaler om fremføring av infrastruktur mellom utbygger og private grunneiere eller bruksberettigede, dersom regelverket ga mulighet for pålegg om flytting av utstyret når det var nødvendig for at eier eller bruksberettiget skulle kunne utnytte eiendommen på en hensiktsmessig måte. Det var dermed ønskelig å videreføre gjeldende bestemmelse for private eiere eller bruksberettigede.

Når det gjaldt kommunal eller statlig grunneier eller bruksberettiget, var det andre hensyn som gjorde seg gjeldende som etter departementets syn måtte vektlegges. Departementet viste til at det offentlige har et viktig ansvar både som planstyrer og grunneier for å legge til rette for fremføring og videre utbygging av bredbånd, mobil og kringkasting i hele landet, og foreslo at statlig eller kommunal eier eller bruksberettiget ikke skulle ha den særlige adgangen etter ekomregelverket til å kreve flytting for tilbyders regning av hensyn til hensiktsmessig utnyttelse av

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

eiendommen eller bruksretten. Dette ville skape større forutberegnelighet for ekomutbyggere og tilrettelegge bedre for utbygging av nødvendig infrastruktur, jf. Prop. 157 LS (2015–2016).

I *femte ledd* videreføres bestemmelsen om at oreigningslova gjelder så langt den passer. Utgangspunktet er at de generelle reglene i oreigningslova kommer til anvendelse, med mindre ekomloven inneholder annen regulering. Det presiseres i loven at bestemmelsene om utsatt iverksetting etter lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom § 5 andre ledd gjelder for ekspropriasjon etter ekomloven.

Av *sjette ledd* fremgår det at det kreves særskilt tillatelse etter veglova for å plassere elektronisk kommunikasjonsnett eller utstyr for elektronisk kommunikasjon over, under, langs eller nær offentlig vei, jf. veglova § 32. Ledningseiers økonomiske ansvar følger av forskrift om ledninger i offentlig veg. Offentlige veier er den viktigste traséen for fremføring av digital infrastruktur. I byområder kan det ofte være den eneste muligheten for fremføring av bredbåndskabler.

Bestemmelsens *syvende ledd* gir departementet kompetanse til å fastsette forskrift om når ekspropriasjon kan skje, og om inngrepets omfang.

Til § 10-2 Plikt til samlokalisering

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 4-4 første ledd, i tillegg til deler av innholdet i tredje ledd, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 44.

Bakgrunnen for bestemmelsen er å sikre at nye nett bygges eller etableres på en rettferdig, effektiv og miljømessig ansvarlig måte, uavhengig av enhver forpliktelse på tilbyder med sterk markedsstilling om å gi tilgang til eget nett. Delt bruk av infrastruktur kan bidra til å redusere miljømessige kostnader ved å etablere infrastruktur for elektronisk kommunikasjonsnett og bidra til mål om folkehelse, offentlig sikkerhet og by- og arealplanlegging.

Det følger av *første ledd* at dersom tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller tilhørende fasilitet er gitt ekspropriasjonsrett etter § 10-1 eller annen lovbestemt rettighet, og den som anmoder om slik tilgang ikke er gitt tilsvarende rettighet (enten har fått avslag eller ikke har søkt om tilsvarende rettighet), kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbyder å gi tilgang til samlokalisering eller felles bruk av nettelement og tilhørende fasiliteter. Slike pålegg kan gis når det er berettiget ut fra hensyn til miljø, fol-

kehelse, offentlig sikkerhet eller for å oppfylle mål for by- og arealplanlegging. Pålegget kan gis i ekspropriasjonsvedtaket eller dersom dette ikke er gjort, når en tilbyder anmoder Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om hjelp til samlokalisering.

Andre ledd begrenser retten til å pålegge samlokalisering og felles bruk av nettelementer og tilhørende fasiliteter, til spesifikke områder hvor dette er nødvendig for å oppnå målene etter første ledd. Det kan for eksempel være nødvendig å gi pålegg dersom det allerede er stor plassmangel under jorden, dersom en naturlig barriere må krysses eller dersom det foreligger annen offentlige reguleringer som for eksempel legger restriksjoner på etablering av ny infrastruktur. I slike tilfeller kan det være nødvendig å pålegge slik tilgang for å nå mål om folkehelse, offentlig sikkerhet og by- og arealplanlegging.

Med nettelement menes enhver aktiv eller passiv del, som utgjør en del av et elektronisk kommunikasjonsnett, herunder ledningsnett, kabler, skap, rom til utstyr, strømforsyning og lignende, utstyr som kan sende eller motta radiosignaler eller begge deler og tilhørende fasiliteter.

Av *tredje ledd* fremgår det at plikter om å gi tilgang etter denne bestemmelsen skal være objektive, transparente, forholdsmessige og ikke-diskriminerende. Forholdsmessige plikter innebærer at plikter om samlokalisering eller felles utnyttelse av nettelementer og tilhørende fasiliteter skal være nødvendige og ikke skal gå lengre eller være mer inngripende enn formålet med den pålagte forpliktelsen. At pliktene skal være objektive innebærer at pliktene kan pålegges etter et konkret skjønn og skal være saklig begrunnet av hensyn til miljø, folkehelse, offentlige sikkerhet eller by- og arealplanmessige hensyn. Transparens innebærer at det skal være åpenhet rundt i hvilke tilfeller plikter om samlokalisering eller felles utnyttelse av nettelementer og tilhørende fasiliteter kan pålegges. Ikke-diskriminerende plikter innebærer at pliktene skal være uavhengig av den aktuelle tilbyderen av elektroniske kommunikasjonsnett som gis tilgang.

Av *fjerde ledd* fremgår det at dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vurderer å fatte vedtak etter første ledd skal slike utkast til vedtak høres, og alle interesserte parter skal innenfor en rimelig frist ha anledning til å uttale seg, jf. lovforslaget § 14-2.

Femte ledd gir hjemmel til å gi forskrift. Departementet kan utpeke myndighet til å samordne og fungere som sentral informasjonstjeneste, jf. bredbåndsutbyggingsloven § 20. Departementet kan

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

også definere regler for hvordan kostnadene skal fordeles ved felles bruk av fasiliteter eller eiendom, for å sikre at de aktuelle tilbyderne får en passende kompensasjon for den risikoen disse tar.

Plikten etter ekomloven § 10-2 er uavhengig av plikt til samlokalisering som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling etter lovforslaget § 7-2.

Til § 10-3 Tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger

Bestemmelsen viderefører ekomloven § 4-4 andre ledd, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 61 nr. 3. Bestemmelsen innebærer en betydelig utvidelse av hvilke tilgangsplikter som kan pålegges tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett, eiere av slike nett eller andre som har disposisjonsrett til slike nett, hvilke vilkår som kan fastsettes for pålegget og hvilke forhold Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal vurdere før det gis pålegg.

Bestemmelsen er spesielt innrettet mot å løse de konkurransemessige utfordringer som kan oppstå i forbindelse med at infrastruktur i og utenfor bygninger kan utgjøre en flaskehals. Lovforslaget vil gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet et nytt redskap for å fremme bærekraftig konkurranse, og vil være et supplement til reguleringen av tilbydere med sterk markedsstilling. Bestemmelsen stiller ikke krav til at pliktsubjektet skal ha sterk markedsstilling. Alle tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett, vil kunne pålegges tilgangsplikter dersom vilkårene i bestemmelsen er oppfylt. Dette er derfor en symmetrisk tilgangsregulering som skiller seg fra den asymmetriske tilgangsregulering på SMP-området. Tilgangsplikter kan i tillegg pålegges eiere av elektroniske kommunikasjonsnett. I Norge er det svært vanlig at det er bygningseier som eier kabler og tilhørende fasiliteter i bygningen. Det finnes imidlertid også eksempler på at det er tilbyderen av elektroniske kommunikasjonsnett som eier det interne nettet i bygningen. Det kan også være andre som har disposisjonsretten basert på avtaleforhold, og de kan også bli forpliktet etter bestemmelsen. Det er tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste som vil kunne anmode om og få rett til tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygning.

Første ledd åpner for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at tilbydere, eiere av et elektronisk kommunikasjonsnett eller den som på annen måte har disposisjonsrett til nettet, gir tilgang til ledninger, kabler eller tilhørende fasiliteter (skap, utstyrsrom, strømforsyning eller lig-

nende) som er plassert inne i en bygning eller opp til et tilkoblingspunkt som ligger utenfor bygningen dersom dette er plassert utenfor bygningen. Punktet det gis tilgang til skal være så nær sluttbrukeren som mulig. Den fysiske plasseringen til det første tilkoblingspunktet, avhenger blant annet av bygningstype og utbyggers nettarkitektur. I en boligsammenslutning som for eksempel et borettslag, kan tilkoblingspunktet befinne seg i kjelleren, mens det for en enebolig typisk kan befinne seg ute på gaten, for eksempel i nærmeste kum. I spredtbygde strøk kan det være lengre til første tilkoblingspunkt. Dersom en tilbyder som ønsker tilgang etter bestemmelsen, har fått avslag på en anmodning om tilgang til kabler og fasiliteter i bygning, kan saken bringes inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

En viktig forutsetning for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne pålegge tilgang etter bestemmelsen, er at det ikke er fysisk gjennomførbart eller ulønnsomt å legge nye kabler i bygningen. Det kan være fysiske begrensninger som gjør at duplisering av slik infrastruktur ikke kan gjennomføres i praksis eller det kan være så høye kostnader at det vil være økonomisk ulønnsomt å anlegge et parallelt nett. Momenter i en vurdering av hva som er økonomisk ulønnsomt kan blant annet være partenes kostnader, hvor mange år det går før det oppnås positiv avkastning, avskrivningstid og antall sluttbrukere.

En annen forutsetning for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne pålegge tilgang etter bestemmelsen, er at anmodningen om tilgang anses som rimelig. Dette innebærer blant annet at det skal foretas en avveining av tilbyders eller netteiers interesse i å disponere egen infrastruktur i eller utenfor bygning, og behovet for å gi andre tilbydere tilgang som er nødvendig for å kunne tilby konkurrerende tjenester. Hensynene som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal vurdere i forbindelse med rimelige anmodninger på SMP-området, jf. lovforslaget § 7-3, vil være relevante også for rimelighetsvurderinger knyttet til denne bestemmelsen. Kravene i denne bestemmelsens første ledd om at duplisering av infrastruktur ikke skal være fysisk gjennomførbart eller være ulønnsomt vil videre ha grenseflater mot vurderingen av hva som kan anses som rimelig anmodning. En anmodning om tilgang til nett og fasiliteter i en bygning som ikke er mulig å imøtekomme uten å måtte gjøre store og kostbare bygningsmessige endringer, vil for eksempel ikke kunne anses for å være rimelig. I vurderingen av om anmodningen er rimelig skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet også ta

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

hensyn til utbyggernes investeringsinsentiver, konkurransen i markedet og bredbåndskundenes valgfrihet.

Virkeområdet til bestemmelsen er kabler og fasiliteter i og utenfor bygninger. Begrepet kabel er ikke knyttet til en bestemt type trådbundet overføringsteknologi, dette kan for eksempel være parkabel-, koaksial- eller fiberkabler. Eksempler på fasiliteter kan være koblingsskap og annet utstyr som er nødvendig for å kunne levere tjenesten til sluttbruker.

Plikter etter bestemmelsen kan innebære en innskrenkning av den private råderetten over nett og tilhørende fasiliteter i bygning. Det er derfor viktig at ulempene dette kan ha for den private part veies nøye opp mot fordelene tilgangsplikten vil ha for konkurransen og sluttbrukerne og i hvilken grad plikten vil bidra til økte investeringer i ny infrastruktur.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan etter *andre ledd* utvide tilgangsplikten etter første ledd til å omfatte en større del av nettet. Dette krever både at tilgang etter første tilkoblingspunktet ikke er tilstrekkelig til å møte store og varige økonomiske eller fysiske hindringer for etablering av et parallelt nett, og at hindringene begrenser de konkurransemessige resultatene for sluttbrukere betydelig og gir seg utslag i betydelig dårligere tjenester eller tjenestetilbud, eller betydelig høyere priser for sluttbrukerne.

Dersom disse vilkårene er til stede, åpnes det for at tilgangen kan utvides til et punkt i nettet som gir tilgang til flere sluttbrukere enn tilgang basert på første ledd. Slik tilgang kan være enten fysisk eller virtuell. Tilgangen skal legges så nær sluttbrukerne som mulig, men den skal samtidig samle et tilstrekkelig antall sluttbrukerforbindelser til at tilgangen blir kommersielt attraktivt for en effektiv tilgangssøker. Hvilket punkt som kan regnes som kommersielt attraktivt for en effektiv tilgangssøker, avhenger i stor grad av bebyggelsen i området. I tettbygde strøk kan tilgang til et leilighetsbygg være nok til å gjøre det kommersielt attraktivt, mens det i spredtbygde strøk kan være nødvendig med aggregering av flere tilkoblingspunkter for at tilgangen kan regnes som kommersielt attraktivt.

Av *tredje ledd* fremgår det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette vilkår for tilgang. Vilkår for tilgang omfatter tilgangsform, transparens, forbud mot diskriminering og pris. Tilgangsformen kan være fysisk og virtuell til både passive eller aktive nettelementer. Det vil i de fleste tilfeller være mest aktuelt å gi virtuell tilgang etter bestemmelsens andre ledd, og fysisk

tilgang etter første ledd. Det vil trolig være mer hensiktsmessig å gi fysisk tilgang langt ute i nettet (det vil si nærmere sluttbruker) enn lenger inn i nettet der virtuell tilgang vil være mer aktuelt. Det skal likevel gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Tilgangen skal legges så nær sluttbruker som mulig, men den skal samtidig samle et tilstrekkelig antall sluttbrukerforbindelser til at det er kommersielt attraktivt for en effektiv tilgangssøker.

Betingelsene skal også ta hensyn til den part som pålegges tilgang. Vilkårene som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fastsetter for tilgang, skal være forholdsmessige. Dette innebærer at det ikke skal pålegges flere eller strengere plikter enn det som er nødvendig for å oppnå formålet.

Tilbyder som ber om tilgang skal i utgangspunktet betale en pris som kompenserer netteier for kostnader og risiko. Dersom partene ikke blir enige, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fastsette fordelingen av kostnadene, inkludert en rimelig fortjeneste, og hvor det tas høyde for risiko. Om nødvendig kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fastsette den konkrete prisen. Ved fastsettelse av tilgangsprisen skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet avveie relevante hensyn. Settes prisene for høyt, risikerer man at potensielle konkurrenter ikke finner det lønnsomt å etablere seg, og konkurransen uteblir. Settes prisene for lavt, vil konkurransen basert på tilgang bli god, men insentivene for å investere i infrastruktur i nye områder eller til bygninger hvor slik infrastruktur ikke finnes fra før, reduseres eller kan falle bort.

BEREC har utarbeidet retningslinjer med sikte på å få en ensartet praksis med hensyn til de forskjellige tilgangspunktene etter den tilsvarende bestemmelsen i ekomdirektivet, hvilke nettutbygginger som kan anses som nye, hvilke som kan anses som små og hvilke økonomiske eller fysiske hindringer for parallell utbygging som kan anses for høye og varige. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta størst mulig hensyn til BERECs retningslinjer ved illeggelse av plikter etter bestemmelsen.

Fjerde og femte ledd setter begrensninger på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets kompetanse til å utvide tilgangsplikten utover det første tilkoblingspunktet. Det gjelder etter fjerde ledd for det første på visse vilkår for tilbydere som kun er aktiv i grossistmarkedet, og som gir tilgang til andre tilbydere til nett med svært høy kapasitet. Nett som er helt eller delvis finansiert med offentlige tilskudd skal det likevel gis tilgang til.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil heller ikke kunne utvide tilgangsplikten dersom den kan være til skade for utbygging av nye nett, særlig når slik utbygging skjer gjennom små lokale prosjekter. BERECS retningslinjer vil inneholde relevante kriterier for å vurdere hvilke nettutbygginger som kan anses for å være nye og for å være basert på små lokale prosjekter.

Bestemmelsen gir i *sjette ledd* hjemmel til å kunne fastsette forskrift. Det kan blant annet bli aktuelt å gi utfyllende bestemmelser om hvilke punkter i nettet det kan være aktuelt å gi tilgang til og eventuelt også nærmere vilkår som regulerer pris for tilgang. Tilgangsplikten vil normalt bli vurdert for geografiske områder, og ikke for enkelt-husstander eller den enkelte boligsammenslutningen.

Bestemmelsen supplerer bredbåndsutbyggingsloven, og særlig § 14. Ekomloven regulerer tilgang til aktive nettelementer i tillegg til ren passiv tilgang til infrastruktur, mens bredbåndsutbyggingsloven gjelder kun tilgang til passive nettelementer. Bredbåndsutbyggingsloven omfatter enhver eier av fysisk infrastruktur som er egnet for fremføring av høyhastighetsbredbånd, mens ekomloven i hovedsak gir kompetanse til å pålegge symmetriske tilgangsforpliktelser for ekomtilbydere. Plikten gjelder direkte etter bredbåndsutbyggingsloven, men må pålegges særskilt etter ekomloven. Pålegg etter ekomloven spesifiserer samtidig på hvilke vilkår tilgangen skal gis.

Til § 10-4 Etablering av småcellebasestasjoner

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 57 nr. 4 om etablering av småcellebasestasjoner.

Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for utrulling av småcellebasestasjoner, blant annet i forbindelse med etablering av 5G-nett. Å legge til rette for bruk av eksisterende fysisk infrastruktur ved etablering av småcellebasestasjoner, vil kunne bidra til reduserte utbyggingskostnader forbundet med etablering av nett med svært høy kapasitet og samtidig redusere samfunnsmessige og miljømessige kostnader, som visuell forurensing mv.

Det fremgår av *første ledd* at statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter som hovedregel skal ha plikt til å imøtekomme anmodning fra tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett om tilgang til bygninger, anlegg og andre fysiske innretninger som er egnet til etablering av småcellebasestasjoner eller som er nødvendig for

å koble slike småcellebasestasjoner til transportnettet.

Ettersom småcellebasestasjoner er små og lette, jf. lovforslaget § 1-5 nr. 32, kan infrastruktur av ulike slag, både utvendig og innvendig være aktuelle for tilgang. Andre fysiske innretninger kan omfatte veg- og gateutrustning som lyktestolper/lysmaster, gateskilt/trafikkskilt, trafikklys, reklametavler, buss- og trikkeholdeplass og t-banestasjoner. Denne typen infrastruktur er godt egnet til utrulling av småcellebasestasjoner.

Av *andre ledd* fremgår det at tilgangsanmodningen skal være skriftlig og nærmere spesifisere tidsrammen for når utbyggingen eller tilkoblingen til transportnettet skal skje. Svar på anmodning om tilgang til fysisk infrastruktur skal være skriftlig og gis innen to måneder fra mottak av fullstendig tilgangsanmodning. Med fullstendig tilgangsanmodning menes at anmodningen skal inneholde tilstrekkelig informasjon til at eier av den fysiske infrastrukturen kan ta stilling til anmodningen.

Andre ledd angir videre mulige relevante grunner til å avslå anmodning om tilgang. Avslag på tilgang skal være basert på objektive og transparente kriterier, være forholdsmessig, det vil si basert på kriterier som står i rimelig forhold til den ulempen avslaget medfører for tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett. Kriterier for avslag kan for eksempel være at det foreligger forhold som tilsier at slik etablering ikke bør skje av hensyn til offentlig sikkerhet, eller at imøtekomme av tilgangsanmodningen vil være til skade for nettsikkerheten eller integriteten. Terskelen for å avslå en anmodning er høy.

Videre kan avslag begrunnes med eventuell risiko for at slik etablering vil påvirke andre tjenester som leveres over samme fysiske infrastruktur, eller at det foreligger plassbegrensninger. Opplistingen av vurderingskriterier er ikke ment å være uttømmende. Også andre hensyn enn de som er nevnt kan være relevante ved vurderingen. Myndighet som behandler anmodning om tilgang for småcellebasestasjoner, skal basere sin vurdering på regelverk, retningslinjer og veiledninger fra relevante nasjonale fagmyndigheter knyttet til de aktuelle vurderingskriteriene.

Det følger av *tredje ledd* at tilgangen skal gis på ikke-diskriminerende, transparente, rettferdige og rimelige vilkår, herunder prisvilkår. Begrepet «rimelige vilkår» innebærer at en avveining skal gjøres mellom interessene til tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett og eier av den fysiske infrastrukturen. Videre gjelder at eier av den fysiske infrastrukturen skal opptre rettferdig og

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ikke oppstille vilkår som diskriminerer én tilbyder i forhold til en annen. Hva som er rettferdige og rimelige vilkår, herunder et rimelig vederlag, vil måtte vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Aktuelle vederlag bør imidlertid begrenses til administrasjonskostnader knyttet til behandlingen av søknadene.

I *fjerde ledd* gis det hjemmel for å kunne gi utfyllende bestemmelser i forskrift om tilgang til fysisk infrastruktur for etablering av småcellebasestasjoner og om vilkår for slik tilgang, herunder prisvilkår, og til å unnta bygninger og fysisk infrastruktur fra etablering av småcellebasestasjoner. Bestemmelsen gir også departementet hjemmel til å regulere vilkår for bruk av småcellebasestasjon i forskrift, og til å gi forskrift om tekniske spesifikasjoner for denne type små basestasjoner, herunder å inkorporere gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 fra 20. juli 2020 og eventuelle etterfølgende rettsakter.

Til § 10-5 Tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 61 nr. 4 om tilgang til infrastruktur for mobile elektroniske kommunikasjonstjenester. Slike tjenester omfatter alle elektroniske kommunikasjonstjenester som bruker frekvenser (radiospektrum) til å produsere tjenesten, slik som tradisjonell mobiltelefonitjeneste og mobilt bredbånd. Tilgangsplikt etter bestemmelsen kan pålegges uavhengig av om tilbyderen er utpekt som tilbyder med sterk markedsstilling. Bestemmelsen omfatter både tilgang til infrastruktur, og tilgang til nasjonal gjesting i avgrensede områder.

Første ledd gir hjemmel til å fastsette plikt for tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett til felles utnyttelse av passiv infrastruktur eller plikt til å inngå avtale om lokale nettgjestingstjenester. Passiv infrastruktur vil typisk være antenner, master, stolper og tårn, og er ikke i seg selv tilstrekkelig for å tilby mobile tjenester uten i kombinasjon med aktive elementer. Tilgang til aktiv infrastruktur er regulert i tredje ledd.

Andre ledd angir nærmere vilkår for at departementet kan pålegge tilgangsplikt etter første ledd. Det er for det første et vilkår at det ikke er bærekraftige alternative tilgangsmuligheter som er tilgjengelige på rettferdige og rimelige vilkår, jf. andre ledd *bokstav a*. For det andre må det fremgå av frekvenstillatelse at det kan være aktuelt å pålegge slik forpliktelse. For det tredje må det være

knyttet uoverkommelige økonomiske eller fysiske hindringer til utbygging. Dette er et strengt krav, og innebærer at sluttbrukerne enten må være uten tilgang eller tilgangen må være veldig begrenset. Forpliktelsene kan ha en geografisk dimensjon slik at plikten ikke gjelder hele det nasjonale territoriet, men deler hvor disse vilkårene er oppfylt. Formuleringen «økonomiske eller fysiske hindringer» viser samtidig at det ikke er krav om absolutte hindringer. Tilgangen forutsetter slik at alternative tilgangsmuligheter ikke er tilgjengelige eller at markedsbasert utbygging av alternativ infrastruktur ikke er et realistisk alternativ.

Departementet skal vurdere en rekke hensyn før forpliktelser om felles utnyttelse av passiv infrastruktur eller tilgang til lokale nettgjestingstjenester pålegges, jf. ekomdirektivet artikkel 61 nr. 4 andre ledd. Departementet skal blant annet vurdere om slike pålegg vil gi bedre dekningen langs hovedfartsårer og i bestemte geografiske områder med sikte på å gi sluttbrukerne større valgfrihet og bedre tjenester. Departementet skal videre ta hensyn til effektiv bruk av frekvensressurser, og at felles bruk og andre forhold i tilknytning til deling av infrastruktur skal være teknisk gjennomførbart. Departementet skal også ta hensyn til infrastrukturbasert og tjenestebasert konkurranse, og skal vurdere både investeringsincentiv og investeringsrisiko for tilbyder som blir pålagt tilgangsplikt. Dette innebærer at departementet må vurdere om pålegg etter bestemmelsen vil kunne påvirke investeringer som allerede er gjort eller kunne påvirke villigheten til å investere i fremover i tid.

I *tredje ledd* oppstilles det vilkår for at det kan pålegges plikt til felles utnyttelse av aktiv infrastruktur. Slik tilgang er bare aktuelt dersom tilgang til passiv infrastruktur ikke er tilstrekkelig, jf. tredje ledd. Tilgang til aktiv infrastruktur i denne sammenhengen kan være tilgang til en tilbyders mobilnett for å kunne bruke dette nettet til å tilby tjenester til sluttbrukere under eget navn og varemerke (virtuell operatør). En annen form for tilgang til aktiv infrastruktur kan være at en tilbyders abonnenter kan bruke en annen tilbyders nettverk i områder der eget nettverk mangler dekning (lokal nettgjesting).

Fjerde ledd fastsetter at pålegg etter bestemmelsen skal følge prosedyrene i lovforslaget §§ 14-2 og 14-3.

Femte ledd gir hjemmel til å gi forskrift som utdyper plikten til å gi tilgang til infrastruktur for mobile tjenester.

Til § 10-6 Kartlegging av bredbåndsdekning

Bestemmelsen er gjennomfører ekomdirektivet artikkel 22 om kartlegging av bredbåndsdekning. Bestemmelsen er ny og har ikke motstykke i gjeldende ekomlov. Bakgrunnen for direktivbestemmelsen er at bredbåndsnett blir stadig mer forskjelligartet og at detaljerte opplysninger om nettverksutbygging er avgjørende for å kunne fremme investeringer, øke nettilknytning og gi opplysninger til alle berørte, jf. fortalen til ekomdirektivet punkt 62. Formålet med bestemmelsen er å understøtte utbredelsen av nett med svært høy kapasitet. Innsamlingen av data skal også støtte opp under markedsundersøkelsene etter lovforslagets kapittel 6, identifisere støtteberettigede adresser i henhold til EØS-reglene om statsstøtte, gi forbrukerinformasjon, og informasjon som kan benyttes etter lovforslagets kapittel 5 om leveringsplikt og i frekvensforvaltningen, jf. kapittel 11.

Første ledd fastsetter at departementet minst hvert tredje år skal foreta en kartlegging av gjeldende geografisk bredbåndsdekning. Opplysningene som samles inn, skal være på et hensiktsmessig lokalt detaljnivå og skal inneholde tilstrekkelig informasjon om tjenestekvaliteten og tilhørende parametere til at det kan brukes ut ifra formålet.

Kartleggingen kan også omfatte en prognose over antatt utvikling fremover i tid, jf. første ledd andre punktum. Ut fra en «fra det mer til det mindre»-betraktning kan prognoser også begrenses til visse deler av markedet der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet anser at det er særlig behov for dem. Departementet beslutter i hvilken grad det er hensiktsmessig å støtte seg på alle eller deler av opplysningene som samles inn innenfor rammene av en slik prognose, for de ulike oppgavene knyttet til dette regelverket. Departementet skal i tilfelle be foretak og offentlige myndigheter om å gi disse opplysningene forutsatt at opplysningene er tilgjengelige og kan fremskaffes med rimelig innsats.

Det fremgår av *andre ledd* at departementet kan identifisere nærmere angitte klart avgrensede geografiske områder hvor prognosene tilsier at det ikke vil bli bygget ut nett med svært høy kapasitet eller at eksisterende nett vil bli oppgradert til å yte minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet. Prognosene det vises til her omfatter all informasjon som er samlet inn etter første ledd. En slik identifisering vil kunne ha betydning ved pålegg av plikt til å tilby leveringspliktige tjenester, jf.

ekomdirektivet artikkel 86 nr. 1 som er gjennomført i § 5-1.

Tredje ledd fastsetter at departementet kan oppfordre foretak eller offentlig myndighet til å opplyse om planlagt utbygging av nett med svært høy kapasitet i et område i den neste kartleggingsperioden, det vil si inntil tre år frem i tid. Dersom et foretak eller en offentlig myndighet opplyser om slike utbyggingsplaner, kan departementet pålegge andre aktører å opplyse om de har intensjon om å bygge ut i dette området. Departementet skal blant annet stille krav til slike opplysninger for å sikre minst tilsvarende detaljeringsnivå som ved prognoser etter første ledd andre punktum.

Etter *fjerde ledd* skal departementet gjøre opplysninger tilgjengelig for offentligheten, og slik legge til rette for bruk av opplysningene. Særlig vil dette være aktuelt ved utlysning av statlige midler. Ved at områder uten forventet utbygging offentliggjøres vil aktørene også kunne bruke slike opplysninger i sin planlegging.

Forretningsensitive opplysninger skal likevel ikke gjøres offentlig tilgjengelig. Departementet vil for eksempel normalt ikke offentliggjøre opplysninger som avdekker detaljerte utbyggingsplaner til identifiserbare tilbydere på lokalt nivå. Det vises i denne sammenheng til bestemmelsene i offentleglova og forvaltningsloven. Opplysninger som kan skade nasjonal sikkerhet, eller som i henhold til gjeldende regelverk skal unntas offentlighet, skal heller ikke offentliggjøres.

Femte ledd fastsetter at departementet skal sikre at sluttbrukere har tilgang til verktøy som gir oversikt over bredbåndsdekning, for at sluttbrukerne skal kunne ta informerte valg.

Sjette ledd gir hjemmel til å gi forskrift om kartlegging av bredbåndsdekning slik at det nærmere innholdet kan fastsettes ved behov. For eksempel kan det være aktuelt å forskriftsfeste deler av BERECS retningslinjer på dette punkt.

Til kapittel 11. Frekvenser og satellittsystemer

Til § 11-1 Nasjonal frekvensplan

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 6-1. Eksistensen av en nasjonal frekvensplan er grunnleggende, og forutsettes i enkelte av artiklene i ekomdirektivet, jf. blant annet artikkel 45 nr. 4 og nr. 5 og 48 nr. 6. Frekvensplanen skal fastsettes innenfor rammene av internasjonale overenskomster som Norge er tilsluttet, det vil per i dag i hovedsak si EØS-avtalen og Den internasjonale teleunionen (ITU).

Den nasjonale frekvensplanen er offentlig tilgjengelig på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets hjemmeside, jf. *andre ledd*. Det kan være aktuelt å unnta deler av nasjonal frekvensplan av hensyn til nasjonal sikkerhet.

Til § 11-2 Tillatelse til bruk av frekvenser

Bestemmelsen er en delvis videreføring av gjeldende ekomlov § 6-2. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 45 og deler av artikkel 46 og 48. Lovforslaget regulerer krav til tillatelser, kriterier for tildelingen, hvilke hensyn som skal ligge til grunn for tildeling, alternativ bruk av harmoniserte frekvenser, samt i hvilke tilfeller departementet kan nekte å gi frekvenstillatelse.

Deler av nåværende § 6-2 flyttes til andre bestemmelser. Dette gjelder nåværende tredje til femte ledd om teknologi- og tjenestespesifikke krav som er flyttet til ny § 11-6. Dette er kun en strukturell endring.

Første ledd videreføres i all hovedsak uendret, og fastslår at frekvenser ikke kan tas i bruk uten at det foreligger tillatelse fra departementet. Slik tillatelse gis ved enkeltvedtak i form av individuelle frekvenstillatelser, eller som generelle tillatelser i forskrift som retter seg mot alle brukere av bestemte frekvenser eller bestemte typer utstyr som anvender frekvenser.

Andre ledd tilsvarende i utgangspunktet gjeldende ekomlov § 6-2 andre ledd første punktum. «Prosedyrer» er erstattet med «kriterier» for bedre å reflektere hva som i praksis gjøres ved tildeling.

Tredje ledd tilsvarende i utgangspunktet gjeldende ekomlov § 6-2 andre ledd andre punktum. Det er imidlertid gjort en tilføyelse som innebærer at effektiv bruk av samfunnets frekvensressurser også skal sikres ved at departementet skal legge til rette for delt bruk av frekvenser ved tildeling av frekvenstillatelser. Dette kan eksempelvis ivaretas ved at det utstedes tillatelser på delt basis der det er hensiktsmessig, eller ved å stille vilkår i frekvenstillatelser som enten stimulerer til, eller pålegger aktørene en plikt til, ulike former for delt bruk. Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 11-5 første ledd bokstav c, som gir hjemmel for å stille vilkår i frekvenstillatelser om delt bruk av frekvenser.

Fjerde ledd er nytt sammenlignet med gjeldende ekomlov § 6-2, og presiserer at departementet for frekvenser som etter EØS-avtalen er harmonisert innenfor EØS, i visse tilfeller kan tillate annen bruk av frekvenser enn det frekvensene er harmonisert for, dersom det etter offentlig

høring ikke er reell etterspørsel etter å bruke frekvensene på de harmoniserte vilkårene og bruken ikke forstyrrer bruk av frekvensene på harmoniserte vilkår i andre EØS-stater. Dette følger av ekomdirektivet artikkel 45 nr. 3. Vurderingen av markedsetterspørselen skal være fremadrettet, noe som innebærer at det skal legges vekt på den etterspørselen som faktisk foreligger på tidspunktet for høring, men også i noe tid fremover. En beslutning om unntaksvis å tillate alternativ bruk skal revurderes regelmessig. Beslutningen skal også revurderes dersom en potensiell bruker fremmer en begrunnet anmodning om bruk av frekvensbåndet på de harmoniserte vilkårene.

Femte ledd regulerer departementets mulighet til å avslå en søknad om frekvenstillatelse. *Bokstav a* og *e* er materielt sett en videreføring av nåværende § 6-2 sjette ledd. *Bokstav b, c* og *d* er nye og innebærer en utvidelse av departementets adgang til å avslå søknad om tillatelse. Utvidelsen er delvis begrunnet i ekomdirektivet og delvis i nasjonale behov.

Når det gjelder muligheten for å nekte en aktør tilgang til markedet, følger det av gjeldende ekomlov § 2-10 tredje ledd at en tilbyder kan nektes tilgang til markedet dersom dette er nødvendig av hensyn til offentlig sikkerhet, helse eller andre særlige forhold. Dette videreføres i lovforslaget § 3-5. For å sikre sammenheng og konsistens i regelverket er det i *fjerde ledd bokstav b*, tatt inn en mulighet for departementet til også å nekte en aktør frekvenstillatelse for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Dette har en side til sikkerhetsloven § 2-5. Dette kan eksempelvis være aktuelt i enkelte tilfeller dersom et selskap hjemmehørende innenfor EØS har eiere hjemmehørende i stater som Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med lovforslaget § 11-5 første ledd bokstav b, om at det skal kunne stilles vilkår i en frekvenstillatelse som anses nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, og lovforslaget § 11-12 som legger opp til at departementet skal kunne trekke tilbake eller endre en frekvenstillatelse dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Hvilke sikkerhetsinteresser som omfattes må for øvrig vurderes i lys av generell lovregulering som gjelder sikkerhet, slik som sikkerhetsloven. Før departementet fatter en beslutning om å nekte å utstede en frekvenstillatelse for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, vil det innhentes uttalelse fra relevante sikkerhetsmyndigheter.

Femte ledd bokstav c fastslår at departementet kan nekte å gi tillatelse i tilfeller hvor det er sann-

synliggjort at søker ikke vil oppfylle vilkårene som vil gjelde for frekvenstillatelsen. Lovforslaget er delvis begrunnet i ekomdirektivet artikkel 48 nr. 4 og delvis i nasjonale behov. Artikkel 48 i ekomdirektivet legger opp til at myndigheten, før tildeling av en frekvenstillatelse, kan foreta en forhåndsvurdering av om søker vil oppfylle de vilkår som vil gjelde for tillatelsen. Av dette følger at myndigheten skal kunne nekte en aktør tillatelse dersom det etter en konkret avveining i det enkelte tilfellet fremstår som sannsynlig at aktøren ikke vil oppfylle vilkårene.

Bestemmelsen er i første rekke tenkt brukt unntaksvis i tilfeller hvor søker ikke har de forutsetningene som kreves for å oppfylle vilkårene i tillatelsen som skal tildeles, basert på objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige kriterier som er satt for utvelgelsesprosedyren i utlysningen. Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har erfart at det er et nasjonalt behov for å styrke det rettslige grunnlaget for å nekte å gi nye tillatelser der søker tidligere har blitt ilagt sanksjoner for brudd på krav i andre tillatelser eller krav som følger av ekomregelverket. Avgjørelsen om å nekte tillatelse skal bygge på en helthetsvurdering hvor det blant annet skal legges vekt på konsekvensene av potensielle brudd, hvor sannsynlig det er at et brudd faktisk vil inntruffe og om det er snakk om brudd på sentrale vilkår i tillatelsen. Dersom søker tidligere har blitt ilagt sanksjoner for brudd på grunnleggende bestemmelser eller gjentatte brudd på krav i tillatelsen, vil dette kunne få betydning i vurderingen av om det foreligger sannsynlighetsovervekt for at nye lignende brudd vil oppstå.

I femte ledd bokstav d er det inntatt en bestemmelse som skal sikre at aktører ikke får nye tillatelser dersom de har utestående sektoravgift eller gebyr etter lovforslaget § 17-1 eller vederlag etter § 17-2, eller ved manglende betaling av tvangsmulkt etter § 15-11 eller overtredelsesgebyr etter § 15-12. Det er en forutsetning for å nekte tillatelse at den aktuelle betalingsforpliktelsen er misligholdt fra søkers side, det vil si at betalingsfristen må ha gått ut.

Av femte ledd bokstav e fremgår det at tildeling av frekvenstillatelser til bruk i kringkasting er avhengig av at tilbyder får relevante konsesjoner etter kringkastingsloven, jf. tilsvarende forutsetninger som følger av gjeldende ekomlov § 6-4a når det gjelder direktetildeling av frekvenstillatelser til kringkasting. Dette reflekterer at anleggskonsesjon etter kringkastingsloven og frekvenstillatelse etter ekomloven ofte er utstedt samtidig, og at bruk av frekvensressursene forutsetter at inne-

haver innehar en tilhørende anleggskonsesjon. Frekvenstillatelsen gjelder med andre ord kun for samme geografiske område som tillatelse gitt etter kringkastingsloven. Det vises til Ot.prp. nr. 107 (2001–2002) om lov om endringer i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting kapittel 2.4.3, hvor det fremgår at frekvenskonsesjonen og anleggskonsesjonen skal gis samlet og vil utgjøre et integrert hele.

Sjette ledd gir hjemmel til å gi forskrift om tildeling og bruk av frekvenser. Dette viderefører og utvider forskriftshjemmelen i gjeldende ekomlov § 6-2 slik at det også kan gis regler om tildeling av frekvenser.

Til § 11-3 Tildeling når antall tillatelser begrenses

Bestemmelsen viderefører dagens ekomlov § 6-4 første og andre ledd, og synliggjør i tillegg i bestemmelsens ordlyd målene departementet skal søke å oppnå ved utvelgelsesprosedyren som begrenser antallet tillatelser. Disse målene skal defineres og begrunnes under hensyn til vektlegging av nasjonale markedsmål. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 55 nr. 2.

Første ledd angir den materielle beslutningen om å begrense antallet tillatelser på nærmere vilkår. Frekvensressursene er en begrenset naturressurs. Grunnlaget for begrensningen er normalt at det ikke foreligger tilstrekkelige frekvensressurser til å etterkomme etterspørselen fra markedsaktørene, og samtidig unngå skadelig interferens. Avgjørelsen om å begrense antall frekvenstillatelser er følgelig en prosessledende beslutning, og ikke et enkeltvedtak som kan påklages. Beslutningen om å begrense antallet tillatelser skal imidlertid begrunnes og offentliggjøres på samme måte som i dag.

Andre ledd viser til § 11-2 andre ledd som stiller krav om at tildeling av frekvenser skal skje basert på objektive, transparente, ikke-diskriminerende, konkurransefremmende og forholdsmessige kriterier. Dersom departementet begrenser antallet tillatelser, vil kriteriene også gjelde for utvelgelse av den eller de som skal få tildelt ressursene.

I mange tildelinger hvor det er konkurranse om ressursene, såkalt overskuddsetterspørsel, har departementet brukt pengeauksjon for å fordele frekvenstillatelsene mellom interessentene. Pengeauksjoner tilfredsstiller lovens krav til tildelingskriterier og har som utgangspunkt at den som har høyest betalingsvilje også er den som vil utnytte ressursene på en måte som gir best sam-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

funnsøkonomisk utnyttelse. Konkurransesituasjonen i markedet kan imidlertid tilsi at pengeauksjonen innrettes slik at ikke betalingsvilje alene er styrende, blant annet kan departementet sette begrensninger for hvor stor mengde en aktør kan kjøpe i en auksjon. Det fastsettes da et såkalt frekvenstak. Eksempelvis kan dette innebære at det i en tildeling der det skal fordeles ti, likeverdige frekvensblokker, fastsettes en begrensning som innebærer at ingen kan kjøpe mer enn fire blokker, slik at minst tre marked-saktører sikres tilgang til de aktuelle frekvensressursene.

Andre ledd lovfester videre at departementet ved tildeling skal søke å fremme konkurranse, bedre dekning, sikre nødvendig tjenestekvalitet, fremme effektiv bruk av ressursene, eller fremme innovasjon og næringsutvikling. Det er uttømmende regulert hvilke mål departementet kan sette, og dette vil etter sin ordlyd favne vidt og gi en ytre ramme.

Målet med bestemmelsen må også ses i sammenheng med lovens formål i § 1-1, og må tolkes slik at det ikke oppstår motstrid, for eksempel med lovformålet om forsvarlig sikkerhet.

I *tredje ledd* er kravene om begrunnelse og offentliggjøring videreført. Det innebærer ingen endring sammenlignet med gjeldende ekomlov § 6-4 første ledd. Praksis ved tildeling av begrensede ressurser har vært at departementet har begrunnet både beslutningen, prosedyrene, kriteriene og utkast til tillatelser. Normalt utarbeides det individuelle rammeverk eller regelverk for hver enkelt tildeling hvor antall tillatelser begrenses. Her gir departementet sine redegjørelser og begrunnelser, og samlet regelverk legges frem for høring.

Fjerde ledd viderefører gjeldende ekomlov § 6-4 om at alle interesserte har anledning til å søke om å få tildelt de ledige ressursene.

I *femte ledd* er det inntatt en forskriftshjemmel slik at det kan gis utfyllende regler om tildelingsprosedyren av begrensede frekvensressurser.

Til § 11-4 Direktetildeling av frekvenstillatelser særlige allmennyttige formål

Bestemmelsen viderefører i hovedsak eksisterende lovbestemmelser i ekomloven § 6-4 tredje ledd og § 6-4a, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 48 nr. 2 og 3.

Første ledd viderefører dagens vilkår om at departementet kan tildele retten til å bruke ressurser direkte dersom det er nødvendig for å ivareta særlige allmennyttige formål. Det er presisert

i bestemmelsen at særlige allmennyttige formål også omfatter allmennkringkasting. Dette er også ment som en synliggjøring av at ikke enhver tillatelse til kringkasting kan direktetildes. Reglene om at de ordinære prosedyrekravene om høring og utlysning ikke gjelder, videreføres. Første ledd gir ikke en fullstendig opplisting over allmennyttige formål, men gir en eksemplifisering. Det kan også tenkes andre allmennyttige formål, som for eksempel frekvensressurser til kraftforsyning i noen sammenhenger.

Lovforslaget innebærer en endring i adgangen til overdragelse av slike tillatelser slik at departementet etter en nærmere vurdering skal kunne tildele salg eller utleie av en direktetildelt tillatelse dersom vilkårene for direktetildeling også vil være oppfylt etter overdragelsen. Dette er tatt inn i § 11-10 andre ledd.

Idet det inntas i § 11-2 femte bokstav e, at departementet kan nekte å gi tillatelse dersom det ikke utstedes relevant konsesjon etter kringkastingsloven, videreføres ikke bestemmelsen i ekomloven § 6-4a første ledd, om at departementet kun kan utstede frekvenstillatelse til virksomheter som har fått nødvendige tillatelser til å opprette og drifte kringkastingsanlegg i henhold til kringkastingsloven §§ 2-1 og 2-2 (henholdsvis kringkastingskonsesjon og senderanleggskonsesjon).

Gjeldende ekomlov § 6-4 tredje ledd om at myndigheten kan kalle en tillatelse tilbake dersom det ikke lenger er grunnlag for direktetildeling, videreføres. Denne bestemmelsen fremgår av lovforslaget § 11-12.

Av *andre ledd* følger en forskriftshjemmel for å kunne gi nærmere bestemmelser om tildeling til særlige allmennyttige formål.

Til § 11-5 Vilkår for frekvenstillatelser

Bestemmelsen viderefører i all hovedsak dagens ekomlov § 6-3, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 47, jf. artikkel 13 og vedlegg 1.

Første ledd bokstav a er en ren videreføring av gjeldende ekomlov § 6-3 første ledd nr. 1. Begrepet «nettype» tas ut fordi det anses konsumert av alternativene «tjeneste og teknologi». Begrepet har ikke blitt benyttet som et selvstendig vilkår i frekvenstillatelser.

I *første ledd bokstav b* synliggjøres det at det kan fastsettes krav for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Det er viktig at den digitale infrastrukturen er tilstrekkelig sikret ved tekniske, organisatoriske og rettslige tiltak for å ivareta sikkerhet, integritet, tilgjengelighet og konfidensial-

tet, for slik å kunne trygge norske elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. I denne forbindelsen kan departementet blant annet ha behov for å stille krav til hvilket utstyr, herunder produksjonssted og opprinnelsesland, som kan benyttes for å kunne ta i bruk frekvensene. Slike vilkår vil kunne være viktige for å unngå risiko for skade på norsk kritisk infrastruktur ved implementering av ny teknologi for elektronisk kommunikasjon. Departementet vil også raskt kunne pålegge retting eller kalle tilbake en tillatelse etter kapittel 15, dersom slike vilkår brytes. Hvilke sikkerhetsinteresser som omfattes må for øvrig vurderes i lys av annen lovgivning som regulerer sikkerhet, slik som sikkerhetsloven. Før det fastsettes vilkår for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, bør det innhentes uttalelse fra relevante sikkerhetsmyndigheter.

Første ledd bokstav c viderefører gjeldende ekomlov § 6-2 første ledd bokstav b. Det er tatt inn en presisering av at vilkår til faktisk og effektiv bruk av frekvensene også innebærer at det kan stilles vilkår til delt bruk av frekvenser og klima- og miljøtiltak.

Vilkår som gjelder delt bruk av frekvenser omfatter blant annet vilkår som på ulikt vis stimulerer til delt bruk av frekvensene, som for eksempel vilkår som legger til rette for sameksistens for flere tjenester i et frekvensbånd, eller vilkår som stilles i forskrift for at flere brukere kan benytte utstyr som sender på de samme frekvensene.

Individuelle frekvenstillatelser gir som hovedregel ikke en eksklusiv rett for innehaver til å bruke frekvenser og det må derfor påregnes at ressursen må deles med andre på nærmere vilkår. Om delt bruk av frekvensene skal tillates avhenger likevel blant annet av hvilke teknologier som benyttes i frekvensbåndet og hvilke krav som stilles til tjenestetekvalitet. Delt bruk for å sikre effektiv utnyttelse av ressursene kan være aktuelt blant annet der behovet for frekvensene er begrenset i tid eller til et avgrenset sted. I slike tilfeller kan flere frekvensbrukere få tillatelser til å benytte samme frekvenser på delt basis og på like vilkår, men det kan være aktuelt å stille vilkår til nødvendig koordinering mellom frekvensbrukere. Eksempler på tjenester det er aktuelt å gi tillatelser til på delt basis på like vilkår, er tillatelser til bruk av mobil videolink ved arrangementer eller for kringkasting ute i felt eller der det er behov for flyttbare basestasjoner for brukere av PMR (Profesjonell/Privat Mobil Radio). I mange tilfeller legges det også til rette for flere brukere i samme frekvensbånd ved at det skilles mellom frekvenstillatelser med rett på beskyttelse fra

annen frekvensbruk, og bruk som ikke har krav på slik beskyttelse.

Departementet kan også stille vilkår som uttrykkelig pålegger innehavere av frekvenstillatelser å gi andre tilgang og dermed dele bruken av frekvenser for å sikre effektiv utnyttelse av ressursene. Dette kan gjelde selv om behovet for ressursene ikke er tidsmessig eller geografisk adskilt. Det kan for eksempel være aktuelt å stille vilkår som legger til rette for deling der noen brukere har behov for en landsdekkende frekvenstillatelse til en type bruk, mens andre brukere har behov for tilgang til de samme frekvensene i et avgrenset område og til en annen type bruk. Jo mer bruk og flere brukere som kan ivaretas samtidig ved utnyttelse av samme frekvensressurser, jo mer effektiv kan utnyttelsen være. Det kan også være aktuelt å stille krav om at den som får tildelt tillatelse i ett eller flere frekvensbånd må tilby andre tilgang til frekvensene på nærmere vilkår. Eksempelvis kan det stilles vilkår om at innehaver av tillatelsen skal dele bruken av frekvensene ved å gi andre tilgang til nett og tjenester de tilbyr ved bruk av frekvensene eller ved utleie av frekvensene på nærmere vilkår. Slike vilkår kan blant annet være å gi andre tilgang til å bruke frekvensene i visse avgrensede geografiske områder eller til bestemte tider. Vilkår for å sikre effektiv bruk ved delt bruk av frekvenser ved å stille krav om å gi andre tilgang, ble stilt ved tildeling av 3,6 GHz-båndet i 2021.

I ekomdirektivet vedlegg 1 bokstav d nr. 8 er det fremhevet at myndigheten også kan stille vilkår som innebærer forpliktelser for innehavere til å samle eller dele frekvenser, gjerne omtalt som «pooling or sharing». Dette innebærer at tilbyderne må samarbeide om ulike former for felles bruk av frekvenser, eller gi andre brukere tilgang til frekvenser i bestemte regioner eller på nasjonalt plan. Særlig for frekvenser som er harmonisert til trådløse bredbåndstjenester kan slik felles frekvensbruk bidra til bedre dekning og tjenestetilbud ved at sluttbrukere kan få dekning i områder de ellers ikke hadde dekning i, og tilgang til større kapasitet enn om de bare hadde tilgang til frekvensressursene til én tilbyder. Slik delt bruk av spektrum kan blant annet få betydning for rask utrulling av nye tjenester, forbedret dekning og for innovasjon og utvikling av tjenester. Dersom det skal stilles krav om og til slik deling må vilkårene, som for andre vilkår som stilles til frekvenstillatelser, være forholdsmessige.

Det at departementet kan stille vilkår til faktisk og effektiv bruk av frekvenser, innebærer også at det kan stilles vilkår som bidrar til positive klima- og miljøeffekter når det gis tilgang til res-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

sursene, jf. Meld. St. 28 (2020–2021) s. 59. Etter departementets mening følger dette allerede av gjeldende rett ved tolkningen av faktisk og effektiv bruk, men presiseringen er tatt med for å understreke viktigheten av at det stiller krav som ivaretar klima- og miljøhensyn i frekvenstillatelser. På veien mot et grønnere og mer bærekraftig samfunn vil også andre virkemidler være aktuelle, og departementet ønsker å ha en vid adgang til å fastsette klima- og miljørelevante vilkår ved frekvenstillatelser.

Etter *første ledd bokstav d* kan det også stilles vilkår til dekning og kvaliteten tjenesten skal levere. Begrepsbruken er endret sammenlignet med gjeldende ekomlov § 6-3 der det sto «geografisk og befolkningsmessig dekning». Endringen er ment å synliggjøre at det kan stilles krav til kvalitet og andre mer spesifikke former for dekningsforpliktelser enn prosentvis befolknings- eller arealdekning. Dette er i tråd med praktiseringen av gjeldende rett og innebærer ingen endring av rettstilstanden.

Første ledd bokstav e viderefører gjeldende ekomlov § 6-3 nr. 4. Dette innebærer at det i tillegg til å sette vilkår for å unngå skadelig interferens nasjonalt, også kan stilles vilkår for å unngå grenseoverskridende skadelig interferens for å ivareta departementets forpliktelser til å sørge for at andre EØS-stater ikke forhindres fra å bruke harmonisert spektrum.

I *første ledd bokstav f* kan det stilles vilkår om varighet for frekvenstillatelser. Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 6-3 nr. 5, men «under hensyntagen til tilstrekkelig tilbakebetalingstid for den aktuelle tjeneste» tas ut. Bakgrunnen for endringen er at det er inntatt egne bestemmelser om varighet i lovforslaget § 11-7 og § 11-8 som ivaretar dette.

Første ledd bokstav g viderefører gjeldende ekomlov § 6-3 nr. 6, men ordlyden er endret i tråd med endringen i lovforslaget § 11-10, hvor «overdragelse» er erstattet med «salg, utleie og annen overføring av tillatelse». Det vil bare være aktuelt å begrense adgangen til å selge, leie eller på annen måte overføre frekvenstillatelser i tilfeller der departementet vurderer at det er nødvendig.

Første ledd bokstav h til *k* viderefører gjeldende ekomlov § 6-3 nr. 7 til 10.

I *andre ledd* presiseres det at departementet, særlig for å oppnå faktisk og effektiv bruk av frekvenser eller for å fremme dekning etter første ledd, kan pålegge innehavere av frekvenstillatelser felles utnyttelse av passiv eller aktiv infrastruktur som er avhengige av frekvenser, felles utbygging av infrastruktur eller å tilby kommersielle

avtaler om tilgang til gjesting i nett. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 47 nr. 2. Det er ikke nytt i norsk rett at tillatelsesinnehaver kan inngå slike avtaler, men bestemmelsen synliggjør at departementet kan stille vilkår om dette i frekvenstillatelsen. Samarbeid om delt bruk av ressurser er underlagt den alminnelige konkurranseretten og de begrensninger som følger av konkurranseregelverket.

Til § 11-6 Krav til teknologi og tjeneste

Bestemmelsen samler gjeldende ekomlov § 6-2 tredje til femte ledd og ekomloven § 6-3 andre ledd i en egen bestemmelse, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 45 nr. 4 og nr. 5. Dette innebærer ingen endringer i det materielle innholdet og viderefører gjeldende rett på området. Prinsippet om teknologi- og tjenestenøytralitet gjelder, og § 11-6 angir således unntaksbestemmelser fra dette prinsippet.

Bestemmelsens *første ledd* viderefører ekomloven § 6-2 tredje ledd og gjelder departementets mulighet til å stille krav til valg av teknologi. I lovforslaget er det tatt inn en presisering av at det kan tas hensyn til delt bruk av frekvenser i vurderingen av om det skal stilles krav til valg av teknologi. Departementet gis hjemmel til å stille krav til valg av teknologi for å oppnå nærmere angitte formål. Dersom det i frekvenstillatelsen settes begrensninger i hva slags teknologi som kan anvendes i forbindelse med tilbud av elektroniske kommunikasjonstjenester, skal dette begrunnes med ett eller flere av de hensyn som fremgår av leddet, eksempelvis at visse typer teknologi ikke kan anvendes fordi det vil føre til skadelig interferens eller for dårlig tjenestekvalitet. Oppstillingen av hensynene i første ledd anses for å være uttømmende. Dersom departementet fastsetter krav for å sikre effektiv bruk av frekvenser, kan dette også omfatte krav knyttet til best mulig deling av frekvenser der ulike tjenester og/eller teknologier anvender samme frekvensbånd.

Andre ledd er en videreføring av ekomloven § 6-2 fjerde ledd. Etter bestemmelsen kan departementet stille krav til hva slags tjeneste som kan tilbys. Departementet kan på generelt grunnlag sette forholdsmessige og ikke-diskriminerende krav til hva slags elektronisk kommunikasjonstjeneste som kan tilbys på basis av de frekvensressurser som gjøres tilgjengelige og tildeles.

I *tredje og fjerde ledd* videreføres og deles ekomloven § 6-2 femte ledd opp. Bestemmelsene omfatter to spesifikke særtilfeller der departe-

mentet kan fastsette enda sterkere begrensninger knyttet til tjenesteanvendelse.

I *tredje ledd* gis departementet adgang til å kreve, med begrunnelse i ett eller flere av de opplistede hensyn eller andre mål av allmenn interesse, at ett eller flere bestemte frekvensbånd skal brukes til å tilby en angitt tjeneste. Tjenestetilbyder får ikke nødvendigvis anledning til å bruke det bestemte frekvensbåndet eksklusivt, og det vil kunne være aktuelt å dele båndet også med andre tjenester. Tredje ledd gir med andre ord departementet adgang til å kreve at én bestemt tjeneste skal anvende et spesifikt frekvensbånd blant de båndene som er allokert for elektroniske kommunikasjonstjenester. Terskelen er å anse som høy, og det skal særlig gode grunner til for å reservere et frekvensbånd som er allokert til elektroniske kommunikasjonstjenester, til bruk for kun én bestemt tjeneste.

Fjerde ledd gir departementet adgang til å nekte at et særskilt bånd brukes til annet enn én bestemt tjeneste. Her har departementet, først og fremst ut fra nød- og sikkerhetsrelaterte hensyn, adgang til å bestemme at et gitt frekvensbånd er eksklusivt allokert til en særskilt elektronisk kommunikasjonstjeneste.

Bestemmelsens *femte ledd* viderefører ekomloven § 6-3 andre ledd, og gir departementet mulighet til å vurdere restriksjoner som er fastsatt i en eksisterende tillatelse, med henblikk på eventuelt å fjerne slike restriksjoner som i ettertid anses for å være unødvendige. Slike restriksjoner kan være knyttet til begrensninger i hvilken teknologi som kan anvendes eller hvilke tjenester som kan tilbys. En slik revurdering av vilkår i tillatelsen og eventuell endring av denne betraktes ikke som tildeling av en ny tillatelse.

I *sjette ledd* gis departementet adgang til å stille krav til teknologi og tjenester i forskrift.

Til § 11-7 Varighet for frekvenstillatelser

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 49 nr. 1. Bestemmelsen regulerer hvilke momenter departementet skal ta hensyn til ved fastsettelse av tillatelsens varighet.

Første ledd gjelder alle individuelle frekvenstillatelser hvor departementet skal stille vilkår om varighet etter § 11-5. Det følger av bestemmelsen at departementet plikter å foreta en helhetsvurdering, slik at tillatelsens varighet fastsettes på en måte som bidrar til målet om å oppnå forbedret dekning, nødvendig tjenestekvalitet, effektiv frekvensutnyttelse, innovasjon og næringslivets utvikling. Det skal også tas hensyn til behovet for

å sikre konkurranse og effektive investeringer, blant annet gjennom å sikre tilstrekkelig avskrivningstid for investeringer relatert til utnyttelse av tillatelsen.

Kodifiseringen av hvilke hensyn som skal ivaretas, utover avskrivningstid for investeringer som følger av gjeldende ekomlov § 6-3 første ledd nr. 5, er ny, men innebærer en videreføring av gjeldende forvaltningspraksis. Ved fastsettelse av varighet foretar departementet en helhetsvurdering av de hensynene som følger av bestemmelsens første ledd *bokstav a* til *e*. Dette er hensyn som det kan være særlig relevant å vurdere når varigheten skal fastsettes, men opplistingen er ikke uttømmende. Det vil derfor også kunne være aktuelt å vektlegge andre hensyn ved fastsettelse av varigheten.

I *andre ledd* gis departementet anledning til å vektlegge hensynet til å sikre likt utløpstidspunkt av tillatelser i ett eller flere bånd. Dette gjennomfører ekomdirektivet artikkel 49 nr. 4.

I *tredje ledd* gis departementet kompetanse til å fastsette nærmere forskrift om varighet for frekvenstillatelser.

Til § 11-8 Varighet for tillatelser til trådløse bredbåndstjenester

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 49 nr. 2. I motsetning til § 11-7 som gir generelle regler om varighet, inneholder denne bestemmelsen en særlig regulering av varigheten for individuelle tillatelser som gir rett til å bruke frekvenser som er harmonisert innenfor EØS til trådløse bredbåndstjenester.

Bestemmelsens *første ledd* er ment å gjelde frekvenstillatelser hvor det gis rett til bruk av frekvenser som er harmonisert innenfor EØS til bruk for trådløse bredbåndstjenester. Med harmonisert innenfor EØS menes at vilkår for bruken av frekvensene er fastsatt etter prosedyren som fremgår av vedtak 676/2002/EF av 7. mars 2002⁸ eller etterfølgende rettsakter som er tatt inn i EØS-avtalen. For slike tillatelser er det behov for å gi lang varighet for å legge til rette for investeringer i infrastruktur og økt bredbåndsutbygging, og varigheten skal derfor normalt være minst 15 år. Det kan imidlertid gjøres unntak fra denne varigheten etter fjerde og femte ledd.

Det følger av første ledd andre punktum at alle tillatelser med mindre enn 20 års varighet skal vurderes forlenget. Bestemmelsen gjennomfører

⁸ Innlemmet i EØS-avtalen, jf. samtykkeprop. St.prp. nr. 59 (2003–2004)

ekomdirektivet artikkel 49 nr. 2. Det er departementets oppfatning at denne forpliktelsen tilfredsstilles ved at tillatelsen normalt vil ha 15 års varighet, med adgang til forlengelse til minst 20 år. Etter ekomdirektivet artikkel 49 nr. 2 tredje ledd skal det i forkant av tildelingen informeres om generelle kriterier for en slik forlengelse.

I utgangspunktet står departementet fritt til både å fastsette varighet ut over 15 år ved tildeling, samt forlenge varigheten ut over 20 år, men beslutningen må forankres i en helhetsvurdering etter § 11-7 første ledd. Implementeringen av bestemmelsen om minste varighet medfører ikke en endring i rettstilstanden, da departementet allerede ved tildeling av tillatelser til trådløse bredbåndstjenester i hovedsak fastsetter varighet på 15 år eller mer.

Det skal legges vekt på forutsigbare investeringsvilkår og rammer for avskrivning av investeringer til trådløs bredbåndsteknologi ved tildeling av frekvenstillatelser for trådløse bredbåndstjenester. Bakgrunnen for dette er at overgangen til nye generasjoner av mobilteknologi medfører økte kapitalkostnader, og det er ingen grunn til å tro at fremtidige teknologiske fremskritt vil bli mindre kapitalkrevende.

Etter bestemmelsens *andre ledd* skal det ved vurderingen av forlengelse legges vekt på momentene i § 11-7 første ledd og mål av allmenn interesse. Hensynene er veiledende for helhetsvurderingen, og de er verken kumulative eller uttømmende. Ekomdirektivet artikkel 49 nr. 2 viser til at det skal være forutsigbar regulering over et tidsrom på minst 20 år med hensyn til investeringer, noe som i utgangspunktet tilsier at tillatelser som gis med varighet under 20 år bør forlenges.

Bestemmelsens *andre ledd, andre punktum* presiserer departementets kompetanse til å nekte å forlenge tillatelsen ved vilkårsbrudd eller lovbrudd. Hvorvidt slike brudd skal føre til at tillatelsen ikke forlenges avhenger av bruddets art, alvorlighetsgrad og omfang. Det må også foreligge bevis for manglende overholdelse av vilkår i tillatelsen eller regelverket for at departementet kan nekte forlengelse.

Det følger av *tredje ledd* at det kan gjøres unntak for kravet til minste varighet for tillatelser til trådløse bredbåndstjenester i de opplistede tilfellene i *bokstav a* til *e*. Listen er uttømmende og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 49 nr. 3.

Tredje ledd bokstav a må ses i sammenheng med det økte behovet for insentiver til utrulling av høyhastighetsnett (bredbånd) i befolkningen, og gjelder kun når det er nødvendig for å imøte-

komme harmoniseringsforpliktelser. Terskelen for å gjøre unntak etter denne bestemmelsen er høy, og departementet vil ta stilling til hva som anses å være alvorlig mangelfullt i det enkelte tilfellet, blant annet basert på dekningen på andre områder det er naturlig å sammenligne med på det aktuelle tidspunkt.

Tredje ledd bokstav b og *c* gjelder bruk som normalt er ment å være av kortere varighet. Det antas at slike tillatelser i stor grad vil kunne eksistere ved siden av, og ikke komme i konflikt med tildelinger av nye tillatelser til trådløse bredbåndstjenester.

Tredje ledd bokstav d gjelder tillatelser til alternativ bruk som kan sameksistere med tillatelser til trådløse bredbåndstjenester. Dette reflekterer at man kan åpne for frekvensdeling også i frekvensbåndene for trådløse bredbåndstjenester.

Tredje ledd bokstav e gjør unntak for bruk av frekvenser som i utgangspunktet er harmonisert innenfor EØS, men hvor manglende etterspørsel tilsier at frekvensene kan tas i bruk til andre tjenester. Det følger av lovforslaget § 11-2 fjerde ledd at manglende etterspørsel først kan konstateres etter offentlig høring. Alternativ bruk kan ikke forstyrre frekvensbruk i naboland som er i tråd med harmoniseringsbeslutningen.

Fjerde ledd hjemler departementets adgang til å fastsette varighet uten å ta hensyn til minstekravet i første ledd, og gjelder bare dersom det er nødvendig for å sikre likt utløp av tillatelser i ett eller flere bånd. Bestemmelsen er en presisering av gjeldende praksis, og tar særlig sikte på tilfeller hvor det av hensyn til frekvensplanlegging og fremtidige tildelinger er nødvendig å gjøre større frekvensområder eller flere frekvensbånd med lignende egenskaper tilgjengelig på samme tidspunkt. Unntaket sikrer også en viktig adgang til effektiv frekvensplanlegging og -utnyttelse når tillatelser leveres tilbake før deres utløp. Det skal vurderes konkret om samtidig utløp av tillatelser i ett eller flere bånd skal sikres ved å sette kortere varighet enn 15 år for nye tillatelser, eller om eksisterende tillatelser i stedet bør forlenges.

Til § 11-9 Fornyelse av frekvenstillatelser

Bestemmelsen er ny i norsk rett og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 50. Artikkel 50 inneholder vilkår og prosedyreregler for fornyelse av tillatelser til bruk av frekvenser.

Departementet understreker at auksjoner fortsatt vil være en vanlig tildelingsform ved overskuddsetterspørsel etter frekvensressurser. Av hensyn til blant annet fleksibiliteten i frekvensfor-

valtningen, for å nå særlige politiske målsetninger eller for å sikre europeiske harmoniseringsforpliktelser, vil det kunne være behov for å fornye tillatelser. *Første ledd* slår fast at departementet er forpliktet til å vurdere fornyelse av tillatelser innen rimelig tid før tillatelsens utløp. Reguleringen gjelder kun for tillatelser på frekvensområder som er harmonisert innenfor EØS. Med harmonisert innenfor EØS menes at vilkår for bruken av frekvensene er planlagt etter prosedyren som fremgår av vedtak 676/2002/EF av 7. mars 2002 eller etterfølgende tilsvarende rettsakter som er inntatt i EØS-avtalen.

Med fornyelse menes at tillatelsesinnehaverens rett til å bruke frekvenser videreføres med tilnærmet samme vilkår som opprinnelig tillatelse, ved at det utstedes ny tillatelse uten at andre aktører får adgang til å søke om tillatelsen.

Tillatelsesinnehaver kan selv be om at departementet vurderer fornyelse. Departementet trenger ikke vurdere fornyelse dersom adgangen til fornyelse eksplisitt er utelukket i selve tillatelsen. I slike tilfeller kan heller ikke tillatelsesinnehaver kreve at departementet vurderer fornyelse.

Beslutning om fornyelse skal fattes innen rimelig tid slik at tillatelsesinnehaver får tilstrekkelig avklaring før tillatelsens utløp. I motsetning til § 11-8 gjelder fornyelsesadgangen alle tillatelser i harmoniserte frekvensbånd, og er ikke begrenset til trådløse bredbåndstjenester. Vurderingen av hva som er rimelig tid vil variere mellom hvilke tjenester tillatelsen gjelder. Et utgangspunkt kan være at vurderingen bør gjøres så tidlig at tillatelsesinnehaver ikke risikerer å lide økonomisk tap som følge av at departementet ikke har tatt stilling til fornyelse.

Ved fornyelse av eksisterende bruksrettigheter for harmonisert radiospektrum, bør departementet, sammen med vurderingen av behovet for å fornye rettighetene, vurdere vederlag knyttet til tillatelsen, jf. lovforslaget § 17-2, for å sikre at vederlaget fortsatt bidrar til effektiv bruk av ressursene, under hensyntagen til blant annet markedsutviklingen og teknologisk utvikling. Av hensyn til blant annet likebehandling er det hensiktsmessig at eventuelle justeringer av vederlag baseres på de samme prinsippene som gjelder for tildeling av nye bruksrettigheter.

Bestemmelsens *andre ledd* slår fast hvilke hensyn departementet skal legge særlig vekt på ved vurderingen av fornyelse. Oppstillingen er ikke uttømmende. Departementet kan i tillegg vektlegge andre relevante momenter innenfor rammen av lovgivningen. Prosessen skal være åpen, transparent og ikke-diskriminerende, og ellers

underlagt alminnelige forvaltningsrettslige saksbehandlingsprinsipper. Med harmoniseringsforpliktelser på europeisk nivå i *andre ledd bokstav c*, menes teknisk harmonisering vedtatt etter samarbeidsprosedyren i EØS-avtalen. I henhold til *andre ledd bokstav d*, vil det vektlegges i hvilken grad og hvordan vilkårene i den aktuelle tillatelsen er oppfylt.

Når departementet vurderer behovet for å fornye bruksrettigheter, skal det det overordnet sikres at eventuelle hensyn som ivaretas ved en videreføring av tillatelsen avveies mot eventuelle hensyn som ivaretas om tillatelsen utløper. Blant annet bør det undersøkes om det er etterspørsel i markedet etter frekvensressursene, og konkurransevirkningen av å fornye tildelte rettigheter bør vurderes nøye. Det vil også være viktig å vurdere om frekvensene kan bli utnyttet mer effektivt eller nyskapende dersom frekvensbåndet tildeles nye brukere.

Av *tredje ledd* fremgår en særlig regulering av fornyelse av tillatelser som er utstedt etter lovforslaget § 11-3. Prosedyren skiller seg fra den generelle regelen i første ledd ved at departementet plikter å varsle interessenter i forkant av avgjørelsen, ved offentlig høring etter lovforslaget § 14-2. Dersom det viser seg å være etterspørsel fra andre aktører, må departementet ta hensyn til dette når det skal beslutte om tillatelsen skal fornyes eller om det skal gjennomføres en ny tildeling.

Til § 11-10 Salg, utleie og annen overføring av tillatelse til bruk av frekvenser

Bestemmelsen viderefører i stor grad gjeldende ekomlov § 6-5. I tillegg er reguleringen knyttet til overdragelse av direktetildelte tillatelser, som i dag følger av ekomloven § 6-4 tredje ledd og § 6-4 a andre ledd, og adgangen til å fjerne begrensninger i retten til å overdra tillatelse i gjeldende ekomlov § 6-3 andre ledd, tatt inn. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 51.

Bestemmelsen slår fast at innehaver som utgangspunkt har rett til å overføre en frekvenstillatelse. Retten forutsetter at vilkårene i tillatelsen overholdes og at den aktuelle overføringen ikke fører til konkurransevridding. Utrykket «overdragelse ved salg og utleie» i gjeldende ekomlov § 6-5 er endret til «salg, utleie og annen overføring» for å tydeliggjøre at alle former for overføring av frekvenstillatelse omfattes av bestemmelsen. Salg og utleie vil være de mest praktiske formene for overføring, men departementet mener bestemmelsens ordlyd bør gjenspeile at også andre former for

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

overføring omfattes. Det bemerkes her at en overføring av tillatelsen omfattes av bestemmelsen uavhengig av om det ytes vederlag eller ikke. I tillegg omfattes overdragelse i form av endringer i eiersammensetning eller eierstruktur.

Første ledd slår fast utgangspunktet om at alle innehavere av frekvenstillatelse har rett til å selge, leie ut eller på annen måte overføre tillatelsen. Departementet trenger ikke å fatte enkeltvedtak om at overføring av tillatelse kan skje. Adgangen til salg, utleie eller annen overføring kan imidlertid være begrenset i tillatelsen etter lovforslaget § 11-5 første ledd bokstav g. Direktetildelte tillatelser etter lovforslaget § 11-4 kan som hovedregel heller ikke overføres.

Andre ledd gir unntaksregler i særskilte tilfeller fra hovedreglene i første ledd andre punktum. Det åpnes da for at departementet kan tillate salg, utleie eller annen overføring av tillatelser hvor det følger av tillatelsen at retten til salg, utleie eller annen overføring er begrenset. Det åpnes også for at departementet kan tillate at direktetildelte tillatelser selges, leies ut eller på annen måte overføres. Innehaver av en direktetildelt tillatelse eller en tillatelse med begrensninger må søke i forkant om å få overføre, herunder selge eller leie ut, tillatelsen. Departementet har en skjønnsmessig adgang til å tillate overføring av direktetildelte tillatelser i konkrete tilfeller. Adgangen til samtykke til overføring av direktetildelte tillatelser er ment å være en snever unntaksbestemmelse. Samtykke til overdragelse kan bare gis dersom vilkårene for direktetildeling fortsatt er oppfylt for ny innehaver eller for den som leier frekvenstillatelsen. Det kan eksempelvis være aktuelt for departementet å tillate overføring av direktetildelt frekvenstillatelse for at en innehaver skal kunne leie ut sine direktetildelte ressurser til andre samfunnsviktige aktører, eller i tilfeller hvor en tilhørende anleggskonsesjon er overdratt etter kringkastingsregelverket. Frekvenstillatelse og anleggskonsesjon utgjør et integrert hele, og innehaver er avhengig av både frekvenstillatelse og anleggskonsesjon for å kunne utøve sin virksomhet. Departementet ser ingen grunn til at de to tillatelsestypene skal behandles ulikt rettslig sett når det gjelder retten til overføring.

Departementet vil også kunne vurdere om en frekvenstillatelse som er direktetildelt til andre særskilte allmenntilgode formål etter § 11-4 kan selges, leies eller ut eller på annen måte overføres. Dette kan for eksempel være aktuelt for å sikre effektiv bruk av ressursene, herunder også delt bruk.

Direktetildelte tillatelser tildeles vanligvis vederlagsfritt, men innehaver skal betale årlig sektoravgift til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, jf. § 17-1 med forskrifter. At tillatelsen er tildelt vederlagsfritt og uten konkurranse fra andre aktører taler mot at en aktør skal kunne selge eller leie ut ressursene mot vederlag. Det fremgår av ekomdirektivet artikkel 51 nr. 1 at myndigheten kan bestemme at en tillatelse ikke skal kunne overdras dersom tillatelsen ble tildelt vederlagsfritt eller for kringkasting. Bestemmelsen er likevel ikke til hinder for at slike tillatelser kan tillates overdratt.

Det kan være gode grunner til at en innehaver av en direktetildelt tillatelse som får leie ut frekvenser, får anledning til å kreve leie som står i forhold til aktørens faktiske kostnader med å inneha tillatelsen. Departementet vil kunne stille vilkår for overføring av frekvenstillatelse etter andre ledd.

Tredje ledd viderefører ekomloven § 6-5 andre ledd første punktum, og innebærer ingen endring av rettstilstanden. Bestemmelsens ordlyd er justert for å tydeliggjøre at også andre former for varig overføring enn salg omfattes. Innehaver plikter å informere departementet før salg eller annen varig overføring av frekvenstillatelse kan skje.

Fjerde ledd viderefører i hovedsak gjeldende ekomlov § 6-5 fjerde ledd første punktum. Bestemmelsen er skilt ut i eget ledd for å markere skillet mellom varige og midlertidige overføringer av frekvenstillatelser. Ordlyden er justert for å tydeliggjøre at også andre former for midlertidig overføring omfattes. Videre utvides plikten for innehaver til å informere departementet før utleie eller annen midlertidig overføring dersom overføringen kan ha konsekvenser for nasjonal sikkerhet. Dette kommer i tillegg til plikten til å informere før utleie eller annen midlertidig overføringen som kan ha konkurranseskadelig virkning.

Femte ledd slår fast at innehaver skal informere departementet om endringer i eiersammensetning eller eierstruktur som kan ha konkurranseskadelig virkning. Dette er en videreføring av ekomloven § 6-5 første ledd andre punktum. Dersom departementet vurderer at endringen kan ha konkurranseskadelig virkning, kan departementet gi pålegg om utleie eller salg av frekvenser etter § 11-11 andre ledd eller kalle tillatelsen tilbake etter § 11-12 første ledd bokstav e.

Etter *sjette ledd første punktum* kan departementet gi pålegg om at salg, utleie eller annen overføring skal skje etter bestemte prosedyrer og på en måte som bidrar til å sikre konkurranse og harmonisert bruk av frekvensene i tråd med

nasjonal frekvensplan. Bestemmelsen viderefører ekomloven § 6-5 andre ledd tredje punktum, og innebærer ingen endring i rettstilstanden.

Sjette ledd andre punktum slår fast når departementet kan nekte salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelse. Bestemmelsen viderefører ekomloven § 6-5 andre ledd fjerde punktum og § 6-5 fjerde ledd andre punktum. Det tydeliggjøres at mulighetsrommet for når overføring av frekvenstillatelse kan nektes, utvides fra å gjelde «for å hindre konkurranseskadelig virkning» til også å omfatte alle hensyn som angitt i § 11-2 femte ledd. Endringer innebærer at også andre hensyn enn konkurransehensyn skal kunne begrunne at departementet kan nekte overføring av frekvenser. De muligheter departementet har til å nekte salg, utleie eller annen overføring er nå likestilt med de mulighetene departementet har til å nekte å utstede en frekvenstillatelse etter § 11-2 femte ledd. For nærmere informasjon om hva som ligger i nektingsadgangen vises det til merknad til § 11-2 femte ledd.

Departementet vil også kunne vurdere om en frekvenstillatelse som er direktetildelt til andre særskilte allmennytige formål etter § 11-4 kan selges, leies eller ut eller på annen måte overføres. Dette kan for eksempel være aktuelt for å sikre effektiv bruk av ressursene, herunder også delt bruk.

Syvende og åttende ledd viderefører henholdsvis ekomloven § 6-5 tredje og femte ledd og innebærer ingen endring i rettstilstanden.

Til § 11-11 Tiltak for å fremme konkurranse

Bestemmelsen viderefører innholdet i ekomloven § 6-5a og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 51 og deler av artikkel 52. Ekomdirektivet fremhever hensynet til konkurranse i frekvensforvaltningen i større grad enn tidligere direktiver, og viser til at nasjonale reguleringsmyndigheter har mulighet til å legge til rette for dette på flere måter. Den nye bestemmelsen er utformet noe bredere enn gjeldende ekomloven § 6-5a, for å være i tråd med ekomdirektivet artikkel 51 og artikkel 52. Bestemmelsen gjelder tiltak for å fremme effektiv konkurranse og hindre konkurranseskadelig virkning, og lovregulerer sentrale regulatoriske virkemidler for å fremme konkurranse ved tildeling av frekvenstillatelser, slik som frekvenstak, reservasjon av frekvenser og tilgangsforpliktelser. Nasjonale reguleringsmyndigheter gis kompetanse til å benytte disse virkemidlene etter en nærmere vurdering. Opplistingen er ikke ment å være uttømmende. Bestemmelsen gir uttrykk for at de regu-

latoriske virkemidlene som departementet kan benytte for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning, bare skal benyttes når det er nødvendig.

Første og andre ledd viderefører i hovedsak gjeldende ekomloven § 6-5 a første og andre ledd, med unntak av hjemmelen til å trekke tilbake frekvenstillatelse for å hindre konkurranseskadelig virkning etter ekomloven § 6-2 a andre ledd, som er tatt inn i lovforslaget § 11-12 tredje ledd.

Hensikten med *første ledd* er å motvirke at aktører erverver frekvensressurser og deretter unnlater å bruke ressursene eller bruker disse ineffektivt, for å sikre seg at andre aktører får begrenset eller ingen tilgang til frekvenser for produksjon av konkurrerende tjenester. Dette omtales også som frekvenshamstring.

Etter *andre ledd* har departementet kompetanse til å gi pålegg om salg eller utleie av frekvenstillatelser, helt eller delvis, dersom tillatelsesinnehaver ikke kan disponere frekvensressursene uten at det er til skade for konkurransen. I andre ledd presiseres det også at departementet kan pålegge salg eller utleie av frekvenstillatelser for å fremme bærekraftig konkurranse. Departementet har anledning til å stille vilkår i frekvenstillatelser om faktisk og effektiv bruk av frekvensressursene som motvirker frekvenshamstring i medhold av § 11-5. Departementet gis adgang til å kunne gripe inn i tilfeller hvor frekvensressurser blir brukt ineffektivt og dette påvirker konkurranse negativt, selv om det ikke er stilt vilkår for å motvirke hamstring i tillatelsene.

Påleggene etter andre ledd er ment å anvendes i situasjoner der en frekvensressurser som er tildelt ikke blir benyttet eller bare benyttes i liten grad, og hvor frekvensressursen er etterspurt av andre i markedet og tillatelsesinnehaver ikke ønsker å selge, leie ut eller overføre frekvensressursene helt eller delvis. Det kan for eksempel være aktuelt å gi slike pålegg dersom departementet setter vilkår for å tildele frekvensressurser i en auksjon eller ved salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelse, som går ut på at andre frekvensressurser som aktøren disponerer må selges, leies ut eller overføres, og dette ikke gjennomføres frivillig.

Andre ledd gir også departementet hjemmel til å gripe inn i allerede tildelte frekvenstillatelser utenom situasjoner som innebærer nyervervelse eller salg, utleie eller annen overføring av frekvensressurser. Dette kan for eksempel være der det ikke er stilt krav til utbyggingshastighet, frist for å ta frekvensene i bruk eller lignende, og frekvensressursene ikke blir utnyttet effektivt av

innehaver, og innehaver ikke ønsker å selge, leie ut eller overføre hele eller deler av tillatelsen til andre.

Departementet vil kunne stille vilkår om når pålegg om salg, utleie eller annen overføring etter andre ledd må være gjennomført, og kan ilegge tvangsmulkt etter § 15-11 dersom pålegg ikke blir fulgt.

Etter *tredje ledd* kan departementet beslutte ulike tiltak i forbindelse med tildeling, endring eller fornyelse av frekvenstillatelser for å fremme konkurranse eller hindre konkurranseskadelige virkninger. Departementet plikter både å ta hensyn til og legge til rette for bærekraftig konkurranse ved tildelinger, og kan derfor også treffe beslutninger som er nødvendige for å ivareta konkurransen. Departementet kan også gripe inn med tiltak dersom tildelte ressurser ikke utnyttes effektivt eller på en konkurranseskadelig måte.

Tredje ledd bokstav a tydeliggjør hjemmelen for departementet til å sette begrensninger for hvor stor frekvensbeholdning én aktør kan ha i ett eller flere frekvensbånd, såkalte frekvenstak. Dette innebærer at det i en tildeling der det for eksempel skal fordeles ti likeverdige frekvensblokker, fastsettes en begrensning som innebærer at ingen kan kjøpe mer enn fire blokker, slik at minst tre markedsaktører sikres tilgang til de aktuelle frekvensressursene.

Å begrense muligheten for å få tilgang til ressurser som blant annet kan være avgjørende for tjenesteproduksjon, kan være inngripende og må derfor kun benyttes dersom det er nødvendig av hensyn til konkurransesituasjonen. Når departementet skal sette en øvre grense for mengden spektrum en aktør kan ha, skal dette skje etter en samlet vurdering hvor blant annet hensynet til effektiv bruk av frekvensene, reelle frekvensbehov, tilgang til sammenlignbart spektrum og markedsituasjonen tillegges vekt.

Etter *tredje ledd bokstav b* har departementet en skjønnsmessig adgang til å avsette spektrum til nye aktører eller andre grupper av aktører, når det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning. Dette kan være et viktig virkemiddel for departementet til å legge til rette for at nye markedsaktører eller aktører i en etableringsfase kan få tilgang til sentrale frekvensressurser for å tilby elektroniske kommunikasjonstjenester. Bestemmelsen er ikke begrenset til «nye» aktører, som er de aktørene ekomdirektivet artikkel 52 nr. 2 bokstav b omtaler. Bakgrunnen for dette er at det kan være behov for å avsette spektrum ut fra konkurransehensyn også til andre aktører, for eksempel

aktører som er i en etableringsfase eller i andre tilfeller hvor det vil være konkurransefremmende å sikre noen aktører frekvenser. Ved å sette av spektrum til nye aktører eller aktører i en etableringsfase, vil aktørene kunne få tildelt frekvenstillatelse uten konkurranse fra etablerte aktører i markedet. Departementet vil også i slike situasjoner kunne kreve vederlag for tilgang til frekvensressursene i tråd med § 17-2.

Tredje ledd bokstav c gir departementet adgang til å pålegge tilgangsforspliktelser ved tildeling, endring eller fornyelse av frekvenstillatelser, for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 52 nr. 2 bokstav a. Pålegg om tilgangsforspliktelser kan for eksempel være plikt til å tilby avtaler om grossisttilgang for virtuelle mobiloperatører (MVNOer) eller tjenesteleverandører, tilby nasjonal eller regional gjesting i elektroniske kommunikasjonsnett, eller plikt til samlokalisering. Departementet vil kunne stille vilkår om at den som får rett til å be om slik tilgang skal betale rimelig vederlag for tilgangen. Forspiktelserne kan gjelde bestemte frekvensbånd eller flere frekvensbånd som for eksempel har lignende egenskaper eller brukes til samme teknologi eller tjeneste. Det er nytt i ekomloven at det kan innføres slike forpliktelser i forbindelse med tildeling, endring eller fornyelse av frekvenstillatelser. Adgangen til å stille vilkår etter *tredje ledd bokstav c*, er ikke begrenset til tilbydere med sterk markedsstilling.

Plikt for tilbyder med sterk markedsstilling til å tilby grossisttilgang til virtuelle mobiloperatører, tjenesteleverandører og nasjonal eller regional gjesting er virkemiddel etter loven for å avhjelpe konkurranseproblemer. Den sektorspesifikke markedsreguleringen vil imidlertid over tid kunne avvikles når markedene tenderer mot bærekraftig konkurranse. Dersom det på sikt ikke er behov for sektorspesifikk markedsregulering, kan det fortsatt være behov for til en viss grad å understøtte konkurransen i markedet. Bestemmelsen *tredje ledd bokstav c*, kan blant annet være et aktuelt virkemiddel å ta i bruk ved eventuell utfasing av særskilt regulering i markedet for tilgang til og samtaleoriginering i offentlige mobilkommunikasjonsnett (såkalt marked 15). Bestemmelsen vil kunne få betydning ved tildeling av nye frekvenstillatelser. Det kan også være aktuelt å innføre slike forpliktelser som vilkår i allerede tildelte frekvenstillatelser for å fremme bærekraftig konkurranse.

Når departementet innfører tiltak som angitt i *tredje ledd bokstav a* til *c*, skal dette baseres på

objektive og fremtidsrettede vurderinger av konkurransesituasjonen i markedet og av hva som er nødvendige tiltak for å oppnå bærekraftig konkurranse. I vurderingen er det relevant å legge vekt på de sammen momentene som legges til grunn i en markedsanalyse etter lovforslaget § 6-3.

Departementet vil normalt sette slike rammer som angis i bokstav a til c, forut for selve tildelingen. Som hovedregel vil rammene som settes for utlysningen forut for tildelingen være en prosessledende beslutning. Dette gjelder for eksempel når det settes frekvenstak eller tilgangsforskrifter som retter seg mot alle deltakere i en frekvensauksjon. Dette kan likevel etter omstendighetene utgjøre et enkeltvedtak hvis det for eksempel settes et frekvenstak som kun retter seg mot én aktør. Dette må vurderes konkret med utgangspunkt i forvaltningsloven.

Fjerde ledd slår fast at dersom det tas i bruk tiltak etter tredje ledd skal dette høres, jf. § 14-2, i tråd med ekomdirektivet artikkel 23.

I femte ledd gis departementet kompetanse til å gi nærmere regler om tildeling, endring eller fornyelse av frekvenstillatelse i forskrift.

Til § 11-12 Tilbakekall og endring av frekvenstillatelse

Bestemmelsen viderefører delvis gjeldende ekomlov § 6-5 a og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 19. Bestemmelsen regulerer tilfeller hvor departementet kan tilbakekalle eller endre en tillatelse utenom tilfeller hvor tilbakekall skjer i sanksjonsøyemed etter § 15-6. Adgangen til tilbakekall og endring må ses i sammenheng med den alminnelige omgjøringsadgangen etter forvaltningsloven. Kompetansen er basert på et nødvendighetskriterium. I vurderingen av om endring eller tilbakekall er nødvendig, må det ses hen til hvilke skadevirkninger det vil få dersom tillatelsen ikke endres eller kalles tilbake.

Etter *første ledd bokstav a* kan en tillatelse tilbakekalles eller endres dersom det er nødvendig for å sikre faktisk og effektiv bruk av frekvensene. Dette kan blant annet være som følge av tekniske gjennomføringstiltak i henhold til vedtak 676/2002/EF for å sikre harmonisert bruk av frekvenser. I tråd med ekomdirektivet artikkel 19 nr. 3 vil ikke enhver endring av bruk av spektrum til ny eller annen teknologi eller tjeneste begrunne endring eller tilbakekall etter første ledd bokstav a. Tilbakekall eller endring kan imidlertid være nødvendig etter *første ledd bokstav b*. Hensynet til å oppnå mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene kan blant annet begrunne at tildelte tillatelse endres for å muliggjøre at alle innehavere i ett

bånd får en sammenhengende spektrumsbeholdning.

Første ledd bokstav b hjemler tilbakekall eller endring dersom det er nødvendig for å overholde harmoniseringsforpliktelser som følger av EØS-avtalen eller andre folkerettslige forpliktelser. Harmoniseringsforpliktelser som følger av EØS-avtalen omfatter frekvenser som er harmonisert innenfor EØS og innebærer at vilkår for bruken av frekvensene er planlagt etter prosedyren som fremgår av vedtak 676/2002/EF av 7. mars 2002 eller etterfølgende tilsvarende rettsakter som er inntatt i EØS-avtalen. I enkelte tilfeller har det blitt truffet gjennomføringstiltak som innebærer frister for når nasjonale myndigheter skal sørge for å gjøre tilgjengelig et bestemt frekvensområde til en bestemt bruk. Dersom det settes frister som inntreffer før eksisterende frekvenstillatelse til annen bruk av frekvensområdet utløper, kan departementet ha behov for å trekke tilbake eksisterende tillatelse. Eksempelvis kan tilbakekall særlig være aktuelt dersom også viktige samfunnshensyn taler for tidlig innføring av ny teknologi i ett eller flere bånd og det er kort tid til eksisterende tillatelse utløper. Bestemmelsen gir også departementet hjemmel til å kalle tilbake eller endre tillatelse for å oppfylle departementets forpliktelse til å unngå grenseoverskridende skadelig interferens. Det understrekes at nødvendighetskriteriet også gjelder for tilbakekall i slike tilfeller.

Første ledd bokstav c gir departementet mulighet til å tilbakekalle eller endre en tillatelse dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn og andre viktige samfunnshensyn. Bestemmelsen supplerer § 11-2 femte ledd bokstav b og § 11-5 første ledd bokstav b, om retten til å nekte tillatelse og retten til å stille vilkår i tillatelse for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn. Departementet vil også, dersom noen nektes markedsadgang av § 3-5, ha kompetanse til å tilbakekalle eventuelle frekvenstillatelse som er gitt. Tilbakekall kan eksempelvis være aktuelt dersom et selskap hjemmehørende innenfor EØS som innehar frekvenstillatelse, i løpet av tildelingsperioden får eier(e) hjemmehørende i stater som Norge ikke har et sikkerhetssamarbeid med. Det vil også kunne være aktuelt å endre en tillatelse ved å stille vilkår som anses nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn, eksempelvis ved at det oppstilles krav til hvilket utstyr, herunder til produktionssted og opprinnelsesland, som kan benyttes for å kunne ta i bruk frekvensene. Hvilke sikkerhetsinteresser som omfattes må vurderes i lys av annen lovgivning, herunder sikkerhetsloven.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Videre kan det i særlige situasjoner når nasjonale sikkerhetsinteresser trues, være behov for å tilbakekalle eller endre frekvenstillatelser for å frigi ressurser til militært bruk. Det skal være en høy terskel for å frigi frekvensressurser, og det vil kun være aktuelt når landets vitale sikkerhetsinteresser er reelt truet. Slike nasjonale sikkerhetsinteresser vil derfor gjelde landets suverenitet, territoriale integritet, demokratiske styreform, økonomiske stabilitet og handlefrihet, samfunnets grunnleggende funksjonalitet og befolkningens grunnleggende sikkerhet. I tillegg vil det være et midlertidig tilbakekall inntil en normalsituasjon er gjenopprettet eller behovet bortfalt. Før departementet tilbakekaller eller endrer en tillatelse for å ivareta slike nasjonale sikkerhetshensyn, skal det innhentes uttalelse fra relevante sikkerhetssmyndigheter.

Når det gjelder andre viktige samfunnshensyn kodifiserer dette en endringsadgang departementet allerede har etter faste vilkår i frekvenstillatelser. Slike samfunnshensyn omfatter blant annet hensynet til fremveksten av minst tre landsdekkende mobilnett i Norge og bærekraftig konkurranse i mobilmarkedet. Eksempelvis har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet endret tillatelser tildelt innehaver av det tredje mobilnettet, ved å endre vilkår om betaling av vederlag for frekvensressursene.

Første ledd bokstav d og e, hjemler tilbakekall og endring når det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse, og der departementet vurderer at det vil oppstå konkurranseskadelig virkning av overføringer, angitte selskapsendringer eller endringer i eierforhold. Innehaver av en frekvenstillatelse plikter, etter § 11-10 femte ledd, å informere departementet om endringer i eiersammensetning eller eierstruktur som kan ha konkurranseskadelig virkning. I tilfeller hvor departementet vurderer det slik at en endring i eiersammensetning eller eierstruktur kan ha konkurranseskadelig virkning, oppstiller *første ledd bokstav e*, en rett for departementet til å kalle tilbake frekvenstillatelsen.

Første ledd bokstav f kodifiserer en endringsadgang departementet allerede har etter frekvenstillatelsene, om endring som følge av endret nasjonal lovgivning. Tillatelsene som er tildelt må være i samsvar med øvrig nasjonal lovgivning, og dersom det skulle oppstå motstrid bør departementet ha mulighet til å sørge for at tillatelser ikke er i strid med gjeldende rett ved å endre de aktuelle frekvenstillatelsene på de aktuelle punktene, eller om det er nødvendig, kalle dem tilbake. Tilbake-

kall vil bare kunne skje i tråd med beskrivelsen nedenfor.

Etter andre ledd skal departementet som ledd i sin vurdering innhente synspunkter etter § 14-2 dersom vedtaket ikke fattes av Kongen i statsråd.

I henhold til *tredje ledd* kan en tillatelse kalles tilbake eller endres dersom det er nødvendig for å sikre at tildelte frekvensressurser utnyttes slik § 11-11 første ledd forutsetter, altså effektivt og uten skade for konkurransen. Bestemmelsen kommer blant annet til anvendelse i situasjoner der en tildelt frekvensressurs ikke anvendes av innehaver eller den i liten grad anvendes, eller frekvensressursen er etterspurt av andre i markedet og innehaveren ikke ønsker å overdra frekvensene, helt eller delvis, for å etterkomme den faktiske etterspørselen fra andre. Bestemmelsen er materielt sett en videreføring av gjeldende ekomlov § 6-5 a.

Tredje ledd gir også hjemmel for å kalle tilbake en direktetildelt tillatelse dersom vilkårene for direktetildeling etter § 11-4 bortfaller. Dette vil eksempelvis være tilfelle dersom innehaver ikke lenger har behov for å benytte de aktuelle frekvensene for å ivareta det særskilt allmenntilgitt formålet som lå til grunn for direktetildelingen. Som eksempel kan også nevnes tilfeller hvor en allmenningringkaster mister sin tillatelse etter kringkastingsloven §§ 2-1 og 2-2. Dette viderefører ekomloven § 6-4 tredje ledd siste punktum og § 6-4 a siste ledd.

Før en tillatelse tilbakekalles etter denne bestemmelsen skal det vurderes om de hensynene som taler for tilbakekall i stedet kan ivaretas i tilstrekkelig grad ved at vilkårene i tillatelsen endres. En eventuell endring av tillatelsen skal skje innenfor rammene av §§ 11-5 og 11-6. Ved vurdering av om en tillatelse skal kalles tilbake etter bestemmelsens tredje ledd, skal det først vurderes om departementet heller bør fatte en beslutning etter § 11-11 andre ledd, herunder pålegg om salg eller utleie av frekvensressursen.

Til § 11-13 Rett til bruk av frekvenser tildelt andre

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av ekomloven § 6-2a første og andre ledd, men det innføres ny hjemmel for politiet og Forsvaret til å ta i bruk frekvenser for å uskadeliggjøre droner og annet utstyr i andre ledd, og for redningstjenesten til å ta bruk frekvenser for identitetsfanging i søk- og redningsoppdrag i femte ledd. Rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre etter § 11-13 innebærer ikke rett til å få tilgang til informasjon om hvem som kommuniserer med hvem

eller til å avlytte samtaler. § 11-13 gir utelukkende tillatelse til å ta i bruk frekvenser og utstyr. Tiltak som avlytting og rett til å hente ut informasjon om andres kommunikasjon basert på bruk av frekvenser tildelt andre, må være hjemlet i annet lovverk for at det skal være tillatt.

Politiet har, etter bestemmelsens *første ledd bokstav a*, rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre uten tillatelse fra departementet, dersom vilkårene for identifisering av kommunikasjonsanlegg i straffeprosessloven § 216 a tredje ledd andre punktum, for identifisering eller lokalisering av kommunikasjonsanlegg i straffeprosessloven § 216 b andre ledd bokstav c eller for bruk av tvangsmidler for å avverge alvorlig kriminalitet i straffeprosessloven § 222 d er oppfylt, eller vilkårene for bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed etter politiloven § 17 d foreligger (kommunikasjonskontroll). Videre gir *første ledd bokstav b*, politiet også en rett til å bruke utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon og som ikke oppfyller kravene i forskrifter gitt med hjemmel i § 13-1 femte ledd. Dette innebærer at politiet får en tillatelse til å bruke utstyr som ikke kan CE-merkes.

Andre ledd gir politiet og Forsvaret rett til å ta i bruk frekvenser, og utstyr som ikke kan CE-merkes, for å uskadeliggjøre droner og andre gjenstander når det er nødvendig av hensyn til liv, helse eller sikkerhet. Dette er nytt i loven og gir politiet og Forsvaret hjemmel til å ta i bruk frekvenser for å uskadeliggjøre gjenstander i viktige oppdrag når det er nødvendig, i tilfeller hvor det tidligere har vært nødvendig å benytte nødrett. Med å «uskadeliggjøre» droner og andre gjenstander menes å sikre at gjenstandene ikke kan gjøre noen skade. Andre gjenstander vil for eksempel være gjenstander der det foreligger mistanke om at de bærer eksplosive stoffer eller kan benyttes til å utløse eksplosiver.

Det er tilstrekkelig at ett av vilkårene «fare for liv, helse eller sikkerhet» foreligger. Situasjoner som truer liv og helse kan for eksempel være droner og andre gjenstander som kan utgjøre en fare ved flyplasser, trafikknutepunkter, offentlige bygg, folkeansamlinger mv. Begrepet «sikkerhet» er ment å tolkes vidt, og omfatter sikkerhet omkring både objekter, områder, viktige samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur. Det kan for eksempel være nødvendig å ta ned en drone som flyr over en flyplass eller et annet restriksjonsområde, uavhengig av om selve dronen representerer en konkret trussel, da en slik flyvning pr. definisjon utgjør en trussel mot sikkerheten. Tilsvarende dersom det for eksempel er eta-

blert et område med sensorforbud over et skjermingsverdig objekt, må politiet også kunne uskadeliggjøre en drone med kamera som flyr inn over dette området, fordi flyvningen pr. definisjon utgjør en trussel mot informasjonssikkerheten.

Politiet kan bruke frekvenser tildelt andre som et operativt tiltak i alle situasjoner når dette er et nødvendig tiltak for å ivareta liv, helse eller sikkerhet. Begrepet inkluderer blant annet nasjonal sikkerhet og hendelser i eller ved sikkerhetssoner mv.

Tredje ledd viderefører endringer i ekomloven som trådte i kraft 1.1.2021 i forbindelse med ny lov om Etterretningstjenesten. Det gis her kompetanse til Etterretningstjenesten slik at den i særskilte tilfeller og i korte tidsrom kan ta i bruk frekvenser til identitetsfangning. Se nærmere om dette i Prop. 80 L (2019–2020) side 233.

Fjerde ledd gir Nasjonal sikkerhetsmyndighet rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre, dersom dette er et nødvendig tiltak for sikring av lokaler, bygninger eller andre objekter som omfattes av sikkerhetsloven § 5-5, for å unngå at uvedkommende skaffer seg tilgang til sikkerhetsgradert informasjon. Bestemmelsen gir også Nasjonal sikkerhetsmyndighet rett til å ta i bruk utstyr som ikke kan CE-merkes. Retten for Nasjonal sikkerhetsmyndighet til å ta i bruk frekvenser tildelt andre gjelder bare i særskilte tilfeller og for korte tidsrom, og skal ikke opprettholdes lenger enn strengt nødvendig. Trådløs teknologi som kan benyttes til avlytting av rom hvor det kommuniseres sikkerhetsgradert informasjon representerer en stor risiko. Så langt som mulig skal fysiske og administrative beskyttelsestiltak avhjelpe denne risikoen, men det vil alltid være en restrisiko. Dersom restrisikoen etter gjennomføring av tekniske sikkerhetsundersøkelser etter sikkerhetsloven § 5-5, og basert på en konkret vurdering, fremstår som uakseptabelt høy, vil frekvenser tildelt andre kunne tas i bruk i forbindelse med sikringstiltak. Dette vil kunne være tilfelle der de høyeste graderingsnivåene (HEMMELOG og STRENGT HEMMELOG) benyttes, og hvor det ikke er praktisk mulig å gi tilstrekkelige sikring på annen måte. Dette vil typisk være rom utenfor offentlig kontrollert område som skal sikres midlertidig, som for eksempel i forbindelse med høyt graderte møter eller konferanser på hoteller eller lignende. Tiltaket kan også være aktuelt i permanent sikrede rom i særlige tilfeller hvor det ikke er mulig å verifisere fravær av trådløs teknologi. Utstyret som benyttes skal plasseres og kalibreres slik at det ikke får virkninger på frekvensbruken utenfor lokalet, bygningen eller objektet som sikres.

Femte ledd gir Redningstjenesten rett til å ta i bruk frekvenser som er tildelt andre og utstyr som ikke kan CE-merkes, til identitetsfangning, når det er nødvendig for gjennomføring av søk- og redningsoppdrag. Denne rettigheten er ny i loven og skal gi redningstjenestene hjemmel til å ta i bruk et nødvendig og viktig hjelpemiddel for å redde liv og finne savnede personer. Redningstjeneste, også kalt søk og redning, innebærer søk etter og bistand til personer som er i nød eller overhengende fare. Hjemmelen avgrenses til redningstjenestens virksomhet. Hjemmelen for redningstjenesten er forankret i politiloven, og det er politiet som leder både Hovedredningssentralen og de lokale redningssentralene. Bestemmelsen dekker både de tradisjonelle redningsoperasjonene som omfattes av den offentlig organiserte redningstjenesten og situasjoner som ikke nødvendigvis knyttes til redningsaksjoner i tradisjonell forstand, men som likevel er en nødsituasjon som fordrer umiddelbar hjelp. Dette kan for eksempel være situasjoner hvor en person er kommet bort fra en institusjon, barn er kommet bort fra foreldrene, suicidale personer som man ikke kan gjøre rede for, eventuelt andre situasjoner hvor det er nødvendig å yte hjelp for å beskytte liv eller helse. Det er viktig at redningspersonell har tilgang til relevante metoder og utstyr for å lokalisere personer i alle slike situasjoner. Departementet bemerker at slikt utstyr brukes i dag i slike situasjoner med hjemmel i nødrett. Retten til å ta i bruk frekvenser og utstyr til identitetsfangning i søk- og redningsoppdrag er ikke begrenset til bestemte kapasiteter innenfor redningstjenesten.

Redningstjenesten har i dag helikoptre som ofte er utrustet med utstyr som brukes til identitetsfangning. Utstyret detekterer radiosignaler, slik at mobiltelefonen til savnede personer eller personer som er utsatt for ulykker eller er i fare, kan identifiseres. Dette gjøres ved bruk av identitetsfangning (bruk av «IMSI-catchere»). Per i dag mangler redningstjenesten hjemmel til å bruke slikt utstyr i søk- og redningsoppdrag, og bruken av utstyret besluttet derfor etter nødrettsbetraktninger. Identitetsfangning kan potensielt tilføre stor verdi i søk- og redningsoperasjoner, ved at utstyret kan lokalisere mobiltelefoner, og dermed ofte også personene som er savnet eller utsatt for ulykke.

Departementet mener at redningstjenesten bør ha rett til, og klar lovhjemmel for, å benytte identitetsfangning for å redde menneskeliv i akutte ulykkes- eller faresituasjoner og skjerme redningsmannskaper fra å gjennomføre alternative

og potensielt farefulle aktiviteter i redningsoppdrag. En klar lovhjemmel til identitetsfangning i søk- og redningsoppdrag vil også kunne skape større forutberegnelighet i beslutningsprosesser, og være tidsbesparende i tidssensitive oppdrag.

Identitetsfangning har potensial til å påføre rettighetshavere og brukere ulemper i form av interferens. All bruk av frekvenser og utstyr til identitetsfangning bør derfor innrettes slik at det i minst mulig grad skaper merkbare forstyrrelser. Sammen med retten til bruk, ilegges redningstjenesten en varslingsplikt ved bruk av identitetsfangning i slike oppdrag etter syvende ledd. Varslingsplikten vil gjøre det mulig å avdekke om frekvensbruken fører til forstyrrelser i mobilnettene og bidra til at tilbyderne kan unngå å måtte iverksette tiltak basert på eventuelle klager fra brukere. Når redningstjenesten får en plikt til å varsle om frekvensbruken, får også departementet bedre oversikt over frekvensbruken og kan underrette tillatesinnehaverne om dette. Ved å formalisere bruken med en særskilt lovregulering vil departementet og innehavere dermed kunne få større oversikt og kontroll over bruken.

Sjette ledd viderefører plikten til å ta i bruk frekvensene på måter som i minst mulig grad griper inn i andres rettigheter til bruk av frekvensene.

I *syvende ledd* videreføres varslingsplikten fra ekomloven § 6-2 a. Det fremgår av bestemmelsen at varslet skal inneholde frekvensområde, tidsrom og sted. Stedsangivelse kan for eksempel være bydel, tettsted eller lignende. Varslingsplikten skal sikre at departementet er kjent med at frekvenser som er tildelt andre er tatt i bruk. Identitetsfangning og jamming vil kunne påvirke elektroniske kommunikasjonstjenester som operer på de frekvensene som tas i bruk etter første til femte ledd. Dersom dette skjer, vil dette kunne medføre at tilbydere iverksetter feilrettingstiltak. For å unngå kostnadskrevende og unødvendige feilrettingstiltak, avgjør departementet om det er behov for å underrette rettighetshaver i det enkelte tilfellet. Departementet vil kunne avgjøre om rettighetshavere skal underrettes etter dialog med den som bruker frekvensene etter første til femte ledd, og tilrådeningen fra de som bruker frekvensene etter første til femte ledd vil tillegges betydelig vekt. Avgjørelsen vil være en prosessledende beslutning og ikke et enkeltvedtak som kan påklages. Der det besluttet at rettighetshaver skal underrettes, gis underretningen til etablerte kontaktpunkter tilrettelagt for håndtering av sensitiv informasjon.

I bestemmelsen har departementet valgt å presisere at varslingsplikten gjelder alle som får

tillatelse til å ta i bruk frekvenser og utstyr etter første til femte ledd, for å understreke viktigheten av at alle varsler departementet. Ordlyden er også endret sammenlignet med § 6-2 a hvor det skulle varsles «etter at» frekvensene tas i bruk, til «når» for å understreke at det skal varsles uten ugrunnet opphold idet frekvenser tildelt andre tas i bruk.

Syvende ledd siste punktum er nytt, og gir departementet rett til å fatte vedtak dersom bruken av frekvenser etter første til femte ledd fører til skadelig interferens for andre samfunnsviktige tjenester som etter en konkret vurdering fremstår som uakseptabel. Bestemmelsen er ment som en sikkerhetsventil som gir departementet mulighet til å gripe inn i situasjoner der frekvensbruken fører til forstyrrelser på samfunnsviktige tjenester og dette kan føre til at det oppstår fare for liv, helse eller sikkerhet. I slike tilfeller vil det være behov for å få stanset bruken av frekvensene med umiddelbar virkning, og det er derfor presisert i bestemmelsen at departementet kan fatte vedtak om at frekvensbruken skal opphøre uten forhåndsvarsel etter forvaltningsloven. For orden skyld vises det til at ekomlovens regler om høring av enkeltvedtak heller ikke kommer til anvendelse.

I åttende ledd er det inntatt en hjemmel for departementet til å gi forskrift med nærmere regler i situasjoner som er omhandlet av bestemmelsen.

Til § 11-14 Særskilt tillatelse til bruk av frekvenser for øvingsformål

Bestemmelsen viderefører i stor grad innholdet i ekomloven § 6-2 a tredje ledd, men ny § 11-14 er ikke, i motsetning til § 6-2 a tredje ledd, begrenset til bruk av frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon.

Tidligere måtte søknader om tillatelse til øving som gjaldt frekvenser avsatt til mobilkommunikasjon vurderes etter § 6-2 a, mens søknader om tillatelse til øving som gjaldt på frekvenser avsatt til andre formål måtte vurderes etter ekomloven § 6-2. Ved å samle regler om tillatelse i forbindelse med øving i én bestemmelse, vil de samme krav til for eksempel geografisk og tidsmessig avgrensning av frekvensbruken og varsling av rettighetshavere, gjelde uavhengig av hvilke frekvenser som brukes.

Første ledd gir departementet hjemmel til å gi Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet frekvenstillatelse og rett til å bruke utstyr som ikke oppfyller kravene i forskrifter gitt med hjemmel i ekomloven

§ 13-1 femte ledd, for øvingsformål. Med dette får Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet tillatelse til å ta i bruk utstyr som ikke kan CE-merkes. Bestemmelsen gjelder også for øvelser som gjennomføres av Forsvarets og politiets redningstjenester. Vilkåret om at tillatelse skal gis på egnet område, sto tidligere i ekomforskriften. I vurderingen av egnet område skal det foretas en vurdering av hvilke ulemper dette vil medføre for andre brukere i det aktuelle området. Dersom øvelsen for eksempel innebærer bruk av frekvenser som inngår i de offentlige mobilkommunikasjonsnettene, og øvelsen kan forårsake vesentlige ulemper for vanlige brukere i mobilnettene, kan det være aktuelt å avslå søknaden. Dette vil særlig gjelde dersom frekvensbruken kan ramme et stort antall brukere.

Andre ledd er nytt sammenlignet med ekomloven § 6-2 a. Bestemmelsen innebærer at departementet kan tildele tillatelse til å bruke frekvenser og utstyr til øvingsformål slik det er hjemmel til etter første ledd, men kretsen av rettighetssubjekt er utvidet sammenlignet med første ledd. Formålet med bestemmelsen er at andre aktører enn Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet skal kunne ta i bruk frekvenser tildelt andre eller brukes til mottak fra satellitt, for øvingsformål når hensikten med øvelsen er å ivareta særlig allmennnyttige formål.

Bestemmelsen er en særbestemmelse hvor det kun unntaksvis, og etter en streng vurdering, kan gis tillatelse. Det skal være en høy terskel for å gi slike øvingstillatelser. Det skal særlig vektlegges hvem som søker, formålet med øvelsen, hvilke beredskapsformål eller allmennnyttige formål øvelsen skal ivareta, hvordan øvelsen skal gjennomføres, risikoen for forstyrrelser og hvilke konsekvenser forstyrrelsene eventuelt kan føre til for rettighetshavere og andre berørte parter. Departementet bør som hovedregel også forelegge søknaden for rettighetshaverne til uttalelse før det gis tillatelse. Det kan imidlertid være tilfeller hvor dette ikke er mulig ut fra sikkerhetshensyn eller tidshensyn. Departementet kan vurdere å gi tillatelser til øvelser etter denne bestemmelsen dersom behovet for å få gjennomført øvelsen vurderes som så viktig at innehaverens vern mot at andre gis rett til deres ressurser må vike. Departementet kan også vurdere å gi tillatelser til øvelser etter denne bestemmelsen dersom departementet er sikker på at den som søker har slik kompetanse at en øvelse kan gjennomføres uten fare for uheldige konsekvenser for andre brukere av frekvensområdet som omfattes av søknaden.

Hva som kan være særligskilte allmenntilgode formål må vurderes konkret, men kan for eksempel være behov for å teste anti-spoofing system eller behov for å få testet kraftstasjoners robusthet mot påvirkning eller ulike angrep ved bruk av radiokommunikasjon.

Tredje ledd første punktum slår fast at en tillatelse skal være geografisk og tidsmessig avgrenset. For øvelser som omhandler frekvenser avsatt til mobilkommunikasjon, skal Forsvarets øvelser som hovedregel skje ved Forsvarets permanente øvingsområder, jf. *tredje ledd andre punktum*. Dette gjelder ikke for Etterretningstjenesten. I *tredje ledd tredje punktum* gis det en snever unntaksregel hvor departementet, i særskilte tilfeller, kan tillate at Forsvaret gjennomfører øvelser med bruk av frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon utenfor Forsvarets permanente øvingsområder. Bakgrunnen for dette er at Forsvaret i noen tilfeller har behov for å kunne gjennomføre øvelser utenfor øvingsområdene for at øvelsen skal være mest mulig lik reelle situasjoner, herunder også behov for å gjøre øvelser med helikopter som beveger seg utover Forsvarets permanente øvingsområder. Bestemmelsen vil også kunne sikre at Forsvaret og politiet kan gjennomføre felles øvelser.

Etter *fjerde ledd* skal departementet varsle parter og rettighetshavere om at det er gitt tillatelse i god tid før øvelsen skal finne sted. Bestemmelsen er utvidet sammenlignet med ekomloven § 6-2 a som bare gjaldt underretning til rettighetshavere. Det at andre berørte parter også skal varsles før frekvensene tas i bruk, innebærer ikke en varslingsplikt overfor alle som kan bli berørt. Hvem som anses som berørte parter må vurderes konkret avhengig av hvilket frekvensområde søknaden omfatter. Varslingsplikten er ment avgrenset til innehavere av individuelle frekvenstillatelser til å bruke de frekvensene som tas i bruk etter denne bestemmelsen og som har krav på beskyttelse, og aktører som ivaretar samfunnskritiske funksjoner. I noen tilfeller, og særlig når det gjelder øvelser som omfatter jamming, kan det være aktuelt å involvere rettighetshavere og andre aktører som for eksempel Luftfartstilsynet, Avinor Flysikring, Kystverket, BaneNOR og Meteorologisk institutt, allerede ved behandling av søknaden.

Departementet kan stille vilkår for bruken av frekvensene til den som får tillatelse etter første og andre ledd. Slike vilkår kan blant annet være at den som får tillatelse skal sende NOTAM der flytrafikken kan påvirkes, gjennomføre testing eller verifisering av potensiell påvirkning av rettighetshavernes utstyr eller nett, og at det skal avtales

rutine for kontakt med berørte aktører slik at øvelsen kan avsluttes dersom det oppstår forstyrrelser på kritisk infrastruktur.

Femte ledd viderefører § 6-2 a femte ledd om plikten til å ta i bruk frekvensene på måter som i minst mulig grad griper inn i andres rettigheter til bruk. Bruken av frekvensene som det gis tillatelse til å benytte til øving skal begrenses så mye som mulig. Tillatelse etter, første eller andre ledd skal bare gi rett til å bruke frekvensene når øving rent faktisk pågår, også innenfor de tidsrommene hvor det er gitt tillatelse. Dette henger sammen med at frekvensbruken i minst mulig grad skal føre til forstyrrelser for rettighetshavere og andre brukere.

I *sjette ledd* gis hjemmel for departementet til å gi forskrift om bruk av frekvenser for å hindre, påvirke eller manipulere elektronisk kommunikasjon til øvingsformål når det involverer bruk av frekvenser som er tildelt andre eller brukes til mottak fra satellitt.

Til § 11-15 Særskilt tillatelse til bruk av frekvenser til Kriminalomsorgen

Bestemmelsen gir etter søknad kriminalomsorgens rett til å bruke frekvenser som er tildelt andre. Frekvensbruken kan blant annet gjelde frekvenser avsatt til offentlig mobilkommunikasjon eller frekvenser som brukes til mottak fra satellitt.

Bestemmelsens *første ledd andre punktum* innebærer at departementet bare kan gi tillatelser som omfatter fengsler med høyt sikkerhetsnivå. I motsetning til tillatelsene til å ta i bruk frekvenser etter §§ 11-13 og 11-14, vil tiltakene som tillatelsen til å bruke frekvenser etter denne bestemmelsen gjelder, fremstå som en permanent ordning. Kriminalomsorgen må søke for hvert enkelt fengsel for å kunne ta i bruk frekvenser og utstyr. Etter *første ledd siste punktum* skal departementet konsultere rettighetshaverne før tillatelse gis.

Frekvensbruken skal skje slik at den i minst mulig grad griper inn i rettigheter som allerede er tildelt, jf. *andre ledd*. Departementets kompetanse til å gi nærmere regler i forskrift er videreført i *tredje ledd*.

Til § 11-16 Satellittsystemer

Bestemmelsen gjelder innmelding av satellittsystemer slik som gjeldende ekomlov § 6-6. Tittelen endres fra satellittnettverk til den mer trefende betegnelsen satellittsystemer. Begrepet satellittsystem er ment å dekke system for radiokommunikasjon mellom en eller flere satellitter

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

og tilhørende jordstasjoner, og er videre enn satellittnettverk.

Bruk av satellittbaneposisjoner utelukker andres bruk av samme posisjon og må koordineres på internasjonalt nivå. Departementet kan melde inn satellittsystem til internasjonalt register som føres av Den internasjonale teleunion (ITU) og som er opprettet i medhold av folkerettslig avtale Norge har sluttet seg til.

I forskrift 12. desember 2017 nr. 1989 om koordinering og bruk av satellittinnmelding (satellittinnmeldingsforskriften) § 5 er det stilt kvalifikasjonskrav til søker. Ordlyden i første ledd i lovbestemmelsen er endret fra «skal» til «kan» for å tydeliggjøre adgangen til å avslå anmodninger om innmelding av satellittsystemer til ITU fra en aktør som ikke oppfyller kravene. Det vil da komme klarere frem at departementet kan avslå søknad om å gjennomføre innmelding av satellittnettverk. Det kan knyttes vilkår til innmeldingen, herunder vilkår om at aktøren som søker om innmelding skal bistå med nødvendige opplysninger for at departementet skal kunne utføre sine oppgaver overfor ITU.

Det følger av *andre ledd* at departementet kan gi forskrift om krav til søknad og innmeldingsprosessen. Det presiseres at departementet kan fastsette i forskrift at aktører som søker om innmelding skal betale sektoravgift, jf. § 17-1, eventuelle vederlag og andre kostnader blant annet til ITU. Departementet pådrar seg kostnader overfor ITU i forbindelse med innmelding av satellittsystem, og departementet må i forskrift kunne kreve at aktøren som søker om innmelding dekker disse kostnadene. Pr. i dag tar ikke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet inn vederlag i forbindelse med satellittinnmelding, men på samme måte som for andre rettigheter som frekvens- eller nummerressurser kan det bli aktuelt å stille krav om vederlag i forskrift, for å fremme effektiv bruk av satellittinnmelding.

Til § 11-17 Regressansvar for skade voldt av romgjenstand

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 6-7.

Etter *første ledd* har departementet adgang til å kreve regress fra ansvarlig virksomhet dersom Norge blir erstatningspliktig i henhold til folkerettslige forpliktelser. Den praktiske gjennomføringen av å pålegge private rettssubjekter ansvar for det potensielle regressansvaret, gjennomføres ved at det skal stilles garanti eller tegnes forsikring. Etter *andre ledd* kan departementet fatte

beslutning om at garanti eller forsikring skal kreves.

Norge vil kunne stilles ansvarlig for skade voldt av romgjenstand dersom Norge defineres som «launching state». Dette innebærer at Norge må ha gått direkte til innkjøp av en oppskyting, at oppskytingen har blitt utført fra norsk jord eller på et norsk anlegg, eller at det avtales at Norge skal være «launching state» ved en felles oppskyting for flere stater. At et satellittsystem er innmeldt til Den internasjonale teleunionen (ITU) via norske myndigheter fører ikke til at Norge regnes som «launching state».

Det kan bli aktuelt å oppheve denne bestemmelsen i ekomloven ved vedtakelse av ny romlov.

Til kapittel 12. Nummer, navn, domenenavn og adresser

Til § 12-1 Planer for nummer, navn og adresser

Bestemmelsen viderefører deler av gjeldende ekomlov § 7-1, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 93.

Lovforslaget §§ 12-1 og 12-2 er i gjeldende ekomlov én bestemmelse (§ 7-1), men er nå delt i to bestemmelser for å tydeliggjøre forskjellen mellom fastsettelse av planer (§ 12-1) og tildeling av tillatelser (§ 12-2).

Det følger av *første ledd* at departementet fastsetter nummerplaner og planer for navn og adresser for elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 7-1 første ledd. En nummerplan eller en plan for navn og adresser spesifiserer formatet og strukturen på de nummer, navn eller adresser som anvendes i planen. For eksempel vil både obligatoriske og frivillige nummerplaner omfattes av loven. En adresse identifiserer et nettilknytningspunkt og brukes til dirigering i elektroniske kommunikasjonsnett. En IP-adresse er et eksempel på en adresse, det samme er kortnummer for SMS-tjenester (for eksempel kortnummer på parkeringsplasser mv.). Et navn er en unik kombinasjon av tegn som brukes til å identifisere for eksempel en person, en organisasjon, en applikasjon eller en tjeneste. Nummer er et spesialtilfelle av et navn eller en adresse som består av tall. For eksempel vil et nummer i nasjonal nummerplan for telefoni og landmobile tjenester m.m. (E.164) eller et SMS-nummer (Short Message Service) være nummer i lovens forstand. Alle typer nummer, navn og adresser er omfattet av loven, uavhengig om de er nasjonale eller internasjonale.

Videre kan departementet etter første ledd endre nummerplanene når det er nødvendig,

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

blant annet for å reservere nummerressurser til andre formål. Formålet er å legge til rette for en effektiv og bærekraftig ressursforvaltning, herunder å sikre at det er tilstrekkelige nummerressurser tilgjengelig på kort og lang sikt. Bestemmelsen innebærer blant annet at departementet kan gjennomføre nødvendige endringer i nummerplanen dersom EU harmoniserer en ny nummerserie som innlemmes i EØS-avtalen. Denne endringsadgangen er en videreføring av gjeldende rett som følger av nummerforskriften § 15, men er nå synliggjort i loven.

I henhold til *andre ledd* skal nasjonale nummerplaner være offentlig tilgjengelige. Eventuelle endringer skal også offentliggjøres. Det kan gøres unntak fra offentliggjøring av hensyn til nasjonal sikkerhet.

I *tredje ledd* åpnes det for at departementet kan legge administrasjonen av nummer, navn og adresser til andre organ. Med organ menes i denne sammenheng i første rekke private, men også offentlige organer kan i praksis være aktuelle. Bestemmelsen omhandler navn, nummer, nummerserier og adresser, det vil si begrensede ressurser, og utpekingen kan bare gjelde til nærmere avgrensede formål. Henvisningen til avgrensede formål indikerer at navn, nummer, nummerserier og adresseforvaltningen som sådan ikke er ment delegert til andre organ eller private i sin helhet. Ansvar for den helhetlige forvaltningen av navn, nummer, nummerserier og adresser forutsettes fortsatt å bli hos departementet.

Av *fjerde ledd* fremgår det at departementet kan gi forskrift om fastsettelse, bruk og endring av planer for nummer, navn og adresser og om internasjonale anrop. Sammenlignet med gjeldende ekomlov § 7-1 fjerde ledd innebærer dette en utvidelse av hjemmelen til å omfatte internasjonale anrop, herunder anrop i grenseområder. Dette vil for eksempel kunne være aktuelt for å fastsette spesielle ordninger for bruk av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester i grenseområder, samt mulighet til å dele nummerplan med andre land. Ekomdirektivet artikkel 93 nr. 5 åpner for at myndigheten kan fastsette slike regler. Gjeldende hjemmel for departementet til å gi forskrift om nærmere vilkår for utpekt offentlig organ eller private som administrerer nummer, navn, adresser etter tredje ledd, videreføres.

Femte ledd synliggjør at kompetansen etter første til fjerde ledd også omfatter private nummerserier, nummer, navn og adresseressurser, slik at departementet har mulighet for å forvalte disse.

Dette gjelder blant annet SMS-nummer som for eksempel brukes til parkeringsløsninger som, er en privat nummerressurs, som i dag koordineres mellom de mobile nettverkseierne. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 7-1 femte ledd.

Til § 12-2 Tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser

Bestemmelsen er en delvis videreføring av gjeldende ekomlov § 7-1, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 93 og 94.

Første ledd er en videreføring av gjeldende ekomlov § 7-1 andre ledd andre punktum og femte ledd, og fastsetter at nummer, nummerserier, navn og adresser ikke skal tas i bruk uten tillatelse fra departementet. Tillatelsen som gis er en bruksrettighet, som kan trekkes tilbake blant annet i henhold til § 15-6 om tilbakekall av tillatelser. Krav til tillatelse gjelder ikke for private ressurser.

Andre ledd første punktum viderefører gjeldende ekomlov § 7-1 andre ledd første punktum, og gir departementet kompetanse til å tildele ressursene når nærmere vilkår er oppfylt. Nærmere vilkår vil blant annet følge av forskrift. I tillegg må det være tilgjengelige ressurser dersom tildeling skal skje. *Andre ledd andre punktum* synliggjør at lovens prinsipper og kompetanse hjemler for nummertildeling også gjelder for tildelinger til andre virksomheter enn tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, jf. ekomdirektivet artikkel 94 nr. 7 som viser til opsjonen i artikkel 93 nr. 2. Andre virksomheter kan for eksempel være bilprodusenter eller andre maskin-til-maskin aktører.

Det presiseres i *tredje ledd* at tildeling av nummerressurser skal skje gjennom åpne, objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige prosedyrer. Dette medfører ingen realitetsendring i forhold til gjeldende rett og praksis, men er ment å øke transparens rundt kravene, og gjennomfører prinsippene fra ekomdirektivet artikkel 93 nr. 1.

I *tredje ledd andre punktum* fremgår det at departementet ikke kan begrense antallet nummertildelinger med mindre dette er nødvendig for en effektiv nummerforvaltning, jf. ekomdirektivet artikkel 94 nr. 5. Det vil være departementet som, på bakgrunn av ressurs situasjonen, avgjør hva som utgjør en effektiv nummerforvaltning. Bestemmelsen ivaretar prinsippet om at nummerressursene skal brukes på en effektiv og ressursbesparende måte.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Departementet kan sette vilkår for bruk, blant annet tidsbegrensing, krav til tjeneste, takstprinsipper mv.

Fjerde ledd viderefører forskriftshjemmelen i gjeldende ekomlov § 7-1 fjerde ledd, og omfatter blant annet at det kan settes krav til relevante takstprinsipper og maksimalpriser, krav til hvilke opplysninger søker skal gi, herunder dokumentasjon av ressursbehov, og fastsettes vilkår ved tillatelser. Dette vil blant annet gjøre det mulig å beskytte sluttbrukere mot overpris innenfor en nummerserie. Fastsettelse av takstprinsipper og maksimalprisregulering kan for eksempel være aktuelt for 5-sifrede nummer (telefonnummer i serien fra 02000 til 09999) og 6-sifrede EØS-harmoniserte nummer i nummerserien 116.000–116.999.

Med «takstprinsipper» menes prinsipper for takstsetting som skal gjelde for anrop til spesifikke nummerserier. Dette kan være prinsipper om kostnadsfrihet, reversering eller deling av takst og sidestilling i forhold til andre nummerserier mv. Med «maksimalpriser» menes at departementet også kan sette konkrete sluttbrukerpriser for anrop til nummer i en nummerserie. Bestemmelsen gjelder anrop, men vil også kunne få anvendelse for SMS til nummer. Fastsettelse av takstprinsipper og maksimalpriser på sluttbrukernivå innebærer regulering av hvordan og/eller hvor høy pris tilbydere kan belaste sine kunder når disse ringer.

Femte ledd regulerer ressurstildelinger og forskriftskompetanse ved bruk av nummerressurser over landegrensene i EØS. Slik bruk av nummerressurser vil være særlig aktuelt ved bruk av nummer til maskin-til-maskin-kommunikasjonstjeneste og tingenes internett. Dette kan være praktisk for gjenstander som benytter norske nummerressurser, og brukes i flere land, for eksempel containere som benyttes for transportformål. Femte ledd gjennomfører ekomdirektivet artikkel 93 nr. 4 og artikkel 94 nr. 6 for ressurser som etter nummerforskriften § 16 tredje ledd bokstav a vil kunne brukes over landegrensene i EØS. Ved bruk av nummerressurser over landegrensene kan departementet stille krav om at ressursene skal brukes i henhold til regler om forbrukerbeskyttelse og nummerrelaterte regler i vertslandet. Bruk av norske nummerressurser i utlandet må også oppfylle norsk regelverk. Slike krav kan fastsettes ved tildeling eller i forskrift.

Til § 12-3 Pålegg om bruk av nummer, navn og adresser

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende ekomlov § 7-2, og gir departementet rett til å gi pålegg om å ta i bruk og overta nummer, nummerserier, navn og adresser, samt ta i bruk planer for nummer, navn og adresser.

Bakgrunnen for adgangen til at det kan gis pålegg om å ta i bruk konkrete nummer, nummerserier, navn og adresser er hensynet til ressurser som Den internasjonale teleunionen (ITU) eller andre har reservert, eller i fremtiden vil reservere, til bestemte formål. For at blant annet slike nummerressurser skal bli tatt i bruk, er det nødvendig at alle tilbydere i Norge tilrettelegger for bruk av slike nummerressurser i sine systemer. Denne bestemmelsen gir hjemmel til å pålegge dette. Bestemmelsen gir tilsvarende hjemmel for navn og adresser.

Bestemmelsen presiserer at tilbydere også kan pålegges å overta bestemte ressurser. Dette kan være nødvendig for eksempel hvor en virksomhet legges ned og denne virksomheten disponerer nummerserier hvor enkeltnummer er portert ut fra serien. På denne måten kan departementet unngå å måtte trekke inn en serie med mange utporterte nummer.

Andre ledd gir hjemmel til å gi nærmere forskrift om pålegg til å ta i bruk og overta nummer, nummerserier, navn og adresser, samt å følge planer for nummer, navn og adresser. Herunder kan det med hjemmel i andre ledd også gis forskrift om seksifrede EØS-harmoniserte nummer. Ekomdirektivet artikkel 96 viderefører reglene i USO-direktivet artikkel 27a⁹ om det EØS-harmoniserte telefonnummeret 116 000 til bruk for krisetelefon for og om savnede barn. Nytt i ekomdirektivet artikkel 96 er at medlemsstatene får en plikt til å sikre at sluttbrukere kostnadsfritt kan nå en tjeneste på 116 000 for å rapportere tilfeller av savnede barn. Medlemsstatene plikter også, i størst mulig grad, å sikre at brukere med nedsatt funksjonsevne kan nå tjenesten ved bruk av det samme nummeret, at tjenesten skal være tilstrekkelig finansiert og at sluttbrukere er tilstrekkelig informert om nummeret 116 000. Det legges opp til å regulere dette i nummerforskriften.

Til § 12-4 Formidlingsplikt til nummer og prefiks

Bestemmelsen viderefører hovedsakelig gjeldende ekomlov § 2-4 a, og gjennomfører blant annet ekomdirektivet artikkel 97.

⁹ Jf. Endringsdirektiv 2009/136/EC

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Første ledd innebærer at tilbyder skal sikre at sluttbruker kan få forbindelse med alle nummer som er listet opp i bestemmelsen. Pliktsubjektet er endret til tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller tilbyder at offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste. I tillegg synliggjøres det i loven av formidlingsplikten omfatter utenlandske nett og tjenester med landskode tildelt av Den internasjonale teleunionen (ITU) med bruk av internasjonalt prefiks 00. Dette følger av gjeldende nummerforskrift § 17.

Plikten til å formidle anrop til i den europeiske nummerserien +3883 (European Telephony Numbering Space (ETNS)) som fremgår av gjeldende rett oppheves fordi serien er trukket tilbake av Den internasjonale teleunionen (ITU).

Av *andre ledd* fremgår det at formidlingsplikten ikke gjelder i tilfeller hvor B-abonnent har valgt å begrense tilgang fra A-abonnenter lokalisert i særskilte geografiske områder. Anropende sluttbruker er A-abonnenten, og mottakende sluttbruker er B-abonnenten.

Tredje ledd innebærer en innskrenkning av tilbyders formidlingsplikt etter første ledd bokstav b og c, dersom det ikke er teknisk eller økonomisk mulig for tilbyder å gjennomføre formidlingsplikten. Tekniske og økonomiske utfordringer er i første rekke knyttet til internasjonale anrop og da særlig anrop til nummerserier som verken er mobilnummer eller fastnettnummer, for eksempel nummer til fellesfakturerte tjenester. Hvorvidt noe er teknisk eller økonomisk mulig må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Begrensningene i formidlingsplikten skal tolkes snevert.

Av *fjerde ledd* fremgår det at departementet kan pålegge sperring av tilgang til nummer eller tjeneste ved svindel eller misbruk. Vurderingen av om svindel eller misbruk foreligger kan foretas av departementet selv eller i samarbeid med forbrukermyndighetene. Bakgrunnen for bestemmelsen er økt omfang av svindel og misbruk ved bruk av nummerressurser og behovet for å ha tilstrekkelige hjemler for å pålegge sperring.

Tilbyder vil fortsatt ha rett og plikt til på selvstendig grunnlag fortløpende å sperre nummer for å beskytte kunder mot tap ved svindel og misbruk. Tilbydernes egne initiativ vil utgjøre hovedvekten av antall sperringer.

Femte ledd gir departementet kompetanse til å fastsette forskrift om formidlingsplikt, og om sperring og sanksjoner.

Til § 12-5 Informasjon til nummeropplysningstjenester

Bestemmelsen er en delvis videreføring av gjeldende ekomforskrift § 6-3, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 112.

I *første ledd* presiseres det at tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester på rimelig anmodning skal melde opplysninger om bruk av nummer, navn og adresser og tilknyttede sluttbrukere til nummeropplysningsvirksomhet som tilbyr offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester. Anmodninger fra slike virksomheter vil normalt anses som rimelige. Tilbyder skal likevel ikke gjøre tilgjengelig informasjon om navn, nummer eller adresse om sluttbrukere som har reservert seg mot utlevering av slik informasjon eller inngått avtale om hemmelig nummer. Ved full reservasjon mot utlevering av nummeropplysningsinformasjon skal ikke noen deler av datasettet om sluttbrukeren bli utlevert. Ved delvis reservasjon mot utlevering av adresse, vil ikke opplysning om sluttbrukerens adresse bli utlevert.

Andre ledd presiserer til hvilke priser og vilkår informasjonen skal stilles til rådighet. For bruk utenfor offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester, kreves for øvrig særskilt rettslig grunnlag eller samtykke. Tilbyder er altså ikke pålagt etter denne bestemmelsen å levere ut informasjon til andre enn nummeropplysningsvirksomhet som tilbyder av offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester, og utlevering skal skje innenfor de rammer som følger av lov og forskrift. Departementet mener det er hensiktsmessig at det fremgår i lov at opplysninger som gis nummeropplysningsvirksomhet som tilbyr offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester, ikke skal benyttes i egen eller andres salgs- og markedsføringsvirksomhet. Dette er en videreføring av gjeldende ekomforskrift § 6-3 første ledd siste punktum.

I *tredje ledd* gis det forskriftshjemmel slik at departementet ved behov kan stille spesifiserte krav til nummeropplysningsvirksomheter som mottar informasjon fra tilbydere av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste. Dette kan blant annet gjelde innhenting av informasjon, bruk av informasjon, oppdateringssyklus, format for utveksling av informasjon og sanksjoner. Departementet gis kompetanse til å gi forskrift om nærmere krav til tilbydere og sluttbrukeres rettigheter når det gjelder nummeropplysningstjenester.

Til § 12-6 Database

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende ekomlov § 7-5.

Departementet kan etter *første ledd* gi pålegg om bruken av databaser som inneholder opplysninger om eller er knyttet til nummer, navn eller adresser. En database er en hvilken som helst samling av informasjon eller data, som er arrangert på en systematisk eller metodisk måte, og hvor det er individuell elektronisk eller lignende adgang. Eksempler på databaser er databaser for nummerportering, nummeropplysningsinformasjon, databaser for oversettelse fra telefonnummer til andre nummer, navn, adresser, herunder ENUM-database. Regulering av databaser kan være nødvendig for å bidra til en effektiv konkurranse, sikre brukerne gode og rimelig elektroniske kommunikasjonstjenester, sikre alle-til-alle-kommunikasjon eller for å ivareta personvern mv. Bestemmelsen kan også være relevant for proprietære adresseringsressurser, for å forhindre adressekonflikter eller innelåsing, eller for å sikre optimal routing.

Av *andre ledd* fremgår det at departementet kan utpeke organisasjon som skal administrerer slike databaser. Organisasjon som utpekes kan være statlig eller privat. Utpeking av en organisasjon vil ikke være til hinder for at andre etablerer tilsvarende tjenestetilbud og tilbyr tilgang til databaser, med sikte på å legge til rette for konkurranse også i dette markedet. Etablering av en slik database vil kunne kreve tillatelse hjemlet i annen regulering, for eksempel for å imøtekomme personvernbestemmelser.

I *tredje ledd* gis departementet hjemmel til å gi forskrift om utpeking og bruk av databaser.

Til § 12-7 Domenenavn

Gjeldende ekomlov § 7-1 er en fellesbestemmelse med likelydende overordnede krav til forvaltning av nummer, navn og adresser for elektronisk kommunikasjon, herunder domenenavn, og gir blant annet hjemmel for gjeldende forskrift 1. august 2003 nr. 990 om domenenavn under norske landkodedomener (domeneforskriften).

Det foreligger ingen særskilt regulering av nasjonale domenenavn i ekomdirektivet. NIS-direktivet (EU) 2016/1148 om tiltak som skal sikre et høyt felles sikkerhetsnivå i nettverks- og informasjonssystemer i EU, vedlegg II, viser til at nasjonal registerenhet og domenenavnforhandlingene tilbyr samfunnsviktige tjenester. Nasjonalt

har domenenavnreguleringen stor betydning for sikkerhet og et stabilt internett.

I loven er det tatt inn en ny bestemmelse om forvaltningen av domenenavn slik at reguleringen av domeneområdet løftes frem og tydeliggjøres. Bestemmelsen setter overordnede rammer og betingelser for nasjonal domenenavnsforvaltning og leveranser av domenenavnstjenester.

I *første ledd* synliggjøres det at Norid AS (Norid) er registerenhet for det norske landkodedomene no. Som det fremgår av merknaden til definisjonen i § 1-5 nr. 35 er en registerenhet et foretak som har fått delegert ansvaret for å administrere domenenavn under et toppdomene fra den internasjonale forvalter av toppdomener (ICANN). ICANN er den overordnede myndighet for forvaltning av domenenavn og andre identifikatorer som brukes på internett. ICANN administrerer også rotnavneserverne som benyttes til oppslag av toppdomener.

Pr. i dag har Norge tre landkodedomener; .no, .sj og .bv. Av disse er kun .no i bruk. Det er ikke gitt tillatelse til bruk av .sj (Svalbard og Jan Mayen) og .bv (Bouvetøya). Departementet fastsetter rammevilkår for landkodedomene gjennom domeneforskriften, jf. syvende ledd.

De siste årene er konkurransen i domemarkedet blitt skjerpet som følge av at det er åpnet for etablering av nye internasjonale generiske toppdomener, herunder toppdomener med stedsnavn som kan være av nasjonal betydning for enkeltnasjoner. Dette medfører at det er behov for en utvidelse av gjeldende bestemmelse slik at den nå også omfatter forvaltningen av internasjonale toppdomener av nasjonal betydning (slik som for eksempel .oslo) dersom slike tas i bruk. ICANN ber nasjonale myndigheter om uttalelse i spørsmål som angår nasjonale interesser. Departementet ivaretar nasjonale hensyn i det internasjonale arbeidet med domeneforvaltning, og svarer på slike henvendelser for Norge. Departementet kan også pålegge relevante plikter på registerenheter blant annet for å sikre norske interesser, tilgangen til norske landkodedomener og andre toppdomener av nasjonal betydning. Slike pålegg kan gis i enkeltvedtak eller i forskrift, jf. syvende ledd.

Siste punktum andre ledd fastsetter at hvert norsk landkodedomene eller toppdomene av nasjonal betydning kun skal administreres av én registerenhet.

Registerenheten er ikke en forvaltningsmyndighet. Tildeling av domenenavn skal skje på privatrettslig grunnlag og ikke innebære utøvelse av offentlig myndighet. I *tredje ledd* presiseres det at

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

tildeling av domenenavn ikke reguleres av forvaltningsloven, fordi slik tildeling ikke innebærer utøvelse av offentlig myndighet. Departementets forvaltning av domenenavn reguleres imidlertid av forvaltningsloven. Registerenheter som administrerer norske landkodedoppdomener eller toppdomener av nasjonal betydning skal offentliggjøre sine tildelingsregler og holde disse oppdaterte.

Fjerde ledd fastslår at registerenheten for norske landkodedoppdomener eller toppdomener av nasjonal betydning skal benytte «domeneforhandlere» til deler av registreringsprosessen. En domeneforhandler er en virksomhet som har inngått en avtale med en registerenhet om å bistå domeneabonnenten med å søke om domenenavn, og administrere abonnementet på abonnentens vegne, for eksempel ved å fornye, overføre eller avslutte det. Dette er den delen av prosessen som innebærer registrering inn i registerenhets datasystemer. For å unngå at det oppstår tvil om meningsinnholdet, er det tidligere benyttede begrepet «registrar» endret til «domeneforhandler». Ved en endring til «domeneforhandler» blir det tydeligere at en slik aktør er bindeleddet mellom registerenheten for domenet og domeneabonnenten. Videre unngår man en uheldig sammenblanding av «registerenhet» og «registrar».

Domeneforhandlerne konkurrerer om å tilby best mulige tjenester til abonnentene både når det gjelder domeneabonnement, og når det gjelder tilleggstjenester knyttet til bruk av domenenavnet, blant annet webhotell, e-post og verktøy for å lage websider. Fjerde ledd pålegger registerenheten å tilby sine registreringstjenester på ikke-diskriminerende vilkår slik at konkurransen ikke svekkes.

I *femte ledd* presiseres det at det er domeneabonnenten som er ansvarlig for hva et domene benyttes til og at registrering av et domenenavn kun gir abonnenten en bruksrett til domenenavnet, ikke en eiendomsrett. Bruksretten opprettholdes så lenge abonnementet løper.

I *sjette ledd* slås det fast at Norid skal sørge for at det etableres en klageordning for behandling av tvistesaker om registrering av norske domenenavn. Dersom det er flere registerenheter, vil disse også omfattes av klageordningen. Registerenheterne plikter å innrette seg etter avgjørelser fattet av klageorganet. Registerenheterne vil ha anledning til å bringe saken inn for de alminnelige domstoler.

I *syvende ledd* er det tatt inn hjemmel til å gi forskrift om forvaltning av norske landkodedoppdomener og andre toppdomener av nasjonal betydning. Forskriften skal fastlegge offentligrettslige rammebetingelser for forvaltningen av

norske toppdomener og toppdomener av nasjonal betydning og for virksomheten som administrerer disse ressursene. Det kan i forskrift blant annet fastsettes krav for tildeling av domenenavn, herunder om teknisk kvalitet, kostnadseffektivitet, åpenhet, forutberegnelighet, ivaretagelse av internettbrukernes interesser, nasjonale interesser og internasjonal utvikling på internettområdet.

Det følger av *åttende ledd* at departementet kan gi forskrift om etablering av et klageorgan, nærmere krav til klageordningen og finansiering av klageordningen.

Departementet kan også fastsette sikkerhetskrav til de ulike aktørene på domeneområdet i forskrift eller ved enkeltvedtak, jf. *niende ledd*.

Til § 12-8 Forskrift om gjennomføring av toppnivådomene

Bestemmelsen viderefører deler av gjeldende ekomlov lov § 7-1 fjerde ledd, og tydeliggjør forskriftshjemmel til å gjennomføre forordninger om toppnivådomen innenfor EØS.

Forskriftshjemmelen er blant annet ment å gi hjemmel til å videreføre gjennomføringen av forordningene om toppnivådomene .eu i norsk rett. Norske innbyggere og selskaper får ved innlemmingen av rettsaktene i EØS-avtalen og gjennomføringen i norsk rett, like rettigheter som EU-borgere og selskaper til å registrere domenenavn under toppnivådomenet .eu.

Til kapittel 13. Tillatt utstyr

Til § 13-1 Innførsel, omsetning og bruk av utstyr

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 8-1 med enkelte endringer. Virkeområdet til bestemmelsen er utvidet slik at bestemmelsen i tillegg til å omfatte radioutstyr og terminalutstyr også skal gjelde annet utstyr som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon. *Første ledd* fastsetter krav for å bringe utstyr i omsetning. I tillegg til dette, omfatter første ledd også krav for å gjøre utstyret tilgjengelig på markedet og sette det i drift. Slikt utstyr omfattes av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til. Aktuelle internasjonale overenskomster er EØS-avtalen, inkludert direktivene; radioutstyrsdirektivet (2014/53/EU), EMC-direktivet (2014/30/EU), lavspenningsdirektivet (2014/35/EU), skipsutstyrsdirektivet (2014/90/EU) og tilgjengelighetsdirektivet (EU) 2019/882.

Ordlyden «sette i drift» er hentet fra radioutstyrsdirektivet og EMC-direktivet. Utstyret settes i drift første gang det tas i bruk av sluttbrukeren

innen EØS. «Bringes i omsetning» er å gjøre et produkt tilgjengelig på fellesskapsmarkedet for første gang. Med «gjøre tilgjengelig på markedet» menes enhver levering av et produkt for distribusjon, forbruk eller bruk på fellesskapsmarkedet i forbindelse med kommersiell virksomhet, mot betaling eller vederlagsfritt. Begrepene «bringe i omsetning og «gjøre tilgjengelig på markedet» er hentet fra lov 12. april 2013 nr. 13 om det frie varebytte i EØS (EØS-vareloven) som gir de generelle reglene for utstyr. Begrepene som nevnes her vil til enhver tid ha det innhold som følger av denne loven eller eventuelt etterfølgende tilsvarende lover.

Kravene etter første ledd kan omfatte sikkerhet, elektromagnetisk kompatibilitet, effektiv bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret, krav til prosedyrer og merking, og andre krav fastsatt i forskrift med hjemmel i femte ledd. Kravene til sikkerhet kan blant annet omfatte krav for å unngå brann, elektrisk sjokk, stråling, datasikkerhet, personvern, svindel m.m. Elektromagnetisk kompatibilitet innebærer at utstyret ikke forårsaker kraftigere elektromagnetiske forstyrrelser enn at radio- og terminalutstyr og annet utstyr kan virke som tilsiktet. I tillegg skal utstyret ha tilstrekkelig immunitet mot elektromagnetiske forstyrrelser som kan forventes i forbindelse med tilsiktet bruk, slik at utstyret fungerer uten at den tilsiktede yteevnen reduseres i uakseptabel grad. For nærmere om hensiktsmessig og effektiv bruk av frekvensspekteret, se kapittel 11. Når det gjelder krav til prosedyrer og merking menes for eksempel samsvarsvurderinger for å kunne CE-merke utstyr, jf. EØS-vareloven.

Kravene som følger av første ledd, gjelder ikke for de tilfeller hvor en privatperson tar med seg utstyr som er kjøpt utenfor EØS inn til EØS. Dette utstyret kan ikke tas i bruk i Norge dersom frekvensene som utstyret benytter ikke er innenfor rammen av norsk frekvensbruk. Eventuelle spørsmål om frekvensbruken i forbindelse med slikt utstyr kan rettes til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Det anses i utgangspunktet ikke for å være behov for at departementet innvilger tillatelse for andre statlige aktører til å innføre og overlevere utstyr som skal brukes for formålene i §§ 11-13 til 11-15, og som ikke tilfredsstiller krav i forskrift som vist til i første ledd. Reguleringen av bruken i disse tilfellene anses ivaretatt ved at de aktuelle aktørene enten må oppfylle krav i § 11-13 eller få innvilget frekvenstillatelse etter §§ 11-14 eller 11-15, før utstyret kan tas i bruk. *Andre ledd* gir derfor anled-

ning til å innføre og overlevere utstyr som brukes av politiet, Kriminalomsorgen eller redningstjenesten, Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt, Etterretningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Med begrepet innførsel menes at utstyret innføres i tollområdet, jf. tolloven. Med overlevering menes at produktet skifter eier eller bruker fra den som har innført produktet til sluttbruker. Dette vil gjelde utstyr som omfattes av virkeområdet til relevante direktiver som radioutstyrsdirektivet, EMC-direktivet, lavspenningsdirektivet, skipsutstyrsdirektivet og tilgjengelighetsdirektivet.

En importør eller leverandør vil imidlertid kun ha anledning til å innføre og overlevere utstyret når det er inngått en skriftlig avtale med de relevante statlige aktørene. Et slikt krav om avtale er også ment å redusere faren for at det innføres og overleveres utstyr for annen bruk. Det er ikke krav om tillatelse fra departementet for å kunne innføre og overlevere utstyr for formålene som er beskrevet i andre ledd utover kravet om avtalen med Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt, Etterretningstjenesten, politiet, kriminalomsorgen og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Departementet skal etter kapittel 11 varsles om frekvensbruken og myndighetens kontrollbehov oppfylles med dette. Departementet og den myndighet som departementet peker ut, kan følge opp med tilsyn overfor aktuell aktør etter behov.

Tredje ledd viderefører kravet om utstyrstillatelse for radioutstyr som ikke omfattes av internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til, og vil gjelde for innførsel og overlevering. Dette skal gjelde med unntakene som følger av andre ledd. Annet relevant utstyr enn radioutstyr vil normalt være dekket av EMC-direktivet og lavspenningsdirektivet og på den måten være omfattet av internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til, jf. første ledd. Det er ikke tilsvarende unntak i EMC-direktivet og lavspenningsdirektivet som i radioutstyrsdirektivet, og derfor er det ikke relevant å vise til terminalutstyr eller annet utstyr i tredje ledd.

Utstyr som ikke er omfattet av internasjonal overenskomst vil kunne være utstyr som er unntatt fra virkeområdet til radioutstyrsdirektivet, som for eksempel utstyr som kun skal brukes av Forsvaret, i forbindelse med privat sikkerhet, nasjonal sikkerhet, for kriminalvern og en del utstyr og systemer for avvikling av lufttrafikken. Det fremgår av artikkel 1 punkt 2 og 3 samt annekset 1 i radioutstyrsdirektivet hvilket utstyr som er unntatt fra virkeområdet til direktivet.

Departementet kan etter tredje ledd stille vilkår direkte i tillatelsen blant annet for å unngå at

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

utstyret ikke forstyrrer mer enn strengt nødvendig.

Fjerde ledd gir departementet kompetanse til å pålegge stans i innførsel, omsetning og bruk av utstyr etter andre ledd når det er behov for dette. Fjerde ledd er en spesialbestemmelse som kompletterer § 15-8 om pålegg om stans i omsetning og tilbakekall av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr, når det gjelder utstyr som er innført med hjemmel i andre ledd.

Femte ledd gir hjemmel for departementet til å gi forskrift om å bringe radioutstyr og annet utstyr i omsetning, gjøre det tilgjengelig på markedet og sette det i drift i henhold til begrepenes innhold i EØS-vareloven og radioutstyrsdirektivet og EMC-direktivet. Aktuelle krav i den forbindelse er kravene som det vises til i første ledd.

I tillegg vil det med hjemmel i bestemmelsen kunne settes krav til samvirkningsevnen for digitale fjernsynsapparater og bilradiomottakere som markedsføres for salg eller utleie. Blant annet kan det i ekomforskriften settes krav til at bilradiomottakere som er integrert i nye kjøretøy gruppe M skal ha mottaker som kan motta og gjengi minst radiotjenester som tilbys via digitalt bakkenett. Dette vil innebære at bilradiomottakerne på det norske markedet skal kunne anvendes til å ta imot radiosendinger som sendes på DAB+. Kjøretøyforskriften som faller utenfor forskriftshjemmelen, gir informasjon om hvilke kjøretøy som faller inn under gruppe M.

Det kan også settes krav i forskrift som følger av krav til terminalutstyr i tilgjengelighetsdirektivet til «Forbrukerterminalutstyr med kapasitet for interaktiv databehandling som brukes til levering av elektroniske kommunikasjonstjenester». Kravene i tilgjengelighetsdirektivet retter seg mot de samme aktørene som for eksempel radioutstyrsdirektivet. Femte ledd gir også hjemmel til at departementet kan gi forskrift om registrering av forhandlere av radioutstyr og annet utstyr. Krav til registrering av forhandlere er gitt i gjeldende registreringsforskrift. I tillegg kan departementet sette krav i forskrift som er nødvendig for å oppfylle fremtidig utstyrsregulering innenfor ekomlovens område.

Til § 13-2 Utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon

Bestemmelsen er ny og regulerer radioutstyr og annet utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon. Jammere er eksempel på slikt utstyr. Kravene i bestemmelsen innebærer at det ikke er tillatt å

innføre, besitte, bringe i omsetning, gjøre tilgjengelig på markedet, sette i drift og bruke denne typen utstyr. I tråd med gjeldende ekomlov beholdes mulighetene for innførsel, overlevering og bruk av jammere i tilfeller som er dekket av §§ 11-13, 11-14 og 11-15, og for tilfeller som er dekket av § 13-1 andre og tredje ledd. Uavhengig av kravene i § 13-2 vil utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon også være underlagt kravene i § 13-1.

Til § 13-3 Forskrift om teknisk kontrollorgan

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 8-2 i sin helhet uten endringer. Lov 16. juni 1994 nr. 20 om tekniske kontrollorgan gjelder utpeking av, og virksomheten, til tekniske kontrollorganer som driver samsvarsvurderinger etter regler som er gitt til gjennomføring av EØS-avtalen. I loven er det inntatt en forskriftshjemmel som gir departementet forskriftskompetanse til å gi nærmere regler til gjennomføring og utfylling av loven. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er av departementet utpekt til å håndheve regelverk som setter administrative og materielle krav til tekniske kontrollorgan i ekomsektoren. Slike krav er gitt i forskrifter med hjemmel i ekomloven, for eksempel forskrift 15. april 2016 nr. 377 om EØS-krav til radioutstyr. Den egne forskriftshjemmelen i gjeldende ekomlov videreføres slik at det også fremover kan settes krav til teknisk kontrollorgan for å oppfylle ekomsektorens behov.

Til kapittel 14. Saksbehandlingsregler

Til § 14-1 Forholdet til forvaltningsloven

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende ekomlov § 9-1 og fastslår at om ikke annet er bestemt i loven eller i forskrifter gitt i medhold av loven, så gjelder forvaltningsloven for behandlingen av saker etter denne loven.

Det kan også følge av annen lov at disse bestemmelsene går foran forvaltningsloven. For eksempel at oreigningslovens bestemmelser går foran forvaltningsloven, noe som får betydning for ekspropriasjonsbestemmelsen i § 10-1.

Til § 14-2 Høring av enkeltvedtak

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 24 og viderefører gjeldende ekomlov § 9-2 med enkelte oppdateringer.

Etter *første ledd* gis alle interesserte aktører rett til å uttale seg om forslag til enkeltvedtak som kan ha betydelig innvirkning på markedet. Grup-

pen som gis anledning til å høres er en utvidelse av høringen av partene etter forvaltningsloven. Interesserte aktører kan blant annet være produsenter, tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, interesseorganisasjoner og sluttbrukere som forbrukere og andre sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne mv.

Bestemmelsen skal sikre offentlighet i prosessen rundt viktige vedtak før de treffes, og at alle interesserte aktører får anledning til å hevde sine synspunkter. Dette vil føre til at saken blir så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. For å oppnå formålet med bestemmelsen er det hensiktsmessig at alle som er interessert og som har en rimelig grunn til å være det, skal gis anledning til å bli hørt. Hva som er rimelig grunn, avgjøres av departementet eller den som departementet utpeker i det enkelte tilfellet. Hva som ligger i begrepet, må vurderes på bakgrunn av hvilke interesser bestemmelsen søker å ivareta og hva som er praktisk gjennomførbart. Avslag på forespørsel om å få delta i høringen er en prosessuell avgjørelse og ikke et enkeltvedtak som gir klagerett.

Begrepet «kan ha», følger av at det kan være vanskelig å vurdere hva som har betydelig innvirkning på markedet i forkant.

I begrepet «betydelig innvirkning» ligger et krav til at enkeltvedtaket må være viktig for markedet. Det er ikke et hvert enkeltvedtak som skal høres på denne måten.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet offentliggjør forslag til vedtak på sine hjemmesider.

De interesserte aktører skal gis en rimelig tidsfrist til å gi tilbakemeldinger på forslag til vedtak. Hva som må anses for å være en rimelig frist må avgjøres i den enkelte sak sett opp mot sakens kompleksitet og omfang mv. I tvilstilfeller vil det anses rimelig om fristen er i samsvar med praksis etter forvaltningsloven § 16.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal vurdere høringsinnspillene før vedtak fattes.

Med enkeltvedtak som kan ha betydelig innvirkning på det relevante markedet etter *første ledd første punktum*, menes i første rekke enkeltvedtak som fattes med rettsgrunnlag i kapittel 6 og 7, og § 8-1 andre ledd. Prosedyre for å gjøre tilbud om tilgang og saminvestering bindende etter § 9-3 inkluderes også av samme hensyn. § 9-3 skal sikre at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet tar i bruk enkelte virkemidler for å fremme konkurranse. Det tas i tillegg inn regler om høring for beslutninger om fornyelse av tillatelser til bruk av frekvenser som er harmonisert innenfor EØS og som har blitt tildelt etter prosedyrer ved tildeling av et begrenset antall tillatelser. Bestemmelsens

første ledd andre punktum er endret for å gjenspeile disse reglene. Enkeltvedtak etter §§ 2-3, 10-2 og 10-5 faller også inn under høringsplikten i bestemmelsen.

Behovet for høring gjør seg ikke gjeldende for enkeltvedtak som fattes med hjemmel i § 12-7, § 14-3 femte ledd, eller §§ 16-2 og 16-3. Disse er derfor unntatt den utvidede høringsadgangen. Bestemmelsens *første ledd siste punktum* er en videreføring av tidligere ekomlov § 9-2 første ledd siste punktum med oppdaterte hjemmelshenvisninger med unntak av § 12-7 som er ny og som regulerer forvaltning av domenenavn.

Opplysninger som er undergitt lovbestemt taushetsplikt unntas fra offentliggjøring jf. bestemmelsens *andre ledd*. Dersom deler av forslag til vedtak er underlagt lovbestemt taushetsplikt, vil disse delene følge offentleglova slik at det kan føre til at enkelte avsnitt i vedtaket ikke blir offentliggjort, eventuelt at hele forslag til vedtak ikke offentliggjøres dersom unntaket medfører at det som kan offentliggjøres vil gi et misvisende bilde av saken, jf. offentleglova § 12 første ledd bokstav a.

I bestemmelsens *tredje ledd* fremgår det at bestemmelsen om høring kommer i tillegg til forvaltningslovens alminnelige bestemmelse om forhåndsvarsling, jf. forvaltningsloven § 16. Partene vil dermed ha krav på alminnelig forhåndsvarsel også etter forvaltningsloven.

Til § 14-3 Konsultasjonsprosedyre

Formålet med konsultasjonsprosedyren er å harmonisere myndighetenes praksis og virkemiddelbruk innenfor EØS. Bestemmelsen er en videreføring og videreutvikling av gjeldende ekomlov § 9-3, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 32, 33 og 68 nr. 3 andre, tredje og fjerde ledd og nr. 5. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal bidra til utvikling av det indre marked på området for elektronisk kommunikasjon gjennom et samarbeid med sine søsterorganisasjoner innenfor EØS, BEREC (Body of European Regulators for Electronic Communications) og EFTAs overvåkningsorgan. Samarbeidet skal blant annet legge til rette for en ensartet anvendelse av virkemidler og løsninger som til enhver tid er best eget til å håndtere de enkelte typer markedsituasjoner. Som ledd i dette samarbeidet skal utkast til enkeltvedtak som gjelder avgjørelser etter kapittel 6 og nærmere angitte bestemmelser, sendes til EFTAs overvåkningsorgan, kompetente myndigheter i EØS og BEREC for konsultasjon med sikte på europeisk harmonisering.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Plikten til å konsultere BEREC er ny i bestemmelsen. Tilsvarende presiseres at andre berørte myndigheter i EØS også skal motta utkast til vedtak. Utsendingen av utkast til vedtak blir i gjeldende ordning håndtert av ETFA overvåkningsorgan.

For Norge medfører konsultasjonsprosedyren at en engelskspråklig versjon av hele eller deler av utkast til vedtak, blir sendt til EFTAs overvåkningsorgan.

Første ledd omfatter utkast til vedtak som definerer andre markeder enn de markedene som er forhåndsdefinerte i Kommisjonen/EFTAs overvåkningsorgans anbefaling, jf. § 6-2 fjerde ledd, som utpeker, endrer eller trekker tilbake vedtak om at tilbyder har sterk markedsstilling, jf. § 6-4 første, andre, tredje, syvende, åttende og niende ledd. Henvisningen til § 6-4 dekker virkemidler som kan pålegges etter bestemmelsen, inkludert for eksempel vedtak om prisregulering mv. av sluttbrukertjenester i henhold til § 7-11. Vedtak med hjemmel i den nye bestemmelsen om saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet § 9-1 skal også konsulteres for å sikre harmoniserte fremgangsmåter innenfor EØS. Det samme gjelder vedtak etter § 10-3 om tilgang til nett og fasiliteter i og utenfor bygninger, og § 10-5 om tilgang til infrastruktur for mobile tjenester. Identifisering av markeder over landegrensene vil også følge konsultasjonsprosedyren, jf. § 6-6.

Konsultasjonsprosedyren angir tre alternative prosedyrer i første, andre og fjerde ledd som avviker noe fra hverandre. Hvilken av prosedyrene som skal følges er avhengig av hvilken type vedtak det er som skal fattes.

EFTAs overvåkningsorgan og andre relevante EØS-myndigheter (myndigheter for elektronisk kommunikasjon i de andre EØS EFTA-statene, tilsvarende myndigheter i EU-statene) kan i henhold til det første alternativet, inngi kommentarer til utkast til vedtak innen én måned etter at konsultasjonsprosedyren er igangsatt. Skjæringspunktet for månedsfristen vil være det tidspunkt Nasjonal kommunikasjonsmyndighet sender utkast til vedtak til EFTAs overvåkningsorgan. Fristen kan ikke forlenges.

Utkast til vedtak skal konsulteres bare dersom utkastene kan påvirke handelen mellom EØS-statene. I vurderingen av om vedtaket kan påvirke handelen mellom EØS-statene må det tas hensyn til den praksis som har utviklet seg i EØS-konkurranserett i forhold til tilsvarende begrep. Det følger av denne praksisen at vedtaket vil kunne påvirke handelen mellom EØS-statene når det kan influere, direkte eller indirekte, reelt eller potensi-

elt, på handelsmønsteret mellom statene på en måte som kan medføre en handelsbarriere i fellesskapets marked.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal så langt som mulig ta hensyn til innsendte kommentarer når vedtak fattes. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal notifikere EFTAs overvåkningsorgan om vedtaket når dette er fattet.

Andre ledd angir den andre alternative prosedyren og gjelder utkast til vedtak om relevante markeder og markedsanalyser som anses for å være av særlig viktighet for fellesskapet, det vil si utkast som inneholder nasjonale avvik fra fellesskapets anbefalte produkt- og tjenestemarked, eller som pålegger eller trekker tilbake vedtak om at en tilbyder alene eller sammen med andre har sterk markedsstilling. Utkast til vedtak sendes også her til konsultasjonsprosedyre, forutsatt at de vil påvirke handelen mellom EØS-statene, jf. ovenfor. Dersom EFTAs overvåkningsorgan kommer til at et vedtak i tråd med utkastet kan være en hindring for det indre marked, eller EFTAs overvåkningsorgan er alvorlig i tvil om vedtaket er i samsvar med EØS-retten, utvides fristen for å gi tilbakemelding med to måneder, det vil si til sammen tre måneder etter konsultasjonsprosedyrens start. Endelig vedtak kan ikke fattes før etter at fristen har gått ut. Fristen kan ikke forlenges.

EFTAs overvåkningsorgan kan i henhold til *tredje ledd* i løpet av denne fristen kreve at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet trekker tilbake utkast til vedtak, i henhold til nærmere fastsatt prosedyre. En slik avgjørelse skal begrunnes og følges av konkrete forslag til endring i utkast til vedtak. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal notifikere EFTAs overvåkningsorgan om vedtaket når dette er fattet.

I *fjerde ledd* synliggjøres en ny prosedyre for å bidra til ytterligere harmonisering. Det legges opp til at EFTAs overvåkningsorgan og BEREC skal arbeide sammen med den nasjonale myndigheten dersom EFTAs overvåkningsorgans og BEREC er i alvorlig tvil om Nasjonal kommunikasjonsmyndighets utkast til vedtak utgjør en handelshindring i strid med EØS-avtalen eller om utkastet er i samsvar med EØS-retten. Hvis underretning om slik tvil gis av EFTAs overvåkningsorgan til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og BEREC i løpet av tidsfristen etter første ledd, utvides tidsfristen med tre nye måneder. Dersom slik underretning ikke gis, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatte vedtaket.

I løpet av tre måneders perioden skal EFTAs overvåkningsorgan, BEREC og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet samarbeide tett for å iden-

tifisere det mest hensiktsmessige og effektive tiltaket, samtidig som det tas behørig hensyn til synspunktene til markedsdeltakerne og behovet for å sikre utvikling av en ensartet reguleringspraksis. Innen seks uker fra begynnelsen av tidsrommet på tre måneder skal BEREC avgi en uttalelse om EFTAs overvåkningsorgans underretning om hvorvidt BEREC anser at utkastet til tiltak bør endres eller trekkes tilbake og eventuelt gi konkrete forslag for dette formål. Uttalelsen skal gi en begrunnelse og offentliggjøres. Dersom BEREC i sin uttalelse deler EFTAs overvåkningsorgans alvorlige tvil, skal den samarbeide tett med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om å identifisere hvilket tiltak som er mest hensiktsmessig og effektivt. Innen utløpet av tidsrommet på tre måneder kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet enten

- endre eller trekke tilbake sitt utkast til tiltak, idet det tas størst mulig hensyn til Kommisjonens underretning og BERECs uttalelse, eller
- opprettholde sitt utkast til tiltak.

I henhold til fjerde ledd har ikke EFTAs overvåkningsorgan kompetanse til annet enn å påvirke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

I henhold til *femte ledd* har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet seks måneder på seg til å trekke tilbake utkast til vedtak når EFTAs overvåkningsorgan har motsatt seg at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fastsetter vedtaket. Eventuelt nytt utkast til markedsvedtak med større endringer som følge av EFTAs overvåkningsorgans innspill, må høres på nytt nasjonalt etter § 14-2 og konsulteres igjen hos EFTAs overvåkningsorgan.

I *sjette ledd* synliggjøres at EFTAs overvåkningsorgan kan utstede en anbefaling om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal endre eller trekke tilbake utkastet til vedtak, eller EFTAs overvåkningsorgan kan treffe en beslutning om å trekke tilbake sine forbehold. Dersom den anbefaler en endring, skal beslutningen inkludere konkrete endringsforslag. Anbefalingen om endring eller tilbakekall skal inneholde en begrunnelse, særlig dersom BEREC ikke deler EFTAs overvåkningsorgans alvorlige tvil. Videre presiseres det i femte ledd at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har én måned på seg etter at EFTAs overvåkningsorgan har kommet med en anbefaling eller en beslutning, jf. ovenfor, til å fatte endelig vedtak og notifikere dette til EFTAs overvåkningsorgan og BEREC. Denne én måneders fristen kan forlenges dersom vedtaket har slike endringer at det må høres igjen etter § 14-2.

Hvis EFTAs overvåkningsorgan etter *syvende ledd* mener at utkast til vedtak er uforenlig med EØS-retten, skal EFTAs overvåkningsorgan i løpet av en måned varsle Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og BEREC om at de er i alvorlig tvil om utkastet utgjør en handelshindring i strid med EØS-avtalen eller om utkastet er i samsvar med EØS-retten. I slike tilfeller skal vedtakelsen av utkastet til tiltak utsettes i ytterligere tre måneder. Den totale fristen blir dermed fire måneder. Hvis BEREC er enig med EFTAs overvåkningsorgan i at utkastet til vedtak etter §§ 9-1 eller 10-3 er uforenlig med EØS-retten, kan EFTAs overvåkningsorgan motsette seg at utkast til vedtak fattes, og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet blir forpliktet til å trekke utkastet tilbake. Dette er det såkalte «dobbel-lock-vetoet».

I henhold til *åttende ledd* kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet når som helst trekke utkast til vedtak. Dersom vedtak fattes, skal det likevel tas hensyn til merknader fra EFTAs overvåkningsorgan.

I unntakstilfeller der det er behov for en rask løsning av hensyn til brukernes interesser og for å sikre konkurransen, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i henhold til *niende ledd*, umiddelbart fatte forholdsmessige og midlertidig vedtak uten å følge konsultasjonsprosedyren. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal notifikere EFTAs overvåkningsorgan om vedtaket når dette er fattet. Dersom myndigheten mener det er behov for å gjøre tiltakene permanente eller for å forlenge gyldighetsperioden, skal de alminnelige prosedyrene følges. Forvaltningsloven § 35 om omgjøring av vedtak uten klage kommer ikke til anvendelse, jf. forvaltningsloven § 35, siste ledd.

Konsultasjonsprosedyren kommer i tillegg til den nasjonale høringen av enkeltvedtak, jf. § 14-2, og skal i utgangspunktet starte samtidig med denne. Her vil imidlertid Nasjonal kommunikasjonsmyndighet stå fritt til å finne andre praktiske løsninger som er hensiktsmessige av hensyn til å oppnå formålet med §§ 14-2 og 14-3.

Bestemmelsens *tiende ledd* gir blant annet hjemmel til å inkorporere BEREC-forordningen i norsk rett.

Til § 14-4 Instruksjonsadgang

Bestemmelsen viderefører og oppdaterer gjeldende ekomlov § 10-2, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 8. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ikke instrueres i den enkelte sak i vedtak som fattes etter de angitte bestemmelsene. Dette gjelder særlig i saker om den sektorspesi-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

fikke markedsreguleringen og relaterte områder. Departementet presiserer for ordens skyld at de politiske myndigheter for eksempel i Stortingsmeldinger, kan angi den politiske retningen som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal styre etter.

Departementet kan blant annet instruere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i forvaltningen av begrensede ressurser, som frekvenser, nummer, navn og adresser. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan også instrueres i andre spørsmål som ikke er unntatt etter bestemmelsen, selv om dette ikke aktualiseres særlig ofte.

Til § 14-5 Saksbehandlingstid ved søknad om frekvenstillatelse

Bestemmelsen viderefører § 9-4 i gjeldende ekomlov, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 48 nr. 6. Ordlyden i første ledd første punktum er ment å gjenspeile unntakene fra seks ukers fristen som fremkommer i artikkel 48 nr. 6 slik at saksbehandlingstiden ved tildeling ved auksjoner, tildelinger som berører internasjonale avtaler og satellittbaneposisjoner kan utvides til åtte måneder. Når det gjelder internasjonale avtaler kan utvidelsen for eksempel være aktuell ved behov for frekvenskoordinering med andre land.

I henhold til *andre ledd* om internasjonal koordinering av frekvenstillatelser løper fristen fra det tidspunkt norske frekvensmyndigheter mottar svar fra det aktuelle landet. Dette kan derfor i noen tilfeller ta noe lengre tid enn behandling av frekvenssøknader etter første ledd.

I bestemmelsens *tredje ledd* er det inntatt et forbehold om at behandlingstiden etter første ledd likevel ikke gjelder dersom internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til om bruk av radiofrekvenser og satellittbaneposisjoner medfører at behandlingstiden ikke kan overholdes. Dette er også i tråd med ekomdirektivet artikkel 48 nr. 6 og artikkel 55 nr. 7.

Til § 14-6 Saksbehandlingstid ved søknad om bruk av nummer

Bestemmelsen viderefører § 9-5 i gjeldende ekomlov, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 94 nr. 3 og 4. Søkes det om tillatelse til bruk av nummer, har departementet eller den myndighet departementet peker ut maksimalt tre uker på å behandle søknaden. Tidsfristene løper fra det tidspunktet tilstrekkelig korrekt og fullstendig informasjon for å behandle søknad om tillatelse er mottatt.

Det følger videre av bestemmelsen at saksbehandlingstiden for tildelinger av nummer i særlige tilfeller kan forlenges med inntil tre uker. Særlige tilfeller kan være der det er besluttet at nummerressurser skal tildeles etter auksjon. Saksbehandlingstiden kan da være maksimalt seks uker.

Til § 14-7 Utveksling av informasjon mellom nasjonale myndigheter

Bestemmelsen viderefører delvis gjeldende ekomlov § 9-6 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 20 nr. 2 og 3. Bestemmelsen er utvidet til å gjelde informasjonsutveksling også med andre nasjonale myndigheter.

Bestemmelsens *første ledd* gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Konkurransetilsynet mulighet til å utveksle informasjon uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Det kreves at informasjonen er nødvendig for den mottakende myndighet. Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan også utveksle slik taushetsbelagt informasjon med andre nasjonale myndigheter, men kun så langt det er nødvendig for å oppfylle lovbestemte krav i ekomloven eller sikkerhetsloven.

Andre ledd innfører restriksjoner på myndigheten som mottar informasjonen etter første ledd. Andre ledd krever at mottakende myndighet etter første ledd skal innhente skriftlig samtykke fra avgivende myndighet før innsyn i oversendt informasjon innvilges. Det er informasjon som på tidspunktet for oversendelse var unntatt offentlighet av avsenderorganet etter nærmere definerte bestemmelser i offentleglova. Mottakende myndighet skal også få avgivende myndighets samtykke før det gis innsyn i opplysninger som er omfattet av konkurranseloven §§ 26 og 27.

Til § 14-8 Utlevering av informasjon for å oppfylle EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 9-7 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 20 nr. 2 og 3.

Det fremgår av *første ledd* at taushetsbelagt informasjon kan utleveres på grunnlag av begrunnet anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan. Begrunnelsen skal ivareta hensynet til de oppgaver EFTAs overvåkningsorgan gjennom EØS-avtalen er pålagt å utføre. Det følger av ODA-avtalen artikkel 6 at EFTAs overvåkningsorgan kan anmode om alle nødvendige opplysninger for å kunne utføre de oppgaver de er pålagt, fra myndighetene i EFTA-statene. Taushetsbelagt infor-

masjon som EFTAs overvåkningsorgan får tilgang til i medhold av denne bestemmelsen kan videreformidles til Europakommisjonen, jf. EØS-avtalen artikkel 109 nr. 2. Kommisjonen kan igjen videreformidle informasjon til sektormyndighetene i EU-stater.

Bestemmelsen utvides til å gjelde informasjonsutveksling med BEREC og andre EØS-staters myndigheter, blant annet av hensyn til konsultasjonsprosedyren i § 14-3. Opplysningene kan dermed utleveres til EFTAs overvåkningsorgan og BEREC som kan anmode om de nødvendige opplysningene for å gjennomføre sine oppgaver i henhold til EØS-avtalen. Tilsvarende kan myndigheter i andre land få tilgang til opplysningene gjennom arbeidet i BEREC eller ved behov der det er aktuelt for å ta stilling til eventuelle markeder som strekker seg over flere land.

Opplysningene som det anmodes om, skal stå i forhold til det gjennomføringen av disse oppgavene krever. Adgangen til å utlevere taushetsbelagt informasjon er avgrenset til å gjelde de tilfeller hvor utlevering av taushetsbelagt informasjon er et forholdsmessig tiltak. I forholdsmessighetsvurderingen vil avsendermyndighet måtte avveie utlevering av taushetsbelagt informasjon i forhold til de hensyn slik utlevering etter loven og EØS-avtalens regler om samarbeid skal ivareta og den anmodning som foreligger. Dersom utlevering er å anse som forholdsmessig skal den gjennomføres. Informasjon som utveksles i henhold til konsultasjonsprosedyren i § 14-3, vil for eksempel normalt være å anse som forholdsmessig av hensyn til den europeiske harmoniseringen.

Dersom de fremlagte opplysningene omhandler opplysninger som tidligere er oversendt av foretak på anmodning fra myndigheten, skal disse foretakene underrettes om dette. I den grad det er nødvendig kan EFTAs overvåkningsorgan gjøre de fremlagte opplysningene tilgjengelige for en annen slik myndighet i en annen medlemsstat, med mindre myndigheten, har anmodet uttrykkelig om det motsatte og begrunnet anmodningen.

Andre og tredje ledd er en videreføring av gjeldende rett som igjen viderefører telelovens tilsvarende bestemmelser, og gjelder informasjonsutveksling med annen stat og internasjonale organisasjoner, for eksempel den Internasjonale Teleunion (ITU), CEPT (European Conference of Postal and Telecommunications) m.m.

Fjerde ledd viderefører kompetansen til å kunne gi utfyllende regler i forskrift om utleveringen av opplysninger etter bestemmelsen.

Til § 14-9 Unntak fra forvaltningens taushetsplikt mv.

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 9-8 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 20 nr. 4. Formålet er å gi departementet kompetanse til å sikre at opplysninger som bidrar til å skape et åpent konkurransemarked offentliggjøres.

Departementet skal offentliggjøre opplysninger etter *første ledd*. Første ledd innskrenker taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2. Det presiseres at heller ikke avtalebestemt taushetsplikt skal være til hinder for offentliggjøring. Det er videre tatt inn et nødvendighetskrav for å markere at den utvidete adgang til offentliggjøring som innskrenkning av taushetsplikt gir departementet, følges av et skjerpet relevanskrav, ikke bare krav om saklig grunn.

Andre ledd fastsetter et særskilt vilkår om at opplysninger innhentet med hjemmel i opplysningsplikten i § 15-2 kan utleveres selv om disse i utgangspunktet er taushetsbelagt hos avgivende part, dersom offentliggjøringen vil kunne bidra til å fremme bærekraftig konkurranse.

Tredje ledd fastsetter plikt til på forhånd å underrette den som har gitt opplysningene til departementet uten at det dermed knyttes til noen frist for uttalelse forut for offentliggjøring. Dette er ment å imøtekomme en interesse om at informasjonen er aktuell for offentliggjøring. I dette ligger det ikke noe krav om samtykke, men utelukkende et informasjonskrav.

Offentliggjøring skal veies mot det berettigede behov virksomheten har for å beskytte forretningshemmeligheter. Det foreligger således en diskresjonær adgang til innskrenkning av forvaltningslovens taushetsplikt.

Fjerde ledd er på dette punkt sammenfallende med taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13, første ledd nr. 2, med det unntak at «fremgangsmåte» er erstattet med løsninger.

Til kapittel 15. Tilsyn

Til § 15-1 Tilsyn

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-1 og er i tråd med ekomdirektivet artikkel 5. Det følger av *første ledd* at departementet skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Dette medfører at departementet eller den departementet utpeker kan føre tilsyn etter eget tiltak, eller fordi en part eller en med rettslig interesse har bragt spørsmålet inn for tilsynsmyndigheten. Kontroll er en form for tilsyn. Tilsyn vil kunne omfatte kontroll i form av stikk-

prøver og måling, men er ikke begrenset til dette. Departementet eller den departementet peker ut kan nytte bistand fra andre til å utføre tilsynet, for eksempel vil det kunne være aktuelt å hente inn teknisk bistand fra et laboratorium eller bistand fra uavhengig, ekstern fagspesialist i forbindelse med tilsynet. Tilsynet skal ikke bare omfatte tekniske forhold, men vil også kunne omfatte tilsyn med avtaler mellom tilbydere og mellom tilbydere og bruker. Det kan derfor også være aktuelt å nytte bistand for å gå inn i regnskapstall og økonomiske beregninger som må gjennomgås og vurderes som ledd i tilsynet.

Tilsynskompetansen, herunder adgangen til å få tilgang til opplysninger og lokaler mv., må utøves i tråd med de alminnelige skrankene for inngrep i ytrings- og informasjonsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Tilsynet med datasenter vil i utgangspunktet gjelde tilsyn med og vurderinger av systemsikkerheten til infrastrukturen, rutiner, logging etc. Tilsynsmyndigheten vil gjennom et tilsyn ikke ha behov for tilgang til lagrede data, og vil heller ikke be om å få disse utlevert. Med disse skrankene, er det departementets vurdering at kildevernet ikke vil settes i fare ved innføring av datasenterreguleringen.

Etter *andre ledd* kan departementet gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilsynskompetansen og tilsyn. Blant annet vil det være aktuelt å gi delt tilsynskompetanse etter § 3-15 om bruk av informasjonskapsler mv. Departementet kan også gi forskrift om behandlingen av personopplysninger ved gjennomføring av tilsynsoppgaver.

Til § 15-2 Opplysnings- og utleveringsplikt

Bestemmelsen viderefører, utvider og presiserer gjeldende ekomlov § 10-3, og gjennomfører ekomdirektivet artiklene 20, 21 og 41 nr. 2 bokstav a.

I bestemmelsens *første ledd* presiseres det at departementet kan kreve opplysninger fra enhver når det er nødvendig for å sikre effektiv gjennomføringen av lov, forskrifter og enkeltvedtak. Ekomloven gjennomfører en rekke rettsakter fra EU i tillegg til ekomdirektivet (radioutstyrsdirektivet, EMC-direktivet, kommunikasjonsverndirektivet, og en rekke andre forordninger, vedtak og direktiver) i tillegg til at den inneholder enkelte nasjonale regler (datasenter, autorisasjonsordning for prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett mv.), og bestemmelsen gir grunnlag for innhentingen av opplysninger og dokumentasjon som følger av disse.

Når opplysninger fra tilbydere, leverandører eller andre rettssubjekter som faller inn under loven ikke er tilstrekkelig til å føre tilsyn eller oppfylle forpliktelser etter loven, kan det hentes opplysninger fra andre relevante foretak som driver virksomhet i sektoren for elektronisk kommunikasjon eller beslektede sektorer. Opplysninger kan også innhentes for gjennomføring av internasjonale forpliktelser og på vegne av EFTAs overvåkningsorgan, BEREC og tilsvarende myndighet i henhold til internasjonale forpliktelser som Norge har sluttet seg til, jf. § 14-8.

Bestemmelsen setter ingen eksplisitt begrensning på hvilke typer opplysninger som kan kreves inn når det gjelder opplysningenes innhold. Det er likevel en forutsetning at det er grunn til å anse at opplysningene er relevant for gjennomføringen av regelverket. Dette gjelder blant annet informasjon om tjenester, infrastruktur i kommunikasjonsnettene, så vel som infrastruktur knyttet til drifts- og styringssystemene. Særlig må det være klart at opplysninger om finansielle forhold kan kreves inn. Herunder kan tilbyder med sterk markedsstilling pålegges å sende inn regnskapsdata fra sluttbrukermarkedene som er knyttet til de regulerte grossistmarkedene. Praktiseringen av gjeldende bestemmelse har vist at det også er grunn til å presisere at opplysninger til statistikkformål, rapporter eller undersøkelser kan innhentes. Bestemmelsen gir også adgang til å innhente nødvendige opplysninger for å vurdere sikkerhetsnivået i nett og tjenester.

Det er presisert i ordlyden at også «personopplysninger» kan innhentes. Med dette menes personopplysninger etter personvernlovgivningen. Dette vil blant annet gjelde opplysninger om adresser til bygninger som har abonnement for bredbånd og egenskaper ved det konkrete abonnementet på husstands nivå til bruk i dekningsundersøkelser og utarbeidelse av statistikk. Opplysninger om abonnement benyttes også av myndigheten til å vurdere konkurransesituasjonen i bredbåndsmarkedet. Praktiseringen av gjeldende bestemmelse har vist at det også er grunn til å presisere at det kan innhentes opplysninger, herunder personopplysninger, til statistikkformål, rapporter eller undersøkelser.

Opplysningsplikten favner med andre ord vidt. Opplysningene kan kreves fra privatpersoner, bedrifter og andre som det er relevant å innhente opplysninger fra for å gjennomføre loven m.m. Det er imidlertid et krav at opplysningene skal være nødvendige. Det medfører at anmodningen om opplysningene skal stå i forhold til gjennomføringen av oppgaven, og den skal begrunnes. Det

er i første omgang departementet som må avgjøre hva som er nødvendig.

I *andre ledd* videreføres gjeldende rett om at opplysningene kan kreves skriftlig eller muntlig. Foretakene skal raskt legge frem de etterspurte opplysningene i samsvar med fristene og det detaljeringsnivået som kreves. Departementet kan bestemme i hvilken form opplysningene skal gis, og det skal informeres om hva opplysningene skal brukes til. Plikten til å begrunne informasjonsbehovet er en utvidelse av dagens regel.

Det er nytt at departementet kan kreve at opplysningene gis i et standardisert format dersom dette er nødvendig og forholdsmessig. Dette kan for eksempel være der departementet har behov for informasjon fra flere aktører som skal sammenlignes, og det vil kreve uforholdsmessig stor ressursbruk dersom opplysningene gis i ulike formater. Eksempelvis kan departementet kreve at pliktsubjektet fyller ut informasjon i et standardisert regnearkdokument.

Etter *tredje ledd* følger det at departementet kan kreve utlevert eksisterende dokumenter eller annen informasjon på samme vilkår som i første ledd. Dette er en klargjøring av departementets kompetanse, og understøtter deres behov for innhenting av informasjon i dets virke. Vilkåret for å kreve utlevering av informasjon er, som for innhenting av opplysninger etter første ledd, at det er «nødvendig for å gjennomføre bestemmelsen i denne loven, vedtak gitt i medhold av loven eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.» Kravet til nødvendighet må forstås på samme måte som for innhenting av opplysninger etter første ledd. Pålegg må begrunnes. Det må i tillegg begrunnes at det er nødvendig at informasjonen blir utlevert, i stedet for at opplysningene kreves inngitt, for eksempel i et standardisert format, jf. første og andre ledd.

Pålegg om å inngi opplysninger eller utlevere dokumenter eller annen informasjon kan påklages etter forvaltningsloven § 14 av den som blir pålagt å utlevere opplysningene eller utlevere informasjonen dersom den mener at det ikke foreligger noen plikt eller lovlig adgang til pålegget. Det vil i så fall være en klagefrist på tre dager regnet fra det tidspunkt vedkommende får underretning om pålegget. Dersom det er akutt nødvendig å innhente opplysningene, dokumentene eller informasjonen for å gjennomføre nødvendige oppgaver etter loven, kan departementet i tråd med forvaltningsloven kreve opplysningene, dokumentene eller annen informasjon fremlagt før klagesaken er avgjort.

I *fjerde ledd* videreføres gjeldende rett om at pålegget om å gi opplysninger, utlevere dokumenter eller annen informasjon, gjelder uhindret av taushetspliktbestemmelser som måtte følge av ekomloven § 3-10, annen lovgivning, pålegg eller avtale. Fjerde ledd dels viderefører, dels utvider gjeldende ekomlov § 10-3 andre ledd. Det er en videreføring at opplysningsplikten også omfatter sikkerhetsgraderte opplysninger om elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende fasiliteter og om infrastruktur knyttet til drifts- og styringssystemene. Et viktig moment i denne sammenhengen er at en rekke sikringstiltak ofte vil falle betydelig rimeligere ut for samfunnet dersom disse kan tas med som en del av den opprinnelige planlegging av elektroniske kommunikasjonsnett og tjenester, og ikke etter at dette er ferdigstilt. Det er en utvidelse at opplysningsplikten omfatter fremtidige endringer generelt i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og ikke er avgrenset til fremtidige endringer i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som kan ha betydning for tjenester som tilbys konkurrenter.

Femte ledd gir departementet kompetanse til å gi forskrift. Sammenlignet med gjeldende ekomlov § 10-3 femte ledd, utvides forskriftskompetansen for å reflektere presiseringene og endringene som er gjort i bestemmelsen.

Til § 15-3 Medvirkning ved tilsyn

Bestemmelsen viderefører medvirkningsplikt ved tilsyn, og presiserer gjeldende ekomlov § 10-4. Departementet eller den departementet utpeker er avhengig av samarbeid fra den det skal føres tilsyn med for å kunne gjennomføre sine oppgaver etter loven. Medvirkningsplikten gjelder også tilgang til skjermingsverdige objekter. Sikkerhetsloven omfatter imidlertid skjermingsverdige objekter, infrastruktur og informasjonssystemer, jf. sikkerhetsloven kapittel 6 og 7. Sikkerhetsloven inneholder også egne bestemmelser for tilsyn i kapittel 3.

Etter gjeldende ekomlov § 10-4 skal nødvendig dokumentasjon gjøres tilgjengelig for myndigheten, og innehaver eller dennes representant kan pålegges å være til stede under tilsynet.

Etter *første ledd første punktum* har den som er gjenstand for tilsyn en plikt til å sørge for at departementet eller den departementet peker ut har uhindret adgang til informasjon, dokumentasjon, informasjonssystemer, lokaler med utstyr for elektronisk kommunikasjon, områder og infrastruktur. Dette omfatter adgang til de områder og loka-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ler som eies, brukes eller på annen måte kontrolleres av virksomheten. Presiseringen er gjort for å klargjøre at departementet kan føre tilsyn med både fysiske og logiske objekter, infrastruktur og informasjonssystemer, og innebærer således ingen endring av gjeldende rett.

Etter *første ledd andre punktum* kan departementet eller den departementet peker ut kreve at nødvendig dokumentasjon og informasjon skal gjøres tilgjengelig. Departementet klargjør i den enkelte sak hvilken dokumentasjon og informasjon dette er. Den det føres tilsyn med skal bidra til å klargjøre hvilken dokumentasjon og informasjon som kan være relevant for tilsynet.

Etter *første ledd tredje punktum* skal virksomheten stille med relevant personell under tilsynet. Dette er en språklig endring som viderefører gjeldende ekomlov § 10-4 siste punktum. Hvilke personer som er relevant å stille med under tilsyn må konkret vurderes, og kan for eksempel omfatte egne ansatte eller innleid personell, personell med en særskilt kompetanse eller erfaring fra virksomheten, personer med bestemte fullmakter osv.

Andre ledd presiserer aktørenes plikter når departementet eller den departementet peker ut utfører markedstilsyn med radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr. Den som er gjenstand for tilsyn, plikter å skaffe til veie utstyr som departementet eller den departementet peker ut ber om å få tilsendt eller utlevert for kontroll selv om utstyret ikke er tilgjengelig på lager. Dette innebærer at den som tilsynet er rettet mot, typisk en distributør, må skaffe utstyret fra produsent eller importør hvis de ikke selv har varen på lager. I tillegg skal utstyret sendes til departementet eller den departementet peker ut uten kostnad. Dette innebærer ikke en materiell endring for aktørene i markedet. Plikten til å medvirke til tilsyn ved å stille utstyr til rådighet følger allerede av forskriftene som gjennomfører radioutstyrsdirektivet, lavspenningsdirektivet, EMC-direktivet og skipsutstyrsdirektivet.

Bestemmelsen angir ingen formkrav, og reglene i forvaltningsloven vil ligge til grunn, jf. § 14-1, slik at stedlige tilsyn som hovedregel skal varsles skriftlig, men kan gjennomføres uten forhåndsvarsel på visse vilkår, jf. forvaltningsloven § 16.

Departementet eller den departementet peker ut kan gjøre bruk av sanksjonsmidler i ekomloven ved manglende medvirkning. Dette er en videreføring av gjeldende rett og er også i tråd med ekomdirektivet artikkel 30 nr. 4.

Til § 15-4 Internkontroll

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-5, og er i tråd med ekomdirektivet artikkel 29 og ekomdirektivet artikkel 41 nr. 2 bokstav a.

Internkontroll er egnet til å øke tilbyderens oppmerksomhet om at viktige hensyn ivaretas, herunder kommunikasjonsvern, og sikkerhet og beredskap. I tillegg kan internkontroll bidra til å effektivisere departementets tilsyn.

Etter *første ledd* kan departementet pålegge både etablering og senere endring av interne kontrollsystemer. Kontrollsystemene det er snakk om skal sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven oppfylles. Oppfyllelse av pålegg om internkontroll skal dokumenteres og oversendes departementet på forespørsel.

Departementet kan etter *andre ledd* gi utdypende forskrift om internkontroll og om kravene til dokumentasjon.

Til § 15-5 Pålegg om retting og opphør av ulovlige forhold

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-6, og gjennomfører blant annet ekomdirektivet artikkel 30 nr. 2 og nr. 3. Første ledd endres for å sikre konsistens i regelverket, men innebærer ingen endring av rettstilstanden. Bestemmelsen regulerer Nasjonal kommunikasjonsmyndighets adgang til å gi pålegg om retting eller opphør av forhold som ikke er i tråd med krav fastsatt i eller i medhold i ekomloven, herunder også brudd på tillatelse gitt med hjemmel i loven. Ved pålegg om retting av avvik kan departementet gi pålegg om at de bakenforliggende årsakene fjernes og tilsvarende avvik lukkes.

Andre ledd viderefører gjeldende rett, og gir departementet hjemmel til å iverksette særskilte tiltak ved brudd på vilkår i frekvenstillatelser, vilkår ved tildeling av nummer, forpliktelser pålagt tilbyder med sterk markedsstilling, plikter for tilbyder av leveringspliktige tjenester og spesielle samfunnsplagte oppgaver. For tilbyder med sterk markedsstilling kan sanksjonene for eksempel også innebære pålegg om å stanse eller utsette levering av tjenester som dersom de fortsetter vil være av betydelig skade for konkurransen i markedet. Tiltakene som iverksettes skal være forholdsmessige.

Tredje ledd klargjør at departementet kan fatte enkeltvedtak for å hindre skadelig interferens. Videre presiseres bestemmelsen at pålegg kan gjelde ethvert utstyr som medfører eller kan medføre forstyrrelse av elektronisk kommunikasjon.

Med «ethvert utstyr» menes alle typer utstyr og installasjoner. Slike tiltak kan for eksempel bestå i å pålegge produsent, importør eller forhandler å stanse tilbudet og omsetningen av utstyret, samt å gjennomføre tiltak for å trekke utstyret tilbake fra markedet.

Tiltakene som pålegges skal være forholdsmessige basert på en vurdering av partenes og samfunnets interesser.

Gjeldende *fjerde ledd* er i hovedsak en videreføring av gjeldende ekomlov § 10-6 fjerde ledd videreført, men det er et krav om at retting eller opphør av ulovlig forhold kan kreves iverksatt umiddelbart eller innen en rimelig tidsfrist. Dette gjelder for alle pålegget retter seg mot, og er ikke bare begrenset til å omfatte pålegg rettet mot rettingshavere.

Til § 15-6 Tilbakekall

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-8 med noen presiseringer og justeringer, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 30 nr. 5. Artikkel 30 nr. 5 gjør unntak fra hovedregelen i artikkel 19 om at tillatelsene skal gjelde så lenge de varer om de ikke tilbakekalles etter reglene i ekomdirektivet artikkel 30 nr. 2, 3, og 4. Bestemmelsen angir en terskel for tilbakekall ved vilkårsbrudd og regulerer også tilbakekall når en innehaver ikke oppfyller bestemte økonomiske forpliktelser.

Første ledd, første punktum presiserer at alle tillatelser etter ekomloven kan kalles tilbake ved alvorlige eller gjentatte brudd. Tillatelser som kan kalles tilbake er frekvenstillatelser, tildeling av nummerressurser, og tillatelser til å innføre og overlevere utstyr. Med «autorisasjoner» menes autorisasjoner for virksomhet som er ansvarlig installasjon og vedlikehold eller sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett.

Tilbaketrekking av tillatelser til å innføre og overlevere utstyr gjelder for tillatelse gitt etter lovforslaget § 13-1 tredje ledd hvor det åpnes for at det kan gis tillatelse til innførsel og overlevering av radioutstyr og annet utstyr, som er omfattet av virkeområdet til direktivet, men som ikke oppfyller kravene. Slike tillatelser er beregnet for tilfeller etter § 11-14 andre ledd. Tillatelse til å ta inn utstyr som ikke oppfyller kravene for formål etter § 11-14 andre ledd vil ikke innebære å gjøre utstyret tilgjengelig for salg, men typisk for test m.m. En eventuell innvilgelse av tillatelse for formålene etter § 11-14 andre ledd kan derfor tilbakekalles etter denne bestemmelsen.

Alle offentlige tillatelser gis under forutsetning av at vilkårene som er satt følges. Tilbakekall er likevel en inngripende reaksjon som først tas i bruk ved enten alvorlige eller gjentatte brudd der det i normaltilfellene vil være gitt pålegg om retting som parten eller innehaveren ikke har rettet seg etter, før virkemidlet tas i bruk. I tillegg skal det i normaltilfellene også være forsøkt tvangsmulkt for å få en oppfyllelse.

Det tydeliggjøres i *første ledd, andre punktum* at departementet har adgang til å beslutte tilbakekall når det foreligger tilsvarende eller lignende brudd på vilkår, selv om innehaver har rettet seg etter tidligere ilagt pålegg. Når det har skjedd gjentatte brudd og innehaver utviser manglende evne eller vilje til å overholde tillatelsen, kan departementet i stedet for å gi nytt pålegg, beslutte å trekke tillatelsen tilbake. Det vil for eksempel foreligge tilsvarende eller lignende brudd når en innehaver av en frekvenstillatelse gjentatte ganger øker effekten utover tillatelsens tillatte nivå, eller fysisk flytter senderutstyr for å oppnå samme virkning. Begrunnelsen for denne adgangen er de grunnleggende hensynene bak tillatelsesordningene. Tillatelser gis av det offentlige i tillit til at innehaver til enhver tid vil overholde vilkårene som er satt. Det skal ikke være nødvendig for departementet å gjentatte ganger måtte pålegge en innehaver å overholde vilkår i en tillatelse som er gitt. Dette er misbruk av offentlige ressurser og kan være til skade for markedet.

Bestemmelsen innebærer at en innehaver, som tidligere har brutt tillatelsen og er ilagt pålegg, kan risikere å miste tillatelsen uten at han blir gitt nok en anledning til å rette nye vilkårsbrudd. Det er tilstrekkelig at det gjøres oppmerksom på at om den aktuelle overtredelsen ikke rettes, eller innehaver gjennomfører en etterfølgende overtredelse av tillatelsen eller autorisasjonen så vil tillatelsen eller autorisasjonen trekkes tilbake. Hensikten er å sikre at reaksjonene er virkningsfulle og avskrekkende. Dette er i samsvar med gjeldende ekomlov § 10-8 som fastslår at tillatelsesinnehaver kan miste tillatelsen ved gjentatte brudd. Dersom innehaver alltid skulle gis anledning til å nok en gang å rette seg etter pålegg, før tilbakekall kan besluttes, ville det åpne for at en innehaver kunne bryte tillatelsen et ubegrenset antall ganger uten å risikere å miste tillatelsen, så lenge hvert vilkårsbrudd ble rettet etter at det er begått. Dette kan være uheldig for konkurrentene og det det vil føre til en uakseptabel bruk av felles ressurser hos departementet. Hvorvidt departementet skal gi et nytt pålegg eller trekke tillatelsen tilbake ved gjentatt overtredelse

av tillatelsen må vurderes konkret. Det må også vurderes om det er hensiktsmessig å trekke tillatelsen tilbake helt eller midlertidig.

Andre ledd hjemler tilbakekall av alle tillatelser gitt i medhold av loven ved økonomisk mislighold av tillatelsen. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 10-8 første ledd andre punktum. I første ledd er det videre vist til § 15-12 for å sikre at manglende betaling av overtredelsesgebyr også skal kunne sanksjoneres med tilbakekall av tillatelse. Mislighold av overtredelsesgebyret må foreligge før det kan fattes vedtak om tilbakekall. Det må også være en viss sammenheng mellom sanksjonen som straffes med overtredelsesgebyr og tillatelsen som trekkes tilbake. Det vil normalt være tilstrekkelig at tjenesten ikke kan leveres uten tillatelsen.

Tredje ledd viderefører bestemmelsen om tilbakekall av radioamatørlisens uendret, men bestemmelsen flyttes av lovtekniske grunner fra dagens andre ledd til nytt tredje ledd.

Det presiseres i *fjerde ledd* at tillatelser til å bruke nummerressurser over landegrensene gitt i medhold av § 12-2 femte ledd, ved overtredelse også kan tilbakekalles. Dette gjennomfører ekomdirektivet artikkel 94 nr. 6. Dersom det kan dokumenteres alvorlige tilfeller av brudd på relevante forbrukervernregler eller nasjonal rett ved bruken av nummerressurser i en av statene der ressursen brukes, kan myndigheten som har gitt tillatelsen til bruk over landegrensene trekke tilbake denne rettigheten fra det aktuelle foretaket.

I *femte ledd* hjemles departementet adgang til å kalle en tillatelse tilbake umiddelbart og uten forhåndsvarsel. Inngangsvilkårene for et umiddelbart tilbakekall er at brudd på vilkår i tillatelsen innebærer alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse eller sikkerhet. I slike situasjoner vil trolig andre sanksjonsmidler være aktuelle fremfor tilbakekall, og følgelig vil forhåndsvarsel bli gitt i de fleste tilfeller hvor tilbakekall er aktuelt.

Til § 15-7 Stenging

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-9 som gir hjemmel for på nærmere vilkår å stenge både elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og forby bruk av radioutstyr og ethvert annet terminalutstyr. Kompetansen i *første ledd* til å foreta stenging retter seg mot både brukerstyr og utstyr som inngår i infrastruktur. Bestemmelsen gir adgang til å stenge elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester og stanse bruk av utstyr blant annet dersom nødvendig tillatelse ikke foreligger. Det kan kreves at radioutstyr

demonteres og forsegles. Tillatelse som for eksempel kan mangle er utstyrstillatelse for visse typer utstyr, tillatelse til bruk av frekvenser og nummer.

Departementets valg av sanksjoner må være basert på den konkrete situasjonen. Tvangsmulkt skal normalt bli benyttet før adgangen til å stenge nettet eller den aktivitet det for øvrig gjelder, tas i bruk. Sanksjonen skal ikke være mer omfattende enn det som er nødvendig for å fremtvinge oppfyllelse av den aktuelle plikt eller byrde for den som blir sanksjonert og må ikke være uforholdsmessig i forhold til det som oppnås ved oppfyllelse. I situasjon der det er viktig å handle straks, vil departementet kunne foreta øyeblikkelig stengning av virksomheten på grunn av manglende medvirkning. Det vil også kunne være aktuelt å gjenta eller presisere et pålegg, slik at det er dokumentert gjentatte brudd på krav til å etterkomme pålegg før stenging tas i bruk som virkemiddel.

Andre ledd gir hjemmel til å stenge uten forhåndsvarsel. Hjemmelen vil bare kunne anvendes unntaksvis i situasjoner hvor det kan oppstå fare for liv og helse eller det skapes alvorlige forstyrrelser som indirekte kan ha lignende effekt. Det normale vil være at stenging forhåndsvarsles

Dersom drift eller bruk kan medføre alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse eller sikkerhet, kan stenging og stans iverksettes umiddelbart uten forhåndsvarsel. Å pålegge stans uten forhåndsvarsel kan særlig være aktuelt der departementet eller den departementet peker ut, på stedlige tilsyn oppdager utstyr i bruk som kan skape alvorlig og umiddelbar fare, eksempelvis GPS-jammere eller mobilforsterkere.

Til § 15-8 Pålegg om stans i omsetning og tilbakekall av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-10. Bestemmelsens *første ledd* gir hjemmel for departementet til å gi pålegg om stans i omsetning av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr og pålegg om gjennomføring av tiltak for å kalle tilbake utstyr som er omsatt dersom bruk av utstyret kan medføre fare for liv, helse eller eiendom, medføre trusler mot sikkerhet eller elektromagnetisk kompatibilitet, medføre uhenksom bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret eller strider mot andre krav i forskrifter fastsatt med hjemmel i § 13-1 femte ledd. Påleggene kan rettes mot alle markedsaktører slik de er definert i EØS-vareloven. Med «annet utstyr» menes alle typer utstyr som potensielt kan forstyrre elektronisk kommunikasjon.

I *andre ledd* gis det hjemmel til å forby innførsel av utstyr som ikke oppfyller krav i kapittel 13 eller krav i forskrifter som er gitt med hjemmel i kapittel 13, samt utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon. Utstyr som er beregnet for å forstyrre elektronisk kommunikasjon vil typisk kunne være jammere, men også annet utstyr er omfattet av bestemmelsen.

Til § 15-9 Inndragning og destruksjon av utstyr

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende ekomlov § 10-14, og kan anvendes i tilfeller ved alvorlige eller gjentatte brudd på vedtak fattet med hjemmel i §§ 15-5 og 15-7. Bestemmelsen er utvidet til også å omfatte brudd på § 15-8.

For å klargjøre hjemmelen for destruksjon og sikre samsvar med EØS-vareloven er ordlyden i bestemmelsen fra tilintetgjøring til destruksjon endret. Dette innebærer imidlertid ingen materiell endring. Begrepet destruksjon anvendes også i tilknytning til bestemmelsen i forarbeidene til endringer i ekomloven i Prop. 69 L (2012–2013). Overskriften er endret i forhold til gjeldende ekomlov § 10-4 for å synliggjøre at destruksjon av utstyr omfattes.

Formålet med bestemmelsen er å stanse atferd som er skadelig eller farlig for enkeltpersoner eller samfunnet for øvrig. Bestemmelsen kan ikke anses som straffereaksjon etter EMK, men som et administrativt verktøy som skal brukes for å sikre allmennheten mot for eksempel skadelig interferens, elektromagnetisk stråling eller lignende.

Bestemmelsens *første ledd* vil først og fremst være aktuell der et selskap eller person til tross for vedtak om retting, stenging, tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr fortsetter eller gjenopptar den ulovlige handlingen. Inndragning vil da kunne være den eneste muligheten til effektivt å forhindre den ulovlige atferden. Utvidelse av hjemmelsområdet til også å omfatte vedtak om stans i omsetning eller tilbakekall av utstyr er begrunnet i de samme hensyn som etter gjeldende rett, å sikre allmennheten mot for eksempel skadelig interferens, elektromagnetisk stråling eller lignende. Slike konsekvenser kan også være knyttet til utstyr som utgjør en alvorlig sikkerhetsrisiko for brukere eller lignende.

Bestemmelsen er ment som en sikkerhetsventil. Pålegg om retting, tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr skal normalt være forsøkt før det fattes vedtak om inndragning og destruksjon. Inndragning og destruksjon kan også varsles i forutgående vedtak om retting eller stenging.

Gjenstand for inndragning kan være utstyr som for eksempel radiosendere, kabler, antenner, forsterkere og annet utstyr som gjennom sin anvendelse skaper interferens, samt tekniske komponenter eller fysiske elementer som er nødvendige for å gjennomføre de lovstridige handlingene. Opplistingen av hva som kan være gjenstand for inndragning er ikke uttømmende. Når departementet eller den departementet peker ut vurderer hvilke komponenter som skal inndras vil forhold som utstyret eller komponentens viktighet for å utføre den lovstridige handlingen måtte tas med i betraktning. Departementet eller den departementet peker ut, skal begrense mengden inndratt utstyr i henhold til hva som er nødvendig for å stanse den ulovlige aktiviteten. Inndragningens omfang må i vesentlig grad bero på tekniske vurderinger.

I *andre ledd* er det tatt inn en særbestemmelse for de tilfeller hvor bruk av utstyr eller tilgjengeliggjøring på markedet utgjør en alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse og sikkerhet. Eksempler på hvor ulovlig bruk kan sette vitale interesser i fare, er sendere som blokkerer nødansvar, eller sendere som påvirker flysikkerheten. I disse tilfellene kan inndragning skje uten forutgående varsel når departementet eller den departementet peker ut vurderer at andre sanksjoner i kapittel 15 ikke vil være tilstrekkelig til å stanse den skadelige aktiviteten. Hvorvidt andre sanksjoner er tilstrekkelige, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfelle. I denne vurderingen er det relevant å legge vekt på utstyrseiers eventuelle tidligere brudd på ekomregelverket og vedtak fattet med hjemmel i dette. Vurdering av hva som regnes for å gi alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse og sikkerhet må foretas på bakgrunn av konkrete tekniske og samfunnsmessige hensyn. Dersom den ulovlige bruken kan påvirke funksjoner, innretninger eller lignende som er av vital betydning for hele eller deler av samfunnet, må dette tillegges vesentlig vekt i vurderingen.

Inndragning kan skje selv om den inndragningen retter seg mot ikke har utvist forsett eller uaktsomhet ved den ulovlige bruken. Inndragning etter både første og andre ledd skal foretas hos den eller de personene som rent faktisk utøver den ulovlige bruken.

Bestemmelsens *tredje ledd* angir de vurderinger som skal foretas før inndragning vedtas. Det skal særlig legges vekt på om inndragning er påkrevd av hensyn til en effektiv håndheving av regelverket, og om den er forholdsmessig. Når forholdsmessigheten vurderes, er lovbruddets alvorlighetsgrad et viktig moment. Hvorvidt den

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ulovlige handlingen har pågått over lang tid er også et relevant moment i forholdsmessighetsvurderingen.

Bestemmelsens *fjerde ledd* omhandler departementets eller den departementet peker ut håndtering av det inndratte utstyret. Hvordan det inndratte utstyret skal forvaltes bør avgjøres av departementet eller den departementet peker ut, i det enkelte tilfelle, og vurderingen vil bero på et teknisk og/eller faglig skjønn. Destruering av utstyr vil ofte være hensiktsmessig. Bestemmelsen slår eksplisitt fast at utstyret kan destrueres tidligst seks måneder etter at vedtaket ikke lenger kan påklages etter reglene i forvaltningsloven eller ekomloven, eller tidligst seks måneder etter at vedtaket er truffet og det ikke har blitt gjenstand for omgjøring eller domstolskontroll. Etter dette tidspunktet vil eiendomsretten til det inndratte utstyret tilfalle departementet eller den departementet peker ut. Ordlyden i loven henviser til forordning (EF) nr. 765/2008 artikkel 19, jf. EØS-vareloven § 2, men det vil være den til enhver tid relevante bestemmelsen om destruksjon i EØS-vareloven og eventuelt etterfølgende lover som vurderingen av destruksjon skal gjøres opp mot.

Vedtak om inndragning skal fattes som enkeltvedtak. Departementet eller den departementet peker ut må gi den inndragningen retter seg mot skriftlig dokumentasjon på hvilket utstyr inndragningen gjelder, faktisk og rettslig grunnlag for inndragningen, samt opplyse om klageadgang og klagefrist.

Til § 15-10 Tilbakebetaling mellom tilbydere

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-12. Det følger av *første ledd* at tilbyder som har betalt for høy pris i forhold til en prisforpliktelse fastsatt i eller i medhold av ekomloven, kan kreve overprisen tilbakebetalt.

Formålet med bestemmelsen er å bidra til å forhindre «trenering» som kan svekke utvikling av konkurranse i ekommarkedet, og at uenighet mellom tilbyderne om pris for tilgang til nett ikke skal ta unødig tid og ressurser å avgjøre.

Krav om ikke-diskriminering, både alene og i kombinasjon med krav til regnskapsmessig skille, setter visse grenser for hvilken pris en regulert tilbyder kan ta, og må anses som en mild form for prisregulering der tilbyder selv fastsetter prisen. De grunnleggende hensynene bak regelen om tilbakebetaling gjør seg gjeldende også ved vedtak om ikke-diskriminering. Tilbakebetaling av overpris kan dermed også følge av brudd på plikt til

ikke-diskriminering når diskrimineringen gjelder pris. Krav til ikke-diskriminering kan også gjelde andre vilkår enn pris. Brudd på slike vilkår vil ikke føre til tilbakebetaling etter denne bestemmelsen.

Tilbakebetaling etter denne bestemmelsen er ment av være etteroppgjør, og er ikke et erstatningsoppgjør i tradisjonell forstand. Regelen er objektiv, eventuelle skyldspørsmål vurderes derfor ikke i forbindelse med bestemmelsen.

Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har fastsatt en maksimalpris eller en LRIC-pris som overholdes. I slike tilfeller vil prisen måtte ses på som en forhåndsgodkjennelse av at de aktuelle priser er i samsvar med gjeldende prisforpliktelse. Dette gjelder også i tilfeller der maksimalprisen er fastsatt på basis av en kostnadsorientert pris. Tilbakebetaling vil ikke omfatte forhåndsfastsatte eller forhåndsgodkjente priser.

Første ledd er for øvrig utformet som en generell rett for tilbyderne, og vil kunne påberopes mellom tilbyderne uavhengig av om departementet etter andre punktum har fattet vedtak om hvorvidt prisen er i henhold til fastsatt priskrav.

Departementet gis i *andre ledd* kompetanse til å fastsette hva prisen for det aktuelle produktet eller tjenesten skulle vært og fatte vedtak om tilbakebetaling. Departementets kompetanse kan bare benyttes ved klager fra tilbyder. Klage fra tilbyder medfører ikke en plikt for departementet til å fatte vedtak om tilbakebetalingsspørsmålet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak knytter seg til prisen på produktet eller tjenesten i forhold til den enkelte kjøper. Krav om tilbakebetaling etter første ledd vil avhenge av at prisen er underlagt et prisreguleringskrav som ikke avklarer riktig pris på forhånd, jf. ovenfor; det kan for eksempel være et krav til kostnadsorientert pris.

Det forhold at saken er brakt inn for departementet, klagenemda for elektronisk kommunikasjon eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighet avskjærer ikke partenes adgang til å bringe saken inn for de alminnelige domstoler.

I vurderingen av om tilbakebetaling skal finne sted, skal departementet ta hensyn til størrelsen på det innbetalte beløpet som er for høyt. Her vil forhold som eventuelle vanskeligheter ved å fastslå om det er betalt for høy pris, også spille inn. Departementet legger til grunn at de vanskeligheter som det ofte vil være ved prisfastsettelsen reelt sett vil innebære en terskel for når det kan fattes prisvedtak. Selv om det ikke er formelle terskler i form av et minimumsbeløp, en prosentsats eller en minstepris for ulovlig overpris, legges det til

grunn at departementet ikke vil fatte vedtak om prisfastsettelsen i saker hvor størrelsen på et eventuelt tilbakebetalingsbeløp vil være uten særlig finansiell betydning for partene, særlig sett i forhold til kostnadene ved å behandle saken, og øvrige vanskeligheter som oftest vil være til stede ved fastsettelsen av pris. Av andre ledd følger det videre at departementet også skal ta hensyn til om det i tidligere perioder har blitt tatt for lav pris for den aktuelle tjenesten. Dette vil være særlig aktuelt ved plutselige og markante underskudd ved volumfall m.m. Eventuelt kan dette tenkes ved behov for dekning av underskudd som er oppstått i tjenestens oppbyggingsfase, og som kan dekkes inn igjen når tjenesten senere er etablert og oppnår overskudd. Oppramsingen i andre ledd er ikke ment å være uttømmende.

Tredje ledd regulerer spørsmålet om renter. *Tredje ledd første punktum* fastslår at det skal beregnes renter på oppkrevd overpris. Etter forsinkelsesrenteloven § 2 løper renten, for de tilfeller hvor det ikke er fastsatt en forfallsdag, fra 30 dager etter at fordringshaveren har sendt skyldneren skriftlig påkrav med oppfordring om å betale. *Tredje ledd andre punktum* fastslår at forsinkelsesrentelovens regel gjelder tilsvarende for krav om tilbakebetaling som gjøres gjeldende etter ekomlov.

For tiden frem til forsinkelsesrentelovens regel kommer til anvendelse, gjelder det etter bestemmelsens *tredje ledd tredje punktum* en annen og lavere rentesats. For den tiden hvor det tas ulovlig overpris, bør renten være så høy at prisforpliktet tilbyder ikke gis en rentefordel. Samtidig bør ikke renten bli så høy at renten gis et element av sanksjon. På denne bakgrunnen er renten satt til Norges Banks pengemarkedsrente, med et påslag på fire prosentpoeng.

Til § 15-11 Tvangsmulkt

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-7, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 29 nr. 1 der det kommer frem at myndigheten har rett til å innføre sanksjoner ved brudd på bestemmelsene, herunder regler om tvangsmulkt. Reglene skal være passende, effektive, proporsjonale og avskrekkende.

Det fremgår av *første ledd* at departementet kan ilegge tvangsmulkt. Formålet med å ilegge tvangsmulkt er å sikre etterlevelse av ekomloven, forskrifter og enkeltvedtak. Bestemmelsen er justert for å sikre større likhet i utforming av de ulike administrative reaksjonene i ekomloven og er i tråd med forvaltningslovens bestemmelse om

tvangsmulkt. Det materielle innholdet er imidlertid ikke endret sammenliknet med gjeldende ekomlov.

I *andre ledd* videreføres bestemmelsen om at tvangsmulkt kan fastsettes som en løpende tvangsmulkt og som i gjeldende ekomlov § 10-7 følger av første ledd. I tillegg gir andre ledd hjemmel til å ilegge tvangsmulkten som et beløp som forfaller ved hver overtredelse. Dette er nytt sammenliknet med gjeldende ekomlov, men følger allerede av bestemmelsen om tvangsmulkt i forvaltningsloven, som også gjelder for tvangsmulkt ilagt etter ekomloven. Det fremgår av Prop. 62 L (2015–2016) at forvaltningen har mulighet til å velge mellom disse to formene for tvangsmulkt selv om dette ikke fremgår direkte av særloven. Bestemmelsen er ment å tydeliggjøre mulighetene som følger av forvaltningsloven. Det følger videre av forvaltningslovens alminnelige regler at det er myndigheten som bestemmer når mulkten begynner å løpe.

Bestemmelsen i andre ledd om at tvangsmulkt ikke påløper dersom etterlevelse blir umulig, er ny i ekomloven. Bestemmelsen må forstås på samme måte som bestemmelsen om dette i forvaltningsloven.

I *tredje ledd* videreføres bestemmelsen om at departementet i særskilte tilfeller kan redusere eller frafalle påløpt tvangsmulkt. Bestemmelsen er uendret, men er flyttet fra andre til tredje ledd.

I *fjerde ledd* er hjemmelen til å gi forskrift om tvangsmulkt videreført.

Til § 15-12 Overtredelsesgebyr

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-13, med enkelte endringer. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 29. Bestemmelsen inntar § 3-7 om krav om sikkerhet og robusthet i datasenter slik at brudd på denne kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Det er forskjell mellom overtredelsesgebyr som er en sivilrettslig reaksjon og strafferettslige bøter. Reglene i straffeloven og straffeprosessloven kommer eksempelvis ikke til anvendelse ved vedtak om overtredelsesgebyr, som anses som en type forvaltningssanksjon. Vedtak om overtredelsesgebyr regnes imidlertid som straff i forhold til EMK artikkel 6 med de virkninger dette har.

Både foretak og fysiske person kan ilegges overtredelsesgebyr etter bestemmelsen. Kravet om utvist forsett eller uaktsomhet er videreført. Når det gjelder foretak, presiseres det at bestemmelsen også gjelder for overtredelser som er foretatt av noen som handler på vegne av foretaket.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Dette innebærer at det ikke er nødvendig at en overtredelse er foretatt av et foretaks eiere eller øverste ledelse, men at foretaket også kan bli ansvarlig for atferden til andre personer som handler på vegne av foretaket. Dette er ikke begrenset til å gjelde ansatte i foretaket. Beviskravet ved illeggelse av overtredelsesgebyr er klar sannsynlighetsovervekt.

Til § 15-13 Utmåling av overtredelsesgebyr mv.

Av *første ledd* fremgår det hva som skal vektlegges ved fastsettelse av overtredelsesgebyrets størrelse. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 10-13 andre ledd. Overtredelsesgebyret kan ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfelle innenfor en øvre ramme, jf. forvaltningsloven § 44 andre.

Andre ledd fastsetter at overtredelsesgebyret forfaller til betaling fire uker etter at vedtaket er fattet. Departementet kan i enkeltvedtak fastsette en lengre frist. Vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Tvangskraften suspenderes imidlertid dersom den vedtaket rammer går til søksmål mot staten. Når en sak bringes inn for domstolene, har retten kompetanse til å prøve alle sider av saken og treffe realitetsavgjørelse. Dersom saken for domstolen bortfaller, gjenopprettes vedtakets tvangskraft.

I *trede ledd* er det gitt bestemmelser om foreldelse av adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr. Overtredelser foreldes etter fem år. Fristen avbrytes når departementet meddeler et foretak eller en fysisk person at det foreligger mistanke om overtredelse av loven eller forskrift eller vedtak fattet i medhold av den. Fristreglene i straffeloven kapittel 15 anvendes tilsvarende så langt de passer.

Fjerde ledd omhandler departementets kompetanse til å fastsette bestemmelser om overtredelsesgebyr i forskrift. Dette gjelder blant annet nærmere regler om utmålingen, om øvre rammer for overtredelsesgebyrets størrelse og standardisering. Momenter som skal vektlegges ved utmåling av overtredelsesgebyret vil fremgå av ekomforskriften. I tillegg kan departementet fastsette standardiserte overtredelsesgebyr.

Til § 15-14 Straff

Bestemmelsen viderefører delvis straffebestemmelse i gjeldende ekomlov § 12-4.

Bestemmelsens *første ledd bokstav c* inneholder blant annet en referanse til § 3-7 (datasenter), som er et helt nytt reguleringsområde i

ekomloven, slik at brudd på denne kan sanksjoneres med straff.

Bestemmelsen skal brukes ved brudd på regler som verner viktige samfunnsinteresser. Kravet til uaktsom eller forsettlig overtredelse er en videreføring av gjeldende bestemmelse, jf. første ledd.

Strafferammen i første ledd på bøter eller fengsel heves fra seks måneder til ett år. Endringen er begrunnet i flere forhold, herunder sammenhengen med den alminnelige straffelovs bestemmelse om brudd på taushetsplikten som er bot eller fengsel inntil ett år. Økt strafferamme signaliserer også betydningen av opprettholdelse av elektronisk kommunikasjonstjeneste på viktige samfunnsområder.

Av bestemmelsens *andre ledd* følger det at grovt brudd på taushetsplikten kan straffes med fengsel i inntil tre år. Dette er en endring av gjeldende ekomlov § 12-4 andre ledd der tilsvarende skjerping av straffeutmålingen krever vinnings hensikt. Ved avgjørelsen av om taushetsbruddet er grovt skal det særlig legges vekt på om gjerningspersonen har hatt forsett om uberettiget vinning og om handlingen har ført til tap eller fare for tap for noen. Dette er sammenfallende med vurderingen av grovt brudd på taushetsplikten etter straffeloven § 210.

Fjerde ledd gir departementet kompetanse til å gi forskrift om hvilke forskriftsbestemmelser som kan medføre straff.

Til kapittel 16. Konfliktløsning og klage

Til § 16-1 Megling i tvister mellom tilbydere

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 11-1. Ekomdirektivet artikkel 26 forutsetter at det kan nedfelles meglingsordninger.

Meglingsbestemmelsen omfatter alle typer konflikter som reguleres av loven. Dette innebærer at konflikter kan løses ved megling uavhengig av om de gjelder generelle forpliktelser i lov eller i medhold av lov, vedtak som er gitt med rettsgrunnlag i eller i medhold av lov eller andre konflikter knyttet til loven. Nærmere avgrensning av konflikttyper som faller inn under bestemmelsen vil måtte bero på konkrete vurderinger i forhold til definisjonen av elektronisk kommunikasjon sammenholdt med lovens formål.

Formålet med bestemmelsen er å sikre en tvisteløsningsmekanisme som kan bidra til å blegge konflikter på en rask og hensiktsmessig måte. Det er i gjeldende ekomlov § 11-1 et vilkår for meging at en av partene ber om meging. Bakgrunnen for dette er at det antas å være lite å hente i en meg-

lingssituasjon der ingen av partene ønsker megling. Dette er videreført for å legge til rette for en vellykket meglingsprosess. I situasjoner der ingen av partene ønsker megling, kan det virke tidsbesparende å fastsette vedtak uten forsøk på megling.

Part som ønsker sikkerhet for at fristavskjæringstidspunktet beregnes nøyaktig, bør sørge for at anmodningen om megling foreligger skriftlig. Der Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ikke finner at meglingen fører frem, kan meglingen avsluttes og eventuelt vedtak fattes jf. for eksempel § 16-2.

Til § 16-2 Konfliktløsning i tvister mellom tilbydere

Bestemmelsen viderefører gjeldende lov § 11-2, og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 26.

Bestemmelsen gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å fatte vedtak for å løse konflikter om rettigheter og plikter mellom partene som følger av enkeltvedtak. Konfliktløsningen innebærer ingen omgjøring av det opprinnelige vedtaket, men prøving av tvister som har oppstått i forbindelse med vedtaket.

I første ledd er subjektet for konfliktløsning utvidet slik at også konflikter mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester og tilbydere av tilhørende fasiliteter kan bringes inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. I tillegg kan konflikter mellom tilbyder og rettssubjekt som får fordeler av tilgangs- og samtrafikk regulering i § 7-2 tas inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til konfliktløsning. Dette kan også gjelde tilbydere av nummeruavhengige tjenester. Første ledd presiserer at alle parter plikter å samarbeide med departementet for å finne gode løsninger.

Det er videre et vilkår etter første ledd at en av partene bringer saken inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan ikke gripe inn av eget tiltak etter denne bestemmelsen. Derimot kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter loven gripe inn av eget tiltak eller på oppfordring etter andre bestemmelser i loven.

Andre ledd fastslår at vedtak skal fattes så snart som mulig og som hovedregel innen fire måneder. Skjæringspunktet for fristberegningen vil være tidspunktet for når anmodningen foreligger hos Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i sin endelige form, det vil si når alle relevante opplysninger er innhentet for å få saken så godt opplyst som mulig, jf. forvaltningsloven § 17. Særlig omfattende eller kompliserte saker kan ta lengre

tid å behandle. I slike tilfeller er det hensiktsmessig at firemånedersfristen utvides. Det understrekes imidlertid at sakene av hensyn til markedet uansett skal avgjøres så snart som mulig.

Det er ikke krav om at meglingsprosedyren i § 16-1 om megling i konflikter mellom tilbydere skal være fulgt før vedtak kan treffes. Bestemmelsens *tredje ledd* gir imidlertid Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å avgjøre at det ikke skal fattes vedtak dersom det er trolig at konflikten kan løses på bedre måter. Slik avgjørelse kan bero på en vurdering av sakens materielle karakter. Avgjørelsen kan også gjenspeile et behov for en rask avklaring som vil være bedre egnet til å få i stand med andre midler. Dersom det likevel viser seg at slik løsning ikke lar seg bringe i stand og det fremdeles er behov for tilsynsmyndighetenes assistanse, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatte vedtak innen fristene i andre ledd. I slike tilfeller legges ny fristberegning til grunn.

Ordlyden i tredje ledd er videre at justerts slik at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet får plikt til å meddele partene om at tvisten bedre kan løses på andre måter enn vedtak uten ugrunnet opphold. Gjeldende rett krevde at det ble gjort straks. Uten ugrunnet opphold gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mulighet til å avvente dersom det er en god grunn til å gjøre det.

I fjerde ledd gjennomføres artikkel 26 nr. 4 om offentliggjøring. Opplysninger som er underlagt taushetsplikt, skal ikke offentliggjøres. Forvaltningsloven gjelder. Artikkel 26 nr. 4 andre punktum om å begrunne vedtak antas å være tilstrekkelig gjennomført gjennom forvaltningsloven, jf. § 14-1.

Femte ledd viderefører gjeldende ekomlov § 11-2 og gjennomfører artikkel 26 nr. 5. Konfliktløsningsmekanismen er ikke til hinder for at partene når som helst kan bringe saken inn for domstolen.

I sjette ledd presiseres det at departementet kan gi forskrift om prosedyren for konfliktløsning.

Til § 16-3 Tvister over landegrensene

Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 27, og viderefører gjeldende ekomlov § 11-3 i endret form.

Bestemmelsen tar sikte på å lage en konfliktløsningsmekanisme for konflikter som oppstår mellom tilbydere over landegrensene innenfor EØS. Bestemmelsen følger av fellesskapslovgivning og gjelder konflikter om elektronisk kommu-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nikasjon knyttet til lovbestemmelser som følger av EUs regelverk.

Enhver tilbyder som kommer i en konflikt om elektronisk kommunikasjon med en annen tilbyder som hører inn under annet EØS-stats kompetanse, kan bringe konflikten inn for nasjonale myndigheter som så vil koordinere seg med involverte lands myndigheter med sikte på å løse konflikten.

Bestemmelsen tar i utgangspunktet ikke sikte på å utvide verken tilsynsmyndighetens jurisdiksjonskompetanse eller jurisdiksjonsutøvelse. Bestemmelsen forutsetter at hvert lands tilsynsmyndighet innehar en kompetanse som følger landegrensene, og at tilsynsmyndighetene i samarbeidet inntar en pragmatisk holdning der poenget må være å komme til en konkret praktisk løsning.

Første ledd angir hvilke tvister som kan bringes inn til konfliktløsning.

Andre ledd er endret for å synliggjøre at samarbeidet med andre EØS-staters myndigheter skal skje gjennom BEREC, jf. forordning 2018/1971. Samarbeidet skal skje innenfor rammen av BEREC. Det forutsetts at BERECs anbefaling skal komme så snart som mulig og innen fire måneder etter at konflikten er brakt inn for BEREC. Fristen kan utvides i særlige tilfeller. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta tilbørlig hensyn til BERECs innspill. Med tilbørlig hensyn menes at myndighetene sammen skal vurdere BERECs innspill og ta hensyn til det så langt det er mulig for å finne en god løsning.

Tredje ledd viderefører gjeldende rett og angir at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan avgjøre at saken er bedre egnet til å bli løst uten inngripen. Slik avgjørelse kan bero på en vurdering av sakens materielle karakter. Avgjørelsen kan også gjenspeile på behov for en rask avklaring som vil være bedre egnet til å få i stand med andre midler. Dersom det likevel viser seg at slik løsning ikke lar seg bringe i stand og det fremdeles er behov for tilsynsmyndighetenes assistanse, skal myndighetene i de involverte land søke å finne en løsning. Eventuelle vedtak må rettes mot tilbyder innenfor egen jurisdiksjon. Dette kan medføre at det vil kunne bli fattet harmoniserte eller eventuelt likelydende vedtak på begge sider av en landegrense.

Det følger av *femte ledd* at konfliktløsningsmekanismen ikke er til hinder for at partene når som helst kan bringe saken inn for en domstol i et av landene.

Til § 16-4 Voldgift

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 11-4 og fastsetter at det, før konflikt oppstår, ikke kan avtales at tvister om tilgang til elektronisk kommunikasjon skal avgjøres ved voldgift. Dette gjøres for å unngå voldgiftsklausuler i situasjoner der det ikke foreligger reell enighet om å løse konflikter ved hjelp av voldgift.

Begrunnelsen for å innføre slik begrensning på voldgiftsadgangen er at å beskytte mindre aktører fra å måtte inngå uønskede voldgiftsklausuler som betingelse for å få i stand avtale om tilgang som forretningsdriften til vedkommende aktør er avhengig av. I markedet for elektronisk kommunikasjon, kan ulikt styrkeforhold mellom kontraherende parter ellers medføre fare for at inngåelse av en voldgiftsklausul i en avtale om tilgang mellom tilbydere av elektronisk kommunikasjon, ikke er utslag av en reell enighet om en slik klausul. Avtale om voldgift har ofte hatt preg av å være noe mindre aktører «tar med på kjøpet» for at avtale om tilgang i det hele tatt skal komme i stand.

Hvor egnet en aktuell tvist vil være for voldgiftsbehandling, vil videre variere og vil kunne være vanskelig å forutsi på forhånd. I tilfelle hvor en sterkere parts utnyttelse av et styrkeforhold fører til en tvist, vil den «svake» part kunne være tjent med en offentlig behandling av saken ved de ordinære domstoler, hvor det også kan være presedensvirkninger som kan gi økt forutberegnelighet for ettertiden.

Det følger av lov om voldgift at de privatrettslige virkningene av konkurranselovgivningen kan prøves i en voldgiftssak. Etter en nærmere vurdering er det ikke innført noe formelt skille mellom privatrettslige og offentligrettslige virkninger i ekomlov fordi mindre aktører på markedet for elektronisk kommunikasjon har behov for særlige beskyttelse utover det som følger av alminnelig konkurranseregler. Styrkeforholdet mellom aktørene tilsier som nevnt ovenfor at det kan være behov for særlige begrensninger i adgangen til voldgiftsregulering. Det er videre et poeng i seg selv å ha en bestemmelse om voldgift som er så klar som mulig. Et skille mellom offentligrettslig og privatrettslige virkninger innenfor dette området vil trolig føre til uklare grensedragninger, jf. for eksempel bestemmelsene om tilgang og samtrafikk.

Fordelene som voldgiftsinstituttet representerer tas vare på ved at det fortsatt vil være adgang til å avtale voldgiftsbehandling med bindende virkning for partene etter at en aktuell tvist har oppstått. Det vil dermed fortsatt være mulig å få

saken raskt avgjort av dommere som innehar spesialkompetanse.

Bestemmelsen presiserer at departementets adgang til å håndheve reguleringen ikke kan innskrenkes gjennom bruk av voldgiftsinstituttet. Dette er et utslag av at partene innenfor de områder som reguleres i loven, ikke har fri rådighet over sakens gjenstand. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan også kreve innsyn både i voldgiftsavgjørelser og i hvilke saker som er brakt inn til voldgift, jf. § 15-2. Det presiseres at om en sak er brakt inn for voldgift ikke er til hinder for at en tvist bringes inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter §§ 16-2 og § 16-3.

Til § 16-5 Bruerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 11-5 med enkelte endringer og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 25.

I *første ledd* fastslås nemndas grunnleggende kompetanse og plikt til å behandle klager fra sluttbruker i tvister med tilbyder om leveringspliktige tjenester. Videre skal nemnda behandle klager fra sluttbruker om avtaler om kjøp av annen offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste og internettilgangstjeneste, samt levering av TV-tjenester. Nemnda skal også behandle tvister etter § 4-16 om likeverdig tilgang og utvalg for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Begrepet «sluttbruker» er i bestemmelsen definert som en fysisk person eller mikroforetak. Med «tvister» forstås privatrettslige tvister mellom sluttbruker og tilbyder, hovedsakelig knyttet til sluttbrukers avtale med tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester, for eksempel manglende oppfyllelse av vilkår i en slik avtale. Dette kan eksempelvis være tvister vedrørende fakturering eller tjenestekvalitet.

Sluttbruker er definert som bruker som inngår avtale om, men som ikke selv tilbyr andre tilgang til offentlige elektroniske kommunikasjonnett- eller tjenester. Det kan også være enkelte tilfeller der sluttbruker ikke har inngått en «avtale» om elektronisk kommunikasjonstjeneste ennå, men har etterspurt slik avtalen uten å få opprettet et kundeforhold. Da vil det være mulig å klage til nemnda. Dette kan for eksempel være klager på manglende levering av talekommunikasjonstjeneste i leveringspliktig område, der spørsmålet ikke gjelder leveringspliktens utbredelse. Nemnda er ikke gitt kompetanse til å behandle grensene for leveringsplikten eller tvister mellom tilbydere, og kan ikke ta stilling til denne type spør-

mål. Slike tvister skal behandles av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Endringene i ordlyden i første ledd sammenlignet med ordlyden i gjeldende ekomlov § 11-5, medfører ingen materielle endringer, men er en følge av endringene i definisjonene. Av første ledd fremgår det at Bruerklagenemnda skal behandle klager på fellesfakturerte tjenester. Dette fremgår i gjeldende rett av ekomforskriften § 5a-6. Begrepet «liten bedrift» endres til «mikroforetak». Mikroforetak er i § 1-5 nr. 29 definert som foretak med færre enn ti ansatte og der årlig omsetning eller årlig balanse ikke overstiger 20 millioner kroner. Begrepet åpner for at virksomheter med inntil 10 ansatte kan bringe en tvist med tilbyder inn for Bruerklagenemnda. Dette er en endring fra dagens praksis der Bruerklagenemnda som hovedregel legger til grunn at en liten bedrift syssetsetter inntil 10 årsverk.

I *andre ledd* fremkommer at tilbydere som omfattes av ordningen plikter å la nemnda behandle tvister med sluttbrukere. I plikten til å la nemnda behandle en tvist ligger også en forpliktelse til å følge de saksbehandlingsregler mv. som fastsettes for nemnda.

Deler av gjeldende ekomlov første ledd er flyttet til nytt *tredje ledd* for å bedre systematikken i bestemmelsen. Tvister som hører inn under nemnda skal behandles på en rimelig, rettferdig og hurtig måte. Nemnda skal organiseres og settes sammen på en måte som ivaretar balansen mellom næringslivsinteresser og forbrukerinteresser.

Av *fjerde ledd* fremgår det at det er tilbyderne som er omfattet av ordningen som skal finansiere den.

Departementet er i femte ledd gitt kompetanse til å gi nærmere regler om virkeområde for og organisering, omfang og finansiering av Bruerklagenemnda i forskrift. Det vil være aktuelt å gi forskrift om hvordan ordningen skal finansieres, hvem som skal delta og fremgangsmåte og tidsfrist for fremsetting av klage.

Til § 16-6 Klagenemnda for elektronisk kommunikasjon

Bestemmelsen er ny og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 31. Bestemmelsen er en rammebestemmelse for den nye klagenemnda for elektronisk kommunikasjon som vil bli utdypet i forskrift. Det legges opp til at nemnda skal behandle alle klager på enkeltvedtak som ikke er unntatt klagenemndas behandling etter § 16-7, og heller ikke er unntatt nemndas behandling etter bestemmelser i forskrift.

Klagenemndas kompetanse til å prøve alle sider av det påklagde vedtaket følger av forvaltningsloven § 34 andre ledd. Klagenemnda kan overprøve Nasjonal kommunikasjonsmyndighets saksbehandling, rettsanvendelse, faktumbedømmelse og skjønnsutøvelse. Finner klagenemnda feil ved vedtaket, kan nemnda selv treffe ny avgjørelse, og ikke bare oppheve vedtaket. Klagen skal etter forvaltningsloven § 11a avgjøres uten ugrunnet opphold. Dette betyr i klageavgjørelses-sammenheng at tidsbruken vil kunne variere fra sak til sak, jf. merknaden til forvaltningsloven § 11 a jf. Ot.prp. nr. 75 (1993–94) side 59.

Når det gjelder markedsvedtak så skal nemnda følge pålegg etter § 14-3 *andre ledd* gitt av EFTAs overvåkningsorgan. Videre skal Klagenemnda ta størst mulig hensyn til EFTAs overvåkningsorgans og BERECs uttalelser i saker etter 14-3 fjerde ledd.

I *tredje ledd* fremgår det at det er nemnda som skal ta stilling og fatte beslutning om anmodninger om utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og er en fravikelse av den alminnelige regelen om hvilke organer som kan beslutte utsatt iverksetting av et vedtak etter forvaltningsloven § 42 første ledd.

I henhold til *fjerde ledd* kan Klagenemnda ikke gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet instruks i enkeltsaker som tilsynet har til behandling. Klagenemnda kan omgjøre sine vedtak etter forvaltningsloven § 35. Klagenemnda kan ikke av eget tiltak omgjøre Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak av eget tiltak. Det siste er et unntak fra forvaltningsloven. Det må med andre ord foreligge en klage fra en som er part i saken, eller som har rettslig klageinteresse for at nemnda skal kunne behandle saken.

Klagenemndas status som uavhengig forvaltningsorgan fremgår av *femte ledd*. Nemnda vil imidlertid administrativt være underlagt departementet. Det er departementet som er administrativt ansvarlig for nemnda og som vil sikre nemndas budsjett. Kongen og departementet kan imidlertid ikke gi instruks til klagenemnda om behandlingen eller avgjørelser av enkeltsaker. Tilsvarende kan verken Kongen eller departementet omgjøre Nasjonal kommunikasjonsmyndighets eller klagenemndas enkeltvedtak som faller inn under første ledd.

Det følger av *sjette ledd* at klagenemnda skal ha inntil ti medlemmer. Medlemmene oppnevnes for fire år med adgang til gjenoppnevning for ytterligere fire år.

De øvrige reglene om nemnda, blant annet nemndas sammensetning, organisering, finansiering, saksbehandling, tidsbruk og rapportering, fastsettes i forskrift, jf. *syvende ledd*. Når det gjelder nemndas sammensetning kan det fastsettes i forskrift hvor mange av medlemmene som skal til for å avgjøre en klagesak.

Det følger videre av syvende ledd at det i forskrift kan gjøres unntak for sakstyper fra behandling i klagenemnda for elektronisk kommunikasjon. Slike unntak kan gjøres av hensyn til sikkerhet og beredskap. For eksempel kan det bli aktuelt å unnta utstyrsklager eller visse typer av utstyrsklager fra behandling i klagenemnda eller gjøre unntak i ekspropriasjonssaker der særlige sikkerhetsvurderinger gjør seg gjeldende. Slike saker vil avgjøres av departementet som klageinstans etter § 16-7. Departementet kan også i enkeltvedtak avgjøre om en klagesak som både faller inn under klagenemndas og departementets kompetanse, skal avgjøres av klagenemnda eller av departementet. I vurderingen av hvilken instans som skal avgjøre klagesaken, vil departementet ta utgangspunkt i hvor omfattende og viktige hensynet til sikkerhet og kommunikasjonsvern er i den aktuelle klagesaken.

Til § 16-7 Klager som avgjøres av departementet

Det følger av *første ledd* at departementet er klageinstans for enkeltvedtak som i det alt vesentlige gjelder sikkerhet og kommunikasjonsvern i elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester, og sikkerhet i datasenter. Kommunikasjonsvernbestemmelsene gjennomfører kommunikasjonsverndirektivet og står i nær sammenheng med sikkerhetsbestemmelsene.

Videre skal departementet som klageinstans behandle klager etter sakstyper eller bestemmelser som unntas fra klagenemndas behandling etter § 16-6 syvende ledd. Dette kan være sakstyper eller bestemmelser som har betydning for nasjonal sikkerhet. Klager på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak etter disse bestemmelsene behandles i likhet med klager på sikkerhetsbestemmelsene av departementet. Denne klageordningen følger forvaltningslovens klageordning.

Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatter vedtak som både er gitt med hjemmel i bestemmelsene som er oppgitt i første ledd og vedtak som skal avgjøres av klagenemnda i § 16-6, skal som hovedregel nemnda avgjøre det som faller inn under nemndas kompetanse og departe-

mentet det som faller inn under departementets kompetanse.

Klager på enkeltvedtak etter §§ 3-13 og 3-14, og klager på eventuelle enkeltvedtak som gis med hjemmel i forskrift, avgjøre av departementet. Når det gjelder § 3-15 om bruk av informasjonskapsler, legger departementet opp til at eventuelle klager på dette behandles av den relevante klagenemnda.

Klager skal sendes til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, jf. forvaltningsloven § 27.

Til § 16-8 Ugyldighet

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 10-11. *Første ledd* fastsetter hovedregelen om at en avtale er ugyldig mellom partene så langt den er i strid med lov eller vedtak etter loven. Dette medfører at avtalen ikke kan gjøres gjeldende mellom partene.

Loven legger opp til at departementet vurderer om avtalen er i strid med loven eller vedtak etter loven, og dermed ikke kan gjøres gjeldende.

Etter *andre ledd* er det bare den del av avtalen som er i strid med lovens bestemmelser eller vedtak fastsatt i medhold av loven som vil rammes av ugyldighet. Resten av avtalen må som utgangspunkt være bindende, såfremt ikke en rimelighetsvurdering etter avtaleloven § 36 tilsier at også resten av avtalen vil være ugyldig.

Til § 16-9 Søksmålsfrister

Bestemmelsen viderefører gjeldende ekomlov § 11-8. Bestemmelsen oppstiller en seks måneders søksmålsfrist for enkeltvedtak fattet med hjemmel i eller i medhold av loven. Forvaltningsloven § 27 tredje ledd åpner for at det i sektorlovgivning kan fastsettes at søksmål må anlegges innen en nærmere fastsatt frist. Formålet med bestemmelsen er mest mulig regulatorisk stabilitet rundt de til enhver tid gjeldende rammevilkårene. En søksmålsfrist vil ivareta hensynet til at markedsaktørene kan innrette seg i tillit til vedtakene. Søksmålsfristen skal omfatte alle vedtak etter loven, inkludert vedtak om sanksjoner i kapittel 15.

Det følger av *første ledd* at søksmål om vedtak fattet med hjemmel i eller i medhold av ekomloven må reises innen seks måneder etter at vedtaket ble fattet. Bakgrunnen for at søksmålsfristen begynner å løpe fra vedtaket ble «fattet» fremfor når parten fikk underretning om vedtaket, er at søksmålsfristen også vil kunne gjelde for andre enn den parten (eller partene) vedtaket retter seg mot. Dette kan for eksempel være aktuelt i et til-

felle hvor en tilbyder med sterk markedsstilling er pålagt særskilte forpliktelser, som gir tilgangskjøpere tilsvarende rettigheter. Bestemmelsen er også ment å omfatte enkeltvedtak som er truffet i medhold av forskrift som er gitt med hjemmel i loven.

Spørsmål som er avgjort i et vedtak hvor det ikke er reist sak innen nevnte frist, må anses som endelig avgjort. Dersom det senere reises sak om nyere vedtak (for eksempel rettevedtak etter § 15-5 eller vedtak om tilbakebetaling etter § 15-10) innen søksmålsfristen for det nye vedtaket, vil rettens behandling av det nye vedtaket måtte avgrenses mot det som er endelig avgjort i tidligere vedtak.

Av hensyn til å gi tilbyderne tilstrekkelig tid og anledning til å vurdere om det bør tas ut søksmål, er det at søksmålsfristen satt til seks måneder. Dette vil gi regulatorisk stabilitet og gjøre det mindre ressurskrevende å forberede saken til domstolsbehandling for alle involverte, fordi saken da fortsatt vil være relativt friskt i minne.

Det følger av *andre ledd* at søksmålsfristen avbrytes når vedtaket er påklaget til departementet. Dette innebærer at søksmålsfristen ikke løper så lenge klagebehandlingen pågår, noe som kan være praktisk viktig i større og komplekse klagesaker. Klager er ikke avskåret fra å bringe underinstansens vedtak inn for domstolen mens klagebehandlingen pågår. Det vil løpe en ny søksmålsfrist fra den dag klageinstansen har fattet sitt klagevedtak.

I *tredje ledd* legges det opp til at det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14. Det vises til Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) *Om lov om meklings og rettergang i sivile tvister* (tvisteloven) kapittel 29 spesialmerknader til lovforslaget fjerde del, hvor det redegjøres nærmere for vilkårene for dette.

I *fjerde ledd* fremgår det at når søksmålsfristen er utløpt uten at søksmål er reist, har enkeltvedtak samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Det følger av forvaltningsloven § 27 tredje ledd at parten skal informeres om søksmålsfristen i vedtaket når sektorlovgivningen gir slike særlige søksmålsfrister. Dersom det ikke informeres, kommer ikke søksmålsfristen til anvendelse overfor parten.

Til kapittel 17. Sektoravgift, gebyr og vederlag

Til § 17-1 Sektoravgift og gebyr

Bestemmelsen viderefører ekomlovens § 12-1 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 16. Bestemmelsen gir også hjemmel for Nasjonal kommuni-

kasjonsmyndighet til å pålegge sektoravgift og gebyr for oppgavene som etaten utfører som sektormyndighet for ekomsektoren og datasenternæringen etter sikkerhetsloven. Dette gjelder overfor tilbydere og datasenteroperatører som har ansvar for grunnleggende nasjonale funksjoner og derfor underlegges sikkerhetsloven. Sikkerhetsarbeidet etter sikkerhetsloven og ekomloven griper over i hverandre, i den forstand at begge lovene legger til rette for forsvarlig sikkerhet for brukerne. Nasjonal kommunikasjonsmyndighets oppgaver knyttet til innmelding av satellittsystemer til internasjonalt register, er også omfattet.

Kostnader knyttet til utførelsen av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets forvaltningsoppgaver finansieres i henhold til de årlige budsjettvedtakene fra Stortinget gjennom pålegg om sektoravgifter og gebyr. Blant forvaltningsoppgavene som kan finansieres på denne måten er kostnader knyttet til sektorspesifikt tilsyn med aktører i markeder for utstyr for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, aktørene i markeder for radio- og terminalutstyr og oppgaver knyttet til forvaltning av frekvens-, nummer-, navne- og adresseressurser. Denne listen er ikke uttømmende. Dette er synliggjort i *andre ledd* ved å vise til at også andre som reguleres i eller i medhold av loven, eller sikkerhetsloven jf. første ledd, kan ilegges sektoravgifter og gebyr. Det tas inn en hjemmel til å pålegge sektoravgift og gebyr for oppgavene som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet utfører som sektormyndighet for ekomsektoren og datasenternæringen etter sikkerhetsloven.

Pålegg om sektoravgifter og gebyr skal i minst mulig grad virke konkurransevridende eller bidra til å skape etableringshindringer. Sektoravgifter og gebyr skal ilegges det enkelte foretak på en objektiv måte som sikrer innsyn og proporsjonalitet, og som tar sikte på at ytterligere administrasjonskostnader og tilhørende sektoravgifter og gebyr blir så lave som mulig. Modellen for innkreving av sektoravgift og gebyr skal være objektiv, transparent og proporsjonal. Dette innebærer at fordeling av gebyr og sektoravgifter mellom aktørene skal fastsettes basert på objektive kriterier, for eksempel omsetning. Det kan være aktuelt å fordele sektoravgiften etter andre kriterier eller en kombinasjon av kriterier, dersom dette resulterer i en bedre forholdsmessig fordeling av sektoravgiften. Videre innebærer det at aktørene som pålegges sektoravgift eller gebyr skal ha tilgang til detaljert nok informasjon til å kunne kontrollere

sammenhengen mellom det de betaler og utgifter til forvaltningsvirksomheten.

Summen av det som kreves inn av gebyr og sektoravgifter skal være i overensstemmelse med Nasjonal kommunikasjonsmyndighets utgifter. Disse varierer noe fra år til år. Det er derfor behov for regelmessige justeringer av de detaljerte reglene om sektoravgifter og gebyr, noe som best gjøres i forskrift.

Bestemmelsens *første ledd* gir hjemmel til å kreve sektoravgift og gebyr til dekning av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets kostnader til forvaltningsoppgaver. Vilkår for statlig gebyr- og avgiftsfinansiering følger av Finansdepartementets rundskriv R-112/15 *Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering*. Plikten til å betale gebyr gjelder den som mottar en tjeneste, og innebærer at mottakeren ikke skal betale mer enn kostnaden av å produsere og levere tjenesten. Sektoravgift blir benyttet til å finansiere fellestiltak for næring eller en sektor der sektoravgiften blir betalt av aktører som hører til eller har nær tilknytning til sektoren, for eksempel i forbindelse med virksomheten til tilsynsorganer. De samlede inntektene fra sektoravgiftene skal ikke overstige kostnadene ved tiltaket eller virksomheten som sektoravgiften skal finansiere. Sektoravgift og gebyr skal først og fremst betales for kostnader som påløper hos Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, men det kan i noen tilfeller også være relevant å pålegge dekning av kostnader hos andre som er delegert myndighet etter loven.

Av *andre ledd* fremgår hvilke subjekter som kan pålegges avgift. Det er gjort en endring i siste punktum ved at det tilføyes at også andre aktører som reguleres i eller i medhold av loven kan pålegges sektoravgift og gebyr. Tillegget er ment å presisere at opplistingen av pliktsubjekter i andre ledd ikke er uttømmende, men at også andre aktører som reguleres etter loven som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har forvaltningsoppgaver knyttet til, kan måtte svare avgift så langt de ikke er unntaksberettiget etter nærmere regler i forskrift, jf. nytt siste ledd i bestemmelsen. Datasenteroperatør er inkludert i opplistingen i *andre ledd andre punktum* slik at det tydeliggjøres at sektoravgift og gebyr også vil pålegges disse virksomhetene.

I *tredje ledd* fastsettes at det er Nasjonal kommunikasjonsmyndighets relevante kostnader som kan kreves dekket og at utgifts- og inntektssiden av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets budsjett skal offentliggjøres årlig. Dersom det er en differanse mellom summen av sektoravgiftene og gebyrene og administrasjonskostnadene, skal det

foretas passende justeringer. Dette har tidligere blitt ivarettatt av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets reguleringsfond frem til det ble avvirket 31.12.2021. Stortingets behandling av Prop. 1 S (2020–2021) Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Samtidig ble det vedtatt fullmakter som sikret at midlene på reguleringsfondet gikk tilbake til drift av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Fremover vil budsjettmessige tilpasninger gjøres i de ordinære budsjettprosessene dersom det blir nødvendig i enkeltår med avvik.

Pålegg om sektoravgift og gebyr er, i henhold til bestemmelsens *fjerde ledd*, tvangsgrunnlag for utlegg. Dette er en videreføring av gjeldende ekomlov § 12-1 fjerde ledd.

Femte ledd synliggjør at private aktører kan kreve inn sektoravgift og gebyr etter delegering av slik myndighet fra departementet, jf. §1-4. Dette kan blant annet gjelde gebyrer Telenor Kysradio krever inn for kostnader i forbindelse med administrasjon av skipsradiolisenser. Disse gebyrene kreves i dag inn med hjemmel i forskrift om gebyrer og øvrige vederlag for forvaltningstjenester og tillatelser etter telegrafloven som angår konsesjon m.m. samt kontroll av aeromobilt utstyr og skipsradioutstyr, som i ekomloven er hjemlet i overgangsbestemmelsene.

De grunnleggende prinsippene for finansieringen gjennom sektoravgift og gebyr reguleres i denne loven, mens det gis hjemmel til å gi nærmere regler om slik finansiering og den praktiske gjennomføringen i forskrift, jf. *sjette ledd* som viderefører forskriftshjemmelen i gjeldende ekomlov § 12-1. Det er videre synliggjort at det i forskrift kan gjøres unntak fra plikten til å betale gebyr og sektoravgift. Dette kan blant annet inkludere unntak for foretak som har omsetning under et visst nivå, unntak for foretak som har under en viss markedsandel, unntak for foretak som har et svært begrenset geografisk nedslagsfelt, samt mindre strenge krav eller unntak for foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester på ideelt grunnlag.

Til § 17-2 Vederlag

Bestemmelsen viderefører § 12-2 og gjennomfører ekomdirektivet artikkel 42 og artikkel 95.

Bestemmelsen gir grunnlag for å kreve betaling for frekvenstillatelser, nummertillatelser og for tillatelse til bruk av navn- og adresseressurser. Pålegg av vederlag innebærer at staten krever vederlag for en motytelse som består i at det gis tilgang til begrensede ressurser.

Andre *ledd* er ment å presisere at departementet kan kreve vederlag i alle tilfeller hvor det gis tilgang til frekvensressurser. Dette innebærer eksempelvis at vederlag kan kreves både ved første gangs tildeling av en tillatelse og ved senere forlengelse eller fornyelse av samme tillatelse. Innholdet i andre ledd om fastsettelse av vederlagets størrelser nytt i loven, men innebærer ingen endring av rettstilstanden. Bestemmelsen gjennomfører ekomdirektivet artikkel 42 nr. 2. Størrelsen på vederlag for tilgang til frekvensressurser fastsettes enten administrativt som forvaltningsvedtak eller ved en konkurransebasert tildelingsform som, for eksempel auksjon. Ved auksjon er det vanlig at det settes en minstepris. Enten vederlag fastsettes administrativt eller ved auksjon tas det hensyn til verdien av ressursene og kostnader knyttet til vilkår for bruk av ressursene, for eksempel kostnader knyttet til dekningskrav eller investeringsforpliktelser, ved fastsettelse av henholdsvis vederlag eller minstepriser.

Det følger videre av bestemmelsen at det skal tas hensyn til at vederlag for frekvensressursene først bør kreves inn når frekvensene kan tas i bruk. I mange tilfeller vil frekvensene kunne tas i bruk rett etter en auksjon eller en utlysningssprosess er avsluttet. Departementet har imidlertid et mål om å tildele spektrumstillatelser i god tid før eksisterende tillatelser løper ut. I slike tilfeller vil det som hovedregel kunne legges til rette for at betalingen først skal skje når de nye frekvenstillatelsene trer i kraft. Departementet vil kunne kreve sikkerhet i form av for eksempel bankgaranti for hele eller deler av beløpet som betalingsplikten for vederlaget gjelder.

I *fjerde ledd* videreføres forskriftskompetansen i gjeldende ekomlov § 12-2.

Til kapittel 18. Ikrafttredelses- og overgangsregler. Endringer i andre lover

Til § 18-1 Ikrafttredelse

Departementet tar sikte på at ny ekomlov trer i kraft etter vedtakelse med enkelte unntak, blant annet § 16-6 om klage over enkeltvedtak som først vil tre i kraft når klagenemnda er etablert.

Til § 18-2 Overgangsbestemmelser

Bestemmelsen fastsetter overgangsbestemmelser ved overgangen fra gjeldende ekomlov til ny ekomlov. Herunder videreføres enkeltvedtak og forskrifter som er gitt med rettsgrunnlag i gjeldende ekomlov eller eldre lover på området for elektronisk kommunikasjon. Med eldre lover

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

menes blant annet teleloven, telegrafloven, lov om anlegg for Telegraf, Telefon og lignende Anlegg (anleggsloven) og lov om tillegg til og forandring i lov 29. april 1899 angaaende befordring av meddelelse ved hjelp av telegrafledninger og lignende anlegg og angaaende ophævelse av lov nr. 2 av 16. juli 1907 (tilleggsloven).

I nr. 7 er det behov for endringer i henvisningen til nettermineringspunkt i bredbandsutbyggingsloven § 13 første ledd, slik at henvisningen blir til samme begrep i ny lov.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

t i l r å r :

Til § 18-3 Overgangsordning for klager på enkeltvedtak

Bestemmelsen viderefører gjeldende klageordning i gjeldende ekomlov § 11-6 inntil ny klageordning er operativ.

Til § 18-4 Endringer i andre lover

Bestemmelsens første ledd nr. 1 til 6 og nr. 8 gir riktig henvisning til og i ny ekomlov.

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972 i samsvar med et vedlagt forslag.

A

Forslag

til lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 *Formål*

Lovens formål er å sikre brukerne i hele landet gode, rimelige, fremtidsrettede elektroniske kommunikasjons tjenester med forsvarlig sikkerhet, legge til rette for bærekraftig konkurranse, effektiv bruk av samfunnets ressurser og stimulere til næringsutvikling og innovasjon. Loven skal også gi forsvarlig sikkerhet i datasentre.

§ 1-2 *Saklig virkeområde*

Loven gjelder virksomhet knyttet til elektronisk kommunikasjon og tilhørende utstyr og datasentre. Forvaltning og bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret og nummer, navn, domenavn og adresser er omfattet. Det samme gjelder all utstråling av elektromagnetiske bølger fra elektronisk kommunikasjon og all utilsiktet utstråling av elektromagnetiske bølger som kan forstyrre elektronisk kommunikasjon. Innholdstjenester som faktureres sammen med den elektroniske kommunikasjons tjenesten, omfattes.

Kongen kan ved enkeltvedtak eller forskrift avgjøre hva som skal anses å falle innenfor lovens saklige virkeområde.

§ 1-3 *Geografisk virkeområde*

Loven gjelder i Norge, for norske skip og luftfartøy, anlegg og innretninger av enhver art med tilknytning til petroleumsvirksomhet, mineralvirksomhet og lagring av CO₂ på kontinentalsokkelen, anlegg og innretninger av enhver art for utnyttelse av fornybare energiresurser til havs etter havenergilovas virkeområde og akvakulturanlegg til havs etter akvakulturloven.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Jan Mayen, Bouvetøya, Peter I øy og Dronning Maud Land. Kongen kan i forskrift fastsette de unntaks- og særregler som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til, eller som er nødvendige på grunn av de stedlige forhold.

Kongen kan avgrense lovens geografiske virkeområde og fastsette bestemmelser om lovens anvendelse på utenlandsregistrerte skip i norsk

territorialfarvann og utenlandsregistrerte luftfartøy i norsk luftrom.

§ 1-4 *Myndighet etter loven*

Departementet kan gi forskrift om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, andre offentlige organer eller private skal ha myndighet etter loven.

§ 1-5 *Definisjoner*

I denne lov menes med:

1. elektronisk kommunikasjon: kommunikasjon ved bruk av et elektronisk kommunikasjonsnett.
2. elektronisk kommunikasjonsnett: system for signaltransport, uavhengig av om dette er basert på permanent infrastruktur eller sentralisert styring, som muliggjør overføring av lyd, tekst, bilder eller andre data ved hjelp av elektromagnetiske signaler i fritt rom eller kabel der radioutstyr, svitsjer, annet koblings- og rutingsutstyr, tilhørende utstyr eller funksjoner inngår, herunder nettverkselementer som ikke er aktive.
3. nett med svært høy kapasitet: elektronisk kommunikasjonsnett som enten utelukkende består av fiberoptiske elementer frem til forgreningspunktet på leveringsstedet, eller som under normale forhold med stor trafikk i nettet kan levere lignende ytelse.
4. elektronisk kommunikasjons tjeneste: en tjeneste som normalt ytes mot vederlag i et elektronisk kommunikasjonsnett og som er en
 - a. internettilgangstjeneste,
 - b. person-til-person-kommunikasjonstjeneste, eller
 - c. tjeneste som helt eller i det vesentlige omfatter overføring av signaler, for eksempel overføringstjenester som brukes til maskin-til-maskin-kommunikasjon og kringkasting.Tjenester som tilbyr innhold eller utøver redaksjonsansvar over slikt innhold, og som overføres ved hjelp av elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste, omfattes ikke.
5. person-til-person-kommunikasjonstjeneste: tjeneste som normalt ytes mot vederlag og som

- muliggjør direkte og interaktiv utveksling av informasjon mellom et avgrenset antall personer via et elektronisk kommunikasjonsnett, der personene som innleder eller deltar i kommunikasjonen bestemmer hvem som skal være mottakere av kommunikasjonen, med unntak av tjenester som muliggjør interaktiv kommunikasjon mellom personer kun som en tilleggsfunksjon av mindre betydning knyttet til en annen tjeneste.
6. nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste: person-til-person-kommunikasjonstjeneste som etablerer forbindelse til ett eller flere nummer i nasjonal eller internasjonal nummerplan, eller som muliggjør kommunikasjon med ett eller flere nummer i nasjonal eller internasjonal nummerplan.
 7. nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste: person-til-person-kommunikasjonstjeneste som verken etablerer forbindelse til ett eller flere nummer i nasjonal eller internasjonale nummerplaner, eller muliggjør kommunikasjon med ett eller flere nummer i nasjonale eller internasjonale nummerplaner.
 8. internetttilgangstjeneste: offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste som gir tilgang til internett, uavhengig av hvilken nettverksteknologi og hvilket terminalutstyr som brukes.
 9. offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste: elektronisk kommunikasjonstjeneste som er tilgjengelig for allmennheten eller beregnet til bruk for allmennheten.
 10. offentlig elektronisk kommunikasjonsnett: elektronisk kommunikasjonsnett som helt eller i det vesentlige brukes til å tilby offentlig elektroniske kommunikasjonstjenester som støtter overføring av informasjon mellom nettermineringspunkter.
 11. tilbyder: fysisk eller juridisk person som tilbyr andre tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste
 12. nettermineringspunkt: fysisk tilkoblingspunkt der sluttbruker får tilgang til offentlig elektronisk kommunikasjonsnett.
 13. tilhørende fasilitet: fysisk infrastruktur og annen innretning eller element i tilknytning til et elektronisk kommunikasjonsnett eller en elektronisk kommunikasjonstjeneste, som muliggjør, støtter eller kan støtte tilbud av elektronisk kommunikasjonstjeneste via slikt nett eller tjeneste.
 14. tilhørende tjeneste: tjeneste i tilknytning til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste, som muliggjør eller støtter tilbud av tjenester via slikt nett eller tjeneste eller har potensial til å gjøre det.
 15. radioutstyr: et elektrisk eller elektronisk produkt, som enten alene eller sammen med ekstrautstyr, for eksempel en antenne, tilsiktet utstråler eller mottar radiobølger for radiokommunikasjon eller radiobestemmelse.
 16. terminalutstyr: produkt eller deler av produkt som kan nyttes til elektronisk kommunikasjon og som er beregnet for direkte eller indirekte tilknytning til nettermineringspunkt i elektronisk kommunikasjonsnett.
 17. skadelig interferens: interferens som setter radionavigasjonstjeneste eller annen nød- eller sikkerhetstjeneste i fare eller som alvorlig reduserer kvaliteten på, hindrer eller gjentatte ganger avbryter radiokommunikasjon som drives i samsvar med fastsatte krav.
 18. samlokalisering: felles bruk av infrastruktur eller av tilhørende fasiliteter som brukes eller kan bli brukt til plassering av utstyr for elektronisk kommunikasjon.
 19. samtrafikk: funksjon som tilrettelegger for formidling av trafikk mellom tilbydere slik at sluttbrukere kan kommunisere med hverandre og ha tilgang til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste uavhengig av tilbydertilknytning.
 20. talekommunikasjonstjeneste: offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste som direkte eller indirekte kan opprette og motta nasjonale eller nasjonale og internasjonale anrop ved hjelp av ett eller flere nummer i en nasjonal eller internasjonal nummerplan.
 21. sikkerhetshendelse: enhver hendelse som har medført eller kan medføre brudd på sikkerheten i elektronisk kommunikasjonsnett eller elektronisk kommunikasjonstjeneste.
 22. sikkerhetsbrudd: en hendelse som fører til uautorisert tilgang til eller tap av data, applikasjoner, nettverk eller enheter.
 23. trafikkdata: data som er nødvendig for å overføre kommunikasjon i et elektronisk kommunikasjonsnett eller for fakturering av slik overføring.
 24. lokaliseringsdata: data fra et elektronisk kommunikasjonsnett som angir geografisk lokalisering av terminalutstyr til en sluttbruker av elektronisk kommunikasjonstjeneste.
 25. bruker: fysisk eller juridisk person som benytter, eller som ber om tilgang til, offentlige elektronisk kommunikasjonsnett eller offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste til eget bruk eller som innsatsfaktor for produksjon av andre tjenester.
 26. sluttbruker: bruker som inngår avtale om, men som ikke tilbyr andre, tilgang til offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

27. forbruker: enhver fysisk person som benytter eller ber om tilgang til en offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, og som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.
28. små foretak: foretak med færre enn 50 ansatte og der årlig omsetning eller årlig balanse ikke overstiger 100 millioner kroner.
29. mikroforetak: foretak med færre enn ti ansatte og der årlig omsetning eller årlig balanse ikke overstiger 20 millioner kroner.
30. fellesfakturert tjeneste: forhåndsbetalt og etterskuddsbetalt kjøp av varer og tjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste.
31. identitetsfanging: mottak og sending av radio-signaler i elektronisk kommunikasjonsnett til bruk for offentlig mobilkommunikasjon i den hensikt å avdekke elektronisk identitet til terminalutstyr.
32. småcellebasestasjon: små trådløse aksesspunkt for kompakt trådløst utstyr med lav utgangseffekt og begrenset dekningsområde, som kan være utrustet med én eller flere antenner som har lav visuell påvirkning og som bruker radiofrekvenser for å gi brukerne tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett, uavhengig av om den underliggende nettverkstopologien er mobil- eller fastnettbasert.
33. domenenavn: et navn som gjør det mulig å identifisere tjenester og ressurser på internett og som inngår i det globale domenenavnsystemet (DNS). Domenenavnsystemet er et hierarkisk oppbygget navnesystem som brukes til å knytte domenenavn til IP-adresser og til å formidle teknisk informasjon som trengs for å adressere nettsider, e-post og andre tjenester over internett.
34. toppdomene: et domenenavn registrert på øverste nivå i det globale domenenavnsystemet. Dette omfatter både landkodedoppdomenene og de generiske toppdomenene.
35. registerenhet: et foretak som har fått delegert ansvaret for å administrere og drifte et toppdomene. Dette inkluderer tildeling og registrering av bruksrett til domenenavn under toppdomenet, tilhørende drift av navnetjenesten, vedlikehold av databaser, distribusjon av sonefiler m.m.
36. datasenter: et anlegg, del av anlegg eller gruppe av anlegg som brukes for å innplassere, tilkoble og drifte IT- og nettverksutstyr for datalagring, dataprosessering eller dataoverføring, og relaterte aktiviteter.
37. datasentertjeneste: en tjeneste som legger til rette for innplassering, tilkobling og drift av IT-

og nettverksutstyr for datalagring, dataprosessering og dataoverføring. Tjenesten omfatter i tillegg fysisk sikkerhet, strøm og kjøling, og kan inkludere andre relaterte tjenester.

38. datasenteroperatør: fysisk eller juridisk person som
 - a. tilbyr andre tilgang til datasentertjeneste mot vederlag, eller
 - b. driver datasenter med en abonnert elektrisk effekt over en terskelverdi som fastsettes av departementet i forskrift. Dette inkluderer virksomhetsinterne datasentre, med unntak av forsvarssektoren, politiet og Politiets sikkerhetstjeneste.

Kapittel 2. Krav til tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

§ 2-1 Registreringsplikt for tilbyder

Tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett og offentlig elektronisk kommunikasjons-tjeneste skal registrere seg hos departementet før virksomheten starter opp. Virksomheten kan starte når registreringen er sendt. Registreringsplikten gjelder ikke tilbyder av nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste.

Registreringen skal inneholde opplysninger om:

- a. tilbyders navn
- b. norsk organisasjonsnummer eller tilbyderens rettslige status, form og registreringsnummer dersom tilbyderen er registrert i et handelsregister eller et lignende offentlig register i EØS
- c. norsk adresse eller adressen til tilbyderens eventuelle hovedforetak i EØS, og eventuelt en sekundær filial
- d. tilbyderens nettadresse
- e. kontaktperson og dennes kontaktinformasjon
- f. eventuelle samarbeidspartnere ved utbygging og levering av elektroniske kommunikasjons-tjenester
- g. beskrivelse av nettene eller tjenestene, herunder om det tilbys tilgang til fastnett eller mobilnett, samt nettets geografiske utstrekning og plassering, inkludert forbindelser til utlandet og spesifikasjoner for de tekniske grensesnitt til elektronisk kommunikasjonsnett, og
- h. forventet oppstart av virksomheten.

Departementet kan fastsette standardskjema som skal brukes ved registreringen etter andre ledd.

Endringer i registrerte opplysninger skal meldes til departementet snarest mulig og senest innen to uker.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Informasjonen som mottas etter andre ledd, vil bli delt med BEREC.

Departementet kan gi forskrift om registreringsplikten etter bestemmelsen.

§ 2-2 *Krav til registrering av maritim oppgjørsvirksomhet*

Maritim oppgjørsvirksomhet som ønsker å tilby avregning og betalingsformidling for bruk av elektronisk kommunikasjonstjeneste om bord på norske skip, må registrere seg hos departementet.

For å sikre et tilbud av avregning og betalingsformidling etter første ledd, kan departementet inngå avtale med eller utpeke en virksomhet til å tilby maritim oppgjørsvirksomhet.

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal gis ved registrering etter første ledd, vilkår for registreringen, krav til virksomhet som utøves, sikkerhetsstillelse for ansvar som den maritime oppgjørsvirksomheten kan pådra seg, varighet, opphør og begrensninger i antall virksomheter som kan registreres eller godkjennes for maritim oppgjørsvirksomhet.

§ 2-3 *Alle-til-alle-kommunikasjon og samvirke mellom tjenester*

Tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har rett og plikt til å forhandle med andre tilbydere om samtrafikk for tilbud av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste.

Når det er nødvendig for å sikre alle-til-alle-kommunikasjon, kan departementet pålegge tilgangsplikter overfor enhver tilbyder, med unntak av tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. Tilgangsplikten kan omfatte plikt til å inngå samtrafikkavtale. Pålegget skal følge prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3.

Departementet kan pålegge tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester med betydelig dekningsgrad og betydelig antall brukere, plikt til å la sine tjenester virke sammen med andre elektroniske kommunikasjonstjenester for å sikre alle-til-alle-kommunikasjon. En slik plikt kan bare pålegges når det foreligger en gjennomføringsrettsakt som er bindende etter EØS-avtalen.

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift for å sikre at brukerne kan nå hverandre, herunder fastsette nærmere krav til bruk av særskilte standarder, krav til offentliggjøring og bruk av informasjon fra myndigheter og andre tilbydere.

§ 2-4 *Krav til nett, tjeneste, tilhørende utstyr og fasiliteter*

Departementet kan stille krav til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende utstyr og fasiliteter og bruk av standarder for å sikre samvirke mellom nett og tjeneste, kvalitet, effektiv utnyttelse av kapasitet i nett som brukes av flere tilbydere, og for å sikre liv og helse eller unngå skadelig interferens.

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift som utfyller første ledd, herunder sette krav som forebygger og begrenser mengden av massedistribuerte elektroniske meldinger, ondartet programvare og lignende, og fastsette netter-mineringspunktene plassering.

§ 2-5 *Taushetsplikt ved tilgang og samtrafikk*

Tilbyder plikter å bevare taushet om opplysninger som mottas fra annen tilbyder før, under eller etter forhandlinger om tilgangs- eller samtrafikkavtaler. Plikten til å bevare taushet gjelder også opplysninger som tilbyderen mottar underveis i avtaleforholdet. Slik informasjon skal heller ikke brukes innad i egen virksomhet til annet enn det informasjonen var forutsatt brukt til ved avgivelsen av informasjonen.

§ 2-6 *Måling og informasjon om kvalitet*

Departementet kan pålegge tilbyder av internettilgangstjeneste og offentlig person-til-person-kommunikasjonstjeneste å måle og offentliggjøre uttømmende, sammenlignbar, pålitelig, brukervennlig og oppdatert informasjon om kvaliteten på sine tjenester. Plikten til å offentliggjøre informasjon gjelder i den utstrekning tilbyderen utøver kontroll over hele eller deler av nettet, enten direkte eller i henhold til en avtale om tjenestenivå.

Departementet kan pålegge tilbyder etter første ledd å gi informasjon om hvilke tiltak som er gjennomført for å sikre likeverdig tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som andre sluttbrukere.

Departementet kan pålegge tilbyder etter første ledd å måle effekten av og informere om virksomhetens klima- og miljøpåvirkning.

Departementet kan pålegge tilbyder av offentlig person-til-person-kommunikasjonstjeneste å informere om kvaliteten på tjenesten er avhengig av ytre faktorer.

Dersom departementet krever det, skal informasjon som tilbyder pålegges å offentliggjøre etter første, andre, tredje og fjerde ledd, oversendes til departementet før offentliggjøring.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift om hvilke parametre for tjenestekvalitet som skal måles, gjeldende målemetoder og innholdet, formen og på hvilken måte opplysningene offentliggjøres, herunder mulige ordninger for kvalitetssertifisering.

§ 2-7 Prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett

Virksomhet som er ansvarlig for prosjektering, installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett, skal ha tillatelse fra departementet. Virksomheten skal sikre og dokumentere at det elektroniske kommunikasjonsnettet bygges på en faglig forsvarlig måte og med tilfredsstillende kvalitet.

Eier av elektronisk kommunikasjonsnett skal bruke virksomhet som innehar tillatelse etter første ledd ved prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett, og skal kunne dokumentere at nettet er bygget på en faglig forsvarlig måte og med tilfredsstillende kvalitet.

Departementet kan gi forskrift om krav til virksomhet som er ansvarlig for prosjektering, installasjon, vedlikehold eller sammenkobling av elektronisk kommunikasjonsnett og om unntak for kravene. Departementet kan gi forskrift om krav til utførelse, kvalitet og dokumentasjon i elektronisk kommunikasjonsnett og om unntak fra kravene.

§ 2-8 Entydig identifisering av sluttbruker

Tilbyder av offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal ved inngåelse, endring eller opphør av avtalen sikre at sluttbrukeren er entydig identifisert. Tilbyder skal kunne dokumentere identitetskontrollen.

Departementet kan gi forskrift om krav til entydig identifisering av sluttbruker, herunder identitetskontroll.

§ 2-9 Register over sluttbrukere

Tilbyder av offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal føre oversikt over sluttbrukers navn, adresse og nummer for tjeneste. Oversikten skal inneholde opplysninger som muliggjør identifisering av registrert sluttbruker og opplysninger som muliggjør geografisk lokalisering av sluttbruker i forbindelse med nødkommunikasjon, jf. § 2-10.

Departementet kan gi forskrift om registrering av sluttbrukere.

§ 2-10 Anrop til nødmeldetjeneste og geografisk lokalisering av nødanrop

Tilbyder av offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste som gir mulighet til å foreta anrop til nummer i en nasjonal eller internasjonal nummerplan, skal sikre at sluttbruker har tilgang til nødetatens nødmeldetjeneste gjennom nødkommunikasjon. Nødkommunikasjon skal rutes til best egnede nødmeldesentral.

Kommunikasjon til nødetatens nødmeldetjeneste skal kunne foretas uten vederlag og uten bruk av mynt, kort, kode eller annet tilgangsmiddel. Nummer til nødmeldetjenestene skal være oppslått og godt synlig ved allment tilgjengelig terminal for talekommunikasjonstjeneste.

Tilbyder etter første ledd og tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett som brukes til levering av tjeneste etter første ledd, skal for egen regning sikre at telefonnummer, sluttbrukers navn og nødvendige opplysninger for geografisk lokalisering av nødanrop overføres for alle anrop til nødetatene. Dette gjelder selv om sluttbruker har avtale om hemmelig telefonnummer eller har reservert seg mot fremvisning av eget nummer ved utgående anrop.

Tilbyder skal sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne har tilgang til nødtjenester gjennom nødkommunikasjon. Tjenestene skal være likeverdige med det som tilbys andre sluttbrukere. Dette skal også gjelde for sluttbruker med nedsatt funksjonsevne som gjester i norske nett.

Departementet kan gi forskrift om kommunikasjon til nødmeldetjeneste, herunder om plikt til å videreformidle kommunikasjon ved bruk av SMS og MMS, om geografisk lokalisering av nødanrop og om nødkommunikasjon fra private nett. Departementet kan gi forskrift om ruting til annen nødmeldesentral enn etter første ledd.

§ 2-11 eCall

Tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste plikter å rute eCall og sikre overføring av datasett til utpekt mottakssentral for nødkommunikasjon. Med eCall menes et system for automatisk eller manuell varsling av trafikkulykker eller andre nødsituasjoner fra kjøretøy til en mottakssentral.

Departementet kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om eCall, en videreutvikling av eCall basert på internasjonale standarder og om fordeling av kostnadene ved eCall.

Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra plikten til å rute eCall i særlige tilfeller.

§ 2-12 Sikring av fortsatt levering ved konkurs hos tilbyder mv.

Tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, med unntak av tilbyder av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, skal legge planer som sikrer fortsatt levering til egne kunder i minimum to uker i tilfelle konkurs, åpning av gjeldsforhandling eller som følge av betalingsinnstilling. Slike planer kan omfatte forsikringsordning, avtale om samarbeid mellom tilbydere, privat fondsordning eller lignende.

Dersom tilbyder etter første ledd sender begjæring om gjeldsforhandlinger eller konkurs til tingretten, skal tilbyder informere departementet om dette. Tingretten skal straks informere departementet om gjeldsforhandlinger eller konkurs som åpnes hos tilbyder.

Når det som følge av konkursåpning hos en tilbyder oppstår fare for driftsstans, kan departementet i særlige tilfeller så langt det er nødvendig for å sikre brukernes kommunikasjon, pålegge fortsatt drift i inntil to uker, herunder pålegge boet å tre inn i hele eller deler av skyldnerens løpende avtaler. Ved vurdering av om slike pålegg skal gis, skal det tas hensyn til om viktige samfunnsinteresser vil bli skadelidende som følge av driftsstans. Det skal også tas hensyn til boets økonomi. Tilsvarende gjelder dersom åpning av gjeldsforhandling etter konkursloven ellers vil føre til driftsstans.

Pålagt drift etter tredje ledd er uten innvirkning på boets rett til å velge om det vil tre inn i skyldneres avtaler etter dekningsloven § 7-3 og på boets ansvar etter dekningsloven § 7-4, etter påleggets utløp. Avtalefestet oppsigelsestid og frister for oppsigelse i dekningsloven § 7-6 første ledd er ikke til hinder for at pålegg om å tre inn i løpende avtale gis for en periode som angitt i fjerde ledd i bestemmelsen her.

Departementet kan fatte enkeltvedtak om innholdet i planene etter første ledd, herunder pålegge tilbyder å utarbeide en ny plan, og kan i særlige tilfeller unnta tilbyder fra plikten til å utarbeide planer. Departementet kan gi forskrift om planer etter første ledd, om innholdet i planene, om unntak fra plikten til å utarbeide planer, og om sikring av fortsatt levering i situasjoner etter tredje ledd.

Kapittel 3. Sikkerhet og kommunikasjonsvern

§ 3-1 Sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

Tilbyder skal

- tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester med forsvarlig sikkerhet for brukerne i fred, krise og krig
- opprettholde forsvarlig beredskap i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og prioritere viktige samfunnsaktører ved behov, og
- sikre forsvarlig vern av kommunikasjon og data i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Ved vurderingen av om sikkerheten er forsvarlig vektlegges evnen til å motstå hendelser som medfører eller kan medføre brudd på tilgjengelighet, autensitet, integritet eller konfidensialitet i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, til lagrede, overførte eller behandlede data eller til relaterte tjenester som tilbys gjennom, eller er tilgjengelige via, slike elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Det skal tas hensyn til blant annet beste tilgjengelige tekniske løsning, tiltakenes kostnad og nytteverdi, nettets eller tjenestens betydning og anerkjente standarder.

Tilbyder skal forebygge og minimere virkningene av sikkerhetshendelser, og sikre rask gjenoppretting.

Tilbyder skal systematisk følge opp sikkerhet og beredskap i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og skal dokumentere et forsvarlig sikkerhetsnivå.

Departementet kan fatte enkeltvedtak for å sikre at tilbyder gjennomfører tiltak som gir forsvarlig sikkerhet, beredskap og vern av kommunikasjon og data. Tilbyder skal dekke kostnadene ved slike tiltak.

Departementet kan fatte enkeltvedtak eller inngå avtale om gjennomføring av tiltak for å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester utover det som følger av første ledd. Vedtak kan fattes eller avtale kan inngås med virksomhet som

- tilbyr elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste, eller
- tilbyr tilhørende fasilitet og tilhørende tjeneste, herunder virksomhet som har ansvar for passiv infrastruktur.

Merkostnader ved levering av slike tiltak skal kompenseres av staten med basis i fyllestgjørende dokumentasjon som fremlegges av virksomheten. Dersom virksomheten ikke har valgt en løsning

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

som er økonomisk fordelaktig for staten, kan departementet fatte enkeltvedtak om at virksomheten skal refundere dokumenterte utgifter som er unødvendige.

Departementet kan gi forskrift om oppfyllelsen av sikkerhets- og beredskapstiltak, vern av kommunikasjon og data og øvrige plikter som følger av bestemmelsen, herunder om nasjonal autonomi. Departementet kan gi forskrift om sikkerhetsrevisjon, tidsfrister, rapporteringsplikt, bruk av flere føringsveier nasjonalt og ut av landet, redundans, herunder logisk redundans og utstyrsredundans, og om finansiering. Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om at bestemmelsen skal gjelde andre enn tilbydere, og kan også gjøre unntak fra bestemmelsen for tilbydere, virksomheter eller tjenester.

Departementet kan gi forskrift om oppfyllelse av plikter som gjelder sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester etter EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler.

§ 3-2 Varsling til abonnent eller bruker ved sikkerhetshendelser

Tilbyder skal uten ugrunnet opphold varsle abonnent eller bruker dersom det foreligger særlig risiko for sikkerhetshendelse i offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, og skal informere om eventuelle vernetiltak eller avhjelpende tiltak som abonnent eller bruker kan treffe. Dersom det er hensiktsmessig, skal tilbyderen også informere om selve trusselen.

Tilbyder skal uten ugrunnet opphold varsle abonnent eller bruker om sikkerhetsbrudd som har hatt eller vil kunne ha en negativ effekt på kommunikasjonsvernet eller personvernet til abonnenten eller brukeren. Varslingsplikten gjelder ikke dersom tilbyderen har dokumentert overfor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet at tilfredsstillende tekniske beskyttelsestiltak er gjennomført for dataene som er omfattet av sikkerhetsbruddet.

Departementet kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om varsling av sikkerhetsbrudd og sikkerhetshendelser, herunder om kriterier for varsling, varslingsfrister, prosedyrer for varsling, innholdsmessige krav til varselet, finansiering av varslingsplikten og unntak fra kravet til varsling.

§ 3-3 Varsling ved sikkerhetshendelser

Tilbyder skal umiddelbart varsle departementet om sikkerhetshendelser som har medført vesentlig brudd på tilgjengeligheten i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. Tilbyder skal uten ugrunnet opphold varsle departementet om sikker-

hetshendelser som har medført vesentlig brudd på autentisitet, integritet eller konfidensialitet i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.

Ved vurderingen av om en sikkerhetshendelse etter første ledd er vesentlig skal det legges vekt på

- antall brukere som er berørt
- varighet
- geografisk omfang
- hvilke funksjoner i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som er berørt, og
- økonomisk og samfunnsmessig betydning.

Departementet kan pålegge tilbyder å informere offentligheten om sikkerhetshendelser etter første ledd når det er i allmennhetens interesse.

Departementets myndighet kan delegeres, jf. § 1-4. Departementet kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om varsling av sikkerhetshendelse, herunder om vesentlighetskravet i første ledd, kriterier for varsling, prosedyrer for varsling, konkrete varslingsfrister, innholdsmessige krav til varselet, hendelsesrapportering og finansiering av varslingsplikten.

§ 3-4 Plikt til å sikre kritiske samfunnsfunksjoner og internasjonalt samarbeid

Dersom det ikke lykkes å komme frem til en kommersiell løsning innen rimelig tid kan departementet i særlige tilfeller og når det er nødvendig, pålegge tilbyder å tilby elektroniske kommunikasjons tjenester til virksomheter, organisasjoner og offentlige instanser som ivaretar særlig viktige eller kritiske samfunnsfunksjoner av nasjonal betydning for samfunnet. Departementet kan pålegge tilbyder prisforpliktelser, herunder fastsette prisen, dersom det er nødvendig for å sikre at tiltaket gjennomføres.

Departementet kan pålegge tilbyder å inngå samarbeid med annen nasjonal eller internasjonal virksomhet når dette følger av viktige nasjonale sikkerhetshensyn eller av internasjonal avtale.

§ 3-5 Begrensninger i markedsadgang

Når det er nødvendig av hensyn til nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnsinteresser, kan departementet i særlige tilfeller fatte vedtak om at tilbyder nektes tilgang til markedet.

Før vedtak fattes, bør det innhentes rådgi- vende uttalelser fra relevante myndigheter.

Departementet kan gi forskrift om begrensninger i markedsadgang.

§ 3-6 Formidling av viktig melding

Tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, med unntak av tilbyder av numme- ruavhengige person-til-person-kommunikasjonstje-

nester, skal formidle viktige meldinger fra statsmyndighetene. Departementet kan pålegge tilbyder å dekke deler av kostnadene for varslingsystemet.

Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om formidling av viktig melding, blant annet om at tilbyder etter første ledd skal innføre umiddelbar varsling, tilrettelegge for varsling og aktivere varslingsfunksjonen i terminalutstyret på brukersiden. Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om teknologivalg og tekniske løsninger.

Departementet kan gi forskrift om at tilsvarende plikter pålegges andre tilbydere enn de som er nevnt i første ledd, og at meldinger fra andre myndigheter enn statsmyndighet omfattes.

Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om dekning av deler kostnadene for varslingsystemet for tilbydere etter første og tredje ledd.

§ 3-7 Datasenter

Datasenteroperatør har plikt til å registrere seg hos departementet før virksomheten starter opp. Virksomheten kan settes i gang når registreringen er gjennomført.

Datasenteroperatør skal tilby og opprettholde datasentertjenester med forsvarlig sikkerhet for brukerne i fred, krise og krig. Datasenteroperatør skal opprettholde forsvarlig beredskap, og viktige samfunnsaktører skal prioriteres ved behov. Departementet kan fatte enkeltvedtak for å sikre at datasenteroperatør gjennomfører tiltak som gir forsvarlig sikkerhet og beredskap. Datasenteroperatør skal dekke kostnadene ved oppfyllelsen av dette.

Datasenteroperatør skal systematisk følge opp sikkerhet og beredskap i datasentertjenesten, og skal dokumentere et forsvarlig sikkerhetsnivå. Ved vurderingen av hva som er forsvarlig vektlegges evnen til å motstå enhver hendelse som medfører eller kan medføre brudd på tilgjengelighet, autentisitet, integritet eller konfidensialitet i datasentertjenester. Det skal blant annet tas hensyn til beste tilgjengelige tekniske løsning, anerkjente standarder, tiltakenes kostnad og nytteverdi, og datasentertjenestens betydning.

Departementet kan fatte enkeltvedtak eller inngå avtale om gjennomføring av tiltak for å sikre oppfyllelse av nasjonale behov for sikkerhet, beredskap og funksjonalitet i datasentre utover det som følger av andre ledd. Merkostnader ved gjennomføring av slike tiltak skal kompenseres av staten med basis i fyllestgjørende dokumentasjon som fremlegges av virksomheten. Dersom virksomheten ikke har valgt en løsning som er økono-

misk fordelaktig for staten, kan departementet fatte enkeltvedtak om at virksomheten skal refundere dokumenterte utgifter som er unødvendige.

Departementet kan gi forskrift om forsvarlig sikkerhet og beredskap, finansiering, nasjonal autonomi, sikkerhetsrevisjon og registreringsplikt, herunder om registreringsmåte, hvilken informasjon som skal registreres og terskelverdi for registreringsplikten. Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gi unntak fra registreringsplikten eller pålegge datasenteroperatør som driver datasenter under terskelverdien å registrere seg. Departementet kan gi forskrift om nasjonal sikkerhet og kriminalitetsbekjempelse i datasenter, herunder fastsette krav om at operatøren skal ha en tilgjengelig representant med nødvendig kunnskap om senteret, krav om separasjon av kunder eller kundegrupper, krav om at datasenteroperatør skal føre oppdaterte lister over egne kunder og deres plassering i datasenteret, og krav om at politiet og EOS-tjenestene på nærmere vilkår gis rask tilgang til informasjonen.

§ 3-8 Tillatte bruksbegrensninger

Departementet kan pålegge tilbyder eller datasenteroperatør å gjennomføre bruksbegrensning i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, eller i datasentertjeneste, av hensyn til nasjonal sikkerhet eller andre viktige samfunnsinteresser. Departementet skal notifikere bruksbegrensninger i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester til EFTAs overvåkningsorgan.

Tilbyder og datasenteroperatør skal gjennomføre nødvendige bruksbegrensninger i nødssituasjoner som innebærer alvorlige trusler mot liv eller helse, nasjonal sikkerhet eller offentlig orden, eller fare for sabotasje mot datasenter, nett eller tjeneste.

Når det er nødvendig av hensyn til kommunikasjonssikkerhet eller nettets integritet, kan tilbyder straks frakoble radio- og terminalutstyr dersom tilbyder uten forsinkelse tilbyr alternativ løsning. Kostnadene med å tilby alternativ løsning dekkes av tilbyder.

Departementet kan gi tilbyder tillatelse til å nekte tilkobling eller å frakoble radio- og terminalutstyr som ikke tilfredsstiller krav etter § 13-1, eller som forårsaker skadelig interferens eller alvorlig skade på nettet.

Bruksbegrensning i tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett- og tjenester mellom tilbydere som følge av betalingsmislighold skal være forholdsmessige og ikke-diskriminerende, og skal varsles etter syvende ledd.

I andre tilfeller enn nevnt i andre, tredje og femte ledd krever gjennomføring av bruksbegrensning tillatelse fra departementet.

Frakobling og andre bruksbegrensninger skal straks varsles til departementet. Departementet kan nekte tilbyder å bruksbegrense etter femte ledd når dette er uforholdsmessig, eller diskriminerende. Tilbyder som bruksbegrensningen etter femte ledd rettes mot, skal varsles senest én måned før frakobling. Slik tilbyder skal straks varsle berørte tilbydere og sluttbrukere. Departementet kan i særlige tilfeller informere berørt tilbyder og sluttbruker på egnet måte om varslede bruksbegrensninger.

Bruksbegrensning etter andre ledd skal avbrytes så snart nødssituasjonen er over, og etter tredje og fjerde ledd så snart sluttbruker godtgjør at nødvendig tillatelse foreligger eller ulovlig radio- og terminalutstyr er frakoblet nettet.

Departementet kan gi forskrift om bruksbegrensninger og om unntak fra kravet om tillatelse til bruksbegrensninger.

§ 3-9 *Krav om politiattest*

Tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og datasenteroperatør kan kreve at personer fremlegger uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41. Politiattest kan kreves for den som har fått tilbud om eller er innstilt til en stilling og skal ha tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett, tilhørende fasiliteter, datacentre, utstyr, systemer eller informasjon med vesentlig betydning for sikkerheten i nett eller tjenester, er taushetsbelagt eller som av annen grunn er av særlig sensitiv karakter. Slik politiattest kan også kreves for ansatte hos leverandører. Politiattesten skal ikke være eldre enn 90 dager ved fremvisning.

Det kreves ikke politiattest for personer som innehar gyldig sikkerhetsklarering eller adgangsklarering etter sikkerhetsloven.

Departementet kan gi forskrift om fremleggelse av politiattest, herunder om hvilke lovbrudd politiattesten skal vise.

§ 3-10 *Taushetsplikt*

Tilbyder og installatør plikter å bevare taushet om innholdet av elektronisk kommunikasjon og andres bruk av elektronisk kommunikasjon, herunder opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter. Tilbyder og installatør plikter å gjennomføre tiltak for å hindre at andre enn de som opplysningene gjelder får kjennskap til slike opplysninger. Opplysningene skal heller ikke utover lovlige behandlingsformål brukes i egen

virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre, med unntak av statistiske opplysninger om netttrafikk som er anonymisert og ikke gir informasjon om innretninger eller tekniske løsninger.

Taushetsplikt etter første ledd gjelder også for enhver som utfører arbeid eller tjeneste for tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjeneste, installatør, teknisk kontrollorgan myndigheten og andre som får lovlig tilgang til informasjonen. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet arbeidet eller tjenesten.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at det gis opplysninger til politiet eller påtalemyndigheten om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, samt elektronisk kommunikasjonsadresse. Det samme gjelder ved vitnemål for retten om opplysninger som er gitt til påtalemyndigheten eller politiet etter første punktum. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at opplysninger som nevnt i første punktum gis til annen myndighet i medhold av lov. Dette gjelder ikke elektroniske kommunikasjonsadresser som er lagret etter § 3-13.

Anmodning fra politiet eller påtalemyndigheten om opplysninger etter tredje ledd skal etterkommes.

Departementet kan gi forskrift om taushetsplikt, utvidelse av taushetsplikten til å omfatte enhver som har befatning med elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, unntak fra taushetsplikten ved effektiv ruting av trafikk, omfanget av unntaket etter tredje ledd og om opplysningsplikten etter fjerde ledd. Departementet kan gi forskrift om utlevering av data etter denne bestemmelsen. Departementet kan gi forskrift om unntak fra taushetsplikt for behandling av personopplysninger og andre data ved levering av numeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, som er nødvendig for å bekjempe seksuelt misbruk av barn, og fastsette regler for behandling av slike personopplysninger.

§ 3-11 *Sletting av data*

Trafikkdata, lokaliseringsdata og data nødvendige for å identifisere abonnenten eller brukeren skal slettes eller anonymiseres så snart de ikke lenger er nødvendig for:

- kommunikasjons- eller faktureringsformål, eller,
- å oppfylle andre krav fastsatt i § 3-13, eller i medhold av annen lov, jf. § 3-12.

Annen behandling av slike data krever samtykke fra bruker. Samtykke skal oppfylle kravene til samtykke i personvernforordningen.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Departementet kan gi forskrift om sletteplikten og om avgrensede unntak fra sletteplikten. Departementet kan gi forskrift om unntak fra sletteplikten for behandling av personopplysninger og andre data ved levering av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjeneste, for å bekjempe seksuelt misbruk av barn.

§ 3-12 Tilrettelegging for lovbestemt tilgang til informasjon

Tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig elektroniske kommunikasjonstjeneste og tilbyder av slik tjeneste skal tilrettelegge nett og tjeneste slik at lovbestemt tilgang til informasjon om sluttbruker og elektronisk kommunikasjon sikres.

Tilbyders driftskostnader knyttet til oppfyllelse av tilretteleggingsplikten etter første ledd dekkes av staten for de merkostnader som følger disse tjenestene.

Departementet kan gi forskrift om tilretteleggingsplikten etter første ledd og om unntak fra denne, og om fordeling av kostnader etter andre ledd. Departementet kan gi forskrift om tilbyders krav på dekning av kostnader som følge av bistand til fremmede stater for å oppfylle forpliktelser i henhold til overenskomst som Norge er part i.

Bestemmelser om tilrettelegging for innhenting av elektronisk kommunikasjon som transporteres over den norske grensen, følger av etterretningstjenesteloven kapittel 7.

§ 3-13 Plikt til lagring av offentlige IP-adresser

Tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett som anvendes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste og tilbyder av slik tjeneste skal til bruk for etterforskning av alvorlig kriminalitet, lagre de opplysninger som er nødvendige for å identifisere abonnentene med utgangspunkt i

- a. offentlig IP-adresse og et tidspunkt for kommunikasjon, eller
- b. offentlig IP-adresse, et tidspunkt for kommunikasjon og portnummer benyttet ved kommunikasjonen, dersom samme offentlige IP-adresse er tildelt flere abonnenter samtidig.

Destinasjonsinformasjon skal ikke lagres.

Opplysningene skal lagres i tolv måneder fra den dagen kommunikasjonen avsluttes.

Tilbyder skal dekke investerings- og driftskostnader som påløper for å oppfylle lagringsplikten. Staten dekker kostnadene ved utlevering av informasjon etter § 3-14 første ledd.

Departementet kan gi forskrift om lagringsplikten, et nærmere system for kostnadsfordelingen og bruk av revisor for kostnader som dekkes

av staten. Departementet kan ved enkeltvedtak eller forskrift gi unntak fra lagringsplikten.

§ 3-14 Utlevering av IP-adresser

Opplysninger lagret etter § 3-13 skal uten hinder av taushetsplikt etter § 3-10 utleveres til politiet eller påtalemyndigheten når det er nødvendig for å etterforske en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i tre år eller mer, eller som rammes av straffeloven § 125, § 168, § 184, § 201, § 202, § 204, § 205, § 251, § 263, § 266, § 267 a første ledd, § 267 b, § 297, § 298, § 305, § 306 eller § 309, eller åndsverkloven § 104, jf. § 79.

Anmodning om utlevering etter første ledd skal fremsettes skriftlig og så vidt mulig opplyse om hva saken gjelder, formålet med anmodningen og hva den omfatter. Det skal fremgå av anmodningen at kravet om nødvendighet etter første ledd er vurdert.

Politiet og påtalemyndigheten skal oversende en årlig rapport til departementet om uthenting av IP-adresser.

Opplysninger som kun er lagret etter § 3-13 kan ikke gis ut i medhold av tvisteloven § 22-3 andre og tredje ledd eller åndsverkloven § 87, eller andre lover eller i andre tilfeller enn angitt i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om utlevering av data etter denne bestemmelsen og om politiet og påtalemyndighetens rapportering om innhenting av opplysninger.

§ 3-15 Bruk av informasjonskapsler mv.

Det er ikke tillatt å lagre eller å skaffe seg tilgang til opplysninger i sluttbrukers eller brukers kommunikasjonsutstyr uten at den aktuelle sluttbrukeren eller brukeren er informert om blant annet hvilke opplysninger som behandles, formålet med behandlingen, hvem som behandler opplysningene, og uten at den aktuelle sluttbrukeren eller brukeren har gitt samtykke. Samtykke skal oppfylle kravene til samtykke i personvernforordningen.

Første ledd gjelder ikke for teknisk lagring av eller adgang til opplysninger

- a. utelukkende for det formål å overføre kommunikasjon i et elektronisk kommunikasjonsnett, eller
- b. som er strengt nødvendig for å levere en informasjonssamfunnstjeneste etter den aktuelle sluttbrukerens eller brukerens uttrykkelige forespørsel.

Departementet kan gi forskrift om plikten etter første ledd, herunder om bruken av informasjonskapsler. Departementet kan gi forskrift om unntak etter andre ledd.

Kapittel 4. Sluttbrukers rettigheter

§ 4-1 Likebehandling

Tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester skal ikke stille krav eller alminnelige avtalevilkår for tilgang til eller bruk av nett eller tjenester som diskriminerer sluttbrukere på grunnlag av statsborgerskap, bosted eller etableringssted, med mindre slik forskjellsbehandling er objektivt begrunnet.

§ 4-2 Forskrift om nettnøytralitet

Departementet kan i forskrift gi regler om nettnøytralitet, herunder om tilbyders plikt til å sikre nettnøytralitet. Med nettnøytralitet menes i denne loven at all internettrafikk skal behandles likt uavhengig av avsender, mottaker, utstyr, applikasjon, tjeneste og innhold.

§ 4-3 Leveringsvilkår og offentliggjøring

Tilbyder av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester skal utarbeide og offentliggjøre leveringsvilkår for tjenestene som tilbys sluttbruker.

Dersom departementet krever det, skal informasjon som tilbyder plikter å offentliggjøre etter første ledd, oversendes til departementet før offentliggjøring.

Departementet kan gi forskrift om leveringsvilkår og offentliggjøring.

§ 4-4 Opplysningsplikt før inngåelse av avtale

Før en forbruker blir bundet av avtale eller et tilsvarende tilbud, skal tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester gi de opplysninger som er nødvendige for at forbrukeren skal ta et kvalifisert valg av tjeneste. Opplysningsplikten gjelder ikke for tilbyder av overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester.

Opplysningsplikten etter første ledd gjelder også overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å frafalle rettighetene i bestemmelsen.

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal gis.

§ 4-5 Avtalesammendrag

Tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester skal gi forbruker et kortfattet og lett leselig sammendrag av inngått avtale. Krav til avtalesammendrag gjelder ikke for tilbyder av overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester.

Krav til avtalesammendrag etter første ledd gjelder også overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å frafalle rettighetene i bestemmelsen.

Opplysningene som er gitt i tilbudet før avtale er inngått etter § 4-4, og opplysningene som fremgår av avtalesammendraget etter første ledd, skal være en integrert del av avtalen. Avtalen kan ikke endres med mindre begge parter uttrykkelig samtykker til det.

Departementet kan gi forskrift om vilkår og innhold i avtalesammendrag, herunder om mal for avtalesammendraget.

§ 4-6 Bindingstid, varslingsplikt og oppsigelse

Avtale mellom tilbyder av internettilgangstjenester eller nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester og forbruker skal ikke være bindende for en lengre periode enn 12 måneder. I særlige tilfeller kan det avtales lengre bindingstid, likevel ikke lengre enn 24 måneder. Vilkår om bindingstid forutsetter at tilbyder gir forbruker en økonomisk fordel. Tilbyder skal vederlagsfritt opplyse forbruker om koden for å låse opp operatørlås når bindingstiden utløper.

Tilbyder av internettilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester og forbruker kan inngå en separat avtale om avdragsbetaling med lengre varighet enn etter første ledd, ved etablering og tilknytning til nett med svært høy kapasitet, jf. § 4-9 andre ledd.

Første og andre ledd gjelder tilsvarende for sammenslutninger som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål. I tillegg gjelder første og andre ledd tilsvarende overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å frafalle rettighetene i bestemmelsen.

Sluttbruker som ikke godtar nye avtalevilkår for abonnementsavtale med bindingstid, kan heve avtalen uten ekstra kostnader. Hevingsretten gjelder likevel ikke dersom de foreslåtte endringene utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, er av rent administrativ karakter og ikke har noen negativ virkning på sluttbrukeren, eller dersom endringene skyldes lovpålagte forpliktelser. Tilbyderen kan kreve at sluttbrukeren skal betale resterende del av avtalt pris på subsidiert terminalutstyr som vedkommende beholder. For forbrukere gjelder dette leddet også for maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester.

Tilbyder av internettilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester skal informere sluttbrukerne minst én

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

måned før eventuelle endringer i avtalevilkårene eller opphør av avtalen, og skal samtidig informere om retten til å heve avtalen uten kostnader, dersom de ikke godtar de nye vilkårene. Fristen for å heve avtalen er tre måneder etter informasjon om hevingsretten ble gitt. I forbrukerforhold gjelder pliktene etter dette leddet også for tilbyder av overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-kommunikasjonstjenester.

Første og fjerde ledd kan fravikes utenfor forbrukerforhold. Dette gjelder ikke for sammenslutninger som omtalt i tredje ledd første punktum.

§ 4-7 Forskrift om internasjonal gjesting i mobilnett

Departementet kan gi forskrift om tilbyders plikt til å tilby internasjonal gjesting i mobilnett, herunder pålegge prisforpliktelser.

§ 4-8 Kontroll av forbruk

Tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester skal gi forbruker mulighet til å overvåke og kontrollere bruken av tjenestene når disse faktureres på grunnlag av forbruk i tid eller volum. Tilsvarende gjelder overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å frafalle rettighetene i bestemmelsen.

Kontroll av forbruket skal gi oversikt over faktisk forbruk av tjenester som inngår i prisplanen. Tilbyder skal informere forbruker før forbrukeren har nådd en fastsatt forbruksgrense og når tjenesten er brukt opp.

Departementet kan gi forskrift om forbrukskontroll og forbruksgrensen etter andre ledd.

§ 4-9 Kontroll av kostnader

Tilbyder av internettilgangstjenester og nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester skal tilby tjenester som gjør det mulig for sluttbruker å kontrollere kostnadene ved tjenestene. Dette omfatter

- a. spesifisert faktura
- b. sperring av anrop og nummer, og
- c. sperring for fellesfakturererte tjenester, med unntak av nummeropplysningstjenester.

Tilbyder av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person kommunikasjonstjenester skal tilby forbruker mulighet for avdragsbetaling av tilknytningskostnader.

Første og andre ledd gjelder også overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å frafalle rettighetene i bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om kostnadskontroll etter første og andre ledd, forhåndsbetaling av tjenester for forbrukere, samt andre former for kostnadskontroll.

§ 4-10 Prissammenligningstjeneste

Departementet skal sikre sluttbrukere gratis tilgang til godkjente prissammenligningstjenester for internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Departementet kan gi forskrift om prissammenligningstjenester, herunder krav til tjenesten, vilkår og prosedyre for godkjenning og tilgang til nødvendige opplysninger. Departementet kan i forskrift sikre tilgang til prissammenligningstjenester for offentlig tilgjengelige nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester.

§ 4-11 Tiltak ved manglende betaling

Tiltak rettet mot sluttbruker ved manglende betaling for elektroniske kommunikasjonstjenester, skal være forholdsmessige og ikke-diskriminerende.

Tilbyder av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester skal gi sluttbruker minst én oppfordring til å betale før avtalen kan sies opp eller annen bruksbegrensning iverksettes. Oppsigelse eller annen bruksbegrensning kan tidligst iverksettes én måned etter at det er gitt oppfordring til å betale og forhåndsvarsling om tiltaket er meddelt sluttbruker.

Sluttbruker som får abonnementet sitt sperret på grunn av betalingsmislighold, skal ikke faktureres for abonnementskostnaden under sperringen.

Så langt det er teknisk mulig skal bare den berørte tjenesten stenges. Sluttbruker skal kunne anrope nødetatene selv om tilbyder av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester har stengt tjenesten for utgående anrop.

Departementet kan gi forskrift om tiltak ved manglende betaling, herunder om nødvendige begrensninger i adgangen til å si opp avtale med sluttbruker.

§ 4-12 Koblingssalg

Enhver som tilbyr internettilgangstjeneste eller offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste i kombinasjon med én eller flere tjenester eller terminalutstyr til forbruker, skal sikre at §§ 4-3, 4-5 og 4-14 får anvendelse på alle elementene i koblingssalg.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Dersom forbrukeren har rett til å heve avtalen før eventuell bindingstid er utløpt, skal hevingsretten gjelde alle elementene i koblingssalget.

Bindingstid på avtale om internetttilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester skal ikke forlenges ved tilføyelse av annen tjeneste eller radio- og terminalutstyr med mindre forbruker uttrykkelig samtykker til det.

Første og tredje ledd gjelder overfor mikroforetak, små foretak og ideelle organisasjoner med mindre de uttrykkelig har samtykket til å falle rettighetene i bestemmelsen.

Departementet kan gi forskrift om koblingsalg, herunder innføre begrensninger i koblingsalget.

§ 4-13 Tilgang til e-post etter oppsigelse av avtale

Tilbyder av internetttilgangstjenester skal på forespørsel fra sluttbruker videresende e-post eller gi tilgang til e-posttjeneste etter oppsigelse av avtale om e-posttjeneste. Videresending eller tilgang til e-posttjeneste skal være gratis, og kan begrenses til en periode på tre måneder fra den datoen kundeforholdet tok slutt.

§ 4-14 Bytte av internetttilgangstjeneste

Sluttbruker har rett til å bytte tilbyder av internetttilgangstjenester. Tilbyderne skal gjennomføre byttet så raskt som mulig og i henhold til den tidsrammen som avtales med sluttbruker.

Avgivende og mottakende tilbyder skal sikre at sluttbruker kan bytte tilbyder uten avbrudd i internetttilgangstjenesten, så langt det er teknisk gjennomførbart. Bortfall av tjenesten under bytteprosessen skal ikke overstige én virkedag.

Den mottakende tilbyderen har ansvar for bytteprosessen. Avgivende tilbyder skal samarbeide med mottakende tilbyder for å sikre et effektivt bytte. Avgivende tilbyder skal fortsette å levere sin internetttilgangstjeneste på samme vilkår frem til mottakende tilbyder aktiverer sin tjeneste.

Avgivende og mottakende tilbyder skal før og under bytteprosessen gi sluttbruker tilstrekkelige opplysninger til at byttet kan gjennomføres. Informasjonen til sluttbruker fra avgivende tilbyder skal være nøytral.

Avgivende tilbyder skal ikke bruke informasjon fra bytteprosessen i egen markedsføring rettet mot sluttbruker. Forbudet mot markedsføring gjelder i bytteperioden og 14 dager etter at byttet er gjennomført. Bytteperioden er perioden fra byttebestilling er inngitt frem til byttet er gjennomført og tjenesten kan tas i bruk hos mottakende tilbyder.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om bytte av internetttilgangstjenester.

§ 4-15 Forskrift om fellesfakturert tjeneste

Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om varer og tjenester som faktureres sammen med elektronisk kommunikasjonstjeneste, herunder om krav til markedsføring, prisfastsettelse, tidsavgrensninger, innhold i tjenesten, klage- og tilsynsordninger og om finansiering av slike ordninger.

§ 4-16 Forskrift om likeverdige elektroniske kommunikasjonstjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne

Departementet kan gi forskrift om at tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonstjenester skal gi sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne likeverdig tilgang til og utvalg av elektroniske kommunikasjonstjenester som det flertallet av sluttbrukere har, og hvilke tjenester og utstyr som skal tilbys. Departementet kan gi forskrift om at tilbydere skal tilrettelegge tilhørende tjenester, blant annet informasjon for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, og om tilbydernes plikt til å finansiere tjenestene og de tilhørende tjenestene.

§ 4-17 Nummerportabilitet

Sluttbruker som har bruksrett til nummer fra nasjonal nummerplan, har på forespørsel rett til å beholde sitt eller sine numre ved bytte av tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester.

Nummerportering skal skje på en effektiv og enkel måte for sluttbrukeren.

Porteringsprosessen skal ledes av mottakende tilbyder. Avgivende tilbyder skal samarbeide med mottakende tilbyder for å sikre en effektiv portering.

Avgivende tilbydere skal på forespørsel betale tilbake gjenstående beløp til forbrukere som har forhåndsbetalt tjenesten. Tilbyder kan kreve gebyr for kostnadene knyttet til tilbakebetalingen dersom det er fastsatt i avtalen med forbruker.

Departementet kan gi forskrift om portering av nummer mellom tilbydere, blant annet om krav til markedsadferd, tidsfrister, dekning av kostnader, kompensasjon fra tilbyder til sluttbruker, rutiner og metoder. Departementet kan gi forskrift om plikt til å tilby geografisk portabilitet og tjenesteportabilitet.

§ 4-18 Hemmelig nummer

Tilbyder skal på forespørsel fra sluttbruker tilby tjenesten hemmelig nummer.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Departementet kan gi forskrift om tjenesten hemmelig nummer. Departementet kan ved enkeltvedtak fritta en tilbyder fra plikten til å tilby tjenesten hemmelig nummer.

§ 4-19 *Unntak for mikroforetak som tilbyder*

Bestemmelsene i §§ 4-3 til 4-18 gjelder ikke for mikroforetak som kun tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Mikroforetak som omfattes av unntaket skal før avtaleinngåelse informere sluttbrukeren om at bestemmelsene ikke gjelder.

Kapittel 5. Leveringspliktige tjenester

§ 5-1 *Leveringspliktige tjenester*

Departementet kan inngå avtale med eller ved pålegg utpeke en eller flere tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som leveringspliktige tilbydere, for å sikre forbrukere og mikro-, små- og mellomstore foretak et tilbud om talekommunikasjonstjeneste og funksjonell internettilgang til en rimelig pris.

Leveringsplikten gjelder til ethvert sted med fast helårlig bosetting eller helårlig eller sesongbasert næringsvirksomhet.

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra leveringsplikten etter første ledd. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak, skal departementet blant annet vektlegge om kostnadene ved å etablere leveringspliktig tjeneste står i rimelig forhold til nytten.

Valg av leveringspliktig tilbyder skal skje gjennom en åpen, objektiv og ikke-diskriminerende utvelgesesprosess. Leveringsplikten skal fastsettes for en tidsbegrenset periode.

Departementet kan ved enkeltvedtak og i forskrift stille nærmere krav om innhold i og utforming av leveringsplikten etter første og andre ledd, herunder om tjenestekvalitet, hastighet for funksjonell internettilgang, abonnementspriser samt område for leveringsplikten. Departementet kan gi forskrift om unntak fra leveringsplikten, utpeking av leveringspliktig tilbyder, avtale om leveringsplikt, og egenandel for forbrukere og mikro-, små- og mellomstore foretak.

§ 5-2 *Finansiering av leveringspliktige tjenester*

Når tilbyder som utpekes etter § 5-1 påføres en urimelig økonomisk byrde ved å tilby leveringspliktig tjeneste, skal departementet på forespørsel fra tilbyder dekke nettokostnadene ved leveringsplikten ved offentlige midler eller finansieringsfond. Departementet skal offentliggjøre metode for beregning av nettokostnader. Tilbyderen må

sammen med forespørselen om kostnadsdekning legge frem en beregning over nettokostnadene knyttet til de leveringspliktige tjenestene og en begrunnelse for hvorfor byrden er urimelig.

Departementet kan pålegge tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester å bidra til finansiering av et finansieringsfond etter første ledd. Dersom departementet pålegger tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester å bidra til finansiering av et finansieringsfond, skal prinsippene for beregning av tilbydernes bidrag være offentlige, proporsjonale, ikke-diskriminerende og minst mulig konkurransevridende.

Departementet kan gi forskrift om finansiering av leveringspliktige tjenester, herunder om beregning av kostnader ved å tilby leveringspliktig tjeneste, om plikt for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester til å bidra til et finansieringsfond eller på annen måte dele kostnadene ved å tilby leveringspliktige tjenester. Departementet kan gi forskrift om unntak for tilbydere med lav omsetning fra plikten til å bidra til finansiering av et finansieringsfond eller på annen måte dele kostnadene ved å tilby leveringspliktige tjenester.

§ 5-3 *Spesielle samfunnspålagte oppgaver*

Departementet kan inngå avtale med eller utpeke en eller flere tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester for å sikre tilbud av følgende spesielle samfunnspålagte oppgaver

- ytelser til nød- og sikkerhetstjenesten (kystradioen) til dekning av de oppgaver innen kystradioens dekningsområde som Norge har påtatt seg gjennom internasjonale overenskomster, og
- ytelser vedrørende Svalbard.

Merkostnader ved avtaler eller pålegg etter første ledd skal dekkes av staten.

Departementet kan gi forskrift om spesielle samfunnspålagte oppgaver etter første ledd.

§ 5-4 *Avhendelse av aksessnettet*

Tilbyder med leveringsplikt etter § 5-1 skal informere departementet dersom tilbyder planlegger å overføre rådigheten over hele eller vesentlige deler av sitt aksessnett til annet eierskap. Tilbyder skal også informere departementet om endringer i slike planer og om det endelige resultatet av prosessen.

Varsel om planlagt overføring etter første ledd skal gis på et tidspunkt som gir departementet tilstrekkelig tid til å vurdere konsekvensen av den planlagte avhendelsen for tjenester etter § 5-1, herunder behov for begrensninger i markedsadgang etter § 3-5.

Kapittel 6. Sterk markedsstilling

§ 6-1 Sterk markedsstilling

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan utpeke tilbyder med sterk markedsstilling. En tilbyder har sterk markedsstilling når tilbyderen alene eller sammen med andre har økonomisk styrke i et relevant marked som gjør at tilbyder i stor grad kan opptre uavhengig av konkurrenter, kunder og forbrukere.

Sterk markedsstilling i ett marked kan føre til at tilbyderen har sterk markedsstilling i et tilgrensende marked, dersom det er mulig å overføre markedsrett fra dette markedet til det tilgrensende markedet.

Ved vurderingen av om tilbyder har sterk markedsstilling skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ta hensyn til retningslinjene for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling som følger av EØS-avtalen.

Departementet kan gi forskrift om sterk markedsstilling.

§ 6-2 Relevante markeder

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal identifisere produkt- og tjenestemarkeder for elektronisk kommunikasjon som oppfyller vilkårene for forhåndsregulering, jf. § 6-3. Markedets geografiske utstrekning skal også defineres.

Ved identifiseringen av relevante markeder etter første ledd skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ta særlig hensyn til anbefalingen om relevante produkt- og tjenestemarkeder og retningslinjer for markedsanalyser og vurdering av sterk markedsstilling som følger av EØS-avtalen.

Ved avgrensning av det relevante geografiske markedet skal det blant annet tas hensyn til graden av infrastrukturkonkurranse i området. Det skal også tas hensyn til relevante resultater av den geografiske kartleggingen av bredbåndsdekningen etter § 10-6.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan definere markeder som avviker fra anbefalingen i andre ledd, jf. § 6-3 andre ledd. Når Nasjonal kommunikasjonsmyndighet definerer markeder som avviker fra anbefalingen, skal prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3 følges.

§ 6-3 Markedsanalyse

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal gjennomføre markedsanalyser som skal være grunnlag for å utpeke, opprettholde eller trekke tilbake utpekning av tilbyder med sterk markedsstilling. Markedsanalysene skal gjennomføres i

henhold til retningslinjer for markedsanalyse som følger av EØS-avtalen.

Når et marked ikke fremgår av anbefalingen om relevante produkt- og tjenestemarkeder som følger av EØS-avtalen, skal markedsanalysen inneholde en vurdering av om følgende tre kriterier er oppfylt:

- a. Det foreligger høye og varige strukturelle, rettslige eller regulatoriske etableringshinder.
- b. Markedsstrukturen tenderer ikke mot bærekraftig konkurranse.
- c. Konkurranseretten alene er ikke tilstrekkelig til å bøte på de identifiserte konkurranseproblemene.

Tre-kriterietest skal også gjennomføres for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vedtar at et marked som følger av anbefalingen om relevante produkt- og tjenestemarkeder ikke skal reguleres etter § 6-1, jf. § 6-4.

I markedsanalyser etter første eller andre ledd skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet blant annet vurdere om en tilbyder alene eller sammen med andre har sterk markedsstilling i ett eller flere relevante markeder jf. § 6-1.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ved gjennomføring av markedsanalyser ta hensyn til forpliktelser som den har gjort helt eller delvis bindende etter prosedyrene i § 9-3.

§ 6-4 Plikter for tilbyder med sterk markedsstilling

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal pålegge tilbyder som har sterk markedsstilling etter § 6-1 første ledd én eller flere særlige plikter som følger av § 7-1, § 7-2, §§ 7-4 til 7-7, §§ 7-10 til 7-13, § 9-1 andre til fjerde ledd, § 9-3 sjette ledd og § 7-14 fjerde og femte ledd.

Tilbyder som har sterk markedsstilling etter § 6-1 andre ledd kan pålegges én eller flere særlige plikter som følger av §§ 7-2 og 7-4 til 7-7 i det tilgrensende markedet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i særlige tilfeller, og etter godkjenning fra EFTAs overvåkningsorgan, pålegge tilbyder som har sterk markedsstilling plikter utover det som følger av første ledd.

Plikter som pålegges etter denne bestemmelsen skal i det enkelte tilfelle være egnet til å fremme bærekraftig konkurranse og sluttbrukernes interesser, og skal være objektive, ikke-diskriminerende, offentlig tilgjengelig og forholdsmessige. Plikter som pålegges skal også så langt som mulig legge forholdene til rette for nasjonal og internasjonal utvikling i markedet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal vurdere om endringer i markedsutviklingen som påvirker konkurransesituasjonen tilsier at plikter

etter denne bestemmelsen bør endres. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i slike tilfeller endre, oppheve, eller ilegge nye plikter uten forutgående markedsanalyse, dersom endringene i markedsutviklingen ikke er viktige nok til å kreve ny markedsanalyse.

Dersom markedsanalysen etter § 6-3 første ledd viser at markedet ikke lenger oppfyller vilkårene for regulering, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet oppheve særlige plikter som er pålagt etter denne bestemmelsen. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal sikre tilstrekkelig forhåndsvarslings og kan fastsette at pliktene skal gjelde i en overgangsperiode. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette nye vilkår og frister som skal gjelde for inngåtte tilgangsavtaler.

Når Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegger plikter, skal prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3 følges.

§ 6-5 Frister for markedsanalyse og notifikering til EFTAs overvåkningsorgan

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal gjennomføre en ny markedsanalyse og notifiere begrunnet utkast til markedsvedtak til EFTAs overvåkningsorgan, innen fem år fra datoen for gjeldende markedsvedtak. I særlige tilfeller kan fristen forlenges med inntil ett år.

For markeder som ikke tidligere er notifisert til EFTAs overvåkningsorgan, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomføre markedsanalyser og notifiere et begrunnet forslag til markedsvedtak innen tre år fra ny anbefaling om relevante markeder er vedtatt i tråd med EØS-avtalen.

§ 6-6 Transnasjonale markeder

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan gjennomføre markedsanalyser og pålegge, endre, opprettholde eller trekke tilbake forpliktelser i transnasjonale markeder i fellesskap med andre myndigheter i EØS.

Departementet kan gi forskrift om transnasjonale markeder, herunder om markedsanalyse.

Kapittel 7. Plikter som kan pålegges tilbyder med sterk markedsstilling

§ 7-1 Tilgang til anleggsinfrastruktur

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver rimelig anmodning om å inngå eller endre avtale om tilgang til og bruk av anleggsinfrastruktur i elektroniske kommunikasjonsnett. Pålegg om tilgang til anleggsinfrastruktur kan blant annet omfatte tilgang til og bruk av bygninger og innganger til bygninger, ledninger i bygninger,

antennes, tårn og støttekonstruksjoner, stolper, master, rør, inspeksjonsbrønner og koblingsskap.

Plikten til å imøtekomme anmodninger om tilgang etter denne bestemmelsen kan også omfatte anleggsinfrastruktur som ikke er en del av det markedet tilgangsplikten gjelder når dette er forholdsmessig.

Departementet kan gi forskrift om tilgang til anleggsinfrastruktur.

§ 7-2 Tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver rimelig anmodning om å inngå avtale om tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og tilhørende fasiliteter når tilgang etter § 7-1 ikke anses tilstrekkelig til å fremme bærekraftig konkurranse.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan blant annet pålegge følgende tilgang etter første ledd

- bruk av spesifiserte fysiske nettelementer og tilhørende ressurser, herunder hel eller delt tilgang til aksessnett
- bruk av spesifiserte aktive eller virtuelle nettelementer og tjenester
- spesifiserte tjenester for videresalg
- tekniske grensesnitt, protokoller eller annen nøkkelteknologi som er nødvendig for å sikre at elektroniske kommunikasjonstjenester kan samvirke
- spesifiserte tjenester som er nødvendig for å sikre samtrafikk mellom tjenester helt frem til sluttbrukeren, eller for å sikre gjesting i mobilnett
- samtrafikkforpliktelser mellom nett og tilhørende fasiliteter
- samløkalisering
- nødvendige informasjons- og støttesystemer, herunder programvaresystemer, og
- tilhørende tjenester som angir identitet, lokasjon og tilstedeværelse.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver rimelig anmodning om å endre avtale om tilgang etter første ledd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan også kreve endring i tilbudte eller inngåtte avtaler for å oppfylle pålegg etter andre ledd eller pålegg etter § 15-5.

Tilbyder med sterk markedsstilling skal forhandle i god tro med tilbyder som ber om tilgang og sikre at vilkår som avtales er balanserte. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan stille krav til at vilkårene skal være rimelige og rettfærdige, og kan pålegge frister for tilgang.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å ikke trekke tilbake tilgang som allerede er gitt.

Departementet kan gi forskrift om tilgang, herunder om fast forvalg og forvalg ved bruk av pre-fiks. Departementet kan i forskrift fastsette tekniske og administrative vilkår for tilgang.

§ 7-3 *Krav til rimelig anmodning*

Ved vurderingen av om en anmodning er rimelig skal tilbyderens interesse i å disponere egen infrastruktur blant annet avveies mot behovet for å gi andre tilgang som er nødvendig for å kunne tilby konkurrerende tjenester. Ved vurderingen av hva som er nødvendig etter første punktum skal det tas hensyn til om det i lys av markedsutviklingen er teknisk og bedriftsøkonomisk mulig å anlegge eller bruke annen infrastruktur. Ved vurderingen av om en anmodning er rimelig skal det i tillegg tas hensyn til

- tilgjengelig kapasitet
- tilbyders investeringer og investeringsrisiko, særlig når det gjelder høyhastighetsnett og nyinvesteringer, og eventuelle offentlige støtte- og tilskuddsordninger
- om det er nødvendig å gi andre tilgang for å sikre fremveksten av et marked med bærekraftig konkurranse på sluttbrukernivå og er i sluttbrukernes interesse
- behov for å ivareta nettets integritet
- immaterielle rettigheter
- etablering av felleseuropeiske tjenester, og
- ivaretagelse av teknologisk utvikling.

Tilbyder med sterk markedsstilling skal dokumentere og begrunne avslag på anmodning om tilgang.

§ 7-4 *Offentliggjøring og standardtilbud*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å offentliggjøre spesifisert informasjon eller utarbeide og offentliggjøre standardtilbud for tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Plikten til å offentliggjøre spesifisert informasjon kan blant annet omfatte

- regnskapsinformasjon
- tekniske spesifikasjoner, herunder grensesnitt som brukes ved nettermineringspunktene, samt hvilke standarder som er brukt
- nettverksegenskaper, herunder forventet utvikling
- priser, og
- andre vilkår og betingelser for levering og bruk, herunder vilkår som endrer tilgang til

eller bruk av tjenester eller applikasjoner særlig ved migrering til ny infrastruktur, jf. § 7-12.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at tilbud etter første ledd er tilstrekkelig oppdelt i enkeltelementer med tilhørende vilkår basert på behov i markedet slik at bruker ikke må akseptere eller betale for tjenester, funksjoner eller ytelser som det ikke er anmodet om.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan gi pålegg om hvor, hvordan og på hvilke vilkår informasjonen skal offentliggjøres.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at tilbyder med sterk markedsstilling gjør endringer i standardtilbudet for å sikre overholdelse av ilagte plikter etter dette kapittelet, jf. § 15-5.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan på forhånd fastsette økonomiske sanksjoner som vil inntre ved brudd på bestemmelsen.

Departementet kan gi forskrift om offentliggjøring og standardtilbud.

§ 7-5 *Ikke-diskriminering*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å tilby tilgang på ikke-diskriminerende vilkår.

Krav til ikke-diskriminering etter første ledd kan omfatte at tilgang skal tilbys

- til eksterne tilbydere på samme eller likeverdige vilkår og med samme kvalitet som for tilbyders egne tjenester, datterselskap eller partnervirksomheter, og
- på samme eller likeverdige vilkår til eksterne tilbydere i samme eller likeverdige tilfeller.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at tilbyder med sterk markedsstilling skal tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle tilbydere, herunder egen virksomhet, innenfor samme tid og frister, på samme eller likeverdige vilkår og betingelser, herunder pris og servicenivå, og ved hjelp av samme eller likeverdige system og prosesser som gjelder for egen virksomhet.

Tilbyder med sterk markedsstilling kan pålegges å rapportere til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om hvordan kravet til ikke-diskriminering overholdes, jf. § 15-2, herunder dokumentere at pålagte krav etter andre og tredje ledd er i samsvar med forpliktelsene.

Departementet kan gi forskrift om ikke-diskriminering.

§ 7-6 *Regnskapsmessig skille*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å opprette regnskapsmessig skille mellom ulike virk-

somhetsområder eller mellom spesifiserte aktiviteter knyttet til tilgang.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling som er vertikalt integrert å offentliggjøre grossistpriser, samt internpriser, for å bidra til å sikre overholdelse av plikt til ikke-diskriminering eller hindre urimelig krysssubsidiering.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan gi pålegg om hvilke regnskapsmetoder og -prinsipper som skal anvendes, og i hvilken form informasjonen skal gis.

Tilbyder med sterk markedsstilling skal gjøre regnskapsinformasjon tilgjengelig på forespørsel fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, jf. § 15-2.

Departementet kan gi forskrift om prinsipper for regnskapsmessig skille.

§ 7-7 *Pris- og regnskapsregulering*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling prisforpliktelser for tilgang når tilbyder kan utnytte sin markedsstilling til skade for sluttbrukerne i markedet ved å opprettholde et uforholdsmessig høyt prisnivå, eller ved å etablere prisklemmer for konkurrerende tilbydere.

Ved vurdering av om prisregulering skal pålegges, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ta hensyn til

- a. behovet for å fremme konkurransen og,
- b. sluttbrukeres langsiktige interesser i at nett med svært høy kapasitet bygges ut og tas i bruk.

Prisforpliktelser etter første ledd skal gi tilbyder med sterk markedsstilling en rimelig avkastning på anvendt kapital.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å bruke bestemte metoder for å fastsette pris, og kan stille krav til prisstruktur for produkter som er underlagt tilgangsplikt.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å bruke bestemte systemer for føring av kostnadsregnskap. Tilbyder skal offentliggjøre en beskrivelse av pålagte systemer for føring av kostnadsregnskap, herunder en oversikt over hovedkategorier for kostnader og hvilke fordelingsnøkler som anvendes. Tilbyder skal fremlegge og offentliggjøre årlig bekreftelse på at kostnadsregnskapet er i samsvar med fastsatt system for føring av kostnadsregnskap, utarbeidet av ekstern revisor.

Når tilbyder med sterk markedsstilling er pålagt å tilby tilgang til kostnadsorienterte priser, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge

tilbyder å bevise at prisene er basert på reelle kostnader, og om nødvendig pålegge tilbyder å justere prisene. I andre tilfeller kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å dokumentere at prisene er i samsvar med forpliktelsene.

Departementet kan gi forskrift om pris- og regnskapsregulering.

§ 7-8 *Prisregulering av terminering av tale i mobilnett og fastnett*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ikke pålegge prisforpliktelser etter § 7-7 for terminering av tale i mobilnett og fastnett dersom det i medhold av andre ledd er fastsatt felles maksimalpriser for terminering.

Departementet kan gi forskrift for å gjennomføre vedtak om felles maksimalpriser for terminering av tale i mobilnett og fastnett innenfor EØS.

§ 7-9 *Strukturelt og regnskapsmessig skille for ene- og særrettsvirksomheter*

Tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester som har ene- eller særrettsvirksomhet innen andre områder i Norge eller i andre stater i EØS, skal

- a. ha regnskapsmessig skille for den delen av virksomheten som knytter seg til tilbud om elektronisk kommunikasjonsnett- eller tjenester, og
- b. skille ut den delen av virksomheten som knytter seg til tilbud om elektronisk kommunikasjonsnett- eller tjenester i en egen forretningsenhet eller i en egen juridisk enhet.

Første ledd gjelder ikke dersom virksomhetens samlede årlige omsetning for aktiviteter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i Norge er lavere enn 100 millioner kroner.

Departementet kan gi forskrift om strukturelt og regnskapsmessig skille, herunder om unntak fra pliktene.

§ 7-10 *Tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet*

En tilbyder som har sterk markedsstilling i ett eller flere grossistmarkeder, og som ikke er aktiv i noe sluttbrukermarked eller har eierinteresser eller andre særlige interesser i virksomheter som er aktive i sluttbrukermarkedet, kan pålegges tilgangsplikt etter § 7-2, plikt til ikke-diskriminering etter § 7-5 og plikt til rimelig og rettferdig prissetting.

I vurdering av om tilbyderen faller inn under første ledd skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ta stilling til om tilbyderen oppfyller følgende vilkår:

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- a. At alle selskaper og forretningsenheter i tilbyders virksomhet, alle selskaper som kontrolleres, men ikke nødvendigvis er heleid av samme overordnede eier, og enhver aksjeeier som er i stand til å utøve kontroll over virksomheten, utelukkende driver eller planlegger å drive virksomhet i grossistmarkeder for elektroniske kommunikasjonstjenester.
- b. At tilbyderen ikke har forpliktet seg gjennom en eksklusivitetsavtale, eller avtale som i praksis vil være en eksklusivitetsavtale, til å handle med en annen selvstendig tilbyder som driver virksomhet i senere ledd i verdikjeden eller som er aktiv i et sluttbrukermarked for elektroniske kommunikasjonstjenester.

Tilbyder etter første ledd kan pålegges ytterligere plikter etter §§ 7-1, 7-4, 7-6 og 7-7 dersom vilkårene tilbyderen benytter likevel har ført til, eller vil føre til, konkurranseproblemer til skade for sluttbrukerne.

Tilbyder etter første ledd skal uten ugrunnet opphold informere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om ethvert endret forhold som er av betydning for Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vurdering etter første ledd.

§ 7-11 *Prisregulering mv. av sluttbrukertjenester*

Når plikter etter §§ 7-1 til 7-7 ikke vil være tilstrekkelig for å legge til rette for bærekraftig konkurranse, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbyder med sterk markedsstilling i sluttbrukermarkedene vilkår for tilbud av sluttbrukertjeneste. Vilråene kan blant annet omfatte offentliggjøring, standardtilbud, ikke-diskriminering, pris- og regnskapsregulering og forbud mot urimelig koblingssalg.

§ 7-12 *Overgang fra eldre infrastruktur*

Tilbyder med sterk markedsstilling skal varsle Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om planer for å avvile eller skifte ut hele eller deler av infrastruktur som er underlagt særskilte forpliktelser etter dette kapitlet. Slikt varsel skal gis på forhånd og i god tid før avviklingen eller utskiftingen etter planen skal begynne.

Når det er nødvendig for å sikre konkurransen og sluttbrukernes rettigheter, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbyder etter første ledd følgende:

- a. Plikt til å utarbeide en detaljert plan for avviklingen eller utskiftingen. Planen skal omfatte egnede vilkår for overgangen, herunder tidsskjema for implementering, krav til tilstrekkelig forhåndsvarsling, overgangsvilkår og en oversikt over nødvendige alternative tilgangspro-

dukter som minst har sammenlignbar kvalitet som det eksisterende tilgangsproduktet.

- b. Plikt til å sikre at det tilbys tilgang til alternative tilgangsprodukter av minst sammenlignbar kvalitet som i den eksisterende infrastrukturen, og som gjør det mulig for tilgangssøkerne å nå de samme sluttbrukerne.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan oppheve tilgangsplikt til infrastruktur som skal legges ned eller erstattes med ny infrastruktur når egnede vilkår for migrering etter andre ledd er innført.

Dersom egnede vilkår etter andre ledd ikke innføres, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge nærmere vilkår for utskifting eller avvikling av infrastruktur, herunder krav til overgangstid, for å sikre konkurransen og sluttbrukernes rettigheter. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan gi pålegg om at infrastruktur som det allerede er pålagt tilgang til, ikke trekkes tilbake.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve at avviklingen eller utskiftingen stanses når varslingsfristen etter første ledd eller pålegg etter andre ledd ikke overholdes.

Departementet kan gi forskrift om overgang fra eldre infrastruktur.

§ 7-13 *Funksjonelt skille*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i særlige tilfeller og etter godkjenning fra EFTAs overvåkningsorgan pålegge vertikalt integrert tilbyder med sterk markedsstilling å innføre funksjonelt skille når

- a. det foreligger vesentlige og vedvarende konkurranseproblemer eller markedssvikt ved grossistsalg i markeder for tilgangsprodukter
- b. pålagte plikter etter §§ 7-1, 7-2 eller 7-4 til 7-7 ikke har ført til bærekraftig konkurranse
- c. det er ingen eller liten mulighet for at bærekraftig infrastrukturbasert konkurranse vil oppnås innenfor en rimelig tidshorisont, og
- d. funksjonelt skille vil være det mest effektive virkemiddelet for å avhjelpe aktuelle konkurranseproblemer eller markedssvikt.

Med funksjonelt skille menes i denne loven at aktiviteter knyttet til relevante tilgangsprodukter og tjenester skilles ut i en driftsmessig uavhengig forretningsenhet atskilt fra tilbyders øvrige virksomhetsområder. Den atskilte forretningsenheten skal tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle tilbydere, inkludert den vertikalt integrerte tilbyders øvrige forretningsenheter, på samme vilkår, til samme tidsfrister og ved bruk av samme systemer og prosesser.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i tillegg til å pålegge funksjonelt skille etter første

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ledd pålegge en eller flere særlige plikter som følger av §§ 7-1, 7-2, 7-4, 7-5 og 7-7.

Pålegg etter første ledd skal følge prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3.

Departementet kan gi forskrifter om funksjonelt skille.

§ 7-14 *Frivillig utskillelse av aksessnett*

Tilbyder med sterk markedsstilling skal informere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet minst tre måneder før tilbyder planlegger å overføre rådigheten over hele eller vesentlige deler av aksessnettet til annet eierskap, eller til en separat forretningsenhet. Tilbyder skal så tidlig som mulig informere Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om endringer i slike planer, og om det endelige resultatet av prosessen.

Tilbyder etter første ledd kan etter § 9-3 tilby å påta seg forpliktelser knyttet til tilgang til tilbyders nett i en gjennomføringsperiode etter at den frivillige utskillelsen av aksessnettet er gjennomført, for å sikre effektiv og ikke-diskriminerende tilgang for tredjeparter. Tilbudet skal være tilstrekkelig detaljert, herunder med hensyn til tidsplanen og rammene for tilbudets gjennomføring og varighet.

For å vurdere effekten av den planlagte utskillelsen og eventuelle tilbud etter andre ledd, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet gjennomføre en markedsanalyse av de forskjellige markedene med tilknytning til aksessnettet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal på bakgrunn av markedsanalysen pålegge, opprettholde, endre eller trekke tilbake plikter etter prosedyrene i §§ 14-2 og 14-3, og kan samtidig fastsette at tilbudet etter andre ledd skal gjøres helt eller delvis bindende.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette hvor lenge forpliktelser etter andre ledd skal være bindende. Varigheten kan være lengre enn angitt i § 6-5. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette at forpliktelser som er gjort bindende for en bestemt periode, skal forlenges når den opprinnelige tidsperioden utløper.

Kapittel 8. Tilgang til adgangskontrolltjenester for radio og fjernsyn

§ 8-1 *Tilgang til adgangskontrolltjenester for radio og fjernsyn*

Tilbyder av adgangskontrolltjeneste for digital radio og fjernsyn skal imøtekomme enhver rimelig anmodning om tilgang fra innholdsleverandører. Villkårene for tilgang skal være objektive, rimelige, rettferdige og ikke-diskriminerende, bygge på saklige kriterier og være offentlig tilgjengelige. Tilby-

der skal dokumentere og begrunne avslag på anmodning om tilgang. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge samme krav på tilbyder av andre funksjoner som kan begrense tilgangen til digital radio og fjernsyn.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan gjøre unntak fra kravet i første ledd dersom en markedsanalyse viser at en tilbyder ikke har sterk markedsstilling i det relevante markedet, og tilgangen på digital radio- og fjernsynstjeneste ikke blir redusert.

Tilbyder som gir tilgang til adgangskontrollsystemer for digital radio og fjernsyn skal opprette regnskapsmessig skille mellom slik virksomhet og annen virksomhet. Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter markedsanalyse, jf. § 6-3, finner at slikt pålegg ikke er forholdsmessig, skal plikten til regnskapsmessig skille oppheves.

Departementet kan gi forskrift om adgangskontrolltjenester og andre funksjoner som kan begrense tilgangen til radio og fjernsyn, herunder fastsette krav til overføring og mottak av digitale fjernsynstjenester og fjernsynsprogrammer. Departementet kan gi forskrift med krav til innehaver av immaterielle rettigheter til produkter og adgangskontrolltjeneste.

Kapittel 9. Tiltak for å fremme utbygging av nett med svært høy kapasitet

§ 9-1 *Saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet*

Tilbyder med sterk markedsstilling kan tilby Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å påta seg forpliktelser om saminvestering i forbindelse med utbygging av nye nett med svært høy kapasitet som består av optiske fiberelementer frem til sluttbrukers eiendom eller basestasjon.

Dersom tilbudet om saminvestering oppfyller kravene i § 9-2, og minst én tilbyder har inngått avtale om å saminvestere, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i vedtak fastsette at tilbudet etter første ledd skal være bindende for en periode på minst syv år. I denne perioden skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ikke pålegge forpliktelser etter § 6-4 for den delen av nettet som saminvesteringen gjelder. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan beslutte å gjøre et slikt tilbud om saminvestering bindende selv om avtale med annen tilbyder ikke er inngått, forutsatt at avtale om saminvestering inngås før vedtak om å unnlate regulering etter § 6-4 trer i kraft. Prosedyrene etter § 9-3 skal følges.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i særlige tilfeller, for å avhjelpe vesentlige konkurranseproblemer i bestemte markeder som ikke

kan avhjelpes på annet vis, gjøre unntak fra andre ledd andre punktum, og pålegge, opprettholde eller endre forpliktelser etter § 6-4.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å fremlegge årlig samsvarserklæring om overholdelse av forpliktelsene om saminvestering etter andre ledd.

§ 9-2 *Krav til tilbud om saminvestering*

Saminvesteringstilbudet, jf. § 9-1, skal oppfylle følgende vilkår:

- Tilbudet skal være åpent for alle tilbydere i nettets levetid.
- Tilbudet skal tilrettelegge for at medinvestorene skal kunne konkurrere effektivt på lang sikt i underliggende sluttbrukermarkeder hvor tilbyder med sterk markedsstilling er tilstede.
- Medinvestorene skal gis tilgang til hele kapasiteten i nettet som saminvesteringen gjelder på rimelige, rettferdige og ikke-diskriminerende vilkår.
- Medinvestorene skal ha fleksibilitet om tidspunkt for saminvestering og saminvesteringsandel.
- Medinvestorene skal ha gjensidig rett til tilgang til nettet på rimelige, rettferdige og transparente vilkår etter at nettet er tatt i bruk.
- Rettigheter og plikter som følger av saminvesteringsavtalen skal kunne overdras til andre medinvestorer eller tredjeparter.
- Tilbyder som ikke deltar i saminvesteringen, skal gis tilgang til nett til med tilsvarende kvalitet, hastighet og mulighet til å nå sluttbruker som før utbyggingen. Tilbudet skal på sikt gi tilgang til nett med svært høy kapasitet tilpasset utviklingen i sluttbrukermarkedene og på vilkår som opprettholder insentivene til å saminvestere. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal varsles om slike etterfølgende tilpasninger av tilgang til nett, og kan sette vilkår for tilpasningen.

Tilbyder med sterk markedsstilling kan i tilbudet inkludere rimelige krav til medinvestorers økonomiske evne til å delta.

Tilbyder med sterk markedsstilling skal offentliggjøre tilbudet i god tid og minst seks måneder før utbyggingen av det nye nettet starter. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan beslutte at varlingsperioden forlenges ved nasjonale behov. For tilbydere som kun tilbyr tjenester i grossistmarkedet, jf. § 7-10 kan fristen være kortere.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fatte enkeltvedtak, og departementet kan gi forskrift om saminvestering i nett med svært høy kapasitet,

herunder om offentliggjøring, utforming av og innhold i vilkår i tilbudet om saminvestering og om krav til medinvestorene.

§ 9-3 *Prosedyre for å gjøre tilbud om tilgang eller saminvestering bindende*

Tilbyder med sterk markedsstilling kan tilby Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å påta seg forpliktelser om

- inngåelse av samarbeidsavtaler som gjør særlige plikter etter § 6-4 overflødige
- inngåelse av saminvesteringsavtale om nett med svært høy kapasitet jf. §§ 9-1 og 9-2, eller
- frivillig utskillelse av aksessnett etter § 7-14.

Tilbudet etter første ledd skal være tilstrekkelig detaljert, og skal inneholde tidsplan, rammer for gjennomføring og forpliktelsens varighet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ved vurderingen av tilbudet etter første ledd gjennomføre en markedstest som omfatter høring etter § 14-2 av de foreslåtte forpliktelsene. Markedstesten er ikke nødvendig dersom forpliktelsene etter første ledd er klart tilstrekkelige. Ved vurdering av tilbudet skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i tillegg til momentene i § 6-4 fjerde ledd særlig legge vekt på

- dokumentasjon om at forpliktelsene er rimelige og rettferdige
- om tilbudet er åpent for alle markedsaktører
- om tilbudet legger til rette for rettidig tilgang på rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår forut for lansering av tilhørende sluttbrukertjenester
- om tilbudet er egnet til å legge til rette for bærekraftig konkurranse i sluttbrukermarkeder, og
- om det er egnet til å fremme samarbeid om etablering av nett med svært høy kapasitet, jf. §§ 9-1 og 9-2.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal informere tilbyder med sterk markedsstilling om foreløpige konklusjoner og om tilbudet etter første ledd oppfyller mål, kriterier og prosedyrer etter denne bestemmelsen, og etter §§ 6-4, 7-14, 9-1 og 9-2 der det er relevant. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også informere om på hvilke vilkår Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan vurdere å gjøre forpliktelsene bindende.

Tilbyder etter første ledd kan endre sitt tilbud for å ta hensyn til Nasjonal kommunikasjonsmyndighets foreløpige konklusjoner.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan beslutte at forpliktelsene skal være helt eller delvis bindende, og hvor lenge forpliktelsene skal være bindende. Nasjonal kommunikasjonsmyn-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

dighet kan fastsette at forpliktelser som er gjort bindende for en bestemt periode, skal forlenges når den opprinnelige tidsperioden utløper.

Kapittel 10. Tilrettelegging for infrastruktur-utbygging

§ 10-1 Ekspropriasjon

Departementet kan fatte vedtak om eller gi samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrett til fast eiendom for plassering av elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon.

For å sikre en hensiktsmessig bruk av ressurser som brukes eller kan brukes til elektronisk kommunikasjon, kan departementet fatte vedtak om eller samtykke til ekspropriasjon av tilbyders eller andres eiendomsrett eller bruksrett til elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon. I denne sammenheng kan departementet også vedta eller gi samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrett til fast eiendom som brukes i driften av elektronisk kommunikasjonsnett og elektronisk kommunikasjonsutstyr.

Det skal ytes vederlag for den byrden ekspropriasjonsvedtaket antas å påføre eieren eller den bruksberettigete. Dette gjelder likevel ikke dersom formålet er å knytte eiendommen til elektronisk kommunikasjonsnett. Vederlaget fastsettes ved skjønn, med mindre partene blir enige. Skjønn styres av jordskifteretten. Departementet kan likevel fatte vedtak for den enkelte sak om at skjønn skal styres av tingretten. Skjønn har ikke utsatt iverksetting for gjennomføringen av ekspropriasjonsvedtaket.

Eier eller bruksberettiget som ikke er et organ for stat eller kommune, kan kreve at elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon flyttes eller fjernes fra eiendommen dersom dette er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommen eller bruksretten. Ved manglende enighet skal kravet avgjøres ved skjønn. Det samme gjelder eventuelle krav om tilbakebetaling av vederlag mottatt etter tredje ledd i forbindelse med krav om flytting eller fjerning.

Bestemmelsene om utsatt iverksetting etter oreigningslova § 5 andre ledd gjelder for ekspropriasjon etter loven her. For øvrig gjelder oreigningslovas bestemmelser så langt det passer.

Det kreves særskilt tillatelse etter veglova for å plassere elektronisk kommunikasjonsnett eller utstyr for elektronisk kommunikasjon over, under, langs eller nær offentlig vei.

Departementet kan gi forskrift om når ekspropriasjon etter denne bestemmelsen kan skje, og om inngrepets omfang.

§ 10-2 Plikt til samlokalisering

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller tilhørende fasilitet som får ekspropriere etter § 10-1 eller annen tilsvarende lovbestemt rettighet, plikt til å gi annen tilbyder uten tilsvarende rett adgang til samlokalisering eller felles bruk av nettelement og tilhørende fasiliteter, for å verne miljø, folkehelse, offentlig sikkerhet eller for å oppfylle mål for by- og arealplanlegging.

Samlokalisering, felles bruk av nettelementer, tilhørende fasiliteter eller eiendom kan bare pålegges i spesifikke områder der dette er nødvendig for å nå målene etter første ledd. Pålegg om samlokalisering kan omfatte tilgang til blant annet eiendom, bygninger, kabler og rørganger i bygning, inkludert ledningsnett, antenner, tårn og andre støttekonstruksjoner, stolper, master, kabelkanaler, rør, kummer og fordelerskap.

Plikter etter første ledd skal være objektive, transparente, forholdsmessige og ikke-diskriminerende.

Vedtak skal følge prosedyren i § 14-2.

Departementet kan gi forskrift om samlokalisering for tilbydere, herunder om å utpeke en myndighet som sentral informasjonstjeneste, jf. § 1-4. Departementet kan gi forskrift om fordeling av kostnader ved felles bruk av ressurser eller eiendommer og ved samordning av offentlige bygge- og anleggsarbeider.

§ 10-3 Tilgang til nett og tilhørende fasiliteter i og utenfor bygninger

Når duplisering av infrastruktur ikke er fysisk gjennomførbart eller vil være ulønnsomt, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet pålegge tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett, eiere av slike nett eller andre som har disposisjonsrett til slike nett, plikt til å imøtekomme rimelig anmodning om å inngå eller endre avtale om tilgang til kabler og tilhørende fasiliteter i bygning eller frem til første tilkoblingspunkt hvor dette er plassert utenfor bygning.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i særlige tilfeller utvide tilgangsplikten etter første ledd til et punkt som ligger etter det første tilkoblingspunktet, og som sikrer tilgangssøkeren et tilstrekkelig antall sluttbrukerforbindelser til at det kan bli kommersielt lønnsomt å tilby tjenesten. Ved vurderingen av om det foreligger et særlig til-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

felle skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet blant annet vurdere om

- a. de økonomiske eller fysiske hindringene forbundet med å duplisere infrastruktur er omfattende og vedvarende, og
- b. hindringene motvirker bærekraftig konkurranse og gir betydelig dårligere tjenester eller tjenestetilbud, eller betydelig høyere priser for sluttbrukerne.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan fastsette vilkår for tilgang etter første og andre ledd, herunder om

- a. fysisk og virtuell tilgang til nettelementer og tilhørende fasiliteter
- b. offentliggjøring og standardtilbud
- c. ikke-diskriminering, og
- d. pris og fordeling av kostnader, inklusiv en rimelig fortjeneste, som kan ta høyde for risiko.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ikke pålegge tilbyder plikter etter andre ledd dersom minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a. Tilbyder er kun aktiv i grossistmarkedet og tilbyr andre tilbydere en likeverdig alternativ mulighet til å nå sluttbrukere ved å gi tilgang til nett med svært høy kapasitet på rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår. Dette gjelder likevel ikke dersom nettet er finansiert med offentlig tilskudd.
- b. Utvidelse av tilgangsplikten kan være til skade for utbyggingen av nye nett, særlig der slik utbygging skjer gjennom små lokale prosjekter.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan utvide unntaket etter fjerde ledd bokstav a til å omfatte tilbydere som tilbyr tilgang til nett med svært høy kapasitet på rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår.

Departementet kan gi forskrift om tilgangsplikt for eier og tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett, eller andre som har disposisjonsrett til slike nett, herunder om pris for tilgang.

§ 10-4 Etablering av småcellebasestasjoner

Statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner skal imøtekomme anmodning fra tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett om tilgang til bygninger, anlegg og andre fysiske innretninger som er egnet til etablering av småcellebasestasjoner eller som er nødvendig for å koble slike småcellebasestasjoner til transportnettet.

Anmodningen skal være skriftlig og angi tidsramme for etablering av småcellebasestasjoner eller tilkobling til transportnett i de delene som er relevante for tilgangen. Svar på anmodningen skal gis skriftlig innen to måneder fra en fullstendig anmodning er mottatt. Avslag på anmodningen

skal begrunnes og være basert på objektive, transparente og forholdsmessige kriterier, slik som

- a. nasjonal sikkerhet
- b. offentlig sikkerhet
- c. nettsikkerhet og integritet
- d. risiko for vesentlig forstyrrelse av andre tjenester som leveres over samme fysiske infrastruktur
- e. plassbegrensninger, eller
- f. hensynet til å sikre verneverdier i bygninger, andre kulturminner og kulturmiljøer, herunder fasader og tak på kirker og andre viktige kulturbygg.

Tilgang etter første ledd skal gis på ikke-diskriminerende, transparente, rettferdige og rimelige vilkår, herunder prisvilkår.

Departementet kan gi forskrift om tilgang til fysisk infrastruktur for etablering av småcellebasestasjoner og vilkår for slik tilgang, herunder prisvilkår, og om unntak fra tilgangsplikten. Departementet kan gi forskrift om vilkår for bruk av småcellebasestasjoner, og om fysiske og tekniske egenskaper for slike.

§ 10-5 Tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser

Når det er nødvendig for å sikre det lokale tilbudet av tjenester som bruker frekvenser, kan departementet pålegge tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett plikt til felles utnyttelse av passiv infrastruktur eller plikt til å inngå avtale om lokale nettgjestingstjenester.

Plikt etter første ledd skal bare pålegges dersom

- a. det ikke er bærekraftige alternative tilgangsmuligheter tilgjengelige på rettferdige og rimelige vilkår
- b. tillatelsen til bruk av frekvenser fastsetter at det kan være aktuelt å pålegge slike plikter, og
- c. det er uoverkommelige økonomiske eller fysiske hindringer knyttet til markedsbasert utbygging av infrastruktur basert på radiofrekvenser, og sluttbrukernes tilgang til nett eller tjenester derfor er sterkt begrenset eller fraværende.

Dersom pålegg etter første ledd ikke er tilstrekkelig for å bøte på sterke begrensninger i sluttbrukernes tilgang til nett eller tjenester og vilkårene etter andre ledd er oppfylt, kan departementet pålegge plikt til felles utnyttelse av aktiv infrastruktur.

Pålegg skal følge prosedyren i §§ 14-2 og 14-3, og revideres innen fem år.

Departementet kan gi forskrift om tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser.

§ 10-6 Kartlegging av bredbåndsdekning

Departementet skal kartlegge dekningen til elektroniske kommunikasjonsnett som kan levere bredbånd. Kartleggingen skal skje minst hvert tredje år og kan inkludere en prognose over fremtidig dekning.

Departementet kan, på bakgrunn av kartleggingen, jf. første ledd, identifisere geografiske områder hvor prognosene tilsier at det ikke vil bli bygget nett med svært høy kapasitet, eller at eksisterende nett ikke vil bli oppgradert til å yte minst 100 Mbit/s nedlastningshastighet.

I et område som er identifisert etter andre ledd, kan departementet oppfordre foretak og offentlige myndigheter om å opplyse om deres intensjoner om å bygge ut nett med svært høy kapasitet. Der som et foretak eller en offentlig myndighet har intensjoner om å bygge ut nett med svært høy kapasitet i et slikt område, kan departementet kreve at andre aktører opplyser om hvorvidt de har intensjon om å bygge ut eller vesentlig oppgradere sitt nett i det samme området.

Departementet skal sørge for at opplysninger som hentes inn ved kartlegging av bredbåndsdekning gjøres offentlig tilgjengelig så langt dataene ikke omfatter forretningssensitive opplysninger, kan skade nasjonal sikkerhet eller i henhold til offenkjenningslova skal unntas offentlighet.

Departementet skal sikre at sluttbrukerne har tilgang til søkeverktøy som gir oversikt over sluttbrukernes tilgang til bredbånd.

Departementet kan gi forskrift om kartlegging av bredbåndsdekning.

Kapittel 11. Frekvenser og satellittsystemer

§ 11-1 Nasjonal frekvensplan

Departementet skal fastsette en nasjonal plan for bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret. Den nasjonale frekvensplanen skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser og hensynet til å unngå skadelig interferens. Frekvensplanen fastsettes innenfor rammene av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.

Nasjonal frekvensplan skal være offentlig tilgjengelig. Departementet kan bestemme at deler av nasjonal frekvensplan ikke skal være offentlig tilgjengelig av hensyn til nasjonal sikkerhet.

§ 11-2 Tillatelse til bruk av frekvenser

Frekvenser skal ikke tas i bruk uten at det foreligger tillatelse fra departementet.

Tildeling av frekvenser skal skje etter objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige kriterier.

Ved tildeling av frekvenser skal det tas hensyn til effektiv bruk av samfunnets ressurser gjennom bærekraftig konkurranse, fri bevegelighet av tjenester, teknologi- og tjenestenøytralitet, harmonisert bruk av frekvenser og tilrettelegging for delt bruk.

Departementet kan tillate annen bruk av frekvenser enn det frekvensene er harmonisert for etter EØS-avtalen dersom det i offentlig høring etter § 14-2 ikke er etterspørsel etter å bruke frekvensene på harmoniserte vilkår og annen bruk ikke forstyrrer bruk av frekvensene på harmoniserte vilkår i andre EØS-stater.

Departementet kan avslå en søknad om tillatelse til bruk av frekvenser i følgende tilfeller eller med følgende begrunnelse:

- Dersom det er nødvendig av hensyn angitt i tredje ledd.
- For å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser.
- Dersom det er sannsynlig at søkeren ikke vil oppfylle vilkårene som vil gjelde for tillatelsen.
- Ved manglende betaling av gebyr eller avgift etter §§ 17-1 og 17-2, og ved manglende betaling av overtredelsesgebyr etter § 15-12 eller tvangsmulkt etter § 15-11.
- Dersom det ikke utstedes relevant konsesjon etter kringkastingsloven.

Departementet kan gi forskrift om tildeling og bruk av frekvenser.

§ 11-3 Tildeling når antall frekvenstillatelser begrenses

Departementet kan beslutte å begrense antallet frekvenstillatelser som skal tildeles dersom dette er nødvendig av hensyn til brukernes interesser og for å fremme bærekraftig konkurranse.

For å fremme konkurranse, dekning, effektiv bruk av samfunnets ressurser, innovasjon, næringsutvikling, eller for å sikre nødvendig tjenestetkvalitet skal tildelingen når antall frekvenstillatelser begrenses etter første ledd skje ved utvelgelsesprosedyrer etter kriteriene i § 11-2 andre ledd.

Departementet skal offentliggjøre og begrunne beslutningen om å begrense antall tillatelser, utvelgelsesprosedyrer, utvelgelseskriteriene og vilkår som skal knyttes til tillatelsen og legge det frem for offentlig høring etter § 14-2.

Når utvelgelsesprosedyren er fastsatt skal interesserte gis anledning til å søke om tillatelse til bruk av frekvenser.

Departementet kan gi forskrift om prosedyre for tildeling ved begrensnings av antall tillatelser.

§ 11-4 *Direktetildeling av frekvenstillatelser til særlige allmenntilretteleggende formål*

Når det er nødvendig for å ivareta særlige allmenntilretteleggende formål, herunder nød- og beredskapstjeneste, forsvars- og forskningsformål, og allmennkringkasting, kan departementet direkte tildele frekvenstillatelse uten at kravene i § 11-3 andre til fjerde ledd kommer til anvendelse.

Departementet kan gi forskrift om tildeling av frekvenstillatelser til særlige allmenntilretteleggende formål.

§ 11-5 *Vilkår for frekvenstillatelser*

Ved tildeling av frekvenstillatelser kan departementet sette vilkår til

- tjeneste og teknologi frekvensene skal brukes til
- sikkerhet og funksjonalitet for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn
- faktisk og effektiv bruk av frekvensene, blant annet til delt bruk av frekvenser og klima- og miljøtiltak
- dekning og tjenestekvalitet
- tekniske og operasjonelle forhold for å unngå skadelig interferens og begrense risikoen ved elektromagnetisk stråling
- tillatelsens varighet
- rett til å selge, leie ut eller på annen måte overføre frekvensressurser omfattet av tillatelsen
- vederlag
- individuelle forpliktelser i samsvar med tilbud
- forpliktelser i henhold til internasjonale overenskomster, og
- forpliktelser knyttet til prøvedrift, forskning og annen eksperimentell bruk av frekvenser.

Vilkår etter første ledd, særlig med sikte på å sikre faktisk og effektiv bruk av frekvenser eller for å fremme deknning, kan blant annet gjelde

- felles bruk av passiv eller aktiv infrastruktur som er avhengig av frekvenser, eller felles bruk av frekvenser
- kommersielle avtaler om tilgang til gjesting i nett, og
- felles utbygging av infrastruktur for levering av nett eller tjenester som er avhengig av bruken av frekvenser.

§ 11-6 *Krav til teknologi og tjeneste*

Departementet kan sette forholdsmessige og ikke-diskriminerende krav til valg av teknologi for elektroniske kommunikasjonstjenester for å unngå skadelig interferens, beskytte liv og helse, sikre tjenestekvalitet, sikre effektiv og delt bruk av frekvenser, eller for å oppfylle allmenne hensyn som nevnt i tredje ledd.

Departementet kan sette forholdsmessige og ikke-diskriminerende krav til hva slags elektronisk kommunikasjonstjeneste som kan tilbys på basis av frekvensressursene som gjøres tilgjengelige.

Departementet kan når det er forholdsmessig stille ikke-diskriminerende krav om at en elektronisk kommunikasjonstjeneste tilbys i nærmere avgrensede frekvensbånd blant annet for å sikre

- liv og helse
- samfunnsviktige kringkastingsformål
- effektiv bruk av frekvenser, eller
- sosial samhörighet.

Departementet kan nekte bruk av annet enn én bestemt elektronisk kommunikasjonstjeneste i et særskilt frekvensbånd for å beskytte nød- og sikkerhetstjenester, eller når det er nødvendig for å sikre andre allmenne hensyn.

Departementet kan endre teknologi- eller tjenestespesifikke restriksjoner.

Departementet kan gi forskrift om krav til teknologi og tjenester.

§ 11-7 *Varighet for frekvenstillatelser*

Ved fastsettelse av varighet for frekvenstillatelse etter § 11-5 første ledd bokstav f, skal departementet ta særlig hensyn til

- faktisk og effektiv bruk
- innovasjon, næringsutvikling og effektive investeringer
- forbedret deknning
- å sikre nødvendig tjenestekvalitet, og
- å sikre bærekraftig konkurranse.

Ved vurderingen kan departementet også ta hensyn til å sikre likt utløpstidspunkt for tillatelser i ett eller flere frekvensbånd.

Departementet kan gi forskrift om varighet for frekvenstillatelser.

§ 11-8 *Varighet for tillatelser til trådløse bredbåndstjenester*

Tillatelser til bruk av frekvenser som er harmonisert innenfor EØS til trådløse bredbåndstjenester, skal ha varighet på minst 15 år. Dersom varigheten er kortere enn 20 år, skal departementet vurdere forlengelse av tillatelsen senest to år før tillatelsen utløper, og kan vedta forlengelse slik at tillatelsen får en varighet på minst 20 år.

Ved vurderingen av om tillatelsen skal forlenges skal det særlig legges vekt på kriteriene i § 11-7 og behovet for å oppfylle mål av allmenn interesse, herunder å sikre liv og helse, offentlig orden, offentlig sikkerhet eller forsvarsformål. Departementet kan nekte å forlenge tillatelser dersom innehaver ikke har overholdt krav fastsatt

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

i eller i medhold av denne loven, herunder vilkår i tillatelsen.

Departementet kan gjøre unntak fra første ledd når

- a. det er nødvendig for å imøtekomme harmoniseringsforpliktelser som omfatter avgrensede geografiske områder der tilgangen til høyhastighetsnett er alvorlig mangelfull eller fraværende
- b. et prosjekt er av særlig kort varighet
- c. tillatelsen er til prøvedrift, forskning eller annen eksperimentell bruk
- d. tillatelsen er til bruk som kan sameksistere med trådløse bredbåndstjenester, eller
- e. tillatelsen er til annen bruk som ikke faller inn under den harmoniserte bruken innenfor EØS.

Uten hensyn til første ledd, kan departementet fastsette samme utløpstidspunkt for tillatelser i ett eller flere bånd for å sikre likt utløpstidspunkt på tillatelser.

§ 11-9 *Fornyelse av frekvenstillatelser*

Departementet skal innen rimelig tid før utløpet av individuelle tillatelser til frekvenser som er harmonisert innenfor EØS, vurdere om en tillatelse skal fornyes. Dette gjelder ikke når adgangen til fornyelse er utelukket i tillatelsen.

Vurderingen etter første ledd skal være åpen, transparent og ikke-diskriminerende, og departementet skal særlig legge vekt på følgende momenter

- a. oppfyllelse av lovens formål
- b. oppnåelse av vedtatte politiske målsettinger, både nasjonale og europeiske
- c. harmoniseringsforpliktelser på europeisk nivå
- d. hvordan vilkår i den aktuelle tillatelsen er oppfylt
- e. behovet for å fremme konkurranse eller hindre mulig konkurransevridning
- f. behovet for å gjøre bruken av frekvenser mer effektiv på grunn av den teknologiske utviklingen eller markedsutviklingen, og
- g. behovet for å unngå alvorlige driftsforstyrrelser.

Dersom departementet vurderer å fornye frekvenstillatelser som er tildelt etter § 11-3, skal det skje etter åpne, transparente og ikke diskriminerende prosedyrer, og vurderingen skal legges frem for offentlig høring etter § 14-2.

§ 11-10 *Salg, utleie og annen overføring av tillatelse til bruk av frekvenser*

Innehaver av frekvenstillatelse har rett til å selge, leie ut eller på annen måte overføre tillatelsen. Denne retten gjelder ikke for tillatelser direkte tildelt etter § 11-4 eller der adgangen til salg, utleie eller annen overføring er begrenset i tillatelsen.

Departementet kan i særskilte tilfeller tillate salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelse direkte tildelt etter § 11-4 dersom vilkår for direkte tildeling fortsatt vil være oppfylt. Departementet kan også i særskilte tilfeller etter søknad tillate salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelser der retten til salg, utleie eller annen overføring er begrenset i tillatelsen.

Før salg eller annen varig overføring av frekvenstillatelse finner sted, skal innehaver informere departementet om den planlagte overføringen.

Innehaver skal informere departementet før utleie eller annen midlertidig overføring av frekvenstillatelse finner sted, dersom dette kan ha konkurranseskadelig virkning eller konsekvenser for nasjonal sikkerhet.

Innehaver skal informere departementet om endringer i eiersammensetning eller eierstruktur som kan ha konkurranseskadelig virkning.

Departementet kan gi pålegg om at salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelse skal skje i samsvar med fastlagte prosedyrer, samt på en måte som bidrar til å sikre konkurranse og harmonisert bruk av frekvensene i tråd med nasjonal frekvensplan. Departementet kan nekte salg, utleie eller annen overføring av frekvenstillatelse for å hindre konkurranseskadelig virkning og når det følger av hensyn som angitt i § 11-2 femte ledd.

Departementet skal offentliggjøre informasjon om salg og annen varig overføring av frekvenstillatelser.

Departementet kan gi forskrift om adgang til og vilkår for salg, utleie og annen overføring av frekvenstillatelse.

§ 11-11 *Tiltak for å fremme konkurranse*

Innehaver av tillatelse til bruk av frekvenser skal utnytte tildelte frekvensressurser effektivt og på en slik måte at det ikke er til skade for konkurransen.

Departementet kan pålegge salg eller utleie av frekvenstillatelser når det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning.

Når det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse eller hindre konkurranseskadelig virkning kan departementet ved tildeling, endring eller fornyelse av frekvenstillatelser blant annet beslutte å

- a. begrense mengden frekvenser et eller flere foretak kan få tildelt
- b. reservere frekvenser til én eller flere aktører, eller
- c. pålegge forpliktelser om tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste.

Tiltak etter andre og tredje ledd skal høres etter § 14-2.

Departementet kan gi forskrift om tiltak som gjelder tildeling, endring eller fornyelse av frekvenstillatelser med sikte på å fremme konkurranse.

§ 11-12 *Tilbakekall og endring av frekvenstillatelse*

Departementet kan kalle tilbake eller endre en frekvenstillatelse dersom det er nødvendig

- for å sikre faktisk og effektiv bruk av frekvensene
- for å overholde harmoniseringsforpliktelser som følger av EØS-avtalen eller andre folkerettslige forpliktelser,
- for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn og andre viktige samfunnshensyn
- for å fremme bærekraftig konkurranse
- for å hindre konkurranseskadelig virkning som følge av salg, utleie eller annen overføring av tillatelse eller som følge av endringer i eiersammensetning eller eierstruktur, eller
- på grunn av endret nasjonal lovgivning.

Vedtak etter første ledd skal høres etter § 14-2, og fattes av departementet.

Departementet kan kalle tilbake en frekvenstillatelse dersom det er nødvendig for å ivareta hensyn etter § 11-11 første ledd eller dersom vilkår for direktetildeling etter § 11-4 første ledd bortfaller.

§ 11-13 *Rett til bruk av frekvenser tildelt andre*

Politiet kan uten tillatelse etter § 11-2 ta i bruk

- frekvenser som er tildelt andre, og
- radioutstyr og annet utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon og som ikke oppfyller kravene i forskrift gitt med hjemmel i § 13-1 femte ledd, dersom vilkårene for identifisering av kommunikasjonsanlegg etter straffeprosessloven § 216 a tredje ledd andre punktum, identifisering eller lokalisering av kommunikasjonsanlegg etter straffeprosessloven § 216 b andre ledd bokstav c eller bruk av tvangsmidler for å avverge alvorlig kriminalitet etter straffeprosessloven § 222 d er oppfylt, eller vilkårene for bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed etter politiloven § 17 d foreligger.

Politiet og Forsvaret kan uten tillatelse etter § 11-2 ta i bruk frekvenser etter første ledd bokstav a og utstyr etter første ledd bokstav b, for å uskadeliggjøre droner og andre gjenstander dersom det er fare for liv, helse eller sikkerhet.

Etterretningstjenesten kan i særskilte tilfeller og i korte tidsrom uten tillatelse etter § 11-2 ta i bruk frekvenser etter første ledd bokstav a og utstyr etter første ledd bokstav b, til identitetsfan-

ging når dette er strengt nødvendig for å innhente informasjon om en person som omfattes av etterretningstjenesteloven § 4-2 første ledd.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan i særskilte tilfeller og i korte tidsrom uten tillatelse etter § 11-2 ta i bruk frekvenser etter første ledd bokstav a og utstyr etter første ledd bokstav b, når dette er et nødvendig tiltak for forsvarlig sikring av lokaler, bygninger eller andre objekter som omfattes av sikkerhetsloven § 5-5, for å unngå at uvedkommende skaffer seg tilgang til sikkerhetsgradert informasjon.

Redningstjenesten kan uten tillatelse etter § 11-2 ta i bruk frekvenser etter første ledd bokstav a og utstyr etter første ledd bokstav b, til identitetsfangning når det er nødvendig for gjennomføring av søk- og redningsoppdrag.

Frekvensbruken skal skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i rettigheter som følger av allerede tildelte frekvenstillatelser.

Forsvaret, Etterretningstjenesten, redningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og politiet skal uten ugrunnet opphold varsle departementet når frekvenser som er tildelt andre er tatt i bruk. Varsel skal angi frekvensområde, tidsrom og sted. Departementet avgjør om og i tilfelle når rettighetshavere skal informeres. Dersom det er nødvendig for å ivareta andre samfunnsviktige hensyn, kan departementet fatte vedtak om at bruken av frekvenser etter første til femte ledd skal opphøre uten forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16.

Departementet kan gi forskrift om bruk av frekvenser som er tildelt andre og som brukes av Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt, og redningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og politiet.

§ 11-14 *Særskilt tillatelse til bruk av frekvenser for øvingsformål*

Departementet kan gi Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet tillatelse til å bruke frekvenser nevnt i § 11-13 første ledd bokstav a eller som brukes til mottak fra satellitt, og tillatelse til å bruke utstyr nevnt i § 11-13 første ledd bokstav b. Tillatelsene kan bare gis for øvingsformål og på egnet område.

Departementet kan unntaksvis gi tillatelse til å bruke frekvenser nevnt i § 11-13 første ledd bokstav a eller som brukes til mottak fra satellitt, og tillatelse til å bruke utstyr etter § 11-13 første ledd bokstav b til andre enn Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt og politiet, for å ivareta særlige allmennnyttige formål. Tillatelsene kan bare gis for øvingsformål og på egnet område.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Tillatelsen skal være geografisk og tidsmessig avgrenset. Tillatelser til Forsvarets forskningsinstitutt og Forsvaret, med unntak av Etterretningstjenesten, til bruk av frekvenser tildelt til offentlig mobilkommunikasjon skal i hovedsak bare gis til øvelser innenfor Forsvarets permanente øvingsområder. Departementet kan i særlige tilfeller gi tillatelse til Forsvarets forskningsinstitutt og Forsvaret til bruk av frekvenser tildelt til offentlig mobilkommunikasjon utenfor Forsvarets permanente øvingsområder når dette er nødvendig for å gjennomføre øvelsen.

Departementet skal varsle berørte parter og rettighetshavere i god tid før Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt, politiet eller andre, som får tillatelse til å ta i bruk frekvenser etter første eller andre ledd, tar frekvensene i bruk. Dersom det er nødvendig for å ivareta andre samfunnsviktige hensyn, kan departementet fatte vedtak om at bruken av frekvenser etter første eller andre ledd skal opphøre uten forhåndsvarsel.

Frekvensbruken skal skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i rettigheter som følger av allerede tildelte frekvenstillatelser.

Departementet kan gi forskrift om særskilt tillatelse til bruk av frekvenser for øvingsformål.

§ 11-15 Særskilt tillatelse til bruk av frekvenser til kriminalomsorgen

Departementet kan gi kriminalomsorgen tillatelse til å bruke frekvenser nevnt i § 11-13 første ledd bokstav a eller som brukes til mottak fra satellitt, og tillatelse til å bruke utstyr nevnt i § 11-13 første ledd bokstav b. Tillatelse kan bare gis for bruk i eller i tilknytning til fengsel med høyt sikkerhetsnivå. Departementet skal konsultere rettighetshavere før tillatelse gis.

Frekvensbruken skal skje på en måte som i minst mulig grad griper inn i rettigheter som følger av allerede tildelte frekvenstillatelser.

Dersom det er nødvendig for å ivareta andre samfunnsviktige hensyn, kan departementet fatte vedtak om at bruken av frekvenser etter første ledd skal opphøre uten forhåndsvarsel.

Departementet kan gi forskrift om særskilt tillatelse til bruk av frekvenser til kriminalomsorgen.

§ 11-16 Satellittsystemer

Departementet kan etter søknad gjennomføre innmelding av satellittsystemer til internasjonalt register.

Departementet kan gi forskrift om innmelding av satellittsystem, krav til søker og til søknaden,

betaling av vederlag, og avgifter til Den internasjonale teleunionen.

§ 11-17 Regressansvar for skade voldt av romgjenstand

I den utstrekning Norge i henhold til internasjonal overenskomst har utbetalt erstatning for skade voldt av romgjenstand, kan departementet kreve regress hos ansvarlig virksomhet.

Departementet kan pålegge den som ber om oppskyting av romgjenstand om å stille sikkerhet gjennom forsikring eller garanti for erstatningsforpliktelser som den norske stat kan pådra seg etter internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til.

Kapittel 12. Nummer, navn, domenenavn, og adresser

§ 12-1 Planer for nummer, navn og adresser

Departementet fastsetter nummerplaner og planer for navn og adresser for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Departementet kan endre nummerplanene når det er nødvendig for å sikre effektiv og bærekraftig ressursforvaltning blant annet for å reservere nummerressurser til andre formål.

Nasjonale nummerplaner skal være offentlig tilgjengelige. Departementet kan bestemme at deler av nasjonale nummerplaner ikke skal være offentlig tilgjengelige av hensyn til nasjonal sikkerhet.

Departementet kan utpeke andre offentlige organer eller private for administrering av nummerserier, nummer, navn og adresser for nærmere avgrensede formål, herunder adresseringsdatabaser.

Departementet kan gi forskrift om fastsettelse, bruk av og endring av planer for nummer, navn og adresser og om internasjonale anrop, herunder om anrop i grenseområder. Departementet kan også gi forskrift om vilkår for utpekt offentlig organ eller private som administrerer nummer, navn, adresser etter tredje ledd.

Kompetansen etter første til fjerde ledd omfatter også private nummerserier, nummer, navn- og adresseressurser.

§ 12-2 Tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser

Nummer, nummerserier, navn og adresser skal ikke tas i bruk uten at det foreligger tillatelse fra departementet. Dette gjelder ikke private ressurser.

Departementet kan gi tillatelse til bruk av nummer, nummerserier, navn og adresser i svar med de fastsatte nummerplanene. Dette

inkluderer både tildelinger til tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste og andre virksomheter.

Tildeling av nummerressurser skal skje gjennom objektive, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmessige prosedyrer. Departementet skal ikke begrense antallet nummertildelinger med mindre dette er nødvendig for effektiv nummerforvaltning. Departementet kan sette vilkår for tillatelsen.

Departementet kan gi forskrift om tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser. Departementet kan gi forskrift om takstprinsipper og maksimalpriser for anrop til enkelte spesifikke nummerserier, både på sluttbruker- og grossistnivå.

Departementet kan ved tildeling eller forskrift pålegge plikter ved bruk av nummer over landegrensene innenfor EØS, herunder for bruk av nummer til maskin til maskin-formål og til bruk i Tingenes Internett, for å sikre oppfyllelse av regler om forbrukerbeskyttelse og andre nummerrelaterte regler i den staten hvor nummerressursene brukes. Departementet kan gi forskrift om internasjonal koordinering av nummertildelinger og håndhevelse av disse, herunder om tilbaketrekking av ressurser.

§ 12-3 Pålegg om bruk av nummer, navn og adresser

Departementet kan gi pålegg om å ta i bruk og overta nummer, nummerserier, navn og adresser, samt å ta i bruk planer for nummer, navn og adresser.

Departementet kan gi nærmere forskrift om pålegg etter første ledd.

§ 12-4 Formidlingsplikt til nummer og prefiks

Tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett og tilbyder av offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal sikre at sluttbruker kan få forbindelse med alle nummer i

- a. nasjonal nummerplan
- b. andre EØS-staters nummerplaner
- c. nummerserien +800 (Universal International Freephone Number (UIFN) (internasjonale gratis nummer)), og
- d. utenlandske nett og tjenester med landskode tildelt av ITU ved bruk av internasjonalt prefiks 00.

Formidlingsplikten gjelder ikke i tilfeller hvor B-abonnent har valgt å begrense tilgang fra A-abonnenter lokalisert i særskilte geografiske områder.

Formidlingsplikten etter første ledd bokstav b og c gjelder ikke dersom det ikke er teknisk eller

økonomisk mulig for tilbyder å oppfylle formidlingsplikten.

Departementet kan pålegge tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller tilbyder av offentlig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste å sperre tilgang til nummer eller tjeneste ved svindel eller misbruk. Departementet kan også pålegge slik tilbyder å holde tilbake relevante samtrafikkinntekter eller andre relevante inntekter.

Departementet kan gi forskrift om formidling av samtaler etter første ledd, og sperring og sanksjoner etter tredje ledd, og om formidling av nummer til og fra andre internasjonale geografiske områder enn nevnt i andre ledd.

§ 12-5 Informasjon til nummeropplysningstjenester

Tilbyder av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste skal på rimelig anmodning og uten hinder av taushetsplikten i § 3-10 melde opplysninger om nummer, navn og adresser og tilknyttede sluttbrukere til nummeropplysningsvirksomhet som tilbyr offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester for å legge til rette for formidling av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste. Dette gjelder ikke opplysninger om sluttbrukere som har hemmelig nummer, jf. § 4-18, eller som har reservert seg mot at informasjonen utleveres til bruk i offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester.

Informasjon etter første ledd skal stilles til rådighet for nummeropplysningsvirksomhet som tilbyr offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester på en objektiv og ikke-diskriminerende måte og til kostnadsorientert pris, og skal oppdateres fortløpende.

Nummeropplysningsvirksomhet omfatter ikke verdiøkende virksomhet i egen eller andres salgs- og markedsføringsøyemed til annen bruk enn offentlig nummeropplysningstjeneste.

Departementet kan gi forskrift om krav til tilbydere av nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste, nummeropplysningsvirksomheter, og om sluttbrukeres plikter og rettigheter når det gjelder nummeropplysningstjenester.

§ 12-6 Database

Departementet kan gi pålegg om bruk av databaser som anvendes i forbindelse med elektronisk kommunikasjon og som inneholder opplysninger om eller er knyttet til nummer, navn eller adresser.

Departementet kan utpeke en organisasjon for administrasjon av slike databaser.

Departementet kan gi forskrift om utpeking og bruk av databaser etter denne bestemmelsen.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

§ 12-7 Domenenavn

Norid AS er registerenhet for de norske landkodeloppdomenene, og skal blant annet drifte og administrere navnetjenesten og registreringstjenesten for .no.

En registerenhet kan, etter tilrådning av departementet, få delegert ansvaret til å administrere andre toppdomener av nasjonal betydning av den internasjonale domeneforvalteren. Hvert norsk landkodeloppdomene eller toppdomene av nasjonal betydning kan kun administreres av én registerenhet.

Registerenheten fastsetter tildelingskriterier innenfor rammen av lov og forskrift. Tildelingsreglene for domenenavn under norske landkodeloppdomener og toppdomener av nasjonal betydning skal være offentlig tilgjengelige. Forvaltningsloven gjelder ikke ved tildeling av domenenavn.

Registerenheten for norske landkodeloppdomener eller toppdomener av nasjonal betydning skal benytte domeneforhandlere til deler av registreringsprosessen, og skal gi domeneforhandlerne tilgang til registreringstjenesten på ikke-diskriminerende vilkår.

Registrering av et domenenavn gir domeneabonnenten en bruksrett til domenenavnet. Domeneabonnenten er selv ansvarlig for bruken av domenenavnet.

Norid AS skal sørge for at det etableres en klageordning for behandling av tvistesaker om registrering av norske domenenavn. Dersom det blir flere registerenheter for domenenavn, vil disse også omfattes av klageordningen. Registerenheteene skal gjennomføre klageorganets avgjørelser.

Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om vilkår for administreringen av norske landkodeloppdomener og andre toppdomener av nasjonal betydning, herunder om en registerenhets administrering av slike domener, leveranse av navnetjenester eller infrastruktur tjenester som et ledd i disse. Departementet kan gi forskrift om krav til domeneforhandlere og hva som skal registreres.

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift om klageordningen, inkludert hvem klageordningen skal omfatte, hvilke klagesaker klageorganet skal behandle, saksbehandlingsregler og finansieringen av klageordningen.

Departementet kan fatte enkeltvedtak og gi forskrift med krav til sikkerhet, herunder om entydig identifisering av domeneabonnent.

§ 12-8 Forskrift om gjennomføring av toppnivådomener

Departementet kan gi forskrift om toppnivådomener, herunder om toppnivådomenet .eu.

Kapittel 13. Tillatt utstyr

§ 13-1 Innførsel, omsetning og bruk av utstyr

Radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr som omfattes av internasjonal overenskomst som Norge har sluttet seg til, og som skal bringes i omsetning, gjøres tilgjengelig på markedet eller settes i drift, må oppfylle krav fastsatt i eller i medhold av denne loven. Slike krav omfatter blant annet krav til sikkerhet, elektromagnetisk kompatibilitet, effektiv bruk av det elektromagnetiske frekvensspekteret, tilgjengelighet og krav til prosedyrer og merking.

Radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr som skal brukes til formål og tillatelser etter § 11-13, § 11-14 første ledd og § 11-15 og som ikke tilfredsstiller nærmere krav fastsatt i eller med hjemmel i denne loven, kan innføres og overleveres. Den som innfører utstyret skal ha skriftlig avtale med Forsvaret, Etterretningstjenesten, Forsvarets forskningsinstitutt, Kriminalomsorgen, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, politiet eller redningstjenesten, som utstyret skal overleveres til.

Innførsel og overlevering av radioutstyr som ikke omfattes av første eller andre ledd, krever tillatelse fra departementet. Departementet kan fastsette vilkår for tillatelsen og gjøre unntak fra kravet om tillatelse.

Departementet kan pålegge stans i innførsel, omsetning og bruk av utstyr etter andre ledd når det medfører trusler mot nasjonal sikkerhet eller fare for liv og helse, eller dersom utstyret ikke brukes i tråd med formålet.

Departementet kan gi forskrift om krav til og vilkår for å bringe radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr i omsetning, gjøre det tilgjengelig på markedet og sette det i drift. Departementet kan gi forskrift om registrering av forhandlere av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr.

§ 13-2 Utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon

Radioutstyr og annet utstyr som er beregnet på å forstyrre eller hindre lovlig elektronisk kommunikasjon er ikke tillatt å innføre, besitte, bringe i omsetning, gjøre tilgjengelig på markedet, sette i drift eller bruke. Forbudet gjelder ikke for innførsel og overlevering etter § 13-1 andre og tredje ledd, og bruk etter §§ 11-13, 11-14 og 11-15.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

§ 13-3 *Forskrift om teknisk kontrollorgan*

Departementet kan gi forskrift om krav til teknisk kontrollorgan.

Kapittel 14. Saksbehandlingsregler

§ 14-1 *Forholdet til forvaltningsloven*

Når ikke annet er bestemt i lov eller i medhold av lov gjelder forvaltningsloven for behandling av saker etter denne lov.

§ 14-2 *Høring av enkeltvedtak*

Alle interesserte aktører skal gis anledning til å uttale seg innenfor en rimelig frist før det fattes enkeltvedtak som kan ha betydelig innvirkning på det relevante marked. Det samme gjelder før det fattes avgjørelser etter §§ 2-3, 9-3, 10-2, 10-5, 11-2, 11-3, 11-9, 11-11 og 11-12. Kravet til høring gjelder ikke for enkeltvedtak som fattes med hjemmel i § 12-7, § 14-3 femte ledd, §§ 16-2 og 16-3.

Forslag til enkeltvedtak og uttalelser etter første ledd publiseres på Nasjonal kommunikasjonsmyndighets hjemmeside, men likevel slik at opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt unntas fra offentlighet. Offentleglova § 12 gjelder tilsvarende.

Første og andre ledd begrenser ikke varslingsplikten etter forvaltningsloven § 16.

§ 14-3 *Konsultasjonsprosedyre*

Når Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatter vedtak etter § 6-2 fjerde ledd, § 6-4 første, andre, tredje og sjette ledd, § 6-5, § 6-6, § 9-1 andre og tredje ledd, § 10-3 og § 10-5 første og tredje ledd som kan påvirke handelen mellom EØS-statene, skal et begrunnet utkast til vedtak offentliggjøres og sendes til EFTAs overvåkningsorgan, kompetente myndigheter i EØS og BEREC for konsultasjon med sikte på europeisk harmonisering. EFTAs overvåkningsorgan, BEREC og kompetente myndigheter innenfor EØS kan komme med merknader til forslaget innen en frist på én måned etter konsultasjonsprosedyrens start. Når vedtak etter § 9-1 får betydning for pliktene etter § 6-4 skal utkast til vedtaket om å gjøre et tilbud bindende vedlegges notifiseringen. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta tilbørlig hensyn til eventuelle merknader når vedtak fattes.

Når utkastet til vedtak definerer nye markeder etter § 6-2 fjerde ledd eller fastsetter at et foretak alene eller sammen med andre har sterk markedsstilling etter § 6-1, forlenges merknadsfristen til EFTAs overvåkningsorgan til tre måneder etter konsultasjonsperiodens start dersom EFTAs overvåkningsorgan mener at utkastet utgjør en handels-

hindring i strid med EØS-avtalen, eller er i alvorlig tvil om utkastet er i samsvar med EØS-retten.

EFTAs overvåkningsorgan kan innen fristen i andre ledd kreve at utkast til vedtak trekkes tilbake eller endres, eller oppheve forbeholdet etter andre ledd.

Når EFTAs overvåkningsorgan har alvorlig tvil om utkastet etter første ledd utgjør en handelshindring i strid med EØS-avtalen eller om forslaget er i samsvar med EØS-retten, utvides perioden før vedtak kan fattes med ytterligere tre måneder fra det tidspunktet EFTAs overvåkningsorgan informerer Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og BEREC om dette. I tremåneders-perioden skal EFTAs overvåkningsorgan, BEREC og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet samarbeide for å identifisere hensiktsmessige og effektive tiltak. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ta størst mulig hensyn til EFTAs overvåkningsorgans og BERECs uttalelser, og kan innen utløpet av tremåneders-perioden enten endre, trekke tilbake eller opprettholde sitt utkast til vedtak.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal trekke tilbake utkast til vedtak innen seks måneder etter at EFTAs overvåkningsorgan har krevd det etter tredje og fjerde ledd.

EFTAs overvåkningsorgan kan innen én måned etter fristen i fjerde ledd gi en anbefaling om at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal endre eller trekke tilbake utkastet til vedtak, eller fatte en beslutning om å oppheve sine forbehold etter fjerde ledd. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal innen én måned etter at anbefalingen er avgitt eller reservasjonen er trukket, oversende det endelige vedtaket til EFTAs overvåkningsorgan og BEREC. Fristen kan forlenges dersom det er nødvendig for å gjennomføre en offentlig høring, jf. §14-2.

Når BEREC er enig med EFTAs overvåkningsorgan i at det foreligger alvorlig tvil om utkast til vedtak med hjemmel i §§ 9-1 og 10-3 er i samsvar med EØS-retten, kan EFTAs overvåkningsorgan i løpet av fire måneder etter konsultasjonsprosedyrens start, kreve at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet trekker tilbake utkastet. EFTAs overvåkningsorgans vedtak skal inneholde en detaljert og objektiv analyse av grunnene til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighets utkast til vedtak ikke bør vedtas, og konkrete forslag til endring av vedtaket.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan når som helst trekke tilbake utkast til vedtak og skal ta tilbørlig hensyn til merknader fra EFTAs overvåkningsorgan før vedtak fattes.

Når det haster av hensyn til å sikre konkurran- sen eller ivareta brukernes interesser, kan Nasjo-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nal kommunikasjonsmyndighet i særlige tilfeller fatte midlertidige vedtak uten forutgående konsultasjon. Dersom Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil forlenge eller videreføre det midlertidige vedtaket, skal prosedyrene i første og andre ledd følges.

Departementet kan gi forskrifter om konsultasjonsprosedyren og gjennomføring av BEREC-regelverk.

§ 14-4 Instruksjonsadgang

Departementet kan pålegge Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å behandle saker innenfor lovens virkeområde.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan ikke instrueres i den enkelte sak ved behandling av saker etter kapittel 6 til 9, og §§ 10-2, 10-3, 16-1 og 16-2.

§ 14-5 Saksbehandlingstid ved søknad om frekvenstillatelse

Søknad om tillatelse til bruk av frekvenser i det elektromagnetiske frekvensspekteret skal avgjøres uten ugrunnet opphold og senest seks uker fra søknaden er mottatt. Fristen for behandling av en søknad om tildeling av frekvensressurser kan forlenges til åtte måneder ved tildeling etter § 11-3 jf. § 11-2.

For søknad om frekvenser som er omfattet av en folkerettslig plikt til å koordinere frekvenser i forhold til andre staters frekvensbruk, løper tidsfristen fra det tidspunkt svar på koordineringsforespørselen er mottatt.

Saksbehandlingsfristene i første ledd gjelder ikke når andre frister følger av internasjonale overenskomster om bruk av radiofrekvenser eller satellitbaneposisjoner, som Norge har sluttet seg til.

§ 14-6 Saksbehandlingstid ved søknad om bruk av nummer

Søknad om tillatelse til bruk av nummer som er reservert til særlige formål skal avgjøres uten ugrunnet opphold, og senest tre uker fra korrekt og fullstendig søknad er mottatt. Saksbehandlingstiden for tildelinger av nummer kan i særlige tilfeller forlenges med inntil tre uker.

§ 14-7 Utlevering av informasjon mellom nasjonale myndigheter

Uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Konkurransetilsynet gjensidig og etter forespørsel utveksle nødvendig informasjon. Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan utveksle taushetsbelagt informasjon med andre nasjonale

myndigheter når dette er nødvendig for å oppfylle kravene i denne loven og i sikkerhetsloven.

Myndigheten som mottar informasjon etter første ledd skal ikke uten skriftlig samtykke fra avsenderorganet gi innsyn i informasjon som på tidspunktet for utveksling var unntatt offentlighet av avsenderorganet etter offentleglova §§ 12, 14, 15 eller §§ 20 til 26. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ikke, uten samtykke fra Konkurransetilsynet, gi innsyn i informasjon som er omfattet av konkurranseloven § 26 og 27.

§ 14-8 Utlevering av informasjon for å oppfylle EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler

Uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet utlevere informasjon til EFTAs overvåkningsorgan, når det er fremmet en begrunnet forespørsel og informasjonen er nødvendig og forholdsmessig for gjennomføringen av oppgaver pålagt gjennom EØS-avtalen. Departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan utlevere informasjon til BEREC, ENISA og andre EØS-staters myndigheter i den grad det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven. Den opplysningen gjelder, skal informeres om videreformidling av taushetsbelagt informasjon dersom opplysningene opprinnelig er innhentet fra vedkommende.

For å oppfylle Norges øvrige avtaleforpliktelser overfor annen stat eller internasjonal organisasjon kan departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, gi myndigheter i andre stater eller tilsvarende organer i internasjonale organisasjoner opplysninger som er nødvendige for å fremme håndhevelsen av norsk, vedkommende stats eller organisasjons regulering på området for elektronisk kommunikasjon.

Ved utlevering av opplysninger etter første og andre ledd skal departementet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet stille som vilkår at opplysningene bare kan formidles videre med samtykke fra departementet eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, og for det formålet som samtykket omfatter.

Departementet kan gi forskrift om utlevering av opplysninger etter bestemmelsen.

§ 14-9 Unntak fra forvaltningens taushetsplikt mv.

Departementet kan uten hinder av taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 eller avtalebestemt taushetsplikt offentliggjøre opplysninger om avtalevilkårene til tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i det omfang dette er nødvendig for å sikre at kra-

vene om tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester blir oppfylt.

Tilsvarende kan opplysninger innhentet etter § 15-2 offentliggjøres dersom dette vil kunne bidra til å fremme bærekraftig konkurranse.

Ved offentliggjøring etter første og andre ledd skal det gis forutgående skriftlig underretning, og det skal tas hensyn til virksomhetens berettigede interesse i å bevare forretningshemmeligheter.

Taushetsbelagte opplysninger om tekniske innretninger eller løsninger skal ikke offentliggjøres.

Kapittel 15. Tilsyn og sanksjoner

§ 15-1 Tilsyn

Departementet skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven, er oppfylt. Departementet og den departementet utpeker kan benytte bistand fra andre ved utførelsen av tilsynet og kan uten forhåndsvarsel ta stikkprøver, foreta målinger og annen kontroll.

Departementet kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tilsyn og tilsynskompetanse, og om behandlingen av personopplysninger som mottas ved gjennomføring av tilsynsoppgaver.

§ 15-2 Opplysnings- og utleveringsplikt

Departementet kan kreve opplysninger fra enhver, herunder personopplysninger, når det er nødvendig for å gjennomføre bestemmelsene i denne loven, vedtak gitt i medhold av loven eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.

Departementet kan fastsette frister og i hvilken form opplysningene skal gis, og skal informere om hva opplysningene skal brukes til. Departementet kan kreve at opplysningene gis i et standardisert format dersom dette er nødvendig og forholdsmessig.

På samme vilkår som i første ledd kan departementet kreve utlevert eksisterende dokumenter og annen informasjon, innenfor nærmere frister.

Den som blir pålagt å gi opplysninger eller utlevere dokumenter eller annen informasjon skal gi dette til departementet uten hinder av lovbestemt eller avtalebestemt taushetsplikt. Opplysnings- og utleveringsplikten omfatter også sikkerhetsgraderte opplysninger om elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende fasiliteter og infrastruktur knyttet til drifts- og styrings-systemene, herunder fremtidige endringer i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Departementet kan gi forskrift om opplysnings- og utleveringsplikten, herunder om behandlingen av personopplysninger. Pålegg om å gi opplysninger, utlevere dokumentasjon og

annen informasjon kan påklages etter forvaltningsloven § 14.

§ 15-3 Medvirkning ved tilsyn

Den som er gjenstand for tilsyn har plikt til å sørge for at departementet har uhindret adgang til elektronisk kommunikasjonsnett, tilhørende fasiliteter, lokaler og områder. Nødvendig dokumentasjon og informasjon skal gjøres tilgjengelig for departementet. Den det føres tilsyn med kan pålegges å være til stede med relevant personell under tilsynet.

Den som er gjenstand for tilsyn har plikt å skaffe til veie radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr som departementet ber om å få utlevert eller tilsendt for nærmere kontroll, selv om utstyret ikke er tilgjengelig på lager. Utstyret som er gjenstand for tilsyn, skal vederlagsfritt overleveres til departementet.

§ 15-4 Internkontroll

Departementet kan gi pålegg om etablering eller endring av interne kontrollsystem for å sikre at kravene fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt. Det skal utarbeides dokumentasjon som viser at kravene til internkontroll er oppfylt. Dokumentasjonen skal oversendes til departementet på forespørsel.

Departementet kan gi forskrift om internkontroll og om dokumentasjon i forbindelse med internkontroll.

§ 15-5 Pålegg om retting og opphør av ulovlige forhold

Departementet kan gi pålegg om retting eller opphør av ulovlige forhold og fastsette vilkår for å sikre etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av denne loven. Departementet kan som ledd i dette blant annet pålegge tilbyder å inngå avtaler med andre tilbydere eller med sluttbrukere, og kan også pålegge tilbyder å ta inn nye avtalevilkår eller endre utformingen i slike avtaler.

Departementet kan gjennomføre særskilte tiltak ved brudd på vilkår i tillatelse, plikter pålagt tilbyder med sterk markedsstilling eller plikter som gjelder for tilbyder av leveringspliktig tjeneste og spesielle samfunnsplagte oppgaver.

Departementet kan gi pålegg om tiltak for å hindre utstråling fra radio- og terminalutstyr, ethvert annet utstyr, gjenstand eller innretning som medfører eller kan medføre forstyrrelse av elektronisk kommunikasjon. Tiltakene som pålegges skal være forholdsmessige, basert på en helhetsvurdering av partenes og samfunnets interesser.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Pålegg om retting eller opphør kan kreves gjennomført umiddelbart eller innen en fastsatt tidsfrist.

§ 15-6 *Tilbakekall*

Når det foreligger alvorlige eller gjentatte brudd på vilkår i tillatelser eller autorisasjoner gitt i eller i medhold av denne loven og departementet har gitt pålegg etter § 15-5 eller ilagt tvangsmulkt § 15-11 uten at overtredelsen opphører, kan departementet kalle tilbake den aktuelle tillatelsen eller autorisasjonen. Departementet kan kalle tilbake tillatelser og autorisasjoner uten å gi nye pålegg om retting dersom innehaver begår nye tilsvarende eller lignende brudd.

Departementet kan kalle tilbake tillatelse gitt i medhold av denne lov ved manglende betaling av gebyr, sektoravgift eller vederlag etter §§ 17-1 og 17-2, og ved manglende betaling av overtredelsesgebyr etter § 15-12.

Departementet kan kalle tilbake radioamatørlisens når innehaver har opptrådt i strid med forskrift om radioamatørlisens.

Departementet kan også tilbakekalle retten til å bruke nummerressurser over landegrensene ved overtredelser av vilkårene for tillatelsen, jf. § 12-2 femte ledd.

Tillatelser etter denne loven kan kalles tilbake uten forutgående pålegg eller forhåndsvarsel dersom brudd på vilkår i tillatelsen utgjør en alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse eller sikkerhet.

§ 15-7 *Stenging*

Departementet kan stenge elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og stanse bruk av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr når det ikke foreligger nødvendig tillatelse etter denne loven, når pålegg etter §§ 15-5 eller 15-11 ikke er oppfylt, eller når fortsatt drift eller bruk kan medføre alvorlig fare for liv, helse eller sikkerhet eller forårsake skadelig interferens. Departementet kan også stenge andre installasjoner som forstyrrer elektronisk kommunikasjon når fortsatt drift eller bruk kan medføre alvorlig fare for liv, helse eller sikkerhet. Manglende betaling av overtredelsesgebyr etter § 15-12 kan også føre til stenging.

Når fortsatt drift eller bruk kan medføre alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse eller sikkerhet, kan stenging skje uten forhåndsvarsel.

Departementet kan kreve bistand fra tilbydere som tilbyr andre tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og kan pålegge disse å gjennomføre stenging. Departementet kan kreve bistand fra politiet når det er nødvendig for å gjennomføre stengingen.

§ 15-8 *Pålegg om stans i omsetning og tilbakekall av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr*

Departementet kan gi pålegg om stans i omsetning av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr og om gjennomføring av tiltak for å kalle tilbake utstyr som er omsatt dersom bruk av utstyret kan medføre fare for liv, helse eller eiendom, medføre trusler mot sikkerhet eller elektromagnetisk kompatibilitet, medføre uhensiktsmessig bruk av det elektromagnetiske frekvensspektret, føre til manglende tilgjengelighet eller strider mot andre krav i forskrift fastsatt med hjemmel i § 13-1 femte ledd.

Departementet kan forby innførsel av utstyr som ikke er i samsvar med krav fastsatt i forskrift med hjemmel i § 13-1 femte ledd eller utstyr etter § 13-2 som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon.

§ 15-9 *Inndragning og destruksjon av utstyr*

Departementet kan inndra utstyr ved alvorlige eller gjentatte brudd på vedtak fattet etter §§ 15-5, 15-7 eller 15-8.

Inndragning kan skje umiddelbart og uten forhåndsvarsel dersom bruk av utstyret kan medføre alvorlig og umiddelbar fare for liv, helse eller sikkerhet, og det ikke er sannsynlig at andre sanksjoner etter kapittel 15 vil forhindre ulovlig bruk eller tilgjengeliggjøring på markedet. Departementet kan kreve bistand fra politiet når det er nødvendig for å gjennomføre inndragning.

Inndragning kan kun foretas når alvorlighetsgraden og varigheten av den rettsstridige handlingen gjør inndragningen forholdsmessig.

Departementet kan destruere det inndratte utstyret. Destruksjon kan tidligst skje seks måneder etter at klagefristen i det endelige vedtaket om inndragning har utløpt, og vedtaket ikke har blitt gjenstand for omgjøring eller domstolskontroll. Ved inndragning og destruksjon av utstyr for å forhindre tilgjengeliggjøring på markedet skal reglene i forordning (EF) nr. 765/2008 artikkel 19, jf. EØS-vareloven § 2, følges.

§ 15-10 *Tilbakebetaling mellom tilbydere*

Tilbyder som har betalt en høyere pris enn hva som er fastsatt i medhold av denne loven, kan kreve overprisen tilbakebetalt. Dette gjelder også overpris som følge av brudd på plikten til ikke-diskriminering.

På forespørsel fra den berettigede kan departementet fatte enkeltvedtak om tilbakebetaling av overpris mellom tilbydere. Ved vurderingen av om det bør fattes vedtak om tilbakebetaling, skal det

blant annet tas hensyn til tilbakebetalingsbeløpets størrelse og om det i tidligere perioder for den aktuelle tjenesten har blitt tatt for lav pris. Departementets avgjørelse om ikke å fatte vedtak om tilbakebetaling, kan ikke påklages.

Det skal beregnes renter av tilbakebetalingskravet i samsvar med forsinkelsesrenteloven. Frem til forsinkelsesrenten begynner å løpe skal Norges Banks pengemarkedsrente tillagt fire prosentpoeng benyttes som rentesats.

§ 15-11 *Tvangsmulkt*

Departementet kan ilegge tvangsmulkt for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov blir etterlevd.

Tvangsmulkten kan ilegges som en løpende mulkt eller som et beløp som forfaller ved hver overtredelse. Tvangsmulkt påløper ikke dersom etterlevelse blir umulig, og årsaken til dette ikke ligger hos den ansvarlige.

Departementet kan i særlige tilfeller redusere eller frafalle påløpt tvangsmulkt.

Departementet kan gi forskrift om tvangsmulkt.

§ 15-12 *Overtredelsesgebyr*

Departementet kan ilegge fysiske personer og foretak overtredelsesgebyr dersom personen, foretaket eller noen som handler på vegne av foretaket forsettlig eller uaktsomt

a. overtrer § 2-1 første til tredje ledd (registreringsplikt), § 2-2 første ledd (krav til registrering ved maritim oppgjørsvirksomhet), § 2-3 første ledd (alle-til-alle-kommunikasjon og samvirke mellom tjenester), § 2-5 (taushetsplikt ved tilgang og samtrafikk), § 2-7 første eller andre ledd (prosjektering, installasjon, vedlikehold og sammenkobling av elektroniske kommunikasjonsnett), § 2-8 første ledd (entydig identifisering av sluttbruker), § 2-9 første ledd (register over sluttbrukere) § 2-10 første til fjerde ledd (anrop til nødmeldetjeneste og geografisk lokalisering av nødanrop), § 2-11 første ledd (eCall), § 3-1 første, tredje eller fjerde ledd (sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester), § 3-2 første eller andre ledd (varsling til abonnent og bruker ved sikkerhetshendelser), § 3-3 første ledd (varsling ved sikkerhetshendelser), § 3-6 første ledd (formidling av viktig melding), § 3-7 første til tredje ledd (datasenter), § 3-8 andre, tredje eller femte til åttende ledd (tillatte bruksbegrensninger), § 3-10 første, andre eller fjerde ledd (taushetsplikt), § 3-11 første ledd (sletting av data), § 3-12 første ledd (tilrettelegging for lovbestemt tilgang til

informasjon), § 3-13 første, eller andre ledd (plikt til lagring av IP-adresser), § 3-14 første eller fjerde ledd (utlevering av IP-adresser), § 3-15 første ledd (bruk av informasjonskapsler mv.), § 4-1 (likebehandling), § 4-3 første ledd (leveringsvilkår og offentliggjøring), § 4-4 første eller andre ledd (opplysningsplikt før avtaletilbud), § 4-5 første eller andre ledd (avtalesammendrag og avtalevilkår), § 4-6 første, fjerde eller femte ledd (bindingstid, varslingsplikt og oppsigelse), § 4-8 første eller andre ledd (kontroll av forbruk), § 4-9 første eller andre ledd (kontroll av kostnader), § 4-11 første til fjerde ledd (tiltak ved uteblitt betaling), § 4-12 (koblingssalg), § 4-13 (tilgang til e-post etter oppsigelse av avtale), § 4-14 første til femte ledd (bytte av internettilgangstjeneste), § 4-17 første til fjerde ledd (nummerportabilitet), § 4-18 første ledd (hemmelig nummer), § 4-19 (unntak fra mikroforetak som tilbyder), § 5-4 (avhendelse av aksessnettet), § 7-3 andre ledd (krav til rimelig anmodning), § 7-6 fjerde ledd (regnskapsmessig skille), § 7-9 første ledd (strukturelt og regnskapsmessig skille for ene- og særrettsvirksomheter), § 7-10 fjerde ledd (tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet), § 7-13 andre ledd (funksjonelt skille), § 7-14 første ledd (frivillig utskillelse av aksessnett), § 8-1 første eller tredje ledd (tilgang til adgangskontrolltjenester for radio og fjernsyn), § 9-2 første eller tredje ledd (krav til tilbud om saminvestering), § 11-2 første ledd (tillatelse til bruk av frekvenser), § 11-10 første eller tredje til femte ledd (salg, utleie og annen overføring av tillatelse til bruk av frekvenser), § 11-11 første ledd (tiltak for å fremme konkurranse), § 12-2 første ledd (tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser), § 12-4 første ledd (formidlingsplikt til nummer og prefiks), § 12-5 første eller andre ledd (informasjon til nummeropplysningstjenester), § 13-1 første til tredje ledd (omsetning av utstyr), § 13-2 (utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon) eller § 15-3 (medvirkning ved tilsyn)

b. overtrer forskrift gitt med hjemmel i loven, når det er fastsatt i forskriften at overtredelsen kan medføre slik sanksjon

c. overtrer enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i § 2-3 andre eller tredje ledd (alle-til-alle-kommunikasjon og samvirke mellom tjenester), § 2-4 andre ledd (krav til nett, tjeneste, tilhørende utstyr og fasiliteter), § 2-6 første til tredje ledd (måling og informasjon om kvalitet), § 2-11 andre ledd (eCall), § 2-12 fjerde ledd (sikring og fortsatt levering ved konkurs

hos tilbyder mv.), § 3-1 femte til syvende ledd (sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester), § 3-5 første ledd (begrensninger i markedsadgang), § 3-6 andre ledd (formidling av viktig melding), § 3-7 andre, fjerde eller femte ledd (datasenter), § 3-8 første ledd (tillatte bruksbegrensninger), § 4-3 andre ledd (leveringsvilkår og offentliggjøring), § 5-1 første eller femte ledd (leveringspliktige tjenester), § 5-2 andre ledd (finansiering av leveringspliktige tjenester), § 5-3 første ledd (spesielle samfunnspålagte oppgaver), § 6-4 tredje, femte eller sjette ledd (plikter for tilbyder med sterk markedsstilling), § 6-6 første ledd (transnasjonale markeder), § 7-1 første eller andre ledd (tilgang til anleggsinfrastruktur), § 7-2 første til femte ledd (tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester), § 7-4 første til fjerde ledd (offentliggjøring og standardtilbud), § 7-5 første, tredje eller fjerde ledd (ikke-diskriminering), § 7-6 første eller fjerde ledd (regnskapsmessig skille), § 7-7 første eller fjerde til sjette ledd (pris- og regnskapsregulering), § 7-10 første eller tredje ledd (tilbyder som kun er aktiv i grossistmarkedet), § 7-11 første ledd (prisregulering mv. av sluttbrukertjenester), § 7-12 andre, fjerde eller femte ledd (overgang fra eldre infrastruktur), § 7-13 første eller tredje ledd (funksjonelt skille), § 7-14 fjerde eller femte ledd (frivillig utskillelse av aksessnett), § 8-1 første ledd (tilgang til adgangskontrolltjenester for radio og fjernsyn), § 9-1 andre til fjerde ledd (saminvestering i nye nett med svært høy kapasitet), § 9-2 fjerde ledd (krav til tilbud om saminvestering), § 9-3 sjette ledd (prosedyre for å gjøre tilbud om tilgang og saminvestering bindende), § 10-2 første ledd (plikt til samlokalisering for tilbydere), § 10-3 første til tredje ledd (tilgang til nett og tilhørende fasiliteter i og utenfor bygninger), § 10-5 første eller tredje ledd (tilgang til infrastruktur for tjenester som bruker frekvenser), § 10-6 tredje ledd (kartlegging av bredbåndsdekning), § 11-10 sjette ledd (salg, utleie og annen overføring av tillatelse til bruk av frekvenser), § 11-11 andre eller tredje ledd (tiltak for å fremme konkurranse), § 12-2 femte ledd (tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser), § 12-3 første ledd (pålegg om bruk av nummer, navn og adresser), § 12-4 tredje ledd (formidlingsplikt til nummer og prefiks), § 12-6 første eller andre ledd (database), § 13-1 fjerde ledd (omsetning av utstyr), § 15-4 første ledd (internkontroll), § 15-5

hold) eller § 15-8 (pålegg om stans i omsetning og tilbakekall av radioutstyr, terminalutstyr og annet utstyr)

- d. overtrer pålegg fastsatt med hjemmel i § 15-2 (opplysnings- og utleveringsplikt), eller
- e. gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til departementet eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, eller medvirker til overtredelser etter bokstav a til d.

Departementet kan gi forskrift om hvilke forskriftsbestemmelser som kan medføre overtredelsesgebyr, jf. første ledd bokstav b.

§ 15-13 *Utmåling av overtredelsesgebyr mv.*

Ved fastsettelse av overtredelsesgebyrets størrelse skal det særlig legges vekt på overtredelsens grovhet, overtredelsens varighet, utvist skyld og foretakets omsetning.

Overtredelsesgebyr forfaller til betaling fire uker fra vedtaket ble truffet. Lengre frist kan fastsettes i vedtaket eller senere. Vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Der som det anlegges søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften. Retten kan prøve alle sider av saken.

Adgangen til å pålegge overtredelsesgebyr forældes etter fem år. Foreldelsesfristen avbrytes når departementet meddeler en fysisk person eller et foretak at vedkommende er mistenkt for overtredelse av loven eller vedtak fastsatt med hjemmel i loven.

Departementet kan gi forskrift om fastsettelse og gjennomføring, inkludert utmåling og inndrivelse av overtredelsesgebyr.

§ 15-14 *Straff*

Med bot eller fengsel inntil ett år straffes den som forsettlig eller uaktsomt

- a. overtrer § 2-10 første til fjerde ledd (anrop til nødmeldetjeneste og geografisk lokalisering av nødanrop), § 2-11 første ledd (eCall), § 3-3 første ledd (varsling ved sikkerhetshendelser), § 3-6 første ledd (formidling av viktig melding), § 3-8 andre ledd (tillatte bruksbegrensninger) § 3-10 første eller andre ledd (taushetsplikt), § 11-2 første ledd (tillatelse til bruk av frekvenser), § 12-2 første ledd (tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser), § 13-1 første til tredje ledd (omsetning av utstyr) eller § 13-2 (utstyr som er beregnet på å forstyrre elektronisk kommunikasjon)
- b. overtrer forskrift gitt med hjemmel i loven når det er fastsatt i forskriften at overtredelse er straffbart, eller

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

c. overtrer enkeltvedtak fastsatt med hjemmel i § 2-4 andre ledd (krav til nett, tjeneste, tilhørende utstyr og fasiliteter), § 3-1 femte, sjette eller syvende ledd (sikkerhet i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester), § 3-7 andre ledd (datasenter), § 3-8 første ledd (tillatte bruksbegrensninger), § 11-2 første ledd, (tillatelse til bruk av frekvenser), § 12-2 første eller femte ledd (tillatelse til bruk av nummer, navn og adresser), § 12-3 første ledd (pålegg om bruk av nummer, navn og adresser), § 13-1 andre, tredje eller fjerde ledd (omsetning av utstyr), § 15-7 første, andre eller tredje ledd (stengning).

Grovt brudd på § 3-10 (taushetsplikt) straffes med fengsel inntil tre år. Ved avgjørelsen av om taushetsbruddet er grovt skal det særlig legges vekt på om gjerningspersonen har hatt forsett om uberettiget vinning og om handlingen har ført til tap eller fare for tap for noen.

Departementet kan gi forskrift om hvilke forskriftsbestemmelser som kan medføre straff, jf. første ledd nr. 2 bokstav b.

Kapittel 16. Konfliktløsning og klage

§ 16-1 Mekling i tvist mellom tilbydere

I tvister mellom tilbydere om forpliktelser som følger av eller i medhold av denne loven kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter anmodning fra en part mekle for å oppnå enighet mellom partene. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan etter konsultasjon med partene fastsette tidsfrister og andre vilkår knyttet til meklingen. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan på ethvert tidspunkt avbryte meklingen. Meklingsperioden skal ikke overstige fire måneder.

Mekling etter første ledd er ikke til hinder for at det reises sak for de alminnelige domstolene. Forvaltningsloven § 27 b gjelder ikke.

Departementet kan gi forskrift om mekling mellom tilbydere.

§ 16-2 Konfliktløsning i tvister mellom tilbydere

Tvist om rettigheter og plikter etter enkeltvedtak gitt i eller i medhold av denne lov mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende fasiliteter eller andre som kan utlede rett etter § 7-2, kan bringes inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til avgjørelse av en som er part i tvisten. Partene i konflikten plikter å samarbeide med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet for å løse tvisten.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal avgjøre tvisten så snart som mulig og senest innen fire måneder etter at saken er brakt inn for Nasjo-

nal kommunikasjonsmyndighet. I særlige tilfeller kan tidsfristen forlenges.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan unnlate å fatte vedtak dersom konflikten kan løses ved andre midler, jf. § 16-1, og skal uten ugrunnet opphold meddele partene dette. Har forsøk på konfliktløsning pågått i fire måneder eller blitt avbrutt uten resultat og saken ikke er brakt inn for domstolen, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter ny anmodning fra en part fatte vedtak i saken innenfor tidsfristen i andre ledd.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal offentliggjøre vedtak med de begrensninger som følger av forvaltningsloven § 13.

At en sak er brakt inn for nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter første ledd er ikke til hinder for at det reises sak for de alminnelige domstolene. Forvaltningsloven § 27 b gjelder ikke.

Departementet kan gi forskrift om prosedyrer for konfliktløsning.

§ 16-3 Tvister over landegrensene

Tvist om elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester som omfatter mer enn én EØS-stat, kan bringes inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet av en part i tvisten. Tvister etter kapittel 11 og tvister om spektrumskoordinering mellom EØS-stater omfattes ikke av ordningen.

Når tvisten vil kunne påvirke handelen mellom EØS-statene skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet konsultere BEREC med sikte på å finne en omforent løsning på konflikten. BEREC kan anbefale at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet griper inn på en bestemt måte, eller ikke griper inn. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal avvente BERECs anbefaling før vedtak fattes og ta tilbørlig hensyn til anbefalingen. Vedtak skal fattes innen én måned etter at BERECs anbefaling er mottatt av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Når det av hensyn til å sikre konkurransen eller ivareta sluttbrukernes interesser, er behov for en rask avklaring, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i særlige tilfeller gjøre unntak fra andre ledd og fatte midlertidige vedtak uten forutgående konsultasjon.

Har forsøk på tvisteløsning pågått i fire måneder eller blitt avbrutt uten resultat, og saken ikke er brakt inn for en domstol, skal myndighetene i de involverte statene etter ny anmodning fra en part samarbeide for å bidra til at konflikten løses.

At en sak er brakt inn for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet etter første ledd er ikke til hinder for at det reises sak for de alminnelige domstolene. Forvaltningsloven § 27 b gjelder ikke.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

§ 16-4 Voldgift

Avtale om å avgjøre konflikter om tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester ved voldgift er bare bindende når avtalen om voldgift er inngått etter at konflikten oppstod.

En voldgiftsavgjørelse hindrer ikke departementet i å pålegge forpliktelser eller fatte andre vedtak i medhold av loven.

§ 16-5 Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon

Brukerklagenemnda skal behandle klager fra forbruker eller mikroforetak som gjelder levering av offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjenester, internetttilgangstjenester, levering av TV-tjenester, leveringspliktige tjenester og tvister etter § 4-16. Nemnda skal behandle slike klager både når avtale gjelder enkelttjenester og koblingssalg. Slike tvister kan blant annet gjelde inngåelse og oppfyllelse av abonnementsavtale, kvalitet, fakturering og erstatning. Nemnda skal ikke behandle tvister om grensene for leveringsplikt, klager om kringkastingsinnhold, sammensetting av kanalpakker eller levering av abonnementspakker over internett.

Sluttbruker etter første ledd kan kreve nemndsbehandling av enhver tvist hvor nemnda er kompetent, såfremt sluttbrukeren har rettslig interesse i å få nemndas uttalelse i saken. Tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester som omfattes av klageordningen, plikter å la nemnda behandle tvister med sluttbruker. Departementet kan unnta tilbyder eller gruppe av tilbydere fra klageordningen. Så lenge en tvist er til behandling i nemnda, kan ikke en part bringe tvisten inn for de alminnelige domstolene.

Brukerklagenemnda skal sikre en rimelig, rettferdig og hurtig behandling av tvister som hører under nemnda. Nemndas organisering og sammensetning skal ivareta balansen mellom nærings- og forbrukerinteresser.

Brukerklagenemndas virksomhet skal finansieres av tilbyderne av de tjenestene som omfattes av klageordningen. Skyldige bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift fastsette nærmere bestemmelser om Brukerklagenemnda, herunder nærmere bestemmelser om finansiering og hvilke tjenester som skal omfattes av klageordningen, og kan i forskrift presisere og avgrense nemndas kompetanse.

§ 16-6 Klagenemnda for elektronisk kommunikasjon

Klagenemnda for elektronisk kommunikasjon avgjør klager på enkeltvedtak som fattes av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med hjemmel i eller i medhold av denne loven, med unntak av klager som avgjøres etter §16-7 og klagesaker som er unntatt fra Klagenemndas kompetanse i forskrift.

Klagenemndas avgjørelse i klagesak skal ikke stride mot pålegg gitt av EFTAs overvåkningsorgan, jf. § 14-3 tredje ledd, og skal ta størst mulig hensyn til EFTAs overvåkningsorgans og BERECs uttalelser etter § 14-3 fjerde ledd.

Bare klagenemnda kan fatte avgjørelser om utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42 i saker som faller inn under klagenemndas kompetanse.

Klagenemnda kan ikke gi Nasjonal kommunikasjonsmyndighet instruks i enkeltsaker som tilsynet har til behandling. Klagenemnda kan omgjøre egne vedtak etter forvaltningsloven § 35, men kan ikke av eget tiltak omgjøre Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak etter forvaltningsloven § 35 andre ledd.

Klagenemnda er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underlagt departementet. Kongen eller departementet kan ikke instruere klagenemnda om behandlingen eller avgjørelser av enkeltsaker. Kongen eller departementet kan ikke av eget tiltak omgjøre Nasjonal kommunikasjonsmyndighet eller klagenemndas enkeltvedtak i saker som faller inn under klagenemndas kompetanse.

Klagenemnda skal ha inntil ti medlemmer. Medlemmene oppnevnes av Kongen for fire år med adgang til gjenoppnevning for ytterligere fire år. Kongen bestemmer hvem som skal være leder og nestleder. Nemndas leder skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. Klagenemnda skal gi en årlig rapport til departementet om behandling av klagesakene.

Departementet kan gi forskrift om klagenemnda, blant annet om sammensetning, organisering, finansiering, saksbehandling, tidsbruk og rapportering. Departementet kan i enkeltvedtak avgjøre om en klagesak som både faller inn under klagenemndas og departementets kompetanse skal avgjøres av klagenemnda eller av departementet. Departementet kan i forskrift unnta saks typer fra behandling i nemnda.

§ 16-7 Klager som avgjøres av departementet

Departementet avgjør klager over enkeltvedtak som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fattet med hjemmel i eller i medhold av §§ 3-1 til 3-14 og klager på enkeltvedtak som unntas i forskrift

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

fra klagebehandling i klagenemnda etter § 16-6 syvende ledd.

§ 16-8 Ugyldighet

Avtale i strid med denne loven eller med vedtak etter loven er ugyldig mellom partene.

Ugyldigheten rekker bare så langt plikter etter denne loven er overtrådt, med mindre det etter avtaleloven § 36 vil være urimelig å gjøre resten av avtalen gjeldende.

§ 16-9 Søksmålsfrister mv.

Søksmål som gjelder enkeltvedtak fattet med hjemmel i eller i medhold av denne loven må reises innen seks måneder etter at vedtaket ble fattet.

Søksmålsfristen avbrytes når enkeltvedtaket er påklaget til klageinstansen. Søksmålsfristen løper ikke så lenge klagebehandlingen pågår. Klageren er ikke avskåret fra å bringe underinstansens vedtak inn for domstolen mens klagebehandlingen pågår. Ny søksmålsfrist løper fra klagevedtaket er fattet.

Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

Når søksmålsfristen er utløpt uten at søksmål er reist, har enkeltvedtak samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer. Rettskraften gjelder for og mot alle.

Kapittel 17. Sektoravgift, gebyr og vederlag

§ 17-1 Sektoravgift og gebyr

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet eller annen myndighet etter loven, jf. § 1-4, kan kreve sektoravgift og gebyr til dekning av kostnader knyttet til forvaltningsoppgaver etter denne loven, og til dekning av kostnader knyttet til forvaltningsoppgaver som sektormyndighet for elektronisk kommunikasjon og datasentre etter sikkerhetsloven.

Sektoravgift og gebyr kan pålegges tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og aktører som tilbyr utstyr for elektronisk kommunikasjon. Det samme gjelder den som får tilgang til frekvens-, nummer-, navn- og adresseressurser, datasenteroperatør og andre som reguleres i eller i medhold av denne loven eller sikkerhetsloven, jf. første ledd.

Pålegg om å betale sektoravgift og gebyr skal dekke relevante kostnader for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og annen myndighet etter loven, jf. § 1-4. Utgifts- og inntektssiden av Nasjonal kommunikasjonsmyndighets budsjett skal offentliggjøres årlig.

Pålegg om sektoravgift og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Myndighet til å innkreve eller pålegge sektoravgifter og gebyr kan delegeres til private, jf. § 1-4.

Departementet kan gi forskrift om sektoravgift og gebyr, herunder om unntak fra plikten til å betale sektoravgift og gebyr.

§ 17-2 Vederlag

For å fremme effektiv bruk av ressurser kan det kreves vederlag for tilgang til frekvens-, nummer-, navn- og adresseressurser. Vederlaget kan fastsettes ved vedtak eller ved at ressursene tildeles etter auksjon eller annen konkurranse.

Krav om vederlag for tilgang til frekvensressurser kan blant annet fastsettes ved tildeling, forlengelse eller fornyelse av frekvenstillatelser, jf. §§ 11-2 til 11-4, og 11-8 og 11-9. Ved fastsettelse av vederlaget skal det blant annet tas hensyn til verdien av ressursene, kostnader knyttet til vilkår for bruk av ressursene, og at vederlag for frekvensressursene først bør kreves inn når frekvensene kan tas i bruk.

Krav om vederlag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift om vederlag, herunder innkrevingen og måten vederlaget skal innkreves på.

Kapittel 18. Ikrafttredelse- og overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 18-1 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon.

§ 18-2 Overgangsbestemmelser

Enkeltvedtak og forskrift med hjemmel i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon eller eldre lover på området for elektronisk kommunikasjon som er i kraft ved denne lovs ikrafttredelse, skal fortsatt gjelde. Herunder opprettholdes forpliktelser som er pålagt tilbyder med sterk markedsstilling med hjemmel i eller i medhold av lov, inntil nye enkeltvedtak med hjemmel i denne lov er iverksatt.

Nasjonale frekvensplaner og nasjonale nummerplaner som er fastsatt med hjemmel i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon eller eldre lover og som er i kraft ved denne lovs ikrafttredelse, videreføres.

§ 18-3 Overgangsordning for klager på enkeltvedtak

Inntil § 16-6 om klagenemnda for elektronisk kommunikasjon trer i kraft, avgjør departementet klager over enkeltvedtak Nasjonal kommunika-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

sjonsmyndighet gjør med hjemmel i eller i medhold av denne loven. Departementet kan overføre klager som har kommet inn til departementet før ikrafttreddelsen, til klagenemnda dersom dette ansees hensiktsmessig.

Klagen skal fremsettes overfor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, jf. forvaltningsloven § 32. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til, jf. forvaltningsloven § 33. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal klagen avvises. Dersom det ikke er grunn til å omgjøre vedtaket, skal klagesaken uten ugrunnet opphold oversendes departementet.

Departementet skal avgjøre klagesaken så snart forsvarlig saksbehandling gjør det tilrådelig, jf. forvaltningsloven § 33.

Forvaltningsloven § 34 tredje ledd andre punktum gjelder ikke for klager på vedtak fattet med hjemmel i eller i medhold av kapittel 6, 7 og 15. Melding om endring av vedtak til skade for klageren må være sendt klageren innen seks måneder etter at underinstansen mottok klagen.

Bare departementet kan fatte avgjørelser etter forvaltningsloven § 42.

Vedtak som departementet fatter som klageinstans kan ikke påklages til Kongen med mindre annet følger av forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

§ 18-4 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom skal § 30 første ledd nr. 28 lyde:
28. Lov xx.yy 2024 nr. 93 om elektronisk kommunikasjon § 10-1

2. I lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester skal § 2-2 første ledd lyde:

Opprettelse eller drift av trådløse, bakkebaserte senderanlegg som hovedsakelig vil bli benyttet til kringkasting eller lokalkringkasting eller videresending av kringkasting eller lokal kringkasting krever konsesjon fra departementet eller den departementet bestemmer. Konsesjon gis i forbindelse med tildeling av frekvenskapasitet i medhold av ekomloven.

3. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel skal § 19-3 tredje ledd nr. 4 og fjerde ledd første punktum lyde:

taushetsplikt som nevnt i ekomloven § 3-10 for så vidt gjelder opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger og elektronisk kommunikasjonsadresse.

(4) Ved mistanke om overtreddelse av artikkel 14 og 15 i markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, gjelder ikke taushetsplikten som nevnt i ekomloven § 3-10 for så vidt gjelder opplysninger om trafikkdata, dersom det er gitt fritak fra slik taushetsplikt etter bestemmelsen her.

4. I lov 4. desember 2015 nr. 95 om fastsettelse av finansielle referanseverdier skal § 5 andre ledd bokstav d lyde:

d. taushetsplikt som nevnt i ekomloven § 3-10 for så vidt gjelder opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger og elektronisk kommunikasjonsadresse.

5. I lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv. skal § 87 første og andre ledd første punktum lyde:

Hvis det sannsynliggjøres at det er gjort inngrep i rettigheter etter denne loven, kan retten uten hinder av taushetsplikten etter ekomloven § 3-10, etter begjæring fra rettighetshaveren, pålegge en tilbyder av elektroniske kommunikasjons tjenester å utlevere opplysninger som identifiserer innehaveren av abonnementet som er brukt ved inngrepet.

Før retten fatter avgjørelse i saken, skal Nasjonal kommunikasjonsmyndighet anmodes om å samtykke til at tilbyderen fritas fra taushetsplikten etter ekomloven § 3-10.

6. I lov 7. mai 2020 nr. 40 om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon skal § 13 første ledd lyde:

Tiltakshaver skal sikre at alle bygninger som skal oppføres, eller som gjennomgår større renoveringsarbeider, og hvor det normalt oppholder seg sluttbrukere, er klargjort innvendig med fysisk infrastruktur for framføring av høyhastighetsnett fram til nettermineringspunktene, jf. ekomloven § 1-5 nr. 12.

7. I lov 19. juni 2020 nr. 77 om etterretningstjenesten skal § 2-7 andre ledd første punktum lyde:

Bestemmelsene i ekomloven kapittel 15 gjelder ikke i den utstrekning de vil gi myndigheten innsyn i Etterretningstjenestens virksomhet.

B

Forslag

til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Stortinget samtykker til godkjenning av

1. EØS-komiteens beslutning nr. 274/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrådet for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009.
2. EØS-komiteens beslutning nr. 275/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (omarbeiding).
3. EØS-komiteens beslutning nr. 276/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-
- avtalen av Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243 av 17. desember 2019 om fastsettelse av en mal for avtalesammen-
draget som i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 skal brukes av tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester.
4. EØS-komiteens beslutning nr. 277/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 av 20. juli 2020 om angivelse av egenskapene til trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde i samsvar med artikkel 57 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon.

Vedlegg 1

EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 274/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester) og protokoll 37 om listen omhandlet i artikkel 101

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98,

og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrået for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009¹ skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) For at EØS-avtalen skal fungere godt, må avtalens protokoll 37 utvides til å omfatte Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) opprettet ved forordning (EU) 2018/1971.
- 3) For å sikre ensartet gjennomføring av ramme-reglene for elektronisk kommunikasjon som omfattes av virkeområdet for EØS-avtalen, vil EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter delta fullt ut, uten stemmerett, i arbeidet til BERECs reguleringsråd, BERECs arbeidsgrupper og BEREC-kontorets styre. EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheters standpunkter skal registreres separat når BEREC avgir en uttalelse. EFTAs overvåkingsorgan skal i størst mulig grad ta hensyn til BERECs uttalelser.
- 4) EØS-avtalens vedlegg XI og protokoll 37 bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XI gjøres følgende endringer:

1. Etter nr. 5czq (Komisjonens gjennomføringsbeslutning (EU) 2018/1538) tilføyes følgende:

«5czr.**32018 R 1971**: Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrået for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009 (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 1).

Nærmere regler for EFTA-statenes tilknytning i samsvar med EØS-avtalens artikkel 101:

EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter som har hovedansvaret for det løpende tilsynet med markedene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, skal delta fullt ut i arbeidet til BERECs reguleringsråd, BERECs arbeidsgrupper og BEREC-kontorets styre.

De skal være representert på et passende nivå i samsvar med bestemmelsene i BEREC-forordningen.

Med dette for øye skal EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter ha de samme rettigheter og plikter som EU-medlemsstatenes nasjonale reguleringsmyndigheter, unntatt stemmerett. Medlemmer fra EFTA-statene skal ikke kunne velges til leder av reguleringsrådet eller styret.

BEREC og BEREC-kontoret skal, slik og når det er hensiktsmessig, bistå EFTAs overvåkingsorgan og eventuelt EFTA-statenes nasjonale regu-

¹ EUT L 321 av 17.12.2018, s. 1.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

leringsmyndigheter i utførelsen av deres respektive oppgaver.

Forordningens bestemmelser skal for denne avtales formål gjelde med følgende tilpasninger:

a) I artikkel 4:

i) i nr. 1 bokstav a) skal ordene ‘, EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes før ordene ‘og Kommisjonen’,

ii) i nr. 1 bokstav e) skal ordene ‘, EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes før ordene ‘eller Kommisjonen’,

iii) skal nytt nummer lyde:

‘1a. EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheters standpunkter skal registreres separat når BEREC avgir uttalelser i samsvar med nr. 1 bokstav c) i) og ii).’,

iv) i nr. 4, når det gjelder EFTA-statene, skal ordene ‘gjeldende unionsrett’ forstås som ‘EØS-avtalen’,

v) i nr. 4 skal ordene ‘eller, der det er relevant, EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordene ‘og Kommisjonen’.

b) I artikkel 7 nr. 4 skal ordene ‘og EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordet ‘Kommisjonen’.

c) I artikkel 13 nr. 3:

i) skal ordene ‘, EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordene ‘BERECs arbeid’,

ii) skal ordene ‘og EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordene ‘fra Kommisjonen’.

d) I artikkel 15:

i) i nr. 1, i slutten av første ledd, skal nytt punktum lyde: ‘En representant for EFTAs overvåkingsorgan skal delta i styret uten stemmerett’,

ii) i nr. 2 skal ordene ‘og EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordet ‘Kommisjonen’.

e) I artikkel 25 skal nytt nummer lyde:

‘5. EFTA-statene skal delta i bidraget fra Unionen nevnt i nr. 3 bokstav a). For dette formål skal framgangsmåtene fastsatt i EØS-avtalens artikkel 82 nr. 1 bokstav a) og protokoll 32 få tilsvarende anvendelse.’

f) I artikkel 30 skal nye ledd lyde:

‘Som unntak fra artikkel 12 nr. 2 bokstav a) og artikkel 82 nr. 3 bokstav a) i Tilsettingsvilkår for andre tjenestemenn i Den europeiske union kan statsborgere i EFTA-stater som nyter fulle borgerrettigheter, tilsettes på kontrakt av byråets rekrutteringsmyndighet.

Som unntak fra artikkel 12 nr. 2 bokstav e), artikkel 82 nr. 3 bokstav e) og artikkel 85 nr. 3 i Tilsettingsvilkår for andre tjenestemenn i Den europeiske union skal språkene nevnt i EØS-avtalens artikkel 129 nr. 1 anses av Kontoret, med hensyn til sine ansatte, som et av Unions språk nevnt i artikkel 55 nr. 1 i traktaten om Den europeiske union.’

g) I artikkel 34 tilføyes følgende:

‘EFTA-statene skal innvilge privilegier og immunitet til BEREC-kontoret tilsvarende de som finnes i protokollen om Den europeiske unions privilegier og immunitet.’

h) I artikkel 36 skal nytt nummer lyde:

‘4. Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1049/2001 av 30. mai 2001 om offentlig tilgang til Europaparlamentets, Rådets og Kommisjonens dokumenter skal ved anvendelse av denne forordning gjelde for EFTA-statenes nasjonale reguleringsmyndigheter med hensyn til dokumenter utarbeidet av BEREC eller av BEREC-kontoret.’

i) I artikkel 40 nr. 2:

i) skal ordene ‘, EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordet ‘Kommisjonen’,

ii) når det gjelder EFTA-statene, skal ordene ‘unionsretten og nasjonal rett’ forstås som ‘EØS-avtalen og nasjonal rett’.

j) I artikkel 41 nr. 1 bokstav a) og b) skal ordene ‘, EFTAs overvåkingsorgan’ tilføyes etter ordet ‘Kommisjonen’.

2. I nr. 5ob (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120) tilføyes følgende:

«, endret ved:

–32018 R 1971: Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 1).»

Artikkel 2

I EØS-avtalens protokoll 37 skal nytt nummer lyde:

«43. Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971).»

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Artikkel 3

Teksten til forordning (EU) 2018/1971 på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, skal gis gyldighet.

Artikkel 4

Denne beslutning trer i kraft 25. september 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt^(2*).

² *Forfatningsrettslige krav angitt.

Artikkel 5

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

Utferdiget i Brussel 24. september 2021.

For EØS-komiteen

Rolf Einar Fife

Formann

Foreløpig utgave

Vedlegg 2

EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 275/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester)

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (omarbeiding), rettet ved EUT L 334 av 27.12.2019, s. 164, og EUT L 419 av 11.12.2020, s. 36, skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) Direktiv (EU) 2018/1972 opphever europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF², 2002/20/EF³, 2002/21/EF⁴ og 2002/22/EF⁵, som er innlemmet i EØS-avtalen, og som følgelig skal oppheves i EØS-avtalen.
- 3) EØS-avtalens vedlegg XI bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XI gjøres følgende endringer:

1. Etter nr. 5c^zr (europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971) tilføyes følgende:

«5c^zs.**32018 L 1972**: Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (omarbeiding) (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36), rettet ved EUT L 334 av 27.12.2019, s. 164, og EUT L 419 av 11.12.2020, s. 36.

¹ EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36.

² EFT L 108 av 24.4.2002, s. 7.

³ EFT L 108 av 24.4.2002, s. 21.

⁴ EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33.

⁵ EFT L 108 av 24.4.2002, s. 51.

Direktivets bestemmelser skal for denne avtales formål gjelde med følgende tilpasninger:

- a) Henvisninger til unionsretten, inkludert henvisninger til TEUV og dens bestemmelser, skal forstås som henvisninger til EØS-avtalen.
- b) I artikkel 28 nr. 4 skal nye ledd lyde:

‘Etter samråd med nasjonale reguleringsmyndigheter kan EFTAs overvåkingsorgan, idet det i størst mulig grad tar hensyn til uttalelsen fra RSPG, treffe beslutninger rettet til de berørte EFTA-statene.

Dersom enten EFTAs overvåkingsorgan eller Kommisjonen har til hensikt å treffe en beslutning om et problem eller en tvist som berører både en EFTA-stat og en EU-medlemsstat, skal de samarbeide med sikte på å bli enige om beslutninger for å løse den grensekryssende skadelige interferensen. EFTAs overvåkingsorgan og Kommisjonen skal da i størst mulig grad ta hensyn til uttalelsen fra RSPG. Artikkel 109 i EØS-avtalen får tilsvarende anvendelse.’

- c) I artikkel 31 nr. 2, når det gjelder EFTA-statene, skal ordene ‘artikkel 267 i TEUV’ forstås som ‘artikkel 34 i avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol’.
- d) I artikkel 65 nr. 1 skal nye ledd lyde:

‘Etter samråd med nasjonale reguleringsmyndigheter kan EFTAs overvåkingsorgan treffe beslutninger som identifiserer tverrnasjonale markeder mellom to eller flere EFTA-stater.

Dersom enten EFTAs overvåkingsorgan eller Kommisjonen har til hensikt å identifisere et tverrnasjonalt marked som berører både en EFTA-stat og en EU-medlemsstat, skal de samarbeide med sikte på å bli enige om identiske beslutninger som identifiserer dette tverrnasjo-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nale markedet. Artikkel 109 i EØS-avtalen får tilsvarende anvendelse.’

e) Når det gjelder EFTA-statene:

- i) i artikkel 100 nr. 1 skal ordene ‘Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter (heretter kalt «pakten») og de generelle prinsippene i unionsretten’ forstås som ‘grunnleggende rettigheter og de generelle prinsippene i EØS-avtalen’,
- ii) i artikkel 100 nr. 2 skal ordene ‘rettigheter eller friheter som er anerkjent i pakten’, ordene ‘artikkel 52 nr. 1 i pakten’ og ordet ‘pakten’ forstås som ‘grunnleggende rettigheter’.

2. I nr. 5cla (europaparlaments- og rådsbeslutning 243/2012/EU) tilføyes følgende:

«, endret ved:

–32018 L 1972: Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36).»

3. Teksten i nr. 5cj (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF), 5ck (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF), 5cl (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF) og 5cm (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF) oppheves.

Artikkel 2

Teksten til direktiv (EU) 2018/1972, rettet ved EUT L 334 av 27.12.2019, s. 164, og EUT L 419 av 11.12.2020, s. 36, på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 25. september 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt^(6*).

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel 24. september 2021.

For EØS-komiteen

Rolf Einar Fife

Formann

⁶ * Forfatningsrettslige krav angitt.

Vedlegg 3

EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 276/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester)

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243 av 17. desember 2019 om fastsettelse av en mal for avtalesammendraget som i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 skal brukes av tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester¹, rettet ved EUT L 16 av 21.1.2020, s. 40, skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) EØS-avtalens vedlegg XI bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XI, etter nr. 5czs (europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972), tilføyes følgende:

«5czsa.**32019 R 2243**: Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243 av 17. desember 2019 om fastsettelse av en mal for avtalesammendraget som i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 skal brukes av tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, rettet ved EUT L 16 av 21.1.2020, s. 40 (EUT L 336 av 30.12.2019, s. 274).

Forordningens bestemmelser skal for denne avtales formål gjelde med følgende tilpasninger:

¹ EUT L 336 av 30.12.2019, s. 274.

I vedlegget, når det gjelder EFTA-statene:

- i) I del A skal ordet 'EU-retten' erstattes med ordet 'EØS-avtalen',
- ii) I del B skal henvisninger til unionsretten forstås som henvisninger til EØS-avtalen.»

Artikkel 2

Teksten til gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243, rettet ved EUT L 16 av 21.1.2020, s. 40, på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 25. september 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt^(2*), eller på den dag EØS-komiteens beslutning nr. 275/2021 av 24. september 2021³ trer i kraft, alt etter hva som inntrer sist.

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel 24. september 2021.

For EØS-komiteen
Rolf Einar Fife
Formann

² *Forfatningsrettslige krav angitt.

³ Ennå ikke kunngjort.

Vedlegg 4

EØS-KOMITEENS BESLUTNING nr. 277/2021 av 24. september 2021 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester)

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 av 20. juli 2020 om angivelse av egenskapene til trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde i samsvar med artikkel 57 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon¹ skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) EØS-avtalens vedlegg XI bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XI, etter nr. 5c₂sa (Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243), skal nytt nummer lyde:

«5c₂sb.32020 R 1070: Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 av 20. juli 2020 om angivelse av egenskapene til trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde i samsvar med artikkel 57 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektro-

nisk kommunikasjon (EUT L 234 av 21.7.2020, s. 11).»

Artikkel 2

Teksten til gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 25. september 2021, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt^(2*), eller på den dag EØS-komiteens beslutning nr. 275/2021 av 24. september 2021³ trer i kraft, alt etter hva som inntrer sist.

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel 24. september 2021.

For EØS-komiteen
Rolf Einar Fife
Formann

¹ EUT L 234 av 21.7.2020, s. 11.

² *Forfatningsrettslige krav angitt.

³ Ennå ikke kunngjort.

Vedlegg 5

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrået for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114, under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité¹, etter samråd med Regionkomiteen, etter den ordinære regelverksprosedyren² og ut fra følgende betraktninger:

1) Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972³ tar sikte på å skape et indre marked for elektronisk kommunikasjon i Unionen og samtidig sikre et høyt investerings- og innovasjonsnivå og et sterkt forbrukervern gjennom økt konkurranse. Det nevnte direktivet fastsetter også et betydelig antall nye oppgaver for Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon («BEREC»), for eksempel å utstede retningslinjer om flere emner, avlegge rapport om tekniske spørsmål, føre registre, lister eller databaser og avgi uttalelser om framgangsmåter i det indre marked for utkast til nasjonale tiltak for markedsregulering.

2) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 531/2012⁴ utfyller og støtter rammereglene for elektronisk kommunikasjon når det gjelder nettgjesting i Unionen og fastsetter visse oppgaver for BEREC.

3) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120⁵ fastsetter ytterligere oppgaver for BEREC når det gjelder tilgang til et åpent internett. Videre har BEREC-retningslinjene av 30. august 2016 om de nasjonale reguleringsmyndighetenes gjennomføring av europeiske regler for et nøytralt internett blitt ønsket velkommen som en verdifull avklaring av garantien om et sterkt, fritt og åpent internett ved at de sikrer ensartet anvendelse av reglene som skal sikre likebehandling og unngå forskjellsbehandling av trafikken ved levering av internettilgangstjenester og tilhørende rettigheter for sluttbrukerne.

4) Behovet for å sikre en ensartet reguleringspraksis og en ensartet anvendelse av Unionens rammeregler for elektronisk kommunikasjon medførte at Kommisjonen ved kommisjonsbeslutning 2002/627/EF⁶ opprettet

¹ EUT C 125 av 28.3.2017, s. 65.

² Europaparlamentets holdning av 14. november 2018 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 4. desember 2018.

³ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36).

⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 531/2012 av 13. juni 2012 om gjesting i offentlige mobilkommunikasjonsnett i Unionen (EUT L 172 av 30.6.2012, s. 10).

⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120 av 25. november 2015 om fastsettelse av tiltak for tilgang til et åpent internett og om endring av direktiv 2002/22/EF om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og forordning (EU) nr. 531/2012 om gjesting i offentlige mobilkommunikasjonsnett i Unionen (EUT L 310 av 26.11.2015, s. 1).

⁶ Kommisjonsbeslutning 2002/627/EF av 29. juli 2002 om opprettelse av Gruppen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (EFT L 200 av 17.9.2002, s. 38).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Gruppen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (ERG), som skulle gi råd til og bistå Kommisjonen i konsolideringen av det indre marked for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og mer allment utgjøre et bindeledd mellom nasjonale reguleringsmyndigheter og Kommisjonen.

- 5) BEREC og Kontoret ble opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1211/2009⁷. BEREC erstattet ERG og skulle bidra delvis til å utvikle og delvis til å bedre virkemåten for det indre marked for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester ved å arbeide for å sikre en ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon. BEREC fungerer som et forum for samarbeid mellom nasjonale reguleringsmyndigheter og mellom disse myndighetene og Kommisjonen ved utøvelsen av alle deler av deres ansvar i henhold til Unionens rammeregler. BEREC ble opprettet for å gi sakkunnskap og opptre på en uavhengig og åpen måte.
- 6) BEREC fungerer også som et organ for refleksjon, debatt og rådgivning for Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen på området elektronisk kommunikasjon.
- 7) Kontoret ble opprettet som et fellesskapsorgan med status som rettssubjekt for å utføre oppgavene nevnt i forordning (EF) nr. 1211/2009, særlig med hensyn til å gi BEREC faglig og administrativ bistand. For å kunne støtte BEREC effektivt ble Kontoret gitt rettslig, administrativ og økonomisk selvstendighet.
- 8) Ved beslutning 2010/349/EU⁸ vedtok representantene for medlemsstatenes regjeringer at Kontoret skulle ha sitt sete i Riga. Vertsstatsavtalen mellom Latvias regjering og Kontoret trådte i kraft 5. august 2011.
- 9) I sin melding av 6. mai 2015 med tittelen «A Digital Single Market Strategy for Europe» bebudet Kommisjonen at den i 2016 ville legge fram forslag til en omfattende gjennomgang av rammereglene for elektronisk kommunikasjon, blant annet rettet mot en mer effektiv

reguleringsmessig og institusjonell ramme for å gjøre reglene for elektronisk kommunikasjon egnet til formålet som en del av arbeidet med å legge forholdene til rette for det digitale indre marked. Forslagene omfatter innføring av nett med svært høy kapasitet, mer koordinert forvaltning av radiospektrum for trådløse nett og arbeid for å skape like konkurransevilkår for avanserte digitale nett og innovative tjenester. Nevnte melding påpekte at endringene i markedet og teknologiske forhold gjør det nødvendig å styrke den institusjonelle rammen ved å utvide BERECs rolle.

- 10) I sin resolusjon av 19. januar 2016 med tittelen «Towards a Digital Single Market Act» oppfordret Europaparlamentet Kommisjonen til å integrere det digitale indre marked ytterligere ved å sikre at en mer effektiv institusjonell ramme er på plass.
- 11) BEREC og Kontoret har bidratt positivt til en ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon. Det finnes imidlertid fortsatt betydelige forskjeller mellom medlemsstatene med hensyn til reguleringspraksis, noe som påvirker selskaper som driver virksomhet på tvers av landegrensene eller er aktive i et betydelig antall medlemsstater, herunder der det finnes BEREC-retningslinjer, men der disse kan bli videreutviklet. For ytterligere å bidra til utviklingen av det indre marked for elektronisk kommunikasjon i hele Unionen samt til å fremme tilgang til og bruk av nett med svært høy kapasitet, konkurranse innen levering av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester samt tilhørende ressurser og interessene til borgerne i Unionen, har denne forordningen som mål å styrke BERECs rolle. En slik styrket rolle vil utfylle den utvidede rollen som BEREC fikk som følge av forordning (EU) nr. 531/2012 og (EU) 2015/2120 samt direktiv (EU) 2018/1972.
- 12) På bakgrunn av markedsutviklingen og den teknologiske utviklingen, som ofte forsterker den tverrnasjonale dimensjonen, og av erfaringen så langt når det gjelder å sikre en ensartet gjennomføring på området elektronisk kommunikasjon, er det nødvendig å bygge videre på arbeidet til BEREC og Kontoret. Deres styring og virksomhet bør forenkles og tilpasses de oppgavene de skal utføre. Idet det tas hensyn til fastsatte framgangsmåter og de nye oppgavene til BEREC og Kontoret, og for å gjøre dem mer effektive, bør det legges til rette for økt stabilitet med hensyn til forvalt-

⁷ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1211/2009 av 25. november 2009 om opprettelse av Samslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Kontoret (EUT L 337 av 18.12.2009, s. 1).

⁸ Beslutning truffet ved felles overenskomst mellom representantene for medlemsstatenes regjeringer av 31. mai 2010 om fastsettelse av setet til Kontoret for Samslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) (2010/349/EU) (EUT L 156 av 23.6.2010, s. 12).

ningen av dem, og beslutningsprosessen bør forenkles.

- 13) BEREC bør formidle sakkunnskap og skape tillit i kraft av sin uavhengighet, kvaliteten på rådene og opplysningene som gis, åpenheten omkring framgangsmåtene og arbeidsmetodene samt hvor aktsomt BEREC utfører sine oppgaver. BERECs uavhengighet bør ikke hindre BERECs reguleringsråd i å foreta drøftinger på grunnlag av utkast utarbeidet av arbeidsgrupper.
- 14) Kontorets nye offisielle navn bør være «Byrået for støtte til BEREC» («BEREC-kontoret»). Betegnelsen «BEREC-kontoret» bør brukes som byråets navn i kortform. BEREC-kontoret bør være rettslig, administrativt og økonomisk selvstendig. For dette formål er det nødvendig og hensiktsmessig at BEREC-kontoret blir et unionsorgan med status som rettssubjekt som utøver den myndighet det er tillagt. I kraft av å være et desentralisert unionsbyrå bør BEREC-kontoret fungere innenfor sitt mandat og den eksisterende institusjonelle rammen. Det bør ikke anses for å representere Unionens holdning utad eller binde Unionen til juridiske forpliktelser.
- 15) Videre bør reglene for styring og drift av BEREC-kontoret, når det er hensiktsmessig, tilpasses prinsippene i felleserklæringen fra Europaparlamentet, Rådet og Europakommisjonen av 19. juli 2012 om desentraliserte byråer.
- 16) Unionens institusjoner og de nasjonale reguleringsmyndighetene bør kunne dra nytte av bistand og råd fra BEREC, herunder om den relevante reguleringsmessige virkningen av eventuelle spørsmål som gjelder den overordnede dynamikken i digitale markeder eller med hensyn til deres forhold til, drøftinger og utvekslinger med og formidling av beste reguleringspraksis til tredjeparter. Utover sitt bidrag til Kommisjonens offentlige samråd bør BEREC på anmodning bistå Kommisjonen ved utarbeidningen av forslag til regelverk. BEREC bør også kunne gi råd til Europaparlamentet og Rådet når de anmoder om det, eller på eget initiativ.
- 17) I kraft av å være et teknisk organ med sakkunnskap om elektronisk kommunikasjon som er sammensatt av representanter fra nasjonale reguleringsmyndigheter og Kommisjonen, er BEREC det organet som best kan bli betrodd oppgaver som å bidra til effektive framgangsmåter i det indre marked for utkast til nasjonale tiltak med hensyn til markedsre-

gulering, å skape de nødvendige retningslinjer for nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter for å sikre felles kriterier og en ensartet reguleringsmetode, og å føre visse registre, databaser og lister på unionsplan. Dette berører ikke de oppgavene som er fastsatt for nasjonale reguleringsmyndigheter, som befinner seg nærmest markedene for elektronisk kommunikasjon og de lokale forholdene der.

- 18) For å utføre sine oppgaver bør BEREC fortsette å samle sakkunnskap fra nasjonale reguleringsmyndigheter. BEREC bør ha som mål å sikre deltagelse av alle nasjonale reguleringsmyndigheter i utførelsen av sine reguleringsoppgaver og sin funksjon. For å styrke BEREC, gjøre sammenslutningen mer representativ og ta vare på dens sakkunnskap, erfaring og kjennskap til den særlige situasjonen på samtlige nasjonale markeder, bør hver medlemsstat sikre at dens nasjonale reguleringsmyndighet har de økonomiske og menneskelige ressursene som kreves for å kunne delta fullt ut i BERECs arbeid.
- 19) På bakgrunn av den økende tilnærmingen mellom sektorene som tilbyr elektroniske kommunikasjonstjenester, og den tverrgående dimensjonen ved reguleringsmessige spørsmål knyttet til utviklingen av dem, bør BEREC og BEREC-kontoret kunne samarbeide med nasjonale reguleringsmyndigheter, andre unionsorganer, -kontorer, -byråer og rådgivende grupper, uten at det påvirker deres rolle, særlig gruppen for radiospektrumpolitikk, opprettet ved kommisjonsbeslutning 2002/622/EF⁹, EUs datatilsyn, opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1725¹⁰, Det europeiske personvernråd, opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679¹¹, Gruppen av europeiske reguleringsmyndigheter for audiovisuelle medietje-

⁹ Kommisjonsbeslutning 2002/622/EF av 26. juli 2002 om opprettelse av en gruppe for radiospektrumpolitikk (EFT L 198 av 27.7.2002, s. 49).

¹⁰ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1725 av 23. oktober 2018 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger i Unionens institusjoner, organer, kontorer og byråer og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av forordning (EF) nr. 45/2001 og beslutning nr. 1247/2002/EF (EUT L 295 av 21.11.2018, s. 39).

¹¹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) (EUT L 119 av 4.5.2016, s. 1).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nester, opprettet ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU¹², Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet, opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 526/2013¹³, Det europeiske GNSS-byrået, opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 912/2010¹⁴, samarbeidsnettet for forbrukervern, opprettet i henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004¹⁵, Det europeiske konkurransenettverket og de europeiske standardiseringsorganisasjonene, samt med eksisterende komiteer (f.eks. Kommunikasjonskomiteen og Radiospektrumkomiteen). BEREC og BEREC-kontoret bør også kunne samarbeide med relevante vedkommende myndigheter i medlemsstatene med ansvar for konkurranse, forbrukervern og vern av personopplysninger, og med vedkommende myndigheter i tredjestater, særlig vedkommende reguleringsmyndigheter på området elektronisk kommunikasjon eller grupper av nevnte myndigheter, samt med internasjonale organisasjoner når det er nødvendig for utførelsen av deres oppgaver. BEREC bør også kunne rådføre seg med berørte parter ved hjelp av et offentlig samråd.

- 20) BEREC bør ha rett til å opprette arbeidsordninger med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper, med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner, noe som ikke bør medføre juridiske forpliktelser. Målet med slike arbeidsordninger kan for eksempel være å utvikle samarbeidsforhold og utveksle synspunkter i reguleringsspørsmål. Kommisjonen bør sikre at de nødvendige arbeidsord-

ningene er forenlige med Unionens politikk og prioriteringer, og at BEREC driver sin virksomhet innenfor sitt mandat og den eksisterende institusjonelle rammen og ikke anses for å representere Unionens holdning utad eller binde Unionen til internasjonale forpliktelser.

- 21) BEREC skal bestå av et reguleringsråd og arbeidsgrupper. Rotasjon av rollen som reguleringsrådets leder er ment å sikre kontinuitet i BERECs arbeid. Videre oppfordres det til rotasjon av rollene som nestledere blant representanter fra ulike nasjonale reguleringsmyndigheter.

- 22) BEREC bør kunne opptre i Unionens interesse, uavhengig av ytre påvirkning, herunder politisk press eller kommersiell innblanding. Det er derfor viktig å sikre at personene som utnevnes til reguleringsrådet, i størst mulig grad blir garantert personlig og funksjonell uavhengighet. Lederen for en nasjonal reguleringsmyndighet, et medlem av dens kollegium eller en stedfortreder for en av disse personene, har en slik grad av personlig og funksjonell uavhengighet. Nærmere bestemt bør de opptre uavhengig og objektivt og verken anmode om eller ta imot instruksjoner

ved utførelsen av sine oppgaver, og de bør beskyttes mot vilkårlig oppsigelse. Funksjonen som varamedlem i reguleringsrådet kan også utføres av lederen for den nasjonale reguleringsmyndigheten, et medlem av dens kollegium, stedfortrederen for en av disse eller en annen ansatt hos den nasjonale reguleringsmyndigheten, som opptrer på vegne av og innenfor rammen av mandatet til medlemmet av reguleringsrådet som erstattes.

- 23) Erfaringen har vist at de fleste av BERECs oppgaver utføres best gjennom arbeidsgrupper, som alltid bør sikre at det tas likt hensyn til alle synspunkter og bidrag fra nasjonale reguleringsmyndigheter. Reguleringsrådet bør derfor opprette arbeidsgrupper og utnevne ledere for dem. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør omgående besvare anmodninger om utnevning for å sikre rask opprettelse av arbeidsgrupper, særlig med hensyn til framgangsmåter med frister. Arbeidsgruppene bør være åpne for deltaking av sakkyndige fra Kommisjonen. BEREC-kontorets personale bør støtte og bidra til arbeidsgruppenes virksomhet.

- 24) Reguleringsrådet og styret bør ved behov og fra sak til sak kunne invitere enhver person som har synspunkter som kan være av interesse, til å delta på møtene som observatør.

¹² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser om tilbud av audiovisuelle medietjenester, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene (direktivet om audiovisuelle medietjenester) (EUT L 95 av 15.4.2010, s. 1).

¹³ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 526/2013 av 21. mai 2013 om Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet (ENISA) og om oppheving av forordning (EF) nr. 460/2004 (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 41).

¹⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 912/2010 av 22. september 2010 om opprettelse av Det europeiske GNSS-byrå, og om oppheving av rådsforordning (EF) nr. 1321/2004 om opprettelse av strukturer for forvaltning av europeiske programmer for satellittbasert radionavigasjon og om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 683/2008 (EUT L 276 av 20.10.2010, s. 11).

¹⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 av 27. oktober 2004 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning (forordningen om forbrukervernsamarbeid) (EUT L 364 av 9.12.2004, s. 1).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- 25) Dersom det er relevant, og avhengig av tildelingen av oppgaver til myndigheter i hver medlemsstat, bør synspunkter fra andre vedkommende myndigheter tas i betraktning i den relevante arbeidsgruppen, for eksempel gjennom samråd på nasjonalt plan eller ved å invitere disse andre myndighetene til relevante møter der deres sakkunnskap er nødvendig. Under enhver omstendighet bør uavhengigheten til BEREC opprettholdes.
- 26) Reguleringsrådet og styret bør fungere parallelt, idet førstnevnte hovedsakelig treffer beslutninger om reguleringsspørsmål og sistnevnte om administrative spørsmål, som budsjett, personale og revisjon. I prinsippet og i tillegg til Kommisjonens representanter bør representantene for nasjonale reguleringsmyndigheter som sitter i styret, være de samme som dem som er utnevnt til reguleringsrådet, men nasjonale reguleringsmyndigheter bør kunne utnevne andre representanter som oppfyller samme krav.
- 27) Ansettelsesmyndighetens myndighet ble tidligere utøvd av nestlederen for Kontorets forvaltningskomite. Denne forordningen fastsetter at styret delegerer ansettelsesmyndighetens relevante myndighet til direktøren, som får tillatelse til å delegere denne myndigheten videre. Dette er ment å bidra til en effektiv forvaltning av BEREC-kontorets personale.
- 28) Reguleringsrådet og styret bør ha minst to ordinære møter i året. På bakgrunn av tidligere erfaringer og den styrkede rollen til BEREC kan det bli nødvendig for reguleringsrådet eller styret å avholde ytterligere møter.
- 29) Direktøren bør fortsatt være BEREC-kontorets representant når det gjelder juridiske og administrative spørsmål. Styret bør utnevne direktøren etter en åpen og oversiktlig utvelgelsesprosess som sikrer en streng vurdering av kandidatene og et høyt nivå av uavhengighet. Mandatet til Kontorets administrerende leder var tidligere tre år. Direktøren må ha et tilstrekkelig langt mandat til å kunne sikre stabilitet og gjennomføre en langsiktig strategi for BEREC-kontoret.
- 30) Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1271/2013¹⁶ bør få anvendelse på BEREC-kontoret.
- 31) BEREC-kontoret bør yte all nødvendig faglig og administrativ bistand i forbindelse med BERECs arbeid, herunder finansiell støtte, organisasjonsmessig støtte og logistikkstøtte, og bør bidra til BERECs reguleringsarbeid.
- 32) For å sikre BEREC-kontorets selvstendighet og uavhengighet, og for å kunne yte bistand i forbindelse med BERECs arbeid, bør BEREC-kontoret ha et eget budsjett som hovedsakelig består av et bidrag fra Unionen. Budsjettet bør være tilstrekkelig og gjenspeile de ytterligere oppgavene som er tildelt, og den styrkede rollen til BEREC og BEREC-kontoret. Finansieringen av BEREC-kontoret bør være underlagt en avtale med budsjettmyndigheten som fastsatt i nr. 31 i den tverrinstitusjonelle avtalen av 2. desember 2013 mellom Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen om budsjettdisiplin, samarbeid i budsjettsaker og god økonomistyring¹⁷.
- 33) BEREC-kontoret bør ha tilstrekkelig personale til å kunne utføre sine oppgaver. Alle oppgaver som BEREC-kontoret tildeles, herunder faglige og administrative tjenester til støtte for BEREC i utførelsen av reguleringsoppgavene, samt overholdelsen av finansreglementet, vedtektene og andre gjeldende forskrifter, og den økte byrden av driftsoppgaver som BEREC-kontoret må utføre sammenlignet med administrative oppgaver, bør behørig vurderes og gjenspeiles i ressursplanleggingen.
- 34) For ytterligere å utvide den ensartede gjennomføringen av rammereglene for elektronisk kommunikasjon bør reguleringsrådet, arbeidsgruppene og styret være åpne for deltaking av tredjestaters vedkommende reguleringsmyndigheter på området elektronisk kommunikasjon når disse tredjestatene har inngått avtaler med Unionen om dette, for eksempel EØS-EFTA-statene og søkerstater.
- 35) I tråd med prinsippet om åpenhet bør BEREC og BEREC-kontoret, dersom det er relevant, offentliggjøre opplysninger om sitt arbeid på sitt nettsted. Særlig bør BEREC offentliggjøre eventuelle endelige dokumenter som utstedes i forbindelse med utførelsen av oppgaver, for eksempel uttalelser, retningslinjer, rapporter, anbefalinger, felles holdninger og beste praksis samt enhver undersøkelse som er iverksatt for å støtte oppgavene. BEREC og BEREC-kontoret bør også offentliggjøre ajourførte lister over sine oppgaver og ajourførte lister over medlemmer, varamedlemmer og andre som deltar på

¹⁶ Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1271/2013 av 30. september 2013 om det finansielle rammereglement for organene nevnt i artikkel 208 i europaparlaments- og rådsforordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 (EUT L 328 av 7.12.2013, s. 42).

¹⁷ EUT C 373 av 20.12.2013, s. 1.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- møtene til styringsorganene, samt interesseerklæringene fra medlemmene av reguleringsrådet, styremedlemmene og direktøren.
- 36) BEREC bør med støtte fra BEREC-kontoret kunne delta i kommunikasjonsvirksomhet innenfor sitt ansvarsområde som ikke er til skade for BERECs hovedoppgaver. Innholdet i og gjennomføringen av BERECs kommunikasjonsstrategi bør være enhetlig, objektiv, relevant og samordnet med Kommisjonens og øvrige institusjoners strategier og virksomhet for å ta hensyn til det allmenne bildet av Unionen. BEREC-kontorets kommunikasjonsvirksomhet bør utføres i samsvar med relevante planer for kommunikasjon og formidling som styret har vedtatt.
- 37) For at BEREC og BEREC-kontoret skal kunne utføre sine oppgaver effektivt bør de ha rett til å anmode om alle nødvendige opplysninger fra Kommisjonen, nasjonale reguleringsmyndigheter og, som en siste utvei, andre myndigheter og foretak. Anmodninger om opplysninger bør være begrunnet, stå i forhold til formålet og ikke påføre mottakerne en urimelig byrde. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør samarbeide med BEREC og BEREC-kontoret og gi dem aktuelle og nøyaktige opplysninger for å sikre at BEREC og BEREC-kontoret er i stand til å utføre sine oppgaver. BEREC og BEREC-kontoret bør også, i henhold til prinsippet om lojalt samarbeid, dele alle nødvendige opplysninger med Kommisjonen, nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter. Fortrolig behandling av opplysninger bør sikres i relevante tilfeller. Når det skal vurderes om en anmodning er behørig begrunnet, bør BEREC ta hensyn til om opplysningene det anmodes om, er knyttet til utførelsen av oppgaver som utelukkende er tildelt de berørte myndighetene.
- 38) BEREC-kontoret bør opprette et felles informasjons- og kommunikasjonssystem for å unngå overlappende anmodninger om opplysninger og lette kommunikasjon mellom alle berørte myndigheter.
- 39) For å sikre et høyt nivå av fortrolighet og unngå interessekonflikter, bør reglene for slike forhold som gjelder medlemmer av de organisatoriske organene til BEREC og BEREC-kontoret, få anvendelse på deres varamedlemmer.
- 40) Ettersom denne forordning legger BEREC og BEREC-kontoret nye oppgaver og andre unionsrettsakter kan tillegge dem ytterligere oppgaver, bør Kommisjonen foreta en regelmessig vurdering av hvordan BEREC og BEREC-kontoret fungerer, og hvor effektiv institusjonsstrukturen deres er i et digitalt miljø i endring. Dersom resultatet av en slik vurdering er at Kommisjonen anser institusjonsstrukturen som uegnet for utførelsen av BERECs og BEREC-kontorets oppgaver, bør den, særlig for å sikre ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon, undersøke alle alternativer for å forbedre denne strukturen.
- 41) Kontoret som ble opprettet som et fellesskapsorgan med status som rettssubjekt i henhold til forordning (EF) nr. 1211/2009, etterfølges av BEREC-kontoret som opprettes ved denne forordningen, med hensyn til alle eierskap, avtaler, herunder vertsstatsavtalen, juridiske forpliktelser, arbeidsavtaler, økonomiske forpliktelser og erstatningsansvar. BEREC-kontoret bør overta Kontorets personale, hvis rettigheter og plikter ikke bør berøres. For å sikre kontinuitet i BERECs og BEREC-kontorets arbeid bør representantene deres, det vil si lederen og nestlederne i reguleringsrådet, forvaltningskomiteen og den administrerende lederen, fortsette i sine verv til mandatet utløper.
- 42) Et betydelig antall forbrukere i de fleste medlemsstater bruker fortsatt tradisjonell internasjonal kommunikasjon, for eksempel telefonsamtaler og tekstmeldinger, til tross for at et økende antall forbrukere har tilgang til nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester for å ringe utenlands til lavere kostnad enn tradisjonelle tjenester eller uten pengebetaling.
- 43) I 2013 foreslo Kommisjonen en konsekvensvurdert forordning som omfattet en bestemmelse med lovgivningsmessige tiltak med anvendelse på kommunikasjon innenfor EU. Fra 2017 til 2018 innhentet BEREC og Kommisjonen ytterligere data om markedet for kommunikasjon innenfor EU gjennom en kommisjonsundersøkelse og Eurobarometer. Disse dataene viste at det fortsatt er betydelige prisforskjeller, både for fastnett- og mobilkommunikasjon, mellom innenlandsk tale- og SMS-kommunikasjon og kommunikasjon som terminerer i en annen medlemsstat, i en situasjon der prisene varierer betydelig mellom land, tilbydere og takstpakker, og mellom talekommunikasjon via mobilnett og fastnett. Tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester tar ofte forbruksbaserte priser for kommunikasjon innenfor EU som er mye høyere enn prisene

for innenlandstakster, samt tilleggskostnader. I gjennomsnitt er standardprisen for et anrop via fastnett eller mobilnett innenfor EU ofte tre ganger høyere enn standardprisen for et innenlandsk anrop, og standardprisen for en tekstmelding innenfor EU mer enn dobbelt så dyr som for en innenlandsk melding. Disse aritmetiske gjennomsnittene skjuler imidlertid betydelige forskjeller mellom medlemsstatene. I noen tilfeller kan standardprisen for et anrop innenfor EU være opptil åtte ganger høyere enn standardprisen for innenlandske anrop. Som følge av dette må kunder i flere medlemsstater betale svært høye priser for kommunikasjon innenfor EU. De høye prisene påvirker hovedsakelig forbrukerne, særlig de som foretar slike anrop sjelden eller har et lavt forbruk, noe som utgjør størstedelen av forbrukerne som benytter kommunikasjon innenfor EU. Samtidig tilbyr flere tilbydere spesialtilbud som er spesielt attraktive for bedriftskunder og kunder med et betydelig forbruk av kommunikasjon innenfor EU. Slike tilbud omfatter ofte takster som ikke bygger på faktisk forbruk, og kan bestå av et visst antall minutter eller et visst antall tekstmeldinger innenfor EU mot et fast beløp per måned (tilleggstilbud) eller et visst antall minutter eller et visst antall tekstmeldinger innenfor EU som inngår i den månedlige kvoten av minutter eller tekstmeldinger, enten uten tilleggsavgift eller med en liten tilleggsavgift. Vilkårene for disse tilbudene er ofte ikke attraktive for forbrukere som bare har et sporadisk, uforutsigbart eller relativt lavt forbruk av kommunikasjon innenfor EU. Disse forbrukerne risikerer derfor å betale urimelig høye priser for kommunikasjon innenfor EU og bør beskyttes.

- 44) Videre utgjør høye priser for kommunikasjon innenfor EU en hindring for det indre markedes virkemåte, ettersom det avskrekker fra å søke etter og kjøpe varer og tjenester fra en tilbyder etablert i en annen medlemsstat. For å fjerne slike høye priser er det derfor nødvendig å fastsette særlige og forholdsmessige øvre grenser for prisen som tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester kan kreve av forbrukerne for kommunikasjon innenfor EU.
- 45) Når tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester krever betaling fra sine forbrukere for kommunikasjon innenfor EU etter takster som helt eller delvis er basert på forbruk av slike tjenester, også ved forbruksbaserte fradrag fra et

månedsbetalt eller et forhåndsbetalt beløp for slike tjenester, bør disse takstene ikke overstige 0,19 euro per minutt for anrop og 0,06 euro per tekstmelding. Disse pristakene tilsvarer de høyeste prisene som for øyeblikket gjelder for henholdsvis regulerte nettgjestingsanrop og tekstmeldinger. Ved nettgjesting i Unionen er forbrukere beskyttet av tale-eurotaksten og SMS-eurotaksten som gradvis er blitt erstattet med nettgjesting «til innenlandske takster». Disse pristakene anses også å være en egnet referanseverdi for å fastsette den høyeste taksten for regulert kommunikasjon innenfor EU i fem år fra og med 15. mai 2019. Det nåværende taket er et enkelt, åpent og dokumentert sikkerhetsnett for å unngå høye priser og er egnet som et pristak for sluttbrukerprisene for all regulert kommunikasjon innenfor EU. Både nettgjestingsanrop innenfor Unionen og anrop innenfor EU har en tilsvarende kostnadsstruktur.

- 46) Takene bør gi tilbyderne av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester mulighet til å tjene inn igjen sine kostnader og dermed sikre en forholdsmessig inngripen både på markedet for anrop via fastnett og på markedet for anrop via mobilnett. Takene vil få direkte anvendelse bare på takster basert på faktisk forbruk. De bør ha en disiplinerende virkning også på de tilbudene der et visst volum av

innenfor EU er inkludert uten at dette faktureres separat, ettersom forbrukerne kan velge å bytte til en forbruksbasert takst for sin kommunikasjon innenfor EU. Volumet av kommunikasjon innenfor EU som overskrider de som inngår i en pakke, og som faktureres separat, bør være underlagt pristakene. Tiltaket bør på en forholdsmessig måte sikre at forbrukere med et lavt forbruk av kommunikasjon innenfor EU er beskyttet mot høye priser, og bør samtidig ha bare en moderat innvirkning på tilbyderne.

- 47) Tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester bør kunne gi kundene alternative pristilbud for internasjonal kommunikasjon med andre takster for regulert kommunikasjon innenfor EU, og forbrukerne bør stå fritt til uttrykkelig å velge slike tilbud og når som helst bytte tilbake uten kostnad, også når det gjelder tilbud som forbrukerne abonnerte på før ikrafttreddelsen av slike bestemmelser. Bare alternative tilbud som gjelder internasjonal kommunikasjon, for eksempel de som omfat-

ter alle eller noen tredjestater, bør, når tilbudet aksepteres av en forbruker, kunne frigjøre en tilbyder fra dennes forpliktelse til ikke å overskride pristakene for regulert kommunikasjon innenfor EU. Andre fordeler som tilbydere tilbyr forbrukere, f.eks. subsidiert terminalutstyr eller rabatter på andre elektroniske kommunikasjonstjenester, er en vanlig del av innbyrdes konkurranse og bør ikke berøre bruken av pristakene for regulert kommunikasjon innenfor EU.

- 48) Visse tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester kan bli betydelig mer berørt enn de fleste andre tilbydere i Unionen av et pristak for regulert kommunikasjon innenfor EU. Dette kan særlig være tilfellet for tilbydere som har en særlig høy andel av sine inntekter eller sitt driftsoverskudd fra kommunikasjon innenfor EU, eller hvis innenlandske marginer er lave sammenlignet med referanseverdier i bransjen. Som følge av en knappere margin når det gjelder regulert kommunikasjon innenfor EU kan det hende at en tilbyder ikke kan opprettholde sin innenlandske prissettingsmodell. Det er svært lite sannsynlig at slike situasjoner vil oppstå, ettersom de høyeste prisene ligger klart over kostnadene for å tilby kommunikasjon innenfor EU. For å behandle slike ekstraordinære situasjoner på en forholdsmessig måte bør nasjonale reguleringsmyndigheter kunne gi unntak på anmodning fra denne tilbyderen i begrunnede unntakstilfeller.
- 49) Ethvert unntak bør imidlertid gis bare der en tilbyder kan godtgjøre, sammenlignet med en relevant referanseverdi fastsatt av BEREC, at vedkommende tilbyder er betydelig mer berørt enn de fleste andre tilbydere i Unionen, og at denne virkningen i betydelig grad svekker tilbyderens evne til å opprettholde sin avregningsmodell for innenlandsk kommunikasjon. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet gir et unntak, bør den fastsette det høyeste prisenivået som en tilbyder faktisk kan bruke for regulert kommunikasjon innenfor EU, og som vil gjøre det mulig å opprettholde et konkurransedyktig prisenivå for innenlandsk kommunikasjon. Slike unntak bør begrenses til ett år og kunne fornyes dersom tilbyderen viser at vilkårene for et unntak fortsatt er oppfylt.
- 50) I lys av forholdsmessighetsprinsippet bør bruken av pristaket for regulert kommunikasjon innenfor EU være begrenset i tid og utløpe fem år etter ikrafttreddelsen. En slik begrenset

varighet bør gjøre det mulig å behørig vurdere tiltakenes virkning og evaluere i hvilken grad det fortsatt er behov for å verne forbrukerne.

- 51) For å sikre et unionsomfattende, konsekvent, rettidig og svært effektivt vern av forbrukere som berøres negativt av de betydelige prisforskjellene på kommunikasjon innenfor EU, bør slike bestemmelser komme direkte til anvendelse og være nedfelt i en forordning. Den mest hensiktsmessige forordningen for dette formål er forordning (EU) 2015/2120, som ble vedtatt etter en konsekvensanalyse som blant annet foreslo en bestemmelse om kommunikasjon innenfor EU som et nødvendig middel for å gjennomføre det indre marked for elektronisk kommunikasjon. De sannsynlige virkningene på de inntektene tilbyderne har av å tilby kommunikasjon innenfor EU, begrenses ytterligere gjennom

bruken av tale-eurotaksten og SMS-eurotaksten for nettgjesting som pristak for både fastnett- og mobilkommunikasjon, som utgjør en sikkerhetsmekanisme, og understøttes av BERECs analyse fra 2018, som viser en betydelig nedgang i relevante volumer av fastnettrafikk som ble berørt av tiltaket i den aktuelle perioden. Disse bestemmelsene bør derfor innføres som en endring av forordning (EU) 2015/2120, som også bør tilpasses for å sikre at medlemsstatene vedtar regler for sanksjoner ved overtredelse av bestemmelsene.

- 52) Ettersom målene for denne forordningen, som er å sikre ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon, særlig med hensyn til aspekter på tvers av landegrensene og gjennom effektive framgangsmåter i det indre marked for utkast til nasjonale tiltak, og sikre at forbrukerne ikke må betale for høye priser for å foreta nummerbasert person-til-person-kommunikasjon som originerer i medlemsstaten der forbrukerens innenlandske tilbyder er etablert og terminerer i et fastnummer eller mobilnummer i en annen medlemsstat, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene, og derfor på grunn av tiltakets omfang og virkninger bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går denne forordningen ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.
- 53) Denne forordningen endrer og utvider virkeområdet for forordning (EF) nr. 1211/2009.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Ettersom endringene som skal gjøres, er av vesentlig art, bør den nevnte rettsakten oppheves av klarhetshensyn. Henvisninger til den opphevede forordningen skal forstås som henvisninger til denne forordningen.

VEDTATT DENNE FORORDNINGEN:

Kapittel I

Formål og virkeområde

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. Ved denne forordningen opprettes Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon («BEREC») og Byrådet for støtte til BEREC («BEREC-kontoret»).
2. BEREC og BEREC-kontoret skal henholdsvis erstatte og etterfølge Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon og Kontoret, som ble opprettet ved forordning (EF) nr. 1211/2009.

Artikkel 2

BEREC-kontoret som rettssubjekt

1. BEREC-kontoret skal være et unionsorgan. Det skal være et eget rettssubjekt.
2. I hver medlemsstat skal BEREC-kontoret ha den mest omfattende rettslige handleevne som en juridisk person kan ha i henhold til nasjonal rett. Særlig skal det kunne erverve og avhende fast eiendom og løsøre og være part i en rettsak.
3. BEREC-kontoret skal representeres ved sin direktør.
4. BEREC-kontoret skal ha eneansvar for de oppgaver det er tildelt og den myndighet det er tillagt.
5. BEREC-kontoret skal ha sitt sete i Riga.

Kapittel II

Berecs mål og oppgaver

Artikkel 3

BERECs mål

1. BERECs virksomhet skal omfattes av virkeområdet for forordning (EU) nr. 531/2012 og (EU) 2015/2120 samt direktiv (EU) 2018/1972.
2. BEREC skal etterstrebe målene fastsatt i artikkel 3 i direktiv (EU) 2018/1972. BEREC skal

særlig ha som mål å sikre ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon innenfor virkeområdet nevnt i nr. 1 i denne artikkel.

3. BEREC skal utføre sine oppgaver på en uavhengig, upartisk, åpen og rettidig måte.
4. BEREC skal støtte seg til den sakkunnskap som finnes hos de nasjonale reguleringsmyndighetene (NRA).
5. I samsvar med artikkel 9 nr. 3 i direktiv (EU) 2018/1972 skal hver medlemsstat sikre at dens nasjonale reguleringsmyndigheter kan delta fullt ut i arbeidet til BERECs organisatoriske organer.
6. I medlemsstater der mer enn én nasjonal reguleringsmyndighet er ansvarlig i henhold til direktiv (EU) 2018/1972, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene samarbeide med hverandre ved behov.

Artikkel 4

BERECs reguleringsoppgaver

1. BEREC skal ha til reguleringsoppgave
 - a) å bistå og gi råd til de nasjonale reguleringsmyndighetene, Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen, og samarbeide med de nasjonale reguleringsmyndighetene og Kommisjonen, på anmodning eller på eget initiativ, om eventuelle tekniske spørsmål vedrørende elektronisk kommunikasjon innenfor sitt ansvarsområde,
 - b) å bistå og gi råd til Kommisjonen, på anmodning, i forbindelse med utarbeiding av forslag til regelverk på området elektronisk kommunikasjon, herunder om eventuelle forslag til endringer av denne forordningen eller direktiv (EU) 2018/1972,
 - c) å avgi uttalelser som nevnt i forordning (EU) nr. 531/2012 og direktiv (EU) 2018/1972, særlig om
 - i) løsning av tverrnasjonale tvister i samsvar med artikkel 27 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - ii) utkast til nasjonale tiltak i forbindelse med framgangsmåtene i det indre marked for markedsregulering, i samsvar med artikkel 32, 33 og 68 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - iii) utkast til beslutninger og anbefalinger om harmonisering, i samsvar med artikkel 38 og 93 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - iv) ende-til-ende-forbindelse mellom sluttbrukere, i samsvar med artikkel 61 nr. 2 i direktiv (EU) 2018/1972,

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- v) fastsettelse av én unionsdekkende høyeste termineringstakst for taleanrop via mobilnett og én unionsdekkende høyeste termineringstakst for taleanrop via fastnett, i samsvar med artikkel 75 i direktiv (EU) 2018/1972,
- vi) malen for avtalesammendrag, i samsvar med artikkel 102 i direktiv (EU) 2018/1972,
- vii) den nasjonale gjennomføringen av og virkemåten til den generelle tillatelsen, og om deres virkning på det indre markeds virkemåte, i samsvar med artikkel 122 nr. 3 i direktiv (EU) 2018/1972,
- viii) dersom det er relevant, markedsutviklingen og den teknologiske utviklingen når det gjelder forskjellige typer elektroniske kommunikasjonstjenester og deres virkning på anvendelsen av avdeling III i del III i direktiv (EU) 2018/1972, i samsvar med artikkel 123 nr. 1 i nevnte direktiv,
- d) å utstede retningslinjer for gjennomføringen av Unionens rammeregler for elektronisk kommunikasjon, særlig, som nevnt i forordning (EU) nr. 531/2012 og (EU) 2015/2120 samt direktiv (EU) 2018/1972, om
 - i) malen for melding, i samsvar med artikkel 12 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - ii) den ensartede gjennomføringen av forpliktelser med hensyn til geografiske undersøkelser og prognoser, i samsvar med artikkel 22 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - iii) relevante kriterier for å fremme en ensartet anvendelse av artikkel 61 nr. 3 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - iv) felles metoder for å identifisere nettermineringspunktet i ulike nettopologier, i samsvar med artikkel 61 nr. 7 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - v) felles metoder for å oppfylle tverrnasjonal etterspørsel fra sluttbrukere, i samsvar med artikkel 66 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - vi) minstekriterier for et referansetilbud, i samsvar med artikkel 69 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - vii) fremming av nasjonale reguleringsmyndigheters ensartede anvendelse av vilkårene fastsatt i artikkel 76 nr. 1 i direktiv (EU) 2018/1972 og kriteriene fastsatt i vedlegg IV til samme direktiv,
 - viii) kriteriene for at et nett skal anses som et nett med svært høy kapasitet, i samsvar med artikkel 82 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - ix) felles kriterier for vurdering av evnen til å forvalte nummerressurser og av risikoen for uttømming av nummerressurser, i samsvar med artikkel 93 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - x) relevante parametere for tjenestekvalitet, gjeldende målemetoder, innholdet av og formen på opplysningene samt på hvilken måte opplysningene skal offentliggjøres, og ordninger for kvalitetssertifisering, i samsvar med artikkel 104 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - xi) metoden for å vurdere om effektiviteten til offentlige varslingsystemer i henhold til artikkel 110 nr. 2 i direktiv (EU) 2018/1972 tilsvarende effektiviteten til systemene som omhandles i nr. 1 i nevnte artikkel,
 - xii) tilgang til nettgjestingstjenester i engrosleddet, i samsvar med artikkel 3 nr. 8 i forordning (EU) nr. 531/2012,
 - xiii) gjennomføringen av de nasjonale reguleringsmyndighetenes forpliktelser med hensyn til tilgang til et åpent internett, i samsvar med artikkel 5 nr. 3 i forordning (EU) 2015/2120,
 - xiv) parametrene som skal tas i betraktning av nasjonale reguleringsmyndigheter i deres vurdering av bærekraften til den innenlandske avregningsmodellen, i samsvar med artikkel 5a nr. 6 i forordning (EU) 2015/2120,
- e) å utstede andre retningslinjer som sikrer ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon og ensartede reguleringsbeslutninger fra de nasjonale reguleringsmyndighetene, på eget initiativ eller på anmodning fra en nasjonal reguleringsmyndighet, Europaparlamentet, Rådet eller Kommisjonen, særlig i reguleringssspørsmål som berører et betydelig antall medlemsstater eller har et grensekryssende element,
- f) dersom det er relevant, å delta i forumet for fagfellevurdering av utkast til tiltak om framgangsmåter for utvelgning, i samsvar med artikkel 35 i direktiv (EU) 2018/1972,
- g) å delta i spørsmål som gjelder BERECs kompetanse når det gjelder markedsregulering og konkurranse i forbindelse med

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- radiospektrum, i samsvar med artikkel 4 i direktiv (EU) 2018/1972,
- h) å gjennomføre analyser av mulige tverrnasjonale markeder i samsvar med artikkel 65 nr. 1 i direktiv (EU) 2018/1972 og av tverrnasjonal etterspørsel fra sluttbrukere, i samsvar med artikkel 66 i nevnte direktiv,
 - i) å overvåke og samle inn opplysninger og, dersom det er relevant, gjøre ajourførte opplysninger om anvendelsen av forordning (EU) nr. 531/2012 offentlig tilgjengelige, i samsvar med artikkel 16 og 19 i nevnte forordning,
 - j) å rapportere om tekniske spørsmål innenfor sitt ansvarsområde, særlig om
 - i) den praktiske anvendelsen av uttalelser og retningslinjene nevnt i bokstav c), d) og e),
 - ii) medlemsstatenes beste praksis for å bidra til definisjonen av en tilstrekkelig internettilgangstjeneste via bredbånd, i samsvar med artikkel 84 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - iii) utviklingen av pris- og forbruksmønstre for både innenlandske tjenester og nettgjestings tjenester, utviklingen av faktiske nettgjestingspriser i engrosleddet for ubalansert trafikk, forholdet mellom sluttbrukerpriser, engrospriser og kostnader i engrosleddet for nettgjestings tjenester samt om åpenhet og sammenlignbarhet mellom takster, i samsvar med artikkel 19 i forordning (EU) nr. 531/2012,
 - iv) resultatene av de årlige rapportene som de nasjonale reguleringsmyndighetene skal avlegge i samsvar med artikkel 5 i forordning (EU) 2015/2120, gjennom offentliggjøring av en årlig sammenfattende rapport,
 - v) markedsutviklingen i sektoren for elektronisk kommunikasjon, på årsbasis,
 - k) å utstede anbefalinger og felles holdninger, og formidle beste reguleringspraksis rettet til de nasjonale reguleringsmyndighetene, for å fremme en ensartet og bedre gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon,
 - l) å opprette og vedlikeholde en database med
 - i) meldinger som oversendes til vedkommende myndigheter av foretak som er omfattet av en generell tillatelse, i samsvar med artikkel 12 i direktiv (EU) 2018/1972,
 - ii) nummerressurser med rett til eksteritorial bruk innenfor Unionen, i samsvar med artikkel 93 nr. 4 fjerde ledd i direktiv (EU) 2018/1972,
 - iii) dersom det er relevant, E.164-numre til medlemsstatenes nødmeldingstjenester, i samsvar med artikkel 109 nr. 8 tredje ledd i direktiv (EU) 2018/1972,
 - m) å vurdere behovene for innovativ regulering og samordne tiltak mellom nasjonale reguleringsmyndigheter for å muliggjøre utviklingen av ny innovativ elektronisk kommunikasjon,
 - n) å fremme modernisering, samordning og standardisering av de nasjonale reguleringsmyndighetenes datainnsamling; slike opplysninger skal gjøres tilgjengelige for offentligheten på BERECs nettsted og den europeiske dataportalen i et åpent og maskinleselig format som kan brukes på nytt, uten at dette berører immaterialrettigheter, regler for vern av personopplysninger og den nødvendige grad av fortrolighet,
 - o) å utføre andre oppgaver BEREC er pålagt ved unionsrettsakter, og framfor alt ved forordning (EU) nr. 531/2012 og (EU) 2015/2120 samt direktiv (EU) 2018/1972.
2. BEREC skal offentliggjøre sine reguleringsoppgaver og ajourføre disse opplysningene når den tildeles nye oppgaver.
 3. BEREC skal offentliggjøre alle sine endelige uttalelser, retningslinjer, rapporter, anbefalinger, felles holdninger og beste praksis og eventuelle bestilte undersøkelser samt dokumentutkast som er relevante for de offentlige samrådene nevnt i nr. 5.
 4. Uten at det berører overholdelsen av gjeldende unionsrett skal nasjonale reguleringsmyndigheter og Kommisjonen ta størst mulig hensyn til eventuelle retningslinjer, uttalelser, anbefalinger, felles holdninger og beste praksis vedtatt av BEREC med sikte på å sikre en ensartet gjennomføring av rammereglene for elektronisk kommunikasjon innenfor virkeområdet nevnt i artikkel 3 nr. 1.

Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet avviker fra retningslinjene nevnt i nr. 1 bokstav e), skal den gi en begrunnelse.
 5. Dersom det er relevant, skal BEREC rådføre seg med berørte parter og gi dem mulighet til å framlegge kommentarer innen en rimelig frist som fastsettes med hensyn til sakens kompleksitet. Bortsett fra i unntakstilfeller skal denne fristen ikke være kortere enn 30 dager. Uten at det berører artikkel 38 skal

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

BEREC offentliggjøre resultatene av slike offentlige samråd. Samrådene skal finne sted så tidlig som mulig i beslutningsprosessen.

6. BEREC kan eventuelt rådføre seg med og samarbeide med vedkommende nasjonale myndigheter, for eksempel vedkommende myndigheter på områdene konkurranse, forbrukervern og vern av personopplysninger.
7. Dersom det er relevant, kan BEREC samarbeide med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper, samt med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner, i samsvar med artikkel 35 nr. 1.

Kapittel III

BEREC-kontorets oppgaver

Artikkel 5

BEREC-kontorets oppgaver

BEREC-kontoret skal ha til oppgave

- a) å gi faglig og administrativ bistand til BEREC, særlig i forbindelse med utførelsen av reguleringsoppgavene i henhold til artikkel 4,
- b) å samle inn opplysninger fra nasjonale reguleringsmyndigheter og utveksle og oversende opplysninger om reguleringsoppgavene BEREC er tildelt i henhold til artikkel 4,
- c) å utarbeide, på grunnlag av opplysningene nevnt i bokstav b), regelmessige utkast til rapporter om særlige aspekter ved utviklingen av det europeiske markedet for elektronisk kommunikasjon, for eksempel rapporter om nettgjesting og referansemålinger, som skal framlegges for BEREC,
- d) å formidle beste reguleringspraksis til nasjonale reguleringsmyndigheter i samsvar med artikkel 4 nr. 1 bokstav k),
- e) å bistå BEREC med å opprette og vedlikeholde registre og databaser, i samsvar med artikkel 4 nr. 1 bokstav l),
- f) å bistå BEREC med å opprette og forvalte et informasjons- og kommunikasjonssystem, i samsvar med artikkel 41,
- g) å bistå BEREC med å gjennomføre offentlige samråd, i samsvar med artikkel 4 nr. 5,
- h) å bistå med å forberede arbeidet og gi annen administrativ og innholdsrelatert bistand for å sikre at reguleringsrådet fungerer tilfredsstillende,
- i) å bistå med å nedsette arbeidsgrupper på anmodning fra reguleringsrådet, bidra til reguleringsarbeidet og gi administrativ bistand for å sikre at gruppene fungerer tilfredsstillende,

- j) å utføre andre oppgaver det er tildelt ved denne forordningen eller andre unionsrettsakter.

Kapittel IV

BERECS organisasjon

Artikkel 6

BERECs organisasjonsstruktur

BEREC skal bestå av

- a) et reguleringsråd,
- b) arbeidsgrupper.

Artikkel 7

Reguleringsrådets sammensetning

1. Reguleringsrådet skal bestå av ett medlem fra hver medlemsstat. Hvert medlem skal ha stemmerett.

Hvert medlem skal utnevnes av den nasjonale reguleringsmyndigheten som har hovedansvaret for det løpende tilsynet med markedene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i henhold til direktiv (EU) 2018/1972. Medlemmet skal utnevnes blant lederen for den nasjonale reguleringsmyndigheten, et medlem av dens kollegium eller stedfortrederen for en av disse.

2. Hvert medlem av reguleringsrådet skal ha et varamedlem, utnevnt av den nasjonale reguleringsmyndigheten. Varamedlemmet skal representere medlemmet ved hans eller hennes fravær. Varamedlemmet skal utnevnes blant lederen for den nasjonale reguleringsmyndigheten, et medlem av dens kollegium, stedfortrederen for en av disse eller personalet hos den nasjonale reguleringsmyndigheten.
3. Medlemmer av reguleringsrådet og deres varamedlemmer skal utnevnes på bakgrunn av deres kunnskaper på området elektronisk kommunikasjon, idet det tas hensyn til relevante ledelses-, administrasjons- og budsjettferdigheter. For å sikre kontinuiteten i reguleringsrådets arbeid skal alle nasjonale reguleringsmyndigheter med ansettelsesmyndighet tilstrebe å begrense utskiftningen av medlemmene og om mulig også varamedlemmene de har oppnevnt, og arbeide for å oppnå en jevn fordeling av menn og kvinner.
4. Kommisjonen skal uten stemmerett delta i alle drøftinger i reguleringsrådet og være representert på et tilstrekkelig høyt nivå.

5. En ajourført liste over medlemmene av reguleringsrådet og deres varamedlemmer, samt deres interesseerklæringer, skal offentliggjøres.

Artikkel 8

Reguleringsrådets uavhengighet

1. Ved utførelsen av de oppgavene det er tillagt, og uten at det berører dets medlemmer som handler på vegne av sine respektive nasjonale reguleringsmyndigheter, skal reguleringsrådet opptre uavhengig og upartisk i Unionens interesse, uavhengig av eventuelle særlige nasjonale eller personlige interesser.
2. Uten at det berører samordning som nevnt i artikkel 3 nr. 6 skal medlemmene av reguleringsrådet og deres varamedlemmer verken be om eller motta instruks fra regjeringer, institusjoner, en person eller et organ.

Artikkel 9

Reguleringsrådets funksjoner

Reguleringsrådets funksjoner skal være

- a) å oppfylle reguleringsoppgavene til BEREC som fastsatt i artikkel 4, det vil si å vedta de uttalelser, retningslinjer, rapporter, anbefalinger og felles holdninger samt spre den beste praksis som er omhandlet i nevnte artikkel, og i den forbindelse basere seg på det forberedende arbeidet som arbeidsgruppene har utført,
- b) å treffe forvaltningsvedtak om organiseringen av BERECs arbeid,
- c) å vedta BERECs årlige arbeidsprogram som nevnt i artikkel 21,
- d) å vedta årsrapporten om BERECs virksomhet som nevnt i artikkel 22,
- e) å vedta regler for forebygging og håndtering av interessekonflikter som nevnt i artikkel 42 samt med hensyn til medlemmene av arbeidsgruppene,
- f) å vedta nærmere regler for retten til tilgang til dokumenter som BEREC innehar, i samsvar med artikkel 36,
- g) å vedta og regelmessig ajourføre de planer for kommunikasjon og formidling som er nevnt i artikkel 37 nr. 2, på grunnlag av en behovsanalyse,
- h) å vedta sin forretningsorden med to tredjedels flertall blant sine medlemmer og offentliggjøre den,

- i) å godkjenne, sammen med direktøren, inngåelse av arbeidsordninger med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper og med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner i samsvar med artikkel 35,
- j) å nedsette arbeidsgrupper og utnevne ledere for dem,
- k) å gi direktøren for BEREC-kontoret veiledning med hensyn til utførelsen av BEREC-kontorets oppgaver.

Artikkel 10

Reguleringsrådets leder og nestleder

1. Reguleringsrådet skal, med to tredjedels flertall blant sine medlemmer, utnevne en leder og minst to nestledere blant sine medlemmer.
2. En av nestlederne skal automatisk overta lederens oppgaver dersom lederen ikke er i stand til å utføre dem.
3. Lederens mandat skal vare ett år og kan forlenges én gang. For å sikre kontinuiteten i BERECs arbeid skal den tiltredende lederen, dersom det er mulig, fungere som nestleder i ett år før vedkommendes mandat som leder. Forretningsordenen skal fastsette et kortere mandat dersom det ikke er mulig for den tiltredende lederen å fungere som nestleder i ett år før vedkommendes mandat som leder.
4. Uten at det berører reguleringsrådets rolle med hensyn til lederens oppgaver skal lederen verken be om eller motta instruks fra regjeringer, institusjoner, en person eller et organ.
5. Lederen skal på anmodning avgi rapport til Europaparlamentet og Rådet om utøvelsen av BERECs oppgaver.

Artikkel 11

Reguleringsrådets møter

1. Lederen skal innkalle til møtene i reguleringsrådet og fastsette dagsordenen for disse møtene, som skal offentliggjøres.
2. Reguleringsrådet skal ha minst to ordinære møter i året.
Innkalling til ekstraordinære møter skal skje på lederens initiativ, på anmodning fra minst tre medlemmer eller på anmodning fra Kommisjonen.
3. BEREC-kontorets direktør skal delta i alle drøftinger, men ikke ha stemmerett.
4. Reguleringsrådet kan invitere enhver person som har synspunkter som kan være av

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

interesse, til å delta på møtene som observatør.

5. Reguleringsrådets medlemmer og varamedlemmer kan, med forbehold for forretningsordenen, bistås av sine rådgivere eller andre sakkyndige under møtene.
6. BEREC-kontoret skal fungere som reguleringsrådets sekretariat.

Artikkel 12

Reguleringsrådets avstemningsregler

1. Reguleringsrådet skal treffe beslutninger ved simpelt flertall blant rådets medlemmer, med mindre annet er fastsatt i denne forordningen eller en annen unionsrettsakt.

Det skal kreves to tredjedels flertall blant medlemmene av reguleringsrådet for uttalelsene nevnt i artikkel 4 nr. 1 bokstav c) ii) og v) og retningslinjene nevnt i artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i)–iv), vi), vii) og x).

Uten hensyn til andre ledd i dette nummer kan reguleringsrådet med simpelt flertall og fra sak til sak beslutte å vedta uttalelsene nevnt i artikkel 4 nr. 1 i denne forordningen med simpelt flertall, i forbindelse med utkast til tiltak som omfattes av artikkel 76 nr. 2 i direktiv (EU) 2018/1972, og som fører til at framgangsmåten i artikkel 33 nr. 5 i det nevnte direktivet innledes.

Reguleringsrådets beslutninger skal offentliggjøres, og eventuelle forbehold fra medlemmer skal angis i beslutningen dersom medlemmet anmoder om det.

2. Hvert medlem skal ha én stemme. Dersom et medlem er fraværende, skal vedkommendes varamedlem ha rett til å utøve stemmeretten.

Dersom både et medlem og varamedlemmet er fraværende, kan stemmeretten delegeres til et annet medlem.

Lederen kan når som helst delegere sin stemmerett. Lederen skal delta i avstemningen, med mindre han eller hun har delegert stemmeretten.

3. De nærmere avstemningsreglene for reguleringsrådet, herunder vilkårene for når et medlem kan handle på vegne av et annet, reglene for beslutningsdyktighet og fristene for møteinnkalling, skal fastsettes i forretningsordenen. Videre skal forretningsordenen sikre at medlemmene av reguleringsrådet mottar full-

stendig dagsorden og utkast til forslag før hvert møte, slik at de har mulighet til å framlegge endringsforslag før avstemningen. Forretningsordenen kan blant annet fastsette en framgangsmåte for avstemning i hastesaker og andre praktiske ordninger for reguleringsrådets arbeid.

Artikkel 13

Arbeidsgrupper

1. Når det er berettiget og særlig for å gjennomføre BERECs årlige arbeidsprogram, kan reguleringsrådet nedsette arbeidsgrupper.
2. Reguleringsrådet skal utnevne lederne for arbeidsgruppene, som skal representere ulike nasjonale reguleringsmyndigheter når dette er mulig.
3. Arbeidsgruppene skal være åpne for deltaking av sakkyndige fra alle nasjonale reguleringsmyndigheter som deltar i BERECs arbeid, og Kommisjonen.

Arbeidsgruppene skal også være åpne for deltaking av BEREC-kontorets personale, som skal bidra til arbeidsgruppenes reguleringsarbeid og gi arbeidsgruppene administrativ bistand.

Når det gjelder arbeidsgruppene som er nedsatt for å utføre oppgavene nevnt i artikkel 4 nr. 1 bokstav c) ii), skal de sakkyndige fra Kommisjonen ikke delta.

I arbeidsgruppene som er nedsatt for å utføre oppgavene nevnt i artikkel 4 nr. 1 bokstav c) iv), vi), vii) og viii), bokstav d) i), ii), ix), x) og xi), bokstav j) ii) og bokstav l) i denne forordningen, samt, dersom det er relevant, artikkel 4 nr. 1 bokstav c) iii) og bokstav j) i) i denne forordningen, skal synspunkter fra sakkyndige hos andre vedkommende myndigheter som mottar opplysninger i henhold til artikkel 5 nr. 4 i direktiv (EU) 2018/1972, tas i betraktning.

Reguleringsrådet eller lederne for arbeidsgruppene kan om nødvendig og fra sak til sak invitere enkeltstående sakkyndige som er anerkjente på det berørte området, til å delta i arbeidsgruppenes møter.

4. Reguleringsrådet skal vedta en forretningsorden som fastsetter praktiske ordninger for arbeidsgruppenes arbeid.

Kapittel V

BEREC-kontorets organisasjon

Artikkel 14

BEREC-kontorets organisasjonsstruktur

BEREC-kontoret skal bestå av

- a) et styre,
- b) en direktør.

Artikkel 15

Styrets sammensetning

1. Styret skal være sammensatt av personene som er utnevnt til medlemmer av reguleringsrådet, og én høytstående representant for Kommisjonen. Alle medlemmer av styret skal ha stemmerett.

Hver nasjonal reguleringsmyndighet med ansettelsesmyndighet, som nevnt i artikkel 7 nr. 1 annet ledd, kan utnevne en annen person enn medlemmet av reguleringsrådet til medlem av styret. Denne personen skal være lederen for den nasjonale reguleringsmyndigheten, et medlem av dens kollegium eller stedfortrederen for en av disse.

2. Hvert medlem av styret skal ha et varamedlem som representerer medlemmet i vedkommenes fravær.

Varamedlemmene for hvert medlem skal være personene som er utnevnt til varamedlemmer for medlemmene av reguleringsrådet. Representanten for Kommisjonen skal også ha et varamedlem.

Hver nasjonal reguleringsmyndighet med ansettelsesmyndighet, som nevnt i artikkel 7 nr. 1 annet ledd, kan utnevne en annen person enn varamedlemmet for medlemmet av reguleringsrådet, til varamedlem for medlemmet av styret. Denne personen skal være lederen for den nasjonale reguleringsmyndigheten, et medlem av dens kollegium eller stedfortrederen for en av disse, eller tilhøre den nasjonale reguleringsmyndighetens personale.

3. Medlemmene av styret og deres varamedlemmer skal verken be om eller motta instruks fra regjeringer, institusjoner, en person eller et organ.
4. En ajourført liste over medlemmene av styret og deres varamedlemmer, samt deres interesseklæringer, skal offentliggjøres.

Artikkel 16

Styrets administrative funksjoner

1. Styrets administrative funksjoner skal være
 - a) å fastsette generelle retningslinjer for BEREC-kontorets virksomhet og vedta, på årsbasis, BEREC-kontorets samlede programdokument med to tredjedels flertall blant styrets medlemmer, idet det tas hensyn til uttalelsen fra Kommisjonen og i samsvar med artikkel 23,
 - b) å vedta, med to tredjedels flertall blant styrets medlemmer, BEREC-kontorets årlige budsjett og utøve andre funksjoner i forbindelse med BEREC-kontorets budsjett i henhold til kapittel VII,
 - c) å vedta, offentliggjøre og foreta en vurdering av den konsoliderte årlige virksomhetsrapporten om BEREC-kontorets virksomhet nevnt i artikkel 27, og innen 1. juli hvert år framlegge både rapporten og vurderingen for Europaparlamentet, Rådet, Kommisjonen og Revisjonsretten,
 - d) å vedta de finansielle reglene som får anvendelse på BEREC-kontoret i samsvar med artikkel 29,
 - e) å vedta en strategi for bedrageribekjempelse som står i forhold til risikoen for bedrageri, idet det tas hensyn til kostnadene og nytten ved de tiltakene som skal gjennomføres,
 - f) å sikre tilstrekkelig oppfølging av resultater og anbefalinger fra interne eller eksterne revisjonsrapporter og vurderinger, samt fra undersøkelser foretatt av Det europeiske kontor for bedrageribekjempelse (OLAF),
 - g) å vedta regler for å forebygge og håndtere interessekonflikter som nevnt i artikkel 42 nr. 3,
 - h) å vedta og regelmessig ajourføre planene for kommunikasjon og formidling som er nevnt i artikkel 37 nr. 2, på grunnlag av en behovsanalyse,
 - i) å fastsette sin forretningsorden,
 - j) å vedta gjennomføringsregler for å gi virkning til vedtektene for tjenestemenn i Den europeiske union og tjenestevilkårene for andre ansatte i Den europeiske union¹⁸, i

¹⁸ Rådsforordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 259/68 av 29. februar 1968 om fastsettelse av vedtektene for tjenestemenn og tjenestevilkårene for andre ansatte i De europeiske fellesskap samt om særlige tiltak som får midlertidig anvendelse på Kommisjonens tjenestemenn (EFT L 56 av 4.3.1968, s. 1).

samsvar med artikkel 110 i vedtektene for tjenestemenn,

- k) med forbehold for beslutningen nevnt i nr. 2 første ledd, å utøve, med hensyn til BEREC-kontorets personale, den myndighet som i henhold til vedtektene for tjenestemenn er tillagt ansettelsesmyndigheten og i henhold til ansettelsesvilkårene for andre ansatte er tillagt den myndighet som har fullmakt til å inngå arbeidsavtaler («ansettelsesmyndighetens myndighet»),
- l) å utnevne direktøren og, dersom det er relevant, forlenge vedkommendes mandat eller avskjedige vedkommende fra sin stilling i samsvar med artikkel 32,
- m) å utnevne en regnskapsfører som omfattes av vedtektene for tjenestemenn og tjenestevilkårene for andre ansatte, som skal være helt uavhengig i utførelsen av sine oppgaver,
- n) å treffe alle beslutninger om opprettelsen av BEREC-kontorets interne strukturer og, om nødvendig, endringer av disse, idet det tas hensyn til BEREC-kontorets virksomhetsbehov og forsvarlig budsjettstyring.

Med hensyn til bokstav m) i første ledd kan BEREC-kontoret utnevne samme regnskapsfører som et annet unionsorgan eller en annen unionsinstitusjon. Særlig kan BEREC-kontoret og Kommisjonen avtale at Kommisjonens regnskapsfører også skal fungere som regnskapsfører for BEREC-kontoret.

- 2. Styret skal i samsvar med artikkel 110 i vedtektene for tjenestemenn vedta en beslutning med hjemmel i artikkel 2 nr. 1 i vedtektene og artikkel 6 i ansettelsesvilkårene for andre ansatte som delegerer ansettelsesmyndighetens relevante myndighet til direktøren og angir vilkårene for når denne delegeringen av myndighet kan avbrytes. Direktøren skal ha tillatelse til å delegere denne myndigheten videre.

Styret kan, dersom særlige omstendigheter krever det, gjennom en beslutning midlertidig avbryte delegeringen av ansettelsesmyndighetens myndighet til direktøren og den myndighet som er delegert videre av denne, og utøve denne myndigheten selv eller delegere den til ett av sine medlemmer eller til en annen ansatt enn direktøren.

Artikkel 17

Styrets leder og nestledere

- 1. Styrets leder og nestledere skal være personene som er utnevnt til leder og nestledere for reguleringsrådet. Mandatperioden skal være den samme.

Som unntak fra første ledd kan styret med to tredjedels flertall blant medlemmene velge andre medlemmer av styret som leder eller nestleder(e) blant sine medlemmer, som representerer medlemsstater. Deres mandatperiode skal være den samme som for lederen og nestlederne i reguleringsrådet.

- 2. En av nestlederne skal automatisk påta seg lederens oppgaver dersom lederen ikke er i stand til å utføre dem.
- 3. Lederen for styret skal på anmodning avgi rapport til Europaparlamentet og Rådet om utførelsen av BEREC-kontorets oppgaver.

Artikkel 18

Styrets møter

- 1. Lederen skal innkalle til møtene i styret.
- 2. BEREC-kontorets direktør skal delta i drøftingene, unntatt de som gjelder artikkel 32, men ikke ha stemmerett.
- 3. Styret skal ha minst to ordinære møter i året. I tillegg kan lederen innkalle til ekstraordinære møter på eget initiativ, på anmodning fra Kommisjonen eller fra minst tre av medlemmene.
- 4. Styret kan invitere enhver person som har synspunkter som kan være av interesse, til å delta på møtene som observatør.
- 5. Medlemmene av styret og deres varamedlemmer kan, med forbehold for forretningsordenen, bistås på møtene av rådgivere eller sakkyndige.
- 6. BEREC-kontoret skal fungere som styrets sekretariat.

Artikkel 19

Styrets avstemningsregler

- 1. Styret skal treffe beslutninger ved simpelt flertall blant styrets medlemmer, med mindre annet er fastsatt i denne forordningen.
- 2. Hvert medlem skal ha én stemme. Dersom et medlem er fraværende, skal varamedlemmet ha rett til å utøve stemmeretten.

Dersom både et medlem og varamedlemmet er fraværende, kan stemmeretten delegeres til et annet medlem.

3. Lederen kan når som helst delegere sin stemmerett. Han eller hun skal delta i avstemningen, med mindre han eller hun har delegert stemmeretten.
4. I styrets forretningsorden skal det fastsettes mer detaljerte regler for avstemningen, særlig framgangsmåten for avstemning i hastesaker og vilkårene for at et medlem kan handle på vegne av et annet medlem.

Artikkel 20

Direktørens ansvar

1. Direktøren skal forestå den administrative ledelsen av BEREC-kontoret. Direktøren skal være ansvarlig overfor styret.
2. Direktøren skal bistå lederen av reguleringsrådet og lederen for styret med å forberede møtene i deres respektive organer.
3. Uten at det berører reguleringsrådets, styrets og Kommisjonens myndighet skal direktøren opptre uavhengig i utøvelsen av sitt arbeid, og skal verken be om eller motta instruks fra noen regjering, institusjon eller person eller noe organ.
4. Direktøren skal på anmodning avgi rapport til Europaparlamentet og Rådet om utøvelsen av sine oppgaver.
5. Direktøren skal være BEREC-kontorets juridiske representant.
6. Direktøren skal være ansvarlig for at BEREC-kontorets oppgaver utføres etter retningslinjene fra reguleringsrådet og styret. Direktøren skal særlig ha ansvar for
 - a) den daglige ledelsen av BEREC-kontoret,
 - b) å gjennomføre forvaltningsvedtak truffet av reguleringsrådet og styret,
 - c) å utarbeide og framlegge for styret det samlede programdokumentet nevnt i artikkel 23,
 - d) å bistå reguleringsrådet ved utarbeidningen av BERECs årlige virksomhetsrapport som nevnt i artikkel 22,
 - e) å bistå reguleringsrådet ved utarbeidningen av BERECs årlige arbeidsprogram som nevnt i artikkel 21,
 - f) å gjennomføre det samlede programdokumentet og rapportere til styret om gjennomføringen av det,
 - g) å utarbeide utkastet til den konsoliderte årsrapporten om BEREC-kontorets virksomhet som nevnt i artikkel 27, og framlegge det for styret for vurdering og vedtakelse,
 - h) å utarbeide en handlingsplan som følger opp konklusjonene i interne og eksterne revisjonsrapporter og vurderinger, samt undersøkelser foretatt av OLAF, og legge fram en framdriftsrapport for styret minst én gang i året,
 - i) å verne Unionens økonomiske interesser ved å vedta tiltak for å forebygge bedrageri, korrupsjon og annen ulovlig virksomhet, ved å utføre effektiv kontroll og, dersom uregelmessigheter avdekkes, ved å innføre urettmessig utbetalte beløp samt, når det er hensiktsmessig, ved å ilegge administrative sanksjoner som er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og virker avskrekkende, inkludert økonomiske sanksjoner,
 - j) å utarbeide en strategi for bedrageribekjempelse for BEREC-kontoret og framlegge den for styret for godkjenning,
 - k) å utarbeide utkast til finansielle regler som skal få anvendelse på BEREC-kontoret,
 - l) å utarbeide et utkast til overslag over inntekter og utgifter for BEREC-kontoret og gjennomføre Kontorets budsjett,
 - m) å godkjenne, sammen med reguleringsrådet, inngåelse av arbeidsordninger med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper og med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner i samsvar med artikkel 35.
7. Direktøren skal under styrets tilsyn treffe de nødvendige tiltak, særlig med hensyn til fastsettelse av interne administrative instruksjoner og offentliggjøring av meldinger, for å sikre at BEREC-kontorets virksomhet er i samsvar med denne forordningen.
8. Direktøren skal, med forbehold om forhåndsgodkjenning av Kommisjonen, styret og berørte medlemsstater, beslutte om det er nødvendig å plassere en eller flere ansatte i en eller flere medlemsstater med henblikk på å gjennomføre BEREC-kontorets oppgaver på en effektiv og formålstjenlig måte. Beslutningen skal angi omfanget av virksomheten som skal utføres, på en slik måte at man unngår unødvendige kostnader og dobbeltarbeid når det gjelder BEREC-kontorets administrative funksjoner. Før en slik beslutning treffes, skal beslutningens virkning i form av personalfordeling og budsjett fastsettes i det flerårige programdokumentet nevnt i artikkel 23 nr. 4.

Kapittel VI

BERECS programplanlegging

Artikkel 21

BERECs årlige arbeidsprogram

1. Reguleringsrådet skal vedta utkastet til det årlige arbeidsprogrammet innen 31. januar i året forut for året som det årlige arbeidsprogrammet gjelder. Etter å ha rådspurt Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen om deres prioriteringer samt andre berørte parter i samsvar med artikkel 4 nr. 5, skal reguleringsrådet vedta det endelige årlige arbeidsprogrammet innen 31. desember samme år.
2. Reguleringsrådet skal oversende det årlige arbeidsprogrammet til Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen så snart det er vedtatt.

Artikkel 22

BERECs årlige virksomhetsrapport

1. Reguleringsrådet skal vedta BERECs årlige virksomhetsrapport.
2. Reguleringsrådet skal oversende den årlige virksomhetsrapporten til Europaparlamentet, Rådet, Kommisjonen og Den europeiske økonomiske og sosiale komité innen 15. juni hvert år.

Kapittel VII

BEREC-kontorets budsjett og programplanlegging

Artikkel 23

Årlig og flerårig programplanlegging

1. Hvert år skal direktøren utarbeide et utkast til et programdokument som inneholder årlig og flerårig programplanlegging (heretter kalt «samlet programdokument») i samsvar med artikkel 32 i delegert forordning (EU) nr. 1271/2013, idet det tas hensyn til retningslinjer som Kommisjonen har fastsatt.

Innen 31. januar hvert år skal styret vedta utkastet til samlet programdokument og oversende det til Kommisjonen for uttalelse. Utkastet til samlet programdokument skal også legges fram for Europaparlamentet og Rådet.

Styret skal deretter vedta det samlede programdokumentet, idet det tas hensyn til Kommisjonens uttalelse. Det skal framlegge det samlede programdokumentet og eventuelle

ajourførte versjoner for Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen.

Det samlede programdokumentet skal bli endelig etter at Unionens alminnelige budsjett er vedtatt, og om nødvendig justeres tilsvarende.

2. Det årlige programdokumentet skal inneholde detaljerte mål og forventede resultater, herunder ytelsesindikatorer. Det skal også inneholde en beskrivelse av tiltakene som skal finansieres, og en angivelse av de økonomiske og menneskelige ressurser som settes av til hvert tiltak, i samsvar med prinsippene om virksomhetsbasert budsjettering og forvaltning, som nevnt i artikkel 31. Det årlige programdokumentet skal være i tråd med BERECs utkast til årlig arbeidsprogram og det endelige årlige arbeidsprogrammet som nevnt i artikkel 21, og med BEREC-kontorets flerårige programdokument som nevnt i nr. 4 i denne artikkel. Det skal klart angi hvilke oppgaver som er tilføyd, endret eller slettet i forhold til det foregående regnskapsåret.
3. Styret skal om nødvendig endre det årlige programdokumentet etter vedtakelsen av BERECs endelige årlige arbeidsprogram nevnt i artikkel 21, og dersom BEREC eller BEREC-kontoret blir tildelt en ny oppgave.

Enhver vesentlig endring av det årlige programdokumentet skal vedtas etter samme framgangsmåte som den som brukes til å vedta det opprinnelige årlige programdokumentet. Styret kan delegere myndigheten til å foreta ikke-vesentlige endringer i det årlige programdokumentet, til direktøren.

4. Det flerårige programdokumentet skal angi den overordnede strategiske programplanleggingen, herunder mål, forventede resultater og ytelsesindikatorer. Det skal også angi ressursplanlegging, herunder flerårig budsjett og personale.

Ressursplanleggingen skal ajourføres årlig. Den strategiske programplanleggingen skal ajourføres ved behov, særlig for å ta høyde for resultatet av vurderingen nevnt i artikkel 48.

5. BEREC-kontorets samlede programdokument skal omfatte gjennomføringen av BERECs strategi for forbindelser med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper, med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner som nevnt i artikkel 35 nr. 3, tiltakene som er knyttet til denne strategien og en angivelse av tilknyttede ressurser.

Artikkel 24

Fastsettelse av budsjettet

1. Direktøren skal hvert år utarbeide et foreløpig utkast til overslag over BEREC-kontorets inntekter og utgifter (heretter kalt «utkast til overslag») for kommende regnskapsår, herunder stillingsoversikten, og framlegge det for styret.
Opplysningene i utkastet til overslag skal være i tråd med utkastet til samlet programdokument som nevnt i artikkel 23 nr. 1.
2. Direktøren skal framlegge utkastet til overslag for Kommisjonen innen 31. januar hvert år.
3. Kommisjonen skal framlegge utkastet til overslag for budsjettmyndigheten sammen med forslaget til Unionens alminnelige budsjett.
4. På grunnlag av utkastet til overslag skal Kommisjonen innta i det foreløpige forslaget til Unionens alminnelige budsjett, de overslag den anser nødvendige for stillingsoversikten og det bidrag som skal ytes over det alminnelige budsjettet, og framlegge dette for budsjettmyndigheten i samsvar med artikkel 313 og 314 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV).
5. Budsjettmyndigheten skal godkjenne bevilgningene til bidraget til BEREC-kontoret.
6. Budsjettmyndigheten skal vedta BEREC-kontorets stillingsoversikt.
7. Styret skal vedta BEREC-kontorets budsjett. Budsjettet blir endelig etter at Unionens alminnelige budsjett er endelig vedtatt. Det skal om nødvendig justeres tilsvarende.
8. Alle eiendomsprosjekter som kan få betydelige følger for BEREC-kontorets budsjett, skal omfattes av delegert forordning (EU) nr. 1271/2013.

Artikkel 25

Budsjettets struktur

1. Det skal utarbeides overslag over alle BEREC-kontorets inntekter og utgifter for hvert regnskapsår, som skal sammenfalle med kalenderåret, og de skal inngå i BEREC-kontorets budsjett.
2. BEREC-kontorets budsjett skal være balansert når det gjelder inntekter og utgifter.
3. Uten at det berører andre ressurser skal BEREC-kontorets inntekter bestå av
 - a) et bidrag fra Unionen,
 - b) eventuelle frivillige økonomiske bidrag fra medlemsstatene eller de nasjonale reguleringsmyndighetene,

- c) gebyrer for publikasjoner og eventuelle andre tjenester som BEREC-kontoret yter,
 - d) eventuelle bidrag fra tredjestater eller vedkommende reguleringsmyndigheter på området elektronisk kommunikasjon i tredjestater som deltar i BEREC-kontorets arbeid, som fastsatt i artikkel 35.
4. BEREC-kontorets utgifter skal omfatte lønn til personale, utgifter til administrasjon og infrastruktur, og driftsutgifter.

Artikkel 26

Gjennomføring av budsjettet

1. Direktøren skal gjennomføre BEREC-kontorets budsjett.
2. Direktøren skal hvert år framlegge for Europaparlamentet og Rådet alle opplysninger som gjelder resultatene av vurderingsprosesser.

Artikkel 27

Konsolidert årlig virksomhetsrapport

Styret skal vedta konsoliderte årlige virksomhetsrapporter i samsvar med artikkel 47 i delegert forordning (EU) nr. 1271/2013, idet det tas hensyn til retningslinjer som Kommisjonen har fastsatt.

Artikkel 28

Framlegging av regnskaper og meddelelse av ansvarsfrihet

1. BEREC-kontorets regnskapsfører skal framlegge de foreløpige regnskapene for regnskapsåret for Kommisjonens regnskapsfører og Revisjonsretten innen 1. mars det påfølgende regnskapsåret.
2. BEREC-kontorets regnskapsfører skal framlegge rapporten om budsjett- og økonomistyring for Europaparlamentet, Rådet og Revisjonsretten innen 31. mars det påfølgende regnskapsåret.
3. Etter å ha mottatt Revisjonsrettens merknader til BEREC-kontorets foreløpige regnskap skal BEREC-kontorets regnskapsfører utarbeide BEREC-kontorets endelige regnskap på eget ansvar. Direktøren skal framlegge det endelige regnskapet for styret for uttalelse.
4. Styret skal avgi en uttalelse om BEREC-kontorets endelige regnskap.
5. Direktøren skal framlegge det endelige regnskapet for Europaparlamentet, Rådet, Kommisjonen og Revisjonsretten, sammen med styrets uttalelse, innen 1. juli etter avslutningen av hvert regnskapsår.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

6. BEREC-kontoret skal offentliggjøre det endelige regnskapet i *Den europeiske unions tidende* innen 15. november det påfølgende året.
7. Direktøren skal innen 30. september det påfølgende regnskapsåret framlegge for Revisjonsretten et svar på dens merknader. Direktøren skal også framlegge svaret for styret.
8. Direktøren skal framlegge for Europaparlamentet, på anmodning fra dette, alle opplysninger som er nødvendige for at framgangsmåten for meddelelse av ansvarsfrihet for det aktuelle regnskapsåret skal kunne gjennomføres på en tilfredsstillende måte, i samsvar med artikkel 165 nr. 3 i europaparlaments- og rådsforordning (EU, Euratom) 2018/1046¹⁹.
9. Etter rekommandasjon fra Rådet, som skal treffe sin beslutning med kvalifisert flertall, skal Europaparlamentet før 15. april i år N + 2 meddele direktøren ansvarsfrihet for gjennomføringen av budsjettet for år N.

Artikkel 29

Finansielle regler

De finansielle reglene som får anvendelse på BEREC-kontoret, skal vedtas av styret etter samråd med Kommisjonen. De skal ikke avvike fra delegert forordning (EU) nr. 1271/2013, med mindre BEREC-kontorets virksomhet krever et slikt avvik og Kommisjonen på forhånd har gitt sitt samtykke.

Kapittel VIII

BEREC-kontorets personale

Artikkel 30

Alminnelige bestemmelser

Vedtektene for tjenestemenn og tjenestevilkårene for andre ansatte samt reglene vedtatt ved avtale mellom Unionens institusjoner for gjennomføring av disse vedtektene for tjenestemenn og tjenestevilkårene for andre ansatte, får anvendelse på BEREC-kontorets personale.

Artikkel 31

Antall ansatte på BEREC-kontoret

1. I samsvar med prinsippet om virksomhetsbasert forvaltning av menneskelige ressurser skal BEREC-kontoret ha det personalet som kreves for å kunne utføre sine oppgaver.
2. Antall ansatte og tilsvarende finansielle midler skal være foreslått i samsvar med artikkel 23 nr. 2 og 4 og artikkel 24 nr. 1, idet det tas hensyn til artikkel 5 bokstav a) og alle andre oppgaver som er tildelt BEREC-kontoret ved denne forordningen eller andre unionsrettsakter, samt behovet for samsvar med gjeldende regler for alle Unionens desentraliserte byråer.

Artikkel 32

Utnevning av direktøren

1. Direktøren skal ansettes i en stilling som midlertidig ansatt ved BEREC-kontoret i samsvar med artikkel 2 bokstav a) i tjenestevilkårene for andre ansatte.
2. Direktøren skal utnevnes av styret etter en åpen og oversiktlig utvelgelsesprosess på grunnlag av egnethet, kvalifikasjoner innen ledelse, administrasjon og budsjett, samt kvalifikasjoner og erfaring som er relevant for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.
Listen over kandidater skal ikke foreslås av bare styrets leder eller nestleder. I forretningsordenen for styret skal det fastsettes nærmere bestemmelser om gjennomføringen av en framgangsmåte for å opprette en kandidatliste med egnede kandidater, og om avstemningsregler.
3. Ved inngåelse av kontrakt med direktøren skal BEREC-kontoret representeres av styrets leder.
4. Før utnevningen skal den kandidaten som styret har valgt, oppfordres til å avgi en erklæring til vedkommende komité i Europaparlamentet og svare på spørsmål fra dens medlemmer.
5. Direktørens mandat skal være fem år. Ved utgangen av denne perioden skal lederen for styret foreta en vurdering som omfatter en vurdering av direktørens arbeid og BEREC-kontorets oppgaver og utfordringer. Denne vurderingen skal legges fram for Europaparlamentet og Rådet.
6. Styret kan, idet det tas hensyn til vurderingen nevnt i nr. 5, forlenge direktørens mandat én gang med høyst fem år.

¹⁹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU, Euratom) 2018/1046 av 18. juli 2018 om finansielle regler for Den europeiske unions alminnelige budsjett, om endring av forordning (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 og beslutning nr. 541/2014/EU, og om oppheving av forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 (EUT L 193 av 30.7.2018, s. 1).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

7. Styret skal underrette Europaparlamentet dersom det har til hensikt å forlenge direktørens mandat. I måneden forut for en slik forlengelse kan direktøren oppfordres til å avgi en erklæring til vedkommende komité i Europaparlamentet og svare på spørsmål fra dens medlemmer.
8. En direktør hvis mandat er blitt forlenget, skal ikke delta i en ny utvelgelsesprosess for samme stilling etter utgangen av det sammenlagte tidsrommet.
9. Dersom mandatet ikke forlenges, skal direktøren, etter en beslutning truffet av styret, forbli i vervet også etter at det første mandatet har utløpt, inntil en etterfølger er utnevnt.
10. Direktøren kan avsettes bare ved en beslutning truffet av styret på forslag fra et medlem.
11. Styret skal treffe beslutninger om utnevning av, forlengelse av mandatet for eller avsetting av direktøren med to tredjedels flertall blant sine medlemmer.

Artikkel 33

Nasjonale sakkyndige som stilles til rådighet og annet personale

1. BEREC-kontoret kan benytte seg av nasjonale sakkyndige som stilles til rådighet eller annet personale som ikke er ansatt i Kontoret. Vedtektene for tjenestemenn og tjenestevilkårene for andre ansatte får ikke anvendelse på slikt personale.
2. Styret skal også vedta en beslutning om fastsettelse av regler for nasjonale sakkyndige som stilles til rådighet for BEREC-kontoret.

Kapittel IX

Generelle bestemmelser

Artikkel 34

Privilegier og immunitet

Protokollen om Den europeiske unions privilegier og immunitet får anvendelse på BEREC-kontoret og dets personale.

Artikkel 35

Samarbeid med Unionens organer, tredjestater og internasjonale organisasjoner

1. I den grad det er nødvendig for å nå målene fastsatt i denne forordningen og utføre sine oppgaver, og uten at det berører myndigheten til medlemsstatene og Unionens institusjoner, kan BEREC og BEREC-kontoret samarbeide

med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper, med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner.

For dette formål kan BEREC og BEREC-kontoret, med forbehold for Kommisjonens forhåndsgodkjenning, opprette arbeidsordninger. Slike ordninger skal ikke medføre juridiske forpliktelser.

2. Reguleringsrådet, arbeidsgruppene og styret skal være åpne for deltaking av reguleringsmyndigheter i tredjestater som har hovedansvar på området elektronisk kommunikasjon, dersom disse tredjestatene har inngått avtaler med Unionen om dette.

I henhold til de relevante bestemmelsene i disse avtalene vil det bli utarbeidet arbeidsordninger som blant annet skal angi i hvilke tilfeller, i hvilken grad og på hvilken måte berørte reguleringsmyndigheter i tredjestater kan delta uten stemmerett i BERECs og BEREC-kontorets arbeid, herunder bestemmelser om deltaking i initiativer ledet av BEREC, om finansielle bidrag og om BEREC-kontorets personale. Når det gjelder personalsaker skal disse ordningene under enhver omstendighet være i samsvar med vedtektene for tjenestemenn.

3. Som en del av det årlige arbeidsprogrammet nevnt i artikkel 21 skal reguleringsrådet vedta BERECs strategi for forbindelser med Unionens vedkommende organer, kontorer, byråer og rådgivende grupper, med vedkommende myndigheter i tredjestater og med internasjonale organisasjoner når det gjelder saker som hører inn under BERECs ansvarsområde. Kommisjonen, BEREC og BEREC-kontoret skal inngå en hensiktsmessig arbeidsordning med henblikk på å sikre at BEREC og BEREC-kontoret arbeider innenfor mandatet og den eksisterende institusjonelle rammen.

Artikkel 36

Tilgang til dokumenter og vern av personopplysninger

1. Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1049/2001²⁰ får anvendelse på dokumenter som BEREC og BEREC-kontoret innehar.

²⁰ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1049/2001 av 30. mai 2001 om offentlig tilgang til Europaparlamentets, Rådets og Kommisjonens dokumenter (EFT L 145 av 31.5.2001, s. 43).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

2. Innen 21. juni 2019 skal reguleringsrådet vedta nærmere regler for anvendelse av forordning (EF) nr. 1049/2001.
3. BERECS og BEREC-kontorets behandling av personopplysninger skal være underlagt forordning (EU) 2018/1725.
4. Reguleringsrådet og styret skal innen 21. juni 2019 fastsette bestemmelser om BERECS og BEREC-kontorets anvendelse av forordning (EU) 2018/1725, herunder bestemmelser om utnevning av et personvernombud ved BEREC-kontoret. Bestemmelsene skal fastsettes etter samråd med EUs datatilsyn.

Artikkel 37

Åpenhet og kommunikasjon

1. BEREC og BEREC-kontoret skal utøve sin virksomhet med en høy grad av innsyn. BEREC og BEREC-kontoret skal sikre at offentligheten og eventuelle berørte parter får passende, objektive, pålitelige og lett tilgjengelige opplysninger, særlig med hensyn til resultatene av deres oppgaver og arbeid.
2. BEREC kan med støtte fra BEREC-kontoret delta i kommunikasjonsvirksomhet på eget initiativ innenfor sitt ansvarsområde i samsvar med relevante planer for kommunikasjon og formidling som reguleringsrådet har vedtatt. Tildelingen av midler for slik støtte til kommunikasjonsvirksomhet innenfor BEREC-kontorets budsjett skal ikke være til hinder for effektiv utførelse av BERECS oppgaver som nevnt i artikkel 4 eller BEREC-kontorets oppgaver som nevnt i artikkel 5.

BEREC-kontorets kommunikasjonsvirksomhet skal utføres i samsvar med relevante planer for kommunikasjon og formidling som styret har vedtatt.

Artikkel 38

Fortrolighet

1. Med forbehold for artikkel 36 nr. 1 og artikkel 40 nr. 2 skal BEREC og BEREC-kontoret ikke bringe videre til tredjeparter opplysninger som de behandler eller mottar, og som det foreligger en begrunnet anmodning om helt eller delvis fortrolig behandling av.
2. Medlemmer og andre deltakere på møtene i reguleringsrådet, styret og arbeidsgruppene, direktøren, utplasserte nasjonale sakkyndige og annet personale som ikke er ansatt av BEREC-kontoret, skal være underlagt kravene til fortrolighet som fastsatt i artikkel 339 i

TEUV, selv etter at deres funksjoner har opphørt.

3. Reguleringsrådet og styret skal fastsette hvordan fortrolighetsreglene nevnt i nr. 1 og 2 skal gjennomføres i praksis.

Artikkel 39

Sikkerhetsregler for vern av graderte og følsomme, men ugraderte opplysninger

BEREC og BEREC-kontoret skal vedta sine egne sikkerhetsregler tilsvarende Kommisjonens sikkerhetsregler for vern av graderte EU-opplysninger og følsomme, men ugraderte opplysninger, blant annet bestemmelser om utveksling, behandling og lagring av slike opplysninger, som fastsatt i kommisjonsbeslutning (EU, Euratom) 2015/443²¹ og (EU, Euratom) 2015/444²². Alternativt kan BEREC eller BEREC-kontoret vedta en beslutning om tilsvarende anvendelse av Kommisjonens regler.

Artikkel 40

Utteksling av opplysninger

1. På grunnlagt anmodning fra BEREC eller BEREC-kontoret skal Kommisjonen og de nasjonale reguleringsmyndighetene som er representert i reguleringsrådet samt andre vedkommende myndigheter på en rettidig og nøyaktig måte gi BEREC eller BEREC-kontoret alle opplysninger de trenger for å kunne utføre sine oppgaver, forutsatt at de har lovlig tilgang til de relevante opplysningene og at anmodningen om opplysninger er nødvendig sett i forhold til arten av oppgaven.

BEREC eller BEREC-kontoret kan også anmode om at slike opplysninger gis med regelmessige mellomrom og i bestemte formater. Slike anmodninger skal om mulig framsettes ved bruk av felles rapporteringsformater.

2. På grunnlagt anmodning fra Kommisjonen eller en nasjonal reguleringsmyndighet skal BEREC eller BEREC-kontoret på en rettidig og nøyaktig måte gi enhver opplysning som er nødvendig for at Kommisjonen, den nasjonale reguleringsmyndigheten eller en annen vedkommende myndighet skal kunne utføre sine oppgaver, i henhold til prinsippet om lojalt

²¹ Kommisjonsbeslutning (EU, Euratom) 2015/443 av 13. mars 2015 om sikkerhet i Kommisjonen (EUT L 72 av 17.3.2015, s. 41).

²² Kommisjonsbeslutning (EU, Euratom) 2015/444 av 13. mars 2015 om sikkerhetsregler for vern av graderte EU-opplysninger (EUT L 72 av 17.3.2015, s. 53).

samarbeid. Dersom BEREC eller BEREC-kontoret anser opplysninger som fortrolige, skal Kommisjonen, den nasjonale reguleringsmyndigheten eller den andre vedkommende myndigheten sørge for slik fortrolighet i samsvar med unionsretten og nasjonal rett, herunder forordning (EF) nr. 1049/2001. Forretningshemmeligheter skal ikke hindre rettidig utveksling av opplysninger.

3. Før BEREC eller BEREC-kontoret anmoder om opplysninger i samsvar med denne artikkel, og for å unngå dobbel rapporteringsplikt, skal de ta hensyn til alle relevante opplysninger som allerede er offentlig tilgjengelige.
4. Dersom nasjonale reguleringsmyndigheter ikke gjør opplysninger tilgjengelig i rett tid, kan BEREC eller BEREC-kontoret rette en grunnlagt anmodning enten til andre nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter i den berørte medlemsstaten eller direkte til de relevante foretakene som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester samt tilhørende ressurser.

BEREC eller BEREC-kontoret skal underrette nasjonale reguleringsmyndigheter som har unnlatt å gi opplysninger, om anmodninger i samsvar med første ledd.

På anmodning fra BEREC eller BEREC-kontoret skal nasjonale reguleringsmyndigheter bistå BEREC med innsamling av opplysninger.

5. Medlemsstatene skal sikre at nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter har fullmakt til å kreve at andre ansvarlige nasjonale myndigheter eller de foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende ressurser eller tilknyttede tjenester, framlegger alle opplysninger som er nødvendige for at de skal kunne utføre sine oppgaver som nevnt i denne artikkel.

Andre ansvarlige nasjonale myndigheter eller foretak som nevnt i første ledd skal på anmodning straks framlegge slike opplysninger i samsvar med de frister og det detaljnivå som kreves.

Medlemsstatene skal sikre at nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter har fullmakt til å håndheve slike anmodninger om opplysninger ved å innføre sanksjoner som er hensiktsmessige, virkningsfulle, forholdsmessige og avskrekkende.

Artikkel 41

Informasjons- og kommunikasjonssystem

1. BEREC-kontoret skal opprette og forvalte et informasjons- og kommunikasjonssystem med minst følgende funksjoner:
 - a) En felles plattform for utveksling av informasjon som gir BEREC, Kommisjonen og nasjonale reguleringsmyndigheter de opplysninger som er nødvendige for en ensartet gjennomføring av Unionens rammeregler for elektronisk kommunikasjon.
 - b) Et eget grensesnitt for anmodninger om opplysninger og melding disse anmodningene som nevnt i artikkel 40, som BEREC, BEREC-kontoret, Kommisjonen og nasjonale reguleringsmyndigheter skal ha tilgang til.
 - c) En plattform som kan avdekke behovet for samordning mellom nasjonale reguleringsmyndigheter tidlig.
2. Styret skal vedta de tekniske spesifikasjonene og funksjonsspesifikasjonene med henblikk på å opprette informasjons- og kommunikasjonssystemet nevnt i nr. 1. Dette systemet skal være underlagt immaterialrettigheter og ha det nødvendige fortrolighetsnivået.
3. Informasjons- og kommunikasjonssystemet skal kunne tas i bruk senest 21. juni 2020.

Artikkel 42

Interesseerklæringer

1. Medlemmene av reguleringsrådet og styret, direktøren, utplasserte nasjonale sakkyndige og annet personale som ikke er ansatt av BEREC-kontoret, skal hver og en avgi en skriftlig erklæring som angir deres forpliktelser og hvorvidt de har eventuelle direkte eller indirekte interesser som vil kunne anses å berøre deres uavhengighet.

Disse erklæringene skal avgis på tidspunktet for tiltredelse, skal være nøyaktige og fullstendige, og skal ajourføres når det foreligger en risiko for at det er noen direkte eller indirekte interesser som vil kunne anses å berøre uavhengigheten til personen som avgir erklæringen.

Erklæringene fra medlemmene av reguleringsrådet, medlemmene av styret og direktøren skal offentliggjøres.

2. Medlemmer av reguleringsrådet, styret og arbeidsgruppene samt andre som deltar på deres møter, direktøren, utplasserte sakkyndige og annet personale som ikke er ansatt av

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

BEREC-kontoret, skal hver og en, nøyaktig og fullstendig og senest ved begynnelsen av hvert møte, redegjøre for eventuelle interesser som vil kunne anses å berøre deres uavhengighet med hensyn til punktene på dagsordenen, og skal avstå fra å delta i drøftinger og avstemninger om slike punkter.

3. Reguleringsrådet og styret skal fastsette regler for forebygging og behandling av interessekonflikter, særlig de praktiske gjennomføringsreglene for nr. 1 og 2.

Artikkel 43

Bedrageribekjempelse

1. For å lette bekjempelsen av bedrageri, korrupsjon og andre ulovlige handlinger i henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EU, Euratom) nr. 883/2013²³ skal BEREC-kontoret innen 21. juni 2019 tiltre den tverrinstitusjonelle avtalen av 25. mai 1999 mellom Europaparlamentet, Rådet for Den europeiske union og Kommisjonen for De europeiske fellesskap om interne undersøkelser som foretas av Det europeiske kontor for bedrageribekjempelse (OLAF)²⁴ og vedta egnede bestemmelser som får anvendelse på alt personale ved BEREC-kontoret, ved hjelp av malen i vedlegget til nevnte avtale.
2. Revisjonsretten skal ha myndighet til å utføre revisjon, på grunnlag av dokumenter og kontroller på stedet, hos alle tilskuddsmottakere, leverandører og underleverandører som har mottatt unionsmidler fra BEREC-kontoret.
3. OLAF kan i samsvar med bestemmelsene og framgangsmåtene fastsatt i forordning (EU, Euratom) nr. 883/2013 og rådsforordning (Euratom, EF) nr. 2185/96²⁵, foreta undersøkelser, herunder kontroller og inspeksjoner på stedet, for å påvise om det eventuelt er begått bedrageri, korrupsjon eller annen ulovlig virksomhet som berører Unionens økonomiske interesser, i forbindelse med en avtale eller

beslutning om tilskudd eller en kontrakt som finansieres av BEREC-kontoret.

4. Uten at det berører nr. 1–3 skal samarbeidsavtaler med tredjestater og internasjonale organisasjoner, kontrakter, tilskuddsavtaler og tilskuddsvedtak inneholde bestemmelser som uttrykkelig gir Revisjonsretten og OLAF myndighet til å utføre slike revisjoner og undersøkelser i samsvar med deres respektive myndighet.

Artikkel 44

Ansvar

1. BEREC-kontorets ansvar i kontraktsforhold skal være underlagt den retten som gjelder for vedkommende kontrakt.
2. Den europeiske unions domstol (Domstolen) skal ha myndighet til å treffe beslutning i henhold til enhver voldgiftsklausul i en kontrakt inngått av BEREC-kontoret.
3. Med hensyn til ansvar utenfor kontraktsforhold skal BEREC-kontoret, i samsvar med de allmenne prinsippene som er felles for medlemsstatenes rettssystemer, erstatte den skade som dets avdelinger eller dets personale volder i tjenesten.
4. Domstolen skal ha myndighet til å avgjøre tvister om erstatning for skader nevnt i nr. 3.
5. De ansattes personlige ansvar overfor BEREC-kontoret skal være underlagt bestemmelsene i vedtektene for tjenestemenn eller ansettelsesvilkårene for andre ansatte som gjelder for dem.

Artikkel 45

Administrative undersøkelser

Virksomheten til BEREC og BEREC-kontoret skal være underlagt Det europeiske ombudets undersøkelser i samsvar med artikkel 228 i TEUV.

Artikkel 46

Språkordning

1. Forordning nr. 1²⁶ får anvendelse på BEREC-kontoret.
2. Oversettelsestjenestene som kreves for BEREC-kontorets virksomhet, skal ytes av Oversettelsessenteret for Den europeiske unions institusjoner.

²³ Europaparlaments- og rådsforordning (EU, Euratom) nr. 883/2013 av 11. september 2013 om undersøkelser som foretas av Det europeiske kontor for bedrageribekjempelse (OLAF), og om oppheving av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1073/1999 og rådsforordning (Euratom) nr. 1074/1999 (EUT L 248 av 18.9.2013, s. 1).

²⁴ EFT L 136 av 31.5.1999, s. 15.

²⁵ Rådsforordning (Euratom, EF) nr. 2185/96 av 11. november 1996 om kontroll og inspeksjon på stedet som foretas av Kommisjonen for å verne De europeiske fellesskaps økonomiske interesser mot bedrageri og andre uregelmessigheter (EFT L 292 av 15.11.1996, s. 2).

²⁶ Forordning nr. 1 om fastsettelse av reglene for bruk av språk for Det europeiske økonomiske fellesskap (EFT 17 av 6.10.1958, s. 385).

Kapittel X

Sluttbestemmelser

Artikkel 47

Vertsstatsavtale og vilkår for virksomheten

1. Ordningene med hensyn til lokaler for BEREC-kontoret i vertsstaten, og det utstyr som nevnte medlemsstat skal stille til rådighet, samt de særlige regler som i vertsstaten får anvendelse på direktøren, medlemmene av styret, BEREC-kontorets personale og deres familiemedlemmer, skal fastsettes i en vertsstatsavtale som etter godkjenning i styret skal inngås mellom BEREC-kontoret og vertsstaten, senest 21. desember 2020.
2. Vertsstaten skal sikre de nødvendige vilkår for at BEREC-kontoret kan fungere smidig og effektivt, herunder flerspråklig skoleundervisning med et europeisk innhold og hensiktsmessige transportforbindelser.

Artikkel 48

Vurdering

1. Innen 21. desember 2023 og deretter hvert femte år skal Kommisjonen foreta en vurdering i samsvar med Kommisjonens retningslinjer for å vurdere BERECs og BEREC-kontorets resultater i forhold til deres mål, mandat, oppgaver og beliggenhet. Ved vurderingen skal det særlig tas stilling til et eventuelt behov for å endre BERECs og BEREC-kontorets struktur og mandat, og de økonomiske følgene av en slik endring.
2. Dersom Kommisjonen anser at BEREC eller BEREC-kontoret ikke lenger er berettiget med hensyn til deres tildelte mål, mandat og oppgaver, kan den foreslå at denne forordningen endres eller oppheves.
3. Kommisjonen skal framlegge en rapport for Europaparlamentet, Rådet og styret om resultatene av vurderingen, og skal offentliggjøre disse resultatene.

Artikkel 49

Overgangsbestemmelser

1. BEREC-kontoret etterfølger Kontoret som ble opprettet ved forordning (EF) nr. 1211/2009, med hensyn til alle eierskap, avtaler, juridiske forpliktelser, arbeidsavtaler, økonomiske forpliktelser og ethvert økonomisk ansvar.
Særlig bør denne forordningen ikke berøre rettighetene og pliktene til Kontorets perso-

nale. Deres kontrakter kan fornyes i henhold til denne forordningen i samsvar med vedtektene for tjenestemenn og tjenestevilkårene for andre ansatte og i samsvar med BEREC-kontorets budsjettbegrensninger.

2. Med virkning fra 20. desember 2018 skal den administrerende lederen som er utnevnt på grunnlag av forordning (EF) nr. 1211/2009, fungere som direktør med de funksjoner som er fastsatt i denne forordningen. De andre vilkårene i den administrerende lederens kontrakt forblir uendret.
3. Styret kan beslutte å forlenge mandatperioden for direktøren nevnt i nr. 2 i denne artikkel, med ytterligere en periode. Artikkel 32 nr. 5 og 6 får tilsvarende anvendelse. Direktørens samlede mandatperiode skal være høyst 10 år.
4. Reguleringsrådet og styret nevnt i artikkel 7 og 15 i denne forordningen skal bestå av medlemmene av reguleringsrådet og forvaltningskomiteen nevnt i artikkel 4 og 7 i forordning (EF) nr. 1211/2009, fram til nye representanter blir utnevnt.
5. Lederne og nestlederne av reguleringsrådet og av forvaltningskomiteen som er utnevnt på grunnlag av forordning (EF) nr. 1211/2009, forblir i vervene som leder og nestledere av reguleringsrådet som nevnt i artikkel 10 i denne forordningen, og som leder og nestledere av styret som nevnt i artikkel 17 i denne forordningen, i resten av deres mandat på ett år. Utnevelser av ledere og nestledere av reguleringsrådet og av forvaltningskomiteen på grunnlag av forordning (EF) nr. 1211/2009 som er foretatt før 20. desember 2018 og varer ut over den nevnte datoen, forblir gyldige.
6. Framgangsmåten for meddelelse av ansvarsfrihet med hensyn til budsjettet som er godkjent på grunnlag av artikkel 11 i forordning (EF) nr. 1211/2009, skal gjennomføres i samsvar med reglene fastsatt i den nevnte forordningen.

Artikkel 50

Endring av forordning (EU) 2015/2120

I forordning (EU) nr. 2015/2120 gjøres følgende endringer:

- 1) Tittelen skal lyde:

«Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120 av 25. november 2015 om fastsettelse av tiltak for tilgang til et åpent internett og sluttbrukerpriser for regulert kommunikasjon innenfor EU og om endring av direktiv

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

2002/22/EF og forordning (EU) nr. 531/2012».

2) I artikkel 1 skal nytt ledd lyde:

«3.Ved denne forordningen fastsettes også felles regler for å sikre at forbrukere ikke betaler for høye priser for å foreta nummerbasert person-til-person-kommunikasjon som originerer i medlemsstaten der forbrukerens innenlandske tilbyder er etablert og terminerer i et fastnummer eller mobilnummer i en annen medlemsstat.»

3) I artikkel 2 annet ledd tilføyes følgende numre:

«3)«regulert kommunikasjon innenfor EU» enhver nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste som originerer i medlemsstaten der forbrukerens innenlandske tilbyder er etablert og terminerer i et fastnummer eller mobilnummer i den nasjonale nummerplanen til en annen medlemsstat, og som avregnes helt eller delvis basert på faktisk forbruk,

(4)«nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste» nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste som definert i artikkel 2 nr. 6 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972(*)).

(*)Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36).»

4) Ny artikkel skal lyde:

«Artikkel 5a

Sluttbrukerpriser for regulert kommunikasjon innenfor EU

1. Fra 15. mai 2019 skal ingen sluttbrukerpriser (eksklusive mva.) som forbrukere må betale for regulert kommunikasjon innenfor EU, overskride 0,19 euro per minutt for anrop og 0,06 euro per tekstmelding.
2. Uten at det berører forpliktelsene fastsatt i nr. 1 kan tilbydere av regulert kommunikasjon innenfor EU dessuten tilby, og forbrukerne kan uttrykkelig velge, en annen takst for internasjonale kommunikasjon, herunder regulert kommunikasjon innenfor EU, enn den som er fastsatt i samsvar med nr. 1, som gir forbrukerne en annen takst for regulert kommunikasjon innenfor EU enn den de ville ha fått dersom de ikke hadde gjort et slikt valg. Før forbrukere velger en slik annen takst, skal tilbydereren av regulert kommunikasjon innenfor

EU informere dem om de fordeler de i så fall vil gå glipp av.

3. Dersom en takst for regulert kommunikasjon innenfor EU som nevnt i nr. 2, overskrider pristakene fastsatt i nr. 1, skal forbrukere som innen et tidsrom på to måneder fra 15. mai 2019 ikke har bekreftet eller uttrykt at de velger en takst som nevnt i nr. 2, automatisk tildeles takstene fastsatt i nr. 1.
4. Forbrukerne kan kostnadsfritt bytte fra eller tilbake til takstene fastsatt i nr. 1 innen én virkedag etter at tilbydereren har mottatt anmodningen, og tilbydererne skal sørge for at et slikt bytte ikke innebærer vilkår eller begrensninger med hensyn til andre deler av abonnementene enn regulert kommunikasjon innenfor EU.
5. Når de høyeste prisene nevnt i nr. 1 angis i en annen valuta enn euro, skal de første øvre grensene fastsettes i disse valutaene ved anvendelse av referansevekslingskursene offentliggjort 15. januar, 15. februar og 15. mars 2019 av Den europeiske sentralbank i *Den europeiske unions tidende*. Grensene i andre valutaer enn euro skal revideres årlig fra 2020. De grensene i disse valutaene som årlig er revidert, skal gjelde fra 15. mai ved anvendelse av gjennomsnittet av referansevekslingskursene offentliggjort 15. januar, 15. februar og 15. mars samme år.
6. Nasjonale reguleringsmyndigheter skal overvåke markedet og prisutviklingen for regulert kommunikasjon innenfor EU og rapportere til Kommisjonen.

Dersom en tilbyder av regulert kommunikasjon innenfor EU fastslår at særlige og uvanlige omstendigheter som skiller den fra de fleste andre tilbydere i Unionen, vil føre til at anvendelsen av pristaket nevnt i nr. 1 vil virke betydelig inn på den aktuelle tilbyderens evne til å opprettholde sine eksisterende priser for innenlandsk kommunikasjon, kan en nasjonal reguleringsmyndighet på anmodning fra tilbydereren innvilge et unntak fra nr. 1 bare i det omfang det er nødvendig og for et tidsrom på ett år som kan fornyes. Vurderingen av bærekraften til den innenlandske avregningsmodellen skal bygge på relevante objektive faktorer som er spesifikke for tilbydereren av regulert kommunikasjon innenfor EU, og det nasjonale pris- og inntektsnivået.

Dersom den anmodende tilbydereren har oppfylt den gjeldende bevisbyrden, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten fastsette det høyeste tillatte prisnivået som overskrider

et av eller begge pristakene fastsatt i nr. 1, som vil være avgjørende for å sikre bærekraften til tilbyderens innenlandske avregningsmodell. BEREC skal offentliggjøre retningslinjer for parametrene som nasjonale reguleringsmyndigheter skal ta i betraktning når de gjør sine vurderinger.»

5) I artikkel 6 skal nytt ledd lyde:

«Medlemsstatene skal fastsette bestemmelser om sanksjoner som får anvendelse ved overtredelser av artikkel 5a, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de gjennomføres. De fastsatte sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om reglene og tiltakene som er fastsatt for å sikre gjennomføringen av artikkel 5a, innen 15. mai 2019 og omgående underrette Kommisjonen om eventuelle senere endringer som påvirker dem.»

6) I artikkel 10 skal nytt ledd lyde:

«5. Artikkel 5a skal utløpe 14. mai 2024.»

Artikkel 51

Oppheving

Forordning (EF) nr. 1211/2009 oppheves.

Henvisninger til den opphevede forordningen skal forstås som henvisninger til denne forordningen og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegget.

Artikkel 52

Ikrafttredelse

Denne forordningen trer i kraft den tredje dagen etter at den er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Denne forordningen er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Strasbourg 11. desember 2018.

For Europaparlamentet

For Rådet

A. Tajani

J. Bogner-Strauss

President

Formann

Vedlegg

Sammenligningstabell

Forordning (EF) nr. 1211/2009	Denne forordningen
Artikkel 1 nr. 1	Artikkel 1
Artikkel 1 nr. 2	Artikkel 3 nr. 1
Artikkel 1 nr. 3	Artikkel 3 nr. 2 og 3
Artikkel 1 nr. 4	Artikkel 3 nr. 4 og artikkel 4 nr. 1 bokstav a) og b)
Artikkel 2	Artikkel 4
Artikkel 3	Artikkel 4
Artikkel 4 nr. 1	Artikkel 6
Artikkel 4 nr. 2	Artikkel 7 nr. 1, 2 og 4, artikkel 8 nr. 1 og 2
Artikkel 4 nr. 3	Artikkel 11 nr. 4 og 5 og artikkel 36
Artikkel 4 nr. 4	Artikkel 10 nr. 1, 2 og 3
Artikkel 4 nr. 5	Artikkel 10 nr. 4
Artikkel 4 nr. 6	Artikkel 11
Artikkel 4 nr. 7	Artikkel 13

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Forordning (EF) nr. 1211/2009	Denne forordningen
Artikkel 4 nr. 8	Artikkel 7 nr. 4
Artikkel 4 nr. 9	Artikkel 12 nr. 1 og 2
Artikkel 4 nr. 10	Artikkel 12 nr. 3
Artikkel 4 nr. 11	Artikkel 5
Artikkel 5	Artikkel 4
Artikkel 6 nr. 1	Artikkel 2 nr. 1
Artikkel 6 nr. 2	Artikkel 5
Artikkel 6 nr. 3	Artikkel 14 nr. 1
Artikkel 6 nr. 4	Artikkel 2 nr. 2
Artikkel 6 nr. 5	Artikkel 20 og 31
Artikkel 7 nr. 1	Artikkel 15 nr. 1
Artikkel 7 nr. 2	Artikkel 32
Artikkel 7 nr. 3	Artikkel 20 nr. 6
Artikkel 7 nr. 4	Artikkel 16 nr. 1 bokstav k)
Artikkel 7 nr. 5	Artikkel 13
Artikkel 8	Artikkel 32
Artikkel 9	Artikkel 20
Artikkel 10 nr. 1	Artikkel 30 og 34
Artikkel 10 nr. 2	Artikkel 16 nr. 1 bokstav j)
Artikkel 10 nr. 3	Artikkel 16 nr. 2
Artikkel 10 nr. 4	Artikkel 33
Artikkel 11	Artikkel 25
Artikkel 12	Artikkel 24
Artikkel 13	Artikkel 26
Artikkel 14	—
Artikkel 15	Artikkel 29
Artikkel 16	Artikkel 43
Artikkel 17	Artikkel 4 nr. 5
Artikkel 18	Artikkel 37
Artikkel 19	Artikkel 39 og 40
Artikkel 20	Artikkel 38

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Forordning (EF) nr. 1211/2009

Denne forordningen

Artikkel 21

Artikkel 42

Artikkel 22

Artikkel 36

Artikkel 23

Artikkel 34

Artikkel 24

Artikkel 44

Artikkel 25

Artikkel 48

Artikkel 26

Artikkel 52

Foreløpig utgave

Vedlegg 6

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (omarbeiding)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité¹,

under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen²,

etter den ordinære regelverksprosedyren³ og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF⁴, 2002/20/EF⁵, 2002/21/EF⁶ og 2002/22/EF⁷ er blitt betydelig endret. Etter som det skal gjøres ytterligere endringer, bør de nevnte direktivene omarbeides av klarhetshensyn.
- 2) Virkemåten til de fem direktivene som utgjør en del av de eksisterende rammereglene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, det vil si direktiv 2002/19/EF,

2002/20/EF, 2002/21/EF og 2002/22/EF samt europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF⁸, gjennomgås jevnlig av Kommisjonen, med sikte på særlig å bestemme behovet for endringer i lys av den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen.

- 3) I sin melding av 6. mai 2015 med tittelen «A Digital Single Market Strategy for Europe» fastsatte Kommisjonen en strategi for et digitalt indre marked og erklærte at dens gjennomgåelse av rammen for telekommunikasjon vil dreie seg om tiltak som tar sikte på å stimulere til investering i bredbåndsnett med høy hastighet, følge en mer enhetlig strategi for radiospektrumpolitikk og -forvaltning på det indre marked, skape forutsetninger for et reelt indre marked ved å håndtere fragmentering i regelverket, sikre effektivt forbrukervern, like konkurransevilkår for alle markedsdeltakere og konsekvent anvendelse av reglene, samt innføre mer effektive institusjonelle rammer og rammerregler.

- 4) Dette direktivet er en del av gjennomføringen av programmet for målrettet og effektiv regelverksutforming (REFIT), hvis virkeområde omfatter de fire direktivene 2002/19/EF, 2002/20/EF, 2002/21/EF og 2002/22/EF samt europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1211/2009⁹. Hvert av disse direktivene inneholder tiltak som gjelder for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og elektroniske kommunikasjonstjenester, i samsvar med historien til lovgivnin-

¹ EUT C 125 av 21.4.2017, s. 56.

² EUT C 207 av 30.6.2017, s. 87.

³ Europaparlamentets holdning av 14. november 2018 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 4. desember 2018.

⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF av 7. mars 2002 om tilgang til og samtrafikk mellom elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser (tilgangsdirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 7).

⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF av 7. mars 2002 om tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (tillatelsesdirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 21).

⁶ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33).

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF av 7. mars 2002 om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (direktivet om leveringspliktige tjenester) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 51).

⁸ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (direktivet om personvern og elektronisk kommunikasjon) (EFT L 201 av 31.7.2002, s. 37).

⁹ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1211/2009 av 25. november 2009 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Kontoret (EUT L 337 av 18.12.2009, s. 1).

gen i en sektor der foretakene har vært vertikalt integrerte, det vil si aktive med hensyn til å tilby både nett og tjenester. Gjennomgåelsen gir mulighet til å omarbeide de fire direktivene for å forenkle den nåværende strukturen med sikte på å gjøre den mer sammenhengende og tilgjengelig med hensyn til REFIT-målet. Den gir også mulighet til å tilpasse strukturen til den nye markedssrealiteten, der levering av kommunikasjonstjenester ikke lenger nødvendigvis er kombinert med tilgang til et nett. Som fastsatt i den tverrinstitusjonelle avtalen av 28. november 2001 om mer strukturert omarbeiding av rettsakter¹⁰ består omarbeidingen i at det vedtas en ny rettsakt som i én og samme tekst samler både de innholdsmessige endringene som gjøres i en tidligere rettsakt og de uendrede bestemmelsene i rettsakten. Forslaget til omarbeiding omhandler de innholdsmessige endringene som gjøres i en tidligere rettsakt, og omfatter på et sekundært plan kodifiseringen av de uendrede bestemmelsene i den tidligere rettsakten sammen med disse innholdsmessige endringene.

- 5) Dette direktivet oppretter en rettslig ramme for å sikre adgangen til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, med forbehold bare for vilkårene fastsatt i dette direktivet og eventuelle begrensninger i samsvar med artikkel 52 nr. 1 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV), særlig tiltak med hensyn til offentlig orden, offentlig sikkerhet og folkehelse, og i samsvar med artikkel 52 nr. 1 i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter (heretter kalt «pakten»).
- 6) Dette direktivet berører ikke hver enkelt medlemsstats mulighet til å vedta de tiltak som er nødvendige for å sikre vern av grunnleggende sikkerhetsinteresser, sørge for offentlig orden og sikkerhet og gjøre det mulig å undersøke, avdekke og forfølge straffbare forhold, idet det tas hensyn til at eventuelle begrensninger av utøvelsen av de rettighetene og frihetene som anerkjennes i pakten, særlig dens artikkel 7, 8 og 11, for eksempel begrensninger når det gjelder databehandling, skal være fastsatt ved lov, respektere disse rettighetenes og frihetenes vesentlige innhold og være underlagt for-

holdsmessighetsprinsippet i samsvar med paktens artikkel 52 nr. 1.

- 7) Tilnærmingen mellom telekommunikasjonssektoren, mediesektoren og informasjonssektoren innebærer at alle elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i den grad det er mulig bør være underlagt en felles europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon som er opprettet ved ett enkelt direktiv, med unntak av spørsmål som bedre kan håndteres gjennom regler som kommer direkte til anvendelse og er fastsatt ved forordninger. Det er nødvendig å skille mellom regler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og regler for innhold. Dette direktivet får derfor ikke anvendelse på innholdet i tjenester som tilbys via elektroniske kommunikasjonsnett ved hjelp av elektroniske kommunikasjonstjenester, som innhold i kringkastingssendinger, finansielle tjenester og visse informasjonssamfunnstjenester, og berører ikke tiltak som treffes på unionsplan eller på nasjonalt plan som gjelder disse tjenestene i samsvar med unionsretten, med henblikk på å fremme kulturelt og språklig mangfold og sikre mediemangfold. Innholdet i fjernsynsprogrammer omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU¹¹. Reglene for audiovisuell politikk og audiovisuelt innhold tar sikte på å nå mål av allmenn interesse, som ytringsfrihet, mediemangfold, upartiskhet, kulturelt og språklig mangfold, sosial integrasjon, forbrukervern og vern av mindreårige. Skillet mellom regler for elektronisk overføring og regler for innhold er ikke til hinder for at det tas hensyn til forbindelsene mellom disse, særlig med henblikk på å sikre mediemangfold, kulturelt og språklig mangfold og forbrukervern. Innenfor rammen av sin myndighet bør vedkommende myndigheter bidra til å sikre at det gjennomføres en politikk som tar sikte på å fremme disse målene.
- 8) Dette direktivet berører ikke anvendelsen av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/53/EU¹² på radioutstyr, men omfatter bilradio-

¹¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/13/EU av 10. mars 2010 om samordning av visse bestemmelser om tilbud av audiovisuelle medietjenester, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene (direktivet om audiovisuelle medietjenester) (EUT L 95 av 15.4.2010, s. 1).

¹² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/53/EU av 16. april 2014 om harmonisering av medlemsstatenes lovgivning om tilgjengeliggjøring på markedet av radioutstyr og om oppheving av direktiv 1999/5/EF (EUT L 153 av 22.5.2014, s. 62).

¹⁰ EUT C 77 av 28.3.2002, s. 1.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

mottakere, forbrukerradiomottakere og forbrukerutstyr til digitalfjernsyn.

- 9) For at nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter skal kunne nå de målene som er fastsatt i dette direktivet, særlig når det gjelder samvirkeevne fra ende til ende, bør direktivets virkeområde omfatte visse aspekter av radioutstyr som definert i direktiv 2014/53/EU og forbrukerutstyr til digitalfjernsyn, for å lette tilgangen for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Det er viktig at reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter oppfordrer nettoperatører og utstysprodusenter til å samarbeide for å lette tilgangen for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne til elektroniske kommunikasjonstjenester. Bruk uten enerett av radiospektrum til egen bruk av radioterminalutstyr selv om det ikke er knyttet til økonomisk virksomhet, bør også omfattes av dette direktivet for å sikre en samordnet tilnærming med hensyn til tillatelsesordninger.
- 10) Visse elektroniske kommunikasjonstjenester i henhold til dette direktivet kan også omfattes av definisjonen av «informasjonssamfunnstjeneste» fastsatt i artikkel 1 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1535¹³. Bestemmelsene i nevnte direktiv som gjelder for informasjonssamfunnstjenester, får anvendelse på disse elektroniske kommunikasjonstjenestene i den utstrekning dette direktivet eller andre unionsrettsakter ikke inneholder mer spesifikke bestemmelser som får anvendelse på elektroniske kommunikasjonstjenester. Imidlertid omfattes elektroniske kommunikasjonstjenester, for eksempel taletelefoni, meldingstjenester og elektroniske posttjenester, av dette direktivet. Samme foretak, for eksempel en internettleverandør, kan tilby både en elektronisk kommunikasjonstjeneste, for eksempel internetttilgang, og tjenester som ikke omfattes av dette direktivet, for eksempel levering av nettinhold og ikke kommunikasjonsrelatert innhold.
- 11) Samme foretak, for eksempel en kabeloperatør, kan tilby både en elektronisk kommunikasjonstjeneste, som overføring av fjernsynssignaler, og tjenester som ikke omfattes

av dette direktivet, som markedsføring av et tilbud om innhold for radio- eller fjernsynssendinger, og et slikt foretak kan derfor, i samsvar med bestemmelser som ikke inngår i dette direktivet, pålegges ytterligere forpliktelser i forbindelse med sin virksomhet som tilbyder eller distributør av innhold, med forbehold for vilkårene oppført i vedlegget til dette direktivet.

- 12) Rammereglene bør omfatte bruk av radiospektrum av alle elektroniske kommunikasjonsnett, herunder den voksende egenbruken av radiospektrum av nye typer nett som utelukkende består av selvstendige systemer av mobilt radioutstyr som er forbundet trådløst uten noen driftssentral eller sentral nettoperatør, og ikke nødvendigvis innenfor utøvelsen av noen bestemt økonomisk virksomhet. I det trådløse 5G-kommunikasjonsmiljøet som er under utvikling, er det sannsynlig at slike nett vil bli utviklet særlig utenfor bygninger og på veier, til transport, energi, forskning og utvikling, e-helse, sivil beredskap og katastrofehjelp, tingenes internett, maskin til maskin og oppkopplede biler. Derfor bør medlemsstatene dersom de på grunnlag av artikkel 7 i direktiv 2014/53/EU anvender ytterligere nasjonale krav til ibruktaking eller bruk av slikt radioutstyr, eller begge deler, for å sikre en effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum og unngå skadelig interferens, ta hensyn til prinsippene for det indre markedet.
- 13) Kravene til kapasitet i elektroniske kommunikasjonsnett øker stadig. Mens man tidligere hovedsakelig var opptatt av større tilgjengelig båndbredde generelt og for hver enkelt bruker, er andre parametere som for eksempel ventetid, tilgjengelighet og pålitelighet i ferd med å bli stadig viktigere. Den nåværende reaksjonen på dette behovet er å bringe fiberoptiske kabler nærmere og nærmere brukeren, og framtidige «nett med svært høy kapasitet» krever ytelsesparametere som er likeverdige med dem som et nett basert på fiberoptiske elementer minst fram til forgreningspunktet på leveringsstedet kan levere. Når det gjelder fastlinjeforbindelser, tilsvarer dette en nettytelse som er likeverdig med det som kan oppnås ved et fiberoptisk anlegg fram til en flerboligbygning som anses som leveringsstedet. Når det gjelder trådløse forbindelser, tilsvarer dette en nettytelse som ligner på det som kan oppnås basert på et fiberoptisk anlegg fram til basestasjonen som

¹³ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1535 av 9. september 2015 om en informasjonsprosedyre for tekniske forskrifter og regler for informasjonssamfunnstjenester (EUT L 241 av 17.9.2015, s. 1).

anses som leveringsstedet. Variasjoner i sluttbrukernes erfaring som skyldes de forskjellige egenskapene ved mediet som nettet i siste instans koples til nettermineringspunktet med, bør ikke tas i betraktning når det gjelder å fastslå om et trådløst nett kan betraktes som å levere lignende nettytelse.

I samsvar med prinsippet om teknologinøytralitet bør annen teknologi og andre overføringsmedier ikke utelukkes dersom de er sammenlignbare med nevnte referansescenario når det gjelder kapasitet. Utbyggingen av slike «nett med svært høy kapasitet» vil sannsynligvis ytterligere øke kapasiteten i nettene og bane vei for utbyggingen av framtidige trådløse nettverksgenerasjoner på grunnlag av forbedrede radiogrensesnitt og en tettere nettarkitektur.

- 14) Definisjonene bør tilpasses for å sikre at de er i samsvar med prinsippet om teknologinøytralitet og holder tritt med den teknologiske utviklingen, herunder nye former for nettverksdrift for eksempel gjennom programvareemulering eller programvaredefinerte nett. Den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen har ført til at nettene går over til internettprotokollteknologi (IP-teknologi), og dette har gjort at sluttbrukerne kan velge mellom en rekke konkurrerende taletjenestetilbydere. Begrepet «offentlig tilgjengelig telefontjeneste», som utelukkende brukes i direktiv 2002/22/EF og i stor grad oppfattes som å vise til tradisjonelle analoge telefontjenester, bør derfor erstattes av det mer aktuelle og teknologinøytrale begrepet «talekommunikasjonstjeneste». Vilkårene for levering av en tjeneste bør skilles fra de elementene som faktisk definerer en talekommunikasjonstjeneste, det vil si en offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste med sikte på å foreta eller motta, direkte eller indirekte, nasjonale eller nasjonale og internasjonale anrop via ett eller flere numre i en nasjonal eller internasjonal nummerplan, uavhengig av om tjenesten er basert på linjesvitsjet eller pakkesvitsjet teknologi. Det ligger i en slik tjenestes natur at den er toveis og tillater begge parter å kommunisere. En tjeneste som ikke oppfyller alle disse vilkårene, for eksempel en «klikk»-funksjon på et kundetjenestenettsted, er ikke en slik tjeneste. Talekommunikasjonstjenester omfatter også kommunikasjonsmidler som er særlig beregnet på sluttbru-

kere med nedsatt funksjonsevne som bruker taleformidlingstjenester eller totale konversasjonstjenester.

- 15) Tjenestene som brukes til kommunikasjon og teknologien som brukes til å levere dem med, har utviklet seg betraktelig. Sluttbrukere erstatter i økende grad tradisjonell taletelefoni, tekstmeldinger (SMS) og e-posttjenester med nettbaserte tjenester som er funksjonsmessig likeverdige, for eksempel IP-telefoni, meldingstjenester og nettbaserte e-posttjenester. For å sikre at sluttbrukerne og deres rettigheter får et effektivt og likt vern når de bruker funksjonsmessig likeverdige tjenester, bør en framtidsrettet definisjon av elektroniske kommunikasjonstjenester ikke utelukkende være basert på tekniske parametere, men snarere bygge på en funksjonell tilnærming. Det nødvendige regelverket bør ha et virkeområde som er hensiktsmessig for å nå målene av allmenn interesse. Samtidig som «overføring av signaler» er en viktig parameter for å bestemme hvilke tjenester som hører inn under virkeområdet for dette direktivet, bør definisjonen omfatte også andre tjenester som muliggjør kommunikasjon. Fra en sluttbrukers perspektiv er det ikke relevant om en tilbyder overfører signaler selv eller kommunikasjonen leveres via en internetttilgangstjeneste. Definisjonen av elektroniske kommunikasjonstjenester bør derfor inneholde tre typer tjenester som delvis kan overlappe hverandre, det vil si internetttilgangstjenester som definert i artikkel 2 nr. 2 i europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120¹⁴, person-til-person-kommunikasjonstjenester som definert i dette direktivet, og tjenester som helt eller hovedsakelig består i overføring av signaler. Definisjonen av elektroniske kommunikasjonstjenester bør fjerne tvetydigheter som er observert i gjennomføringen av definisjonen slik den forelå før vedtakelsen av dette direktivet, og muliggjøre en nøyte tilpasset anvendelse bestemmelse for bestemmelse av de særlige rettighetene og forpliktelsene som ligger i

¹⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120 av 25. november 2015 om fastsettelse av tiltak for tilgang til et åpent internett og om endring av direktiv 2002/22/EF om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og forordning (EU) nr. 531/2012 om gjestning i offentlige mobilkommunikasjonsnett i Unionen (EUT L 310 av 26.11.2015, s. 1).

rammen for de forskjellige typene tjenester. Behandlingen av personopplysninger i elektroniske kommunikasjonstjenester, uansett om det skjer mot godtgjøring eller ikke, bør være i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679¹⁵.

- 16) For at en tjeneste skal høre inn under virkeområdet for definisjonen av elektroniske kommunikasjonstjenester, må den normalt leveres mot godtgjøring. I den digitale økonomien anser markedsdeltakere i økende grad at informasjon om brukere har økonomisk verdi. Elektroniske kommunikasjonstjenester leveres ofte til sluttbrukeren ikke bare mot betaling, men i økende grad og særlig mot at man gir fra seg personopplysninger eller andre data. Begrepet godtgjøring bør derfor omfatte situasjoner der tilbyder av en tjeneste etterspør og sluttbrukeren bevisst gir fra seg personopplysninger i henhold til forordning (EU) 2016/679 eller andre data direkte eller indirekte til tilbyder. Det bør også omfatte situasjoner der sluttbrukeren gir tilgang til informasjon uten at han eller hun aktivt leverer den, for eksempel personopplysninger, herunder IP-adressen, eller annen automatisk generert informasjon, for eksempel informasjon som hentes inn og sendes av en informasjonskapsel. I samsvar med rettspraksis ved Den europeiske unions domstol (Domstolen) med hensyn til artikkel 57 i TEUV¹⁶, foreligger det også godtgjøring i henhold til TEUV dersom tjenestetilbyderen betales av en tredjepart og ikke av den som mottar tjenesten. Begrepet godtgjøring bør derfor også omfatte situasjoner der sluttbrukeren blir utsatt for reklame som et vilkår for å få tilgang til tjenesten, eller situasjoner der tjenestetilbyderen knytter en økonomisk verdi til personopplysninger den har innhentet i samsvar med forordning (EU) 2016/679.
- 17) Person-til-person-kommunikasjonstjenester er tjenester som muliggjør kommunikasjon mellom personer og interaktiv utveksling av informasjon og omfatter tjenester som tradi-

sjonelle taleanrop mellom to personer, men også alle typer e-post, meldingstjenester og gruppechat. Person-til-person-kommunikasjonstjenester omfatter bare kommunikasjon mellom et avgrenset, det vil si ikke potensielt ubegrenset, antall fysiske personer, som bestemmes av avsenderen. Kommunikasjon som omfatter juridiske personer, bør høre inn under virkeområdet for definisjonen dersom fysiske personer handler på vegne av disse juridiske personene eller deltar på minst én side av kommunikasjonen. Interaktiv kommunikasjon innebærer at tjenesten gjør det mulig for mottakeren av informasjonen å svare. Tjenester som ikke oppfyller disse kravene, for eksempel lineær kringkasting, bestillingsvideo, nettsteder, sosiale nettverk, blogger, eller informasjonsutveksling mellom maskiner, bør ikke anses å være person-til-person-kommunikasjonstjenester. I unntakstilfeller bør en tjeneste ikke anses å være en person-til-person-kommunikasjonstjeneste dersom funksjonen for kommunikasjon mellom personer og interaktiv kommunikasjon er en rent underordnet funksjon av mindre betydning som er knyttet til en annen tjeneste, som av objektive tekniske årsaker ikke kan brukes uten hovedtjenesten, og hvis integrering i hovedtjenesten ikke er et middel til å omgå anvendelsen av reglene for elektroniske kommunikasjonstjenester. Ettersom begrepene «mindre» og «rent underordnet» utgjør et unntak fra definisjonen, bør de tolkes restriktivt og fra en objektiv sluttbrukers perspektiv. En person-til-person-kommunikasjonsfunksjon kan anses å være mindre dersom dens objektive nytte for en sluttbruker er svært begrenset, og dersom den i virkeligheten knapt brukes av sluttbrukerne. Et eksempel på en funksjon som kan tenkes å falle utenfor virkeområdet for definisjonen av person-til-person-kommunikasjonstjenester, kan i prinsippet være en kommunikasjonskanal i nettbaserte spill, avhengig av funksjonene i tjenestens kommunikasjonsfunksjon.

- 18) Person-til-person-kommunikasjonstjenester som benytter numre fra nasjonale og internasjonale nummerplaner, knyttes til offentlig tildeelte nummerressurser. Disse nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenestene omfatter både tjenester som sluttbrukeres numre er tildelt for å sikre ende-til-ende-forbindelser, og tjenester som gjør det mulig for sluttbrukerne å nå personer som er tildelt slike numre. Utelukkende bruk av et

¹⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) (EUT L 119 av 4.5.2016, s. 1).

¹⁶ Domstolens dom av 26. april 1988, Bond van Adverteerders m.fl. mot den nederlandske stat, C-352/85, ECLI: EU:C:1988:196.

nummer som identifikator bør ikke sidestilles med bruken av et nummer for tilknytning til offentlig tildelte numre og bør derfor i seg selv ikke anses som tilstrekkelig til at en tjeneste betraktes som en nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste.

Nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester bør være underlagt forpliktelser bare dersom allmennhetens interesse krever at særlige lovbestemte forpliktelser skal gjelde for alle typer person-til-person-kommunikasjonstjenester, uavhengig av om de bruker numre ved levering av sin tjeneste. Det er berettiget å behandle nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester annerledes, ettersom de deltar i og dermed også drar nytte av et offentlig sikret samvirkende økosystem.

- 19) Nettermineringspunktet utgjør i lovgivningsøyemed en grense mellom rammereglene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og reglene for terminalutstyr for telekommunikasjon. Det er den nasjonale reguleringsmyndighetens ansvar å definere nettermineringspunktets

beliggenhet. I lys av praksis hos de nasjonale reguleringsmyndighetene og med tanke på de mange forskjellige topologiene for fastnett og trådløse nett, bør Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon («BEREC») i nært samarbeid med Kommisjonen vedta retningslinjer for felles metoder for identifisering av nettermineringspunktet i samsvar med dette direktivet under forskjellige konkrete omstendigheter.

- 20) Den tekniske utviklingen gjør det mulig for sluttbrukerne å få tilgang til nødmeldingstjenestene ikke bare ved taleanrop, men også ved hjelp av andre person-til-person-kommunikasjonstjenester. Begrepet nødkommunikasjon bør derfor omfatte alle person-til-person-kommunikasjonstjenester som tillater slik tilgang til nødmeldingstjenester. Det bygger på de nødsystemelementene som allerede er nedfelt i unionsretten, det vil si en alarmsentral («PSAP»), og en best egnet alarmsentral som definert i europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/758¹⁷, og på nødmeldingstjenester som definert i

delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 305/2013¹⁸.

- 21) Nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter bør ha et sett av harmoniserte mål og prinsipper til støtte for sitt arbeid, og de bør om nødvendig samordne sine tiltak med myndighetene i andre medlemsstater og med BEREC når de utfører de oppgavene de er tillagt i henhold til disse rammereglene.
- 22) De oppgavene som er tildelt vedkommende myndigheter ved dette direktivet, bidrar til gjennomføringen av en mer omfattende politikk innenfor områdene kultur, sysselsetting, miljø, sosial utjevning og arealplanlegging.
- 23) Rammereglene bør i tillegg til de tre eksisterende primære målene om å fremme konkurranse, det indre marked og sluttbrukernes interesser, etterstrebe ytterligere et mål for tilknytning, uttrykt i form av resultater: bred tilgang til og ibruktaking av nett med svært høy kapasitet for alle borgere og foretak i Unionen på grunnlag av rimelig pris og valgmulighet, effektiv og rettferdig konkurranse, åpen innovasjon, effektiv bruk av radiospektrum, felles regler og forutsigbare regelverksstrategier i det indre marked og nødvendige sektorspesifikke regler for å verne unionsborgernes interesser. Når det gjelder medlemsstatene, de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter og berørte parter, betyr dette målet for tilknytning på den ene side at man har som mål nettverk og tjenester med høyest mulig kapasitet som er økonomisk bærekraftige i et gitt område, og på den annen side å etterstrebe territorial utjevning gjennom tilnærming av den kapasiteten som er tilgjengelig i de forskjellige områdene.
- 24) Framskritt med hensyn til å nå de generelle målene for dette direktivet bør støttes av et robust system der Kommisjonen foretar kontinuerlig vurdering og referansemåling av medlemsstatene med hensyn til tilgjengeligheten av nett med svært høy kapasitet for alle de viktigste sosioøkonomiske drivkreftene, for eksempel skoler, transportknutepunkter og viktige tilbydere av offentlige tjenester samt høyt digitaliserte virksomheter,

¹⁷ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/758 av 29. april 2015 om krav til typegodkjenning for innføring av et eCall-system i kjøretøy som er basert på 112-tjenesten, og om endring av direktiv 2007/46/EF (EUT L 123 av 19.5.2015, s. 77).

¹⁸ Kommisjonsforordning (EU) nr. 305/2013 av 26. november 2012 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/40/EU med hensyn til en harmonisert tilgjengeliggjøring av en samvirkende eCall-tjeneste på EU-plan (EUT L 91 av 3.4.2013, s 1).

tilgjengeligheten av uavbrutt 5G-dekning for byområder og hovedfartsårer og tilgjengelighet for alle husholdninger i hver enkelt medlemsstat av elektroniske kommunikasjonsnett som kan levere minst 100 Mbps, og som raskt kan oppgraderes til gigabit hastigheter. For dette formål bør Kommisjonen fortsette å overvåke resultatene i medlemsstatene, herunder som et eksempel indekser som sammenfatter relevante indikatorer for Unionens digitale ytelse og sporer utviklingen i medlemsstatene når det gjelder digital konkurranseevne, for eksempel indeksen for digital økonomi og det digitale samfunn, og om nødvendig fastsetter nye metoder og nye objektive, konkrete og målbare kriterier for referansemåling av effektiviteten i medlemsstatene.

- 25) Prinsippet om at medlemsstatene bør bruke unionsretten på en teknologisk nøytral måte, det vil si at en nasjonal reguleringsmyndighet eller annen vedkommende myndighet verken bør pålegge eller forskjellsbehandle til fordel for bruk av en bestemt type teknologi, er ikke til hinder for at det treffes rimelige tiltak for å fremme visse særlige tjenester, for eksempel digital fjernsyn, med

henblikk på å øke radiospektrumeffektiviteten, dersom det er berettiget for å nå målene i rammereglene. Videre bør dette prinsippet ikke være til hinder for at det tas hensyn til at visse overføringsmedier har fysiske egenskaper og arkitektoniske trekk som kan være overlegne med hensyn til tjenestens kvalitet, kapasitet, vedlikeholdskostnad, energieffektivitet, driftsfleksibilitet, pålitelighet, robusthet og skalerbarhet, og i siste instans ytelse, som kan gjenspeiles i de tiltakene som er truffet med sikte på å etterstrebe de forskjellige reguleringsmålene.

- 26) Både effektiv investering og konkurranse bør oppmuntres parallelt for å øke økonomisk vekst og innovasjon og gi forbrukerne flere valgmuligheter.
- 27) Konkurranse kan best fremmes gjennom et økonomisk effektivt nivå av investeringer i ny og eksisterende infrastruktur, ved behov supplert med regulering, for å oppnå effektiv konkurranse i tjenestene til sluttbrukere. Et effektivt nivå for infrastrukturbasert konkurranse finnes når oppbygging av parallell infrastruktur er av et omfang som med rimelighet kan forventes å gi investorene en rimelig avkastning basert på rimelige for-

ventninger om utviklingen av markedsandeler.

- 28) Det er nødvendig på egnet måte å oppmuntre til å investere i nye nett med svært høy kapasitet som støtter innovasjon i innholdsrike internettjenester og styrker den internasjonale konkurranseevnen til Unionen. Slike nett har enormt potensial til å gi fordeler for både forbrukere og foretak i hele Unionen. Det er derfor viktig å fremme bærekraftige investeringer i utviklingen av disse nye nettene, samtidig som man opprettholder konkurransen, ettersom det fortsatt er flaskehalser og etableringshindringer på infrastrukturnivå, og øke forbrukernes valgmuligheter gjennom forutsigbarhet og konsekvens i regelverket.
- 29) Dette direktivet tar sikte på gradvis å begrense forhåndsregulering som gjelder særskilt for sektoren etter hvert som konkurransen utvikler seg, og i siste instans å sikre at elektronisk kommunikasjon bare reguleres gjennom konkurranseretten. Ettersom markedene for elektronisk kommunikasjon har vist sterk konkurransemessig dynamikk i de senere årene, er det viktig at forhåndsfastsatte lovbestemte forpliktelser pålegges bare dersom det ikke er effektiv og bærekraftig konkurranse på de aktuelle markedene. Formålet med forhåndsregulering er å gi fordeler for sluttbrukerne ved å sikre effektiv konkurranse på sluttbrukermarkedene på et bærekraftig grunnlag. Forpliktelser i engrosleddet bør pålegges dersom konkurransen på ett eller flere sluttbrukermarkeder sannsynligvis ikke vil bli effektiv uten slike forpliktelser. Det er sannsynlig at nasjonale reguleringsmyndigheter gjennom markedsanalyser gradvis kommer fram til at konkurransen på sluttbrukermarkedene fungerer, selv uten regulering i engrosleddet, særlig idet det tas hensyn til forventede forbedringer i innovasjon og konkurranse. I et slikt tilfelle bør den nasjonale reguleringsmyndigheten konkludere med at det ikke lenger er behov for regulering i engrosleddet, og vurdere det tilsvarende relevante engrosmarkedet med sikte på å avskaffe forhåndsregulering. I den forbindelse bør den nasjonale reguleringsmyndigheten ta hensyn til eventuelle vektstangvirkninger mellom engros- og tilhørende sluttbrukermarkeder som kan kreve fjerning av etableringshindringer på infrastrukturnivå,

- for å sikre langsiktig konkurranse i detaljist-leddet.
- 30) Elektronisk kommunikasjon er i ferd med å bli uunnværlig for et økende antall sektorer. Tingenes internett viser hvordan overføring av radiosignaler, som er grunnlaget for elektronisk kommunikasjon, er i stadig utvikling og former hverdagen både i samfunnet og for foretakene. For å få størst mulig nytte av denne utviklingen er det avgjørende å innføre og integrere nye trådløse kommunikasjontechnologier og -anvendelser innenfor forvaltning av radiospektrum. Ettersom andre teknologier og anvendelser som er avhengig av radiospektrum også er gjenstand for økende etterspørsel, og kan forbedres ved å integrere eller kombinere dem med elektronisk kommunikasjon, bør forvaltningen av radiospektrum eventuelt vedta en sektorovergripende metode for å øke effektiv bruk av radiospektrum.
- 31) Strategisk planlegging, samordning og eventuelt harmonisering på unionsplan kan bidra til å sikre at brukere av radiospektrum får full nytte av det indre marked, og at Unionens interesser effektivt kan forsvares globalt. For dette formål bør det være mulig å vedta flerårige programmer for radiospektrumpolitikk, dersom det er hensiktsmessig. Det første av disse programmene ble opprettet ved europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 243/2012/EU¹⁹ som fastsetter politiske retningslinjer og mål for den strategiske planleggingen og harmoniseringen av bruk av radiospektrum i Unionen. Det bør være mulig for disse politiske retningslinjene og målene å omhandle tilgangen til og den effektive bruken av radiospektrum som er nødvendig for det indre markeds opprettelse og virkemåte i samsvar med dette direktivet.
- 32) Nasjonale grenser er i økende grad irrelevant for å bestemme optimal bruk av radiospektrum. Unødig fragmentering i de forskjellige statenes nasjonale politikk medfører økte kostnader og tapte markedsmuligheter for radiospektrumbrukere og hemmer innovasjon på bekostning av et velfungerende indre marked og til skade for forbrukerne og for økonomien som helhet.
- 33) Bestemmelsene om forvaltning av radiospektrum i dette direktivet bør være i samsvar med arbeidet i internasjonale og regionale organisasjoner som arbeider med forvaltning av radiospektrum, for eksempel Den internasjonale teleunion (ITU) og Den europeiske post- og telekonferanse (CEPT), for å sikre en effektiv forvaltning og harmonisering av bruk av radiospektrum i hele Unionen og mellom medlemsstatene og andre medlemmer av ITU.
- 34) I samsvar med prinsippet om atskillelse av regulerings- og driftsoppgaver bør medlemsstatene garantere de nasjonale reguleringsmyndighetenes og andre vedkommende myndigheters uavhengighet for å sikre at sistnevntes vedtak er upartiske. Dette kravet om uavhengighet berører ikke medlemsstatenes institusjonelle selvstendighet, medlemsstatenes forfatningsmessige forpliktelser eller nøytralitetsprinsippet fastsatt i artikkel 345 i TEUV, med hensyn til medlemsstatenes regler for eiendomsretten. De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter bør råde over de nødvendige ressurser med hensyn til personale, kompetanse og økonomiske midler for at de skal kunne utføre sine oppgaver.
- 35) Visse oppgaver i henhold til dette direktiv, for eksempel forhåndsfastsatt markedsregulering, herunder å pålegge forpliktelser med hensyn til tilgang og samtrafikk samt tvisteløsning mellom foretak, er oppgaver som bør ivaretas bare av nasjonale reguleringsmyndigheter, det vil si organer som er uavhengige både av sektoren og av eventuell innblanding utenfra eller politisk press. Med mindre annet er fastsatt, bør medlemsstatene kunne tildele andre reguleringsmessige oppgaver fastsatt i dette direktivet til de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter. Ved innarbeiding i nasjonal rett bør medlemsstatene fremme stabiliteten i de nasjonale reguleringsmyndighetenes myndighet med hensyn til tildeling av oppgaver som følge av innarbeidingen av Unionens rammeregler for elektronisk kommunikasjon, endret i 2009, særlig de som gjelder konkurranse på markedet og markedsadgang. Dersom det tildeles oppgaver til andre vedkommende myndigheter, bør disse andre vedkommende myndighetene rådføre seg med de nasjonale reguleringsmyndighetene før de

¹⁹ Europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 243/2012/EF av 14. mars 2012 om opprettelse av et flerårig program for radiospektrumpolitikk (EUT L 81 av 21.3.2012, s. 7).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

treffer en beslutning. I samsvar med prinsippet om godt samarbeid bør nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter utveksle informasjon om utøvelsen av sine oppgaver.

- 36) Dette direktivet inneholder ikke vesentlige bestemmelser om åpen internettilgang eller nettgjesting og berører ikke tildelingen av myndighet til nasjonale reguleringsmyndigheter fastsatt i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 531/2012²⁰ og i forordning (EU) 2015/2120. Dette direktivet fastsetter imidlertid dessuten at nasjonale reguleringsmyndigheter skal ha myndighet til nøye vurdering og overvåking av markedsadgang og konkurransespørsmål som kan påvirke sluttbrukernes rettigheter til åpen internettilgang.

- 37) Uavhengigheten til de nasjonale reguleringsmyndighetene ble styrket ved gjennomgåelsen av rammereglene for elektronisk kommunikasjon som ble fullført i 2009, for å sikre mer effektiv bruk av rammereglene og for å øke deres myndighet og forutsigbarheten i deres beslutninger. For dette formål måtte det uttrykkelig fastsettes i nasjonal rett at den nasjonale reguleringsmyndigheten i utøvelsen av sine oppgaver skal være beskyttet mot innblanding utenfra og politisk press som kan forhindre en uavhengig vurdering av saker den skal behandle. Slike påvirkning utenfra gjør et nasjonalt regelgivende organ uegnet til å fungere som nasjonal reguleringsmyndighet i henhold til rammereglene. Derfor måtte det på forhånd fastsettes regler for

grunnene til avskjedigelse av lederen av den nasjonale reguleringsmyndigheten for å fjerne enhver rimelig tvil med hensyn til det nevnte organets nøytralitet og dets uavhengighet overfor eksterne faktorer. For å unngå vilkårlige avskjedigelser bør avsatte medlemmer ha rett til å be om at vedkommende domstoler verifiserer at en eventuell avskjedigelse skjer på grunnlag av en av de gyldige grunnene som er fastsatt i dette direktivet. Slik avskjedigelse bør bare være knyttet til personlige eller faglige kvalifikasjoner hos lederen eller medlemmet. Det er viktig at de nasjonale reguleringsmyndigheter har sitt eget budsjett slik at de særlig kan rekruttere et tilstrekkelig antall kvalifisert personell. For å sikre åpenhet

bør dette budsjettet offentliggjøres årlig. Innenfor sine budsjettrammer bør de ha handlefrihet til å forvalte både sine menneskelige og økonomiske ressurser. For å sikre upartiskhet bør medlemsstater som beholder eierskap til eller kontroll over foretak som bidrar til de nasjonale reguleringsmyndighetenes eller andre vedkommende myndigheters budsjett gjennom administrasjonsgebyrer, sikre at det er et effektivt strukturelt skille mellom virksomhet som er tilknyttet utøvelsen av eierskap eller styring, og utøvelsen av kontroll over budsjettet.

- 38) Det er nødvendig med en ytterligere styrking av de nasjonale reguleringsmyndighetenes uavhengighet for å sikre dens leders og medlemmers upåvirkelighet overfor press utenfra ved å fastsette minstekrav til kvalifikasjoner for utnevnelse og en minste varighet for deres mandatperiode. For å motvirke risikoen for problemer med avhengighet («regulatory capture»), sikre kontinuitet og øke uavhengigheten bør medlemsstatene vurdere å begrense muligheten for å fornye mandatet til lederen eller styremedlemmene og opprette en roteringsordning for styret og den øverste ledelsen. Dette kan for eksempel ordnes ved å utnevne de første medlemmene i kollegiet for forskjellige perioder, slik at deres mandatperioder, og mandatperiodene til deres etterfølgere, ikke opphører samtidig.

- 39) Nasjonale reguleringsmyndigheter bør holdes ansvarlige for, og det bør stilles krav til at de avgir rapport om, hvordan de utfører sine oppgaver. Denne forpliktelsen bør normalt være en forpliktelse til årlig rapportering heller enn ad hoc-anmodninger om rapporter som, dersom de er uforholdsmessige, kan begrense myndighetenes uavhengighet eller hindre dem i å utføre sine oppgaver. Ifølge Domstolens rettspraksis²¹ kan faktisk vidtgående eller ubetingede rapporteringskrav indirekte påvirke en myndighets uavhengighet.

- 40) Medlemsstatene bør underrette Kommisjonen om identiteten til de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter. For vedkommende myndigheter for framføringsrettigheter bør det være mulig å oppfylle meldingskravet ved å vise til

²⁰ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 531/2012 av 13. juni 2012 om gjesting i offentlige mobilkommunikasjonsnett i Unionen (EUT L 172 av 30.6.2012, s. 10).

²¹ Særlig Domstolens dom av 16. oktober 2012, Europakommisjonen mot Republikken Østerrike, sak C-614/10, ECLI:EU:C:2012:631.

det felles informasjonspunktet som er opprettet i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU²².

- 41) Tillatelsesordningen for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester bør være så lite belastende som mulig for å fremme utviklingen av nye kommunikasjons tjenester og felleseuropeiske kommunikasjonsnett og -tjenester, og for å gi tjenestetilbydere og forbrukere mulighet til å utnytte stordriftsfordelene i det indre marked.
- 42) Fordelene i det indre marked for tjenestetilbyderne og sluttbrukerne kan best nås ved anvendelse av en generell tillatelse for alle elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, unntatt nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, uten at det kreves uttrykkelige vedtak eller forvaltningsmessige beslutninger fra den nasjonale reguleringsmyndigheten, og ved at formkravene begrenses til en melding. Dersom medlemsstatene krever at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester skal gi melding når de innleder sin virksomhet, bør slik melding ikke medføre administrasjonskostnader for tilbyderne og kan gjøres tilgjengelig via et kontaktpunkt på vedkommende myndigheters nettsted. For å kunne støtte effektiv samordning over landegrensene, særlig for felleseuropeiske operatører, bør BEREC opprette og vedlikeholde en database for slike meldinger. Vedkommende myndigheter bør sende bare fullstendige meldinger til BEREC. Medlemsstatene bør ikke hindre tilbud av nett eller tjenester på noen måte, herunder på grunn av en ufullstendig melding.
- 43) Meldingene bør bare bestå av en erklæring om at tilbyderen har til hensikt å starte å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester. En tilbyder bør bare være forpliktet til å komplettere denne erklæringen med opplysningene angitt i dette direktivet. Medlemsstatene bør ikke pålegge ytterligere eller separate meldingskrav.
- 44) I motsetning til de andre kategoriene av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som definert i dette direktivet, drar nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester ikke nytte av bruken

av offentlige nummerressurser, og deltar ikke i et offentlig sikret samvirkende økosystem. Det er derfor ikke hensiktsmessig å la disse typene tjenester være omfattet av den generelle tillatelsesordningen.

- 45) Ved tildeling av rettigheter til bruk av radiospektrum, nummerressurser eller rettigheter til å installere ressurser, bør vedkommende myndigheter underrette foretakene det tildeler slike rettigheter, om de relevante vilkårene. Medlemsstatene bør kunne fastsette slike vilkår for bruken av radiospektrum i individuelle bruksrettigheter eller i den generelle tillatelsen.
- 46) Generelle tillatelser bør inneholde bare vilkår som er særegne for sektoren for elektronisk kommunikasjon. De bør ikke omfatte vilkår som allerede gjelder i henhold til annen eksisterende nasjonal rett, særlig med hensyn til forbrukervern, som ikke er særegen for kommunikationssektoren. For eksempel bør vedkommende myndigheter kunne underrette foretakene om gjeldende krav til miljø- og by- og arealplanlegging. Vilkår pålagt i henhold til den generelle tillatelsen påvirker ikke fastsettelsen av gjeldende lovgivning i henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 593/2008²³.
- 47) De vilkårene som kan knyttes til generelle tillatelser, bør dekke særlige forhold for tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne og offentlige myndigheters og nødmeldingstjenestenes behov for kommunikasjon seg imellom og med offentligheten før, under og etter store katastrofer.
- 48) Foretakenes rettigheter og forpliktelser i henhold til generelle tillatelser må uttrykkelig angis i disse tillatelsene for å sikre like vilkår i hele Unionen og for å lette tverrnasjonale forhandlinger om samtrafikk mellom offentlige elektroniske kommunikasjonsnett.
- 49) Generelle tillatelser gir foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester til offentligheten, rett til å forhandle om samtrafikk i henhold til vilkårene i dette direktivet. Foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester til andre enn offentligheten, kan forhandle om samtrafikk på kommersielle vilkår.

²² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU av 15. mai 2014 om tiltak for å redusere kostnadene ved utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (EUT L 155 av 23.5.2014, s. 1).

²³ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 593/2008 av 17. juni 2008 om hvilken lovgivning som får anvendelse på avtaleforpliktelser (Roma I) (EUT L 177 av 4.7.2008, s. 6).

- 50) Når vedkommende myndigheter knytter vilkår til generelle tillatelser og pålegger administrasjonsgebyrer, bør de ta behørig hensyn til situasjoner der elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester tilbys av fysiske personer på ideelt grunnlag. For elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som ikke tilbys offentligheten, bør eventuelle vilkår være færre og mindre strenge enn det som er rimelig for elektroniske kommunikasjonsnett og tjenester som tilbys offentligheten.
- 51) Særlige forpliktelser som pålegges foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i samsvar med unionsretten på grunn av at de har en sterk markedsstilling, som definert i dette direktivet, bør pålegges atskilt fra de generelle rettighetene og forpliktelsene som følger av den generelle tillatelsen.
- 52) Det er mulig at foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har behov for å få bekreftet sine rettigheter i henhold til den generelle tillatelsen med hensyn til samtrafikk og framføringsrettigheter, særlig for å lette forhandlinger med andre regionale eller lokale myndigheter eller med tjenestetilbydere i andre medlemsstater. For dette formål bør vedkommende myndigheter utferdige erklæringer til foretakene, enten etter anmodning eller som et automatisk svar på en melding gitt i henhold til den generelle tillatelsen. Slike erklæringer bør i seg selv ikke gi grunnlag for krav om rettigheter, og rettigheter i henhold til den generelle tillatelsen, eller bruksrettigheter eller utøvelse av slike rettigheter, bør heller ikke avhenge av en erklæring.
- 53) Det bør være mulig å ilegge foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonstjenester administrasjonsgebyrer for å finansiere den nasjonale reguleringsmyndighetens eller andre vedkommende myndigheters arbeid med å forvalte den generelle tillatelsesordningen og tildele bruksrettigheter. Slike gebyrer bør begrenses til å dekke de faktiske administrasjonskostnadene forbundet med dette arbeidet. For dette formål bør det sikres innsyn i den nasjonale reguleringsmyndighetens og andre vedkommende myndigheters inntekter og utgifter ved at det offentliggjøres en årlig rapport som angir den samlede summen av innkrevde gebyrer og påløpte administrasjonskostnader, for at foretakene skal kunne kontrollere at de er i balanse.
- 54) Ordninger for administrasjonsgebyrer bør ikke vri konkurransen eller hindre markedsadgangen. En ordning basert på en generell tillatelse vil gjøre det umulig å pålegge de enkelte foretak administrasjonskostnader og dermed gebyrer, unntatt ved tildeling av rettigheter til å bruke nummerressurser, radiospektrum og rettigheter til å installere ressurser. Alle administrasjonsgebyrer som får anvendelse, bør være i samsvar med prinsippene for en ordning basert på en generell tillatelse. Et eksempel på et rettferdig og enkelt alternativ til de nevnte kriteriene for gebyrfordeling, et alternativ som sikrer innsyn, kan være en fordelingsnøkkel knyttet til omsetning. Dersom administrasjonsgebyrene er svært lave, kan en fast sats, eller en fast sats kombinert med et element knyttet til omsetning, også være et egnet alternativ. I den grad ordningen med generell tillatelse også omfatter foretak med en svært liten markedsandel, for eksempel lokale nettilbydere eller tjenestetilbydere hvis forretningsmodell skaper svært små driftsinntekter også ved betydelig gjennomtrenging av markedet med hensyn til volum, bør medlemsstatene vurdere muligheten for å fastsette en hensiktsmessig nedre grense for ilegging av administrasjonsgebyrer.
- 55) Medlemsstatene kan ha behov for å endre rettigheter, vilkår, framgangsmåter, gebyrer eller avgifter knyttet til generelle tillatelser og bruksrettigheter dersom dette er objektivt begrunnet. Alle berørte parter bør underrettes om slike foreslåtte endringer i god tid slik at de får tilstrekkelig mulighet til å gi uttrykk for sitt syn. Unødvendige prosedyrer bør unngås når det gjelder mindre endringer av eksisterende rettigheter til å installere ressurser eller rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser, dersom slike endringer ikke påvirker tredjeparters interesser. Mindre endringer av rettigheter og forpliktelser er endringer som i hovedsak er administrative og ikke endrer den vesentlige arten av de generelle tillatelsene og de individuelle bruksrettighetene, og på den måten ikke kan gi noen konkurransemessig fordel over andre foretak.
- 56) Idet det tas hensyn til betydningen av å sikre rettssikkerhet, og for å fremme forutsigbar regulering for å sørge for et gunstig miljø for investeringer, særlig for ny trådløs bred-

båndskommunikasjon, bør enhver begrensning eller tilbaketrekking av eksisterende rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser eller rettigheter til å installere ressurser være gjenstand for forutsigbare og åpne begrunnelser og prosedyrer. Derfor kan det innføres strengere krav eller en meldingsordning særlig dersom det er tildelt bruksrettigheter i henhold til metoder som bygger på konkurranse eller sammenligning, og når det gjelder harmoniserte frekvensbånd som skal brukes til trådløse bredbåndstjenester for elektronisk kommunikasjon («trådløse bredbåndstjenester»). Begrunnelser som viser til effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum og teknologisk utvikling, kan være basert på tekniske gjennomføringstiltak vedtatt i henhold til europaparlaments- og rådsvedtak nr. 676/2002/EF²⁴. Dersom generelle tillatelser og individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum må begrenses, trekkes tilbake eller endres uten samtykke fra rettighetshaveren, kan dette dessuten skje etter samråd med berørte parter, med mindre de foreslåtte endringene er små. Ettersom begrensninger eller tilbaketrekking av generelle tillatelser eller rettigheter kan ha betydelige konsekvenser for innehaverne, bør vedkommende myndigheter være særlig nøye og på forhånd vurdere den potensielle skaden slike tiltak kan gi, før de treffer slike tiltak.

- 57) Nasjonale reguleringsmyndigheter, andre vedkommende myndigheter og BEREC må samle inn opplysninger fra markedsaktører for å kunne utføre sine oppgaver effektivt, herunder vurdere de generelle vilkårenes samsvar med dette direktivet, uten å oppheve disse vilkårenes gyldighet under vurderingen.

Det kan som unntak også være nødvendig å samle inn opplysninger fra andre foretak som driver virksomhet i sektorer som er nært knyttet til sektoren for elektroniske kommunikasjonstjenester, for eksempel innholdstilbydere, som har informasjon som kan være nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til unionsretten. Det kan også være nødvendig å samle inn

slike opplysninger på Kommisjonens vegne slik at den kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til unionsretten. Anmodninger om opplysninger bør stå i forhold til formålet og ikke påføre foretakene en urimelig byrde. Opplysninger som samles inn av de nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter, bør være offentlig tilgjengelige, med mindre de er av fortrolig art i henhold til nasjonale regler for offentlig tilgang til opplysninger, og med forbehold for Unionens regelverk og nasjonale regler for forretningshemmeligheter.

- 58) For å sikre at nasjonale reguleringsmyndigheter utfører sine reguleringsoppgaver effektivt, bør dataene de samler inn, omfatte regnskapsdata om sluttbrukermarkedene som er forbundet med engrosmarkeder der et foretak har en sterk markedsstilling, og som sådan er regulert av den nasjonale reguleringsmyndigheten. Dataene bør også omfatte data som gjør det mulig for den nasjonale reguleringsmyndigheten å vurdere samsvar med vilkårene knyttet til bruksrettigheter, mulig virkning av planlagte oppgraderinger eller endringer i nettopologi på utviklingen i konkurransen eller på produkter i engrosleddet som gjøres tilgjengelig for andre parter. Opplysninger om samsvar med dekningskrav knyttet til rettigheter til å bruke radiospektrum er viktig for å sikre at de geografiske undersøkelsene av nettutbygginger er fullstendige. Med hensyn til dette bør vedkommende myndighet kunne kreve at det gis opplysninger på disaggregert lokalt plan med en detaljrikdom som er tilstrekkelig til å gjennomføre en geografisk undersøkelse av nett.

- 59) For å lette byrden med rapporterings- og opplysningsforpliktelser for nettverkstilbydere og tjenestetilbydere og den berørte vedkommende myndighet, bør slike forpliktelser være rimelige, objektivt begrunnet og begrenset til hva som er strengt nødvendig. Særlig bør det unngås at både vedkommende myndighet og BEREC ber om de samme opplysningene, og at det systematisk og regelmessig kreves dokumentasjon for at alle vilkår i henhold til den generelle tillatelsen eller en bruksrettighet er oppfylt. Foretakene bør være kjent med hva de opplysningene det bes om, er ment å brukes til. Framlegging av opplysninger bør ikke være et vilkår for markedsadgang. For statistikkformål kan det kreves at tilbydere av elektroniske

²⁴ Europaparlaments- og rådsvedtak nr. 676/2002/EF av 7. mars 2002 om rammeregler for radiospektrumpolitikk i Det europeiske fellesskap (radiospektrumvedtaket) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 1).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- kommunikasjonsnett eller -tjenester gir melding når deres virksomhet opphører.
- 60) Medlemsstatenes forpliktelser til å gi opplysninger for å forsvare Unionens interesser i henhold til internasjonale avtaler samt lovbestemte rapporteringsforpliktelser som ikke er særegne for sektoren for elektronisk kommunikasjon, for eksempel konkurranse retten, bør ikke berøres.
- 61) Opplysninger som en nasjonal reguleringsmyndighet anser som fortrolige i henhold til Unionens regelverk og nasjonale regler for forretningshemmeligheter og for vern av personopplysninger, bør kunne utveksles med Kommisjonen, BEREC og andre myndigheter dersom utvekslingen er nødvendig for anvendelsen av nasjonal rett som innarbeider dette direktiv. Utvekslingen bør begrenses til opplysninger som er relevante og som står i forhold til formålet.
- 62) Bredbåndsnett for elektronisk kommunikasjon blir stadig mer forskjelligartet med hensyn til teknologi, topologi, typer medium og eierskap. Derfor må regulerende inngrep være basert på detaljerte opplysninger om nettverksutbygging for å være effektive og rettet mot de områdene der det er behov. Disse opplysningene er avgjørende for å kunne fremme investering, øke nettilknytning i hele Unionen og gi opplysninger til alle berørte myndigheter og borgerne. De bør omfatte undersøkelser for både utbygging av nett med svært høy kapasitet og betydelige oppgraderinger eller utvidelser av eksisterende kobbernett eller andre nett som muligens ikke oppfyller ytelsesegenskapene til nett med svært høy kapasitet i alle henseender, for eksempel utbygging av fiber til koplingsskap sammen med aktive teknologier som vektorisering. De relevante prognosene bør gjelde perioder på opptil tre år. Detaljnivået og den territorielle detaljrikdommen i opplysningene som vedkommende myndigheter bør samle inn, bør styres av det særlige målet for reguleringen, og bør være tilstrekkelig for å oppfylle reguleringsformålene. Derfor vil også størrelsen på den territoriale enheten variere mellom de forskjellige medlemsstatene, avhengig av behovene for regulering etter de særlige nasjonale omstendighetene og tilgangen på lokale data. Nivå 3 i nomenklaturen over regionale statistikkenheter (NUTS) er sannsynligvis ikke en tilstrekkelig liten territoriell enhet i de fleste tilfeller.
- BERECs retningslinjer om beste praksis for å håndtere en slik oppgave bør være retningsgivende for nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter, og slike retningslinjer vil kunne bygge på den eksisterende erfaringen til nasjonale reguleringsmyndigheter og/eller andre vedkommende myndigheter fra gjennomføringen av geografiske undersøkelser av nettverksutbygging. Med forbehold for kravene til fortrolig behandling av forretningshemmeligheter bør vedkommende myndigheter, dersom opplysningene ikke allerede er tilgjengelige på markedet, gjøre dataene direkte tilgjengelige i et åpent format i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/98/EF²⁵, uten begrensninger med hensyn til hvordan opplysninger som er samlet inn ved slike undersøkelser, kan brukes videre, og bør gi sluttbrukere tilgang til verktøyer for å fastslå kvaliteten på tjenesten med sikte på å bidra til å forbedre deres kjennskap til tilgjengelige tilgangstjenester. Ved innsamling av disse opplysningene bør alle berørte myndigheter overholde prinsippet om fortrolighet og bør unngå å påføre noe foretak en konkurransemessig ulempe.
- 63) Det er avgjørende å bygge bro over den digitale kløften i Unionen slik at alle borgerne i Unionen har mulighet til å få tilgang til internett og digitale tjenester. Når det gjelder bestemte og veldefinerte områder, bør de relevante myndighetene ha mulighet til å invitere foretak og offentlige myndigheter til å erklære at de har planer om å bygge ut nett med svært høy kapasitet i disse områdene, noe som vil gi dem tilstrekkelig tid til å gi et grundig vurdert svar. Opplysningene i prognosene bør gjenspeile de økonomiske utsiktene for sektoren for elektroniske kommunikasjonsnett og investeringsplanene til foretakene på det tidspunktet dataene samles inn, for å gjøre det mulig å identifisere tilgjengelig nettilknytning i forskjellige områder. Dersom et foretak eller en offentlig myndighet erklærer at de har planer om utbygging i et område, bør den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet være i stand til å kreve at andre foretak og offentlige myndigheter erklærer hvorvidt de har planer om å

²⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/98/EF av 17. november 2003 om viderebruk av informasjon fra offentlig sektor (EUT L 345 av 31.12.2003, s. 90).

bygge ut nett med svært høy kapasitet, eller om å oppgradere eller utvide sine nett i betydelig grad til en ytelse med en nedlastingshastighet på minst 100 Mbps i dette området. Denne framgangsmåten vil gi gjennom-siktighet for foretak og offentlige myndigheter som har uttrykt interesse for å bygge ut i dette området, slik at de kan vurdere den konkurransen de sannsynligvis vil møte fra andre nett når de utarbeider sine forretningsplaner. Den positive effekten av slik åpenhet er avhengig av at markedsdeltakerne svarer ærlig og i god tro.

- 64) Mens markedsdeltakerne kan endre sine utbyggingsplaner på grunn av uforutsette, objektive og begrunnede årsaker, bør vedkommende myndigheter gripe inn, herunder dersom offentlig finansiering påvirkes, og eventuelt ilegge sanksjoner dersom et foretak eller en offentlig myndighet bevisst eller av grov uaktsomhet har gitt dem villedende, feilaktige eller ufullstendige opplysninger. Med hensyn til anvendelsen av de relevante bestemmelsene om sanksjoner, bør grov uaktsomhet vise til et forhold der et foretak eller en offentlig myndighet gir villedende, feilaktige eller ufullstendige opplysninger på grunn av at dets eller dens atferd eller interne organisering ligger på et klart lavere nivå enn det som kreves for behørig aktsomhet når det gjelder de opplysningene som er gitt. Det er ikke et krav for at det skal foreligge grov uaktsomhet at foretaket eller den offentlige myndigheten vet at de opplysningene som er gitt, er villedende, feilaktige eller ufullstendige, men heller at de ville ha visst det dersom de hadde handlet eller vært organisert med behørig aktsomhet. Det er viktig at sanksjonene er tilstrekkelig avskrekkende i lys av den negative virkningen på konkurransen og på offentlig finansierte prosjekter. Bestemmelsene om sanksjoner bør ikke berøre eventuelle rettigheter til å kreve erstatning i samsvar med nasjonal rett.
- 65) For å sikre forutsigbare investeringsvilkår bør vedkommende myndigheter være i stand til å dele informasjon med foretak og offentlige myndigheter som uttrykker interesse for å bygge ut nett med svært høy kapasitet, om hvorvidt oppgraderinger av andre typer nett, herunder nett med lavere nedlastingshastighet enn 100 Mbps, finnes eller er planlagt i det aktuelle området.

- 66) Det er viktig at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter hører alle berørte parter om planlagte beslutninger, gir dem tilstrekkelig med tid med hensyn til sakens kompleksitet til å komme med merknader, og tar hensyn til deres merknader før de treffer en endelig beslutning. For å sikre at beslutninger som treffes på nasjonalt plan, ikke har en negativ virkning for det indre markeds virkeområde eller med hensyn til andre mål i traktaten, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene dessuten underrette Kommisjonen og andre nasjonale reguleringsmyndigheter om visse utkast til beslutninger slik at disse får mulighet til å komme med sine merknader. Vedkommende myndigheter bør rådspørre de berørte partene i de tilfellene som er definert i dette direktivet, om alle utkast til tiltak som virker inn på handelen mellom medlemsstatene.
- 67) I en konkurransesituasjon bør det tas hensyn til synspunktene til de berørte partene, herunder brukere og forbrukere. For å ta behørig hensyn til borgernes interesser bør medlemsstatene få på plass en hensiktsmessig høringsordning. Denne ordningen kan ha form av et organ som uavhengig både av den nasjonale reguleringsmyndigheten og tjenestetilbyderne kan undersøke forbrukerrelaterte spørsmål som forbrukeratferd og ordninger for skifte av tilbyder, og som kan fungere på en måte som sikrer innsyn og bidrar til de eksisterende ordningene for høring av berørte parter. Dessuten kan det innføres en ordning med henblikk på å muliggjøre et passende samarbeid om spørsmål knyttet til det å fremme lovlig innhold. Eventuelle framgangsmåter for samarbeidet ifølge en slik ordning bør imidlertid ikke føre til en systematisk overvåking av internettbruk.
- 68) Utenrettslige mekanismer for tvisteløsning kan utgjøre en rask og kostnadseffektiv måte for sluttbrukerne å håndheve sine rettigheter på, særlig for forbrukere og svært små og små bedrifter som definert i vedlegget til kommisjonsrekommendasjon 2003/361/EF²⁶. Medlemsstatene bør gjøre det mulig for den nasjonale reguleringsmyndigheten eller en annen vedkommende myndig-

²⁶ Kommisjonsrekommendasjon 2003/361/EF av 6. mai 2003 om definisjonen av svært små, små og mellomstore bedrifter (EUT L 124 av 20.5.2003, s. 36).

het som er ansvarlig for sluttbrukernes rettigheter, eller minst ett uavhengig organ med dokumentert sakkunnskap i å håndtere sluttbrukernes rettigheter, å fungere som et organ for alternativ tvisteløsning. Med hensyn til slike tvisteløsninger bør disse myndighetene ikke være underlagt noen instruksjoner. Ettersom mange medlemsstater har opprettet mekanismer for tvisteløsning også for sluttbrukere som ikke er forbrukere og dermed ikke omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU²⁷, vil det være rimelig å opprettholde den sektorspesifikke mekanismen for tvisteløsning både for forbrukere og, dersom medlemsstatene utvider den, også for andre sluttbrukere, særlig svært små og små bedrifter. Med hensyn til utenrettslig tvisteløsning bør det også være mulig for medlemsstatene å opprettholde eller innføre regler som går lenger enn dem som er fastsatt i direktiv 2013/11/EU, for å sikre et høyere nivå for forbrukervern.

- 69) Ved en eventuell tvist mellom foretak i en medlemsstat på et område som omfattes av dette direktivet, for eksempel med hensyn til forpliktelser i forbindelse med tilgang og samtrafikk eller metoder for overføring av lister over sluttbrukere, bør en skadelidende part som har forhandlet i god tro uten å komme fram til enighet, ha mulighet til å anmode en nasjonal reguleringsmyndighet om å løse tvisten. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør kunne pålegge partene en løsning. Når en nasjonal reguleringsmyndighet griper inn for å løse en tvist mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller elektroniske kommunikasjonstjenester eller tilhørende ressurser i en medlemsstat, bør den ha som mål å sikre at forpliktelsene som følger av dette direktivet overholdes.
- 70) I tillegg til den klageadgangen som følger av unionsretten eller nasjonal rett, må det finnes en enkel framgangsmåte som kan anvendes på anmodning fra en av partene i tvisten, for å løse tverrnasjonale tvister mellom foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i forskjellige medlemsstater.
- 71) En viktig oppgave som BEREC har fått, er ved behov å vedta uttalelser som gjelder

tverrnasjonale tvister. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør derfor i slike saker ta fullt ut hensyn til BERECS uttalelse når de pålegger et foretak forpliktelser eller på annen måte løser tvisten.

- 72) Mangel på samordning mellom medlemsstatene når de organiserer bruken av radiospektrum på deres territorium kan, dersom det ikke løses gjennom bilaterale medlemsstatsforhandlinger, skape store interferensproblemer som i alvorlig grad vil påvirke utviklingen av det digitale indre marked. Medlemsstatene bør treffe alle nødvendige tiltak for å unngå grensekryssende og skadelig interferens seg imellom. Gruppen for radiospektrumpolitikk (RSPG) opprettet ved kommisjonsbeslutning 2002/622/EF²⁸ bør få i oppgave å støtte den nødvendige samordningen over landegrensene og være det foretrukne forumet for tvisteløsning mellom medlemsstatene i tverrnasjonale forhold. På grunnlag av RSPGs foreslåtte løsning kreves det under visse omstendigheter et gjennomføringstiltak for endelig å løse grensekryssende interferens, eller for i henhold til unionsretten å håndheve en samordnet løsning mellom to eller flere medlemsstater i bilaterale forhandlinger. Mangel på samordning mellom medlemsstatene og stater som grenser til Unionen, kan også skape store interferensproblemer. Medlemsstatene bør treffe egnede tiltak for å unngå grensekryssende og skadelig interferens med stater som grenser til Unionen, og samarbeide med hverandre med sikte på dette. På anmodning fra medlemsstater som er påvirket av grensekryssende interferens fra tredjestater, bør Unionen gi full støtte til disse medlemsstatene.
- 73) RSPG er en rådgivende gruppe på høyt nivå nedsatt av Kommisjonen som ble opprettet ved beslutning 2002/622/EF for å bidra til utviklingen av det indre marked og støtte utviklingen av en radiospektrumpolitikk på unionsplan som tar hensyn til økonomiske, politiske, kulturelle, strategiske, helsemessige og sosiale faktorer og tekniske parametere. Den bør bestå av lederne for de organene som har det overordnede politiske ansvaret for strategisk radiospektrumpolitikk. Den bør bistå og gi råd til Kommisjonen med hensyn til radiospektrumpolitikk.

²⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF (ATF-direktiv) (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 63).

²⁸ Kommisjonsbeslutning 2002/622/EF av 26. juli 2002 om opprettelse av en gruppe for radiospektrumpolitikk (EFT L 198 av 27.7.2002, s. 49).

Dette bør øke synligheten av radiospektrumpolitikken ytterligere på de forskjellige politikkområdene i Unionen og bidra til å sikre konsekvens på tvers av sektorene på unionsplan og nasjonalt plan. Den bør også gi råd til Europaparlamentet og Rådet når de ber om det. RSPG bør dessuten også være forumet for samordning av medlemsstatenes gjennomføring av sine forpliktelser i forbindelse med radiospektrum i henhold til dette direktiv, og bør spille en sentral rolle på de feltene som er avgjørende for det indre markedet, for eksempel samordning på tvers av landegrensene eller standardisering. Det kan også opprettes tekniske arbeidsgrupper eller ekspertgrupper for å bistå plenumsmøter der representanter på høyt nivå fra medlemsstatene og Kommisjonen fastlegger rammer for strategisk politikk. Kommisjonen har angitt at den har planer om å endre beslutning 2002/622/EF innen seks måneder etter at dette direktivet er trådt i kraft, for å gjenspeile de nye oppgavene RSPG er gitt ved dette direktivet.

- 74) Vedkommende myndigheter bør overvåke og sikre samsvar med vilkårene for den generelle tillatelsen og bruksrettighetene, særlig for å sikre effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum og samsvar med forpliktelsene til dekning og tjenestekvalitet, gjennom administrative sanksjoner, herunder økonomiske sanksjoner og midlertidige forføyninger og tilbaketrekking av bruksrettigheter ved brudd på disse vilkårene. Foretakene bør gi så nøyaktige og fullstendige opplysninger som mulig til vedkommende myndigheter for at de skal kunne gjennomføre sine overvåkingsoppgaver.
- 75) Vilårene som er knyttet til de generelle tillatelsene og til individuelle bruksrettigheter, bør begrenses til det som er strengt nødvendig for å sikre samsvar med krav og forpliktelser i henhold til nasjonal rett og unionsretten.
- 76) Alle parter som berøres av en beslutning truffet av vedkommende myndighet, bør ha rett til å klage beslutningen inn for et organ som er uavhengig av de berørte parter og av innblanding utenfra eller politisk press som kan forhindre en uavhengig vurdering av saker den skal behandle. Dette organet kan være en domstol. I tillegg bør alle foretak som mener at deres søknader om rett til å installere ressurser ikke er blitt behandlet i samsvar med prinsippene angitt i dette

direktivet, ha rett til å klage på slike beslutninger. Denne klageadgangen bør ikke berøres av juridiske og fysiske personers rettigheter i henhold til nasjonal lovgivning eller kompetansefordelingen innenfor nasjonale rettssystemer. I alle tilfeller bør medlemsstatene sikre effektiv domstolskontroll av slike beslutninger.

- 77) For å sikre rettssikkerhet for markedsdeltakerne bør klageinstansene utføre sine oppgaver på en effektiv måte. Særlig bør klagebehandlingen ikke være unødig langvarig. Midlertidige tiltak som midlertidig opphever virkningen av beslutningen fra en vedkommende myndighet, bør bare treffes i hastetilfeller for å hindre alvorlig og uopprettelig skade for den parten som ber om disse tiltakene, og dersom det er nødvendig av hensyn til balansen mellom partenes interesser.
- 78) Det har vært store forskjeller i hvordan klageinstansene har benyttet midlertidige tiltak til midlertidig å oppheve beslutningene til de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter. For å skape en mer enhetlig framgangsmåte bør det brukes felles standarder i samsvar med Domstolens rettspraksis. Klageinstansene bør også ha rett til å be om tilgjengelig informasjon som er offentliggjort av BEREC. Gitt betydningen av klager for rammereglens overordnede funksjon bør det opprettes en ordning i alle medlemsstater for innsamling av opplysninger om klager og beslutninger om midlertidig oppheving av beslutninger truffet av vedkommende myndigheter, og for rapportering av slike opplysninger til Kommisjonen og til BEREC. Denne ordningen bør sikre at Kommisjonen eller BEREC kan hente ut teksten til beslutningene og dommene fra medlemsstatene med sikte på å utarbeide en database.
- 79) Åpenheten i anvendelsen av Unionens ordning for konsolidering av det indre marked for elektronisk kommunikasjon bør økes i borgernes og de berørte partenes interesse, og for å gi de berørte partene mulighet til å uttale seg, herunder ved å kreve at nasjonale reguleringsmyndigheter skal offentliggjøre alle utkast til tiltak samtidig som de sendes til Kommisjonen, BEREC og de nasjonale reguleringsmyndighetene i de andre medlemsstatene. Alle slike utkast til tiltak bør være grunngitt og inneholde en detaljert analyse.

- 80) Etter å ha tatt nøye hensyn til uttalelsen fra BEREC, bør Kommisjonen kunne anmode en nasjonal reguleringsmyndighet om å trekke tilbake et utkast til tiltak som gjelder definisjonen av relevante markeder eller foretak med en sterk markedsstilling, og som vil hindre det indre markedet eller være uforenlig med unionsretten, og særlig med politiske mål som de nasjonale reguleringsmyndighetene bør følge. Denne framgangsmåten berører ikke framgangsmåten for melding fastsatt i direktiv (EU) 2015/1535 eller Kommisjonens rettigheter i henhold til TEUV når det gjelder brudd på unionsretten.
- 81) Den nasjonale høringen av berørte parter bør foretas før høringen på unionsplan for å konsolidere det indre marked for elektronisk kommunikasjon og innenfor framgangsmåten for konsistent anvendelse av avhjelpende tiltak, for at synspunktene til berørte parter skal kunne gjenspeiles i høringen på unionsplan. Dette vil også gjøre at behovet for en andre høring på unionsplan unngås, dersom et planlagt tiltak blir endret som følge av den nasjonale høringen.
- 82) Det er viktig at rammereglene gjennomføres i rett tid. Dersom Kommisjonen har truffet en beslutning som krever at en nasjonal reguleringsmyndighet trekker tilbake et planlagt tiltak, bør denne nasjonale reguleringsmyndigheten trekke tilbake sitt utkast til tiltak eller framlegge et revidert tiltak for Kommisjonen. Det bør fastsettes en frist for melding om det reviderte tiltaket til Kommisjonen for å underrette markedsdeltakerne om varigheten av markedsanalysen og for å øke rettssikkerheten.
- 83) Unionsordningen som gir Kommisjonen mulighet til å kreve at nasjonale reguleringsmyndigheter trekker planlagte tiltak som gjelder definisjonen av marked og utpekingen av foretak med en sterk markedsstilling, har i betydelig grad bidratt til en konsekvent tilnærming for å identifisere de omstendighetene der forhåndsregulering kan anvendes, og de omstendighetene der foretakene er gjenstand for slik regulering. Erfaringen med framgangsmåtene i henhold til artikkel 7 og 7a i direktiv 2002/21/EF har vist at manglende konsekvens i de nasjonale reguleringsmyndighetenes anvendelse av avhjelpende tiltak under lignende markedsforhold undergraver det indre markedet for elektronisk kommunikasjon. Derfor bør
- Kommisjonen og BEREC innenfor deres respektive ansvarsområder bidra til å sikre større konsekvens i anvendelsen av avhjelpende tiltak for utkast til tiltak foreslått av nasjonale reguleringsmyndigheter. Dersom BEREC deler Kommisjonens tvil med hensyn til utkast til tiltak som gjelder utvidelsen av forpliktelser for foretak, uavhengig av om de har en sterk markedsstilling, forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet dersom det er nødvendig for å imøtegå store og varige økonomiske eller fysiske hindringer for parallell utbygging, eller som gjelder reguleringen av nye nettementer med svært høy kapasitet, bør Kommisjonen dessuten kunne kreve at en nasjonal reguleringsmyndighet trekker tilbake et utkast til tiltak. For å kunne dra nytte av sakkunnskapen til de nasjonale reguleringsmyndighetene med hensyn til markedsanalyse, bør Kommisjonen rådføre seg med BEREC før den treffer sine beslutninger eller rekommandasjoner.
- 84) Med tanke på de korte tidsfristene i høringsordningen på unionsplan bør Kommisjonen gis myndighet til å vedta rekommandasjoner eller retningslinjer for å forenkle framgangsmåtene for informasjonsutveksling mellom Kommisjonen og de nasjonale reguleringsmyndighetene, for eksempel i tilfeller som gjelder stabile markeder eller som innebærer bare små endringer i tidligere meldte tiltak. Kommisjonen bør også gis myndighet til å innføre et unntak fra kravet om melding for å strømlinjeforme framgangsmåtene i visse tilfeller.
- 85) De nasjonale reguleringsmyndighetene bør anmodes om å samarbeide med hverandre, med BEREC og med Kommisjonen på en åpen måte for å sikre ensartet anvendelse av dette direktivet i alle medlemsstater.
- 86) De nasjonale reguleringsmyndighetenes skjønn må avstemmes med utviklingen av en ensartet reguleringspraksis og ensartet anvendelse av rammereglene for å bidra effektivt til utviklingen og gjennomføringen av det indre markedet. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør derfor støtte Kommisjonens og BERECs virksomhet på det indre markedet.
- 87) Tiltak som kan påvirke handelen mellom medlemsstatene er tiltak som kan ha en direkte eller indirekte, faktisk eller potensiell innvirkning på handelsmønsteret mellom medlemsstatene på en slik måte at de kan

utgjøre en hindring for det indre markedet. Dette omfatter tiltak som har en vesentlig innvirkning på foretak eller brukere i andre medlemsstater, det vil si tiltak som berører prisene for brukere i andre medlemsstater, tiltak som påvirker muligheten for et foretak som er etablert i en annen medlemsstat til å tilby en elektronisk kommunikasjonstjeneste, særlig tiltak som påvirker muligheten til å tilby tverrnasjonale tjenester, samt tiltak som påvirker markedsstrukturene eller markedsadgangen og dermed får følger for foretak i andre medlemsstater.

- 88) En mer ensartet bruk og definisjon av elementene i utvelgingsprosedyrene og vilkårene knyttet til rettighetene til å bruke radiospektrum som har en betydelig virkning på markedsforholdene og konkurranse situasjonen, herunder vilkår for markedsadgang og utvidelse, vil fremmes av en ordning for samordning der RSPG på anmodning fra den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet, eller unntaksvis på eget initiativ, sammenkaller et forum for fagfelle vurdering for å undersøke utkast til tiltak før en gitt medlemsstat gir bruksrettigheter, med sikte på utveksling av beste praksis. Forumet for fagfelle vurdering er et verktøy for samlæring. Det bør bidra til bedre utveksling av beste praksis mellom medlemsstatene og øke åpenheten i konkurransebaserte eller sammenlignende utvelgingsprosedyrer. Fagfelle vurderingen bør ikke være et formelt vilkår i nasjonale tillatelsesprosedyrer. Utvekslingen av synspunkter bør være basert på opplysninger fra den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet som ber om at forumet for fagfelle vurdering sammenkalles, og bør være en del av et bredere nasjonalt tiltak som mer generelt kan omfatte tildeling, handel og leie, varighet, fornyelse eller endring av bruksrettigheter. Derfor bør den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet også være i stand til å gi opplysninger om andre nasjonale utkast til tiltak eller aspekter ved dette knyttet til den relevante utvelgingsprosedyren for å begrense rettighetene til å bruke radiospektrum som ikke er omfattet av ordningen med fagfelle vurdering. For å redusere den administrative byrden bør den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet ha mulig-

het til å framlegge slike opplysninger ved hjelp av et felles rapporteringsformat, dersom et slikt foreligger, for oversending til RSPG-medlemmene.

- 89) Dersom det på unionsplan er oppnådd enighet om en harmonisert tildeling av radiospektrum til særskilte foretak, bør medlemsstatene være nøye med å gjennomføre slike avtaler ved tildelingen av rettigheter til bruk av radiospektrum fra den nasjonale planen for frekvenstildeling.
- 90) Medlemsstatene bør kunne vurdere felles godkjenningsprosesser som et alternativ når de gir bruksrettigheter der den forventede bruken omfatter grensekryssende forhold.
- 91) Kommisjonsbeslutninger som skal sikre harmonisert anvendelse av dette direktivet, bør være begrenset til reguleringsmessige prinsipper, framgangsmåter og metoder. For å unngå tvil bør en slik beslutning ikke kreve et detaljnivå som vanligvis kreves for å gjenspeile nasjonale forhold, og ikke forby alternative framgangsmåter som det med rimelighet kan forventes har tilsvarende virkning. En slik beslutning bør være rimelig og bør ikke virke inn på beslutninger truffet av nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter som ikke skaper en hindring for det indre marked.
- 92) Unionen og medlemsstatene har inngått forpliktelser innenfor Verdens handelsorganisasjon med hensyn til standarder og rammer for telekommunikasjonsnett og tjenester.
- 93) Standardiseringen bør fortsatt styres hovedsakelig av markedet. Det kan likevel fremdeles finnes situasjoner der det er hensiktsmessig å kreve overholdelse av bestemte standarder på unionsplan for å øke samtrafikkvevnen og brukernes valgmulighet samt oppmuntre til samvirkningsevne på det indre markedet. På nasjonalt plan er medlemsstatene underlagt direktiv (EU) 2015/1535. Standardiseringsprosedyrene i henhold til dette direktivet berører ikke europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/30/EU²⁹ og 2014/35/EU³⁰ og direktiv 2014/53/EU.
- 94) Tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige

²⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/30/EF av 26. februar 2014 om harmonisering av medlemsstatenes lovgivning om elektromagnetisk kompatibilitet (EUT L 96 av 29.3.2014, s. 79).

elektroniske kommunikasjonstjenester, eller begge, bør pålegges å treffe tiltak for å verne sikkerheten i henholdsvis sine nett og tjenester og hindre eller minimere virkningen av sikkerhetshendelser. Idet det tas hensyn til nåværende utviklingstrinn i tekniken bør disse tiltakene sikre et nivå av sikkerhet i nett og tjenester som står i forhold til risikoen. Sikkerhetstiltakene bør ta hensyn til minst alle relevante aspekter av følgende elementer: når det gjelder sikkerhet for nett og ressurser: fysisk sikkerhet og miljøssikkerhet, forsyningssikkerhet, kontroll av tilgang til nett og integriteten til nett, når det gjelder håndtering av sikkerhetshendelser: prosedyrer for håndtering, kapasitet til å påvise sikkerhetshendelser, rapportering og kommunikasjon av sikkerhetshendelser, når det gjelder håndtering av kontinuitet i virksomheten: strategi for opprettholdelse av tjenester samt beredskapsplaner, kapasitet til gjenoppretting etter katastrofer, når det gjelder overvåking, revisjon og testing: strategier for overvåking og loggføring, planer for beredskapsøvelser, testing av nett og tjenester, sikkerhetsvurderinger og overvåking av samsvar, og samsvar med internasjonale standarder.

- 95) Gitt den voksende betydningen av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, er det nødvendig å sikre at de også er omfattet av hensiktsmessige sikkerhetskrav i samsvar med sine særtrekk og økonomiske betydning. De som tilbyr slike tjenester bør derfor også sikre et sikkerhetsnivå som står i forhold til risikoen. Gitt at tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester vanligvis ikke utøver den faktiske kontrollen over signaloverføringen over nettene, kan graden av risiko for slike tjenester i enkelte henseender anses å være lavere enn for tradisjonelle elektroniske kommunikasjonstjenester. Deresom det er berettiget på grunnlag av den faktiske vurderingen av de aktuelle sikkerhetsrisikoene, bør derfor tiltakene som trefes av tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, være lettere. Samme framgangsmåte bør anvendes tilsvarende på person-til-person-

kommunikasjonstjenester som benytter numre og ikke utøver faktisk kontroll over signaloverføringen.

- 96) Tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester bør underrette brukere om særlige og vesentlige sikkerhetstrusler og om tiltak de kan treffe for å sikre sin kommunikasjon, for eksempel ved å bruke bestemte typer programvare eller krypteringsteknologi. Kravet om å underrette brukere om slike trusler bør ikke fritta tjenestetilbyderen for plikten til for egen regning å treffe egnede og umiddelbare tiltak for å forebygge enhver sikkerhetstrussel og gjenopprette tjenestens normale sikkerhetsnivå. Slike opplysninger om sikkerhetstrusler for brukeren bør gis gratis.
- 97) For å verne sikkerheten i nett og tjenester, og med forbehold for medlemsstatenes myndighet til å sikre vern av deres vesentlige sikkerhetsinteresser og offentlig sikkerhet, og for å tillate etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare forhold, bør bruken av kryptering, for eksempel kryptering fra ende til ende fremmes, og om nødvendig bør krypteringen være obligatorisk i samsvar med prinsippene om innebygd sikkerhet og innebygd personvern som standard.
- 98) Vedkommende myndigheter skal sikre de offentlige elektroniske kommunikasjonsnettenes integritet og tilgjengelighet. Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet (ENISA) bør bidra til økt sikkerhet for elektronisk kommunikasjon ved blant annet å bistå med sakkunnskap og rådgivning og fremme utveksling av beste praksis. Vedkommende myndigheter bør ha de nødvendige midler

til å utføre sine oppgaver, herunder myndighet til å be om nødvendige opplysninger for å vurdere graden av sikkerhet i nett eller tjenester. De bør også ha myndighet til å be om omfattende og pålitelige data om faktiske sikkerhetshendelser som har hatt en vesentlig innvirkning på driften av nett eller tjenester. De bør ved behov bistås av enheter for håndtering av digitale hendelser (CSIRT-er) opprettet ved europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/1148³¹. CSIRT-ene kan særlig pålegges å gi vedkommende myndigheter opplysninger om risikoer og sikkerhetshendelser som påvirker offentlige elek-

³⁰ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/35/EU av 26. februar 2014 om harmonisering av medlemsstatenes lovgivning om tilgjengeliggjøring på markedet av elektrisk utstyr bestemt til bruk innenfor visse spenningsgrenser (EUT L 96 av 29.3.2014, s. 357).

troniske kommunikasjonsnett og offentlig tilgjengelige kommunikasjonstjenester, og anbefale måter å håndtere disse på.

- 99) Dersom tilbudet av elektronisk kommunikasjon er avhengig av offentlige ressurser hvis bruk er underlagt særlig tillatelse, bør medlemsstatene ha mulighet til å gi vedkommende myndighet for utstedelse av slike retten til å legge avgifter for å sikre optimal bruk av disse ressursene etter framgangsmåtene fastsatt i dette direktivet. I samsvar med Domstolens rettspraksis kan ikke medlemsstatene innkreve gebyrer eller avgifter i forbindelse med tilbud av nett og elektroniske kommunikasjonstjenester, unntatt de som er fastsatt ved dette direktivet. Med hensyn til dette bør medlemsstatene ha en ensartet framgangsmåte for å fastsette slike gebyrer eller avgifter for ikke å gi tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester en unødig økonomisk byrde i forbindelse med den generelle tillatelsesprosedyren eller bruksrettighetene.
- 100) For å sikre optimal ressursbruk bør avgiftene gjenspeile den økonomiske og tekniske situasjonen i det aktuelle markedet samt alle andre vesentlige faktorer for å bestemme deres verdi. Samtidig bør avgiftene fastsettes på en måte som sikrer effektiv tildeling og bruk av radiospektrum. Dette direktivet berører ikke det formålet som avgifter for bruksrettigheter og rettigheter til å installere ressurser går til. Det bør for eksempel være mulig å bruke slike avgifter til finansiering av den nasjonale reguleringsmyndighetens og andre vedkommende myndigheters virksomhet som ikke kan dekkes av administrasjonsgebyrer. Dersom utvelgingsprosedyren bygger på konkurranse eller sammenligning, og avgifter for rettigheter til bruk av radiospektrum består helt eller delvis av engangsbeløp, bør betalingsordningen sikre at slike avgifter i praksis ikke fører til at utvelgingen skjer på grunnlag av kriterier som ikke har noe med målet om best mulig utnyttelse av radiospektrum å gjøre. Kommisjonen bør ha mulighet til med jevne mellomrom å offentliggjøre sammenlignende undersøkelser og eventuelt andre retningslinjer med hensyn til beste praksis ved

tildeling av radiospektrum, nummerressurser eller framføringsrettigheter.

- 101) Avgifter som pålegges foretak for rettigheter til å bruke radiospektrum, kan påvirke beslutninger om hvorvidt foretakene skal søke slike rettigheter og ta i bruk radiospektrumressurser. Med sikte på å sikre optimal bruk av radiospektrum bør medlemsstatene derfor sette minstepriser på en måte som fører til effektiv tildeling av disse rettighetene, uavhengig av hvilken utvelgingsprosedyre som brukes. Medlemsstatene kan også ta hensyn til mulige kostnader knyttet til oppfyllelsen av tillatelsesvilkår som innføres for å fremme politiske mål. I den forbindelse bør der også tas hensyn til konkurranseforholdene på det aktuelle markedet, herunder en eventuell alternativ bruk av ressursene.
- 102) Optimal bruk av radiospektrumressurser er avhengig av tilgjengeligheten av egnede nett og tilhørende ressurser. Med hensyn til dette bør medlemsstatene ta sikte på å sikre at dersom nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter anvender avgifter for rettigheter til å bruke radiospektrum og for rettigheter til å installere ressurser, må de ta de hensyn til behovet for å legge til rette for kontinuerlig infrastrukturutvikling med sikte på å oppnå mest mulig effektiv bruk av ressursene. Medlemsstatene bør søke å sikre at ordningene for betaling av avgifter for rettigheter til å bruke radiospektrum som er knyttet til den ressursen som faktisk er tilgjengelig, i best mulig omfang anvendes slik at de støtter de investeringene som er nødvendige for å fremme en slik infrastrukturutvikling og tilbudet av tilhørende tjenester. Betalingsordningene bør angis på en objektiv, åpen og rimelig måte som sikrer likebehandling, før framgangsmåtene for å tildele rettigheter til å bruke radiospektrum igangsettes.
- 103) Ved tildeling av rettigheter til å installere ressurser bør det sørges for raske framgangsmåter som sikrer innsyn og likebehandling for å garantere like og effektive konkurransevilkår. Dette direktivet berører ikke nasjonale bestemmelser om ekspropriasjon eller bruk av eiendom, normal utøvelse av eiendomsrett, normal bruk av offentlig eiendom eller prinsippet om nøytralitet med hensyn til medlemsstatenes regler for eiendomsretten.
- 104) Tillatelser som er gitt til tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

³¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2016/1148 av 6. juli 2016 om tiltak for å sikre et høyt felles nivå for sikkerhet i nettverks- og informasjonssystemer i hele Unionen (EUT L 194 av 19.7.2016, s. 1).

som gir dem tilgang til offentlig eller privat eiendom, er vesentlige faktorer for etableringen av elektroniske kommunikasjonsnett eller nye nettelementer. Unødvendig kompleksitet og forsinkelse i framgangsmåtene for tildeling av rettigheter til å installere ressurser kan derfor utgjøre en betydelig hindring for utviklingen av konkurranse. Derfor bør det bli enklere for godkjente foretak å skaffe seg framføringsrettigheter. Vedkommende myndigheter bør samordne anskaffelsen av framføringsrettigheter og gjøre relevant informasjon tilgjengelig på sine nettsteder.

- 105) Det er nødvendig å styrke medlemsstatenes myndighet med hensyn til innehavere av framføringsrettigheter for å sikre adgang til eller utbygging av et nytt nett på en rettferdig, effektiv og miljømessig ansvarlig måte, uavhengig av enhver forpliktelse for et foretak med en sterk markedsstilling om å gi tilgang til sitt elektroniske kommunikasjonsnett. Økt felles bruk av ressurser kan senke miljøkostnaden ved å bygge ut infrastruktur for elektronisk kommunikasjon og bidra til mål som gjelder folkehelse, offentlig sikkerhet og by- og arealplanlegging. Vedkommende myndigheter bør gis myndighet til å kreve at foretakene som har dratt nytte av rettighetene til å installere ressurser på, over eller under offentlig eller privat eiendom, bruker slike ressurser eller slik eiendom felles, herunder fysisk samlokalisering, etter en hensiktsmessig periode med offentlig høring der alle berørte parter bør gis mulighet til å fremme sine synspunkter, på de særlige områdene der hensynet til allmenn interesse gjør slik felles bruk nødvendig. Dette kan for eksempel være tilfelle dersom det allerede er stor plassmangel under jorden, eller dersom en naturlig barriere må krysses. Vedkommende myndigheter bør særlig kunne ha mulighet til å pålegge felles bruk av nettelementer og tilhørende ressurser, for eksempel kabelkanaler, rør, master, mannhull, fordelerskap, antenner, tårn og andre støttekonstruksjoner, bygninger eller innganger til bygninger, og bedre samordning av anleggsarbeider av miljøhensyn eller andre politiske hensyn. Det bør derimot være de nasjonale reguleringsmyndighetene som definerer reglene for hvordan kostnadene skal fordeles for felles bruk av ressurser eller eiendom, for å sikre at de aktuelle foretakene får en passende belønning for

den risikoen de tar. I lys av de forpliktelsene som er pålagt ved direktiv 2014/61/EU, bør vedkommende myndigheter, særlig lokale myndigheter, i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter også fastsette hensiktsmessige samordningsprosedyrer med hensyn til bygge- og anleggsarbeid og andre hensiktsmessige offentlige ressurser eller eiendom, som bør kunne omfatte framgangsmåter som sikrer at berørte parter har informasjon om hensiktsmessige offentlige ressurser eller eiendom og pågående og planlagt bygge- og anleggsarbeid, at de er underrettet om slike arbeider i rett tid, og at det i størst mulig grad legges til rette for felles bruk.

- 106) Dersom mobiloperatører er pålagt å bruke master i fellesskap av miljøhensyn, kan en slik obligatorisk felles bruk føre til en reduksjon av den største tillatte overføringseffekt som er tillatt for den enkelte operatør av hensyn til folkehelsen, og dette kan igjen føre til krav om at operatørene installerer flere overføringssteder for å sikre nasjonal dekning. Vedkommende myndigheter bør søke å avstemme de aktuelle hensynene til miljø og folkehelse, idet det tas behørig hensyn til føre-var-prinsippet fastsatt i rådsrekommendasjon 1999/519/EF³².
- 107) Radiospektrum er en knapp ressurs med stor samfunnsmessig verdi og markedsverdi. Det er en grunnleggende forutsetning for radiobaserte elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, og i den grad det er knyttet til disse nettene og tjenestene, bør radiospektrum fordeles og tildeles effektivt av de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter i samsvar med harmoniserte mål og prinsipper og i henhold til objektive kriterier som sikrer innsyn og likebehandling, samtidig som det tas hensyn til demokratiske, sosiale, språklige og kulturelle interesser i forbindelse med bruken av radiospektrum. Vedtak nr. 676/2002/EF oppretter en ramme for harmonisering av radiospektrum.
- 108) Radiospektrumpolitiske tiltak bør heller ikke berøre tiltak truffet på unionsplan eller nasjonalt plan i samsvar med unionsretten for å ivareta mål av allmenn interesse, særlig

³² Rådsrekommendasjon 1999/519/EF av 12. juli 1999 om begrensning av eksponering av allmennheten for elektromagnetiske felt (0 Hz–300 GHz) (EFT L 199 av 30.7.1999, s. 59).

i forbindelse med offentlige myndigheters og forsvarets nett, fastsettelse av regler for innhold og audiovisuell politikk, og medlemsstatenes rett til å tilrettelegge og bruke sitt radiospektrum til formål som gjelder offentlig orden, offentlig sikkerhet og for-svar.

- 109) Det er av avgjørende betydning for den økonomiske og sosiale utviklingen, deltakelse i det offentlige liv og sosial og territorial utjevning å sikre omfattende nettilknytning. Etter hvert som nettilknytning og bruken av elektronisk kommunikasjon blir en integrert del av europeisk samfunn og velferd, bør medlemsstatene etterstrebe å sikre trådløs bredbåndsdekning i hele Unionen. En slik dekning bør oppnås ved å sørge for at medlemsstatene pålegger nødvendige dekningskrav, som bør tilpasses til hvert enkelt område som dekkes, og begrenses til rimelige byrder som ikke er til hinder for tjenestetilbydernes utbygging. Gitt den viktige rollen systemer som radiobaserte lokalnett (RLAN) spiller i å tilby trådløst høyhastighetsbredbånd innendørs, bør tiltakene ha som mål å frigi tilstrekkelig radiospektrum i bånd som er særlig verdifulle aktiva når det gjelder kostnadseffektiv utbygging av trådløse nett med allmenn dekning, særlig innendørs. Dessuten bør det treffes helhetlige og samordnede tiltak for å sikre bakkebasert trådløs dekning av høy kvalitet i hele Unionen, på grunnlag av beste nasjonale praksis for operatørenes lisensforpliktelser, med sikte på å oppfylle målet i programmet for radiospektrumpolitikk om at alle borgere i Unionen bør ha tilgang både innendørs og utendørs til raske bredbåndshastigheter på minst 30 Mbps innen 2020, og med sikte på å nå et ambisiøst mål om et gigabitsamfunn i Unionen. Slike tiltak vil fremme nyskapende digitale tjenester og sikre langsiktige sosio-økonomiske fordeler. Sømløs dekning av territoriet samt nettilknytning på tvers av medlemsstatene bør være størst mulig og pålitelig med henblikk på å fremme nasjonale og grensekryssende tjenester og anvendelser, for eksempel oppkoblede biler og e-helse.
- 110) Det er absolutt nødvendig å sikre at borgerne ikke utsettes for elektromagnetiske felt på et nivå som er helseskadelig. Medlemsstatene bør fremme konsekvens i hele Unionen for å håndtere dette spørsmålet, idet det tas særlig hensyn til føre-var-prinsippet fastsatt i rekommandasjon 1999/519/EF,

for å arbeide mot å sikre mer ensartede utbyggingsvilkår. Medlemsstatene bør anvende framgangsmåtene fastsatt i direktiv (EU) 2015/1535, dersom det er relevant, med sikte på også å gi berørte parter innsyn og gi mulighet for andre medlemsstater og Kommisjonen å reagere.

- 111) Harmonisering og samordning av radiospektrum og regulering av utstyr støttet av standardisering, utfyller hverandre og må samordnes nøye slik at deres felles mål oppfylles effektivt med støtte fra RSPG. Samordning mellom innholdet og tidsplanen for mandater gitt til CEPT i henhold til vedtak nr. 676/2002/EF og standardiseringsanmodninger sent til standardiseringsorganer, for eksempel Det europeiske standardiseringsinstitutt for telekommunikasjon, herunder med hensyn til parametere for radiomottakere, bør gjøre det enklere å innføre framtidige systemer, støtte mulighetene for felles bruk av radiospektrum og sikre effektiv forvaltning av radiospektrum.
- 112) Etterspørselen etter harmonisert radiospektrum er ikke ensartet i alle deler av Unionen. Dersom det er mangel på etterspørsel for hele eller deler av et harmonisert bånd på regionalt eller nasjonalt plan, kan medlemsstatene som unntak tillate alternativ bruk av båndet, for eksempel for å dekke mangel på markedstilbud for visse former for bruk, så lenge slik mangel på etterspørsel varer, og forutsatt at den alternative bruken ikke er til ulempe for den harmoniserte bruken av båndet fra andre medlemsstater, og at den opphører dersom behovet for harmonisert bruk oppstår.
- 113) Fleksibilitet i forvaltningen av radiospektrum og tilgang til radiospektrum er etablert gjennom teknologi- og tjenestenøytrale tillatelser for å gi radiospektrumbrukere mulighet til å velge de beste teknologiene og tjenestene for frekvensbånd som er erklært tilgjengelige for elektroniske kommunikasjons-tjenester i de relevante nasjonale planene for frekvenstilldeling i samsvar med unionsretten («prinsippet om teknologi- og tjenestenøytralitet»). Den administrative fastsettelsen av teknologier og tjenester bør få anvendelse bare dersom mål av allmenn interesse står på spill, og bør være klart begrunnet og gjennomgått jevnlig.
- 114) Restriksjoner med hensyn til prinsippet om teknologinøytralitet bør være relevante og begrunnet av behovet for å unngå skadelig

interferens, for eksempel ved å innføre spektrummasker og effektnivåer, for å verne folkehelsen ved å begrense eksponering av allmennheten for elektromagnetiske felt, for å sikre at tjenestene fungerer slik de skal ved at

tjenestens tekniske kvalitet holder tilstrekkelig nivå, samtidig som det ikke nødvendigvis utelukker muligheten for å bruke mer enn én tjeneste i det samme frekvensbåndet, for å sikre riktig felles bruk av radiospektrum, særlig dersom bruken av det er omfattet bare av generelle tillatelser, for å sikre effektiv bruk av radiospektrum, eller for å nå et mål av allmenn interesse i samsvar med unionsretten.

- 115) Brukere av radiospektrum bør også ha mulighet til å velge fritt hvilke tjenester de ønsker å tilby over radiospektrumet. På den annen side bør det gis mulighet for tiltak som krever levering av en særlig tjeneste for å nå klart definerte mål av allmenn interesse, for eksempel sikkerhet for menneskeliv, behovet for å fremme sosial, regional og territorial utjevning, eller unngåelse av ineffektiv bruk av radiospektrum dersom det er nødvendig og står i forhold til målene. Disse målene bør omfatte fremming av kulturelt og språklig mangfold og mediemangfold, som definert av medlemsstatene i samsvar med unionsretten. Unntatt dersom det er nødvendig for å verne sikkerheten eller menneskeliv, eller, som unntak for å nå andre mål av allmenn interesse som definert av medlemsstatene i samsvar med unionsretten, bør unntak ikke gi bestemte tjenester eksklusiv bruksrettighet, men bør heller gi dem forrang slik at andre tjenester eller teknologier i den grad det er mulig også kan brukes i samme frekvensbånd. Medlemsstatene kan innenfor rammen av sin myndighet definere omfanget og arten av alle unntak med hensyn til å fremme kulturelt og språklig mangfold og mediemangfold.
- 116) Ettersom tildelingen av radiospektrum til særlige teknologier eller tjenester er et unntak fra prinsippene om teknologi- og tjenestenøytralitet og reduserer valgfriheten med hensyn til den tjenesten som leveres eller teknologien som brukes, bør ethvert forslag om slik tildeling være åpent og gjenstand for offentlig høring.
- 117) Dersom medlemsstatene som et unntak beslutter å begrense friheten til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester

på grunnlag av offentlig orden, offentlig sikkerhet eller folkehelse, bør de begrunne årsakene til en slik begrensning.

- 118) Radiospektrum bør forvaltes på en slik måte at det sikres at skadelig interferens unngås. Det grunnleggende begrepet skadelig interferens bør derfor defineres tydelig for å sikre at regulerende inngrep begrenses til det som er nødvendig for å forhindre slik interferens, idet det også tas hensyn til behovet for å vurdere avanserte metoder for vern mot skadelig interferens med det mål å bruke disse teknologiene og metodene for forvaltning av radiospektrum for å unngå, i den grad det er mulig, bruk av prinsippet om «uten interferens og uten vern». Transport har i høy grad et grensekryssende aspekt, og digitaliseringen av transport gir utfordringer. Kjøretøyene (for eksempel tunnelbane, buss, biler, lastebiler, tog) blir stadig mer selvstendige og i stadig større grad oppkoplet. På det indre marked er det blitt enklere for kjøretøyene å krysse landegrensene. Pålitelig kommunikasjon og å unngå skadelig interferens er avgjørende for sikker og god drift av kjøretøyer og kommunikasjonsystemene i dem.
- 119) Med økende etterspørsel etter radiospektrum og nye og forskjellige bruksområder og teknologier som krever mer fleksibel tilgang og bruk av radiospektrum, bør medlemsstatene fremme felles bruk av radiospektrum ved å bestemme hvilke tillatelsesordninger som passer best for hvert scenario, og ved å fastsette hensiktsmessige og åpne regler og vilkår for dette. Felles bruk av radiospektrum sikrer i økende grad effektiv og formålstjenlig bruk ved at flere uavhengige brukere eller innretninger gis tilgang til samme frekvensbånd i henhold til forskjellige typer rettsordener for å gjøre ytterligere radiospektrumressurser tilgjengelige, heve brukseffektiviteten og forenkle tilgangen til radiospektrum for nye brukere. Felles bruk kan være basert på generelle tillatelser eller lisensfri bruk som på særlige vilkår for felles bruk gjør at flere brukere kan få tilgang til og bruke samme radiospektrum på forskjellige geografiske områder eller på forskjellige tidspunkter. Det kan også være basert på individuelle bruksrettigheter i henhold til ordninger som for eksempel lisensbasert felles tilgang der alle brukere (en eksisterende bruker og nye brukere) avtaler vilkårene for felles tilgang

under tilsyn av vedkommende myndigheter for å sikre en minste garantert overføringskvalitet. Dersom medlemsstatene tillater felles bruk under forskjellige tillatelsesordninger, bør varigheten for slik bruk i de forskjellige tillatelsesordningene ikke være svært forskjellig.

- 120) Generelle tillatelser for bruk av radiospektrum kan legge til rette for den mest effektive bruken av radiospektrum, stimulere innovasjon i enkelte tilfeller og er konkurransfremmende, mens individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum i andre tilfeller kan være den mest hensiktsmessige tillatelsesordningen under visse særlige omstendigheter. Individuelle bruksrettigheter bør for eksempel vurderes når radiospektrumets gunstige spredningsegenskaper eller overføringens tiltenkte effektnivå innebærer at generelle tillatelser ikke kan ivareta interferensproblemene i lys av den tjenestekvaliteten som kreves. Tekniske tiltak, for eksempel løsninger som gjør mottakerne mer motstandsdyktige, kan gjøre det mulig å bruke generelle tillatelser eller felles bruk av radiospektrum og eventuelt gjøre det mulig å unngå systematisk bruk av prinsippet om «uten interferens og uten vern».
- 121) For å sikre forutsigbarhet og bevare rettsikkerhet og investeringsstabilitet bør medlemsstatene på forhånd fastsette hensiktsmessige kriterier for å fastslå om målet om effektiv bruk av radiospektrum overholdes av rettighetshaverne når de gjennomfører vilkårene knyttet til individuelle bruksrettigheter og generelle tillatelser. Berørte parter bør involveres når det gjelder å definere slike vilkår og på en åpen måte underrettes om hvordan oppfyllelsen av deres forpliktelser vil bli vurdert.
- 122) For å unngå at det skapes hindringer for markedsadgang på grunn av konkurransbegrensende hamstring bør medlemsstatenes håndheving av vilkårene knyttet til radiospektrumrettigheter være effektive, og alle vedkommende myndigheter bør delta dersom det er nødvendig. Vilårene for håndheving bør omfatte en bestemmelse om at utnyttet kapasitet går tapt. For å sikre rettssikkerhet i forbindelse med eventuelle sanksjoner for manglende utnyttelse av radiospektrum, bør det på forhånd fastsettes en minimumsgrense for bruk, herunder med hensyn til tidsrom, omfang og identitet for radiospektrum. Handel med og leie av

radiospektrum bør sikre effektiv bruk av den opprinnelige rettighetshaveren.

- 123) Dersom det er fastsatt harmoniserte vilkår for et frekvensbånd i henhold til vedtak nr. 676/2002/EF, skal vedkommende myndigheter beslutte hvilken tillatelsesordning det er mest hensiktsmessig å anvende i det aktuelle båndet eller deler av det. Dersom alle medlemsstatene sannsynligvis vil møte lignende problemer der forskjellige løsninger kan fragmentere det indre marked for utstyr og derved forsinke utbyggingen av 5G-systemer, kan det være nødvendig for Kommisjonen, idet det i størst mulig grad tas hensyn til uttalelsen fra RSPG, å anbefale felles løsninger som anerkjenner gjeldende tekniske harmoniseringstiltak. Dette kan gi medlemsstatene en felles verktøykasse som de kan ta hensyn til når de skal identifisere hensiktsmessig ensartede tillatelsesordninger som skal anvendes på et bånd eller en del av et bånd, avhengig av faktorer som befolkningstetthet, båndenes spredningsegenskaper, forskjell mellom bruk i byene eller landdistriktene, mulig behov for å verne eksisterende tjenester og de følgene det måtte innebære for stordriftsfordeler i produksjonen.
- 124) Felles bruk av nettinfrastruktur, og i noen tilfeller felles bruk av radiospektrum, kan gi mulighet for mer effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum og sikre rask utbygging av nett, særlig i områder med mindre befolkningstetthet. Når det fastsettes vilkår som skal knyttes til rettigheter til å bruke radiospektrum, bør vedkommende myndigheter også vurdere å tillate former for felles bruk eller samordning mellom foretak med sikte på å sikre effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum eller oppfyllelse av dekningskrav i samsvar med prinsippene for konkurranseretten.
- 125) Kravet om å overholde prinsippene om teknologi- og tjenestenøytralitet i forbindelse med at det tildeles bruksrettigheter, sammen med muligheten til å overføre rettigheter mellom foretak, underbygger friheten og midlene til å levere elektroniske kommunikasjonstjenester til offentligheten, og gjør det derved også enklere å nå målene av allmenn interesse. Dette direktivet berører ikke adgangen til å tildele radiospektrum enten direkte til tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester eller til enheter som bruker disse nettene eller tje-

nestene. Slike enheter kan være tilbydere av innhold for radio- eller fjernsynssendinger. Ansvar for å oppfylle vilkårene knyttet til rettigheten til å bruke radiospektrum og de relevante vilkårene knyttet til den generelle tillatelsen, bør i alle tilfeller ligge hos foretaket som er tildelt rettigheten til å bruke radiospektrum. Visse forpliktelser som er pålagt fjernsynsselskapene for å levere audiovisuelle medietjenester, kan kreve bruk av særlige kriterier og framgangsmåter i forbindelse med tildeling av rettigheter til å bruke radiospektrum for å nå et særlig mål av allmenn interesse fastsatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten. Imidlertid bør framgangsmåten for tildeling av en slik rettighet i alle tilfeller være objektiv og rimelig og sikre innsyn og likebehandling.

- 126) Domstolens rettspraksis krever at nasjonale begrensninger av rettigheter sikret ved traktatens artikkel 56 bør være objektivt begrunnet og rimelige og ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå deres mål. Dessuten bør radiospektrum som er tildelt uten å følge en åpen prosess ikke brukes til andre formål enn det målet av allmenn interesse som de ble tildelt for. I et slikt tilfelle bør berørte parter gis mulighet til å framlegge kommentarer innen en rimelig frist. Som ledd i framgangsmåten ved søknad om tildeling av rettigheter bør medlemsstatene kontrollere om søkeren er i stand til å oppfylle vilkårene knyttet til slike rettigheter. Disse vilkårene bør gjenspeiles i kvalifikasjonskriteriene fastsatt i objektive og rimelige vilkår som sikrer innsyn og likebehandling, før det igangsettes noen konkurransebasert utvelgingsprosedyre. For å kunne anvende slike kriterier kan søkeren bli anmodet om å gi nødvendige opplysninger for å godtgjøre sin evne til å oppfylle disse vilkårene. Dersom slike opplysninger ikke gis, kan søknaden om rettigheten til å bruke radiospektrum bli avslått.
- 127) Medlemsstatene bør før tildeling av en rettighet bare kreve verifisering av elementer som en søker som utviser normal forsiktighet med rimelighet kan forventes å dokumentere, idet det tas behørig hensyn til viktigheten av den samfunnsmessige verdien og markedsverdien av radiospektrum som en knapp offentlig ressurs. Dette berører muligheten for senere verifisering av om kvalifikasjonskriteriene er oppfylt, for eksempel gjennom delmål, der det ikke

med rimelighet kan forventes at kriteriene kan oppfylles innledningsvis. For å bevare effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum bør medlemsstatene ikke tildele rettigheter dersom deres gjennomgåelse viser at søkeren ikke er i stand til å oppfylle vilkårene, uten at dette berører muligheten til å forenkle bruk i forsøksøyemed i et begrenset tidsrom. Tilstrekkelig varighet på tillatelsene til å bruke radiospektrum bør øke forutsigbarheten for investeringer ved å bidra til raskere nettutbygging og bedre tjenester og stabilitet til å støtte handel med og leie av radiospektrum. Med mindre bruk av radiospektrum er tillatt i et ubegrenset tidsrom, bør slik varighet både ta hensyn til målene som søkes oppnådd og være tilstrekkelig til å legge til rette for at de investeringene som er gjort, tjenes inn igjen. Samtidig som en lengre varighet kan sikre forutsigbarhet for investeringer, vil tiltak for å sikre effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum, for eksempel vedkommende myndighets myndighet til å endre eller trekke tilbake rettigheten i tilfelle av manglende overholdelse av vilkårene knyttet til bruksrettighetene, eller tilrettelegging for handel med og leie av radiospektrum, bidra til å hindre uhensiktsmessig akkumulering av radiospektrum og støtte større fleksibilitet i fordelingen av radiospektrumressurser. Økt bruk av årsavgifter er også en måte å sikre kontinuerlig vurdering av rettighetshaverens bruk av radiospektrum på.

- 128) Idet betydningen av teknisk innovasjon tas i betraktning, bør medlemsstatene kunne gi mulighet til å tildele rettigheter til å bruke radiospektrum i forskningsøyemed, med forbehold for særlige begrensninger og vilkår som er strengt begrunnet ut fra den forsøksmessige arten av slike rettigheter.
- 129) Dersom vedkommende myndigheter beslutter å fornye allerede tildelte rettigheter til å bruke harmonisert radiospektrum, bør de ta hensyn til i hvilket omfang fornyelse vil fremme målene til rammereglene og andre mål i henhold til unionsretten og nasjonal rett. Enhver slik beslutning bør være omfattet av en åpen framgangsmåte som sikrer innsyn og likebehandling og være basert på en gjennomgåelse av hvordan vilkårene som er knyttet til de aktuelle rettighetene er overholdt. Ved vurdering av behovet for å fornye

bruksrettigheter bør medlemsstatene veie den konkurransemessige virkningen av å fornye tildelte rettigheter opp mot å fremme mer effektiv utnyttelse, eller opp mot å fremme innovative nye bruksområder som kan oppstå dersom båndet åpnes for nye brukere. Vedkommende myndigheter bør kunne komme fram til en beslutning med hensyn til dette ved å tillate fornyelse for bare et begrenset tidsrom for å hindre alvorlige forstyrrelser av etablert bruk. Samtidig som beslutninger om hvorvidt rettigheter som er tildelt før dette direktivet trer i kraft, bør være i samsvar med allerede gjeldende regler, bør medlemsstatene også sikre at de ikke skader målene for dette direktivet.

- 130) Når medlemsstatene fornyer eksisterende rettigheter til å bruke harmonisert radiospektrum, bør de, sammen med vurderingen av behovet for å fornye rettigheten, gjennomgå avgiftene knyttet til dette, med sikte på å sikre at disse avgiftene fortsatt vil fremme optimal bruk, idet det blant annet tas hensyn til markedsutviklingen og den tekniske utviklingen. Av hensyn til rettssikkerheten er det hensiktsmessig at eventuelle justeringer av eksisterende avgifter bygger på de samme prinsippene som de som får anvendelse på tildelingen av nye bruksrettigheter.
- 131) Effektiv forvaltning av radiospektrum kan sikres ved å legge til rette for fortsatt effektiv bruk av radiospektrum som allerede er tildelt. For å sikre rettssikkerhet for rettighetshaverne bør muligheten til å fornye rettigheter vurderes innen et hensiktsmessig tidsrom før de aktuelle rettighetene utløper, for eksempel minst to år før rettighetene utløper dersom rettighetene er tildelt for 15 år eller mer, med mindre muligheten for fornyelse uttrykkelig ble utelukket på det tidspunktet rettighetene ble tildelt. Av hensyn til kontinuerlig ressursforvaltning bør vedkommende myndigheter kunne påta seg slik vurdering på eget initiativ, samt som svar på forespørsel fra mottakende foretak. Fornyelse av bruksrettigheten bør ikke gis mot mottakende foretaks vilje.
- 132) Overdragelse av rettigheter til å bruke radiospektrum kan være en effektiv metode for å øke den effektive bruken av spektrum. Av hensyn til fleksibilitet og effektivitet og for at markedet skal kunne verdsette radiospektrum, bør medlemsstatene som standard tillate radiospektrumbrukere å

overføre eller leie ut sine rettigheter til å bruke radiospektrum til tredjeparter, etter en enkel framgangsmåte og med forbehold for vilkårene som er knyttet til slike rettigheter og konkurransereglene, under tilsyn av de ansvarlige nasjonale reguleringsmyndighetene. For å forenkle slik overdragelse eller utleie, forutsatt at de tekniske gjennomføringstiltakene vedtatt i henhold til vedtak nr. 676/2002/EF overholdes, bør medlemsstatene også vurdere søknader om oppdeling eller utskilling av radiospektrumrettigheter og om en gjennomgåelse av bruksvilkårene.

- 133) Tiltak som treffes særlig for å fremme konkurransen når det tildeles eller fornyes rettigheter til å bruke radiospektrum, bør besluttes av nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter som har den nødvendige økonomiske og tekniske kunnskap og markedskunnskap. Vilkår for tildeling av radiospektrum kan påvirke konkurransesituasjonen på markedene for elektronisk kommunikasjon og vilkårene for markedsadgang. Begrenset tilgang til radiospektrum, særlig dersom radiospektrum er en knapp ressurs, kan hindre nyetableringer eller hemme investering, nettutbygging, levering av nye tjenester eller nye applikasjoner, innovasjon og konkurranse. Nye bruksrettigheter, herunder de som anskaffes gjennom overdragelse eller leie, samt innføring av nye fleksible kriterier for bruk av radiospektrum kan også påvirke eksisterende konkurranse. Dersom de anvendes utilbørlig kan visse vilkår som brukes til å fremme konkurranse, ha andre virkninger; for eksempel kan tak og reservasjoner for radiospektrum skape kunstig knapphet, forpliktelser for engrostillgang kan utilbørlig begrense forretningsmodeller i fravær av markedsrett, og begrensninger på overdragelser kan hindre utviklingen av sekundærmarkeder. Det er derfor nødvendig med en ensartet og objektiv konkurransetest for innføring av slike vilkår, og den bør anvendes konsekvent. Bruken av slike tiltak bør derfor bygge på en grundig og objektiv vurdering fra nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter av markedet og konkurransevilkårene på markedet. Nasjonale vedkommende myndigheter bør imidlertid alltid sikre effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum og unngå konkurransevrid-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

ning som følge av konkurransebegrensende hamstring.

- 134) På grunnlag av uttalelsene fra RSPG kan det være nødvendig å vedta en felles frist for å tillate bruk av et frekvensbånd som er harmonisert i henhold til vedtak nr. 676/2002/EF, for å unngå interferens over landegrensene, og det kan være nyttig for å sikre at fordelene ved de tilhørende tekniske harmoniseringstiltakene for utstyrsmarkeder og for utbygging av nett og tjenester med svært høy kapasitet utnyttes fullt ut. Tillatelse til å bruke radiospektrum innebærer å tildele radiospektrum i henhold til en generell tillatelsesordning eller individuelle bruksrettigheter for å tillate bruk av radiospektrum så snart tildelingsprosessen er fullført. For å kunne tildele frekvensbånd kan det være nødvendig å frigi et bånd som er opptatt av andre brukere og gi dem kompensasjon. Gjennomføring av en felles frist for å tillate bruk av harmoniserte bånd for elektroniske kommunikasjonstjenester, herunder for 5G, kan imidlertid påvirkes i en bestemt medlemsstat av problemer knyttet til uløste spørsmål om samordning over landegrensene mellom medlemsstater eller med tredjestater, vanskeligheter med å sikre teknisk migrering av eksisterende brukere av et bånd, begrensning av bruken av båndet av hensyn til et mål av allmenn interesse, vern av nasjonal sikkerhet og forsvar, eller force majeure. Uansett bør medlemsstatene treffe alle tiltak for å redusere eventuelle forsinkelser mest mulig når det gjelder geografisk dekning, tidsaspekter og radiospektrumområde. Dessuten bør medlemsstatene, dersom det er hensiktsmessig i lys av deres vurdering av de relevante omstendighetene, kunne be Unionen om juridisk, politisk og teknisk bistand for å løse problemer i forbindelse med samordning av radiospektrum med Unionens nabostater, herunder kandidatstater eller tiltredende stater, på en slik måte at de berørte medlemsstatene kan overholde sine forpliktelser i henhold til unionsretten.
- 135) For å sikre økt samordnet tilgang til radiospektrum innen 2020 med sikte på å oppnå faste og trådløse nett med svært høy hastighet i forbindelse med 5G, har RSPG identifisert 3,4–3,8 GHz- og 24,25–27,5 GHz-båndene som prioriterte bånd som er egnet til å oppfylle målene i 5G-handlingsplanen innen 2020. 40,5–43,5 GHz- og 66–71 GHz-

båndene er også identifisert med sikte på ytterligere undersøkelser. Det er derfor nødvendig å sikre at 3,4–3,8 GHz- og 24,25–27,5 GHz-båndene eller deler av disse innen 31. desember 2020 er tilgjengelige for bakkebaserte systemer som kan levere trådløse bredbåndstjenester i henhold til harmoniserte vilkår fastsatt ved tekniske gjennomføringsbestemmelser vedtatt i samsvar med artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF som supplement til europaparlaments- og rådsbeslutning (EU) 2017/899³³, ettersom disse båndene har særlige kvaliteter med hensyn til dekning og datakapasitet som gjør at de kan kombineres på en hensiktsmessig måte for å oppfylle 5G-kravene. Medlemsstatene kan imidlertid bli berørt av interferens som sannsynligvis kan komme fra tredjestater som i samsvar med ITUs radioreglement har identifisert disse båndene for andre tjenester enn internasjonal mobiltelekommunikasjon. Dette kan påvirke forpliktelsen til å overholde en felles gjennomføringsdato. Framtidig bruk av 26 GHz-båndet til bakkebaserte trådløse 5G-tjenester vil sannsynligvis være rettet mot blant annet byområder og tilgangspunkter i forsteder, mens noe utbygging sannsynligvis vil skje langs større veier og jernbanespor i landdistriktene. Dette gir mulighet til å bruke 26 GHz-båndet til andre tjenester enn trådløst 5G utenfor disse geografiske områdene, for eksempel til bedriftsspesifikk kommunikasjon eller innendørs bruk, og gjør derfor at medlemsstatene kan utpeke og gjøre dette båndet tilgjengelig uten enerett.

- 136) Dersom behovet for et frekvensbånd er større enn tilgjengeligheten, og en medlemsstat derfor konkluderer med at rettighetene til å bruke radiospektrum skal begrenses, bør tildelingen av slike rettigheter skje etter hensiktsmessige og åpne metoder for å unngå forskjellsbehandling og optimalisere bruken av den knappe ressursen. Slik begrensning bør begrunnes, være rimelig og være basert på en grundig vurdering av markedsvilkårene, idet det legges behørig vekt på de generelle fordelene for brukerne og på målene for det nasjonale og det indre marked. Målene som regulerer alle metoder for begrensning, bør være tydelig

³³ Europaparlaments- og rådsbeslutning (EU) nr. 2017/899 av 17. mai 2017 om bruk av frekvensbåndet 470–790 MHz i Unionen (EUT L 138 av 25.5.2017, s. 131).

fastsatt på forhånd. Når medlemsstatene vurderer hvilken utvelgingsprosedyre som er mest hensiktsmessig, og i samsvar med samordningstiltakene som er truffet på unionsplan, bør de til rett tid og på en måte som sikrer innsyn, rådføre seg med alle berørte parter om begrunnelsen, målene og vilkårene for prosedyren. Medlemsstatene bør blant annet kunne anvende konkurransemessige eller sammenlignende utvelgingsprosedyrer ved tildeling av radiospektrum eller nummerressurser med særlig økonomisk verdi. Vedkommende myndigheter bør ta hensyn til målene for dette direktivet ved forvaltning av slike ordninger. Dersom en medlemsstat konstaterer at ytterligere rettigheter kan gjøres tilgjengelig i et bånd, bør den starte prosessen for dette.

- 137) Svært stor vekst i etterspørselen etter radiospektrum og i etterspørselen fra sluttbrukere etter trådløs bredbåndskapasitet krever alternative, utfyllende og spektrumeffektive tilgangsløsninger, herunder trådløse tilgangssystemer med lav effekt og kort rekkevidde, for eksempel RLAN og nett med små mobiltilgangspunkter med lav effekt. Slike utfyllende trådløse tilgangssystemer, særlig offentlig tilgjengelige RLAN-tilgangspunkter, øker sluttbrukernes tilgang til internett og avlastingen av mobiltrafikk for mobiloperatører. RLAN bruker harmonisert radiospektrum uten å kreve individuell tillatelse eller en rettighet til å bruke radiospektrum. Fram til nå brukes de fleste RLAN-tilgangspunktene av private brukere som en lokal trådløs forlengelse av deres faste bredbåndstilkopling. Innenfor rammene for sine internettabonnementer bør sluttbrukerne ikke hindres i å dele tilgangen til sitt RLAN med andre for å øke antall tilgjengelige tilgangspunkter, særlig i tett befolkede områder, maksimere trådløs datakapasitet gjennom viderebruk av radiospektrum og opprette en kostnadseffektiv trådløs bredbåndsinfrastruktur som er tilgjengelig for andre sluttbrukere. Derfor bør også unødvendige begrensninger på utbyggingen av og forbindelsene mellom RLAN-tilgangspunkter fjernes.
- 138) Offentlige myndigheter eller tilbydere av offentlige tjenester som bruker RLAN i sine lokaler til sitt personell, besøkende eller kunder, for eksempel for å forenkle tilgangen til elektroniske offentlige tjenester eller til informasjon om offentlig transport og vei-

trafikkstyring, kan også gi tilgang til slike tilgangspunkter til generell bruk av borgerne som en tilleggstjeneste til de tjenestene de tilbyr til allmennheten i slike lokaler, i den grad konkurransereglene og reglene for offentlige innkjøp tillater dette. Dessuten kan den som tilbyr slik lokal tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett på eller rundt en privat eiendom eller et begrenset offentlig område på ikke-kommersiell basis eller som en tilleggstjeneste til en annen type virksomhet som ikke er avhengig av slik tilgang, for eksempel RLAN-tilgangspunkter som er gjort tilgjengelige for kunder av annen forretningsvirksomhet eller for allmennheten i dette området, bli omfattet av kravene i generelle tillatelser for rettigheter til å bruke radiospektrum, men bør ikke være omfattet av noen vilkår eller krav som er knyttet til generelle tillatelser som gjelder for tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, eller for forpliktelser som gjelder sluttbrukere eller samtrafikk. En slik tilbyder bør imidlertid fortsatt være underlagt ansvarsreglene fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF³⁴. Nye teknologier kommer til, for eksempel LiFi, og de vil supplere den aktuelle radiospektrumkapasiteten i RLAN og trådløse tilgangspunkter og omfatte optisk synlige lysbaserte tilgangspunkter, og vil skape lokale hybridnett som muliggjør optisk trådløs kommunikasjon.

- 139) Ettersom trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde og lav effekt, for eksempel femtoceller, pikoceller, metoceller eller mikroceller, kan være svært små og bruker diskret utstyr som ligner RLAN-rutere til hjemmebruk, som ikke krever tillatelser utenom det som er nødvendig for bruk av radiospektrum, og med tanke på trådløse tilgangspunkters positive virkning på bruk av radiospektrum og utviklingen av trådløs kommunikasjon, bør eventuelle restriksjoner på utbyggingen av slike begrenses så mye som mulig. For å forenkle utbyggingen av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde, med forbehold for eventuelle gjeldende krav knyttet til forvaltning av radiospektrum, bør medlemsstatene derfor

³⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked («Direktivet om elektronisk handel») (EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1).

ikke gjøre plassering av slike innretninger på bygninger som ikke er offisielt vernet som del av et fredet miljø eller på grunn av sin særlige arkitektoniske eller historiske verdi, gjenstand for individuelle tillatelser, unntatt av hensyn til offentlig sikkerhet. For dette formål bør deres egenskaper, for eksempel maksimumsstørrelse, vekt og utslippsegenskaper, angis på unionsplan på en rimelig måte med hensyn til lokal utbygging og for å sikre et høyt nivå for vern av folkehelsen, som fastsatt i rekommandasjon 1999/519/EF. Med hensyn til drift av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde får artikkel 7 i direktiv 2014/53/EU anvendelse. Dette berører ikke privat eiendomsrett fastsatt i unionsrett eller nasjonal rett. Framgangsmåten for å vurdere søknader om tillatelse bør strømlinjeformes og ikke berøre forretningsavtaler, og eventuelle aktuelle administrasjonsgebyrer bør begrenses til administrasjonskostnadene knyttet til behandlingen av søknadene. Prosessen med å vurdere en søknad om tillatelse bør være så rask som mulig, og i prinsippet ikke ta mer enn fire måneder.

- 140) Offentlige bygninger og annen offentlig infrastruktur besøkes og brukes daglig av et betydelig antall sluttbrukere som trenger nettilknytning for å kunne bruke elektroniske offentlige tjenester, elektroniske transporttjenester og andre tjenester. Annen offentlig infrastruktur, for eksempel gatelys og trafikklys, er svært velegnet for utplassering av små celler, blant annet på grunn av at de står så tett. Med forbehold for vedkommende myndigheters mulighet til å gjøre utbygging av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde gjenstand for individuelle forhåndstillatelser, bør operatørene ha rett til å få adgang til disse offentlige stedene slik at de i tilstrekkelig grad kan imøtekomme etterspørselen. Medlemsstatene bør derfor sikre at slike offentlige bygninger og annen offentlig infrastruktur gjøres tilgjengelige på rimelige vilkår for utplassering av små celler med sikte på å utfylle direktiv 2014/61/EU og med forbehold for prinsippene fastsatt i dette direktivet. Direktiv 2014/61/EU har en funksjonell tilnærming og pålegger forpliktelser for tilgang til fysisk infrastruktur bare dersom den er del av et nett, og bare dersom den eies eller brukes av en nettoperatør, og dermed faller mange bygninger som eies eller brukes av offentlige myndig-

heter utenfor direktivets virkeområde. Derimot er det ikke nødvendig med særlige forpliktelser for fysisk infrastruktur som kabelrør og master som brukes til intelligente transportsystemer som eies av nettoperatører (tilbydere av transporttjenester eller tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett) og inneholder deler av et nett, og dermed hører inn under virkeområdet for direktiv 2014/61/EU.

- 141) Bestemmelsene i dette direktivet med hensyn til tilgang og samtrafikk får anvendelse på offentlige elektroniske kommunikasjonsnett. Tilbydere av ikke-offentlige elektroniske kommunikasjonsnett er ikke underlagt noen forpliktelser med hensyn til tilgang eller samtrafikk i henhold til dette direktivet, med mindre de nyter godt av tilgang til offentlige nett og dermed er underlagt vilkår fastsatt av medlemsstatene.
- 142) Begrepet «tilgang» har en rekke forskjellige betydninger, og det er derfor nødvendig å definere nøyaktig hvordan begrepet brukes i dette direktivet, uten at det berører bruken av begrepet innenfor rammen av andre unionstiltak. En operatør kan eie underliggende nett eller ressurser, eller kan leie disse helt eller delvis.
- 143) I et åpent konkurransemarked bør det ikke være noen begrensninger som hindrer foretak i å forhandle om tilgangs- og samtrafikkavtaler seg imellom, særlig tverrnasjonale avtaler, så lenge konkurransereglene fastsatt i TEUV overholdes. Når det gjelder å oppnå et mer effektivt og virkelig felleseuropeisk marked med effektiv konkurranse, flere valgmuligheter og konkurransedyktige tjenester til sluttbrukerne, bør foretak som mottar anmodninger om tilgang eller samtrafikk fra andre foretak som er underlagt generelle tillatelser for å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester til allmennheten, i prinsippet inngå slike avtaler på kommersielt grunnlag og forhandle i god tro.
- 144) I markeder der det fortsatt er store forskjeller i forhandlingsstyrke mellom foretak, og der visse foretak er avhengige av infrastruktur fra andre for å tilby sine tjenester, bør det fastsettes rammeregler for å sikre at markedet virker effektivt. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør i tilfeller der kommersielle forhandlinger mislykkes, ha fullmakt til å sikre tilstrekkelig tilgang og samtrafikk samt samvirkningsevne mellom tjenester, til

beste for sluttbrukerne. Særlig kan de sikre ende-til-ende-forbindelse ved å pålegge foretak som er underlagt den generelle tillatelsen og som kontrollerer tilgangen til sluttbrukerne, rimelige forpliktelser. Kontroll av tilgangsmulighetene kan innebære eierskap eller kontroll av den fysiske forbindelsen til sluttbrukeren (fast eller mobil) eller evnen til å endre eller trekke tilbake det nasjonale nummeret eller de nasjonale nummerne som er nødvendige for å få tilgang til en sluttbrukers nettermineringspunkt. Dette vil for eksempel være tilfellet dersom nettoperatører på urimelig vis skulle begrense sluttbrukerens valg av tilgang til internett-portaler og -tjenester.

- 145) I lys av prinsippet om likebehandling bør nasjonale reguleringsmyndigheter sikre at alle foretak, uavhengig av størrelse og forretningsmodell, og uavhengig av hvorvidt de er vertikalt integrert eller atskilt, kan koples sammen på rimelige vilkår, med sikte på å gi ende-til-ende-forbindelse og tilgang til internett.
- 146) Nasjonale rettslige eller forvaltningsmessige tiltak som knytter vilkår for tilgang eller samtrafikk til virksomheten til parten som søker om samtrafikk, særlig til omfanget av partens investeringer i nettinfrastruktur, og ikke til de samtrafikk- og tilgangstjenestene som tilbys, kan føre til konkurransevridding og dermed være i strid med konkurransereglene.
- 147) Nettoperatører som kontrollerer tilgangen til sine egne kunder, gjør dette ved hjelp av entydige numre eller adresser fra en offentliggjort nummer- eller adresseserie. Andre nettoperatører må kunne levere trafikk til disse kundene, og må derfor kunne ha direkte eller indirekte samtrafikk med hverandre. Det bør derfor fastsettes rettigheter og forpliktelser for å forhandle om inngåelse av samtrafikkavtaler.
- 148) Samvirkningsevne er til nytte for sluttbrukerne og er et viktig mål for disse rammereglene. Stimulering til samvirkningsevne er ett av målene for nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter som fastsatt i rammereglene. Disse rammereglene pålegger også Kommisjonen å offentliggjøre en liste over standarder eller spesifikasjoner som omfatter tilbud av tjenester, tekniske grensesnitt eller nettfunksjoner, som grunnlag for å fremme harmonisering innenfor elektronisk kommunikasjon.

Medlemsstatene bør fremme bruken av offentliggjorte standarder eller spesifikasjoner i den grad det er strengt nødvendig for å sikre samtrafikkevne og øke valgfriheten for brukerne.

- 149) For øyeblikket er både ende-til-ende-forbindelse og tilgang til nødmeldingstjenester avhengig av at sluttbrukerne bruker nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester. Den framtidige teknologiske utviklingen eller et økt antall nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester kan innebære mangel på tilstrekkelig samvirkningsevne mellom kommunikasjonstjenestene. Som en følge kan det oppstå betydelige hindringer for markedsadgang og for ytterligere innovasjon, og dermed i betydelig omfang true ende-til-ende-forbindelsen mellom sluttbrukerne.
- 150) Dersom det oppstår slike spørsmål om samvirkningsevne, bør Kommisjonen kunne be om en rapport fra BEREC som gir en faktisk vurdering av markedssituasjonen på unions- og medlemsstatsplan. Etter å ha tatt nøye hensyn til rapporten fra BEREC og annen tilgjengelig dokumentasjon, og idet det tas hensyn til virkningene på det indre marked, bør Kommisjonen beslutte om det er nødvendig med regulerende inngrep fra nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter. Dersom Kommisjonen anser at nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter bør vurdere slike regulerende inngrep, bør den kunne vedta gjennomføringstiltak som angir arten og omfanget av mulige reguleringer fra nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter, herunder særlig forpliktelser til å offentliggjøre og tillate bruk, endring og videreformidling av relevante opplysninger fra myndighetene og andre tilbydere og tiltak for å pålegge alle eller bestemte tilbydere obligatorisk bruk av standarder eller spesifikasjoner.
- 151) Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter bør i lys av særlige nasjonale omstendigheter vurdere hvorvidt inngrep er nødvendig og berettiget for å sikre ende-til-ende-forbindelse, og bør i så fall pålegge de tilbyderne av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester som har et betydelig dekningsnivå og betydelig brukerutbredelse, rimelige forpliktelser i samsvar

med Kommisjonens gjennomføringstiltak. Begrepet «betydelig» bør tolkes slik at den aktuelle tjenestetilbyderens geografiske dekning og antall sluttbrukere utgjør en kritisk masse med hensyn til å oppnå målet med å sikre ende-til-ende-forbindelse mellom sluttbrukerne. Tilbydere med et begrenset antall sluttbrukere eller begrenset geografisk dekning som vil bidra bare marginalt til å oppnå dette målet, bør vanligvis ikke omfattes av slike forpliktelser til samvirkningsevne.

- 152) I situasjoner der foretak ikke har tilgang til fungerende alternativer til ledningsnett, kabler og tilhørende ressurser som ikke kan anlegges parallelt i bygninger eller fram til det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, og for å skape konkurransedyktige resultater i sluttbrukernes interesse, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene gis myndighet til å pålegge alle foretak tilgangsforspliktelser, uavhengig av om de har en sterk markedsstilling. I den forbindelse bør nasjonale reguleringsmyndigheter vurdere alle tekniske og økonomiske hindringer for framtidig parallell utbygging av nett. Ettersom slike forpliktelser i enkelte tilfeller imidlertid kan være forstyrrende, undergrave stimuleringstiltak for investeringer og medføre at stillingen til dominerende aktører styrkes, bør de pålegges bare dersom de er berettigede og rimelige for å oppnå bærekraftig konkurranse på de relevante markedene. Selve det faktum at det allerede finnes mer enn én slik infrastruktur, bør ikke nødvendigvis tolkes som å vise at dens ressurser kan reproduseres. Foretakene bør, om nødvendig i kombinasjon med slike tilgangsforspliktelser, også kunne støtte seg til forpliktelsene til å gi tilgang til fysisk infrastruktur på grunnlag av direktiv 2014/61/EU. Alle forpliktelser som nasjonale reguleringsmyndigheter pålegger i henhold til dette direktivet, og alle beslutninger som treffes av andre vedkommende myndigheter i henhold til direktiv 2014/61/EU for å sikre tilgang til fysisk infrastruktur i bygninger eller til fysisk infrastruktur fram til tilgangspunktet, skal være konsekvente.
- 153) Nasjonale reguleringsmyndigheter bør i nødvendig omfang kunne pålegge foretak forpliktelser til å gi tilgang til ressursene nevnt i et vedlegg til dette direktivet, det vil si programgrensesnitt (API-er) og elektroniske programoversikter (EPG-er), for å

sikre ikke bare tilgang for sluttbrukere til digitale radio- og fjernsynssendinger, men også tilknyttede tilleggstjenester. Slike tilleggstjenester bør kunne omfatte programtilknyttede tjenester som er særlig utformet for å forbedre tilgjengeligheten for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne og programtilknyttede nettbaserte fjernsynstjenester.

- 154) Når nasjonale reguleringsmyndigheter vurderer konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet som de vil pålegge tilgangsforsiktelse fram til, er det viktig at de velger et punkt i samsvar med retningslinjene fra BEREC. Valg av et punkt nærmere sluttbrukerne vil være mer gunstig for konkurranse på infrastrukturområdet og utbyggingen av nett med svært høy kapasitet. På denne måten bør den nasjonale reguleringsmyndigheten først vurdere å velge et punkt i en bygning eller rett utenfor en bygning. Det kan være berettiget å utvide forpliktelsene til ledningsnett og kabler forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, samtidig som man begrenser slike forpliktelser til punkter som ligger så nær sluttbrukere som mulig, og som er i stand til å være vert for et tilstrekkelig antall sluttbrukere, dersom det dokumenteres at det finnes store og varige økonomiske eller fysiske hindringer for parallell utbygging, noe som fører til betydelige konkurranseproblemer eller markedssvikt på detaljstnivå til ulempe for sluttbrukerne. Vurderingen av muligheten til å anlegge parallelle nettelementer krever en markedsanalyse som skiller seg fra en analyse av sterk markedsstilling, og den nasjonale reguleringsmyndigheten behøver derfor ikke

å fastslå om det foreligger sterk markedsstilling for å kunne pålegge disse forpliktelsene. På den annen side krever en slik analyse en tilstrekkelig økonomisk vurdering av markedsvilkårene for å fastslå hvorvidt de kriteriene som er nødvendige for å pålegge forpliktelser forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, er oppfylt. Slike utvidede tilgangsforspliktelser vil mer sannsynlig være nødvendig i geografiske områder der forretningsmulighetene for alternativ utbygging av infrastruktur innebærer større risiko, for eksempel på grunn av lav befolkningstetthet eller at det er et begrenset antall flerbolighus. Omvendt kan en høy konsentrasjon av husholdninger antyde

at det ikke er nødvendig å pålegge slike forpliktelser. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør også vurdere om slike forpliktelser vil kunne styrke stillingen til foretak med en sterk markedsstilling. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør kunne pålegge tilgang til aktive eller virtuelle nettelementer som brukes til å levere tjenester på slik infrastruktur dersom tilgang til passive elementer vil være økonomisk ineffektivt eller fysisk umulig, og dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene vurderer at formålet med tilgangsforpliknelsen ville bli omgått dersom den ikke ble innført. For å gjøre reguleringspraksisen mer ensartet i hele Unionen, bør Kommisjonen kunne kreve at den nasjonale reguleringsmyndigheten trekker tilbake sine utkast til tiltak for å utvide tilgangsforpliktelsene forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, dersom BEREC deler Kommisjonens alvorlige tvil med hensyn til om utkastet til tiltak er forenlig med unionsretten, særlig reguleringsmålene i dette direktivet.

155) I slike tilfeller kan det for å overholde forholdsmessighetsprinsippet være hensiktsmessig for nasjonale reguleringsmyndigheter å unnta visse kategorier av eiere eller foretak, eller begge deler, fra forpliktelser som går forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, noe som bør bestemmes av nasjonale reguleringsmyndigheter, med den begrunnelsen at en tilgangsforpliktelse som ikke er basert på at et foretak har en sterk markedsstilling, vil risikere å skade dets forretningsmuligheter for nylig utbygde nettelementer, særlig ved små lokale prosjekter. Foretak som bare er virksomme i engrosleddet, bør ikke være underlagt tilgangsforpliktelser dersom de tilbyr effektiv alternativ tilgang på kommersielt grunnlag til et nett med svært høy kapasitet på rettfærdige og rimelige vilkår som sikrer likebehandling, også med hensyn til pris. Det bør være mulig å utvide dette unntaket til å omfatte andre tilbydere på samme vilkår. Unntaket er muligens ikke hensiktsmessig for tilbydere som mottar offentlig finansiering.

156) Felles bruk av passiv infrastruktur som brukes ved levering av trådløse elektroniske kommunikasjonstjenester i samsvar med prinsippene for konkurranseretten, kan særlig være nyttig for å maksimere nettilknytning i hele Unionen, særlig i områder med

lavere befolkningstetthet der parallell utbygging er praktisk umulig og sluttbrukerne risikerer å ikke få slik nettilknytning. Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter bør unntaksvis kunne pålegge slik deling eller tilgang til lokale nettgjestingstjenester i samsvar med unionsretten, dersom denne muligheten er klart fastsatt i de opprinnelige vilkårene for tildeling av bruksrettigheter, og de dokumenterer nytten ved slik deling med hensyn til å overvinne uoverstigelige økonomiske eller fysiske hindringer som innebærer at tilgangen til nett eller tjenester er alvorlig mangelfull eller fraværende, og idet det tas hensyn til flere faktorer, herunder særlig behovet for dekning langs hovedfartsårer, utvalg av og høyere kvalitet på tjenestene for sluttbrukere, samt behovet for å opprettholde stimulerings tiltak for utbygging av infrastruktur. I tilfeller der sluttbrukere ikke har tilgang, og felles bruk av passiv infrastruktur alene ikke er nok til å løse problemet, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene ha mulighet til å pålegge forpliktelser om felles bruk av aktiv infrastruktur. Når den nasjonale reguleringsmyndigheten eller andre vedkommende myndigheter gjør dette, beholder de fleksibiliteten til å velge den mest hensiktsmessige delings- eller tilgangsforpliknelsen, som bør være rimelig og berettiget på bakgrunn av arten av det problemet som er identifisert.

157) Samtidig som det under enkelte omstendigheter er hensiktsmessig for en nasjonal reguleringsmyndighet eller annen vedkommende myndighet å pålegge foretak forpliktelser uavhengig av om de har en sterk markedsstilling, med sikte på å nå mål som ende-til-ende-forbindelse eller samvirkings evne mellom tjenester, er det nødvendig å sikre at slike forpliktelser blir pålagt i samsvar med rammereglene og særlig med deres framgangsmåter for melding. Slike forpliktelser bør pålegges bare dersom de er berettiget for å sikre målene i dette direktivet, og dersom de er objektivt begrunnet, åpne, rimelige og sikrer likebehandling for det formål å fremme effektivitet, bærekraftig konkurranse, effektiv investering og innovasjon, gir størst mulig nytte for sluttbrukerne og er pålagt i samsvar med de relevante framgangsmåtene for melding.

158) For å overvinne uoverstigelige økonomiske eller fysiske hindringer for å tilby sluttbru-

kerne tjenester eller nett som er avhengig av bruk av radiospektrum og der det fortsatt er hull i mobildekningen, kan det for å tette disse hullene være nødvendig med tilgang til og felles bruk av passiv infrastruktur, eller dersom dette ikke er tilstrekkelig, felles bruk av aktiv infrastruktur eller

avtaler om tilgang til lokale nettgjestingstjenester. Med forbehold for delingsforpliktelsene knyttet til bruksrettighetene på grunnlag av andre bestemmelser i dette direktivet, særlig tiltak for å fremme konkurransen, kan imidlertid nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter, dersom de har til hensikt å treffe tiltak for å pålegge felles bruk av passiv infrastruktur, eller dersom passiv tilgang og felles bruk ikke er tilstrekkelig, felles bruk av aktiv infrastruktur eller avtaler om tilgang til lokale nettgjestingstjenester, også bli bedt om å vurdere den mulige risikoen for markedsdeltakere i områder med dårlig dekning.

- 159) Det er mulig at konkurransereglene alene ikke alltid er tilstrekkelig til å sikre kulturelt mangfold og mediemangfold på området digitalfjernsyn. Den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen gjør det nødvendig at medlemsstatene med jevne mellomrom vurderer forpliktelsene for å gi betinget tilgang til deres nasjonale markeder på en rettferdig og rimelig måte som sikrer likebehandling, særlig for å fastslå om det er grunnlag for å utvide forpliktelsene til EPG-er og API-er, i den grad det er nødvendig for å sikre sluttbrukernes tilgang til bestemte digitalkringkastingstjenester. Medlemsstatene bør kunne angi hvilke digitalkringkastingstjenester sluttbrukerne må sikres tilgang til, ved hjelp av de lover eller forskrifter de anser nødvendige.
- 160) Medlemsstatene bør også kunne tillate at deres nasjonale reguleringsmyndighet vurderer forpliktelsene på nytt i forbindelse med betinget tilgang til digitalkringkastingstjenester, slik at man gjennom en markedsanalyse kan vurdere om vilkårene for foretak som ikke har sterk markedsstilling i det relevante marked, skal trekkes tilbake eller endres. Slik tilbaketrekking eller endring bør ikke få negative følger for sluttbrukernes tilgang til slike tjenester eller for utsiktene til effektiv konkurranse.
- 161) Under visse forhold er det behov for forhåndsforpliktelser for å sikre utviklingen av et konkurransemarked med gunstige vilkår

for utbygging og ibruktaking av nett og tjenester med svært høy kapasitet og størst mulig nytte for sluttbrukerne. Definisjonen av sterk markedsstilling som er brukt i dette direktivet, svarer derfor til begrepet dominerende stilling slik det er definert i Domstolens rettspraksis.

- 162) To eller flere foretak kan sammen ha en dominerende stilling, ikke bare når det finnes strukturelle eller andre bånd mellom dem, men også når det relevante markedet har en struktur som er egnet til å skape samordningsvirkninger, dvs. at strukturen fremmer en parallell eller tilpasset konkurransebegrensende markedsatferd.
- 163) Det er viktig at det bare pålegges forhåndsforpliktelser i et engrosmarked dersom det finnes ett eller flere foretak med sterk markedsstilling, med sikte på å sikre bærekraftig konkurranse og når klageadgangen i henhold til nasjonal konkurranselovgivning eller Unionens konkurranseregelverk ikke er tilstrekkelig til å løse problemet. Kommisjonen har i samsvar med prinsippene i konkurranseretten utarbeidet retningslinjer på unionsplan som de nasjonale reguleringsmyndighetene skal følge ved vurdering av om konkurransen er effektiv på et gitt marked, og om berørte foretak har en sterk markedsstilling. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør på grunnlag av en analyse fastslå om det er effektiv konkurranse på markedet for et gitt produkt eller en gitt tjeneste innenfor et gitt geografisk område, som kan omfatte hele eller deler av territoriet til den berørte medlemsstaten, eller tilgrensende deler av medlemsstaters territorier sett under ett. Analysen av om konkurransen er effektiv bør særlig omfatte de konkurransemessige utsiktene på markedet for å fastslå om et eventuelt fravær av effektiv konkurranse er varig. De nevnte retningslinjene bør også omhandle nye markeder under oppbygging, der foretaket som faktisk dominerer markedet, sannsynligvis har en betydelig markedsandel uten at det dermed bør pålegges urimelige forpliktelser. Kommisjonen bør vurdere retningslinjene på nytt med jevne mellomrom, særlig i forbindelse med gjennomgåelse av eksisterende lovgivning, idet det tas hensyn til Domstolens rettspraksis, økonomisk tenkning og faktisk markedserfaring og med sikte på å sikre at de fortsatt er hensiktsmessige i et marked som utvikler seg raskt. De nasjonale regule-

ringsmyndighetene må samarbeide med hverandre når det relevante markedet viser seg å være tverrnasjonalt.

- 164) Når de nasjonale reguleringsmyndighetene skal avgjøre om et foretak har en sterk markedsstilling på et bestemt marked, bør de handle i samsvar med unionsretten og ta størst mulig hensyn til Kommisjonens retningslinjer for markedsanalyse og vurderingen av sterk markedsstilling.
- 165) De nasjonale reguleringsmyndighetene bør definere relevante geografiske markeder på sitt territorium, idet det tas størst mulig hensyn til kommisjonsrekommendasjonen om relevante produkt- og tjenestemarkeder («rekommendasjonen») som er vedtatt i henhold til dette direktivet, og idet det tas hensyn til nasjonale og lokale forhold. Derfor bør de nasjonale reguleringsmyndighetene minst analysere de markedene som rekommandasjonen omfatter, herunder de markedene som er oppført, men som ikke lenger er regulert i den bestemte nasjonale eller lokale sammenhengen. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør også analysere markeder som ikke er omfattet av den nevnte rekommandasjonen, men som er regulert på territoriet som er under deres jurisdiksjon på grunnlag av tidligere markedsanalyser, eller andre markeder, dersom de har tilstrekkelig grunnlag for å mene at de tre kriteriene som er fastsatt i dette direktivet, er oppfylt.
- 166) Tverrnasjonale markeder kan defineres dersom det er berettiget ut fra definisjonen av geografiske markeder, idet det tas hensyn til alle faktorer på henholdsvis tilbudssiden og etterspørselssiden i samsvar med prinsippene i konkurranseretten. BEREC er det organet som egner seg best til å foreta en slik analyse, idet det drar nytte av den omfattende kollektive erfaringen fra nasjonale reguleringsmyndigheter ved definisjon av markeder på nasjonalt plan. Det bør tas hensyn til nasjonale forhold når det foretas en analyse av potensielle tverrnasjonale markeder. Dersom tverrnasjonale markeder defineres og trenger regulerende inngrep, bør vedkommende nasjonale reguleringsmyndigheter samarbeide for å finne fram til en hensiktsmessig regulering, herunder i prosessen med melding til Kommisjonen. De kan også samarbeide på samme måte dersom det ikke identifiseres tverrnasjonale markeder, men markedsvilkårene på deres

territorier er tilstrekkelig ensartede til å dra nytte av en samordnet regelverksstrategi, for eksempel med hensyn til lignende kostnader, markedsstrukturer eller operatører, eller med hensyn til tverrnasjonal eller sammenlignbar etterspørsel fra sluttbrukerne.

- 167) Under visse omstendigheter defineres geografiske markeder som nasjonale eller regionale, for eksempel på grunn av den nasjonale eller lokale arten av nettutbyggingen som bestemmer grensene for foretakenes potensielle markedsstilling når det gjelder tilbud i engrosleddet, men det er fortsatt en betydelig tverrnasjonal etterspørsel fra én eller flere kategorier av sluttbrukere. Det kan særlig være tilfellet med hensyn til etterspørsel fra bedriftssluttbrukere som driver virksomhet fra flere steder i forskjellige medlemsstater. Dersom denne tverrnasjonale etterspørselen ikke i tilstrekkelig grad dekkes av leverandørene, for eksempel dersom de er fragmentert langs nasjonale grenser eller lokalt, oppstår det en potensiell hindring for det indre marked. Derfor bør BEREC gis myndighet til å utarbeide retningslinjer for nasjonale reguleringsmyndigheter om felles regelverksstrategier for å sikre at tverrnasjonal etterspørsel kan dekkes på en tilfredsstillende måte, noe som danner grunnlag for samvirkingsevnen for tilgangsprodukter i engrosleddet i hele Unionen og muliggjør effektivitet og stordriftsfordeler til tross for en fragmentert tilbuds-side. BERECs retningslinjer bør styre de nasjonale reguleringsmyndighetenes valg på vei mot målet om det indre marked når de pålegger virksomheter med en sterk markedsstilling lovbestemte forpliktelser på nasjonalt plan, og samtidig fungere som retningsgivende for harmoniseringen av tekniske spesifikasjoner for tilgangsprodukter i engrosleddet som kan dekke en slik fastslått tverrnasjonal etterspørsel i det indre markeds interesse.
- 168) Det endelige formålet med forhåndsregulering er å gi fordeler for sluttbrukerne med hensyn til pris, kvalitet og valg ved å sikre effektiv konkurranse på sluttbrukermarkedene på et bærekraftig grunnlag. Det er sannsynlig at nasjonale reguleringsmyndigheter gradvis vil komme fram til at konkurransen på sluttbrukermarkedene fungerer, selv uten regulering i engrosleddet, særlig idet det tas hensyn til forventede forbedringer i innovasjon og konkurranse.

- 169) De nasjonale reguleringsmyndighetenes utgangspunkt for å finne fram til engrosmarkeder som kan være aktuelle for forhåndsregulering, er analysen av tilsvarende sluttbrukermarkeder. Analysen av effektiv konkurranse i detaljist- og engrosleddet gjøres fra et framtidsrettet perspektiv over en gitt tidshorisont og bygger på konkurranseretten, herunder eventuelt relevant rettspraksis ved Domstolen. Dersom analysen tilsier at et sluttbrukermarked vil ha effektiv konkurranse uten forhåndsregulering i engrosleddet på de tilsvarende relevante markedene, bør dette føre til en konklusjon fra de nasjonale reguleringsmyndighetene om at regulering ikke lenger er nødvendig i det relevante engrosleddet.
- 170) I løpet av den gradvise overgangen til deregulerte markeder vil forretningsavtaler, herunder for saminvestering og tilgang mellom operatørene, gradvis bli mer ensartet, og dersom de er bærekraftige og forbedrer den konkurransemessige dynamikken, kan de bidra til den konklusjon at et bestemt engrosmarked ikke krever forhåndsregulering. Samme logikk ville gjelde omvendt på et uforutsett opphør av forretningsavtaler på et deregulert marked. Analysen av slike avtaler bør ta hensyn til at utsikten til regulering kan være et motiv for at netteierne går inn i markedsmessige forhandlinger. Med sikte på å sikre at det tas tilstrekkelig hensyn til virkningen av en regulering på tilknyttede markeder bør de nasjonale reguleringsmyndighetene når de skal bestemme om et gitt marked berettiger forhåndsregulering, sikre at markedene analyseres på en ensartet måte og om mulig samtidig eller så nært hverandre i tid som mulig.
- 171) Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene vurderer om regulering i engrosleddet kan løse problemer i detaljistleddet, bør de ta hensyn til det faktum at en rekke engrosmarkeder kan bidra med innsatsfaktorer fra det foregående engrosleddet for et bestemt sluttbrukermarked, på samme måte som et enkelt engrosmarked omvendt kan bidra med innsatsfaktorer fra det foregående engrosleddet for en rekke sluttbrukermarkeder. Videre kan den konkurransemessige dynamikken i et bestemt marked påvirkes av markeder som er tilgrensende, men ikke har et vertikalt forhold, slik det kan være tilfelle mellom visse fastnett- og mobilnettmarkeder. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør gjennomføre denne vurderingen for hvert enkelt engrosmarked som vurderes regulert, der de starter med avhjelpende tiltak for tilgang til anleggsinfrastruktur, etter som slike avhjelpende tiltak vanligvis fremmer en mer bærekraftig konkurranse, herunder konkurranse på infrastrukturområdet, og deretter analyserer alle engrosmarkeder som vurderes å kunne bli underlagt forhåndsregulering basert på hvor sannsynlig det er at de er egnet til å håndtere konkurranseproblemer som er identifisert i detaljistleddet. Når det skal besluttet hvilket bestemt avhjelpende tiltak som skal pålegges, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene vurdere den tekniske gjennomførbarheten og utføre en nytte- og kostnadsanalyse, idet det tas hensyn til hvor egnet tiltaket er til å håndtere konkurranseproblemer som er identifisert i detaljistleddet, og til å muliggjøre konkurranse basert på differensiering og teknologinøytralitet. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør vurdere følgene av å pålegge bestemte avhjelpende tiltak som, dersom de bare er mulige på visse nettopologier, kan virke hemmende på utbyggingen av nett med svært høy kapasitet som er i sluttbrukernes interesse.
- 172) Uten at det berører prinsippet om teknologinøytralitet bør de nasjonale reguleringsmyndighetene fastsette stimulerings tiltak gjennom de avhjelpende tiltakene som er pålagt, om mulig før utbyggingen av infrastruktur, for utviklingen av fleksibel og åpen nettarkitektur, som etter hvert vil redusere byrden og kompleksiteten av avhjelpende tiltak som blir pålagt på et senere tidspunkt. På hvert trinn i vurderingen, og før den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår om eventuelle ytterligere og mer belastende avhjelpende tiltak bør pålegges foretaket med en sterk markedsstilling, bør den søke å fastslå om det aktuelle sluttbrukermarkedet vil være faktisk konkurransedyktig, idet det også tas hensyn til eventuelle relevante forretningsavtaler eller andre forhold på engrosmarkedet, herunder andre typer allerede gjeldende reguleringer, for eksempel generelle tilgangsforskrifter til ikke-reproducerbare ressurser eller forpliktelser som er pålagt i henhold til direktiv 2014/61/EU, og eventuelle reguleringer som den nasjonale reguleringsmyndigheten allerede vurderer som hensiktsmessige for et foretak

med en sterk markedsstilling. En slik vurdering, som tar sikte på å sikre at bare de avhjelpende tiltakene som er best egnet til effektivt å kunne håndtere eventuelle problemer som er identifisert i markedsanalysen, blir pålagt, utelukker ikke at en nasjonal reguleringsmyndighet kan fastslå at en kombinasjon av slike avhjelpende tiltak, også selv om de har varierende intensitet, i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet er den minst inngripende måten å håndtere problemet på. Selv når slike forskjeller ikke fører til at det defineres forskjellige geografiske markeder, bør de kunne berettiggje differensiering i de hensiktsmessige avhjelpende tiltakene som blir pålagt i lys av den varierende intensiteten i konkurransebegrensningen.

- 173) Forhåndsregulering pålagt i engrosleddet, som i prinsippet er mindre inngripende enn regulering i detaljistleddet, anses å være tilstrekkelig til å håndtere mulige konkurranseproblemer i det eller de tilknyttede etterfølgende sluttbrukermarkedene. Den gradvise dereguleringen av sluttbrukermarkedene i Unionen er et tegn på de framskrittene som er gjort med hensyn til konkurransen etter at rammereglene for elektronisk kommunikasjon ble innført. Videre bør reglene for å pålegge avhjelpende tiltak på forhånd på foretak med en sterk markedsstilling, om mulig forenkles og gjøres mer forutsigbare. Derfor bør pålegging av forhåndsregulering basert på at et foretak har en sterk markedsstilling på engrosmarkedet ha forrang.

- 174) Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet trekker tilbake regulering i engrosleddet, bør den definere en hensiktsmessig overgangsperiode for å sikre en bærekraftig overgang til et deregulert marked. Når en slik overgangsperiode skal fastsettes, bør den nasjonale reguleringsmyndigheten

ta hensyn til eksisterende avtaler mellom de som tilbyr tilgang og de som søker om tilgang, som er inngått på grunnlag av pålagte lovbestemte forpliktelser. Særlig kan slike avtaler gi de som søker om tilgang, et kontraktsregulert rettslig vern for et bestemt tidsrom. Den nasjonale reguleringsmyndigheten bør også ta hensyn til markedsdeltakeres faktiske mulighet til å ta imot eventuelle tilbud om kommersiell tilgang i engrosleddet eller om saminvestering som kan forekomme i markedet, og behovet for å unngå

en lang periode med mulig regelverksarbitrasje. Overgangsordninger som er fastsatt av den nasjonale reguleringsmyndigheten, bør vurdere omfanget av og tidsplanene for regelverksbasert tilsyn med allerede eksisterende avtaler så snart overgangsperioden starter.

- 175) For å gi markedsdeltakere sikkerhet med hensyn til reguleringsvilkårene er det nødvendig med en frist for markedsanalyser. Det er viktig å foreta markedsanalyser regelmessig og innen en rimelig og hensiktsmessig tidsramme. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet ikke analyserer et marked innen fristen, vil det kunne undergrave det indre marked, og medføre at vanlige inngrepssøksmål ikke vil gi ønsket virkning i rett tid. Alternativt bør vedkommende nasjonale reguleringsmyndighet kunne be om bistand fra BEREC for å gjennomføre markedsanalysen. Slik bistand kan for eksempel ha form av en bestemt innsatsgruppe sammensatt av representanter fra de andre nasjonale reguleringsmyndighetene.

- 176) På grunn av det høye nivået av teknologisk innovasjon og svært dynamiske markeder i sektoren for elektronisk kommunikasjon, er det nødvendig å tilpasse reguleringen raskt på en samordnet og harmonisert måte på unionsplan, ettersom erfaringen har vist at ulikheter mellom de nasjonale reguleringsmyndighetene ved gjennomføringen av rammereglene kan skape en hindring for det indre marked.

- 177) Av hensyn til større stabilitet og forutsigbarhet i reguleringstiltakene bør lengste tillatte tidsrom mellom markedsanalysene forlenges fra tre til fem år, forutsatt at endringer i markedet i mellomtiden ikke krever en ny analyse. Når det skal avgjøres hvorvidt en nasjonal reguleringsmyndighet har overholdt sin forpliktelse om markedsanalyse og har meldt tilsvarende utkast til tiltak minst hvert femte år, er det bare en melding med en ny vurdering av markedsdefinisjonen og av sterk markedsstilling som vil bli ansett som begynnelsen på en ny femårig markedsyklus. En ren underretning om nye eller endrede regulerende avhjelpende tiltak, pålagt på grunnlag av en tidligere og urevidert markedsanalyse, vil ikke bli ansett som å ha oppfylt denne forpliknelsen. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet ikke overholder forpliknelsen til å gjennomføre markedsanalyser med jevne mellomrom som

fastsatt i dette direktivet, bør det i seg selv ikke anses å gi grunnlag for at eksisterende forpliktelser som den aktuelle nasjonale reguleringsmyndigheten har pålagt det aktuelle markedet, skal være ugyldige eller ikke gjelde.

- 178) For å pålegge et foretak med sterk markedsstilling en særskilt forpliktelse, kreves det ingen ytterligere markedsanalyse, men heller en begrunnelse for at den aktuelle forpliktelsen er hensiktsmessig og står i forhold til problemet som er identifisert på det aktuelle markedet og det tilknyttede sluttbrukermarkedet.
- 179) Når de nasjonale reguleringsmyndighetene vurderer forholdsmessigheten av forpliktelsene og vilkårene som skal pålegges, bør de ta hensyn til de forskjellige konkurransevilkårene som finnes i de forskjellige områdene i medlemsstatene, særlig med hensyn til resultatene av den geografiske undersøkelsen som er foretatt i samsvar med dette direktivet.
- 180) Når de nasjonale reguleringsmyndighetene vurderer om de skal pålegge avhjelpende tiltak for å kontrollere priser, og i så fall i hvilken form, bør de bestrebe seg på å gjøre det mulig for investoren å få en rimelig avkastning på et bestemt nytt investeringsprosjekt. Særlig er det forbundet risiko med investeringsprosjekter som er spesifikke for nye aksessnett som støtter produkter der etterspørselen er usikker på det tidspunktet investeringen gjøres.
- 181) Gjennomgåelsen av forpliktelsene som er pålagt foretak med en sterk markedsstilling i løpet av tidsrammen for en markedsanalyse, bør gjøre det mulig for nasjonale reguleringsmyndigheter å ta hensyn til hvordan konkurransevilkårene vil bli påvirket av nye utviklingstrekk, for eksempel nylig inngåtte frivillige avtaler mellom foretak, slik som avtaler om tilgang og saminvestering, og dermed gi den fleksibiliteten som er særlig nødvendig i forbindelse med lengre reguleringssykluser. En lignende logikk bør gjelde med hensyn til et uforutsett brudd på eller heving av en forretningsavtale, eller dersom en slik avtale har virkninger som avviker fra markedsanalysen.

Dersom heving av en eksisterende avtale inntreffer i et deregulert marked, er det mulig at det vil kreves en ny markedsanalyse. I mangel av en enkelt viktig endring i markedet kan det imidlertid når det gjelder dyna-

miske markeder være nødvendig å foreta en markedsanalyse oftere enn hvert femte år, for eksempel tidligst hvert tredje år slik tilfellet var fram til dette direktivets anvendelsesdato. Markeder bør anses som dynamiske dersom den teknologiske utviklingen og sluttbrukernes etterspørselsmønstre sannsynligvis vil utvikle seg slik at konklusjonene av analysen på mellomlang sikt vil bli erstattet for en betydelig gruppe av geografiske områder eller av sluttbrukere innenfor det geografiske markedet og produktmarkedet som er definert av den nasjonale reguleringsmyndigheten.

- 182) Innsyn i vilkår for tilgang og samtrafikk, herunder priser, bidrar til at forhandlinger går raskere, at tvister unngås og at markedsdeltakerne får tillit til at en tjeneste ikke tilbys på en måte som innebærer forskjellsbehandling. Åpenhet og innsyn med hensyn til tekniske grensesnitt kan være særlig viktig for å sikre samvirkningsevne. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet pålegger forpliktelser til å offentliggjøre opplysninger, bør den også kunne angi hvordan opplysningene skal gjøres tilgjengelig og om de skal offentliggjøres gratis, idet det tas hensyn til de aktuelle opplysningenes art og formål.
- 183) I lys av de ulike nettopologiene, tilgangsproduktene og markedsforholdene som har oppstått siden 2002, kan målene i vedlegg II til direktiv 2002/19/EF om atskilt tilgang til aksesslinjen og tilgangsprodukter for tilbydere av digitalfjernsyns- og digitalradiotjenester bedre nås på en mer fleksibel måte ved å fastsette retningslinjer for minstekriteriene for et standardtilbud som skal utarbeides og regelmessig oppdateres av BEREC. Nevnte vedlegg bør derfor oppheves.
- 184) Prinsippet om likebehandling sikrer at foretak med sterk markedsstilling ikke vrir konkurransen, særlig dersom de er vertikalt integrerte foretak som tilbyr tjenester til foretak som de konkurrerer med på markeder som befinner seg på et senere ledd i omsetningskjeden.
- 185) For å håndtere og hindre forskjellsbehandling som ikke handler om pris, er i prinsippet likeverdige innsatsfaktorer (EoI) den sikreste måten å oppnå effektivt vern mot forskjellsbehandling på. På den annen side vil det å sørge for regulerte innsatsfaktorer i engrosleddet på et EoI-grunnlag sannsynligvis medføre høyere kostnader knyttet til overholdelse enn andre forpliktelser til like-

behandling. Høyere kostnader knyttet til overholdelse bør veies opp mot fordelene ved en sterkere konkurranse i senere ledd i omsetningskjeden og relevansen av garantier om likebehandling under omstendigheter der foretaket med en sterk markedsstilling ikke er underlagt direkte priskontroll. Særlig kan nasjonale reguleringsmyndigheter anse at det er mer sannsynlig at levering av innsatsfaktorer i engrosleddet via nye systemer på et EoI-grunnlag vil gi tilstrekkelige nettofordeler og derfor er rimelige, ettersom differansekostnadene ved å sikre at nybygde systemer er i samsvar med EoI er relativt lavere. På den annen side bør nasjonale reguleringsmyndigheter også vurdere om forpliktelsene er rimelige for berørte foretak, ved for eksempel å ta hensyn til gjennomføringskostnader og veie mulige tiltak som kan virke hemmende på utbyggingen av nye systemer opp mot mer gradvise oppgraderinger, dersom den førstnevnte ville vært underlagt strengere lovbestemte forpliktelser. I medlemsstater med mange små foretak med en sterk markedsstilling kan det være urimelig å innføre EoI for hver enkelt av disse bedriftene.

- 186) Atskilte regnskaper gjør det mulig å klarlegge interne prisoverføringer, og gjør det mulig for nasjonale reguleringsmyndigheter å kontrollere om eventuelle krav om likebehandling er oppfylt. I den forbindelse offentliggjorde Kommisjonen rekommandasjon 2005/698/EF³⁵.
- 187) Anleggseiendeler som kan huse et elektronisk kommunikasjonsnett er avgjørende for en vellykket utbygging av nye nett på grunn av den høye kostnaden ved å kopiere dem og de betydelige besparelsene som kan gjøres når de kan brukes på nytt. I tillegg til reglene om fysisk infrastruktur fastsatt i direktiv 2014/61/EU er det nødvendig med et bestemt avhjelpende tiltak i de omstendighetene der anleggseiendeler eies av et foretak med en sterk markedsstilling. Dersom anleggseiendeler finnes og kan brukes på nytt, er den positive virkningen av å oppnå effektiv tilgang til dem ved utbyggingen av konkurrerende infrastruktur svært høy, og det er derfor nød-

vendig å sikre at tilgangen til slike eiendeler kan brukes som et selvstendig avhjelpende tiltak for å forbedre konkurranse- og utbyggingsdynamikken i eventuelle markeder i senere ledd i omsetningskjeden, som skal tas i betraktning før man vurderer behovet for å pålegge andre potensielle avhjelpende tiltak, og ikke bare som et tilhørende avhjelpende tiltak til andre engrosprodukter eller -tjenester eller som et avhjelpende tiltak som er begrenset til foretak som benytter seg av slike andre engrosprodukter eller -tjenester. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør verdsette eksisterende anleggseiendeler som kan brukes på nytt, på grunnlag av den reguleringsmessige regnskapsverdien etter fradrag av akkumulert avskrivning på beregningstidspunktet, indeksert ut fra en passende prisindeks, for eksempel sluttbrukerprisindeksen, med unntak av de eiendelene som er avskrevet fullt ut over et tidsrom på minst 40 år, men som fremdeles er i bruk.

- 188) De nasjonale reguleringsmyndighetene bør, når de pålegger forpliktelser i forbindelse med tilgang til ny og forbedret infrastruktur, sikre at tilgangsvilkårene gjenspeiler de omstendighetene som ligger til grunn for investeringsbeslutningen, idet det tas hensyn til blant annet utbyggingskostnadene, den forventede hastigheten i anvendelsen av nye produkter og tjenester og forventede sluttbrukerprisnivåer. For å gi investorene planleggingssikkerhet bør dessuten de nasjonale reguleringsmyndighetene kunne fastsette, dersom det er relevant, tilgangsvilkår som er ensartede for de aktuelle analyseperiodene. Dersom det anses hensiktsmessig med priskontroller, kan slike vilkår omfatte ordninger for prisfastsettelse som avhenger av volumer eller kontraktslengde i samsvar med unionsretten og forutsatt at de ikke fører til forskjellsbehandling. Alle tilgangsvilkår som innføres, bør være i samsvar med behovet for å opprettholde effektiv konkurranse i tjenester til forbrukere og foretak.
- 189) Obligatorisk tilgang til nettinfrastruktur kan være et hensiktsmessig middel for å styrke konkurransen, men nasjonale reguleringsmyndigheter må veie infrastruktureierens rett til å utnytte infrastruktur for egne formål mot andre tjenestetilbyderes rett til å få tilgang til ressurser som er nødvendige for å tilby konkurrerende tjenester.

³⁵ Kommisjonsrekommandasjon 2005/698/EF av 19. september 2005 om atskilte regnskaper og systemer for føring av kostnadsregnskap i henhold til rammereglene for elektronisk kommunikasjon (EUT L 266 av 11.10.2005, s. 64).

- 190) I markeder der det i framtiden kan forventes et økt antall aksessnett, vil sluttbrukerne sannsynligvis i større grad nyte godt av forbedringer i nettkvaliteten takket være infrastrukturbasert konkurranse i forhold til markeder med bare ett nett. Hvorvidt konkurransen med hensyn til andre parametere som pris og utvalg er tilstrekkelig, er sannsynligvis avhengig av den nasjonale og lokale konkurransesituasjonen. Ved vurdering av om konkurransen med hensyn til disse parametrene er tilstrekkelig, og av behovet for regulerende inngrep, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene også ta hensyn til hvorvidt tilgang i engrosleddet er tilgjengelig for alle berørte foretak på rimelige kommersielle vilkår som tillater bærekraftige og konkurransedyktige utfall for sluttbrukere på sluttbrukermarkedet. Anvendelsen av generelle konkurranseregler i markeder som kjennetegnes av bærekraftig og effektiv, infrastrukturbasert konkurranse bør være tilstrekkelig.
- 191) Dersom foretakene pålegges forpliktelser som krever at de imøtekommer rimelige anmodninger om tilgang til og bruk av nettdeler og tilhørende ressurser, bør slike anmodninger bare avslås på grunnlag av objektive kriterier som for eksempel teknisk gjennomførbarhet eller behov for å bevare nettets integritet. Dersom tilgang avslås, bør den skadelidende parten kunne framlegge saken etter framgangsmåten for tvisteløsning i henhold til dette direktivet. Et foretak som er forpliktet til å tilby tilgang, kan ikke pålegges å tilby slike typer tilgang som vedkommende ikke har mulighet til å tilby. At en nasjonal reguleringsmyndighet pålegger obligatorisk tilgang som styrker konkurransen på kort sikt, bør ikke føre til at konkurrentene i mindre grad blir oppmuntret til å investere i alternative ressurser som vil sikre mer bærekraftig konkurranse eller bedre ytelse og større nytte for sluttbrukerne på lang sikt. Når det skal velges minst mulig inngripende regulering, og i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene for eksempel beslutte å revidere forpliktelsene som er pålagt foretak med en sterk markedsstilling og endre eventuelle tidligere beslutninger, herunder ved å trekke tilbake forpliktelser, pålegge eller ikke pålegge nye tilgangsforspliktelser dersom dette er i brukernes interesse og for bærekraftig konkurranse i tjenesten. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør kunne pålegge tekniske og driftsmessige vilkår for dem som tilbyr eller nyter godt av obligatorisk nettilgang, i samsvar med unionsretten. Særlig bør pålegging av tekniske standarder være i samsvar med direktiv (EU) 2015/1535.
- 192) Priskontroll kan være nødvendig dersom en markedsanalyse av et bestemt marked viser at konkurransen er utilstrekkelig. Særlig bør foretak med en sterk markedsstilling unngå å presse prisene slik at forskjellen mellom prisene til sluttbrukere og samtrafikk- eller tilgangsavgiftene som kreves fra konkurrenter som tilbyr lignende tjenester til sluttbrukere, ikke er tilstrekkelig til å sikre bærekraftig konkurranse. Når en nasjonal reguleringsmyndighet beregner kostnadene forbundet med innføring av en tjeneste i henhold til dette direktivet, bør det tillates en rimelig avkastning på den investerte kapitalen, herunder passende arbeids- og byggekostnader, idet kapitalverdien om nødvendig justeres slik at den gjenspeiler den løpende verdsettingen av aktiva og driftseffektivitet. Metoden for kostnadsdekning bør være hensiktsmessig ut fra omstendighetene, idet det tas hensyn til behovet for å fremme effektivitet, bærekraftig konkurranse og utbygging av nett med svært høy kapasitet og derved gi størst mulig nytte for sluttbrukerne, og bør ta hensyn til behovet for å ha forutsigbare og stabile engrospriser til fordel for alle operatører som søker å bygge ut nye og forbedrede nett, i samsvar med kommisjonsrekommandasjon 2013/466/EU³⁶.
- 193) På grunn av usikkerheten omkring hvor raskt etterspørselen etter neste generasjon av bredbåndstjenester vil øke, er det viktig å gi de operatørene som investerer i nye eller oppgraderte nett, en viss grad av fleksibilitet i prisfastsettelsen for å fremme effektive investeringer og innovasjon. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør kunne beslutte å beholde eller ikke å pålegge regulerte tilgangspriser i engrosleddet på neste generasjon av nett dersom det foreligger tilstrekkelige tiltak for å beskytte konkurran-

³⁶ Kommisjonsrekommandasjon 2013/466/EU av 11. september 2013 om enhetlige likebehandlingsforpliktelser og kostberegningsmetoder for å fremme konkurransen og bedre klimaet for bredbåndsinvesteringer (EUT L 251 av 21.9.2013, s. 13).

sen. Mer spesifikt og for å hindre altfor høye priser i markeder der det finnes foretak med en sterk markedsstilling, bør fleksibilitet i prisfastsettelsen følges av ytterligere tiltak for å beskytte konkurransen og sluttbrukernes interesser, for eksempel strenge forpliktelser om likebehandling, tiltak for å sikre teknisk og økonomisk reproduserbarhet for produkter i senere ledd i omsetningskjeden og en påviselig begrensning av sluttbrukerprisene som følge av konkurranse på infrastrukturområdet eller en referansepris ut fra andre regulerte tilgangsprodukter, eller begge deler. Slike tiltak for å beskytte konkurransen påvirker ikke de nasjonale reguleringsmyndighetenes mulighet til å identifisere andre omstendigheter der det vil være hensiktsmessig ikke å pålegge regulerte tilgangspriser for visse innsatsfaktorer i engrosleddet, for eksempel dersom høy priselastisitet for sluttbrukernes etterspørsel gjør det ulønnsomt for foretak med en sterk markedsstilling å kreve priser som ligger merkbart over konkurransedyktig nivå, eller dersom lav befolkningstetthet reduserer insentivene for utbygging av nett med svært høy kapasitet, og dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår at effektiv tilgang uten forskjellsbehandling sikres gjennom forpliktelser som pålegges i samsvar med dette direktivet.

- 194) Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet pålegger forpliktelser til å innføre et kostnadsregnskapssystem for å støtte priskontroll, bør den kunne foreta en årlig revisjon for å sikre at kostnadsregnskapssystemet overholdes, forutsatt at den har kvalifisert personale, eller kreve at slik revisjon utføres av et annet kvalifisert organ som er uavhengig av det aktuelle foretaket.
- 195) Prissystemet i Unionen for taleanroptermi-
nering i engrosmarkedet bygger på at anro-
perens nett betaler. En analyse av erstattelig-
het på tilbuds- og etterspørselssiden viser at
det for tiden og i overskuelig framtid ikke
finnes noe erstatningsprodukt i engrosled-
det som kan begrense fastsettelsen av
takster for terminering i et bestemt nett. På
grunn av at termineringsmarkedene kjenne-
tegnes av toveis tilgang, er kryssubsidiering
mellom operatørene et ytterligere potensielt
konkurranseproblem. Disse potensielle kon-
kurranseproblemene er felles for marke-
dene for taleanroptermi-nering både i fast-
nett og mobilnett. I lys av termineringsope-

ratørens mulighet til og insentiver for å heve
prisene betydelig over kostnadene, anses
derfor kostnadsorientering å være det mest
hensiktsmessige inngrepet for å håndtere
dette problemet på mellomlangt sikt. Framti-
dig markedsutvikling kan endre dynamik-
ken i disse markedene i den grad at regule-
ring ikke lenger er nødvendig.

- 196) For å redusere regelbyrden ved håndterin-
gen av konkurranseproblemene knyttet til
talanroptermi-nering i engrosleddet konse-
kvent i hele Unionen, bør Kommisjonen ved
hjelp av en delegert rettsakt opprette en fel-
les høyeste takst for taletermi-nering i mobil-
nettjenester og en felles høyeste takst for
taletermi-nering i fastnettjenester som gjel-
der i hele Unionen.
- 197) Dette direktivet bør derfor fastsette detal-
jerte kriterier og parametere som takstene
for taleanroptermi-nering fastsettes på
grunnlag av. Termini-ningstakstene i Unio-
nen har gått konsekvent nedover og forven-
tes å fortsette å gjøre det. Når Kommisjonen
fastsetter høyeste termi-neringstakster i den
første delegerte rettsakten som den vedtar i
henhold til dette direktivet, bør den se bort
fra eventuelle uberettigede ekstraordinære
nasjonale avvik fra denne tendensen.
- 198) På grunn den gjeldende usikkerheten
omkring hvor raskt etterspørselen etter
bredbåndstjenester med svært høy kapasitet
samt de allmenne stordriftsfordelene og tett-
heten vil øke, gir saminvesteringsavtaler
betydelige fordeler i form av samling av
kostnader og risikoer, noe som gir små fore-
tak mulighet til å investere på økonomisk
fornuftige vilkår og derigjennom fremme
bærekraftig, langsiktig konkurranse, her-
under på områder der infrastrukturbasert
konkurranse kanskje ikke vil være effektivt.
Slik saminvestering kan skje i forskjellige
former, herunder felleseie av netteiendeler
eller langsiktig risikodeling gjennom samfi-
nansiering eller gjennom kjøpsavtaler. I
denne sammenheng medfører kjøpsavtaler
som utgjør saminvesteringer anskaffelse av
særlige rettigheter til kapasitet av struktu-
rell karakter, som omfatter en grad av med-
bestemmelse og gjør det mulig for medin-
vestorer å konkurrere effektivt og bærekraf-
tig på lang sikt på markeder i senere ledd i
omsetningskjeden der foretaket som har en
sterk markedsstilling, er aktivt. Derimot
fører forretningsavtaler om tilgang som er
begrenset til leie av kapasitet, ikke til slike

rettigheter og bør derfor ikke anses som saminvesteringer.

- 199) Dersom et foretak med en sterk markedsstilling gir et tilbud om saminvestering på rettferdige og rimelige vilkår som sikrer likebehandling i nett med svært høy kapasitet som består av fiberoptiske elementer fram til sluttbrukerens lokaler eller basestasjonen, som gir foretak av forskjellig størrelse og økonomisk evne mulighet til å bli medinvestorer i infrastruktur, bør den nasjonale reguleringsmyndigheten ha mulighet til å avstå fra å pålegge forpliktelser i henhold til dette direktivet på det nye nettet av svært høy kapasitet dersom minst én potensiell medinvestor har inngått en saminvesteringssavtale med dette foretaket. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet beslutter å gjøre et tilbud om saminvestering som ikke har ført til en avtale, bindende, og beslutter at den ikke skal pålegge ytterligere lovbestemte forpliktelser, kan den gjøre dette, forutsatt at en slik avtale inngås før avreguleringstiltaket har trådt i kraft. Dersom det er teknisk umulig å bygge ut fiberoptiske elementer fram til sluttbrukerens lokaler, bør nett med svært høy kapasitet som består av fiberoptiske elementer fram til den umiddelbare nærheten av, det vil si rett utenfor, slike lokaler, også kunne nyte godt av samme regulering.

- 200) Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten bestemmer seg for å avstå fra å pålegge forpliktelser, bør den treffe slike tiltak etter å ha sikret at tilbudene om saminvestering er i samsvar med de nødvendige kriteriene og gis i god tro. Den differensierte reguleringen av nye nett med svært høy kapasitet bør gjennomgås på nytt i påfølgende markedsanalyser som, særlig etter at det har gått en viss tid, kan kreve justeringer av reguleringen. I behørig begrunnede omstendigheter bør de nasjonale reguleringsmyndighetene kunne pålegge forpliktelser på slike nye nettelementer dersom de konstaterer at visse markeder vil stå overfor betydelige konkurranseproblemer uten regulerende inngrep. Særlig dersom det er flere markeder i senere ledd i omsetningskjeden som ikke har nådd samme grad av konkurranse, kan de nasjonale reguleringsmyndighetene kreve særlige asymmetriske avhjelpende tiltak for å fremme effektiv konkurranse, for eksempel, men ikke begrenset til, nisjemarkeder i sluttbrukerleddet, for

eksempel elektroniske kommunikasjonsprodukter for bedriftssluttbrukere. For å opprettholde konkurranseevnen i markedene bør de nasjonale reguleringsmyndighetene også sikre rettighetene til de som søker om tilgang og ikke deltar i en bestemt saminvestering. Dette bør oppnås ved å opprettholde eksisterende tilgangsprodukter eller, dersom eksisterende nettelementer med tiden blir tatt ut av drift, ved å innføre tilgangsprodukter med minst tilsvarende funksjonalitet og kvalitet som dem som tidligere var tilgjengelig på den eksisterende infrastrukturen, i begge tilfeller med forbehold for en egnet, fleksibel ordning som er godkjent av den nasjonale reguleringsmyndigheten og ikke undergraver insentivene for medinvestorene.

- 201) For å gjøre reguleringspraksisen mer ensartet i hele Unionen bør Kommisjonen, dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene fastslår at vilkårene for saminvestering er oppfylt, kunne kreve at den nasjonale reguleringsmyndigheten trekker tilbake sine utkast til tiltak enten ved å avstå fra å pålegge forpliktelser eller

gripe inn med lovbestemte forpliktelser for å håndtere betydelige konkurranseproblemer, dersom BEREK deler Kommisjonens alvorlige tvil med hensyn til om utkastet til tiltak er forenlig med unionsretten, særlig reguleringsmålene i dette direktivet. Av effektivitetshensyn bør en nasjonal reguleringsmyndighet kunne sende en enkelt melding til Kommisjonen om et utkast til tiltak som gjelder en saminvesteringsordning som oppfyller de relevante vilkårene. Dersom Kommisjonen ikke utøver sin myndighet til å kreve tilbaketrekking av utkastet til tiltak, vil det være uforholdsmessig om etterfølgende forenklede meldinger om individuelle utkast til beslutninger fra den nasjonale reguleringsmyndigheten på grunnlag av den samme ordningen, herunder i tillegg bevis for faktisk inngåelse av en avtale med minst én medinvestor, blir omfattet av en beslutning som krever tilbaketrekking i mangel av en endring i omstendighetene. Dessuten får forpliktelser som pålegges foretak, uavhengig av om de er foretak med en sterk markedsstilling i henhold til dette direktivet eller direktiv 2014/61/EU, fortsatt anvendelse. Forpliktelser i forbindelse med avtaler om saminvestering berører ikke anvendelsen av unionsretten.

202) Formålet med funksjonell atskillelse, der det vertikalt integrerte foretaket er forpliktet til å opprette driftsmessig separate forretningsenheter, er å sikre levering av helt likeverdige tilgangsprodukter til alle operatører i senere ledd i omsetningskjeden, herunder operatørens egne vertikalt integrerte avdelinger i senere ledd. Funksjonell atskillelse er et middel for å forbedre konkurransen i flere relevante markeder ved å redusere insentivet til forskjellsbehandling betydelig og gjøre det enklere å kontrollere og håndheve overholdelsen av forpliktelsene til likebehandling. I unntakstilfeller bør det være mulig å berettigede funksjonell atskillelse som et avhjelpende tiltak dersom det vedvarende ikke har lyktes å oppnå effektiv likebehandling i flere av de aktuelle markedene, og dersom det er små eller ingen utsikter til konkurranse på infrastrukturområdet innen en rimelig tid etter å ha hatt mulighet til å benytte ett eller flere avhjelpende tiltak som tidligere ble ansett som hensiktsmessige. Det er imidlertid svært viktig å sikre at man ved slik pålegging opprettholder foretakets insentiver til å investere i sitt nett, og at det ikke medfører noen potensielt negative virkninger for forbrukernes velferd. Pålegging av denne forpliktelsen krever en samordnet analyse av forskjellige relevante markeder knyttet til aksessnettet, i samsvar med framgangsmåten for markedsanalyse. Ved gjennomføringen av markedsanalysen og utformingen av detaljene i dette avhjelpende tiltaket, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene vie særlig oppmerksomhet til produktene som skal forvaltes av de separate forretningsenheterne, idet det tas hensyn til omfanget av utbyggingen av nettet og graden av teknologisk utvikling, som kan påvirke faste og trådløse tjenesters erstattelighet. For å unngå konkurransevridding i det indre marked, bør forslag om funksjonell atskillelse godkjennes på forhånd av Kommisjonen.

203) Gjennomføringen av funksjonell atskillelse bør ikke være til hinder for egnede samordningsordninger mellom de forskjellige separate forretningsenheterne for å sikre at morselskapets økonomiske og forvaltningsmessige tilsynsrett er beskyttet.

204) Dersom et vertikalt integrert foretak velger å overføre en vesentlig del av eller alle sine lokale aksessnetteiendeler til et særlig rettssubjekt under forskjellig eierskap eller ved å

opprette en separat forretningsenhet for å håndtere tilgangsprodukter, bør den nasjonale reguleringsmyndigheten vurdere virkningen av den planlagte transaksjonen, herunder alle tilgangsforklitter som dette foretaket tilbyr, på alle eksisterende lovbestemte forpliktelser som er pålagt det vertikalt integrerte foretaket for å sikre at eventuelle nye ordninger er forenlig med dette direktivet. Vedkommende nasjonale reguleringsmyndighet bør foreta en ny analyse av de markedene der det utskilte foretaket driver virksomhet, og pålegge, opprettholde, endre eller trekke tilbake forpliktelser i henhold til dette. For dette formål bør den nasjonale reguleringsmyndigheten kunne be om opplysninger fra foretaket.

205) Allerede i dag kan foretak med en sterk markedsstilling som ledd i markedsanalysen gi forpliktende tilsagn på noen markeder med det formål å håndtere konkurranseproblemer som den nasjonale reguleringsmyndigheten har identifisert, og som den deretter tar hensyn til når den treffer beslutninger om hensiktsmessige lovbestemte forpliktelser. Det bør tas hensyn til eventuelle nye utviklingstrekk i markedet når det treffes beslutning om det mest hensiktsmessige avhjelpende tiltaket. Imidlertid, og uten at det berører bestemmelsene om regulering av saminvesteringer, vil arten av de forpliktende tilsagnene som sådan ikke begrense det rommet for skjønn som er gitt den nasjonale reguleringsmyndigheten når det gjelder å pålegge foretak med en sterk markedsstilling avhjelpende tiltak. For å øke åpenheten og gi rettssikkerhet i hele Unionen bør dette direktivet fastsette framgangsmåten for hvordan foretak skal gi

forpliktende tilsagn, og for hvordan de nasjonale reguleringsmyndighetene skal vurdere dem, idet det tas hensyn til markedsdel-takeres synspunkter ved hjelp av en markedsundersøkelse, og eventuelt hvordan tilsagnene kan gjøres bindende for foretaket som gir dem, og hvordan de kan håndheves av den nasjonale reguleringsmyndigheten. Med mindre den nasjonale reguleringsmyndigheten har gjort forpliktende tilsagn om saminvesteringer bindende og besluttet ikke å pålegge forpliktelser, berører denne framgangsmåten ikke anvendelsen av framgangsmåten for markedsanalyse og forpliktelsen til å pålegge hensiktsmessige og forholdsmes-

sige tiltak for å håndtere den identifiserte markedssvikten.

- 206) De nasjonale reguleringsmyndighetene bør kunne gjøre de forpliktende tilsagnene bindende, helt eller delvis, for et bestemt tidsrom som ikke bør overstige tidsrommet de gis for, etter å ha utført en markedsundersøkelse ved hjelp av en offentlig høring av berørte parter. Dersom de forpliktende tilsagnene er gjort bindende, bør den nasjonale reguleringsmyndigheten vurdere konsekvensene av dette i sin markedsanalyse og ta hensyn til dette når de velger de mest hensiktsmessige reguleringstiltakene. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør ta hensyn til de forpliktende tilsagnene fra et bærekraftig og framtidsrettet perspektiv, særlig når de velger hvor lenge de skal være bindende, og bør ta hensyn til den verdien berørte parter legger den offentlige høringen om stabile og forutsigbare markedsvilkår. Bindende forpliktende tilsagn i forbindelse med frivillig atskillelse av et vertikalt integrert foretak med en sterk markedsstilling på ett eller flere relevante markeder kan gi forutsigbarhet og åpenhet i prosessen, ved å fastsette framgangsmåten for gjennomføring av den planlagte atskillelsen, for eksempel ved å levere en kjøreplan for gjennomføring med klare delmål og forutsigbare konsekvenser dersom visse delmål ikke er oppfylt.
- 207) De forpliktende tilsagnene kan omfatte at det utnevnes en tilsynsforvalter, hvis identitet og mandat bør godkjennes av den nasjonale reguleringsmyndigheten, og en forpliktelse for foretaket som gir forpliktende tilsagn til å levere periodiske gjennomføringsrapporter.
- 208) Netteiere hvis forretningsmodell er begrenset til levering av tjenester i engrosleddet til andre, kan være gunstige for opprettelsen av et blomstrende engrosmarked, med positiv innvirkning på konkurransen i etterfølgende ledd i omsetningskjeden. Videre kan deres forretningsmodell være attraktiv for potensielle finansinvestorer i mindre flyktige infrastruktureiendeler og med langsiktig perspektiv på utbygging av nett med svært høy kapasitet. Tilstedeværelsen av et foretak som bare er virksomme i engrosleddet fører imidlertid ikke nødvendigvis til sluttbrukermarkeder med effektiv konkurranse, og foretak som bare er virksomme i engrosleddet kan være foretak med en sterk markeds-

stilling i bestemte produktmarkeder og geografiske markeder. Visse konkurranserisikoer som følger av atferden til foretak med forretningsmodeller som bare omfatter engrosleddet, kan være lavere enn for vertikalt integrerte foretak, forutsatt at engrosmodellen er reell, og det ikke finnes insentiver for å forskjellsbehandle tilbydere i senere ledd i omsetningskjeden. De lovgivningsmessige tiltakene bør derfor være tilsvarende mindre inngripende, men bør særlig bevare muligheten for å innføre forpliktelser i forbindelse med rettfærdige og rimelige priser. På den annen side bør nasjonale reguleringsmyndigheter kunne gripe inn dersom det har oppstått konkurranseproblemer til skade for sluttbrukerne. Et foretak som driver virksomhet i et engrosmarked som leverer sluttbrukertjenester utelukkende til bedriftsbrukere som er større enn små og mellomstore bedrifter, bør anses som et foretak som bare er virksomme i engrosleddet.

- 209) For å lette migreringen fra eksisterende kobbernett til neste generasjon av nett, som er i sluttbrukernes interesse, bør nasjonale reguleringsmyndigheter kunne overvåke nettoperatorenes egne initiativer i den forbindelse, og om nødvendig fastsette vilkårene for en passende migreringsprosess, for eksempel ved hjelp av forhåndsvarsel, åpenhet og tilgang til alternative tilgangsprodukter av minst sammenlignbar kvalitet, når det er tydelig at netteieren har planer om og er klar til å gå over til oppgraderte nett. For å unngå unødige forsinkelser med hensyn til migrering, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene gis fullmakt til å trekke tilbake tilgangsforpliktelser knyttet til kobbernettet så snart en tilstrekkelig migreringsprosess er fastsatt og det er sikret samsvar med vilkårene og prosessen for migrering fra eksisterende infrastruktur. Imidlertid bør netteierne kunne legge ned eksisterende nett. Tilgangssøkere som migrerer fra et tilgangsprodukt basert på eksisterende

infrastruktur til et tilgangsprodukt basert på en mer avansert teknologi eller et mer avansert medium, bør kunne oppgradere sin tilgang til ethvert regulert produkt med høyere kapasitet, men bør ikke være forpliktet til å gjøre dette. Når det gjelder oppgradering, bør de som søker om tilgang, overholde reguleringsvilkårene for tilgang til tilgangspro-

dukter med høyere kapasitet, som fastsatt av den nasjonale reguleringsmyndigheten i sin markedsanalyse.

- 210) Liberaliseringen av telekommunikasjonssektoren og økende konkurranse og større valgmuligheter innen kommunikasjonstjenester går hånd i hånd med arbeidet for å fastsette harmoniserte rammeregler som sikrer tilbud av leveringspliktige tjenester. Begrepet leveringspliktige tjenester bør utvikles slik at det gjenspeiler tekniske framskritt, markedsutviklingen og endringer i brukernes behov.
- 211) I henhold til artikkel 169 i TEUV skal Unionen bidra til forbrukervern.
- 212) Leveringspliktige tjenester er et sikkerhetsnett som skal sikre at alle sluttbrukere minst har tilgang til en rekke minimumstjenester og til en overkommelig pris for forbrukerne i situasjoner hvor det er risiko for sosial utstøting som følge av mangel på slik tilgang, som hindrer borgernes fulle sosiale og økonomiske deltakelse i samfunnet.
- 213) Internetttilgang via et grunnleggende bredbåndsnett er praktisk talt allment tilgjengelig i hele Unionen og brukes i svært stor utstrekning til et bredt spekter av aktiviteter. Den samlede ibruktakingsgraden er imidlertid lavere enn tilgjengeligheten, ettersom det fortsatt er borgere som ikke har internettilknytning på grunn av manglende kjennskap, kostnader, ferdigheter eller etter eget valg. Tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd til en overkommelig pris har fått vesentlig betydning for samfunnet og økonomien. Det danner grunnlag for deltakelse i den digitale økonomien og det digitale samfunn gjennom nettbaserte internettjenester.
- 214) Et grunnleggende krav til leveringspliktige tjenester er å sikre at alle forbrukere har tilgang til en tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester til en overkommelig pris på et fast sted. Medlemsstatene bør også ha mulighet til å sikre overkommelige priser for tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester på annen måte enn på et fast sted til borgere som er på reise, dersom de anser at dette er nødvendig for å sikre forbrukernes fulle sosiale og økonomiske deltakelse i samfunnet. Særlig oppmerksomhet bør i denne sammenheng rettes mot å sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne har likeverdig tilgang. Det bør ikke være begrensninger på tekniske midler for opp-

rettelse av tilknytningen, idet det kan benyttes trådbasert eller trådløs teknologi, og heller ingen begrensning av hvilken kategori av tilbydere som skal oppfylle deler av eller hele plikten til å tilby leveringspliktige tjenester.

- 215) Hastigheten på Internett-tilgangen slik den erfares av en bruker, er avhengig av en rekke faktorer, herunder tilbyderne av internettilknytningen og den bruken internettilknytningen opprettes for. Det er opp til medlemsstatene, idet det tas hensyn til BERECs rapport om beste praksis, å definere tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd i lys av nasjonale forhold og den minste båndbredden som flertallet av forbrukerne innenfor en medlemsstats territorium må ha for å ha tilstrekkelig sosial integrasjon og deltakelse i den digitale økonomien og det digitale samfunnet på sitt territorium. Den tilstrekkelige internetttilgangstjenesten via bredbånd til en overkommelig pris bør ha stor nok båndbredde til å støtte tilgang til og bruk av et minimum av grunnleggende tjenester som gjenspeiler de tjenestene som flertallet av sluttbrukerne bruker. For dette formål bør Kommisjonen overvåke utviklingen i bruken av internett for å identifisere de nettbaserte tjenestene som flertallet av sluttbrukerne i hele Unionen bruker, og som er nødvendige for sosial og økonomisk deltakelse i samfunnet, og ajourføre listen i samsvar med dette. Kravene i unionsretten til åpen internetttilgang, særlig forordning (EU) 2015/2120, bør få anvendelse på alle tilstrekkelige internetttilgangstjenester via bredbånd.
- 216) Forbrukerne bør ikke være forpliktet til å bruke tilgangstjenester de ikke ønsker, og forbrukere som omfattes bør derfor på anmodning kunne begrense leveringspliktige tjenester til en overkommelig pris til talekommunikasjonstjenester.
- 217) Medlemsstatene bør kunne utvide tiltak knyttet til overkommelige priser og utgiftskontroll til svært små, små og mellomstore bedrifter og ideelle organisasjoner, forutsatt at de oppfyller de relevante vilkårene.
- 218) Nasjonale reguleringsmyndigheter bør i samarbeid med andre vedkommende myndigheter kunne overvåke utviklingen av og nivået på takstene for tjenester som faller inn under plikten til å tilby leveringspliktige tjenester. Slik overvåking bør utføres på en slik måte at den ikke medfører en for stor

administrativ byrde verken for nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter, eller for tilbydere av slike tjenester.

- 219) Med en overkommelig pris menes en pris som er definert av medlemsstatene på nasjonalt plan i lys av særlige nasjonale forhold. Dersom medlemsstatene fastsetter at sluttbrukerprisene for tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester ikke er overkommelige for forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov, herunder eldre, sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne og forbrukere i landdistrikter eller geografisk avsidesliggende områder, bør de treffe egnede tiltak. Med henblikk på dette kan medlemsstatene gi disse forbrukerne direkte støtte til kommunikasjonsformål, som kan være en del av sosiale ytelser eller i form av verdikuponger eller direkte betalinger til disse forbrukerne. Dette kan være et egnet alternativ som tar hensyn til behovet for å redusere konkurransevriddingene så mye som mulig. Alternativt, eller i tillegg, kan medlemsstatene kreve at tilbydere av slike tjenester tilbyr disse forbrukerne grunnleggende takstalternativer eller pakker.
- 220) Det å sikre overkommelige priser kan omfatte særlige takstalternativer eller pakker for å ivareta behovene til brukere med lav inntekt eller med særlige sosiale behov. Slike tilbud bør gis med grunnleggende funksjoner for å unngå vridning i markedets virkeområde. For den enkelte forbruker bør overkommelige priser være tuftet på deres rett til å inngå avtale med en tilbyder, tilgang til et nummer, kontinuerlig tilknytning til en tjeneste og en mulighet til å ha oversikt over og kontrollere sine utgifter.
- 221) Dersom en medlemsstat krever at tilbyderne skal tilby forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov takstalternativer eller pakker som skiller seg fra dem som tilbys på vanlige forretningsmessige vilkår, bør disse takstalternativene eller pakkene tilbys av alle tilbydere av internetttilgangstjenester og talekommunikasjonstjenester. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet bør det å kreve at alle tilbydere av internetttilgangstjenester og talekommunikasjonstjenester skal tilby takstalternativer eller pakker, ikke føre til en for stor administrativ eller finansiell byrde for disse tilbyderne eller medlemsstatene. Dersom en medlems-

stat påviser en slik for stor administrativ eller finansiell byrde på grunnlag av en objektiv vurdering, kan den unntaksvis beslutte å pålegge forpliktelsen til å tilby særlige takstalternativer eller pakker bare på utpekte tilbydere. Den objektive vurderingen bør også ta hensyn til fordelene som muligheten til å velge mellom forskjellige tilbydere gir forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov, og fordelene for alle tilbydere som kan dra nytte av å være en tilbyder av leveringspliktige tjenester. Dersom en medlemsstat unntaksvis beslutter å pålegge bare bestemte tilbydere en forpliktelse til å tilby særlige takstalternativer eller pakker, bør de sikre at forbrukere med lav inntekt eller særlige behov har mulighet til å velge mellom forskjellige tilbydere som tilbyr reduserte takster for disse gruppene. I visse situasjoner vil medlemsstatene muligens ikke kunne garantere muligheten til å velge mellom forskjellige tilbydere, for eksempel dersom det bare er ett foretak som tilbyr tjenester i det området der den som bruker tjenesten, er bosatt, eller dersom det vil gi medlemsstaten en for stor ytterligere organisatorisk og finansiell byrde å gi en slik valgmulighet.

- 222) Pris bør ikke lenger være noe hinder for forbrukernes tilgang til et minstilbud av tilknytningstjenester. En rett til å inngå avtale med en tilbyder bør innebære at forbrukere som kan få avslag, særlig forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov, bør ha mulighet til å inngå en avtale om levering av tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester til en overkommelig pris, minst på et fast sted med enhver tilbyder av slike tjenester på dette stedet, eller en utpekt tilbyder, dersom en medlemsstat unntaksvis har besluttet å utpeke én eller flere tilbydere til å tilby disse takstalternativer eller pakkene. For å minimere den økonomiske risikoen, for eksempel manglende betaling av regninger, bør tilbyderne stå fritt til å inngå avtale på vilkår om forhåndsbetaling, på grunnlag av individuelle forhåndsbetalte enheter til en overkommelig pris.
- 223) For å sikre at borgerne kan nås via talekommunikasjonstjenester bør medlemsstatene sikre at de har et nummer til rådighet i et rimelig tidsrom, også i perioder uten bruk av talekommunikasjonstjenester. Tilbyderne bør kunne innføre ordninger for å kontrol-

- lere om forbrukeren fortsatt er interessert i å ha nummeret til rådighet.
- 224) Erstatning til tilbydere av slike tjenester under slike forhold behøver imidlertid ikke å føre til konkurransevidning, forutsatt at disse tilbyderne kompenseres for den særskilte nettokostnaden, og at nettokostnaden dekkes inn på en konkurransenøytral måte.
- 225) For å kunne vurdere behovet for tiltak som sikrer overkommelige priser, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene i samarbeid med andre vedkommende myndigheter kunne overvåke utviklingen og detaljene i tilbud om takstalternativer eller pakker til forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov.
- 226) Medlemsstatene bør innføre tiltak som fremmer opprettelsen av et marked for produkter og tjenester til overkommelige priser som er tilpasset forbrukere med nedsatt funksjonsevne, herunder utstyr med hjelpemiddelteknologi. Dette kan blant annet oppnås ved å vise til europeiske standarder, eller ved å støtte gjennomføringen av krav i henhold til unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester. Medlemsstatene bør innføre hensiktsmessige tiltak i samsvar med nasjonale omstendigheter som gir medlemsstatene fleksibilitet til å treffe særlige tiltak, for eksempel dersom markedet ikke leverer produkter og tjenester til overkommelige priser som er tilpasset forbrukere med nedsatt funksjonsevne under normale økonomiske forhold. Disse tiltakene kan omfatte direkte økonomisk støtte til sluttbrukere. Kostnadene for taleformidlingstjenester for forbrukere med nedsatt funksjonsevne bør tilsvare gjennomsnittskostnaden for talekommunikasjonstjenester.
- 227) Med taleformidlingstjenester menes tjenester som muliggjør toveiskommunikasjon mellom fjernsluttbrukere av forskjellige kommunikasjonsformer (for eksempel tekst, tegn, tale) ved å sørge for konvertering mellom disse kommunikasjonsformene, vanligvis ved hjelp av en menneskelig operatør. Tekst i sanntid er definert i samsvar med unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester og er en form for tekstkonvertering i punkt-til-punkt-situasjoner eller i flerpunktskonferanse der den teksten som skrives inn, sendes på en slik måte at brukeren oppfatter kommunikasjonen som kontinuerlig på et tegn-for-tegn-grunnlag.
- 228) Til datakommunikasjon med hastigheter som er tilstrekkelige til å gi tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd, er fastlinjetilknytning så godt som allment tilgjengelig og brukes av et flertall av Unionens borgere. Standard fast bredbåndsdekning og tilgjengelighet i Unionen var på 97 % av husstandene i 2015, med en gjennomsnittlig ibruktaking på 72 %, og tjenester basert på trådløs teknologi hadde enda større dekning. Det er imidlertid forskjeller mellom medlemsstatene når det gjelder tilgjengelighet og overkommelige priser med hensyn til fast bredbånd i byområder og landdistrikter.
- 229) Markedet spiller en ledende rolle når det gjelder å sikre tilgjengelighet av internetttilgang via bredbånd med stadig stigende kapasitet. I områder der markedet ikke leverer, virker andre offentlige politiske tiltak som støtter tilgjengeligheten av tilstrekkelige internettilknytninger via bredbånd, i prinsippet mer kostnadseffektive og mindre markedsvridende enn plikter til å tilby leveringspliktige tjenester, for eksempel bruk av finansielle instrumenter som de som er tilgjengelige gjennom Det europeiske fondet for strategiske investeringer og Ordningen for et sammenkople Europa, bruk av offentlig finansiering fra de europeiske struktur- og investeringsfondene, som knytter dekningskrav til rettigheter til å bruke radiospektrum for å støtte utbyggingen av bredbåndnett i mindre tettbefolkede områder, og offentlig investering i samsvar med Unionens statsstøtteregele.
- 230) Dersom det viser seg, etter at det er gjennomført en behørig vurdering, og idet det tas hensyn til resultatene av den geografiske undersøkelsen av nettutbygging foretatt av vedkommende myndighet eller de nyeste opplysningene som er tilgjengelig for medlemsstatene før resultatene fra den første geografiske undersøkelsen er tilgjengelig, at det er sannsynlig at verken markedet eller ordningene for offentlige inngrep vil gi sluttbrukerne i visse områder en tilknytning som vil kunne levere en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert av medlemsstatene og talekommunikasjonstjenester på et fast sted, bør medlemsstaten ha muligheten til unntaksvis å utpeke forskjellige tilbydere eller grupper av tilbydere av slike tjenester i de

forskjellige relevante delene av det nasjonale territoriet. I tillegg til den geografiske undersøkelsen bør medlemsstatene om nødvendig kunne bruke ytterligere dokumentasjon for å fastslå i hvilket omfang tilstrekkelig internettilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester er tilgjengelig på et fast sted. Denne ytterligere dokumentasjonen kan omfatte data som er tilgjengelige for de nasjonale reguleringsmyndighetene gjennom framgangsmåten for markedsanalyse og data innsamlet fra brukere. Medlemsstatene bør kunne begrense plikten til å tilby leveringspliktige tjenester til støtte for tilgjengeligheten av tilstrekkelige internettilgangstjenester via bredbånd til sluttbrukerens hovedoppholdssted eller bosted. Det bør ikke være begrensninger på tekniske midler for opprettelse av tilstrekkelig internettilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester på et fast sted, idet det kan benyttes trådbasert eller trådløs teknologi, og heller ingen begrensning på hvilke foretak som skal oppfylle deler av eller hele plikten til å tilby leveringspliktige tjenester.

- 231) I samsvar med nærhetsprinsippet er det medlemsstatene som ut fra objektive kriterier skal beslutte hvilke foretak som skal utpekes til å tilby leveringspliktige tjenester i henhold til dette direktivet, idet de eventuelt tar hensyn til foretakets evne og vilje til å påta seg hele eller deler av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester. Dette er ikke til hinder for at medlemsstatene kan ta inn i utpekingsprosessen særlige vilkår begrunnet i effektivitet, herunder gruppering av geografiske områder eller komponenter eller fastsettelse av minsteperioder for utpekingen.
- 232) Kostnadene ved å sikre tilgjengelighet av en forbindelse som kan levere en tilstrekkelig internettilgangstjeneste via bredbånd som identifisert i samsvar med dette direktivet, og talekommunikasjonstjenester på et fast sted til en overkommelig pris innenfor rammen av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester bør beregnes, særlig ved å vurdere den forventede økonomiske byrden for tilbydere og brukere i sektoren for elektronisk kommunikasjon.
- 233) Som utgangspunkt vil krav om å sikre nasjonal dekning som er pålagt i utpekingsprosessen, sannsynligvis utelukke eller avskrekke visse foretak fra å søke om å bli utpekt som tilbyder av leveringspliktige tjenester. Utpe-

king av tilbydere med plikt til å tilby leveringspliktige tjenester for en for lang eller ubestemt periode kan også føre til at visse tilbydere er utelukket på forhånd. Dersom en medlemsstat beslutter å utpeke én eller flere tilbydere for å oppnå overkommelige priser, bør dette kunne være andre tilbydere enn dem som er utpekt med henblikk på tilgjengelighetselementet i leveringsplikten.

- 234) Dersom en tilbyder som unntaksvis er utpekt til å tilby andre takstalternativer eller pakker enn dem som tilbys på vanlige forretningsmessige vilkår i henhold til dette direktivet eller til å sikre tilgjengelighet på et fast sted av en tilstrekkelig internettilgangstjeneste via bredbånd eller talekommunikasjonstjenester som definert i samsvar med dette direktivet, velger å avhende en vesentlig del av, sett i forhold til dens plikt til å tilby leveringspliktige tjenester, eller alle sine eierandeler i lokale aksessnett på det nasjonale territoriet til en separat juridisk enhet med en annen overordnet eier, bør vedkommende myndighet vurdere virkningene av transaksjonen for å sikre at plikten til å tilby leveringspliktige tjenester opprettholdes i hele eller deler av det nasjonale territoriet. For dette formål bør tilbyderen på forhånd melde avhendelsen til vedkommende myndighet som har pålagt plikten til å tilby leveringspliktige tjenester. Vedkommende myndighets vurdering bør ikke påvirke gjennomføringen av transaksjonen.
- 235) For å sikre stabilitet og støtte en gradvis overgang bør medlemsstatene kunne fortsette å sikre tilbud av leveringspliktige tjenester på sitt territorium, unntatt tilstrekkelig internettilgang via bredbånd og talekommunikasjonstjenester på et fast sted, som inngår i virkeområdet for deres plikt til å tilby leveringspliktige tjenester på grunnlag av direktiv 2002/22/EF på datoen for dette direktivets ikrafttredelse, forutsatt at tjenestene eller sammenlignbare tjenester ikke er tilgjengelige på vanlige forretningsmessige vilkår. Ved å tillate medlemsstatene fortsatt å sikre offentligheten offentlige betalingstelefoner der det brukes mynter, betalingskort eller forhåndsbetalte telefonkort, herunder kort sammen med en inntastet kode, telefonkataloger og nummeropplysningstjenester innenfor rammene av ordningen med leveringspliktige tjenester, så lenge det er et dokumentert behov, vil de ha den nødven-

dige fleksibiliteten til på behørig måte å ta hensyn til forskjellige

nasjonale forhold. Dette kan omfatte å tilby offentlige betalingstelefoner på de viktigste innreisepunktene i landet, for eksempel luft- havner eller tog- og busstasjoner, samt steder som brukes av personer i en nødssituasjon, for eksempel sykehus, politistasjoner og nød- oppstillingsplasser på hovedveiene, for å opp- fylle rimelige behov hos sluttbrukerne, her- under særlig sluttbrukere med nedsatt funk- sjonsevne.

- 236) Medlemsstatene bør overvåke forbrukernes situasjon med hensyn til bruk av tilstrekke- lig internettilgang via bredbånd og talekom- munikasjonstjenester, særlig med hensyn til overkommelige priser. En overkommelig pris for tilstrekkelig internettilgang via bred- bånd og talekommunikasjonstjenester hen- ger sammen med hvor detaljerte opplysnin- ger brukerne får om utgiftene til bruken samt de relative kostnadene ved bruk i for- hold til andre tjenester, og er også knyttet til deres mulighet til å kontrollere utgiftene. Overkommelige priser innebærer derfor at forbrukerne gis makt gjennom forpliktelser som pålegges tilbydere. Disse forpliktelsene omfatter spesifiserte regninger på et fastsatt detaljnivå, mulighet for forbrukerne til selektivt å sperre for visse anrop, for eksem- pel dyre anrop til tjenester med forhøyet takst, mulighet til å kontrollere utgiftene gjennom forhåndsbetaling og motregning av tilknytningsavgifter. Det kan bli nødvendig å vurdere slike tiltak på nytt og endre dem på bakgrunn av markedsutviklingen. Spesifi- serte regninger på bruken av internettilgang bør angi bare klokkeslett, varighet og stør- relsen på forbruket ved en brukssesjon, men ikke angi hvilke nettsteder eller slutt- punkter på internett som er tilkopledd ved en slik brukssesjon.

- 237) Med unntak av tilfeller der regninger stadig betales for sent eller ikke betales, bør for- brukere som er berettiget til overkommelige takster, i påvente av en løsning av tvisten, vernes mot umiddelbar frakopling fra nettet på grunn av en ubetalt regning, og de bør, særlig ved tvister om høye regninger for tje- nester med forhøyet takst, fortsatt ha tilgang til grunnleggende talekommunikasjonstje- nester og et minstetilbud av internettilgang som definert av medlemsstatene. Medlems- statene bør kunne beslutte at slik tilgang skal opprettholdes bare dersom abonnenten

fortsetter å betale for leie av linje eller for grunnleggende internettilgang.

- 238) Dersom levering av tilstrekkelig internettil- gang via bredbånd og talekommunikasjons- tjenester eller levering av andre tjenester i samsvar med dette direktivet medfører en urimelig byrde for en tilbyder, idet det tas behørig hensyn til utgifter og inntekter samt immaterielle fordeler som det å levere de berørte tjenestene medfører, kan denne uri- melige byrden medtas i en eventuell bereg- ning av nettokostnader ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester.
- 239) Medlemsstatene bør ved behov opprette ordninger for finansiering av nettokostna- dene i forbindelse med plikt til å tilby leve- ringspliktige tjenester dersom det er påvist at forpliktelsene bare kan oppfylles med tap eller til en nettokostnad som ikke er i sam- svar med alminnelige forretningsstandarder. Det er viktig å sikre at nettokostnaden i for- bindelse med plikt til å tilby leveringsplik- tige tjenester beregnes riktig, at enhver finansiering foretas med færrest mulig for- styrrelser for marked og foretak, og at den er forenlig med artikkel 107 og 108 i TEUV.
- 240) Enhver beregning av nettokostnaden for plikten til å tilby leveringspliktige tjenester bør ta tilstrekkelig hensyn til kostnader og inntekter samt immaterielle fordeler som føl- ger av tilbud av leveringspliktige tjenester, men bør ikke hindre det overordnede målet om å sikre at prisstrukturene gjenspeiler kostnadene. Enhver nettokostnad i forbin- delse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester bør beregnes på grunnlag av fram- gangsmåter som gir innsyn.
- 241) Å ta hensyn til immaterielle fordeler inne- bærer at en beregnet verdi i penger av de indirekte fordelene som et foretak oppnår gjennom sin stilling som tilbyder av leve- ringspliktige tjenester, trekkes fra den direkte nettokostnaden i forbindelse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester, med sikte på å beregne den samlede kost- nadsbyrden.
- 242) Dersom plikten til å tilby leveringspliktige tjenester utgjør en urimelig byrde for en til- byder, bør medlemsstatene tillates å innføre ordninger for effektiv dekning av nettokost- nadene. Dekning via offentlige midler er én metode for dekning av nettokostnadene i forbindelse med plikten til å tilby leverings- pliktige tjenester. Fordeling av nettokostna- dene ved plikten til å tilby leveringspliktige

tjenester mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester er en annen metode.

Medlemsstatene bør kunne finansiere nettokostnadene ved ulike deler av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester gjennom ulike ordninger eller finansiere nettokostnadene for noen av eller alle delene gjennom en av ordningene eller en kombinasjon av begge. Tilstrekkelig internetttilgang via bredbånd gir fordeler ikke bare for sektoren for elektronisk kommunikasjon, men også for den nettbaserte økonomien i sin alminnelighet og samfunnet som helhet. Levering av en forbindelse som støtter bredbåndshastighet til et større antall sluttbrukere gjør at de kan bruke nettbaserte tjenester og delta aktivt i det digitale samfunnet. Ved å sikre slike forbindelser på grunnlag av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester tjener man både allmennhetens interesse og interessene til elektroniske kommunikasjons tjenester. Disse kjensgjerningene bør tas i betraktning av medlemsstatene når de velger og utarbeider ordninger for å dekke nettokostnadene.

- 243) Dersom kostnadene dekkes gjennom fordeling av nettokostnadene ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester mellom tilbyderne av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, bør medlemsstatene sikre at fordelingen mellom tilbyderne bygger på objektive kriterier som ikke innebærer forskjellsbehandling, og som er i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet. Dette prinsippet hindrer ikke medlemsstatene i å gjøre unntak for nyinntredere som ikke har fått tilstrekkelig fotfeste på markedet. Enhver finansieringsordning må sikre at markedsdeltakerne bidrar bare til finansiering av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester og ikke av annen virksomhet som ikke er direkte forbundet med tilbud av leveringspliktige tjenester. Dekningsordninger bør være i samsvar med unionsrettens prinsipper og, særlig når det gjelder fordelingsordninger, prinsippene om likebehandling og forholdsmessighet. Enhver finansieringsordning bør sikre at brukere i en medlemsstat ikke bidrar til å dekke kostnadene ved å tilby leveringspliktige tjenester i en annen medlemsstat. Det bør være mulig å fordele nettokostnadene ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester mellom alle eller visse bestemte grupper av tilbydere. Medlemsstatene bør sikre at fordelingsordningen er i

samsvar med prinsippene om åpenhet, minst mulig markedsvridning, likebehandling og forholdsmessighet. Minst mulig markedsvridning innebærer at bidrag innkreves på en slik måte at det så langt mulig minsker virkningen av den økonomiske byrden på sluttbrukerne, f.eks. ved at bidragene spres mest mulig.

- 244) Tilbydere som mottar finansiering av leveringspliktige tjenester, bør gi de nasjonale reguleringsmyndighetene tilstrekkelig detaljerte opplysninger om de bestemte elementene som krever slik finansiering, som begrunnelse for sin søknad. Medlemsstatenes ordninger for kostnadsberegning og finansiering av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester bør meddeles Kommisjonen slik at den kan kontrollere at de er forenlige med TEUV. Medlemsstatene bør sikre faktisk åpenhet om og kontroll av de beløpene som kreves til finansiering av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester. Beregningen av nettokostnadene ved å tilby leveringspliktige tjenester bør være basert på en objektiv og åpen metode for å sikre en så kostnadseffektiv levering av leveringspliktige tjenester som mulig og fremme like konkurransevilkår for markedsdeltakerne. Dersom man gjør metoden som er tenkt benyttet til å beregne nettokostnadene for enkelte deler av den leveringspliktige tjenesten kjent på forhånd før beregningen gjennomføres, kan det bidra til å oppnå økt åpenhet.
- 245) Medlemsstatene kan ikke pålegge markedsdeltakere finansielle bidrag til tiltak som ikke er en del av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester. De enkelte medlemsstatene står fritt til å pålegge særlige tiltak (utenfor virkeområdet for plikten til å tilby leveringspliktige tjenester) og finansiere dem i samsvar med unionsretten, men ikke ved hjelp av bidrag fra markedsdeltakerne.
- 246) For effektivt å kunne støtte fritt varebytte og fri bevegelse for tjenester og personer i Unionen, bør det være mulig å bruke visse nasjonale nummerressurser, særlig visse ikke-geografiske numre, på en eksteritorial måte, det vil si utenfor territoriet til den tildelede medlemsstaten. I lys av den betydelige risikoen for bedrageri med hensyn til kommunikasjon mellom personer, bør slik eksteritorial bruk tillates bare ved levering av andre elektroniske kommunikasjons tjenester enn person-til-person-kommunika-

sjonstjenester. Håndheving av relevant nasjonal rett, særlig forbrukervernregler og andre regler i forbindelse med bruk av nummerressurser, bør sikres av medlemsstatene uavhengig av hvor bruksrettighetene er gitt og hvor nummerressurser brukes i Unionen. Medlemsstatene har fortsatt myndighet til å anvende sin nasjonale rett på nummerressursene som brukes på deres territorium, herunder dersom rettighetene er gitt i en annen medlemsstat.

247) De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter i medlemsstatene der det brukes nummerressurser fra en annen medlemsstat, har ikke kontroll over disse nummerressursene. Det er derfor viktig at den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet i medlemsstaten som gir rett til eksteritorial bruk, også sikrer effektivt vern av sluttbrukerne i de medlemsstatene der disse numrene brukes. For å oppnå effektivt vern bør den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet som gir rettigheter til eksteritorial bruk, stille vilkår i samsvar med dette direktivet med hensyn til tilbyderens overholdelse av forbrukervernregler og andre regler i forbindelse med bruken av nummerressurser i de medlemsstatene der disse ressursene vil bli anvendt.

248) De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter i de medlemsstatene der det brukes nummerressurser, bør kunne be om støtte fra de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter som ga rettigheter til å bruke nummerressurser for å bidra til å håndheve sine regler. Håndhevingstiltak fra den nasjonale reguleringsmyndigheten eller andre vedkommende myndigheter som ga bruksrettigheter bør omfatte sanksjoner som virker avskrekkende, særlig, ved et alvorlig brudd, tilbaketrekking av retten til eksteritorial bruk for nummerressursene som er tildelt det aktuelle foretaket. Kravene til eksteritorial bruk bør ikke berøre medlemsstatenes myndighet til å sperre, fra tilfelle til tilfelle, tilgang til numre eller tjenester der dette er berettiget på grunn av svin del eller misbruk. Eksteritorial bruk av nummerressurser bør ikke berøre Unionens regler knyttet til levering av nettgjestingstjenester, herunder de som er knyttet til å forebygge unormal bruk eller misbruk av nett-

gjestingstjenester som er underlagt prisregulering i sluttbrukerleddet, og som drar nytte av regulerte nettgjestingspriser i engrosleddet. Medlemsstatene bør fortsatt kunne inngå særlige avtaler om eksteritorial bruk av nummerressurser med tredjestater.

249) Medlemsstatene bør fremme trådløs levering av nummerressurser for å lette skifte mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester. Trådløs levering av nummerressurser gjør det mulig å omprogrammere identifikatorer for kommunikasjonsutstyr uten fysisk tilgang til de aktuelle enhetene. Denne funksjonen er særlig relevant for maskin-til-maskin-tjenester, det vil si tjenester som innebærer automatisk overføring av data og informasjon mellom enheter eller programvarebaserte applikasjoner med begrenset eller ingen menneskelig medvirkning. Tilbydere av slike maskin-til-maskin-tjenester vil muligens ikke kunne benytte den fysiske tilgangen til sine enheter ettersom de brukes med fjerntilgang, til det store antallet enheter som er utplassert, eller til deres bruksmønstre. På bakgrunn av det nye maskin-til-maskin-markedet og ny teknologi bør medlemsstatene arbeide for å sikre teknologinøytralitet ved å fremme trådløs levering.

250) Tilgang til nummerressurser på grunnlag av objektive kriterier som sikrer innsyn og likebehandling, er avgjørende for konkurransen mellom foretak innenfor sektoren for elektronisk kommunikasjon. Medlemsstatene bør kunne tildele rettigheter til å bruke nummerressurser til andre foretak enn tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i lys av den økende betydningen av numre for forskjellige tjenester på tingen es internett. Alle elementer i den nasjonale nummerplanen bør forvaltes av nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter, herunder punktkoder som brukes ved nettadresse ring. Dersom det er nødvendig å harmonisere nummerressursene i Unionen for å støtte utviklingen av felleseuropeiske tjenester eller tjenesteyting over landegrensene, særlig nye maskin-til-maskin-baserte tjenester som oppkoblede biler, og dersom etter spørselen etter kan ikke dekkes av de eksisterende nummerressursene, kan Kommisjonen treffe gjennomføringstiltak med bistand fra BEREC.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innleggelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- 251) Det bør være mulig å oppfylle kravet om å offentliggjøre beslutninger om tildeling av rettigheter til bruk av nummerressurser ved at disse beslutningene gjøres offentlig tilgjengelige via et nettsted.
- 252) Med tanke på de særskilte aspektene som gjelder etterlysning av forsvunne barn, bør medlemsstatene opprettholde sin forpliktelse til å sikre at det faktisk finnes en velfungerende tjeneste for etterlysning av forsvunne barn på deres territorium via nummeret 116000. Medlemsstatene bør treffe egnede tiltak for å sikre at det oppnås en tilstrekkelig høy kvalitet på tjenesten i driften av 116000-nummeret.
- 253) Parallelt med 116000-nummeret til direkte-linjen for forsvunne barn sikrer mange medlemsstater også at barn får tilgang til en barnevennlig tjeneste med en hjelpetelefon for barn som trenger omsorg og vern, ved bruk av nummeret 116111. Disse medlemsstatene og Kommisjonen bør sikre at borgerne, særlig hos barn og nasjonale barnevernsordninger, gjøres oppmerksom på hjelpetelefonen 116111.
- 254) Et indre marked innebærer at sluttbrukerne har tilgang til alle numre i andre medlemsstaters nasjonale nummerplaner og tilgang til tjenester som anvender ikke-geografiske numre, herunder gratisnumre og numre med forhøyet takst i Unionen, unntatt dersom sluttbrukeren som anropes, av forretningsmessige årsaker har valgt å begrense tilgangen fra bestemte geografiske områder. Sluttbrukere bør også kunne få tilgang til numre fra universelle internasjonale gratisnumre (UIFN). Det bør ikke legges hindringer i veien for tilgang over landegrensene til nummerressurser og tilhørende tjenester, unntatt i objektivt begrunnede tilfeller, for eksempel for å bekjempe bedrageri eller misbruk (for eksempel i forbindelse med bestemte tjenester med forhøyet takst), dersom nummeret anses bare å ha et nasjonalt formål (for eksempel et nasjonalt kortnummer) eller dersom dette ikke er økonomisk gjennomførbart. Den taksten som kreves fra anropere som foretar anrop fra steder utenfor den berørte medlemsstaten, behøver ikke være den samme som for anropere som foretar anrop fra medlemsstaten. Brukerne bør ha full informasjon på forhånd og på en tydelig måte om eventuelle avgifter for gratisnumre, for eksempel avgifter for internasjonale anrop til numre som er tilgjengelige gjennom vanlige internasjonale retningsnumre. Dersom inntekter fra samtrafikk eller andre tjenester holdes tilbake av tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester på grunn av bedrageri eller misbruk, bør medlemsstatene sikre at tilbakeholdte inntekter fra tjenester betales tilbake til sluttbrukerne som er berørt av den aktuelle svindelen eller det aktuelle misbruket, dersom det er mulig.
- 255) I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet bør en rekke bestemmelser om sluttbrukeres rettigheter i dette direktivet ikke få anvendelse på svært små bedrifter som tilbyr bare nummeravhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. I henhold til rettspraksis ved Domstolen skal definisjonen av små og mellomstore bedrifter, som omfatter svært små bedrifter, tolkes strengt. For å omfatte bare foretak som faktisk er uavhengige, svært små bedrifter, er det nødvendig å undersøke strukturen til svært små bedrifter som utgjør en økonomisk gruppe, hvis styrke er større enn styrken til en svært liten bedrift, og å sikre at definisjonen av svært små bedrifter ikke omgås på et rent formelt grunnlag.
- 256) Gjennomføringen av det indre marked for elektronisk kommunikasjon krever at det fjernes hindringer mot at sluttbrukerne får grensekryssende tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester i hele Unionen. Tilbydere av elektronisk kommunikasjon til allmennheten bør ikke nekte eller begrense tilgang for eller forskjellsbehandle sluttbrukere på grunnlag av deres nasjonalitet eller bostedsstat eller medlemsstaten der de er etablert. Differensiering bør imidlertid være mulig på grunnlag av objektivt begrunnede forskjeller i kostnader og risiko, uten å være begrenset av tiltakene fastsatt i forordning (EU) nr. 531/2012 med hensyn til misbruk eller unormal bruk av regulerte nettgjestingstjenester i sluttbrukerleddet.
- 257) Avvikende gjennomføring av reglene for vern av sluttbrukere har skapt betydelige hindringer på det indre marked som påvirker både tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester og sluttbrukere. Disse hindringene bør reduseres ved å anvende de samme reglene som sikrer et høyt felles nivå for forbrukervern i hele Unionen. En kalibrert full harmonisering av sluttbrukernes rettigheter som omfattes av dette direktiv, bør i betydelig grad øke rettssikkerheten for

både sluttbrukere og tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester, og bør i betydelig grad redusere etableringshindringer og den unødvendige byrden ved regeloverholdelse som skyldes et fragmentert regelverk. Full harmonisering bidrar til å

overvinne hindringer for det indre markedes virkemåte som følge av slike nasjonale bestemmelser om sluttbrukernes rettigheter, som samtidig beskytter nasjonale tilbydere mot konkurranse fra andre medlemsstater. For å oppnå et høyt felles nivå for forbrukervern bør en rekke bestemmelser om sluttbrukernes rettigheter forbedres i rimelig grad i dette direktivet i lys av beste praksis i medlemsstatene. Full harmonisering av sluttbrukernes rettigheter øker deres tillit til det indre marked, ettersom de nyter godt av et tilsvarende høyt vernnivå når de bruker elektroniske kommunikasjonstjenester, ikke bare i sin egen medlemsstat, men også når de bor, arbeider og er på reise i andre medlemsstater. Full harmonisering bør gjelde bare de formålene som omfattes av bestemmelsene om sluttbrukernes rettigheter i dette direktivet. Det bør derfor ikke berøre nasjonal rett med hensyn til de aspektene ved vern av sluttbrukere, herunder visse aspekter ved tiltak for åpenhet som ikke omfattes av slike bestemmelser. For eksempel bør tiltak i forbindelse med forpliktelser om åpenhet som ikke omfattes av dette direktivet, anses som forenlige med prinsippet om full harmonisering, mens ytterligere krav som gjelder åpenhetsspørsmål som omfattes av dette direktivet, for eksempel offentliggjøring av opplysninger, ikke bør anses å være forenlige. Videre bør medlemsstatene kunne opprettholde eller innføre nasjonale bestemmelser om spørsmål som ikke behandles særskilt i dette direktivet, særlig for å håndtere nye problemer.

- 258) Avtaler er et viktig redskap for sluttbrukere for å sikre innsyn i opplysninger og rettssikkerhet. De fleste tjenestetilbydere i en konkurransesituasjon inngår avtaler med sine kunder fordi det er ønskelig av kommersielle grunner. I tillegg til dette direktivet får kravene i gjeldende unionsregelverk for forbrukervernlovgivning i forbindelse med avtaler, særlig rådsdirektiv 93/13/EØF³⁷ og

europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/EU³⁸, anvendelse på forbrukertransaksjoner i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Det at dette direktivet omfatter krav om å gi opplysninger som også kan være påkrevd i henhold til direktiv 2011/83/EU, bør ikke føre til at de samme opplysningene gis både i dokumenter før og etter inngåelsen av avtalen. Relevante opplysninger som gis i forbindelse med dette direktivet, herunder eventuelle mer beskrivende og detaljerte opplysningskrav, bør anses å oppfylle de tilsvarende kravene i henhold til direktiv 2011/83/EU.

- 259) Noen av disse bestemmelsene om vern av sluttbrukerne som i utgangspunktet gjelder bare forbrukere, det vil si bestemmelsene om avtaleopplysninger, avtalens lengste løpetid og pakker, bør ikke komme bare forbrukere til gode, men også svært små og små bedrifter og ideelle organisasjoner som definert i nasjonal rett. Forhandlingsposisjonen til disse kategoriene av foretak og organisasjoner kan sammenlignes med forbrukernes, og de bør derfor nyte godt av samme vernnivå, med mindre de uttrykkelig gir avkall på disse rettighetene. Forpliktelser om avtaleopplysninger i dette direktivet, herunder de i direktiv 2011/83/EU som er nevnt i dette direktivet, bør få anvendelse uavhengig av om det er foretatt betaling, og av hvor stort beløp kunden skal betale. Forpliktelsene om avtaleopplysninger, herunder de som inngår i direktiv 2011/83/EU, bør automatisk få anvendelse på svært små og små bedrifter og ideelle organisasjoner, med mindre de foretrekker å framforhandle egne avtalevilkår med tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester. I motsetning til svært små og små bedrifter og ideelle organisasjoner, har større bedrifter vanligvis større forhandlingskraft og er derfor ikke avhengig av de samme kravene til avtaleopplysninger som forbrukere. Andre bestemmelser, for eksempel med hensyn til nummroverførbarhet, som er viktige også for større foretak, bør fortsatt gjelde for alle sluttbrukere. Ideelle organisasjoner er rettssubjekter som ikke opptjener et overskudd

³⁷ Rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler (EFT L 95 av 21.4.1993, s. 29).

³⁸ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter, om endring av rådsdirektiv 93/13/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF og om oppheving av rådsdirektiv 85/577/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF (EUT L 304 av 22.11.2011, s. 64).

for sine eiere eller medlemmer. Vanligvis er ideelle organisasjoner veldedige organisasjoner eller andre typer organisasjoner av allmenn interesse. Derfor er det i lys av sammenlignbare situasjoner berettiget å behandle slike organisasjoner på samme måte som svært små eller små bedrifter i henhold til dette direktivet når det gjelder sluttbrukernes rettigheter.

- 260) Særtrekkene i sektoren for elektronisk kommunikasjon krever i tillegg til horisontale avtaleregler, et begrenset antall ytterligere bestemmelser om vern av sluttbrukere. Sluttbrukere bør blant annet underrettes om eventuelle tilbudte kvalitetsnivåer på tjenestene, vilkår for salgsfremmende tiltak og heving av avtaler, gjeldende takstplaner og takster for tjenester som er underlagt bestemte prisvilkår. Disse opplysningene er relevante for tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester. Uten at det berører gjeldende regler for vern av personopplysninger bør en tilbyder av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester ikke være underlagt forpliktelsene med hensyn til opplysningskrav for avtaler der denne tilbyderen og tilknyttede selskaper eller personer ikke mottar noen godtgjøring som er direkte eller indirekte knyttet til levering av elektroniske kommunikasjonstjenester, for eksempel dersom et universitet gir besøkende fri adgang til sitt trådløse nett på universitetsområdet uten å motta noen godtgjøring, det være seg gjennom betaling fra brukerne eller gjennom reklameinntekter.
- 261) For å gjøre det mulig for sluttbrukeren å foreta et velbegrunnet valg er det viktig at nødvendige relevante opplysninger foreligger før avtaleinngåelsen på et klart og forståelig språk og på et varig medium eller, dersom det ikke er mulig, og uten at det berører definisjonen av varig medium fastsatt i direktiv 2011/83/EU, i et dokument som er gjort tilgjengelig av tilbyderen og er meldt til brukeren, som er enkelt å laste ned, åpne og bruke på enheter som vanligvis brukes av forbrukere. For å gjøre valget lettere bør tilbyderne også framlegge en oversikt over de grunnleggende avtalevilkårene. For å lette sammenlignbarheten og redusere kostnadene ved overholdelse bør Kommisjonen, etter samråd med BEREC, vedta en mal

for slike avtalesammendrag. Opplysningene som gis før avtalen inngås, samt malen for sammendrag bør utgjøre en integrert del av den endelige avtalen. Avtalesammendraget bør være kortfattet og lett å lese, helst ikke lenger enn det som tilsvarer én A4-side eller, dersom en rekke ulike tjenester er satt sammen i én enkelt avtale, tilsvarende opptil tre A4-sider.

- 262) Etter vedtakelsen av forordning (EU) 2015/2120 blir bestemmelsene i dette direktivet om opplysninger om vilkårene som begrenser tilgang til eller bruk av tjenester og programmer, samt opplysninger om trafikkontroll foreldet og bør oppheves.
- 263) Når det gjelder terminalutstyr, bør kundeavtalen inneholde opplysninger om eventuelle vilkår tilbyderen har lagt på bruken av utstyret, for eksempel i form av SIM-låsing av mobilutstyr, dersom nasjonal rett ikke forbyr slike vilkår, samt eventuelle avgifter som påløper ved heving av avtalen enten før eller på en avtalt utløpsdato, herunder eventuelle kostnader forbundet med å beholde utstyret. Dersom sluttbrukeren velger å beholde terminalutstyr som inngikk i pakken ved avtaleinngåelsen, bør en eventuell kompensasjon ikke overskride dens pro rata temporis-verdi beregnet på grunnlag av verdien ved avtaleinngåelsen, eller på grunnlag av den resterende delen av tjenesteavgiften fram til avtalen utløper, avhengig av hvilket beløp som er minst. Medlemsstatene bør kunne velge andre metoder for å beregne kompensasjonssatsen, dersom en slik sats er lik eller mindre enn den beregnede kompensasjonen. Eventuelle begrensninger på bruk av terminalutstyr på andre nett bør oppheves vederlagsfritt av tilbyderen, senest ved betaling av slik kompensasjon.
- 264) Uten at det berører tilbyderens vesentlige forpliktelse knyttet til sikkerheten i henhold til dette direktivet, bør avtalen inneholde opplysninger om hvilken type tiltak tilbyderen eventuelt kan treffe i tilfelle av sikkerhetshendelser, trusler eller sårbarheter. I tillegg bør det i avtalen også angis eventuelle erstatnings- og tilbakebetalingsordninger for tilfeller der en tilbyder reagerer utilstrekkelig på en sikkerhetshendelse, herunder dersom en sikkerhetshendelse som er meldt til tilbyderen, skjer på grunn av kjente sårbarheter i programvare eller maskinvare som produsenten eller utvikleren har utstedt utbedringer til, og tjenestetilbyderen ikke

har anvendt disse utbedringene eller truffet andre hensiktsmessige tiltak.

- 265) Tilgjengeligheten av åpne, ajourførte og sammenlignbare opplysninger om tilbud og tjenester er et viktig element for forbrukerne i konkurransemarkeder der flere tilbydere tilbyr tjenester. Sluttbrukere bør enkelt kunne sammenligne priser på ulike tjenester som tilbys på markedet, på grunnlag av opplysninger som er offentliggjort i lett tilgjengelig

form. For å gjøre det mulig for dem å sammenligne pris og tjenester på en enkel måte, bør vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, kunne kreve større åpenhet fra tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester når det gjelder informasjon, herunder takster, tjenestekvalitet, vilkår for levert terminalutstyr og annen relevant statistikk. Alle slike krav bør ta behørig hensyn til særtrekkene ved disse nettene eller tjenestene. De bør også sikre at tredjeparter har rett til kostnadsfritt å bruke offentlig tilgjengelige opplysninger som er offentliggjort av slike foretak, med sikte på å tilby sammenligningsverktøyer.

- 266) Sluttbrukere kjenner ofte ikke til kostnaden ved deres forbruksatferd eller har vanskeligheter med å beregne sin tidsbruk eller sitt dataforbruk når de benytter elektroniske kommunikasjonstjenester. For å øke åpenheten og gjøre det enklere for sluttbrukere å kontrollere sitt kommunikasjonsbudsjett, er det viktig å gi dem tilgang til ressurser som setter dem i stand til å spore sitt forbruk i tide. I tillegg bør medlemsstatene kunne opprettholde eller innføre bestemmelser om forbruksgrenser som beskytter sluttbrukerne mot uventet høye regninger, herunder i forbindelse med tjenester med forhøyet takst og andre tjenester som er underlagt særlige prisvilkår. Dette gjør det mulig for vedkommende myndigheter å kreve at opplysninger om slike priser skal gis før tjenesten leveres, og berører ikke medlemsstatenes mulighet til å opprettholde eller innføre alminnelige forpliktelser for tjenester med forhøyet takst for å sikre effektivt vern av sluttbrukere.

- 267) Uavhengige sammenligningsverktøyer, for eksempel nettsider, er et effektivt middel for sluttbrukere til å vurdere fordelene ved forskjellige tilbydere av internettilgangstje-

nester og person-til-person-kommunikasjonstjenester, dersom slike leveres mot gjentatte eller forbruksbaserte direkte pengebetalinger, og for å oppnå upartiske opplysninger, særlig ved å sammenligne priser, takster og kvalitetsparametere på ett sted. Slike verktøyer bør være driftsmessig uavhengige av tjenestetilbydere, og ingen tjenestetilbyder bør gis gunstigere behandling i søkeresultatene. Slike verktøyer bør ta sikte på å gi informasjon som er både klar og kortfattet samt fullstendig og detaljert. De bør også ha som mål å omfatte et bredest mulig spekter av tilbud for å kunne gi et representativt bilde og dekke en betydelig del av markedet. Opplysningene som gis på slike verktøyer bør være troverdige, upartiske og åpne. Sluttbrukere bør underrettes om tilgjengeligheten av slike verktøyer. Medlemsstatene bør sikre at sluttbrukere få fri tilgang til minst ett slikt verktøy på deres respektive territorier. Dersom det bare er ett verktøy i en medlemsstat, og dette verktøyet ikke lenger er i drift eller ikke lenger er i samsvar med kvalitetskriteriene, bør medlemsstaten sikre at sluttbrukerne innen rimelig tid har tilgang til et annet sammenligningsverktøy på nasjonalt plan.

- 268) Uavhengige sammenligningsverktøyer kan drives av private foretak, eller av eller på vegne av vedkommende myndigheter, men de bør drives i samsvar med angitte kvalitetskriterier, herunder kravet om å gi opplysninger om eierne, gi nøyaktige og oppdaterte opplysninger, angi tidspunktet for siste oppdatering, fastsette tydelige og objektive kriterier som sammenligningen vil bygge på, og vise et bredt spekter av tilbud som omfatter en betydelig del av markedet. Medlemsstatene bør kunne bestemme hvor ofte sammenligningsverktøyene skal gjennomgå og oppdatere opplysningene de gir til sluttbrukerne, idet det tas hensyn til hvor ofte tilbyderne av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester vanligvis oppdaterer sine takst- og kvalitetsopplysninger.

- 269) For å ivareta offentlighetens interesser med hensyn til bruk av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester og for å oppmuntre til vern av andre personers rettigheter og friheter, bør medlemsstatene med bistand fra tilbyderne kunne utarbeide og spre opplysninger av

offentlig interesse om bruken av slike tjenester. Slike opplysninger bør kunne omfatte opplysninger av offentlig interesse om de vanligste overtredelsene og deres rettslige

følger, for eksempel brudd på opphavsretten, annen ulovlig bruk og spredning av skadelig innhold, råd og måter å beskytte seg mot personlige sikkerhetsrisikoer på, for eksempel som følge av utlevering av personopplysninger i visse situasjoner, i tillegg til personvern- og personopplysningsrisiko, samt tilgjengeligheten av lett anvendelig og konfigurerbar programvare eller programvarealternativer som gjør det mulig å beskytte barn eller sårbare personer. Opplysningene kan samordnes gjennom framgangsmåten for samarbeid fastsatt i dette direktivet. Slike opplysninger av offentlig interesse bør ajourføres ved behov og bør legges fram i lettfattelige formater fastsatt av den enkelte medlemsstaten, og legges ut på nasjonale offentlige myndigheters nettsteder. Medlemsstatene bør kunne pålegge tilbydere av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester å spre slike standardiserte opplysninger til alle sine kunder på en måte som nasjonale offentlige myndigheter finner hensiktsmessig. Spredning av slike opplysninger bør imidlertid ikke utgjøre en urimelig byrde for tilbyderne. Dersom det gjør det, bør medlemsstatene kreve at slik spredning skjer gjennom de midlene tilbyderne normalt bruker til kommunikasjon med sluttbrukerne.

- 270) I fravær av relevante regler i unionsretten bør innhold, programmer og tjenester betraktes som lovlige eller skadelige i henhold til nasjonal materiell rett og prosessrett. Det er medlemsstatene og ikke tilbyderne av elektroniske kommunikasjonsnett eller tjenester som i henhold til gjeldende rett skal avgjøre hvorvidt innhold, programmer og tjenester er lovlige eller skadelige. Dette direktivet og direktiv 2002/58/EF berører ikke direktiv 2000/31/EF, som blant annet inneholder en regel om «ren formidling» for tjenesteytende mellommenn, som definert i det nevnte direktivet.
- 271) Nasjonale reguleringsmyndigheter bør i samarbeid med andre vedkommende myndigheter, eller dersom det er relevant, andre vedkommende myndigheter i samar-

beid med nasjonale reguleringsmyndigheter, gis fullmakt til å overvåke kvaliteten på tjenester og til å foreta systematisk innsamling av opplysninger om kvaliteten på tjenester som tilbys av tilbydere av internettilgangstjenester og av offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester, i den grad sistnevnte er i stand til å tilby tjenester med en minstekvalitet enten gjennom kontroll av minst noen deler av nettet eller i henhold til en tjenestenivåavtale for dette formål, herunder kvaliteten knyttet til levering av tjenester til sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Disse opplysningene bør samles inn på grunnlag av kriterier som gjør det mulig å sammenligne mellom tjenestetilbydere og mellom medlemsstater. Tilbydere av slike kommunikasjonstjenester i en konkurransesituasjon vil av kommersielle grunner kunne gjøre passende og ajourførte opplysninger om sine tjenester offentlig tilgjengelige. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør i samarbeid med andre vedkommende myndigheter, eller dersom det er relevant, andre vedkommende myndigheter i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, likevel kunne kreve at slike opplysninger offentliggjøres dersom det påvises at de faktisk ikke er gjort tilgjengelige for allmennheten. Dersom kvaliteten på offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester er avhengig av ytre faktorer, for eksempel kontroll av signaloverføring eller nettilknytning, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene i samarbeid med andre vedkommende myndigheter kunne kreve at tilbydere av slike tjenester underretter sine kunder om dette.

- 272) Nasjonale reguleringsmyndigheter bør i samarbeid med andre vedkommende myndigheter også fastsette måle metodene som skal anvendes av tjenestetilbydere for å gjøre det enklere å sammenligne opplysninger. For å lette sammenlignbarheten i hele Unionen og redusere kostnadene ved overholdelse bør BEREC vedta retningslinjer om relevante parametere for tjenestekvalitet, som nasjonale reguleringsmyndigheter i samarbeid med andre vedkommende myndigheter bør ta størst mulig hensyn til.
- 273) For å få fullt utbytte av konkurransen bør forbrukerne kunne foreta et begrunnet valg og bytte tilbyder dersom det er i deres beste interesse. Det er avgjørende å sikre at de er i stand til å gjøre dette uten hindringer av juri-

disk, teknisk eller praktisk art, herunder avtalevilkår, framgangsmåter og avgifter. Dette hindrer ikke at tilbyderne kan fastsette rimelige minsteperioder på opptil 24 måneder for forbrukeravtalers løpetid. Medlemsstatene bør imidlertid ha muligheten til å opprettholde eller innføre bestemmelser om en kortere lengste tillatte varighet og tillate forbrukerne å endre takstplaner eller heve avtalen i

avtaleperioden uten å pådra seg tilleggskostnader i lys av nasjonale forhold, for eksempel konkurransenivåer og stabilitet i nettinvesteringer. Uavhengig av avtalen for den elektroniske kommunikasjonstjenesten kan det være at forbrukeren vil foretrekke og dra nytte av en lengre tilbakebetalingsperiode for fysiske forbindelser. Slike forbrukerforpliktelser kan være en viktig faktor for å lette utbyggingen av nett med svært høy kapasitet fram til eller svært nær sluttbrukerens lokaler, herunder gjennom ordninger for aggregering av forbruk som gjør det mulig for nettinvestorer å redusere risikoer ved den innledende ibruktakingen. Imidlertid bør ikke forbrukernes rett til å skifte tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester, som fastsatt i dette direktivet, begrenses av slike tilbakebetalingsperioder i avtaler om fysiske forbindelser, og slike avtaler bør ikke omfatte terminalutstyr eller utstyr for internetttilgang, for eksempel håndsett, rutere eller modemer. Medlemsstatene bør sikre likebehandling av enheter, herunder operatører, som finansierer utbyggingen av en forbindelse med svært høy kapasitet til en sluttbrukers lokaler, herunder dersom slik finansiering skjer gjennom en avtale om avdragsbetaling.

- 274) Automatisk forlengelse av avtaler for elektroniske kommunikasjonstjenester er også mulig. I disse tilfellene bør sluttbrukere kunne heve sine avtaler uten å pådra seg andre kostnader etter utløpet av avtalen.
- 275) Eventuelle endringer i avtalevilkårene som foreslås av tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester som ikke er til fordel for sluttbrukeren, for eksempel i forbindelse med avgifter, takster, begrensninger på datavolum, datahastigheter, dekning eller behandling av personopplysninger, bør gi sluttbrukeren rett til å heve avtalen uten å pådra seg kostnader, selv om de

kombineres med enkelte gunstige endringer. Eventuelle endringer i avtalevilkårene for tilbyderen bør derfor gi sluttbrukeren rett til å heve avtalen, med mindre hver endring i seg selv er til fordel for sluttbrukeren, eller endringene er av rent administrativ art, for eksempel en endring i tilbyderens adresse, og ikke har noen negativ virkning på sluttbrukeren, eller endringene er strengt pålagt gjennom endringer i lover og forskrifter, for eksempel nye krav til avtaleopplysninger som er pålagt i henhold til unionsrett eller nasjonal rett. Hvorvidt en endring utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, bør vurderes på grunnlag av objektive kriterier. Sluttbrukerens rett til å heve avtalen bør utelukkes bare dersom tilbyderen er i stand til å godtgjøre at alle avtaleendringer utelukkende er til fordel for sluttbrukeren eller er av rent administrativ art uten noen negativ virkning på sluttbrukeren.

- 276) Sluttbrukerne bør underrettes om eventuelle endringer i avtalevilkårene ved hjelp av et varig medium. Andre sluttbrukere enn forbrukere, svært små eller små bedrifter eller ideelle organisasjoner bør ikke omfattes av hevingsretten med hensyn til avtaleendring når det gjelder overføringstjenester som brukes til maskin-til-maskin-tjenester. Medlemsstatene bør kunne fastsette særlig vern av sluttbrukere når det gjelder heving av avtaler dersom sluttbrukerne endrer bosted. Bestemmelsene om heving av avtaler bør ikke berøre andre bestemmelser i unionsretten eller nasjonal rett om begrunnelsene for at avtaler kan heves, eller for at avtalevilkårene kan endres av tjenestetilbyderen eller sluttbrukeren.
- 277) Muligheten til å skifte tilbyder er avgjørende for effektiv konkurranse i en konkurransesituasjon. Tilgjengeligheten av åpne, nøyaktige og rettidige opplysninger om skifte av tilbyder bør øke sluttbrukernes tiltro og gjøre at de er mer villige til å delta aktivt i konkurranseprosessen. Tjenestetilbyderne bør sikre kontinuitet i tjenesten, slik at sluttbrukerne er i stand til å skifte tilbyder uten å måtte risikere tap av tjeneste eller, dersom det er teknisk mulig, tillate skifte på den datoen som sluttbrukerne ber om.
- 278) Nummeroverførbarhet er en avgjørende faktor som letter forbrukernes valg og fremmer effektiv konkurranse på konkurransepregede markeder for elektronisk kommunika-

sjon. Sluttbrukere som ber om det, bør kunne få beholde sine numre uavhengig av

hvem som tilbyr tjenesten, og for et begrenset tidsrom mellom skifte av tjenestetilbyder. Nummeroverføring mellom tilknytninger til det offentlige telefonnettet på faste og ikke-faste steder omfattes ikke av dette direktivet. Medlemsstatene bør imidlertid kunne anvende bestemmelsene om nummeroverførbarhet mellom nett som tilbyr tjenester på faste steder, og mobilnett.

279) Betydningen av nummeroverførbarhet øker betraktelig når det finnes takstopplysninger som er åpne for innsyn for både sluttbrukere som overfører sine numre, og for sluttbrukere som ringer til dem som har overført sine numre. De nasjonale reguleringsmyndighetene bør om mulig lette innsyn i takstene som ledd i gjennomføringen av nummeroverførbarhet.

280) Når de nasjonale reguleringsmyndighetene sikrer at fastsettelsen av samtrafikk takster knyttet til nummeroverførbarhet er kostnadsorientert, bør de også kunne ta hensyn til tilgjengelige priser på sammenlignbare markeder.

281) Nummeroverførbarhet er en avgjørende faktor som letter forbrukernes valg og fremmer effektiv konkurranse på konkurransemarker for elektronisk kommunikasjon, og bør derfor gjennomføres med minst mulig forsinkelse slik at nummeret aktiveres og blir funksjonelt innenfor en frist på én virkedag, og sluttbrukeren ikke må være uten den aktuelle tjenesten i mer enn én virkedag fra den avtalte datoen. Retten til nummeroverføring bør gis til sluttbrukere som har relevant (forhåndsbetalt eller betalt etterskuddsvis) avtale med tilbyderen. For å fremme ett saksbehandlingssted som gjør det mulig med et sømløst skifte for sluttbrukerne, bør skifteprosessen styres av den mottakende tilbyderen av elektronisk kommunikasjon til allmennheten. Nasjonale reguleringsmyndigheter eller eventuelt andre vedkommende myndigheter bør kunne fastsette den globale prosessen for skifte og overføring av numre, idet det tas hensyn til nasjonale bestemmelser om avtaler og teknologisk utvikling. Dette bør der det er mulig omfatte et krav om at overføringen skal gjennomføres gjennom trådløs levering, med mindre en sluttbruker ber om noe annet. Erfaringene i visse medlemsstater har vist at det er en risiko for at sluttbrukere blir overført til

en annen tilbyder uten å ha gitt sitt samtykke til dette. Selv om dette er et anliggende som først og fremst bør håndteres av myndighetene med ansvar for håndheving av loven, bør medlemsstatene kunne pålegge et minimum av rimelige tiltak med hensyn til skifte av tilbydere, herunder rimelige sanksjoner, som er nødvendige for å redusere risikoene, og for å sikre at sluttbrukerne er beskyttet gjennom hele skifteprosessen, uten at prosessen gjøres mindre attraktiv for dem. Retten til nummeroverføring bør ikke begrenses av avtalevilkårene.

282) For å sikre at skifte og overføring finner sted innen fristene fastsatt i dette direktiv, bør medlemsstatene fastsette at sluttbrukere mottar erstatning fra tilbydere på en enkelt og rettidig måte dersom en avtale mellom en tilbyder og en sluttbruker ikke overholdes. Slike tiltak bør stå i forhold til hvor lenge det tar før avtalen overholdes. Sluttbrukere bør minst få kompensasjon ved forsinkelser som overstiger én virkedag ved aktivering av tjenesten, overføring av et nummer eller bortfall av tjenesten, og dersom tilbydere ikke oppfyller avtalte service- eller installasjonsavtaler. Ytterligere kompensasjon kan også ha form av en automatisk reduksjon av godtgjøringen dersom den avgivende tilbyderen må fortsette å levere sine tjenester fram til tjenestene til den mottakende tilbyderen er aktivert.

283) Pakker som omfatter minst enten en internettilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste, samt andre tjenester, for eksempel offentlig tilgjengelige nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, lineær kringkasting og maskin-til-maskin-tjenester eller terminalutstyr, har blitt stadig mer utbredt og utgjør et viktig element i konkurransen. For formålene i dette direktivet bør en pakke anses å eksistere i situasjoner der elementene i pakken leveres eller selges av samme tilbyder i henhold til samme avtale eller en nært beslektet eller tilknyttet avtale. Samtidig som pakker ofte skaper fordeler for forbrukerne, kan de gjøre det vanskeligere eller mer kostbart å skifte og gi risiko for at forbrukerne «låses» til en avtale. Dersom forskjellige tjenester og terminalutstyr i en pakke er underlagt avvikende regler for heving av avtaler og skifte, eller for avtaleforpliktelser med hensyn til anskaffelse av terminalutstyr, hindres fak-

tisk forbrukerne i å utøve sine rettigheter i henhold til dette direktivet til å skifte til konkurrerende tilbud for hele pakken eller deler

av den. Visse grunnleggende bestemmelsene i dette direktivet om opplysninger om avtalesammendrag, innsyn, avtalens løpetid og heving av avtalen samt skifte bør derfor gjelde alle elementer i en pakke, herunder terminalutstyr, andre tjenester, for eksempel digitalt innhold eller digitale tjenester, og elektroniske kommunikasjonstjenester som ikke direkte omfattes av de nevnte bestemmelsenes virkeområde. Alle forpliktelser for sluttbrukere i henhold til dette direktivet med hensyn til en gitt elektronisk kommunikasjonstjeneste når den leveres eller selges som en frittstående tjeneste, bør også gjelde når den inngår i en pakke med minst en internettilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste. Andre avtalespørsmål, for eksempel hvilken klageadgang som er tilgjengelig dersom avtalen ikke overholdes, bør være underlagt reglene som gjelder for det aktuelle element i pakken, for eksempel avtalereglene for salg av varer eller levering av digitalt innhold. Imidlertid bør en rett til å bringe et element av en pakke som inneholder minst en internettilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste til opphør før utløpet av den inngåtte avtalens løpetid på grunn av manglende samsvar eller manglende levering, gi en forbruker rett til å bringe alle elementene i pakken til opphør. For at forbrukerne skal kunne opprettholde sin mulighet til enkelt å skifte tilbyder, bør forbrukerne dessuten ikke være låst til en tilbyder ved hjelp av en faktisk avtalefestet forlengelse i den første avtaleperioden.

- 284) De som tilbyr nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester har plikt til å tilby tilgang til nødmeldingstjenester gjennom nødkommunikasjon. I unntakstilfeller, det vil si på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet, vil de muligens ikke kunne gi tilgang til nødmeldingstjenester eller lokalisering av anrop, eller begge deler. I slike tilfeller bør de gi sine kunder tilstrekkelig informasjon om dette i avtalen. Slike tilbydere bør gi sine kunder klare og åpne opplysninger ved førstegangs avtaleinngåelse og oppdatere dem ved eventuelle endringer i leveringen av tilgang til nødmel-

dingstjenester, for eksempel i fakturaer. Disse opplysningene bør omfatte eventuelle begrensninger i geografisk dekning, på grunnlag av planlagte tekniske driftsparametrer for kommunikasjonstjenesten og den tilgjengelige infrastrukturen. Dersom tjenesten ikke leveres via en forbindelse som styres for å oppnå en angitt tjenestekvalitet, bør informasjonen også omfatte opplysninger om hvor pålitelig tilgangen og opplysningene om lokalisering av anrop er, i forhold til en tjeneste som leveres via en slik forbindelse, idet det tas hensyn til aktuell teknologi og kvalitetsstandarder samt eventuelle parametre for tjenestens kvalitet som fastsatt i henhold til dette direktivet.

- 285) Sluttbrukere bør kunne få tilgang vederlagsfritt og uten å måtte bruke noe betalingsmiddel til nødmeldingstjenester gjennom nødkommunikasjon, fra enhver enhet som kan bruke nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, herunder når de bruker nettgjestingstjenester i en medlemsstat. Nødkommunikasjon er et kommunikasjonsmiddel som omfatter ikke bare talekommunikasjonstjenester, men også SMS, meldingstjenester, video eller andre typer kommunikasjon, for eksempel tekst i sanntid, totale konversasjonstjenester og taleformidlingstjenester. Idet det tas hensyn til kapasiteten og det tekniske utstyret til alarmsentralene (PSAP) bør medlemsstatene kunne bestemme hvilke nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester som egner seg for nødmeldingstjenester, herunder muligheten for å begrense disse alternativene til talekommunikasjonstjenester og tilsvarende for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne eller tilføye ytterligere alternativer som avtalt med nasjonale alarmsentraler. Nødkommunikasjon kan utløses på vegne av en person med et nødanrop fra kjøretøyet eller et eCall-anrop som definert i forordning (EU) 2015/758.
- 286) Medlemsstatene bør sikre at tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester gir pålitelig og nøyaktig tilgang til nødmeldingstjenester, idet det tas hensyn til nasjonale spesifikasjoner og kriterier og kapasiteten til nasjonale alarmsentraler. Medlemsstatene bør vurdere alarmsentralenes evne til å håndtere nødkommunikasjon på mer enn ett språk. Dersom den nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenesten ikke leveres via

en forbindelse som styres for å oppnå en angitt tjenestekvalitet, vil tjenestetilbyderen kanskje ikke kunne sikre at nødanrop som foretas via deres tjeneste, rutes til den best egnede alarmsentralen med samme pålitelighet. For slike nettuavhengige tilbydere, det vil si tilbydere som ikke er integrert med en tilbyder av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett, er det ikke sikkert at det alltid er teknisk mulig å gi opplysninger om lokalisering av anrop. Medlemsstatene bør sikre at standarder som sikrer nøyaktig og pålitelig ruting og

tilkopling til nødmeldingstjenester, gjennomføres så snart som mulig for å gjøre det mulig for nettuavhengige tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester å oppfylle forpliktelsene knyttet til tilgang til nødmeldingstjenester og levering av opplysninger om lokalisering av anrop på et nivå som tilsvarende det som kreves av andre tilbydere av slike kommunikasjonstjenester. Dersom slike standarder og de tilhørende PSAP-systemene ikke er gjennomført, bør ikke nettuavhengige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester være forpliktet til å gi tilgang til nødmeldingstjenester, unntatt på en måte som er teknisk mulig eller økonomisk bærekraftig. Dette kan for eksempel omfatte at en medlemsstat utpeker en felles, sentral PSAP for mottak av nødkommunikasjon. Ikke desto mindre bør slike tilbydere underrette sluttbrukerne når tilgang til det felles europeiske nødnummeret «112» eller opplysninger om lokalisering av anrop ikke støttes.

287) For å forbedre medlemsstatenes rapportering og resultatmåling med hensyn til å svare på og håndtere nødanrop, bør Kommisjonen annethvert år avgi rapport til Europaparlamentet og Rådet om hvor effektiv gjennomføringen av det felles europeiske nødnummeret «112» er.

288) Medlemsstatene bør treffe særlige tiltak for å sikre at nødmeldingstjenestene, herunder det felles europeiske nødnummeret «112», er like tilgjengelige for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, særlig døve, hørselshemmede, talehemmede og døvblinde sluttbrukere, som for andre, i samsvar med unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester. Dette kan omfatte levering av særskilte terminalinnretninger for sluttbrukere med ned-

satt funksjonsevne dersom andre måter for kommunikasjon ikke passer for dem.

289) Det er viktig å øke bevisstheten om det felles europeiske nødnummeret «112» for å bedre vernet og sikkerheten for borgere som er på reise i Unionen. Borgere som er på reise i en hvilken som helst medlemsstat, bør derfor gjøres kjent med at det felles europeiske nødnummeret «112» kan benyttes som et felles nødnummer i hele Unionen, særlig gjennom informasjon på internasjonale bussterminaler, jernbanestasjoner, havner og lufthavner samt i sluttbruker- og faktureringsmateriale. Dette er først og fremst medlemsstatenes ansvar, men Kommisjonen bør fortsette både å støtte og supplere medlemsstatenes initiativer for å øke bevisstheten om det felles europeiske nødnummeret «112», og jevnlig evaluere offentlighetens kjennskap til det.

290) Opplysninger om lokalisering av anrop som gjelder all nødkommunikasjon, vil gi bedre vern og økt sikkerhet for sluttbrukerne og hjelpe nødmeldingstjenestene i deres arbeid, forutsatt at overføringen av nødkommunikasjon og tilhørende data til de aktuelle nødmeldingstjenestene garanteres av det nasjonale systemet av PSAP-er. Mottak og bruk av opplysninger om lokalisering av anrop, som omfatter både nettbaserte lokaliseringsopplysninger og, der det foreligger, forbedrede opplysninger om lokalisering av anrop fra mobiltelefoner, bør være i samsvar med relevant unionsrett om behandling av personopplysninger og sikkerhetstiltak. Foretak som tilbyr nettbasert lokalisering, bør gjøre opplysninger om lokalisering av anrop tilgjengelig for nødmeldingstjenestene så snart anropet når denne tjenesten, uavhengig av hvilken teknologi som benyttes. Imidlertid har lokaliseringsteknologier basert på mobiltelefoner vist seg å være betydelig mer presise og kostnadseffektive på grunn av tilgjengeligheten av data fra European Geostationary Navigation Overlay Service og satellittnavigasjonssystemet Galileo og andre globale satellittnavigasjonssystemer og WiFi-data. Derfor bør opplysninger om lokalisering av anrop fra mobiltelefoner utfylle nettbaserte lokaliseringsopplysninger, selv om lokaliseringen fra mobiltelefon blir tilgjengelige først etter at nødkommunikasjonen er opprettet. Medlemsstatene bør sikre at opplysninger om lokalisering av anrop fra mobiltelefoner ,

dersom slike er tilgjengelige, gjøres tilgjengelig for den best egnede alarmsentralen. Dette vil kanskje ikke alltid være mulig, for eksempel dersom lokalisering er ikke tilgjengelig på mobiltelefonen eller via den person-til-person-kommunikasjonstjenesten som brukes, eller dersom det er ikke teknisk mulig å innhente denne informasjonen. Videre bør medlemsstatene sikre at alarmsentralene kan innhente og forvalte de lokaliseringsopplysningene som foreligger, dersom det er mulig. Etablering og overføring av opplysninger om lokalisering av anrop

bør være kostnadsfritt for både sluttbrukere og den myndigheten som håndterer nødkommunikasjon, uansett hvordan den opprettes, for eksempel gjennom mobiltelefon eller nettet, eller uansett overføringsmetode, for eksempel gjennom talekanal, SMS eller IP-basert.

- 291) For å møte den teknologiske utviklingen med hensyn til nøyaktige opplysninger om lokalisering av anrop, likeverdig tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne og ruting av anrop til den best egnede alarmsentralen, bør Kommisjonen gis myndighet til, ved hjelp av en delegert rettsakt, å vedta tiltak som er nødvendige for å sikre kompatibilitet, samvirkningsevne, kvalitet, pålitelighet og kontinuitet i nødkommunikasjonen i Unionen, for eksempel funksjonelle bestemmelser for å bestemme rollen til ulike parter i kommunikasjonsskjeden, for eksempel tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, nettoperatører og alarmsentraler, samt tekniske bestemmelser for å bestemme tekniske midler for å oppfylle de funksjonelle bestemmelsene. Slike tiltak bør ikke berøre organiseringen av medlemsstatenes nødmeldingstjenester.

- 292) En borger i en medlemsstat som må kontakte nødmeldingstjenestene i en annen medlemsstat, kan ikke gjøre dette fordi nødmeldingstjenestene muligens ikke har kontaktopplysninger for nødmeldingstjenester i andre medlemsstater. En unionsomfattende sikker database for numre til en ledende nødmeldingstjeneste i hver stat bør derfor innføres. For dette formål bør BEREC opprettholde en sikker database med E.164-numre for medlemsstatens nødnumre, dersom en slik database ikke opprettholdes av en annen organisasjon, for å sikre at nødmeldingstjenestene i én medlemsstat kan

komme i kontakt med nødmeldingstjenestene i en annen.

- 293) Nasjonal rett har utviklet seg i forskjellige retninger når det gjelder overføring i elektroniske kommunikasjonstjenester av offentlige varsler om overhengende eller pågående alvorlige nødssituasjoner eller katastrofer. For å tilnærme lovgivningen på dette området bør dette direktivet derfor fastsette at offentlige varsler, når offentlige varslingssystemer er etablert, bør sendes ut av tilbydere av mobile nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester til alle berørte sluttbrukere. De berørte sluttbrukerne bør anses å være dem som befinner seg i de geografiske områdene som potensielt kan være berørt av overhengende eller pågående alvorlige nødssituasjoner og katastrofer i varslingsperioden, som fastsatt av vedkommende myndigheter.

- 294) Dersom effektiv forbindelse for alle berørte sluttbrukere, uavhengig av bosted eller bostedsstat, er sikret og oppfylder det høyeste datasikkerhetsnivået, bør medlemsstatene kunne sørge for at offentlige varsler sendes ut via andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn mobile nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester og overføringstjenester som brukes til kringkasting, eller via mobilapplikasjon overført via internetttilgangstjenester. For å underrette sluttbrukere som reiser inn i en medlemsstat om at det eksisterer et slikt offentlig varslingssystem, bør den aktuelle medlemsstaten sikre at disse sluttbrukerne mottar, automatisk ved hjelp av SMS, uten unødig opphold og vederlagsfritt, lett forståelige opplysninger om hvordan man mottar offentlige varsler, herunder ved hjelp av mobilt terminalutstyr som ikke er aktivert for internetttilgangstjenester. Andre offentlige varsler enn dem som er avhengige av mobile nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, bør oversendes til sluttbrukere på en måte som gjør at de enkelt kan mottas. Dersom et offentlig varslingssystem bygger på en applikasjon, bør det ikke kreve at sluttbrukere logger seg på eller registrerer seg hos myndighetene eller applikasjonstilbyderen. Sluttbrukernes lokaliseringsopplysninger bør brukes i samsvar med direktiv 2002/58/EF. Sending av offentlige varsler bør være vederlagsfritt for sluttbrukere. Når Kommisjonen gjennomgår gjennomføringen av

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

dette direktivet, bør den også vurdere om det er mulig i samsvar med unionsretten og samtidig gjennomførbart å opprette et felles offentlig varslingsystem for hele Unionen for å varsle offentligheten ved en overhengende eller pågående katastrofe eller alvorlig nødssituasjon i flere medlemsstater.

- 295) Medlemsstatene bør kunne bestemme om forslag til alternative systemer, unntatt via mobile nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, er reelt likeverdige med slike tjenester, idet det tas størst mulig hensyn til tilsvarende BEREC-retningslinjer. Slike retningslinjer bør utarbeides etter samråd med nasjonale myndigheter med ansvar

for alarmsentraler for å sikre at beredskapseksperter deltar i utarbeidingen av dem, og at det er en felles forståelse mellom de forskjellige myndighetene i medlemsstatene med hensyn til hva som kreves for å sikre full gjennomføring av slike offentlige varslings-systemer i medlemsstatene, samtidig som det sikres at Unionens borgere har et effektivt vern når de er på reise i en annen medlemsstat.

- 296) I samsvar med målene i pakten og forpliktelsene som er fastsatt i De forente nasjoners konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, bør rammereglene sikre at alle sluttbrukere, herunder sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, eldre og brukere med særlige sosiale behov, har enkel og likeverdig tilgang til tjenester av høy kvalitet til en overkommelig pris, uavhengig av deres bosted i Unionen. Erklæring nr. 22 i vedlegget til Amsterdam-traktatens sluttakt fastsetter at Unionens institusjoner skal ta hensyn til behovene til personer med nedsatt funksjonsevne når tiltakene i henhold til artikkel 114 i TEUV utarbeides.
- 297) For å sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne kan dra nytte av samme konkurranse og utvalg av tjenestetilbydere som flertallet av sluttbrukerne bør vedkommende myndigheter, om nødvendig og i lys av nasjonale forhold og etter samråd med sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, fastsette krav til forbrukervern for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester skal overholde. Slike krav kan særlig omfatte at tilbyderne sikrer at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne kan benytte deres tjenester på like

vilkår, herunder priser, takster og kvalitet, som de som tilbys andre sluttbrukere, uten hensyn til ekstra kostnader som tilbyderne måtte påføres. Andre krav kan gjelde engrosavtaler mellom tilbydere. For å unngå at tjenestetilbydere pålegges en urimelig byrde bør vedkommende myndigheter kontrollere om målene med hensyn til likeverdig tilgang og utvalg kan oppnås uten slike tiltak.

- 298) I tillegg til unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester, fastsetter dette direktivet nye, økte krav til overkommelige priser og tilgjengelighet for tilknyttet terminalutstyr, og for særlig utstyr og særlige tjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Den tilsvarende forpliktelsen i direktiv 2002/22/EF som krevde at medlemsstatene skulle fremme tilgjengeligheten av terminalutstyr for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, er derfor blitt foreldet og bør oppheves.
- 299) Det har oppstått effektiv konkurranse med hensyn til levering av nummeropplysnings-tjenester og kataloger i henhold til blant annet artikkel 5 i kommisjonsdirektiv 2002/77/EF³⁹. For å opprettholde denne effektive konkurransen, bør alle tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester som tildeler sine sluttbrukere numre fra en nummerplan, fortsatt ha plikt til å gjøre relevante opplysninger tilgjengelige på en rettferdig og kostnadsorientert måte som ikke innebærer forskjellsbehandling.
- 300) Sluttbrukerne bør underrettes om sin rett til å bestemme hvorvidt de ønsker å være oppført i en telefonkatalog. Tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester bør respektere sluttbrukernes beslutning når de gjør data tilgjengelige for katalogtjenester. Artikkel 12 i direktiv 2002/58/EF sikrer sluttbrukernes rett til personvern med hensyn til oppføring av deres personopplysninger i en offentlig katalog.
- 301) Tiltak i engrosleddet som gjør at opplysninger om sluttbrukere føres opp i databaser, bør overholde sikkerhetstiltakene for vern av personopplysninger i henhold til forordning (EU) 2016/679 og artikkel 12 i direktiv

³⁹ Kommisjonsdirektiv 2002/77/EF av 16. september 2002 om konkurranse på markedene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (EFT L 249 av 17.9.2002, s. 21).

2002/58/EF. Det bør innføres kostnadsbasert levering av slike opplysninger til tjenestetilbyderne, samtidig som medlemsstatene gis mulighet til å opprette en sentralisert ordning som kan levere en sammenstilling av fullstendige opplysninger til katalogtilbydere, og nettilgang til rimelige og åpne vilkår, for å sikre at sluttbrukerne

kan dra full nytte av konkurransen, som i store trekk har gjort det mulig å avskaffe reguleringen av disse tjenestene i sluttbrukerleddet og tilby katalogtjenester på rimelige og åpne vilkår.

- 302) Etter at plikten til å tilby leveringspliktige tjenester ble opphevet for katalogtjenester, og tatt i betraktning at det foreligger et vel fungerende marked for slike tjenester, er retten til tilgang til nummeropplysningstjenester ikke lenger nødvendig. Imidlertid bør de nasjonale reguleringsmyndighetene likevel kunne pålegge forpliktelser og vilkår på foretak som kontrollerer tilgang til sluttbrukere for å opprettholde tilgang og konkurranse på dette markedet.
- 303) Sluttbrukerne bør kunne garanteres samvirkningsevne for alt utstyr som selges i Unionen til mottak av radio i nye kjøretøyer i gruppe M, og av digitalfjernsyn. Medlemsstatene bør kunne kreve at det vedtas harmoniserte minstestandarder for slikt utstyr. Slike standarder kan tilpasses fra tid til annen på bakgrunn av den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen.
- 304) Dersom medlemsstatene beslutter å vedta tiltak i samsvar med direktiv (EU) 2015/1535 for samvirkningsevnen for forbrukerradiomottakere, bør de kunne motta og gjengi radiotjenester som tilbys via digital jordbasert kringkasting over radio eller via IP-nett, for å sikre at samvirkningsevnen opprettholdes. Dette kan også øke offentlig sikkerhet ved at brukeren gjøres i stand til å bruke flere forskjellige former for teknologi for å få tilgang til og motta informasjon i en krisesituasjon i medlemsstatene.
- 305) Det er ønskelig at forbrukerne får så god tilknytning som mulig for digitalfjernsynsapparater. Samvirkningsevne er et begrep i utvikling på dynamiske markeder. Standardiseringsorganene bør gjøre sitt ytterste for å sikre at hensiktsmessige standarder utvikles i takt med den aktuelle teknologien. Det er dessuten viktig å sikre at det på fjernsynsapparater finnes kontakter som kan videreende alle nødvendige deler av et digitalt sig-

nal, herunder lyd- og videostrømmer, opplysninger om betinget tilgang, tjenester, API og kopibeskyttelse. Dette direktivet bør derfor sikre at funksjonaliteten som er knyttet til eller gjennomført i kontakter, ikke begrenses av nettoperatorer, tjenestetilbydere eller utstysprodusenter, og at den fortsetter å utvikle seg i takt med den teknologiske utviklingen. Med hensyn til visning og presentasjon av tilknyttede digitalfjernsynstjenester anses det å være til fordel for forbrukerne at det innføres en felles standard basert på en markedsstyrt mekanisme. Medlemsstatene og Kommisjonen bør kunne ta politiske initiativer i samsvar med traktatene for å fremme denne utviklingen.

- 306) Bestemmelsene om samvirkningsevne for forbrukerutstyr til radio og fjernsyn hindrer ikke bilradiomottakere i nye kjøretøyer i gruppe M i å kunne motta og gjengi radiotjenester som tilbys via analog jordbasert kringkasting over radio, og disse bestemmelsene hindrer ikke medlemsstatene i å pålegge forpliktelser for å sikre at digitale radiomottakere er i stand til å motta og gjengi analoge jordbaserte radiosendinger.
- 307) Med forbehold for unionsretten hindrer ikke dette direktivet medlemsstatene i å vedta tekniske forskrifter i tilknytning til digitalt jordbasert fjernsynsutstyr for å forberede forbrukernes migrering til nye standarder for jordbasert kringkasting og unngå levering av utstyr som ikke vil være i samsvar med standardene som skal innføres.
- 308) Medlemsstatene bør når det er i allmennhetens rettmessige interesse kunne pålegge foretak som er underlagt deres jurisdiksjon, rimelige forpliktelser med hensyn til formidlingsplikt («must carry»), men bare dersom det er nødvendig for å nå mål av allmenn interesse som er fastsatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten, og forpliktelserne bør være rimelige og åpne for innsyn. Det bør være mulig å anvende en formidlingsplikt for nærmere angitte radio- og fjernsynskanaler og tilleggstjenester som leveres av en bestemt tilbyder av medietjenester. Forpliktelser pålagt av medlemsstatene bør være rimelige, det vil si at de bør stå i forhold til målet og sikre innsyn, på bakgrunn av klart fastsatte mål av allmenn interesse. Medlemsstatene bør gi en objektiv begrunnelse for eventuell formidlingsplikt som de pålegger i nasjonal rett, for å sikre at

denne forpliktelsen er åpen, rimelig og klart avgrenset. Forpliktelsene bør være utformet på en måte som gir tilstrekkelig oppmuntring til effektive investeringer i infrastruktur.

309) Formidlingsplikten bør gjennomgås minst hvert femte år for å sikre at den er oppdatert i forhold til den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen, og for å sikre at den fortsatt står i rimelig forhold til målene som skal nås. Slike forpliktelser kan eventuelt inneholde en bestemmelse om en rimelig godtgjøring som bør fastsettes i nasjonal rett. Dersom dette er tilfellet, bør nasjonal rett også fastsette hvilken metode som skal brukes til å beregne en passende godtgjøring. Denne metoden bør unngå inkonsekvens når det gjelder avhjelpende tiltak for tilgang som nasjonale reguleringsmyndigheter kan pålegge tilbydere av overførings-tjenester brukt til kringkasting som har en sterk markedsstilling. Dersom en avtale med en fast løpetid som er undertegnet før 20. desember 2018, fastsetter en annen metode, bør det være mulig å fortsette å anvende denne metoden i avtalens løpetid. Dersom det ikke foreligger noen nasjonal bestemmelse om godtgjøring, bør tilbydere av radio- eller fjernsynskanaler og tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett som brukes til overføring av disse radio- eller fjernsynskanalerne kunne inngå avtale om en rimelig godtgjøring.

310) Elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som brukes til distribusjon av radio- og fjernsynssendinger til allmennheten, omfatter kabelfjernsynsnett, IPTV-nett, satellittjernsynsnett og jordbaserte kringkastingsnett. De kan også omfatte andre nett i den grad et betydelig antall sluttbrukere bruker slike nett som sin fremste kilde til å motta radio- og fjernsynssendinger. Formidlingsplikt knyttet til analoge fjernsynssendinger bør bare vurderes dersom mangelen på en slik plikt vil medføre betydelige forstyrrelser for et betydelig antall sluttbrukere, eller dersom det ikke finnes andre overføringsmetoder for angitte fjernsynskanaler. Slik formidlingsplikt kan omfatte overføring av tjenester som er særskilt utformet for å sikre sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne likeverdig tilgang. Tilleggstjenester vil derfor omfatte tjenester som er utformet for å forbedre tilgjengeligheten for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, for eksempel tekst-tv, undertekster for sluttbru-

kere som er døve eller hørselshemmede, synstolking, uttalte undertitler og tegnspråktolking, og kan omfatte tilgang til tilknyttede rådata ved behov. På bakgrunn av økende tilbud og mottak av tilknyttede fjernsynstjenester og den fortsatte betydningen av EPG (elektroniske programoversikter) for sluttbrukernes valg, kan overføring av programrelaterte data som er nødvendige for å støtte tilknyttet fjernsyns- og EPG-funksjonalitet inngå i formidlingsplikten. Slike programrelaterte data bør kunne inneholde informasjon om programinnhold og hvordan man får tilgang til det, men ikke selve programinnholdet.

311) Innretninger for nummervisning er normalt tilgjengelige på moderne telefonsentraler, og kan derfor i økende grad tilbys til lav eller ingen kostnad. Medlemsstatene behøver ikke å pålegge forpliktelser til å tilby disse innretningene når de allerede er tilgjengelige. Direktiv 2002/58/EF sikrer brukernes personvern i forbindelse med spesifiserte regninger, ved at de får mulighet til å verne sitt privatliv ved innføring av nummervisning. Utviklingen av disse tjenestene på felleseuropeisk grunnlag vil være til nytte for forbrukerne og fremmes ved dette direktivet. Det er vanlig praksis at tilbydere av internettilgangstjenester gir kundene en e-postadresse der tilbydernes handelsnavn eller varemerke inngår. For å sikre at sluttbrukerne ikke blir låst i forbindelse med risikoen for å miste tilgang til e-post ved endring av internettilgangstjenester, bør medlemsstatene kunne pålegge tilbydere av slike tjenester at de på anmodning enten skal gi tilgang til deres e-post, eller overføre e-post som er sendt til den eller de aktuelle e-postkontoene. Denne muligheten bør tilbys vederlagsfritt og i en så lang periode som den nasjonale reguleringsmyndigheten synes er passende.

312) Medlemsstaters offentliggjøring av opplysninger vil sikre at markedsdeltakere og mulige nyinntredere på markedet forstår sine rettigheter og plikter og vet hvor de finner relevante detaljerte opplysninger. Offentliggjøring i det nasjonale kunngjøringsbladet gir berørte parter i andre medlemsstater mulighet til å finne relevante opplysninger.

313) For å sikre at det felleseuropeiske markedet for elektronisk kommunikasjon fungerer effektivt og formålstjenlig, bør Kommisjo-

nen overvåke og offentliggjøre opplysninger om avgifter som bidrar til å bestemme prisene for sluttbrukerne.

- 314) For å fastslå om unionsretten anvendes riktig, må Kommisjonen vite hvilke foretak som har en sterk markedsstilling, og hvilke forpliktelser nasjonale reguleringsmyndigheter har pålagt markedsdeltakerne. Derfor må medlemsstatene i tillegg til å offentliggjøre disse opplysningene nasjonalt også sende dem til Kommisjonen. Dersom medlemsstatene er pålagt å sende opplysninger til Kommisjonen, bør dette kunne skje elektronisk, forutsatt at det foreligger en avtale om hensiktsmessige framgangsmåter for autentisering.
- 315) For å ta hensyn til utviklingen i markedet og den sosiale og teknologiske utviklingen, herunder utviklingen av tekniske standarder, for å håndtere risikoene knyttet til sikkerheten i nett og tjenester og for å sikre effektiv tilgang til nødmeldingstjenester gjennom nødkommunikasjon, bør myndigheten til å vedta rettsakter i samsvar med artikkel 290 i TEUV delegeres til Kommisjonen når det gjelder å fastsette en unionsdekkende høyeste takst for taleanropteterminering i fastnett- og mobilnettmarkedet, vedta tiltak i forbindelse med nødkommunikasjon i Unionen, og å tilpasse vedleggene til dette direktivet. Det er særlig viktig at Kommisjonen holder hensiktsmessige samråd under sitt forberedende arbeid, herunder på ekspertnivå, og at slike samråd gjennomføres i samsvar med prinsippene fastsatt i den tverrinstitusjonelle avtalen av 13. april 2016 om bedre regelverksutforming⁴⁰. For å sikre lik deltakelse i utarbeidingen av delegerte rettsakter skal Europaparlamentet og Rådet motta alle dokumenter samtidig som medlemsstatenes sakkyndige, og deres sakkyndige skal systematisk ha adgang til møter i Kommisjonens ekspertgrupper som deltar i utarbeiding av delegerte rettsakter.
- 316) For å sikre ensartede vilkår for gjennomføringen av dette direktivet bør Kommisjonen gis gjennomføringsmyndighet til å treffe beslutninger for å løse grensekryssende skadelig interferens mellom medlemsstatene; for å identifisere en harmonisert eller samordnet strategi for å avhjelpe manglende samsvar i gjennomføringen av allmenne reguleringsmetoder fra de nasjonale regule-

ringsmyndighetene med hensyn til regulering av markedene for elektronisk kommunikasjon, samt med hensyn til nummerforvaltning, herunder nummerserier, nummeroverførbarhet og andre identifikatorer, systemer for nummer- og adressekonvertering og tilgang til nødmeldingstjenester via det felles europeiske nødnummeret «112»;; for å gjøre gjennomføringen av standarder eller spesifikasjoner obligatorisk eller fjerne standarder eller spesifikasjoner fra den obligatoriske delen av listen over standarder; for å vedta de tekniske og organisatoriske tiltakene som kreves for å håndtere risikoene knyttet til sikkerheten i nett og tjenester på en hensiktsmessig måte, samt omstendighetene, formatet og framgangsmåtene som får anvendelse på melding av sikkerhetshendelser; for å angi relevante opplysninger om omsettelige individuelle rettigheter som er offentlig tilgjengelige i et standardisert elektronisk format når rettighetene til å bruke radiospektrum er opprettet for å angi fysiske og tekniske egenskaper for trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde; for å til late eller hindre en nasjonal reguleringsmyndighet i å pålegge foretak med en sterk markedsstilling visse forpliktelser i forbindelse med tilgang eller samtrafikk; for å harmonisere bestemte numre eller nummerserier for å håndtere udekket tverrnasjonal eller felleseuropeisk etterspørsel etter nummerressurser; og for å fastsette malen for avtalesammendraget som skal formidles til forbrukerne. Denne myndigheten bør utøves i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011⁴¹.

- 317) Endelig bør Kommisjonen, idet det tas størst mulig hensyn til uttalelsen fra BEREC, etter behov kunne vedta rekommandasjoner i tilknytning til identifisering av de relevante produkt- og tjenestemarkedene, meldinger i henhold til framgangsmåten for konsolidering av det indre marked og den harmoniserte anvendelsen av bestemmelsene i rammereglene.
- 318) Kommisjonen bør gjennomgå dette direktivets virkemåte med jevne mellomrom, særlig for å bestemme om det er nødvendig å

⁴⁰ EUT L 123 av 12.5.2016, s. 1.

⁴¹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011 av 16. februar 2011 om fastsettelse av allmenne regler og prinsipper for medlemsstatenes kontroll med Kommisjonens utøvelse av sin gjennomføringsmyndighet (EUT L 55 av 28.2.2011, s. 13).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- endre det for å ta hensyn til den teknologiske utviklingen eller markedssituasjonen.
- 319) Når Kommisjonen gjennomgår dette direktivets virkemåte, bør den vurdere om det i lys av markedsutviklingen og med hensyn til både konkurranse og forbrukervern fortsatt er behov for bestemmelsene om sektorspesifikk forhåndsregulering, eller om disse bestemmelsene bør endres eller oppheves. Ettersom dette direktivet innfører nye metoder for regulering av sektoren for elektronisk kommunikasjon, for eksempel muligheten til å utvide anvendelsen av symmetriske forpliktelser utover det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet og reguleringen av saminvesteringer, bør det tas særlig hensyn til vurderingen av deres virkemåte.
- 320) Framtidig teknologisk utvikling og markedsutvikling, særlig endringer i bruken av forskjellige elektroniske kommunikasjonstjenester og deres evne til å sikre effektiv tilgang til nødmeldingstjenester, kan sette oppnåelsen av målene i dette direktivet om sluttbrukernes rettigheter i fare. BEREC bør derfor overvåke denne utviklingen i medlemsstatene og regelmessig offentliggjøre en uttalelse som inneholder en vurdering av virkningen av en slik utvikling på den praktiske anvendelsen av bestemmelsene i dette direktivet knyttet til sluttbrukere. Kommisjonen bør, idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, offentliggjøre en rapport og framlegge et forslag til regelverk dersom den anser det som nødvendig for å sikre at målene i dette direktivet nås.
- 321) Direktiv 2002/19/EF, 2002/20/EF, 2002/21/EF og 2002/22/EF samt artikkel 5 i beslutning nr. 243/2012/EU bør oppheves.
- 322) Kommisjonen bør overvåke overgangen fra de eksisterende rammereglene til de nye rammereglene.
- 323) Ettersom målet for dette direktivet, som er å oppnå en harmonisert og forenklet ramme for reguleringen av elektroniske kommunikasjonsnett, elektroniske kommunikasjons-tjenester, tilhørende ressurser og tilhørende tjenester, for vilkårene for godkjenning av nett og tjenester, for bruk av radiospektrum og nummerressurser, for tilgang til og samtrafikk mellom elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser, og for vern av sluttbrukere, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene, men på grunn av tiltakets omfang og virkninger bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktivet ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.
- 324) I samsvar med den felles politiske erklæringen fra medlemsstatene og Kommisjonen av 28. september 2011 om forklarende dokumenter⁴² har medlemsstatene forpliktet seg til at underretningen om innarbeidingstiltakene i berettigede tilfeller skal følges av ett eller flere dokumenter som forklarer sammenhengen mellom et direktivs bestanddeler og de tilsvarende delene av de nasjonale innarbeidingsdokumentene. Med hensyn til dette direktivet anser regelgiveren at oversendingen av slike dokumenter er berettiget.
- 325) Forpliktelsen til å innarbeide dette direktivet i nasjonal rett bør begrenses til de bestemmelsene som utgjør en vesentlig endring sammenlignet med de opphevede direktivene. Forpliktelsen til å innarbeide de bestemmelsene som er uendret, følger av de opphevede direktivene.
- 326) Dette direktivet berører ikke medlemsstatenes forpliktelser med hensyn til fristene for innarbeiding i nasjonal rett og datoene for anvendelse av direktivene angitt i vedlegg XII del B.

VEDTATT DETTE DIREKTIVET:

Dell

Rammeregler (alminnelige regler for organisering av sektoren)

AVDELING I

Virkeområde, mål og definisjoner

Kapittel I

Formål, mål og definisjoner

Artikkel 1

Formål, virkeområde og mål

1. Dette direktivet innfører harmoniserte rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett, elektroniske kommunikasjonstjenester, tilhørende ressurser, tilhørende tjenester og visse aspekter ved terminalutstyr. Dette direk-

⁴² EUT C 369 av 17.12.2011, s. 14.

tivet fastsetter oppgavene til nasjonale reguleringsmyndigheter og eventuelt andre vedkommende myndigheter, og fastsetter en rekke framgangsmåter med henblikk på å sikre en harmonisert anvendelse av rammereglene i hele Unionen.

2. Formålet med dette direktivet er å

- a) gjennomføre et indre marked for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som fører til utbygging og ibruktaking av nett med svært høy kapasitet, bærekraftig konkurranse, samvirkningsevne for elektroniske kommunikasjonstjenester, tilgjengelighet, sikkerhet i nett og tjenester og fordele for sluttbrukerne, og
- b) sikre at offentlig tilgjengelige tjenester av høy kvalitet og til en overkommelig pris leveres i hele Unionen gjennom effektiv konkurranse og faktiske valgmuligheter, og å håndtere tilfeller der sluttbrukernes behov ikke ivaretas tilfredsstillende av markedet, herunder å sørge for at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne får tilgang til tjenester på lik linje med andre, samt å fastsette nødvendige rettigheter for sluttbrukerne.

3. Dette direktivet berører ikke

- a) forpliktelser som følger av unionsretten eller av nasjonal rett i henhold til unionsretten med hensyn til tjenester som tilbys via elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester,
- b) tiltak truffet på unionsplan eller på nasjonalt plan i samsvar med unionsretten for å nå mål av allmenn interesse, særlig ikke tiltak som gjelder vern av personopplysninger og personvern, regulering av innhold og audiovisuell politikk,
- c) tiltak truffet av medlemsstatene for offentlig orden, offentlig sikkerhet og forsvar,
- d) forordning (EU) nr. 531/2012 og (EU) 2015/2120 og direktiv 2014/53/EU.

4. Kommisjonen, Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og vedkommende myndigheter skal sikre at behandlingen av personopplysninger er i samsvar med Unionens personvernregler.

på permanent infrastruktur eller sentralisert administrasjonskapasitet, og eventuelt utstyr til svitsjing eller ruting samt andre ressurser, herunder nettelementer som ikke er aktive, som gjør det mulig å overføre signaler via kabel, via radio, optisk eller ved hjelp av andre elektromagnetiske midler, herunder satellittnett, fastnett (linje- og pakkesvitsjede, herunder internett) og mobilnett, elektrisitetsnett, forutsatt at de brukes til å overføre signaler, nett som brukes til kringkasting over radio eller fjernsyn samt kabelfjernsynsnett, uansett hvilken type informasjon som overføres,

- 2) «nett med svært høy kapasitet» enten et elektronisk kommunikasjonsnett som består utelukkende av fiberoptiske elementer minst opp til forgreningspunktet på leveringsstedet, eller et elektronisk kommunikasjonsnett som under normale forhold med stor trafikk kan levere tilsvarende nettytelse med hensyn til tilgjengelig båndbredde for ned- og oppforbindelse, motstandsdyktighet, feilrelaterte parametere samt ventetid og variasjoner i denne; nettytelsen kan anses som tilsvarende uansett om sluttbrukerens opplevelse av den varierer som følge av ulike egenskaper i mediet som nettet i siste instans tilkoples nettermineringspunktet med,
- 3) «tverrnasjonale markeder» markeder definert i samsvar med artikkel 65, som omfatter Unionen eller en vesentlig del av den, og som forekommer i mer enn én medlemsstat,
- 4) «elektronisk kommunikasjonstjeneste» en tjeneste som normalt leveres mot betaling via elektroniske kommunikasjonsnett, som omfatter, med unntak av tjenester som tilbyr innhold ved hjelp av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester eller utøvet redaktøransvar over slikt innhold, følgende typer tjenester:
 - a) «internettilgangstjeneste» som definert i artikkel 2 nr. 2 andre ledd i forordning (EU) 2015/2120,
 - b) person-til-person-kommunikasjonstjeneste, og
 - c) tjenester som helt eller hovedsakelig består i overføring av signaler, for eksempel overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester og kringkasting,
- 5) «person-til-person-kommunikasjonstjeneste» en tjeneste som vanligvis leveres mot vederlag og muliggjør direkte kommunikasjon mellom personer og interaktiv utveksling av opplysninger via elektroniske kommunikasjonsnett mellom et begrenset antall personer, der personene som innleder eller deltar i kommunika-

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktivet menes med

- 1) «elektronisk kommunikasjonsnett» overføringssystemer, uavhengig av om de er basert

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- sjonen, bestemmer hvem som er mottaker(e), og omfatter ikke tjenester som muliggjør kommunikasjon mellom personer og interaktiv kommunikasjon bare som en underordnet funksjon av mindre betydning som er tett knyttet til en annen tjeneste,
- 6) «nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste» en person-til-person-kommunikasjonstjeneste med forbindelse til offentlig tildeelte nummerressurser, det vil si ett eller flere numre i nasjonale eller internasjonale nummerplaner, eller som muliggjør kommunikasjon med ett eller flere numre i nasjonale eller internasjonale nummerplaner,
- 7) «nummeruavhengig person-til-person-kommunikasjonstjeneste» en person-til-person-kommunikasjonstjeneste uten forbindelse til offentlig tildelte nummerressurser, det vil si ett eller flere numre i nasjonale eller internasjonale nummerplaner, eller som ikke muliggjør kommunikasjon med ett eller flere numre i nasjonale eller internasjonale nummerplaner,
- 8) «offentlig elektronisk kommunikasjonsnett» et elektronisk kommunikasjonsnett som utelukkende eller hovedsakelig brukes til å levere offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester som støtter overføring av informasjon mellom nettermineringspunkter,
- 9) «nettermineringspunkt» det fysiske punktet der en sluttbruker får tilgang til et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett, og som, når det gjelder nett der det anvendes svitsjing eller ruting, identifiseres ved hjelp av en særskilt nettadresse som kan være knyttet til en sluttbrukers nummer eller navn,
- 10) «tilhørende ressurser» tilhørende tjenester, fysiske infrastrukturer og andre installasjoner eller elementer som er knyttet til et elektronisk kommunikasjonsnett eller en elektronisk kommunikasjonstjeneste som muliggjør eller støtter levering av tjenester via dette nettet eller denne tjenesten, eller som har potensial til å gjøre dette, og som omfatter bygninger eller innganger til bygninger, ledninger i bygninger, antenner, tårn og andre støttekonstruksjoner, kabelkanaler, rør, master, mannhull og fordelerskap,
- 11) «tilhørende tjeneste» en tjeneste knyttet til et elektronisk kommunikasjonsnett eller en elektronisk kommunikasjonstjeneste som muliggjør eller støtter levering, egenlevering eller automatisk levering av tjenester via dette nettet eller denne tjenesten, eller som har potensial til å gjøre dette, og omfatter nummerkonvertering eller systemer med tilsvarende funksjonalitet, systemer for betinget tilgang og elektroniske programoversikter (EPG), samt andre tjenester, for eksempel opplysninger om navn, sted og tilstedeværelse,
- 12) «system for betinget tilgang» tekniske tiltak, autentiseringssystemer og/eller innretninger som gjør tilgang til en beskyttet radio- eller fjernsynstjeneste i forståelig form betinget av abonnement eller en annen form for individuell forhåndstillatelse,
- 13) «bruker» enhver fysisk eller juridisk person som bruker eller etterspør en offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste,
- 14) «sluttbruker» en bruker som ikke tilbyr offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester,
- 15) «forbruker» enhver fysisk person som bruker eller anmoder om en offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste til formål som ikke har forbindelse med vedkommendes forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet,
- 16) «levering av et elektronisk kommunikasjonsnett» det å opprette, drive, kontrollere eller stille til rådighet et slikt nett,
- 17) «avansert digitalfjernsynsutstyr» enhver deko-der som er beregnet på tilkopling til et fjernsynsapparat eller ethvert digitalfjernsynsapparat med innebygd deko-der som er beregnet på mottak av interaktive digitalfjernsynstjenester,
- 18) «programgrensesnitt» (API) programvaregrensesnitt mellom programmer, som leveres av senderselskaper eller tjenestetilbydere, og ressursene i det avanserte digitalfjernsynsutstyret for digitalfjernsyns- og digitalradiotjenester,
- 19) «tildeling av radiospektrum» utpeking av et bestemt frekvensbånd som skal brukes av én eller flere typer radiokommunikasjonstjenester, dersom det er relevant, under angitte forhold,
- 20) «skadelig interferens» interferens som utgjør en fare for en radionavigasjonstjeneste eller andre sikkerhetstjenester, eller som på annen måte alvorlig forringer, hindrer eller gjentatte ganger avbryter en radiokommunikasjonstjeneste som drives i samsvar med gjeldende internasjonale regler, EU-regler eller nasjonale regler,
- 21) «sikkerhet i nett og tjenester» den evnen elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester har til å tåle, på et gitt tillitsnivå, enhver handling som går ut over tilgjengeligheten, autentisiteten, integriteten eller tilliten til disse nettene

og tjenestene, til lagrede eller overførte eller behandlede data eller til tilknyttede tjenester som tilbys eller er tilgjengelige via slike elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester,

- 22) «generell tillatelse» en rettslig ramme som er fastsatt av en medlemsstat for å sikre rett til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, og som fastlegger forpliktelser som er særegne for sektoren og som kan få anvendelse på alle eller bestemte typer elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i samsvar med dette direktivet,
- 23) «trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde» utstyr for trådløs nettverkstilgang med lav effekt av liten størrelse med kort rekkevidde som bruker lisensiert radiospektrum eller lisensfritt radiospektrum eller en kombinasjon av dette, som kan brukes som en del av et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett, som kan være utstyrt med én eller flere antenner med lav visuell innvirkning og som gir brukerne trådløs tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett, uansett om den underliggende nettopologien er mobil- eller fastnettbasert,
- 24) «radiobasert lokalnett» eller «RLAN» et trådløst tilgangssystem med lav effekt med kort rekkevidde, med lav risiko for interferens med andre systemer som etableres av andre brukere i umiddelbar nærhet, som uten enerett bruker harmonisert radiospektrum,
- 25) «harmonisert radiospektrum» radiospektrum som det er etablert harmoniserte vilkår for i forbindelse med dets tilgjengelighet og effektive bruk ved tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF,
- 26) «felles bruk av radiospektrum» tilgang for to eller flere brukere til å bruke samme frekvensbånd i henhold til en definert ordning for felles bruk, godkjent på grunnlag av en generell tillatelse, individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum eller en kombinasjon av disse, herunder regelverksstrategier, for eksempel lisensiert felles tilgang med sikte på å legge til rette for felles bruk av et frekvensbånd, underlagt en bindende avtale mellom alle berørte parter i samsvar med reglene for felles bruk som inngår i deres rettigheter til å bruke radiospektrum, for å garantere alle brukere forutsigbare og pålitelige ordninger for felles bruk, uten at det berører anvendelsen av konkurranseretten,
- 27) «tilgang» tilgjengeliggjøring av ressurser eller tjenester til et annet foretak på fastsatte vilkår, med eller uten enerett, med det formål å tilby

elektroniske kommunikasjonstjenester, herunder dersom de brukes til levering av informasjonssamfunnstjenester eller innholdstjenester for kringkasting; det omfatter blant annet tilgang til nettdeler og tilhørende ressurser, som kan innebære sammenkopling av utstyr, fast eller ikke-fast (gjelder særlig tilgang til aksesslinjen og ressurser og tjenester som er nødvendige for å tilby tjenester over aksesslinjen); tilgang til fysisk infrastruktur, herunder bygninger, kabelkanaler og master, tilgang til relevante programvaresystemer, herunder driftsstøttesystemer, tilgang til informasjonssystemer eller databaser for forespørsler om forhåndsbestilling, levering, bestilling, vedlikehold og reparasjon, og fakturering; tilgang til nummerkonvertering eller systemer med tilsvarende funksjonalitet, tilgang til fastnett og mobilnett, særlig for nettgjesting; tilgang til systemer for betinget tilgang for digitalfjernsynstjenester og tilgang til virtuelle nettjenester,

- 28) «samtrafikk» en bestemt type tilgang som etableres mellom offentlige nettoperatører ved hjelp av fysisk og logisk sammenkopling av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett som brukes av det samme eller av et annet foretak, for å gjøre det mulig for et foretaks brukere å kommunisere med det samme eller et annet foretaks brukere, eller for å få tilgang til andre foretaks tjenester, dersom slike tjenester tilbys av de berørte partene eller andre parter som har tilgang til nettet,
- 29) «operatør» et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett eller en tilhørende ressurs,
- 30) «aksesslinje» den fysiske forbindelseslinjen for elektroniske kommunikasjonssignaler som knytter nettermineringspunktet til en kopling eller tilsvarende anlegg i det faste offentlige elektroniske kommunikasjonsnettet,
- 31) «anrop» en forbindelse som opprettes ved hjelp av en offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste som tillater toveis talekommunikasjon,
- 32) «talekommunikasjonstjeneste» en offentlig tilgjengelig elektronisk kommunikasjonstjeneste for allmennheten for opprettelse eller mottak, direkte eller indirekte, av nasjonale eller nasjonale og internasjonale anrop via ett eller flere numre i en nasjonal eller internasjonal nummerplan,
- 33) «geografisk nummer» et nummer fra den nasjonale nummerplanen der en del av nummerstrukturen inneholder en geografisk opp-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

lysning som brukes til å rute anropene til det fysiske stedet for nettermineringspunktet,

- 34) «ikke-geografisk nummer» et nummer i den nasjonale nummerplanen som ikke er et geografisk nummer, for eksempel et mobilnummer, et gratisnummer eller et nummer med forhøyet takst,
- 35) «total konversasjonstjeneste» en multimediekonversasjonstjeneste i sanntid som gir toveis symmetrisk overføring i sanntid av video, tekst i sanntid og tale mellom brukere på to eller flere steder,
- 36) «alarmsentral» eller «PSAP» et fysisk sted der nødkommunikasjon først mottas, og som er underlagt en offentlig myndighet eller en privat organisasjon som er godkjent av medlemsstaten,
- 37) «best egnet alarmsentral» en alarmsentral som er opprettet av ansvarlige myndigheter for å ta hånd om nødkommunikasjon av en bestemt type eller fra et bestemt område,
- 38) «nødkommunikasjon» kommunikasjon ved hjelp av person-til-person-kommunikasjonstjenester mellom en sluttbruker og alarmsentralen med mål om å be om og motta nødhjelp fra nødmeldingstjenester,
- 39) «nødmeldingstjeneste» en tjeneste som med godkjenning fra medlemsstaten gir umiddelbar og rask hjelp i situasjoner der det er direkte fare for menneskers liv og lemmer, den enkeltes helse eller folkehelsen, privat eller offentlig sikkerhet, privat eller offentlig eiendom eller miljøet, i samsvar med nasjonal rett,
- 40) «opplysninger om lokalisering av anrop» i et offentlig mobilnett de dataene som behandles, som kommer fra nettinfrastruktur eller mobiltelefoner, med angivelse av den geografiske posisjonen til en sluttbrukers mobile terminalutstyr, og på et offentlig fastnett, opplysninger om den fysiske adressen til nettermineringspunktet,
- 41) «terminalutstyr» terminalutstyr som definert i artikkel 1 nr. 1 i direktiv 2008/63/EF⁴³,
- 42) «sikkerhetshendelse» enhver hendelse som har en reell negativ virkning på sikkerheten i elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.

Kapittel II

Mål

Artikkel 3

Generelle mål

1. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter under utførelsen av reguleringsoppgavene angitt i dette direktivet treffer alle rimelige tiltak som er nødvendige og rimelige med henblikk på å nå målene angitt i nr. 2. Medlemsstatene, Kommisjonen, gruppen for radiospektrumpolitikk (RSPG) og BEREC skal også bidra til at disse målene nås.

De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter skal innenfor rammen av sin myndighet bidra til at det gjennomføres en politikk som har som mål å fremme ytrings- og informasjonsfrihet, kulturelt og språklig mangfold og mediemangfold.

2. Innenfor rammen av dette direktivet skal de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter samt BEREC, Kommisjonen og medlemsstatene søke å nå hvert av de følgende generelle målene, som ikke er oppført i prioritert rekkefølge:

- a) Fremme tilknytning og tilgang til og ibruktaking av nett med svært høy kapasitet, herunder fastnett, mobilnett og trådløse nett, for alle borgere og foretak i Unionen.
- b) Fremme konkurransen innen levering av elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser, herunder effektiv infrastrukturbasert konkurranse, og innen levering av elektroniske kommunikasjonstjenester og tilhørende tjenester.
- c) Bidra til utviklingen av det indre marked ved å fjerne gjenværende hindringer for og fremme ensartede vilkår for investering i og levering av elektroniske kommunikasjonsnett, elektroniske kommunikasjonstjenester, tilhørende ressurser og tilhørende tjenester i hele Unionen, gjennom utvikling av felles regler og forutsigbare regelverksstrategier, ved å støtte effektiv, formålstjenlig og samordnet bruk av radiospektrum, åpen innovasjon, etablering og utvikling av transeuropeiske nett, levering av, tilgjengelighet til og samvirkings-evne mellom felleseuropeiske tjenester samt ende-til-ende-forbindelse.
- d) Fremme interessene til borgerne i Unionen ved å sikre nettilknytning og allmenn tilgang til og ibruktaking av nett med svært

⁴³ Kommisjonsdirektiv 2008/63/EF av 20. juni 2008 om konkurranse på markedene for teleterminalutstyr (EUT L 162 av 21.6.2008, s. 20).

høy kapasitet, herunder fastnett, mobilnett og trådløse nett, og av elektroniske kommunikasjonstjenester, ved å legge til rette for størst mulig fordeler med hensyn til valgmuligheter, pris og kvalitet på grunnlag av effektiv konkurranse, ved å opprettholde sikkerheten i nett og tjenester, ved å sikre et høyt felles nivå for vern av sluttbrukere gjennom nødvendige sektorspesifikke regler, og ved å ivareta behovene, for eksempel overkommelige priser, til bestemte sosiale grupper, særlig sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, eldre sluttbrukere og sluttbrukere med særlige sosiale behov, samt valgmuligheter og likeverdig tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne.

3. Dersom Kommisjonen fastsetter referanseverdier for og utarbeider rapporter om hvor effektive medlemsstatenes tiltak er for å nå målene nevnt i nr. 2, skal Kommisjonen om nødvendig bistås av medlemsstatene, nasjonale reguleringsmyndigheter, BEREC og RSPG.
4. De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter skal for å nå de politiske målene nevnt i nr. 2 og angitt i dette nummer, blant annet
 - a) fremme forutsigbar regulering ved å sikre en ensartet regelverksstrategi i de aktuelle analyseperiodene og gjennom samarbeid med hverandre, med BEREC, med RSPG og med Kommisjonen,
 - b) sikre at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller elektroniske kommunikasjonstjenester behandles likt under lignende forhold,
 - c) anvende unionsretten på en teknologinøytral måte, i den grad dette er forenlig med oppnåelsen av målene fastsatt i nr. 2,
 - d) fremme effektiv investering og innovasjon i nye og bedre infrastrukturer, herunder ved å sikre at enhver tilgangsforsikning i tilstrekkelig grad tar hensyn til risikoen som de investerende foretakene tar, og ved å tillate forskjellige samarbeidsordninger mellom investorer og parter som ønsker tilgang for å spre investeringsrisikoen, samtidig som det sikres at konkurransen på markedet og prinsippet om likebehandling blir opprettholdt,
 - e) ta behørig hensyn til de forskjellige vilkårene som er knyttet til infrastruktur, konkurranse, omstendigheter for sluttbrukerne og særlig forbrukere i de forskjellige geografiske områdene i en medlemsstat,

- herunder lokale infrastrukturer som forvaltes av fysiske personer på ideelt grunnlag,
- f) pålegge forhåndsforpliktelser bare i den grad det er nødvendig for å sikre effektiv og bærekraftig konkurranse i sluttbrukernes interesse, og lempe på eller fjerne slike forpliktelser så snart dette vilkåret er oppfylt.

Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter opptre på en upartisk, objektiv, åpen og rimelig måte som sikrer likebehandling.

Artikkel 4

Strategisk planlegging og samordning av radiospektrumpolitikk

1. Medlemsstatene skal samarbeide med hverandre og med Kommisjonen i den strategiske planleggingen, samordningen og harmoniseringen av bruken av radiospektrum i Unionen i samsvar med Unionens politikk for opprettelsen og virkemåten av det indre marked for elektronisk kommunikasjon. For dette formål skal de ta hensyn til blant annet faktorer i Unionens politikk som økonomi, sikkerhet, helse, allmennhetens interesse, ytringsfrihet, kultur, vitenskap og sosiale og tekniske aspekter, samt de forskjellige interessene til grupper av brukere av radiospektrum, med sikte på å optimere bruken av radiospektrum og unngå skadelig interferens.
2. Ved å samarbeide med hverandre og med Kommisjonen, skal medlemsstatene fremme samordning av strategiene for radiospektrumpolitikk i Unionen og eventuelt harmoniserte vilkår for tilgang til og effektiv bruk av radiospektrum, som er nødvendig for opprettelsen av og virkemåten til det indre marked for elektronisk kommunikasjon.
3. Medlemsstatene skal gjennom RSPG samarbeide med hverandre og med Kommisjonen i samsvar med nr. 1, og på deres anmodning med Europaparlamentet og Rådet, til støtte for den strategiske planleggingen og samordningen av radiospektrumpolitikk i Unionen ved å
 - a) utvikle beste praksis innen radiospektrumspørsmål, med sikte på gjennomføring av dette direktivet,
 - b) legge til rette for samordning mellom medlemsstatene med sikte på gjennomføring av dette direktivet og annen unionsrett, og for å bidra til utviklingen av det indre marked,
 - c) samordne sine metoder for tildeling og godkjenning av bruk av radiospektrum og

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

offentliggjøre rapporter eller uttalelser om radiospektrumspørsmål.

BEREC skal delta i spørsmål som gjelder dens kompetanse når det gjelder markedsregulering og konkurranse i forbindelse med radiospektrum.

4. Kommisjonen kan, idet det tas størst mulig hensyn til uttalelsen fra RSPG, framlegge forslag til regelverk for Europaparlamentet og Rådet med henblikk på opprettelse av flerårige programmer for radiospektrumpolitikk der det fastsettes politiske retningslinjer og mål for den strategiske planleggingen og harmoniseringen av bruk av radiospektrum i samsvar med dette direktivet, samt med henblikk på å frigi harmonisert radiospektrum til felles bruk eller til bruk som ikke omfattes av individuelle rettigheter.

Avdeling II

Institusjonell struktur og forvaltning

Kapittel I

Nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter

Artikkel 5

Nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter

1. Medlemsstatene skal sikre at alle oppgaver som er fastsatt i dette direktivet, utføres av vedkommende myndighet.
Innenfor dette direktivets virkeområde skal de nasjonale reguleringsmyndighetene være ansvarlige minst for følgende oppgaver:
 - a) Gjennomføre forhåndsfastsatt markedsregulering, herunder å pålegge forpliktelser med hensyn til tilgang og samtrafikk.
 - b) Sikre løsning av tvister mellom foretak.
 - c) Ivareta forvaltning av og treffe beslutninger om radiospektrum eller, dersom disse oppgavene er tildelt andre vedkommende myndigheter, gi råd om markedsutførings- og konkurranseelementer i nasjonale prosesser knyttet til rettighetene til å bruke radiospektrum for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.
 - d) Bidra til å verne sluttbrukernes rettigheter i sektoren for elektronisk kommunikasjon, eventuelt i samarbeid med andre vedkommende myndigheter.
 - e) Vurdere og nøye overvåke markedsutførings- og konkurransespørsmål med hensyn til åpen internetttilgang.

- f) Vurdere omfanget av en urimelig byrde og beregne nettokostnaden ved levering av leveringspliktige tjenester.
- g) Sikre nummeroverførbarhet mellom tilbydere.
- h) Utføre enhver annen oppgave som i henhold til dette direktivet er forbeholdt nasjonale reguleringsmyndigheter.

Medlemsstatene kan tildele andre oppgaver som er fastsatt i dette direktivet og annen unionsrett, til nasjonale reguleringsmyndigheter, særlig oppgaver som er knyttet til konkurranse i markedet eller markedsadgang, for eksempel generell godkjenning, og de som er knyttet til enhver rolle som er tillagt BEREC. Dersom de oppgavene som er knyttet til konkurranse i markedet eller markedsadgang, tildeles til andre vedkommende myndigheter, skal de rådføre seg med den nasjonale reguleringsmyndigheten før de treffer en beslutning. For å bidra til å løse BERECs oppgaver skal de nasjonale reguleringsmyndighetene ha rett til å samle inn nødvendige data og andre opplysninger fra markedsdeltakere.

Medlemsstatene kan også tildele nasjonale reguleringsmyndigheter andre oppgaver på grunnlag av nasjonal rett, herunder nasjonal rett som gjennomfører unionsrett.

Medlemsstatene skal særlig fremme stabiliteten i de nasjonale reguleringsmyndighetenes myndighet ved innarbeiding av dette direktivet i nasjonal rett med hensyn til tildeling av oppgaver som følger av Unionens rammeregler for elektronisk kommunikasjon, endret i 2009.

2. Nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter i samme medlemsstat eller i forskjellige medlemsstater skal om nødvendig inngå samarbeidsavtaler med hverandre for å fremme reguleringsmessig samarbeid.
3. Medlemsstatene skal offentliggjøre i en lett tilgjengelig form hvilke oppgaver som skal utføres av de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter, særlig når oppgavene er tillagt flere organer. Dersom det er aktuelt, skal medlemsstatene sørge for samråd og samarbeid om saker av felles interesse mellom disse myndighetene samt mellom disse myndighetene og de nasjonale myndighetene med ansvar for gjennomføring av konkurranseretten eller forbrukervernretten. Dersom mer enn én myndighet har myndighet til å behandle disse sakene, skal medlemsstatene sørge for at hver enkelt myndig-

hets respektive oppgaver offentliggjøres i en lett tilgjengelig form.

4. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om alle nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter som er tildelt oppgaver i henhold til dette direktivet, og om deres respektive ansvarsområder samt eventuelle endringer av disse.

Artikkel 6

Nasjonale reguleringsmyndigheters og andre vedkommende myndigheters uavhengighet

1. Medlemsstatene skal garantere de nasjonale reguleringsmyndighetenes og andre vedkommende myndigheters uavhengighet ved å sikre at disse er rettslig atskilt fra og funksjonelt uavhengige av alle fysiske eller juridiske personer som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett, elektronisk kommunikasjonsutstyr eller elektroniske kommunikasjonstjenester. Medlemsstater som beholder eierskapet til eller kontrollen over foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller elektroniske kommunikasjonstjenester, skal sikre et faktisk strukturelt skille mellom reguleringsfunksjonen på den ene siden og virksomhet knyttet til eierskap eller kontroll av disse foretakene på den andre siden.
2. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter utøver sin myndighet på en upartisk, åpen og rettidig åpen måte. Medlemsstatene skal sikre at de har tilstrekkelige tekniske, økonomiske og menneskelige ressurser til å utføre de oppgavene de er tildelt.

Artikkel 7

Utnevning eller avsettelse av medlemmer av nasjonale reguleringsmyndigheter

1. Lederen av en nasjonal reguleringsmyndighet eller eventuelt medlemmene av kollegiet som ivaretar denne funksjonen hos en nasjonal reguleringsmyndighet, eller deres stedfortredere, skal utnevnes for en mandatperiode på minst tre år blant personer hvis dyktighet og erfaring er anerkjent, på grunnlag av sine kvalifikasjoner, ferdigheter, kunnskaper og erfaring og etter en åpen og oversiktlig utvelgingsprosedyre. Medlemsstatene skal sikre kontinuitet i beslutningstakingen.

2. Medlemsstatene skal sikre at lederen av en nasjonal reguleringsmyndighet eller eventuelt medlemmene av kollegiet som ivaretar denne funksjonen hos en nasjonal reguleringsmyndighet, eller deres stedfortredere, kan avsettes i sin mandatperiode bare dersom de ikke lenger oppfyller vilkårene for å kunne utføre oppgavene, som er fastsatt i nasjonal rett før de ble utnevnt.
3. Beslutningen om å avsette lederen for den aktuelle nasjonale reguleringsmyndigheten eller eventuelt medlemmene av kollegiet som ivaretar denne funksjonen, skal offentliggjøres på det tidspunktet avsettelsen skjer. Den avsatte lederen for den nasjonale reguleringsmyndigheten eller eventuelt medlemmene av kollegiet som ivaretar denne funksjonen, skal motta en begrunnelse for avsettelsen. Dersom begrunnelsen ikke offentliggjøres, skal den offentliggjøres dersom vedkommende ber om det. Medlemsstatene skal sikre at denne beslutningen gjennomgås av en domstol, både med hensyn til saksforhold og lovanvendelse.

Artikkel 8

De nasjonale reguleringsmyndighetenes politiske uavhengighet og ansvarlighet

1. Uten at det berører artikkel 10 skal de nasjonale reguleringsmyndighetene opptre uavhengig og objektivt, herunder ved utarbeidingen av interne framgangsmåter og organisering av personale, de skal virke på en åpen og ansvarlig måte i samsvar med unionsretten, og skal verken søke eller ta imot instruksjoner fra noe annet organ i forbindelse med utførelsen av de oppgavene som de er tildelt i henhold til nasjonal rett som gjennomfører unionsretten. Dette skal ikke være til hinder for tilsyn i samsvar med nasjonal forfatningsrett. Bare klageinstanser som er opprettet i samsvar med artikkel 31, skal ha myndighet til midlertidig å oppheve eller omstøte beslutninger truffet av nasjonale reguleringsmyndigheter.
2. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal hvert år avgi rapport om blant annet status for markedet for elektronisk kommunikasjon, beslutningene de treffer, deres menneskelige og økonomiske ressurser, og hvordan disse ressursene er fordelt, samt om framtidige planer. Disse rapportene skal offentliggjøres.

Artikkel 9

De nasjonale reguleringsmyndighetenes evne til regulering

1. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene har egne årsbudsjetter og er selvstendige i gjennomføringen av det tildelte budsjettet. Disse budsjettene skal offentliggjøres.
2. Uten at det berører forpliktelsen til å sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene har tilstrekkelige økonomiske og menneskelige ressurser til å utføre oppgaven de er tildelt, skal den økonomiske selvstendigheten ikke være til hinder for tilsyn eller kontroll i samsvar med nasjonal forfatningsrett. Enhver kontroll av de nasjonale reguleringsmyndighetenes budsjett skal utøves på en oversiktlig måte og offentliggjøres.
3. Medlemsstatene skal også sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene har tilstrekkelige økonomiske og menneskelige ressurser til at de kan delta i og bidra aktivt til BEREC.

Artikkel 10

De nasjonale reguleringsmyndighetenes deltakelse i BEREC

1. Medlemsstatene skal sikre at BERECs mål om å fremme større samordning og konsekvens i regelverket støttes aktivt av deres respektive nasjonale reguleringsmyndigheter.
2. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene når de treffer sine egne beslutninger for sine nasjonale markeder tar størst mulig hensyn til retningslinjer, uttalelser, anbefalinger, felles holdninger, beste praksis og metoder som er vedtatt av BEREC.

Artikkel 11

Samarbeid med nasjonale myndigheter

De nasjonale reguleringsmyndighetene, andre vedkommende myndigheter i henhold til dette direktivet og de nasjonale konkurransemyndighetene skal gi hverandre de opplysningene som er nødvendige for anvendelsen av dette direktivet. Når det gjelder opplysningene som utveksles, får Unionens personvernregler anvendelse, og mottakermyndigheten skal sikre samme grad av fortrolighet som avsendermyndigheten.

Kapittel II

Generell tillatelse

Avsnitt 1

Generell del

Artikkel 12

Generell tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester

1. Medlemsstatene skal sikre adgangen til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, med forbehold for de vilkårene som er fastsatt i dette direktivet. For dette formål skal medlemsstatene ikke hindre et foretak i å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, med mindre det er nødvendig av grunner nevnt i artikkel 52 nr. 1 i TEUV. Alle slike begrensninger i adgangen til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester skal være behørig begrunnet og skal meldes til Kommisjonen.
2. Adgangen til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, unntatt nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, kan, med forbehold for de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2 eller bruksrettighetene nevnt i artikkel 46 og 94, være omfattet bare av en generell tillatelse.
3. Dersom en medlemsstat anser at et meldingskrav er berettiget for foretak som er omfattet av en generell tillatelse, kan denne medlemsstaten kreve at slike foretak bare skal gi melding til den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet. Medlemsstaten skal ikke kreve at slike foretak skal innhente en uttrykkelig beslutning eller omfattes av et annet administrativt tiltak fra en annen myndighet før rettighetene som følger av den generelle tillatelsen, kan utøves.
Etter å ha gitt melding dersom det kreves, kan et foretak begynne sin virksomhet, eventuelt med forbehold for bestemmelsene om bruksrettigheter i henhold til dette direktivet.
4. Meldingen nevnt i nr. 3 skal ikke innebære mer enn at en fysisk eller juridisk person erklærer til den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet at vedkommende har til hensikt å begynne å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester og oversender de minsteopplysningene som kreves for at BEREC og den nevnte myndigheten skal kunne føre et register eller en liste over tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.

kasjonsnett og -tjenester. Disse opplysningene skal begrenses til

- a) tilbyderens navn,
- b) tilbyderens rettslige status, form og registreringsnummer, dersom tilbyderen er registrert i et handelsregister eller et lignende offentlig register i Unionen,
- c) den geografiske adressen til tilbyderens eventuelle hovedforetak i Unionen, og eventuelt en sekundær filial i en medlemsstat,
- d) tilbyderens nettadresse, dersom det er relevant, knyttet til levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester,
- e) en kontaktperson og kontaktopplysninger,
- f) en kort beskrivelse av nettene eller tjenestene som vedkommende har til hensikt å tilby,
- g) den berørte medlemsstaten,
- h) antatt dato for oppstart av virksomheten.

Medlemsstatene skal ikke pålegge ytterligere eller separate meldingskrav.

For å tilnærme meldingskravene skal BEREC offentliggjøre retningslinjer for meldingsmalen og vedlikeholde en EU-database for meldingene som oversendes til vedkommende myndigheter. For dette formål skal vedkommende myndigheter uten unødig opphold videresende elektronisk alle mottatte meldinger til BEREC. Meldinger som er gitt til vedkommende myndigheter før 21. desember 2020, skal videresendes til BEREC innen 21. desember 2021.

Artikkel 13

Vilkår knyttet til den generelle tillatelsen og til rettighetene til å bruke radiospektrum og nummerressurser, samt særlige forpliktelser

1. Den generelle tillatelsen til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester og rettighetene til å bruke radiospektrum og nummerressurser kan bare være omfattet av vilkårene oppført i vedlegg I. Slike vilkår skal være rimelige, åpne og sikre likebehandling. Når det gjelder rettigheter til å bruke radiospektrum, skal slike vilkår sikre en effektiv og formålstjenlig bruk av dette og være i samsvar med artikkel 45 og 51, og rettigheter til å bruke nummerressurser skal være i samsvar med artikkel 94.
2. Særlige forpliktelser som kan pålegges tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i henhold til artikkel 61 nr. 1 og 5 og

artikkel 62, 68 og 83, eller som kan pålegges dem som er utpekt til å tilby leveringspliktige tjenester i henhold til dette direktivet, skal rettslig sett holdes atskilt fra rettigheter og forpliktelser i henhold til den generelle tillatelsen. For å sikre gjennomsiktighet skal kriteriene og framgangsmåtene for å pålegge det enkelte foretak slike særlige forpliktelser være angitt i den generelle tillatelsen.

3. Den generelle tillatelsen skal inneholde bare vilkår som er særegne for den aktuelle sektoren og er angitt i del A, B og C i vedlegget, og skal ikke inneholde vilkår som allerede gjelder for foretakene i kraft av annen nasjonal rett.
4. Medlemsstatene skal ikke gjenta de vilkårene som gjelder for den generelle tillatelsen når de tildeler rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser.

Artikkel 14

Erklæringer avgitt for å gjøre det lettere å utøve rettigheter til å installere ressurser og rettigheter til samtrafikk

Vedkommende myndigheter skal innen én uke etter anmodning fra et foretak utstede standardiserte erklæringer som bekrefter, dersom det er relevant, at foretaket har gitt melding i henhold til artikkel 12 nr. 3. Disse erklæringene skal gi nærmere opplysninger om under hvilke omstendigheter ethvert foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i henhold til den generelle tillatelsen, har rett til å søke om rettigheter til å installere ressurser, forhandle om samtrafikk og oppnå tilgang eller samtrafikk med sikte på å gjøre det lettere å utøve disse rettighetene, for eksempel på andre forvaltningsnivåer eller overfor andre foretak. Dersom det er hensiktsmessig, kan slike erklæringer også utstedes som et automatisk svar på meldingen nevnt i artikkel 12 nr. 3.

Avsnitt 2

Rettigheter og forpliktelser innenfor rammen av en generell tillatelse

Artikkel 15

Liste over rettigheter som minst skal følge av den generelle tillatelsen

1. Foretak som er omfattet av den generelle tillatelsen i henhold til artikkel 12, skal ha rett til å
 - a) tilby elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester,

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- b) få sin søknad om de nødvendige rettighetene til å installere ressurser behandlet i samsvar med artikkel 43,
 - c) bruke, med forbehold for artikkel 13, 46 og 55, radiospektrum i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester,
 - d) få sin søknad om de nødvendige rettighetene til å bruke nummerressurser behandlet i samsvar med artikkel 94.
2. Dersom slike foretak tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester til allmennheten, skal den generelle tillatelsen gi dem rett til å
- a) forhandle om samtrafikk med og eventuelt oppnå tilgang til eller samtrafikk fra andre tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester som er omfattet av en generell tillatelse i Unionen i samsvar med dette direktivet,
 - b) få mulighet til å bli utpekt til å tilby ulike deler av de leveringspliktige tjenestene eller til å dekke ulike deler av det nasjonale territoriet i samsvar med artikkel 86 eller 87.

Artikkel 16

Administrasjonsgebyrer

1. Administrasjonsgebyrer ilagt foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i henhold til den generelle tillatelsen, eller som er tildelt en bruksrettighet, skal
- a) til sammen dekke bare administrasjonskostnader som påløper i forbindelse med forvaltning, kontroll og håndheving av den generelle tillatelsesordningen, bruksrettighetene og de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2, som kan omfatte kostnader ved internasjonalt samarbeid, harmonisering og standardisering, markedsanalyser, kontroll med overholdelse og annen markedskontroll samt reguleringsarbeid som omfatter utarbeiding og håndheving av avledet regelverk og forvaltningsvedtak, for eksempel vedtak om tilgang og samtrafikk, og
 - b) ilegges det enkelte foretak på en objektiv måte som sikrer innsyn og rimelighet, slik at ytterligere administrasjonskostnader og tilhørende gebyrer blir så lave som mulig.
- Medlemsstatene kan velge ikke å kreve administrasjonsgebyrer fra foretak hvis omsetning ligger under et bestemt nivå, eller hvis

virksomhet ikke når en minste markedsandel eller har et svært begrenset geografisk omfang.

2. Dersom nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter ilegger administrasjonsgebyrer, skal de offentliggjøre en årlig oversikt over sine administrasjonskostnader og den samlede summen av innkrevde gebyrer. Dersom det er en differanse mellom summen av gebyrene og administrasjonskostnadene, skal det foretas passende justeringer.

Artikkel 17

Atskilte regnskaper og finansiell rapportering

1. Medlemsstatene skal kreve at foretak som tilbyr offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, og som har særrett eller enerett til å tilby tjenester innenfor andre sektorer i den samme eller i en annen medlemsstat,
- a) fører atskilte regnskaper for virksomhet knyttet til levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller elektroniske kommunikasjonstjenester i samme omfang som ville vært påkrevd dersom virksomheten ble utøvd av rettslig uavhengige selskaper, slik at det er mulig å identifisere alle kostnads- og inntektselementer, sammen med det anvendte beregningsgrunnlaget og de detaljerte fordelingsmetodene som er brukt i forbindelse med slik virksomhet, herunder en spesifisert fordeling av anleggsmidler og strukturkostnader, eller
 - b) innfører et strukturelt skille for virksomhet knyttet til levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.
- Medlemsstatene kan velge ikke å anvende kravene nevnt i første ledd på foretak som har en årlig omsetning på mindre enn 50 millioner euro innen virksomhet knyttet til levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i Unionen.
2. Foretak som tilbyr offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, og som ikke omfattes av kravene i selskapsretten og ikke oppfyller kriteriene som gjelder for små og mellomstore bedrifter i henhold til unionsrettens regnskapsregler, skal utarbeide finansielle rapporter som skal gjennomgå en uavhengig revisjon og offentliggjøres. Revisjo-

nen skal gjennomføres i samsvar med gjeldende unionsregler og nasjonale regler.

Første ledd i dette nummer får også anvendelse på atskilte regnskaper som kreves i henhold til nr. 1 første ledd bokstav a).

Avsnitt 3

Endring og tilbaketrekking

Artikkel 18

Endring av rettigheter og forpliktelser

1. Medlemsstatene skal sikre at rettigheter, vilkår og framgangsmåter i forbindelse med generelle tillatelser og rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser eller rettigheter til å installere ressurser bare kan endres i objektivt begrunnede tilfeller og på en rimelig måte, idet det tas hensyn til, dersom det er relevant, de særlige vilkårene som gjelder for omsettelige rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser.
2. Med mindre de foreslåtte endringene er små og er avtalt med innehaveren av rettighetene eller den generelle tillatelsen, skal det på en hensiktsmessig måte gis melding om at det er planer om å gjøre slike endringer. Berørte parter, herunder brukere og forbrukere, skal gis en tilstrekkelig frist til å komme med sine synspunkter på de foreslåtte endringene. Denne fristen skal være minst fire uker bortsett fra i unntakstilfeller.

Endringene skal offentliggjøres sammen med en begrunnelse.

Artikkel 19

Begrensning eller tilbaketrekking av rettigheter

1. Uten at det berører artikkel 30 nr. 5 og 6, skal medlemsstatene ikke begrense eller trekke tilbake rettigheter til å installere ressurser eller rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser før utløpet av det tidsrommet de er tildelt for, unntatt når det er berettiget i henhold til nr. 2 i denne artikkel og eventuelt skjer i samsvar med vedlegg I, og i henhold til relevante nasjonale bestemmelser om erstatning for tilbaketrekking av rettigheter.
2. I tråd med behovet for å sikre en effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum eller gjennomføringen av de tekniske gjennomføringstiltakene som er vedtatt i henhold til artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF, kan medlemsstatene tillate begrensning eller tilbaketrekking av rettigheter til å bruke radiospek-

trum, herunder rettighetene nevnt i artikkel 49 i dette direktivet, basert på forhåndsfastsatte og klart definerte framgangsmåter i samsvar med prinsippene om forholdsmessighet og likebehandling. I slike tilfeller kan inneha-verne av rettighetene om nødvendig og i samsvar med unionsretten og nasjonale bestemmelser få en hensiktsmessig erstatning.

3. En endring i bruken av radiospektrum som følge av anvendelsen av artikkel 45 nr. 4 eller 5 skal ikke i seg selv berettige tilbaketrekkingen av en rettighet til å bruke radiospektrum.
4. Enhver plan om å begrense eller trekke tilbake rettigheter i henhold til den generelle tillatelsen eller individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser uten samtykke fra innehaveren av rettighetene, skal være gjenstand for høring av de berørte partene i samsvar med artikkel 23.

Kapittel III

Framlegging av opplysninger, undersøkelser og høringsordning

Artikkel 20

Anmodning om opplysninger fra foretak

1. Medlemsstatene skal sikre at foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, tilhørende ressurser eller tilhørende tjenester, framlegger alle nødvendige opplysninger, herunder økonomiske opplysninger, slik at de nasjonale reguleringsmyndighetene, andre vedkommende myndigheter og BEREC kan sikre samsvar med bestemmelsene i eller beslutninger som er truffet eller uttalelser som er vedtatt i samsvar med dette direktivet og europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971⁴⁴. Særlig skal de nasjonale reguleringsmyndighetene, og andre vedkommende myndigheter dersom det er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver, ha myndighet til å kreve at disse foretakene framlegger opplysninger om framtidig utvikling av nett eller tjenester som kan ha innvirkning på tjenester i engrosleddet som de gjør tilgjengelig for konkurrenter, samt opplysninger om elektroniske kommunikasjonsnett og tilhø-

⁴⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1971 av 11. desember 2018 om opprettelse av Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon (BEREC) og Byrået for støtte til BEREC (BEREC-kontoret), om endring av forordning (EU) 2015/2120 og om oppheving av forordning (EF) nr. 1211/2009 (EUT L 321 av 17.12.2008, s. 1).

rende ressurser som er inndelt på lokalt plan i tilstrekkelig detalj til å muliggjøre den geografiske undersøkelsen og angivelsen av områder i samsvar med artikkel 22.

Dersom opplysningene som er samlet inn i samsvar med første ledd, er utilstrekkelige for at nasjonale reguleringsmyndigheter, andre vedkommende myndigheter og BEREC kan utføre sine reguleringsoppgaver i henhold til unionsretten, kan det anmodes om slik informasjon fra andre relevante foretak som driver virksomhet innen elektronisk kommunikasjon eller nært beslektede sektorer.

Foretak med en sterk markedsstilling på engrosmarkeder kan også pålegges å sende inn regnskapsdata på de sluttbrukermerkene som er knyttet til disse engrosmerkene.

Nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter kan anmode om opplysninger fra de sentrale informasjonspunktene som er opprettet i henhold til direktiv 2014/61/EU.

Enhver anmodning om opplysninger skal stå i forhold til gjennomføringen av oppgaven, og den skal begrunnes.

Foretakene skal raskt framlegge de ønskede opplysningene i samsvar med de fristene og det detaljnivået som kreves.

2. Medlemsstatene skal sørge for at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter etter begrunnet anmodning fra Kommisjonen framlegger de nødvendige opplysningene slik at Kommisjonen kan gjennomføre sine oppgaver i henhold til TEUV. Opplysningene som Kommisjonen anmoder om, skal stå i forhold til det gjennomføringen av disse oppgavene krever. Dersom de framlagte opplysningene omhandler opplysninger som tidligere er oversendt av foretak på anmodning fra myndigheten, skal disse foretakene underrettes om dette. I den grad det er nødvendig skal Kommisjonen gjøre de framlagte opplysningene tilgjengelige for en annen slik myndighet i en annen medlemsstat, med mindre myndigheten som har gitt opplysningene, har anmodet uttrykkelig om det motsette og begrunnet anmodningen.

Med forbehold for kravene fastsatt i nr. 3 skal medlemsstatene sikre at opplysninger som er oversendt til en myndighet, kan gjøres tilgjengelige for en annen myndighet i samme medlemsstat eller i en annen medlemsstat og for BEREC på begrunnet anmodning, når dette er nødvendig for at disse myndighetene eller

BEREC skal kunne utøve sitt ansvar i henhold til unionsretten.

3. Dersom opplysningene som er innhentet i henhold til nr. 1, herunder opplysninger som er innhentet i forbindelse med en geografisk undersøkelse, anses som fortrolige av en nasjonal reguleringsmyndighet eller annen vedkommende myndighet i samsvar med Unionens regelverk og nasjonale regler for forretningshemmeligheter, skal Kommisjonen, BEREC og eventuelle andre vedkommende myndigheter sikre samme fortrolighet. Slik fortrolighet skal ikke hindre utveksling i rett tid av opplysninger mellom vedkommende myndighet, Kommisjonen, BEREC og eventuelle andre berørte vedkommende myndigheter med henblikk på å gjennomgå, overvåke og føre tilsyn med anvendelsen av dette direktivet.
4. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter offentliggjør opplysninger som bidrar til å skape et åpent konkurransemarked, i samsvar med nasjonale regler for offentlig tilgang til opplysninger og i henhold til Unionens regelverk og nasjonale regler for forretningshemmeligheter.
5. De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter skal offentliggjøre vilkårene for offentlig tilgang til opplysninger som nevnt i nr. 4, herunder framgangsmåtene for å få slik tilgang.

Artikkel 21

Opplysninger som kreves i forbindelse med den generelle tillatelsen, bruksrettighetene og de særlige forpliktelsene

1. Med forbehold for alle opplysninger det anmodes om i henhold til artikkel 20 og opplysnings- og rapporteringsforpliktelsene i henhold til annen nasjonal rett enn den generelle tillatelsen, kan nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter kreve at foretak gir opplysninger i forbindelse med den generelle tillatelsen, bruksrettighetene eller de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2, som står i forhold til formålet og er objektivt begrunnet, særlig for å
 - a) kunne kontrollere, systematisk eller i konkrete tilfeller, at vilkår nr. 1 i del A, vilkår nr. 2 og 6 i del D og vilkår nr. 2 og 7 i del E i vedlegg I samt forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2 er oppfylt,

- b) kunne kontrollere i konkrete tilfeller at vilkårene fastsatt i vedlegg I er oppfylt dersom det innkommer en klage, eller dersom vedkommende myndighet har andre grunner til å tro at et vilkår ikke er oppfylt, eller i tilfelle vedkommende myndighet foretar en undersøkelse på eget initiativ,
- c) gjennomføre framgangsmåter for og vurdering av anmodninger om tildeling av bruksrettigheter,
- d) offentliggjøre sammenlignende oversikter over tjenestenes kvalitet og pris til fordel for forbrukerne,
- e) samle inn klart definerte statistikker, rapporter eller undersøkelser,
- f) utføre markedsanalyser for dette direktivets formål, herunder data om markeder i senere ledd i omsetningskjeden eller sluttbrukermarkeder i forbindelse med eller i tilknytning til markeder som er gjenstand for markedsanalyse,
- g) sikre effektiv bruk og effektiv forvaltning av radiospektrum og nummerressurser,
- h) vurdere framtidig utvikling i nett eller tjenester som kan ha innvirkning på tjenester i engrosleddet som de gjør tilgjengelig for konkurrenter, på geografisk dekning, på nettilknytning som er tilgjengelig for sluttbrukere eller på angivelsen av områder i henhold til artikkel 22,
- i) gjennomføre geografiske undersøkelser,
- j) besvare begrunnede anmodninger om opplysninger fra BEREC.

Opplysningene nevnt i bokstav a) og b) samt bokstav d)-j) i første ledd skal ikke kreves framlagt forut for eller som vilkår for markedsadgang.

BEREC kan utarbeide maler for anmodninger om opplysninger, dersom det er nødvendig, for å lette konsoliderte oppstillinger og analyser av opplysningene som innhentes.

- 2. Når det gjelder rettigheten til å bruke radiospektrum, skal opplysningene nevnt i nr. 1 særlig vise til en effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum samt samsvar med alle forpliktelser om dekning og tjenestekvalitet som er knyttet til rettighetene til å bruke radiospektrum, og kontroll av om forpliktelsene oppfylles.
- 3. Dersom nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter krever at foretak skal gi opplysninger som nevnt i nr. 1, skal de underrette foretakene om hva disse opplysningene skal brukes til.

- 4. Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter skal ikke gjenta anmodninger om opplysninger som allerede er gjort av BEREC i henhold til artikkel 40 i forordning (EU) 2018/1971, dersom BEREC har gjort de mottatte opplysningene tilgjengelig for disse myndighetene.

Artikkel 22

Geografiske undersøkelser om utbygging av nett

- 1. De nasjonale reguleringsmyndighetene og/eller andre vedkommende myndigheter skal innen 21. desember 2023 foreta en geografisk undersøkelse av rekkevidden til elektroniske kommunikasjonsnett som kan levere bredbåndsforbindelse (heretter kalt «bredbåndsnett»), og skal ajourføre den minst hvert tredje år deretter.

Det geografiske undersøkelsen skal omfatte en undersøkelse av den aktuelle geografiske rekkevidden til bredbåndsnett på deres territorium etter hva som kreves for oppgavene til nasjonale reguleringsmyndigheter og/eller andre vedkommende myndigheter i henhold til dette direktivet, og for de undersøkelsene som kreves for anvendelsen av statsstøttereglene.

Den geografiske undersøkelsen kan også inneholde en prognose for et tidsrom som er bestemt av vedkommende myndighet med hensyn til rekkevidden av bredbåndsnett, herunder nett med svært høy kapasitet, på deres territorium.

En slik prognose skal inneholde alle relevante opplysninger, herunder opplysninger om eventuelle utbygginger av nett med svært høy kapasitet som planlegges av ethvert foretak eller enhver offentlig myndighet, og om betydelige oppgraderinger eller utvidelser av nett til en nedlastingshastighet på minst 100 Mbps. For dette formål skal de nasjonale reguleringsmyndighetene og/eller andre vedkommende myndigheter anmode foretak og offentlige myndigheter om å gi disse opplysningene i den grad de er tilgjengelige og kan framskaffes med en rimelig innsats.

Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal med hensyn til oppgavene som konkret er tillagt dem i henhold til dette direktivet, beslutte i hvilken grad det er hensiktsmessig å støtte seg på alle eller deler av opplysningene som samles inn innenfor rammen av en slik prognose.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten ikke gjennomfører en geografisk undersøkelse, skal undersøkelsen gjøres i samarbeid med nevnte myndighet i den grad den kan være relevant for myndighetens oppgaver.

Opplysningene som samles inn ved den geografiske undersøkelsen, skal ha et hensiktsmessig lokalt detaljnivå og skal inneholde tilstrekkelig informasjon om tjenestekvaliteten og tilhørende parametere, og skal behandles i samsvar med artikkel 20 nr. 3.

2. De nasjonale reguleringsmyndighetene og/eller andre vedkommende myndigheter kan utpeke et område med klare territoriale avgrensninger der det på grunnlag av de innsamlede opplysningene og eventuelle prognoser som er utarbeidet i henhold til nr. 1, fastslås at det i den aktuelle prognoseperioden ikke er noe foretak eller noen offentlig myndighet som har bygd ut eller har planer om å bygge ut et nett med svært høy kapasitet eller oppgradere eller utvide sitt nett i betydelig grad til en ytelse med en nedlastingshastighet på minst 100 Mbps. De nasjonale reguleringsmyndighetene og/eller andre vedkommende myndigheter skal offentliggjøre de utpekte områdene.
3. Innenfor et utpekt område kan vedkommende myndigheter invitere foretak og offentlige myndigheter til å erklære at de har planer om å bygge ut nett med svært høy kapasitet i løpet av den aktuelle prognoseperioden. Dersom en slik invitasjon medfører en erklæring fra et foretak eller en offentlig myndighet om at de har planer om å gjøre dette, kan vedkommende myndighet kreve at andre foretak og offentlige myndigheter erklærer hvorvidt de har planer om å bygge ut nett med svært høy kapasitet, eller om å oppgradere eller utvide sine nett i betydelig grad til en ytelse med en nedlastingshastighet på minst 100 Mbps i dette området. Vedkommende myndighet skal angi hvilke opplysninger som skal inngå i slike erklæringer, for å sikre minst tilsvarende detaljnivå som det som tas i betraktning ved eventuelle prognoser i henhold til nr. 1. Den skal også underrette alle foretak eller offentlige myndigheter som uttrykker sin interesse om hvorvidt det utpekte området er dekket eller sannsynligvis vil bli dekket av et nestegenerasjons aksessnett som tilbyr nedlastingshastigheter under 100 Mbps, på grunnlag av opplysningene som er innhentet i henhold til nr. 1.

4. Tiltakene i henhold til nr. 3 skal treffes i samsvar med en effektiv, objektiv og åpen framgangsmåte som sikrer likebehandling, der ingen foretak er utelukket på forhånd.
5. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter samt de lokale, regionale og nasjonale myndighetene med ansvar for tildeling av offentlige midler til utbygging av elektroniske kommunikasjonsnett, for utforming av nasjonale bredbåndsplaner, for å definere dekningskrav knyttet til rettigheter til å bruke radiospektrum og for å kontrollere tilgjengeligheten av tjenester som omfattes av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester på deres territorium, tar hensyn til resultatene av den geografiske undersøkelsen og eventuelle utpekte områder i henhold til nr. 1, 2 og 3.

Medlemsstatene skal sikre at myndighetene som utfører den geografiske undersøkelsen, skal videreformidle disse resultatene, under forutsetning av at mottakermyndigheten sikrer samme grad av fortrolighet og vern av forretningshemmeligheter som avsendermyndigheten, og underrette partene som har framlagt opplysningene. Disse resultatene skal også gjøres tilgjengelig for BEREC og Kommisjonen på deres anmodning og på samme vilkår.

6. Dersom de relevante opplysningene ikke er tilgjengelige på markedet, skal vedkommende myndigheter gjøre data fra de geografiske undersøkelsene som ikke omfattes av kravene til fortrolig behandling av forretningshemmeligheter, direkte tilgjengelig i samsvar med direktiv 2003/98/EF slik at de kan brukes videre. De skal også, dersom slike verktøyer ikke er tilgjengelig på markedet, gjøre tilgjengelig informasjonsverktøyer som gjør det mulig for sluttbrukerne å fastslå tilgjengeligheten av nettilknytning i forskjellige områder, med et detaljnivå som kan brukes til å støtte deres valg av operatør eller tilbyder.
7. For å bidra til ensartet anvendelse av geografiske undersøkelser og prognoser skal BEREC innen 21. juni 2020 etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen og vedkommende nasjonale myndigheter, utstede retningslinjer for å bistå de nasjonale reguleringsmyndighetene og/eller andre vedkommende myndigheter med en konsekvent gjennomføring av deres forpliktelse i henhold til denne artikkel.

Artikkel 23

Hørings- og innsynsordning

1. Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter har planer om å treffe tiltak i samsvar med dette direktivet, eller dersom de har planer om å fastsette begrensninger i samsvar med artikkel 45 nr. 4 eller 5, som har en vesentlig innvirkning på det aktuelle markedet, skal medlemsstatene, unntatt i tilfellene som omfattes av artikkel 26, artikkel 27 eller artikkel 32 nr. 10, sikre at de gir de berørte partene anledning til å framlegge sine merknader til utkastet til tiltak innen en rimelig frist som, idet det tas hensyn til hvor sammensatt saken er, og unntatt under særlige omstendigheter, uansett ikke er kortere enn 30 dager.
2. Med henblikk på artikkel 35 skal vedkommende myndigheter på tidspunktet for offentliggjøringen underrette RSPG om ethvert utkast til tiltak som hører inn under virkeområdet for sammenlignende eller konkurransebasert utvelgingsprosedyre i henhold til artikkel 55 nr. 2 og er knyttet til bruken av radiospektrum der harmoniserte vilkår er fastsatt ved hjelp av tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med vedtak nr. 676/2002/EF, for å muliggjøre dets bruk for trådløse elektroniske bredbåndsbaserte kommunikasjonsnett og -tjenester («trådløse bredbåndsnett og bredbåndstjenester»).
3. De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter skal offentliggjøre framgangsmåtene for sine nasjonale samråd.

Medlemsstatene skal sikre at det opprettes ett informasjonspunkt som gir tilgang til alle pågående høringer.

4. Resultatene av høringer skal offentliggjøres, med mindre det dreier seg om fortrolige opplysninger i henhold til Unionens regelverk og nasjonale regler for forretningshemmeligheter.

Artikkel 24

Høring av berørte parter

1. Medlemsstatene skal så langt det er nødvendig sikre at vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, tar hensyn til synspunktene til sluttbrukere, særlig forbrukere og sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, produsenter og foretak som tilbyr elektroniske kommuni-

kasjonsnett eller -tjenester, i alle spørsmål som gjelder sluttbrukernes eller forbrukernes rettigheter, herunder likeverdig tilgang og valgmulighet for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, i forbindelse med offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, særlig dersom de har en betydelig innvirkning på markedet.

Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, etablerer en høringsordning som er tilgjengelig for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, og som sikrer at forbrukernes interesser får tilstrekkelig vekt når reguleringsmyndighetene treffer beslutninger i saker som gjelder sluttbruker- og forbrukerrettigheter i forbindelse med offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester.

2. Berørte parter kan, med veiledning fra vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, utvikle ordninger som berører forbrukere, brukergrupper og tjenestetilbydere, med sikte på å forbedre tjenestenes alminnelige kvalitet, blant annet ved å utvikle og overvåke atferdsregler og driftsstandarder.
3. Uten at det berører anvendelsen av nasjonale regler i samsvar med unionsretten som fremmer kultur- og mediepolitiske mål, slik som kulturelt og språklig mangfold og mediemangfold, kan vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, fremme samarbeid mellom foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester og sektorer som har interesse av å fremme lovlig innhold i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Dette samarbeidet kan også omfatte samordning av opplysninger av offentlig interesse som skal gjøres tilgjengelig i samsvar med artikkel 103 nr. 4.

Artikkel 25

Utenrettslig tvisteløsning

1. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene eller annen vedkommende myndighet med ansvar for, eller minst ett uavhengig organ med dokumentert sakkunnskap i, anvendelsen av artikkel 102–107 og artikkel 115 i dette direktivet, er oppført som organ for alternativ tvisteløsning i samsvar med artikkel 20 nr. 2 i direktiv 2013/11/EU, med sikte på å løse tvister mellom til-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

bydere og forbrukere som oppstår innenfor rammen av dette direktivet og som gjelder gjennomføring av avtaler. Medlemsstatene kan gi tilgang til prosedyrer for alternativ tvisteløsning fra nevnte myndighet eller organ for andre sluttbrukere enn forbrukere, særlig svært små og små bedrifter.

2. Med forbehold for direktiv 2013/11/EU skal medlemsstatene, dersom slike tvister involverer parter i forskjellige medlemsstater, samordne sin innsats med sikte på å få en løsning på tvisten.

Artikkel 26

Løsning av tvister mellom foretak

1. Dersom det i forbindelse med eksisterende forpliktelser som følger av dette direktivet, oppstår en tvist mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i en medlemsstat, eller mellom slike foretak og andre foretak i medlemsstaten som drar nytte av forpliktelsene med hensyn til tilgang eller samtrafikk, eller mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i en medlemsstat og tilbydere av tilhørende ressurser, skal vedkommende nasjonale reguleringsmyndighet på anmodning fra en av partene og med forbehold for bestemmelsene i nr. 2, treffe en bindende beslutning med henblikk på å løse tvisten snarest mulig på grunnlag av klare og effektive framgangsmåter, og i alle tilfeller senest innen fire måneder, unntatt under særlige omstendigheter. Den berørte medlemsstaten skal kreve at alle parter samarbeider fullt og helt med den nasjonale reguleringsmyndigheten.
2. Medlemsstatene kan gi de nasjonale reguleringsmyndighetene mulighet til å nekte å løse en tvist når det finnes andre ordninger, herunder mekling, som er bedre egnet til å løse tvisten innen rimelig tid i samsvar med målene fastsatt i artikkel 3. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal underrette partene om dette snarest mulig. Dersom tvisten ikke er løst etter fire måneder, og dersom den klagende part ikke har brakt tvisten inn for en domstol, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten på anmodning fra en av partene treffe en bindende beslutning med henblikk på å løse tvisten snarest mulig og i alle tilfeller senest innen fire måneder.
3. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal ved løsning av en tvist treffe beslutninger med sikte på å nå målene angitt i artikkel 3. Forplik-

telser som den nasjonale reguleringsmyndigheten pålegger et foretak i forbindelse med løsningen av en tvist, skal være i samsvar med bestemmelsene i dette direktivet.

4. Beslutningen truffet av den nasjonale reguleringsmyndigheten skal offentliggjøres, samtidig som det tas hensyn til forretningshemmeligheter. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal gi de berørte partene en fullstendig framstilling av grunnene for beslutningen.
5. Framgangsmåten fastsatt i nr. 1, 3 og 4 skal ikke være til hinder for at en av partene kan bringe saken inn for en domstol.

Artikkel 27

Løsning av tverrnasjonale tvister

1. Dersom det som følge av dette direktivet oppstår en tvist mellom foretak i forskjellige medlemsstater, får nr. 2, 3 og 4 i denne artikkel anvendelse. Disse bestemmelsene får ikke anvendelse på tvister i forbindelse med samordning av radiospektrum som omfattes av artikkel 28.
2. Alle parter kan framlegge tvisten for den eller de berørte nasjonale reguleringsmyndighetene. Dersom tvisten påvirker handelen mellom medlemsstatene, skal vedkommende nasjonale reguleringsmyndighet(er) melde tvisten til BEREC med sikte på å få til en enhetlig løsning av tvisten i samsvar med målene fastsatt i artikkel 3.
3. Når en slik melding er gitt, skal BEREC snarest mulig og i alle tilfeller senest innen fire måneder, unntatt under særlige omstendigheter, avgi en uttalelse der den eller de berørte nasjonale reguleringsmyndighetene oppfordres til å treffe bestemte tiltak for å løse tvisten, eller til å avstå fra å treffe tiltak.
4. Den eller de berørte nasjonale reguleringsmyndighetene skal avvente BERECs uttalelse før det treffes tiltak for å løse tvisten. Under særlige omstendigheter kan enhver vedkommende nasjonal reguleringsmyndighet, enten på anmodning fra partene eller på eget initiativ, treffe midlertidige tiltak dersom det er et akutt behov for å gripe inn for å beskytte konkurransen eller verne sluttbrukernes interesser.
5. Alle forpliktelser som den nasjonale reguleringsmyndigheten pålegger et foretak som en del av en løsning av tvisten, skal være i samsvar med dette direktivet, ta størst mulig hensyn til uttalelsen vedtatt av BEREC og vedtas innen én måned etter at en slik uttalelse er gitt.

6. Framgangsmåten fastsatt i nr. 2 skal ikke være til hinder for at en av partene kan bringe saken inn for en domstol.

Artikkel 28

Samordning av radiospektrum mellom medlemsstatene

1. Medlemsstatene og deres vedkommende myndigheter skal sikre at bruken av radiospektrum er organisert på deres territorium på en slik måte at ingen annen medlemsstat hindres i å tillate bruk på sitt territorium av harmonisert radiospektrum i samsvar med unionsretten, særlig som følge av grensekryssende skadelig interferens mellom medlemsstatene.

Medlemsstatene skal treffe alle nødvendige tiltak for dette formål, uten at det berører deres forpliktelser i henhold til folkeretten og relevante internasjonale avtaler, for eksempel ITUs radioreglement og ITUs regionale radioavtaler.

2. Medlemsstatene skal samarbeide med hverandre og eventuelt gjennom RSPG i forbindelse med samordningen over landegrensene for bruk av radiospektrum for å
- a) sikre samsvar med nr. 1,
 - b) løse eventuelle problemer eller tvister i forbindelse med samordning over landegrensene eller grensekryssende skadelig interferens mellom medlemsstatene, samt med tredjestater, som hindrer medlemsstatene i å bruke harmonisert radiospektrum på deres territorium.
3. For å sikre samsvar med nr. 1 kan enhver berørt medlemsstat anmode RSPG om å oppetre som mellomledd for å håndtere eventuelle problemer eller tvister i forbindelse med samordning over landegrensene eller grensekryssende skadelig interferens. Dersom det er relevant, kan RSPG avgi en uttalelse der det foreslås en samordnet løsning med hensyn til slike problemer eller tvister.
4. Dersom tiltakene nevnt i nr. 2 eller 3 ikke har ført til noen løsning av problemet eller tvisten, kan Kommisjonen på anmodning fra enhver berørt medlemsstat, idet det tas størst mulig hensyn til eventuelle uttalelser fra RSPG der det anbefales en samordnet løsning i henhold til nr. 3, ved hjelp av gjennomføringsrettsakter treffe beslutninger rettet til de medlemsstatene som er berørt av de uløste spørsmålene om skadelig interferens, for å løse grensekryssende skadelig interferens mellom to eller

flere medlemsstater som hindrer dem i å bruke harmonisert radiospektrum på deres territorium.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

5. Unionen skal på anmodning fra enhver berørt medlemsstat gi juridisk, politisk og teknisk bistand for å løse problemer i forbindelse med samordning av radiospektrum med Unionens nabostater, herunder kandidatstater eller til tredende stater, på en slik måte at de berørte medlemsstatene kan overholde sine forpliktelser i henhold til unionsretten. Når Unionen gir slik bistand, skal den fremme gjennomføringen av Unionens politikk.

Avdeling III

Gjennomføring

Artikkel 29

Sanksjoner

1. Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner, herunder om nødvendig overtredelsesgebyrer og ikke-strafferettslige forhåndsfastsatte sanksjoner eller tvangsmulkt, mot overtredelser av nasjonale bestemmelser vedtatt i henhold til dette direktivet eller av enhver bindende beslutning som er vedtatt av Kommisjonen, den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet i henhold til dette direktivet, og treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at sanksjonene gjennomføres. Innenfor rammen av nasjonal rett skal nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter ha myndighet til å ilegge slike sanksjoner. De fastsatte sanksjonene skal være hensiktsmessige, virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.
2. Medlemsstatene skal bare fastsette sanksjoner i forbindelse med framgangsmåten nevnt i artikkel 22 nr. 3 dersom et foretak eller en offentlig myndighet forsettlig eller grovt uaktsomt gir villedende, feilaktige eller ufullstendige opplysninger.

Ved fastsettelsen av størrelsen på overtredelsesgebyrer eller tvangsmulkt som ilegges et foretak eller en offentlig myndighet for forsettlig eller grovt uaktsomt å gi villedende, feilaktige eller ufullstendige opplysninger i forbindelse med framgangsmåten nevnt i artikkel 22 nr. 3, skal det blant annet tas hensyn til om atferden til foretaket eller den offentlige myndig-

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

heten har hatt negativ virkning på konkurransen, og særlig hvorvidt foretaket eller den offentlige myndigheten, i strid med opplysningene som opprinnelig ble gitt eller eventuelle oppdateringer av disse, enten har bygd ut, utvidet eller oppgradert et nett, eller ikke har bygd ut et nett og har unnlatt å gi en objektiv begrunnelse for endringen av planen.

omfatte tvangsmulkt med tilbakevirkende kraft, og

- b) ordre om å stanse eller utsette leveringen av en tjeneste eller en pakke av tjenester som, dersom den fortsetter, vil være til betydelig skade for konkurransen, i påvente av oppfyllelse av tilgangsforsikringsplikt som er pålagt etter en markedsanalyse utført i samsvar med artikkel 67.

Artikkel 30

Oppfyllelse av vilkårene for den generelle tillatelsen eller for rettighetene til å bruke radiospektrum og nummerressurser og oppfyllelse av særlige forpliktelser

1. Medlemsstatene skal sikre at deres berørte vedkommende myndigheter overvåker og fører tilsyn med at vilkårene for den generelle tillatelsen eller for rettighetene til å bruke radiospektrum og nummerressurser, de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2 og forpliktelsen til å bruke radiospektrum effektivt og formålstjenlig i samsvar med artikkel 4, artikkel 45 nr. 1 og artikkel 47 er oppfylt.

Vedkommende myndigheter skal i samsvar med artikkel 21 ha myndighet til å kreve at foretak som omfattes av den generelle tillatelsen eller drar fordel av rettighetene til å bruke radiospektrum eller nummerressurser, gir alle opplysninger som er nødvendige for å kontrollere om vilkårene for den generelle tillatelsen eller rettighetene til å bruke radiospektrum og nummerressurser, eller de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2 eller artikkel 47, er oppfylt.

2. Dersom en vedkommende myndighet fastslår at et foretak ikke oppfyller ett eller flere av vilkårene for den generelle tillatelsen eller én eller flere rettigheter til å bruke radiospektrum eller nummerressurser, eller de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2, skal den underrette foretaket om dette og gi foretaket mulighet til å fremme sine synspunkter innen en rimelig frist.
3. Vedkommende myndighet skal ha myndighet til å kreve at forholdet nevnt i nr. 2 opphører enten umiddelbart eller innen en rimelig frist, og skal treffe hensiktsmessige og rimelige tiltak med sikte på å sikre overholdelse.

Medlemsstatene kan i denne forbindelse bemyndige vedkommende myndigheter til å iverksette

- a) avskrekkende økonomiske sanksjoner dersom det er hensiktsmessig, som kan

Vedkommende myndigheter skal omgående underrette det aktuelle foretaket om tiltakene og begrunnelsen for dem, og foretaket skal gis en rimelig frist til å rette seg etter tiltaket.

4. Uten hensyn til nr. 2 og 3 i denne artikkel, skal medlemsstatene bemyndige vedkommende myndighet til ved behov å iverksette økonomiske sanksjoner overfor foretak som ikke har gitt opplysninger i samsvar med forpliktelsene de er pålagt i henhold til artikkel 21 nr. 1 første ledd bokstav a) eller b) og artikkel 69, innen en rimelig tidsfrist fastsatt av vedkommende myndighet.
5. Ved alvorlig brudd eller gjentatte brudd på vilkårene for den generelle tillatelsen, eller på rettighetene til å bruke radiospektrum eller nummerressurser eller de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2 eller artikkel 47 nr. 1 eller 2, og dersom tiltak beregnet på å sikre overholdelse som nevnt i nr. 3 i denne artikkel, ikke har ført fram, skal medlemsstatene bemyndige vedkommende myndigheter til å hindre et foretak i å fortsette å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, eller midlertidig oppheve eller trekke tilbake disse bruksrettighetene. Medlemsstatene skal bemyndige vedkommende myndighet til å ilegge sanksjoner som er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og virker avskrekkende. Slike sanksjoner skal kunne anvendes i den perioden overtredelsen varer, også når overtredelsen i mellomtiden er brakt til opphør.
6. Uten hensyn til nr. 2, 3 og 5 i denne artikkel kan vedkommende myndighet treffe midlertidige hastetiltak for å avhjelpe situasjonen før den treffer en endelig beslutning, dersom den har bevis for brudd på vilkårene for den generelle tillatelsen, eller på rettighetene til å bruke radiospektrum og nummerressurser, eller på de særlige forpliktelsene nevnt i artikkel 13 nr. 2 eller artikkel 47 nr. 1 eller 2, som utgjør en umiddelbar og alvorlig trussel mot offentlig orden, offentlig sikkerhet eller folkehelsen, eller som det er fare for at vil skape

alvorlige økonomiske eller driftsmessige problemer for andre tilbydere eller brukere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester eller andre brukere av radiospektrum. Vedkommende myndighet skal gi det aktuelle foretaket en rimelig mulighet til å fremme sine synspunkter og foreslå løsninger. Dersom det er relevant, kan vedkommende myndighet bekrefte de midlertidige tiltakene, som skal være gyldig i høyst tre måneder, men som under de omstendighetene der håndhevingsprosedyrene ikke er fullført, kan forlenges med høyst ytterligere tre måneder.

7. Foretak skal ha rett til å påklage tiltak truffet i henhold til denne artikkel etter framgangsmåten nevnt i artikkel 31.

Artikkel 31

Klageadgang

1. Medlemsstatene skal sikre at det finnes effektive ordninger på nasjonalt plan som gjør det mulig for alle brukere eller foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester eller tilhørende ressurser, og som berøres av en beslutning truffet av en vedkommende myndighet, å klage beslutningen inn for en klageinstans som er uavhengig av de berørte partene og av innblanding utenfra eller politisk press som kan forhindre en uavhengig vurdering av saker den skal behandle. Denne instansen, som kan være en domstol, skal ha den sakkunnskap som er nødvendig for å kunne gjennomføre sine oppgaver. Medlemsstatene skal sikre at det tas behørig hensyn til sakens fakta.

I påvente av utfallet av klagen, skal beslutningen fra vedkommende myndighet fortsatt gjelde, med mindre det er truffet midlertidige tiltak i samsvar med nasjonal rett.

2. Dersom klageinstansen nevnt i nr. 1 i denne artikkel ikke er en rettsinstans, skal dens beslutninger alltid begrunnes skriftlig. I slike tilfeller kan beslutningene også klages inn for en domstol i henhold til artikkel 267 i TEUV.

Medlemsstatene skal sikre at klageordningen er effektiv.

3. Medlemsstatene skal samle inn opplysninger om den generelle gjenstanden for klagene, antallet klager som er framsatt, klagebehandlingens varighet og antall beslutninger om å treffe midlertidige tiltak. Medlemsstatene skal framlegge disse opplysningene med beslutninger eller vurderinger for Kommisjonen og

BEREC etter en begrunnet anmodning fra dem.

Avdeling IV

Framgangsmåter i det indre marked

Kapittel I

Artikkel 32

Konsolidering av det indre marked for elektronisk kommunikasjon

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal under utførelsen av de oppgavene de er pålagt i henhold til dette direktivet, ta størst mulig hensyn til målene angitt i artikkel 3.
2. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal bidra til utviklingen av det indre marked gjennom et åpent samarbeid med hverandre og med Kommisjonen og BEREC for å sikre en ensartet anvendelse av dette direktivet i alle medlemsstater. Med henblikk på dette skal de særlig samarbeide med Kommisjonen og BEREC for å identifisere hvilke typer virkemidler og løsninger som er best egnet til å håndtere de enkelte typer markedsituasjoner.
3. Med mindre annet er fastsatt i rekommandasjoner eller retningslinjer som er vedtatt i henhold til artikkel 34 ved avslutningen av den offentlige høringen, dersom det kreves i henhold til artikkel 23, skal en nasjonal reguleringsmyndighet når den har til hensikt å treffe et tiltak som
 - a) hører inn under virkeområdet for artikkel 61, 64, 67, 68 eller 83 og
 - b) vil få innvirkning på handelen mellom medlemsstatene, offentliggjøre utkastet til tiltak og oversende det til Kommisjonen, BEREC og de nasjonale reguleringsmyndighetene i andre medlemsstater samtidig, og angi begrunnelsen for tiltaket i samsvar med artikkel 20 nr. 3. Nasjonale reguleringsmyndigheter, BEREC og Kommisjonen kan komme med merknader til utkastet til tiltak innen én måned. Fristen på én måned skal ikke forlenges.
4. Vedtakelsen av utkastet til tiltak nevnt i nr. 3 i denne artikkel skal utsettes i ytterligere to måneder dersom dette tiltaket har som mål å
 - a) definere et aktuelt marked som avviker fra markedene som er definert i rekommandasjonen nevnt i artikkel 64 nr. 1, eller
 - b) fastsette at et foretak, enten alene eller sammen med andre, har en sterk markedsstilling i henhold til artikkel 67 nr. 3 eller 4,

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

og vil få innvirkning på handelen mellom medlemsstatene, samt når Kommisjonen har angitt overfor den nasjonale reguleringsmyndigheten at den anser utkastet til tiltak som en hindring for det felles marked, eller at den er i alvorlig tvil om tiltaket er forenlig med unionsretten og særlig med målene nevnt i artikkel 3. Fristen på to måneder skal ikke forlenges. Kommisjonen skal underrette BEREC og de nasjonale reguleringsmyndighetene om sine forbehold i et slikt tilfelle og offentliggjøre dem samtidig.

5. BEREC skal offentliggjøre en uttalelse om Kommisjonens forbehold nevnt i nr. 4 som angir hvorvidt BEREC anser at utkastet til tiltak bør opprettholdes, endres eller trekkes tilbake, og skal eventuelt legge fram konkrete forslag om dette.
6. Innen fristen på to måneder nevnt i nr. 4 kan Kommisjonen enten
 - a) treffe en beslutning som krever at den berørte nasjonale reguleringsmyndigheten trekker tilbake utkastet til tiltak, eller
 - b) treffe en beslutning om å tilbakekalle sine forbehold nevnt i nr. 4.

Kommisjonen skal ta størst mulig hensyn til uttalelsen fra BEREC før den treffer en beslutning.

Beslutningene nevnt i første ledd bokstav a) skal følges av en detaljert og objektiv analyse av grunnene til at Kommisjonen mener at utkastet til tiltak ikke skal vedtas, samt konkrete forslag til endringer av det.

7. Dersom Kommisjonen har truffet en beslutning i samsvar med nr. 6 første ledd bokstav a) i denne artikkel som krever at en nasjonal reguleringsmyndighet trekker tilbake et utkast til tiltak, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten endre eller trekke tilbake utkastet til tiltak innen seks måneder etter den datoen Kommisjonen traff sin beslutning. Dersom utkastet til tiltak er endret, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten foreta en offentlig høring i samsvar med artikkel 23, og skal meddele Kommisjonen det endrede utkastet til tiltak i samsvar med nr. 3 i denne artikkel.
8. Den aktuelle nasjonale reguleringsmyndigheten skal ta størst mulig hensyn til merknadene fra de andre nasjonale reguleringsmyndighetene, fra BEREC og fra Kommisjonen, og med unntak av tilfellene nevnt i nr. 4 og nr. 6 bokstav a), kan den vedta det endelige utkastet til tiltak, og skal når den gjør det, oversende det til Kommisjonen.

9. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal oversende til Kommisjonen og BEREC alle vedtatte endelige tiltak som hører inn under nr. 3 bokstav a) og b).
10. I unntakstilfeller kan en nasjonal reguleringsmyndighet som unntak fra framgangsmåten fastsatt i nr. 3 og 4, umiddelbart vedta forholdsmessige og midlertidige tiltak når den anser at det er behov for hastetiltak for å beskytte konkurransen og verne brukernes interesser. Den skal omgående oversende de behørig begrunnede tiltakene til Kommisjonen, til de andre nasjonale reguleringsmyndighetene og til BEREC. En beslutning truffet av den nasjonale reguleringsmyndigheten for å gjøre disse tiltakene permanente eller forlenge deres gyldighetsperiode, skal være omfattet av bestemmelsene i nr. 3 og 4.
11. En nasjonal reguleringsmyndighet kan når som helst trekke tilbake et utkast til tiltak.

Artikkel 33

Framgangsmåte for ensartet anvendelse av avhjelpende tiltak

1. Dersom det planlagte tiltaket omfattet av artikkel 32 nr. 3 har som mål å pålegge, endre eller trekke tilbake en forpliktelse for et foretak i henhold til artikkel 61 eller 67 sammenholdt med artikkel 69–76 og artikkel 83, kan Kommisjonen innen fristen på én måned nevnt i artikkel 32 nr. 3, underrette den berørte nasjonale reguleringsmyndigheten og BEREC om sine grunner til at de anser utkastet til tiltak som en hindring for det indre marked eller om sin alvorlige tvil om tiltaket er forenlig med unionsretten. I slike tilfeller skal vedtakelsen av utkastet til tiltak utsettes i ytterligere tre måneder etter Kommisjonens underretning.

I mangel av slik underretning kan den berørte nasjonale reguleringsmyndigheten vedta utkastet til tiltak, idet det tas størst mulig hensyn til eventuelle uttalelser fra Kommisjonen, BEREC eller andre nasjonale reguleringsmyndigheter.

2. I løpet av tidsrommet på tre måneder nevnt i nr. 1 i denne artikkel skal Kommisjonen, BEREC og den nasjonale reguleringsmyndigheten samarbeide tett for å identifisere det mest hensiktsmessige og effektive tiltaket i lys av målene fastsatt i artikkel 3, samtidig som det tas behørig hensyn til synspunktene til markedsdeltakerne og behovet for å sikre utvikling av en ensartet reguleringspraksis.

3. Innen seks uker fra begynnelsen av tidsrommet på tre måneder som er nevnt i nr. 1, skal BEREC avgi en uttalelse om Kommisjonens underretning nevnt i nr. 1 som angir hvorvidt den anser at utkastet til tiltak bør endres eller trekkes tilbake og eventuelt gi konkrete forslag for dette formål. Uttalelsen skal gi en begrunnelse og offentliggjøres.
4. Dersom BEREC i sin uttalelse deler Kommisjonens alvorlige tvil, skal BEREC samarbeide tett med den aktuelle nasjonale reguleringsmyndigheten om å identifisere hvilket tiltak som er mest hensiktsmessig og effektivt. Innen utløpet av tidsrommet på tre måneder nevnt i nr. 1, kan den nasjonale reguleringsmyndigheten enten
 - a) endre eller trekke tilbake sitt utkast til tiltak, idet det tas størst mulig hensyn til Kommisjonens underretning nevnt i nr. 1 og BERECs uttalelse, eller
 - b) opprettholde sitt utkast til tiltak.
5. Kommisjonen kan innen én måned etter utløpet av tidsrommet på tre måneder nevnt i nr. 1 og idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, dersom en slik foreligger,
 - a) utstede en rekommandasjon som krever at den aktuelle nasjonale reguleringsmyndigheten endrer eller trekker tilbake utkastet til tiltak, herunder konkrete forslag i denne forbindelse, og gir en begrunnelse for sin rekommandasjon, særlig dersom BEREC ikke deler Kommisjonens alvorlige tvil,
 - b) treffe en beslutning om å tilbakekalle sine forbehold angitt i samsvar med nr. 1,
 - c) når det gjelder utkast til tiltak som hører inn under artikkel 61 nr. 3 andre ledd eller artikkel 76 nr. 2, treffe en beslutning som krever at den berørte nasjonale reguleringsmyndigheten trekker tilbake utkastet til tiltak, dersom BEREC deler Kommisjonens alvorlige tvil, ledsaget av en detaljert og objektiv analyse av grunnene til at Kommisjonen mener at utkastet til tiltak ikke bør vedtas, med konkrete forslag til endring av utkastet til tiltak, med forbehold for framgangsmåten fastsatt i artikkel 32 nr. 7, som får tilsvarende anvendelse.
6. Innen én måned etter at Kommisjonen har utstedt rekommandasjonen i samsvar med nr. 5 bokstav a), eller har tilbakekalt sine forbehold i samsvar med nr. 5 bokstav b), skal den aktuelle nasjonale reguleringsmyndigheten oversende det vedtatte endelige tiltaket til Kommisjonen og BEREC.

Denne fristen kan forlenges for å gjøre det mulig for den nasjonale reguleringsmyndigheten å gjennomføre en offentlig høring i samsvar med artikkel 23.

7. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten beslutter ikke å endre eller trekke tilbake utkastet til tiltak på grunnlag av rekommandasjonen utstedt i henhold til nr. 5 bokstav a), skal den gi en begrunnelse.
8. Den nasjonale reguleringsmyndigheten kan når som helst i prosessen trekke tilbake det foreslåtte utkastet til tiltak.

Artikkel 34

Gjennomføringsbestemmelser

Etter en offentlig høring, etter samråd med de nasjonale reguleringsmyndighetene og idet det er tatt størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, kan Kommisjonen vedta rekommandasjoner eller retningslinjer i forbindelse med artikkel 32 som fastsetter form, innhold og detaljnivå i underretningen som kreves i samsvar med 32 nr. 3, under hvilke omstendigheter det ikke vil kreves underretning, og beregning av fristene.

Kapittel II

Konsekvent tildeling av radiospektrum

Artikkel 35

Framgangsmåte for fagfelleevaluering

1. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet har planer om å gjennomføre en utvelgingsprosedyre i samsvar med artikkel 55 nr. 2 i forbindelse med radiospektrum som det er fastsatt harmoniserte vilkår for ved hjelp av tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med vedtak nr. 676/2002/EF for å muliggjøre bruk av radiospektrum til trådløse bredbåndnett og -tjenester, skal den i henhold til artikkel 23 underrette RSPG om ethvert utkast til tiltak som hører inn under virkeområdet for den sammenlignende eller konkurransebaserte utvelgingsprosedyren i henhold til artikkel 55 nr. 2, og angi hvorvidt og når den skal anmode RSPG om å innkalle til et forum for fagfelleevaluering.

Dersom RSPG blir anmodet om det, skal RSPG organisere et forum for fagfelleevaluering for å drøfte og utveksle synspunkter om utkastene til tiltak, og skal legge til rette for utveksling av erfaringer og beste praksis for disse utkastene til tiltak.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- Forumet for fagfelleevaluering skal bestå av medlemmene av RSPG, og organiseres og ledes av en representant for RSPG.
2. Senest under den offentlige høringen som gjennomføres i henhold til artikkel 23, kan RSPG unntaksvis ta initiativ til å innkalle til et forum for fagfelleevaluering i samsvar med forretningsordenen for organisering av dette, for å utveksle erfaringer og beste praksis om et utkast til tiltak i forbindelse med en utvelgingsprosedyre dersom RSPG anser at utkastet til tiltak i betydelig grad vil være til skade for den nasjonale reguleringsmyndighetens eller annen vedkommende myndighets mulighet til å nå målene fastsatt i artikkel 3, 45, 46 og 47.
 3. RSPG skal på forhånd definere og offentliggjøre de objektive kriteriene for særlig innkalling av forumet for fagfelleevaluering.
 4. Under forumet for fagfelleevaluering skal den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet gi en forklaring på hvordan utkastet til tiltak
 - a) fremmer utviklingen av det indre marked og tjenesteyting over landegrensene samt konkurransen, skaper størst mulige fordele for forbrukerne og samlet oppnår målene fastsatt i artikkel 3, 45, 46 og 47 i dette direktivet samt i vedtak nr. 676/2002/EF og beslutning nr. 243/2012/EU,
 - b) sikrer effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum, og
 - c) sikrer stabile og forutsigbare investeringsvilkår for eksisterende og potensielle radiospektrumbrukere når det bygges ut nett for levering av elektroniske kommunikasjonstjenester som er avhengige av radiospektrum.
 5. Forumet for fagfelleevaluering skal være åpent for frivillig deltakelse for sakkyndige fra andre vedkommende myndigheter og fra BEREC.
 6. Det skal innkalles til forum for fagfelleevaluering bare én gang i løpet av den overordnede nasjonale forberedelses- og høringsprosessen i en enkelt utvelgingsprosedyre for ett eller flere frekvensbånd, med mindre den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet anmoder om at forumet innkalles på nytt.
 7. På anmodning fra den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet som anmodet om møtet, kan RSPG vedta en rapport om hvordan utkastet til tiltak oppnår målene fastsatt i nr. 4, og som viser hvilke synspunkter som ble utvekslet i forumet for fagfelleevaluering.

8. RSPG skal i februar hvert år offentliggjøre en rapport om utkastene til tiltak som ble drøftet i henhold til nr. 1 og 2. Rapporten skal angi erfaringer og beste praksis.
9. Etter forumet for fagfelleevaluering kan RSPG på anmodning fra den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet som anmodet om møtet, vedta en uttalelse om utkastet til tiltak.

Artikkel 36

Harmonisert tildeling av radiospektrum

Dersom bruken av radiospektrum er harmonisert, det er enighet om vilkår og framgangsmåter for tilgang og foretakene som skal tildeles radiospektrum er valgt ut i samsvar med internasjonale avtaler og unionsregler, skal medlemsstatene tildele rettighet til bruk av slikt radiospektrum i samsvar med dette. Under forutsetning av at alle nasjonale vilkår knyttet til rettigheten til bruk av det aktuelle radiospektrumet er oppfylt og det er benyttet en felles utvelgingsprosedyre, skal medlemsstatene ikke pålegge ytterligere vilkår, tilleggskriterier eller prosedyrer som ville begrense, endre eller forsinke en riktig gjennomføring av den felles tildelingen av slikt radiospektrum.

Artikkel 37

Felles godkjenningsprosess for å tildele individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum

To eller flere medlemsstater kan samarbeide med hverandre og med RSPG, idet det tas hensyn til en eventuell interesse uttrykt av markedsdeltakere, gjennom i fellesskap å opprette felles aspekter i en godkjenningsprosess og eventuelt også felles å gjennomføre utvelgingsprosessen for å tildele individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum.

Ved utarbeiding av den felles godkjenningsprosessen kan medlemsstatene ta hensyn til følgende kriterier:

- a) De enkelte nasjonale godkjenningsprosesser skal innledes og gjennomføres av vedkommende myndigheter i samsvar med en felles avtalt tidsplan.
- b) Prosessen skal, dersom det er relevant, fastsette felles vilkår og prosedyrer for utvelging og tildeling av individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum blant de berørte medlemsstatene.
- c) Den skal fastsette, dersom det er relevant, felles eller sammenlignbare vilkår som er knyttet til de individuelle rettighetene til å bruke

radiospektrum blant de berørte medlemsstatene, blant annet ved å tillate at brukere tildeles lignende radiospektrumblokker.

- d) Den skal være åpen for andre medlemsstater hele tiden fram til den felles godkjenningsprosessen er gjennomført.

Dersom medlemsstatene til tross for den interessen som uttrykkes av markedsdeltakerne, ikke handler i fellesskap, skal de underrette disse markedsdeltakerne om grunnene til sin beslutning.

Kapittel III

Harmoniseringstiltak

Artikkel 38

Harmoniseringstiltak

1. Dersom Kommisjonen fastslår at ulikheter i den nasjonale reguleringsmyndighetens eller annen vedkommende myndighets gjennomføring av reguleringsoppgavene angitt i dette direktivet kan skape en hindring for det indre marked, kan Kommisjonen, idet det tas størst mulig hensyn til uttalelsen fra BEREC eller, dersom det er relevant, RSPG, vedta rekommendasjoner eller, med forbehold for nr. 3 i denne artikkel, treffe beslutninger ved hjelp av gjennomføringsrettsakter for å sikre en harmonisert anvendelse av dette direktivet, og for å bidra til at målene fastsatt i artikkel 3 nås.
2. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter tar størst mulig hensyn til rekommendasjonene nevnt i nr. 1 i utførelsen av sine oppgaver. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet eller annen vedkommende myndighet velger ikke å følge en rekommendasjon, skal den underrette Kommisjonen om dette og begrunne sin holdning.
3. Beslutningene som er truffet i henhold til nr. 1, skal bare omfatte identifikasjon av en harmonisert og samordnet strategi for å kunne avhjelpe følgende forhold:
 - a) Manglende samsvar i gjennomføringen av allmenne reguleringsmetoder fra de nasjonale reguleringsmyndighetene ved reguleringen av markedene for elektronisk kommunikasjon ved anvendelse av artikkel 64 og 67, dersom dette skaper en hindring for det indre marked; slike beslutninger skal ikke vise til særlige underretninger fra de nasjonale reguleringsmyndighetene i henhold til artikkel 32; i et slikt tilfelle skal

Kommisjonen foreslå et utkast til beslutning bare

- i) når det er gått minst to år etter vedtakelsen av en kommisjonsrekommendasjon som omhandler samme emne, og
 - ii) idet det tas størst mulig hensyn til en uttalelse fra BEREC om hvorvidt det skal treffes en slik beslutning, som BEREC skal gi innen tre måneder etter Kommisjonens anmodning.
- b) Nummerforvaltning, herunder nummerserier, nummeroverførbarhet og andre identifikatorer, systemer for nummer- og adressekonvertering og tilgang til nødmeldingstjenester via det felles europeiske nødnummeret «112».
 4. Gjennomføringsrettsaktene nevnt i nr. 1 denne artikkel skal vedtas etter undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.
 5. BEREC kan på eget initiativ gi Kommisjonen råd om hvorvidt et tiltak bør vedtas i henhold til nr. 1.
 6. Dersom Kommisjonen ikke har vedtatt en rekommendasjon eller truffet en beslutning innen ett år fra datoen da BEREC vedtok en uttalelse som angir at det foreligger forskjeller i den nasjonale reguleringsmyndighetens eller annen vedkommende myndighets gjennomføring av reguleringsoppgavene angitt i dette direktivet som kan skape en hindring for det indre marked, skal Kommisjonen underrette Europaparlamentet og Rådet om grunnene til dette og offentliggjøre disse grunnene.

Dersom Kommisjonen har vedtatt en rekommendasjon i samsvar med nr. 1, men det manglende samsvaret i gjennomføringen som skaper hindringer for det indre markedet, fortsatt er til stede to år senere, skal Kommisjonen, med forbehold for nr. 3, treffe en beslutning i form av gjennomføringsrettsakter i samsvar med nr. 4.

Dersom Kommisjonen ikke har truffet en beslutning innen ytterligere ett år etter at det er vedtatt en rekommendasjon i henhold til nr. 2, skal den underrette Europaparlamentet og Rådet om grunnene til dette og offentliggjøre disse grunnene.

Artikkel 39

Standardisering

1. Kommisjonen skal utarbeide og offentliggjøre i *Den europeiske unions tidende* en liste over ikke-obligatoriske standarder eller spesifikasjoner som skal danne grunnlag for å fremme

et harmonisert tilbud av elektroniske kommunikasjonsnett og elektroniske kommunikasjonstjenester med tilhørende ressurser og tilhørende tjenester. Om nødvendig kan Kommisjonen etter samråd med komiteen nedsatt ved direktiv (EU) 2015/1535 anmode de europeiske standardiseringsorganisasjonene [Den europeiske standardiseringsorganisasjon (CEN), Den europeiske komité for elektroteknisk standardisering (CENELEC) og Det europeiske standardiseringsinstitutt for telekommunikasjoner (ETSI)] om å utarbeide standarder.

2. Medlemsstatene skal fremme bruken av standardene og spesifikasjonene nevnt i nr. 1 ved levering av tjenester, tekniske grensesnitt eller nettfunksjoner når dette er strengt nødvendig for å sikre samvirkingsevne mellom tjenester, ende-til-ende-forbindelse, forenkling av skifte av tilbydere, nummeroverførbarhet og andre identifikatorer og øke valgfriheten for brukerne.

I mangel av offentliggjorte standarder eller spesifikasjoner i samsvar med nr. 1, skal medlemsstatene fremme gjennomføringen av standarder eller spesifikasjoner vedtatt av de europeiske standardiseringsorganisasjonene.

Dersom det ikke finnes slike standarder eller spesifikasjoner, skal medlemsstatene oppfordre til gjennomføring av internasjonale standarder eller anbefalinger vedtatt av Den internasjonale teleunion (ITU), Den europeiske post- og telekonferanse (CEPT), Den internasjonale standardiseringsorganisasjon (ISO) og Den internasjonale elektrotekniske standardiseringsorganisasjon (CEI).

Dersom det allerede finnes internasjonale standarder, skal medlemsstatene oppfordre de europeiske standardiseringsorganisasjonene til å bruke disse standardene eller relevante deler av dem som grunnlag ved utarbeiding av nye standarder, med mindre de internasjonale standardene eller de relevante delene av dem ville være virkningsløse.

Standarder eller spesifikasjoner som er nevnt i nr. 1 eller i dette nummer, skal ikke hindre tilgang som kan kreves i henhold til dette direktivet, når det er mulig.

3. Dersom standardene eller spesifikasjonene nevnt i nr. 1 ikke er gjennomført på en riktig måte slik at samvirkingsevnen mellom tjenester ikke kan sikres i en eller flere medlemsstater, kan gjennomføringen av standardene eller spesifikasjonene gjøres obligatorisk etter framgangsmåten fastsatt i nr. 4, i den grad

dette er strengt nødvendig for å sikre slik samvirkingsevne og øke valgfriheten for brukerne.

4. Dersom Kommisjonen har til hensikt å gjøre gjennomføringen av visse standarder eller spesifikasjoner obligatorisk, skal den offentliggjøre en kunngjøring i *Den europeiske unions tidende* og oppfordre alle berørte parter til å komme med sine merknader. Kommisjonen skal ved hjelp av gjennomføringsrettsakter gjøre gjennomføringen av de relevante standardene obligatorisk ved at standardene føres opp som obligatoriske standarder i listen over standarder eller spesifikasjoner som offentliggjøres i *Den europeiske unions tidende*.
5. Dersom Kommisjonen mener at standardene eller spesifikasjonene nevnt i nr. 1 ikke lenger bidrar til at det tilbys harmoniserte elektroniske kommunikasjonstjenester, at de ikke lenger svarer til forbrukernes behov eller at de hindrer den teknologiske utviklingen, skal den fjerne dem fra listen over standarder eller spesifikasjoner nevnt i nr. 1.
6. Dersom Kommisjonen mener at standardene eller spesifikasjonene nevnt i nr. 4 ikke lenger bidrar til at det tilbys harmoniserte elektroniske kommunikasjonstjenester, at de ikke lenger svarer til forbrukernes behov eller at de hindrer den teknologiske utviklingen, skal den ved hjelp av gjennomføringsrettsakter fjerne dem fra listen over standarder eller spesifikasjoner nevnt i nr. 1.
7. Gjennomføringsrettsaktene nevnt i nr. 4 og 6 i denne artikkel skal vedtas etter undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.
8. Denne artikkel får ikke anvendelse på grunnleggende krav, grensesnittspesifikasjoner og harmoniserte standarder som direktiv 2014/53/EF får anvendelse på.

Avdeling V

Sikkerhet (security)

Artikkel 40

Sikkerhet i nett og tjenester

1. Medlemsstatene skal sikre at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester treffer hensiktsmessige og forholdsmessige tekniske og organisatoriske tiltak for å håndtere risikoene knyttet til sikkerheten i nett og tjenester. Idet det tas hensyn til nåværende utviklingstrinn i tekniken skal disse tiltakene sikre et sikkerhetsnivå

som står i forhold til risikoen. Det skal særlig treffes tiltak, herunder eventuelt kryptering, for å forebygge og minimere virkningen av sikkerhetshendelser for brukere og for andre nett og tjenester.

Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet («ENISA») skal i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 526/2013⁴⁵ lette samordningen mellom medlemsstatene for å unngå avvikende nasjonale krav som kan skape sikkerhetsrisikoer og hindringer for det indre marked.

2. Medlemsstatene skal sikre at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester uten unødig opphold underretter vedkommende myndighet om en sikkerhetshendelse som har hatt en vesentlig virkning på driften av nett eller tjenester.

Med henblikk på å fastslå omfanget av virkningen av en sikkerhetshendelse skal det særlig tas hensyn til følgende parametere, dersom de er kjent:

- a) Antall brukere som er påvirket av sikkerhetshendelsen.
- b) Varigheten av sikkerhetshendelsen.
- c) Størrelsen på det geografiske området som er påvirket av sikkerhetshendelsen.
- d) I hvilket omfang nettets eller tjenestens virkemåte er påvirket.
- e) Omfanget av virkningen på økonomisk og samfunnsmessig virksomhet.

Dersom det er relevant, skal den berørte vedkommende myndigheten underrette vedkommende myndigheter i de andre medlemsstatene og ENISA. Den berørte vedkommende myndigheten kan underrette offentligheten eller kreve at tilbyderne gjør dette, dersom den fastslår at det er i offentlighetens interesse at sikkerhetshendelsen offentliggjøres.

En gang i året skal den berørte vedkommende myndigheten framlegge en sammendragsrapport for Kommisjonen og ENISA om meldingene den har mottatt og hvilke tiltak som er truffet i samsvar med dette nummer.

3. Medlemsstatene skal sikre at dersom det foreligger en bestemt og betydelig trussel i forbindelse med en sikkerhetshendelse i offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offent-

lig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, skal tilbydere av slike nett eller tjenester underrette de av brukerne som potensielt kan bli påvirket av en slik trussel, om eventuelle vernetiltak eller avhjelpende tiltak som brukerne kan treffe. Dersom det er hensiktsmessig, skal tilbyderne også underrette brukerne om selve trusselen.

4. Denne artikkel berører ikke forordning (EU) 2016/679 og direktiv 2002/58/EF.
5. Kommisjonen kan, idet det tas størst mulig hensyn til ENISAs uttalelse, vedta gjennomføringsrettsakter med nærmere opplysninger om de tekniske og organisatoriske tiltakene som er nevnt i nr. 1, samt om omstendighetene, formatet og framgangsmåtene som gjelder for meldingskravene i henhold til nr. 2. De skal i så stor grad som mulig være basert på europeiske og internasjonale standarder, og skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan vedta ytterligere krav for å nå målene fastsatt i nr. 1.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

Artikkel 41

Gjennomføring og håndheving

1. Medlemsstatene skal med sikte på gjennomføring av artikkel 40 sikre at vedkommende myndigheter har myndighet til å gi tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester bindende instruksjer, deriblant om tiltakene som kreves for å avhjelpe en sikkerhetshendelse eller hindre at en slik hendelse oppstår når det er påvist en alvorlig trussel, og om frister for gjennomføring.
2. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter har myndighet til å pålegge tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige kommunikasjonstjenester å
 - a) gi de opplysningene som er nødvendige for å vurdere sikkerheten i deres nett og tjenester, herunder en dokumentert sikkerhetspolitikk, og
 - b) gjennomgå en sikkerhetsrevisjon utført av et kvalifisert, uavhengig organ eller en vedkommende myndighet og stille resultatene til rådighet for vedkommende myndighet; kostnadene ved revisjonen skal betales av tilbydereren.

⁴⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 526/2013 av 21. mai 2013 om Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet (ENISA) og om oppheving av forordning (EF) nr. 460/2004 (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 41).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

3. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter har all nødvendig myndighet til å undersøke tilfeller av manglende samsvar og virkningene av dette på sikkerheten i nett og tjenester.
4. Medlemsstatene skal med sikte på gjennomføring av artikkel 40 sikre at vedkommende myndigheter har myndighet til å innhente bistand fra en enhet for håndtering av digitale hendelser (CSIRT) som er utpekt i henhold til artikkel 9 i direktiv (EU) 2016/1148 i forbindelse med saker som hører inn under oppgavene til CSIRT-enheter i henhold til nr. 2 i vedlegg I til nevnte direktiv.
5. Vedkommende myndigheter skal ved behov og i samsvar med nasjonal rett rådføre seg med og samarbeide med de relevante nasjonale lovhåndheverende myndighetene, vedkommende myndigheter i henhold til artikkel 8 nr. 1 i direktiv (EU) 2016/1148 og nasjonale personvernmyndigheter.

Del II

Nett

Avdeling I

Markedsadgang og utbygging

Kapittel I

Avgifter

Artikkel 42

Avgifter for rettigheter til å bruke radiospektrum og rettigheter til å installere ressurser

1. Medlemsstatene kan gi vedkommende myndighet lov til å ilegge avgifter for rettigheter til å bruke radiospektrum eller rettigheter til å installere ressurser på, over eller under offentlig eller privat eiendom som brukes til levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester og tilhørende ressurser som sikrer best mulig utnyttelse av slike ressurser. Medlemsstatene skal sikre at slike avgifter er objektivt begrunnet, sikrer innsyn og likebehandling og står i forhold til det påtenkte formålet, og skal ta hensyn til de generelle målene i dette direktivet.
2. Når det gjelder rettigheter til å bruke radiospektrum, skal medlemsstatene bestrebe seg på å sikre at gjeldende avgifter fastsettes på et nivå som sikrer effektiv tildeling og bruk av radiospektrum, herunder ved å
 - a) fastsette minstepriser som minsteavgifter for rettigheter til å bruke radiospektrum

ved å ta hensyn til verdien av disse rettighetene på deres mulige alternative bruksområder,

- b) ta hensyn til kostnadene som følger av vilkårene knyttet til disse rettighetene, og
- c) anvende, i den grad det er mulig, betalingsordninger knyttet til den faktiske tilgjengeligheten til bruk av radiospektrum.

Kapittel II

Tilgang til eiendom

Artikkel 43

Framføringsrettigheter

1. Medlemsstatene skal sikre at når vedkommende myndighet behandler en søknad om tildeling av rettigheter
 - til å installere ressurser på, over eller under offentlig eller privat eiendom, til et foretak som har tillatelse til å tilby offentlige elektroniske kommunikasjonsnett, eller
til å installere ressurser på, over eller under offentlig eiendom, til et foretak som har tillatelse til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett som ikke er offentlig tilgjengelige,
skal vedkommende myndighet
 - a) treffe sin beslutning på grunnlag av enkle, effektive og offentlig tilgjengelige framgangsmåter som sikrer innsyn og likebehandling og anvendes uten forsinkelse, og i alle tilfeller treffe sin beslutning innen seks måneder etter at søknaden er inngitt, unntatt ved ekspropriasjon, og
 - b) følge prinsippene om innsyn og likebehandling når den knytter visse vilkår til slike rettigheter.
Framgangsmåtene nevnt i bokstav a) og b) kan variere, avhengig av om søkeren tilbyr offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller ikke.
2. Medlemsstatene skal sikre at dersom offentlige eller lokale myndigheter beholder eierskapet eller kontrollen over foretak som tilbyr offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, skal det være et effektivt strukturelt skille mellom funksjonen for overdragelse av rettighetene nevnt i nr. 1 og virksomheten knyttet til eierskap eller kontroll.

Artikkel 44

Samlokalisering og felles bruk av nettdeler og tilhørende ressurser for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett

1. Dersom en operatør har utøvd rettigheten i henhold til nasjonal rett til å installere ressurser på, over eller under offentlig eller privat eiendom, eller har benyttet seg av en framgangsmåte for ekspropriasjon eller bruk av eiendom, skal vedkommende myndigheter pålegge samlokalisering og felles bruk av nettdeler og tilhørende ressurser som er installert på dette grunnlaget, for å verne miljøet, folkehelsen, den offentlige sikkerheten eller for å oppfylle mål for by- og arealplanlegging.

Samlokalisering og felles bruk av nettdeler og installerte ressurser og felles bruk av eiendom kan pålegges bare etter et passende tidsrom med offentlig høring, der alle berørte parter skal gis mulighet til å uttrykke sitt syn, og bare i særlige områder der slik felles bruk anses å være nødvendig for å nå målene fastsatt i første ledd. Vedkommende myndigheter kan pålegge felles bruk av slike ressurser eller slik eiendom, herunder grunn, bygninger, ledninger i bygninger, master, antenner, tårn og andre støttekonstruksjoner, kabelkanaler, rør, mannhull, fordelerskap eller tiltak for å forenkle samordning av offentlige bygge- og anleggsarbeider. Om nødvendig kan en medlemsstat utpeke en nasjonal reguleringsmyndighet eller annen vedkommende myndighet til å utføre en eller flere av følgende oppgaver:

- a) Samordne prosessen fastsatt i denne artikkel.
 - b) Fungere som et sentralt informasjonspunkt.
 - c) Fastsette regler for fordeling av kostnadene ved felles bruk av ressurser eller eiendommer og ved samordning av offentlige bygge- og anleggsarbeider.
2. Tiltak truffet av en vedkommende myndighet i samsvar med denne artikkel skal være objektive, åpne, rimelige og sikre likebehandling. Dersom det er relevant, skal disse tiltakene utføres i samarbeid med de nasjonale reguleringsmyndighetene.

Kapittel III

Tilgang til radiospektrum

Avsnitt 1

Tillatelser

Artikkel 45

Forvaltning av radiospektrum

1. Idet det tas behørig hensyn til det faktum at radiospektrum er et offentlig gode med stor samfunnsmessig, kulturell og økonomisk verdi, skal medlemsstatene sikre effektiv forvaltning av radiospektrum for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester på deres territorium i samsvar med artikkel 3 og 4. De skal sikre at vedkommende myndigheters tildeling av, utstedelse av generelle tillatelser til og tildeling av individuelle rettigheter til bruk av radiospektrum til elektroniske kommunikasjonsnett og tjenester er basert på objektive, åpne, konkurransefremmende og rimelige kriterier som sikrer likebehandling.

Ved anvendelsen av denne artikkel skal medlemsstatene overholde relevante internasjonale avtaler, herunder ITUs radioreglement og andre avtaler som er vedtatt innenfor rammen av ITU som gjelder radiospektrum, for eksempel avtalen inngått ved den regionale radiokommunikasjonskonferansen i 2006, og de kan ta hensyn til offentlig orden.

2. Medlemsstatene skal fremme harmoniseringen av bruk av radiospektrum av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i hele Unionen, i samsvar med behovet for å sikre en effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum, og for å sørge for fordeler for forbrukeren, for eksempel konkurranse, stordriftsfordeler og samvirkningsevne mellom nett og tjenester. Når de gjør dette, skal medlemsstatene handle i samsvar med artikkel 4 i dette direktivet og med beslutning nr. 676/2002/EF, blant annet ved å
 - a) etterstrebe trådløs bredbåndsdekning med høy kvalitet og høy hastighet på sitt nasjonale territorium og for befolkningen, samt dekning på store nasjonale og europeiske hovedfartsårer, herunder det transeuropeiske transportnettet som nevnt i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1315/2013⁴⁶,
 - b) lette den raske utviklingen i Unionen av nye trådløse kommunikasjonsteknologier og -applikasjoner, herunder eventuelt på tvers av sektorer,

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- c) sikre forutsigbarhet og ensartethet ved tildeling, fornyelse, endring, begrensning og tilbaketrekking av rettigheter til å bruke radiospektrum for å fremme langsiktige investeringer,
- d) sikre forebygging av grensekryssende eller nasjonal skadelig interferens i samsvar med henholdsvis artikkel 28 og 46, og treffe hensiktsmessige forebyggende og avhjelpende tiltak for dette formål,
- e) fremme felles bruk av radiospektrum mellom like eller forskjellige typer bruk av radiospektrum i samsvar med konkurranseretten,
- f) bruke den mest hensiktsmessige og minst belastende tillatelsesordningen som er mulig i samsvar med artikkel 46, på en slik måte at bruken av radiospektrum blir mest mulig effektiv, felles og fleksibel,
- g) anvende regler for tildeling, overføring, fornyelse, endring og tilbaketrekking av rettigheter til å bruke radiospektrum som er klart og åpent fastsatt for å sikre rettssikkerhet, ensartethet og forutsigbarhet,
- h) etterstrebe ensartethet og forutsigbarhet i hele Unionen med hensyn til hvordan bruken av radiospektrum er tillatt for å verne folkehelsen, idet det tas hensyn til rekommandasjon 1999/519/EF.

I henhold til første ledd og i forbindelse med utarbeidingen av tekniske gjennomføringstiltak for et frekvensbånd i henhold til vedtak nr. 676/2002/EF, kan Kommisjonen anmode RSPG om å avgi en uttalelse som anbefaler de mest hensiktsmessige godkjenningsordningene for bruk av radiospektrum i dette frekvensbåndet eller deler av det. Dersom det er relevant og idet det tas størst mulig hensyn til en slik uttalelse, kan Kommisjonen vedta en rekommandasjon med sikte på å fremme en ensartet metode i Unionen med hensyn til godkjenningsordningene for bruk av dette frekvensbåndet.

Dersom Kommisjonen vurderer å vedta tiltak i samsvar med artikkel 39 nr. 1, 4, 5 og 6, kan den anmode om en uttalelse fra RSPG med hensyn til følgene av en slik standard eller spesifikasjon for koordineringen, harmoniseringen og tilgjengeligheten av radiospektrum. Kommisjonen skal i størst mulig grad ta hen-

syn til RSPGs uttalelse når den treffer videre tiltak.

- 3. Ved nasjonal eller regional mangel på etterspørsel i markedet etter bruk av et frekvensbånd i det harmoniserte radiospektrumet kan medlemsstatene tillate alternativ bruk av hele eller deler av dette frekvensbåndet, herunder den eksisterende bruken, i samsvar med nr. 4 og 5 i denne artikkel, forutsatt at
 - a) konstateringen av en mangel på etterspørsel i markedet etter bruk av et slikt frekvensbånd er basert på en offentlig høring i samsvar med artikkel 23, herunder en framtidsrettet vurdering av etterspørselen i markedet,
 - b) slik alternativ bruk ikke hindrer tilgjengeligheten eller bruken av et slikt frekvensbånd i andre medlemsstater, og
 - c) den berørte medlemsstaten tar behørig hensyn til den langsiktige tilgjengeligheten eller bruken av et slikt frekvensbånd i Unionen og stordriftsfordelene med hensyn til utstyr som følge av bruk av det harmoniserte radiospektrumet i Unionen.

Enhver beslutning om unntaksvis å tillate alternativ bruk skal være gjenstand for en regelmessig gjennomgåelse og skal under alle omstendigheter gjennomgå på nytt umiddelbart etter en behørig begrunnet anmodning fra en potensiell bruker til vedkommende myndighet om bruk av frekvensbåndet i samsvar med de tekniske gjennomføringstiltakene. Medlemsstaten skal underrette Kommisjonen og de andre medlemsstatene om beslutningen som treffes, sammen med en begrunnelse og resultatet av en eventuell gjennomgåelse.

- 4. Uten at det berører andre ledd skal medlemsstatene sikre at alle typer teknologi som brukes til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, kan brukes i det radiospektrumet som er erklært tilgjengelig for elektroniske kommunikasjonstjenester i deres nasjonale plan for frekvenstildeling i samsvar med unionsretten.

Medlemsstatene kan imidlertid fastsette rimelige begrensninger uten forskjellsbehandling for de formene for teknologi for radionettverk eller trådløs tilgang som brukes til elektroniske kommunikasjonstjenester, når dette er nødvendig for å

- a) unngå skadelig interferens,
- b) verne menneskers helse mot elektromagnetiske felt, idet det i størst mulig grad tas hensyn til rekommandasjon 1999/519/EF,
- c) sikre tjenestenes tekniske kvalitet,

⁴⁶ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1315/2013 av 11. desember 2013 om unionsretningslinjer for utviklingen av et transeuropeisk transportnett og om oppheving av beslutning nr. 661/2010/EU (EUT L 348 av 20.12.2013, s. 1).

- d) sikre maksimering av felles bruk av radiospektrum,
 - e) sikre effektiv bruk av radiospektrum, eller
 - f) sikre oppfyllelse av et mål av allmenn interesse i samsvar med nr. 5.
5. Uten at det berører andre ledd skal medlemsstatene sikre at alle typer elektroniske kommunikasjonstjenester kan tilbys i det radiospektrumet som er erklært tilgjengelig for elektroniske kommunikasjonstjenester i deres nasjonale plan for frekvenstildeling i samsvar med unionsretten. Medlemsstatene kan imidlertid fastsette rimelige begrensninger uten forskjellsbehandling for de formene for elektroniske kommunikasjonstjenester som skal tilbys, herunder om nødvendig for å oppfylle et krav i henhold til ITUs radioreglement.
- Tiltak som krever at det tilbys en elektronisk kommunikasjonstjeneste i et bestemt frekvensbånd som er tilgjengelig for elektroniske kommunikasjonstjenester, skal begrunnes for å sikre oppfyllelsen av et mål av allmenn interesse fastsatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten, herunder, men ikke begrenset til
- a) sikkerhet for menneskeliv,
 - b) å fremme sosial, regional eller territorial utjevning,
 - c) å unngå ineffektiv bruk av radiospektrum, eller
 - d) å fremme kulturelt og språklig mangfold og mediemangfold, for eksempel å levere radio- og fjernsynssendinger.

Et tiltak som forbyr levering av andre elektroniske kommunikasjonstjenester i et bestemt frekvensbånd, kan bare vedtas dersom det er nødvendig for å beskytte tjenester med sikte på sikkerheten for menneskeliv («Safety of Life Services»). Medlemsstatene kan unntaksvis også utvide et slikt tiltak for å oppfylle andre mål av allmenn interesse fastsatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten.

6. Medlemsstatene skal regelmessig gjennomgå nødvendigheten av begrensningene nevnt i nr. 4 og 5, og skal offentliggjøre resultatene av disse gjennomgåelsene.
7. Begrensninger som er fastsatt før 25. mai 2011, skal være i samsvar med nr. 4 og 5 innen 20. desember 2018.

Artikkel 46

Godkjenning av bruk av radiospektrum

1. Medlemsstatene skal legge til rette for bruken av radiospektrum, herunder for felles bruk, i henhold til generelle tillatelser, og de skal begrense tildelingen av individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum til situasjoner der slike rettigheter er nødvendige for at bruken skal bli så effektiv som mulig i lys av etterspørselen og idet det tas hensyn til kriteriene fastsatt i andre ledd. I alle andre tilfeller skal de fastsette vilkårene for bruk av radiospektrum i en generell tillatelse.

For dette formål skal medlemsstatene beslutte hva som er den mest hensiktsmessige ordningen for å tillate bruk av radiospektrum, idet det tas hensyn til

- a) de særlige egenskapene for det aktuelle radiospektrumet,
- b) behovet for beskyttelse mot skadelig interferens,
- c) utviklingen av pålitelige vilkår for felles bruk av radiospektrum, dersom det er relevant,
- d) behovet for å sikre kommunikasjonens eller tjenestenes tekniske kvalitet,
- e) målene av allmenn interesse som fastsatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten,
- f) behovet for å sikre effektiv bruk av radiospektrum.

Ved vurdering av hvorvidt de skal utstede generelle tillatelser eller tildele individuelle rettigheter til å bruke harmoniserte radiospektrum, og idet det tas hensyn til tekniske gjennomføringstiltak vedtatt i samsvar med artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF, skal medlemsstatene forsøke å minimere problemene med skadelig interferens, herunder i tilfeller med felles bruk av radiospektrum på grunnlag av en kombinasjon av en generell tillatelse og individuelle bruksrettigheter.

Dersom det er hensiktsmessig, skal medlemsstatene vurdere muligheten for å tillate bruk av radiospektrum basert på en kombinasjon av en generell tillatelse og individuelle bruksrettigheter, idet det tas hensyn til de sannsynlige virkningene av forskjellige kombinasjoner av generelle tillatelser og individuelle bruksrettigheter og gradvis overføring fra én kategori til en annen på konkurransen, innovasjon og markedsadgang.

Medlemsstatene skal søke å minimere begrensningene på bruk av radiospektrum ved å ta behørig hensyn til teknologiske løsninger for å

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

håndtere skadelig interferens med sikte på å kunne innføre en tillatelsesordning som er så lite belastende som mulig.

2. Dersom vedkommende myndigheter treffer beslutninger i henhold til nr. 1 med sikte på å legge til rette for felles bruk av radiospektrum, skal de sikre at vilkårene for felles bruk av radiospektrum er klart fastsatt. Slike vilkår skal fremme effektiv bruk av radiospektrum, konkurranse og innovasjon.

Artikkel 47

Vilkår knyttet til individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum

1. Vedkommende myndigheter skal knytte vilkår til individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum i samsvar med artikkel 13 nr. 1 på en slik måte at det sikrer optimal og mest mulig effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum. Før slike rettigheter tildeles eller fornyes skal myndighetene tydelig fastslå eventuelle slike vilkår, herunder hvilken grad av bruk som kreves, og muligheten til å oppfylle dette kravet gjennom handel eller leasing, for å sikre gjennomføring av disse vilkårene i samsvar med artikkel 30. Vilkår som er knyttet til fornyelser av rettigheter til å bruke radiospektrum, skal ikke gi utilbørlige fordeler til eksisterende innehavere av slike rettigheter.

Slike vilkår skal angi gjeldende parametere, herunder eventuelle frister for utøvelse av bruksrettighetene, som dersom de ikke overholdes, vil gi vedkommende myndighet rett til å trekke tilbake bruksrettigheten eller pålegge andre tiltak.

Vedkommende myndigheter skal i god tid og på en åpen måte rådspørre og underrette berørte parter om vilkårene knyttet til individuelle bruksrettigheter, før de pålegges. De skal på en åpen måte på forhånd fastsette og underrette berørte parter om kriteriene for å vurdere om disse vilkårene er oppfylt.

2. Dersom vedkommende myndigheter knytter vilkår til individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum, kan de, særlig med sikte på å sikre en effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum eller fremme dekning, fastsette følgende muligheter:

- a) Felles bruk av passiv eller aktiv infrastruktur som er avhengig av radiospektrum, eller felles bruk av radiospektrum.
- b) Kommersiell avtaler om tilgang til nettgjesting.

c) Felles utbygging av infrastruktur for levering av nett eller tjenester som er avhengig av bruken av radiospektrum.

Vedkommende myndigheter skal ikke hindre felles bruk av radiospektrum i vilkårene som er knyttet til rettighetene til å bruke radiospektrum. Foretakens gjennomføring av vilkårene som er tilknyttet i henhold til dette nummer, skal fortsatt være omfattet av konkurranseretten.

Avsnitt 2

Bruksrettigheter

Artikkel 48

Tildeling av individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum

1. Dersom det er nødvendig å tildele individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum, skal medlemsstatene på anmodning tildele slike rettigheter til ethvert foretak for levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i henhold til den generelle tillatelsen nevnt i artikkel 12, med forbehold for artikkel 13, artikkel 21 nr. 1 bokstav c) og artikkel 55 og eventuelle andre regler som sikrer effektiv utnyttelse av disse ressursene i samsvar med dette direktivet.
2. Med forbehold for særlige kriterier og framgangsmåter vedtatt av medlemsstatene for å tildele individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum til tilbydere av innholdstjenester for radio eller fjernsyn, med sikte på å nå mål av allmenn interesse i samsvar med unionsretten, skal tildeling av slike individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum skje etter åpne, objektive og rimelige framgangsmåter som sikrer innsyn og likebehandling, og i samsvar med artikkel 45.
3. Det kan gjøres unntak fra kravet om åpne framgangsmåter dersom det er nødvendig at en tilbyder av innholdstjenester for radio eller fjernsyn tildeles individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum for å kunne nå et mål av allmenn interesse, som fastsatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten.
4. Vedkommende myndigheter skal vurdere søknader om individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum innenfor rammen av utvelgingsprosedyrer i henhold til objektive, åpne og rimelige kvalifikasjonskriterier som sikrer innsyn, og som er fastsatt på forhånd og gjelder vilkårene som er knyttet til slike rettigheter. Vedkommende myndigheter skal kunne

anmode om alle nødvendige opplysninger fra søkerne for å vurdere deres evne til å oppfylle disse vilkårene på grunnlag av disse kriteriene. Dersom vedkommende myndighet fastslår at en søker ikke har de forutsetningene som kreves, skal den treffe en beslutning om dette som er behørig begrunnet.

5. Ved tildeling av individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum skal medlemsstatene angi om innehaveren av rettighetene kan overdra eller leie ut disse rettighetene, og på hvilke vilkår. Artikkel 45 og 51 får anvendelse.
6. Vedkommende myndighet skal treffe, melde og offentliggjøre beslutningene om tildeling av individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum så snart som mulig etter mottak av en fullstendig søknad, og innen seks uker når det gjelder radiospektrum som er erklært tilgjengelig for elektroniske kommunikasjonstjenester i deres nasjonale plan for frekvenstildeling. Denne tidsfristen berører ikke artikkel 55 nr. 7 og gjeldende internasjonale avtaler om bruk av radiospektrum eller satellittbaneposisjoner.

Artikkel 49

Rettigheters gyldighetstid

1. Dersom medlemsstatene tillater bruk av radiospektrum gjennom individuelle bruksrettigheter for et begrenset tidsrom, skal de sikre at bruksrettigheten er tildelt for et tidsrom som er hensiktsmessig i lys av målene som skal nås i samsvar med artikkel 55 nr. 2, idet det tas behørig hensyn til behovet for å sikre konkurranse og særlig en effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum, og for å fremme innovasjon og nyskaping og formålstjenlige investeringer, herunder ved å tillate et passende tidsrom for amortisering av investeringer.
2. Dersom medlemsstatene tildeler individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum som det er fastsatt harmoniserte vilkår for ved hjelp av tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med vedtak nr. 676/2002/EF for å muliggjøre bruk av radiospektrum til trådløse bredbåndstjenester for elektronisk kommunikasjon («trådløse bredbåndstjenester») for et begrenset tidsrom, skal de sikre forutsigbar regulering for rettighetshaverne over et tidsrom på minst 20 år med hensyn til vilkår for investering i infrastruktur som bygger på bruk av slikt radiospektrum, idet det tas hensyn til kravene nevnt i nr. 1 i denne artikkel. Denne

artikkel gjelder, der det er relevant, med forbehold for enhver endring av vilkårene som er knyttet til disse bruksrettighetene i samsvar med artikkel 18.

For dette formål skal medlemsstatene sikre at slike rettigheter gjelder i minst 15 år og omfatter, dersom det er nødvendig for å overholde første ledd, en passende forlengelse av dette tidsrommet på vilkårene fastsatt i dette nummer.

Før bruksrettighetene tildeles, skal medlemsstatene på en åpen måte gjøre de generelle kriteriene for en forlengelse av gyldighetstiden til bruksrettighetene tilgjengelig for alle berørte parter, som en del av vilkårene fastsatt i henhold til artikkel 55 nr. 3 og 6. Disse generelle kriteriene skal gjelde

- a) behovet for å sikre effektiv og formålstjenlig bruk av det aktuelle radiospektrumet, målene i artikkel 45 nr. 2 bokstav a) og b), eller behovet for å oppfylle mål av allmenn interesse knyttet til sikkerheten for menneskeliv, offentlig orden, offentlig sikkerhet eller forsvar, og
- b) behovet for å sikre konkurranse på like vilkår.

Senest to år før utløpet av den opprinnelige gyldighetstiden til en individuell bruksrettighet, skal vedkommende myndighet foreta en objektiv og framtidsrettet vurdering av de generelle kriteriene som er fastsatt for forlengelse av gyldighetstiden til denne bruksrettigheten i lys av artikkel 45 nr. 2 bokstav c). Forutsatt at vedkommende myndighet ikke har iverksatt håndhevingstiltak som følge av manglende overholdelse av vilkårene for bruksrettighetene i henhold til artikkel 30, skal den forlenge gyldighetstiden til bruksrettigheten, med mindre den fastslår at slik forlengelse ikke vil være i samsvar med de generelle kriteriene fastsatt i bokstav a) eller b) i tredje ledd i dette nummer.

På grunnlag av denne vurderingen skal vedkommende myndighet underrette rettighetshaveren om hvorvidt gyldighetstiden til bruksrettigheten skal forlenges.

Dersom en slik forlengelse ikke gis, skal vedkommende myndighet anvende artikkel 48 for tildeling av rettigheter til å bruke det aktuelle frekvensbåndet.

Ethvert tiltak i henhold til dette nummer skal være rimelig, åpent, begrunnet og sikre likebehandling.

Som unntak fra artikkel 23 skal berørte parter ha mulighet til å uttale seg om eventuelle forslag

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

til tiltak i henhold til tredje og fjerde ledd i dette nummer i et tidsrom på minst tre måneder.

Dette nummer berører ikke anvendelsen av artikkel 19 og 30.

Ved fastsettelse av avgifter for bruksrettigheter skal medlemsstatene ta hensyn til ordningen fastsatt i henhold til dette nummer.

3. Dersom det er behørig begrunnet, kan medlemsstatene fravike nr. 2 i denne artikkel i følgende tilfeller:

- a) På avgrensede geografiske områder der tilgangen til høyhastighetsnett er alvorlig mangelfull eller fraværende og dette er nødvendig for å sikre at målene i artikkel 45 nr. 2 nås.
- b) For særlige kortvarige prosjekter.
- c) Til bruk i forsøksøyemed.
- d) Til bruk av radiospektrum som i samsvar med artikkel 45 nr. 4 og 5 kan brukes sammen med trådløse bredbåndstjenester.
- e) Til alternativ bruk av radiospektrum i samsvar med artikkel 45 nr. 3.

4. Medlemsstatene kan justere gyldighetstiden til bruksrettigheter fastsatt i denne artikkel, for å sikre at gyldighetstiden til rettigheter i ett eller flere frekvensbånd utløper samtidig.

Artikkel 50

Fornyelse av individuelle rettigheter til å bruke harmonisert radiospektrum

1. Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter skal treffe en beslutning om fornyelse av individuelle rettigheter til å bruke harmonisert radiospektrum i rimelig tid før gyldighetstiden til disse rettighetene er utløpt, unntatt dersom muligheten til fornyelse er blitt uttrykkelig utelukket når tildelingen skjedde. For dette formål skal disse myndighetene vurdere behovet for slik fornyelse på eget initiativ eller på anmodning fra rettighetshaveren, i sistnevnte tilfelle tidligst fem år før utløpet av gyldighetstiden til de aktuelle rettighetene. Dette berører ikke fornyelse-sklausuler som gjelder eksisterende rettigheter.
2. Dersom vedkommende myndigheter treffer en beslutning i henhold til nr. 1 i denne artikkel, skal den vurdere blant annet
 - a) oppfyllelsen av målene fastsatt i artikkel 3, artikkel 45 nr. 2 og artikkel 48 nr. 2 samt de politiske målene i henhold til unionsretten eller nasjonal rett,

- b) gjennomføringen av et teknisk gjennomføringstiltak som er vedtatt i samsvar med artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF,
- c) kontrollen av korrekt gjennomføring av vilkårene knyttet til den aktuelle rettigheten,
- d) behovet for å fremme konkurransen eller hindre eventuell konkurransevridding i samsvar med artikkel 52,
- e) behovet for å gjøre bruken av radiospektrum mer effektiv i lys av den teknologiske utviklingen eller markedsutviklingen,
- f) behovet for å unngå alvorlige driftsforstyrrelser.

3. Ved vurdering av eventuell fornyelse av individuelle rettigheter til å bruke harmonisert radiospektrum som det er et begrenset antall bruksrettigheter for i henhold til nr. 2 i denne artikkel, skal vedkommende myndigheter gjennomføre en åpen framgangsmåte som sikrer innsyn og likebehandling, og skal blant annet

- a) gi alle berørte parter mulighet til å uttrykke sine synspunkter gjennom en offentlig høring i samsvar med artikkel 23, og
- b) klart angi grunnene for slik mulig fornyelse.

Den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet skal ta hensyn til eventuelle bevis som følge av høringen i henhold til første ledd i dette nummer for etterspørselen i markedet fra andre foretak enn dem som innehar rettigheter til å bruke radiospektrum i det aktuelle frekvensbåndet, når den skal beslutte om den skal fornye bruksrettighetene eller gjennomføre en ny utvelgingsprosedyre for å tildele bruksrettigheter i henhold til artikkel 55.

4. En beslutning om å fornye individuelle rettigheter til å bruke harmonisert radiospektrum kan ledsages av en gjennomgåelse av avgiftene samt andre vilkår knyttet til dette. Dersom det er relevant, kan nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter justere avgiftene for bruksrettighetene i samsvar med artikkel 42.

Artikkel 51

Overdragelse eller utleie av individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum

1. Medlemsstatene skal sikre at foretak kan overdra eller leie ut individuelle rettigheter til å bruke radiospektrum til andre foretak.

Medlemsstatene kan fastsette at dette nummer ikke får anvendelse dersom foretakets in-

dividuelle rettighet til å bruke radiospektrum opprinnelig var tildelt vederlagsfritt eller for kringkasting.

2. Medlemsstatene skal sikre at et foretaks planer om å overdra eller leie ut rettigheter til å bruke radiospektrum samt den faktiske overdragelsen meldes i samsvar med nasjonale prosedyrer til vedkommende myndighet og offentliggjøres. Når det gjelder harmonisert radiospektrum, skal enhver slik overdragelse være i samsvar med slik harmonisert bruk.
3. Medlemsstatene skal tillate overdragelse eller utleie av rettigheter til å bruke radiospektrum dersom de opprinnelige vilkårene knyttet til bruksrettighetene opprettholdes. Uten at det berører behovet for å sikre at det ikke skjer en konkurransevridding, særlig i samsvar med artikkel 52, skal medlemsstatene
 - a) la overdragelse og utleie være gjenstand for en så lite belastende prosedyre som mulig,
 - b) ikke nekte utleie av rettigheter til å bruke radiospektrum dersom utleier forplikter seg til å fortsatt være ansvarlig for å oppfylle de opprinnelige vilkårene knyttet til bruksrettighetene,
 - c) ikke nekte overdragelse av rettigheter til å bruke radiospektrum med mindre det foreligger en klar risiko for at den nye innehaveren ikke klarer å oppfylle de opprinnelige vilkårene for bruksrettigheten.

Et eventuelt administrasjonsgebyr som pålegges foretak i forbindelse med behandlingen av en søknad om overdragelse eller utleie av rettigheter til å bruke radiospektrum, skal være i samsvar med artikkel 16.

Bokstav a), b) og c) i første ledd skal ikke berøre medlemsstatenes myndighet til til enhver tid å håndheve oppfyllelsen av vilkårene knyttet til bruksrettighetene, både når det gjelder utleier og leietaker, i samsvar med deres nasjonale rett.

Vedkommende myndigheter skal legge til rette for overdragelse eller utleie av rettigheter til å bruke radiospektrum ved å vurdere alle anmodninger om å tilpasse vilkårene som er knyttet til rettighetene i rimelig tid, og ved å sikre at disse rettighetene eller det relevante radiospektrumet på best mulig måte kan deles opp eller fordeles.

I lys av eventuell overdragelse eller utleie av rettigheter til å bruke radiospektrum skal vedkommende myndigheter gjøre relevante opplysninger om omsettelige individuelle rettigheter offentlig tilgjengelige i et standardisert elektronisk format når rettighetene er opp-

rettet, og skal oppbevare disse opplysningene så lenge rettighetene eksisterer.

Kommisjonen kan vedta gjennomføringsrettsakter som angir slike relevante opplysninger.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

Artikkel 52

Konkurranse

1. Dersom nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter beslutter å tildele, endre eller fornye rettigheter til å bruke radiospektrum til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i samsvar med dette direktivet, skal de fremme effektiv konkurranse og unngå konkurransevridding på det indre marked.
2. Dersom medlemsstatene tildeler, endrer eller fornyer rettigheter til å bruke radiospektrum, kan deres nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter etter samråd med den nasjonale reguleringsmyndigheten treffe hensiktsmessige tiltak, for eksempel
 - a) begrense mengden av frekvensbånd som et foretak gis bruksrettigheter til, eller, under begrunnede omstendigheter, knytte vilkår til slike bruksrettigheter, for eksempel levering av tilgang i engrosleddet eller nasjonal eller regional nettgjesting i visse frekvensbånd eller i visse grupper av frekvensbånd med lignende egenskaper,
 - b) reservere, dersom det er hensiktsmessig og begrunnet ut fra en særlig situasjon på det nasjonale markedet, en viss del av et frekvensbånd eller en gruppe av frekvensbånd for tildeling til nyinntredere,
 - c) nekte å tildele nye rettigheter til å bruke radiospektrum eller tillate nye radiospektrumanvendelser i visse frekvensbånd, eller knytte vilkår til slike nye rettigheter til å bruke radiospektrum eller tillatelser til nye radiospektrumanvendelser, for å unngå konkurransevridding ved tildeling, overdragelse eller akkumulering av bruksrettigheter,
 - d) ta med vilkår som forbyr eller knytter vilkår til overdragelser av rettigheter til å bruke radiospektrum som ikke er underlagt fusjonstilsyn på unionsplan eller nasjonalt plan, dersom slike overdragelser sannsyn-

ligvis vil være til betydelig skade for konkurransen,

- e) endre eksisterende rettigheter i samsvar med dette direktivet dersom dette er nødvendig i ettertid for å avhjelpe konkurransевridning som følge av overdragelse eller akkumulering av rettigheter til å bruke radiospektrum.

De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter skal, idet det tas hensyn til markedsforholdene og tilgjengelige referanseverdier, basere sine beslutninger på en objektiv og framtidsrettet vurdering av konkurransevilkårene på markedet, om slike tiltak er nødvendige for å opprettholde eller oppnå effektiv konkurranse, og de sannsynlige virkningene av slike tiltak på eksisterende og framtidige investeringer fra markedsdeltakere, særlig for utbygging av nettet. Når de gjør dette, skal de ta hensyn til framgangsmåten for markedsanalyse som fastsatt i artikkel 67 nr. 2.

- 3. Ved anvendelse av nr. 2 i denne artikkel skal nasjonale reguleringsmyndigheter og andre vedkommende myndigheter handle etter framgangsmåtene fastsatt i artikkel 18, 19, 23 og 35.

Avsnitt 3

Framgangsmåter

Artikkel 53

Samordnede tidspunkter for tildelinger

- 1. Medlemsstatene skal samarbeide for å samordne bruken av harmonisert radiospektrum til elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester i Unionen idet det tas behørig hensyn til de ulike nasjonale markedssituasjonene. Dette kan omfatte å identifisere én eller eventuelt flere felles datoer som bruken av særskilt harmonisert radiospektrum skal godkjennes innen.
- 2. Dersom det er fastsatt harmoniserte vilkår ved hjelp av tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med vedtak nr. 676/2002/EF for å muliggjøre bruk av radiospektrum til trådløse bredbåndsnett og -tjenester, skal medlemsstatene tillate bruk av dette radiospektrumet så snart som mulig og senest 30 måneder etter at det aktuelle tiltaket er vedtatt, eller så snart som mulig etter oppheving av enhver beslutning om unntaksvis å tillate alternativ bruk i henhold til artikkel 45 nr. 3 i dette direktivet. Dette berører ikke beslutning (EU) 2017/899 og

Kommisjonens initiativrett til å foreslå regelverksakter.

- 3. En medlemsstat kan utsette fristen fastsatt i nr. 2 i denne artikkel for et bestemt frekvensbånd under følgende omstendigheter:
 - a) I den grad det er begrunnet i en begrensning på bruken av dette frekvensbåndet på grunnlag av målet av allmenn interesse fastsatt i bokstav a) eller d) i artikkel 45 nr. 5.
 - b) Når det gjelder uløste spørsmål om samordning over landegrensene som fører til skadelig interferens med tredjestater, forutsatt at den berørte medlemsstaten der det er aktuelt har anmodet Unionen om bistand i henhold til artikkel 28 nr. 5.
 - c) For å beskytte nasjonal sikkerhet og nasjonalt forsvar.
 - d) Force majeure.Den berørte medlemsstaten skal foreta en ny vurdering av en slik utsettelse minst annet hvert år.
- 4. En medlemsstat kan utsette fristen fastsatt i nr. 2 i for et bestemt frekvensbånd i den grad det er nødvendig og opptil 30 måneder når det gjelder
 - a) uløste spørsmål om samordning over landegrensene som fører til skadelig interferens mellom medlemsstatene, forutsatt at den berørte medlemsstaten treffer alle nødvendige tiltak i rimelig tid i henhold til artikkel 28 nr. 3 og 4,
 - b) behovet for å sikre og kompleksiteten forbundet med å sikre den tekniske migreringen for eksisterende brukere av dette frekvensbåndet.
- 5. Dersom fristen er utsatt i henhold til nr. 3 eller 4, skal den berørte medlemsstaten underrette de øvrige medlemsstatene og Kommisjonen innen rimelig tid og angi årsakene.

Artikkel 54

Samordnede tidspunkter for tildeling av bestemte 5G-frekvensbånd

- 1. Innen 31. desember 2020 skal medlemsstatene når det gjelder jordbaserte systemer som kan levere trådløse bredbåndstjenester, dersom det er nødvendig for å lette innføringen av 5G, treffe alle hensiktsmessige tiltak for å
 - a) omorganisere og tillate bruk av tilstrekkelig store blokker av 3,4–3,8 GHz-båndet,
 - b) tillate bruk av minst 1 GHz av 24,25–27,5 GHz-båndet, forutsatt at det foreligger klare bevis på etterspørselen i markedet og på at det ikke foreligger betydelige

begrensninger på migrering av eksisterende brukere eller frigivelse av frekvensbånd.

2. Medlemsstatene kan imidlertid forlenge fristen fastsatt i nr. 1 i denne artikkel, dersom det er berettiget, i samsvar med artikkel 45 nr. 3 eller artikkel 53 nr. 2, 3 eller 4.
3. Tiltak som treffes i henhold nr. 1 i denne artikkel, skal være i samsvar med de harmoniserte vilkårene fastsatt ved tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF.

Artikkel 55

Framgangsmåte for å begrense antallet bruksrettigheter som skal tildeles for radiospektrum

1. Uten at det berører artikkel 53 skal en medlemsstat, dersom den fastslår at en rett til å bruke radiospektrum ikke kan være betinget av en generell tillatelse, og dersom den overveier om den skal begrense antallet bruksrettigheter som skal tildeles for radiofrekvenser, blant annet
 - a) klart angi grunnene for å begrense bruksrettighetene, særlig ved å ta tilbørlig hensyn til behovet for å sikre brukerne flest mulige fordeler og for å fremme utvikling av konkurranse, og eventuelt gjennomgå begrensningen på nytt med jevne mellomrom eller etter en rimelig anmodning fra berørte foretak,
 - b) gi alle berørte parter, herunder brukere og forbrukere, mulighet til å uttrykke sine synspunkter på eventuelle begrensninger gjennom en offentlig høring i samsvar med artikkel 23.
 2. Dersom en medlemsstat fastslår at antallet bruksrettigheter skal begrenses, skal den tydelig fastsette og begrunne målene som skal nås ved hjelp av en konkurransebasert eller sammenlignende utvelgingsprosedyre i henhold til denne artikkel, og om mulig tallfeste dem, idet behovet for å oppfylle de nasjonale målene og målene for det indre marked gis behørig vekt. Målene som medlemsstaten kan fastsette med sikte på å utarbeide den særlige utvelgingsprosedyren, skal i tillegg til å fremme konkurransen, begrenses til ett eller flere av følgende:
 - a) Fremme dekning.
 - b) Sikre nødvendig tjenestekvalitet.
 - c) Fremme effektiv bruk av radiospektrum, herunder ved å ta hensyn til vilkårene knyttet til bruksrettighetene og avgiftsnivået.
 - d) Fremme innovasjon og næringsutvikling.
- Den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet skal klart definere og begrunne valget av utvelgingsprosedyre, herunder eventuelle innledende faser for å få tilgang til utvelgingsprosedyren. Den skal også klart angi resultatet av eventuelle tilknyttede vurderinger av konkurransesituasjonen og den tekniske og økonomiske situasjonen på markedet og gi en begrunnelse for den mulige bruken og valget av tiltak i henhold til artikkel 35.
3. Medlemsstatene skal offentliggjøre alle beslutninger om den valgte utvelgingsprosedyren og tilhørende regler, og klart angi begrunnelsen for beslutningen. De skal også offentliggjøre vilkårene som skal knyttes til bruksrettighetene.
 4. Etter å ha fastsatt utvelgingsprosedyren skal medlemsstaten skal innby til søknader om bruksrettigheter.
 5. Dersom en medlemsstat fastslår at ytterligere rettigheter til å bruke radiospektrum eller en kombinasjon av generell tillatelse og individuelle bruksrettigheter kan tildeles, skal den offentliggjøre dette og innlede prosessen med tildeling av slike rettigheter.
 6. Dersom det er behov for å begrense tildelingen av rettigheter til å bruke radiospektrum, skal medlemsstatene tildele slike rettigheter på grunnlag av utvelgingskriterier og en utvelgingsprosedyre som er objektive, sikrer innsyn og likebehandling og er rimelige. Slike utvelgingskriterier skal ta behørig hensyn til oppfyllelsen av målene og kravene i artikkel 3, 4, 28 og 45.
 7. Dersom det skal benyttes konkurransebaserte eller sammenlignende utvelgingsprosedyrer, kan medlemsstatene forlenge det lengste tidsrommet på seks uker nevnt i artikkel 48 nr. 6 så lenge som nødvendig for å sikre at slike prosedyrer er rettferdige, rimelige, åpne og sikrer innsyn for alle berørte parter, men ikke med mer enn åtte måneder, med forbehold for eventuelle bestemte tidsplaner som er fastsatt i henhold til artikkel 53.
- Disse tidsbegrensningene berører ikke gjeldende internasjonale avtaler om bruk av radiospektrum og satellittsamordning.
8. Denne artikkel berører ikke overdragelse av rettigheter til å bruke radiospektrum i samsvar med artikkel 51.

Kapittel IV

Innføring og bruk av trådløst nettverksutstyr

Artikkel 56

Tilgang til radiobaserte lokalnett

1. Vedkommende myndigheter skal tillate levering av tilgang gjennom RLAN til et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett, samt bruk av harmonisert radiospektrum til slik levering, med forbehold bare for gjeldende vilkår for generell tillatelse knyttet til bruk av radiospektrum som nevnt i artikkel 46 nr. 1.

Dersom slik levering ikke er en del av økonomisk virksomhet eller er en tilleggstjeneste til økonomisk virksomhet eller en offentlig tjeneste som ikke er avhengig av overføring av signaler på disse nettene, skal ethvert foretak, enhver offentlig myndighet eller sluttbruker som leverer slik tilgang, ikke være underlagt noen generell tillatelse til levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i henhold til artikkel 12, forpliktelser med hensyn til sluttbrukeres rettigheter i henhold til avdeling II i del III, eller forpliktelser til å sammenkople sine nett i henhold til artikkel 61 nr. 1.

2. Artikkel 12 i direktiv 2000/31/EF får anvendelse.
3. Vedkommende myndigheter skal ikke hindre tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester i å tillate allmennheten tilgang til sine nett gjennom RLAN, som kan finne seg i en sluttbrukers lokaler, med forbehold for at det skjer i samsvar med gjeldende vilkår for generell tillatelse, og at sluttbrukeren på forhånd har gitt informert samtykke.
4. I samsvar særlig med artikkel 3 nr. 1 i forordning (EU) 2015/2120 skal vedkommende myndigheter sikre at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester ikke ensidig begrenser eller hindrer sluttbrukere i
 - a) etter eget valg å få tilgang til RLAN som tilbys av tredjeparter, eller
 - b) å tillate andre sluttbrukere gjensidig eller en mer generell tilgang til slike tilbyders nett gjennom RLAN, herunder på grunnlag av tredjepartsinitiativer som samler forskjellige sluttbrukeres RLAN og gjør dem offentlig tilgjengelige.

5. Vedkommende myndigheter skal ikke begrense eller hindre sluttbrukere i å tillate andre sluttbrukere tilgang, gjensidig eller på annen måte, til deres RLAN, herunder på grunnlag av tredjepartsinitiativer som samler forskjellige sluttbrukeres RLAN og gjør dem offentlig tilgjengelige.
6. Vedkommende myndigheter skal ikke urettmessig begrense levering av tilgang til RLAN til allmennheten
 - a) gjennom offentlige organer eller i offentlige rom nær lokaler som brukes av slike offentlige organer, dersom slik levering er en tilleggstjeneste til de offentlige tjenestene som leveres i disse lokalene,
 - b) gjennom initiativer fra ikke-statlige organisasjoner eller offentlige organer for å samle forskjellige sluttbrukeres RLAN og gjøre dem tilgjengelig gjensidig eller mer generelt, herunder eventuelle RLAN som det gis offentlig tilgang til i samsvar med bokstav a).

Artikkel 57

Innføring og drift av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde

1. Vedkommende myndigheter skal ikke urettmessig begrense innføringen av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde. Medlemsstatene skal søke å sikre at eventuelle regler for innføring av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde er ensartede på nasjonalt plan. Disse reglene skal offentliggjøres før de anvendes.

Særlig skal vedkommende myndigheter ikke gjøre innføringen av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som er i samsvar med egenskapene fastsatt i henhold til nr. 2, gjenstand for individuelle tillatelser knyttet til byplanlegging eller andre individuelle forhåndsstilltelser.

Som unntak fra andre ledd i dette nummer kan vedkommende myndigheter kreve tillatelser for innføring av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde på bygninger eller anleggssteder av arkitektonisk, historisk eller naturmessig verdi som er vernet i samsvar med nasjonal rett, eller dersom det er nødvendig, av hensyn til den offentlige sikkerheten. Artikkel 7 i direktiv 2014/61/EU får anvendelse på tildelingen av slike tillatelser.

2. Kommisjonen skal ved hjelp av gjennomføringsrettsakter angi de fysiske og tekniske egenskapene, som største størrelse, vekt, og

eventuelt utstrålt effekt for trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

Den første slike gjennomføringsrettsakten skal vedtas innen 30. juni 2020.

3. Denne artikkel berører ikke de grunnleggende kravene fastsatt i direktiv 2014/53/EU og tillatelsesordningen som gjelder for bruk av det relevante radiospektrumet.
4. Medlemsstatene skal ved å anvende, dersom det er relevant, framgangsmåtene vedtatt i samsvar med direktiv 2014/61/EU, sikre at operatører har rett til tilgang til all fysisk infrastruktur som kontrolleres av nasjonale, regionale eller lokale offentlige myndigheter, som er teknisk egnet til å huse trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde, eller som er nødvendige for å kople slike tilgangspunkter til stamnettet, herunder veiutstyr, for eksempel lysmaster, gateskilt, trafikklys, reklametavler, holdeplasser for buss, sporvogn og trikk og T-banestasjoner. Offentlige myndigheter skal imøtekomme alle rimelige anmodninger om tilgang på rettfærdige, rimelige og åpne vilkår som sikrer likebehandling, og som skal offentliggjøres på et sentralt informasjonspunkt.
5. Uten at det berører eventuelle forretningsavtaler skal innføringen av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde ikke være underlagt gebyrer eller avgifter ut over administrasjonsgebyrene i samsvar med artikkel 16.

Artikkel 58

Tekniske forskrifter for elektromagnetiske felter

Framgangsmåtene fastsatt i direktiv (EU) 2015/1535 får anvendelse på eventuelle utkast til tiltak fra en medlemsstat som vil pålegge innføringen av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde andre krav med hensyn til elektromagnetiske felter enn dem som er fastsatt i rekommandasjon 1999/519/EF.

Avdeling II

Tilgang

Kapittel I

Alminnelige bestemmelser, prinsipper for tilgang

Artikkel 59

Alminnelig ramme for tilgang og samtrafikk

1. Medlemsstatene skal sikre at det ikke finnes begrensninger som hindrer foretak i samme medlemsstat eller i forskjellige medlemsstater i å forhandle seg fram til innbyrdes tekniske avtaler eller forretningsavtaler om tilgang eller samtrafikk, i samsvar med unionsretten. Foretaket som ber om tilgang eller samtrafikk, behøver ikke å ha tillatelse til å drive virksomhet i medlemsstaten der det bes om tilgang eller samtrafikk, dersom foretaket ikke tilbyr tjenester eller driver et nett i denne medlemsstaten.
2. Med forbehold for artikkel 114 skal medlemsstatene ikke opprettholde rettslige eller forvaltningsmessige tiltak som krever at foretak ved etablering av tilgang og samtrafikk tilbyr forskjellige vilkår til forskjellige foretak for tilsvarende tjenester eller tiltak som pålegger forpliktelser som ikke har forbindelse med de tilgangs- eller samtrafikk-tjenestene som faktisk tilbys, med forbehold for vilkårene fastsatt i vedlegg I.

Artikkel 60

Rettigheter og forpliktelser for foretak

1. Operatører av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett skal ha rett og, dersom andre foretak med tillatelse i samsvar med artikkel 15 ber om det, plikt til å forhandle med hverandre om samtrafikk med sikte på å tilby offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjons tjenester, slik at tilbudet av slike tjenester og samvirkingsevnen mellom dem kan sikres i hele Unionen. Operatører skal tilby andre foretak tilgang og samtrafikk på vilkår som er i samsvar med de forpliktelsene den nasjonale reguleringsmyndigheten pålegger i henhold til artikkel 61, 62 og 68.
2. Med forbehold for artikkel 21 skal medlemsstatene kreve at foretak som får opplysninger fra et annet foretak før, under eller etter handlingene om tilgangs- eller samtrafikkavtaler, bare bruker disse opplysningene til det formålet de ble gitt for, og til enhver tid respektere

rer at de overførte og lagrede opplysningene skal behandles fortrolig. Slike foretak skal ikke videreformidle de mottatte opplysningene til en annen part, særlig andre avdelinger, datterforetak eller partnere, som kan ha konkurransefordel av dem.

3. Medlemsstatene kan fastsette at forhandlinger skal gjennomføres gjennom nøytrale mellommenn når konkurransevilkårene krever det.

Kapittel II

Tilgang og samtrafikk

Artikkel 61

Nasjonale reguleringsmyndigheters og andre vedkommende myndigheters myndighet og ansvar med hensyn til tilgang og samtrafikk

1. Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter når det gjelder bokstav b) og c) i første ledd i nr. 2 i denne artikkel, skal for å nå målene i artikkel 3 fremme og eventuelt sikre at det i samsvar med dette direktivet er tilstrekkelig tilgang og samtrafikk samt samvirkingsevne mellom tjenester, og de skal ivareta sitt ansvar på en måte som fremmer effektivitet, gir bærekraftig konkurranse, utbygging av nett med svært høy kapasitet, effektiv investering og innovasjon og gir sluttbrukerne størst mulige fordeler.

De skal gi retningslinjer og offentliggjøre framgangsmåtene for å få tilgang og samtrafikk med sikte på å sikre at små og mellomstore bedrifter og operatører med begrenset geografisk rekkevidde kan nyte godt av forpliktelsene som er pålagt.

2. Med forbehold for tiltak som kan treffes med hensyn til foretak med en sterk markedsstilling i samsvar med artikkel 68, skal nasjonale reguleringsmyndigheter, eller andre vedkommende myndigheter når det gjelder bokstav b) og c) i dette nummer, særlig kunne treffe følgende tiltak:

- a) I den grad det er nødvendig for å sikre ende-til-ende-forbindelse, pålegge forpliktelser for foretak underlagt en generell tillatelse og som kontrollerer tilgang til sluttbrukere, herunder i begrunnede tilfeller en forpliktelse til å sammenkople sine nett dersom dette ikke allerede er tilfellet.
- b) I berettigede tilfeller og i det omfang som er nødvendig, pålegge foretak som er omfattet av en generell tillatelse som kontrollerer tilgang til sluttbrukere, å gjøre sine tjenester samvirkende.

- c) I berettigede tilfeller, dersom ende-til-ende-forbindelse mellom sluttbrukere settes i fare som følge av mangel på samvirkingssevne mellom person-til-person-kommunikasjonstjenester, og i den grad det er nødvendig for å sikre ende-til-ende-forbindelse mellom sluttbrukere, pålegge relevante tilbydere av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester som har et betydelig dekningsnivå og betydelig brukerutbredelse, forpliktelser for å gjøre sine tjenester samvirkende.

- d) i den grad det er nødvendig for å sikre sluttbrukerne tilgang til digitale radio- og fjernsynsoverføringstjenester og tilhørende tilleggstjenester som angitt av medlemsstaten, pålegge operatører forpliktelse til å tilby tilgang til andre ressurser som nevnt i vedlegg II del II på rettfærdige og rimelige vilkår som ikke innebærer forskjellsbehandling.

Forpliktelsene nevnt i bokstav c) i første ledd skal pålegges bare

i den grad det er nødvendig for å sikre samvirkingsevne for person-til-person-kommunikasjonstjenester, og kan omfatte rimelige forpliktelser for tilbydere av slike tjenester om å offentliggjøre og tillate bruk, endring og videreformidling av relevante opplysninger fra myndighetene og andre tilbydere, eller å bruke og gjennomføre standarder eller spesifikasjoner oppført i artikkel 39 nr. 1 eller andre relevante europeiske eller internasjonale standarder,

dersom Kommisjonen, etter å ha rådført seg med BEREC og har tatt størst mulig hensyn til dens uttalelse, har kunnet fastslå en alvorlig trussel mot ende-til-ende-forbindelse mellom sluttbrukere i hele Unionen eller i minst tre medlemsstater og har vedtatt gjennomføringstiltak som angir arten og omfanget av eventuelle forpliktelser som kan pålegges.

Gjennomføringstiltakene nevnt i punkt ii) i andre ledd skal vedtas etter undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

3. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan særlig, uten at det berører nr. 1 og 2, etter rimelig anmodning pålegge forpliktelser om å gi tilgang til ledningsnett og kabler og tilhørende ressurser inne i bygninger, eller fram til det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet som fastsatt av den nasjonale reguleringsmyndigheten dersom dette punktet befinner seg utenfor bygningen. Dersom

det er berettiget på grunn av at parallell utbygging av slike nettelementer vil være økonomisk ineffektivt eller fysisk umulig, kan tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller eiere av slike ledningsnett og kabler og tilhørende ressurser pålegges slike forpliktelser, dersom disse eierne ikke er tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett. De tilgangsvilkårene som pålegges, kan omfatte særlige regler for tilgang til slike nettelementer og tilhørende ressurser og tjenester, om åpenhet og likebehandling og om fordeling av kostnadene for tilgang, som eventuelt justeres for å ta hensyn til risikofaktorer.

Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet fastslår, idet det eventuelt tas hensyn til forpliktelsene som følger av relevante markedsanalyser, at de forpliktelsene som er pålagt i samsvar med første ledd, ikke i tilstrekkelig grad motvirker store og varige økonomiske eller fysiske hindringer for parallell utbygging som ligger til grunn for en eksisterende eller ny markedssituasjon som i vesentlig grad begrenser de konkurransemessige resultatene for sluttbrukerne, kan den på rettferdige og rimelige vilkår utvide pålegget om slike tilgangsforskrifter forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet til et punkt som den bestemmer ligger nærmest sluttbrukerne, og som kan være vert for et tilstrekkelig antall sluttbrukerforbindelser som er kommersielt levedyktige for effektive operatører som søker om tilgang. Når den nasjonale reguleringsmyndigheten skal bestemme omfanget av utvidelsen forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, skal den ta størst mulig hensyn til de relevante retningslinjene fra BEREC. Dersom det er berettiget av tekniske eller økonomiske grunner, kan de nasjonale reguleringsmyndighetene pålegge aktive eller virtuelle tilgangsforskrifter.

De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ikke pålegge tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett forpliktelser i samsvar med andre ledd dersom de fastslår at

- a) tilbyderen har de egenskapene som er oppført i artikkel 80 nr. 1 og gjør tilgjengelig en levedyktig og lignende alternativ måte å nå sluttbrukerne på ved å gi ethvert foretak tilgang til et nett med svært høy kapasitet på rettferdige og rimelige vilkår som sikrer likebehandling; de nasjonale reguleringsmyndighetene kan utvide dette unntaket til andre tilbydere som på rettferdige og rimelige vilkår som sikrer likebehandling tilbyr

tilgang til et nett med svært høy kapasitet, eller

- b) pålegging av forpliktelser kan skade den økonomiske levedyktigheten til utbyggingen av et nytt nett, særlig ved små lokale prosjekter.

Som unntak fra tredje ledd bokstav a) kan nasjonale reguleringsmyndigheter pålegge forpliktelser på tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett som oppfyller kriteriene fastsatt i nevnte bokstav, dersom det aktuelle nettet er offentlig finansiert.

Innen 21. desember 2020 skal BEREC offentliggjøre retningslinjer for å fremme en ensartet anvendelse av dette nummer ved å fastsette relevante kriterier for å bestemme

- a) det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet,
 - b) det punktet, forbi det første konsentrasjonspunktet eller forgreningspunktet, som kan være vert for et tilstrekkelig antall sluttbrukerforbindelser som gjør det mulig for et effektivt foretak å overvinne betydelige identifiserte hindringer mot parallell utbygging,
 - c) hvilke nettutbygginger som kan anses å være nye,
 - d) hvilke prosjekter som kan anses å være små, og
 - e) hvilke økonomiske eller fysiske hindringer for parallell utbygging som er høye og varige.
4. Med forbehold for nr. 1 og 2 skal medlemsstatene sikre at vedkommende myndigheter har myndighet til å pålegge foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett, forpliktelser i forbindelse med felles bruk av passiv infrastruktur eller forpliktelser til å inngå avtaler om tilgang til lokale nettgjestingstjenester, i begge tilfeller dersom det er direkte nødvendig for det lokale tilbudet av tjenester som bygger på bruk av radiospektrum, i samsvar med unionsretten og forutsatt at ingen levedyktige og lignende alternative tilgangsmuligheter for sluttbrukere er gjort tilgjengelig for noe foretak på rettferdige og rimelige vilkår. Vedkommende myndigheter kan pålegge slike forpliktelser bare dersom denne muligheten er klart fastsatt ved tildeling av rettigheter til å bruke radiospektrum, og dersom det er berettiget på grunn av at den markedsbaserte utbyggingen av infrastruktur for levering av nett eller tjenester som bygger på bruk av radiospektrum, er gjenstand for uoverstigelige

økonomiske eller fysiske hindringer i området som er omfattet av slike forpliktelser, og at sluttbrukernes tilgang til nett eller tjenester derfor er alvorlig mangelfull eller fraværende. Under slike omstendigheter der tilgang og felles bruk av passiv infrastruktur alene ikke er nok til å løse problemet, kan de nasjonale reguleringsmyndighetene pålegge forpliktelser for felles bruk av aktiv infrastruktur.

Vedkommende myndigheter skal ta hensyn til

- a) behovet for å maksimere nettilknytningen i hele Unionen langs hovedfartsårer og i bestemte geografiske områder, og muligheten for i betydelig grad å øke utvalget av og kvaliteten på tjenestene for sluttbrukerne,
- b) effektiv bruk av radiospektrum,
- c) teknisk gjennomførbarhet med hensyn til felles bruk og tilhørende vilkår,
- d) status for den infrastrukturbaserte samt den tjenestebaserte konkurransen,
- e) teknologisk innovasjon,
- f) det overgripende behovet for å støtte vertsoperatørens insentiv til å bygge ut infrastrukturen i første omgang.

Ved tvisteløsning kan vedkommende myndigheter blant annet pålegge den som nyter godt av den felles bruken eller tilgangsforpliktelsen, en forpliktelse om å dele radiospektrum med infrastrukturverten i det relevante området.

5. Forpliktelser og vilkår som pålegges i samsvar med nr. 1 og 4 i denne artikkel, skal være objektive og rimelige og sikre innsyn og likebehandling, og de skal gjennomføres etter framgangsmåtene fastsatt i artikkel 23, 32 og 33. De nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter som har pålagt slike forpliktelser og vilkår, skal vurdere resultatene av dette innen fem år etter vedtakelsen av det forrige tiltaket vedtatt med hensyn til de samme foretakene og vurdere om det vil være hensiktsmessig å trekke dem tilbake eller endre dem i lys av utviklingen i omstendighetene. Disse myndighetene skal meddele resultatet av sin vurdering etter framgangsmåtene nevnt i artikkel 23, 32 og 33.
6. I henhold til nr. 1 og 2 i denne artikkel skal medlemsstatene sikre at den nasjonale reguleringsmyndigheten har myndighet til å gripe inn på eget initiativ når det er begrunnet, for å sikre at de politiske målene i artikkel 3 nås i samsvar med dette direktivet og særlig med framgangsmåtene nevnt i artikkel 23 og 32.

7. For å bidra til at nasjonale reguleringsmyndigheter definerer beliggenheten til nettermineringspunkter på en ensartet måte, skal BEREK innen 21. juni 2020, etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen, vedta retningslinjer for felles metoder for identifisering av nettermineringspunktet i forskjellige nettopologier. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ta størst mulig hensyn til disse retningslinjene når de definerer nettermineringspunktene beliggenhet.

Artikkel 62

Systemer for betinget tilgang og andre ressurser

1. Medlemsstatene skal sikre at vilkårene fastsatt i del I i vedlegg II får anvendelse i forbindelse med betinget tilgang til digitalfjernsyns- og digitalradiotjenester som kringkastes til seere og lyttere i Unionen, uansett overføringsform.
2. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet som følge av en markedsanalyse som er gjennomført i samsvar med artikkel 67 nr. 1, fastslår at ett eller flere foretak ikke har sterk markedsstilling på det relevante markedet, kan den endre eller trekke tilbake vilkårene med hensyn til disse operatørene etter framgangsmåtene nevnt i artikkel 23 og 32 i den grad
 - a) tilgjengeligheten for sluttbrukere til radio- og fjernsynskringkasting og kringkastingskanaler og -tjenester angitt i samsvar med artikkel 114 ikke blir skadelidende ved en slik endring eller tilbaketrekking og
 - b) utsiktene til effektiv konkurranse på følgende markeder ikke blir skadelidende ved slik endring eller tilbaketrekking:
 - i) Digitalkringkastingstjenester for fjernsyn og radio til sluttbrukere.
 - ii) Systemer for betinget tilgang og andre tilhørende ressurser.
 Parter som berøres av en slik endring eller tilbaketrekking av vilkår, skal underrettes innen en rimelig frist.
3. Vilårene som får anvendelse i samsvar med denne artikkel, berører ikke medlemsstatenes mulighet for å pålegge forpliktelser med hensyn til presentasjonen av elektroniske programoversikter (EPG) og lignende oversikts- og styringsverktøy.
4. Uten hensyn til nr. 1 i denne artikkel kan medlemsstatene tillate at deres nasjonale reguleringsmyndighet så snart som mulig etter 20. desember 2018 og deretter med jevne mellomrom vurderer på nytt vilkårene som anvendes i samsvar med denne artikkel, ved å foreta en

markedsanalyse i samsvar med artikkel 67 nr. 1 for å bestemme om vilkårene skal opprettholdes, endres eller trekkes tilbake.

Kapittel III

Markedsanalyse og sterk markedsstilling

Artikkel 63

Foretak med en sterk markedsstilling

1. Når dette direktivet krever at nasjonale reguleringsmyndigheter skal bestemme om et foretak har en sterk markedsstilling etter framgangsmåten nevnt artikkel 67, får nr. 2 i denne artikkel anvendelse.
2. Et foretak skal anses for å ha en sterk markedsstilling dersom det alene eller sammen med andre har det som svarer til en dominerende stilling, det vil si at foretaket har en økonomisk styrke som gir det mulighet til i betydelig grad å opptre uavhengig av konkurrenter, kunder og i siste instans forbrukerne.

Særlig skal de nasjonale reguleringsmyndighetene, når de foretar en vurdering for å bestemme om to eller flere foretak sammen har en dominerende stilling på et marked, handle i samsvar med bestemmelsene i unionsretten og ta størst mulig hensyn til retningslinjene for markedsanalyse og vurdering av sterk markedsstilling offentliggjort av Kommisjonen i samsvar med artikkel 64.

3. Dersom et foretak har en sterk markedsstilling på et bestemt marked, kan det også ha en sterk markedsstilling på et nært tilknyttet marked dersom forbindelsene mellom de to markedene gjør det mulig å overføre markedsstillingen på det bestemte markedet til det nært tilknyttede markedet og på den måten styrke foretakets markedsstilling. Tiltak som har til formål å hindre slik overføring, kan derfor anvendes på det nært tilknyttede markedet i henhold til artikkel 69, 70, 71 og 74.

Artikkel 64

Framgangsmåte for identifisering og definisjonen av markeder

1. Etter offentlig høring, herunder med nasjonale reguleringsmyndigheter og idet det tas størst mulig hensyn til BERECS uttalelse, skal Kommisjonen vedta en rekommandasjon om relevante produkt- og tjenestemarkeder (heretter kalt «rekommandasjonen»). Rekommandasjonen skal angi produkt- og tjenestemarkeder i sektoren for elektronisk kommunikasjon

som har særtrekk som kan berettige innføring av lovbestemte forpliktelser fastsatt i dette direktivet, uten at det berører markeder som i særlige tilfeller kan defineres i henhold til konkurranseretten. Kommisjonen skal definere markedene i samsvar med konkurranseretens prinsipper.

Kommisjonen skal ta med produkt- og tjenestemarkeder i rekommandasjonen dersom den etter å ha sett generelle tendenser i Unionen fastslår at hvert av de tre kriteriene angitt i artikkel 67 nr. 1 er oppfylt.

Kommisjonen skal gjennomgå rekommandasjonen innen 21. desember 2020 og regelmessig deretter.

2. Etter å ha rådspurt BERECE skal Kommisjonen offentliggjøre retningslinjer for markedsanalyse og vurdering av sterk markedsstilling (heretter kalt «SMP-retningslinjer») som skal være i samsvar med de relevante prinsippene i konkurranseretten. SMP-retningslinjene skal inneholde veiledning til nasjonale reguleringsmyndigheter om anvendelsen av begrepet sterk markedsstilling i særlig forbindelse med forhåndsregulering av markedene for elektronisk kommunikasjon, idet det tas hensyn til de tre kriteriene oppført i artikkel 67 nr. 1.
3. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ta størst mulig hensyn til rekommandasjonen og SMP-retningslinjene ved definering av relevante markeder tilpasset de nasjonale forholdene, særlig relevante geografiske markeder på deres territorium, idet det blant annet tas hensyn til konkurransen på infrastrukturområdet på disse områdene, i samsvar med konkurranseretens prinsipper. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal, dersom det er relevant, også ta hensyn til resultatene av den geografiske undersøkelsen som er foretatt i samsvar med artikkel 22 nr. 1. De skal følge framgangsmåtene fastsatt i artikkel 23 og 32 før de definerer markeder som avviker fra de markedene som er identifisert i rekommandasjonen.

Artikkel 65

Framgangsmåte for identifisering av tverrnasjonale markeder

1. Dersom Kommisjonen eller minst to berørte nasjonale reguleringsmyndigheter framlegger en begrunnet anmodning med dokumentasjon, skal BERECE foreta en analyse av et potensielt tverrnasjonalt marked. Etter samråd med berørte parter og idet det tas størst

mulig hensyn til analysen utført av BEREC, kan Kommisjonen treffe beslutninger som identifiserer tverrnasjonale markeder i samsvar med prinsippene i konkurranseretten og idet det tas størst mulig hensyn til rekommandasjonen og SMP-retningslinjer som er vedtatt i samsvar med artikkel 64.

2. Ved tverrnasjonale markeder identifisert i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal de berørte nasjonale reguleringsmyndighetene gjennomføre markedsanalysen i fellesskap, idet det tas størst mulig hensyn til SMP-retningslinjene, og de skal i fellesskap avgjøre om lovbestemte forpliktelser, som nevnt i nr. 2 i denne artikkel, skal pålegges, opprettholdes, endres eller trekkes tilbake. De berørte nasjonale reguleringsmyndighetene skal i fellesskap underrette Kommisjonen om sine utkast til tiltak med hensyn til markedsanalyse og lovbestemte forpliktelser i henhold til artikkel 32 og 33.

To eller flere nasjonale reguleringsmyndigheter kan også i fellesskap melde sine utkast til tiltak med hensyn til markedsanalyse og lovbestemte forpliktelser i fravær av tverrnasjonale markeder, dersom de anser at markedsvilkårene innenfor sine respektive jurisdiksjoner er tilstrekkelig ensartede.

Artikkel 66

Framgangsmåte for identifisering av tverrnasjonal etterspørsel

1. BEREC skal foreta en analyse av tverrnasjonal etterspørsel fra sluttbrukere etter varer og tjenester som tilbys innenfor Unionen på ett eller flere av markedene som er oppført i denne rekommandasjonen, dersom den mottar en begrunnet anmodning med dokumentasjon fra Kommisjonen eller fra minst to av de berørte nasjonale reguleringsmyndighetene som tyder på at det er alvorlig etterspørselsproblem som må håndteres. BEREC kan også foreta en slik analyse dersom den mottar en begrunnet anmodning med tilstrekkelig dokumentasjon fra markedsdeltakere og anser at det foreligger en alvorlig etterspørselsproblem som må håndteres. BERECs analyse berører ikke eventuelle resultater fra tverrnasjonale markeder i samsvar med artikkel 65 nr. 1 og eventuelle resultater fra nasjonale eller regionale geografiske markeder fra nasjonale reguleringsmyndigheter i samsvar med artikkel 64 nr. 3.

Denne analysen av tverrnasjonal etterspørsel fra sluttbrukere kan omfatte produkter og

tjenester som leveres på produkt- eller tjenestemarkeder som er definert på forskjellige måter av én eller flere nasjonale reguleringsmyndigheter, idet det tas hensyn til nasjonale omstendigheter, forutsatt at disse produktene og tjenestene kan erstattes av dem som leveres på ett av markedene oppført i rekommandasjonen.

2. Dersom BEREC fastslår at det foreligger tverrnasjonal etterspørsel fra sluttbrukere, at den er vesentlig og ikke i tilstrekkelig grad oppfylles av leveransen på kommersiell eller regulert basis, skal BEREC etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen utstede retningslinjer om felles metoder for hvordan nasjonale reguleringsmyndigheter skal dekke den identifiserte tverrnasjonale etterspørselen, herunder eventuelt når de pålegger tiltak i samsvar med artikkel 68. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ta størst mulig hensyn til disse retningslinjene når de utfører sine reguleringsoppgaver innenfor sin jurisdiksjon. Disse retningslinjene kan danne grunnlag for samvirkingseffekten til tilgangsprodukter i engrosleddet i hele Unionen og kan omfatte retningslinjer for harmonisering av tekniske spesifikasjoner for tilgangsprodukter i engrosleddet som er i stand til å oppfylle en slik fastslått tverrnasjonal etterspørsel.

Artikkel 67

Framgangsmåte for markedsanalyse

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal bestemme om et relevant marked definert i samsvar med artikkel 64 nr. 3 er slik at det kan berettigede pålegging av de lovbestemte forpliktelsene fastsatt i dette direktivet. Når det er hensiktsmessig, skal medlemsstatene sørge for at det gjennomføres en analyse i samarbeid med de nasjonale konkurransemyndighetene. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ta størst mulig hensyn til SMP-retningslinjene og skal følge framgangsmåtene nevnt i artikkel 23 og 32 når de foretar en slik analyse.

Et marked kan anses å berettigede pålegging av lovbestemte forpliktelser fastsatt i dette direktivet dersom alle følgende kriterier er oppfylt:

- a) Det foreligger høye og varige strukturelle, rettslige eller regelverksmessige hindringer for markedsadgang.
- b) Det er en markedsstruktur hvis utvikling ikke går mot effektiv konkurranse i den

relevante tidshorisonten, idet det tas hensyn til status for infrastrukturbasert konkurranse og andre kilder til konkurranse bak hindringene for markedsadgang.

- c) Konkurranserett alene er ikke tilstrekkelig til å håndtere identifisert markedssvikt i stor nok grad.

Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet foretar en analyse av et marked som inngår i rekommandasjonen, skal den anse at bokstav a), b) og c) i andre ledd er oppfylt, med mindre den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår at ett eller flere av disse kriteriene ikke er oppfylt under de særlige nasjonale omstendighetene.

2. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet foretar analysen som kreves i nr. 1, skal den vurdere utviklingen i et framtidsrettet perspektiv uten regulering som er pålagt det relevante markedet på grunnlag av denne artikkel, og idet det tas hensyn til alle følgende punkter:

- a) Markedsutvikling som påvirker sannsynligheten for at det relevante markedet går i retning av effektiv konkurranse.
- b) Alle relevante konkurransemessige begrensninger på engros- og sluttbrukerplan, uavhengig av om kildene til slike begrensninger anses å være elektroniske kommunikasjonsnett, elektroniske kommunikasjons tjenester eller andre typer tjenester eller applikasjoner som er sammenlignbare sett fra sluttbrukerens synspunkt, og uavhengig av om slike begrensninger er en del av det relevante markedet.
- c) Andre typer regulering eller tiltak som er pålagt, og som påvirker det relevante markedet eller tilknyttede sluttbrukermarkeder i hele det aktuelle tidsrommet, inkludert men ikke begrenset til forpliktelser pålagt i samsvar med artikkel 44, 60 og 61.
- d) Tiltak pålagt andre relevante markeder på grunnlag av denne artikkel.

3. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet fastslår at et relevant marked ikke berettiger pålegging av lovbestemte forpliktelser etter framgangsmåten i nr. 1 og 2 i denne artikkel, eller dersom vilkårene fastsatt i nr. 4 i denne artikkel ikke er oppfylt, skal den ikke pålegge eller opprettholde noen særlige lovbestemte forpliktelser i samsvar med artikkel 68. Dersom det allerede finnes sektorvis lovbestemte forpliktelser som er pålagt i samsvar med artikkel 68, skal den oppheve disse forpliktelsene for foretak på det relevante markedet.

De nasjonale reguleringsmyndighetene skal sikre at parter som berøres av en slik oppheving av forpliktelser, får en passende frist, som defineres ved en avveining av behovet for å sikre en bærekraftig overgang for mottakere av disse forpliktelsene og sluttbrukere, sluttbrukernes valgmuligheter, og at reguleringen ikke opprettholdes lenger enn nødvendig. Når de nasjonale reguleringsmyndighetene fastsetter en slik frist, kan de bestemme særlige vilkår og frister i forbindelse med eksisterende avtaler om tilgang.

4. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet bestemmer at det på et relevant marked er berettiget å pålegge lovbestemte forpliktelser i samsvar med nr. 1 og 2 i denne artikkel, skal den identifisere eventuelle foretak som for seg selv eller felles har en sterk markedsstilling på det relevante markedet i samsvar med artikkel 63. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal pålegge slike foretak hensiktsmessige lovbestemte forpliktelser i samsvar med artikkel 68, eller opprettholde eller endre slike forpliktelser dersom de allerede er pålagt, dersom den anser at resultatet for sluttbrukerne ikke vil innebære effektiv konkurranse uten slike forpliktelser.

5. Tiltak truffet i samsvar med nr. 3 og 4 i denne artikkel skal være underlagt framgangsmåtene nevnt i artikkel 23 og 32. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal gjennomføre en analyse av det relevante markedet og melde det tilsvarende utkastet til tiltak i samsvar med artikkel 32

- a) innen fem år etter vedtakelsen av et tidligere tiltak dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten har definert det relevante markedet og bestemt hvilke foretak som har sterk markedsstilling; denne femårsperioden kan unntaksvis forlenges med inntil ett år dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten har meldt et begrunnet forslag om forlengelse til Kommisjonen senest fire måneder før utløpet av femårsperioden, og Kommisjonen ikke har gjort innsigelse innen én måned etter den meldte forlengelsen,
- b) innen tre år etter vedtakelsen av en revidert rekommandasjon om relevante markeder, for markeder som ikke tidligere er meldt til Kommisjonen, eller
- c) innen tre år fra tiltredelsesdatoen for medlemsstater som har nylig har tiltrådt Unionen.

6. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet anser at den kanskje ikke vil kunne fullføre eller ikke har fullført sin analyse av et relevant marked identifisert i rekommandasjonen innen den fristen som er fastsatt i nr. 5 i denne artikkel, skal BEREC på anmodning bistå den berørte nasjonale reguleringsmyndigheten med å fullføre analysen av det bestemte markedet og de særlige forpliktelsene som skal pålegges. Med slik bistand skal den berørte nasjonale reguleringsmyndigheten innen seks måneder etter fristen fastsatt i nr. 5 i denne artikkel melde utkastet til tiltak til Kommisjonen i samsvar med artikkel 32.

Kapittel IV

Avhjelpende tiltak for tilgang som pålegges foretak med en sterk markedsstilling

Artikkel 68

Pålegging, endring eller tilbaketrekking av forpliktelser

1. Medlemsstatene skal sikre at deres nasjonale reguleringsmyndigheter har myndighet til å pålegge forpliktelsene fastsatt i artikkel 69–74 og artikkel 76–81.
2. Dersom det som følge av en markedsanalyse utført i samsvar med artikkel 67 fastslås at et foretak har en sterk markedsstilling på et bestemt marked, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene alt etter hva som er aktuelt pålegge en hvilken som helst av forpliktelsene nevnt i artikkel 69–74 og artikkel 76 og 80. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet skal en nasjonal reguleringsmyndighet velge den minst mulig inngripende måten for å håndtere problemene som er identifisert i markedsanalysen.
3. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal pålegge forpliktelsene nevnt i artikkel 69–74 og artikkel 76 og 80 bare på foretak med en sterk markedsstilling i samsvar med nr. 2 i denne artikkel, uten at det berører
 - a) artikkel 61 og 62,
 - b) artikkel 44 og 17 i dette direktivet, vilkår 7 i del D i vedlegg I som anvendt i henhold til artikkel 13 nr. 1 i dette direktivet, artikkel 97 og 106 i dette direktivet og de relevante bestemmelsene i direktiv 2002/58/EF, som inneholder forpliktelser for andre foretak enn foretak med en sterk markedsstilling, eller
 - c) behovet for å overholde internasjonale forpliktelser.

I unntakstilfeller der en nasjonal reguleringsmyndighet akter å pålegge foretak med en sterk markedsstilling andre forpliktelser i forbindelse med tilgang eller samtrafikk enn dem som er nevnt i artikkel 69–74 og artikkel 76 og 80, skal den framlegge en anmodning om dette for Kommisjonen.

Kommisjonen skal, idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, treffe beslutninger ved hjelp av gjennomføringsrettsakter om hvorvidt den nasjonale reguleringsmyndigheten skal kunne treffe slike tiltak.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med rådgivningsprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 3.

4. Forpliktelser som pålegges i samsvar med denne artikkel, skal være
 - a) basert på typen av problemet som er identifisert av en nasjonal reguleringsmyndighet i dens markedsanalyse, idet det eventuelt tas hensyn til identifiseringen av tverrnasjonal etterspørsel i henhold til artikkel 66,
 - b) forholdsmessige, idet det om mulig tas hensyn til kostnad og nytte,
 - c) berettiget i lys av målene fastsatt i artikkel 3, og
 - d) pålagt etter høring i samsvar med artikkel 23 og 32.
5. Med hensyn til behovet for å overholde internasjonale forpliktelser nevnt i nr. 3 i denne artikkel, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene underrette Kommisjonen om beslutninger om å pålegge, endre eller trekke tilbake forpliktelser for foretak etter framgangsmåten nevnt i artikkel 32.
6. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal vurdere virkningen av ny markedsutvikling, for eksempel i forbindelse med forretningsavtaler, herunder avtaler om saminvestering som påvirker den konkurransemessige dynamikken.

Dersom denne utviklingen er ikke tilstrekkelig viktig til at det kreves en ny markedsanalyse i samsvar med artikkel 67, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten omgående vurdere om det er nødvendig å gjennomgå forpliktelsene som er pålagt foretak med en sterk markedsstilling på nytt og endre tidligere beslutninger, herunder ved å trekke tilbake forpliktelser eller pålegge nye forpliktelser for å sikre at slike forpliktelser fortsatt oppfyller vilkårene fastsatt i nr. 4 i denne artikkel. Slike endringer skal bare pålegges etter høring i samsvar med artikkel 23 og 32.

Artikkel 69

Forpliktelser med hensyn til innsyn

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan i samsvar med artikkel 68 pålegge forpliktelser med hensyn til innsyn i forbindelse med samtrafikk eller tilgang og kreve at foretak offentliggjør bestemte opplysninger, for eksempel regnskapsopplysninger, priser, tekniske spesifikasjoner, nettegenskaper og forventet utvikling av disse, samt vilkår for levering og bruk, herunder eventuelle vilkår som endrer tilgangen til eller bruken av tjenester og applikasjoner, særlig med hensyn til migrering fra eksisterende infrastruktur, der slike vilkår er tillatt av medlemsstatene i samsvar med unionsretten.
2. Særlig kan de nasjonale reguleringsmyndighetene, dersom et foretak har forpliktelser med hensyn til likebehandling, kreve at foretaket offentliggjør et referansetilbud, som skal være tilstrekkelig detaljert til å sikre at foretak ikke må betale for ressurser som ikke er nødvendige for tjenesten det bes om. Dette tilbudet skal inneholde en beskrivelse av de relevante tilbudene oppdelt i enkeltdeler etter markedets behov samt tilhørende vilkår, herunder priser. Den nasjonale reguleringsmyndigheten kan blant annet pålegge endringer i referansetilbud for å sikre at forpliktelsene pålagt i henhold til dette direktivet overholdes.
3. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan angi hvilke bestemte opplysninger som skal gjøres tilgjengelige, hvor detaljerte de skal være og hvordan de skal offentliggjøres.
4. For å bidra til ensartet anvendelse av forpliktelsene om åpenhet skal BEREC innen 21. desember 2019 etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen utstede retningslinjer for minstekriteriene for et referansetilbud, og skal om nødvendig gjennomgå dem for å tilpasse dem til den teknologiske utviklingen og markedsutviklingen. Ved fastsettelsen av slike minstekriterier skal BEREC etterstrebe målene i artikkel 3, og skal ta hensyn til behovene til mottakerne av tilgangsforpliktelsene og til sluttbrukere som driver virksomhet i mer enn én medlemsstat, samt til BERECs retningslinjer som identifiserer tverrnasjonale etterspørsel i samsvar med artikkel 66, og til eventuelle tilhørende beslutninger truffet av Kommisjonen.

Uten hensyn til nr. 3 i denne artikkel, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene, dersom et foretak har forpliktelser i henhold til artikkel 72 eller 73 med hensyn til tilgang i en-

grosleddet til nettinfrastruktur, sikre at det offentliggjøres et standardtilbud som tar størst mulig hensyn til BERECs retningslinjer for minstekriteriene til et standardtilbud, og de skal sikre at nøkkelindikatorer for ytelse angis, dersom det er relevant, samt tilsvarende tjenestenivåer, og nøye overvåke dem og sikre at de overholdes. Dessuten kan de nasjonale reguleringsmyndighetene om nødvendig forhåndsfastsette de tilhørende økonomiske sanksjonene i samsvar med unionsretten og nasjonal rett.

Artikkel 70

Forpliktelser med hensyn til likebehandling

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan, i samsvar med artikkel 68, pålegge forpliktelser med hensyn til likebehandling i forbindelse med samtrafikk eller tilgang.
2. Forpliktelser med hensyn til likebehandling skal særlig sikre at foretaket anvender tilsvarende vilkår under tilsvarende forhold på andre tilbydere av tilsvarende tjenester, og tilbyr tjenester og gir opplysninger til andre på samme vilkår og av samme kvalitet som for sine egne tjenester, eller for tjenestene til sine datterforetak eller partnere. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan pålegge vedkommende foretak forpliktelser til å tilby tilgangsprodukter og -tjenester til alle foretak, herunder seg selv, innenfor samme tidsrammer og vilkår, herunder de som er knyttet til pris og tjenestenivåer, og ved hjelp av de samme systemene og prosessene, for å sikre likeverdig tilgang.

Artikkel 71

Forpliktelser med hensyn til atskilte regnskaper

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan, i samsvar med artikkel 68, pålegge forpliktelser med hensyn til atskilte regnskaper for særskilt virksomhet i forbindelse med samtrafikk eller tilgang.

Særlig kan en nasjonal reguleringsmyndighet kreve at et vertikalt integrert foretak sørger for åpenhet om sine engrospriser og sine interne overføringspriser, blant annet for å sikre at de overholder reglene, dersom det foreligger en forpliktelse om likebehandling i henhold til artikkel 70, eller om nødvendig unngår urettferdig krysssubsidiering. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan angi formatet og regnskapsmetoden som skal benyttes.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

2. Uten at det berører artikkel 20 skal de nasjonale reguleringsmyndighetene, for å gjøre det lettere å kontrollere at forpliktelsene med hensyn til innsyn og likebehandling overholdes, ha myndighet til å kreve at regnskapsopplysninger, herunder opplysninger om inntekter mottatt fra tredjemann, stilles til rådighet på anmodning. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan offentliggjøre opplysninger som kan bidra til et åpent konkurransemarked, samtidig som Unionens regler og nasjonale regler for forretningshemmeligheter overholdes.

Artikkel 72

Tilgang til anlegg

1. En nasjonal reguleringsmyndighet kan i samsvar med artikkel 68 pålegge foretak forpliktelser til å etterkomme rimelige anmodninger om tilgang til og bruk av anlegg, herunder, men ikke begrenset til bygninger eller innganger til bygninger, kabler i bygninger, herunder ledningsnett, antenner, tårn og andre støttekonstruksjoner, stolper, master, kabelkanaler, rør, inspeksjonskamre, mannhull og fordelerskap, i situasjoner der nasjonale reguleringsmyndigheter etter å ha vurdert markedsanalysen anser at avslag på tilgang eller tilgang gitt på urimelige vilkår med lignende virkning vil kunne hindre framveksten av et marked med bærekraftig konkurranse og ikke vil være i sluttbrukerens interesse.
2. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan pålegge et foretak forpliktelser for å tilby tilgang i samsvar med denne artikkel, uavhengig av om eiendelene som berøres av forpliknelsen, er en del av det relevante markedet i samsvar med markedsanalysen, forutsatt at forpliktelsen er nødvendig og rimelig for å nå målene i artikkel 3.

Artikkel 73

Forpliktelser med hensyn til tilgang til og bruk av bestemte nettelelementer og tilhørende ressurser

1. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan i samsvar med artikkel 68 pålegge foretak forpliktelser til å etterkomme rimelige anmodninger om tilgang til og bruk av bestemte nettelelementer og tilhørende ressurser, blant annet i situasjoner der nasjonale reguleringsmyndigheter anser at avslag på tilgang eller urimelige vilkår med lignende virkning vil kunne hindre framveksten av et marked med bærekraftig konkurranse på sluttbrukernivå og ikke vil være i sluttbrukerens interesse.

Nasjonale reguleringsmyndigheter kan kreve at foretak blant annet

- a) gir tredjeparter tilgang til og bruk av bestemte fysiske nettelelementer og tilhørende ressurser, etter hva som er relevant, herunder atskilt tilgang til aksesslinjen og delaksesslinjen,
- b) gir tredjeparter tilgang til bestemte aktive eller virtuelle nettelelementer og -tjenester,
- c) forhandler i god tro med foretak som ber om tilgang,
- d) ikke trekker tilbake tilgang til ressurser som det allerede er gitt tilgang til,
- e) tilbyr bestemte tjenester på engrosvilkår som tredjeparter kan videreselge,
- f) tilbyr åpen tilgang til tekniske grensesnitt, protokoller eller annen nøkkelteknologi som er nødvendig for tjenesters eller virtuelle nettjenesters samvirkningsevne,
- g) tilbyr samlokalisering eller andre former for felles bruk av tilhørende ressurser,
- h) tilbyr bestemte tjenester som er nødvendige for å sikre samvirkningsevne for ende-til-ende-tjenester til bruker, eller nettgjesting på mobilnett,
- i) tilbyr tilgang til driftsstøttesystemer eller lignende programvaresystemer som er nødvendige for å sikre rettferdig konkurranse i forbindelse med tjenestetilbud,
- j) sammenkople nett eller nettressurser,
- k) gir tilgang til tilhørende tjenester, for eksempel opplysninger om navn, sted og tilstedeværelse.

De nasjonale reguleringsmyndighetene kan i forbindelse med disse forpliktelsene stille krav om rettferdighet, rimelighet og overholdelse av frister.

2. Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene anser det er hensiktsmessig å pålegge noen av de mulige særlige forpliktelsene nevnt i nr. 1 i denne artikkel, og særlig dersom de i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet vurderer hvorvidt og hvordan slike forpliktelser skal pålegges, skal de undersøke om andre former for tilgang til innsatsfaktorer i engrosledet, enten på samme eller på et tilknyttet engrosmarked, vil være tilstrekkelig til å håndtere det identifiserte problemet i sluttbrukerens interesse. Denne vurderingen skal omfatte kommersielle tilbud om tilgang, regulert tilgang i henhold til artikkel 61 eller eksisterende eller planlagt regulert tilgang til andre

innsatsfaktorer i engrosleddet i henhold til denne artikkel. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal særlig ta hensyn til følgende faktorer:

- a) Den tekniske og økonomiske levedyktigheten ved bruk eller installering av konkurrerende ressurser, på bakgrunn av markedsutviklingen og idet det tas hensyn til art og type av samtrafikk eller tilgang, herunder levedyktigheten til andre tilgangsprodukter i foregående ledd, for eksempel tilgang til kabelkanaler.
- b) Den forventede teknologiske utviklingen som påvirker nettutforming og -forvaltning.
- c) Behovet for å sikre teknologinøytralitet som gjør det mulig for partene å utforme og forvalte sine egne nett.
- d) Om det er praktisk mulig å tilby den tilgang som tilbys, tatt i betraktning den tilgjengelige kapasiteten.
- e) Den nyinvesteringen som er foretatt av eieren av ressursene, idet det tas hensyn til all offentlig investering og risikoen ved investeringen, særlig med hensyn til investeringer i og risikonivåene forbundet med nett med svært høy kapasitet.
- f) Behovet for å sikre konkurranse på lang sikt, med særlig oppmerksomhet på økonomisk effektiv infrastrukturbasert konkurranse og innovative forretningsmodeller som støtter en bærekraftig konkurranse, for eksempel de som bygger på samfinansiering i nett.
- g) Eventuelle relevante immaterialrettigheter.
- h) Yting av felleseuropeiske tjenester.

Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet i samsvar med artikkel 68 vurderer å pålegge forpliktelser på grunnlag av artikkel 72 eller denne artikkel, skal den undersøke om pålegging av forpliktelser i samsvar med artikkel 72 alene vil være en rimelig måte å fremme konkurransen og sluttbrukerens interesse på.

3. Dersom et foretak pålegges forpliktelser til å tilby tilgang i samsvar med denne artikkel, kan de nasjonale reguleringsmyndighetene fastsette tekniske eller driftsmessige vilkår som skal oppfylles av den som tilbyr eller får slik tilgang, når det er nødvendig for å sikre normal drift av nettet. Forpliktelsene til å følge særskilte tekniske standarder eller spesifikasjoner skal være i samsvar med standardene og spesifikasjonene fastsatt i samsvar med artikkel 39.

Artikkel 74

Forpliktelser med hensyn til priskontroll og kostnadsregnskap

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan i samsvar med artikkel 68, pålegge forpliktelser om kostnadsdekning og priskontroll, herunder forpliktelser med hensyn til kostnadsorienterte priser og kostnadsregnskapssystemer, i forbindelse med tilbud av bestemte typer samtrafikk eller tilgang dersom en markedsanalyse viser at det berørte foretaket på grunn av mangel på effektiv konkurranse kan holde prisene på et urimelig høyt nivå eller presse prisen, til skade for sluttbrukerne.

For å avgjøre om forpliktelser med hensyn til priskontroll vil være hensiktsmessig, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene ta hensyn til behovet for å fremme konkurransen og de langsiktige interessene til sluttbrukerne knyttet til utbyggingen og ibruktakingen av neste generasjons nett, særlig av nett med svært høy kapasitet. For å oppmuntre foretaket til å investere, herunder i neste generasjons nett, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene særlig ta hensyn til den investeringen som foretaket har gjort. Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene mener at forpliktelser med hensyn til priskontroll er hensiktsmessig, skal de la foretaket få en rimelig avkastning av den relevante investerte kapitalen, idet det tas hensyn til eventuelle risikoer som er spesifikke for et bestemt nytt prosjekt for investering i nett.

De nasjonale reguleringsmyndighetene skal vurdere ikke å pålegge eller opprettholde forpliktelser i henhold til denne artikkel dersom de fastslår at det foreligger en påviselig begrensning av sluttbrukerprisene, og at alle forpliktelser som pålegges i samsvar med artikkel 69–73, herunder særlig alle undersøkelser av økonomisk reproduserbarhet som er pålagt i samsvar med artikkel 70, sikrer effektiv tilgang uten forskjellsbehandling.

Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene vurderer at det er hensiktsmessig å pålegge forpliktelser med hensyn til priskontroll på tilgang til eksisterende nettelementer, skal de også ta hensyn til fordelene ved forutsigbare og stabile engrospriser for å sikre effektiv markedsadgang og tilstrekkelig oppmuntring for alle foretak til å bygge ut nye og forbedrede nett.

2. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal sikre at alle ordninger for kostnadsdekning eller metoder for prisfastsettelse som pålegges, bidrar til å fremme utbygging av nye og

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

forbedrede nett, effektivitet og bærekraftig konkurranse og gir størst mulige bærekraftige fordeler for sluttbrukerne. I den forbindelse kan de nasjonale reguleringsmyndighetene også ta hensyn til priser på sammenlignbare konkurransemarkeder.

3. Dersom et foretak har en forpliktelse med hensyn til kostnadsorienterte priser, er det det berørte foretaket som skal bevise at avgiftene er basert på kostnadene, herunder en rimelig avkastning av investeringen. For å beregne kostnaden ved et effektivt tilbud av tjenester kan de nasjonale reguleringsmyndighetene bruke metoder for kostnadsregnskap som er uavhengige av dem som foretaket bruker. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan kreve at et foretak gir en fullstendig begrunnelse for sine priser, og kan om nødvendig kreve at prisene justeres.
4. Dersom det stilles krav om bruk av et kostnadsregnskapssystem i forbindelse med pris-kontroll, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene sørge for at en beskrivelse av kostnadsregnskapssystemet som minst viser hovedkategoriene som kostnadene skal grupperes under, og reglene for fordeling av kostnader, gjøres offentlig tilgjengelig. Et kvalifisert, uavhengig organ skal kontrollere at kostnadsregnskapssystemet etterleves og skal hvert år offentliggjøre en samsvarserklæring.

Artikkel 75

Termineringstakster

1. Innen 31. desember 2020 skal Kommisjonen, idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, vedta en delegert rettsakt i samsvar med artikkel 117 som utfyller dette direktivet ved å fastsette én unionsdekkende høyeste takst for taleanroptermi-nering i mobilnettet og én unionsdekkende høyeste takst for taleanroptermi-nering i fastnettet (heretter kalt «uni-onsdekkende takster for taleanroptermi-nering»), som er pålagt alle tilbydere av tjenester for taleanroptermi-nering i henholdsvis mobilnettet eller fastnettet i en medlemsstat.

For dette formål skal Kommisjonen

- a) overholde prinsippene, kriteriene og parametrene fastsatt i vedlegg III,
- b) første gang den fastsetter unionsdekkende takster for taleanroptermi-nering, ta hensyn til det veide gjennomsnittet av faktiske kostnader i fast- og mobilnettene utarbeidet i samsvar med prinsippene fastsatt i vedlegg III, og som anvendes i hele Unionen; de uni-

onsdekkende takstene for taleanroptermi-nering i den første delegerte rettsakten skal ikke være høyere enn den høyeste taksten av de takstene som gjaldt seks måneder før vedtakelsen av den delegerte rettsakten i alle medlemsstater, etter eventuelle nød-vendige justeringer for særlige nasjonale omstendigheter,

- c) ta hensyn til det samlede antall sluttbru-kere i hver enkelt medlemsstat for å sikre god vekting av de høyeste terminerings-takstene, samt de nasjonale omstendighe-tene som fører til betydelige forskjeller mel-lom medlemsstatene ved fastsettelse av de høyeste termineringstakstene i Unionen,
 - d) ta hensyn til markedsopplysningene fra BEREC, de nasjonale reguleringsmyndig-hetene eller direkte fra foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tje-nester, og
 - e) vurdere behovet for å tillate en overgangs-periode på høyst tolv måneder for å gjøre til-pasninger i medlemsstatene, dersom det er nødvendig på grunnlag av tidligere pålagte takster.
2. Idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, skal Kommisjonen gjennomgå den delegerte rettsakten som er vedtatt i henhold til denne artikkel, hvert femte år, og i hvert enkelt slikt tilfelle vurdere, ved å anvende kri-teriene oppført i artikkel 67 nr. 1, hvorvidt det fortsatt vil være nødvendig å fastsette unions-dekkende takster for taleanroptermi-nering. Dersom Kommisjonen etter sin gjennomgå-else i samsvar med dette nummer beslutter at den ikke skal pålegge en høyeste takst for tale-anroptermi-nering i mobilnettet eller en høy-este takst for taleanroptermi-nering i fastnettet, eller ingen av delene, kan de nasjonale regule-ringsmyndighetene foreta markedsanalyser av markedene for taleanroptermi-nering i samsvar med artikkel 67 for å vurdere om det er nød-vendig å pålegge lovbestemte forpliktelser. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet som følge av en slik analyse pålegger kost-nadsorienterte termineringstakster i et rele-vant marked, skal den følge de prinsippene, kriteriene og parametrene som er fastsatt i vedlegg III, og dens utkast til tiltak skal være omfattet av framgangsmåtene nevnt i artikkel 23, 32 og 33.
 3. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal nøye overvåke og sikre samsvar med anven-delsen av de unionsdekkende takstene for tale-anroptermi-nering fra tilbyderne av tjenester

for taleanropterminering. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan når som helst kreve at en tilbyder av tjenester for taleanropterminering endrer den taksten den krever fra andre foretak, dersom den ikke overholder den delegerte rettsakten nevnt i nr. 1. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal hvert år avgi rapport til Kommisjonen og BEREC med hensyn til anvendelsen av denne artikkel.

Artikkel 76

Regulering av nye nettelementer med svært høy kapasitet

1. Foretak med en sterk markedsstilling på ett eller flere relevante markeder i samsvar med artikkel 67 kan tilby forpliktende tilsagn etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 79 og med forbehold for andre ledd i dette nummer, for å åpne utbyggingen av et nytt nett med svært høy kapasitet bestående av fiberoptiske elementer fram til sluttbrukerens lokaler eller basestasjonen for saminvestering, for eksempel ved å tilby felleseie eller langsiktig risikodeling gjennom samfinansiering eller gjennom kjøpsavtaler som medfører særlige rettigheter av strukturell art for andre tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.

Når den nasjonale reguleringsmyndigheten vurderer disse forpliktende tilsagnene, skal den særlig bestemme hvorvidt tilbudet om saminvestering oppfyller alle følgende vilkår:

- a) Det er til enhver tid i nettets levetid åpent for en hvilken som helst tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.
- b) Det vil gjøre det mulig for andre medinvestorer som er tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller elektroniske kommunikasjonstjenester å konkurrere effektivt og bærekraftig på lang sikt på markeder i senere ledd i omsetningskjeden der foretaket som har en sterk markedsstilling, er aktivt, på vilkår som omfatter
 - i) rettferdige og rimelige vilkår som sikrer likebehandling, og som gir tilgang til nettets fulle kapasitet i det omfang det er omfattet av saminvestering,
 - ii) fleksibilitet med hensyn til verdien av og tidsplanen for de enkelte medinvestorenes deltakelse,
 - iii) muligheten for å øke slik deltakelse i framtiden, og
 - iv) gjensidige rettigheter som tildeles av medinvestorene etter utbyggingen av

infrastrukturen som er omfattet av saminvestering.

- c) Det er offentliggjort av foretaket i rett tid, og dersom foretaket ikke har de egenskapene som er oppført i artikkel 80 nr. 1, minst seks måneder før utbyggingen av det nye nettet starter; dette tidsrommet kan forlenges på grunnlag av nasjonale omstendigheter.
 - d) Tilgangssøkere som ikke deltar i saminvesteringen, kan fra begynnelsen nyte godt av samme kvalitet, hastighet, vilkår og mulighet til å nå ut til sluttbrukerne som før utbyggingen, supplert med en ordning for tilpasning over tid og bekreftet av den nasjonale reguleringsmyndigheten i lys av utviklingen på de tilknyttede sluttbrukermarkedene, som opprettholder insentivene til å delta i saminvesteringen; en slik ordning skal sikre at tilgangssøkerne har tilgang til nettelementer med svært høy kapasitet på et tidspunkt og på grunnlag av åpne vilkår som sikrer likebehandling, noe som på hensiktsmessig måte gjenspeiler den graden av risiko som de respektive medinvestorene løper på forskjellige trinn i utbyggingen og tar hensyn til konkurransesituasjonen på sluttbrukermarkedene.
 - e) Det er i samsvar minst med kriteriene fastsatt i vedlegg IV og er framsatt i god tro.
2. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår, idet det tas hensyn til resultatene av markedsundersøkelsen foretatt i samsvar med artikkel 79 nr. 2, at tilbudet om forpliktende tilsagn om saminvestering oppfyller vilkårene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel, skal det forpliktende tilsagnet gjøres bindende i henhold til artikkel 79 nr. 3, og myndigheten skal ikke pålegge noen ytterligere forpliktelser i henhold til artikkel 68 med hensyn til elementene i det nye nettet med svært høy kapasitet som er omfattet av forpliktelsene, dersom minst én mulig medinvestor har inngått en saminvesteringssavtale med foretak med en sterk markedsstilling.
- Første ledd skal ikke berøre reguleringen av omstendigheter som ikke oppfyller vilkårene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel, idet det tas hensyn til resultatene av eventuelle markedsundersøkelser foretatt i samsvar med artikkel 79 nr. 2, men som påvirker konkurransen og tas hensyn til ved anvendelsen av artikkel 67 og 68.
- Som unntak fra første ledd i dette nummer kan en nasjonal reguleringsmyndighet under

behørig begrunnede omstendigheter pålegge, opprettholde eller tilpasse de avhjelpende tiltakene i samsvar med artikkel 68–74 med hensyn til nye nett med svært høy kapasitet for å håndtere betydelige konkurranseproblemer på bestemte markeder, dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår at på grunn av disse markedenes særtrekk, ville disse konkurranseproblemene ellers ikke blitt behandlet.

3. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal kontinuerlig overvåke overholdelsen av vilkårene fastsatt i nr. 1, og de kan kreve at foretaket med en sterk markedsstilling framlegger årlige samsvarserklæringer.

Denne artikkel skal ikke berøre en nasjonal reguleringsmyndighets myndighet til å treffe beslutninger i henhold til artikkel 26 nr. 1 i tilfelle av en tvist mellom foretak i forbindelse med en saminvesteringsavtale som den har ansett oppfyller vilkårene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel.

4. BEREC skal etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen offentliggjøre retningslinjer for å fremme en ensartet anvendelse fra de nasjonale reguleringsmyndighetene av vilkårene fastsatt i nr. 1 og kriteriene fastsatt i vedlegg IV.

Artikkel 77

Funksjonell atskillelse

1. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår at man med de hensiktsmessige forpliktelsene som er pålagt i henhold til artikkel 69–74, ikke har klart å oppnå effektiv konkurranse, og det er påvist store og varige konkurranseproblemer eller markedssvikt i forbindelse med levering av tilgangsprodukter i engrosleddet på visse markeder, kan den unntaksvis i samsvar med artikkel 68 nr. 3 andre ledd pålegge vertikalt integrerte foretak en forpliktelse om å plassere virksomhet som er knyttet til levering av relevante tilgangsprodukter i engrosleddet, i en selvstendig forretningsenhet.

Denne forretningsenheten skal levere tilgangsprodukter og tjenester til alle foretak, herunder til andre forretningsenheter i morselskapet, etter samme tidsplaner og vilkår, herunder de som er knyttet til pris- og tjenesteni-våer, og ved hjelp av de samme systemene og prosessene.

2. Dersom en nasjonal reguleringsmyndighet har til hensikt å pålegge en forpliktelse om

funksjonell atskillelse, skal den sende en anmodning til Kommisjonen som omfatter

- a) dokumentasjon som begrunner konklusjonene fra den nasjonale reguleringsmyndigheten som nevnt i nr. 1,
- b) en grunngitt vurdering der det fastslås at det er ingen eller små utsikter til effektiv og bærekraftig infrastrukturbasert konkurranse innen et rimelig tidsrom,
- c) en analyse av den forventede virkningen på den nasjonale reguleringsmyndigheten, på foretaket, særlig på arbeidsstyrken i det separate foretaket, og på sektoren for elektronisk kommunikasjon som helhet samt på insentivene til å investere i den, særlig med hensyn til behovet for å sikre sosial og territorial utjevning, og på andre berørte parter, herunder særlig den forventede virkningen på konkurransen og eventuelle resulterende virkninger på forbrukerne,
- d) en analyse av årsakene som begrunner at denne forpliktelsen vil være den mest effektive måten å håndheve avhjelpende tiltak på med sikte på å håndtere konkurranseproblemer eller de påviste markedssviktene.

3. Utkastet til tiltak skal inneholde følgende:

- a) En nøyaktig beskrivelse av atskillelsens art og grad, med særlig angivelse av rettslig status for den separate forretningsenheten.
- b) Identifikasjon av eiendelene til den separate forretningsenheten samt produktene eller tjenestene som denne enheten skal levere.
- c) Styringsordningene som skal sikre uavhengigheten til personalet som er ansatt i den separate forretningsenheten, og den tilsvarende insentivordningen.
- d) Regler som sikrer at forpliktelsene oppfylles.
- e) Regler som sikrer åpenhet om driftsprosedyrer, særlig overfor andre berørte parter.
- f) Et overvåkingsprogram for å sikre overholdelse, herunder offentliggjøring av en årsrapport.

Etter Kommisjonens beslutning truffet i samsvar med artikkel 68 nr. 3 om dette utkastet til tiltak, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten foreta en samordnet analyse av de forskjellige markedene som er knyttet til aksessnett, etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 67. På grunnlag av denne analysen skal den nasjonale reguleringsmyndigheten pålegge, opprettholde, endre eller trekke tilbake forpliktelser etter framgangsmåtene fastsatt i artikkel 23 og 32.

4. Et foretak som er pålagt funksjonell atskillelse, kan være underlagt forpliktelsene nevnt i artikkel 69–74 i et bestemt marked dersom det er et foretak med en sterk markedsstilling i samsvar med artikkel 67, eller enhver annen forpliktelse som er godkjent av Kommisjonen i henhold til artikkel 68 nr. 3.

Artikkel 78

Frivillig atskillelse av et vertikalt integrert foretak

1. Foretak med en sterk markedsstilling på ett eller flere relevante markeder i samsvar med artikkel 67 skal underrette den nasjonale reguleringsmyndigheten minst tre måneder før alle planlagte overføringer av deres lokale aksessnetteiendeler til et særlig rettssubjekt under forskjellig eierskap eller dersom de oppretter en separat forretningsenhet for å levere helt likeverdige tilgangsprodukter til alle tilbydere i sluttbrukerleddet, herunder deres egne avdelinger i sluttbrukerleddet.

Foretakene skal også underrette den nasjonale reguleringsmyndigheten om enhver endring av denne planen, samt det endelige resultatet av atskillelsesprosessen.

Slike foretak kan også tilby forpliktende tilsagn med hensyn til tilgangsvilkårene som får anvendelse på deres nett i en gjennomføringsperiode etter at den foreslåtte formen av atskillelse er gjennomført, med sikte på å sikre effektiv og ikke-diskriminerende tilgang for tredjeparter. Tilbudet om forpliktende tilsagn skal inneholde tilstrekkelige detaljer, herunder når det gjelder tidsplanen for gjennomføring og varighet, for å gjøre det mulig for den nasjonale reguleringsmyndigheten å gjennomføre sine oppgaver i samsvar med nr. 2 i denne artikkel. Slike forpliktende tilsagn kan strekke seg utover maksimumsperioden for markedsanalyser fastsatt i artikkel 67 nr. 5.

2. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal vurdere virkningen av den planlagte transaksjonen, sammen med de forpliktende tilsagnene som er tilbudt dersom dette er relevant, på eksisterende lovbestemte forpliktelser i henhold til dette direktivet.

For dette formål skal den nasjonale reguleringsmyndigheten foreta en analyse av de forskjellige markedene som er knyttet til aksessnettet, etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 67.

Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal ta hensyn til eventuelle forpliktende til-

sagn som er tilbudt av foretaket, idet det særlig tas hensyn til målene fastsatt i artikkel 3. I den forbindelse skal den nasjonale reguleringsmyndigheten rådføre seg med tredjeparter i samsvar med artikkel 23, og skal særlig rette seg til de tredjepartene som er direkte berørt av den planlagte transaksjonen.

På grunnlag av analysen skal den nasjonale reguleringsmyndigheten pålegge, opprettholde, endre eller trekke tilbake forpliktelser etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 23 og 32, ved å anvende artikkel 80, dersom det er relevant. I sin beslutning kan den nasjonale reguleringsmyndigheten gjøre det forpliktende tilsagnet helt eller delvis bindende. Som unntak fra artikkel 67 nr. 5 kan den nasjonale reguleringsmyndigheten gjøre de forpliktende tilsagnene helt eller delvis bindende for hele det tidsrommet de tilbys for.

3. Uten at det berører artikkel 80 kan den juridisk eller driftsmessig separate forretningsenheten med en sterk markedsstilling på et bestemt marked i samsvar med artikkel 67 være omfattet av, etter hva som er relevant, enhver av forpliktelsene nevnt i artikkel 69–74 eller andre forpliktelser som er godkjent av Kommisjonen i henhold til artikkel 68 nr. 3, der ethvert forpliktende tilsagn som er tilbudt, ikke er tilstrekkelig for å nå målene fastsatt i artikkel 3.
4. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal overvåke gjennomføringen av de forpliktende tilsagnene som er tilbudt av foretakene, som den har gjort bindende i samsvar med nr. 2, og vurdere om de skal utvides når tidsrommet som de i utgangspunktet er tilbudt for, er utløpt.

Artikkel 79

Framgangsmåte for forpliktende tilsagn

1. Foretak med en sterk markedsstilling kan tilby den nasjonale reguleringsmyndigheten forpliktende tilsagn med hensyn til vilkår for tilgang eller saminvestering, eller begge deler, som gjelder for deres nett i forbindelse med blant annet
 - a) samarbeidsavtaler som er relevante for vurderingen av hensiktsmessige og forholdsmessige forpliktelser i henhold til artikkel 68,
 - b) saminvestering i nett med svært høy kapasitet i henhold til artikkel 76, eller
 - c) effektiv og ikke-diskriminerende tilgang for tredjeparter i henhold til artikkel 78, både i

en gjennomføringsperiode for frivillig atskillelse av et vertikalt integrert foretak og etter at den foreslåtte formen for atskillelse er gjennomført.

Tilbudet om forpliktende tilsagn skal være tilstrekkelig detaljert, herunder når det gjelder tidsplanen for og omfanget av gjennomføring og varighet, for å gjøre det mulig for den nasjonale reguleringsmyndigheten å foreta sin vurdering i henhold til nr. 2 i denne artikkel. Slike forpliktende tilsagn kan strekke seg utover fristene for å foreta markedsanalyse fastsatt i artikkel 67 nr. 5.

2. For å kunne vurdere eventuelle forpliktende tilsagn som et foretak har tilbudt i henhold til nr. 1 i denne artikkel, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten, med mindre slike forpliktende tilsagn tydelig ikke oppfyller ett eller flere relevante vilkår eller kriterier, utføre en markedsundersøkelse, særlig med hensyn til de tilbudte vilkårene, ved å foreta en offentlig høring blant berørte parter, særlig tredjeparter som er direkte berørt. Mulige medinvestorer eller tilgangssøkere kan gi synspunkter om hvorvidt de tilbudte forpliktende tilsagnene oppfyller de vilkårene som er fastsatt i artikkel 68, 76 eller 78, dersom det er relevant, og kan foreslå endringer.

Når det gjelder de forpliktende tilsagnene som er tilbudt i henhold til denne artikkel, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten når den vurderer forpliktelsene i henhold til artikkel 68 nr. 4, ta særlig hensyn til

- a) dokumentasjon om hvorvidt de tilbudte forpliktende tilsagnene er rettfærdige og rimelige,
- b) at de forpliktende tilsagnene er åpne for alle markedsdeltakere,
- c) rettidig tilgjengelighet av tilgang på rettfærdige og rimelige vilkår som sikrer likebehandling, herunder til nett med svært høy kapasitet, før lanseringen av tilhørende tjenester til sluttbrukere, og
- d) hvor egnet de tilbudte forpliktende tilsagnene generelt er for å muliggjøre bærekraftig konkurranse på markeder i senere ledd i omsetningskjeden og for å lette samarbeid om utbyggingen og ibruktakingen av nett med svært høy kapasitet som er i sluttbrukernes interesse.

Idet det tas hensyn til alle synspunktene som er kommet fram i høringen, og i det omfang slike synspunkter er representative for forskjellige berørte parter, skal den nasjonale regulerings-

myndigheten oversende foretaket med en sterk markedsstilling sine foreløpige konklusjoner om hvorvidt de forpliktende tilsagnene som er tilbudt, er i samsvar med målene, kriteriene og framgangsmåtene fastsatt i denne artikkel og dersom det er relevant i artikkel 68, 76 eller 78, og på hvilke vilkår myndigheten kan vurdere å gjøre de forpliktende tilsagnene bindende. Foretaket kan revidere sitt opprinnelige tilbud for å ta hensyn til de foreløpige konklusjonene fra den nasjonale reguleringsmyndigheten, og for å oppfylle kriteriene fastsatt i denne artikkel og dersom det er relevant i artikkel 68, 76 eller 78.

3. Med forbehold for artikkel 76 nr. 2 første ledd, kan den nasjonale reguleringsmyndigheten treffe en beslutning om å gjøre de forpliktende tilsagnene helt eller delvis bindende.

Som unntak fra artikkel 67 nr. 5 kan den nasjonale reguleringsmyndigheten gjøre noen av eller alle de forpliktende tilsagnene bindende for et bestemt tidsrom, som kan være hele det tidsrommet de tilbys for, og når det gjelder forpliktende tilsagn om saminvestering som er gjort bindende i henhold til artikkel 76 nr. 2 første ledd, skal den gjøre dem bindende for et tidsrom på minst sju år.

Med forbehold for artikkel 76 berører denne artikkel ikke anvendelsen av framgangsmåten for markedsanalyse i henhold til artikkel 67 og pålegging av forpliktelser i henhold til artikkel 68.

Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten gjør de forpliktende tilsagnene bindende i henhold til denne artikkel, skal den i henhold til artikkel 68 vurdere konsekvensene av en slik beslutning for markedsutviklingen og hvor hensiktsmessige forpliktelsene den har pålagt eller i mangel av slike forpliktende tilsagn ville ha vurdert å pålegge, er i henhold til nevnte artikkel eller artikkel 69–74. Når den nasjonale reguleringsmyndigheten melder det relevante utkastet til tiltak i henhold til artikkel 68 i samsvar med artikkel 32, skal beslutningen om forpliktende tilsagn følge med det meldte utkastet til tiltak.

4. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal overvåke, føre tilsyn med og sikre overholdelse av de forpliktende tilsagnene som den har gjort bindende i samsvar med nr. 3 i denne artikkel, på samme måte som den overvåker, fører tilsyn med og sikrer overholdelse av forpliktelsene som er pålagt i henhold til artikkel 68, og skal vurdere å forlenge perioden som de er gjort bindende for, når den opprinnelige perioden utløper. Dersom den nasjonale regu-

leringsmyndigheten fastslår at et foretak ikke har overholdt de forpliktende tilsagnene som er gjort bindende i samsvar med nr. 3 i denne artikkel, kan den ilegge slike foretak sanksjoner i samsvar med artikkel 29. Uten at det berører framgangsmåten for å sikre samsvar med de særlige forpliktelsene i henhold til artikkel 30, kan den nasjonale reguleringsmyndigheten vurdere forpliktelsene pålagt i samsvar med artikkel 68 nr. 6 på nytt.

Artikkel 80

Foretak som bare er virksomme i engrosleddet

1. En nasjonal reguleringsmyndighet som bestemmer at et foretak som ikke er aktivt på noe sluttbrukermarked for elektroniske kommunikasjonstjenester, har en sterk markedsstilling på ett eller flere engrosmarkeder i samsvar med artikkel 67, skal vurdere om dette foretaket har følgende egenskaper:
 - a) Alle selskaper og forretningsenheter i foretaket, alle selskaper som kontrolleres, men ikke nødvendigvis er heleid av samme overordnede eier, og enhver aksjeeier som i stand til å utøve kontroll over foretaket, driver bare virksomhet, nå og planlagt for fremtiden, i engrosmarkeder for elektroniske kommunikasjonstjenester, og driver derfor ikke virksomhet i noe sluttbrukermarked for elektroniske kommunikasjonstjenester som tilbys sluttbrukere i Unionen.
 - b) Foretaket er ikke forpliktet til å handle med et enkelt og eget foretak som driver virksomhet i senere ledd i omsetningskjeden, som er aktivt i noe sluttbrukermarked for elektroniske kommunikasjonstjenester som tilbys sluttbrukere, på grunn av en avtale om enerett eller avtale som faktisk utgjør en avtale om enerett.
2. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår at vilkårene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel er oppfylt, kan den bare pålegge det aktuelle foretaket forpliktelser i henhold til artikkel 70 og 73 eller med hensyn til rettfærdige og rimelige priser, dersom det er berettiget på grunnlag av en markedsanalyse, herunder en framtidsrettet vurdering av den sannsynlige atferden til foretaket med en sterk markedsstilling.
3. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal når som helst gjennomgå forpliktelsene som er pålagt foretaket i samsvar med denne artikkel dersom den fastslår at vilkårene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel ikke lenger oppfylles, og

skal eventuelt anvende artikkel 67–74. Foretakene skal uten unødig opphold underrette den nasjonale reguleringsmyndigheten om enhver endring av omstendigheter som er relevante for nr. 1 bokstav a) og b) i denne artikkel.

4. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal også gjennomgå forpliktelsene som er pålagt foretaket i samsvar med denne artikkel, dersom den på grunnlag av dokumentasjon av vilkår som foretaket tilbyr sine kunder i senere ledd i omsetningskjeden, fastslår at det har oppstått eller sannsynligvis vil oppstå konkurranseproblemer til skade for sluttbrukere, som krever at det pålegges én eller flere forpliktelser fastsatt i artikkel 69, 71, 72 eller 74, eller endring av forpliktelsene som er pålagt i samsvar med nr. 2 i denne artikkel.
5. Pålegging av forpliktelser og gjennomgåelse av disse i samsvar med denne artikkel skal gjennomføres etter framgangsmåtene nevnt i artikkel 23, 32 og 33.

Artikkel 81

Migrering fra eksisterende infrastruktur

1. Foretak som anses å ha en sterk markedsstilling på ett eller flere relevante markeder i samsvar med artikkel 67 skal underrette den nasjonale reguleringsmyndigheten på forhånd og i god tid når de planlegger å legge ned eller skifte ut med ny infrastruktur deler av nettet, herunder eksisterende infrastruktur som er nødvendig for å drive et kobbernett, og som er underlagt forpliktelser i henhold til artikkel 68–80.
2. Den nasjonale reguleringsmyndigheten skal sikre at det foreligger en åpen tidsplan og åpne vilkår for nedleggelsen eller utskiftningen, herunder en passende frist for overgang, og at det er tilgang til alternative produkter av minst sammenlignbar kvalitet som gir tilgang til den oppgraderte nettinfrastrukturen som erstatter de utskiftede elementene, dersom det er nødvendig for å beskytte konkurransen og verne sluttbrukernes rettigheter.

Når det gjelder eiendeler som er foreslått nedlagt eller skiftet ut, kan den nasjonale reguleringsmyndigheten trekke tilbake forpliktelsene etter å ha fastslått at den som tilbyr tilgang

- a) har innført egnede vilkår for migrering, herunder tilgang til et alternativt tilgangsprodukt av minst sammenlignbar kvalitet som det som var tilgjengelig med den eksisterende infrastrukturen og som gjør det

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

mulig for tilgangssøkerne å nå de samme sluttbrukerne, og

- b) har opptrådt i samsvar med de vilkårene og prosessene som er meldt til den nasjonale reguleringsmyndigheten i samsvar med denne artikkel.

Slik tilbaketrekking skal gjennomføres etter framgangsmåten nevnt i artikkel 23, 32 og 33.

- 3. Denne artikkel berører ikke den tilgjengeligheten av regulerte produkter som den nasjonale reguleringsmyndigheten har pålagt den oppgraderte nettinfrastrukturen etter framgangsmåtene fastsatt i artikkel 67 og 68.

Artikkel 82

BERECs retningslinjer om nett med svært høy kapasitet

Innen 21. desember 2020 skal BEREC etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen utstede retningslinjer for kriteriene som et nett skal oppfylle for å kunne anses som et nett med svært høy kapasitet, særlig når det gjelder båndbredde for ned- og oppforbindelse, motstandsdyktighet, feilrelaterte parametre og ventetid og variasjoner av denne. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal i størst mulig grad ta hensyn til disse retningslinjene. BEREC skal ajourføre retningslinjene innen 31. desember 2025, og deretter regelmessig.

Kapittel V

Regulering av tjenester til sluttbrukere

Artikkel 83

Regulering av tjenester til sluttbrukere

- 1. Medlemsstatene kan sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene pålegger foretak som det er fastslått har en sterk markedsstilling på et bestemt sluttbrukermarked i samsvar med artikkel 63, hensiktsmessige lovbestemte forpliktelser dersom
 - a) en nasjonal reguleringsmyndighet som følge av en markedsanalyse utført i samsvar med artikkel 67 fastslår at det på et gitt sluttbrukermarked fastsatt i samsvar med artikkel 64 ikke er effektiv konkurranse, og
 - b) den nasjonale reguleringsmyndigheten fastslår at forpliktelser pålagt i henhold til artikkel 69–74 ikke vil føre til at målene fastsatt i artikkel 3 nås.
- 2. Forpliktelser pålagt i henhold til nr. 1 i denne artikkel skal bygge på det aktuelle problemets

art, stå i forhold til problemet og være begrunnet ut fra målene fastsatt i artikkel 3. De pålagte forpliktelsene kan omfatte krav om at utpekte foretak ikke krever urimelige priser, hindrer nyetablering eller begrenser konkurransen ved å kreve underpriser, favorisere visse sluttbrukere urettmessig eller gruppere tjenester på en urimelig måte. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan for slike foretak anvende tak for takster til sluttbrukere, treffe tiltak for å kontrollere enkelttakster eller tiltak for å tilpasse takstene til kostnadene eller prisene på sammenlignbare markeder, for å verne sluttbrukernes interesser og samtidig fremme effektiv konkurranse.

- 3. Nasjonale reguleringsmyndigheter skal, dersom et foretak er underlagt regulering av sluttbrukertakstene eller annen kontroll på sluttbrukermarkedet, sikre at nødvendige og hensiktsmessige kostnadsregnskapssystemer tas i bruk. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan angi formatet og regnskapsmetoden som skal benyttes. Et kvalifisert, uavhengig organ skal kontrollere at kostnadsregnskapssystemet overholdes. Nasjonale reguleringsmyndigheter skal sikre at en erklæring om overholdelsen offentliggjøres årlig.
- 4. Med forbehold for artikkel 85 og 88 skal de nasjonale reguleringsmyndighetene ikke anvende kontrollordningene for sluttbrukermarkedet i henhold til nr. 1 i denne artikkel på geografiske områder eller sluttbrukermarkeder der de anser det godtgjort at det er effektiv konkurranse.

Del III

Tjenester

Avdeling I

Plikt til å tilby leveringspliktige tjenester

Artikkel 84

Leveringspliktige tjenester til overkommelige priser

- 1. Medlemsstatene skal sikre at alle forbrukere på deres territorier har tilgang, i lys av særskilte nasjonale forhold, til en tilgjengelig og tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd og til talekommunikasjonstjenester til en overkommelig pris og med den kvaliteten som er angitt for deres territorier, herunder den underliggende forbindelsen, på et fast sted.
- 2. I tillegg kan medlemsstatene også ha mulighet til å sikre overkommelige priser for tjenestene

nevnt i nr. 1 som ikke tilbys på et fast sted, dersom de anser at dette er nødvendig for å sikre forbrukernes fulle sosiale og økonomiske deltakelse i samfunnet.

3. Hver medlemsstat skal, i lys av nasjonale forhold og den minste båndbredden som flertallet av forbrukerne på territoriet til denne medlemsstaten har, og idet det tas hensyn til BERECs rapport om beste praksis, definere den tilstrekkelige internetttilgangstjenesten via bredbånd i henhold til nr. 1, med sikte på å sikre den båndbredden som er nødvendig for sosial og økonomisk deltakelse i samfunnet. Den tilstrekkelige internetttilgangstjenesten via bredbånd skal kunne levere den båndbredden som er nødvendig for å støtte minstetilbudet av tjenester angitt i vedlegg V.

For å bidra til ensartet anvendelse av denne artikkel skal BEREC innen 21. juni 2020 etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen, og idet det tas hensyn til tilgjengelige data fra Kommisjonen (Eurostat), utarbeide en rapport om medlemsstatenes beste praksis til støtte for definisjonen av tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd i henhold til første ledd. Denne rapporten skal ajourføres regelmessig for å gjenspeile tekniske framskritt og utviklingen i forbrukernes bruksmønstre.

4. Dersom en forbruker anmoder om det, kan forbindelsen nevnt i nr. 1 og der det er aktuelt i nr. 2 begrenses til å støtte talekommunikasjonstjenester.
5. Medlemsstatene kan utvide virkeområdet for denne artikkel til å omfatte sluttbrukere som er svært små, små og mellomstore bedrifter eller ideelle organisasjoner.

Artikkel 85

Levering av leveringspliktige tjenester til en overkommelig pris

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal i samarbeid med andre vedkommende myndigheter overvåke utviklingen av og nivået på sluttbrukerprisene for tjenestene nevnt i artikkel 84 nr. 1 som er tilgjengelige på markedet, særlig i forhold til nasjonale priser og nasjonalt lønnsnivå hos forbrukerne.
2. Dersom medlemsstatene i lys av nasjonale forhold fastslår at sluttbrukerprisene for tjenestene nevnt i artikkel 84 nr. 1 ikke er overkommelige, fordi forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov hindres i å få tilgang til slike tjenester, skal de treffe tiltak for å sikre

slike forbrukere overkommelige priser på tilstrekkelige internetttilgangstjenester via bredbånd og talekommunikasjonstjenester minst på et fast sted.

For dette formål skal medlemsstatene sikre at det gis støtte til slike forbrukere for kommunikasjonsformål eller kreve at tilbydere av slike tjenester tilbyr disse forbrukerne takstalternativer eller pakker som skiller seg fra dem som tilbys på vanlige forretningsmessige vilkår, eller begge deler. For dette formål kan medlemsstatene kreve at slike tilbydere anvender felles takster, herunder geografisk bestemte gjennomsnittstakster, i hele territoriet.

I unntakstilfeller, særlig dersom pålegging av forpliktelser i henhold til andre ledd i dette nummer på alle tilbydere vil medføre en dokumentert for stor administrativ eller finansiell byrde for tilbyderne eller medlemsstaten, kan en medlemsstat unntaksvis beslutte å pålegge bare utpekte foretak forpliktelsen om å tilby disse særlige takstalternativene eller pakkene. Artikkel 86 gjelder tilsvarende med nødvendige endringer på slik utpeking. Dersom en medlemsstat utpeker foretak, skal den sikre at alle forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov nyter godt av et utvalg av foretak som tilbyr takstalternativer som ivaretar deres behov, med mindre det ikke er mulig å sikre et slikt utvalg, eller det vil medføre en for stor ytterligere organisatorisk eller finansiell byrde.

Medlemsstatene skal sikre at forbrukere som har rett til slike takstalternativer eller pakker, har rett til å inngå en avtale med en tilbyder av tjenestene nevnt i artikkel 84 nr. 1, eller med et foretak som er utpekt i samsvar med dette nummer, og at nummeret deres vil være tilgjengelig for dem i et tilstrekkelig tidsrom samt at uberettiget avbrytelse av tjenesten hindres.

3. Medlemsstatene skal sikre at foretak som tilbyr takstalternativer eller pakker til forbrukere med lav inntekt eller særlige sosiale behov i henhold til nr. 2, holder de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter underrettet om detaljene i slike tilbud. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal i samarbeid med andre vedkommende myndigheter sikre at de vilkårene som foretakene tilbyr takstalternativer eller pakker i henhold til nr. 2 på, er helt åpne for innsyn og offentliggjøres og anvendes i samsvar med prinsippet om likebehandling. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan i samarbeid med andre vedkommende myndigheter kreve at slike tak-

- stalternativer eller pakker endres eller trekkes tilbake.
4. Medlemsstatene skal i lys av nasjonale forhold sikre at det gis støtte, dersom det er relevant, til forbrukere med nedsatt funksjonsevne, og at det eventuelt treffes andre særlige tiltak med sikte på å sikre at tilknyttet terminalutstyr og særlig utstyr og særlige tjenester som styrker likeverdig tilgang, herunder om nødvendig totale konversasjonstjenester og taleformidlingstjenester, er tilgjengelig og har overkommelig pris.
 5. Ved anvendelse av denne artikkel skal medlemsstatene søke å oppnå minst mulig konkurransevridding.
 6. Medlemsstatene kan utvide virkeområdet for denne artikkel til å omfatte sluttbrukere som er svært små, små og mellomstore bedrifter og ideelle organisasjoner.
3. Særlig kan medlemsstatene, dersom de beslutter å pålegge forpliktelser for å sikre sluttbrukere tilgjengelighet på et fast sted av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og av talekommunikasjonstjenester, utpeke ett eller flere foretak til å garantere slik tilgjengelighet på hele det nasjonale territoriet. Medlemsstatene kan utpeke forskjellige foretak eller grupper av foretak som skal tilby en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd og talekommunikasjonstjenester på et fast sted eller til å dekke ulike deler av det nasjonale territoriet.
 4. Når medlemsstatene utpeker foretak i deler av eller hele det nasjonale territoriet for å sikre tilgang til tjenester i samsvar med nr. 3 i denne artikkel, skal de anvende en effektiv og objektiv utpekingsordning som er åpen for innsyn og ikke innebærer forskjellsbehandling, slik at ikke noe foretak på forhånd utelukkes fra å bli utpekt. Slike utpekingsordninger skal sikre at en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd og talekommunikasjonstjenester på et fast sted tilbys på en kostnadseffektiv måte og kan brukes som middel til å bestemme nettokostnaden for plikten til å tilby leveringspliktige tjenester i samsvar med artikkel 89.
 5. Dersom et foretak som er utpekt i samsvar med nr. 3 i denne artikkel, har til hensikt å avhende en vesentlig del av eller alle sine eiendeler i lokale aksessnett til et særlig rettssubjekt med en annen eier, skal foretaket på forhånd og i god tid underrette den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet slik at denne myndigheten kan vurdere hvilken virkning den planlagte transaksjonen vil få på levering på fast sted av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og av talekommunikasjonstjenester. Den nasjonale reguleringsmyndigheten eller annen vedkommende myndighet kan pålegge, endre eller trekke tilbake særlige forpliktelser i samsvar med artikkel 13 nr. 2.

Artikkel 86

Tilgang til leveringspliktige tjenester

1. Dersom en medlemsstat har fastslått, idet det tas hensyn til resultatene av den geografiske undersøkelsen som er foretatt i samsvar med artikkel 22 nr. 1, dersom slike foreligger, og til eventuell ytterligere dokumentasjon dersom det er nødvendig, at tilgjengeligheten på et fast sted av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og av talekommunikasjonstjenester ikke kan sikres på normale forretningsmessige vilkår eller gjennom andre mulige offentlige politiske tiltak på medlemsstatens nasjonale territorium eller forskjellige deler av dette, kan den pålegge en hensiktsmessig plikt til å tilby leveringspliktige tjenester for å imøtekomme alle rimelige anmodninger fra sluttbrukere om å få tilgang til disse tjenestene på de aktuelle delene av dens territorium.
2. Medlemsstatene skal fastsette den mest effektive og hensiktsmessige metoden for å sikre tilgjengelighet på et fast sted av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og av talekommunikasjonstjenester, samtidig som prinsippene om objektivitet, innsyn, likebehandling og rimelighet overholdes. Medlemsstatene skal søke å oppnå minst mulig konkurransevridding, særlig tilbud av tjenester til priser eller på vilkår som avviker fra vanlige forretningsmessige vilkår, samtidig som allmennhetens interesser ivaretas.

Artikkel 87

Status for eksisterende leveringspliktige tjenester

Medlemsstatene kan fortsette å sikre tilgjengeligheten av eller en overkommelig pris på andre tjenester enn en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og av talekommunikasjonstjenester på et fast sted, som var i kraft 20. desember 2018, der-

som det er fastslått behov for slike tjenester i lys av nasjonale forhold. Når medlemsstatene utpeker foretak i deler av eller hele det nasjonale territoriet til å levere disse tjenestene, får artikkel 86 anvendelse. Finansieringen av disse forpliktelsene skal være i samsvar med artikkel 90.

Medlemsstatene skal gjennomgå forpliktelsene som er pålagt i henhold til denne artikkel, innen 21. desember 2021 og deretter hvert tredje år.

Artikkel 88

Utgiftskontroll

1. Når tilbydere av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd og av talekommunikasjonstjenester i samsvar med artikkel 84–87 tilbyr ressurser og tjenester utover dem som er nevnt i artikkel 84, skal medlemsstatene sikre at tilbyderne fastsetter vilkår på en slik måte at sluttbrukeren ikke blir tvunget til å betale for ressurser eller tjenester som ikke er nødvendige for eller kreves til den tjenesten det bes om.
2. Medlemsstatene skal sikre at tilbyderne av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd og av talekommunikasjonstjenester nevnt i artikkel 84 som tilbyr tjenester i henhold til artikkel 85, tilbyr de særlige ressursene og tjenestene som er angitt i vedlegg VI del A der det er relevant, slik at forbrukerne kan overvåke og kontrollere utgiftene. Medlemsstatene skal sikre at slike tilbydere innfører et system for å unngå uberettiget avbrytelse av talekommunikasjonstjenester eller en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd for forbrukere som nevnt i artikkel 85, herunder en hensiktsmessig ordning for å kontrollere fortsatt interesse for å bruke tjenesten.

Medlemsstatene kan utvide virkeområdet for dette nummer til å omfatte sluttbrukere som er svært små, små og mellomstore bedrifter og ideelle organisasjoner.

3. Hver medlemsstat skal sikre at vedkommende myndighet kan frafalle kravene i nr. 2 i hele eller deler av det nasjonale territoriet dersom vedkommende myndighet er sikker på at ressursen er bredt tilgjengelig.

Artikkel 89

Kostnad for plikten til å tilby leveringspliktige tjenester

1. Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene anser at det å levere en tilstrekkelig inter-

netttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og talekommunikasjonstjenester som fastsatt i artikkel 84, 85 og 86, eller å fortsette å tilby eksisterende leveringspliktige tjenester som fastsatt i artikkel 87 kan utgjøre en urimelig byrde for tilbydere av slike tjenester som anmoder om kompensasjon, skal de beregne nettokostnaden for dette.

For dette formål skal de nasjonale reguleringsmyndighetene

- a) beregne nettokostnaden for plikten til å tilby leveringspliktige tjenester, idet det tas hensyn til eventuelle markedsfordeler til en tilbyder av en tilstrekkelig internetttilgangstjeneste via bredbånd som definert i samsvar med artikkel 84 nr. 3 og talekommunikasjonstjenester som fastsatt i artikkel 84, 85 og 86, eller for å fortsette å tilby eksisterende leveringspliktige tjenester som fastsatt i artikkel 87, i samsvar med vedlegg VII, eller

- b) gjøre bruk av nettokostnadene for tilbud av leveringspliktige tjenester fastsatt i henhold til utpekingsordningen i samsvar med artikkel 86 nr. 4.

2. Regnskapene og andre opplysningene som danner grunnlaget for beregningen av nettokostnaden i forbindelse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester i henhold til nr. 1 andre ledd bokstav a), skal revideres eller kontrolleres av den nasjonale reguleringsmyndigheten eller et organ som er uavhengig av de berørte parter og godkjent av den nasjonale reguleringsmyndigheten. Resultatene av kostnadsberegningen og konklusjonene av revisjonen skal være offentlig tilgjengelige.

Artikkel 90

Finansiering av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester

1. Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene på grunnlag av nettokostnadsberegningen nevnt i artikkel 89 fastslår at en tilbyder er pålagt en urimelig byrde, skal medlemsstatene på anmodning fra den aktuelle tilbyderen beslutte å gjøre ett eller begge av følgende:
 - a) Innføre en ordning som på vilkår som er åpne for innsyn, kompenserer tilbyderen for de beregnede nettokostnadene med offentlige midler.
 - b) Fordele nettokostnadene ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester mellom tilby-

dere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

2. Dersom nettokostnaden fordeles i samsvar med nr. 1 bokstav b) i denne artikkel, skal medlemsstatene fastsette en fordelingsordning som forvaltes av den nasjonale reguleringsmyndigheten eller et organ som er uavhengig av de tilgangsberettigede under tilsyn av den nasjonale reguleringsmyndigheten. Bare nettokostnader ved forpliktelsene som er fastsatt i artikkel 84 og beregnet i samsvar med artikkel 89, kan finansieres.

Forordningsordningen skal være i samsvar med prinsippene om innsyn, minst mulig konkurransevridding, likebehandling og rimelighet, i samsvar med prinsippene i vedlegg VII del B. Medlemsstatene kan velge ikke å kreve bidrag fra foretak med en nasjonal omsetning som er lavere enn en fastsatt grense.

Eventuelle avgifter knyttet til fordeling av kostnader i forbindelse med plikt til å tilby leveringspliktige tjenester skal utskilles og fastsettes særskilt for hvert foretak. Slike avgifter skal ikke pålegges eller innkreves fra foretak som ikke tilbyr tjenester på territoriet til den medlemsstaten som har innført fordelingsordningen.

Artikkel 91

Innsyn

1. Dersom nettokostnaden ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester skal beregnes i samsvar med artikkel 89, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene sikre at prinsippene for beregning av nettokostnad, herunder nærmere opplysninger om den metoden som skal brukes, gjøres offentlig tilgjengelige.

Dersom det er innført en ordning for fordeling av nettokostnaden ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester som nevnt i artikkel 90 nr. 2, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene sikre at prinsippene for kostnadsdeling og kompensasjon for nettokostnaden gjøres offentlig tilgjengelige.

2. Med forbehold for unionsregler og nasjonale regler for forretningshemmeligheter skal de nasjonale reguleringsmyndighetene offentliggjøre en årlig rapport som gir nærmere opplysninger om den beregnede kostnaden ved plikten til å tilby leveringspliktige tjenester, og der bidrag fra alle berørte foretak samt eventuelle markedsfordeler for de foretakene som er utpekt til å tilby leveringspliktige tjenester fastsatt i artikkel 84–87, er oppført.

Artikkel 92

Ytterligere obligatoriske tjenester

Medlemsstatene kan beslutte å gjøre ytterligere tjenester utover dem som inngår i plikten til å tilby leveringspliktige tjenester nevnt i artikkel 84–87, offentlig tilgjengelige på sine territorier. I slike tilfeller skal det ikke pålegges noen kompensasjonsordning som omfatter særskilte foretak.

Avdeling II

Nummerressurser

Artikkel 93

Nummerressurser

1. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter styrer tildelingen av bruksrettigheter for alle nasjonale nummerressurser og forvaltningen av nasjonale nummerplaner, og at de tilbyr tilstrekkelige nummerressurser til at det er mulig å levere offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal sikre at det fastsettes objektive framgangsmåter som sikrer innsyn og likebehandling ved tildeling av rettigheter til å bruke nasjonale nummerressurser.
2. De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter kan også tildele rettigheter til å bruke nummerressurser fra de nasjonale nummerplanene med sikte på levering av særskilte tjenester til andre foretak enn tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, forutsatt at tilstrekkelige nummerressurser gjøres tilgjengelig for å dekke den nåværende og forventede framtidige etterspørselen. Disse foretakene skal dokumentere sin evne til å forvalte nummerressursene og til å oppfylle alle relevante krav fastsatt i henhold til artikkel 94. De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter kan utsette den ytterligere tildelingen av rettigheter til å bruke nummerressurser til slike foretak, dersom det godtgjøres at det foreligger en risiko for uttømming av nummerressurser.

For å bidra til ensartet anvendelse av dette nummer skal BEREC innen 21. juni 2020 etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen vedta retningslinjer for felles kriterier for vurdering av evnen til å forvalte nummerressurser og risikoen for uttømming av nummerressurser.

3. De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter skal sikre at nasjonale nummerplaner og tilhørende framgangsmåter iverksettes på en måte som sikrer likebehandling av alle tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester og de foretakene som er berettigede i samsvar med nr. 2. Medlemsstatene skal særlig sikre at et foretak som er tildelt rettigheten til å bruke nummerressurser, ikke forskjellsbehandler andre tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester med hensyn til nummerressurser som gir tilgang til deres tjenester.
4. Hver medlemsstat skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter gjør tilgjengelig en rekke ikke-geografiske numre som kan brukes ved levering av andre elektroniske kommunikasjonstjenester enn person-til-person-kommunikasjonstjenester på hele Unionens territorium, uten at det berører forordning (EU) nr. 531/2012 og artikkel 97 nr. 2 i dette direktiv. Dersom det er tildelt rettigheter til å bruke nummerressurser i samsvar med nr. 2 i denne artikkel til andre foretak enn tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, får dette nummer anvendelse på de særlige tjenestene som bruksrettighetene er tildelt med sikte på levering av.

De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter skal sikre at vilkårene oppført i vedlegg I del E som kan knyttes til rettighetene til å bruke nummerressurser som brukes til å levere tjenester utenfor den medlemsstaten som landkoden tilhører, og håndheving av disse, er like strenge som vilkårene og håndhevingen som får anvendelse på tjenester som leveres i den medlemsstaten som landkoden tilhører, i samsvar med dette direktivet. De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter skal i samsvar med artikkel 94 nr. 6 også sikre at tilbydere som bruker nummerressurser med sin landkode i andre medlemsstater, overholder reglene for forbrukervern og andre nasjonale regler knyttet til bruken av nummerressurser som får anvendelse i de medlemsstatene der nummerressursene brukes. Denne forpliktelsen berører ikke vedkommende myndigheters håndhevingsmyndighet i disse medlemsstatene.

BEREC skal på anmodning fra nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter bistå dem med å samordne deres virksomhet for å sikre en effektiv forvalt-

ning av nummerressurser med rett til eksteritorial bruk innenfor Unionen.

For å lette de nasjonale reguleringsmyndighetenes eller andre vedkommende myndigheters overvåking av om kravene i dette nummer oppfylles, skal BEREC opprette en database for nummerressursene med rett til eksteritorial bruk innenfor Unionen. For dette formål skal de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter oversende de relevante opplysningene til BEREC. Dersom nummerressurser med rett til eksteritorial bruk innenfor Unionen ikke tildeles av den nasjonale reguleringsmyndigheten, skal vedkommende myndighet som har ansvar for tildeling eller forvaltning av disse, rådføre seg med den nasjonale reguleringsmyndigheten.

5. Medlemsstatene skal sikre at koden «00» er standard utenlandsprefiks. Det kan innføres eller videreføres særordninger for bruk av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester mellom nærliggende steder på tvers av landegrensene mellom medlemsstater.

Medlemsstatene kan avtale å dele en felles nummerplan for alle eller bestemte kategorier av numre.

Sluttbrukere som påvirkes av slike ordninger eller avtaler skal underrettes fullt ut.

6. Uten at det berører artikkel 106 skal medlemsstatene fremme trådløs levering, dersom det er teknisk mulig, for å gjøre det lettere for sluttbrukere å skifte tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester, særlig tilbydere og sluttbrukere av maskin-til-maskin-tjenester.
7. Medlemsstatene skal sørge for offentliggjøring av nasjonale nummerplaner og alle senere tilføyelser eller endringer av disse, med forbehold bare for begrensninger pålagt av hensyn til nasjonal sikkerhet.
8. Medlemsstatene skal støtte harmoniseringen av særskilte numre eller nummerserier i Unionen dersom det fremmer både det indre markeds virkemåte og utviklingen av felleseuropeiske tjenester. Dersom det er nødvendig for å håndtere udekket tverrnasjonal eller felleseuropeisk etterspørsel etter nummerressurser, skal Kommisjonen, idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, vedta gjennomføringsrettsakter som harmoniserer særskilte numre eller nummerserier.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

Artikkel 94

Framgangsmåte for tildeling av rettigheter til å bruke nummerressurser

1. Dersom det er nødvendig å tildele individuelle rettigheter til å bruke nummerressurser, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter på anmodning tildele slike rettigheter til ethvert foretak for levering av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester som er omfattet av den generelle tillatelsen nevnt i artikkel 12, med forbehold for artikkel 13, artikkel 21 nr. 1 bokstav c) og eventuelle andre regler som sikrer effektiv utnyttelse av disse nummerressursene i samsvar med dette direktivet.
2. Rettighetene til å bruke nummerressurser skal tildeles etter åpne, objektive og rimelige framgangsmåter som sikrer innsyn og likebehandling.

Ved tildeling av rettigheter til å bruke nummerressurser skal de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter angi om innehaveren av rettighetene kan overdra disse rettighetene, og på hvilke vilkår.

Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter tildeler rettigheter til å bruke nummerressurser i et begrenset tidsrom, skal varigheten av dette tidsrommet være hensiktsmessig for den aktuelle tjenesten med sikte på det målet som skal nås, idet det tas behørig hensyn til behovet for å tillate et passende tidsrom for amortisering av investeringer.

3. De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter skal treffe beslutninger om tildeling av rettigheter til å bruke nummerressurser så snart som mulig etter mottak av en fullstendig søknad, og innen tre uker når det gjelder nummerressurser som er tildelt for særlige formål i henhold til den nasjonale nummerplanen. Slike beslutninger skal offentliggjøres.
4. Dersom de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter etter samråd med berørte parter i samsvar med artikkel 23 har fastsatt at rettigheter til å bruke nummerressurser av usedvanlig økonomisk verdi skal tildeles gjennom konkurransebaserte eller sammenlignende utvelgingsprosedyrer, kan de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndig-

heter forlenge fristen på tre uker nevnt i nr. 3 i denne artikkel med inntil tre ytterligere uker.

5. De nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter skal ikke begrense antallet individuelle bruksrettigheter som tildeles, unntatt dersom det er nødvendig for å sikre effektiv bruk av nummerressurser.
6. Dersom rettighetene til å bruke nummerressurser omfatter eksteritorial bruk innenfor Unionen i samsvar med artikkel 93 nr. 4, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter knytte særlige vilkår til disse bruksrettighetene for å sikre samsvar med alle relevante nasjonale regler for forbrukervern og nasjonal rett knyttet til bruken av nummerressurser som får anvendelse i de medlemsstatene der nummerressursene brukes.

På anmodning fra en nasjonal reguleringsmyndighet eller annen vedkommende myndighet i en medlemsstat der nummerressursene brukes, som kan dokumentere et brudd på relevante forbrukervernregler eller nasjonal rett knyttet til bruken av nummerressurser i nevnte medlemsstat, skal de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter i den medlemsstaten der rettighetene til å bruke nummerressurser er tildelt, håndheve vilkårene som er tilknyttet i henhold til første ledd i dette nummer i samsvar med artikkel 30, herunder ved i alvorlige tilfeller å trekke tilbake rettighetene til eksteritorial bruk for de nummerressursene som er tildelt det aktuelle foretaket.

BEREC skal fremme og samordne utvekslingen av opplysninger mellom vedkommende myndigheter i de forskjellige berørte medlemsstatene og sikre hensiktsmessig samordning av arbeid mellom dem.

7. Denne artikkel får også anvendelse dersom nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter tildeler rettigheter til å bruke nummerressurser til andre foretak enn tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i samsvar med artikkel 93 nr. 2.

Artikkel 95

Avgifter for rettigheter til å bruke nummerressurser

Medlemsstatene kan tillate at nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter legger avgifter for rettigheter til å bruke nummerressurser som gjenspeiler behovet

for å sikre best mulig utnyttelse av slike ressurser. Medlemsstatene skal sikre at slike avgifter er objektivt begrunnet, sikrer innsyn og likebehandling og står i forhold til det påtenkte formålet, og skal ta hensyn til målene angitt i artikkel 3.

Artikkel 96

Direktelinjen for forsvunne barn og hjelpe-telefon for barn

1. Medlemsstatene skal sikre at sluttbrukerne har gratis tilgang til en tjeneste som driver en direktelinje for rapportering av forsvunne barn. Denne direktelinjen skal ha nummeret 116000.
2. Medlemsstatene skal sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne i størst mulig grad får tilgang til tjenestene som tilbys via 116000-nummeret. Tiltak som treffes for å lette tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne til slike tjenester når de er på reise i andre medlemsstater, skal være basert på samsvar med relevante standarder eller spesifikasjoner som er fastsatt i samsvar med artikkel 39.
3. Medlemsstatene skal treffe egnede tiltak for å sikre at myndigheten eller foretaket som nummeret 116000 er tildelt til, bruker de ressursene som er nødvendige for å drive direktelinjen.
4. Medlemsstatene og Kommisjonen skal sikre at sluttbrukerne blir tilstrekkelig underrettet om at de tjenestene som tilbys via nummeret 116000 og dersom det er relevant, 116111, finnes, og hvordan de brukes.

Artikkel 97

Tilgang til numre og tjenester

1. Medlemsstatene skal, dersom det er økonomisk gjennomførbart, unntatt i tilfeller der en anropt sluttbruker av forretningsmessige årsaker har valgt å begrense tilgangen for anropere fra visse geografiske områder, sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene og andre vedkommende myndigheter treffer alle nødvendige tiltak for at sluttbrukerne skal
 - a) få tilgang til og kunne benytte tjenester som bruker ikke-geografiske numre innenfor Unionen, og
 - b) få tilgang til alle numre som tilbys i Unionen, uavhengig av hvilken teknologi og hvilke innretninger operatøren bruker, herunder numrene i medlemsstatenes nasjo-

nale nummerplaner og de universelle internasjonale gratisnumrene (UIN).

2. Medlemsstatene skal sikre at de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter kan kreve at tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett eller offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, i enkelttilfeller blokkerer tilgangen til numre eller tjenester der dette er berettiget grunnet svindel eller misbruk, og i slike tilfeller kreve at tilbyderne av elektroniske kommunikasjonstjenester holder tilbake relevant samtrafikk eller inntekter fra andre tjenester.

Avdeling III

Sluttbrukernes rettigheter

Artikkel 98

Unntak for visse svært små bedrifter

Med unntak av artikkel 99 og 100 får denne avdeling ikke anvendelse på svært små bedrifter som tilbyr nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, med mindre de også tilbyr andre elektroniske kommunikasjonstjenester.

Medlemsstatene skal sikre at sluttbrukerne blir underrettet om et unntak i henhold til første ledd før de inngår en avtale med en svært liten bedrift som er omfattet av et slikt unntak.

Artikkel 99

Likebehandling

Tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester skal ikke anvende forskjellige krav eller alminnelige vilkår for tilgang til eller bruk av nett eller tjenester overfor sluttbrukere av årsaker knyttet til sluttbrukerens statsborgerskap, bosted eller etableringssted, med mindre slik forskjellsbehandling er objektivt begrunnet.

Artikkel 100

Vern av grunnleggende rettigheter

1. Nasjonale tiltak som gjelder sluttbrukernes tilgang til eller bruk av tjenester og applikasjoner via elektroniske kommunikasjonsnett, skal respektere Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter (heretter kalt «pakten») og de generelle prinsippene i unionsretten.
2. Ethvert tiltak som gjelder sluttbrukernes tilgang til eller bruk av tjenester og applikasjoner via elektroniske kommunikasjonsnett,

som kan begrense utøvelsen av rettigheter eller friheter som er anerkjent i pakten, skal pålegges bare dersom det er fastsatt ved lov og er forenlig med disse rettighetene eller frihetene, er forholdsmessig, nødvendig og faktisk oppfyller mål av allmenn interesse som er anerkjent i unionsretten eller behovet for å verne rettighetene og frihetene til andre i samsvar med artikkel 52 nr. 1 i pakten og de generelle prinsippene i unionsretten, herunder retten til effektiv klageadgang og til rettferdig rettergang. Slike tiltak skal derfor treffes bare med behørig hensyn til prinsippet om formodning om uskyld og retten til privatliv. En forutgående, rettferdig og upartisk behandling skal være sikret, herunder den eller de berørte personenes rett til å bli hørt, med forbehold for behovet for egnede vilkår og saksbehandlingsregler i behørig begrunnede hastetilfeller i samsvar med pakten.

Artikkel 101

Harmoniseringsnivå

1. Medlemsstatene skal i nasjonal rett ikke beholde eller innføre bestemmelser om vern av sluttbrukere som avviker fra artikkel 102–115, herunder strengere eller mindre strenge bestemmelser for å sikre et annet nivå for vern, med mindre noe annet er fastsatt i denne avdeling.
2. Fram til 21. desember 2021 kan medlemsstatene fortsette å anvende strengere nasjonale forbrukervernbestemmelser som avviker fra dem som er fastsatt i artikkel 102–115, forutsatt at disse bestemmelsene var i kraft 20. desember 2018 og eventuelle begrensninger på det indre markeds virkemåte som følge av dette, står i forhold til målet for forbrukervern. Medlemsstatene skal innen 21. desember 2019 underrette Kommisjonen om eventuelle nasjonale bestemmelser som anvendes på grunnlag av dette nummer.

Artikkel 102

Opplysningskrav for avtaler

1. Før en forbruker blir bundet av en avtale eller et tilsvarende tilbud, skal tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, gi de opplysningene som er nevnt i artikkel 5 og 6 i direktiv 2011/83/EU, og dessuten

opplysningene som er oppført i vedlegg VIII til dette direktivet, i den grad disse opplysningene gjelder en tjeneste de tilbyr.

Opplysningene skal gis på en klar og forståelig måte på et varig medium som definert i artikkel 2 nr. 10 i direktiv 2011/83/EU, eller dersom levering på et varig medium ikke er mulig, i et dokument som gjøres tilgjengelig av tilbyderen og enkelt kan lastes ned. Tilbyderen skal uttrykkelig gjøre forbrukeren oppmerksom på tilgjengeligheten av dette dokumentet og betydningen av å laste det ned av hensyn til dokumentasjonen, framtidig referanse og uendret gjengivelse.

Opplysningene skal på anmodning gis i et format som er tilgjengelig for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, i samsvar med unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester.

2. Opplysningene nevnt i nr. 1, 3 og 5 skal også gis til sluttbrukere som er svært små eller små bedrifter eller ideelle organisasjoner, med mindre de uttrykkelig har samtykket i å fravike alle eller deler av disse bestemmelsene.
3. Tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, skal gi forbrukerne et kortfattet og lettlest avtalesammendrag. Dette sammendraget skal vise de viktigste elementene i opplysningskravene i samsvar med nr. 1. De viktigste elementene skal minst omfatte
 - a) navn, adresse og kontaktopplysninger for tilbyderen, og dersom dette er forskjellig, kontaktopplysninger ved eventuelle klager,
 - b) de viktigste kjennetegnene ved hver enkelt tjeneste som tilbys,
 - c) de respektive prisene for aktivering av den elektroniske kommunikasjonstjenesten og for eventuelle gjentatte eller forbruksrelaterte gebyrer, dersom tjenesten leveres mot direkte pengebetaling,
 - d) avtalens varighet og vilkår for fornyelse og opphør,
 - e) i hvilken grad produktene og tjenestene er utformet for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne,
 - f) når det gjelder internetttilgangstjenester, et sammendrag av de opplysningene som kreves i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) og e) i forordning (EU) 2015/2120.

Innen 21. desember 2019 skal Kommisjonen etter samråd med BEREC vedta gjennomføringsrettsakter der det fastsettes en mal for

avtalesammendrag som skal brukes av tilbyderne for å oppfylle sine forpliktelser i henhold til dette nummer.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas i samsvar med undersøkelsesprosedyren nevnt i artikkel 118 nr. 4.

Tilbydere som er underlagt forpliktelsene nevnt i nr. 1 skal på behørig måte fylle ut denne malen for avtalesammendrag med de nødvendige opplysningene og gi avtalesammendraget vederlagsfritt til forbrukerne før det inngås en avtale, herunder fjernsalgsavtaler. Dersom det av objektive tekniske grunner ikke er mulig å gi avtalesammendraget på dette tidspunktet, skal det gis uten unødig opphold deretter, og avtalen skal tre i kraft når forbrukeren har gitt sitt samtykke etter mottak av avtalesammendraget.

4. Opplysningene nevnt i nr. 1 og 3 skal utgjøre en integrert del av avtalen og skal ikke endres, med mindre avtalepartene uttrykkelig avtaler noe annet.
5. Dersom internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester faktureres på grunnlag av forbruk enten av tid eller volum, skal tilbyderne gi forbrukerne mulighet til å overvåke og kontrollere bruken av hver av disse tjenestene. Denne muligheten skal omfatte tilgang til rettidige opplysninger om forbruksnivået for tjenester som inngår i en takstplan. Særlig skal tilbyderne underrette forbrukerne før de når en forbruksgrense, fastsatt av vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, som inngår i deres takstplan, og når en tjeneste som er en del av takstplanen, er helt oppbrukt.
6. Medlemsstatene kan i sin nasjonale rett opprettholde eller innføre bestemmelser som krever at tilbyderne gir ytterligere opplysninger om forbruksnivået, og midlertidig hindrer ytterligere bruk av den aktuelle tjenesten som overstiger en beløps- eller volumgrense fastsatt av vedkommende myndighet.
7. Medlemsstatene skal stå fritt til å opprettholde eller innføre i sin nasjonale rett bestemmelser om aspekter som ikke er regulert av denne artikkel, særlig for å håndtere nye problemer.

Artikkel 103

Innsyn, sammenligning av tilbud og offentliggjøring av opplysninger

1. Dersom tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-

kommunikasjonstjenester gjør tilbudet av disse tjenestene gjenstand for vilkår, skal vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, sikre at opplysningene som er nevnt i vedlegg IX offentliggjøres på en klar, fyllestgjørende og maskinleselig måte og i et format som er tilgjengelig for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, i samsvar med unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester, av alle slike tilbydere, eller av vedkommende myndighet selv, eventuelt i samarbeid med den nasjonale reguleringsmyndigheten. Slike opplysninger skal ajourføres regelmessig. Vedkommende myndigheter kan, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, angi ytterligere krav når det gjelder i hvilken form disse opplysningene skal offentliggjøres. Disse opplysningene skal på anmodning meddeles vedkommende myndighet og eventuelt den nasjonale reguleringsmyndigheten før de offentliggjøres.

2. Vedkommende myndigheter skal, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, sikre at sluttbrukerne har gratis tilgang til minst ett uavhengig sammenligningsverktøy som gjør dem i stand til å sammenligne og vurdere forskjellige internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester og eventuelt offentlig tilgjengelige nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, med hensyn til
 - a) priser og takster for tjenester som tilbys mot gjentatte eller forbruksbaserte direkte pengebetalinger, og
 - b) kvaliteten på tjenestens ytelse, dersom minstekrav til tjenestekvalitet tilbys, eller foretaket er pålagt å offentliggjøre slike opplysninger i henhold til artikkel 104.
3. Sammenligningsverktøyet nevnt i nr. 2 skal
 - a) være operativt uavhengig av tilbydere av slike tjenester, for dermed å sikre at disse tilbyderne behandles likt i søkeresultatene,
 - b) tydelig opplyse om hvem som eier og driver sammenligningsverktøyet,
 - c) fastsette klare og objektive kriterier som sammenligningen skal være basert på,
 - d) bruke et klart og entydig språk,
 - e) gi nøyaktige og oppdaterte opplysninger og angi tidspunktet for siste oppdatering,
 - f) være åpent for alle tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstje-

nester som gjør de relevante opplysningene tilgjengelige, og vise et bredt spekter av tilbud som omfatter en betydelig del av markedet, og dersom opplysningene som gis, ikke er en fullstendig oversikt over marked, klart angi dette før resultatene vises,

- g) sørge for en effektiv framgangsmåte for rapportering av uriktige opplysninger,
- h) gi mulighet til å sammenligne priser, takster og tjenestekvalitet mellom tilbud som er tilgjengelige for forbrukerne og, dersom det kreves av medlemsstatene, mellom disse tilbudene og standardtilbudene som er offentlig tilgjengelige for andre sluttbrukere.

Sammenligningsverktøyer som oppfyller kravene i bokstav a)–h), skal på anmodning fra leverandøren av verktøyet være sertifisert av vedkommende myndigheter i samarbeid, dersom det er relevant, med nasjonale reguleringsmyndigheter.

Tredjeparter skal ha rett til kostnadsfritt og i åpne dataformater å bruke de opplysningene som offentliggjøres av tilbydere av internetttilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester med henblikk på gjøre slike uavhengige sammenligningsverktøyer tilgjengelig.

- 4. Medlemsstatene kan kreve at tilbydere av internetttilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, eller begge, ved behov videreformidler opplysninger av offentlig interesse kostnadsfritt til eksisterende og nye sluttbrukere, ved hjelp av de samme metoder som de vanligvis bruker til å kommunisere med sluttbrukerne. I slike tilfeller skal opplysningene av offentlig interesse leveres av vedkommende offentlige myndigheter i et standardisert format og skal blant annet omfatte følgende emner:

- a) De vanligste formene for bruk av internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester til å foreta ulovlige handlinger eller spre skadelig innhold, særlig der dette kan skade respekten for andres rettigheter og friheter, herunder brudd på personvernrettighetene, opphavsretten og tilknyttede rettigheter, og rettslige følger av disse.
- b) Metoder for å beskytte seg mot personlige sikkerhetsrisikoer og personvern- og personopplysningsrisiko ved bruk av internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige

nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester.

Artikkel 104

Tjenestekvalitet knyttet til internetttilgangstjenester og offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester

- 1. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal i samarbeid med andre vedkommende myndigheter kreve at tilbydere av internetttilgangstjenester og av offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester offentliggjør omfattende, sammenlignbare, pålitelige, brukervennlige og oppdaterte opplysninger for sluttbrukere om kvaliteten på sine tjenester, i den utstrekning de kontrollerer minst noen deler av nettet, enten direkte eller i henhold til en tjenestenivåavtale for dette formål, og om tiltak som er truffet for å sikre likeverdig tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan i samarbeid med andre vedkommende myndigheter også kreve at tilbydere av offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester underretter kundene dersom kvaliteten på tjenesten de tilbyr, er avhengig av ytre faktorer, for eksempel kontroll av signalførvering eller nettilknytning.

Disse opplysningene skal på anmodning meddeles den nasjonale reguleringsmyndigheten og eventuelt andre vedkommende myndigheter før de offentliggjøres.

Tiltakene som skal sikre tjenestekvaliteten, skal være i samsvar med forordning (EU) 2015/2120.

- 2. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal i samarbeid med andre vedkommende myndigheter, idet det tas størst mulig hensyn til BERCs retningslinjer, angi hvilke parametere for tjenestekvalitet som skal måles, gjeldende målemetoder og innholdet av og formen på opplysningene samt på hvilken måte opplysningene skal offentliggjøres, herunder mulige ordninger for kvalitetssertifisering. Ved behov skal parametrene, definisjonene og målemetodene fastsatt i vedlegg X brukes.

For å bidra til ensartet anvendelse av dette nummer og vedlegg X skal BEREC innen 21. juni 2020 etter samråd med berørte parter og i nært samarbeid med Kommisjonen vedta retningslinjer som presiserer de relevante parametrene for tjenestekvalitet, herunder parametrene som er relevante for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, gjeldende målemeto-

der, innholdet og formatet for offentliggjøring av opplysningene, og ordninger for kvalitets-sertifisering.

Artikkel 105

Avtalens varighet og heving av avtalen

1. Medlemsstatene skal sikre at vilkårene og framgangsmåtene for heving av avtaler ikke fungerer som en hindring for å bytte tjenestetilbyder, og at avtaler som inngås mellom forbrukere og tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester og overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, ikke krever en forpliktel-sesperiode på mer enn 24 måneder. Medlemsstatene kan vedta eller opprettholde bestem-melser som krever kortere lengste avtaleperi-oder.

Dette nummer får ikke anvendelse på løpe-tiden til en avtale om avdragsbetaling der forbrukeren har samtykket i en separat avtale om avdragsbetaling utelukkende med sikte på ut-byggingen av en fysisk forbindelse, særlig for nett med svært høy kapasitet. En avtale om avdragsbetaling for utbygging av en fysisk forbin-delse skal ikke omfatte terminalutstyr, for ek-sempel en ruter eller et modem, og skal ikke hindre forbrukerne i å utøve sine rettigheter i henhold til denne artikkel.

2. Nr. 1 får også anvendelse på sluttbrukere som er svært små eller små bedrifter eller ideelle organisasjoner, med mindre de uttrykkelig har samtykket i å fravike disse bestemmelsene.
3. Dersom en avtale eller nasjonal rett fastsetter automatisk forlengelse av en tidsbegrenset avtale om andre elektroniske kommunika-sjonstjenester enn nummeruavhengige per-son-til-person-kommunikasjonstjenester og overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, skal medlemsstatene sikre at sluttbrukerne etter en slik for-lengelse har rett til å heve avtalen når som helst med en oppsigelsestid som fastsettes av medlemsstatene og som er høyst én måned, og uten å pådra seg andre kostnader enn geby-ret for å motta tjenesten i oppsigelsestiden. Før avtalen automatisk forlenges, skal tilby-derne tydelig, i god tid og på et varig medium underrette sluttbrukerne om utløpet av avtale-forpliktelsen og hvordan sluttbrukerne kan heve avtalen. I tillegg skal tilbyderne samtidig gi sluttbrukerne råd om den beste prisen for

deres tjenester. Tilbyderne skal gi sluttbru-kerne opplysninger om de beste prisene minst én gang i året.

4. Sluttbrukerne skal ha rett til å heve sine avta-ler uten å pådra seg ytterligere kostnader ved underretning om endringer i avtalevilkårene som foreslås av tilbyderen av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstje-nester enn nummeruavhengige person-til-per-son-kommunikasjonstjenester, med mindre de foreslåtte endringene utelukkende er til fordel for sluttbrukeren, er av rent administrativ karakter og ikke har noen negativ virkning på sluttbrukeren, eller de er direkte pålagt i hen-hold til unionsretten eller nasjonal rett.

Tilbyderne skal underrette sluttbrukerne minst én måned på forhånd om eventuelle endringer i avtalevilkårene, og skal samtidig underrette dem om deres rett til å heve avtalen uten å pådra seg ytterligere kostnader dersom de ikke godtar de nye vilkårene. Retten til å heve avtalen skal kunne utøves innen én må-ned etter underretningen. Medlemsstatene kan forlenge denne fristen med inntil tre måne-der. Medlemsstatene skal sikre at underretnin-gen skjer på en klar og forståelig måte på et va-rig medium.

5. Eventuelle vesentlige fortsatte eller hyppig gjentatte avvik mellom den faktiske ytelsen av en annen elektronisk kommunikasjonstjeneste enn en internettilgangstjeneste eller en num-meruavhengig person-til-person-kommunika-sjonstjeneste, og den ytelsen som er angitt i avtalen, skal anses som et grunnlag for å utløse klageadgangen som forbrukeren har i henhold til nasjonal rett, herunder retten til å heve avtalen kostnadsfritt.
6. Dersom en sluttbruker har rett til å heve en avtale om en annen offentlig tilgjengelig elek-tronisk kommunikasjonstjeneste enn en num-meruavhengig person-til-person-kommunika-sjonstjeneste før utgangen av den avtalte avta-leperioden i henhold til dette direktivet eller andre bestemmelser i unionsretten eller nasjo-nal rett, skal sluttbrukeren ikke betale annen kompensasjon enn for det subsidierte termi-nalutstyret som vedkommende beholder.

Dersom sluttbrukeren velger å beholde ter-minalutstyr som inngikk i pakken ved avtale-inngåelsen, skal en eventuell kompensasjon ikke overskride dens pro rata temporis-verdi som avtalt ved avtaleinngåelsen, eller den resterende delen av tjenesteavgiften fram til av-talen utløper, avhengig av hvilket beløp som er minst.

Medlemsstatene kan fastsette andre metoder for å beregne kompensasjonssatsen, forutsatt at slike metoder ikke medfører et kompensasjonsnivå som overskrider det som er beregnet i samsvar med andre ledd.

Tilbyderen skal oppheve eventuelle vilkår for bruk av slikt terminalutstyr på andre nett vederlagsfritt på et tidspunkt som angis av medlemsstatene, og senest ved betaling av kompensasjonen.

7. Når det gjelder overføringstjenester som brukes til maskin-til-maskin-tjenester, skal rettighetene som er nevnt i nr. 4 og 6, være til fordel bare for sluttbrukere som er forbrukere, svært små eller små bedrifter eller ideelle organisasjoner.

Artikkel 106

Skifte av tilbyder og nummeroverførbarhet

1. Når det gjelder skifte mellom tilbydere av internettilgangstjenester, skal de aktuelle tilbyderne gi sluttbrukeren tilstrekkelige opplysninger før og under skifteprosessen og sikre kontinuitet i internettilgangstjenesten, med mindre dette ikke er teknisk mulig. Den mottakende tilbyderen skal sikre at aktiveringen av internettilgangstjenesten skjer så raskt som mulig på den datoen og innenfor den tidsrammen som er uttrykkelig avtalt med sluttbrukeren. Den avgivende tilbyderen skal fortsette å levere sin internettilgangstjeneste på samme vilkår fram til den mottakende tilbyderen aktiverer sin internettilgangstjeneste. Bortfall av tjenesten under skifteprosessen skal ikke overstige én virkedag.

De nasjonale reguleringsmyndighetene skal sikre at skifteprosessen skjer på en effektiv og enkel måte for sluttbrukeren.

2. Medlemsstatene skal sikre at alle sluttbrukere med numre fra den nasjonale nummerplanen på anmodning har rett til å beholde sitt eller sine numre, uavhengig av hvilket foretak som tilbyr tjenesten, i samsvar med vedlegg VI del C.
3. Dersom en sluttbruker hever en avtale, skal medlemsstatene sikre at sluttbrukeren kan beholde retten til å overføre et nummer fra den nasjonale nummerplanen til en annen tilbyder i minst én måned etter datoen avtalen ble hevet, med mindre sluttbrukeren gir avkall på denne retten.
4. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal sikre at takstfastsettelsen blant tilbyderne knyttet til tilbudet om nummeroverførbarhet

er kostnadsorientert, og at sluttbrukerne ikke påføres noen direkte gebyrer.

5. Overføring av numre og påfølgende aktivering av numre skal utføres så raskt som mulig på datoen som er uttrykkelig avtalt med sluttbrukeren. Sluttbrukere som har inngått en avtale om overføring av et nummer til en tilbyder, skal under alle omstendigheter få nummeret aktivert innen én virkedag fra den datoen som er avtalt med sluttbrukeren. Dersom det oppstår feil i overføringsprosessen, skal den avgivende tilbyderen reaktivere sluttbrukerens nummer og tilhørende tjenester fram til overføringen er gjennomført. Den avgivende tilbyderen skal fortsette å levere sine tjenester på samme vilkår fram til den mottakende tilbyderens tjenester er aktivert. Bortfall av tjenesten under prosessen med å skifte tilbyder og nummeroverføring skal under ingen omstendigheter overstige én virkedag. Operatører hvis aksessnett eller ressurser brukes av enten den avgivende eller den mottakende tilbyderen, eller begge, skal sikre at det ikke skjer noe bortfall av tjenesten som vil forsinke skifte- eller overføringsprosessen.

6. Den mottakende tilbyderen skal lede skifte- og overføringsprosessene fastsatt i nr. 1 og 5, og både de avgivende og mottakende tilbyderne skal samarbeide i god tro. De skal ikke forsinke eller misbruke skifte- eller overføringsprosessen, og de skal heller ikke overføre numre eller sluttbrukere uten sluttbrukernes uttrykkelige samtykke. Sluttbrukernes avtaler med den avgivende tilbyderen skal heves automatisk når skifteprosessen er avsluttet.

De nasjonale reguleringsmyndighetene kan fastsette nærmere bestemmelser om skifte- og overføringsprosesser, idet det tas hensyn til nasjonale bestemmelser om avtaler, teknisk gjennomførbarhet og behovet for å beholde kontinuitet i tjenesten til sluttbrukerne. Dette skal omfatte, dersom det er teknisk mulig, et krav om at overføringen skal gjennomføres gjennom trådløs levering, med mindre en sluttbruker ber om noe annet. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal dessuten treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre at sluttbrukerne i tilstrekkelig grad blir underrettet og beskyttet gjennom hele skifte- og overføringsprosessen, og at de ikke overføres til en annen tilbyder uten samtykke.

Avgivende tilbydere skal på anmodning tilbake eventuelle gjenstående beløp til forbrukere som bruker forhåndsbetalte tjenester. Tilbakebetaling kan være gjenstand for en av-

gift bare dersom det er fastsatt i avtalen. En eventuell avgift skal stå i forhold til og tilsvare de faktiske kostnadene som påløper den avgivende tilbyderer ved tilbakebetalingen.

7. Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner dersom en tilbyder ikke overholder forpliktelsene fastsatt i denne artikkel, herunder forsinkelser eller misbruk med hensyn til overføring foretatt av eller på vegne av en tilbyder.
8. Medlemsstatene skal fastsette regler for sluttbrukernes kompensasjon fra tilbyderne på en enkel og rettidig måte dersom en tilbyder ikke overholder forpliktelsene fastsatt i denne artikkel, samt ved forsinkelser eller misbruk med hensyn til overføring eller skifting og dersom den ikke oppfyller service- eller installasjonsavtaler.
9. I tillegg til opplysningene som kreves i henhold til vedlegg VIII, skal medlemsstatene sikre at sluttbrukerne i tilstrekkelig grad blir underrettet om retten til kompensasjon nevnt i nr. 7 og 8.

Artikkel 107

Pakketilbud

1. Dersom en pakke med tjenester eller en pakke med tjenester og terminalutstyr som tilbys til en forbruker, inneholder minst en internetttilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste, skal artikkel 102 nr. 3, artikkel 103 nr. 1 og artikkel 106 nr. 1 gjelde for alle elementer i pakken, herunder med de nødvendige tilpasninger på de elementene som ikke ellers er omfattet av disse bestemmelsene.
2. Dersom forbrukeren i henhold til unionsretten eller nasjonal rett i samsvar med unionsretten har rett til å heve et element i pakken som nevnt i nr. 1 før utløpet av de inngåtte avtalevilkårene, på grunn av manglende samsvar med avtalen eller manglende levering, skal medlemsstatene fastsette at forbrukeren har rett til å heve avtalen med hensyn til alle elementer i pakken.
3. Et eventuelt abonnement på tilleggstjenester eller terminalutstyr som leveres eller distribueres av samme tilbyder av internetttilgangstjenester eller av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, skal ikke forlenge den opprinnelige løpetiden til avtalen som slike tjenester eller slikt terminalutstyr er tilføyd til, med mindre forbrukeren uttrykkelig samtykker i dette når

vedkommende tegner abonnement på tilleggstjenestene eller terminalutstyret.

4. Nr. 1 og 3 får også anvendelse på sluttbrukere som er svært små eller små bedrifter eller ideelle organisasjoner, med mindre de uttrykkelig har samtykket i å fravike alle eller deler av disse bestemmelsene.
5. Medlemsstatene kan også anvende nr. 1 når det gjelder andre bestemmelsene fastsatt i denne avdeling.

Artikkel 108

Tjenestens tilgjengelighet

Medlemsstatene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre størst mulig tilgjengelighet til talekommunikasjonstjenester og internetttilgangstjenester som tilbys over det offentlige elektroniske kommunikasjonsnett, i tilfelle av katastrofalt nettsammenbrudd eller force majeure. Medlemsstatene skal sikre at tilbydere av talekommunikasjonstjenester treffer alle nødvendige tiltak for å sikre uavbrutt tilgang til nødmeldingstjenestene og uavbrutt sending av offentlige varsler.

Artikkel 109

Nødkommunikasjon og det felles europeiske nødnummeret

1. Medlemsstatene skal sikre at alle sluttbrukere av tjenestene nevnt i nr. 2, herunder brukere av offentlige betalingstelefoner, får tilgang vederlagsfritt og uten å måtte bruke noe betalingsmiddel til nødmeldingstjenestene gjennom nødkommunikasjon ved hjelp av det felles europeiske nødnummeret «112» og til andre nasjonale nødnumre medlemsstatene eventuelt har angitt.

Medlemsstatene skal fremme tilgang til nødmeldingstjenester gjennom det felles europeiske nødnummeret «112» fra elektroniske kommunikasjonsnett som ikke er offentlig tilgjengelige, men som muliggjør anrop til offentlige nett, særlig dersom det foretaket som har ansvaret for det aktuelle nettet, ikke gir alternativ eller enkel tilgang til en nødmeldingstjeneste.

2. Medlemsstatene skal etter samråd med de nasjonale reguleringsmyndighetene og nødmeldingstjenestene og tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester sikre at tilbyderne av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, dersom disse tjenestene gir sluttbrukerne mulighet til å innlede anrop til et nummer i en nasjonal eller

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

internasjonal nummerplan, gir tilgang til nødmeldingstjenester gjennom nødkommunikasjon til den best egnede alarmsentralen.

3. Medlemsstatene skal sikre at all nødkommunikasjon til det felles europeiske nødnummeret «112» blir riktig besvart og håndtert best mulig ut fra den nasjonale organiseringen av nødmeldingssystemene. Slike nødkommunikasjon skal besvares og håndteres minst like raskt og effektivt som nødkommunikasjon til det eller de nasjonale nødnumrene, der disse fortsatt er i bruk.
4. Kommisjonen skal innen 21. desember 2020 og deretter hvert annet år framlegge for Europaparlamentet og Rådet en rapport om hvor effektiv gjennomføringen av det felles europeiske nødnummeret «112» er.
5. Medlemsstatene skal sikre at tilgangen for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne til nødmeldingstjenester gjennom nødkommunikasjon er likeverdig med den som andre sluttbrukere har, i samsvar med unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester. Kommisjonen og de nasjonale reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende myndigheter skal treffe egnede tiltak for å sikre at sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne som er på reise i en annen medlemsstat, har likeverdig tilgang til nødmeldingstjenester som andre sluttbrukere, dersom det er mulig uten forhåndsregistrering. Disse tiltakene skal søke å sikre samvirkningsevne på tvers av medlemsstatene og skal i størst mulig grad være basert på europeiske standarder eller spesifikasjoner fastsatt i samsvar med artikkel 39. Slike tiltak skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan vedta ytterligere krav for å nå målene fastsatt i denne artikkel.
6. Medlemsstatene skal sikre at opplysninger om lokalisering av anrop gjøres tilgjengelig for den best egnede alarmsentralen umiddelbart etter at nødkommunikasjon har blitt opprettet. Dette skal omfatte nettbaserte lokaliseringsopplysninger og eventuelt opplysninger om lokalisering av anrop fra mobiltelefoner. Medlemsstatene skal sikre at opprettelse og overføring av opplysninger om lokalisering av anrop er gratis for sluttbrukeren og alarmsentralen med hensyn til all nødkommunikasjon til det felles europeiske nødnummeret «112». Medlemsstatene kan utvide denne forpliktelsen til å omfatte nødkommunikasjon til nasjonale nødnumre. Vedkommende reguleringsmyndigheter skal, dersom det er nødvendig

etter samråd med BEREC, fastsette kriterier for nøyaktighet og pålitelighet når det gjelder de opplysningene om lokalisering av anrop som stilles til rådighet.

7. Medlemsstatene skal sikre at sluttbrukerne blir tilstrekkelig underrettet om at det felles europeiske nødnummeret «112» finnes og hvordan det brukes, samt om dets tilgjengelighetsfunksjoner, herunder gjennom initiativer som er særlig rettet mot personer som reiser mellom medlemsstatene og sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Disse opplysningene skal gis i tilgjengelige formater og ivareta forskjellige typer funksjonshemninger. Kommisjonen skal støtte og utfylle medlemsstatenes tiltak.
8. For å sikre effektiv tilgang til nødmeldingstjenester gjennom nødkommunikasjon til det felles europeiske nødnummeret «112» i medlemsstatene, skal Kommisjonen etter samråd med BEREC vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 117, som utfyller nr. 2, 5 og 6 i denne artikkel om tiltak som er nødvendige for å sikre kompatibilitet, samvirkningsevne, kvalitet, pålitelighet og kontinuitet i nødkommunikasjon i Unionen med hensyn til løsninger for opplysninger om lokalisering av anrop, tilgang for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, og ruting av anrop til den best egnede alarmsentralen. Den første slike delegerte rettsakten skal vedtas innen 21. desember 2022.

Disse delegerte rettsaktene skal vedtas med forbehold for og skal ikke ha noen innvirkning på organiseringen av nødmeldingstjenestene, som fortsatt bare skal være medlemsstatenes myndighetsområde.

BEREC skal vedlikeholde en database over E.164-numrene til medlemsstatenes nødmeldingstjenester for å sikre at de er i stand til å kontakte hverandre fra én medlemsstat til en annen, dersom en slik database ikke vedlikeholdes av en annen organisasjon.

Artikkel 110

Offentlig varslingssystem

1. Innen 21. juni 2022 skal medlemsstatene sikre at når offentlige varslingssystemer for overhengende eller pågående alvorlige nødssituasjoner og katastrofer er innført, sendes offentlige varsler ut av tilbydere av mobile nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester til de berørte sluttbrukerne.

2. Uten hensyn til nr. 1 kan medlemsstatene bestemme at offentlige varsler skal sendes ut gjennom andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn dem som er nevnt i nr. 1, og andre enn kringkastingstjenester, eller gjennom en mobilapplikasjon som er avhengig av en internettilgangstjeneste, forutsatt at effektiviteten i det offentlige varslingsystemet er likeverdig når det gjelder dekning og kapasitet til å nå sluttbrukere, herunder de som bare midlertidig er til stede i det aktuelle området, idet det tas størst mulig hensyn til BERECS retningslinjer. Det skal være enkelt for sluttbrukerne å motta offentlige varsler.

Innen 21. juni 2020 og etter samråd med myndighetene med ansvar for alarmsentraler, skal BEREC offentliggjøre retningslinjer om hvordan man skal vurdere om effektiviteten i offentlige varslingsystemer i henhold til dette nummer er likeverdig med effektiviteten i de som er nevnt i nr. 1.

Artikkel 111

Likeverdig tilgang og utvalg for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne

1. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter angir krav som skal oppfylles av tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester, for å sikre at sluttbrukerne med nedsatt funksjonsevne
 - a) har likeverdig tilgang til elektroniske kommunikasjonstjenester, herunder de tilhørende avtaleopplysningene fastsatt i henhold til artikkel 102, som flertallet av sluttbrukerne, og
 - b) får like gode muligheter til å velge mellom foretak og tjenester som flertallet av sluttbrukerne.
2. Dersom medlemsstatene treffer tiltakene nevnt i nr. 1 i denne artikkel, skal de fremme samsvar med de relevante standardene eller spesifikasjonene som er fastsatt i samsvar med artikkel 39.

Artikkel 112

Nummeropplysningstjenester

1. Medlemsstatene skal sikre at alle tilbydere av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester som tildeler numre fra en nummerplan, som et ledd i tilbudet av offentlig tilgjengelige nummeropplysningstjenester og kataloger, imøtekommer alle rimelige anmod-

ninger om å stille relevante opplysninger til rådighet i et avtalt format på vilkår som er rettfærdige, objektive, kostnadsorienterte og ikke innebærer forskjellsbehandling.

2. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal ha myndighet til å pålegge forpliktelser og vilkår på foretak som har kontroll med sluttbrukernes tilgang til nummeropplysningstjenester i samsvar med artikkel 61. Slike forpliktelser og vilkår skal være objektive, rettfærdige, sikre innsyn og ikke innebære forskjellsbehandling.
3. Medlemsstatene skal ikke opprettholde eventuelle lovbestemte begrensninger som hindrer sluttbrukere i å få direkte tilgang til nummeropplysningstjenesten i en annen medlemsstat gjennom mobiltelefonanrop eller en tekstmelding, og skal treffe tiltak for å sikre slik tilgang i samsvar med artikkel 97.
4. Denne artikkel får anvendelse med forbehold for kravene i unionsretten om vern av personopplysninger og personvern, særlig artikkel 12 i direktiv 2002/58/EF.

Artikkel 113

Samvirkningsevne mellom utstyr til bilradiomottakere og forbrukerutstyr til radiomottakere og forbrukerutstyr til digitalfjernsyn

1. Medlemsstatene skal sikre samvirkningsevne mellom bilradiomottakere og forbrukerutstyr til digitalfjernsyn i samsvar med vedlegg XI.
2. Medlemsstatene kan vedta tiltak for å sikre samtrafikksevne med andre forbrukerradiomottakere og samtidig begrense innvirkningen på markedet for radiomottakere av lav verdi og sikre at slike tiltak ikke anvendes på produkter der en radiomottaker er ren underordnet funksjon, for eksempel smarttelefoner, og på utstyr som brukes av radioamatører.
3. Medlemsstatene skal oppmuntre tilbydere av digitalfjernsynstjenester til å sikre, dersom det er relevant, at digitalfjernsynsutstyret de tilbyr sine sluttbrukere er samvirkende, slik at digitalfjernsynsutstyret, dersom det er teknisk mulig, kan brukes videre hos andre tilbydere av digitalfjernsynstjenester.

Uten at det berører artikkel 5 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/19/EU⁴⁷, skal medlemsstatene sikre at når sluttbru-

⁴⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/19/EU av 4. juli 2012 om avfall fra elektrisk og elektronisk utstyr (WEEE) (EUT L 197 av 24.7.2012, s. 38).

kerne hever avtalen, har de mulighet til å returnere digitalfjernsynsutstyret ved en prosess som er gratis og enkel, med mindre tilbyderer kan godtgjøre at utstyret er fullt ut samvirkende med digitalfjernsynstjenestene til andre tilbydere, herunder dem som sluttbrukeren har skiftet til.

Digitalfjernsynsutstyr som er i samsvar med harmoniserte standarder eller deler av slike som det er offentliggjort henvisninger til i *Den europeiske unions tidende*, skal anses å oppfylle kravet om samtrafikkvegne fastsatt i andre ledd som omfattes av disse standardene eller deler av dem.

Artikkel 114

Formidlingsplikt

1. Medlemsstatene kan pålegge foretak som er underlagt deres jurisdiksjon, og som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som brukes til kringkasting av radio- og fjernsynssendinger til allmennheten, en rimelig formidlingsplikt for overføring av bestemte radio- og fjernsynssendinger og tilhørende tilleggstjenester, særlig tilgjengelighetstjenester for å sikre sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne behørig tilgang og data som støtter tilknyttede fjernsynstjenester og EPG, dersom et betydelig antall sluttbrukere av slike nett og tjenester bruker dem som sin fremste kilde til å motta radio- og fjernsynssendinger. Slik plikt skal pålegges bare dersom de er nødvendige for å nå mål av allmenn interesse som er klart fastsatt av hver enkelt medlemsstat, og skal være rimelige og åpne for innsyn.
2. Innen 21. desember 2019 og hvert femte år deretter skal medlemsstatene gjennomgå plikten nevnt i nr. 1, med mindre medlemsstatene har foretatt en slik gjennomgåelse i løpet av de foregående fire årene.
3. Verken nr. 1 i denne artikkel eller artikkel 59 nr. 2 berører medlemsstatenes mulighet til å fastsette en passende godtgjøring i forbindelse med tiltak truffet i henhold til denne artikkel, idet det sikres at det under lignende omstendigheter ikke forekommer forskjellsbehandling av tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Dersom det fastsettes godtgjøring, skal medlemsstatene sikre at forpliktelsen til å betale godtgjøring er klart fastsatt i nasjonal rett, herunder eventuelt kriteriene for å beregne slik godtgjøring. Medlemsstatene skal også sikre at den anvendes på en rimelig måte som sikrer innsyn.

Artikkel 115

Tilbud av tilleggsressurser

1. Uten at det berører artikkel 88 nr. 2, skal medlemsstatene sikre at vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, kan kreve at alle tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, stiller alle eller deler av tilleggsressursene oppført i vedlegg VI del B kostnadsfritt til rådighet, dersom det er teknisk gjennomførbart, samt alle eller deler av tilleggsressursene oppført i vedlegg VI del A.
2. Ved anvendelse av nr. 1 kan medlemsstatene supplere listen over tilleggsressurser i del A og B i vedlegg VI for å sikre et høyere nivå for forbrukervern.
3. En medlemsstat kan, etter å ha tatt hensyn til de berørte partenes synspunkter, velge ikke å anvende nr. 1 dersom den anser at det er tilstrekkelig tilgang til disse ressursene.

Artikkel 116

Tilpasning av vedleggene

Kommisjonen gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 117 som endrer vedlegg V, VI, IX, X og XI for å ta hensyn til teknologisk og sosial utvikling eller til endringer i etterspørselen i markedet.

Del IV

Sluttbestemmelser

Artikkel 117

Utøvelse av delegert myndighet

1. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter gis Kommisjonen med forbehold for vilkårene fastsatt i denne artikkel.
2. Myndigheten til å vedta de delegerte rettsaktene nevnt i artikkel 75, 109 og 116 skal gis Kommisjonen for en periode på fem år fra 20. desember 2018. Kommisjonen skal utarbeide en rapport om den delegerte myndigheten senest ni måneder før utgangen av femårsperioden. Den delegerte myndigheten skal stilltende forlenges med perioder av samme varighet med mindre Europaparlamentet eller Rådet motsetter seg en slik forlengelse senest tre måneder før utløpet av hver periode.
3. Den delegerte myndigheten nevnt i artikkel 75, 109 og 116 kan når som helst tilbakekalles

av Europaparlamentet eller Rådet. En beslutning om tilbakekalling innebærer at den delegerte myndigheten som angis i beslutningen, opphører å gjelde. Den får anvendelse fra dagen etter at den er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*, eller på et senere tidspunkt angitt i beslutningen. Den berører ikke gyldigheten av delegerte rettsakter som allerede er trådt i kraft.

4. Før Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den rådføre seg med sakkyndige utpekt av hver medlemsstat i samsvar med prinsippene fastsatt i den tverrinstitusjonelle avtalen av 13. april 2016 om bedre regelverksutforming.
5. Så snart Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den underrette Europaparlamentet og Rådet samtidig om dette.
6. En delegert rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 75, 109 og 116 skal tre i kraft bare dersom verken Europaparlamentet eller Rådet har gjort innsigelse innen en frist på to måneder etter at rettsakten ble meddelt Europaparlamentet og Rådet, eller dersom både Europaparlamentet og Rådet innen utløpet av denne fristen har underrettet Kommisjonen om at de ikke vil gjøre innsigelse. På Europaparlamentets eller Rådets initiativ forlenges denne fristen med to måneder.

Artikkel 118

Komité

1. Kommisjonen skal bistås av en komité (Kommunikasjonskomiteen). Nevnte komité skal være en komité i henhold til forordning (EU) nr. 182/2011.
2. Når det gjelder gjennomføringsrettsaktene nevnt i artikkel 28 nr. 4 andre ledd, skal Kommisjonen bistås av Radiospektrumkomiteen nedsatt i henhold til artikkel 3 nr. 1 i vedtak nr. 676/2002/EF. Nevnte komité skal være en komité i henhold til forordning (EU) nr. 182/2011.
3. Når det vises til dette nummer, får artikkel 4 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.

Dersom komiteens uttalelse skal innhentes ved skriftlig prosedyre, skal prosedyren avsluttes uten resultat dersom komitélederen beslutter det eller et komitémedlem anmoder om det innen fristen for å avgi uttalelse. I slike tilfeller skal lederen innkalle til et komitémøte innen rimelig tid.

4. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse,

samtidig som det tas hensyn til forordningens artikkel 8.

Dersom komiteens uttalelse skal innhentes ved skriftlig prosedyre, skal prosedyren avsluttes uten resultat dersom komitélederen beslutter det eller et komitémedlem anmoder om det innen fristen for å avgi uttalelse. I slike tilfeller skal lederen innkalle til et komitémøte innen rimelig tid.

Artikkel 119

Informasjonsutveksling

1. Kommisjonen skal framlegge for Kommunikasjonskomiteen alle relevante opplysninger om resultatene av regelmessige samråd med representanter for nettoperatører, tjenestetilbydere, brukere, forbrukere, produsenter og fagforeninger samt tredjestater og internasjonale organisasjoner.
2. Kommunikasjonskomiteen skal fremme informasjonsutveksling mellom medlemsstatene og mellom medlemsstatene og Kommisjonen om situasjonen og utviklingen med hensyn til reguleringsvirksomhet på området elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, samtidig som det tas hensyn til Unionens politikk på området elektronisk kommunikasjon.

Artikkel 120

Offentliggjøring av opplysninger

1. Medlemsstatene skal sikre at ajourførte opplysninger om gjennomføringen av dette direktivet offentliggjøres slik at alle berørte parter får lett tilgang til opplysningene. Medlemsstatene skal offentliggjøre en kunngjøring i sine nasjonale kunngjøringsblad om hvordan og hvor disse opplysningene offentliggjøres. Den første kunngjøringen av denne typen skal offentliggjøres før 21. desember 2020, og deretter skal det offentliggjøres en ny kunngjøring ved hver endring av opplysningene i kunngjøringen.
2. Medlemsstatene skal framlegge en kopi av hver av disse kunngjøringene for Kommisjonen når de offentliggjøres. Ved behov skal Kommisjonen oversende opplysningene til Kommunikasjonskomiteen.
3. Medlemsstatene skal sikre at alle relevante opplysninger om rettigheter, vilkår, framgangsmåter, gebyrer, avgifter og beslutninger i forbindelse med generelle tillatelser og rettigheter til å bruke og installere ressurser offentliggjøres og ajourføres på en hensikts-

messig måte slik at alle berørte parter har lett tilgang til disse opplysningene.

4. Dersom opplysningene nevnt i nr. 3, særlig opplysninger om framgangsmåter og vilkår for rettigheter til å installere ressurser, er tilgjengelige på ulike trinn i forvaltningen, skal vedkommende myndighet, idet den tar hensyn til kostnadene det medfører, gjøre alle rimelige anstrengelser for å lage en brukervennlig oversikt over alle slike opplysninger, herunder opplysninger om de berørte trinn i forvaltningen og ansvarlige myndigheter, for å gjøre det enklere å fremme søknader om rettigheter til å installere ressurser.
5. Medlemsstatene skal sikre at de særlige forpliktelsene som foretak pålegges i henhold til dette direktiv, offentliggjøres, og at det særskilte produktet og den særskilte tjenesten samt geografiske markeder identifiseres. Med forbehold for behovet for å beskytte forretningshemmeligheter, skal de sikre at ajourførte opplysninger offentliggjøres slik at alle berørte parter får lett tilgang til opplysningene.
6. Medlemsstatene skal gi Kommisjonen de opplysningene de offentliggjør i henhold til nr. 5. Kommisjonen skal stille disse opplysningene til rådighet i en lett tilgjengelig form, og skal eventuelt gi opplysningene videre til Kommunikasjonskomiteen.

Artikkel 121

Underretning og overvåking

1. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal innen 21. desember 2020 samt umiddelbart etter eventuelle endringer deretter meddele Kommisjonen navnene på foretak som er utpekt til å ha plikt til å tilby leveringspliktige tjenester i henhold til artikkel 85 nr. 2, artikkel 86 eller 87.
2. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal meddele Kommisjonen navnene på foretak med en sterk markedsstilling i henhold til dette direktivet, og hvilke forpliktelser som er pålagt dem i henhold til dette direktivet. Enhver endring som påvirker forpliktelsene som er pålagt foretakene, eller av de foretakene som påvirkes av dette direktivet, skal umiddelbart meddeles Kommisjonen.

Artikkel 122

Framgangsmåte for gjennomgåelse

1. Kommisjonen skal senest 21. desember 2025 og deretter hvert femte år gjennomgå dette direktivets virkemåte og framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet.

Disse gjennomgåelsene skal særlig vurdere konsekvensene for markedet av artikkel 61 nr. 3 og artikkel 76, 78 og 79 og hvorvidt myndigheten til å gripe inn på forhånd og annen myndighet til å gripe inn i henhold til dette direktivet er tilstrekkelig til å gjøre det mulig for nasjonale reguleringsmyndigheter å håndtere konkurransefiendtlige oligopolistiske markedsstrukturer, og til å sikre at konkurransen på markedene for elektronisk kommunikasjon fortsetter å blomstre til sluttbrukernes beste.

For dette formål kan Kommisjonen anmode medlemsstatene om opplysninger, som skal framskaffes uten utilbørlig forsinkelse.

2. Kommisjonen skal senest 21. desember 2025 og deretter hvert femte år gjennomgå omfanget av de leveringspliktige tjenestene, særlig med sikte på å foreslå for Europaparlamentet og Rådet at omfanget endres eller omdefineres.

Denne gjennomgåelsen skal foretas i lys av samfunnsutviklingen og den økonomiske og teknologiske utviklingen, idet det blant annet tas hensyn til mobilitet og bithastighet på bakgrunn av den teknologien som oftest brukes av flertallet av sluttbrukere. Kommisjonen skal framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet med hensyn til resultatet av denne gjennomgåelsen.

3. BEREC skal innen 21. desember 2021 og deretter hvert tredje år offentliggjøre en uttalelse om den nasjonale gjennomføringen av og virkemåten til den generelle tillatelsen, og om deres virkning på det indre markeds virkemåte.

Kommisjonen kan, idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, offentliggjøre en rapport om anvendelsen av kapittel II i avdeling II i del I og av vedlegg I, og kan framlegge et forslag til regelverk for å endre disse bestemmelsene dersom den anser dette som nødvendig for å fjerne hindringer for et velfungerende indre marked.

Artikkel 123

Særlig framgangsmåte for gjennomgåelse med hensyn til sluttbrukernes rettigheter

1. BEREC skal overvåke markedsutviklingen og den teknologiske utviklingen når det gjelder forskjellige typer elektroniske kommunikasjonstjenester, og skal innen 21. desember 2021 og deretter hvert tredje år, eller etter en begrunnet anmodning fra minst to av dens medlemsstater, offentliggjøre en uttalelse om denne utviklingen og om dens virkning på anvendelsen av avdeling III i del III.

I uttalelsen skal BEREC skal vurdere i hvilket omfang avdeling III i del III oppfyller målene fastsatt i artikkel 3. Uttalelsen skal særlig ta hensyn til virkeområdet for avdeling III i del III når det gjelder hvilke typer elektroniske kommunikasjonstjenester som omfattes. Som grunnlag for uttalelsen skal BEREC særlig analysere

- a) i hvilken grad sluttbrukere av alle elektroniske kommunikasjonstjenester kan foreta frie og begrunnede valg, herunder på grunnlag av fullstendige avtaleopplysninger, og enkelt kan skifte tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester,
 - b) i hvilken grad en eventuell mangel på mulighetene nevnt i bokstav a) har ført til markedsvridning eller skade for sluttbrukerne,
 - c) i hvilken grad effektiv tilgang til nødmeldingstjenester er merkbart truet, særlig som følge av økt bruk av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, på grunn av manglende samvirkingsevne eller av den teknologiske utviklingen,
 - d) de sannsynlige kostnadene ved eventuelle tilpasninger av forpliktelsene i avdeling III i del III eller virkning på innovasjon for tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester.
2. Kommisjonen skal, idet det tas størst mulig hensyn til BERECs uttalelse, offentliggjøre en rapport om anvendelsen av avdeling III i del III og skal framlegge et forslag til regelverk for å endre nevnte avdeling dersom den anser dette som nødvendig for å sikre at målene fastsatt i artikkel 3 fortsatt nås.

Artikkel 124

Innarbeiding i nasjonal rett

1. Medlemsstatene skal innen 21. desember 2020 vedta og kunngjøre de lovene og forskriftene som er nødvendige for å etterkomme dette direktivet. De skal umiddelbart oversende Kommisjonen teksten til disse bestemmelsene.

Medlemsstatene skal anvende disse bestemmelsene fra 21. desember 2020.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktivet, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. De skal også inneholde en erklæring om at henvisninger i gjeldende lover og forskrifter til direktivene som oppheves ved dette direktivet, skal forstås som henvisninger til dette direktivet. Nærmere regler for henvisningen og ordlyden i erklæringen fastsettes av medlemsstatene.

2. Som unntak fra nr. 1 i denne artikkel skal artikkel 53 nr. 2, 3 og 4 i dette direktivet gjelde fra 20. desember 2018 dersom det er fastsatt harmoniserte vilkår ved hjelp av tekniske gjennomføringstiltak i samsvar med vedtak nr. 676/2002/EF for å muliggjøre bruk av radiospektrum til trådløse bredbåndnett og -tjenester. I forbindelse med frekvensbånd som det ikke er fastsatt harmoniserte vilkår for innen 20. desember 2018, får artikkel 53 nr. 2, 3 og 4 i dette direktivet anvendelse fra den datoen de tekniske gjennomføringstiltakene i samsvar med artikkel 4 i vedtak nr. 676/2002/EF ble vedtatt.

Som unntak fra nr. 1 i denne artikkel skal medlemsstatene fra 31. desember 2020 anvende de tiltakene som er nødvendige for å etterkomme artikkel 54.

3. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelsene som de vedtar på det området dette direktivet omhandler.

Artikkel 125

Oppheving

Direktiv 2002/19/EF, 2002/20/EF, 2002/21/EF og 2002/22/EF, som oppført i vedlegg XII del A, oppheves med virkning fra 21. desember 2020, uten at det berører medlemsstatenes forpliktelser i forbindelse med fristene for innarbeiding i nasjonal rett og datoene for anvendelse av direktivene angitt i vedlegg XII del B.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Artikkel 5 i beslutning nr. 243/2012/EU oppheves med virkning fra 21. desember 2020.

Henvisninger til de opphevede direktivene skal forstås som henvisninger til dette direktivet og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegg XIII.

Artikkel 126

Ikrafttredelse

Dette direktivet trer i kraft den tredje dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Artikkel 127

Adressater

Dette direktivet er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg 11. desember 2018.

For Europaparlamentet *For Rådet*

A. Tajani

J. Bogner-Strauss

President

Formann

Vedlegg I

Liste over vilkår som kan knyttes til generelle tillatelser, rettigheter til å bruke radiospektrum og rettigheter til å bruke nummerressurser

Dette vedlegget inneholder en uttømmende liste over vilkår som kan knyttes til generelle tillatelser for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, unntatt nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester (del A), elektroniske kommunikasjonsnett (del B), elektroniske kommunikasjonstjenester, unntatt nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester (del C), rettigheter til å bruke radiospektrum (del D) og rettigheter til å bruke nummerressurser (del E).

Foreløpig utgave

-
- A. Alminnelige vilkår som kan knyttes til en generell tillatelse
1. Administrasjonsgebyrer i samsvar med artikkel 16.
 2. Vern av personopplysninger og personvern som er særegent for sektoren for elektronisk kommunikasjon i samsvar med direktiv 2002/58/EF
 3. Opplysninger som skal gis etter en framgangsmåte for melding i samsvar med artikkel 12 og for andre formål som angitt i artikkel 21.
 4. Vedkommende nasjonale myndigheters mulighet for lovlig avlytting i samsvar med forordning (EU) 2016/679 og direktiv 2002/58/EF.
 5. Vilkår for bruk av kommunikasjon fra offentlige myndigheter til offentligheten for å varsle om overhengende trusler og for å begrense virkningene av store katastrofer.
 6. Vilkår for bruk under store katastrofer eller nasjonale nødssituasjoner for å sikre kommunikasjon mellom nødmeldingstjenestene og myndighetene.
 7. Andre tilgangsforsiktelser enn dem som er fastsatt i artikkel 13, og som får anvendelse på foretak som tilbyr elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.
 8. Tiltak utformet for å sikre samsvar med standarder eller spesifikasjoner nevnt i artikkel 39.
 9. Forsiktelser om åpenhet for tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett som tilbyr offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester for å sikre ende-til-ende-forbindelse, i samsvar med målene og prinsippene fastsatt i artikkel 3 og, når det er nødvendig og rimelig, vedkommende myndigheters tilgang til slike opplysninger som er nødvendig for å kontrollere nøyaktigheten ved slik offentliggjøring.
- B. Særlige vilkår som kan knyttes til en generell tillatelse for levering av elektroniske kommunikasjonsnett
1. Samtrafikk mellom nett i samsvar med dette direktivet.
 2. Formidlingsplikt i samsvar med dette direktivet.
 3. Tiltak for vern av menneskers helse mot elektromagnetiske felt forårsaket av elektroniske kommunikasjonsnett, i samsvar med unionsretten, idet det i størst mulig grad tas hensyn til rekommendasjon 1999/519/EF.
 4. Opprettholdelse av offentlige elektroniske kommunikasjonsnetts integritet i samsvar med dette direktivet, herunder gjennom vilkår for å hindre elektromagnetisk interferens mellom elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester i samsvar med direktiv 2014/30/EU.
 5. Sikring av offentlige nett mot ulovlig tilgang i samsvar med direktiv 2002/58/EF.
 6. Vilkår for å bruke radiospektrum, i samsvar med artikkel 7 nr. 2 i direktiv 2014/5/EU, dersom slik bruk ikke er gjort betinget av tildeling av individuelle bruksrettigheter i samsvar med artikkel 46 nr. 1 og artikkel 48 i dette direktivet.
- C. Særlige vilkår som kan knyttes til en generell tillatelse for levering av elektroniske kommunikasjonstjenester, unntatt nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester
1. Samvirkningsevne mellom tjenester i samsvar med dette direktivet.
 2. Sluttbrukeres tilgjengelighet til numre fra den nasjonale nummerplanen, numre fra UIFN og, dersom det er teknisk og økonomisk gjennomførbart, fra nummerplaner i andre medlemsstater, og vilkår i samsvar med dette direktivet.
 3. Forbrukervernregler som gjelder særlig for sektoren for elektronisk kommunikasjon.

-
4. Begrensninger med hensyn til overføring av ulovlig innhold i samsvar med direktiv 2000/31/EF, og begrensninger med hensyn til overføring av skadelig innhold i samsvar med direktiv 2010/13/EU.
- D. Vilkår som kan knyttes til rettigheter til å bruke radiospektrum
1. Forpliktelse til å tilby en tjeneste eller å bruke en type teknologi innenfor rammen av artikkel 45, herunder eventuelt dekning og krav til tjenestekvalitet.
 2. Effektiv og formålstjenlig bruk av radiospektrum i samsvar med dette direktivet.
 3. Tekniske og driftsmessige vilkår som er nødvendige for å unngå skadelig interferens og for vern av folkehelsen mot elektromagnetiske felt, idet det tas størst mulig hensyn til rekommandasjon 1999/519/EF dersom slike vilkår skiller seg fra dem som inngår i den generelle tillatelsen.
 4. Lengste varighet i samsvar med artikkel 49, med forbehold for eventuelle endringer i den nasjonale planen for frekvenstildeling.
 5. Overdragelse eller utleie av rettigheter på initiativ fra rettighetshaveren og vilkår for slik overdragelse i samsvar med dette direktiv.
 6. Avgifter for bruksrettigheter i samsvar med artikkel 42.
 7. Forpliktende tilsagn som foretaket som får bruksrettighetene har påtatt seg i forbindelse med tildeling eller fornyelse av en tillatelse før tillatelsen gis, eller eventuelt før innbydelsen til å søke om bruksrettigheter.
 8. Forpliktelser til å samle eller dele radiospektrum eller gi tilgang til radiospektrum for andre brukere i bestemte regioner eller på nasjonalt plan.
 9. Forpliktelser i henhold til relevante internasjonale avtaler om bruk av frekvensbånd.
 10. Forpliktelser som gjelder bruk av frekvensbånd i forsøksøyemed.
- E. Vilkår som kan knyttes til rettigheter til å bruke nummerressurser
1. Angivelse av tjenesten som nummeret skal brukes til, herunder eventuelle krav knyttet til leveringen av tjenesten og, for å unngå enhver tvil, prinsipper for fastsettelse av takster og de høyeste prisene som gjelder i en bestemt nummerserie for å sikre forbrukervern i samsvar med artikkel 3 nr. 2 bokstav d).
 2. Effektiv og formålstjenlig bruk av nummerressurser i samsvar med dette direktivet.
 3. Krav til nummeroverførbarhet i samsvar med dette direktivet.
 4. Forpliktelse til å stille offentlige katalogopplysninger om sluttbrukere til rådighet i henhold til artikkel 112.
 5. Lengste varighet i samsvar med artikkel 94, med forbehold for eventuelle endringer i den nasjonale nummerplanen.
 6. Overdragelse av rettigheter på initiativ fra rettighetshaveren og vilkår for slik overdragelse i samsvar med dette direktivet, herunder ethvert vilkår om at rettigheten til å bruke et nummer er bindende for alle foretak som rettighetene overdras til.
 7. Avgifter for bruksrettigheter i samsvar med artikkel 95.
 8. Forpliktende tilsagn som foretaket som får bruksrettighetene har påtatt seg ved en konkurransebasert eller sammenlignende utvelgingsprosedyre.
 9. Forpliktelser i henhold til relevante internasjonale avtaler om bruk av numre.
 10. Forpliktelser til eksterritorial bruk av numre innenfor Unionen for å sikre samsvar med forbrukervernreglene og andre nummerrelaterte regler i medlemsstatene enn dem som gjelder for landkodene.
-

Vedlegg II

Vilkår for tilgang til digitalfjernsyns- og digitalradiotjenester som kringkastes til seere og lyttere i unionen

Del I

Vilkår for systemer for betinget tilgang i henhold til artikkel 62 nr. 1

I forbindelse med betinget tilgang til digitalfjernsyns- og digitalradiotjenester som kringkastes til seere og lyttere i Unionen, skal medlemsstatene i samsvar med artikkel 62, uansett overføringsform, sikre at følgende vilkår anvendes:

- a) Alle foretak som tilbyr tjenester for betinget tilgang, uansett overføringsform, som tilbyr tilgangstjenester for digitalfjernsyns- og digitalradiotjenester, og hvis tilgangstjenester senderselskapene er avhengige av for å nå en gruppe av mulige seere eller lyttere, skal
 - på rettferdige og rimelige vilkår som ikke innebærer forskjellsbehandling, og som er i samsvar med Unionens konkurranseregler, tilby alle senderselskaper tekniske tjenester som gjør det mulig for senderselskapenes digitalt overførte tjenester å bli mottatt av seere eller lyttere ved hjelp av dekodere som administreres av tjenesteoperatørene og er i samsvar med konkurranseretten i Unionen,
 - føre atskilte regnskaper for virksomheten som tilbydere av betinget tilgang.
- b) Når innehavere av industriell eiendomsrett til produkter og systemer for betinget tilgang gir lisens til produsenter av forbrukerutstyr, skal det skje på rettferdige og rimelige vilkår som ikke innebærer forskjellsbehandling. Gis det lisens der det skal tas hensyn til tekniske og forretningsmessige faktorer, kan rettighetshavere ikke sette vilkår der det forbyr, forhindres eller frarådes at det samme produktet er forsynt med et felles grensesnitt som gjør det mulig å kople til flere andre tilgangssystemer, eller
 - utstyr som er spesifikt for et annet tilgangssystem, forutsatt at lisenstakeren oppfyller relevante og rimelige vilkår som for dennes vedkommende ivaretar sikkerheten for transaksjoner utført av operatører av systemer for betinget tilgang.

Del II

Andre ressurser som det kan knyttes vilkår til i henhold til artikkel 61 nr. 2 bokstav d)

- a) Tilgang til API-er.

- b) Tilgang til EPG-er.

Vedlegg III

Kriterier for fastsettelse av takster for taleanropsterminering i engrosleddet

Prinsipper og kriterier og parametere for fastsettelse av takster for taleanropsterminering i engrosleddet for fastnett- og mobilnettmarkeder nevnt i artikkel 75 nr. 1:

- a) Takstene skal være basert på å dekke de kostnadene som en effektiv operatør har hatt; vurderingen av faktiske kostnader skal være basert på gjeldende nåverdier; kostnadsberegningemetoden for å beregne faktiske kostnader skal være basert på en metode for «nedenfra-og-opp»-modellberegning ved hjelp av langsiktige trafikkrelaterte differansekostnader ved levering av tjenester for taleanropsterminering i engrosleddet til tredjeparter.
- b) De relevante differansekostnadene ved tjenesten for taleanropsterminering i engrosleddet skal fastsettes ved hjelp av forskjellen mellom de samlede langsiktige kostnadene for en operatør som leverer hele spekteret av tjenester og de samlede langsiktige kostnadene for nevnte operatør som ikke tilbyr en taleanropstermineringstjeneste i engrosleddet til tredjeparter.
- c) Bare de trafikkrelaterte kostnadene som kan unngås når det ikke tilbys en taleanropstermineringstjeneste i engrosleddet, skal inngå i den relevante merkostnaden ved terminering.
- d) Kostnadene knyttet til ytterligere nettverkskapasitet skal inngå bare i den utstrekning de drives av behovet for å øke kapasiteten for å håndtere ytterligere taleanropstermineringstrafikk i engrosleddet.
- e) Avgifter for radiospektrum skal ikke medregnes i merkostnaden for taleanropsterminering i mobilnettet.
- f) Bare kostnadene ved handel i engrosleddet som er direkte knyttet til levering av taleanropstermineringstjenester i engrosleddet til tredjeparter, skal medregnes.
- g) Alle fastnettoperatører skal anses å tilby taleanropstermineringstjenester til de samme enhetskostnadene som den effektive operatøren, uansett størrelse.
- h) For mobilnettoperatører skal minste effektive volum settes til en markedsandel som ikke er under 20 %.
- i) Den relevante metoden for avskrivning av eiendeler skal være økonomisk avskrivning.

- j) Valget av teknologi for de modellerte nettene skal være framtidsrettet, basert på et IP-hovednett, idet det tas hensyn til de forskjellige teknologiene som sannsynligvis vil bli brukt i gylldighetsperioden for den høyeste taksten; når det gjelder fastnett, skal anrop anses utelukkende å være pakkesvitsjet.

Vedlegg IV

Kriterier for vurdering av tilbud om saminvestering

Ved vurdering av et tilbud om saminvestering i henhold til artikkel 76 nr. 1, skal den nasjonale reguleringsmyndigheten kontrollere om minst følgende kriterier er oppfylt. De nasjonale reguleringsmyndighetene kan vurdere ytterligere kriterier i den grad de er nødvendige for å sikre potensielle investorers tilgang til saminvesteringen i lys av særskilte lokale forhold og markedsstrukturen:

- a) Tilbudet om saminvestering skal være åpent for ethvert foretak i hele levetiden til det nettet som bygges i henhold til et tilbud om saminvestering, på vilkår som sikrer likebehandling. I tilbudet kan foretaket med en sterk markedsstilling ta med rimelige vilkår med hensyn til et foretaks økonomiske evne, slik at potensielle medinvestorer for eksempel må vise at de er i stand til å foreta ratebetalinger som danner grunnlag for planleggingen av utbyggingen, godkjenning av en strategisk plan som danner grunnlag for utarbeidingen av utbyggingsplaner på mellomlang sikt, og så videre.
- b) Tilbudet om saminvestering skal være åpent:
- Tilbudet skal være tilgjengelig og lett å finne på nettstedet til foretaket med en sterk markedsstilling,
 - Fullstendige vilkår skal gjøres tilgjengelige uten unødig opphold for enhver potensiell budgiver som har uttrykt interesse, herunder saminvesteringsavtalens juridiske form og, når det er relevant, hovedprinsippene i styringsreglene for saminvesteringsverktøyet.
 - Prosessen, for eksempel veikartet for opprettelse og utvikling av saminvesteringsprosjektet, skal være angitt på forhånd, skal være tydelig beskrevet skriftlig for alle potensielle medinvestorer, og alle vesentlige milepæler skal være tydelig kommunisert overfor alle foretak uten noen form for forskjellsbehandling.
- c) Tilbudet om saminvestering skal omfatte vilkår for potensielle medinvestorer som frem-

mer bærekraftig konkurranse på lang sikt, særlig følgende:

- Alle foretak skal tilbys rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår for deltakelse i saminvesteringsavtalen ut fra det tidspunktet de trer inn i den, herunder med hensyn til det økonomiske vederlaget som kreves for anskaffelse av særlige rettigheter, med hensyn til det vernet som medinvestorene gis gjennom disse rettighetene både i utbyggingsfasen og i driftsfasen, for eksempel ved å tildele ugjenkallelige bruksretter (IRU-er) i hele den forventede levetiden til nettet som er omfattet av saminvesteringen, og med hensyn til vilkårene for å tre inn i og potensielt heve saminvesteringsavtalen. Ikke-diskriminerende vilkår i denne sammenheng medfører ikke at alle potensielle medinvestorer skal tilbys nøyaktig samme vilkår, herunder økonomiske vilkår, men at alle variasjoner i vilkårene som tilbys, skal være begrunnet i de samme objektive, åpne, ikke-diskriminerende og forutsigbare kriteriene, for eksempel det antallet sluttbrukerlinjer det er gitt forpliktende tilsagn om.
- Tilbudet skal gi mulighet for fleksibilitet med hensyn til størrelsen av og tidsplanen for hver enkelt medinvestors forpliktende tilsagn, for eksempel ved hjelp av en avtalt og potensielt økt prosentdel av det samlede antall sluttbrukerlinjer i et bestemt område, som medinvestorene gradvis kan øke sitt forpliktende tilsagn om, og som fastsettes på et enhetsnivå som gjør det mulig for mindre medinvestorer med begrensede ressurser å delta i saminvesteringen i et rimelig minimumsomfang og gradvis å øke sin deltakelse, samtidig som det sikres at det opprinnelige forpliktende tilsagnet er tilstrekkelig. Fastsettelsen av det økonomiske vederlaget fra den enkelte medinvestor skal gjenspeile det faktum at tidlige investorer påtar seg større risiko og skyter inn kapital tidligere.
- En premie som øker over tid, skal anses for berettiget for forpliktende tilsagn som gjøres på et senere tidspunkt, og for nye medinvestorer som trer inn i saminvesteringen etter oppstart av prosjektet, for å gjenspeile den avtagende risikoen og motvirke et insentiv til å holde tilbake kapital i tidlige fasene.
- Saminvesteringsavtalen skal tillate at medinvestorer kan overdra ervervede rettighe-

ter til andre medinvestorer, eller til tredjeparter som er villige til å tre inn i saminvesteringsavtalen, med forbehold for at det ervervende foretaket forplikter seg å oppfylle alle overdragerens opprinnelige forpliktelser i henhold til saminvesteringsavtalen.

- Medinvestorene skal gi hverandre gjensidige rettigheter på rettferdige og rimelige vilkår for tilgang til infrastrukturen som er omfattet av saminvesteringen, for å tilby tjenester i senere ledd i omsetningskjeden, herunder til sluttbrukere, i samsvar med åpne vilkår som skal åpnes for innsyn i tilbudet om saminvestering og senere avtaler, særlig dersom medinvestorene enkeltvis

og hver for seg er ansvarlig for utbygging av bestemte deler av nettet. Dersom det opprettes et verktøy for saminvestering, skal det gi alle medinvestorer tilgang til nettet, enten direkte eller indirekte, på grunnlag av likeverdige innsatsfaktorer og i samsvar med rettferdige og rimelige vilkår, herunder økonomiske vilkår som gjenspeiler de forskjellige risikonivåene som de enkelte medinvestorene påtar seg.

- d) Tilbudet om saminvestering skal sikre bærekraftig investering som sannsynligvis vil dekke framtidige behov, ved å bygge ut nye nettelementer som i vesentlig grad bidrar til utbygging av nett med svært høy kapasitet.

Vedlegg V

Minstetilbud av tjenester som den tilstrekkelige internetttilgangstjenesten via bredbånd i samsvar med artikkel 84 nr. 3 skal kunne støtte

- 1) E-post
- 2) Søkemotorer som gjør det mulig å søke etter og finne alle typer opplysninger
- 3) Grunnleggende nettbaserte opplærings- og utdanningsverktøyer
- 4) Nettaviser eller nyheter
- 5) Kjøp eller bestilling av varer og tjenester på internett
- 6) Jobbsøking og jobbsøkningsverktøyer
- 7) Faglige nettverksaktiviteter
- 8) Nettbank
- 9) Bruk av elektroniske offentlige tjenester
- 10) Sosiale medier og direktemeldinger
- 11) Samtaler og videosamtaler (standardkvalitet)

Vedlegg VI

Beskrivelse av ressursene og tjenestene nevnt i artikkel 88 (utgiftskontroll), artikkel 115 (tilleggsressurser) og artikkel 106 (skifte av tilbyder og nummeroverførbarhet)

Del A

Ressurser og tjenester nevnt i artikkel 88 og 115

Når del A anvendes på grunnlag av artikkel 88, får den anvendelse på forbrukere og andre kategorier av sluttbrukere dersom medlemsstatene har utvidet anvendelsesområdet for hvem som er omfattet av artikkel 88 nr. 2.

Når del A anvendes på grunnlag av artikkel 115, får den anvendelse på de kategoriene av sluttbrukere som er fastsatt av medlemsstatene, med unntak av bokstav c), d) og g) i denne del, som bare får anvendelse på forbrukere.

- a) Spesifiserte regninger

Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, med forbehold for krav i relevant lovgivning om vern av personopplysninger og personvern, kan fastsette et minste detaljnivå for spesifiserte regninger som tilbydere vederlagsfritt skal tilby sluttbrukerne, slik at disse kan

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- i) verifisere og kontrollere påløpte kostnader for bruk av internetttilgangstjenester eller talekommunikasjonstjenester, eller nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester når det gjelder artikkel 115, og
- ii) følge tilstrekkelig med i sin bruk og sine kostnader og på den måten ha en rimelig grad av kontroll over sine regninger.

Ved behov kan sluttbrukerne til en rimelig pris eller vederlagsfritt tilbys et høyere detaljnivå.

Slike spesifiserte regninger skal omfatte en uttrykkelig angivelse av leverandørens identitet og varigheten på de tjenestene som er fakturert for numre med forhøyet takst, med mindre sluttbrukeren har bedt om at opplysningene ikke skal angis.

Anrop som er avgiftsfrie for den anropende sluttbrukeren, herunder anrop til telefonhjelpetjenester, skal ikke kreves angitt i sluttbrukerens spesifiserte regning.

Nasjonale reguleringsmyndigheter kan kreve at operatørene gir identifikasjon av anropende linje vederlagsfritt.

- b) Vederlagsfri, selektiv sperring av utgående anrop og tekstmeldinger eller bildemeldinger med forhøyet takst, eller, der dette er teknisk gjennomførbart, andre typer lignende programmer

Med dette menes at sluttbrukeren etter anmodning til tilbyderne av talekommunikasjonstjenester, eller nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester når det gjelder artikkel 115, vederlagsfritt kan sperre utgående anrop, tekst- eller bildemeldinger med forhøyet takst eller andre lignende programmer av en fastsatt type eller til en bestemt type numre.

- c) Forhåndsbetaling

Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, kan kreve at tilbydere skal gi forbrukerne mulighet til å forhåndsbetale for tilgang til offentlige elektroniske kommunikasjonsnett og bruk av talekommunikasjonstjenester eller internetttilgangstjenester, eller nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester når det gjelder artikkel 115.

- d) Ratebetaling av tilknytningsavgifter

Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, kan

kreve at tilbydere tillater forbrukerne å betale for tilknytningen til det offentlige elektroniske kommunikasjonsnett i rater fordelt over tid.

- e) Manglende betaling

Medlemsstatene skal tillate at det ved manglende betaling av regninger fra tilbydere trefes særlige tiltak, som skal være rimelige og ikke innebære forskjellbehandling og som skal være offentliggjort. Disse tiltakene skal sikre at sluttbrukerne underrettes på forhånd om mulige følger i form av avbrytelse av tjenesten eller frakopling. Bortsett fra ved tilfeller av svindel eller gjentatt sen betaling eller manglende betaling skal disse tiltakene, i den grad det er teknisk mulig, sikre at ethvert tjenesteavbrudd

begrenser seg til den aktuelle tjenesten. Frakopling på grunn av manglende betaling av regninger skal skje bare dersom sluttbrukeren er varslet om dette på forhånd. Medlemsstatene kan tillate et tidsrom med begrenset tjeneste før fullstendig frakopling der bare anrop som ikke medfører betaling for sluttbrukeren (f.eks. til nødnummeret 112), og et minstetilbud av internetttilgangstjenester som definert av medlemsstatene i lys av nasjonale forhold, er tillatt.

- f) Rådgivning om takster

Med dette menes en ordning sluttbrukerne kan benytte for å be tilbyderen om å opplyse om alternative avgifter til en lavere kostnad, dersom slike er tilgjengelige.

- g) Kostnadskontroll

Med dette menes en ordning der tilbydere, dersom vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, anser det er hensiktsmessig, tilbyr andre måter å kontrollere kostnadene talekommunikasjonstjenester eller internetttilgangstjenester, eller nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester når det gjelder artikkel 115 på, herunder vederlagsfrie advarsler til forbrukerne i tilfelle unormale eller overdrevne forbruksmønstre observeres.

- h) Ressurs for å deaktivere tredjepartsfakturer

Med dette menes en ordning der sluttbrukere kan deaktivere tredjepartstilbyderes mulighet til å bruke regningen fra en tilbyder av en internetttilgangstjeneste eller en tilbyder av en offentlig tilgjengelig person-til-person-kommunikasjonstjeneste til å kreve betaling for sine produkter eller tjenester.

*Del B***Ressurser nevnt i artikkel 115**

a) Identifikasjon av anropende linje

Med dette menes at anroperens nummer vises for den anropte før samtalen opprettes.

Denne ressursen skal tilbys i samsvar med relevant lovgivning om vern av personopplysninger og personvern, særlig direktiv 2002/58/EF.

I den grad det er teknisk mulig, skal operatørene stille data og signaler til rådighet for å gjøre det lettere å tilby nummervisning og tonesignaler over medlemsstatenes grenser.

b) Videresending av eller tilgang til e-post etter heving av avtale med en tilbyder av en internettilgangstjeneste

Denne ordningen skal gjøre det mulig for sluttbrukere som hever sin avtale med en tilbyder av en internettilgangstjeneste, på anmodning og kostnadsfritt enten å få tilgang til sine e-poster som er mottatt på den eller de e-postadressene som er basert på handelsnavnet eller varemerket til førstnevnte tilbyder, i et tidsrom som den nasjonale reguleringsmyndigheten anser som nødvendig og rimelig eller forholdsmessig, eller å overføre e-postene som er sendt til denne eller disse adressene i dette tidsrommet, til en ny e-postadresse angitt av sluttbrukeren.

*Del C***Gjennomføring av bestemmelsene om nummeroverførbarhet nevnt i artikkel 106**

Kravet om at alle sluttbrukere med numre fra den nasjonale nummerplanen som framsetter ønske om det, kan beholde sine numre uavhengig av hvilket foretak som tilbyr tjenesten, skal gjelde

- a) for geografiske numre, på et bestemt sted, og
- b) for ikke-geografiske numre, på et hvilket som helst sted.

Denne del får ikke anvendelse på overføring av numre mellom nett som tilbyr tjenester på et fast sted, og mobilnett.

*Vedlegg VII***Beregning av eventuelle nettokostnader i forbindelse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester og fastsettelse av en eventuell kompensasjons- eller fordelingsordning i henhold til artikkel 89 og 90***Del A***Beregning av nettokostnad**

Plikt til å tilby leveringspliktige tjenester er den plikten som en medlemsstat pålegger et foretak til å tilby leveringspliktige tjenester som fastsatt i artikkel 84–87.

Nasjonale reguleringsmyndigheter skal vurdere alle midler for å oppmuntre foretak (utpekte eller ikke-utpekte) til å tilby leveringspliktige tjenester på en kostnadseffektiv måte. Nettokostnadene i forbindelse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester beregnes som forskjellen mellom de nettokostnader et foretak har dersom det har plikt til å tilby leveringspliktige tjenester, og de nettokostnader foretaket ville ha hatt dersom det ikke hadde hatt denne plikten. Det bør legges vekt på å foreta en nøyaktig vurdering av de kostnadene som et foretak ville ha valgt å unngå dersom det ikke hadde hatt plikt til å tilby leveringspliktige tjenester. Ved beregning av nettokostnaden skal det vurderes hvilke fordeler, herunder immaterielle fordeler, tilbyderen av leveringspliktige tjenester har.

Beregningen skal bygge på kostnader knyttet til

- i) elementer av de aktuelle tjenestene som bare kan tilbys med tap eller på kostnadsvilkår som ikke er i samsvar med alminnelige forretningsstandarder;

denne kategorien kan omfatte tjenester som tilgang til nødmeldingstjenester, visse offentlige betalingstelefoner, visse tjenester eller utstyr til sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne osv.,

- ii) visse sluttbrukere eller grupper av sluttbrukere som, idet det tas hensyn til kostnadene ved å tilby bestemte nett og tjenester, inntektene samt medlemsstatens pålagte, geografisk bestemte gjennomsnittstakster, bare kan betjenes med tap eller på kostnadsvilkår som ikke er i samsvar med alminnelige forretningsstandarder;

denne kategorien omfatter de sluttbrukerne eller gruppene av sluttbrukere som ikke ville ha blitt betjent av en tilbyder som driver forretningsmessig uten plikt til å tilby leveringspliktige tjenester.

Nettokostnaden for bestemte deler av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester beregnes for seg for å unngå at eventuelle direkte eller indirekte fordeler eller kostnader beregnes to ganger. Den samlede nettokostnaden for et foretaks plikt til å tilby leveringspliktige tjenester beregnes som summen av nettokostnadene for hver enkelt del av plikten til å tilby leveringspliktige tjenester, idet det tas hensyn til eventuelle immaterielle fordeler. Den nasjonale reguleringsmyndigheten har ansvaret for å kontrollere beregningen av nettokostnadene.

Del B

Kompensasjon for nettokostnader i forbindelse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester

Dekning eller finansiering av eventuelle nettokostnader i forbindelse med plikten til å tilby leveringspliktige tjenester kan kreve at foretak med plikt til å tilby leveringspliktige tjenester får kompensasjon for de tjenestene de tilbyr på ikke-kommersielle vilkår. Fordi en slik kompensasjon innebærer finansielle overføringer, skal medlemsstatene sikre at disse foregår på en objektiv måte som sikrer innsyn, ikke innebærer forskjellsbehandling og er rimelig. Det betyr at overføringene fører til minst mulig vridning av konkurransen og av brukernes etterspørsel.

I samsvar med artikkel 90 nr. 3 skal en fordelingsordning som bygger på et fond anvende en metode som er åpen og nøytral for å samle inn bidrag, slik at faren for dobbel innkreving av bidrag på foretakets innsats og resultat unngås.

Det uavhengige organet som forvalter fondet, er ansvarlig for å samle inn bidrag fra foretak som vurderes som pliktige til å bidra til nettokostnaden for plikten til å tilby leveringspliktige tjenester i medlemsstaten, og skal overvåke overføringen av beløp eller administrative utbetalinger til foretak som har krav på å motta betaling fra fondet.

Vedlegg VIII

Krav til opplysninger som skal gis i samsvar med artikkel 102 (opplysningskrav for avtaler)

A. Krav til opplysninger for tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn overføringstjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester.

Tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn overføringstjenester som brukes til levering av

maskin-til-maskin-tjenester, skal gi følgende opplysninger:

- 1) Som en del av de viktigste kjennetegnene ved hver enkelt tjeneste som tilbys, eventuelle minstenivåer for tjenestekvalitet i den grad slike tilbys, og for andre tjenester enn internettilgangstjenester, de særlige kvalitetsparametrene som garanteres.

Dersom ingen minstenivåer for tjenestekvalitet tilbys, skal det gis en erklæring om dette.
- 2) Som en del av prisopplysningene, dersom og i den utstrekning det er relevant, de respektive prisene for aktivering av den elektroniske kommunikasjonstjenesten og for eventuelle gjentatte eller forbruksrelaterte gebyrer.
- 3) Som en del av opplysningene om avtalens varighet og vilkårene for fornyelse og heving av avtalen, herunder mulige oppsigelsesgebyrer, i den grad slike vilkår gjelder:
 - i) Eventuell minstebruk eller minste varighet som kreves for å kunne utnytte reklameframstøt.
 - ii) Eventuelle gebyrer knyttet til skifting og kompensasjons- og tilbakebetalingsordninger for forsinkelser eller misbruk i forbindelse med skifting, samt opplysninger om de respektive framgangsmåtene.
 - iii) Opplysninger om retten til forbrukere som bruker forhåndsbetalte tjenester til på anmodning å få tilbakebetalt det eventuelt gjenstående beløpet i forbindelse med skifting, som fastsatt i artikkel 106 nr. 6.
 - iv) Eventuelle avgifter ved tidlig heving av avtalen, herunder opplysninger om opplåsing av terminalutstyret og eventuell kostnadsdekning i forbindelse med terminalutstyr.
- 4) Eventuelle kompensasjons- og tilbakebetalingsordninger, herunder eventuelt uttrykkelig henvisning til forbrukerrettigheter, som gjelder dersom de avtalefestede kvalitetsnivåene på tjenestene ikke er oppfylt, eller dersom tilbyderen ikke i tilstrekkelig grad reagerer på en sikkerhetshendelse, trussel eller sårbarhet.
- 5) Hvilken type tiltak som tilbyderen kan tenkes å treffe i forbindelse med sikkerhets- eller integritetshendelser, trusler eller sårbarheter.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- B. Krav til opplysninger for tilbydere av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester
- I. I tillegg til kravene fastsatt i del A skal tilbydere av internettilgangstjenester og offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester gi følgende opplysninger:
- 1) Som en del av de viktigste kjennetegnene ved hver enkelt tjeneste som tilbys:
 - i) Eventuelle minstenivåer for tjenestekvalitet i den grad slike tilbys, og idet det tas størst mulig hensyn til BERECS retningslinjer vedtatt i samsvar med artikkel 104 nr. 2 om,
 - når det gjelder internettilgangstjenester: minst ventetid, ustabilitet, pakketap,
 - når det gjelder offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester, dersom de utøver kontroll over minst noen elementer av nettet eller har en tjenestenivåavtale for dette formål med foretak som tilbyr tilgang til nett: minst tidspunktet for førstegangstilknytning, sannsynlighet for svikt og forsinkelser i anropssignal i samsvar med vedlegg X, og
 - ii) uten at det berører sluttbrukernes rett til å bruke terminalutstyr etter eget valg i samsvar med artikkel 3 nr. 1 i forordning (EU) 2015/2120, eventuelle vilkår, herunder avgifter, som pålegges av tilbyderen for bruk av terminalutstyr som er levert.
 - 2) Som en del av prisopplysningene, dersom og i den utstrekning det er relevant, de respektive prisene for aktivering av den elektroniske kommunikasjonstjenesten og for eventuelle gjentatte eller forbruksrelaterede gebyrer:
 - i) Opplysninger om den eller de særlige takstplanene i henhold til avtalen og, for hver slik takstplan, typen tjenester som tilbys, herunder eventuelt kommunikasjonsvolumer (for eksempel MB, minutter, meldinger) per faktureringsperiode, og prisen for ytterligere kommunikasjonsenheter.
 - ii) Når det gjelder takstplaner med et forhåndsfastsatt kommunikasjonsvolum, forbrukernes mulighet til å utsette eventuelt ubenyttet volum fra foregående faktureringsperiode til påfølgende faktureringsperiode, dersom denne muligheten er angitt i avtalen.
 - iii) Ressurser for å sikre tydelig informasjon i fakturaene og overvåke forbruksnivået.
 - iv) Opplysninger om takster for alle numre eller tjenester som er underlagt særskilte prisvilkår; for visse kategorier tjenester kan vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, dessuten kreve at slike opplysninger gis umiddelbart før et anrop koples opp, eller før tilkopling til tjenestetilbyderen.
 - v) For kombinerte tjenester og pakker som omfatter både tjenester og terminalutstyr, prisen på de enkelte elementene i pakken i den utstrekning de også markedsføres separat.
 - vi) Nærmere opplysninger og vilkår, herunder avgifter, for ettersalgstjeneste, vedlikehold og kundeservice.
 - vii) På hvilken måte ajourførte opplysninger om alle gjeldende takster og vedlikeholdskostnader kan innhentes.
- 3) Som en del av opplysningene om varigheten av avtalen om kombinerte tjenester og vilkårene for fornyelse og heving av avtalen, eventuelt vilkårene for heving av pakken eller elementene i den.
- 4) Uten at det berører artikkel 13 i forordning (EU) 2016/679, opplysninger om hvilke personopplysninger som skal framlegges før utførelse av tjenesten eller samles inn i forbindelse med levering av tjenesten.
- 5) Nærmere opplysninger om produkter og tjenester som er utformet for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, og hvordan oppdateringer av disse opplysningene kan innhentes.
- 6) Hvordan en framgangsmåte for tvisteløsning i samsvar med artikkel 25 innledes, herunder nasjonale tvister og tverrnasjonale tvister.
- II. I tillegg til kravene fastsatt i del A og under punkt I, skal tilbydere av offentlig tilgjengelige nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester også gi følgende opplysninger:
- 1) Eventuelle begrensninger i tilgangen til nødmeldingstjenester eller opplysninger om lokalisering av anrop som skyldes manglende teknisk gjennomførbarhet i den grad tjenesten gir sluttbrukerne mulighet til å innlede anrop til et nummer i en nasjonal eller internasjonal nummerplan.
 - 2) Sluttbrukerens rett til å bestemme om deres personopplysninger skal oppføres i

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

en katalog, og om hvilke typer opplysninger som berøres, i samsvar med artikkel 12 i direktiv 2002/58/EF.

III. I tillegg til kravene fastsatt i del A og under punkt I, skal tilbydere av internettilgangstjenester også gi de opplysningene som kreves i henhold til artikkel 4 nr. 1 i forordning (EU) nr. 2015/2120.

Vedlegg IX

Opplysninger som skal offentliggjøres i samsvar med artikkel 103 (innsyn og offentliggjøring av opplysninger)

Vedkommende myndighet, eventuelt i samarbeid med den nasjonale reguleringsmyndigheten, har ansvar for å sikre at opplysningene i dette vedlegg offentliggjøres i samsvar med artikkel 103. Det er vedkommende myndighet, eventuelt i samarbeid med den nasjonale reguleringsmyndigheten, som skal beslutte hvilke opplysninger som skal offentliggjøres av tilbydere av internettilgangstjenester eller offentlig tilgjengelige person-til-person-kommunikasjonstjenester, og hvilke opplysninger som skal offentliggjøres av vedkommende myndighet selv, eventuelt i samarbeid med den nasjonale reguleringsmyndigheten, for å sikre at alle sluttbrukere kan foreta et begrunnet valg. Dersom det anses hensiktsmessig, kan vedkommende myndigheter, eventuelt i samarbeid med nasjonale reguleringsmyndigheter, oppfordre til egenregulerings- eller samregulerings tiltak før eventuelle forpliktelser pålegges.

1. Kontaktopplysninger for foretaket
2. Beskrivelse av tjenestene som tilbys

2.1. Omfanget av de tjenestene som tilbys, samt de viktigste kjennetegnene ved hver tjeneste som leveres, herunder eventuelle minstenivåer for tjenestekvalitet dersom dette tilbys, og eventuelle begrensninger som pålegges av tilbyderen for bruk av terminalutstyr som er levert.

2.2. Takster for de tjenestene som tilbys, herunder opplysninger om kommunikasjonsvolumer (for eksempel begrensninger på databruk, antall samtaleminutter, antall meldinger) i særlige takstplaner, og gjeldende takster for ytterligere kommunikasjonsenheter, numre eller tjenester som er underlagt særlige prisvilkår, gebyrer for tilgang og vedlikehold, alle typer avgifter for bruk, særlige og målrettede takstordninger og eventuelle ekstraavgifter, samt kostnader i forbindelse med terminalutstyr.

2.3. Ettersalgstjenester, vedlikehold og kundeservice som tilbys og kontaktopplysninger for dette.

2.4. Standard avtalevilkår, herunder avtalens løpetid, gebyrer ved tidlig heving av avtalen, rettigheter knyttet til heving av pakketilbud eller elementer i en pakke, og framgangsmåter og direkte gebyrer knyttet til overføring av numre og andre identifikatorer, dersom det er relevant.

2.5. Dersom foretaket er tilbyder av nummerbaserte person-til-person-kommunikasjonstjenester, opplysninger om tilgang til nødmeldingstjenester og lokalisering av anrop, eller enhver begrensning av sistnevnte. Dersom foretaket er tilbyder av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester, opplysninger om i hvilken grad tilgang til nødmeldingstjenester kan støttes eller ikke.

2.6. Detaljerte opplysninger om produkter og tjenester, herunder eventuelle funksjoner, praksis, retningslinjer og framgangsmåter og endringer i driften av tjenesten, særlig utformet for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, i samsvar med unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester.

3. Tvisteløsningsordninger, herunder ordninger utarbeidet av foretaket.

Vedlegg X

For foretak som tilbyr tilgang til et offentlig elektronisk kommunikasjonsnett

Parametere for tjenestekvalitet

Parametere for tjenestekvalitet, definisjoner og målemetoder nevnt i artikkel 104

Parameter (merknad 1)	Definisjon	Målemetode
Leveringstid for førstegangstilknytning	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Feilprosent per aksesslinje	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Feilrettingstid	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057

For tilbydere av person-til-person-kommunikasjonstjenester som utøver kontroll over minst noen elementer av nettet eller har en tjenestenivå-

avtale for dette formål med foretak som tilbyr tilgang til nett

Parameter (merknad 2)	Definisjon	Målemetode
Oppsettingstid for samtaler	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Klage på regning	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Kvalitet på taleforbindelse	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Prosent avbrutte anrop	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Prosent mislykkede anrop (merknad 2)	ETSI EG 202 057	ETSI EG 202 057
Sannsynlighet for svikt		
Forsinkelser i anropssignal		

Versjon 1.3.1 av ETSI EG 202 057-1 (juli 2008)

For tilbydere av internettilgangstjenester

Parameter	Definisjon	Målemetode
Ventetid (forsinkelse)	ITU-T Y.2617	ITU-T Y.2617
Ustabilitet	ITU-T Y.2617	ITU-T Y.2617
Pakketap	ITU-T Y.2617	ITU-T Y.2617

Merknad 1

Parametrene skal gjøre det mulig å analysere ytelsen på regionalt nivå (dvs. ikke under nivå 2 i nomenklaturen over regionale statistikkenheter (NUTS), utarbeidet av Eurostat).

Merknad 2

Medlemsstatene kan beslutte ikke å kreve ajourførte opplysninger med hensyn til ytelse for disse to parametrene dersom det foreligger bevis på at ytelsen på disse to områdene er tilfredsstillende.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Vedlegg XI

Samvirkningsevne mellom bilradiomottakere og forbrukerutstyr for digitalfjernsyn nevnt i artikkel 113

1. Felles krypteringsalgoritme og mottak av ukrypterte signaler

Alt forbrukerutstyr som er beregnet på mottak av digitalfjernsynssignaler (det vil si jordbaserte signaler eller fra kabel eller satelitt), som selges eller leies eller på annen måte gjøres tilgjengelig i Unionen, og som kan dekryptere digitalfjernsynssignaler, skal kunne

 - a) dekryptere slike signaler i samsvar med en felles europeisk krypteringsalgoritme som forvaltes av en anerkjent europeisk standardiseringsorganisasjon (for tiden ETSI),
 - b) vise signaler som er blitt overført ukryptert, forutsatt at leieren overholder gjeldende leieavtale dersom utstyret er leid.
2. Samvirkningsevne for digitalfjernsynsapparater

Alle digitalfjernsynsapparater med innebygd skjerm hvis synlige diagonal er over 30 cm og som markedsføres for salg eller utleie i

Unionen, skal være utstyrt med minst én kontakt for åpent grensesnitt (som enten er standardisert av, eller som er i samsvar med en standard vedtatt av, en anerkjent europeisk standardiseringsorganisasjon, eller er i samsvar med en bransjespesifikasjon) som muliggjør enkel tilkobling av tilleggsutstyr, og som kan overføre alle deler av et digitalfjernsynssignal, herunder informasjon i forbindelse med interaktive tjenester og tjenester med betinget tilgang.

3. Samvirkningsevne for bilradiomottakere

Alle bilradiomottakere som er integrert i et nytt kjøretøy i gruppe M som er gjort tilgjengelig på markedet for salg eller utleie i Unionen fra 21. desember 2020, skal ha en mottaker som kan motta og gjengi minst radiotjenester som tilbys via digital jordbasert kringkasting over radio. Mottakere som er i samsvar med harmoniserte standarder eller deler av slike som det er offentliggjort henvisninger til i *Den europeiske unions tidende*, skal anses å oppfylle kravet som omfattes av disse standardene eller deler av dem.

Vedlegg XII

Del A

Opphevede direktiver med liste over endringsdirektiver

(nevnt i artikkel 125)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF
(EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/140/EF
(EUT L 337 av 18.12.2009, s. 37)

Artikkel 1

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 544/2009
(EUT L 167 av 29.6.2009, s. 12)

Artikkel 2

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 717/2007
(EUT L 171 av 29.6.2007, s. 32)

Artikkel 10

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF
(EFT L 108 av 24.4.2002, s. 21)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/140/EF
(EUT L 337 av 18.12.2009, s. 37)

Artikkel 3 og vedlegg

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF
(EFT L 108 av 24.4.2002, s. 7)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/140/EF
(EUT L 337 av 18.12.2009, s. 37)

Artikkel 2

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF
(EFT L 108 av 24.4.2002, s. 51)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/136/EF
(EUT L 337 av 18.12.2009, s. 11)

Artikkel 1 og vedlegg I

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120
(EUT L 310 av 26.11.2015, s. 1)

Artikkel 8

Del B

Frister for innarbeiding i nasjonal rett og anvendelsesdatoer

(nevnt i artikkel 125)

Direktiv	Frist for innarbeiding	Anvendelsesdato
2002/19/EF	24. juli 2003	25. juli 2003
2002/20/EF	24. juli 2003	25. juli 2003
2002/21/EF	24. juli 2003	25. juli 2003
2002/22/EF	24. juli 2003	25. juli 2003

Vedlegg XIII

Sammenligningstabell

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
Artikkel 1 nr. 1, 2 og 3				Artikkel 1 nr. 1, 2 og 3
Artikkel 1 nr. 3a				Artikkel 1 nr. 4
Artikkel 1 nr. 4 og 5				Artikkel 1 nr. 5 og 6
Artikkel 2 bokstav a)				Artikkel 2 nr. 1
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 2
Artikkel 2 bokstav b)				Artikkel 2 nr. 3
Artikkel 2 bokstav c)				Artikkel 2 nr. 4
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 5
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 6
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 7
Artikkel 2 bokstav d)				Artikkel 2 nr. 8

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
Artikkel 2 bokstav da)				Artikkel 2 nr. 9
Artikkel 2 bokstav e)				Artikkel 2 nr. 10
Artikkel 2 bokstav ea)				Artikkel 2 nr. 11
Artikkel 2 bokstav f)				Artikkel 2 nr. 12
Artikkel 2 bokstav g)				—
Artikkel 2 bokstav h)				Artikkel 2 nr. 13
Artikkel 2 bokstav i)				Artikkel 2 nr. 14
Artikkel 2 bokstav j)				—
Artikkel 2 bokstav k)				—
Artikkel 2 bokstav l)				—
Artikkel 2 bokstav m)				Artikkel 2 nr. 15
Artikkel 2 bokstav n)				Artikkel 2 nr. 16
Artikkel 2 bokstav o)				Artikkel 2 nr. 17
Artikkel 2 bokstav p)				Artikkel 2 nr. 18
Artikkel 2 bokstav q)				Artikkel 2 nr. 19
Artikkel 2 bokstav r)				Artikkel 2 nr. 20
Artikkel 2 bokstav s)				Artikkel 2 nr. 31
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 22
Artikkel 3 nr. 1				Artikkel 5 nr. 1
—	—	—	—	Artikkel 5 nr. 2
Artikkel 3 nr. 2				Artikkel 6 nr. 1
Artikkel 3 nr. 3				Artikkel 6 nr. 2
Artikkel 3 nr. 3a første ledd				Artikkel 8 nr. 1
—	—	—	—	Artikkel 8 nr. 2
—	—	—	—	Artikkel 7 nr. 1
Artikkel 3 nr. 3a andre ledd				Artikkel 7 nr. 2 og 3
Artikkel 3 nr. 3a tredje ledd				Artikkel 9 nr. 1 og 3
—	—	—	—	Artikkel 9 nr. 2
Artikkel 3 nr. 3b				Artikkel 10 nr. 1

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
Artikkel 3 nr. 3c				Artikkel 10 nr. 2
Artikkel 3 nr. 4				Artikkel 5 nr. 3
Artikkel 3 nr. 5				Artikkel 11
Artikkel 3 nr. 6				Artikkel 5 nr. 4
Artikkel 4				Artikkel 31
Artikkel 5				Artikkel 20
—	—	—	—	Artikkel 22
Artikkel 6				Artikkel 23
Artikkel 7				Artikkel 32
Artikkel 7a				Artikkel 33
—	—	—	—	Artikkel 33 nr. 5 bokstav c)
Artikkel 8 nr. 1 og 2				Artikkel 3 nr. 1 og 2
Artikkel 8 nr. 5				Artikkel 3 nr. 3
Artikkel 8a nr. 1 og 2				Artikkel 4 nr. 1 og 2
—	—	—	—	Artikkel 4 nr. 3
Artikkel 8a nr. 3				Artikkel 4 nr. 4
—	—	—	—	Artikkel 29
Artikkel 9 nr. 1 og 2				Artikkel 45 nr. 1 og 2
—	—	—	—	Artikkel 45 nr. 3
Artikkel 9 nr. 3				Artikkel 45 nr. 4
Artikkel 9 nr. 4 og 5				Artikkel 45 nr. 5 og 6
Artikkel 9 nr. 6 og 7				—
Artikkel 9a				—
Artikkel 9b nr. 1 og 2				Artikkel 51 nr. 1 og 2
Artikkel 9b nr. 3				Artikkel 51 nr. 4
—	—	—	—	Artikkel 51 nr. 3
Artikkel 10 nr. 1				Artikkel 95 nr. 1
Artikkel 10 nr. 2				Artikkel 95 nr. 3

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
—	—	—	—	Artikkel 95 nr. 2
—	—	—	—	Artikkel 95 nr. 4
—	—	—	—	Artikkel 95 nr. 5
—	—	—	—	Artikkel 95 nr. 6
Artikkel 10 nr. 3				Artikkel 95 nr. 7
Artikkel 10 nr. 4				Artikkel 95 nr. 8
Artikkel 10 nr. 5				—
Artikkel 11				Artikkel 43
Artikkel 12 nr. 1				Artikkel 44 nr. 1
Artikkel 12 nr. 2				—
Artikkel 12 nr. 3				Artikkel 61 nr. 2
Artikkel 12 nr. 4				—
Artikkel 12 nr. 5				Artikkel 44 nr. 2
Artikkel 13				Artikkel 17
Artikkel 13a nr. 1, 2 og 3				Artikkel 40 nr. 1, 2 og 3
Artikkel 13a nr. 4				—
—				Artikkel 40 nr. 5
—	—	—	—	Artikkel 40 nr. 4
Artikkel 13b nr. 1, 2 og 3				Artikkel 41 nr. 1, 2 og 3
—	—	—	—	Artikkel 41 nr. 4
Artikkel 13b nr. 4				Artikkel 41 nr. 7
—	—	—	—	Artikkel 41 nr. 5
—	—	—	—	Artikkel 41 nr. 6
Artikkel 14				Artikkel 63
Artikkel 15 nr. 1, 2 og 3				Artikkel 64 nr. 1, 2 og 3
Artikkel 15 nr. 4	—	—	—	—
—	—	—	—	Artikkel 66
Artikkel 16				Artikkel 67
Artikkel 17				Artikkel 39

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
Artikkel 18				—
Artikkel 19				Artikkel 38
Artikkel 20				Artikkel 26
Artikkel 21 nr. 1				Artikkel 27 nr. 1
Artikkel 21 nr. 2 første og andre ledd				Artikkel 27 nr. 2
Artikkel 21 nr. 2 tredje ledd				Artikkel 27 nr. 3
Artikkel 21 nr. 2 fjerde og femte ledd				Artikkel 27 nr. 4
—				Artikkel 27 nr. 5
Artikkel 21 nr. 3				—
Artikkel 21 nr. 4				Artikkel 27 nr. 6
Artikkel 21a				Artikkel 29
Artikkel 22 nr. 1				Artikkel 118 nr. 1
Artikkel 22 nr. 2				Artikkel 118 nr. 3
Artikkel 22 nr. 3				Artikkel 118 nr. 4
—	—	—	—	Artikkel 11 nr. 2
—	—	—	—	Artikkel 118 nr. 5
—	—	—	—	Artikkel 117
Artikkel 23				Artikkel 119
Artikkel 24				Artikkel 120 nr. 1 og 2
Artikkel 25				Artikkel 122 nr. 1
Artikkel 26				Artikkel 125
Artikkel 28				Artikkel 124
Artikkel 29				Artikkel 127
Artikkel 30				Artikkel 128
Vedlegg II				—
	Artikkel 1			Artikkel 1 nr. 1
	Artikkel 2 nr. 1			—
	Artikkel 2 nr. 2			Artikkel 2 nr. 22
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 23

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 24
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 25
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 26
	Artikkel 3 nr. 1			Artikkel 12 nr. 1
	Artikkel 3 nr. 2 første punktum			Artikkel 12 nr. 2
	Artikkel 3 nr. 2 andre, tredje og fjerde punktum			Artikkel 12 nr. 3
	Artikkel 3 nr. 3			Artikkel 12 nr. 4
—	—	—	—	
	Artikkel 4			Artikkel 15
	Artikkel 5 nr. 1			Artikkel 46 nr. 1
—	—	—	—	Artikkel 46 nr. 2 og 3
	Artikkel 5 nr. 2 første ledd			Artikkel 48 nr. 1
	Artikkel 5 nr. 2 andre ledd første punktum			Artikkel 48 nr. 2
	Artikkel 5 nr. 2 tredje ledd			Artikkel 48 nr. 5
	Artikkel 5 nr. 2 andre ledd annet punktum			Artikkel 48 nr. 3
—	—	—	—	Artikkel 48 nr. 4
	Artikkel 5 nr. 3			Artikkel 48 nr. 6
	Artikkel 5 nr. 4 og 5			Artikkel 93 nr. 4 og 5
	Artikkel 5 nr. 6			Artikkel 52
—	—	—	—	Artikkel 93
	Artikkel 6 nr. 1, 2, 3 og 4			Artikkel 13
—	—	—	—	Artikkel 47
	Artikkel 7			—
	—			Artikkel 55
	Artikkel 8			Artikkel 36

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
	Artikkel 9			Artikkel 14
	Artikkel 10			Artikkel 30
—	—	—	—	
	Artikkel 11			Artikkel 21
	Artikkel 12			Artikkel 16
	Artikkel 13			Artikkel 42
—	—	—	—	Artikkel 94
	Artikkel 14 nr. 1			Artikkel 18
	Artikkel 14 nr. 2			Artikkel 19
	Artikkel 15			Artikkel 120 nr. 3 og 4
	Artikkel 16			—
	Artikkel 17			—
	Artikkel 18			—
	Artikkel 19			—
	Artikkel 20			—
	Vedlegg			Vedlegg I
		Artikkel 1 nr. 1 og 2		Artikkel 1 nr. 2 og 3
		Artikkel 2 bokstav a)		Artikkel 2 nr. 27
		Artikkel 2 bokstav b)		Artikkel 2 nr. 28
		Artikkel 2 bokstav c)		Artikkel 2 nr. 29
		Artikkel 2 bokstav d)		—
		Artikkel 2 bokstav e)		Artikkel 2 nr. 30
		Artikkel 3		Artikkel 59
		Artikkel 4		Artikkel 60
		Artikkel 5		Artikkel 61
		Artikkel 6		Artikkel 62
				—

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
		Artikkel 8		Artikkel 68
		Artikkel 9		Artikkel 69
		Artikkel 10		Artikkel 70
		Artikkel 11		Artikkel 71
—	—	—	—	Artikkel 72
		Artikkel 12		Artikkel 73
		Artikkel 13		Artikkel 74
—	—	—	—	Artikkel 75
—	—	—	—	Artikkel 76
		Artikkel 13a		Artikkel 77
		Artikkel 13b		Artikkel 78
—	—	—	—	Artikkel 80
—	—	—	—	Artikkel 81
		Artikkel 14		—
		Artikkel 15		Artikkel 120 nr. 5
		Artikkel 16 nr. 1		—
		Artikkel 16 nr. 2		Artikkel 121 nr. 4
		Artikkel 17		—
		Artikkel 18		—
		Artikkel 19		—
		Artikkel 20		—
		Vedlegg I		Vedlegg II
		Vedlegg II		—
—	—	—	—	Vedlegg III
			Artikkel 1	Artikkel 1 nr. 4 og 5
			Artikkel 2 bokstav a)	—
			Artikkel 2 bokstav c)	Artikkel 2 nr. 32
			Artikkel 2 bokstav d)	Artikkel 2 nr. 33

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
			Artikkel 2 bokstav f)	Artikkel 2 nr. 34
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 35
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 37
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 38
—	—	—	—	Artikkel 2 nr. 39
—	—	—	—	Artikkel 84
—	—	—	—	Artikkel 85
			Artikkel 3	Artikkel 86 nr. 1 og 2
			Artikkel 4	—
			Artikkel 5	—
			Artikkel 6	—
			Artikkel 7	—
			Artikkel 8 nr. 1	Artikkel 86 nr. 3
			Artikkel 8 nr. 2	Artikkel 86 nr. 4
			Artikkel 8 nr. 3	Artikkel 86 nr. 5
			Artikkel 9	—
—	—	—	—	Artikkel 87
			Artikkel 10	Artikkel 88
			Artikkel 11	—
			Artikkel 12	Artikkel 89
			Artikkel 13	Artikkel 90
			Artikkel 14	Artikkel 91
			Artikkel 15	Artikkel 122 nr. 2 og 3
			Artikkel 17	—
—	—	—	—	Artikkel 99
—	—	—	—	Artikkel 101
			Artikkel 20 nr. 1	Artikkel 102
			Artikkel 20 nr. 2	Artikkel 105 nr. 3
			Artikkel 21	Artikkel 103

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
			Artikkel 22	Artikkel 104
			Artikkel 23	Artikkel 108
			Artikkel 23a	Artikkel 111
			Artikkel 24	Artikkel 113
			Artikkel 25	Artikkel 112
			Artikkel 26	Artikkel 109
			Artikkel 27	—
			Artikkel 27a	Artikkel 96
			Artikkel 28	Artikkel 97
			Artikkel 29	Artikkel 115
			Artikkel 30 nr. 1	Artikkel 106 nr. 2
			Artikkel 30 nr. 2	Artikkel 106 nr. 4
			Artikkel 30 nr. 3	Artikkel 106 nr. 4
			Artikkel 30 nr. 4	Artikkel 106 nr. 5
			Artikkel 30 nr. 5	Artikkel 105 nr. 1
			Artikkel 31	Artikkel 114
			Artikkel 32	Artikkel 92
			Artikkel 33	Artikkel 24
			Artikkel 34	Artikkel 25
			Artikkel 35	Artikkel 116
			Artikkel 36	Artikkel 121
			Artikkel 37	—
			Artikkel 38	—
			Artikkel 39	—
			Artikkel 40	—
			Vedlegg I	Vedlegg V
			Vedlegg II	Vedlegg VII

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

Direktiv 2002/21/EF	Direktiv 2002/20/EF	Direktiv 2002/19/EF	Direktiv 2002/22/EF	Dette direktivet
			Vedlegg III	Vedlegg IX
			Vedlegg IV	Vedlegg VI
			Vedlegg V	—
			Vedlegg VI	Vedlegg X
				Vedlegg IV

Foreløpig utgave

Vedlegg 7

Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2019/2243 av 17. desember 2019 om fastsettelse av en mal for avtalesammendraget som i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 skal brukes av tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjons-tjenester

EUROPAKOMMISJONEN HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon¹, særlig artikkel 102 nr. 3, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) For å identifisere hovedelementene i avtalesammendraget som tilbydere av offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjons-tjenester skal tilby forbrukere, svært små foretak, små foretak og ideelle organisasjoner i samsvar med artikkel 102 nr. 1 og nr. 2 i direktiv (EU) 2018/1972, bør det fastsettes en mal for hovedelementene i avtalesammendraget. Avtalesammendraget bør være enkelt å lese, forstå og sammenligne, med en felles struktur og et felles format.
- 2) Opplysningene i avtalesammendraget skal, enten de er trykt eller tilgjengelige i elektronisk form, være i samsvar med de relevante tilgjengelighetskravene i unionsretten om harmonisering av tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester som fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv (EF) 2019/882².
- 3) Avtalesammendraget skal være i samsvar med kravene som følger av regelverket for forbrukervern, som rådsdirektiv 93/13/EØF³, europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF⁴ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/

EU⁵. Videre skal det være forenlig med rettighetene og kravene som følger av regelverket for vern av personopplysninger, som europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679⁶.

- 4) For at avtalesammendraget skal være lett å lese, bør det, så sant ikke noe annet er behørig begrunnet, ikke være lengre enn det som tilsvarende én A4-side med en skriftstørrelse som er lett å lese. For tjenester i en pakke bør sammendraget ikke være lengre enn tre A4-sider med en skriftstørrelse som er lett å lese. Lengre sammendrag kan være berettiget, for eksempel for å lette tilgjengeligheten for forbrukere med nedsatt funksjonsevne. For å sikre sammenlignbarheten mellom tilbud på elektroniske kommunikasjons-tjenester bør avtalesammendraget utformes med tydelige overskrifter som de ulike elementene grupperes under. For at forbrukerne lettere kan forstå og raskt identifisere viktig informasjon, bør de relevante delene under hver overskrift beskrives i korte setninger. For å gjøre det

¹ EUT L 312 av 17.12.2018, s. 36.

² Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/882 av 17. april 2019 om tilgjengelighetskrav for produkter og tjenester (EUT L 151 av 7.6.2019, s. 70).

³ Rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler (EFT L 95 av 21.4.1993, s. 29).

⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked og om endring av rådsdirektiv 84/450/EØF, europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22).

⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter, om endring av rådsdirektiv 93/13/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF og om oppheving av rådsdirektiv 85/577/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF (EUT L 304 av 22.11.2011, s. 64).

⁶ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (EUT L 119 av 4.5.2016, s. 1).

enkelt å lese og skrive ut avtalesammendraget bør det være tilstrekkelige marger mellom kantene og selve teksten.

- 5) Hvor leselig en skrifttype er, avhenger av flere faktorer, blant annet leseavstanden, tegnenes høyde og om skrifttypen lett lar seg forstørre dersom teksten foreligger elektronisk. Ved lesing på kort avstand blir en skriftstørrelse på 10 pkt. ansett som lett leselig for mange forbrukere. Det bør være lett å skjelve overskriftene fra teksten, for eksempel ved større skrift. Vanlig brukte sans serif-skrifttyper kan brukes for å lette lesbarheten. Lesbarheten bør også sikres ved å bruke tilstrekkelig kontrast mellom skrift og bakgrunn, i samsvar med beste praksis, særlig om det brukes farger.
- 6) Selv om avtalesammendraget vanligvis skal ha en skriftstørrelse på minst 10 pkt., kan elektroniske apparater eller kanaler som brukes ved salg av elektroniske kommunikasjonstjenester, slik som forhåndsbetalte tjenester som vanligvis selges av detaljister, gjøre det nødvendig å redusere skriftstørrelsen, for eksempel for at den skal passe på emballasjen eller enheten. Forhåndsbetalte tjenester selges noen ganger i pakker med mål som vil gjøre det upraktisk å bruke en skriftstørrelse på 10 pkt.
- 7) De nødvendige opplysningene bør gis direkte i sammendraget og ikke ved henvisning til andre informasjonskilder, med mindre dette uttrykkelig framgår av veiledningen til utfylling av sammendraget. Bruk av visuelle elementer som symboler, ikoner og grafikk, eller bruk av hyperlenker og sprettoppvinduer, bør ikke redusere lesbarheten og bør ikke virke forstyrrende på en måte som leder forbrukerens oppmerksomhet bort fra innholdet i sammendraget. Innholdet i avtalesammendraget bør fokusere på de viktigste opplysningene forbrukeren trenger for å sammenligne tilbud og treffe en velbegrunnet beslutning.
- 8) Spesialisert språk, teknisk sjargong og akronymer bør unngås.
- 9) Det er av stor betydning for kundene at tjenestene beskrives på en standardisert måte. Det bør angis hvilke tjenester som omfattes av avtalesammendraget og hvilke mengder som er inkludert per faktureringsperiode, der det er relevant. Mengdene bør angi hvor mange samtaler og meldinger og hvor mye data som inngår i tjenesten, herunder tilbyderens ordning for normal bruk ved nettgjesting der dette er aktuelt. Samtaler bør måles i minutter

eller sekunder i samsvar med opplysningene tilbyderen har gitt før avtaleinngåelsen, meldinger bør måles i antall og data i megabyte eller gigabyte, der det er relevant.

- 10) Avtalesammendraget bør gi opplysninger som gjør det mulig for forbrukerne å kontakte tilbyderen, særlig ved eventuelle klager. Relevante kontaktopplysninger kan, i tillegg til e-postadresse eller telefonnummer, omfatte mulighet til å bruke elektroniske skjemaer eller andre former for direkte kontakt.
- 11) De elektroniske kommunikasjonstjenestene bør beskrives tydelig, og deres viktigste funksjoner bør angis. Der det er aktuelt, bør typen av utstyr beskrives.
- 12) I henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120⁷ skal avtaler inneholde en klar og forståelig forklaring av internetttilgangstjenestenes laveste, vanligvis tilgjengelige, høyeste og averterte nedlastings- og opplastingshastighet for fastnett, eller av internetttilgangstjenestenes anslåtte høyeste og averterte nedlastings- og opplastingshastighet for mobilnett. Artikkel 102 nr. 3 bokstav f) i direktiv (EU) 2018/1972 krever at et sammendrag av disse opplysningene skal tas med i avtalesammendraget. Avtalesammendraget bør omfatte internetttilgangstjenestenes laveste, vanligvis tilgjengelige og høyeste nedlastings- og opplastingshastighet for fastnett, og internetttilgangstjenestenes anslåtte høyeste nedlastings- og opplastingshastighet for mobilnett.
- 13) Artikkel 4 nr. 1 bokstav e) i forordning (EU) 2015/2120 krever at en avtale som omfatter internetttilgangstjenester, må gi en klar og forståelig forklaring av klageadgangen som forbrukeren har i henhold til nasjonal lovgivning dersom det er avvik mellom internetttilgangstjenestens faktiske ytelse og ytelsen som er angitt i avtalen. Artikkel 102 nr. 3 bokstav f) i direktiv (EU) 2018/1972 krever at et sammendrag av denne forklaringen skal tas med i avtalesammendraget. Avtalesammendraget bør omfatte et sammendrag av klageadgangen som forbrukeren har i henhold til nasjonal lovgivning dersom det er avvik mellom internet-

⁷ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/2120 av 25. november 2015 om fastsettelse av tiltak for tilgang til et åpent internett og sluttbrukerpriser for regulert kommunikasjon innenfor EU og om endring av direktiv 2002/22/EF om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og forordning (EU) nr. 531/2012 om gjestning i offentlige mobilkommunikasjonsnett i Unionen (EUT L 310 av 26.11.2015, s. 1).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

tilgangstjenestens faktiske ytelse når det gjelder hastighet eller andre parametere for tjenestekvalitet, og ytelsen som er angitt i avtalen.

- 14) Opplysninger om prisen bør omfatte prisen for aktivering, gjentatte og forbruksrelaterte gebyrer som pris per faktureringsperiode og per måned for å gjøre sammenligning mulig, eventuelle rabatter samt prisen på utstyr der det er relevant. Om det dreier seg om en rabattpris, bør dette angis tydelig, med opplysninger om hvor lenge rabatten varer og den fulle prisen uten rabatten. Opplysninger om takster som ikke omfattes av den gjentatte prisen, kan være omfattende, og i sammendraget bør det være tilstrekkelig å angi at disse opplysningene er tilgjengelige separat som del av de fullstendige opplysningene før avtaleinngåelse, for eksempel i elektronisk form.
- 15) Opplysningene om vilkår for heving under overskriften «Varighet, fornyelse og heving» bør vise til heving av avtalen, inkludert pakketilbud, som følge av at avtaleperioden utløper eller avtalen sies opp, der dette er relevant i henhold til unionsretten og nasjonal rett, herunder eventuelle gebyrer ved tidlig heving av avtalen og opplysninger om opplåsing av terminalutstyret.
- 16) Dersom det finnes omfattende og variert informasjon om forskjellige produkter og tjenester for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne, kan avtalesammendraget angi at slike detaljerte opplysninger er tilgjengelige separat, for eksempel i elektronisk form.
- 17) I det valgfrie avsnittet med andre relevante opplysninger kan tilbyderne ta med ytterligere opplysninger som i henhold til unionsretten eller nasjonal rett skal gis før en forbruker blir bundet av en avtale eller et tilsvarende tilbud. Dette kan eksempelvis omfatte opplysninger om skifte av tilbyder, sikkerhet, håndtering av personopplysninger, energiforbruk eller utslipp av karbondioksid. Når medlemsstatene utøver friheten til å beholde eller innføre bestemmelser i nasjonal rett om forhold som ikke omfattes av artikkel 102 i direktiv (EU) 2018/1972, kan tilbyderne ta med de aktuelle opplysningene i dette frivillige avsnittet.
- 18) I henhold til artikkel 123 i direktiv (EU) 2018/1972 skal Kommisjonen regelmessig gjennomgå anvendelsen av denne gjennomføringsforordningen som del av rapporten om anvendelsen av avdeling III i del III av det nevnte direktivet.

19) Det er holdt samråd med Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon.

20) Tiltakene fastsatt i denne forordningen er i samsvar med uttalelse fra Kommunikasjonskomiteen.

VEDTATT DENNE FORORDNINGEN:

Artikkel 1

Mal for avtalesammendraget

Tilbydere av andre offentlig tilgjengelige elektroniske kommunikasjonstjenester enn overførings-tjenester som brukes til levering av maskin-til-maskin-tjenester, skal utarbeide avtalesammendraget ved bruk av malen fastsatt i vedleggets del A, i samsvar med veiledningen fastsatt i vedleggets del B.

Artikkel 2

Presentasjon av innhold

1. Med mindre det er behørig begrunnet, skal avtalesammendraget ikke være lengre enn det som tilsvarer én A4-side ved utskrift. Når tjenester, eller tjenester og terminalutstyr, som inneholder minst en internettilgangstjeneste eller en offentlig tilgjengelig nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste, settes sammen som en pakke i én enkelt avtale, skal avtalesammendraget ikke være lengre enn det som tilsvarer tre A4-sider ved utskrift, med mindre noe annet er behørig begrunnet.
2. Opplysningene i avtalesammendraget skal gis i stående format og i den rekkefølgen som framgår av overskriftene angitt i vedlegget. Skrifttypen som brukes, skal gjøre teksten lett å lese. Skriftstørrelsen skal være minst 10 pkt. I behørig begrunnede tilfeller kan skriftstørrelsen være mindre, og i så fall må det være mulig å forstørre avtalesammendraget elektronisk eller på forespørsel få det tilsendt med en skriftstørrelse på minst 10 pkt.
3. Innholdet i avtalesammendraget skal være lett å lese, med tilstrekkelig kontrast mellom skrift og bakgrunn, særlig om det brukes farger. Visuelle elementer må ikke dekke teksten.
4. Avtalesammendraget skal utarbeides på et språk som er lett å lese og forstå for forbrukerne. Avtalesammendraget skal fokusere på de viktigste opplysningene forbrukeren trenger for å sammenligne tilbud og treffe en velbegrunnet beslutning.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

5. Overskriftene må kunne skjernes tydelig fra teksten.

Denne forordningen er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Artikkel 3

Ikrafttredelse og anvendelse

Denne forordningen trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i *Den europeiske unjons tidende*.

Den får anvendelse fra 21. desember 2020.

Utferdiget i Brussel 17. desember 2019.

For Kommisjonen

Ursula Von der Leyen

President

Vedlegg

Mal for avtalesammendrag

DEL A – Mal

[Navn på tjenesten]	[Tilbyder/tilbyderens logo] [Kontaktopplysninger]
---------------------	--

Avtalesammendrag

- Dette avtalesammendraget viser de viktigste elementene ved dette tjenestetilbudet, slik EU-retten krever⁸.
- Det skal gjøre det enklere å sammenligne tilbud om forskjellige tjenester.
- Fullstendige opplysninger om tjenesten er gitt i andre dokumenter.

Tjenester og utstyr

[...]

Internettjenestenes hastighet samt tilgjengelige rettsmidler

[...]

Pris

[...]

Varighet, fornyelse og heving

[...]

Funksjoner for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne

[...]

Andre relevante opplysninger

[...]

bart over overskriften «Avtalesammendrag». Navnet på tilbyderen skal følge rett etter navnet på de(n) elektroniske kommunikasjonstjenesten(e). Tilbyderen kan sette inn sin logo til høyre for overskriften «Avtalesammendrag». De tre innledende setningene utgjør en integrert del av avtalesammendraget og skal ikke endres.

Tilbyderens navn, adresse og direkte kontaktopplysninger samt direkte kontaktopplysninger ved eventuelle klager dersom disse opplysningene er forskjellige, skal stå under tilbyderens navn. Avtalesammendraget skal dateres.

Dersom avtalen ikke omfatter levering av terminalutstyr, skal henvisningen til utstyr under overskriften «Tjenester og utstyr» slettes, eller det skal angis at den ikke er relevant. Dersom avtalen ikke omfatter en internettilgangstjeneste, skal avsnittet «Internettjenestenes hastighet samt tilgjengelige rettsmidler» slettes, eller det skal angis at det ikke er relevant. Dersom det ikke gis andre opplysninger, skal avsnittet «Andre relevante opplysninger» slettes, eller det skal angis at det ikke er relevant.

Kursiv brukes i del A for å vise at de ovennevnte overskriftene og opplysningene som hører inn under dem, ikke er obligatoriske i alle tilfeller. Hakeparentesene i del A skal erstattes med opplysningene det bes om.

Avsnittet «Tjenester og utstyr»

Beskriv her de viktigste kjennetegnene ved de(n) elektroniske kommunikasjonstjenesten(e), for eksempel fasttelefoni, mobiltelefoni, mobil internettilgang, fast internettilgang, overføringstjenester for TV-kringkasting eller

⁸ Artikkel 102 nr. 3 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36).

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester. For produkter som inngår i pakker i henhold til artikkel 107 i direktiv (EU) 2018/1972, skal også typen av terminalutstyr samt tjenester som bestillingsvideo eller andre medietjenester, beskrives der det er aktuelt. Ved overføringstjenester for TV-kringkasting samt pakker som omfatter slike tjenester, kan det gis en beskrivelse av hvilke typer TV-pakker som tilbys, dersom det ikke er mulig å angi alle kanalene som inngår i pakken. For pakker skal tjenestene oppføres i den rekkefølgen som er angitt i dette avsnittet. Der det er aktuelt, skal beskrivelsen omfatte mengden eller antallet anrop, meldinger og data samt tilbyderens ordning for normal bruk ved nettgjesting.

Avsnittet «Internettjenestenes hastighet samt tilgjengelige rettsmidler»

Når tjenesten omfatter internettilgang, skal det gis et sammendrag av de opplysningene som kreves i henhold til bokstav d) og e) i artikkel 4 nr. 1 i forordning (EU) 2015/2120. Når det gjelder fast internettilgang, skal det gis opplysninger om laveste, normalt tilgjengelige og høyeste nedlastings- og opplastingshastighet for fastnett og om anslått høyeste nedlastings- og opplastingshastighet for mobilnett. Det skal gis et sammendrag av klageadgangen som forbrukeren har i henhold til nasjonal rett ved kontinuerlig eller regelmessig forekommende avvik mellom internettilgangstjenestens faktiske ytelse når det gjelder hastighet eller andre parametere for tjenestekvalitet, og ytelsen som er angitt i avtalen.

Avsnittet «Pris»

For elektroniske kommunikasjonstjenester som leveres mot direkte betaling, skal dette avsnittet omfatte prisen for å aktivere tjenesten, samt gjentatte eller forbruksrelaterte gebyrer.

For abonnementsavtaler skal det angis en gjentatt pris inklusiv avgifter per faktureringsperiode, samt per måned dersom faktureringsperioden ikke er månedlig. Eventuelle andre

faste priser, som pris for aktivering av tjenesten og for utstyret der dette er relevant, skal angis sammen med eventuelle tidsbegrensede rabatter der dette er aktuelt.

Der det er aktuelt, skal forbruksrelaterte gebyrer som gjelder etter at volumet som omfattes av den gjentatte prisen er overskredet, tas med i avtalesammendraget. Der det er aktuelt, skal opplysninger om priser for tilleggstjenester som ikke er omfattet av den gjentatte prisen, vise at disse er tilgjengelige separat.

Dersom tjenesten leveres uten direkte betaling, men som motytelse for visse forpliktelser fra brukernes side, skal dette angis.

Avsnittet «Varighet, fornyelse og heving»

Opplysninger om avtalens varighet i måneder og hovedvilkårene for at den skal fornyes eller heves som følge av at avtaleperioden utløper eller ved tidlig heving der dette er aktuelt, skal tas med i avtalesammendraget. Gebyrer ved tidlig heving av avtalen, herunder opplysninger om opplåsing av terminalutstyret, skal angis. Disse opplysningene berører ikke øvrige grunner til heving i henhold til unionsretten eller nasjonal rett, eksempelvis ved manglende svar med avtalen.

Avsnittet «Funksjoner for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne»

Det skal gis opplysninger om de viktigste produktene og tjenestene for sluttbrukere med nedsatt funksjonsevne. Så sant funksjonene er tilgjengelige, kan dette minst omfatte tekst i sanntid, totale samtalestjenester, taleformidlings-tjenester, tilgjengelig nødkommunikasjon, spesialisert utstyr, særlige gebyrer og tilgjengelige opplysninger. Der det er aktuelt, kan det angis at nærmere opplysninger er tilgjengelige separat.

Avsnittet «Andre relevante opplysninger»

Her kan tilbyderne gi eventuelle ytterligere opplysninger som i henhold til unionsretten eller nasjonal rett skal gis før en forbruker blir bundet av en avtale eller et tilsvarende tilbud.

Vedlegg 8

Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2020/1070 av 20. juli 2020 om angivelse av egenskapene til trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde i samsvar med artikkel 57 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon

EUROPAKOMMISJONEN HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon¹, særlig artikkel 57 nr. 2, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I direktiv (EU) 2018/1972 konstateres at trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde og lav effekt sannsynligvis vil ha en positiv virkning på bruk av radiospektrum og på utviklingen av trådløs kommunikasjon i Unionen, og at utbyggingen av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde bør forenkles ved at det ikke kreves tillatelse for utbyggingen.
- 2) Et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde omfatter forskjellige funksjonselementer, som en signalbehandlingsenhet, en radiofrekvensenhet, et antennesystem, kabelforbindelser og hus. I noen tilfeller kan antennesystemet eller deler av dette monteres separat fra de øvrige elementene i et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde og tilkoples ved hjelp av en eller flere egne kabler. Dette konseptet brukes for distribuerte antennesystemer eller et distribuert radiosystem som brukes av en eller flere operatører. Et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde kan være utformet for å betjene to eller flere radiospektrumbrukere.
- 3) For å sikre aksept i allmennheten og bærekraftig innføring bør trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som er omfattet av artikkel 57 nr. 1 andre leddet i direktiv (EU) 2018/1972, være minst mulig iøynefallende. For å oppnå

dette bør de enten være usynlige for allmennheten eller monteres på en diskret måte på sin bærende struktur. Ved driften bør det også sikres et høyt nivå for vern av folkehelsen, som fastsatt i rådsrekommendasjon 1999/519/EF².

- 4) I henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/53/EU³ skal radioutstyr, herunder trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde, være konstruert på en måte som sikrer vern av menneskers helse og sikkerhet.
- 5) De fysiske og tekniske egenskapene til trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som er omfattet av artikkel 57 nr. 1 andre leddet i direktiv (EU) 2018/1972, bør derfor defineres når det gjelder største volum, vektbegrensninger og maksimal utstrålt effekt. Største volum for å gjøre et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde minst mulig iøynefallende, bør fastsettes på en måte som gir mulighet til designmessig fleksibilitet og tilpasning til bærestrukturens fysiske og tekniske egenskaper.
- 6) Undersøkelsen «Light Deployment Regime for Small-Area Wireless Access Points (SAWAPs)⁴», som er utarbeidet for Kommisjonen, viser at en volumbegrensning på 30 liter bør være tilstrekkelig til å kunne romme de fleste elementene av et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde og sikre at det ikke er for

¹ EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36.

² Rådsrekommendasjon 1999/519/EF av 12. juli 1999 om begrensning av eksponering av allmennheten for elektromagnetiske felt (0 Hz–300 GHz) (EFT L 199 av 30.7.1999, s. 59).

³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/53/EU av 16. april 2014 om harmonisering av medlemsstatenes lovgivning om tilgjengeliggjøring på markedet av radioutstyr og om oppheving av direktiv 1999/5/EF (EUT L 153 av 22.5.2014, s. 62).

⁴ Smart 2018/0017, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/463e2d3d-1d8f-11ea-95ab-01aa-75ed71a1/language-en/format-PDF/source-112125706>

iøynefallende. Dette største volumet bør gjelde for alle trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som betjener en eller flere radiospektrumbrukere, og for flere trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som deler en infrastruktur med liten overflate, for eksempel en lysmast, et trafikklys, en reklametavle eller en bussholdeplass, og som på grunn av sine fysiske dimensjoner og/eller sin tetthet i et visst område kan forventes å forårsake visuell overbelastning.

- 7) Trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde skal være i samsvar med den europeiske standarden EN 62232:2017⁵ «Determination of RF field strength, power density and specific absorption rate (SAR) in the vicinity of radiocommunication base stations for the purpose of evaluating human exposure». Denne standarden beskriver en metode for å installere basestasjoner som tar hensyn til deres utstrålte effekt med henblikk på å vurdere menneskers eksponering for elektromagnetiske felt (EMF), og som overholder grenseverdiene fastsatt i rekommandasjon 1999/519/EF. Det henvises også til denne standarden i avsnitt 6.1 i den europeiske harmoniserte standarden EN 50401:2017 «Product standard to demonstrate the compliance of base station equipment with radiofrequency electromagnetic field exposure limits (110 MHz–100 GHz), when put into service» i forbindelse med vurderingen av om et trådløst tilgangspunkt som settes i drift i sitt driftsmiljø, er i samsvar med grenseverdiene for eksponering mot elektromagnetiske felt fastsatt i rekommandasjon 1999/519/EF.
- 8) Standarden EN 62232:2017 gjelder for alle typer basestasjoner som er inndelt i fem installasjonsklasser og tilsvarende ulike grenser for ekvivalent isotrop utstrålt effekt (EIRP), henholdsvis noen få milliwatt (klasse E0), 2 watt (klasse E2), 10 watt (klasse E10), 100 watt (klasse E100) og over 100 watt (klasse E+). Med tanke på sikkerhetsavstandene for installasjon som skal følges i samsvar med den nevnte standarden, og ettersom direktiv (EU) 2018/1972 fastsetter at trådløse tilgangspunkter skal ha lavt effektforbruk, bør denne forordningen bare gjelde for installasjonsklassene E0, E2 og E10. Tabell 2 i punkt 6.2.4 i EN 62232:2017 krever at den laveste utstrålende delen av antennen i klasse E10 skal være plassert minst 2,2 meter over et offentlig fotgjengerareal for å sikre at det er minst 20 cm mel-

lom antennens hovedsløyfe og kroppen til en 2 m høy person⁶.

- 9) Innendørs installasjon av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde i klasse E10, som sannsynligvis vil utnytte maksimalvolumet på 30 liter, bør av estetiske grunner bare tillates i store innendørs rom med takhøyde på minst 4 meter, som museer, stadioner, konferansesentre, lufthavner, tunnelbanestasjoner, jernbanestasjoner eller kjøpesentre.
- 10) Et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde bør ikke true stabiliteten til den bærende strukturen det er montert på, og bør derfor ikke som følge av sin vekt eller form kreve noen strukturell forsterkning av den bærende strukturen.
- 11) For å gjøre det mulig for de vedkommende myndighetene å føre tilsyn og foreta overvåking, særlig dersom flere antennesystemer er satt opp på samme sted eller ved siden av hverandre, bør enhver operatør som tar i bruk trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde i klasse E2 eller E10 i samsvar med det som er fastsatt i denne forordningen, i god tid informere den vedkommende myndigheten om installasjonen. Med henblikk på dette bør operatøren senest to uker etter installasjonen gi melding om installasjonen til den vedkommende myndigheten, og denne meldingen skal omfatte tilgangspunktens plassering og tekniske kjennetegn samt en erklæring om at installasjonen er i samsvar med bestemmelsene i denne forordningen. For å sikre en enkel prosess i alle medlemsstatene bør denne meldingen gis til ett enkelt kontaktpunkt, eksempelvis det som er opprettet i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU⁷.
- 12) Denne forordningen bør ikke berøre medlemsstatenes myndighet til å fastsette samlede EMF-nivåer som følge av samlokalisering eller aggregering i et lokalt område av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som omfattes av artikkel 57 nr. 1 andre leddet i direktiv (EU) 2018/1972, samt andre typer basestasjoner, for å sikre at de er i samsvar med gjeldende samlede eksponeringsgrenser i henhold til unionsretten, gjennom andre midler enn ved individuelle tillatelser til utbygging

⁶ Vedlegg C.3 til EN 62232:2017.

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU av 15. mai 2014 om tiltak for å redusere kostnadene ved utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (EUT L 155 av 23.5.2014, s. 1).

⁵ Gjelder frekvensområdet 110 MHz–100 GHz.

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

- av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde.
- 13) Ettersom de aktuelle standardene forventes å bli videreutviklet dersom de skal dekke trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som benytter aktive antennesystemer, bør denne typen tilgangspunkter på dette stadiet ikke omfattes av systemet med utbygging uten tillatelse.
- 14) Gjennomføringen av denne forordningen bør jevnlig overvåkes for å lette dens revisjon som følge av eventuelle ajourføringer av den europeiske standarden EN 62232 eller annen relevant utvikling i standardiseringen, særlig med hensyn til bruken av aktive antennesystemer, den teknologiske utviklingen med henblikk på den nyeste teknologien for trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde, behovet for å støtte flere frekvensbånd og felles løsninger (med flere operatører), samt eventuelle ajourføringer av rekommandasjon 1999/519/EF.
- 15) Denne forordningen bør ikke berøre nasjonale tiltak i forbindelse med sikkerhet, forsyning, respekt for privat eiendom, herunder eiernes rett til å bestemme hvordan eiendommen skal brukes, eller framføringsrettigheter i forbindelse med at et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde knyttes til fjernnett i samsvar med unionsretten.
- 16) Denne forordningen bør ikke berøre anvendelsen av mindre restriktive ordninger på nasjonalt plan for utbygging av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde.
- 17) Ettersom direktiv (EU) 2018/1972 får anvendelse fra 21. desember 2020, bør denne forordningen få anvendelse fra den samme datoen.
- 18) Tiltakene fastsatt i denne forordningen er i samsvar med uttalelse fra Kommunikasjonskomiteen.

VEDTATT DENNE FORORDNINGEN:

Artikkel 1

Ved denne forordningen fastsettes de fysiske og tekniske egenskapene til trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde nevnt i artikkel 57 nr. 1 andre leddet i direktiv (EU) 2018/1972.

Denne forordningen får ikke anvendelse på trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som har et aktivt antennesystem.

Artikkel 2

I denne forordningen menes med

- 1) «ekvivalent isotrop utstrålt effekt (EIRP)» produktet av effekten som sendes til antennen, og antenneforsterkningen i en gitt retning i forhold til en isotrop antenne (absolutt eller isotrop forsterkning),
- 2) «antennesystem» en fysisk bestanddel av et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde som utstråler radiofrekvensenergi med henblikk på å levere trådløs forbindelse til sluttbrukere,
- 3) «aktivt antennesystem (AAS)» et antennesystem der amplituden eller fasen, eller begge, mellom antenneelementene justeres kontinuerlig, noe som gir et strålingsdiagram som varierer som følge av kortsiktige endringer i radiomiljøet; dette utelukker langsiktig stråleforming som for eksempel fast elektrisk nedovervinkling; i et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde som er utstyrt med AAS, er det sistnevnte integrert som del av det trådløse tilgangspunktet med kort rekkevidde,
- 4) «innendørs» ethvert rom, herunder transportmidler, som har tak eller en fast eller bevegelig struktur eller enhet som kan dekke hele det aktuelle rommet, og som med unntak av dører, vinduer og ganger er enten permanent eller midlertidig innesluttet av vegger eller sider, uansett hva slags materiale som brukes i taket, veggene eller sidene, og uansett om strukturen er permanent eller midlertidig,
- 5) «utendørs» ethvert rom som ikke er innendørs.

Artikkel 3

1. Trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde nevnt i artikkel 57 nr. 1 andre leddet i direktiv (EU) 2018/1972 skal oppfylle kravene i den europeiske standarden fastsatt i punkt B i vedlegget til denne forordningen, og skal enten
 - a) være fullstendig og sikkert integrert i sin bærende struktur og derfor usynlige for allmennheten, eller
 - b) oppfylle vilkårene fastsatt i punkt A i vedlegget til denne forordningen.
2. Nummer 1 berører ikke medlemsstatenes myndighet til å fastsette samlede nivåer av elektromagnetiske felt som følge av samlokalisering eller aggregering i et lokalt område av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde, og til å sikre samsvar med gjeldende samlede eksponeringsgrenser for elektromagnetiske felt i henhold til unionsretten gjennom andre midler enn ved individuelle tillatelser til

Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 274/2021, 275/2021, 276/2021 og 277/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2018/1971, (EU) 2019/2243 og (EU) 2020/1070 og direktiv (EU) 2018/1972

utbygging av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde.

3. Operatører som har utplassert trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde av klasse E2 eller E10 i samsvar med vilkårene fastsatt i nr. 1, skal innen to uker fra utplasseringen av ethvert slikt punkt gi melding til den vedkommende nasjonale myndigheten om installasjonen og plasseringen av disse tilgangspunktene samt hvilke krav de tilfredsstiller i samsvar med det nevnte nummeret.

Artikkel 4

Medlemsstatene skal regelmessig overvåke og underrette Kommisjonen, første gang innen 31. desember 2021 og deretter hvert år, om anvendelsen av denne forordningen, særlig om anvendelsen av artikkel 3 nr. 1, herunder om teknologien som brukes i de utplasserte trådløse tilgangspunktene med kort rekkevidde.

Artikkel 5

Denne forordningen trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Den får anvendelse fra 21. desember 2020.

Denne forordningen er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel 20. juli 2020.

For Kommisjonen

Ursula von der Leyen

President

VEDLEGG

A.Vilkår nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav b)

1. Det totale volumet av den delen som er synlig for allmennheten av et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde som betjener en eller flere radiospektrumbrukere, skal ikke overstige 30 liter.
2. Det totale volumet av de delene som er synlige for allmennheten av flere trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som deler samme infrastruktur med en enkelt begrenset overflate, for eksempel en lysmast, et trafikk-

lys, en reklametavle eller en bussholdeplass, skal ikke overstige 30 liter.

3. Dersom antennesystemet og andre elementer av det trådløse tilgangspunktet med kort rekkevidde, for eksempel en radiofrekvensenhet, en digital prosessor, en lagringsenhet, et kjølesystem, strømtilførsel, kabelforbindelser, backhaul-elementer eller elementer til jording og festing, monteres separat, skal enhver del av dette som overstiger 30 liter, ikke være synlig for allmennheten.
4. Det trådløse tilgangspunktet med kort rekkevidde skal samsvare visuelt med den bærende strukturen og ha en passende størrelse i forhold til den samlede størrelsen på den bærende strukturen, ha en passende form, nøytrale farger som passer til eller faller i ett med den bærende strukturen, samt skjulte kabler, og må, sammen med andre trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som allerede er installert på samme sted eller i nærheten, ikke skape visuell overbelastning.
5. Trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde skal ha en vekt og en utforming som ikke krever strukturell forsterkning av den bærende strukturen.
6. Et trådløst tilgangspunkt med kort rekkevidde i installasjonsklasse E10 skal bare monteres utendørs eller i store innendørs rom med takhøyde på minst 4 meter.

B.Vilkår i den europeiske standarden nevnt i artikkel 3 nr. 1

1. Utplassering av trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde skal være i samsvar med installasjonsklasse E0, E2 og E10 i tabell 2 i punkt 6.2.4 i den europeiske standarden EN 62232:2017 «Determination of RF field strength, power density and specific absorption rate (SAR) in the vicinity of radiocommunication base stations for the purpose of evaluating human exposure».
2. Dersom flere antennesystemer (eller deler av disse) for ett eller flere trådløse tilgangspunkter med kort rekkevidde som er omfattet av denne forordningen, er montert sammen, skal kriteriene for EIRP i standarden nevnt i nr. 1 gjelde for den samlede EIRP for alle antennesystemene (eller deler av disse) som er montert på samme sted.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 04/2024

